Bundel - Commissie Landelijk gebied van 14 oktober 2024

Agenda bijlagen
- Concept-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober
- spreektijden commissie oktober 2024 6 uur
- Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober
- Conceptverslag commissie Landelijk Gebied 14 oktober
- Conceptverslag commissie Landelijk Gebied 17 oktober

1 Opening en mededelingen

2 10:00 - Inspreekhalfuur
- Insprekersbijdrage Duinstichting 9 september
- Insprekersbijdrage Boskap
- Insprekersbijdrage Boskap 2
- Insprekersbijdrage Wateroverlast
- Insprekersbijdrage Wateroverlast 2
- Insprekersbijdrage Wateroverlast 3_Geredigeerd
- Bijlage bij insprekersbijdrage wateroverlast 3

3 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, Lijsten moties en toezeggingen
- Concept-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober
- Concept verslag Commissie Landelijk Gebied 9 september
- Moties Commissie Landelijk Gebied

3.a Planningsoverzicht Landelijk Gebied oktober
- Planningsoverzicht GS versie oktober

4 10:30 - A-agenda Algemeen

4.a.1 Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.
Agendapunt 4.a.2. betreft de memorie van antwoord, deze wordt 9 oktober a.s. toegevoegd. In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2024 hebben gesteld.
Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en het memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.
- Dossier 16284 voorblad
- Brief aan PS over Begroting 2025
- PS voordracht Begroting 2025
- Begroting 2025
- Voorbeeld aangepaste financiële weergave

4.a.2 Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 okt 2024)
Toelichting:
Via de Memorie van Antwoord worden de schriftelijk ingediende vragen vanuit PS over de begroting 2025 door GS beantwoord.
Voorstel voor behandeling:
De Memorie van Antwoord wordt gevoegd behandeld met de Begroting 2025.
- Dossier 16636 voorblad
- Brief aan PS over de Memorie van Antwoord Begroting 2025
- Beantwoording MvA Begroting 2025
- Beantwoording verdiepende vragen MvA Begroting 2025 - 11 oktober 2024
- Bijlage Beantwoording verdiepende vragen - vraag 20 - JFT IJmond projectsamenvattingen toegekend - 11 oktober 2024

5 11:30 - A-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

5.a PPLG: Het Initiatiefvoorstel van PvdD transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda cie. Landelijk Gebied oktober 2024)

Toelichting:
De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het reglement van orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten.
Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over het initiatiefvoorstel transitiedenken PPLG

Dossier 16096 voorblad
Brief aan PS over advies initiatiefvoorstel PvdD transitiemanagement PPLG
Initiatiefvoorstel PvdD Transitiedenken PPLG oktober 2024

6 12:00 - lunch

7 A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)

7.a 12:50 - Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Toelichting:
In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten.
Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht.

Dossier 16526 voorblad
Voordracht PS -Wijz Regl AGV HHNK RLD- incl Kaarten 2024-9-5
Brief aan PS over Wijziging Reglement voor Waterschappen

7.b.1 13:20 - Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Toelichting:
PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring.
Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht beheernota PWN 2025-2035

Dossier 16474 voorblad
voordracht PS beheernota PWN 2025-2035
PWN Beheernota 2025-2035, 28-8-2024
Brief aan PS over PWN beheernota 2025-2035

7.b.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreacties over Beheernota PWN
Behandelvoorstel:
Bijgevoegde stukken met de behandeling van agendapunt 7.b.1. bespreken.

Brief inspreker ANWB
Bijlage 2 Brief Fietsersbond Fietsplatform NTFU ANWB aan GS Noord-Holland bedreigingen van natuurbeleid voor fietspaden_Geredigeerd
Bijlage 1 Brief Fietsersbond Fietsplatform NTFU ANWB aan GS Noord-Holland bedreigingen van hoge waterstand en natuurbeleid voor fietsen in de duinen - 31 mei 2024.docx_Geredigee
PWN beheernota, inspreektekst 14 oktober 2024
Inspreektekst ANWB Statencommissie Land Gebied 14-10-2024
Schriftelijke bijdrage 2: MTB-Noordwest inzake PWN
Aanvulling op schriftelijke bijdrage 2: Brief MTB-Noordwest & NTFU inzake PWN
Schriftelijke bijdrage Dorpsbelangenvereniging Egmond 'Parel' aan Zee
Schriftelijke bijdrage gemeente Bloemendaal met reactie en verzoek inzake beheernota PWN (in handen gesteld van GS)

7.c.1 14:05 - Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)

Toelichting:
Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidig programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. En anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken.
Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht Programma Natuurnetwerk 2025

Dossier 16452 voorblad
Programma Natuurnetwerk 2025
Voordracht PS-3
Brief aan PS over Programma Natuurnetwerk 2025

7.c.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreacties externen Programma Natuurnetwerk

Brief natuurorganisaties over Programma Natuurnetwerk
Inspreekbijdrage 1
Inspreekbijdrage 2
Bijlage 2 bij inspreekbijdrage 1+2
Beantwoording vragen fracties door inspreker 2

8 Rondvraag gedeputeerde Kocken

Rondvraag VVD over Wateroverlast aan gedeputeerde Kocken
Bijlage rondvraag VVD_Geredigeerd

9 15:05 - B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

9.a C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14-10-2024)
Toelichting:
Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces.
Behandelvoorstel:
U kunt het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van de het verzoek, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

Dossier 16290 voorblad
Agenderingsverzoek C naar B Evaluatie koplopersprojecten door PvdD en D66
Brief aan PS over evaluatie koplopersaanvraag PPLG
Rapport evaluatie proces koplopermaatregelpakketten PPLG

9.b.1 PPLG: PPLG brief PS stand van zaken sept (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Voorstel voor behandeling:
De stand van zaken PPLG met de commissie en de gedeputeerde bespreken.

Dossier 16625 voorblad
Brief aan PS over PPLG - stand van zaken september 2024

9.b.2 Landbouw: C naar B verzoek Ingekomen stuk van aardige buren.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Toelichting:
Op verzoek van de Partij voor de Dieren is het ingekomen stuk van Aardige Buren toegevoegd aan de B agenda en gecombineerd met de bespreking van de PPLG brief.
Voorstel voor behandeling:
U kunt het agendaverzoek met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

C naar B verzoek Partij voor de Dieren ingekomen stuk Aardige buren
Open oproep provincie Noord-Holland landbouwgif_Geredigeerd

10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Rondvraag VVD, CDA en BBB over ganzenschade

11 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)

11.a Natuur: C naar B verzoek VVD en BBB over Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Behandelvoorstel:
U kunt het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van de het verzoek, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

Dossier 16355 voorblad

C naar B verzoek VVD en BBB Toekomstvisie Amstelscheg
Toekomstkader Amstelscheg 2024 V1-september 2024
Brief aan PS over instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg

12 Sluiting

13 C-Agenda Landbouw en Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer

13.a Visserij: Convenanten Visserijontwikkelplan (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Het convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland en het convenant Visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust betreffen afspraken voor de uitvoering van het regioplan Hollandse Haringkust en van het regioplan Kop van Noord-Holland. Deze regioplannen zijn onderdeel van het landelijk Visserijontwikkelplan (VOP) dat op 20 maart 2024 door de toenmalige minister van LNV is goedgekeurd. Voor het Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland wordt € 250.000,- door de provincie beschikbaar gesteld om bij te dragen aan de doelen van het plan voor de regio. De samenwerkingsovereenkomst betreft de vastlegging van afspraken over de uitvoering van het plan.
Dossier 16487 voorblad
Convenant visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland v.16-09-2024
Convenant visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust v 10-09-2024
Samenwerkingsovereenkomst VOP Regio Kop van Noord-Holland v. 11-9
Visserijontwikkelplan (VOP) Kop van NH en Holl. Haringkust
Brief aan PS over Convenanten Visserijontwikkelplan

13.b Landbouw: Kwartaalverslag Q2 Greenport Aalsmeer (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)
DEF KORT Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q2 - 2024

13.c Landbouw: Persbericht provincie Noord-Holland over uitvoering plannen landelijk gebied onzeker (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)
Persbericht provincie uitvoering plannen landelijk gebied onzeker

14 C-Agenda Water en Bodem, Natuur, Landschap

14.a Water: Bestuurlijke voortgangsrapportages Regionale Keringen 2023 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Op grond van de Waterwet zijn provincies belast met het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer, onderhoud, toetsing en verbetering van deze waterkeringen. De drie waterschappen in Noord-Holland presenteren elk jaar een Bestuurlijk voortgangsrapportage over de toetsing en verbetering van de regionale waterkeringen.
Dossier 16453 voorblad
Brief aan PS over Bestuurlijke Voortgangsrapportages regionale keringen 2023
Bestuurlijke voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.
Bestuurlijke Voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier
Bestuurlijke Voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap Rijnland
Brief van GS met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Brief van GS met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier
Brief van GS aan provincie Zuid-Holland met machtiging voor reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 HHR
Brief van provincie Zuid-Holland met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het HH Rijnland

14.b Natuur: Persbericht provincie Noord-Holland inzake subsidie voor snelle aanpak invasieve exotische planten (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Persbericht provincie NH subsidie voor snelle aanpak invasieve exotische planten

14.c Natuur: Ingekomen brief EIS Rode Lijst bestuivers Noord-Holland (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Rode Lijst bestuivers Noord-Holland (002)_Geredigeerd

14.d Concern Control en Water: Auditopvolgingslijst peildatum september 2024 (C-agenda Cie Bestuur 21 okt 2024 leidend, C-agenda Cie Landelijk Gebied 14 okt 2024)

Auditopvolging is een instrument om de doorvoering van overgenomen aanbevelingen van de externe accountant, de Randstedelijke Rekenkamer, de provincie-archivaris en Concerncontrol systematisch te monitoren. Het dient tevens als verantwoordingsinstrument naar PS en sturingsinstrument voor PS. Per halfjaar wordt met peildatum 1 maart (gelijktijdig met de jaarrekening) en peildatum 1 september (gelijktijdig met de begroting) gerapporteerd aan de directie, GS en PS.

Dossier 16580 voorblad
Brief aan PS over Auditopvolging peildatum 1 september 2024
Auditopvolgingslijst per 1 september 2024 bestuurlijk
Notitie auditopvolging september 2024

15 C-Agenda Cultureel erfgoed

15.a Erfgoed: Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)
De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland is eind 2021 herzien en is in 2022 aangevuld met Artikel 7 lid 2 onder g, om het combineren van verduurzamingsmaatregelen met restauratiewerkzaamheden te stimuleren. In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is de toezegging gedaan om dit onderdeel van de regeling te evalueren, om te kunnen beoordelen wat de effecten van deze aanvulling zijn.

Dossier 16513 voorblad
Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder G UVR Restauratie Rijksmonumenten NH 2022
Bref aan PS over Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g

16 C-Agenda Algemeen

16.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 85 + 86 (C-agenda alle cies oktober)
Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 85
Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 86

16.b IPO: Conceptagenda BAC LG 17 oktober 2024 (C-agenda cie Landelijk Gebied 14-10-2024)
241017 BAC LG 1b.1 Conceptagenda BAC LG 17 oktober 2024

16.c IPO: Vastgesteld verslag BAC Landelijk Gebied 19 september 2024 (C-agenda cie Landelijk Gebied 14-10-2024)
Verslag BAC LG 19 september 2024

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Landelijk gebied

Datum	14-10-2024
Tijd	10:00 - 16:55
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Marianne Poot
Toelichting	De vergadering vindt in hybride vorm plaats. De vergadering is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De commissievergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan zowel fysiek als digitaal. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Landelijk Gebied. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 11 oktober) bij commissielandelijkgebied@noord-holland.nl Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten na punt 3 eerder beginnen.

0	**leidraad voorzitter** vragen naar werkbezoek stivas vragen werkbezoek PPLG?
1	**Opening en mededelingen**
2	**Inspreekhalfuur**
10:00	
3	**Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, Lijsten moties en toezeggingen**
4	**A-agenda Algemeen**
10:30	
4.a.1	**Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)** In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Agendapunt 4.a.2. betreft de memorie van antwoord, deze wordt 9 oktober

a.s. toegevoegd. In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2024 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en het memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.

4.a.2 **Memorie van antwoord (volgt 4 oktober)**

5 **A-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)**
11:30

5.a **PPLG: Het Initiatiefvoorstel van PvdD transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda cie. Landelijk Gebied oktober 2024)**

Toelichting:
De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het reglement van orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over het initiatiefvoorstel transitiedenken PPLG

6 **lunch**
12:00

7 **A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)**

7.a **Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
12:50

Toelichting:
In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van bestuur voor het

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht.

7.b **Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
13:20

Toelichting:
PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht beheernota PWN 2025-2035

7.c **Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
14:05

Toelichting:
Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidig programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. En anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken.

Voorstel voor behandeling:

PS adviseren over de voordracht Programma Natuurnetwerk 2025

8 **Rondvraag gedeputeerde Kocken**

9 **B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)**
15:05

9.a **C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda cie Landelijk Gebied 9-9-2024)**

Toelichting:
Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces.

Behandelvoorstel:
U kunt het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van de het verzoek, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

9.b.1 **PPLG: PPLG brief PS stand van zaken sept (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Voorstel voor behandeling:
De stand van zaken PPLG met de commissie en de gedeputeerde bespreken.

9.b.2 **Landbouw: C naar B verzoek Ingekomen stuk van aardige buren.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden**

Toelichting:
Op verzoek van de Partij voor de Dieren is het ingekomen stuk van Aardige Buren toegevoegd aan de B agenda en gecombineerd met de bespreking van de PPLG brief.

Voorstel voor behandeling:
U kunt het agendaverzoek met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

10 **Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer**

11 **Sluiting**

12 **C-Agenda Landbouw en Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer**

12.a **Visserij: Convenanten Visserijontwikkelplan (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Het convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland en het convenant Visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust betreffen afspraken voor de uitvoering van het regioplan Hollandse Haringkust en van het regioplan Kop

van Noord-Holland. Deze regioplannen zijn onderdeel van het landelijk Visserijontwikkelplan (VOP) dat op 20 maart 2024 door de toenmalige minister van LNV is goedgekeurd. Voor het Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland wordt € 250.000,- door de provincie beschikbaar gesteld om bij te dragen aan de doelen van het plan voor de regio. De samenwerkingsovereenkomst betreft de vastlegging van afspraken over de uitvoering van het plan.

12.b **Landbouw: Kwartaalverslag Q2 Greenport Aalsmeer (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)**

12.c **Landbouw: Persbericht provincie Noord-Holland over uitvoering plannen landelijk gebied onzeker (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)**

13 **C-Agenda Water en Bodem, Natuur, Landschap**

13.a **Water: Bestuurlijke voortgangsrapportages Regionale Keringen 2023 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Op grond van de Waterwet zijn provincies belast met het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer, onderhoud, toetsing en verbetering van deze waterkeringen. De drie waterschappen in Noord-Holland presenteren elk jaar een Bestuurlijk voortgangsrapportage over de toetsing en verbetering van de regionale waterkeringen.

13.b **Natuur: Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

13.c **Natuur: Persbericht provincie Noord-Holland inzake subsidie voor snelle aanpak invasieve exotische planten (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

13.d **Concern Control en Water: Auditopvolgingslijst peildatum september 2024 (C-agenda Cie Bestuur 21 okt 2024 leidend, C-agenda Cie Landelijk Gebied 14 okt 2024)**

Auditopvolging is een instrument om de doorvoering van overgenomen aanbevelingen van de externe accountant, de Randstedelijke Rekenkamer, de provincie-archivaris en Concerncontrol systematisch te monitoren. Het dient tevens als verantwoordingsinstrument naar PS en sturingsinstrument voor PS. Per halfjaar wordt met peildatum 1 maart (gelijktijdig met de jaarrekening) en

peildatum 1 september (gelijktijdig met de begroting) gerapporteerd aan de directie, GS en PS.

14 C-Agenda Cultureel erfgoed

14.a Erfgoed: Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)

De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland is eind 2021 herzien en is in 2022 aangevuld met Artikel 7 lid 2 onder g, om het combineren van verduurzamingsmaatregelen met restauratiewerkzaamheden te stimuleren. In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is de toezegging gedaan om dit onderdeel van de regeling te evalueren, om te kunnen beoordelen wat de effecten van deze aanvulling zijn.

15 C-Agenda Algemeen

15.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 85 + 86 (C-agenda alle cies oktober)

Aan

Verdeling per Fractie	Zetels	Cie 6 uur
BBB	**8**	21 min. (10+11)
VVD	**8**	21 min. (10+11)
PvdA	**7**	20 min. (10+10)
GroenLinks	**7**	20 min. (10+10)
D66	**4**	16 min. (10+6)
PvdD	**4**	16 min. (10+6)
JA21	**3**	14 min. (10+4)
PVV	**3**	14 min. (10+4)
VOLT	**2**	13 min. (10+3)
CDA	**2**	13 min. (10+3)
Forum voor Democratie	**2**	13 min. (10+3)
SP	**2**	13 min. (10+3)
50PLUS	**2**	13 min. (10+3)
ChristenUnie	**1**	11 min. (10+1)
GS (25%)		*72 min.*

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	W. Koning-Hoeve (CDA)	7.c	R. Kocken	Programma Natuurnetwerk 2025	1. Op pagina 3 staat vermeld dat Reserve Groen niet is bedoeld voor financieren van beheer van groengebieden. Is er nog wel voldoende budget beschikbaar voor het beheer van de huidige groengebieden in Noord-Holland? Hoe groot is dat budget en voor hoeveel jaar is dat vastgelegd voor uitvoering van het beheer van groengebieden? 2. Als er niet voldoende budget is voor het totale beheer kunt u dan een toelichting geven wat de provincie nog wel kan doen aan beheer en wat de provincie achterwege gaat laten? 3. U gaat in 2024, 2025 en voor een klein deel in 2026 nog door met de aanleg van nieuwe groengebieden. Is er ook voor die nieuwe gebieden nog voldoende budget beschikbaar voor het beheer van het groen in de komende jaren? Voor hoeveel jaar is er budget geregeld voor de nieuw aan te leggen groengebieden? 4. Er zijn ernstige financiële knelpunten in het programma	Beheer wordt niet ten laste van een reserve gebracht, omdat het duurzaam beheer betreft en een reserve tijdelijk is. De financiering van het jaarlijkse beheer van de natuurgebieden is opgenomen in de provinciale begroting. Voor 2024 gaat het om een bedrag van ca. 16 miljoen euro. Dit is structureel. Met de vaststelling van de Kaderbrief door PS zijn bovendien ook de beheerkosten als gevolg van voorziene kostenstijgingen en areaaluitbreiding door afronding NNN gedekt, in ieder geval tot en met het beheerjaar 2028. 2. Met de vaststelling van de Kaderbrief is er op dit moment voldoende beheerbudget gereserveerd op structurele basis, ook voor de komende jaren. Mocht dat op enig moment niettemin onvoldoende zijn, dan zal in overleg worden getreden met de beheerders om te bezien waar er prioriteiten kunnen worden gesteld. Daarnaast blijven wij in IPO-verband bij het Rijk aandacht vragen voor voldoende dekking van het beheer van het NNN. 3. Ja. In de Kaderbrief 2025-2028 is rekening gehouden met het beheer van de nieuwe gebieden. Dit betekent dat er voor de huidige en tot en met 2028 nieuw aan te leggen gebieden beheerbudget is gereserveerd.

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Natuurnetwerk 2025. Kunnen de gemaakte afspraken betreffende ANLB wel doorgaan? 5. Pagina 6 - Waarom gaat u wel door in 2024 en 2025 met pachtafkoop en aankoop NNN terwijl de financiële situatie van de provincie zeer slecht is? Kun u in die gebieden nog wel echt natuur realiseren en is er ook geld voor beheer in die gebieden? 6. Als de agrariërs het beheer niet meer uitvoeren omdat hun pacht is afgekocht, wie gaat dat beheer dan wel uitvoeren? 7. Zijn er agrarische bedrijven die in problemen komen doordat de provincie de pacht afkoopt / laat afkopen? (Gedacht kan worden aan risico dat hun bedrijf uit balans raakt doordat zij grond kwijt raken). 8. Is er compensatieland voor die agrarische bedrijven beschikbaar en wordt dat aan hen aangeboden?	4. Zoals in het antwoord op vraag 1 is aangegeven, is de dekking van het beheer geregeld via de structurele begroting (en dus niet via de Reserve Groen). Voor Anlb zijn met het Rijk en met de EU afspraken gemaakt over de financiering van agrarisch natuurbeheer voor het tijdvak 2023-2028. Deze afspraken doen wij gestand. Onderdeel van deze afspraken is een uitbreiding van het Anlb voor de beheerjaren 2025-2028 met een bedrag van 5 mln euro. 5. De subsidieregeling pachtafkoop en aankoop NNN (SPA) is één van de instrumenten om het NNN te realiseren. Het gaat om langlopende processen en het is voor eigenaren, pachters en andere partijen die plannen hebben belangrijk dat hiervoor budget beschikbaar blijft. Ook omdat gronden vaak maar 1 keer in de zoveel tijd beschikbaar komen. Voor de langere termijn kijken wij, zoals aangegeven in de PS-voordracht over het PNN, ook naar andere financieringsmogelijkheden voor de realisatie van het NNN. In de begroting is rekening gehouden met het beheer van nieuw te realiseren natuur (zie ook de antwoorden op vraag 1 en 2). 6. De eigenaar van de NNN-grond is verantwoordelijk voor het beheer. Indien de reguliere pacht wordt beëindigd (met een schadevergoeding voor de pachter), heeft de eigenaar de keuze om het beheer zelf uit te

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						(laten) voeren of het tegen natuurvoorwaarden (liberaal) te verpachten. Ook kunnen pachter en verpachter samen besluiten om de reguliere pacht aan te vullen met natuurvoorwaarden om zo alsnog de NNN-doelen te halen. Dan wordt het reguliere pacht met natuurvoorwaarden, oftewel natuurpacht. Samengevat: er zijn voor de eigenaar meerdere mogelijkheden om het duurzaam natuurbeheer te regelen, ook met dezelfde agrariër. 7. Deze zijn ons niet bekend. De dit jaar aangevraagde pachtafkoop is in ieder geval in overeenstemming tussen pachter en verpachter afgewikkeld. 8. De provincie heeft grond in eigendom, die ingezet kan worden. Deze grond wordt voor meerdere doelen ingezet, en kan dus niet altijd als compensatiegrond worden aangeboden.
2	W. Koning-Hoeve (CDA)	9.b.1	J. Beemsterboer	PPLG brief SvZ	1. Nu er geen nieuwe versie komt van het PPLG hoe gaat u nu stikstof ruimte creëren voor het legaliseren van de PAS-melders? 2. Is het budget dat u ontvangen heeft en nog krijgt van het Rijk om PAS-melders te legaliseren voldoende	Beantwoording vraag 1: Het Rijk heeft voor de legalisering van de PAS-melders het RPMP geopend (een SPUK voor legalisering). Daarvan maken wij gebruik. Wij hebben voor de eerste tranche al een aanvraag gedaan. Het betekent overigens wel dat aan het vereiste van additionaliteit moet worden voldaan. Voor het arrangeren van een geborgd

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					voor het legaliseren van alle PAS-melders? 3. Hoe gaat u het eerste deel van dat budget op korte termijn inzetten? 4. Hoe gaat u werken aan NNN als er geen PPLG komt? Is het NNN dan nog wel goed te realiseren en goed in te passen in de gebieden? Hoe gaat u dat doen?	pakket van maatregelen is actie van het Rijk onmisbaar. Begin november spreken de provincies de minister hierover. Beantwoording vraag 2: Wij gaan ervan uit dat als dat niet het geval is, er hiervoor een oplossing van het Rijk komt. Iedereen heeft het belang dit opgelost te krijgen helder voor ogen. Beantwoording vraag 3: door maatwerk te leveren met de subsidieregelingen, die er zijn. Dat doen wij in nauwe samenspraak met LVVN, LTO-Noord en de OD-NHN en natuurlijk de agrariërs die dit betreft. Beantwoording op vraag 4: GS houden vast aan de werkwijze zoals beschreven in de brief aan PS van 5 juni 2024 (Kenmerk 2182863/2253236). Door het werken in Focusgebieden voor het realiseren van het NNN, wordt voorrang gegeven aan realisatie van de NNN-ha's waarover in het Natuurpact van 2013 een afspraak is gemaakt met het Rijk. Voor de realisatie van de overige NNN-ha's nemen we meer tijd.
3	J. Schneemann (Volt)		R. Kocken	Vaststelling PNN 2025	"In de toelichting is te lezen dat de financiële dekking voor het realiseren van het NNN afhangt van middelen van het Rijk, die verwacht werden bij het PPLG. De	Bij het afsluiten van het Natuurpact (2013) heeft Noord-Holland de NNN niet herijkt zoals veel andere provincies wel gedaan hebben. Dat wil zeggen dat de Noord-Hollandse NNN opgave groter is dan in het Natuurpact is

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					doelstelling voor het NNN bestond al voordat het PPLG/NPLG werd ingericht. Hoe werd deze financiële dekking in het verleden voorzien?" Wellicht is het een open deur, maar als nieuwe partij missen we de historische context van dit dossier.	afgesproken. Voor de hectares die onder het Natuurpact vallen, zijn er middelen vanuit het Rijk voorzien die in 2013 als een 'bruidsschat' zijn meegegeven aan de provincies en daarnaast ontvangen de provincies jaarlijks een Rijksbijdrage voor NNN-ontwikkeling en -beheer en faunadossier. Voor de NNN-ha's die buiten het Natuurpact vallen, onze eigen ambitie, zouden we provinciale middelen aanspreken. Voor deze laatstgenoemde hectares hebben we geld uit het Transitiefonds aangevraagd. Met het wegvallen van het Transitiefonds zal deze aanvraag niet gehonoreerd worden. Maar ook voor de NNN-ha's die wel onder het natuurpact vallen, geldt dat er een tekort dreigt: omdat deze gelden nooit geïndexeerd zijn en grondprijzen wel gestegen zijn in de afgelopen jaren is de Rijksbijdrage niet afdoende om de opgave af te kunnen ronden.
4	K. Jansen (D66)				Pagina 5, paragraaf 2.3. 1. Er wordt gesproken over focusgebieden. 2. Wat zijn focusgebieden en welke zijn dat? Welke zijn geschrapt? 3. Wat is de definitie van procesgelden? 4. Welke activiteiten vallen onder procesgelden? Welke organisaties voeren deze uit?	1 en 2: Focusgebieden zijn gebieden waarbinnen we de NNN realisatie met voorrang moeten oppakken omdat hier sprake is van unieke natuurwaarden waarover in Europees verband afspraken bestaan om deze natuur te behouden en herstellen. Het betreft NNN in en nabij alle stikstofgevoelige N2000 gebieden. We geven natuurherstel hier de hoogste prioriteit. Er zijn geen NNN-gebieden geschrapt, dat is wettelijk gezien ook niet mogelijk. Voor een verdere toelichting op de focusgebieden verwijzen we naar de brief aan PS van 5 juni 2024 (Kenmerk: 2182863/2253236).

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						3 en 4: Procesgelden zijn middelen die ingezet worden voor het proces om te komen tot NNN-realisatie. Dat zijn bijvoorbeeld personeelskosten, onderzoekskosten en vergoedingen voor werkzaamheden die stakeholders verrichten. De meeste proceskosten worden door de provincie zelf gemaakt. Maar ook betrokken partners zoals de TBO's, LTO en agrarische collectieven maken gebruik van procesgeld om werkzaamheden te kunnen uitvoeren.
5	K. Jansen (D66)				Pagina 6, paragraaf 2.4 1. Wat wordt verstaan onder "provinciebreed / n.v.t."? Welke uitgaven vallen daaronder?	Alle uitgaven die niet gebiedsgerelateerd zijn, zoals de provinciale subsidieregelingen, maar ook de overige processen en projecten, zoals Verbinden en ontsnipperen, Buitenpoorten, Afwaardering,
6	K. Jansen (D66)				Algemeen 1. Hoeveel middelen waren er eerder toegezegd voor realisatie NNN uit het transitiefonds? 2. Hoeveel middelen ontvangt de provincie geoormerkt voor natuur van het rijk. Svp uitsplitsen naar realisatie NNN/aankoop, inrichting en beheer voor 2023, 2024 en 2025?	1. Vanuit het Transitiefonds zijn geen middelen toegezegd voor NNN. Het was – onder voorwaarden – wel mogelijk om het transitiefonds in te zetten voor NNN realisatie. Daarom is met ons eerste concept PPLG een aanvraag neergelegd voor realisatie NNN van in totaal 474 miljoen euro. Daarnaast hebben we via de koplopersmaatregelen budget aangevraagd voor realisatie van NNN. In totaal betrof onze

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3. Heeft de provincie eerder eigen middelen ingezet voor natuurdoelen? 4. Hoeveel heeft Noord-Holland voor natuurrealisatie gevraagd bij de koploperprojecten en hoeveel is toegekend? Op hoeveel geld wordt nu nog gerekend? 5. Hoeveel PACT-gelden vraagt Noord-Holland aan het rijk?	koplopersaanvraag voor NNN 48,627 miljoen euro, waarvan 908.000,- euro is toegekend. 2. Als het gaat om structurele middelen dan zijn dat in eerste instantie de middelen die de provincie ontvangt in het kader van het decentralisatieakkoord (Natuurakkoord 2012, later Natuurpact 2013). Dit betreft een totaalbedrag van 23,9 miljoen per jaar dat deels wordt gestort in de Reserve Groen (t.b.v. realisatie NNN), deels in het budget 'Natuur- en Landschapsbeheer' (ter dekking van het Natuurbeheerplan) en deels in het budget 'Faunaschade'. Na aanvankelijk jaarlijks wisselende stortingen in de eerst jaren, bedragen de jaarlijkse stortingen vanaf 2022: 8,7 miljoen in de Reserve Groen, 13,1 miljoen het budget 'Natuur- en Landschapsbeheer' en 2,1 miljoen in het budget 'Faunaschade'. Deze 23,1 miljoen is in eerste instantie via een decentralisatie-uitkering verkregen, maar is vanaf 2015 als 'niet-geoormerkt' toegevoegd aan het Provinciefonds, waarmee de bijdrage *in essentie* wel een Rijksbijdrage is, maar door de toevoeging aan het Provinciefonds feitelijk 'eigen middelen' zijn geworden. Daarnaast geldt voor *Agrarisch* Natuurbeheer (ANLb) dat dit momenteel voor 65% wordt gefinancierd met Europese middelen.

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						Verder zijn er diverse Specifieke Uitkeringen (SPUK's) met incidentele middelen die eveneens (deels) bijdragen aan natuurrealisatie. 3. Ja, we hebben meerdere malen eigen middelen gestort in de Reserve Groen voor realisatie van NNN, zoals bijvoorbeeld bij de Kaderbrief 2014 en 2019, bij de Eerste Begrotingswijziging 2021 en in het kader van het Coalitieakkoord 2019-2023. Tevens zijn bij het instellen van de reserve in 2013 (en in de jaren daarna) niet meer benodigde gelden uit de voormalige ILG-middelen en FES-middelen (Rijksbijdragen periode 2007-2012) in de reserve gestort. 4. Er is € 48,6 miljoen aangevraagd als koploperaanvraag waarvan € 908.000,- is toegekend. Op de rijksbegroting is nog € 45,5 miljoen extra opgenomen voor aanvullende koplopersmaatregelen. Mogelijk kunnen we daar aanspraak op doen. 5. Als met PACT gelden wordt bedoeld de middelen die gekoppeld zijn aan het Natuurpact, dan geldt het volgende: Voor de NNN die onderdeel uitmaakt van het Natuurpact kan geen aanvullend koplopersbudget worden aangevraagd. Een aantal koplopersmaatregelen die we hebben ingediend betreffen wel realisatie NNN, hiervoor moeten we aantonen dat het hier additionele

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						NNN betreft, waarvoor we geen budget hebben ontvangen middels het Natuurpact.
7	K. Jansen (D66)				Gevolgen in beeld 1. De brief stelt dat er geen “directe juridische gevolgen” zijn. Zijn er wel indirecte juridische of andere gevolgen? 2. Hoeveel organisaties zijn afhankelijk van het provinciale geld binnen het PNN en de daarbij behorende subsidieregelingen en activiteiten? Hoeveel banen zijn dat en hoeveel vrijwilligers (schatting).	1. Het PNN stelt geen concrete maatregelen ter uitvoering van het beleid voor. Het geeft enkel een overzicht hiervan en maakt de koppeling met de begroting. Als gevolg hiervan is geen sprake van een programma als bedoeld in de Omgevingswet. Het PNN heeft voor derden juridisch geen directe gevolgen. Tegen de vaststelling van het PNN kan ook geen bezwaar/beroep worden aangetekend. Dit is anders voor de besluitvorming die ter uitvoering van het PNN zal worden genomen, teneinde bijvoorbeeld een natuurbestemming te realiseren. Daartegen kunnen belanghebbenden wel ageren. 2. Deze gevraagde inschatting kunnen we niet leveren.
8	PvdD				1. We zien een voortgang van 150 ha NNN-realisatie per jaar. Wat zijn de oorzaken dat de voortgang zo vertraagt? 2. Er is een viewer met verbindingen tussen NNN-gebieden (netwerk). Wat houdt "gerealiseerd" precies in? 3. Kan opnieuw gekeken worden naar de gebieden die als NNN zijn aangewezen	1.Vertraging van realisatie NNN komt voor een groot deel voort uit het feit dat de meeste nog te realiseren NNN-grond eigendom is van derden. Voor realisatie is de medewerking nodig van grondeigenaren die deze grond op dit moment nodig hebben voor hun bedrijfsvoering. De onteigeningstitel is beschikbaar voor realisatie van NNN in focusgebieden. Daarmee kunnen we grondeigenaren – via volledige schadeloosstelling -

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					(misschien elders kansrijker te realiseren) en wat is daarvoor nodig?	een beter aanbod doen voor het verkrijgen van de benodigde gronden. In de meeste gebieden zijn we nog in de fase waarin we met volledige schadeloosstelling en via minnelijke verwerving de gronden proberen verkrijgen. De overstap van minnelijke verwerving naar het onteigenen van gronden is (op enkele gebieden na) nog niet gemaakt omdat – conform de vastgestelde 'werkwijze gebiedsprocessen' - de gebiedsprocessen starten met een verkenningsfase waarin tijd genomen wordt om op vrijwillige basis met gebiedspartijen naar oplossingen te zoeken. 2.We beschouwen een NNN-gebied als gerealiseerd als er een bindende afspraak is gemaakt voor het omzetten van de functie naar natuur, als het gebied ecologisch functioneert of als er maatregelen zijn genomen om het gebied ecologisch te laten functioneren conform de natuurambitie. 3. Middels de herbegrenzingsprocedure, die jaarlijks wordt doorlopen, worden NNN-ha's ont- en begrensd en op deze manier op de juiste plek gelegd. De herbegrenzingen-verzoeken worden inhoudelijk ecologisch getoetst.
9	T. Wallaart (PvdA)			Begroting 2025	Agendapunt 4. Begroting 2025. Bij de beantwoording van vraag 96 in de memorie van beantwoording is een misverstand	Het antwoord op deze vraag komt tot u in het kader van de beantwoording van de verdiepingsvragen n.a.v. het Memorie van Antwoord bij de Begroting 2025.

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					geslopen. De vraag was: hoe verklaart GS dat de inkomsten uit het Provinciefonds structureel fors hoger uitpakken in de lopende begroting dan dat vier jaar eerder in de meerjarenbegroting was voorzien? Graag alsnog een antwoord.	
10	T. Wallaart (PvdA)			Beheernota PWN	Agendapunt 7b. Beheernota PWN. Dit is geagendeerd als A stuk. Is het amendeerbaar?	Nee, het betreft hier namelijk een stuk van een andere partij, PWN dat ter goedkeuring is voorgelegd aan PS.
11	T. Wallaart (PvdA)			PNN 2025	1- welke beleidsdoelen en activiteiten op programma 5 worden uit structurele middelen betaald, en dus niet via reserves zoals het PNN? 2- in hoeverre zijn de middelen uit de reserve coalitieakkoord al meegenomen in de dekking van het PNN (tabel pagina 7) 3a- bovenste tabel pagina 6. Klopt het dat de voorziene uitgaven voor 2025 in gebied 4 (Zuid-Kennemerland en Amstel Meerlanden) grotendeels voorzien zijn voor het project Park21? 3b. Hoe realistisch is het dat deze uitgaven in 2025 daadwerkelijk gedaan worden? 3c. Aan welke doelen draagt dit project hoofdzakelijk bij?	1. Uitgaand van het feit dat deze vraag betrekking heeft op de Begroting 2025 (en niet op het PNN 2025) kan gesteld worden dat de dekkingsbronnen onder vrijwel alle Beleidsdoelen bestaan uit een mix van reserves, begrotingsbudgetten en baten (zoals bijv. SPUK's). Onder ieder Beleidsdoel staat onder het kopje 'Wat mag het kosten?' een financiële tabel. Op de regel 'Saldo baten en lasten' is te zien wat de totale kosten m.b.t. dit Beleidsdoel zijn. Vervolgens wordt onderaan in de tabel onder het kopje 'Onttrekkingen' weergegeven welk deel van deze kosten t.l.v. de diverse reserves wordt gebracht. De overige kosten worden gedekt uit begrotingsposten. 2-De middelen uit de Reserve PPLG zijn niet meegenomen in de dekking van het PNN

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						3a- De voorziene uitgaven in 2025 in het gebied 4. Zuid-Kennemerland en Amstel Meerlanden betreffen inderdaad grotendeels het project Park21. 3b. Het betreft resterende middelen voor reeds gestarte projecten (zie 3.c.). Op basis van overleg met de beoogd subsidieaanvrager zijn er momenteel geen signalen dat deze middelen in 2025 niet tot besteding zullen komen. Mocht in de loop van 2025 de situatie wijzigen, dan zullen wij dit verwerken in het PNN 2026 en tevens de kasraming 2025 e.v. hierop aanpassen op het daarvoor meest geëigende P&C moment en dit aan uw Staten voorleggen. 3c. Het betreft resterende middelen voor twee van de vier projecten in het kader van het 'Uitvoeringsplan Haarlemmermeer West' te weten: • 'Verbeterd Droogmakerij Systeem PARK21', met als doel minder wateroverlast, een verbeterde waterkwaliteit en minder watervraag tijdens droogte, waarin bij het park wordt opgedeeld in de functies: groen parklandschap, ondiepe recreatieplas, 'leisure' en agrarisch. • 'Groene en recreatieve verbindingen in de Haarlemmermeer'. Dit betreft het aanleggen van ontbrekende schakels in het

Wij gaan er vanuit Technische vragen commissie Landelijk Gebied 14 oktober						
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						fiets-, wandel- en ruiterpadennetwerk, inclusief versterking van de ecologische structuur en natuurwaarden.

Provincie Noord-Holland

Provinciale Staten

Verslag concept
Commissie Landelijk Gebied

Op de regels 216, 341 en 344 wordt 'IK Stad' genoemd, maar ik heb de schrijfwijze niet kunnen verifiëren.

Datum commissievergadering	:	14 oktober 2024
Commissievoorzitter	:	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, mw. M. Poot
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / corne.borst@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter	:	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, mw. M. Poot	
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst	
Leden van de commissie	:	BBB	Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga
		VVD	Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken
		GL	Statenleden T. Van Wijnen, P. Korzelius
		D66	Dhr. S. Mülder, mw. K. Jansen
		PvdA	Dhr. T. Wallaart, dhr. T. Veenboer
		JA21	Dhr. I. Mantel, mw. C. Gordijn
		CDA	Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk
		FvD	Dhr. J. Dessing
		PvdD	Statenlid I. Haas,Statenlid M. van Aesch
		PVV	Dhr. R. van Tiggelen
		SP	Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijksen
		ChristenUnie	Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl
		50PLUS	Mw. A. van de Helm-Chandansingh, dhr. V. de Jong
		Volt	Mw. J. Schneemann, dhr. B. Bonekamp
Gedeputeerden	:	Mw. R. Kocken (GL), dhr. J. Beemsterboer (BBB)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:		
Notulist	:	mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

1	Opening en mededelingen
2	Inspreekhalfuur
3	Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen
8	Rondvraag gedeputeerde Kocken
3.a	Planningsoverzicht Landelijk Gebied oktober
4	A-agenda Algemeen

4.a.1 Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
4.a.2 Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
6 Lunch
7 A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)
7.a Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
7.b.1 Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
7.b.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie over Beheernota PWN
7.c.1 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
7.c.2 Ingekomen schriftelijke inspraakrectie natuurorganisaties over Programma Natuurnetwerk
9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)
9.a C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)
12 Schorsing

Voorzitter: mevrouw Van der Helm-Chandansingh

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering van de commissie Landelijk Gebied van 14 oktober 2024 om 10.00 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- Er zijn voorafgaand aan de vergadering twee rondvragen aangemeld.
- Voorafgaand aan de vergadering hebben zich zeven insprekers aangemeld voor het inspreekhalfuur, twee insprekers bij agendapunt 7.b.1, de Beheernota PWN 2025-2035 en drie insprekers bij agendapunt 7.c.1, Programma Natuurnetwerk 2025.

Presentatie Stivas

Er is een verzoek ingediend door Stivas om een presentatie te geven. Stivas richt zich op het verbeteren van de agrarische structuur in het landelijk gebied, onder andere door vrijwillige kavelruilen met grondeigenaren, waaronder de provincie. Dit gebeurt in samenhang met de realisatie van infrastructuur, natuur en andere projecten. De commissie stemt in met het verzoek en geeft akkoord voor de presentatie.

Werkbezoek

Statenlid **Haas** (PvdD) licht haar verzoek toe voor het organiseren van een werkbezoek. Tijdens de afgelopen Provinciale Statenvergadering zijn de keukentafelgesprekken bij agrariërs in Noord-Holland al kort besproken. Statenlid Haas stelt namens de Partij voor de Dieren voor om met een delegatie van de commissie Landelijk Gebied een werkbezoek te plannen. Het doel is om gezamenlijk een aantal van deze gesprekken te volgen. Zo kan iedereen op hetzelfde kennisniveau komen, met aandacht voor de diversiteit in de verschillende soorten landbouw die in Noord-Holland worden beoefend.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt of van de commissieleden verwacht wordt dat zij aanwezig zijn bij de daadwerkelijke gesprekken die inhoudelijk gevoerd worden, of dat het meer gaat om een algemeen beeld van wat er tijdens deze keukentafelgesprekken gebeurt.

Statenlid **Haas** (PvdD) geeft aan dat haar voorstel niet inhoudt dat de commissieleden aanwezig zijn bij de keukentafelgesprekken zelf, omdat dit gevoelig kan liggen. In plaats daarvan stelt zij voor dat er onderling gesproken wordt over de inhoud en het verloop van deze gesprekken, zodat iedereen goed op de hoogte is van wat er speelt.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt wie bepaalt welke agrariërs tijdens het werkbezoek bezocht worden, gezien de diversiteit die statenlid Haas (PvdD) benoemt.

Statenlid **Haas** (PvdD) stelt voor om dit te organiseren zoals bij eerdere expertmeetings. Ze stelt voor dat een kleine werkgroep uit de commissie samen een keuze maakt welke agrariërs bezocht worden, zodat het werkbezoek een breed inzicht biedt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt om verduidelijking. Ze wil weten of het voorstel inhoudt dat er slechts één bedrijf wordt bezocht, of dat het gaat om meerdere bedrijven om de situaties beter te bekijken. Ze merkt op dat dit verschilt van het alleen geïnformeerd worden over de keukentafelgesprekken.

Statenlid **Haas** (PvdD) benadrukt dat het waardevol is om ter plekke te zien welke problemen of positieve ontwikkelingen agrariërs ervaren. Dit geeft een beter beeld dan enkel in de vergaderzaal te bespreken.

De **voorzitter** stelt voor om dit onderwerp verder in de werkgroep te bespreken en een voorstel te laten rondgaan waarop iedereen kan reageren. De commissie stemt in met dit voorstel.

2 Inspreekhalfuur

Voorafgaand aan de vergadering hebben zich zeven insprekers aangemeld voor het inspreekhalfuur.

Mevrouw **Volkers** spreekt in namens de Stichting Behoud van het Schoorlse- en Noord-Kennemerduingebied en uit haar zorgen over belangenverstrengeling rondom de boskap in Nederland. Ze verwijst naar een dossier van 317 pagina's dat bewijzen zou bevatten van de samenwerking tussen politieke partijen, Staatsbosbeheer en bedrijven zoals Vattenfall, Essent en RWE, met als doel biomassa te leveren. Volgens het rapport wordt de boskap gerechtvaardigd met argumenten zoals ziektes, biodiversiteit en Natura 2000-doelen, maar in werkelijkheid speelt de levering van biomassa een grote rol.

Mevrouw Volkers hekelt het feit dat Staatsbosbeheer en andere organisaties bomen kappen onder het mom van natuurverbetering, terwijl dit volgens haar niet de ware reden is. Ze wijst erop dat Staatsbosbeheer niet bereid zou zijn om betrouwbare gegevens te verstrekken. Ze bekritiseert ook de rol van het FSC-keurmerk, waarbij ze stelt dat er sprake is van belangenverstrengeling tussen FSC Nederland en Staatsbosbeheer.

Ze pleit voor een parlementaire enquête naar het natuurbeleid en benadrukt dat de natuur hierdoor schade lijdt. Mevrouw Volkers dringt er bij de commissie op aan om boskap in het Schoorlse gebied buiten het beheerplan te houden.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) vraagt aan mevrouw Volkers naar de website waar het rapport te vinden is dat zij aanhaalde.
Mevrouw **Volkers** verduidelijkt dat ze geen specifieke website heeft genoemd, maar dat het rapport wel online beschikbaar is. Ze geeft aan dat in het stuk dat naar de griffier gaat, de link naar het rapport en de betrokken partijen vermeld zullen staan.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt naar de huidige stand van zaken rondom de suggestie voor een parlementaire enquête en de opvolging van het rapport.
Mevrouw **Volkers** legt uit dat het rapport zich nog in de conceptfase bevindt. De makers hebben contact gehad met alle betrokkenen die in het rapport genoemd worden en hen de kans gegeven

om wederhoor te geven. Deze reacties zijn nu verwerkt. Het officiële rapport, inclusief de reacties van de genoemde partijen, wordt komende week verwacht. Ze benadrukt dat het netwerk rond dit rapport groeit en hoopt dat de Tweede Kamer het natuurbeleid grondig zal onderzoeken, omdat zij ervan overtuigd is dat er dingen niet kloppen.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Volkers voor haar inspraak.

Mevrouw **Henskens** spreekt in op persoonlijke titel en uit haar zorgen over het beleid rond natuurbeheer en biomassa. Ze stelt dat natuurbeheerders, in hun streven om bepaalde soorten terug te brengen en geld te verdienen, bosgebieden vernietigen waar beschermde en bedreigde diersoorten leven. Volgens haar draagt dit bij aan de ontbossing in Nederland, waarbij Nederland op de vijfde plaats staat wereldwijd. Ze noemt dat kleine stukken bos, wanneer opgeteld, een groot geheel vormen dat door biomassaverbranding verloren gaat. Ze wijst erop dat biomassa, volgens haar, in modellen zoals van het ICCP ten onrechte geen stikstofuitstoot laat zien, wat leidt tot een winstgevend verdienmodel dat ze de "houtmaffia" noemt. Mevrouw Henskens stelt verder dat boswachters werken voor sterk geprivatiseerde organisaties, waarbij economische belangen voorop staan in plaats van natuurbescherming. Ze betwijfelt ook de onafhankelijkheid van natuurorganisaties, aangezien er sprake zou zijn van verstrengeling door subsidies en samenwerkingen tussen verschillende betrokkenen.

Mevrouw Henskens sluit af door te benadrukken dat zij hoopt dat de commissie niet eenvoudig om de tuin te leiden is. Ze noemt dat analyses van haar stichting en deskundigen door de provincie en Staatsbosbeheer worden genegeerd zonder inhoudelijke reactie, en vraagt waarom dat gebeurt.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen heeft en dankt mevrouw Henskens voor haar inspraak.

Mevrouw **Roos** spreekt in namens Hart voor Bloemendaal inzake wateroverlast in de Kennemerduinen en de PWN Beheernota tot 2035. Ze heeft vier belangrijke doelstellingen uit de nota uitgelicht en koppelt hier vragen en opmerkingen aan.

1. **Minder recreatie**: In de nota staat dat de recreatieve draagkracht wordt overschreden. Mevrouw Roos vindt echter dat zowel de mens als de natuur beschermd moeten worden. Ze benadrukt dat met 18 miljoen mensen in Nederland, recreatie in de duinen niet beperkt mag worden en stelt dat de duinen niet op slot mogen.
2. **Meer verstuiving**: Het verstuiven van de duinen wordt genoemd als belangrijk voor zeewering en natuurbeheer. Mevrouw Roos vindt dit acceptabel, maar wijst erop dat de toegankelijkheid door verstuiving afneemt. Fiets- en voetpaden worden moeilijker te gebruiken, mede door het grondwater. Ze vraagt dat PWN verplicht wordt de fietspaden vrij te houden en dat de noodbrug behouden blijft.
3. **Water vasthouden**: Hoewel water vasthouden belangrijk is om de zoetwaterbel in stand te houden, zorgt dit voor ernstige grondwateroverlast bij woningen. Mevrouw Roos benadrukt dat er geen concrete maatregelen in de nota staan om dit aan te pakken en roept op tot een concreet actieplan voor de korte en lange termijn.

4. **Weg met de naaldbossen**: Mevrouw Roos uit grote zorgen over de massale kap van naaldbossen, wat volgens haar onaanvaardbaar is. Ze roept op om te stoppen met de bomenkap. Ze bekritiseert verder het beleid om dode bomen te laten liggen voor insecten, omdat dit volgens haar brandgevaar oplevert.

Ze concludeert dat deze vier punten absoluut moeten worden aangepast in de beheernota, anders is deze volgens haar onaanvaardbaar.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt naar de huidige situatie rondom de wateroverlast bij de woningen.
Mevrouw **Roos** geeft aan dat de situatie dramatisch is. Het grondwater is tijdens de zomer nauwelijks gezakt, en zelfs na een kleine regenbui staat het water al in de huizen. Ze noemt het een complete catastrofe, waarbij bomen sterven en bewoners radeloos zijn. Volgens haar doet de gemeente niets en moet PWN dringend actie ondernemen, bijvoorbeeld door te pompen, om de situatie te verlichten.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt welke rol de provincie zou moeten spelen in de aanpak van de wateroverlast en op basis van welke wetgeving.
Mevrouw **Roos** reageert door te zeggen dat het eenvoudig is, omdat de provincie als enige aandeelhouder van PWN de zeggenschap heeft. Ze stelt dat de provincie direct opdrachten kan geven aan PWN, zoals het eisen van maatregelen. Volgens haar heeft de provincie de macht om veranderingen te eisen, en dit zou ook in het geval van de wateroverlast moeten gebeuren.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt om verduidelijking over welke bomen sterven door de wateroverlast en of het ook om oude bomen gaat.
Mevrouw **Roos** bevestigt dat het om zeer oude bomen gaat, zoals grote beuken en eiken, maar ook coniferen. Hoewel coniferen misschien minder gewaardeerd worden, zijn ze voor veel mensen in hun tuin belangrijk. Ze legt uit dat de wortels van de bomen verdrinken in het grondwater, waardoor de bomen langzaam afsterven. Grote bomen kunnen dit nog een tijd volhouden, maar verliezen geleidelijk hun bladeren en gaan uiteindelijk kwijnen. Dit leidt niet alleen tot het afsterven van de bomen, maar kan ook gevaarlijk zijn, omdat ze door hun verzadigde gewicht plotseling kunnen omvallen.

De heer **Dessing** (FvD) bedankt mevrouw Roos voor haar heldere inspraak en vraagt naar haar verwachting voor de komende periode, wanneer er meer regen wordt verwacht. Hij vraagt hoe rampzalig de situatie dan zal zijn.

Mevrouw **Roos** antwoordt dat de situatie alleen maar erger zal worden. Ze voorspelt dat grote delen van de duinzone onbewoonbaar zullen worden door de aanhoudende wateroverlast, die ze vergelijkt met een "inundatie", waarbij de gebieden feitelijk onder water komen te staan. Ze bekritiseert de houding van PWN en stelt dat het lijkt alsof burgers als vijand worden beschouwd. Ze noemt een gesprek met een ecoloog van PWN, die suggereerde dat recreatie in de duinen wel genoeg is geweest en dat mensen eruit moeten, iets wat zij stuitend en onacceptabel vindt, aangezien het duingebied niet enkel van PWN is.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Roos voor

haar inspraak.

De heer **Van Heemstra** spreekt in op persoonlijke titel over de wateroverlast in de Kennemerduinen en heeft symbolisch een flesje wateroverlast meegenomen om het probleem te illustreren. Hij wijst erop dat dit water afkomstig is van PWN, onder leiding van de provincie als vergunningverlenende instantie, en benadrukt dat de bewoners hier niet om hebben gevraagd. Hij legt uit dat PWN rond het jaar 2000 is gestopt met het oppompen van 11 miljoen kubieke meter water per jaar vanuit de duinrand, wat overeenkomt met 11 miljard flesjes water. Door dit besluit en het afkoppelen van hemelwaterafvoer is de afwatering gestopt, wat voor ernstige overlast zorgt. Het waterpeil is inmiddels een halve meter hoger dan vorig jaar, en de buffercapaciteit is volledig benut.

De heer Van Heemstra vraagt opnieuw om concrete actie, aangezien er bij zijn gebied nog niets is gebeurd. Hij wijst erop dat in Egmond aan Zee wel pompen zijn geïnstalleerd door PWN en vraagt waarom dat daar wel is gebeurd en niet bij hen.

Hij doet een aantal concrete voorstellen voor een plan van aanpak:

1. Installeer pompen in de publieke ruimte op de plekken met de meeste grondwateroverlast, inclusief peilbuizen.
2. Herstel de oorspronkelijke waterafvoerstromen (duinrellen) en creëer nieuwe indien nodig, met afwatering naar het boezemwater bij Rijnland.
3. Laat een onderzoek uitvoeren door TNO en IK Stad, die bereid zijn samen te werken, in samenwerking met PWN.

Commentaar [AS1]: Ik heb deze naam niet kunnen verifiëren, maar misschien is bij jullie meer hierover bekend.

Tot slot doet hij een dringend beroep op de provincie om in actie te komen voordat er nog meer schade optreedt.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de heer Van Heemstra voor zijn inspraak en vraagt verduidelijking over de locatie van de oorspronkelijke duinrel die hersteld zou moeten worden.
De heer **Van Heemstra** legt uit dat een van de belangrijkste duinrellen begint in Brederode en langs de Zandvoortselaan loopt. Bij de Haringbuys-rotonde maakt de rel een bocht, passeert de Antoniusschool, en maakt vervolgens een haakse bocht richting de Leidse Vaart. Hij wijst erop dat er ook een tak van de rel langs de Van Eeghenschool en de Zuidlaan loopt, waar nog bruggetjes zichtbaar zijn. Ondanks de droogte was er recentelijk nog 40-50 centimeter water onder het maaiveld bij een huis in dit gebied.

Hij noemt ook een tweede duinrel, aangelegd met steun van de provincie, die vanaf Het Halve Maantje loopt en langs de fourage tot aan een veld met schapen. Deze bevindt zich aan de noordkant van Bloemendaal. Vroeger waren er volgens hem veel meer duinrellen en aftakkingen, die nu zijn verdwenen.

De heer Van Heemstra stelt voor om oude kaarten van vóór 1900 te raadplegen om de oorspronkelijke waterstromen te identificeren en te herstellen. Hij legt uit dat door het oppompen van water het gebied opdroogde, waarna er gebouwd werd, vaak ook ondergronds,

wat nu tot problemen leidt. Hij vergelijkt de situatie met uiterwaarden waar dijken zijn verwijderd omdat ze lange tijd niet gebruikt zijn.

Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt de heer Van Heemstra voor het opnieuw onder de aandacht brengen van de problemen in het duingebied. Ze geeft aan dat ze zelf ook rondvragen heeft gesteld over dit onderwerp. Vervolgens vraagt ze of de heer Van Heemstra de punten die hij voorstelde heeft teruggezien in de PWN Beheernota.
De heer **Van Heemstra** antwoordt dat hij zijn punten niet terug heeft gezien.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt verduidelijking aan de heer Van Heemstra over afwatering en of dit betrekking heeft op de duinrellen of andere systemen.
De heer **Van Heemstra** legt uit dat er naast de duinrellen andere afwateringssystemen zijn, zoals hemelwaterafvoer via kolken (putten met drie gaten) en afvoerbuizen naast het riool. In veel gebieden is de hemelwaterafvoer echter ontkoppeld om water vast te houden, wat bijdraagt aan de problemen. Daarnaast zijn er drainagesystemen, zowel horizontaal als verticaal, maar deze zijn niet altijd afdoende. In sommige delen, zoals het oostelijke deel van Aerdenhout, is dit toegepast, maar in andere delen, zoals het westelijke deel, niet.
De heer **Dessing** (FvD) vraagt vervolgens wie verantwoordelijk is voor deze afwateringssystemen.
De heer **Van Heemstra** antwoordt dat PWN verantwoordelijk is voor de duinen, terwijl de gemeente verantwoordelijk is voor de binnenduinrand. Wat betreft kanalen en afvoeren is het waterschap Rijnland de beheerder. Hij benadrukt dat voor oplossingen alle drie partijen – PWN, de gemeente en Rijnland – betrokken moeten worden, aangezien het water van noordwest naar zuidoost stroomt en samenwerking essentieel is.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van Heemstra voor zijn inspraak.

De heer **Wallaart** (PvdA) maakt voorafgaand aan de inspraak van de heer Van Berckel een punt van orde. Hij geeft aan dat de heer Van Berckel al meerdere keren heeft gesproken en vraagt of hij ervan uit mag gaan dat er deze keer niet opnieuw wordt opgeroepen tot het ontslag van individuele personen. Als dat wel het geval zou zijn, geeft hij aan dat hij de zaal zou verlaten.

De **voorzitter** bevestigt dat er niet opgeroepen zal worden tot ontslag van personen. Vervolgens verzoekt zij de heer Van Berckel om zich te concentreren op zijn inspraak zonder individuele personen uit te lichten.

De heer **Van Berckel** spreekt in op persoonlijke titel over de wateroverlast in de Kennemerduinen en herinnert de Statenleden aan de belofte van provinciale regie, die 4,5 maand geleden tijdens de Provinciale Statenvergadering is gedaan. Volgens hem is sindsdien niets gebeurd en doet hij een dringende oproep aan de Statenleden om de burgers te helpen en hen te steunen in hun strijd tegen PWN, dat volgens hem niet democratisch gecontroleerd wordt.

Hij wijst erop dat de burgers alleen juridische stappen kunnen ondernemen tegen PWN, omdat deze organisatie eigendom is van de provincie. In de nieuwe Beheernota 2025-2035 van PWN staat volgens hem niets over de grondwateroverlast, maar juist wel over het vasthouden van water in de duinen. Sinds het stopzetten van de pompen in 2001 is er volgens hem een grote waterbel

ontstaan ter grootte van het IJsselmeer, die nu in de huizen terechtkomt. Hij benadrukt dat zijn kelder 30 centimeter onder water staat en dat er tussen Velzen en Vogelenzang vijf tot duizend huishoudens getroffen worden door deze wateroverlast.

De heer Van Berckel roept de provincie op om de regie te nemen, zoals eerder beloofd. Hij benadrukt dat dit probleem niet incidenteel is en niet alleen afhankelijk is van regenbuien, maar een structureel probleem is, veroorzaakt door het stijgende grondwater na het stopzetten van de pompen. Hij vraagt de Statenleden om naast de burgers te staan en actie te ondernemen.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt om verduidelijking over het aantal huizen dat ondergelopen is of dreigt onder te lopen.
De heer **Van Berckel** schat dat tussen de vijfhonderd en duizend woningen getroffen zijn door de wateroverlast, in het gebied tussen Velzen en Vogelenzang. Hij geeft aan dat alleen al in Bloemendaal 250 huizen problemen hebben. Dit zijn mensen die de Stichting Duurzaam Natuur en Waterbeheer Zuid-Kennemerland, waar hij voorzitter van is, steunen en hun adressen hebben doorgegeven vanwege de ervaren wateroverlast.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van Berckel voor zijn inspraak.

Mevrouw **Van der Valk** spreekt in op persoonlijke titel en blikt terug op haar eerdere inspraak zes maanden geleden over haar ondergelopen woning in IJmuiden, gelegen op 8,5 meter boven NAP. Ze benadrukt dat ondanks haar eerdere oproep, er nog steeds niets is gedaan aan de situatie. Ze pompt wekelijks 1 miljoen liter water op het vuilwaterriool om verdere schade aan haar huis te voorkomen, terwijl het regenseizoen nog moet beginnen.

Mevrouw Van der Valk verwijst naar een rapport van Deltares van 2,5 jaar geleden, waarin de provincie al werd gewaarschuwd voor de stijgende grondwaterstanden in de duinrand en de dreigende wateroverlast. Volgens haar was de situatie te voorzien, en het rapport stelde de provincie voor de keuze om het grondwater te draineren of te conserveren. De extra regenval van het afgelopen jaar heeft het probleem slechts versneld, maar was niet de oorzaak.

Ze uit haar frustratie dat ambtenaren volgens haar de feiten ontkennen en oplossingen blokkeren, wat doet denken aan rampen uit het verleden zoals de Bhopal-ramp en de watersnoodramp van 1953, waarbij waarschuwingen van deskundigen werden genegeerd. Ze bekritiseert de technische briefing van 4 juli, waarin volgens haar relevante feiten zijn weggelaten, en vraagt zich af waarom het helikopteronderzoek naar de wateroverlast niet openbaar wordt gemaakt.

Mevrouw Van der Valk verwijst ook naar de belofte uit 2000 dat de pompen weer zouden worden aangezet bij overlast, maar nu beweert PWN volgens haar dat dit alleen zou gebeuren bij een nucleaire bom. Ze vraagt zich af of de pompen wel werken en of er onderhoud is gepleegd. Ze concludeert dat ambtenaren en bestuurders het proces blokkeren en hoopt dat haar waarschuwingen niet worden genegeerd.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt naar de specifieke feiten die volgens mevrouw Van der Valk tijdens de technische briefing niet volledig boven tafel zijn gekomen.
Mevrouw **Van der Valk** geeft als voorbeeld een antwoord tijdens de technische briefing op een vraag van mevrouw Bakker. Een ambtenaar stelde dat de grondwaterstand rond de binnenduinrand in de second opinion van de gemeente Bloemendaal enkele centimeters tot tien centimeter gestegen was. Mevrouw Van der Valk wijst erop dat dit onderzoek van IK Stad bijna twintig jaar oud is en dat het opnieuw uitgevoerd zou moeten worden, iets wat de ambtenaar niet vermeldde. Daarnaast vergeet hij volgens haar te melden dat PWN bezig is met een nieuw grondwatermodel, dat eigenlijk al openbaar had moeten zijn. Ze noemt verder dat hetzelfde onderzoek van IK Stad aantoont dat het grondwaterpeil bij haar in de straat met zestig centimeter is gestegen als gevolg van het stopzetten van de drinkwaterwinning. Bij het zwembad Heerenduinen in IJmuiden is het grondwaterpeil zelfs met 1,70 meter gestegen. Volgens haar worden selectief lagere cijfers genoemd om de impact van de wateroverlast te bagatelliseren. Ze biedt aan om meer voorbeelden te geven als daar behoefte aan is.

Commentaar [AS2]: Zie eerdere opmerking

Commentaar [AS3]: Zie eerdere opmerking

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of ze het goed begrijpt dat de grondwaterstijging op sommige plekken misschien inderdaad rond de tien centimeter ligt, maar op veel andere plekken veel hoger is.
Mevrouw **Van der Valk** bevestigt dit en geeft aan dat in IJmuiden, in de gemeente Velsen, de grondwaterstand veel meer is gestegen dan de genoemde tien centimeter.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Van der Valk voor haar inspraak.

De heer **Van den Bergh** spreekt in op persoonlijke titel over zijn zorgen rond het pesticidegebruik in het westelijk tuinbouwgebied bij het Ramplaankwartier in Haarlem, dat grenst aan Natura 2000-gebied. Hij meldt dat metingen door de Stichting Tuin van Haarlem hoge concentraties van pesticiden hebben aangetoond in zowel het woongebied als het nabijgelegen natuurgebied. Hoewel het Ctgb stelt dat burgers zich geen zorgen hoeven te maken over gezondheidsrisico's, weerspreken wetenschappers en neurologen dit, zoals te zien was in een aflevering van Zembla op 15 februari 2024. Zij bekritiseren het Ctgb voor het ontbreken van metingen naar de gecombineerde effecten van bestrijdingsmiddelen op de menselijke gezondheid, en specifiek op de hersenen. De heer Van den Bergh noemt dat het aantal Parkinsonpatiënten in Nederland in tien jaar tijd met 30 procent is gestegen, vooral in gebieden zoals de Bollenstreek, en dat dit volgens de wetenschap niet gerelateerd is aan vergrijzing. Ook andere gezondheidsproblemen zoals kanker en AOS worden in verband gebracht met pesticiden, waarbij kinderen een bijzonder kwetsbare groep vormen. Hij verwijst naar een recent tragisch geval van een elfjarig Frans meisje dat aan leukemie stierf door blootstelling aan pesticiden, en stelt dat simpele maatregelen zoals ramen sluiten tijdens het spuiten niet effectief zijn, omdat pesticiden via schoeisel in huis terechtkomen. Wetenschappers adviseren inmiddels om niet binnen driehonderd meter van een akker te wonen waar met pesticiden wordt gespoten.

De heer Van den Bergh doet een dringend beroep op de politieke partijen, vooral degenen die de tuinbouwsector vertegenwoordigen, om het gebruik van pesticiden te heroverwegen. Hij pleit voor

de bevordering van biologische sierteelt op provinciaal niveau en het instellen van een wettelijk verplichte spuitvrije zone van minimaal driehonderd meter rondom woonwijken, om de gezondheid van burgers te beschermen.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Bakker** (VVD) erkent de zorgen van de heer Van den Bergh en geeft aan dat er eerder in deze zaal aandacht is gevraagd voor een vergelijkbare situatie. Ze vraagt echter welke rol hij voor de provincie ziet, aangezien het Ctgb een rijksinstantie is en onder verantwoordelijkheid van het rijk valt.

De heer **Van den Bergh** wijst erop dat het diverse gemeentes in Overijssel en Drenthe al is gelukt om een spuitverbod in te stellen bij bepaalde telers. Hij hoopt dat de provincie Noord-Holland dit op dezelfde manier kan afdwingen, desnoods via een bestuurlijke procedure. Hij bekritiseert het Ctgb en verwijst naar het onderzoeksprogramma Zembla, waarin wordt gesteld dat de instantie warme banden zou onderhouden met de bollenteelt, wat volgens hem vragen oproept over hun onafhankelijkheid.

Statenlid **Haas** (PvdD) bedankt de heer Van den Bergh voor zijn inspraak en vraagt op welke basis de voorgestelde 300 meter afstand wordt gesteld.
De heer **Van den Bergh** legt uit dat deze aanbeveling afkomstig is van wetenschappers die dit hebben geadviseerd. Zijn informatie is gebaseerd op het onderzoeksprogramma Zembla, dat sinds 2011 een uitgebreid dossier heeft opgebouwd over de effecten van pesticiden en de geadviseerde afstand van driehonderd meter.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt of er lokale gegevens of cijfers zijn die specifiek gerelateerd kunnen worden aan de gezondheidsrisico's in de casus van de heer Van den Bergh, zoals ziektegevallen die verband houden met de locatie.

De heer **Van den Bergh** geeft aan dat de dichtstbijzijnde woningen slechts twintig meter van de percelen verwijderd zijn. Hij merkt op dat er verschillende Parkinsonpatiënten in dat gebied wonen en noemt het voorbeeld van een voormalige werknemer van een van de telers, die op 32-jarige leeftijd kanker kreeg. Hij benadrukt dat dit zeer zorgwekkend is en doet een dringend beroep op de politiek om de buurt te beschermen, omdat de situatie volgens hem onhoudbaar is.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt welke gewassen er rondom de woning van de heer Van den Bergh geteeld worden.
De heer **Van den Bergh** legt uit dat er verschillende gewassen worden geteeld, zoals Phlox en bepaalde leliesoorten, en dat er ook bollen in de grond zitten. Hij vertelt dat hij en zijn buurtgenoten de teelten in kaart hebben gebracht. Bij pogingen om contact op te nemen met de telers om meer informatie te krijgen, worden zij door een van hen niet te woord gestaan en een andere teler weigerde inzage te geven in wat en hoeveel er gespoten wordt. Hij merkt ook op dat er sporadisch een chloorgeur te ruiken is, wat zorgwekkend is.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Van den Bergh voor zijn inspraak.

3 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen

Vaststellen agenda
Op verzoek van mevrouw **Bakker** (VVD) worden de rondvragen voorafgaand aan de inhoudelijke behandeling van de overige agendapunten te behandelen.

Op verzoek van statenlid **Haas** (PvdD) wordt het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren inzake Transitiedenken PPLG (agendapunt 5.a) inhoudelijk besproken na de behandeling van agendapunt 9.b.1, PPLG brief PS stand van zaken september. Dit agendapunt zal tijdens de extra commissievergadering Landelijk Gebied van 17 oktober 2024 worden besproken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt een vraag aan GS over het planningsoverzicht, specifiek over punt 3.a. Ze merkt op dat het klimaatadaptatiebeleid oorspronkelijk voor deze maanden gepland stond, maar nu is doorgeschoven naar het tweede en derde kwartaal van volgend jaar. Ze vraagt naar de reden voor deze vertraging en wil weten welke stappen er in de tussentijd genomen zullen worden.

Gedeputeerde **Kocken** komt hier op een later moment op terug.

De **voorzitter** constateert dat de commissie instemt met de gewijzigde agenda, het verslag van de vergadering Landelijk Gebied van 9 september 2024, de termijnagenda en de lijsten moties en toezeggingen.

8 Rondvraag gedeputeerde Kocken

Rondvraag inzake Wateroverlast, ingediend door de VVD.
Mevrouw **Bakker** (VVD) verwijst naar een formele klacht over wateroverlast door overvloedige regenval, die enige tijd geleden naar diverse overheden en ook naar de commissaris en leden van GS is gestuurd. Ze vraagt naar de status van de afhandeling van deze klacht.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat de klacht in behandeling is genomen.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt vervolgens of de klacht de vervolgprocedure belemmert.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de uitvoering van de motie gewoon doorgaat en dat de behandeling van de klacht de verdere procedure niet belemmert. Beide processen verlopen onafhankelijk van elkaar.

Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft vervolgens aan dat de betrokkenen hebben gemeld dat er niets met hun brief is gedaan, ondanks dat de klacht in behandeling zou zijn.

De heer **Mantel** (JA21) uit zijn tevredenheid dat de VVD ook aandacht besteedt aan dit dossier en stelt een vraag aan gedeputeerde Kocken. Hij verwijst naar een eerdere motie waarin hij opriep om te gaan pompen om de wateroverlast aan te pakken. Hoewel het ambtelijk advies destijds stelde dat dit niet afdwingbaar was, vraagt de heer Mantel zich af of het met de juiste wil toch mogelijk zou zijn.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat er recent overleg is geweest waarbij PWN ook aanwezig was, en dat er dieper is ingegaan op de vraag of pompen een oplossing zou kunnen bieden. Ze verduidelijkt dat zelfs als de bestaande pompen zouden worden aangezet, dit het probleem niet zou oplossen, omdat het waterverplaatsingsvermogen van de pompen zeer beperkt is. Ze vergelijkt dit met het leegzuigen van een zwembad met een rietje: het is een ineffectieve aanpak voor een groot probleem. Gedeputeerde Kocken voegt daaraan toe dat het aanzetten van de pompen mogelijk een kortstondig effect op kelders zou hebben, maar dat het ook andere, potentieel ongewenste gevolgen kan hebben. Daarom wordt er op dit moment aangenomen dat het wegpompen van het water niet de juiste oplossing is voor het probleem.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aanvullend of het stoppen van de aanvoer van water naar de duinen, zoals vermeld in de PWN-nota, een optie zou kunnen zijn om de wateroverlast te verminderen. Hij merkt op dat er vanuit het IJsselmeer constant water wordt aangevoerd om de zoetwaterbel in de duinen te vullen.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat het grootste deel van de wateroverlast afkomstig is van neerslag, waar de provincie geen controle over heeft. Het water dat naar de duinen wordt gepompt vanuit het IJsselmeer is onderdeel van het zuiveringsproces voor drinkwater. Dit water wordt de duinen in gepompt en er later weer uitgehaald, zonder dat er extra water in de duinen achterblijft. Het proces is essentieel voor de drinkwatervoorziening. Gedeputeerde Kocken stelt dat het stoppen van dit proces niet haalbaar is zolang drinkwater uit de kraan verwacht wordt, tenzij er een alternatieve zuiveringsmethode wordt gevonden waarbij de duinen niet meer nodig zijn.

Mevrouw **Bakker** (VVD) stelt dat ze inderdaad vijf vragen heeft ingediend, waarvan de eerste betrekking had op de klachtenprocedure. Ze geeft aan dat haar overige vragen van een andere orde zijn en schakelt direct over naar deze vragen. Ze vraagt:

1. Hoe staat het met de voortgang van de uitvoering van de motie in de vorm van de coördinerende rol?
2. Welke gesprekken zijn er reeds afgerond?
3. Welke maatregelen zijn er concreet in beeld?
4. Wat is de planning en wanneer kan die gedeeld worden?

Deze vragen hebben betrekking op de voortgang van de aanpak van de wateroverlast en de uitvoering van de motie.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze, hoewel de provincie niet primair verantwoordelijk is voor het oplossen van wateroverlast, de coördinerende rol heeft opgepakt om samen met alle betrokken partijen, zoals gemeenten, waterschappen en PWN, in kaart te brengen wie waarvoor verantwoordelijk is en waar de gaten vallen. Ze erkent dat er nog geen zichtbare maatregelen zijn, zoals het inzetten van pompen, maar dat er wel veel overleg is geweest met verschillende partijen om de situatie te inventariseren.

De gedeputeerde benadrukt dat de aanpak per locatie verschilt, afhankelijk van het type overlast, zoals ondergelopen voetbalvelden, wegen of woningen. Ze wijst erop dat bewoners ook zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigendommen, zoals het waterdicht maken van kelders. De

overheid kan niet altijd alles oplossen, en soms is het niet de taak van de provincie, maar van gemeenten, waterschappen of PWN om actie te ondernemen.

Ze geeft verder aan dat pompen complexer is dan het lijkt, omdat er natuurvergunningen nodig zijn en het water ergens heen moet worden afgevoerd. In sommige gevallen wordt het lozen van grondwater in het riool tijdelijk toegestaan, maar dat is geen duurzame oplossing.

Gedeputeerde Kocken noemt dat de maatregelen die concreet in beeld zijn, te verdelen zijn in drie hoofdgroepen: ontwateren en draineren van gronden, afvoer van water, en bouwkundige maatregelen zoals het waterdicht maken van kelders en ophogen van terreinen. Deze maatregelen worden op de lange termijn verder ontwikkeld en uitgevoerd.

Wat betreft de planning, geeft ze aan dat er woensdag 16 oktober 2024 een ambtelijk overleg is waarin de voortgang wordt besproken en een voortgangsverslag wordt opgesteld. Dit verslag zal daarna naar de betrokken besturen worden gepresenteerd en ook aan de Statenleden worden verstrekt, mogelijk in de volgende commissievergadering of de commissievergadering daaropvolgend.

Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt gedeputeerde Kocken voor haar toelichting en erkent dat het een complexe kwestie is. Ze merkt op dat voor veel mensen de voortgang onzichtbaar blijft. Hoewel de gedeputeerde aangeeft dat er overleg plaatsvindt met ambtenaren en overheden en mogelijk een voortgangsnotitie klaar zal zijn voor de volgende commissievergadering, vraagt mevrouw Bakker of ook de bewoners en bedrijven die last hebben van de wateroverlast worden betrokken, aangezien dat aspect bij de motie was meegenomen.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat er op ambtelijk niveau verschillende bezoeken zijn gebracht aan de getroffen gebieden, waarbij bewoners aanwezig waren. Ze noemt specifiek regio's zoals Bergen en IJmuiden, waar situaties ter plekke zijn bekeken. Bij deze bezoeken zijn ook bewoners en bedrijven betrokken, afhankelijk van wie zich heeft gemeld. Ze benadrukt dat iedereen welkom is geweest om deel te nemen aan deze gesprekken.

De heer **Dessing** (FvD) bedankt gedeputeerde Kocken voor haar antwoorden en merkt op dat de regierol momenteel vooral gericht lijkt op inventarisatie. Hij vraagt of de aangekondigde voortgangsnotitie ook een plan van aanpak zal bevatten, omdat dat is waar de bewoners om vragen.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat haar opdracht niet is om een plan van aanpak te maken, maar om de regierol op zich te nemen. Deze rol houdt in dat ze inventariseert wie waarvoor verantwoordelijk is en waar er hiaten zijn. Ze benadrukt dat dit verschilt van het maken van een plan om het probleem op te lossen. Ze zal de Statenleden een overzicht geven van wat de verschillende actoren doen en waar de hiaten zijn, waarna er gezamenlijk kan worden bekeken wat er verder moet gebeuren. Een concreet plan van aanpak zal echter niet binnen een maand worden gepresenteerd.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt vervolgens wat er met de geconstateerde hiaten zal gebeuren.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat dit afhangt van de aard van de hiaten en wie ervoor verantwoordelijk is. Ze geeft aan dat ze geen extra middelen of mensen heeft om het probleem voor iedereen op te lossen, en dat het buiten haar taak valt om dit probleem volledig op zich te nemen. Ze wil echter wel helpen waar mogelijk, maar kan pas verder kijken zodra duidelijk is waar de hiaten liggen en wie welke verantwoordelijkheid draagt. Afhankelijk van de situatie kunnen bepaalde stappen door andere partijen, zoals het waterschap of eigenaren, genomen moeten worden.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt voor om op een laagdrempeliger manier, bijvoorbeeld via nieuwsberichten, bewoners op de hoogte te houden van de voortgang van het werk rondom de wateroverlast. Ze merkt op dat het voor bewoners lastig kan zijn om alle commissiestukken door te nemen, en dat het prettig zou zijn om op een eenvoudige manier te weten dat er gewerkt wordt aan het waterprobleem.

Gedeputeerde **Kocken** vindt dit een goede suggestie en geeft aan dat dit onderwerp toevallig vorige week al ter sprake is gekomen. Er is bij gemeenten ook behoefte aan een algemene communicatielijn, zodat bewoners consistente informatie krijgen. PWN speelt hierin een belangrijke rol, omdat zij goed kunnen uitleggen hoe het duinsysteem werkt en welke beslissingen genomen kunnen worden. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat het belangrijk is om deze informatie zo begrijpelijk mogelijk te houden, zonder te veel technische details, zodat het voor iedereen duidelijk is wat de situatie is, welke oplossingen er zijn, en wat men van de overheid kan verwachten.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of het in kaart brengen van de hiaten in de aanpak van de wateroverlast niet juist onderdeel is van de regierol van de provincie, en of het doorverwijzen van verantwoordelijkheden werkelijk zoveel capaciteit kost.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat er een overzicht zal komen van wie welke verantwoordelijkheden draagt, en dat dit ook inzicht zal geven in waar niemand iets doet en wie daar verantwoordelijk voor zou kunnen zijn. Op basis van die informatie kunnen conclusies worden getrokken. Ze benadrukt dat als de provincie meer taken op zich zou nemen, dit extra capaciteit en middelen vereist. De provincie heeft geen onbeperkte middelen of ambtenaren beschikbaar, en als ze meer verantwoordelijkheden op zich neemt, zal dat gevolgen hebben voor andere werkzaamheden.

Gedeputeerde Kocken geeft aan dat het proces zorgvuldig moet verlopen. Eerst moet geïnventariseerd worden waar de hiaten zitten, waarna besloten kan worden of de provincie die moet invullen of dat andere partijen dat moeten doen. Ze benadrukt dat de provincie niet als bovenliggende overheid anderen kan dwingen om bepaalde taken uit te voeren, maar dat het om samenwerking gaat waarin iedere partij zijn eigen verantwoordelijkheid draagt. Het verdelen van de taken zal nog overleg vereisen.

De **voorzitter** constateert dat de rondvragen aan gedeputeerde Kocken voldoende zijn beantwoord.

3.a Planningsoverzicht Landelijk Gebied oktober

Het planningsoverzicht Landelijk Gebied is ongewijzigd vastgesteld.

4 A-agenda Algemeen

4.a.1 Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024) en
4.a.2 Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Agendapunt 4.a.2 betreft de Memorie van Antwoord, deze is 9 oktober 2024 toegevoegd. In de Memorie van Antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2025 hebben gesteld. Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en het Memorie van Antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.

Eerste termijn commissie
De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt het college en de ambtelijke ondersteuning voor het opstellen van de begroting en de heldere beantwoording van de technische vragen. Hij kondigt aan dat hij later bij het agendapunt PNN een vraag wil stellen over het bestemmingsplan van de reserve PPLG, dat volgens hem ook bij dit agendapunt hoort.

Hij richt zich vandaag echter vooral op één specifiek punt: de aanzienlijke kostenstijging bij faunaschade, zoals vermeld in de Memorie van Antwoord. Zijn fractie is geschrokken van de verwachte kosten voor faunaschade in 2024, die naar verwachting zullen oplopen tot 23 miljoen euro, wat 8 miljoen euro meer is dan oorspronkelijk begroot. De heer Wallaart merkt op dat de begroting hierdoor aanzienlijke tekorten oploopt en vergelijkt de situatie met "een begroting die zo lek als een mandje is", waarbij vooral een beperkt aantal ondernemingen van de openeindregeling lijkt te profiteren.

De heer **Mantel** (JA21) sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Wallaart (PvdA) over de kostenexplosie bij faunaschade, maar vraagt of de Partij van de Arbeid dit probleem niet al jaren geleden had kunnen zien aankomen.

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt voor de interruptie en stelt voor om zijn verhaal verder af te maken, zodat hij uitgebreider kan ingaan op deze vraag. Hij wijst erop dat er specifieke redenen zijn voor de huidige situatie en dat JA21, gezien hun recente oprichting, geen vergelijkbare verantwoordelijkheid draagt.

Vervolgens stelt de heer Wallaart drie vragen:

1. Wat is de verklaring voor de stijging van de kosten voor faunaschade?
2. Wat wordt er afgesproken voor 2025, en hoe realistisch is dat?
3. Wat gaat gedeputeerde Beemsterboer doen om dit aan te pakken?

Daarnaast uit de heer Wallaart ontevredenheid over het feit dat faunaschade momenteel is ondergebracht bij programma 5.2, Beheren van de natuur. Hij beschrijft het als een "koekoeksjong" binnen dit programma, omdat het lijkt alsof het bijdraagt aan de natuur, terwijl het in werkelijkheid voornamelijk steun voor de landbouw betreft. Hij stelt voor om faunaschade over te hevelen naar programma 5.6, Versterken van kansrijke landbouw, aangezien het in feite

gaat om ondersteuning van de landbouw, wat volgens hem op zichzelf gerechtvaardigd is. Hij vraagt wat GS van dit idee vindt.

De heer **Dijksen** (SP) vraagt aan de heer Wallaart (PvdA) of hij spijt heeft van het besluit om het eigen risico voor faunaschade te verlagen.

De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat dit een afspraak uit het coalitieakkoord is, waar zijn partij volledig achter staat. Hij geeft aan niet de indruk te hebben dat de kostenstijging van faunaschade te relateren is aan de verlaging van het eigen risico, maar hij staat open voor uitleg van GS als dit anders blijkt te zijn.

De heer **Mülder** (D66) sluit aan bij de discussie en geeft aan dat hij de vragen van de heer Wallaart (PvdA) ook heeft gezien en er eveneens van schrok. Hij merkt op dat er over de standpunten van de PvdA in het verleden veel gezegd kan worden, maar dat er naar zijn mening weinig is veranderd in hun standpunt. De heer Mülder herinnert zich dat hij een jaar geleden hetzelfde punt heeft aangekaart, waarbij de PvdA hem steunde. Toen werd er aan de gedeputeerde gevraagd om maatregelen te nemen om de kosten van faunaschade te beperken, bijvoorbeeld door preventieve acties. Er werd toen een plan aangekondigd. Hij vraagt de heer Wallaart of hij weet wat er met die eerdere vraag is gebeurd en waarom er sindsdien niets op is teruggekoppeld.

De heer **Wallaart** (PvdA) komt hier later in zijn betoog op terug.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of bij het voorstel van de heer Wallaart om faunaschade over te hevelen naar post 5.6, ook het volledige bedrag van de huidige kosten van 23 miljoen euro dit jaar mee zou gaan. Ze vraagt of er op andere posten bezuinigd zou moeten worden om dit te bekostigen.

De heer **Wallaart** (PvdA) legt uit dat de begroting niet strikt per programma is opgehangen en dat de overschrijding waarschijnlijk uit de algemene middelen wordt gedekt. Hij vraagt GS om dit te bevestigen. Volgens hem is het op de lange termijn logischer om faunaschade onder te brengen bij post 5.6, die gericht is op landbouw, omdat faunaschade meer te maken heeft met landbouw dan met natuur. Hij benadrukt dat zijn voorstel niet ten koste zou mogen gaan van het geld dat gereserveerd is voor natuur.

De heer **Vendrig** (BBB) stelt dat ook de natuur last heeft van overlast door ganzen, en dat natuurorganisaties hierover ook hun zorgen uiten. Hij vraagt hoe de heer Wallaart (PvdA) hierover denkt.

De heer **Wallaart** (PvdA) erkent dat dit een bekend en groot probleem is. Hij benadrukt dat bepaalde diersoorten, zoals ganzen, ook schade toebrengen aan de natuur. Echter, de schadevergoedingen waarover hij sprak, zijn voornamelijk gericht op gewasschade, waar terreinbeheerders en natuurorganisaties weinig baat bij hebben. Hij onderschrijft het probleem van ganzen in natuurgebieden.

De heer Wallaart vervolgt zijn betoog over de kostenexplosie bij faunaschade, waarbij hij wijst op een uitspraak van de Raad van State van 19 april 2023, die het Faunabeheerplan Algemene

Soorten van de provincie ongeldig verklaarde. Dit heeft bijgedragen aan de stijging van de faunaschadevergoedingen. Hij vraagt wat gedeputeerde Beemsterboer in de afgelopen 1,5 jaar heeft ondernomen om de kostenexplosie te voorkomen, en hij wil weten of de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) al een nieuwe onderbouwing heeft geleverd voor de landelijke vrijstellingslijst, waarop het faunabeheerplan gebaseerd was.

Daarnaast stelt de heer Wallaart dat vergoedingen voor gewasschade veroorzaakt door de houtduif vooral bij grote ondernemingen terechtkomen. Hij vraagt of de gedeputeerde bereid is om met deze ondernemingen in gesprek te gaan om te voorkomen dat zij volgend jaar weer grote claims indienen.

Hij dringt erop aan dat de gedeputeerde actie onderneemt om de grote kostenstijging aan te pakken, omdat de huidige situatie onhoudbaar is. Hij benadrukt dat het Rijk verantwoordelijk is voor de landelijke vrijstellingslijst, maar dat de provincie uiteindelijk de kosten draagt. De heer Wallaart roept op tot een stevige aanpak, omdat de middelen voor natuur al schaars zijn, en er niet simpelweg kan worden afgewacht tot Den Haag met een oplossing komt.

Statenlid **Haas** (PvdD) uit grote zorgen over de begroting, vooral met betrekking tot de budgetten voor de bescherming en versterking van de natuur. Ze benadrukt dat de natuur de basis vormt van zowel het ecosysteem als van het menselijk bestaan. Ze bekritiseert de focus van de coalitie op korte-termijn economische voordelen, zoals vermeld op pagina 53 van de begroting, en pleit voor een lange termijn benadering waarin de natuur centraal staat. Volgens haar wordt momenteel slechts minimaal ingezet op natuurbehoud, zonder dat er sprake is van een creatieve, integrale aanpak. Ze vindt dat dit niet voldoende is.

Statenlid Haas haalt specifiek vraag 150 uit de Nota van Beantwoording aan en vindt het antwoord daarop teleurstellend. Volgens haar toont de organisatie geen besef van de kansen die integraal werken biedt. Ze wil niet alleen weten wat er wordt gedaan met de beschikbare budgetten, maar ook wat er niet wordt gedaan. Ze vraagt GS om te verduidelijken welke keuzes zijn gemaakt, welke kansen zijn onderzocht, en welke creativiteit is toegepast om de gestelde doelen te bereiken.

De Partij voor de Dieren vraagt om verduidelijking op de volgende punten:

1. **Watercrisis**: Ze wijst op een citaat uit de begroting waarin staat dat geen enkel waterlichaam in de provincie voldoet aan de KRW-normen. Ze vraagt GS expliciet om aan te geven welke middelen beschikbaar zijn voor de aanpak van de watercrisis, wat met die middelen kan worden gedaan, en welke gevolgen het nieuwe beleid heeft.
2. **Wildopvangcentra**: Ze merkt op dat er in de begroting niets staat over de bijdrage van de provincie aan wildopvangcentra, ondanks lopende gesprekken. Ze vraagt GS om een update over de financiële gevolgen hiervan voor de begrotings-(wijziging).
3. **Dierenwelzijnsbeleid**: Statenlid Haas wijst erop dat er in de begroting geen dierenwelzijnsbeleid wordt genoemd en vraagt hoe GS zijn bevoegdheden op dit gebied gebruikt. Ze stelt voor dat PS kaders stelt voor dierenwelzijn, zodat duidelijk wordt welke richting GS opgaat.
4. **Preventieve maatregelen tegen faunaschade**: Ze vraagt waarom preventieve en niet-dodelijke maatregelen om schade door wilde dieren te voorkomen, niet worden vergoed,

terwijl schadevergoedingen wel wettelijk verplicht zijn. Volgens haar zouden preventieve maatregelen veel goedkoper zijn dan het vergoeden van schade.

5. **Natuureducatie**: Ten slotte wijst ze op het gebrek aan investering in natuureducatie. Ze stelt dat betrokkenheid en bescherming van de natuur bij voorlichting beginnen en vraagt of GS bereid is om natuureducatie te bevorderen als onderdeel van een toekomstbestendig Noord-Holland.

De heer **Mantel** (JA21) stelt vragen over de grote daling in de lasten vanaf 2026 die zijn fractie had opgemerkt. In de beantwoording werd aangegeven dat de planning sluitend is gemaakt op de begroting, maar de heer Mantel merkt op dat de reserve voor groen tegen die tijd leegloopt en dat de gevolgen hiervan worden doorgeschoven. Hij vraagt GS of dit wel kan en mag, aangezien er na 2025 nog steeds kosten gemaakt zullen moeten worden voor natuurbeheer. Hij vraagt om een toekomstvisie van GS over dit probleem.

Daarnaast bespreekt de heer Mantel het faunabeheerplan, waarbij de Faunabeheereenheid werkt aan een nieuw plan voor ganzen om de schade aan landbouw en natuur te verminderen. Hij refereert aan eerdere mondelinge vragen over dit onderwerp en stelt dat de sterke toename in faunaschade-kosten het gevolg is van jarenlang de andere kant op kijken en het vermijden van minder populaire maatregelen.

De heer Mantel bekritiseert de aanpak van de afgelopen jaren, waarbij er volgens hem niet voldoende actie is ondernomen om de populatie van ganzen en houtduiven onder controle te houden. Hij wijst erop dat het schrappen van het faunabeheerplan door de Raad van State heeft geleid tot een sterke toename van deze populaties, met als gevolg meer schade aan gewassen. Hij herinnert eraan dat hij samen met mevrouw Sijbenga (BBB) al eerder aandacht heeft gevraagd voor dit probleem, maar dat er toen weinig actie is ondernomen. Nu roept men op om het probleem aan te pakken, wat hij niet helemaal begrijpt.

De heer **Wallaart** (PvdA) wijst erop dat de PvdA altijd aandacht heeft gevraagd voor het probleem van faunaschade in de commissie en hun zorgen heeft uitgesproken. Hij betwist het idee van een enorme toename van het aantal ganzen in de provincie en vraagt waar dit op gebaseerd is. Volgens hem laten de cijfers zien dat er geen sprake is van een sterke toename, en hij benadrukt dat de provincie actief beheer uitvoert op dit gebied.

De heer **Mantel** (JA21) antwoordt dat hij niet zeker is of er voldoende wordt beheerd, aangezien er verschillende beperkingen zijn, zoals de winterrust, waardoor bepaalde maatregelen niet genomen mogen worden. Hij merkt op dat er, volgens zijn eigen observaties, nu veel meer ganzen zijn dan enkele jaren geleden. Hij biedt aan om de exacte gegevens hierover op te zoeken.

Statenlid **Haas** (PvdD) verzoekt de heer Mantel (JA21) om zich in de discussie over de ganzenpopulatie te baseren op feiten in plaats van op eigen waarnemingen. Ze merkt op dat de ganzen graag neerstrijken in Noord-Holland vanwege de zogenaamde "snoepvelden" die voor hen gecreëerd zijn.

De heer **Mantel** (JA21) antwoordt dat hij de gegevens graag zal terugzoeken, zoals gevraagd door de heer Wallaart (PvdA). Hij benadrukt echter dat eigen waarnemingen ook waardevol kunnen zijn

en wijst erop dat ganzen zich snel kunnen voortplanten. De heer Mantel stelt dat een intensiever beheer, waarbij ook ganzen gedood worden, noodzakelijk is om het probleem onder controle te krijgen. Hij erkent dat de overvloed aan sappig grasland een belangrijke factor is, maar benadrukt dat het niet de schuld is van de ganzen zelf, aangezien ze simpelweg hun voedsel zoeken.

Statenlid **Haas** (PvdD) reageert dat de grote hoeveelheid voedsel inderdaad bijdraagt aan de snelle voortplanting van de ganzen, en dat dit iets is waarnaar gekeken moet worden. Ze wijst erop dat er in het nieuwe Faunabeheerplan Ganzen oplossingen voor dit probleem worden voorgesteld en stelt voor om het plan af te wachten, dat binnenkort in de commissie zal worden besproken.

De heer **Mantel** (JA21) sluit zich aan bij het afwachten van het nieuwe faunabeheerplan.

De heer **Dijksen** (SP) suggereert dat het verminderen van eiwitrijk gras misschien een minder populaire maatregel zou kunnen zijn om het aantal ganzen terug te dringen.

De heer **Mantel** (JA21) reageert door te stellen dat hij dat geen goede maatregel vindt. Hij pleit voor goed beheer, waarbij eiwitrijk gras kan blijven bestaan, omdat hij dit niet ziet als het probleem. Volgens hem is effectief beheer de juiste oplossing voor het ganzenprobleem.

Statenlid **Haas** (PvdD) merkt op dat de term "goed beheer" erg willekeurig is en stelt voor om het faunabeheerplan af te wachten, waarin duidelijk wordt omschreven wat onder goed beheer valt.

De heer **Mantel** (JA21) stemt hiermee in en benadrukt dat hij het voorstel om naar het faunabeheerplan te kijken voor verdere richtlijnen onderschrijft.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aan de heer Mantel (JA21) of hij het ermee eens is dat, zodra de populatie van dieren op orde is, er veel minder beheer nodig is en dat dit ook minder dierenleed tot gevolg heeft.

De heer **Mantel** (JA21) bevestigt dat hij het hier volledig mee eens is en benadrukt dat dit precies is wat hij bedoelde.

Vervolgens richt de heer Mantel zijn aandacht op het probleem van rivierkreeften. Hij vraagt of GS al bij het nieuwe kabinet navraag heeft gedaan over hoe dit probleem kan worden opgelost en of er extra financiering voor beschikbaar komt.

Tot slot vraagt hij naar de ontwikkelingen rond het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) en of de begroting tijdig wordt aangepast, gezien de ontwikkelingen tijdens de laatste Statenvergadering waarin om een voordracht is gevraagd.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) begint met de constatering dat deze begroting een "flinke bezuiniging op de natuur" laat zien, terwijl de Brede Basismonitor duidelijk maakt dat de natuur onder druk staat en de biodiversiteit afneemt. Zij focust vandaag op drie kernpunten:

1. **Nationaal Natuurnetwerk (NNN)**: Mevrouw Schneemann benadrukt dat er fors wordt bezuinigd op het NNN, terwijl er al lange tijd bekend is dat de reserve groen leeg raakt. Het idee dat het Rijk zou bijspringen, blijkt wishful thinking, aangezien sinds mei

duidelijk is geworden dat dit niet gaat gebeuren. Volgens de beantwoording van technische vragen is er nog 4500 hectare NNN te realiseren, maar wordt momenteel slechts 150 hectare per jaar aangelegd. Ze maakt een rekensom en concludeert dat het in dit tempo nog 27 jaar zal duren voordat het NNN klaar is, ver voorbij de doelstelling van 2029. Mevrouw Schneemann had van het college meer creativiteit verwacht om financiering te vinden, bijvoorbeeld door het verhogen van de opcenten of het herbestemmen van geld van de afschaffing van de korting voor elektrische voertuigen.

2. **Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG)**: Ook hier ontbreekt volgens mevrouw Schneemann een plan B sinds duidelijk werd dat er geen rijksmiddelen meer beschikbaar zijn. Ze vraagt zich af of de maatregelenpakketten nu van tafel zijn, omdat de begroting afhankelijk is van deze middelen. Volt wil graag meer geld vrijmaken voor zowel het NNN als het PPLG, en ziet mogelijkheden in het verhogen van de opcenten, het aanspreken van de reserve uit het coalitieakkoord, en het gebruiken van de meevaller van 31 miljoen door de afschaffing van de korting voor elektrische voertuigen.
3. **Water en de Kaderrichtlijn Water (KRW)**: Ze wijst erop dat de KRW onderbelicht blijft in de begroting. Er worden wel enkele zaken meegenomen, maar concrete acties ontbreken, terwijl de provincie over twee jaar al aan de KRW-normen moet voldoen. Mevrouw Schneemann vraagt GS om een reflectie op deze situatie, aangezien de tijd verstrijkt zonder dat er voldoende actie wordt ondernomen.
4. **Europese subsidies**: Ze merkt op dat er volgend jaar een adviescommissie wordt ingesteld om te beoordelen welke projecten binnen het NPS GLB (Nationaal Programma voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) worden toegekend. Ze wil weten hoe deze afweging wordt gemaakt. Verder vraagt ze naar de boodschap waarmee de provinciale ambtenaren naar Brussel gaan om te lobbyen voor het Landelijk Gebied, aangezien ambtenaren daar aangeven een duidelijke boodschap nodig te hebben.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) maakt enkele algemene opmerkingen en twee specifieke punten. Hij verwijst naar de Nobelprijswinnaar Milton Friedman, die in 1981 al benadrukte dat de prikkel om zuinig te zijn in de politiek laag is, omdat het geld van een ander wordt uitgegeven voor een ander. De heer Van Tiggelen benadrukt dat de PVV staat voor een doelmatige besteding van het belastinggeld van de burgers, maar constateert dat dit vaak niet gebeurt. Hij klaagt dat beleid vaak gebaseerd is op misvattingen en dat het moeilijk is om via inhoudelijke argumenten iets te veranderen, omdat feiten en argumenten vaak genegeerd worden, zoals volgens hem tijdens de vorige Statenvergadering het geval was.

Specifiek noemt hij:

1. Bij het rijden over de A9 richting Haarlem ziet hij een grote zonneweide en uit hij zorgen over het effect hiervan op weidevogels, waarvan hij vermoedt dat die er niet blij mee zijn.
2. Hij sluit zich aan bij een van de insprekers met de oproep: "Kappen met kappen", waarmee hij kritiek uit op de bomenkap in de provincie.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een aantal vragen en opmerkingen over de begroting:

1. **Negatief saldo van de reserve groen en toekomstig beheer**: Mevrouw Koning-Hoeve wijst op het negatieve saldo van de reserve groen, waarbij GS aangeeft de pijn te willen verdelen over 2025 en 2026 om niet alles te laten stilvallen. Ze vraagt hoe GS zal omgaan met de periode na 2026, als er opnieuw geen middelen beschikbaar zijn. Ze wil weten of er structureel geld voor groen beschikbaar zal zijn na 2026, of dat er geen budget is, en

hoe de plannen rondom ruimtelijke voorstellen gefinancierd worden. Ze vraagt GS om een toekomstvisie en een structurele aanpak.

2. **Langjarig beheer van natuur**: Het CDA is van mening dat de aanleg van nieuwe natuur alleen verantwoord is als er ook langjarig middelen beschikbaar zijn voor beheer en onderhoud, met een minimum van twaalf jaar. Mevrouw Koning-Hoeve wijst erop dat er momenteel slechts middelen zijn tot 2028, wat volgens haar te beperkt is. Ze stelt voor terughoudend te zijn met de aanleg van NNN als er geen langjarig geld is voor beheer en vraagt of GS dit knelpunt erkent. Mevrouw Koning-Hoeve roept GS op om duidelijke keuzes te maken en niet alle projecten boven de markt te laten hangen als er geen geld is voor beheer en aanleg van natuur.
3. **PAS-melders**: Ze vraagt wat GS concreet gaat doen met de 300.000 euro die is gereserveerd voor de legalisatie van de PAS-melders op Texel, en hoe dit zal bijdragen aan het verkrijgen van vergunningen. Daarnaast vraagt ze naar de aanvraag voor 7,9 miljoen bij het Rijk en hoeveel geld er in totaal nodig is voor de legalisatie van de overige PAS-melders.
4. **Landbouwbeleid**: Het CDA steunt het idee om kansrijke landbouw te versterken via afzonderlijk landbouwbeleid, buiten het PPLG. Ze vraagt wanneer GS dit beleid zal opstellen en wanneer PS hierover geïnformeerd zal worden.
5. **Stivas**: Mevrouw Koning-Hoeve vraagt of de provincie bereid is om met Stivas om de tafel te gaan om duurzame voortgang van hun werk te waarborgen, aangezien zij van grote waarde zijn voor provinciale doelstellingen op het gebied van kavelruil.
6. **Faunaschade**: Ze uit haar zorgen over de stijging van de faunaschade naar 23 miljoen euro en roept GS op om effectief ganzenbeheer in te voeren. Ze verwijst naar een eerder effectief voorstel dat werd afgewezen door GS en vraagt om een herziening, aangezien de kosten blijven stijgen.
7. **Eiwittransitie**: Tot slot reageert ze op de opmerkingen van de Partij voor de Dieren over eiwitrijke graslanden. Ze wijst erop dat het beleid is om steeds meer eiwit op eigen grond te produceren en vraagt de PvdD om verduidelijking over hun standpunt ten aanzien van de eiwittransitie.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt zich af waarom mevrouw Koning-Hoeve (CDA) concludeert dat de ganzenpopulatie stijgt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat dit blijkt uit de cijfers van BIJ12, het samenwerkingsverband van de provincies op het gebied van faunabeheer.

De heer **Mantel** (JA21) bevestigt dat deze informatie ook op de website van de provincie te vinden is.

Statenlid **Haas** (PvdD) reageert vervolgens door te verduidelijken dat de opmerking op de website van de provincie betrekking heeft op de uitbreiding van de ganzenpopulaties over de afgelopen decennia, maar dat dit geen directe betrekking heeft op de huidige populatie ten opzichte van twee jaar geleden. Ze corrigeert verder dat de Partij voor de Dieren niet over eiwitproductie in grasland sprak, maar over het aanbod van graslanden voor ganzen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat grasland eiwitten bevat en dat het beleid is om meer eiwit op eigen grond te produceren.

Statenlid **Haas** (PvdD) merkt op dat haar vraag niet volledig is beantwoord, maar besluit de discussie op dit moment niet verder voort te zetten en verduidelijkt dat ze iets anders bedoelde.

De heer **Vendrig** (BBB) bedankt GS en de ambtelijke organisatie voor het opstellen van de begroting en voor het eenvoudiger en leesbaarder maken ervan. Hij wijst erop dat in de brief aan PS wordt vermeld dat het begrotingsresultaat in de toekomst steeds meer onder druk komt te staan en dat er mogelijk moeilijke keuzes moeten worden gemaakt om de begroting in evenwicht te brengen. De heer Vendrig kijkt uit naar deze keuzes en benadrukt dat het belangrijk is dat er voldoende middelen beschikbaar blijven voor natuurbeheer.

Hij merkt op dat de gerealiseerde natuur veel inspanningen heeft gekost, zowel van de provincie als van agrarische ondernemers. BBB wil niet dat deze inspanningen verloren gaan door een gebrek aan onderhoud. Bovendien hecht hij belang aan het ondersteunen van agrarische ondernemers die zich willen inzetten voor natuurbeheer. Het beperken van de mogelijkheden kan volgens hem demotiverend werken. De heer Vendrig stelt de volgende vragen aan GS:

1. Hoe groot is de kans dat er in de periode van 2026 tot 2028, en wellicht daarna, voldoende middelen zijn begroot voor natuurbeheer en het waarborgen van de kwaliteit daarvan?
2. Als er onvoldoende middelen beschikbaar zijn, wat zouden de mogelijke consequenties daarvan kunnen zijn?

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de heer Vendrig (BBB) voor zijn betoog en vraagt naar zijn mening over het schrappen van het Transitiefonds door het kabinet, vooral in het licht van Vendrigs opmerking dat veel inspanningen van agrarische ondernemers niet teniet moeten worden gedaan.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat ze zich hier in de provincie bevinden en niet in de Tweede Kamer, waardoor hij vindt dat het misschien niet helemaal op zijn plaats is om hierover te oordelen. Toch geeft hij zijn mening. Hij wijst erop dat er nog steeds 5 miljard euro beschikbaar is voor de transitie, waarvan 500 miljoen per jaar bestemd is voor agrarisch natuurbeheer. Dus volgens hem laat het Rijk de agrarische sector niet volledig in de steek. Hij voegt eraan toe dat er tegen het einde van het jaar een plan wordt verwacht, waar ze naar uitkijken.

De heer **De Jong** (50PLUS) bespreekt de begroting van 2025, waarin de provincie vastlegt wat zij op het gebied van landbouw en natuur wil bereiken. Hij wijst op de belangrijke rol van de provincie in het ondersteunen van de transitie naar een duurzame en kansrijke landbouwsector. Dit omvat kringlooplandbouw, verduurzaming van de bloembollensector, en ondersteuning van jonge agrarische ondernemers. De provincie wil de milieu-impact van landbouwactiviteiten verminderen en de zelfvoorzienendheid vergroten, onder andere door het inzetten van Europese landbouwfondsen zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Daarnaast is er aandacht voor de visserijsector, stikstofreductie en duurzame technieken zoals mestvergisting.
De heer De Jong stelt een aantal vragen aan GS over de uitvoering van dit beleid in 2025:

1. Welke projecten worden in 2025 ondersteund door Europese landbouwfondsen via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid?

2. Hoe zorgt de provincie ervoor dat jonge agrarische ondernemers financieel worden ondersteund?
3. Hoe draagt de provincie bij aan de verduurzaming van de bloembollensector?
4. Hoe wordt de landbouwsector ondersteund om de impact op natuur en klimaat te verminderen zonder de productie te schaden?
5. Hoe worden innovatie en duurzaamheid gestimuleerd in de landbouw, bijvoorbeeld door circulaire landbouw of technologische oplossingen?
6. Wat zijn de specifieke oorzaken van de negatieve scores voor natuur en biodiversiteit, en welke sectoren dragen hier het meest aan bij?
7. Hoe worden de effecten van klimaatverandering op natuurgebieden en biodiversiteit meegenomen in het beleid van 2025?
8. Welke concrete maatregelen worden er genomen om de negatieve impact op de natuur te herstellen buiten de landbouw?
9. Hoe zal het beleid voor natuurherstel de komende jaren worden gemonitord en aangepast indien nodig?

De heer De Jong benadrukt dat de begroting aangeeft dat natuur en biodiversiteit onder druk staan, en vraagt om concrete maatregelen en monitoring om zowel de natuur als de landbouw te verduurzamen en te herstellen, waarbij de productie behouden blijft.

De heer **Mülder** (D66) sluit zich aan bij de zorgen van de PvdA en noemt de wolken die zich boven de provincie samenpakken met betrekking tot de begroting, vooral op het gebied van natuur en landbouw. Hij verwijst naar eerdere discussies over dezelfde problemen en constateert dat er weinig actie is ondernomen, terwijl de problemen nu duidelijk zichtbaar worden.
De heer Mülder benadrukt dat er vorig jaar al werd gesproken over een integrale aanpak bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en dat veel belangrijke projecten, zoals het NNN, de Bossenstrategie, de voedselvisie en stikstofmaatregelen, zouden worden samengebracht. Hij vindt het echter zorgwekkend dat de kosten van het PPLG niet duidelijk zijn in de begroting en vraagt of de gedeputeerde hierover duidelijkheid kan geven.

Daarnaast uit hij zijn bezorgdheid over faunaschade, die volgens hem nog steeds rond de 50 procent ligt, net als vorig jaar. Hij vraagt hoe lang dit zal doorgaan en welke maatregelen er worden genomen om dit aan te pakken, aangezien er vorig jaar al beterschap werd beloofd.

De heer Mülder haalt ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) aan, waar de doelen volgens hem steeds verder uit zicht raken, ondanks dat in de stukken staat dat de doelen blijven staan. Hij vraagt wat hieraan gedaan gaat worden.

Verder bespreekt hij het NNN, waarbij hij, net als Volt, opmerkt dat de realisatie in het huidige tempo pas rond 2050 voltooid zal zijn, terwijl er in de stukken wordt beweerd dat er 140 tot 150 hectare per jaar wordt gerealiseerd. Hij vindt dit tegenstrijdig en vraagt hoe de gedeputeerde dit verklaart.

Tot slot verwijst hij naar de Brede Basismonitor, waarin staat dat de natuur zich negatief ontwikkelt. Hij vraagt om een reflectie van GS op de situatie, vooral nu blijkt dat de biodiversiteit sterker daalt dan in de rest van Nederland. Volgens de heer Mülder is het tijd voor "alle hens aan dek" en vraagt hij welke acties er genomen zullen worden om deze negatieve trend te keren.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt dat als de situatie slecht is en de trend stabiel, de trend eigenlijk negatief is. Ze vraagt of de heer Mülder (D66) het hiermee eens is.

De heer **Mülder** (D66) bevestigt dat hij het hiermee eens is en concludeert "het is stabiel negatief, alsof we in een rechte lijn naar beneden gaan". Hij benadrukt dat dit geen goede ontwikkeling is en noemt het zorgwekkend.

Tot slot uit de heer Mülder zijn ernstige zorgen over diverse punten, met als belangrijkste vraag: wat kost het PPLG? Hij merkt ook op dat sommige antwoorden op technische vragen, die door andere partijen zijn gesteld, af en toe flauw worden beantwoord. Hij hoopt dat zijn vragen en opmerkingen constructief worden opgevat en beantwoord. De heer Mülder sluit af door te benadrukken dat hij graag duidelijkheid wil over wat er wél wordt gedaan, met name rond het PPLG. Hij is blij dat er voor de kerst een motie komt die hierover meer duidelijkheid moet verschaffen.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt voor het opstellen van de begroting en sluit zich aan bij de oproep van de heer Van Tiggelen om zuinig om te gaan met de beschikbare middelen. Ze benadrukt dat het geld goed en duurzaam besteed moet worden, en dat langdurige beheerrelaties belangrijk zijn voor natuurbehoud, zoals ook het CDA al aangaf. Ze maakt zich zorgen over de negatieve scores voor natuur in Noord-Holland, waar de biodiversiteit sterker afneemt dan in de rest van Nederland.

Mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl merkt op dat in de begroting lijkt alsof er alleen voor 2025 budget is en dat de reserves daarna gebruikt zijn. Ze vraagt de gedeputeerde om te reflecteren op hoe natuurorganisaties zekerheid kunnen krijgen over hun toekomst, nu er voor na 2025 veel minder middelen lijken te zijn voor het beschermen en ontwikkelen van natuur.

Ze wijst ook op het Nationaal Natuurnetwerk (NNN), waarvan 93 procent gerealiseerd is. Ze vraagt zich af of de provincie bij deze 93 procent blijft of dat er een andere manier kan worden gevonden om het NNN af te ronden. Ze stelt dat het belangrijk is dat er beslissingen worden genomen, en hoopt op meer duidelijkheid bij het Programma Natuurnetwerk.

Daarnaast spreekt ze over invasieve exoten, zoals de rivierkreeft, waar gemeenten wachten op provinciaal beleid. Ze noemt ook de halsbandparkiet, die in de gemeente Haarlemmermeer een probleem is. Hoewel ze vermoedt dat de provincie misschien op het Rijk wacht voor actie, dringt ze aan op provinciaal optreden. Ze vraagt de gedeputeerde om aan te geven welke stappen er worden ondernomen en hoe er daadwerkelijk aan dit probleem gewerkt wordt.

De heer **Dessing** (FvD) noemt de begroting zorgwekkend en wijst erop dat de provincie al jarenlang te maken heeft met een mismatch tussen uitgaven en ambities, wat leidt tot een fors tekort in de komende jaren. Hij benadrukt dat het ambitieniveau niet in verhouding staat tot de beschikbare inkomsten. Bij programmapunt 5.1 van het Programma Natuurnetwerk Nederland (PNN) ziet hij dat de uitgaven voor 2024 en 2025 respectievelijk met 25 miljoen en 40 miljoen stijgen ten opzichte van 2023, om daarna terug te vallen naar het niveau van voor 2023. Deze extra uitgaven komen uit de reserve groen, die leeg en zelfs negatief dreigt te worden. Hij vindt dit een zorgwekkende ontwikkeling en vraagt of de provincie bereid is reserves leeg te trekken voor onhaalbare ambities. De heer Dessing pleit voor een gesprek over het ambitieniveau.

Wat betreft het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) stelt de heer Dessing dat de ambitie om nog 4116 hectare te realiseren, waarvan 150 hectare per jaar, te hoog ligt en onnodig is, gezien de kosten die ermee gepaard gaan en de financiële problemen die eraan komen.

Met betrekking tot het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) geeft hij kort aan dat dit volgens FvD stilgelegd en zelfs volledig geschrapt mag worden. Hij benadrukt dat alleen al de regiekosten voor het PPLG op 8,9 miljoen zijn begroot en roept op om kritisch te kijken naar het ambitieniveau en het uitgavenpatroon van de provincie, aangezien daar echt iets aan gedaan moet worden om toekomstige tekorten te voorkomen.

De heer **Dijksen** (SP) kondigt een amendement aan om het tekort van de recreatieschappen aan te vullen, zodat negatieve effecten op de natuur voorkomen kunnen worden en de natuur beter beschermd kan worden. Hij verwijst naar eerdere discussies over het feit dat de recreatieschappen minder geld krijgen dan ze nodig hebben. Daarnaast vraagt hij of de ophoping van faunaschade mogelijk komt door de verlaging van het eigen risico voor ganzenschade, zoals afgesproken in het provinciale coalitieakkoord.

Wat betreft de discussie over de ganzenpopulatie, wijst de heer Dijksen erop dat de populatie op Texel stabiel is, volgens een lokale vogelonderzoeker, en dat bestrijding de populatie daar niet vermindert. Hij verwijst ook naar de landelijke cijfers van SOVON, waaruit een lichte daling van de ganzenaantallen blijkt. Dijksen pleit ervoor om niet te focussen op symptoombestrijding, maar om de oorzaak van het probleem aan te pakken.

Mevrouw **Bakker** (VVD) sluit zich aan bij de oproep van het CDA om voldoende geld vrij te maken voor het beheer van natuur. Ze benadrukt dat deze zorg ook door de VVD wordt gedeeld. Daarnaast pleit de VVD ervoor dat, waar mogelijk, een aanzienlijk deel van het natuurbeheer wordt uitgevoerd door agrarisch natuurbeheer. Ze roept GS op om dit nadrukkelijk aan te geven en uit te voeren waar mogelijk.

Mevrouw Bakker wijst ook op de toenemende flora- en faunaschade, met een specifieke verwijzing naar ganzenbeheer. Ze noemt in dit verband de rondvraag die is gesteld over het ganzenbeheer in Zeeland en benadrukt het belang van effectieve maatregelen om deze schade aan te pakken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt zich af hoe agrarisch natuurbeheer kan bijdragen aan het verlagen van de post faunaschade.

Mevrouw **Bakker** (VVD) verduidelijkt dat haar opmerkingen over agrarisch natuurbeheer en faunaschade bedoeld waren als afzonderlijke onderwerpen en dat ze deze niet aan elkaar had willen koppelen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt aan mevrouw Bakker (VVD) of zij het met het CDA eens is dat er geen extra natuur moet worden aangelegd als er niet voldoende geld is voor het beheer, en dat dit alleen moet gebeuren als er zekerheid is over de financiering van het beheer.

Mevrouw **Bakker** (VVD) bevestigt dat de VVD het hiermee eens is.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) uit zorgen over het ambitieniveau van de provincie, vooral omdat het ernaar uitziet dat dit niet gehaald gaat worden. Hoewel de begroting in de eerste plaats over financiën gaat, wijst Statenlid Van Wijnen ook op de Brede Basismonitor, die als sturingsinstrument wordt gebruikt. Zij constateert dat de natuur daarin voornamelijk oranje of rood scoort, wat zorgwekkend is. Statenlid Van Wijnen stelt voor om het ambitieniveau anders te verdelen. In domeinen waar de situatie relatief beter is (groen of minder oranje), zou geld weggehaald kunnen worden om meer te investeren in domeinen die het zwaarst onder druk staan, zoals de natuur, waar de kleur vooral rood is. Dit is volgens haar de kern van hoe GL hierin staat.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt Statenlid Van Wijnen (GL) welke 'groene onderdelen' zij bedoelt als zij voorstelt om geld weg te halen van onderdelen die beter scoren (groen) en dit te verplaatsen naar de meer zorgwekkende onderdelen (oranje of rood).

Statenlid **Van Wijnen** (GL) reageert door te zeggen dat politiek inderdaad gaat over keuzes maken, maar aangezien dit de eerste termijn is, wil zij eerst de reactie van Gedeputeerde Staten afwachten voordat zij verder inhoudelijk ingaat op deze vraag. Statenlid Van Wijnen verwijst ook naar de komende Provinciale Statenvergadering waarin dit onderwerp verder besproken zal worden.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt om verduidelijking over de "rode" en "oranje" gebieden in de natuur zoals benoemd in de Brede Basismonitor, en wil weten of dit specifiek gaat over de kwaliteit van de natuur, wat GL betreft.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) antwoordt dat het niet alleen gaat om de kwaliteit van de natuur, maar ook om kwantiteit en biodiversiteit. Er zijn meerdere aspecten die bijdragen aan de rode en oranje scores in de monitor. Statenlid Van Wijnen stelt voor dat als er een discussie gevoerd wordt over wat en hoe er gemeten wordt, dat die discussie ook andere domeinen zoals infrastructuur moet omvatten, waar ook verbetering mogelijk is.

De heer **Vendrig** (BBB) is blij met het antwoord en vraagt vervolgens of GL het met BBB eens is dat er voldoende beheergelden beschikbaar moeten zijn voor natuurbeheer en dat hier genoeg aandacht aan moet worden besteed.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) stemt in met het belang van voldoende beheergelden voor natuurbeheer, maar geeft aan dat het meningsverschil waarschijnlijk zal ontstaan wanneer er beslissingen genomen moeten worden over waar dat geld vandaan moet komen.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of GL en mogelijk ook BBB bereid zijn om na te denken over alternatieve manieren van natuurbeheer, zoals rewilding, en wat dat zou kunnen opleveren.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) antwoordt dat ze zeker openstaat voor het onderzoeken van andere manieren van beheer, maar uit haar zorgen dat dit soort "out of the box"-oplossingen er vaak toe leiden dat er uiteindelijk minder geld beschikbaar is voor natuurbeheer, terwijl er al te weinig middelen zijn. Ze benadrukt dat de belangrijkste conclusie moet zijn dat er simpelweg meer geld naar natuur moet, gezien de huidige uitdagingen in de begroting.

Tot slot herhaalt Statenlid Van Wijnen haar eerdere aandachtspunten, en sluit ze zich aan bij de eerdere vraag om aandacht voor de ganzen op Texel. Daarnaast vraagt ze nogmaals aandacht voor de weidevogels, waarvan de kwaliteit van de gebieden volgens haar in het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) vaak over het hoofd wordt gezien. Ze stelt dat ze op een later moment graag wil vaststellen of er vooruitgang wordt geboekt op dit gebied.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** stelt vast dat er een duidelijk tekort aan middelen is om de ambities op het gebied van natuur te realiseren. Ze benoemt dat er twee opties zijn: ofwel extra geld vinden, ofwel de ambities verlagen. Als gedeputeerde met de portefeuille natuur vindt zij dit een zorgwekkende situatie, omdat de ambities niet alleen voortkomen uit intrinsieke motivatie om de natuur te beschermen, maar ook uit wettelijke verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze verplichtingen maken het niet zomaar mogelijk om ambities te verlagen, omdat de doelen vaststaan en essentieel zijn voor het instandhouden van de natuur.

Gedeputeerde Kocken gaat in op de reserve groen, die leegloopt. Ze verduidelijkt dat een reserve niet negatief mag zijn, en dat het doel van de reserve is om te worden gebruikt voor bepaalde doelen, maar als die reserve leeg is en de doelen nog niet bereikt zijn, moet er een oplossing worden gevonden. Dit is een grote uitdaging en zal in de toekomst verder besproken moeten worden. Ze benadrukt dat er nog veel gesprekken zullen volgen over hoe verder te gaan met de huidige ambities en de financiële beperkingen, onder andere in het kader van het Provinciaal Natuur Netwerk (PNN).

De heer **Mantel** (JA21) vraagt wat er gebeurt als de reserve groen onder nul komt te staan en welke consequenties dit heeft, bijvoorbeeld of de provincie dan een waarschuwing van het Rijk krijgt.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de provincie zich moet houden aan de boekhoudkundige regels, en dat als de reserve onder nul zakt, de accountant zal aangeven dat de provincie niet langer aan deze regels voldoet. Dit heeft geen wereldschokkende gevolgen, maar betekent wel dat de provincie intern geen nieuwe plannen kan maken als de financiële middelen er niet voor zijn. Bovendien benadrukt de gedeputeerde dat de wereld buiten de provincie doorgaat, maar dat de provincie zelf tegen het probleem aanloopt dat de reserve boekhoudkundig niet negatief mag worden.

Gedeputeerde Kocken reageert op vragen van de Partij voor de Dieren over de watercrisis en de beschikbaarheid van middelen om de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelstellingen te halen. Ze geeft aan dat de provincie jaarlijks een exploitatiebegroting van 388.000 euro heeft voor goed en voldoende oppervlaktewater, en dat er middelen beschikbaar zijn in de reserve groen om provinciale maatregelen voor waterkwaliteitsverbetering uit te voeren, zoals opgenomen in het Regionale Waterprogramma. Gedeputeerde Kocken benadrukt echter dat de waterschappen de belangrijkste verantwoordelijkheid dragen voor de waterkwaliteit, terwijl de provincie voornamelijk de normen stelt en controleert of de maatregelen worden uitgevoerd.

Daarnaast bespreekt Kocken de vraag over natuureducatie. Hoewel ze natuureducatie waardevol vindt, ligt de primaire verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeenten. De provincie draagt wel

bij via programma's zoals Groen Kapitaal en Betrekken bij Groen, waarbij initiatieven zoals de natuurvertellers (natuurgidsen) mensen helpen de waarde van de natuur beter te begrijpen. Ze noemt verder regionale samenwerkingen zoals de Regio Deal ZaanIJ en initiatieven zoals Boerderij Educatie Laag Holland en Jong Leren Eten, waarin ook educatie-elementen zijn opgenomen. Volgens gedeputeerde Kocken vindt de provincie dat deze bestaande educatieve initiatieven op dit moment voldoende zijn.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of de financiering van bronmaatregelen voor het verbeteren en behouden van de waterkwaliteit ook uit andere posten kan komen dan alleen uit de reserve voor groen.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat het inderdaad mogelijk is dat financiering voor maatregelen die betrekking hebben op specifieke sectoren, zoals landbouwmaatregelen, uit het landbouwbudget kan worden gehaald. Ze benadrukt echter dat natuurmaatregelen in principe worden gefinancierd vanuit het budget voor natuur. Wat betreft de waterkwaliteit ligt de verantwoordelijkheid bij de waterschappen, waarbij de provincie de normen stelt. Er zijn ook subsidieregelingen beschikbaar via het landbouwportaal, waar agrariërs vrijwillig bovenwettelijke maatregelen kunnen nemen om de natuur- of waterkwaliteit te bevorderen, waarvoor ze subsidie kunnen krijgen.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of Gedeputeerde Staten bereid is om te kijken naar creatieve manieren om maatregelen te financieren vanuit andere posten, vooral als de bron van vervuiling daar ligt.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze de begroting graag zuiver wil houden, maar staat open voor suggesties. Ze benadrukt dat GS al probeert creatief te zijn met het beperkte budget, maar nodigt statenlid Haas uit om eventuele andere invalshoeken aan te dragen voor verdere verkenning van mogelijkheden.

De heer **Vendrig** (BBB) merkt op dat het Landbouwportaal momenteel leeg is en er geen subsidies meer worden verstrekt tot het einde van dit jaar.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dit en legt uit dat, wanneer het beschikbare budget op is, subsidies niet meer verstrekt kunnen worden totdat er opnieuw geld beschikbaar komt. Ze merkt op dat dit probleem ook bij andere subsidies voorkomt en dat het een kwestie is van wachten op een nieuwe tranche.

Gedeputeerde Kocken vervolgt met een reactie op eerdere vragen van JA21 over de rivierkreeft en exoten. Ze vertelt dat de provincie samen met andere provincies en waterschappen binnen het samenwerkingsorgaan Rijn West aan het Rijk om meer middelen heeft gevraagd om maatregelen te nemen tegen de rivierkreeft, maar dat er nog geen reactie van het Rijk is gekomen.

Vervolgens reageert gedeputeerde Kocken op een vraag van Volt over de vermeende "wishful thinking" rondom het Transitiefonds. Ze legt uit dat de provincie inderdaad heeft gerekend op aanzienlijke middelen uit dit fonds om natuurdoelen te halen en om andere problemen, zoals het stikstofprobleem, aan te pakken. Nu die middelen er niet komen, moeten ze veel kritischer kijken naar de begroting. Dit probleem wordt versterkt doordat de reserve groen ook terugloopt, los

van het Transitiefonds. Ze erkent dat de situatie moeilijk is, maar benadrukt dat de provincie handelde op basis van wat jarenlang door het Rijk werd voorgespiegeld.

Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag van Volt over het ontbreken van concrete acties voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ze verwijst naar het Regionale Waterprogramma, waar de maatregelen in zijn opgenomen. De gedeputeerde geeft aan dat in het eerste kwartaal van 2025 een tussenevaluatie van de KRW zal worden gepresenteerd. Op dat moment kan de provincie eventueel extra provinciale maatregelen overwegen. Ze benadrukt echter dat het belangrijkste deel van de uitvoering bij de waterschappen ligt, terwijl de provincie de normen stelt. Dit wordt een onderwerp voor verdere bespreking in 2025.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of de tussenevaluatie van de **KRW** alleen vanuit de provincie komt of in samenwerking met de waterschappen wordt uitgevoerd.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat de evaluatie in samenwerking met de waterschappen wordt uitgevoerd en niet slechts de visie van de provincie weergeeft.

Daarnaast reageert gedeputeerde Kocken op een eerdere vraag van het CDA over het negatieve saldo van de reserve groen. Ze benadrukt dat er twee opties zijn: of er wordt extra geld vrijgemaakt om de doelstellingen te halen, of er wordt geen geld vrijgemaakt en dan kunnen de doelstellingen niet worden bereikt. Gedeputeerde Kocken is het in grote lijnen eens met het CDA, maar wijst erop dat het niet realistisch is om voor een periode van twaalf jaar alle middelen al veilig te stellen voordat er natuur wordt aangelegd. Hoewel het ideaal zou zijn, is dat in de huidige financiële situatie niet mogelijk. Ze benadrukt echter dat er wel voor gezorgd moet worden dat er middelen zijn om de gerealiseerde natuur te onderhouden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt wat gedeputeerde Kocken een redelijke termijn vindt om beheergelden voor natuur beschikbaar te houden, aangezien twaalf jaar voor de gedeputeerde te lang lijkt.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat de provincie momenteel afspraken maakt voor een periode van zes jaar en dat dit voor haar werkbaar lijkt. Ze legt uit dat de provincie jaarlijks inkomsten ontvangt, onder andere via opcenten en het Provinciefonds, en dat de begroting soms aangepast moet worden door wettelijke verplichtingen of andere ontwikkelingen. Ze benadrukt dat er in 2024 ongeveer 16 miljoen euro wordt ingezet voor het beheer van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en 10 miljoen euro voor agrarisch natuurbeheer, en dat dit structureel beheergeld is. Gedeputeerde Kocken stelt dat de zorgen over het beheer onterecht zijn, maar benadrukt dat het wel belangrijk is om door te gaan met de aanleg van natuur om de verplichtingen vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn te kunnen halen. Ze wijst erop dat het NNN niet enkel wordt aangelegd om het als een "afgerond project" te zien, maar omdat het een instrument is om de natuur robuust en veerkrachtig te maken.

Gedeputeerde Kocken bespreekt hoe het beheer van natuur na 2028 zal worden gefinancierd. Ze benadrukt dat het budget voor natuurbeheer niet stopt na 2028, en dat nieuw aangelegde natuur in de begroting blijft staan voor beheer. Voor nieuw aan te leggen natuur na 2028 zal steeds opnieuw gekeken moeten worden naar de financiering. Gedeputeerde Kocken vindt dat er geen reden is om nu al te stoppen met het aanleggen van natuur en merkt op dat dit probleem in alle

provincies speelt. Daarom zal er binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) aandacht voor worden gevraagd, onder andere om afspraken met het Rijk te maken over indexering. Ze wijst erop dat de afspraken uit het verleden zijn ingehaald door de stijgende kosten, wat gaten in de begroting heeft veroorzaakt. Ze vertrouwt erop dat het Rijk in de toekomst voldoende middelen zal vrijmaken om te voldoen aan internationale verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Gedeputeerde Kocken gaat ook in op de vraag van 50PLUS over de specifieke oorzaken van de achteruitgang in biodiversiteit. Ze noemt dat diverse rapporten aangeven dat deze achteruitgang meerdere oorzaken heeft, waaronder stikstof, waterkwaliteit en -kwantiteit, invasieve exoten, en de versnippering van leefgebied. Sectoren die bijdragen aan deze achteruitgang zijn onder andere de landbouw, infrastructuur, woningbouw, energie-infrastructuur, industrie en andere menselijke activiteiten. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat er geen enkele sector als enige oorzaak kan worden aangewezen, omdat de achteruitgang van biodiversiteit door een combinatie van factoren komt.

Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag van D66 over de urgentie van de achteruitgang van biodiversiteit. Ze is het eens dat de biodiversiteit onder druk staat en benadrukt dat deze urgentie in verschillende stukken is erkend, zoals in het PPLG en de Omgevingsvisie. Ze benadrukt dat er werk aan de winkel is voor het verbeteren van de biodiversiteit en de staat van de natuur.

Daarnaast reageert Kocken op vragen van de ChristenUnie over de aanpak van de halsbandparkiet en de rivierkreeft, beide invasieve exoten. Ze legt uit dat het programma Invasieve Exoten door GS is vastgesteld en binnenkort in de commissie zal worden besproken. Er wordt gewerkt aan een subsidieregeling voor de snelle aanpak van nieuwe haarden en voor kennisuitwisseling. Bovendien is er in het programma Natuurherstelmaatregelen een deel van het budget gereserveerd voor de bestrijding van invasieve exoten, waar dat nodig is voor natuurherstel. Voor sommige invasieve soorten, zoals de rivierkreeft, is landelijk beleid nodig, omdat het Rijk daar het bevoegd gezag is.

De heer **Mülder** (D66) vraagt om een reflectie van gedeputeerde Kocken over de timing van de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), gebaseerd op eerdere discussies en beantwoording waarin bleek dat bij het huidige tempo NNN pas in 2050 zou zijn afgerond. Hij wil graag bevestigen of deze interpretatie nu klopt.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat het een goede vraag is en dat ze hierop wil terugkomen nadat ze de ambtelijke input heeft gekregen om het antwoord te kunnen verduidelijken.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft een uitgebreide toelichting op de forse stijging van de faunaschadepost naar 23 miljoen euro. De schade door ganzen, die normaal het grootste deel van de faunaschade uitmaakt, blijft naar verwachting gelijk. De stijging komt voornamelijk door de houtduif, waarvan de schadepost is gestegen van 1,5 miljoen euro naar ruim 7,5 miljoen euro. Dit heeft te maken met het vervallen van het Faunabeheerplan Algemene Soorten in Noord-Holland na een rechtszaak, terwijl het plan in de elf andere provincies nog wel actief is.

Gedeputeerde Beemsterboer legt verder uit dat het vergoeden van faunaschade een wettelijke taak is, waardoor dit een open eind in de begroting blijft. Over het ganzenbeheerplan meldt hij

dat dit plan samen met vijf provincies wordt voorbereid en naar verwachting begin volgend jaar wordt vastgesteld. Dit plan is belangrijk om de populatie te beheren, die in Noord-Holland fors is toegenomen. Op korte termijn zal er een intensief populatiebeheer nodig zijn om de ganzenpopulatie naar een lager niveau te brengen, zodat er in de toekomst minder dodelijke maatregelen nodig zijn.

Wat betreft de houtduif legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat er de afgelopen 1,5 jaar gewerkt is aan het verzamelen van data en schadecijfers. Er wordt ook een onderzoek verwacht van SOVON naar de staat van instandhouding van de houtduif, hoewel dit onderzoek door drukte bij SOVON nog niet is gestart. In IPO-verband is het voornemen om met de staatssecretaris in gesprek te gaan over de situatie in Noord-Holland en de mogelijke gevolgen voor andere provincies.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt zich af of er voldoende aandacht is voor preventieve maatregelen voordat er over wordt gegaan tot vergunningen voor het doden of verwijderen van dieren. Ze wil weten of deze preventieve maatregelen voldoende worden overwogen en toegepast.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat het verplicht is om eerst preventieve maatregelen toe te passen voordat er aanspraak gemaakt kan worden op schadevergoeding. Dit wordt afgedwongen via de schaderoute. Hij merkt op dat er al veel preventieve middelen worden ingezet, zoals luchtdrukkanonnen, vogelverschrikkers, spiegelpalen en lasers. Volgens hem wordt er creatief omgegaan met preventie, maar erkent hij ook dat door de grote aantallen dieren deze maatregelen niet altijd voldoende zijn. Het verjagen van dieren leidt er vaak toe dat ze simpelweg naar een andere locatie gaan.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de gedeputeerde voor de uitgebreide toelichting en de verwijzing naar ganzenplan.nl. Hij vraagt verduidelijking over de verleende vergunning aan een bedrijf voor beheer, specifiek welk soort beheer dit betreft en of het klopt dat de vergunning kavel gebonden is voor het bedrijf.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat hij met de vraag over kavelgebondenheid wordt overvraagd, maar dat hij ervan uitgaat dat de ondernemer de aanvraag voor al zijn groentepercelen heeft gedaan. Het type beheer waar het om gaat, betreft afschot.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op een vraag van de Partij van de Arbeid over de plaatsing van faunaschade op de begroting. Hij geeft aan dat er veel over is nagedacht achter de schermen, omdat er argumenten zijn om het ook onder een ander programma te plaatsen. Voordat hij hierover verwachtingen schept, wil hij echter eerst goed overleggen met zijn collega van Financiën, zodat er geen onverwachte gevolgen ontstaan.

Aan de Partij voor de Dieren biedt de gedeputeerde zijn excuses aan vanwege het ontbreken van de bijdrage voor de wildopvang in de begroting. Hij herinnert zich het gesprek van voor de zomer, waarin hij aangaf dat er een ambtelijk overleg met het Rijk en gemeenten zou plaatsvinden over de kosten van de wildopvang, gevolgd door een bestuurlijk overleg na de zomer. Hoewel hij aangaf dat er bij de begroting duidelijkheid zou zijn, blijkt nu dat op verzoek van de gemeenten het overleg is uitgesteld naar december of januari. Hierdoor komt er pas bij de eerste wijziging van de begroting duidelijkheid. Hij betreurt het uitstel en stelt voor om buiten de

vergadering te kijken of de Partij voor de Dieren al actie wil ondernemen richting de begroting, gezien het ontstane tijdsverlies.

Over de vraag van de Partij voor de Dieren met betrekking tot vergoedingen voor niet-dodelijke maatregelen stelt hij dat deze al verplicht zijn bij het aanvragen van een schadevergoeding. Hierdoor lijkt het dubbelop om daar nog een aparte vergoeding voor te geven. De huidige verplichting zorgt volgens hem al voor de nodige preventieve maatregelen, en dat lijkt voldoende.

Het CDA vroeg naar de besteding van de drie ton voor PAS-melders op Texel. Gedeputeerde Beemsterboer legt uit dat dit per bedrijf verschilt. Een deel van het budget gaat naar proceskosten en er wordt onderzocht of het zinvol is om stikstofruimte in te kopen voor deze PAS-melders. Hij benadrukt dat er verschillende opties zijn om stikstof te verlagen. Voorbeelden zijn agrariërs die overstappen van koeien naar schapen, wat generiek al stikstofruimte oplevert. Er is ook een LBV+-regeling waarin bedrijven mogelijk deelnemen aan een pilot. De toepassing van de drie ton is dus divers en nog niet definitief vastgelegd; hij houdt graag ruimte voor creatieve oplossingen.

De gedeputeerde gaat ook in op de 7,9 miljoen euro van het Rijk voor PAS-melders. Alle provincies hebben vier regelingen opengesteld waarop PAS-melders aanspraak kunnen maken voor legalisatie of voor het vergoeden van schade die is ontstaan door het verlies van hun vergunning.

Ten aanzien van het landbouwbeleid benadrukt de gedeputeerde dat de huidige afspraak binnen de provincie is dat dit beleid onderdeel uitmaakt van de economische strategie. Hij ziet op dit moment geen reden om daarvan af te wijken, hoewel hij zich kan voorstellen dat het de moeite waard kan zijn om te overwegen de twee los te koppelen. Dit zou echter gevolgen hebben, omdat landbouw een integraal onderdeel van de economie vormt.

Vervolgens geeft hij aan dat er regelmatig contact is met Stivas en dat de provincie graag met hen om tafel gaat. Hij benadrukt dat de lijntjes met Stivas kort zijn, en dat zij op dit moment al samenwerken.

Gedeputeerde Beemsterboer licht toe dat er in de vorige periode inderdaad sprake was van een ander faunabeheerplan dat destijds niet voldeed aan de regels. Inmiddels is er echter een nieuw plan in ontwikkeling, dat gebaseerd is op recentere wetenschappelijke inzichten en dat in samenwerking met andere provincies wordt opgesteld. Hij benadrukt dat het belangrijk is om de aandacht nu vooral op dit nieuwe faunabeheerplan te richten, omdat het gebaseerd is op de meest actuele informatie en wetenschappelijke onderbouwing.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt hoeveel middelen Noord-Holland precies nodig heeft voor de legalisatie van PAS-melders, aangezien de 7,9 miljoen euro volgens gedeputeerde Beemsterboer niet voldoende lijkt. Ze verwijst ook naar de toezegging in het stuk dat afzonderlijk landbouwbeleid wordt ontwikkeld als het PPLG niet gerealiseerd kan worden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat het CDA gelijk heeft en dat hij niet volledig op de hoogte was van de passage over het landbouwbeleid in het stuk. Hij belooft zich hier verder op te oriënteren.

Wat betreft de 7,9 miljoen euro, legt hij uit dat dit bedrag de eerste tranche is van een reeks subsidies die het Rijk beschikbaar stelt om PAS-melders te legaliseren. Hij benadrukt dat er nog meer tranches zullen volgen met vergelijkbare bedragen. De gedeputeerde geeft aan dat het moeilijk is om een exact bedrag te noemen, omdat de benodigde middelen per PAS-melder sterk verschillen. Sommige PAS-melders kunnen al met kleine aanpassingen, zoals het verminderen van de uitstoot door bijvoorbeeld één koe minder, gelegaliseerd worden. Andere bedrijven hebben echter ingrijpender en kostbaarder maatregelen nodig. Hij concludeert dat, op basis van de huidige kennis, de 7,9 miljoen euro waarschijnlijk niet genoeg zal zijn om alle 167 PAS-melders in Noord-Holland te legaliseren.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de vragen van 50PLUS over de kringlooplandbouw en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Hij legt uit dat de eerste openstelling van het GLB-portaal net heeft plaatsgevonden en dat het op dit moment nog niet duidelijk is welke specifieke projecten voor 2025 hier precies onder vallen. Wel zijn enkele projecten toegekend onder het LEADER-programma, en deze informatie is beschikbaar op de website van de LEADER Lokale Actiegroep.

Over de ondersteuning van jonge agrariërs meldt hij dat de provincie, via het Europese landbouwbeleid, jonge agrarische bedrijven extra stimuleert. Zo krijgen zij 55 procent van de kosten van productieve investeringen vergoed, terwijl dat percentage voor andere agrariërs 40 procent bedraagt.

De vraag over de verduurzaming van de bloembollensector en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beantwoordt gedeputeerde Beemsterboer door te verwijzen naar de landelijke regelgeving. Hij benadrukt echter dat de provincie via het Fieldlab Bol actief onderzoek ondersteunt naar innovatieve methoden om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. De provincie heeft intensief overleg met de Koninklijke Nederlandse Bloembollencultuur (KNVB) om de inzet van gewasbeschermingsmiddelen verder terug te dringen. Hij noemt hierbij het gebruik van spuitrobots, die in de bloementeelt rondrijden en gericht planten behandelen die ziek zijn. Dit kan een reductie van ruim 90 procent in het gebruik van middelen opleveren.

Wat betreft innovatie en duurzaamheid in de landbouw, stelt de gedeputeerde dat het GLB verschillende mogelijkheden biedt voor innovatie, met name via productieve investeringen. Het Fieldlab Groene Hart is een voorbeeld van een platform waar innovatieve landbouwprojecten worden ondersteund en ontwikkeld.

Gedeputeerde Beemsterboer legt uit dat het PPLG momenteel beschikt over een budget van 35 miljoen euro, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord, en dat er voor het komende jaar 8,9 miljoen euro is begroot. Dit bedrag is verdeeld over verschillende kostenposten: 4 miljoen euro voor ambtelijke kosten, 900.000 euro voor proceskosten, 2 miljoen euro voor koploperprojecten, en nog eens 2 miljoen euro voor de voorfinanciering van landelijke middelen. Hij geeft aan dat

een groot deel van het budget naar proceskosten gaat, wat verklaarbaar is gezien de verwachte beschikbaarheid van meer middelen in de toekomst.

De heer **Mülder** (D66) merkt op dat volgens de begrotingsbeantwoording ook de NNN-aanleg (Natuurnetwerk Nederland) onder het PPLG valt en dat er dit jaar 140 hectare is ingericht. Hij vraagt zich af waarom dit niet binnen de genoemde 8,9 miljoen valt en wijst erop dat dit project eerder wel onder het PPLG werd gepresenteerd als integraal onderdeel.

Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent de opmerking van de heer Mülder en geeft toe dat dit inderdaad een complex punt is. Hij verduidelijkt dat de NNN-aanleg momenteel nog doorgaat, los van het PPLG, omdat dit programma nog niet volledig is vastgesteld. Mocht dit niet kloppen, verwacht hij dat zijn collega, gedeputeerde Kocken, dit zal corrigeren, aangezien zij verantwoordelijk is voor de NNN-financiering en verdere details kan geven.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt om verduidelijking over de proceskosten, omdat 4,9 miljoen euro een aanzienlijk deel is van het totale budget van 9 miljoen euro. Ze wil weten waar deze kosten precies voor worden gebruikt. Ze vraagt of het gaat om kosten voor gesprekken, het beheer van overlegtafels, of onderzoekskosten, en vraagt om een meer gedetailleerde toelichting.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat van de 4,9 miljoen euro, 4 miljoen euro interne ambtelijke kosten betreft. Dit zijn kosten voor het proces en de organisatie binnen de provincie zelf om het beleid uit te voeren. De resterende 900.000 euro per jaar zijn proceskosten die in de gebieden zelf worden gemaakt. Dit bedrag is bedoeld voor vergaderkosten.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de vraag van de SP over de opgelopen schade en het effect van het verlaagde eigen risico. Hij bevestigt dat de verhoging van de schadepost, zoals eerder besproken, niet direct het gevolg is van de aanpassing van het eigen risico, aangezien de extra kosten van 2,5 miljoen al in de begroting zijn opgenomen. Dit is dus niet de oorzaak van de huidige stijging.

Daarnaast reageert hij op de opmerking van de SP dat de ganzenpopulatie op Texel stabiel is. Hij toont zich tevreden met deze constatering en legt uit dat Texel één van de pilotgebieden is waar de provincie intensief beheer heeft toegepast op de ganzenpopulatie, in samenwerking met diverse partijen. Volgens hem wijst het stabiele aantal op Texel erop dat de gekozen aanpak daar succesvol is geweest.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt hoe Gedeputeerde Staten hun bevoegdheden op het gebied van dierenwelzijn zien en invullen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat er geen specifieke begrotingsposten zijn opgenomen voor dierenwelzijn. Wel benadrukt hij dat GS bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun beleid altijd rekening houden met dierenwelzijn, conform de geldende richtlijnen en zoals dit volgens hem hoort. Daarnaast geeft hij aan dat zij ook het landelijke beleid op dit gebied volgen en uitvoeren.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt naar drie openstaande punten: of de maatregelenpakketten van het PPLG nog in beeld zijn, hoe Europese subsidies worden toegekend en welke criteria

worden gehanteerd bij de projectafweging, en welke boodschap de ambtenaren meenemen bij hun lobbywerk.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij de antwoorden op deze vragen pas in de tweede termijn kan geven, maar bevestigt dat hij de vragen heeft genoteerd en ze nog zal behandelen.

Tweede termijn commissie

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de gedeputeerden voor de uitgebreide beantwoording en merkt op dat het lijkt alsof de gedeputeerde de afgelopen 1,5 jaar flink heeft nagedacht over de aanpak van de faunaschade. Hij waardeert de acties die zijn ondernomen, zoals de samenwerking met SOVON voor wetenschappelijke onderbouwing. Hoewel dit eigenlijk een taak van het Rijk zou moeten zijn, vindt hij het verstandig gezien het huidige kabinet, waarvan hij weinig verwacht.

De heer Wallaart ziet ook dat er specifieke vergunningen zijn verleend aan bedrijven voor faunabeheer. Hoewel hij dit enigszins als een tijdelijke oplossing beschouwt, vindt hij het in de huidige omstandigheden misschien geen gekke aanpak. Hij moedigt de gedeputeerde aan om verder te gaan met creatieve oplossingen om te voorkomen dat de kosten blijven oplopen. Tegelijkertijd uit hij zijn teleurstelling over de "winstwaarschuwing" voor de komende jaren, wat aangeeft dat de kostenpost faunaschade waarschijnlijk nog langere tijd verhoogd zal blijven. Tot slot verzoekt hij om regelmatige updates over de genomen en geplande maatregelen om te voorkomen dat dezelfde problematiek zich jaar na jaar blijft herhalen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) maakt een kort punt van orde. Ze geeft aan dat er nog vier vragen van haar openstaan: één over NNN en drie vragen waar zij eerder aan herinnerde. Ze vraagt of er na de eventuele beantwoording een derde termijn mogelijk is, zodat ze de gelegenheid krijgt om op de antwoorden te reageren.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** begint met de beantwoording van de vraag van mevrouw Schneemann (Volt) over het NNN en het effect van het wegvallen van het Transitiefonds en het NPLG. De gedeputeerde geeft aan dat het vervallen van deze fondsen niet voorzien was en dat de provincie nu moet kiezen om de plannen te temporiseren of prioriteit te geven aan gebieden die belangrijk zijn voor de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) doelen en snel uitgevoerd kunnen worden. Tegelijkertijd is de provincie ook op zoek naar aanvullende middelen, waarbij het aan Provinciale Staten is om te bepalen hoe deze gevonden kunnen worden.

Over het PPLG en de maatregelenpakketten benadrukt gedeputeerde Beemsterboer dat een groot deel van de rijksmiddelen is weggevallen door het schrappen van het Transitiefonds. Desondanks blijft er een bedrag van 5 miljard euro beschikbaar in deze regeerperiode, en jaarlijks is er structureel 500.000 euro beschikbaar voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). De provincie voert hierover overleg met het Rijk, onder andere via IPO.

Wat betreft de Europese subsidies legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat de adviescommissies van het NSP en het GLB samenwerken met andere provincies. Hierbij worden ambtenaren uitgewisseld om deel te nemen aan elkaars commissies. Ze vraagt specifieke expertise op voor de openstellingen en de adviescommissies beoordelen vervolgens de subsidieaanvragen op basis

van selectiecriteria die zijn vastgelegd in het openstellingsbesluit. Deze criteria worden landelijk bepaald, maar de provincie heeft invloed op de invulling en de wegingsfactoren van deze criteria.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt naar de boodschap waarmee de ambtenaren richting Brussel gaan als zij lobbyen voor de Commissie Landelijk Gebied. Ze wil weten wat de provincie op dit moment uitdraagt bij de Europese instellingen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij het antwoord op deze vraag schuldig moet blijven op dit moment. Hij weet dat er naar aanleiding van het regeerakkoord wordt gewerkt aan een nieuwe versie van de boodschap die de provincie naar Europa zal uitdragen. Gedeputeerde Beemsterboer belooft schriftelijk op de vraag terug te komen en voegt toe dat Provinciale Staten hierover binnenkort ook een brief kunnen verwachten met meer informatie.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) stelt voor om de boodschap die de provincie richting Brussel uitdraagt in de Provinciale Staten te bespreken. Ze benadrukt dat, gezien de recente inzichten, het nuttig zou zijn als PS hierover meer draagvlak kan geven. Dit zou volgens haar de boodschap concreter en sterker kunnen maken.

Gedeputeerde **Beemsterboer** omarmt deze suggestie.

Gedeputeerde **Kocken** komt terug op de vraag van D66 in eerste termijn over de snelheid van de aanleg van NNN.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Begroting 2025 en de Memorie van Antwoord Begroting 2025 zullen als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

6 Lunch

Schorsing van 13.09 tot 13.50 uur.

Voorzitter: mevrouw Poot

De **voorzitter** heropent de vergadering en bespreekt de agenda. De ambitie is om de A-agenda tot en met agendapunt 7 af te ronden. Daarna wordt bekeken wat verder mogelijk is. De voorzitter meldt dat gedeputeerde Kocken uiterlijk om 16.15 uur weg moet. Indien nodig, wordt dan samen gekeken of er aanpassingen in de agenda nodig zijn. Het vervolg van de agenda wordt hiermee vastgesteld.

7 A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)

7.a Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024)

Toelichting:

In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen

nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht.

Mevrouw **Bakker** (VVD) merkt op dat bij agendapunt 7.a een zienswijze vermeld staat, maar dat zij deze niet kan vinden in de stukken en dat haar inbreng afhankelijk is van de zienswijze, omdat ze niet kan beoordelen of het college deze voldoende heeft beantwoord.

De **voorzitter** stelt voor om dit te laten verduidelijken door de gedeputeerde en dat mevrouw Bakker in de tweede termijn als eerste het woord krijgt om haar vragen te stellen.

Eerste termijn commissie
Statenlid **Van Aesch** (PvdD) geeft aan tevreden te zijn met de landelijke wetswijziging die zorgt voor een democratischer verkiezing van leden in de waterschappen. Ze pleit echter voor meer diversiteit binnen het bestuur van de waterschappen. Ze stelt voor om zetels voor de categorie Onbebouwd actief te promoten bij diverse partijen, zoals vertegenwoordigers van de duurzame transitie, die momenteel ondervertegenwoordigd zijn. Ze noemt het voorbeeld van Waterschap Friesland, waar zetels Onbebouwd worden ingevuld door LTO Noord en BoerenNatuur. Volgens statenlid Van Aesch is het mogelijk om via een verordening organisaties zoals Caring Farmers en Bionext deze zetels te laten invullen. Ze vraagt de andere fracties hoe zij tegenover het idee staan om dit ook te onderzoeken voor Hoogheemraadschap HNK, zodat organisaties zoals Bionext en Caring Farmers een zetel kunnen krijgen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) benadrukt dat de voorgestelde wijzigingen in de reglementen van de waterschappen ook de belangen van ouderen raken, aangezien deze wijzigingen invloed hebben op waterbeheer en de leefomgeving van senioren. Ze benadrukt dat 50PLUS het belangrijk vindt dat bij de aanpassingen de specifieke behoeften van ouderen niet worden vergeten. Toegankelijkheid van recreatiegebieden rondom water is cruciaal voor senioren, vooral voor degenen die afhankelijk zijn van openbaar vervoer of aangepaste vervoersmiddelen.

Daarnaast uit ze zorgen over de waterveiligheid. Ze wijst op infrastructurele projecten zoals dijkversterkingen en de aanleg van strandeilanden, en benadrukt dat deze met oog voor de lange termijn en veiligheid van alle inwoners, inclusief ouderen, uitgevoerd moeten worden. Ze sluit aan bij de oproep van de Partij voor de Dieren voor inclusiviteit en vraagt om ook de belangen van senioren te borgen in deze plannen.

Mevrouw Van der Helm-Chandansingh stelt vervolgens vragen over drie onderwerpen:

1. **Toegankelijkheid**: Hoe wordt bij grenswijzigingen en de overdracht van wegenbeheer rekening gehouden met de toegankelijkheid van recreatiegebieden voor minder mobiele senioren?
2. **Waterveiligheid**: Welke garanties zijn er dat de beschreven infrastructurele projecten op een veilige en duurzame manier worden uitgevoerd met oog voor de lange termijn?

3. **Communicatie**: Hoe worden seniorenorganisaties en ouderen geïnformeerd over de wijzigingen en hun impact, en wordt er gezorgd voor duidelijke, toegankelijke communicatie die geschikt is voor alle leeftijdsgroepen? Ze benadrukt dat 50PLUS staat voor heldere en begrijpelijke communicatie richting senioren.

De heer **Wallaart** (PvdA) geeft aan dat zijn fractie oorspronkelijk geen inbreng had gepland, maar dat hij wil reageren op het punt van de Partij voor de Dieren. Hij vindt het in algemene zin een goed en sympathiek idee om biologische boeren en vergelijkbare groepen toegang te geven tot de geborgde zetels. Hij noemt het idee van een "alternatieve boer" op die zetels wenselijk. Wel vraagt hij zich af hoe statenlid Van Aesch (PvdD) dit concreet voor zich ziet en hoe dit vanuit de provincie geregeld kan worden.

Statenlid **Van Aesch** (PvdD) vraagt of het college van Gedeputeerde Staten ondersteuning kan bieden bij het onderzoeken hoe biologische boeren en vergelijkbare groepen toegang kunnen krijgen tot de geborgde zetels. Ze stelt voor om te kijken of hier verder onderzoek naar gedaan kan worden.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt vervolgens aan de heer Wallaart (PvdA) hoe hij en zijn fractie aankijken tegen de aandachtspunten die zij eerder heeft benoemd met betrekking tot ouderen, met name over de toegankelijkheid en informatievoorziening.

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert positief op de punten van mevrouw Van der Helm-Chandansingh. Hij erkent het belang van duidelijke informatievoorziening aan ouderen over de gevolgen van de reglementswijzigingen en vindt het verstandig dat het waterschap dit oppakt.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** reageert op de zorgen van 50PLUS over de wijzigingen. Zij legt uit dat het vooral gaat om geografisch administratieve aanpassingen, waarbij bepaalde gebieden beter bij een ander waterschap passen dan nu het geval is. Volgens gedeputeerde Kocken zijn dit vooral uitwerkingen van reeds afgeronde projecten, en worden deze wijzigingen alleen administratief vastgelegd om de papieren situatie in overeenstemming te brengen met de realiteit. Zij geeft aan dat deze veranderingen niet leiden tot belemmeringen voor recreatie, zoals voor senioren.

Gedeputeerde Kocken vraagt mevrouw Van der Helm-Chandansingh of zij een specifieke situatie voor ogen heeft, aangezien zij begrijpt dat zij dit punt niet zonder reden naar voren brengt. Zij nodigt haar uit om meer details te geven, zodat zij specifiek op haar zorgen kan ingaan. Volgens haar hebben deze wijzigingen namelijk geen grote impact, zoals het plaatsen van nieuwe hekken of het veranderen van toegangswegen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) verduidelijkt dat haar zorg betrekking heeft op de samenstelling van het Algemeen Bestuur van het waterschap. Ze legt uit dat het aantal geborgde zetels wordt aangepast en dat de zetels voor bedrijven worden geschrapt. De vrijgekomen zetels worden toegewezen aan de categorie ingezetenen. Ze benadrukt dat ouderen een grote en groeiende groep binnen deze ingezetenen vormen en pleit ervoor om hun belangen expliciet te borgen in het algemeen bestuur.

Gedeputeerde **Kocken** reageert op het pleidooi van mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS) over de zetelverdeling in het algemeen bestuur van het waterschap. Ze erkent dat er verschillende visies zijn over de invulling van de geborgde zetels. Ze verwijst naar het voorstel van de Partij voor de Dieren om zetels te geven aan Caring Farmers en naar het pleidooi van 50PLUS om senioren een plek te geven. Gedeputeerde Kocken legt uit dat de geborgde zetels voor de categorie Onbebouwd momenteel door LTO en andere agrarische organisaties worden ingevuld.

Wat betreft de oproep van 50PLUS om senioren specifiek te vertegenwoordigen in het algemeen bestuur, benadrukt gedeputeerde Kocken dat ingezetenen al vertegenwoordigd zijn via de reguliere waterschapsverkiezingen, waarbij alle burgers kunnen stemmen en deelnemen. Ze suggereert dat 50PLUS als partij mee kan doen aan de waterschapsverkiezingen om zo de belangen van senioren te vertegenwoordigen. Gedeputeerde Kocken ziet geen noodzaak voor een aparte zetel specifiek voor senioren, omdat de bestaande verkiezingen al een manier bieden voor alle ingezetenen, inclusief senioren, om vertegenwoordigd te zijn in het bestuur.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) reageert door te benadrukken dat 50PLUS inderdaad vertegenwoordigd is binnen het waterschap en dat ze begrijpen dat ze vanuit die positie een sterkere rol kunnen spelen. Ze verduidelijkt echter dat haar vraag specifiek gaat over de geborgde zetels die vrijkomen door het schrappen van de zetels voor bedrijven. Ze vraagt of gedeputeerde Kocken bedoelt dat deze vrijgekomen zetels uitsluitend via verkiezingen kunnen worden ingevuld, en ze wil dit bevestigen om zeker te zijn dat ze het goed begrepen heeft.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de wijziging die wordt doorgevoerd resulteert in minder geborgde zetels en meer zetels die door de bevolking worden gekozen. Dit betekent dat deze zetels potentieel door 50PLUS ingevuld kunnen worden, maar ook door andere partijen.

Vervolgens gaat gedeputeerde Kocken in op de vraag van de VVD over de zienswijze. Ze verduidelijkt dat Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een zienswijze heeft ingediend op het ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van Bestuur. Deze zienswijze betreft de dijkversterking bij de Markermeerdijken en de aanleg van een oeverdijk nabij Hoorn, met het daarbij ontstane tussenwater. Op de eerdere kaart was dit tussenwater niet duidelijk opgenomen binnen het beheergebied van het hoogheemraadschap. Dit is inmiddels in overleg hersteld, waardoor de kaart nu de juiste situatie toont. Ze biedt aan om de zienswijze toe te sturen als hier behoefte aan is, maar geeft alvast een samenvatting van de inhoud.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt, omdat ze het stuk zelf niet kent, of de aanpassing op de kaart mogelijk problemen kan opleveren voor een ander waterschap of dat het enkel om een fout op de kaart gaat.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat het enkel een fout op de kaart betreft. Ze legt uit dat het gebied al binnen het beheer van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier valt en dat de aanpassing de situatie alleen duidelijker maakt. Er wordt niets van een ander waterschap afgenomen; de wijziging zorgt er enkel voor dat zichtbaar wordt dat dit gebied bij Hollands Noorderkwartier hoort.

Statenlid **Van Aesch** (PvdD) verduidelijkt dat haar fractie wil dat bij de geborgde zetels niet alleen de LTO vertegenwoordigd is. Ze pleit ervoor dat een van deze zetels door een partij wordt ingevuld die zich richt op duurzame transitie. Ze benadrukt dat haar voorstel dus anders is dan wat gedeputeerde Kocken lijkt te begrijpen.

Gedeputeerde **Kocken** reageert door uit te leggen dat de huidige wijziging geen verandering aanbrengt in de manier waarop de resterende geborgde zetels worden ingevuld. Ze legt uit dat de wijziging alleen het aantal geborgde zetels vermindert, maar niet de invulling daarvan verandert. Voor de categorie Onbebouwd blijven de zetels via de LTO ingevuld. Ze erkent dat statenlid Van Aesch iets anders wil bereiken dan wat de huidige wijziging beoogt.

Statenlid **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat ze graag zou zien dat de invulling van de geborgde zetels verandert. Ze geeft het voorbeeld van Friesland, waar één zetel door de LTO wordt ingenomen en de andere door een organisatie zoals Caring Farmers of Bionext, die bijdragen aan de duurzame transitie. Ze stelt dat het reglement eenvoudig kan worden aangepast om dit mogelijk te maken.

Gedeputeerde **Kocken** reageert door te verduidelijken dat de huidige wijzigingen, zoals ze nu worden doorgevoerd, dit niet omvatten. Er zijn geen zienswijzen over dit specifieke punt ingediend, en de wijzigingen worden uitgevoerd zoals voorgesteld. Ze geeft aan dat ze de suggestie van statenlid Van Aesch heeft gehoord, maar dat er op dit moment niets meer aan veranderd kan worden.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017, de wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland zullen als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

7.b.1 Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024) en 7.b.2 Ingekomen schriftelijke inspraakreactie over Beheernota PWN

Toelichting:
PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht Beheernota PWN 2025-2035.

Voorafgaand aan de vergadering hebben zich twee insprekers aangemeld. De heer Weegink, werkzaam bij de ANWB en sprekend namens de Nederlandse Toer Fiets Unie, vraagt de Provinciale Staten om de PWN Beheernota 2025-2035 niet goed te keuren zonder duidelijke afspraken over de borging van het fietsnetwerk in de duinen. Hij benadrukt dat de nota een lange looptijd heeft en als basis dient voor toekomstige plannen, wat het document belangrijk maakt.

De heer Weegink maakt zich zorgen over de druk op het fietsnetwerk door duinengroei en hoge waterstanden. Hoewel de nota stelt dat het padennetwerk toekomstbestendig moet worden,

ontbreekt volgens hem een concrete uitwerking. Ook worden termen als het regionaal fietsnetwerk en de Actieagenda Actieve Mobiliteit wel genoemd, maar niet concreet uitgewerkt.

Verder wijst hij erop dat de verantwoordelijkheid voor het fietsnetwerk nergens duidelijk wordt opgenomen en dat GS aangeeft dat er voor de provincie geen financiële consequenties zijn, wat zijn zorgen vergroot. De gezamenlijke fietsorganisaties hebben hierover al twee brieven aan GS geschreven, maar wachten al twintig maanden op duidelijkheid over knelpunten zoals de Blijdensteinsweg.

De heer Weegink hekelt het verschil in tempo tussen de verlenging van Natura2000-beheerplannen en de aanpak van fietsnetwerkproblemen. Hij vergelijkt het beheer van de duinen met een tuinman die zonder overleg de indeling van een tuin aanpast. Hij roept de Staten op om de beheernota pas goed te keuren nadat er duidelijkheid is over het fietsnetwerk.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt de heer Weegink wat de provincie volgens hem zou moeten doen om de fietspaden weer begaanbaar te maken.

De heer **Weegink** antwoordt dat de provincie, als eigenaar van het terrein dat door PWN wordt beheerd, een visie moet ontwikkelen voor recreatie in de duinen. Hij benadrukt dat het belangrijk is om een toekomstgerichte aanpak te hebben, gezien de huidige en verwachte knelpunten. Weegink erkent dat dit een complex vraagstuk is vanwege de balans tussen natuur, recreatie en andere belangen, maar waarschuwt dat het oplossen van elk knelpunt afzonderlijk niet effectief is. Hij pleit daarom voor een overkoepelend plan, een grid, voor het padennetwerk.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt of de provincie contact heeft opgenomen naar aanleiding van de brieven en of de heer Weegink vindt dat zijn zorgen voldoende zijn meegenomen in overleg.

De heer **Weegink** bevestigt dat er contact is geweest. Hij geeft aan dat hij vóór de Statenverkiezingen met de toenmalige gedeputeerde Recreatie heeft gesproken. Voor het knelpunt bij de Blijdensteinsweg in Bergen is inmiddels een gezamenlijk project opgezet met gemeenten, de provincie en fietsorganisaties om tijdig alternatieven te vinden, aangezien het pad dit jaar en volgend jaar nog wordt vrijgemaakt, maar daarna niet meer. Hij benadrukt echter dat terreinbeheerders hebben aangegeven dat dit probleem zich op meerdere plekken zal voordoen, en dat er nog geen integrale aanpak of visie voor is.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt vervolgens of bij het contact ook andere gebieden zijn besproken of dat het gesprek alleen over het genoemde project ging.

De heer **Weegink** legt uit dat andere gebieden door terreinbeheerders onder de aandacht van de provincie zijn gebracht, niet door zijn organisatie. Hij geeft aan dat de Fietsersbond en de lokale afdelingen wel de huidige knelpunten, zoals stuifduinen en wateroverlast, in kaart hebben gebracht en afgelopen mei bij GS en de gedeputeerde Mobiliteit hebben aangekaart.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt de heer Weegink wat hij vindt van het gebruik van tijdelijke noodbruggen om wateroverlast aan te pakken.

De heer **Weegink** vindt dit een goede tijdelijke oplossing, maar merkt op dat één van die noodbruggen binnenkort weer wordt verwijderd, wat hij jammer vindt gezien de naderende herfstvakantie. Hij benoemt ook een initiatief van een strandpaviljoeneigenaar die zelf een noodpad met houtsnippers heeft aangelegd, waarvoor hij waardering heeft uitgesproken. Toch

benadrukt hij dat dit lapmiddelen zijn die slechts op korte termijn werken. Hij geeft aan dat terreinbeheerders waarschuwen voor meer stuifduinen en wateroverlast in de toekomst, en dat er dus ook naar lange termijnoplossingen moet worden gekeken. Noodvoorzieningen zoals een noodbrug zijn prima, zolang ze veilig zijn en mensen kunnen blijven recreëren.

Statenlid **Korzelius** (GL) vraagt de heer Weegink om verduidelijking over zijn wensen voor de borging van het fietsnetwerk. Statenlid Korzelius ziet de beheernota als een visie voor de komende tien jaar waarin ook over verhoging van fietspaden wordt gesproken en beschouwt het als een startpunt voor verdere uitwerking.
De heer **Weegink** geeft aan dat hij aanvankelijk ook dacht dat het een visiedocument was, maar dat de naam "beheernota" voor hem suggereert dat het document vooral gericht is op het daadwerkelijk beheren van het gebied, wat volgens hem iets anders is dan een visie. Hij stelt dat het noodzakelijk is om de impact van vernatting en stuifduinen in kaart te brengen en dit te plotten op de kaart van het duingebied. Vervolgens moet worden onderzocht wat dit betekent voor zowel de fiets- als wandelpaden en welke maatregelen nodig zijn. Hij benadrukt dat het oplossen van knelpunten één voor één volgens hem niet effectief is en pleit voor een bredere, meer gecoördineerde aanpak.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt of de heer Weegink verwacht dat er in de toekomst meer knelpunten zullen ontstaan, gezien het feit dat beheerplannen wel worden goedgekeurd. Ze merkt op dat dit mogelijk tot meer problemen leidt.
De heer **Weegink** bevestigt dat terreinbeheerders een lijst met toekomstige knelpunten aan het provinciebestuur hebben gestuurd. Hij benadrukt het verschil in tempo tussen de snelle verlenging van beheerplannen met zes jaar en het lange wachten van de fietsorganisaties, die al twintig maanden bezig zijn om duidelijkheid te krijgen over de aanpak van de fietsnetwerkproblemen. Hij stelt dat dit erop wijst dat het provinciebestuur kennelijk de natuur hoger prioriteert, gezien de snelle verlenging van de beheerplannen, wat hij ervaart als een administratieve formaliteit. Het verschil in snelheid tussen deze processen steekt hem vooral.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Weegink hoe hij de balans ziet tussen het behouden van natuur en het genieten ervan als fietser, gezien de mogelijke schadelijke impact van recreatie op de natuur.
De heer **Weegink** erkent dat een goede balans belangrijk is en dat natuurversterking noodzakelijk is. Hij benadrukt dat iedereen zou moeten beseffen dat maatregelen nodig zijn om de natuur te beschermen. Hij pleit echter voor een aanpak waarbij natuurbehoud en recreatie in balans blijven, en dat hiervoor een toekomstgerichte visie nodig is. Hij stelt voor om te onderzoeken waar problemen vaker zullen optreden en wat dat betekent voor het netwerk. De heer Weegink benadrukt dat het tijd is om het probleem aan te pakken in plaats van het vooruit te schuiven.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt de heer Weegink hoe de ANWB en de Fietsersbond staan tegenover de vernatting en verstuiving van de duinen, aangezien hij vindt dat dit de kern van het probleem is en structureel moet worden aangepakt.
De heer **Weegink** antwoordt dat de ANWB geen expertise heeft op het gebied van ecologie en dat natuurlijke processen in de duinen, zoals zeespiegelstijging en grondwaterveranderingen, evident zijn, soms versterkt door menselijk ingrijpen. Hij erkent dat natuurherstel noodzakelijk is, maar pleit ervoor om dit, waar mogelijk, te combineren met recreatie. Hij benadrukt dat de

ANWB ervoor wil zorgen dat mensen kunnen blijven genieten van de natuur als wandelaar en fietser, zonder dit volledig uit te sluiten.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Weegink voor zijn inspraak.

Mevrouw **Rijtema** zal in verband met technische problemen haar inspraak namens Dorpsbelangenvereniging Egmond Parel aan Zee schriftelijk aan de commissie doen toekomen.

De **voorzitter** legt uit dat de voorliggende beheernota is opgesteld door PWN en dat Gedeputeerde Staten hier geen wijzigingen in kan aanbrengen. De Provinciale Staten kunnen de nota alleen goedkeuren of afkeuren. Moties indienen is wel mogelijk, maar amendementen zijn niet van toepassing. Als de Staten veranderingen willen, kunnen ze de nota enkel terugsturen.

Eerste termijn commissie

De heer **Veenboer** (PvdA) stelt zichzelf voor als nieuw Statenlid en vertelt kort over zijn achtergrond en overtuigingen. Hij benadrukt het belang van openstaan voor andere zienswijzen en het voorkomen van dogmatisch denken, zodat de beste beslissingen voor de provincie kunnen worden genomen. Vervolgens bespreekt hij de PWN-beheernota.

De heer Veenboer vergelijkt de nieuwe nota met die van tien jaar geleden en merkt op dat de druk op de natuur is toegenomen, terwijl het aantal toeristen is gestegen. Waar eerder toeristen werden aangemoedigd, ziet hij nu een omslag naar het beperken van toeristische druk. Hij citeert passages waarin de nadruk ligt op recreatie voor omwonenden en kleinschalige verblijfsaccommodaties. Hij stelt voor om scherpere keuzes te maken en vraagt of een “nee, tenzij”-beleid voor recreatiewoningen niet beter zou zijn, zodat de natuur meer toegankelijk blijft voor een bredere groep Noord-Hollanders in plaats van een intensief gebruik door een kleinere groep.

Daarnaast uit de heer Veenboer zorgen over de participatie van andere partijen, zoals gemeenten en de ANWB. Hij heeft signalen ontvangen dat sommige partijen zich onvoldoende betrokken voelen bij het opstellen van de beheernota. Hij vraagt de gedeputeerde of deze situatie wordt herkend en stelt voor dat PWN nogmaals langsgaat bij deze partijen om te laten zien hoe hun input is verwerkt in de nota.

Tot slot benadrukt hij dat, hoewel de nota nu behandeld kan worden, het belangrijk is dat er in de toekomst ruimte blijft om in te spelen op belangen en feedback gedurende de looptijd van tien jaar.

Statenlid **Korzelius** (GL) geeft aan dat hij had verwacht dat de directeur van PWN aanwezig zou zijn om vragen te beantwoorden over de beheernota, omdat hij vragen heeft die hij niet geschikt acht om aan de gedeputeerde te stellen. Gelukkig kon hij zijn vragen eerder kwijt aan mevrouw Van Wesemael.

Statenlid Korzelius vraagt zich af wat precies het karakter van de beheernota is en leest het document als een visiedocument dat verder uitgewerkt en geconcretiseerd zal worden. Hij geeft

aan dat er in de nota al zaken staan zoals de verhoging van fietspaden en verwacht dat PWN hier verder mee aan de slag gaat, inclusief kostenanalyse. Hij stelt voor dat eventuele bijstellingen van de beheernota tussentijds worden gecommuniceerd aan de Staten, zodat ze op de hoogte blijven van aanpassingen en de concretisering van maatregelen.

Verder uit Statenlid Korzelius zijn tevredenheid over de beheernota. Hij prijst het inzicht dat wordt gegeven in de problematiek van het beheer van de duinen en ziet een verschuiving bij PWN: waar het bedrijf vroeger primair een drinkwaterbedrijf was, ligt nu een bijna gelijke nadruk op natuur en recreatie. Hij waardeert dat de natuur een steeds belangrijkere rol krijgt en wijst op het belang van schone natuur voor schone drinkwaterbronnen.

Statenlid Korzelius erkent dat deze focus spanningen kan veroorzaken, vooral gezien de stijging van bezoekersaantallen van 6 miljoen in 2000 naar 8 miljoen in 2023. Hij maakt zich zorgen over de conflicten tussen verschillende vormen van recreatie, zoals de snelle e-bikers versus wandelaars en gewone fietsers, en vraagt hoe dit gereguleerd kan worden. Hij noemt ook de zonering waar PWN aan werkt en vraagt naar de visie van de gedeputeerde op de balans tussen natuur en recreatie.

Tot slot benadrukt Statenlid Korzelius zijn steun voor de natuurlijke ontwikkeling van het duingebied, zoals voorgesteld in de nota, en is hij een warm voorstander van de verstuiving en vernatting van het gebied omdat dit bijdraagt aan de ecologische kwaliteit van het duinreservaat.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) bedankt voor het opstellen van de beheernota en geeft aan dat Volt tevreden is met de focus op klimaatverandering en de inzet van PWN op een klimaat-adaptief programma. Toch heeft ze enkele vragen en opmerkingen.

Allereerst benoemt mevrouw Schneemann de spanning tussen natuurbehoud en recreatie. Ze merkt op dat in de nota recreatie wordt omschreven als "verwonderen," terwijl Volt vindt dat het vooral moet draaien om ontspanning. Ze ziet een risico in de balans tussen verschillende recreanten, zoals wandelaars en wielrenners, die elkaar kunnen hinderen. Ze vraagt welke keuzes gemaakt worden wanneer recreatie en natuurbescherming botsen, bijvoorbeeld bij verstuiving van de duinen en de impact daarvan op de fietspaden.

Daarnaast stelt ze vragen over de regionale recreatie en welke andere regio's de recreatiedruk moeten gaan opvangen. Ze vraagt ook naar de aanpak van bosomvorming en wil weten of nieuwe bossen eerst worden aangeplant voordat de oude gekapt worden, om te voorkomen dat er geen vervanging is voordat het huidige groen verdwijnt.

Tot slot merkt mevrouw Schneemann op dat de nota meer aandacht had mogen besteden aan wateropvang in de omgeving, zodat inwoners ook beschermd worden tegen wateroverlast.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt PWN voor de beheernota en benadrukt het belang van drinkwater. Ze roept op tot waterbesparing en merkt op dat er nog steeds huizen worden gebouwd zonder grijswatersysteem, wat problematisch kan zijn, zoals blijkt uit ervaringen in andere provincies.

Hoewel ze tevreden is met het stuk, begrijpt ze de onrust over de ondergestoven fietspaden, een probleem dat al lang speelt. Ze wijst erop dat de nota stelt dat het padennetwerk toekomstbestendig moet worden gemaakt (pagina 21), maar benadrukt dat het vrijhouden van paden, zoals bij het Kattendel (30.000 euro per jaar), niet realistisch is als de focus op natuur ligt. Ze stelt voor om dan een andere keuze te maken, zoals het omleggen of afsluiten van het fietspad.
Mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl suggereert dat er meerdere oplossingen mogelijk zijn, bijvoorbeeld het aanleggen van een fietsbrug. Ze roept op tot overleg tussen PWN en de fietsorganisaties om gezamenlijk tot oplossingen te komen en een afstemming te bereiken over wat wel en niet mogelijk is.

Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft aan dat de VVD de beheernota van PWN heeft gelezen en erkent PWN als de belangrijkste drinkwaterleverancier in de provincie. Ze beschouwt de nota als een globaal document dat verder uitgewerkt zal worden in diverse beheerplannen, met aandacht voor recreatie, natuur en wateroverlast. De VVD wil graag duidelijke kaders zien voor deze uitwerkingen.

Ze maakt de aanname dat de uitgewerkte beheerplannen niet meer terugkomen bij Provinciale Staten en vraagt de gedeputeerde of dit klopt. Ze wijst erop dat, als de huidige nota wordt goedgekeurd zonder die kaders, er geen richting is voor de uitwerking van de plannen op het gebied van recreatie en waterbeheer. Gezien de zorgen die insprekers die ochtend hebben geuit over wateroverlast door regenval, vraagt ze gedeputeerde Kocken om geen gebruik te maken van parallelle trajecten, maar om te kiezen voor een geïntegreerde aanpak.

Mevrouw Bakker roept de gedeputeerde op om opnieuw in gesprek te gaan met PWN over de beheernota, met als doel om deze op de genoemde punten aan te passen.

De heer **Dessing** (FvD) uit zijn kritiek op de PWN Beheernota en benadrukt zijn onvrede met de huidige aanpak van het beheer van het duingebied, het drinkwater en de natuur. In tegenstelling tot GroenLinks, die positief is over vernatting en stuifduinen, beschouwt de heer Dessing deze ontwikkelingen als zeer schadelijk. Hij wijst op de negatieve gevolgen, zoals de kap van naaldbossen, waarvan het hout volgens hem gebruikt wordt in biomassacentrales, iets waar hij zich fel tegen verzet.

De heer Dessing benadrukt de problemen van vernatting en stelt dat honderden huizen onder water staan door het hooghouden van het waterpeil, wat volgens hem enkel gebeurt om CO_2-reductie te bereiken. Hij beweert dat deze agenda wordt verborgen en wil dit expliciet onder de aandacht brengen. Hij vraagt zich af waarom het vasthouden van water zo belangrijk is en stelt dat de overlast voor bewoners beperkt moet worden.

Hij waarschuwt dat de vastlegging van deze plannen voor de komende tien jaar in de beheernota een verkeerde keuze is. Omdat er geen mogelijkheid is om amendementen in te dienen, roept hij alle Statenleden op om de nota terug te sturen naar de tekentafel en niet goed te keuren.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Dessing of hij, ondanks zijn kritiek op CO_2-reductie, wel vindt dat het belangrijk is om voldoende schoon drinkwater te hebben.

De heer **Dessing** (FvD) bevestigt dat schoon drinkwater absoluut belangrijk is en benadrukt dat dit al tientallen jaren succesvol is gedaan. Hij betwist echter dat het verhogen van het grondwaterpeil nodig zou zijn om de drinkwatervoorziening te waarborgen. Volgens hem is het uitschakelen van pompen een slap excuus om het waterpeil te verhogen en noemt hij dit argument onwaar.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) sluit zich aan bij de oproep van de heer Dessing om de PWN Beheernota terug te sturen naar de tekentafel. Hij bekritiseert de uitleg over de drinkwatervoorziening en verduidelijkt dat het drinkwater van PWN komt uit het IJsselmeer (Andijk), en deels naar Tata Steel en Van Gelder Papier gaat als industrieel water, terwijl de rest naar het infiltratiegebied bij Castricum gaat. Ook noemt hij Waternet, dat jaarlijks 2,9 miljoen kuub water verwerkt via de Amsterdamse Waterleidingduinen.

De heer Van Tiggelen wijst erop dat de klachten over hoge grondwaterstanden niet gaan over dit specifieke gebied en rekent voor dat de totale jaarlijkse hoeveelheid van 11 miljoen kuub overeenkomt met ongeveer 30.000 kuub per dag. Hij vergelijkt dit met de inhoud van een olympisch zwembad en stelt dat het effect van de huidige maatregelen verwaarloosbaar is. Hij vraagt naar de capaciteit van de pompen die nu uitstaan, zodat hij dit zelf kan narekenen en inzicht kan krijgen in de daadwerkelijke impact.

Verder stelt de heer Van Tiggelen dat inspanningen voor CO_2-reductie geen merkbaar effect zullen hebben, een punt dat hij al vaker heeft gemaakt. Hij geeft aan dat hij, als fietser, ook problemen ondervindt met de ontoegankelijkheid van fietspaden door stuifzand. Hij reageert met cynisme op de voorkeur voor stuifduinen, door voor te stellen dat liefhebbers daarvan beter de Skeleton Coast in Namibië kunnen bezoeken.

Tot slot benadrukt hij dat de PVV duidelijk tegen de beheernota is en hun standpunt heeft onderbouwd.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) benadrukt dat de PWN Beheernota, die Provinciale Staten straks ter goedkeuring voorligt, een belangrijk document is dat de basis vormt voor de komende tien jaar. Hoewel de nota de ambities en doelen voor die periode schetst, vindt zij het document weinig concreet als het gaat om het waarborgen van deze doelstellingen en het aanpakken van grote uitdagingen. Ze noemt specifiek de toekomstbestendigheid van het padennetwerk en vraagt wat dit precies inhoudt, hoe het probleem wordt opgelost en wat de kosten zullen zijn.

Over de waterberging vraagt ze naar de impact voor omwonenden, ondernemers en agrariërs.

Ze verwijst naar de passage waarin de duinen worden gezien als recreatieruimte voor omwonenden en niet als toeristisch product. Ze vraagt hoe dit onderscheid concreet wordt gemaakt, en niet enkel door het beperken van nieuwe verblijfsaccommodaties. Met de groeiende bevolking en de toename van de vraag naar recreatieruimte ziet ze een tekort van 1700 hectare rondom PWN-gebieden en vraagt of het niet mogelijk is om de beperkingen op recreatie in natuurgebieden te versoepelen en meer mensen toe te laten.

Daarnaast betreurt mevrouw Sijbenga dat bij vervuiling van drinkwater vaak alleen gewasbeschermingsmiddelen worden genoemd. Ze pleit voor meer aandacht voor andere

vervuilers zoals medicijnresten, antibiotica, drugs en rioolwater, gezien de toename van medicijngebruik door de vergrijzende bevolking en de bewezen schadelijke effecten hiervan op water.

Tot slot spreekt ze haar teleurstelling uit over het gebrek aan concrete plannen voor de aanpak van wateroverlast en had ze graag meer specificiteit gezien in de nota.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt of BBB voornemens is om voor of tegen de beheernota te stemmen.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) antwoordt dat ze, zoals de nota er nu ligt, niet zal voorstemmen. Ze pleit voor uitstel, zodat er eerst duidelijke randvoorwaarden kunnen worden opgenomen in de beheerplannen. Ze sluit zich aan bij de vorige spreker door te benadrukken dat het document geen visie is, maar een beheerplan voor tien jaar.

De heer **Dijksen** (SP) uit zijn kritiek op de PWN Beheernota, met name het gebrek aan aandacht voor wateroverlast. Hij vindt dat dit onderwerp, gezien het recente ambtelijke coördinatie-overleg, wel meer uitgewerkt had kunnen worden. Daarnaast heeft hij andere bezwaren bij de nota.

Ten eerste wijst hij op de verslechtering van natuurwaarden door verzuring van de grond, PFAS en landbouwgif. Hij merkt op dat, ondanks signalen vanuit natuur- en gezondheidsorganisaties over deze problemen, Gedeputeerde Staten hier geen aandacht aan lijkt te besteden. Hij vraagt waarom dit genegeerd wordt en wat Gedeputeerde Staten gaat doen om deze problemen aan te pakken. Hij stelt voor om een spuitverbod in te voeren, zoals eerder door een inspreker werd voorgesteld.

Ten tweede vindt de heer Dijksen dat de visie op begrazing achterhaald is en aangepast moet worden. Hij wil hier een zienswijze over indienen, omdat amendementen niet mogelijk zijn. Hoewel hij begrazing door konijnen acceptabel vindt omdat dit bijdraagt aan natuurdoelen, is hij tegen het gebruik van pony's, Schotse hooglanders en wisenten. Volgens hem dragen deze dieren niet bij aan de natuurdoelen, ondanks dat ze het landschap openhouden, en haalt hij een voorbeeld aan van een mislukt experiment met paarden in de Slufter op Texel.

Tot slot vraagt hij om inzage in het Texelse onderzoek naar de effecten van verstuiving op de verzuring van de grond.

Mevrouw **Jansen** (D66) geeft aan blij te zijn met de focus op natuur in de PWN-beheernota. Ze verwijst naar de Ecologische Autoriteit die stelt dat het duinsysteem niet robuust is en ziet de nota als een integraal plan met langdurige maatregelen om dit te verbeteren, een ambitie die D66 ondersteunt. Om verschillende verwachtingen over de uitvoering te voorkomen, vraagt ze Gedeputeerde Staten om een tijdspad met SMART-geformuleerde doelen van PWN. Dit stelt de Provinciale Staten in staat om tijdig te sturen.

Ze gaat verder in op de regenoverlast en het stijgende grondwater in de duingebieden en wijst op de verwijzing in de nota naar een klimaatadaptieve inrichting van de duinen. Volgens mevrouw Jansen is de invulling hiervan nog te summier. Ze benadrukt het belang van een uitgebreide visie

van PWN op klimaatadaptatie om zorgen van inwoners en gemeenten weg te nemen en vraagt wanneer deze visie verwacht kan worden en hoe deze in de huidige plannen wordt geïntegreerd.

Ten slotte benadrukt mevrouw Jansen het belang van toegankelijkheid van de duinen, die voor veel inwoners van Noord-Holland als "achtertuin" fungeren. Ze vindt dat fietsroutes naar en in de duinen op orde moeten zijn, maar alleen als deze de natuur niet schaden. Ze noemt tijdelijke oplossingen voor wateroverlast en zandverstuiving als goede voorbeelden en vraagt hoe deze gefinancierd worden en of de beschikbare middelen voldoende zijn.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) geeft aan dat JA21 trots is op het feit dat er op een duurzame manier water gewonnen kan worden in de Noord-Hollandse duinen, wat bijdraagt aan lage drinkwaterkosten en een buffer biedt bij droogte of calamiteiten. Ze ondersteunt het standpunt van PWN om ruimte te reserveren voor wateropslag, gezien het dreigende watertekort in de provincie. Mevrouw Gordijn noemt specifiek de zoetwaterbel in de duinbodem, die kansen biedt om ondergronds meer water op te slaan tijdens droogteperiodes, en vraagt of er al concrete plannen zijn, zoals een Aquifer Storage and Recovery Plan, vergelijkbaar met wat in de glastuinbouw wordt toegepast.

Ze erkent ook dat PWN de wateroverlast serieus neemt en onderzoekt welke maatregelen nodig zijn om het waterpeil lokaal te beheren. JA21 hoopt dat PWN maatregelen overweegt die zowel de wateroverlast aanpakken als bijdragen aan waterwinning, zoals het activeren van het pompstation in Overveen en het uitbreiden van diepe infiltratie, een methode die al in de Amsterdamse Waterleidingduinen wordt toegepast. Mevrouw Gordijn wijst erop dat hier een vergunning voor nodig is van de provincie en vraagt de gedeputeerde of deze bereid is dergelijke vergunningen voor andere duingebieden te overwegen. Daarnaast vraagt ze of de gedeputeerde ook kan kijken naar andere maatregelen, zoals het herstellen van duinrellen.

Tot slot spreekt mevrouw Gordijn haar zorg uit over de boskap in de duingebieden, ondanks de lof in de nota over de diversiteit van het duinlandschap. Ze vraagt de gedeputeerde of er inzicht is in het verlies van diersoorten of andere gevolgen door de boskap.

JA21 zal tegen de beheernota stemmen, omdat zij meer concrete maatregelen willen zien, gezien de impact en de looptijd van tien jaar die in de nota wordt vastgelegd.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat zij de PWN Beheernota 2025-2035 leest als een beheerplan voor de Noord-Hollandse duingebieden in de komende tien jaar. Hoewel de nota de samenhang tussen natuur, recreatie en drinkwater benadrukt en knelpunten benoemt, merkt ze op dat er veel nadruk ligt op natuurlijke processen zoals verstuiving en oplossingen die ondersteund en geïnspireerd worden door de natuur. Ze ziet hierin een verschuiving van traditioneel beheer naar een meer natuurlijke aanpak.

Mevrouw Van der Helm-Chandansingh vraagt zich af waar de menselijke factor blijft in deze benadering. Ze wijst op de groeiende recreatiedruk in de drukbevolkte Randstad en vraagt waar deze mensen dan moeten recreëren, zeker gezien de verdwijning van bossen in het gebied. Ze stelt kritische vragen over de balans tussen natuurbehoud en recreatiemogelijkheden voor inwoners en mist concrete oplossingen van PWN op dit vlak.

Daarnaast sluit ze zich aan bij de vragen van andere Statenleden over wateroverlast, een probleem waar inwoners al bijna twintig jaar aandacht voor vragen. Ze vindt dat dit aantoont dat PWN de menselijke factor in hun plannen over het hoofd ziet. Vanwege deze punten geeft ze aan dat 50PLUS tegen de beheernota zal stemmen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt voor de beheernota die het beleid voor de komende tien jaar schetst. Ze benadrukt het belang van een goede balans tussen drinkwatervoorziening, natuur, recreatie en de activiteiten en bewoning aan de rand van de duinen. Voordat het CDA kan instemmen met de nota, wil zij doorgronden waar de uitgangspunten concreet toe leiden. Ze vraagt of, na goedkeuring van de nota, nog voldoende mogelijkheden blijven om stuifzand en wateroverlast in duinvalleien, op fietspaden en bij woningen te beheren. Ze wil weten hoe ervoor gezorgd wordt dat fietspaden begaanbaar blijven en kelders niet onder water komen te staan, en of dit nog beïnvloed kan worden als de nota wordt aangenomen.

Daarnaast vraagt ze naar de link tussen dit beleid en de toekomstige ontwikkelingen in de binnenduinrand. Ze uit haar zorgen over mogelijke knelpunten als grondgebruik en bedrijvigheid in de binnenduinrand zouden moeten wijken vanwege dit beleid. Ze wil weten hoe de beheernota zich verhoudt tot de binnenduinrand en of de randvoorwaarden hierin goed zijn meegenomen.

Mevrouw Koning-Hoeve benadrukt dat als deze zaken niet naar tevredenheid zijn geregeld, het CDA tegen de beheernota zal stemmen.

Statenlid **Van Aesch** (PvdD) benadrukt dat de Partij voor de Dieren streeft naar een robuust duinecosysteem waar natuur, dieren, drinkwaterwinning en recreatie in harmonie samenkomen. Ze schetst een ideaal beeld van een gevarieerd duinlandschap met een rijke biodiversiteit, maar constateert dat de werkelijkheid anders is. Omwille van de tijd beperkt zij zich tot twee vragen.

De eerste vraag gaat over de drukfactoren in de natuuranalyses, waaruit blijkt dat bestrijdingsmiddelen een grote bedreiging vormen voor een gezond duinsysteem. Ze vraagt welke maatregelen Gedeputeerde Staten overwegen tegen PFAS en bestrijdingsmiddelen om de kosten voor schoon drinkwater beheersbaar te houden.

Haar tweede vraag is of GS op de hoogte is van de oproep van acht waterschappen die bij het Rijk pleiten voor een landelijk PFAS-verbod in 2026. Ze vraagt of GS van plan is zich bij deze oproep aan te sluiten.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** geeft aan enthousiast te zijn over de PWN Beheernota en betreurt het dat dit enthousiasme niet door alle Statenleden wordt gedeeld. Ze hoopt hen op andere gedachten te kunnen brengen, want volgens haar is het een document waar de provincie trots op zou moeten zijn. Ze benadrukt dat PWN een belangrijk en mooi gebied beheert en dat de beheernota laat zien hoe zij dit de komende jaren willen vormgeven.

Gedeputeerde Kocken legt uit dat deze nota niet de beheerplannen zelf bevat, maar een visie schetst die als basis dient voor toekomstige, concretere beheerplannen. Ze erkent dat de nota daardoor wat "hoog over" kan zijn, wat voor sommigen een reden lijkt om tegen te stemmen vanwege een gebrek aan concreetheid. Ze benadrukt echter dat het de bedoeling is dat dit

document een langetermijnvisie biedt voor de komende tien jaar en niet specifiek gaat over de acties voor de komende paar jaar.

Ze vraagt de Statenleden om open te staan voor deze benadering, omdat het een belangrijk stuk is dat in lijn is met de waarden van de provincie, zoals het waarborgen van schoon drinkwater, waarin de duinen een cruciale rol spelen. Ze roept daarom op om het document goed te keuren en benadrukt dat het afkeuren van de nota tragisch zou zijn, gezien het belang en de overeenstemming met provinciale prioriteiten.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt hoeveel momenten Provinciale Staten nog hebben om bij te sturen als de nota wordt goedgekeurd.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze hoopt dat PS voor zal stemmen, omdat de nota volgens haar voldoet aan de verwachtingen en doelstellingen die voor PWN relevant zijn. Ze benadrukt dat sommige onderwerpen die PS nu aanhaalt, zoals de toekomst van fietspaden, niet de primaire focus van de nota zijn. PWN richt zich op schoon drinkwater en een sterke natuur als primaire doelen, en de visie draait vooral daarom.

Gedeputeerde Kocken verduidelijkt dat het aannemen van de nota niet betekent dat PS geen invloed meer kan uitoefenen op toekomstige ontwikkelingen, zoals verstuiving of fietspaden. Ze geeft aan dat deze onderwerpen in andere verbanden en beheerplannen terugkomen. Ze wijst erop dat de nota niet hoeft te voorzien in oplossingen voor recreatie, zoals de Fietsersbond of insprekers als de heer Weegink suggereerden. Ze erkent dat verschillende belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden, en dat natuurherstel, zoals verstuiving, soms leidt tot problemen met fietspaden. Volgens haar is het belangrijk om die realiteit onder ogen te zien en oplossingen te zoeken, maar niet om het beheer volledig af te stemmen op recreatie ten koste van natuurdoelen.

De heer **Dessing** (FvD) betoogt dat als PWN niet goed beheert, het onmogelijk wordt om te fietsen in het gebied, en hij vindt dat de visie duidelijk moet maken waar we naartoe willen.

Gedeputeerde **Kocken** reageert door te stellen dat het hoofddoel van PWN niet is om fietsen voor iedereen mogelijk te maken, maar om de duinen gezond en sterk te houden voor waterwinning en schoon drinkwater, waarbij ruimte voor recreatie wordt gemaakt waar dat kan. Ze erkent dat dit een ingewikkelde balans is, maar benadrukt dat de focus op natuurherstel en drinkwater ligt.

De heer **Dessing** (FvD) werpt tegen dat stuifduinen niet nodig zijn voor drinkwaterwinning.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat stuifduinen wel indirect bijdragen aan de waterzuivering. Ze benadrukt dat verstuiving de duinen sterk houdt, wat hun zuiverend vermogen verbetert. Zonder verstuiving zouden de duinen verdrogen en zou de biodiversiteit achteruitgaan, wat het zuiveringsproces van drinkwater zou ondermijnen. Ze legt uit dat PWN daarom bossen kapt om verstuiving te bevorderen en natuurlijke processen te ondersteunen.

De heer **Dessing** (FvD) uit zijn twijfel en zegt dat hij zich niet kan voorstellen dat stuifduinen plotseling nodig zijn, terwijl drinkwaterwinning al decennia zonder deze maatregelen gebeurde.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat dit geen plotselinge maatregel is, maar een ontwikkeling

van de afgelopen twintig jaar. Ze legt uit dat in het verleden het onttrekken van water uit de duinen tot verdroging leidde, waardoor men besloot om water uit het IJsselmeer te halen en dit te zuiveren met behulp van het duinlandschap. Hiervoor zijn echter gezonde duinen nodig, en dat vereist verstuiving. Ze legt uit dat dit beleid al twintig jaar wordt toegepast en dat het verwijderen van bossen om verstuiving mogelijk te maken deel uitmaakt van dit proces. Gedeputeerde Kocken erkent dat de heer Dessing hier anders over denkt, maar bevestigt dat dit de gekozen aanpak is en al langere tijd als noodzakelijk wordt gezien.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of gedeputeerde Kocken begrip heeft voor de kritiek van de Fietsersbond over het lange wachten op duidelijkheid over de fietspaden.

Gedeputeerde **Kocken** erkent dat ze begrijpt dat wie een probleem signaleert, graag snel een oplossing wil. Ze geeft echter aan dat dit in veel gevallen, ook in dit geval, niet altijd realistisch is. Ze noemt als voorbeeld het koploperproject voor de Blijdensteinsweg, waar de provincie sneller heeft gehandeld dan sommige lokale partijen aanvankelijk verwachtten. Gedeputeerde Kocken legt uit dat er verschillende partijen betrokken zijn, zoals gemeenten en omwonenden, die allemaal hun eigen mening hebben over de oplossing van een probleem. Ze benadrukt dat niet elke oplossing direct haalbaar is, aangezien sommige opties vanuit natuurtechnisch oogpunt niet mogelijk zijn of erg kostbaar zijn. Daarom vraagt het proces tijd en zorgvuldige afwegingen, waaraan momenteel gewerkt wordt.

De heer **Dijksen** (SP) vraagt de gedeputeerde om duidelijkheid over de mogelijkheid om bij te sturen. Hij wil weten of de beheernota de kaders van toekomstige beheerplannen vastlegt, waardoor Provinciale Staten later niets meer kunnen aanpassen.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de beheerplannen in principe door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld, maar dat PS daar zeker invloed op kan uitoefenen. Beheerplannen worden voor een periode van zes jaar vastgesteld, maar dit betekent niet dat ze gedurende die periode niet aangepast kunnen worden. PS heeft altijd de mogelijkheid om een beheerplan te agenderen als er behoefte is aan wijzigingen. Ze benadrukt dat GS de beheerplannen zorgvuldig opstelt met participatieprocessen om de betrokkenheid van belanghebbenden te waarborgen, maar dat er altijd ruimte is voor aanpassingen als dat nodig blijkt.

De heer **Dijksen** (SP) vraagt opnieuw of de beheernota de kaders voor de toekomstige beheerplannen vastlegt of dat Provinciale Staten deze kaders later nog kunnen aanpassen.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de beheernota een visiedocument is dat als basis dient voor de beheerplannen, maar niet kaderstellend is. De beheerplannen zelf, die door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld, zijn de daadwerkelijke kaderstellende documenten. PS kan deze beheerplannen later altijd wijzigen, onafhankelijk van wat er in de beheernota staat. Ze benadrukt dat de beheernota slechts een van de uitgangspunten is en dat er ruimte blijft om beheerplannen aan te passen, ook als bepaalde zaken niet in de nota zijn opgenomen. Volgens haar vormt de nota dus geen beperking voor toekomstige aanpassingen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt verduidelijking over de verdroging van de duinen waar de gedeputeerde over sprak, aangezien het drinkwater voor de Amsterdamse Waterleidingduinen

vanuit de Lek komt en het water voor PWN uit het IJsselmeer, aangevuld met hemelwater, waarvan er volgens hem geen tekort is.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat ze verwees naar een situatie van meer dan twintig jaar geleden, toen er nog water uit de duinen werd onttrokken. Destijds merkte men dat dit de duinen verdroogde en de biodiversiteit ernstig schaadde. Daarom werd besloten om drinkwater van andere bronnen te halen, zoals het IJsselmeer, en de duinen alleen nog te gebruiken voor zuivering, niet als bron voor water. Ze benadrukt dat dit een beslissing is die lang geleden is genomen om schade aan de natuur te voorkomen.

Gedeputeerde **Kocken** beantwoordt de resterende vragen met de toelichting dat, gezien het aantal vragen, ze niet alles even diepgaand kan behandelen binnen de beschikbare tijd.

De gedeputeerde benadrukt dat de PWN-beheernota een visiedocument is dat dient als basis voor toekomstige beheerplannen. In deze beheerplannen wordt het concreter uitgewerkt, rekening houdend met Natura 2000-richtlijnen die natuurbehoud als prioriteit stellen en recreatie inpassen waar mogelijk. De gedeputeerde benadrukt dat de duinen geen gebied zijn om toeristenmassa's aan te trekken, maar eerder gericht moeten zijn op recreatie voor de omwonenden van Noord-Holland.

Wat betreft fietsinfrastructuur verwijst ze naar haar collega Olthof, die verantwoordelijk is voor het fietsnetwerk, en geeft aan dat verdere details over fietsroutes in dat kader besproken moeten worden. Ze verzekert dat PWN in overleg is met inwoners en betrokkenen om oplossingen voor fietspaden te vinden, maar dit valt buiten de scope van de nota.

Gedeputeerde Kocken benadrukt dat er geen pompen zijn uitgezet wat leidt tot problemen, en dat ze daarom geen informatie kan geven over onbenutte pompcapaciteit.

Over het padennetwerk geeft ze aan dat het deel uitmaakt van de recreatieve structuur, en dat het robuuster zal worden uitgewerkt in toekomstige beheerplannen.

Wat betreft de vraag over het toelaten van meer mensen in de duinen is gedeputeerde Kocken duidelijk: vanwege de kwetsbaarheid van het gebied is het niet verstandig om de toeristische druk te verhogen. De nota stelt dat recreatie passend en beperkt moet blijven, en verdere details komen in de beheerplannen aan bod.

Gedeputeerde Kocken gaat ook in op de vraag over medicijnresten en bevestigt dat waterbedrijven zich bezighouden met de zuivering van verschillende vervuilende stoffen, inclusief medicijnresten en gewasbeschermingsmiddelen. Ze erkent de zorgen over PFAS en licht toe dat de provincie zich al heeft aangesloten bij de Europese oproep voor een verbod, maar benadrukt dat sommige toepassingen van PFAS essentieel zijn en dat er nog geen alternatieven beschikbaar zijn.

Met betrekking tot het waterpeilbeheer wijst gedeputeerde Kocken erop dat de waterschappen hiervoor verantwoordelijk zijn en dat peilbesluiten door hen worden genomen.

Ze bevestigt dat het herstel van duinrellen als maatregel tegen wateroverlast wordt onderzocht en dat dit onderwerp veel bijval heeft gekregen, maar dat het tijd kost om dergelijke maatregelen te

implementeren.

Tot slot reageert ze op de opmerking van 50PLUS over de menselijke factor. Gedeputeerde Kocken stelt dat PWN de mens niet over het hoofd ziet, maar juist samenwerkt met bewoners en belanghebbenden. Ze onderstreept dat de focus op water en natuur uiteindelijk bedoeld is om een leefbare provincie te waarborgen voor alle inwoners, wat volgens haar de menselijke factor wel degelijk centraal stelt.

De voorzitter stelt voor dat de commissieleden een tweede termijn krijgen waarin ze kunnen reageren op de antwoorden van de gedeputeerde en eventuele onbeantwoorde vragen alsnog kunnen stellen. Zij moedigt de leden aan om in deze termijn duidelijk te maken wat zij nog nodig hebben om tot een besluit te komen, of dat nu een goedkeuring of afkeuring van de nota betreft. Zij verwijst ook naar het begin van de bijdrage van de gedeputeerde, waarin zij haar hoop uitsprak de commissieleden op andere gedachten te brengen en haar enthousiasme over de Beheernota PWN 2025-2035 deelde.

Tweede termijn commissie

De heer **Veenboer** (PvdA) geeft aan teleurgesteld te zijn over hoe de discussie verloopt. Hij benadrukt dat hoewel recreatie belangrijk is, het behoud van de natuur voorop moet staan, omdat de natuur juist hetgeen is wat mensen willen bezoeken. Hij waarschuwt dat als de druk op de natuur te groot wordt, er uiteindelijk niets meer van overblijft om van te genieten.

Daarnaast stelt hij dat hij vragen had over de participatie in het proces en dat hij blij is te horen dat er participatie heeft plaatsgevonden. Hij vraagt echter of er meer inzicht gegeven kan worden in de resultaten van die participatie en wat ermee is gedaan. De heer Veenboer stelt voor om, indien mogelijk, nog in gesprek te gaan met enkele van de betrokken partijen om beter te begrijpen hoe de verschillende belangen zijn meegenomen en om deze inzichten mee te nemen in de verdere behandeling van de nota.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt aan de heer Veenboer waar de bezoekers naartoe moeten als er minder recreatie in de duinen mogelijk is.

De heer **Veenboer** (PvdA) verduidelijkt dat hij niet heeft gezegd dat er minder recreatie moet plaatsvinden, maar dat hij waarschuwt voor de gevolgen van toenemende recreatiedruk. Hij benadrukt dat meer recreatie de natuur, die mensen juist willen bezoeken, kan beschadigen. Zijn punt is dat het belangrijk is om een balans te vinden zodat de natuur behouden blijft en recreatie op een duurzame manier mogelijk blijft.

Statenlid **Korzelius** (GL) sluit zich aan bij de heer Veenboer (PvdA) en geeft aan dat GL de PWN Beheernota van harte zal steunen en voor zal stemmen.

Mevrouw **Bakker** (VVD) geeft aan dat ze uit de antwoorden van de gedeputeerde heeft begrepen dat er in de uit te werken beheerplannen aandacht zal zijn voor recreatie, natuur en wateroverlast, en dat deze plannen door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld. Ze vraagt of het mogelijk is dat de commissie standaard een adviserende rol krijgt bij de vaststelling van deze beheerplannen.

Pagina 55

De heer **Van Tiggelen** (PVV) reageert met verbazing op de antwoorden van de gedeputeerde. Hij geeft aan dat hij eerder heeft gehoord dat het aanzetten van pompen door PWN vergelijkbaar zou zijn met het leegzuigen van een zwembad met een rietje, wat volgens hem impliceert dat deze pompen bestaan. Nu hoort hij echter van de gedeputeerde dat deze pompen er helemaal niet zijn, waardoor hij vraagt om duidelijkheid: bestaan deze pompen nou wel of niet?

Daarnaast nuanceert de heer Van Tiggelen de discussie over de fietspaden en het stuifzand. Hij wijst erop dat het niet PWN is, maar Rijkswaterstaat die heeft besloten om gaten te maken in de primaire zeewering, de duinen, met als doel het kustgebied te versterken. Hij stelt dat dit ingrijpen door Rijkswaterstaat juist leidt tot de verstuiving die de fietspaden blokkeert, waardoor hij als fietser regelmatig vastloopt. Hij wilde deze nuance toevoegen aan de discussie om de rol van Rijkswaterstaat duidelijk te maken.

De heer **Dijksen** (SP) merkt op dat hij nog geen antwoord heeft gehoord van de gedeputeerde over twee specifieke onderwerpen: het begrazen met groot vee in plaats van konijnen en de acties van Gedeputeerde Staten met betrekking tot landbouwgif. Daarnaast vraagt hij of de gedeputeerde de verwarring begrijpt die ontstaat wanneer dit document als beheernota wordt gepresenteerd, maar als visie wordt beschouwd. Hij benadrukt dat hij erop vertrouwt dat deze visie geen beperkende kaders oplegt aan de toekomstige beheerplannen.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) geeft aan dat ze oorspronkelijk dacht dat de PWN-beheernota weinig invloed van de provincie zou toelaten. Ze benadrukt dat ze een beheernota anders ziet dan een visienota, omdat een visienota volgens haar een levend document is dat kan worden bijgesteld. Nu ze van de gedeputeerde hoort dat dit document als een visiedocument fungeert, waarin PS gedurende het proces input kan geven en bijstellingen kan doen, overweegt ze, ondanks dat ze meestal geen standpunt inneemt in de commissie, om dit wel te doen. Ze wil zich met haar fractie beraden, aangezien hun inbreng mogelijk van waarde kan zijn in het verdere proces.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt aan mevrouw Sijbenga (BBB) of ze van mening is veranderd na hun eerdere gesprek, waarin mevrouw Sijbenga aangaf tegen de beheernota te stemmen zoals die nu voorlag. Ze vraagt of BBB nu voornemens is om toch voor te stemmen.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) legt uit dat haar standpunt niet is veranderd, maar dat haar eerdere opmerking gebaseerd was op haar aanname dat het een vaststaand beheerdocument betrof. Nu duidelijk is gemaakt dat het om een visiedocument gaat, wil ze dit terugkoppelen aan haar fractie om te bepalen hoe zij hierin staan. Ze benadrukt dat ze zich eerst wil beraden voordat ze een definitief standpunt inneemt.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) reageert door haar verwarring te uiten over de benaming van het document, aangezien het een beheernota heet maar nu wordt gepresenteerd als een visienota.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) geeft aan dat zij de naam niet heeft verzonnen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) stelt vervolgens dat het lijkt alsof BBB voornemens is om voor een document te stemmen dat als beheernota wordt gepresenteerd, alleen omdat het nu als visienota wordt omschreven.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) herhaalt dat zij zich nog wil beraden met haar fractie. Ze benadrukt dat ze normaal gesproken geen standpunt inneemt zonder overleg en dat haar eerdere standpunt was gebaseerd op haar interpretatie van de nota als een vaststaand beheerdocument. Nu wil ze dit opnieuw bespreken met haar fractie om een weloverwogen beslissing te nemen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft een reactie aan BBB en benadrukt dat, ongeacht of het een beheernota of visienota wordt genoemd, het document van het college komt en binnen hun bevoegdheid valt. Ze legt uit dat het nu aan de Provinciale Staten is om hier signalen op af te geven en richting te geven. Ze waarschuwt dat wanneer de beheerplannen eenmaal worden vastgesteld, PS daar geen invloed meer op heeft, zoals de gedeputeerde eerder ook duidelijk heeft aangegeven. Als BBB nog sturing wil geven, dan moeten ze dat volgens haar nu doen, door al dan niet met de nota mee te gaan.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) neemt dit mee terug naar de fractie.

De heer **Dijksen** (SP) stelt dat, volgens zijn interpretatie, het precies andersom is dan wat mevrouw Sijbenga (BBB) aangeeft. Hij begrijpt uit de woorden van de gedeputeerde dat Provinciale Staten geen invloed meer kunnen uitoefenen op de beheerplannen, aangezien deze door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) erkent dat zij mogelijk verkeerd heeft begrepen wat de gedeputeerde heeft gezegd. Ze vraagt de gedeputeerde om bevestiging of haar interpretatie inderdaad fout was.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) geeft aan dat ze verwarring ervaart en hoopt dat de gedeputeerde dit kan verduidelijken. Ze wijst erop dat ze de gedeputeerde eerder hoorde zeggen dat PWN niet verantwoordelijk is voor het waterpeilbeheer, maar dat ze in de nota leest dat PWN wel maatregelen wil nemen om het waterpeil lokaal te beheren. Ze vraagt hoe dit precies zit.

Daarnaast haalt ze de onduidelijkheid rondom de pompen aan, waarbij er tegenstrijdige informatie lijkt te zijn over of de pompen er wel of niet zijn en of ze aan kunnen. Ze merkt op dat PWN in de nota aangeeft dat ze van plan zijn om de pomp bij Overveen weer aan te zetten en vraagt waarom dit dan wel mogelijk is.

Mevrouw Gordijn uit verder haar zorgen dat er eenzelfde situatie zal ontstaan als bij de wateroverlast rondom de duinen, waarbij er onduidelijkheid is over verantwoordelijkheden en er voortdurend naar elkaar wordt gewezen. Ze vreest dat hetzelfde gaat gebeuren met de fietspaden, waarbij deze bedekt raken met zand en er vervolgens geen duidelijke aanpak is over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud. Ze dringt erop aan dat er nu concrete afspraken gemaakt worden met PWN over de oplossingen die ze willen bieden en vindt dat dit het moment is om dit vast te leggen.

Tot slot geeft ze aan dat JA21 tegen de nota blijft, omdat er te veel onduidelijkheid is en zij concrete oplossingen willen zien.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw Gordijn (JA21) en benadrukt dat Provinciale Staten als hoogste orgaan verantwoordelijk is voor

het gebied, terwijl PWN als beheerder optreedt. Ze voelt dat PS buitenspel wordt gezet doordat het document afwisselend als beheernota en visienota wordt gepresenteerd, en benadrukt dat PS invloed zou moeten hebben op de plannen en de aanpak van PWN, vooral als deze beheerder overlast veroorzaakt.

Ze herhaalt haar eerdere punt dat de menselijke factor onvoldoende wordt meegenomen in de nota. Ze erkent dat schoon drinkwater en natuurbehoud belangrijk zijn, maar wil duidelijkheid over hoe de gedeputeerde de overlast voor omwonenden en recreanten gaat aanpakken en waarom recreatie nu ondergeschikt wordt gemaakt aan natuurdoelen. Ze vindt dat dit aspect meer aandacht verdient en geeft aan dat ze tegen de nota zal stemmen vanwege deze onduidelijkheden en het gebrek aan aandacht voor de belangen van omwonenden en recreanten.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het CDA het doel voor schoon drinkwater volledig steunt. Echter, zij ziet in de visie een veronachtzaming van andere belangrijke belangen, zoals de problemen veroorzaakt door de grondwaterstand. Ze benadrukt dat zij in een visie ook aandacht wil zien voor deze kwesties en dat er gezocht wordt naar oplossingen samen met de betrokken mensen. Ze vindt dat dit aspect momenteel ontbreekt in de nota.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat zij en haar team het jammer vinden dat PWN niet zelf direct uitleg kan geven, omdat zij de experts zijn en aanwezig zijn in de zaal. Ze stelt voor dat Statenleden tijdens de koffiepauze even met hen in gesprek gaan als ze nog niet overtuigd zijn van de nota, omdat PWN dan direct de juiste informatie kan geven.

Gedeputeerde Kocken verduidelijkt verder de verwarring over de terminologie van de nota. Ze legt uit dat het officieel een "beheernota" heet, maar dat dit iets anders is dan een beheerplan. De provincie stelt de Natura 2000-beheerplannen op, en deze worden door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Deze beheerplannen kunnen, indien nodig, door de Provinciale Staten worden geagendeerd voor discussie.

Het beheerplan van PWN zelf wordt echter door PWN opgesteld, en dit gebeurt deels op basis van de beheernota, maar ook op basis van andere documenten en de input van de omgeving. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat het document de visie van PWN weergeeft en een richtlijn vormt voor het toekomstige beheerplan. Ze verwijst naar het eerdere PWN-beheerplan van de afgelopen tien jaar, waarin PS ook niet belemmerd werd om discussies te voeren. Ze benadrukt dat PS nog steeds invloed kan uitoefenen op de zaken waar zij over gaan, terwijl PWN verantwoordelijk is voor het beheer van hun eigen grondgebied. Hiermee probeert ze duidelijk te maken dat de beheernota niet betekent dat PS geen invloed meer kan uitoefenen.

De heer **Dijksen** (SP) merkt op dat er sprake lijkt te zijn van een Babylonische spraakverwarring over wie de beheerplannen vaststelt.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat zij eerder verwees naar de Natura 2000-beheerplannen die door Gedeputeerde Staten worden opgesteld en vastgesteld. Dit geldt voor alle Natura 2000-gebieden, inclusief dit gebied. PS kan deze beheerplannen ter discussie stellen wanneer dat nodig is.

Ze legt verder uit dat het beheerplan van PWN, dat voortvloeit uit de beheernota, door PWN zelf wordt opgesteld, na participatie met de omgeving en op basis van deze nota en andere documenten. Hiermee probeert ze de verwarring te verminderen door de verschillende rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te schetsen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt waar de doelstellingen van PWN precies vandaan komen en waar deze zijn vastgelegd.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de doelstellingen van PWN zijn vastgelegd in de statuten van de organisatie. In deze statuten staat waar PWN voor is opgericht en welke doelen ze nastreven.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt in welk plan kaders voor het beperken van wateroverlast en recreatie worden vastgelegd: in de PWN-beheernota of in het beheerplan van Gedeputeerde Staten.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de Natura 2000-beheerplannen van de provincie de kaders bepalen voor hoeveel ruimte er is voor recreatie en wat daar wel en niet is toegestaan. PWN moet zich aan deze kaders houden bij het opstellen van hun eigen plannen. Binnen die kaders kan PWN bepalen wat er op de paden binnen hun gebied wordt toegestaan, maar zij moeten altijd binnen de regels van het Natura 2000-beheerplan blijven.

Gedeputeerde Kocken geeft als voorbeeld dat als de provincie in het Natura 2000-beheerplan stelt dat gemotoriseerd verkeer niet is toegestaan in de duinen, PWN dit niet zelfstandig kan toestaan. Als PWN buiten de gestelde kaders wil opereren, moeten ze hiervoor een vergunning aanvragen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt verduidelijking over de samenstelling van het bestuur van PWN, aangezien het een naamloze vennootschap is met de provincie Noord-Holland als enige aandeelhouder. Ze wil weten of en hoe Gedeputeerde Staten hierin vertegenwoordigd zijn.

De **voorzitter** erkent dat de vraag van mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS) technisch van aard is en geeft aan het eens te zijn met de opmerking van statenlid **Van Wijnen** (GL) dat dergelijke vragen misschien niet in deze vergadering thuishoren. Toch kijkt de voorzitter naar de gedeputeerde om te zien of zij de vraag kan beantwoorden, vooral in de hoop dat dit mogelijk kan bijdragen aan een verandering in het standpunt van 50PLUS. De voorzitter biedt ook de mogelijkheid aan de gedeputeerde om, indien nodig, de vraag schriftelijk te beantwoorden als ze dat prefereert.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de provincie Noord-Holland als enige aandeelhouder bij de aandeelhoudersvergadering van PWN betrokken is. Tijdens deze vergaderingen worden belangrijke beslissingen voorgelegd, zoals prijsverhogingen voor drinkwater of grote investeringen. Ze benadrukt dat GS, als aandeelhouder, de verantwoordelijkheid overlaat aan het aangestelde bestuur van PWN, zolang zij binnen de gestelde kaders opereren. GS bemoeit zich niet met de dagelijkse gang van zaken en geeft het bestuur de ruimte om zijn werk te doen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat ze de vraag eventueel schriftelijk zal inleggen als er nu geen ruimte is voor verdere detaillering. Ze benadrukt dat ze, gezien de rol van de provincie als enige aandeelhouder, verwacht dat er een verankering van GS in het bestuur van PWN is, maar zal dit schriftelijk verifiëren als het nu niet mogelijk is om hier verder op in te gaan.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat GS niet in het bestuur van PWN zit, maar wel als aandeelhouder betrokken is bij de aandeelhoudersvergadering. GS is dus niet een van de bestuurders van PWN, maar vervult de rol van toezichthouder en besluitnemer bij belangrijke kwesties die in de aandeelhoudersvergadering aan bod komen.

Vervolgens gaat gedeputeerde Kocken in op de vraag van de heer Dijksen (SP) over de inzet van grote begrazers. Ze legt uit dat deze maatregel is ingevoerd vanwege een tekort aan konijnen, die onvoldoende begrazing verzorgen. De grote begrazers zijn geïntroduceerd om dit tekort aan te vullen en zo het ecosysteem te ondersteunen. Ze benadrukt dat er voldoende onderzoek beschikbaar is dat de positieve effecten van deze maatregel op het ecosysteem aantoont.

Over de vraag naar gewasbeschermingsmiddelen wijst gedeputeerde Kocken erop dat GS daar niet het bevoegd gezag over is, en PWN al helemaal niet. Ze legt uit dat de provincie te maken heeft met wettelijk toegestane bestrijdingsmiddelen en dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hierover gaat. De provincie heeft niet de bevoegdheid om dergelijke middelen in het hele gebied te verbieden.

De heer **Dijksen** (SP) stelt dat hij het niet logisch vindt dat grote begrazers zijn geïntroduceerd vanwege een tekort aan konijnen. Hij suggereert dat het inzetten van meer konijnen een eenvoudigere en effectievere oplossing zou zijn. Daarnaast wijst hij erop dat er onderzoeken zijn die aantonen dat grote begrazers negatieve effecten hebben op bijvoorbeeld vogelpopulaties. Hij begrijpt daarom niet waarom gedeputeerde Kocken blijft kiezen voor grote begrazers als maatregel.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de keuze voor grote begrazers niet door haar, maar door PWN is gemaakt als onderdeel van hun beheermaatregelen. Hoewel er mogelijk ook rapporten zijn die negatieve effecten aangeven, stelt zij dat PWN de inzet van grote begrazers ziet als een positieve bijdrage aan de biodiversiteit in het gebied.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Beheernota PWN 2025-2035 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 11 november 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

De **voorzitter** stelt voor om de vergadering voor tien minuten te schorsen, tot ongeveer 15.47 uur, zodat de aanwezige leden eventueel nog in gesprek kunnen gaan met de vertegenwoordigers van PWN die aanwezig zijn. Zij benadrukt dat de vergadering daarna in een rap tempo moet doorgaan, omdat gedeputeerde Kocken om 16.15 uur weg moet. Het zou volgens haar goed zijn als het volgende agendapunt voor die tijd kan worden afgerond.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een punt van orde en suggereert om PWN zelf een toelichting te laten geven in de vergadering, om te voorkomen dat iedereen individueel naar hen toe moet gaan en het moeilijk is om elkaar goed te verstaan.

De **voorzitter** begrijpt haar voorstel, maar geeft aan dat zij niet zeker weet of alle fracties vragen zullen hebben voor PWN. Zij stelt voor om het eerst op de voorgestelde manier te proberen, waarbij leden zelf naar PWN kunnen gaan. Als dat niet werkt, zal zij het opnieuw in overweging nemen.

Schorsing van 15.38 tot 15.48 uur.

7.c.1 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024) en
7.c.2 Ingekomen schriftelijke inspraakrectie natuurorganisaties over Programma Natuurnetwerk
Toelichting:
Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidig programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte termijn programmering van het PNN en, anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen, zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken. De commissie is gevraagd PS te adviseren over de voordracht Programma Natuurnetwerk 2025.

De **voorzitter** stelt voor om het A-stuk te bespreken, maar geeft aan dat gedeputeerde Kocken om 16.15 uur moet vertrekken. Het voorstel is om naar de insprekers te luisteren en te zien hoe ver men komt in de eerste termijn. Vervolgens zou het debat verdergaan op een andere avond, met een vervanger voor gedeputeerde Kocken. Mevrouw **Schneemann** (Volt) en mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vinden dit problematisch omdat het PNN belangrijk is en zij de voorkeur hebben dit onderwerp met gedeputeerde Kocken te bespreken. Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) stelt voor om Statenleden hun vragen vooraf in te laten dienen, zodat de vervanger beter voorbereid is. Mevrouw **Jansen** (D66) en gedeputeerde **Kocken** stellen voor om het debat te verplaatsen naar een volgende commissievergadering, zodat gedeputeerde Kocken aanwezig kan zijn bij de bespreking. De voorzitter ziet hier steun voor, met uitzondering van D66. De heer **Mülder** (D66) uit zorgen over de staatsrechtelijke en inhoudelijke koppeling tussen de begroting en het PNN, maar gedeputeerde **Kocken** legt uit dat de stukken technisch apart behandeld kunnen worden. Aldus is besloten.

Voor aanvang van de commissievergadering hebben drie insprekers zich aangemeld. Zij krijgen eerst de gelegenheid om hun bijdrage te leveren, waarna de commissie de mogelijkheid krijgt om hen vragen te stellen.

De heer **Van der Peet** spreekt als grondeigenaar en ondernemer over zijn onbegrip en ongenoegen met de Natuurnetwerk Nederland (NNN)-begrenzing en het gebiedsproces. Hij benadrukt dat hij en zijn familie al decennia met onzekerheid kampen door overheidsingrepen. Hoewel zijn familie in 2009 een akkoord bereikte met provincie, gemeente en natuurorganisaties over de bedrijfsvoering via een bestemmingsplan, veranderde de situatie in 2019 toen de provincie aangaf dat zijn grond

verplicht nodig was voor het NNN en zelfs onteigening overwoog.

De heer Van der Peet heeft zich met andere grondeigenaren verenigd om in gesprek te gaan met de provincie. Ze willen bijdragen aan biodiversiteit, maar zonder het NNN-label. Ondanks beloften van de provincie bleek er geen gelijkwaardig proces te zijn; hun inbreng werd genegeerd. Bovendien ontdekte hij dat er onvoldoende basis was om zijn grond in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te plaatsen. Uit een Wob-verzoek bleek dat de provincie onvoldoende data had om deze beslissing te onderbouwen.

In 2021 diende de heer Van der Peet een zienswijze in, maar ontving geen reactie. Twee weken geleden publiceerde onderzoeksbureau Tauw, ingeschakeld door de provincie, een rapport over de hydrologie in Zuid-Kennemerland. Dit bevestigde dat er geen kwelpotentie is op zijn percelen, wat volgens de heer Van der Peet bewijst dat zijn grond ten onrechte in de NNN is opgenomen.

De heer Van der Peet stelt voor om alternatieve gronden te gebruiken die al in bezit zijn van de provincie, zoals landbouwgrond, of gronden die geschikt zijn bevonden door onderzoek van de gemeente Bloemendaal. Hij verwijst naar het plan "Ons Perspectief", dat hij samen met de gemeente Bloemendaal in 2023 aan de provincie voorlegde. Hoewel het plan aan alle vereisten voldoet, wees de provincie dit af op basis van vermeende hogere natuurpotentie op de heer Van der Peets gronden, een reden die nu door het Tauw-rapport is weerlegd.

Hij roept de provincie op om zijn alternatief te benutten, wat volgens hem snel en kostenefficiënt kan bijdragen aan de NNN-doelstellingen en de biodiversiteit kan bevorderen, terwijl zijn familiebedrijf en het cultuurhistorisch landschap behouden blijven. Hij vat zijn betoog samen met vier kernpunten: geen grondslag, geen geld, en een goed onderbouwd alternatief. Hij dringt er bij de provincie op aan deze kans te grijpen.

Mevrouw **Oostindiën** vertelt dat zij en haar vrouw eigenaar zijn van een monumentale woning met grasland in het Westelijk Tuinbouwgebied in Haarlem. Hun gronden zijn aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In 2021 voerde de provincie tweemaal een keukentafelgesprek met hen over de toekomst van hun percelen. Hoewel zij openstonden voor het omvormen van hun graslanden naar natuur, merkten ze in 2022 dat een rapport over het gebied zonder hun inbreng was opgesteld, terwijl niet-belanghebbenden wel waren gehoord. Het rapport stelde voor hun percelen openbaar toegankelijk te maken, wat zij afwezen. De provincie beweerde dat dit rapport informeel was en geen formele waarde had, maar mevrouw Oostindiën benadrukt dat de provincie regelmatig de status van rapporten wijzigt.

In 2023 bleef ze in gesprek met de provincie en vroeg om ondersteuning bij het maken van een inrichtingsplan. In mei 2024, drie jaar na het eerste gesprek, vond een concreter overleg plaats met de provincie, gemeente en een ecoloog over de invulling van hun gronden binnen het NNN. Na dit overleg dienden ze een zienswijze in om het natuurtype te wijzigen naar N12.05 (kruiden- of faunarijke akker), wat volgens hun onderzoek passend zou zijn. De provincie gaf echter aan dat de ecologen de voorkeur gaven aan N12.02 (kruiden- en faunarijk grasland), met als reden dat dit hoogwaardiger zou zijn. Mevrouw Oostindiën kon deze onderbouwing nergens verifiëren.

De procesmanager stelde zelfs voor hun zienswijze in te trekken en een kleiner deel van hun percelen als NNN in te richten, terwijl het andere deel ontgrensd zou worden. Dit voorstel wees zij

af, omdat het niet overeenkwam met hun visie. In het antwoord op hun zienswijze las ze dat Gedeputeerde Staten het voorstel afwijzen, met als enige argument dat de voorlopige ambitie is om de graslanden te behouden.

Daarnaast haalt mevrouw Oostindiën aan dat op buurpercelen, die jaren geleden door de provincie zijn verworven, nog steeds geen natuurinrichting heeft plaatsgevonden. Ze vertelt dat er koeien in de weilanden lopen en dat dieren worden afgeschoten met provinciale vergunningen, ook op hun percelen zonder hun toestemming. Hiertegen hebben zij formeel bezwaar moeten indienen.

Mevrouw Oostindiën concludeert dat de provincie mensen die willen meewerken aan natuurontwikkeling tegenwerkt, terwijl verworven gronden niet worden ingericht. Dit heeft hun enthousiasme om samen te werken sterk verminderd.

Mevrouw **Demmers** legt uit dat haar familie, net als mevrouw Oostindiën, eigenaar is van een perceel in het Westelijk Tuinbouwgebied. Ze geeft aan dat zij zich in een andere fase van ontwikkeling bevinden en te maken hebben met waterproblemen, gebruikerswensen voor de toekomst en de mogelijke dreiging van een NNN-aanwijzing. Hun buurpercelen zijn gewijzigd, waarbij één perceel nu door een huurder wordt gebruikt, wat onzekerheid over de bestemming met zich meebrengt.

Mevrouw Demmers beschrijft dat haar familiebedrijf momenteel dagrecreatie aanbiedt voor zorgcliënten. Op hun terrein is een moestuin en er worden activiteiten met dieren georganiseerd, wat voor de cliënten een prettige omgeving biedt. Hun doel is om het bedrijf toekomstbestendig te maken en te stabiliseren, maar daarvoor hebben ze oplossingen nodig voor waterbeheer, de NNN-aanwijzing en duurzame bedrijfsvoering.

In haar betoog benadrukt mevrouw Demmers dat, hoewel hun situatie anders is dan die van Rutger van der Peet en Odette Oostindiën, zij vergelijkbare uitdagingen ondervinden. Ze heeft op dit moment geen expliciete vraag gesteld of vergunning aangevraagd, omdat ze niet aan het ontwikkelen zijn, maar wil toch haar stem laten horen. Ze geeft aan dat haar familie onzeker is over de toekomst en niet goed weet welke richting ze op moeten.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.
De heer **Mantel** (JA21) vraagt aan de heer Van der Peet of de provincie inmiddels heeft aangegeven dat zijn percelen, gezien de afwezigheid van kwelpotentie, mogelijk niet langer van belang zijn voor het NNN.
De heer **Van der Peet** antwoordt dat de procesmanager heeft laten weten dat zowel de hydrologen als ecologen van de provincie het rapport nog gaan beoordelen. Daarnaast worden ook specialisten van andere natuurorganisaties betrokken. Hij noemt dit een "praatclub" die steeds groter wordt, wat volgens hem leidt tot vertraging. Hij geeft aan dat de status van zijn percelen telkens verandert, variërend van vochtig hooiland tot faunarijk en kruidenrijk grasland, of zelfs een ruigteveld, wat volgens hem overkomt als een braakliggend terrein. De heer Van der Peet merkt op dat deze variërende classificaties, die te vinden zijn op de BIJ12-website, het idee wekken dat de provincie hen aan het lijntje houdt en moeite heeft om na dertig jaar toe te geven dat ze fout zaten.

De heer **Dessing** (FvD) spreekt zijn zorgen uit over de verwarring en veranderend beleid waar de drie insprekers over praten. Hij bedankt hen voor hun bijdrage en stelt een vraag aan de heer Van der Peet. De heer Dessing vraagt specifiek of er tijdens de keukentafelgesprekken daadwerkelijk gesproken is over de dreiging van onteigening, aangezien hem altijd is verteld dat hiervan geen sprake zou zijn.

De heer **Van der Peet** bevestigt dat er wel degelijk is gesproken over onteigening. Hij legt uit dat hoewel het proces als "vrijwillig" wordt gepresenteerd, dit feitelijk niet het geval is, aangezien het verplicht is en daarmee neerkomt op onteigening. Hier is ook een krantenartikel over verschenen.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aan de heer Van der Peet wat de jarenlange onzekerheid rond het NNN-proces precies voor gevolgen heeft voor zijn bedrijf.
De heer **Van der Peet** reageert door uit te leggen dat deze onzekerheid een grote impact heeft. Hij gebruikt een metafoor om de situatie te verduidelijken. Hij vergelijkt het met het hebben van een droom die men wil verwezenlijken, gericht op familiebedrijven en niet op multinationals. Vanaf het begin weet men al dat er geen duidelijke basis en onvoldoende middelen zijn om deze droom te realiseren, maar men zet toch door. Daarbij worden gronden van ondernemers gebruikt, wat gezinnen in onzekerheid brengt. Terwijl de overheid vergunningen verleent, die een schijn van toekomstperspectief geven, worden deze weer ingetrokken als dat niet uitkomt.

De heer Van der Peet stelt dat de overheid de inspraak van burgers laat doorgaan, maar hier niets mee doet, omdat ze vastberaden blijft haar eigen plannen te volgen. Hij beschuldigt de overheid ervan zich te verschuilen achter anderen en externe bureaus in te schakelen om haar plannen te rechtvaardigen, terwijl er nog steeds geen grondslag is. Zelfs wanneer alternatieven worden voorgesteld, wordt daar volgens hem niets mee gedaan.

Hij wijst erop dat, ondanks het gebrek aan financiële middelen, de overheid doorgaat en zelfs overweegt haar plannen op te schorten, waardoor de dreiging boven gezinnen blijft hangen. De heer Van der Peet vraagt hoe men denkt dat deze mensen zich voelen na al die jaren en wat dit doet met hun vertrouwen in de overheid.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt aan de heer Van der Peet wat de voortdurende dreiging van de NNN-realisatie voor zijn bedrijf betekent, vooral omdat de doelen blijven staan terwijl er geen geld is om ze uit te voeren.
De heer **Van der Peet** antwoordt dat dit veel onzekerheid veroorzaakt en dat het voelt alsof er een soort Wet voorkeursrecht gemeenten (WVG) op zijn bedrijf rust. Hierdoor kan hij geen beslissingen nemen of plannen maken. Dit heeft ook invloed op zijn particuliere klanten die hun paarden bij hem stallen; zij weten ook niet waar ze aan toe zijn, wat leidt tot veel wisselingen. Ondanks dat er door milieuwetgeving steeds minder mogelijkheden zijn voor nieuwe recreatiebedrijven, blijft de vraag naar recreatie toenemen.

De heer Van der Peet geeft aan dat deze onzekerheid het plezier in het ondernemen vermindert en dat het moeilijk is om vooruitgang te boeken. Hij noemt dat hij bijvoorbeeld bezig is met een initiatief om paardenmest te behandelen met bacteriën om stikstofuitstoot te verminderen, geheel op eigen initiatief. Hij benadrukt dat hij dacht dat er binnen het gebiedsproces mogelijkheden waren om samen met de provincie stikstofreductie te realiseren, maar volgens hem lijkt de provincie alleen gefocust op juridisch afdwingen van de doelen. Dit voelt voor hem wrang.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt aan de heer Van der Peet of hij meedoet aan het gebiedsproces en wat dit tot nu toe heeft opgeleverd. Ze vraagt ook of het rapport "Ons Perspectief" hierin wordt meegenomen.
De heer **Van der Peet** bevestigt dat hij sinds 2019 betrokken is bij de plannen en dat hij samen met andere grondeigenaren heeft geprobeerd hun belangen te vertegenwoordigen. Het duurde echter lang voordat ze een vertegenwoordiger namens hen aan tafel kregen, maar deze is inmiddels aanwezig. Hij geeft aan dat er weinig concreets is gebeurd; er werd een startnotitie opgesteld, maar in januari 2024 is het proces opnieuw begonnen door de toevoeging van nieuwe doelen, zoals waterbeheer en recreatie. Hoewel er diverse onderzoeksbureaus zijn ingehuurd en inspraakavonden zijn georganiseerd, voelt de heer Van der Peet dat er niet echt naar de inbreng van inwoners wordt geluisterd.

Hij benadrukt dat hun vertegenwoordiger steeds aandringt op actie, maar dat er nog steeds weinig concreets gebeurt, en alleen een startnotitie is vastgesteld. De heer Van der Peet merkt op dat dit een bron van grote frustratie is, gezien de lange tijd die het proces al duurt. Hij vermeldt dat "Ons Perspectief" aan de gedeputeerde is aangeboden, maar dat dit voorstel niet wordt meegenomen in het gebiedsproces, wat hij erg jammer vindt.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) herinnert zich de heer Van der Peet uit eerdere inspraakrondes en bedankt hem en de andere insprekers voor hun bijdragen. Ze vraagt kort wat er is veranderd sinds de eerste keer dat hij insprak.
De heer **Van der Peet** antwoordt kort en bondig: er is niets veranderd.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de insprekers voor hun inspraak.

De bespreking van dit agendapunt is aangehouden. Het Programma Natuurnetwerk 2025 zal tijdens de commissievergadering Landelijk Gebied van 25 november 2024 worden besproken.

9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

9.a C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)

Toelichting:
Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koploperaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces. De commissie kan het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van het verzoek - D66 en Partij voor de Dieren - met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

Eerste termijn commissie
De heer **Mülder** (D66) geeft een toelichting op zijn agenderingsverzoek. Hij complimenteert de grondigheid van het rapport en benadrukt dat het duidelijk de gemaakte fouten blootlegt, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Volgens de heer Mülder laat het rapport zien dat er aanzienlijke steken zijn gevallen. Hij merkt op dat er veel vergaderingen zijn geweest waarin hij en anderen aangaven dat er iets niet klopte. Deze signalen werden echter genegeerd en afgedaan als onjuist. Hij

betreurt dat deze punten niet eerder zijn meegenomen in de besluitvorming en vraagt de gedeputeerde om een reflectie, vooral omdat de gedeputeerde eerder verzekerde dat alles in orde was.

Statenlid **Haas** (PvdD) licht als tweede indiener het opwaarderingsverzoek toe. Ze legt uit dat de tegenvallende toekenning van middelen aanleiding was voor een evaluatie van het aanvraagproces. Ze sluit zich aan bij de opmerkingen van de vorige spreker en haalt het doel van de evaluatie aan, namelijk het verduidelijken van de aanpak bij het aanvragen van budget voor koploperprojecten. Volgens statenlid Haas mist de evaluatie echter een kritische beoordeling van de inhoud van de projecten, met name hoe deze aansluiten bij de doelstellingen van de subsidieregeling en het rijksbeleid. Ze stelt dat de vraagstelling van het college van GS alleen gericht was op het proces, waarbij de oorzaak bij voorbaat al werd gezocht in de procedure, niet in de inhoud van de aanvragen.

Statenlid Haas benadrukt dat de slagingskans van een rijksbijdrage juist ook afhankelijk is van de inhoud. De conclusie dat slechts enkele werkprocessen herzien hoeven te worden, is volgens de Partij voor de Dieren onvoldoende. Ze vraagt of de projecten wel voldoende aansloten bij de voorwaarden van de regeling en stelt de aansturing van het proces ter discussie. Ze pleit voor een extern onderzoek of een onderzoek door de Rekenkamer, onder opdrachtgeverschap van Provinciale Staten, om de inhoud en aansturing van de aanvragen te onderzoeken. Dit moet leiden tot beter ingerichte toekomstige aanvragen. Tot slot vraagt ze naar de standpunten van GS en de andere fracties over deze kwestie.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat BBB positief is over het feit dat er een evaluatie heeft plaatsgevonden. Hij prijst de organisatie voor het kritisch naar zichzelf kijken en het trekken van lessen uit de bevindingen. BBB onderschrijft de conclusie van de evaluatie en begrijpt de werkwijze van de provincie en de aanleiding voor de uitkomst. De heer Vendrig vraagt echter waarom deze discussie steeds terugkomt, aangezien dit onderwerp al eerder is besproken. Hij verwijst naar het agenderingsverzoek van de Partij voor de Dieren en D66, waarin de inhoud van de projecten centraal staat. Volgens BBB is de inhoud van de projecten een politieke keuze die bewust gemaakt moet worden door Provinciale Staten in Noord-Holland, en niet gebaseerd moet zijn op de hoeveelheid geld die ermee binnengehaald kan worden. Hij benadrukt dat dit in lijn is met de eerder besproken strategie om als provincie meer in positie te komen.

De heer **Mülder** (D66) stelt kritische vragen aan de heer Vendrig (BBB) over diens opmerking dat de keuze voor de projecten een politieke keuze was. De heer Mülder wil weten wanneer BBB voor het eerst van deze projecten hoorde en op welk moment zij betrokken waren bij de indiening, aangezien het volgens de heer Vendrig om een politieke keuze ging.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat de projecten op een gegeven moment in een commissie zijn besproken, maar hij kan niet precies aangeven in welke commissie dit was. Wanneer de heer **Mülder** vraagt of de plannen toen al ingediend waren, geeft de heer **Vendrig** toe dat hij dit niet meer precies weet.

De heer **Mülder** (D66) helpt vervolgens het geheugen van de heer Vendrig op weg door te stellen dat de projecten eigenlijk al vastlagen tijdens de bespreking van de eerste conceptversie van het PPLG. Hij benadrukt daarmee dat er geen bewuste politieke keuze is gemaakt.

De heer **Vendrig** (BBB) reageert door te stellen dat hij het belangrijk vindt dat niet het Rijk de keuzes maakt en dat de projecten een bepaalde strekking hebben.

De heer **Mülder** (D66) reageert hierop door te stellen dat het Rijk wel degelijk bepaalt welke subsidies worden verleend. Hij geeft als voorbeeld dat als het Rijk vraagt om projecten voor fietspaden, men geen projecten voor een snelweg moet indienen. De eisen van het Rijk waren duidelijk en gebaseerd op bijdragen aan de transitie, maar de provincie heeft daar volgens de heer Mülder niet goed op ingespeeld.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Vendrig (BBB) of hij tevreden was met de indiening van de projecten en de toegekende 12 miljoen euro.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat hij daar geen negatieve gedachten over heeft. De heer Vendrig geeft aan dat het altijd meer had mogen zijn, maar dat dit afhankelijk is van verschillende factoren. Hij voegt toe dat hij zijn betoog graag wil afronden en dat het antwoord op haar vraag daarin mogelijk nog verder wordt uitgelegd.

De heer **Wallaart** (PvdA) verwijst naar het eigen accent van de provincie Noord-Holland, namelijk toekomstbestendige landbouw, en vraagt waar dit accent is voorgesteld. Hij heeft eerder aan het college gevraagd in welk stuk of tijdens welke vergadering van de commissie of de Staten deze beleidswijziging is besproken. Volgens het college is de commissie geïnformeerd via de aanbiedingsbrief aan het Rijk en is de werkwijze besproken in eerdere commissievergaderingen. De heer Wallaart vraagt vervolgens aan de heer Vendrig (BBB) waar volgens hem deze beleidswijziging precies is besproken.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat dit in eerdere commissievergaderingen is besproken.

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert door te benadrukken dat de informatie over de criteria pas is verstrekt via de aanbiedingsbrief aan het Rijk, wat betekent dat zij van tevoren niet op de hoogte waren.

De heer **Vendrig** (BBB) blijft echter bij zijn standpunt en stelt dat dit volgens hem na bespreking in de commissies is gebeurd.

De heer **Vendrig** (BBB) gaat verder met zijn betoog en reageert op de vragen van de Partij voor de Dieren en D66 aan de fracties. Op de eerste vraag stelt de heer Vendrig dat Provinciale Staten betrokken moeten worden bij politieke keuzes om vooraf een discussie te hebben in plaats van achteraf, zoals nu het geval is. Hij merkt echter op dat in dit specifieke geval geen tijd was voor een voorafgaande discussie, omdat de aanvraag binnen een bepaalde deadline ingediend moest worden tijdens de formatie van het college.

Over de tweede vraag zegt de heer Vendrig dat deze hem bevreemdt, omdat de koploperprojecten op 29 juni zijn ingediend, terwijl de huidige verantwoordelijke gedeputeerde pas op 17 juli is benoemd. Hiermee wil hij aangeven dat de huidige gedeputeerde niet verantwoordelijk was voor de indiening van de projecten.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt de heer Vendrig (BBB) of hij zich herinnert dat er tijdens de coalitievorming een PS-vergadering was waarin het PPLG besproken zou worden, maar waarin de coalitiepartijen besloten het debat niet te voeren omdat alle moties van tevoren al tegen zouden worden gestemd.

De heer **Vendrig** (BBB) reageert dat hij zich herinnert dat het tijdens de coalitievorming moeilijk was om een debat te voeren, omdat het beleid van het college toen nog niet duidelijk was. Daarom is besloten het debat toen niet door te laten gaan.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) concludeert daarop dat PS wel invloed had kunnen uitoefenen, maar dat deze kans niet is benut. Ze vraagt de heer Vendrig om hierop te reageren.

De heer **Vendrig** (BBB) vervolgt zijn betoog en gaat verder met vraag twee van de Partij voor de Dieren. Hij herhaalt dat de projecten zijn ingediend vóórdat de huidige gedeputeerde was benoemd. Mocht de Partij voor de Dieren doelen op de periode na 17 juli, dan heeft BBB geen kritiek op het leiderschap en functioneren van de gedeputeerde, gezien de hectiek en onduidelijkheden in dat traject.

Over vraag drie stelt de heer Vendrig dat het benoemen van de aanvraag als mislukt, misplaatst is. Hij wijst erop dat er bijna 12 miljoen euro beschikbaar is gesteld en dat het lagere bedrag niet alleen aan de provincie te wijten is. Hij benadrukt dat de ingediende projecten in balans zijn, met drie landbouw gerelateerde projecten die ook voordelen voor de natuur bieden, drie natuur gerelateerde projecten en één op het gebied van recreatie. De heer Vendrig geeft aan dat BBB geen meerwaarde ziet in een verder extern onderzoek.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt aan de heer Vendrig (BBB) of ze het goed begrijpt dat BBB tevreden is met het binnengehaalde bedrag en geen verdere opmerkingen heeft over de aangevraagde gelden.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat BBB, gezien de omstandigheden, tevreden moet zijn, hoewel ze op meer hadden gehoopt. Hij voegt toe dat de vraag die hier gesteld wordt, is of de provincie hiervoor verantwoordelijk kan worden gehouden.

Statenlid **Haas** (PvdD) verduidelijkt dat de vraag niet gaat over de verantwoordelijkheid, maar over de oorzaak van het lagere bedrag en hoe daarvan geleerd kan worden voor de toekomst.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij in zijn betoog heeft gezegd dat hij het goed vindt dat hiernaar gekeken wordt en dat hij hoopt dat er lessen uit worden getrokken. Hij benadrukt echter dat het belangrijk is dat de provincie haar eigen keuzes maakt en niet alleen het beleid van het Rijk volgt vanwege het ophalen van subsidies.

Statenlid **Haas** (PvdD) maakt vervolgens duidelijk dat de discussie niet gaat over de keuzes van het Rijk, maar over of de provincie de juiste projecten heeft ingediend en of BBB openstaat voor een onderzoek om dit te achterhalen.

De heer **Vendrig** (BBB) herhaalt dat BBB geen meerwaarde ziet in een verder extern onderzoek, zoals hij eerder in zijn betoog heeft aangegeven.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) stelt dat de discussie niet gaat over schuld, maar over het leren van het proces, en benadrukt dat daarom dit onderzoek plaatsvindt. Ze wijst erop dat andere provincies wel succesvol zijn geweest bij het binnenhalen van middelen uit de beschikbare fondsen van het Rijk. Ze vraagt waarom Noord-Holland met de ingediende projecten niet hetzelfde resultaat heeft behaald en vindt dat de provincie hier kritisch naar moet kijken. Ze benadrukt dat het niet gaat om de verantwoordelijkheid van individuen, maar om de vraag of Noord-Holland scherp genoeg heeft ingespeeld op de voorwaarden van het Rijk. Ze vraagt de heer Vendrig of hij het met haar eens is dat de vraagstelling en aanpak van Noord-Holland wellicht niet scherp genoeg waren.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij het niet eens is met mevrouw Van der Helm-Chandansingh (50PLUS). Hij stelt dat er uiteindelijk wel gelden zijn toegekend in de tweede beoordeling en dat het Rijk aangaf geen tijd te hebben gehad om bepaalde projecten te beoordelen. Volgens hem is het dus deels te wijten aan pech dat Noord-Holland niet volledig werd gehonoreerd.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) reageert door te zeggen dat ze niet gelooft in pech, maar in kennis. Ze wijst erop dat andere provincies, zoals Zuid-Holland en Utrecht, wel succesvol waren en dat dit erop wijst dat Noord-Holland mogelijk onvoldoende kennis of voorbereiding had bij de projectaanvragen. Ze vraagt opnieuw of de heer Vendrig het met haar eens is.

De heer **Vendrig** (BBB) verwijst naar het evaluatieonderzoek, waarin volgens hem duidelijk wordt aangegeven wat er beter had gekund. Hij benadrukt echter dat Noord-Holland wel geld heeft gekregen in de tweede tranche, en dat het dus niet lag aan de manier van indienen, maar aan tijdgebrek bij het Rijk.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat, volgens haar, de manier van indienen er juist voor zorgde dat Noord-Holland uiteindelijk toch wat middelen kreeg. Ze besluit dat ze dit punt verder zal bespreken in haar eigen bijdrage.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) spreekt haar waardering uit voor de evaluatie van het proces en benadrukt dat deze evaluatie zich richt op hoe de aanvraag is uitgevoerd, maar niet op de uitkomsten. Ze is tevreden dat er lessen worden getrokken en dat de provincie voortaan minder bescheiden zal zijn en beter voorbereid zal zijn op de grillige processen vanuit het Rijk. Ze is echter vooral benieuwd naar de concrete acties die de gedeputeerde gaat ondernemen om deze lessen toe te passen op toekomstige projecten. Ze vraagt specifiek om een voorbeeld van wat er anders zal worden gedaan en welk effect dit mogelijk zal hebben op de koploperprojecten die doorgaan. Daarnaast wil ze weten welke concrete stappen de gedeputeerde zal zetten om de werkprocessen te verbeteren.

De heer **Wallaart** (PvdA) sluit zich aan bij de complimenten voor de evaluatie, zoals onder andere uitgesproken door de heer Mülder (D66). Hij noemt het rapport een interessante case study, geschikt voor masterstudenten Bestuurskunde, en stelt dat hij geen behoefte heeft aan aanvullend onderzoek, zoals gevraagd in vraag 3. van het agenderingsverzoek. Volgens hem is

het huidige onderzoek al zeer goed en grondig. Hij vindt het ook terecht dat het onderwerp geagendeerd is, zodat het in de vergadering goed kan worden besproken.

De heer Wallaart vraagt zich echter af of het functioneren en leiderschap van de gedeputeerde zo nadrukkelijk in de discussie moeten worden betrokken. Hij verwijst naar de tijdlijn: de besluitvorming over de koploperprojecten vond plaats op 30 juni 2023, terwijl de huidige gedeputeerde pas op 17 juli 2023 werd geïnstalleerd. De heer Wallaart vindt het daarom onterecht om deze keuzes aan het functioneren van de gedeputeerde te koppelen, waarmee hij vraag 2. beantwoordt.

Verder benoemt hij de drie lessen uit de evaluatie: minder bescheidenheid, intensievere afstemming, en een betere inrichting van werkprocessen. Hij steunt deze punten en vindt dat ze altijd toegepast moeten worden. Toch mist hij één les, namelijk dat de kwaliteit van de ingediende koploperprojecten niet voldoende was. Hij verbindt dit met het eigen accent van Noord-Holland en vraagt of GS erkent dat het een vergissing was om zo sterk in te zetten op landbouw, gezien de risico's en de lage scores bij Wekker. Hij vraagt om een duidelijke reactie, zodat de provincie bij toekomstige aanvragen kan inzetten op meer kansrijke projecten. Hiermee beantwoordt hij meteen vraag 1. van de Partij voor de Dieren en D66 met een bevestigend "eens".

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt de heer Wallaart (PvdA) of hij bedoelt dat landbouwprojecten per definitie niet kansrijk zijn.

De heer **Wallaart** (PvdA) verduidelijkt dat dit niet het geval is, maar dat de landbouwprojecten in deze specifieke ronde geen kans maakten vanwege de lock-in risico's die zwaar wogen bij de beoordeling. Volgens de heer Wallaart had dit kunnen worden voorzien en was het daarom niet verstandig om op deze projecten in te zetten. Hij benadrukt dat dit een strategische fout was in deze ronde, los van de waarde van de projecten zelf.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of het dan niet zo is dat je de keuze voor projecten laat beïnvloeden door de kans om geld of budget te krijgen, in plaats van de projecten te kiezen die je eigenlijk wilt, als je ervoor kiest om projecten niet in te dienen omdat ze niet kansrijk zijn.

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert dat er ook andere projecten waren die ingediend hadden kunnen worden en die wellicht kansrijker zouden zijn geweest, en dat hij daar ook een voorstander van zou zijn geweest. Hij geeft het voorbeeld van de provincie Utrecht, waar projecten voor Beekdalherstel zijn ingediend, en merkt op dat dit wellicht ook een goede suggestie voor Noord-Holland had kunnen zijn. Tegelijkertijd erkent hij dat dit achteraf praten is.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) bedankt de ambtenaren voor de evaluatie en wijst op het belang ervan, zeker nu er een bedrag van 5 miljard beschikbaar komt waar Noord-Holland aanspraak op wil maken voor de PPLG-ambities. Ze vindt de conclusies en lessen uit het rapport interessant, maar merkt op dat een belangrijke component ontbreekt: een inhoudelijke evaluatie. Ze stelt dat de conclusie dat meer aangevraagd geld leidt tot meer toegekend geld absoluut klopt, maar dat dit relatief gezien niet voldoende inzicht biedt. Ze benadrukt dat de evaluatie geen vergelijking maakt met de inhoudelijke kwaliteit van de aanvragen van andere provincies en dat dit een gemis is.

Volt vraagt daarom of er niet meer visie en sturing vanuit het college had moeten komen bij de aanvragen. Mevrouw Schneemann geeft aan dat Volt het voorstel van de Partij voor de Dieren voor een inhoudelijke evaluatie steunt, omdat dit grondig moet worden aangepakt. Ze vraagt de gedeputeerde welke lessen inmiddels zijn doorgevoerd, zodat de provincie voorbereid is zodra de 5 miljard beschikbaar komt.

Daarnaast vraagt ze naar de verwarring rondom de gebruikte terminologie, van koploper- tot no regret-projecten. Ze stelt dat duidelijke communicatie essentieel is en vraagt of deze verwarring, die volgens het rapport obstakels in het proces veroorzaakte, is teruggekoppeld aan het Rijk.

Tot slot wil ze weten hoe de provincie concreet de samenwerking met andere provincies gaat verbeteren en of dit ook voor andere onderwerpen zal gelden, omdat Volt het belangrijk vindt dat dit niet slechts bij intenties blijft.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) bedankt de Partij voor de Dieren voor het agenderen van dit punt en waardeert dat GS heeft onderzocht waarom het proces is misgelopen en daar conclusies uit heeft getrokken. Ze vergelijkt het indienen van de projecten met een examen afleggen in de verwachting dat er nog een herkansing zou zijn, maar constateert dat die niet kwam. Ze merkt op dat de provincie de lat hoger had kunnen leggen en meer projecten had kunnen indienen, en vraagt zich af of er voldoende concrete plannen beschikbaar waren.

Ze wijst op de keuze om te focussen op de startversie van het PPLG in plaats van op de koploperprojecten, wat volgens haar een gemiste kans was, aangezien de twee elementen elkaar juist hadden kunnen versterken.

Omdat de ChristenUnie tevreden is met de duidelijkheid die het evaluatierapport biedt en de geleerde lessen, vindt de fractie een extra onderzoek niet nodig.

Wel benadrukt mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl dat samenwerking en overleg met andere provincies essentieel zijn. Daarom vraagt ze de gedeputeerde hoe dit contact in de toekomst zal worden vormgegeven bij nieuwe aanvragen. Daarnaast vraagt ze of de gedeputeerde kan bevestigen dat dit soort werkprocessen in het algemeen zijn verbeterd na deze ervaring, in de hoop dat er daadwerkelijk een procesverbetering heeft plaatsgevonden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de provincie volgens de evaluatie te bescheiden was en te kleine projecten indiende, en dat de kwaliteit van de ingediende projecten voortaan hoger moet zijn. Ze stelt dat de provincie te laat begon met het opstellen van de projecten, zoals letterlijk in de evaluatie staat. Ze geeft aan dat het CDA destijds teleurgesteld was over de lage bijdrage van slechts 12 miljoen euro voor Noord-Holland, zeker in vergelijking met de 284 miljoen euro die Utrecht ontving.

Mevrouw Koning-Hoeve haalt aan dat gedeputeerde Beemsterboer destijds de schuld bij het ministerie legde en citeert een uitspraak van de provincie waarin wordt gesproken over "kennelijke willekeur" van het ministerie. Ze wijst erop dat uit de evaluatie blijkt dat de provincie zelf verantwoordelijk was, omdat de ingediende projecten niet goed genoeg voorbereid waren. Ze vindt dit een kwalijke zaak en vraagt GS hoe zij ervoor gaan zorgen dat toekomstige projecten en aanvragen beter voorbereid worden om een dergelijke situatie te voorkomen.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) sluit zich aan bij de reeks van vragen die al gesteld zijn, maar benadrukt toch een aantal punten. Ze vindt dat niet alleen GS verantwoordelijk is voor het niet hoog genoeg leggen van de lat, maar dat ook Provinciale Staten hierin een rol spelen. Ze herinnert zich dat er in eerdere discussies sprake was van "remtrappen," een term die ze vaker gebruikt heeft, en stelt dat PS ook zelfkritisch moet zijn. Ze suggereert dat dit mogelijk een conclusie zou kunnen zijn uit een extern onderzoek.

Ze gaat verder in op het gebrek aan sturing op de inhoud van de projecten en herinnert zich dat de discussies destijds vooral hierover gingen, maar dat er vaak werd besloten om niet door te gaan. Ze vraagt zich af of er daadwerkelijk lessen zijn geleerd, omdat een situatie als deze zich volgens haar niet meer zal voordoen. Ze legt deze vragen weer terug bij de personen die later in het debat gaan antwoorden, om hier duidelijkheid over te krijgen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) stelt dat er al veel besproken is en herhaalt dat 50PLUS altijd heeft gepleit voor een onderzoek om te achterhalen waar de problemen liggen. Nu de antwoorden er zijn, vraagt ze of er nog inhoudelijke acties ondernomen moeten worden. Ze blijft voorstander van overleg met andere provincies en geeft aan dat dit in de toekomst voor haar voldoende zou zijn.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) sluit zich aan bij de bevindingen uit de evaluatie, waaruit blijkt dat vooral procesmatige fouten zijn gemaakt, zoals het indienen van losse maatregelen in plaats van pakketten en miscommunicatie met het RTLG, evenals de onvoorspelbare landelijke situatie. Ze vraagt de gedeputeerde in hoeverre het nu mogelijk is om inzicht te krijgen of inhoudelijke verbeteringen nodig zijn, of dat eerst de procesmatige fouten moeten worden opgelost voordat er naar de inhoud gekeken kan worden. Mevrouw Gordijn benadrukt dat JA21 niet vindt dat de uitkomst van de aanvraag volledig te wijten is aan het handelen van de gedeputeerde, omdat er in het rapport meerdere factoren worden genoemd die van invloed zijn geweest. Wel ondersteunt ze het idee om in de toekomst nauwer samen te werken met andere provincies, zodat er over gelijke informatie beschikt kan worden en aanvragen op eenzelfde manier worden ingediend, om zo de slagingskans te vergroten.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Wallaart (PvdA) en de andere fracties die vragen hebben gesteld over hoe het proces in de toekomst geborgd kan worden.

Eerste termijn commissie

Gedeputeerde **Beemsterboer** blikt terug op de discussie over de koploperprojecten en legt uit dat de verwachting was dat er 1,3 miljard euro kon worden aangevraagd, met een potentiële extra post die het bedrag zou verhogen tot 1,6 à 1,9 miljard euro. De provincie hoopte ongeveer 800 miljoen van het Rijk te ontvangen en vroeg bijna 80 miljoen aan. Door de val van het kabinet en de controversieel verklaring van onderwerpen, werd uiteindelijk in twee fasen slechts 21 miljoen toegekend. Dit is teleurstellend in vergelijking met andere provincies en met wat was aangevraagd, en vormde de aanleiding voor de evaluatie.

De gedeputeerde geeft aan dat D66 vroeg of GS eerder had kunnen voorzien dat de aanvragen niet zouden worden gehonoreerd. Gedeputeerde Beemsterboer stelt dat GS altijd naar beste

weten antwoorden heeft gegeven, gebaseerd op de situatie van dat moment. GS ging ervan uit dat het Rijk nog in overleg was over de aanvragen, en het was daarom een verrassing dat zo weinig werd toegekend. Dit bleek ook uit de initiële reactie van GS, die het CDA aanhaalde.

De gedeputeerde reageert ook op de vraag van de Partij voor de Dieren, die een diepere inhoudelijke beoordeling miste in de evaluatie. Hij erkent dat de evaluatie inderdaad verder had kunnen gaan, maar wijst erop dat op pagina vijf van het rapport duidelijk wordt gesteld dat de kwaliteit van de voorstellen niet goed genoeg was. Hij legt uit dat de focus destijds lag op het PPLG, aangezien dat als de grootste kans werd gezien om het volledige bedrag binnen te halen. Gedeputeerde Beemsterboer geeft toe dat dit wellicht een les is: bij nieuwe financieringsmogelijkheden van het Rijk moet de provincie direct en scherp inspelen, omdat de situatie aan rijkszijde kan veranderen.

De gedeputeerde noemt voorbeelden van afgewezen projecten, zoals het actieve infiltratiesysteem en de stop- en verplaatsingsregeling, die niet aan de eisen voldeden. Hij vergelijkt de aanpak van Noord-Holland, waar losse maatregelen werden ingediend, met die van andere provincies zoals Overijssel, die complete gebiedsprocessen met meerdere doelen indienden.

Ten aanzien van toekomstige aanvragen stelt gedeputeerde Beemsterboer dat het Transitiefonds en het NPLG nu vervallen zijn, wat betekent dat nieuwe aanvragen in deze vorm waarschijnlijk niet meer zullen komen. Toch hoopt hij dat toekomstige aanvragen voor andere doelen scherper en in overleg met de Staten kunnen worden vormgegeven.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of de gedeputeerde toezegt dat toekomstige programma's eerst langs Provinciale Staten zullen komen voordat ze bij het Rijk worden ingediend.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dit en geeft aan dat deze toezegging inderdaad geldt. Hij legt uit dat er in dit specifieke geval sprake was van zware tijdsdruk vanuit het Rijk, waardoor de keuze werd gemaakt om snel in te dienen zonder voorafgaand overleg met PS. Dit is echter niet de gebruikelijke werkwijze.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de oproep van de VVD om minder bescheiden te zijn. Hij geeft aan dat dit advies ter harte wordt genomen en dat het ook in de evaluatie terugkomt. Hij benadrukt dat de provincie voortaan scherp zal zijn op de momenten waarop het Rijk geld beschikbaar stelt, zodat zij daar snel op kan inspelen. Dit gebeurt in samenwerking met andere provincies, en er wordt nu al intensief gesproken over rijksmiddelen voor innovatie, zowel intern als in IPO-verband, om beter voorbereid te zijn.

Over de vraag naar de werkprocessen geeft de gedeputeerde aan dat er veranderingen zijn doorgevoerd, zowel binnen de organisatie zelf als op directieniveau. Het doel is om als gehele organisatie alert te zijn wanneer nieuwe financieringsmogelijkheden zich voordoen.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert ook op de opmerkingen van de Partij van de Arbeid over de kwaliteit van de projecten en de keuze voor landbouw. Hij stelt dat hij het niet eens is met de kwalificatie van mispeer en wijst erop dat er niet uitsluitend op landbouw is ingezet. Er zijn volgens hem ook verschillende natuurprojecten ingediend, zoals projecten voor honderd hectare

NNN (Natuurnetwerk Nederland), 86 hectare parklandschap, en bossen. Deze projecten richtten zich volledig op natuurdoelen, waardoor er een bredere inzet was dan alleen landbouw.

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt verduidelijking over de evaluatie, waarin volgens hem staat dat er bewust is gekozen voor een eigen accent op landbouw. Hij stelt dat er destijds geredeneerd is dat er al voldoende financiering beschikbaar was voor natuurinvesteringen binnen het natuurprogramma, en dat daarom de keuze is gemaakt om nu in te zetten op landbouw. Hij vraagt zich af of het ingediende pakket nu echt een mix van verschillende projecten was, of dat er inderdaad een duidelijke focus lag op landbouw.

Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat, hoewel het grootste project in de lijst, het Fieldlab Groene Hart, inderdaad een landbouwproject was, dit specifiek gericht was op het veenweidegebied, een gebiedstype dat het Rijk als prioritair had aangemerkt. Het project richtte zich op concrete en duidelijke "no regret" doelen in deze gebieden. Hij noemt daarnaast Waterland Oost als een ander project in een veenweidegebied. Hoewel er een focus op landbouw was in deze prioritaire gebieden, benadrukt hij dat niet alle projecten landbouwgericht waren en dat het pakket breder was dan dat.

De heer **Vendrig** (BBB) raagt of gedeputeerde Beemsterboer het ermee eens is dat de landbouwprojecten uiteindelijk ook voordelen voor de natuur opleveren en dus ook natuurelementen bevatten.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dit en stelt dat natuur en landbouw nauw met elkaar verbonden zijn, waardoor alle projecten effecten op beide gebieden hebben.

Hij voegt hieraan toe, richting de heer Wallaart (PvdA), dat het met de kennis van nu makkelijk is om te zeggen dat andere projecten ingediend hadden moeten worden. Volgens hem zou de les eerder moeten zijn om in de toekomst zoveel mogelijk projecten in te dienen, in plaats van de selectie te beperken. Gedeputeerde Beemsterboer geeft aan dat andere provincies honderden miljoenen hebben aangevraagd, terwijl Noord-Holland bijna tachtig miljoen heeft ingediend. In lijn met de VVD stelt hij dat de provincie wellicht brutaler had moeten zijn en meer aanvragen had moeten doen, in plaats van de keuze te beperken.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert vervolgens op de vragen van Volt over het bedrag van 5 miljard euro dat beschikbaar komt voor de landbouw. Hij legt uit dat de provincie zich al voorbereidt, ondanks de beperkte informatie over hoe dit bedrag precies besteed zal worden en of het via de provincies zal lopen.

De gedeputeerde bevestigt dat de evaluatie en het concept daarvan met het Rijk zijn teruggekoppeld en besproken.

Aan de ChristenUnie geeft hij toe dat het idee van een herkansing onjuist was. GS dacht destijds dat er niet alleen verbeterslagen mogelijk zouden zijn op de eerste aanvraag, maar ook dat er meerdere rondes zouden volgen. Daarom lag de focus toen op het PPLG, wat achteraf onterecht bleek.

Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt het belang van samenwerking met andere provincies, zoals blijkt uit de huidige voorbereidingen voor innovatieprojecten binnen IPO-verband. Hij merkt op dat deze samenwerking waardevol is, omdat het inzicht biedt in hoe andere provincies omgaan met aanvragen en hoe Noord-Holland zich zo goed mogelijk kan positioneren.

Hij reageert vervolgens op de opmerking van het CDA over zijn eerdere uitspraak over "kennelijke willekeur" van het Rijk. Hij blijft achter deze woorden staan, omdat het Fieldlab Groene Hart project, dat in Zuid-Holland en Utrecht werd goedgekeurd, in Noord-Holland aanvankelijk niet werd gehonoreerd. Dat dit project uiteindelijk toch werd toegekend, bevestigt volgens hem deels zijn eerdere standpunt. Tegelijkertijd erkent hij dat de provincie achteraf gezien meer aanvragen had moeten indienen, maar benadrukt dat dit destijds niet voorzien kon worden.

Vervolgens gaat de gedeputeerde in op de vraag van de SP over de lessen die geleerd kunnen worden, nu er geen volgende rondes zullen zijn. Hij stelt dat de belangrijkste les is om alert en snel te handelen wanneer er grote budgetten bij het Rijk beschikbaar zijn voor specifieke doelen, zodat de provincie daar zo goed mogelijk gebruik van kan maken.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) stelt dat er een duidelijke keuze moet worden gemaakt over de inhoudelijke focus van de projecten, aangezien er volgens haar vaak een patstelling ontstaat tussen landbouw en natuur in de Staten, wat geen vooruitgang oplevert. Ze vraagt de gedeputeerde of hij dit herkent en of er in de toekomst een duidelijke richting gekozen zal worden om herhaling te voorkomen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat bij de keuze voor de koploperprojecten destijds de discussie tussen landbouw en natuur, die nu prominenter is, minder een rol speelde. Om dit in de toekomst te voorkomen, stelt hij dat een les van andere provincies is dat "overvragen" geen slechte strategie is. Dit betekent dat de provincie zowel natuur- als landbouwprojecten kan indienen en vervolgens het Rijk kan laten bepalen wat wordt goedgekeurd. Hij geeft aan dat dit kan voorkomen dat de provincie zich te bescheiden opstelt.

Gedeputeerde Beemsterboer gaat verder in op de opmerking van 50PLUS over het belang van overleg met andere provincies, wat hij erkent als een belangrijk aandachtspunt.

Naar aanleiding van de vraag van JA21 over inhoudelijke verbeteringen, legt de gedeputeerde uit dat er nu weinig veranderingen mogelijk zijn binnen de huidige koploperprojecten. Hij meldt dat de provincie nog een extra poging heeft gedaan om deze projecten bij het Rijk onder de aandacht te brengen, zelfs nadat Wekker 2 was goedgekeurd. Hij wijst erop dat het Rijk nu 45 miljoen euro op de rijksbegroting heeft gezet voor provincies die in de eerste fases van de koploperprojecten slecht hebben gescoord, en dat Noord-Holland zich daaronder rekent.

De gedeputeerde vertelt dat de provincie in lijn met de evaluatie extra projecten heeft ingediend, met het idee dat "baat het niet, dan schaadt het niet," om zo de kans te vergroten op een groter aandeel van die middelen. Hij hoopt dat Noord-Holland meer dan het theoretische 1/12 deel (ongeveer 4 miljoen euro) zal ontvangen, en geeft aan dat de Staten geïnformeerd zullen worden zodra er meer bekend is.

Tweede termijn commissie

Statenlid **Haas** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren voorstander is van een extern onderzoek om duidelijk te krijgen waarom de projecten van Noord-Holland volgens het Rijk niet van voldoende kwaliteit waren. Ze benadrukt dat de provincie blijkbaar op het verkeerde spoor zat en wil weten wat volgens het Rijk wél de juiste aanpak is, zowel toen, nu als in de toekomst. Ze stelt dat het belangrijk is om te leren van andere provincies en hun processen, ook wat betreft de inhoud. Statenlid Haas betreurt dat veel fracties zelf conclusies trekken over de kwaliteit van de projecten en wat goed genoeg zou zijn; zij ziet liever dat dit professioneel en objectief wordt onderzocht.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan te twijfelen over de toegevoegde waarde van een extern onderzoek naar de inhoud van de projecten. Hij vraagt zich af of zo'n onderzoek niet alleen Provinciale Staten zou helpen, maar ook GS verder zou brengen. Hoewel hij denkt dat dit mogelijk het geval is, weet hij niet zeker of het veel zal opleveren. De heer Mülder uit zijn zorgen over de houding die volgens hem uit de discussie naar voren komt. Hij heeft het gevoel dat er te gemakkelijk wordt gezegd dat de provincie ernaast zat en dat dit als “jammer" wordt beschouwd. Hij vindt dat er onvoldoende urgentie wordt getoond, vooral gezien het geld dat de provincie is misgelopen. Hij merkt op dat dit in lijn lijkt met de houding van BBB, die het indienen van de projecten weliswaar dapper noemt, maar niet de urgentie benadrukt. Dat stoort hem.

De heer **Vendrig** (BBB) reageert op de opmerkingen van de heer Mülder (D66). Hij stelt dat het beeld dat geschetst wordt, namelijk dat BBB de situatie afdoet met een houding van "dan maar niet," niet juist is. De heer Vendrig benadrukt dat het uiteraard jammer is dat Noord-Holland niet meer budget heeft gekregen. Volgens hem is het onderzoek echter duidelijk geweest en kunnen er lessen uit worden getrokken. Hij verzekert dat de provincie deze lessen ook toepast.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) sluit zich aan bij de opmerkingen van statenlid Haas (PvdD) en de heer Mülder (D66). Ze uit haar teleurstelling over de coalitiepartijen die liever zelf conclusies trekken in plaats van een extern onderzoek te laten uitvoeren. Hoewel ze aanvankelijk positief gestemd was na de evaluatie, merkt ze nu dat er bij meerdere partijen een gebrek aan enthousiasme en urgentie is om het de volgende keer beter te doen.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

12 Schorsing

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en schorst de vergadering om 17.07 uur.

Schorsing om 17.07 uur.

Verslag concept

Commissie Landelijk Gebied

Datum commissievergadering	:	17 oktober 2024
Commissievoorzitter	:	Dhr. B. de Wit
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / corne.borst@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter	:	Dhr. B. de Wit	
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst	
Leden van de commissie	:	BBB	Dhr. G. Vendrig
		VVD	Mw. G. Bakker, mw. L. Ouderkerken
		GL	Statenlid T. Van Wijnen
		D66	Dhr. S. Mülder, mw. K. Jansen
		PvdA	Dhr. T. Veenboer
		JA21	-
		CDA	Mw. W. Koning-Hoeve
		FvD	-
		PvdD	Statenlid I. Haas, statenlid M. van Aesch
		PVV	Mw. R. Hazenberg
		SP	-
		Christen Unie	Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl
		50PLUS	Dhr. V. de Jong
		Volt	Mw. J. Schneemann
Gedeputeerden	:	Dhr. J. Beemsterboer (BBB)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:	Mw. R. Kocken (GL)	
Notulist	:	mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

1 Heropening

2 A en B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

2.a.1 PPLG: PPLG brief PS stand van zaken september (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)

2.a.2 Landbouw: C naar B verzoek Ingekomen stuk van aardigeburen.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)

2.b PPLG: Het initiatiefvoorstel van Partij voor de Dieren Transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024) - aangehouden

3 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)
3.a Natuur: C naar B-verzoek VVD en BBB over Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)
4 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
5 Sluiting

1 Heropening

De **voorzitter** heropent de vergadering van de commissie Landelijk Gebied van 17 oktober 2024 om 18.16 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

2 A en B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

2.a.1 PPLG: PPLG brief PS stand van zaken september (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)

Voorstel voor behandeling:
De commissie is gevraagd de stand van zaken van het PPLG met de commissie en de gedeputeerde te bespreken.

en

2.a.2 Landbouw: C naar B verzoek Ingekomen stuk van aardigeburen.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)

Toelichting:
Op verzoek van de Partij voor de Dieren is het ingekomen stuk van Aardige Buren toegevoegd aan de B-agenda en gecombineerd met de bespreking van de PPLG brief. De commissie is gevraagd het agendaverzoek onderling en met de gedeputeerde te bespreken.

Eerste termijn commissie
Statenlid **Haas** (PvdD) benadrukt dat haar fractie al 1,5 jaar vraagt om een duidelijke visie. Deze is tot nu toe niet in samenspraak met Provinciale Staten opgesteld. Daarom heeft de Partij voor de Dieren een initiatiefvoorstel ingediend om Gedeputeerde Staten hierbij te helpen. Deze visie is volgens haar noodzakelijk, los van het Programma Provinciaal Landelijk Gebied (PPLG), omdat de crises op het gebied van natuur en waterkwaliteit blijven voortduren en er geen oplossingen komen. Statenlid Haas wijst erop dat een integrale visie, zoals de Omgevingswet vereist, ontbreekt en dat het college nog steeds in hokjes denkt.

Ze vindt dat een pauze in het PPLG-proces begrijpelijk is, maar waarschuwt dat het stilleggen van oplossingen voor crises op het gebied van natuur en waterkwaliteit, en het creëren van een gezonde leefomgeving, niet verantwoord is. Dit is niet alleen een verplichting naar de inwoners, maar staat ook vastgelegd in het coalitieakkoord en in de wetgeving.

Daarnaast merkt ze op dat de gebiedsprocessen niet goed verlopen. Ze noemt specifiek het gebruik van pesticiden in de bollenteelt en recente vergunningen voor intensieve veehouderij, zoals een kippenschuur in Middenmeer, terwijl er juist ruimte nodig is voor woningen en natuur. De Partij voor de Dieren vraagt waarom bronmaatregelen worden genomen, maar de status quo wordt gehandhaafd.

Ze verzoekt Gedeputeerde Staten om te reageren op de brief van bezorgde burgers over gebruik van pesticiden en vraagt welke stappen GS nu gaat nemen om deze oproep van de groep 'Aardige Buren' serieus te nemen. Ook vraagt ze of GS de mogelijkheid ziet om een spuitvrije zone van 300 meter in te stellen, zoals eerder voorgesteld, om de gestelde doelen te behalen. Ten slotte

wil ze weten of GS het huidige beleid blijft handhaven en uitvoeren om voortgang te blijven boeken.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vindt de gevoegde behandeling van het ingekomen stuk van 'Aardige Buren' bij de bespreking van de PPLG-update verwarrend. Ze vraagt zich af waarom het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren over het PPLG niet op dezelfde manier wordt behandeld

De **voorzitter** legt uit dat het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren een A-stuk betreft en mogelijk doorgeleid wordt naar een volgende Provinciale Statenvergadering, afhankelijk van de uitkomst in de commissie, terwijl de update over het PPLG een B-stuk is. Daarom is er voor deze scheiding gekozen.

De heer **Mülder** (D66) bespreekt de brief en vergelijkt de situatie met zijn middelbare schooltijd. Hij legt uit dat, net als toen hij zijn huiswerk uitstelde, ook hier uiteindelijk actie nodig is. Hij vindt het vreemd dat er nu wordt gesproken over "een pas op de plaats" in plaats van een "stap naar voren". Het wegvallen van het landelijk programma betekent volgens hem alleen dat er minder geld beschikbaar is, maar er zijn ook maatregelen die genomen kunnen worden zonder extra budget, ook al zijn deze pijnlijker.

De heer Mülder herinnert eraan dat D66 bij de vorige PS-vergadering een motie heeft ingediend, die is aangenomen. Deze motie verzoekt om een visiedocument waarin staat hoe er gewerkt zal worden aan de doelen, ongeacht het ontbreken van landelijk beleid. Hij benadrukt dat hij hoopt dat dit visiedocument voor de kerst wordt gepresenteerd en dat hierin bijvoorbeeld het voorstel van de Partij voor de Dieren over een transitiemanager kan worden meegenomen.

Hij dringt erop aan dat, ondanks het ontbreken van nationaal beleid, de doelen van de provincie niet uit het zicht mogen raken. Hij wijst erop dat veel mensen hebben meegewerkt aan het PPLG en betrokken zijn bij diverse gebiedsprocessen. Hij wil voorkomen dat al deze mensen worden teleurgesteld of dat hun inspanningen verloren gaan.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) stelt vragen over de voortzetting van de uitvoering van de plannen en vraagt om concrete voorbeelden, vooral met betrekking tot natuurherstel. Ze wil graag meer duidelijkheid over wat dit precies inhoudt. Daarnaast kaart ze een situatie aan waarbij natuurorganisaties bepaalde gebiedsprocessen willen opstarten, zoals in Callantsoog, maar de provincie aangeeft dat hier geen ruimte voor is. Ze vraagt om een reactie hierop.

Over de brief van 'Aardige Buren' benadrukt mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl dat de provincie hier een verantwoordelijkheid heeft. Ze stelt dat de provincie preventieve maatregelen kan nemen met betrekking tot intensieve teelten en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Ze vraagt of er richtlijnen kunnen komen, zoals bufferzones rond woonwijken of het toestaan van alleen biologische teelt. Ze ziet dat er een tendens gaande is en vraagt of dit nog om te keren is of dat de provincie hier beter op moet anticiperen.

Daarnaast stelt ze voor om een technische briefing te organiseren. Ze wil hierin zowel de perspectieven van mensen die pleiten voor strengere maatregelen rondom het gebruik van

gewasbeschermingsmiddelen als die van andere belanghebbenden horen. Dit vindt ze belangrijk om feitelijke informatie te krijgen en een goed beeld te vormen, omdat er steeds meer onrust lijkt te ontstaan onder de bevolking.

De **voorzitter** vraagt mevrouw Hoogendoorn-van der Maarl (ChristenUnie) of zij een expertmeeting georganiseerd door de commissie bedoelt, met meerdere experts vanuit verschillende invalshoeken, of een technische briefing door ambtenaren van de provincie.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) geeft aan dat dit nog in de commissie besproken kan worden, maar dat ze denkt aan een expertmeeting. Ze wil graag informatie van verschillende bronnen, zoals onder andere het Ctgb, naast elkaar leggen om beter geïnformeerde beslissingen te kunnen nemen, omdat de informatie nu vaak vooral benadrukt wat niet mogelijk is.

De **voorzitter** bevestigt dat haar oproep is gehoord en stelt voor om in de commissie draagvlak te zoeken voor haar voorstel. Vervolgens wacht hij af hoe andere partijen hierover denken.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt naar het PPLG en wijst erop dat Gedeputeerde Staten in hun brief aangeven dat het kabinet nu inzet op voedselzekerheid en innovatie, met een gebiedsgerichte aanpak waarbij het Rijk de regie voert. Ze merkt op dat de regierol van de provincie hierdoor lijkt te vervallen, terwijl de provincie wel doorgaat met enkele lopende processen. Ze maakt zich zorgen over mogelijke rechtsongelijkheid, omdat de prioriteiten van het Rijk verschillen van die van de provincie en het oorspronkelijke PPLG-concept. Ze vraagt hoe GS deze rechtsongelijkheid wil voorkomen en of de provincie nu ook voedselzekerheid en innovatie als prioriteiten beschouwt bij de lopende projecten.

Verder herhaalt ze het standpunt van het CDA over het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ze stelt dat als realisatie van NNN-gebieden niet haalbaar is, deze gebieden ontgrensd moeten worden. Ze refereert aan insprekers die hebben aangegeven dat NNN-begrenzingen bedrijven belemmeren, en noemt specifiek de gebieden Zuid-Kennemerland en de extra 300 hectare in de binnenduinrand. Mevrouw Koning-Hoeve vindt dat, als er op korte termijn geen zicht is op realisatie, de begrenzingen moeten worden aangepast en dit aan het Rijk moet worden medegedeeld. Ze vraagt of GS en andere partijen deze mening delen.

Ten aanzien van het stuk van 'Aardige Buren' benadrukt mevrouw Koning-Hoeve dat het CDA vindt dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zorgvuldig moet worden gereguleerd. Ze legt uit dat het Ctgb hiervoor in Nederland is opgericht en dat middelen eerst door een Europese keuring en vervolgens door het Ctgb getest worden, met ingebouwde veiligheidsmarges om risico's te beperken. Ze vindt dat de provincie geen extra regels bovenop de bestaande nationale en Europese normen moet stellen. Als de regels aangepast moeten worden, moet dat volgens haar landelijk gebeuren.

Mevrouw Koning-Hoeve wijst op de landelijke aandacht voor dit onderwerp, zoals onderzoeken door het RIVM en het OBO-onderzoek. Ze ziet geen noodzaak voor extra provinciale maatregelen en geeft aan dat, als er een technische briefing komt, deze informatie daarin opgenomen kan worden. Ze suggereert echter ook dat deze informatie eenvoudig beschikbaar is voor wie zich erin wil verdiepen.

Mevrouw **Bakker** (VVD) begint met het bespreken van het PPLG en wijst erop dat het kabinet eind 2024 met een eerste richting komt voor de uitvoering en gebied specifieke aanpak, terwijl het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is vervallen en de vervangende plannen nog onduidelijk zijn. Ze vraagt de gedeputeerde hoe deze, gebaseerd op de lessen uit de evaluatie, ervoor gaat zorgen dat de provincie tijdig op de hoogte is van de nieuwe ontwikkelingen.

Ze benadrukt dat, hoewel veel projecten niet doorgaan, de provincie wel kan blijven werken aan projecten waarvoor al financiële middelen beschikbaar zijn, zoals natuurherstel. Ze noemt dat er vanaf dit najaar middelen beschikbaar zijn uit het koploperbudget, dat door het vorige kabinet is ingesteld voor maatregelen die de landbouw en natuur ten goede komen. Mevrouw Bakker vraagt of de gedeputeerde dit duidelijk op het vizier heeft en wat het plan van aanpak is voor het inzetten van deze middelen en de uitvoering van de projecten waarvoor wel geld beschikbaar is.

Vervolgens gaat ze in op de brief van 'Aardige Buren'. Tijdens de commissievergadering van 14 oktober 2024 gaf een inspreker zijn zorgen weer en mevrouw Bakker geeft aan dat zij moreel met hem meeleeft. Ze vraagt zich echter af wat de provinciale taak hierin is en sluit zich aan bij het standpunt van het CDA dat dit valt onder landelijke regelgeving, inclusief landelijke afstandsnormen. Ze stelt de vraag of de provincie extra regels moet opleggen bovenop de rijksregels. Daarnaast uit ze haar twijfels over het feit dat een ingekomen brief op deze manier op de agenda van de commissie is gekomen.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij de update van Gedeputeerde Staten (GS) over het PPLG afwacht en daar verder geen bijdrage over heeft.

Hij gaat vervolgens in op de ingekomen brief van 'Aardige Buren'. Hij benadrukt dat er sprake is van een dilemma: enerzijds is er de roep om een gezonde leefomgeving, wat een legitiem streven is. Anderzijds wijst hij erop dat ondernemers zich strikt houden aan de voorschriften, die gebaseerd zijn op uitgebreide onderzoeken met grote veiligheidsmarges. Hij vindt het onterecht om deze voorschriften in twijfel te trekken. Daarnaast betreurt hij het taalgebruik in de brief, waar gesproken wordt over "gif", terwijl het volgens hem gaat om wettelijk toegestane gewasbeschermingsmiddelen.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt de heer Vendrig (BBB) hoe hij het onderzoek beschouwt dat pleit voor een spuitvrije zone van 300 meter. Ze benadrukt dat dit ook is gebaseerd op onderzoek en refereert aan de presentatie van dit onderzoek in het programma *Zembla* in februari 2024, waarin werd aangegeven dat er binnen deze zone geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zouden mogen worden.

De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij niet precies begrijpt wat statenlid Haas bedoelt, maar dat hij begrijpt dat de 300 meter-regel niet geldt voor bepaalde middelen. Hij benadrukt dat het belangrijk is om zorgvuldig naar dit soort maatregelen en afstanden te kijken, maar hij vertrouwt erop dat het Ctgb, zoals eerder door het CDA is aangegeven, voldoende veiligheidsmarges in acht neemt om een veilige toepassing van gewasbeschermingsmiddelen te waarborgen.

De heer Vendrig vervolgt zijn betoog en bespreekt de inhoud van de brief van 'Aardige Buren'. De oproep in de brief helpt niet om juridische procedures tegen boeren te voorkomen. Hij vindt dat

alle provinciale maatregelen en het PPLG gericht zijn op het realiseren van een gezonde leefomgeving, terwijl de brief juist oproept tot veel extra beperkingen. Volgens de BBB is het daarom overbodig en mogelijk zelfs ongewenst om de suggesties uit deze brief op te nemen in het PPLG of in toekomstige plannen.

De heer **Veenboer** (PvdA) geeft aan dat hij weinig toe te voegen heeft over het PPLG, aangezien dit onderwerp al eerder is besproken. Hij wacht met belangstelling op de vervolgstappen die in de brief worden aangekondigd. Hij moedigt GS aan om gebruik te maken van het reeds bestaande concept van het PPLG, omdat dit volgens hem een goed fundament biedt waar veel mensen aan hebben gewerkt en dat al door het Rijk is bekeken. Hij benadrukt dat, ondanks het stoppen van het NPLG op landelijk niveau, de natuurdoelen voor de provincie nog steeds gelden en dat er voor boeren niet veel duidelijkheid is ontstaan. Hij roept GS daarom op om creatief te zijn in het behalen van de doelen.

Met betrekking tot de brief van 'Aardige Buren' bedankt hij de Partij voor de Dieren voor het agenderen van het stuk. Hij erkent dat er wet- en regelgeving bestaat en dat het begrijpelijk is dat de provincie daar niet bovenop wil reguleren. Toch benadrukt hij dat de zorgen uit de brief, de spreker, en het programma *Zembla* serieus zijn en niet genegeerd kunnen worden. Hij stelt voor om deze zorgen onder te brengen in het PPLG, specifiek binnen de landbouwtransitiepaden, omdat het daar volgens hem goed in zou passen.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) houdt het kort over het PPLG en geeft aan, net als anderen, af te wachten welke oplossingen het Rijk zal bieden. Ze benadrukt dat de provincie afhankelijk is van deze plannen, maar is tevreden dat in de brief wordt bevestigd dat de provinciale doelen onverminderd blijven gelden.

Statenlid Van Wijnen reageert vervolgens op het voorstel van het CDA om te snijden in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ze stelt dat ze heeft geaccepteerd dat het voltooien van het NNN niet haalbaar is, maar benadrukt dat ze absoluut niet bereid is om gebieden te ontgrenzen. Ze vindt het beschamend om een wettelijke taak te negeren en nog minder te doen dan nu al gebeurt, zeker omdat dit zou voortkomen uit het idee dat er geen financiële middelen beschikbaar zijn. Ze stelt dat als er een politieke wil is, er altijd een manier is om de benodigde middelen te vinden en de doelen te behalen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt aan Statenlid Van Wijnen (GL) of zij het niet ook beschamend vindt dat de provincie de begrenzing van het NNN handhaaft, terwijl er geen zicht is op realisatie. Ze wijst erop dat dit bedrijven, verenigingen en stichtingen ernstig in problemen brengt.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) antwoordt dat zij niet het gevoel heeft dat door het handhaven van het NNN mensen in moeilijke situaties worden gebracht. Ze benadrukt dat het besluit om het NNN te handhaven niet lichtvaardig is genomen en dat ze juist blij is dat het gehandhaafd wordt. Volgens haar zou het een zwaktebod zijn om de plannen aan te passen, enkel omdat het Rijk minder geld beschikbaar stelt dan eerder toegezegd. Ze stelt dat als de provincie bij elk tegenslag direct toegeeft, dit ook consequenties zou moeten hebben voor andere domeinen zoals infrastructuur en wonen.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt aan Statenlid Van Wijnen hoe GL staat tegenover het serieus oppakken van de taak om een gezonde leefomgeving te bevorderen. Ze vraagt specifiek of GL bereid is om een spuitvrije zone te onderzoeken of zelfs verder te gaan dan het Ctgb en over te schakelen naar biologische landbouw.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) reageert door te verwijzen naar het verzoek van 'Aardige Buren'. Ze geeft aan geïnteresseerd te zijn in het onderzoeken van de mogelijkheden die in de brief worden genoemd, al is ze nog niet zeker of ze al deze punten zou willen steunen. Ze benadrukt dat, hoewel het begrijpelijk is om geen extra regels bovenop het landelijk beleid te leggen, het soms nodig kan zijn om beleid aan te passen als nieuwe inzichten dat rechtvaardigen. Ze vergelijkt dit met eerdere gevallen, zoals roken, staalslakken in natuurgebieden, en PFAS, waarbij aanvankelijke inschattingen later moesten worden herzien. Volgens haar is het de verantwoordelijkheid van de overheid om het beleid aan te passen wanneer kennis niet meer actueel blijkt te zijn. Ze wil graag de mogelijkheden verder verkennen, vooral gezien de signalen dat cocktails van stoffen meer impact hebben dan eerder gedacht.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft een update over de ontwikkelingen rondom het PPLG. Hij legt uit dat het tweede concept van het PPLG was gebaseerd op een uitvraag en instructies van het Rijk, die in totaal 111 pagina's besloegen. Nu het NPLG is vervallen, vervalt ook deze uitvraag. Hoewel het mogelijk zou zijn om volgens deze instructies door te werken, merkt hij op dat veel delen van het PPLG afhankelijk zijn van het Rijk en de beschikbaarheid van rijksmiddelen. Zonder die middelen zou het conceptdocument onvolledig worden.

De gedeputeerde geeft aan dat er gezocht is naar een oplossing om het PPLG verder vorm te geven. Er zijn twee lijnen waarop de provincie nu inzet:

1. **Wettelijke en Europese doelen:** In december zal er een overzicht worden gestuurd met alle wettelijke en Europese doelen waar de provincie aan moet voldoen, inclusief de bronnen van deze regelgeving, zoals Europese wetgeving. Deze doelen waren voor een groot deel samengevat in het NPLG en deels aangevuld.
2. **Tweeledige aanpak:** Op korte termijn zal er een agenda worden opgesteld voor de komende drie jaar, waarin wordt gekeken naar wat er al uitgevoerd kan worden met de beschikbare middelen en lopende processen. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een lange termijn programma, gebaseerd op de gestelde doelen. Er wordt verwacht dat dit programma enige flexibiliteit nodig zal hebben, omdat de realisatie van de doelen mede afhankelijk is van middelen die beschikbaar komen vanuit het Rijk of Europa. Hierdoor blijft er enige onzekerheid over de termijn waarop deze doelen gehaald kunnen worden.

Statenlid **Haas** (PvdD) vraagt of het mogelijk is om met scenario's te werken, zodat er ook op de lange termijn meer inzicht is in de gevolgen en mogelijkheden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat statenlid Haas hiermee de uitvoeringsagenda combineert met de langetermijnagenda. Hij legt uit dat er op basis van de doelen zeker uitvoeringsscenario's zullen worden ontwikkeld, maar dat het meteen koppelen van lange termijn scenario's een complexe opgave is waarvan hij betwijfelt wat het resultaat zou zijn. Hij benadrukt dat het belangrijk is om te weten wat er op dit moment gedaan kan worden om de doelen te bereiken, en dat dit waarschijnlijk neerkomt op korte termijn scenario’s waarin keuzes gemaakt

moeten worden. Hij denkt dat hun intenties overeenkomen, maar dat de focus eerder op de korte termijn ligt.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) uit haar zorgen over de onduidelijkheid rondom het PPLG. Zij heeft het gevoel dat er een mistgordijn wordt opgetrokken, omdat alles onzeker lijkt te zijn: welke doelen behaald kunnen worden, welke subsidies beschikbaar zullen zijn en waar de uitvoering van afhankelijk is. Statenlid Van Wijnen geeft aan behoefte te hebben aan een document waarin helder wordt weergegeven wat er precies gaat gebeuren, waar dat van afhangt en wanneer duidelijkheid verwacht kan worden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert dat er op maandag 16 december 2024 een overzicht komt met zowel landelijke als Europese doelen, aangevuld met eventuele provinciale doelen. In januari zal GS de korte termijn agenda behandelen, inclusief een overzicht van de mogelijkheden en prioritering van gebiedsprocessen, zoals eerder aangekondigd. De verwachting is dat dit in maart 2025 in de commissie besproken kan worden. Voor de lange termijn komt GS in mei 2025 met een concept uitvoeringsprogramma voor het landelijk gebied, zodat de behandeling daarvan rond de zomer 2025 kan plaatsvinden.

De heer **Mülder** (D66) waarschuwt de gedeputeerde dat de interpretatie van de motie mogelijk onjuist is. Hij benadrukt dat de motie, zoals aangenomen tijdens de vorige PS-vergadering, niet bedoeld was om simpelweg een lijstje te maken met doelen die behaald moeten worden. Volgens hem ging de motie juist over concrete acties en plannen. Hij wijst erop dat het herhaaldelijk opsommen van de doelen niet in lijn is met wat de motie beoogde. Als de gedeputeerde op 16 december enkel een lijstje presenteert en pas in januari met een plan komt, vreest hij dat dit betekent dat de motie niet kan worden uitgevoerd zoals bedoeld.

Gedeputeerde **Beemsterboer** verzekert dat hij de motie op correcte wijze zal uitvoeren.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) vraagt hoe de voorgestelde momenten waarop stukken worden gepresenteerd zich verhouden tot de afhankelijkheid van financiering vanuit het Rijk en Europa, zoals de gedeputeerde eerder aangaf. Zij wil weten hoe dit invloed heeft op de timing van concrete acties en feiten.

Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat de doelen voornamelijk gebaseerd zijn op landelijke en Europese regelgeving, maar ook deels op eigen provinciale ambities. Hoewel ze duidelijkheid hebben over deze doelen, benadrukt hij dat er 1,6 miljard euro nodig is om ze te realiseren – geld waar de provincie op dit moment nog niet de beschikking over heeft. Hij geeft aan dat, hoewel ze aan de doelen blijven werken, de snelheid van uitvoering sterk afhankelijk is van externe middelen. Hij kan daarom geen exact tijdspad geven voor wanneer de doelen gehaald zullen zijn.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) verduidelijkt dat zij niet vraagt om een opsomming van de doelen, maar om een concreet overzicht van wat er wanneer gaat gebeuren. Zij wil weten wat de gedeputeerde nu al kan zeggen over de plannen voor het komende jaar, omdat zij opnieuw hoort dat veel afhankelijk blijft van onzekere factoren.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij de vraag nu beter begrijpt. Hij legt uit dat de korte- en lange termijn doelstellingen bewust zijn gescheiden om een duidelijker beeld te geven van wat er binnen de huidige collegeperiode kan worden uitgevoerd. Het college wil in januari een besluit nemen over wat er de komende jaren concreet kan worden uitgevoerd met de beschikbare middelen, zodat er meer duidelijkheid komt over de korte termijn plannen.

De heer **Mülder** (D66) uit zijn zorgen over de afhankelijkheid van geld voor de uitvoering van de plannen. Hij wil weten wat het college van plan is te doen als er geen extra financiering komt en welke ambities dan mogelijk niet gerealiseerd worden. Hij vraagt om duidelijkheid over welke projecten wel doorgaan en welke niet, zowel op korte als lange termijn. Hij begrijpt de ambities van het college, maar wil specifiek weten wat er binnen de huidige periode met beperkte middelen bereikt kan worden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat het college in januari 2025 een besluit zal nemen over de plannen die met de huidige middelen uitgevoerd kunnen worden. Dit besluit zal dan worden toegestuurd, zodat Provinciale Staten dit kunnen behandelen en erover kunnen discussiëren.

Gedeputeerde Beemsterboer verduidelijkt dat de huidige pauze in het PPLG-proces nodig is om te heroriënteren gezien de vele veranderingen, maar benadrukt dat dit niet betekent dat het werk aan het landelijk gebied stil ligt. Hij geeft aan dat verschillende projecten, zoals de uitvoering van het NNN, natuurherstel in de duinen, het Natura 2000-beheer en koploperprojecten, al in gang zijn gezet.

Ten aanzien van de vraag van de ChristenUnie over een specifiek gebiedsproces in Callantsoog geeft hij aan dat hij alleen bekend is met de wens voor het bredere gebiedsproces voor de Kop van Noord-Holland, waar Callantsoog onder valt. Hij bevestigt dat er voorlopig geen nieuwe gebiedsprocessen worden gestart en dat deze kwestie onder de verantwoordelijkheid van zijn collega gedeputeerde Kocken valt.

In reactie op het CDA legt hij uit dat het nog onduidelijk is of de regie bij de provincie zal vervallen. Dit zal worden besproken binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) met de minister om duidelijkheid te krijgen over de verwachtingen van de provincies. Hij benadrukt dat de provincie hoe dan ook gemotiveerd blijft om aan de gestelde doelen te werken. Om mogelijke rechtsongelijkheid te voorkomen, komt er in december een overzicht van de doelen, zodat Provinciale Staten kunnen zien of deze afwijken van landelijke of Europese normen. Verder zal de provincie in januari en mei 2025 stukken presenteren met betrekking tot de korte- en langetermijnplanning, inclusief de realisatie van het NNN, conform het coalitieakkoord.

Ten aanzien van de vraag van de VVD over de aanpak bij de aanvraag van koploperprojecten, stelt hij dat de provincie actiever zal zijn om toekomstige middelen vanuit het Rijk, bijvoorbeeld voor landbouwinnovatie in 2026, tijdig aan te vragen. Hij benadrukt dat de provincie beter voorbereid zal zijn en sneller zal handelen, zodat ze niet zoals eerder verrast worden door nieuwe kansen.

Wat betreft de brief van 'Aardige Buren' benadrukt hij dat de provincie geen aanvullende regels wil instellen bovenop het landelijk beleid, aangezien het beheer van gewasbeschermingsmiddelen

onder Europese en nationale regelgeving valt en gemeenten verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke ordening.

Hij wijst erop dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals in de bollenteelt, de afgelopen decennia aanzienlijk is afgenomen dankzij innovaties. Hij geeft een voorbeeld van precisie-technologieën, zoals robots die specifieke planten behandelen, wat resulteert in een reductie van 90 procent van het middelengebruik. De provincie blijft via het NSP en andere middelen innovatie in de landbouwsector stimuleren.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) reageert op de toelichting van gedeputeerde Beemsterboer over innovaties in de bollenteelt. Hoewel ze de gedeputeerde deels bijvalt wat betreft de vermindering van het pesticidengebruik met 90 procent, maakt ze de kanttekening dat het volume van middelen op zichzelf niet alles zegt. Ze benadrukt dat de schadelijkheid ook afhankelijk is van de giftigheid van de gebruikte middelen. Een kleinere hoeveelheid van een zeer giftig middel kan immers schadelijker zijn dan een grotere hoeveelheid van een minder giftig middel. Ze vraagt de gedeputeerde of hij erkent dat deze overweging relevant is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert door te benadrukken dat de volume-inschattingen bewust in de context van het Ctgb en Europese regelgeving zijn geplaatst, die streng toezien op de toelating van middelen.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) vraagt vervolgens of de gedeputeerde erkent dat voortschrijdend inzicht kan leiden tot ander beleid, ongeacht de huidige strengheid van toezicht. Ze verwijst naar voorbeelden uit het verleden, zoals het advies van huisartsen om roken bij stress aan te bevelen, en hoe nieuw inzicht tot andere adviezen heeft geleid. Ze benadrukt dat streng toezicht niet altijd voldoende is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** erkent dat hij de tijd van het rookadvies niet heeft meegemaakt, maar hij legt uit dat het juist de taak van het Ctgb is om, op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten, de toelating van middelen aan te passen. Hij wijst erop dat er in het verleden al diverse middelen zijn verboden die voorheen wel waren toegestaan.

Tweede termijn commissie

Statenlid **Haas** (PvdD) geeft aan dat haar fractie het initiatiefvoorstel voorlopig terugtrekt vanwege de actuele situatie. Ze benadrukt echter dat hun wensen en doelen onverminderd blijven gelden. Net als D66 dringt ze erop aan dat de motie, die is aangenomen, duidelijkheid biedt voor het einde van het jaar, met scenario's waarin de toekomstplannen worden uitgewerkt.

De heer **Veenboer** (PvdA) sluit zich aan bij de opmerkingen van anderen, waaronder statenlid Haas. Hij erkent dat gedeputeerde Beemsterboer de planning duidelijk heeft toegelicht, maar geeft aan dat hij iets meer concreetheid had verwacht met betrekking tot de doelen. Hij merkt op dat het nu lijkt alsof zaken verder worden uitgesteld dan gewenst. Dit wil hij meegeven als aandachtspunt.

De heer **Mülder** (D66) uit zijn zorgen over de uitvoering van de motie die door de Staten is aangenomen. Hij benadrukt dat er een duidelijke wens is van een groot deel van de Staten om snel met concrete plannen en een besluitstuk te komen. In de motie staat volgens hem duidelijk

dat het besluitstuk moet aangeven welke doelen gehaald worden en hoe dat zal gebeuren, inclusief mogelijke keuzes gezien de beperkte middelen. Hij benadrukt dat er breed ongenoegen heerst over het gebrek aan concreetheid en dringt erop aan dat de gedeputeerde liever te veel laat zien dan te weinig. Hij geeft aan dat hij de voorkeur heeft om positief verrast te worden door de voortgang, in plaats van te moeten overleggen met andere Statenleden over een mogelijk tekortschieten van de uitvoering van de motie.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de opmerkingen van de Partij van de Arbeid en erkent hun wens om sneller resultaten te zien. Hij wijst erop dat de motie pas twee weken geleden is aangenomen en dat het tijd kost om deze goed voor te bereiden voordat deze op de agenda kan staan. Daarom blijft de provincie zich richten op de deadline van 16 december 2024.

Met betrekking tot de motie bevestigt hij dat deze vraagt om een besluitstuk waarin duidelijk wordt gemaakt aan welke opgaven gewerkt wordt en hoe deze opgaven worden gerealiseerd. Hij verzekert dat het college hieraan werkt.

De **voorzitter** constateert dat dit agendapunt voldoende is besproken.

2.b PPLG: Het initiatiefvoorstel van Partij voor de Dieren Transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)
Toelichting:
De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het Reglement van Orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten. De commissie is gevraagd PS te adviseren over het initiatiefvoorstel transitiedenken PPLG.

Dit agendapunt is aangehouden.

3 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)
3.a Natuur: C naar B-verzoek VVD en BBB over Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (B-agenda commissie Landelijk Gebied 17 oktober 2024)
Behandelvoorstel:
De commissie is gevraagd het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie, met de indieners van de het verzoek, onderling en met de gedeputeerde te bespreken.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt voor het stuk en geeft aan dat het gewaardeerd wordt, en heeft een aantal vragen die ze wil bespreken met de gedeputeerde.

Ze uit haar twijfels over de aansluiting van de toekomstvisie bij de huidige provinciale inzichten. Zo wordt op pagina 7 genoemd dat het toekomstkader de basis vormt voor de provinciale verordening. Ze merkt op dat sommige gemeenten dit kader gebruiken als basis voor hun bestemmingsplan, terwijl anderen dat niet doen. Ze vraagt hoe dit verschil wordt aangepakt.

Mevrouw Bakker wijst ook op de situatie in de Amstelscheg, waar agrariërs volgens haar niet betrokken zijn geweest bij het proces, ondanks dat er al vergevorderde gebiedsprocessen lopen

in samenwerking met de provincie. Ze vindt het vreemd dat deze agrariërs niet zijn meegenomen bij de ontwikkeling van de toekomstvisie, aangezien hun inbreng belangrijk kan zijn voor de ontwikkeling van het gebied. Volgens haar draagt participatie bij aan een breed draagvlak onder alle betrokkenen.

Daarnaast wijst ze op pagina 24, waar de botsende belangen tussen agrariërs en recreanten op dijkwegen worden besproken. Ze benadrukt dat agrariërs betrokken zouden moeten worden om tot oplossingen te komen die alle belangen meenemen en de verkeersveiligheid waarborgen.

Verder vraagt ze naar de energieroute en wijst ze erop dat de VVD voorstander is van opwekking langs snelwegen via zonnepanelen op geluidsschermen, maar niet in de bermen, omdat deze groen moeten blijven en het gebruik van bermen voor zonnepanelen horizonvervuiling kan opleveren. Ze vraagt waarom deze details niet in lijn zijn met het toekomstkader.

Mevrouw Bakker heeft ook vragen over de energieopwekking langs de N201, waar in de toekomstvisie wordt vermeld dat er geen ruimte is voor een nieuwe, grotere locatie in de Amstelscheg, behalve binnen de landschappelijke inpassingszone van de N201. Ze stelt dat dit achterhaalde informatie lijkt, mede vanwege beperkingen door Schiphol en het feit dat het een weidevogelgebied betreft. Ze vraagt of de informatie in de visie nog actueel is.

De heer **Vendrig** (BBB) sluit zich volledig aan bij de opmerkingen van de VVD. Hij voegt hieraan toe dat niet alleen de agrariërs, maar ook de gebiedscoördinatoren hun zorgen hebben geuit over het stuk met betrekking tot de Amstelscheg. Hij vraagt Gedeputeerde Staten of de lopende gebiedsprocessen kunnen doorgaan zonder dat de toekomstvisie voor de Amstelscheg hier een belemmerende invloed op heeft.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) sluit zich aan bij de agendering van de VVD en BBB, maar geeft aan dat ze niet volledig op één lijn zit met de VVD. Ze erkent echter dat relevante partijen niet zijn gehoord en deelt de zorgen hierover. Ze verwijst naar de Stichting Beschermers Amstelland, een organisatie die zich inzet voor de belangen van burgers, boeren en buitenlui in het Amstelgebied. Volgens haar hebben ook zij zorgen geuit, met name over recreatiedruk en de bescherming van weidevogels, maar zijn ze niet gehoord in dit proces.

Statenlid Van Wijnen vindt dit teleurstellend en merkt op dat het agendapunt laat is toegevoegd, wat ervoor zorgde dat de Stichting Beschermers Amstelland en anderen geen mogelijkheid hadden om in te spreken. Ze benadrukt dat het punt pas op maandag bekend werd voor de behandeling op donderdag 17 oktober 2024, waardoor betrokkenen zich te laat konden aanmelden. Ze geeft aan dat ze dit onwenselijk vindt en stelt voor om het agendapunt op een later moment opnieuw te bespreken om ervoor te zorgen dat alle betrokkenen inspraak kunnen hebben. Hoewel ze erkent dat dit mogelijk niet haalbaar is, deelt ze de zorgen van de VVD dat mensen onvoldoende zijn gehoord in dit proces.

De **voorzitter** stelt voor om de kwestie van de tijdslijnen en de beperkte mogelijkheid voor inspraak aan de agendacommissie voor te leggen. Dit kan dienen als een leermoment om te voorkomen dat dergelijke situaties zich in de toekomst herhalen, zowel in deze commissie als in andere commissies.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft een reactie namens gedeputeerde Kocken en verduidelijkt verschillende aspecten van de toekomstvisie en het gebiedsproces in de Amstelscheg:

- Bij het opstellen van het toekomstkader is input meegenomen van het Recreatieschap Groengebied Amstelland en lopende gebiedsprocessen, zoals het Polderplan 2.1 Ronde Hoep en de Toekomstvisie Bovenkerkerpolder uit 2023. Begin 2024 is ook overleg geweest met bewoners, agrariërs en andere belanghebbenden in het gebied ten noorden van de A9, waar nog geen gebiedsproces liep. De volgende stap is om samen met het gebied tot uitvoering te komen. Voor de botsende belangen op de dijkwegen wordt een verkeersplan opgesteld waarbij belanghebbenden worden betrokken.
- Over de energieroute en het gebruik van bermen, benadrukt gedeputeerde Beemsterboer dat energieopwek langs infrastructuur is vastgelegd in het coalitieakkoord en de Regionale Energiestrategie (RES). Hierbij worden mogelijkheden onderzocht langs provinciale wegen en geluidsschermen. Concrete initiatieven worden getoetst aan de Omgevingsverordening en de herziening daarvan, waarbij aspecten zoals verkeersveiligheid, ruimtelijke claims en biodiversiteit worden meegenomen.
- Op de vraag of de informatie over energieopwekking langs de N201 verouderd is, mede door Schiphol, geeft hij aan dat dit niet bekend is bij GS.
- Wat betreft de zorgen van gebiedscoördinatoren naast die van agrariërs, zoals genoemd door de BBB, is dit GS niet bekend.
- Tot slot reageert hij op de suggestie van GL om het agendapunt later opnieuw te behandelen. GS geeft aan dat dit lastig is, maar dat Provinciale Staten altijd de mogelijkheid hebben om zelf stukken te agenderen wanneer zij dat willen.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) vraagt waarom het voor GS lastig is om het agendapunt later opnieuw te behandelen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat het besluit al is genomen en ter kennisname naar de Staten is gestuurd. Hij benadrukt dat het huidige gesprek daaruit voortvloeit. Mocht er behoefte zijn om het onderwerp opnieuw te bespreken, dan ligt die beslissing bij Provinciale Staten zelf.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) herhaalt haar eerdere vraag in hoeverre de maatregelen in het toekomstkader zijn beoordeeld op hun impact op weidevogelgebieden, aangezien haar is gemeld dat sommige voorgestelde maatregelen mogelijk nadelig zijn voor de weidevogelpopulaties. Ze wil weten of hier nog iets aan gedaan kan worden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij hier op dit moment geen antwoord op kan geven en dat GS schriftelijk zal terugkomen op deze vraag.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt de gedeputeerde toe te zeggen dat de lopende gebiedsprocessen in de Amstelscheg zonder hinder kunnen doorgaan, ondanks het toekomstkader dat hiervoor is opgesteld. Hij benadrukt dat deze zorg ook is geuit door de gebiedscoördinatoren en dat deze informatie vanuit het gebied zelf komt.

Gedeputeerde **Beemsterboer** zegt toe dat de gebiedsprocessen doorgang kunnen vinden.

Mevrouw **Bakker** (VVD) herhaalt haar vraag over de rangorde van de toekomstvisie in relatie tot andere documenten, omdat dit voor haar niet duidelijk is geworden.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij op dit moment geen antwoord kan geven en dat GS hier schriftelijk op zal terugkomen.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) uit haar teleurstelling dat belangrijke partijen volgens haar onvoldoende zijn gehoord in het proces. Ze geeft aan dat ze moet accepteren dat Gedeputeerde Staten (GS) al een besluit heeft genomen, maar dat ze tijd nodig heeft om te overwegen hoe hiermee om te gaan.

Tweede termijn commissie
Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) uit haar zorgen over het feit dat in de huidige gebiedsprocessen partijen niet of onvoldoende betrokken lijken te zijn, of in ieder geval het gevoel hebben dat ze niet gehoord worden. Ze vraagt de gedeputeerde om bij toekomstige gebiedsprocessen meer aandacht te besteden aan de betrokkenheid en inspraak van alle relevante partijen.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** heeft kennisgenomen van deze oproep.

De **voorzitter** constateert dat dit agendapunt voldoende is besproken.

4 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Rondvraag inzake ganzenschade, ingediend door VVD, CDA en BBB.
Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) wijst op het probleem van ganzenschade voor boeren en tuinders, vergelijkbaar met de situatie in Zeeland, zoals beschreven in een NOS-artikel van 8 oktober 2024. Namens BBB en CDA stelt ze de volgende vragen aan de gedeputeerde:

1. Of de gedeputeerde kennis heeft genomen van het NOS-artikel van 8 oktober 2024.
2. Of de gedeputeerde bereid is om op korte termijn te onderzoeken of de maatregelen die in Zeeland worden genomen, toepasbaar zijn in Noord-Holland.
3. Zo ja, Of de gedeputeerde bereid is deze maatregelen in Noord-Holland te implementeren om schade aan de landbouw te beperken en daarmee de financiële tegemoetkomingen te verminderen.
4. In hoeverre er samenwerking is met andere provincies om te komen tot een nieuw faunabeheerplan voor ganzen, waarbij onder andere het afschaffen van de winterrust op boerenakkers als proef wordt opgenomen in het actieplan.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat hij op de hoogte is van het NOS-artikel en dat ganzenschade een regelmatig terugkerend onderwerp is vanwege de impact op zowel natuur en landbouw als de begroting. Hij geeft aan dat de provincie Noord-Holland de maatregelen van Zeeland al heeft onderzocht en dat de beschikbare maatregelen in Zeeland ook inzetbaar zijn in Noord-Holland via verleende ontheffingen. Jagers kunnen naar eigen inzicht bepalen welke maatregel het beste past in een specifieke situatie.

Wat betreft het Faunabeheerplan Gans, legt hij uit dat de faunabeheereenheid verantwoordelijk is voor het opstellen van het plan, terwijl de provincie het toetst aan wet- en regelgeving en

daarover besluit. Momenteel wordt er gewerkt aan een Interprovinciaal Ganzenplan, waarbij vijf provincies en hun faunabeheereenheden samenwerken om ervoor te zorgen dat het plan voldoet aan de wet- en regelgeving. Er is nauw overleg tussen de provincies en diverse belanghebbenden, zoals agrariërs, natuurbeschermingsorganisaties, wetenschappers, en jagers. Hij verwijst naar Ganzenplan.nl, waar mensen mee kunnen denken en de voortgang kunnen volgen. Het uiteindelijke plan, dat ook duidelijkheid zal geven over de proef met het afschaffen van de winterrust, wordt naar verwachting begin volgend jaar aan de Staten voorgelegd.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) vraagt de gedeputeerde om bevestiging dat de maatregelen zoals in Zeeland, waarbij jagers een uur voor zonsopgang en een uur na zonsondergang actief mogen zijn, al toepasbaar zijn in Noord-Holland dankzij verleende ontheffingen. Ze stelt dat, indien dit klopt, deze maatregelen als "laaghangend fruit" direct toegepast en gecommuniceerd kunnen worden.

Daarnaast vraagt ze hoe de gedeputeerde aankijkt tegen het vergoeden van kosten voor jagers. Ze benadrukt dat het verlagen van de huidige populatie van ganzen een maatschappelijk probleem is en dat jagers, vanuit hun professionaliteit, hier een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de bestaande maatregelen, die al toegepast kunnen worden, wel goed gecommuniceerd worden. Ze merkt op dat dit blijkbaar niet duidelijk was, zelfs niet voor de gedeputeerde. Daarnaast vraagt ze verduidelijking over de status van het Faunabeheerplan Gans. Ze geeft aan dat er eerder werd gezegd dat dit plan klaar was en aan de wildbeheereenheden (WBE's) zou worden voorgelegd, maar dat dit mogelijk niet bekend was bij de gedeputeerde.

Gedeputeerde **Beemsterboer** verduidelijkt dat het faunabeheerplan eerst wordt besproken met de wildbeheereenheden voordat het definitief wordt gemaakt en in Gedeputeerde Staten en mogelijk in Provinciale Staten wordt besproken en besloten. Hij benadrukt dat de procedures worden gevolgd en dat het plan bijna is afgerond.

Op de vraag van de VVD bevestigt hij dat de verleende ontheffingen voor jagers al toepasbaar zijn en dat deze ook daadwerkelijk worden benut. Hij stelt dat de jagers goed op de hoogte zijn van de regels en ontheffingen die zijn verleend. Communicatie hierover verloopt via de faunabeheereenheid en de wildbeheereenheden.

Wat betreft de vraag van de VVD over het vergoeden van de kosten voor jagers, geeft hij aan dat dit doorgaans niet gebruikelijk is, omdat jagers vruchtgebruik hebben van de jacht. Hij erkent dat deze vraag vaker gesteld wordt en dat dit onderwerp ook binnen de provincie wordt besproken, aangezien jagers wel kosten maken. Hij benadrukt dat zijn voorkeur uitgaat naar het beter verwaarden van het vlees van de ganzen die nu niet benut worden, aangezien het waardevol vlees is. Hij vindt het belangrijker om deze duurzame oplossing te stimuleren dan om financiële compensatie te bieden voor de jacht.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) benadrukt dat zij het zorgwekkend vindt dat de bestaande mogelijkheden voor ganzenschadebestrijding niet proactief worden gecommuniceerd, gezien de impact van ganzenschade op boeren en tuinders. Ze verwacht dat de gedeputeerde hier meer

initiatief in toont. Vervolgens vraagt ze of de gedeputeerde ervoor wil zorgen dat deze informatie breder gecommuniceerd wordt en of dit expliciet kan worden opgenomen in het nieuwe faunabeheerplan, aangezien dit nog in conceptfase is en moet worden vastgesteld.

De **voorzitter** herinnert mevrouw Ouderkerken eraan dat er vandaag geen debat plaatsvindt en constateert dat de rondvragen al zijn beantwoord. Daarom ziet hij geen noodzaak voor de gedeputeerde om opnieuw te reageren op deze laatste opmerkingen en vragen.

5 Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 19.34 uur.

Sluiting om 19.34 uur.

Goedemiddag,

Nooit is het in ons opgekomen dat één van de mooiste kustgebieden van Nederland beschermd moet worden tegen degenen die de opdracht hebben de natuur te beschermen.

Ik vraag me altijd af wanneer ik door de dennenbossen loop, wat zijn dat voor soort mensen die hier met afschuw voor de dennen lopen? Waarom lopen ze hier überhaupt als ze de dennenbossen niet mooi vinden? Welke veroordelende criticus zit er in hun systeem om dèze begroeiing wel en de andere begroeiing - die in alle onschuld is gaan groeien - niet goed te keuren? Hoe staan die mensen in het leven - wordt bij hen alles overschaduwd door de negativiteit die ze hebben tegen alles wat tegen hun wens ingaat? Is hun glas altijd half leeg?

Sommigen denken precies te weten wat er hóórt te groeien in de natuur. Maar omdat ze niet in werkelijk contact zijn MET de natuur, dicteren ze autoritair wat de natuur volgens hén behoort te doen! De natuur die het echter veel beter weet, en precies weet wat ze doet, zorgt voor de begroeiing die nodig is om opgewassen te zijn tegen de veranderde omstandigheden.

Het egoïsme van deze mensen in ook groot, wij - 37.000 burgers - moeten volgens hen water bij de wijn doen, terwijl deze duinmensen al worden bediend met 1171 hectare open duingebied, maar ze willen er 100 ha bij door boskap, want dàt gaat voor hen het verschil maken om die ene vogel en dat plantje terug te krijgen. Van de huidige 700 ha bos blijft voor de bosliefhebbers dan nog maar zo'n 600 ha bos over terwijl het binnenduingebied op grote schaal uitgedund wordt om de dennen te minimaliseren. Wie moet er ook weer water bij de wijn doen?

Alle dagen ben ik in de bossen te vinden, voel ik mij bevoorrecht er te mogen zijn. Ik kijk naar de dennen op de hoge duinen die bescherming bieden aan de lager gelegen natuur. Hun geur die tot diep in je longen doordringt, hun dansende toppen, licht en elegant als een ballerina en bij wind hun prachtige, ruisende geluid. Nergens babbelen de bomen zoals hier! De schreeuw van de buizerd en zijn cirkelende beweging hoog in de lucht. Ik hou mijn adem in van zoveel schoonheid.

Om hier een medogenloze harverster zijn vernietigende werk te laten doen, zou iets in mij kapotmaken, maar zo ook bij vele burgers die mij ontelbare brieven schreven dat zelfs 10 of 20 jaar later, de pijn nog niet is weggetrokken om het grote verlies van hun bos.

Wie de schoonheid en de kracht van de dennen niet ziet, die begrijpt het hele leven niet.

Dank u wel!

Henriette Henskens 14 oktober 2024

Goedemorgen

Het is begrijpelijk dat natuurbeheerders soorten willen laten terugkomen en ze moeten natuurlijk geld verdienen.

Omdat te bewerkstelligen worden bosgemeenschappen met beschermde, bedreigde dieren, soorten dus, vernietigd voor een onzekere toekomst.

Ondertussen verbranden de Nederlandse biomassacentrales nog steeds zoveel bomen, (energiehout uit binnen-en buitenland) dat Nederland al jarenlang op de 5e plaats staat op de wereldlijst van de ontbossing.

Gaat het echt om een klein stukje bos? Vele kleine stukjes maken één grote.

Vijfde op de wereldlijst van ontbossing, hoe kon dit gebeuren?

Bossen verbranden in centrales of pelletkachels waarop vette subsidie stond.

In een model heeft een gedeelte van de werkelijkheid geen plek. In het ICCP model geeft biomassa verbranden géén stikstof uitstoot. Een winstgevend verdienmodel werd geboren. In de volksmond: de houtmaffia ontstond.

Boswachters werken bij volledig geprivatiseerde top-down organisaties. Heel vervelend voor hen wat ze nu moeten doen. Wat ze u vertellen heeft meer te maken met het verdienmodel, dan met hun opleiding. Staatsbosbeheer zou minder bezig hoeven te zijn met hun economische belangen, zodat ze zich weer voor de natuur kunnen inzetten.

En die natuurorganisaties dan? Veel van die organisaties zijn verstrengeld met het beheer door middel van subsidies, vergunning voor onderzoek, vriendschappelijke samenwerking of men werkt bij beide organisaties zoals bijvoorbeeld Bas Arends, fysisch geograaf, werkte bij Staatsbosbeheer aan plannen voor stuifduinen, werkt voor Rijkswaterstaat en ook bij Stichting Duinbehoud, van onafhankelijk onderzoek is dus geen sprake. U bent toch niet zó makkelijk om de tuin te leiden, toch?

Analyses door onze Duin Stichting en deskundigen worden genegeerd door provincie en Staatsbosbeheer. Nergens wordt inhoudelijk op ingegaan, waarom niet?

Dank u wel

Joke Volkers 14 oktober 2024

Goedemorgen,
Op internet staat een dossier van 317 pagina's voorzien van veel bewijzen die aantonen dat er sprake is van belangenverstrengeling van de politiek en de directeuren van Staatsbosbeheer.
In dit dossier wordt aangetoond dat de enorme boskap in Nederland plaatsvindt onder het mom van ziekten; invasieve exoten bestrijding; Natura 2000 doelen, dunning, biodiversiteit, droogte of stikstofoverschot. Maar dat is niet de wàre reden, er lopen allerlei verbanden met Vattenfall, Essent (RWE) en anderen voor levering van biomassa.

Een groot aantal wetenschappers, ministers, Kamerleden, ambtenaren en natuur-en milieuorganisaties worden direct of indirect betaald om er voor te zorgen dat die bedrijven op verschillende manieren kunnen blijven profiteren van houtkap en biomassaverbranding. Het rapport hekelt het feit dat Staatbosbeheer en een groot aantal andere organisaties ook nog het lef hebben om te doen alsof ze bomen kappen om de natuur te verbeteren en alsof energie uit biomassa een middel tegen klimaatverandering is. Aangetoond wordt dat Staatsbosbeheer al jaren niet geneigd is geweest om betrouwbare gegevens aan te leveren.

Er wordt vanuit de overheid benadrukt dat de bossen van Staatsbosbeheer zijn gecertificeerd door het FSC -keurmerk.

Maar nu komt het: FSC was bij de oprichting op hetzelfde adres gevestigd als Energiehout BV, - de biomassa BV van Staatsbosbeheer - en de directeur van Energiehout bv is naast bestuurslid zelfs een van de oprichters van stichting FSC Nederland. Het tweede bestuurslid van FSC Nederland is hoofd productgroep biomassa van Staatsbosbeheer - Bio Enerco bv. - Het is dus niet alleen dat de slager zijn eigen vlees keurt, hij richt ook nog zijn eigen keuringsbureautje op!
De makers van dit rapport sturen terecht aan op een parlementaire enquête, wij juichen dat van harte toe, het natuurbeleid is ontspoord en de natuur gaat daar kapot aan. De kans is heel groot dat óók de Schoorlse bossen onder valse voorwendsels worden gekapt, dus ik pleit bij u wederom: Hou de boskap voor het Schoorlse gebied **UIT de beheerplannen!** Dank u wel!

Dossier Biomassalobby & boskap
Belangen verstrengeling politiek en Staatsbosbeheer
EDSP ECO, De Klimaatcoalitie, De Bomenbond en de Federatie tegen biomassacentrales & ontbossing.
biomassalobby-en-bomenkap-belangenverstrengeling-politiek-en-directeuren-staatsbosbeheer | De Klimaatcoalitie

Statenleden, Gedeputeerden, Dames en Heren,

Ik heb iets bijzonders voor u mee teruggebracht - Iets wat u vergeten bent mee terug te nemen. Het betreft namelijk een flesje wateroverlast - gekregen van onze duinrandburen PWN onder uw bezielende leiding als vergunningverlenende provincie! Voor alle duidelijkheid, het betreft hier water waar wij niet om hadden gevraagd. PWN is rond 2000 gestopt met het oppompen van 11M kuub water per jaar vanuit de binnenduinrand – dat komt overeen met 11 miljard van deze flesjes per jaar, en de afwatering is moedwillig tot stilstand gebracht, door onder meer hemelwaterafvoer te ontkoppelen. Hopelijk kunt u zich voorstellen: daar hebben wij last van. Het waterpeil staat inmiddels een halve meter hoger dan vorig jaar rond deze tijd, en onze buffercapaciteit zit vol. Het water kan tenslotte niet weg.

Wij vragen u al enige tijd, neem concrete actie, er is bij ons nog niets gebeurd.

De camping in Egmond aan Zee heeft kennen wel geluk, daar zijn pompen door PWN geïnstalleerd. Waarom daar wel en niet bij ons?

Wij vragen nogmaals aan u: maak een concreet plan van aanpak - neem de regie. Zo ingewikkeld is dat niet. Zo'n plan kan makkelijk binnen een paar weken tot gebracht worden. Een aantal voorbeelden:

- Installeer pompen in de publieke ruimte op plekken met de meeste grondwateroverlast en met peilbuizen erbij.
- Herstel de Rel – de oorspronkelijke waterafvoerstromen. en maak nieuwe waar nodig. Afwateren kan op het boezemwater van Rijnland.
- Laat het onderzoek à la Icastat 2002 uitvoeren door TNO en Icastat – ze willen graag meewerken – een positief bericht dus – dit kan i.s.m. PWN. *[Bureau Icastat heeft in 2006 (op basis van gegevens uit juni 2005) voor PWN een advies geschreven ter zake de gevolgen van het stoppen met de waterwinning in 2002. De gevolgen waren toen dat er sprake was van een stijging van 20 cm (in slechts drie jaar!).]*

Als laatste, ik doe nogmaals een beroep op u, doe er wat aan voordat er nog meer schade optreedt.

PWN IS NIET DEMOCRATISCH GECONTROLEERD.

Provincie (!): Kom naast de Burger staan
Help ons. Help de Burger.
PROVINCIE KOM NAAST DE BURGERS STAAN.
HELP ONS WE VERZUIPEN.

Het grondwater is de laatste 25 jaar met 2 - 10 meter gestegen. Locatie afhankelijk. We verzuipen in en door het grondwater.
GRONDWATER IN 25 JAAR 10 METER GESTEGEN.

PWN HEEFT HET GRONDWATER LATEN STIJGEN. PWN ZIT AAN DE KNOPPEN MAAR KAN NIET TER VERANTWOORDING WORDEN GEROEPEN. Het grondwater oefent een enorme water-druk uit. Het grondwater veroorzaakt overlast.
GRONDWATER OEFENT ENORME DRUK UIT EN VEROORZAAKT OVERLAST. VOOR RECREATIE, NATUUR, KELDERS EN KRUIPRUIMTES.

DAT IS STRUCTUREEL NIET INCIDENTEEL. HET IS GEEN REGEN HET IS GRONDWATER.
Grondwater is structureel en regenwater is incidenteel.

Doordat het grondwater zo hoog staat veroorzaakt regen zoveel overlast. Het verzadigde spons effect. De duinen zijn een verzadigde spons geworden. Pomp de duinen leeg.
PWN POMP DE DUINEN LEEG.

Er zijn 500 - 1000 huishoudens getroffen tussen Velsen en Vogelenzang.
De schade bedraagt tientallen miljoenen.

PROVINCIE NEEM DE REGIE IN. NEEM ZICHTBAAR DE REGIE. TOT NU TOE IS ER NIETS ZICHTBAAR GEBEURD.
Neem de regie. Start een Grondwaterberaad. Dat was er 25 jaar geleden. Waarom is het Grondwaterberaad afgeschaft in 2005.
Met de Provincie, het Hoogheemraadschap, PWN, de Natuurorganisaties, de Gemeentes. Start een PROJECT-ORGANISATIE.

PWN heeft een NIEUWE BEHEER-NOTA 2025 - 2035 MET EEN VISIE OP HUN PWN-GEBIED: NATUURBEHEER RECREATIE EN DRINKWATER. NIETS OVER BURGERS. BURGERS BESTAAN NIET BIJ PWN.
NIETS OVER GRONDWATER. NIETS OVER GRONDWATEROVERLAST. NIETS OVER VERZUIPENDE BURGERS.

13 oktober 2024
Grondwateroverlast
Linda van der Valk [redacted]

Geachte commissie,

Zes maanden geleden stond ik hier ook. Ik vertelde over mijn ondergelopen woning in IJmuiden op 8,50 m boven NAP. Nog nooit eerder gebeurt en totaal onverwachts. We zijn nu 6 maanden verder en wat is er aan deze ramp gedaan? Niets! Ik pomp nog steeds elke week een miljoen liter water op het vuilwaterriool, ander verrot mijn huis. En het regenseizoen moet nog beginnen.

Hoe meer documenten ik vind, hoe meer bewijs er blijkt te bestaan dat deze ramp te voorzien was. In een rapport van Deltares van 2,5 jaar geleden in opdracht van de provincie is gewaarschuwd, "ik citeer: "Hoge Urgentie:" Grondwateroverlast binnenduinrand: draineren of faciliteren" en "In de duinen zijn de grondwaterstanden de afgelopen jaren gestegen, zowel in de winter als de zomer. De berekeningen wijzen op een continuering van deze trend. In de duinzoom leiden de hogere grondwaterstanden in de duinen al tot extra wateroverlast en die zal toenemen. Een strategische keuze ligt voor hoe met deze wateroverlast om te gaan: draineren of conserveren". Deze trend wees al op het overlopen van de badkuip. De extra hoeveelheid regen van afgelopen jaar heeft het proces slechts iets versneld. Dit was voorzien.

Ik ben boos, dat ambtenaren vooral hun energie stoppen in de feiten onder het tapijt vegen en de oorzaken ontkennen en daarmee oplossingen blokkeren. Het doet me denken aan mijn college over foutenmanagement. De grootste milieuramp ooit Bhopal India met 600.000 doden, het verongelukken van de Challenger, de watersnoodramp van 1953. Steeds hetzelfde verhaal. Deskundigen die waarschuwen voor een ramp en bestuurders die in de ontkenningsfase blijven hangen en de ramp laten gebeuren.

Ik was hier ook tijdens de technische briefing op 4 juli. Het was stuitend te horen dat relevante feiten zijn weggelaten. Het is misschien nogal een aantijging, maar ik kan dit volledig onderbouwen, maar niet in 2,5 minuut. Stel mij hier zo een vraag over en dan licht ik dit toe.

Er is veel te doen over het helicopteronderzoek (SKYTEM), maar het wordt niet openbaar gemaakt. In 2000 is beloofd dat de pompen weer aan zouden gaan bij overlast. Nu zegt PWN doodleuk dat de pompen alleen aangaan bij een nucleaire bom. Is PWN wel voorbereid? Doen die pompen het, is onderhoud gepleegd? Ik denk van niet. Ik pleit voor een onafhankelijke commissie met als doel deze ramp te stoppen. Op dit moment blokkeren het ambtenarenapparaat en bestuurders het proces. Ik hoop dat ik geen roepende ben in de woestijn, al is het beeld van een woestijn op dit moment niet onaantrekkelijk.

Voorbeelden
1. Om een voorbeeld te noemen, als antwoord op de vraag van mevrouw Bakker: Er wordt in de technische briefing gesteld dat in de second opinion van gemeente Bloemendaal, de grondwaterstand rond de binnenduinrand enkele centimeters tot lokaal zo'n 10 cm zou zijn gestegen (33 minuten). Ten eerste is dit onderzoek van Icastat bijna 20 jaar oud en geconcludeerd is dat dit onderzoek opnieuw moet worden gedaan, hetgeen de ambtenaar vergeet te melden. Hij vergeet ook te melden dat PWN met een nieuw grondwatermodel bezig is en eigenlijk al openbaar had moeten zijn en nog steeds niet openbaar is (op 7-10-2024 vernamen wij van de wethouder van Bloemendaal dat PWN het onderzoek niet openbaar zal maken). Ten tweede is in hetzelfde onderzoek van Icastat (2006) aangetoond dat door het stopzetten van de drinkwaterwinning, in mijn straat het grondwaterpeil met 60 cm is gestegen en bij zwembad Heerenduinen met 1,70m (en dat van gegevens van 20 jaar geleden. Nieuwe berekeningen tonen hoogstwaarschijnlijk een hoger causaliteit aan)! De ambtenaar doet aan Cherry Picking. Noemt wat lage getallen om de impact kleiner te laten lijken. Als u mij hierna om meer voorbeelden vraagt, zal ik u die geven.

2. technische briefing; plaatje op 16 minuten. Op de kaart is te zien dat bij IJmuiderslag gedraineerd zou zijn. Dat is helemaal niet waar. Er is een gemaaltje geplaatst die het water naar het zuiden verplaatst. Er is geen sprake van drainage, maar wel van rondpompen. Water wordt niet onttrokken, het probleem wordt niet opgelost. Dit is vergelijkbaar met het rondpompen van water de andere kant (noorden) op die vanaf 3 januari 2024 als noodmaatregel door gemeente Velsen is uitgevoerd, zonder vergunningen. Camping Duindoorn had ondergelopen velden en omzetschade. Dit causale verband is vastgesteld in een rapport van Aveco de Bondt, waarmee gemeente Velsen volledig aansprakelijk is. Het rondpompen is nutteloos want binnen enkele uren loopt het water terug (en daarmee in strijd met de waterwet, omdat een maatregel doelmatig moet zijn) naar IJmuiderslag dat in 2000 aangewezen is als "hoog Urgent gebied", waar provincie Noord-Holland in 2000 een coördinerende rol in had, maar is in al die 20 jaar nooit opgelost. Afwentelen op de buren dat wel!

3. In de bijlage is de e-mail correspondentie te vinden, waar onduidelijkheden zijn voorgelegd aan de betrokken ambtenaar en een reactie op is gekomen.

Bedankt voor uw reactie. Ik had eerlijk gezegd een dergelijke reactie verwacht. Toch heeft de provincie wel degelijk een zorgplicht om grondwateroverlast tegen te gaan. Dit verzoek gaat niet om de zorgplicht in het verleden, maar om nu. Dus om verdere overlast te voorkomen in de toekomst, op korte termijn.

Dit verzoek (en de afwijzing) was een formaliteit, omdat dit juridisch gezien nodig is voor een latere aansprakelijkheidsstelling. Dit verzoek heb ik ook ingediend bij de gemeente en hoogheemraadschap, omdat de verantwoordelijkheden onduidelijk zijn.

Overigens was ik bij de technische briefing en het was een goede presentatie. In de beantwoording van de vragen van de commissieleden door Jos van Brussel zijn echter een aantal onduidelijkheden verteld en hierbij mijn kritiek en vragen:

1. Er wordt door Jos van Brussel gesteld dat in het rapport van KnowH2O de grondwaterstand rond de binnenduinrand op enkele plekken zo'n 10 cm zou zijn (33 minuten). Dat is onjuist. Ik citeer het rapport:
"De vernatting van Nationaal Park Zuid-Kennemerland in combinatie met mitigerende drainagemaatregelen heeft waarschijnlijk op een zeer beperkt aantal plekken geleid tot een meestal geringe (0 tot 0,20 m) structurele verhoging van de grondwaterstand in het bebouwd gebied van de gemeente Bloemendaal. Deze conclusie is gebaseerd op een statistische analyse van **grondwaterstanden van bijna 20 jaar** geleden. Een nieuwe analyse van grondwaterstanden aan de hand van metingen vanaf die tijd is wenselijk en zou tot nieuwe inzichten kunnen leiden."
Met andere woorden, na 20 jaar zou dit opnieuw moeten worden geëvalueerd. Daarnaast treedt niet alleen overlast door grondwaterstijging op langs de binnenduinrand, maar ook op andere plekken zoals in Velsen-Noord, IJmuiden-Zuid en IJmuiden-West en het industriegebied van IJmuiden waar de (berekende) stijging als gevolg van het stopzetten van de drinkwaterwinning, substantieel hoger kan zijn. (opmerking 14-10-2024: In het later ontvangen rapport (Baggelaar/Iccastat) bleek het causale verband in 2005 tussen de stopzetting drinkwaterwinning in gemeente Velsen veel hoger te zijn, bijvoorbeeld 60 cm bij mijn woning en 1,70 bij zwembad Heerenduinen)

Toelichting:
Wat u schrijft is juist. Ik heb het ook teruggeluisterd. Wat ik naar voren breng is in de context van bebouwd gebied in Bloemendaal. Ik heb 0 tot 0,20 m samengevat tot zo'n 10 cm. Dat de stijging in de duinen, bijvoorbeeld bij IJmuiderslag, groter is kan ik bevestigen. Zie ook de bijlage. Wat de betreft de evaluatie verwijs ik naar het volgende punt.

2. Om juridische procedures in de toekomst te voorkomen zou de provincie "vinger aan de pols" houden (de verdroging Kennemerduinen bestreden, H2O, 2007, Waar Jos van Brussel medeauteur van is). Op welke wijze is na 2006 vinger aan de pols gehouden? Jos van Brussel stelt dat "netjes geëvalueerd" is (antwoord op de vraag van Krista Jansen).
Zo zou ik dat heden ten dage niet meer benoemen, omdat de evaluatie vrij kort na de stopzetting van de drinkwaterwinning is gestopt. Er is na de stopzetting van de drinkwaterwinning na 2006 geen (bekende) evaluatie uitgevoerd. Kortom, na 4 jaar was het project afgesloten en als succes bestempeld: "Na de aanvankelijke twijfels en discussies is het project intussen een succes geworden" (pagina 10) Overigens noemt Jos van Brussel dat er pakweg 5 jaar na stopzetting is geëvalueerd (antwoord op de vraag van mevrouw Bwevar), maar dat is na 4 jaar (waarschijnlijk op basis van data van 3 jaar) niet meer uitgevoerd. De stopzetting van de drinkwaterwinning is geen afgesloten project waar geen verband meer te verwachten is met de huidige grondwateroverlast. Hier ligt een actie om de evaluatie op korte termijn wel uit te voeren. Deze evaluatie is overigens niet openbaar/ vindbaar.
Toelichting:

Na de evaluatie van 2006 zijn de grondwatermetingen niet gestopt maar voortgezet. De grondwaterstand is vanaf die periode relatief stabiel geweest, met jaarlijkse schommelingen. Dit jaar was er een aanzienlijk grotere stijging na langdurig hogere regenval. Hierdoor is op meerdere plaatsen, niet alleen in Kennemerland maar ook elders, overlast opgetreden.

(opmerking 14-10-2024: **Dat de grondwaterstanden in de duinen stabiel zijn geweest is onjuist.** In het later op internet gevonden rapport van Deltares (https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Klimaatadaptatie/Documenten/Onderzoek_Deltares_effecten_klimaatverandering_binnenduinrand_Noord_Holland.pdf&ved=2ahUKEwiP2ZGigZCJAxVfywIHHTIDNoAQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw3JiJfzOJXcxgisq9l8rJMB) bleek dat de grondwaterstand de afgelopen decennia een stijgende trend laat zien en dit op steeds meer plekken, waar geen drainage aanwezig is, zal leiden tot grondwateroverlast). Daarnaast is bekend dat de neerslag zal blijven toenemen.

Dat is ook logisch. Algemeen bekend is dat de neerslag de afgelopen 113 jaar met 26% is toegenomen. De grondwaterstanden kunnen vanuit dat oogpunt niet stabiel blijven, tenzij er meer water wordt afgevoerd. Met de toegenomen bebouwing kan juist het tegenovergestelde verwacht worden. De grondwaterstanden namen steeds verder toe, en dat is dan ook in het veld gemeten en dat de betrokken ambtenaar moeten weten.

3. Technische briefing 4-7-2024: De eerste vraag van Krista Jansen over wat het vernattingsbeleid precies heeft ingehouden, is beantwoord met; de vernatting in het kader van de stopzetting van de drinkwaterwinning is in samenwerking met PWN en de provincie 20 jaar geleden gebeurd en goed begeleid, dat is goed gegaan.
Deze beoordeling is te kort door de bocht en laat duidelijk een beeld zien dat het project is afgesloten waar verder niet meer naar gekeken hoeft te worden.
Naast de evaluatie die kort na de stopzetting van de drinkwaterwinning is gestopt, geen "goede begeleiding" kan worden genoemd, wordt niet ingegaan op andere maatregelen die tot vernatting hebben geleid. De andere vernattingsmaatregelen zoals kappen van bomen, plaggen van vegetatie en het verontdiepen van duinmeren is korter (5-10 jaar geleden) geleden uitgevoerd.

Deze maatregelen (wellicht bedoeld om te verstuiven, maar vernatting als gevolg hebben) hebben wellicht iets minder invloed in Bloemendaal, maar overduidelijk wel in IJmuiden nabij het Cremermeer en Duinmeer waar alle drie de maatregelen hebben geleid tot grondwaterstandsverhoging (onrechtmatige daad). Ook in andere duingebieden in Noord-Holland zijn deze maatregelen uitgevoerd. Hier is m.i. onvoldoende aandacht voor.
Toelichting:
Het precieze effect van deze lokale terreinmaatregelen ken ik niet van plaats tot plaats. In mijn briefing heb ik wel aangegeven dat de aard van de begroeiing van invloed is op de grondwateraanvulling. Kleinschalige ingrepen zullen geen significant effect hebben, grootschalige wel. Een inschatting kan worden verkregen door infiltratie kentallen voor type begroeiing te vermenigvuldigen met oppervlak, zie hiervoor bijvoorbeeld grondwaterformules.
(opmerking 14-10-2024: Er is volgens de Evaluatie Natura 2000-beheerplan Kennemerland-Zuid (zie https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Natuurversterking_Stikstof/Natura_2000_beheerplannen#Kennemerland-Zuid) tussen 2018 en 2024, 43,2 bos (houtige opstanden) gekapt en 38,2 ha gras volledig afgeplagd tot kaal zand. Dit heeft aanzienlijke invloed op verdamping (wegvallen van verdamping). Overigens heeft het verontdiepen van de duinmeren een zwakke ecologische onderbouwing, men kon het organische afval gewoon niet zonder hoge kosten kwijt en daarom is het in de duinmeren gestort. Maar dat heeft veel effect om de grondwaterstand als je kijkt naar de hoe de invloed is van duinmeren die heel diep waren (ik kan niet terugvinden hoe diep, maar in mijn

herinnering waren ze 15 meter diep, heel Schalkwijk is erop gebouwd) en nu nauwelijks nog diep zijn te noemen, op de grondwaterstanden (zie rapport KnowH20 van juni 2024) en heeft ook geleid tot een verslechtering van de KRW doelen in de duinmeren van Kennemerland-Zuid (https://www.ecologischeautoriteit.nl/docs/mer/p50/p5060/5060_advies_natuurdoelanalyse.pdf en https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Klimaatadaptatie/Documenten/Onderzoek_Deltares_effecten_klimaatverandering_binnenduinrand_Noord_Holland.pdf&ved=2ahUKEwiP2ZGigZCJAxVfywIHHTIDNoAQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw3JiJfzOJXcxgisq9l8rJMB). Geen enkel duinmeer voldoet aan de KRW. Het kappen van bomen en afplaggen vermindert de verdamping en verhoogt jaar-in-jaar-uit (cumulatie) de grondwaterstanden. Is de provincie bereid deze natuurmaatregelenmaatregelen op te schorten zolang niet bekend is wat de effecten van deze maatregelen zijn op de grondwaterstanden? Het probleem is dat er geen maximale grondwaterpeilen zijn gesteld. Het maximum was grondwateroverlast en dat is al jaren aan de gang.

3. Op 18 minuten in de technische briefing wordt gezegd dat in het peilbesluit "het Halve Maantje" de natuurlijke afvoer "in ere is hersteld".
In het peilbesluit staat dat het doel was: "het vergroten van de [water]berging ". en "Het hoogheemraadschap wil het peil in het meertje van Caprera wat meer laten variëren, door de af- voer ervan te beperken. Bij hogere afvoeren loopt het peil dan enigszins op en zakt daarna langzaam weer uit. Hierdoor wordt er meer water in het gebied vastgehouden en wordt het peilbeheer in het meertje van Caprera iets natuurlijker."
Door het aanbrengen van hogere stuwen is er geen sprake van snellere afvoer om overlast te voorkomen. In de afbeelding hieronder links is de grondwateroverlast 2023-2024 aangegeven (KnowH2, 2024) en rechts de kaart van peilbesluit (2013). Duidelijk is dat er rond de genomen maatregelen sprake is van grondwateroverlast in 2023-2024. Hoe succesvol is dit pilotproject dan geweest?

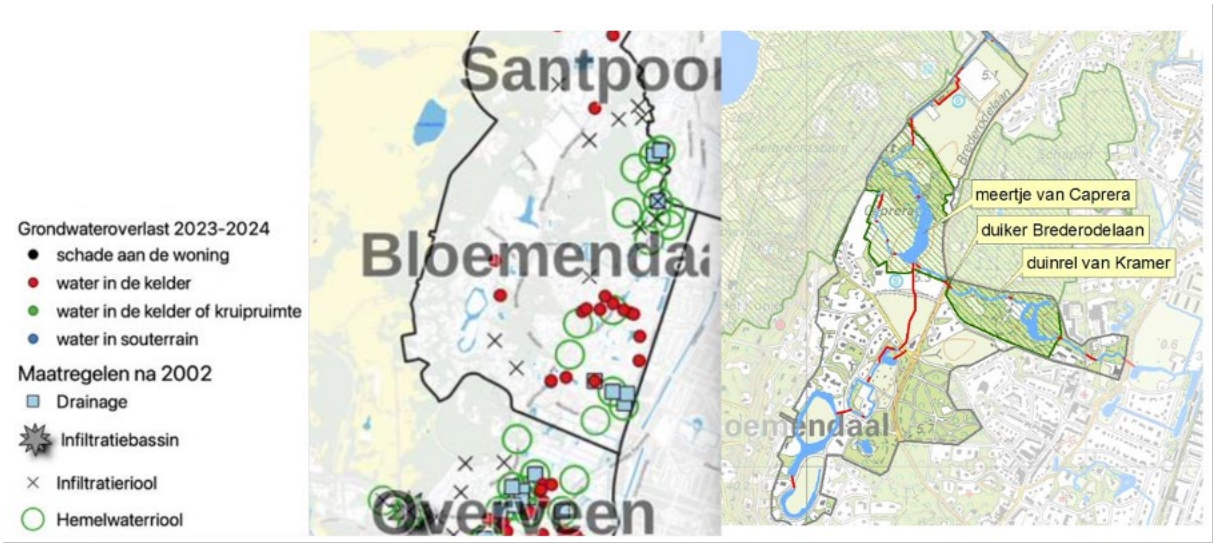

Toelichting:
In mijn technische briefing sprak ik niet over het peilbesluit van 2013 maar over het herstel van de afwatering. Dit gebeurde voor 2002, in samenhang met stopzetten van de waterwinning. Door het herstel van de afwatering kon overtollig water van de Halve Maantjes worden afgevoerd naar het boezemwater. Blijkbaar zijn er daarna rond Caprera maatregelen genomen om water ook vast te kunnen houden in droge periodes.

4. Bijna 2 jaar geleden (september 2022) is een skytem onderzoek uitgevoerd voor 256 ha duingebied. Is dit onderzoek afgerond en is dit openbaar?

Toelichting:

Dat weet ik niet. Ik adviseer u daarover bij PWN te informeren. Ik weet dat dit onderzoek als doel had om het zoet-zout grensvlak in de diepere ondergrond in beeld te brengen. Vergelijkbaar onderzoek heeft PWN ook voor het Noord-Hollands Duinreservaat uitgevoerd. De heer Stam informeert hier ook naar tijdens mijn technische briefing (38e minuut).

(opmerking 14-10-2024: Tijdens de raadvergadering van 7-10-2024 in Bloemendaal is aangegeven door de wethouder dat PWN dit onderzoek niet openbaar zal maken).

5. Kelders waterdicht maken is een maatregel die niet uitvoerbaar is. Er zijn nieuwe woningen met een certificaat van waterdichtheid die niet waterdicht blijken te zijn. Mogelijk zijn vloeren door de enorme waterdruk gescheurd, hetgeen ook kan gebeuren als kelders in de toekomst waterdicht worden gemaakt. Kelders dienen waterdicht te zijn voor regenwater en niet voor een langdurig verhoogde grondwaterstand. Woningen zijn geen boten. Daarnaast is de norm NEN 2778 pas vanaf juni 2015 (toen nagenoeg alle woningen van gedupeerden al waren gebouwd) geldt ook de norm tot aan de hoogste te verwachten grondwaterstand van de gemeente.

Daarnaast kunnen kelders pas waterdicht worden gemaakt als de grondwaterstand daalt en de muren en vloer kunnen drogen. Daarvan is geen sprake, omdat het grondwaterniveau onvoldoende daalt. In de provinciale structuurplannen ten tijde van de bouw van de woningen, was het niet toegestaan om hoog te bouwen langs de duinen. In plaats van zolders werden bergingen onder de woning aangebracht.

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Landelijk gebied

Datum	14-10-2024
Tijd	10:00 - 16:55
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Marianne Poot
Toelichting	De vergadering vindt in hybride vorm plaats. De vergadering is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De commissievergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan zowel fysiek als digitaal. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Landelijk Gebied. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 11 oktober) bij commissielandelijkgebied@noord-holland.nl Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten na punt 3 eerder beginnen.

0	**leidraad voorzitter** vragen naar werkbezoek stivas vragen werkbezoek PPLG?
1	**Opening en mededelingen**
2	**Inspreekhalfuur**
10:00	
3	**Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, Lijsten moties en toezeggingen**
4	**A-agenda Algemeen**
10:30	
4.a.1	**Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)** In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Agendapunt 4.a.2. betreft de memorie van antwoord, deze wordt 9 oktober

a.s. toegevoegd. In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2024 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en het memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.

4.a.2 **Memorie van antwoord (volgt 4 oktober)**

5 **A-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)**
11:30

5.a **PPLG: Het Initiatiefvoorstel van PvdD transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda cie. Landelijk Gebied oktober 2024)**

Toelichting:
De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het reglement van orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over het initiatiefvoorstel transitiedenken PPLG

6 **lunch**
12:00

7 **A-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Kocken)**

7.a **Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
12:50

Toelichting:
In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van bestuur voor het

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht.

7.b **Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
13:20

Toelichting:
PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring.

Voorstel voor behandeling:
PS adviseren over de voordracht beheernota PWN 2025-2035

7.c **Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**
14:05

Toelichting:
Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidig programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. En anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken.

Voorstel voor behandeling:

PS adviseren over de voordracht Programma Natuurnetwerk 2025

8 **Rondvraag gedeputeerde Kocken**

9 **B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)**
15:05

9.a **C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda cie Landelijk Gebied 9-9-2024)**

Toelichting:
Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces.

Behandelvoorstel:
U kunt het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van de het verzoek, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

9.b.1 **PPLG: PPLG brief PS stand van zaken sept (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Voorstel voor behandeling:
De stand van zaken PPLG met de commissie en de gedeputeerde bespreken.

9.b.2 **Landbouw: C naar B verzoek Ingekomen stuk van aardige buren.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden**

Toelichting:
Op verzoek van de Partij voor de Dieren is het ingekomen stuk van Aardige Buren toegevoegd aan de B agenda en gecombineerd met de bespreking van de PPLG brief.

Voorstel voor behandeling:
U kunt het agendaverzoek met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

10 **Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer**

11 **Sluiting**

12 **C-Agenda Landbouw en Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer**

12.a **Visserij: Convenanten Visserijontwikkelplan (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Het convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland en het convenant Visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust betreffen afspraken voor de uitvoering van het regioplan Hollandse Haringkust en van het regioplan Kop

van Noord-Holland. Deze regioplannen zijn onderdeel van het landelijk Visserijontwikkelplan (VOP) dat op 20 maart 2024 door de toenmalige minister van LNV is goedgekeurd. Voor het Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland wordt € 250.000,- door de provincie beschikbaar gesteld om bij te dragen aan de doelen van het plan voor de regio. De samenwerkingsovereenkomst betreft de vastlegging van afspraken over de uitvoering van het plan.

12.b **Landbouw: Kwartaalverslag Q2 Greenport Aalsmeer (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)**

12.c **Landbouw: Persbericht provincie Noord-Holland over uitvoering plannen landelijk gebied onzeker (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)**

13 **C-Agenda Water en Bodem, Natuur, Landschap**

13.a **Water: Bestuurlijke voortgangsrapportages Regionale Keringen 2023 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

Op grond van de Waterwet zijn provincies belast met het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer, onderhoud, toetsing en verbetering van deze waterkeringen. De drie waterschappen in Noord-Holland presenteren elk jaar een Bestuurlijk voortgangsrapportage over de toetsing en verbetering van de regionale waterkeringen.

13.b **Natuur: Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

13.c **Natuur: Persbericht provincie Noord-Holland inzake subsidie voor snelle aanpak invasieve exotische planten (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)**

13.d **Concern Control en Water: Auditopvolgingslijst peildatum september 2024 (C-agenda Cie Bestuur 21 okt 2024 leidend, C-agenda Cie Landelijk Gebied 14 okt 2024)**

Auditopvolging is een instrument om de doorvoering van overgenomen aanbevelingen van de externe accountant, de Randstedelijke Rekenkamer, de provincie-archivaris en Concerncontrol systematisch te monitoren. Het dient tevens als verantwoordingsinstrument naar PS en sturingsinstrument voor PS. Per halfjaar wordt met peildatum 1 maart (gelijktijdig met de jaarrekening) en

peildatum 1 september (gelijktijdig met de begroting) gerapporteerd aan de directie, GS en PS.

14 C-Agenda Cultureel erfgoed

14.a Erfgoed: Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)

De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland is eind 2021 herzien en is in 2022 aangevuld met Artikel 7 lid 2 onder g, om het combineren van verduurzamingsmaatregelen met restauratiewerkzaamheden te stimuleren. In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is de toezegging gedaan om dit onderdeel van de regeling te evalueren, om te kunnen beoordelen wat de effecten van deze aanvulling zijn.

15 C-Agenda Algemeen

15.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 85 + 86 (C-agenda alle cies oktober)

Verslag concept

Commissie Landelijk Gebied

Datum commissievergadering	:	9 september 2024
Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / corne.borst@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk	
Commissie-adviseur	:	Dhr. C. Borst	
Leden van de commissie	:	BBB	Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga
		VVD	Mw. G. Bakker
		GroenLinks	Statenlid T. Van Wijnen
		D66	Dhr. S. Mülder, mw. K. Jansen
		PvdA	Dhr. T. Wallaart
		JA21	Dhr. I. Mantel, mw. C. Gordijn
		CDA	Mw. W. Koning-Hoeve, dhr. S. Dijk
		FvD	Dhr. J. Dessing, mw. R. de Knegt
		PvdD	Mw. I. Haas, mw. M. van Aesch, dhr. J. Hollebeek
		PVV	Dhr. R. van Tiggelen
		SP	Mw. R. Alberts, dhr. M. Dijksen
		CU	Dhr. M. Klein, Mw. J. Hoogendoorn-van der Maarl
		50PLUS	Mw. A. van de Helm-Chandansingh
		Volt	Mw. J. Schneemann
Gedeputeerden	:	Mw. R. Kocken (GroenLinks), dhr. J. Beemsterboer (BBB)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:		
Notulist	:	mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

0.a	Expertmeeting Ecologische Autoriteit
0.b	Interactieve technische briefing PPLG
1	Opening en mededelingen
2	Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen
3	Inspreekhalfuur
4	A-agenda Algemeen
4.a	Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16 september 2024, Bestuur leidend)
6	Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

15	4.a	Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16 september 2024, Bestuur leidend) (vervolg)
	7	Rondvraag gedeputeerde Kocken
	5	B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)
20	5.a	C- naar B-verzoek PPLG – evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)
	8	Sluiting

0.a Expertmeeting Ecologische Autoriteit

0.b Interactieve technische briefing PPLG

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** heropent de vergadering van de commissie Landelijk Gebied van 9 september 2024 om 15.52 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- De fracties van het CDA, JA21 en Partij voor de Dieren hebben rondvragen ingediend over het schrappen van het NPLG en PPLG.
- GroenLinks heeft drie rondvragen ingediend inzake het Reddelingsplan voor de historische scheepswrakken in de Waddenzee, jacht op ganzen op Texel en over padelbanen in weidevogelgebied Wormer.
- De BBB heeft een rondvraag ingediend over de subsidie van PAS-melders.
- JA21, tot slot, heeft een rondvraag voor gedeputeerde Kocken over wateroverlast in het duingebied.
- Voorafgaand aan de vergadering hebben zich twee insprekers aangemeld voor het inspreekhalfuur.

2 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, termijnagenda, lijsten moties en toezeggingen

De **voorzitter** stelt voor om de rondvraag voor de behandeling van agendapunt 5.a te behandelen vanwege de beperkte tijd deze middag. Hierdoor kunnen de vragen voor de Statenvergadering beantwoord worden. Het C- naar B-verzoek zou dan later behandeld worden, maar niet deze week, omdat donderdagavond al gereserveerd is voor een vergadering van de commissie Ruimte. De voorzitter vraagt of iedereen akkoord gaat met dit voorstel.

Mevrouw **Haas** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren kan instemmen met het later behandelen van het C- naar B-verzoek, maar benadrukt dat zij het graag vóór de aankomende PS-vergadering in de commissie willen bespreken.

De **voorzitter** geeft aan dat er waarschijnlijk geen ruimte meer is om het verzoek vóór de aankomende PS-vergadering te behandelen. De voorzitter stelt voor om te kijken hoe ver ze nu kunnen komen, maar benadrukt dat het belangrijk is om de opmerkingen en vragen kort te houden om de behandeling van alle agendapunten binnen de tijd af te kunnen ronden.

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen opmerkingen ontvangen over de stukken. De voorzitter concludeert dat de verslagen van de vergaderingen van 3 en 17 juni en 4 juli 2024, de termijnagenda, de lijsten moties en toezeggingen ongewijzigd zijn vastgesteld.

3 Inspreekhalfuur

Mevrouw **Volkers**, namens de Stichting ter behoud van het Schoorlse en Noord-

Kennemerduingebied, spreekt haar zorgen uit over de bescherming van het gebied. Ze vindt het onbegrijpelijk dat juist degenen die de natuur moeten beschermen, nu plannen hebben voor boskap. Ze vraagt zich af waarom sommige mensen met afkeer naar de dennenbossen kijken en waarom ze niet de schoonheid kunnen waarderen van wat er in het gebied groeit. Mevrouw Volkers stelt dat deze mensen, die in haar ogen autoritair bepalen wat er in de natuur thuishoort, niet in contact staan met de natuur zelf.

Ze wijst erop dat er al 1171 hectare open duingebied is, maar dat men nog 100 hectare extra wil door boskap, om zeldzame soorten terug te brengen. Dit zou betekenen dat er nog maar 600 hectare bos overblijft voor de liefhebbers. Volgens mevrouw Volkers moeten de burgers water bij de wijn doen, terwijl er al zoveel bos verloren is gegaan. Ze benadrukt haar liefde voor het bos en beschrijft de schoonheid van de dennen op de Hoge Duinen, de geluiden en geuren van de natuur, en de pijn die burgers voelen bij het verlies van hun bossen. Voor mevrouw Volkers is het onbegrijpelijk dat iemand de schoonheid van de dennen niet kan zien, en ze vreest dat verdere boskap onherstelbare schade zal veroorzaken, zowel voor het landschap als voor de mensen die erom geven.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen heeft en dankt mevrouw Volkers voor haar inspraak.

Mevrouw **Jonkman** spreekt in op persoonlijke titel en vraagt aandacht voor het bestaansrecht van naaldbomen, zoals de dennenboom. Ze wijst erop dat naaldbomen al duizenden jaren in het landschap voorkomen, wat blijkt uit vondsten van oude dennenbomen. Volgens haar wordt de waarde van de dennenboom onderschat, ondanks dat deze soort goed is aangepast aan de zandgronden van de kust en een belangrijke rol speelt in de water- en voedingskringloop.

Mevrouw Jonkman benadrukt de ecologische voordelen van naaldbomen: ze blijven het hele jaar groen, bevorderen de regenkringloop, en zuiveren de lucht van fijnstof en CO_2. Daarnaast zijn de dennen in het Schoorlse gebied cruciaal voor kwetsbare soorten, zoals paddenstoelen die elders zijn uitgestorven. Ze uit haar zorgen over de gevolgen van de boskap in Bergen aan Zee in 2009, waarbij duizenden dennen zijn ontworteld. Deze acties hebben volgens haar geleid tot een sterke afname van roofvogels, wat een negatieve impact heeft op de biodiversiteit, aangezien roofvogels noodzakelijk zijn voor een gezond ecosysteem.

Mevrouw Jonkman bekritiseert de plannen om dennen te kappen voor het herstellen van stuifduinen, vooral in een tijd waarin klimaatverandering al grote schade aanricht. Ze maakt zich zorgen over de stijgende zeespiegel, extreme weersomstandigheden, en ontbossing wereldwijd, waarbij veel gekapte bomen eindigen als biomassa of in pelletkachels. Ze roept op tot respect voor alle levensvormen en vraagt aandacht voor de rol van de mens als hoeder van de natuur.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Jonkman voor haar inspraak.

4 A-agenda Algemeen

4.a Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16 september 2024, Bestuur leidend)

In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de Begroting 2024. Daarnaast bevat deze begrotingswijziging de bijstellingen voor 2024 uit de Kaderbrief 2025. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur. Provinciale Staten adviseren over de te nemen besluiten zoals beschreven in de Statenvoordracht. De commissie bespreekt de stukken die betrekking hebben op de portefeuille van de commissie Landelijk Gebied. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 september 2024.

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Gordijn** (JA21) stelt twee korte vragen. Ten eerste vraagt ze waarom er een nadeel van drie ton is door de verhoging van de grondwaterheffing, terwijl ze ervan uitgaat dat deze heffing wordt doorberekend aan de gebruikers van grondwater. Ze vraagt zich af waarom dit bedrag als een negatief element in de begroting staat en waarom het de provincie geld kost.

Ten tweede vraagt mevrouw Gordijn waarvoor de 7,6 miljoen euro uit de reserve landschap precies wordt ingezet. Dit bedrag is namelijk gereserveerd voor de taakstelling van het coalitieakkoord, en ze wil weten welke specifieke taken hiermee worden uitgevoerd.

Mevrouw **Haas** (PvdD) merkt op dat er al het hele jaar wordt gesproken over grote tekorten voor natuurherstel en de voltooiing van het NNN (Natuurnetwerk Nederland). Ze constateert echter dat er nu een onderbesteding van €15 miljoen op dit programma wordt verwacht. Het lijkt erop dat een deel van het budget wordt weggenomen van een programma dat al onder druk staat. De fractie van de Partij voor de Dieren vraagt daarom wat de reden hiervoor is en hoe het resterende bedrag dit jaar nog zal worden ingezet voor natuur, groen en natuurherstel.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt vragen over het programma Natuur en Landelijk Gebied. Ze merkt op dat er een bijstelling van €16 miljoen is, waarbij €13 miljoen minder wordt uitgegeven aan het beschermen en ontwikkelen van natuur en er daarnaast een bezuiniging van €5,3 miljoen bij de baten plaatsvindt. Ze vraagt hoe dit kan, aangezien het belangrijk is om goed onderhoud aan de natuur te plegen als de provincie wil sturen op de staat van de natuur in plaats van op stikstof.

Daarnaast uit mevrouw Koning-Hoeve haar zorgen over de bezuiniging van €1,3 miljoen op het verbeteren van de waterkwaliteit. Ze wijst op het belang van deze middelen voor het behalen van de Kaderrichtlijn Water en stelt voor om dit geld in te zetten, bijvoorbeeld in samenwerking met gemeentes om riooloverstorten te beperken, wat veel watervervuiling veroorzaakt.

Tot slot vraagt ze om opheldering over een storting en onttrekking van €10,9 miljoen bij het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied). Ze vraagt zich af of dit nog nodig is nu het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is geschrapt, of dat het PPLG-geld al is uitgegeven. Ze vraagt om een toelichting.

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt in hoeverre riooloverstorten een provinciale bevoegdheid is. Hij vraagt zich af of dit niet meer een verantwoordelijkheid is van de gemeenten om op te lossen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) verduidelijkt dat ze riooloverstorten als een voorbeeld noemde. Ze stelt voor dat, als er toch geld over is, de provincie samen met de gemeenten kan werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit door dit probleem aan te pakken.

De heer **Wallaart** (PvdA) uit zijn frustratie over de herhaaldelijke begrotingswijzigingen waarbij telkens minder geld wordt uitgegeven aan natuur dan in de democratisch vastgestelde begroting is vastgelegd. Hij vergelijkt dit met de film "Groundhog Day", waarbij hij steeds dezelfde antwoorden van Gedeputeerde Staten verwacht: dat het proces meer tijd kost, moeizaam verloopt en er onzekerheid is vanuit het Rijk. De heer Wallaart benadrukt dat dit zorgelijk is, vooral omdat de PvdA vindt dat er geen tijd te verliezen is en dat er geïnvesteerd moet worden in de natuur, zeker gezien de problemen op landelijk niveau.

Hij wijst op verschillende projecten die vertraging oplopen, zoals Peereboom, Opperwoud, De Nes, PARK21 en Schil Naardermeer, en vraagt of deze projecten voor 2024 daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd, aangezien ze voor €14 miljoen in de boeken staan.

Daarnaast stelt hij kritische vragen over de volgorde van de besluitvorming. Hij vraagt waarom de Provincie niet eerst de onderuitputting duidelijk maakt en het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk) presenteert, voordat ze akkoord moeten gaan met €16 miljoen minder uitgaven. Volgens hem is het vreemd dat GS verwijst naar het PNN 2025, terwijl het nu om de begroting van dit jaar gaat.

De heer Wallaart wijst op de herhaalde onderuitputting en twijfelt aan de betrouwbaarheid van de begroting. Hij noemt als voorbeeld PARK21 in Haarlemmermeer, waar €8 miljoen voor is gereserveerd, ondanks dat de gemeenteraad in april 2023 al besloot geen grondonteigening te doen. Hij vraagt waarom GS optimistisch bleef over dit bedrag. Ook bij andere projecten zoals Opperwoud en De Nes roept de vertraging vragen op, aangezien het definitieve ontwerp al af is.

De heer Wallaart sluit af met de vraag hoe GS ervoor zorgt dat de natuurbegroting betrouwbaar wordt en dat er niet opnieuw vertraging optreedt, zodat het geen herhaling van "Groundhog Day" wordt.

Omdat gedeputeerde Kocken meer tijd nodig heeft om de beantwoording voor te bereiden en vanwege de beperkte vergadertijd, is overeengekomen om eerst de rondvragen aan gedeputeerde Beemsterboer te behandelen voordat gedeputeerde Kocken met de beantwoording start.

6 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

De rondvragen inzake het NPLG worden gebundeld behandeld.

Rondvraag inzake NPLG, ingediend door het CDA en JA21.
Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt vragen naar aanleiding van berichtgeving via de NOS over het mogelijke schrappen van het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Ze vraagt GS om een update over de laatste stand van zaken rond het NPLG en het daaraan gekoppelde PPLG. Daarnaast wil ze weten of er een ander programma of plan in de plaats komt als deze programma's verdwijnen en of daar al meer duidelijkheid over is. Verder vraagt mevrouw Koning-

Hoeve hoe de PAS-melders geholpen en gelegaliseerd kunnen worden als er geen stikstofruimte meer wordt gecreëerd door middel van gebiedsprocessen. Ze vraagt ook wat er gebeurt met het budget voor het PPLG en de ambtenaren die op dit dossier werken in Noord-Holland. Tot slot wil ze weten of de provincie nog een taak op dit dossier zal behouden en wanneer hierover meer duidelijkheid wordt verwacht.

Rondvraag inzake Kabinet schrapt NPLG, ingediend door Partij voor de Dieren.
Mevrouw **Haas** (PvdD) vraagt GS om een eerste reactie op het besluit van het kabinet om de NPLG-processen te staken. Ze wil weten wanneer GS op de hoogte is gebracht van dit besluit en of de provincies van tevoren hierbij betrokken waren. Daarnaast vraagt ze welke acties GS heeft ondernomen of gaat ondernemen richting de ambtelijke organisatie met betrekking tot de werkzaamheden en opdrachten voor de gebiedsprocessen en de ontwikkeling van het PPLG. Verder wil mevrouw Haas weten of GS nog steeds achter de doelen voor natuur, water en klimaat staat, zoals vastgelegd in het bestaande provinciale beleid. Tot slot vraagt ze naar de financiële gevolgen van het schrappen van het NPLG voor de provincie Noord-Holland.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de vragen van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) en mevrouw Haas (PvdD). Hij geeft aan dat de provincie op dit moment afgaat op berichtgeving van de NOS over het schrappen van het NPLG, maar dat er nog geen formele bevestiging is. De provincie wacht op het regeerakkoord om de omvang van de maatregelen te kunnen inschatten. Als het NPLG vervalt, vervalt ook de vraag aan de provincies om een PPLG op te stellen, hoewel dat niet automatisch betekent dat het PPLG ook vervalt. GS oriënteert zich op het doel en de focus van het programma, en de aanpak van provinciale taken in het landelijk gebied blijft belangrijk, ongeacht de ontwikkelingen.

Wat betreft de vraag of er een ander programma voor in de plaats komt, herhaalt gedeputeerde Beemsterboer dat men afwacht wat er in het regeerakkoord staat.

Voor de PAS-melders geeft hij aan dat de provincie via stikstofbanken en maatwerk oplossingen probeert te vinden, zoals met de pilot op Texel. Het Rijk blijft echter verantwoordelijk voor de legalisatie van PAS-melders en er wordt nog gewacht op landelijke regelingen, zoals opkoop- en innovatieregelingen.

Met betrekking tot ambtenaren en budget zegt gedeputeerde Beemsterboer dat het PPLG niet is stopgezet, maar dat er rekening wordt gehouden met een mogelijke vermindering van budgetten. Eerder is al besloten om het aantal gebiedsprocessen niet op te schalen vanwege signalen over verminderde financiering. Over de provinciale taken blijft onduidelijkheid bestaan totdat het regeerakkoord is gepresenteerd.

In reactie op de vraag van mevrouw Haas geeft de gedeputeerde aan dat GS op 4 september via de NOS van het nieuws hoorde, maar formeel nog geen bevestiging heeft ontvangen. GS oriënteert zich momenteel op de voortgang van het PPLG, dat nauw verbonden is met de doelen van het NPLG.

Wat betreft de doelen voor natuur, water en klimaat, bevestigt gedeputeerde Beemsterboer dat GS hier nog steeds achter staat, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Echter, de snelheid waarmee deze doelen kunnen worden gerealiseerd, hangt af van de beschikbaarheid van middelen.

Tot slot meldt hij dat het schrappen van het Transitiefonds en het NPLG betekent dat de provincie geen extra rijksmiddelen meer ontvangt voor het afronden van het NNN. De huidige middelen in de Reserve Groen zijn hiervoor ontoereikend. De Staten zijn hierover eerder al geïnformeerd.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt een korte vervolgvraag. Ze wil weten of het zoeken naar maatwerk voor de legalisatie van PAS-melders, zoals op Texel, afhankelijk is van het PPLG, of dat dit ook zonder het PPLG kan worden uitgevoerd.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat de integraliteit van het PPLG nuttig is voor het bereiken van verschillende doelstellingen, maar dat de pilot op Texel ook zonder het PPLG gewoon doorgaat. De provincie blijft werken aan de legalisatie van PAS-melders, en er is bovendien budget aangevraagd bij het Rijk om deze doelen te ondersteunen.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt of het gezien de onzekerheid rond het PPLG niet verstandiger is om de openstelling van de subsidie voor de blauwe dooradering van NSP GLB, ter waarde van €5,3 miljoen, uit te stellen totdat er meer duidelijkheid is. Hij vraagt ook of de Staten hier niet nog iets over te zeggen hebben voordat de subsidie wordt opengesteld.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij vermoedt dat de subsidie voor de blauwe dooradering onderdeel is van een Europese subsidieregeling, die specifiek gericht is op landschapselementen en niet direct afhankelijk is van het PPLG. Hij voegt toe dat collega Kocken mogelijk meer details hierover heeft en verwacht dat zij dit zal aanvullen wanneer zij aan het woord komt.

De heer **Dessing** (FvD) verduidelijkt dat de subsidie voor de blauwe dooradering expliciet wordt genoemd in het kader van het PPLG. Daarom stelt hij de vraag of het niet beter is om de openstelling van deze subsidie uit te stellen, gezien de onzekerheid rondom het PPLG.

Gedeputeerde **Beemsterboer** verwijst deze vraag door naar gedeputeerde Kocken voor een meer gedetailleerd antwoord.

De heer **Klein** (CU) vraagt of gedeputeerde Beemsterboer kan toezeggen dat, ondanks de mogelijke beperkingen die uit het regeerakkoord voortkomen, alles wat de afgelopen jaren is ontwikkeld en geleerd binnen het PPLG en waar hard aan is gewerkt, zoveel mogelijk wordt voortgezet. Hij merkt op dat hij enig enthousiasme mist in de reactie van de gedeputeerde en vraagt of er binnen de financiële mogelijkheden zoveel mogelijk voortgang kan worden geboekt met de opgedane kennis en ervaring.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat de doelen van het PPLG overeind blijven staan. Hij benadrukt dat het programma wordt voortgezet, ondanks mogelijke bezuinigingen, wat kan betekenen dat sommige zaken langer zullen duren. Gedeputeerde Beemsterboer geeft aan dat GS zich momenteel oriënteert op hoe ze met de nieuwe situatie omgaan en dat de exacte invulling later terugkomt voor verdere discussie.

Rondvraag inzake Reddingsplan voor de historische scheepswrakken in de Waddenzee, ingediend door GroenLinks.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) , mede namens Statenlid Bwefar, vraagt de gedeputeerde naar aanleiding van een brief van drie noordelijke gemeentes over maritiem erfgoed. Statenlid Van Wijnen vraagt of de gedeputeerde bereid is de oproep in deze brief te ondersteunen en namens GS schriftelijk aan de minister te laten weten dat ze achter deze oproep staan. Mocht de gedeputeerde dit niet willen doen, dan vraagt Statenlid Van Wijnen naar de reden hiervoor en wat de gedeputeerde in dat geval wel bereid is te doen op het gebied van maritiem erfgoed.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert positief op de vragen over maritiem erfgoed. Hij geeft aan dat GS op 8 mei een pleidooi heeft gestuurd naar de Tweede Kamer over het behoud van scheepswrakken bij Texel. Deze wrakken, voornamelijk uit de zeventiende eeuw, worden bedreigd door veranderende stromingen in de Waddenzee en dreigen in de komende twintig jaar verloren te gaan. Er worden bijzondere vondsten gedaan, en daarom is een Rijksaanpak nodig vanwege het grote aantal wrakken. Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt dat er goed overleg is met de Rijksdienst en de gemeente Texel. Hij erkent de oproep van de noordelijke gemeenten en geeft aan dat GS bij het ministerie blijft aandringen op een bewuste afweging over het redden van deze schepen.

Rondvraag inzake Jacht op ganzen op Texel, ingediend door GroenLinks.
Statenlid **Van Wijnen** (GL) vraagt naar de aanpak van de jacht op ganzen op Texel, naar aanleiding van een ontvangen brief. Statenlid Van Wijnen is benieuwd of er mitigerende maatregelen worden genomen en, zo ja, welke dat zijn. Ook wil zij weten hoe de provincie omgaat met de aanwezigheid van andere ganzensoorten en hoe deze worden afgewogen ten opzichte van de grauwe gans.

Daarnaast vraagt Statenlid Van Wijnen om verduidelijking van de bewering in de brief dat de provincie "grasduint" in verschillende wetenschappelijke publicaties om haar standpunten te onderbouwen. Zij vraagt de gedeputeerde om toelichting en hoopt dat de gedeputeerde kan bevestigen dat dit niet het geval is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat de pilot in goed overleg met natuurorganisaties, waaronder Natuurmonumenten, tot stand is gekomen. De schade aan natuurgebieden, zoals de rietkragen die worden weggegeten en vertrapt, maakt het voor deze organisaties noodzakelijk om de populatie ganzen terug te brengen, zowel in agrarische gebieden als in natuurgebieden. De aanpak is intensief, maar bedoeld om op de lange termijn diervriendelijker beheer mogelijk te maken door de populatie eerst fors te verminderen.

Gedeputeerde Beemsterboer geeft aan dat er uitgebreide mitigerende maatregelen zijn opgenomen in het Faunabeheerplan en dat de wetenschappelijke onderbouwing daarbij volledig is. Hij biedt aan om de details hiervan, inclusief linkjes, toe te sturen via de griffie. Hij verduidelijkt dat de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord een ontheffing en Natura 2000-vergunning heeft verleend, omdat uit toetsing bleek dat het huidige ganzenbeheer de enige bevredigende oplossing is om schade aan de natuur en landbouw te beperken. De gedeputeerde wijst er ook op dat alle betrokken partijen goed geïnformeerd zijn en dat het Faunabeheerplan de nodige details bevat om de aanpak te onderbouwen.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) geeft aan dat het antwoord van gedeputeerde Beemsterboer voor nu voldoende is en dat zij de aangeboden linkjes en informatie op prijs stelt. Tegelijkertijd

benadrukt zij dat zij niet overspoeld wil worden met een overvloed aan informatie, maar vooral duidelijke en overzichtelijke informatie wenst die tot een heldere conclusie leidt.

Rondvraag inzake Subsidie PAS-melders, ingediend door de BBB.
De heer **Vendrig** (BBB) stelt vier vragen over het nieuws dat het ministerie van Landbouw, Voedselvoorziening en Natuur (LVVN) geld beschikbaar gaat stellen om PAS-melders te helpen, met een budget van €226,9 miljoen verspreid over vier termijnen in drie jaar. Hij vraagt:

1. Of GS dit nieuws al officieel heeft ontvangen en of ze van plan zijn snel een aanvraag te doen, zodat ze de eerste ronde niet missen. Zo niet, vraagt hij of GS informatie zal inwinnen om op tijd aan te vragen.
2. Welke mogelijkheden GS ziet voor de legalisatie van PAS-melders nu er geld beschikbaar is.
3. Of de beschikbare middelen voldoende zijn om alle PAS-melders, interimmers en vrijgestelden in Noord-Holland te helpen. Als dit niet het geval is, vraagt hij welke aanvullende maatregelen GS kan of zal nemen om legalisatie mogelijk te maken.
4. Tot slot vraagt hij hoe GS het proces ziet verlopen en hoeveel tijd er nodig is om alle bedrijven te legaliseren.

Gedeputeerde **Beemsterboer** beantwoordt de vragen van de heer Vendrig (BBB) als volgt:

1. Ja, GS heeft het nieuws ontvangen en heeft al een aanvraag ingediend om in aanmerking te komen voor de beschikbare middelen.
2. Het geld wordt in vier tranches verdeeld over drie jaar, en er zijn nog verschillende subsidieregelingen in ontwikkeling om dit geld beschikbaar te maken. Het loket voor de eerste ronde is geopend van 9 september tot 4 oktober, en GS heeft een aanvraag ingediend om PAS-melders op Texel te voorzien van een rechtsoordeel. Texel fungeert als pilotgebied, gezien de afgebakende ligging en de relatief kleine overschrijding van de kritische depositiewaarde.
3. Het is nog onduidelijk of de beschikbare middelen toereikend zullen zijn om alle PAS-melders en andere betrokkenen te helpen, maar GS blijft zich hier onverminderd voor inzetten. Er is goed overleg met het ministerie hierover.
4. Het proces verloopt stapsgewijs en is complex vanwege de regionale puzzels die opgelost moeten worden. De ervaringen op Texel zullen helpen bij de aanpak in de rest van de provincie. Er zijn vier mogelijkheden om aanvragen in te dienen in de periode 2024-2026. Dit staat echter onder druk vanwege de wettelijke deadline voor legalisatie van februari 2025. GS heeft hierover een gesprek aangevraagd met de minister, en het doel blijft om de bedrijven zo snel mogelijk te helpen. GS benadrukt dat dit primair een verantwoordelijkheid van het Rijk is, waar de provincie aan meewerkt.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aanvullend of er concurrentie te verwachten is van het Rijk, aangezien zij ook een opkoopregeling openstellen en mogelijk de stikstofruimte uit die regeling voor zichzelf zouden kunnen opeisen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat hij geen concurrentie ervaart van het Rijk met betrekking tot de opkoopregeling. Integendeel, er is een goede samenwerking met het Rijk, ook op Texel. Daar werken ze samen met zaakbehartigers van het Rijk, die ook stikstofruimte beschikbaar stellen om te helpen bij het oplossen van de puzzel voor de elf PAS-melders op Texel.

De heer **Wallaart** (PvdA) stelt twee aanvullende vragen. Ten eerste vraagt hij wat er precies met het geld zal gebeuren: wordt het gebruikt om te helpen met vergunningaanvragen of om bedrijven te extensiveren en om te vormen? Hij is niet zeker wat de exacte focus van het gebruik van de middelen is.

Ten tweede vraagt hij of deze vorm van staatsfinanciering voor bedrijven door de staatssteuntoets kan komen, aangezien er mogelijk sprake is van staatssteun.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat de staatssteuntoets deels binnen de pilot getest zal worden. Hij verwijst naar de Lbv-plus-regelingen, die in Europa al zijn goedgekeurd. Aangezien er een wettelijke plicht bestaat om PAS-melders te helpen, is de kwestie van staatssteun minder ingewikkeld, omdat het een overheidstaak betreft waarvoor middelen nodig zijn. Wat betreft de extensivering van bedrijven geeft gedeputeerde Beemsterboer het voorbeeld van melkveehouders op Texel die overwegen om over te stappen naar schapen, omdat schapen minder stikstof uitstoten. Als bepaalde maatregelen niet binnen de staatssteunregels passen, zullen er ontheffingen worden aangevraagd of alternatieve oplossingen worden gezocht.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of het geld alleen bestemd is voor processen en advies, of ook gebruikt kan worden voor de daadwerkelijke opkoop van bedrijven of stikstofruimte. Daarnaast heeft ze een vraag over de tijdlijn: het gedogen van PAS-melders loopt tot 2025, terwijl het geld in drie jaar beschikbaar komt. Ze wil weten hoe deze twee zaken met elkaar te rijmen zijn.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat hij zich bewust is van de tijdlijnkwestie en dat hierover gesprekken worden gevoerd in IPO-verband. Wat betreft de besteding van het geld geeft hij aan dat de middelen relatief breed inzetbaar zijn, wat betekent dat opkoop van stikstofruimte een mogelijkheid is. Of de provincie uiteindelijk stikstofruimte zal opkopen, is echter nog niet zeker en wordt momenteel onderzocht.

4.a Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16 september 2024, Bestuur leidend) (vervolg)

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** erkent het "Groundhog Day" gevoel dat eerder werd genoemd, waarbij steeds dezelfde kwesties terugkomen. Ze legt uit dat dit deels eigen is aan haar portefeuille, omdat veel projecten afhankelijk zijn van andere partijen, zoals terreinbeherende organisaties, gemeentes en waterschappen. Deze partijen hebben eigen agenda's en kunnen niet altijd op hetzelfde moment handelen als de provincie, wat leidt tot vertragingen.

Als de provincie geld reserveert voor een project, zoals bij PARK21, en klaar is om door te gaan, kan het gebeuren dat andere betrokkenen nog niet zover zijn. Dit leidt ertoe dat projecten soms langer duren dan verwacht, ondanks dat de provincie haar deel van de financiering beschikbaar heeft gesteld. Het geld dat niet wordt besteed, gaat terug naar de geoormerkte reserve (in dit geval de reserve Groen) en blijft beschikbaar voor het project in het volgende jaar. Hierdoor wordt het project niet vervangen door andere zaken en blijft de focus behouden.

Gedeputeerde Kocken benadrukt dat de provincie de natuurdoelen niet minder serieus neemt, maar dat de uitvoering soms trager verloopt dan gehoopt, ondanks het beschikbare budget en de plannen. Ze erkent dat dit frustrerend kan zijn, maar ook dat het onvermijdelijk is in situaties waar meerdere partijen betrokken zijn.

Gedeputeerde Kocken geeft aan dat het idee om het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk) eerder te presenteren begrijpelijk is, maar dat elk onderdeel zijn eigen ritme heeft. Het PNN gaat over plannen voor het volgende jaar (in dit geval 2025) en kijkt terug op wat er het voorgaande jaar is gebeurd, inclusief wat niet is gerealiseerd. Dit gedetailleerde overzicht hoort niet thuis bij een begrotingswijziging, die alleen financiële bijstellingen en globale toelichtingen bevat.

De gedeputeerde begrijpt de behoefte aan meer informatie, wat mogelijk inherent is aan de natuurportefeuille, en overweegt om bij toekomstige begrotingswijzigingen een wat uitgebreidere toelichting te geven voor deze portefeuille. Ze ziet dit als een manier om technische vragen, zoals de huidige, te behandelen en dit niet in de plaats te laten komen van het politieke debat. Ze wil hierover nadenken om in de toekomst misschien meer context te bieden bij begrotingswijzigingen.

Gedeputeerde Kocken beantwoordt vervolgens de vragen die in eerste termijn aan haar zijn gesteld. Ten eerste gaat ze in op de vraag waarom de grondwaterheffing dit jaar een negatief resultaat laat zien. Ze legt uit dat dit komt door incidentele kosten, specifiek een bijdrage aan een grootschalig landelijk onderzoek naar zoutintrusie. Hoewel de inkomsten uit de grondwaterheffing stabiel zijn, wordt de eenheidsprijs niet elk jaar aangepast. Door deze grote kostenpost pakt het saldo dit jaar negatief uit in plaats van het gebruikelijke positieve resultaat.

Wat betreft de reserve landschap van €7,6 miljoen legt gedeputeerde Kocken uit dat de opheffing van deze reserve meer een boekhoudkundige kwestie is. Het geld valt terug in de algemene middelen en krijgt niet direct een nieuwe bestemming. Dit betekent dat het bedrag niet specifiek aan een ander project of doel wordt toegewezen, maar later wel een bestemming zal krijgen binnen de algemene middelen van de provincie.

In haar beantwoording over het PPLG en als er geen Transitiefonds is, verwijst ze naar het antwoord van collega Beemsterboer. Ze benadrukt dat de doelen van het PPLG overeind blijven staan, ondanks dat het Transitiefonds van het Rijk niet beschikbaar is. De gedeputeerde onderstreept dat de provincie nog steeds met dezelfde uitdagingen te maken heeft, vooral op het gebied van natuur, water en klimaat. Daarom vindt ze het belangrijk om de incidentele middelen, zoals de €35 miljoen voor de lokale transitie, goed te benutten. Hoewel het Rijk aanvankelijk verwacht werd te voorzien in financiële middelen, heeft gedeputeerde Kocken niet veel vertrouwen dat dit nog zal gebeuren op de schaal die eerder werd verwacht. Ze is daarom blij dat de provincie nog wat incidenteel budget heeft om belangrijke doelen te realiseren en vooruitgang te boeken, ondanks het ontbreken van de landelijke financiering.

Gedeputeerde Kocken reageert ook op de vraag of onderuitputting, oftewel het niet volledig besteden van de beschikbare middelen, te voorkomen is. Ze legt uit dat er hard wordt gewerkt aan het maken van realistische planningen. Als voorbeeld noemt de gedeputeerde de vergunningverlening waar de provincie zelf verantwoordelijkheid voor draagt. Toch geeft ze toe dat onderuitputting in bepaalde gevallen waarschijnlijk onvermijdelijk blijft. Dit komt vooral doordat er vaak meerdere partijen betrokken zijn bij projecten, zoals terreinbeherende organisaties en

gemeentes, die soms niet in staat zijn om op hetzelfde moment als de provincie door te pakken. Ondanks de inspanningen om dit te verbeteren, blijft het een terugkerend probleem. Zowel gedeputeerde Kocken als de Statenleden zouden het liever anders zien, maar ze verwacht dat onderbesteding op het natuurdossier in zekere mate zal blijven voorkomen.

De heer **Dessing** (FvD) licht zijn vraag verder toe, die hij eerder aan gedeputeerde Beemsterboer stelde, en verwijst specifiek naar agendapunt 9.b. Dit betreft de openstelling van de subsidie voor de blauwe dooradering - NSP GLB, waarbij expliciet wordt vermeld dat dit in het kader van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied gebeurt. De subsidie bedraagt maximaal €5,3 miljoen. De heer Dessing vraagt waarom deze subsidie niet wordt gepauzeerd zolang er onduidelijkheid bestaat over het PPLG, aangezien het om een aanzienlijk bedrag gaat. Hij vraagt ook wat de Staten nog te zeggen hebben over deze kwestie en de besteding van deze subsidie.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze nog geen definitief antwoord heeft en voorzichtig moet zijn met haar reactie. Ze legt echter uit dat de regeling voor de groenblauwe dooradering waarschijnlijk neerkomt op het doorzetten van rijksmiddelen die uiteindelijk in de provincie terechtkomen. Deze regeling ondersteunt doelen die in het PPLG staan, en hoewel er onduidelijkheid is over de toekomst van het PPLG, blijven die doelen nog steeds van kracht, ook als ze niet meer onder de paraplu van het PPLG zouden vallen.

De gedeputeerde stelt dat het zonde zou zijn om de subsidie nu te stoppen, omdat de provincie op dit moment de kans heeft om deze rijksmiddelen door te geleiden naar subsidievragers. Dit betekent dat, door de regeling te pauzeren, de provincie mogelijk een kans zou missen om gebruik te maken van deze middelen, wat volgens haar onwenselijk zou zijn.

De heer **Dessing** (FvD) toont begrip voor het feit dat gedeputeerde Kocken haar antwoord voorzichtig formuleert, maar vraagt toch om een definitieve bevestiging. Hij geeft aan dat hij bereid is om die bevestiging schriftelijk te ontvangen, als dat nodig is, zodat er volledige duidelijkheid is over de kwestie.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze later tijdens de vergadering terug zal komen op de vraag van de heer Dessing. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan zal er een schriftelijke reactie volgen om de gevraagde bevestiging te geven.

Tweede termijn commissie

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt gedeputeerde Kocken voor de heldere beantwoording en is blij dat zij het "Groundhog Day"-gevoel deelt. Hij waardeert de toezegging dat er in de toekomst mogelijk een globale toelichting komt op de achterliggende oorzaken van de onderuitputting. De heer Wallaart benadrukt echter dat hij de structurele onderuitputting op natuuruitgaven niet ziet als een louter technische kwestie, maar als een belangrijk politiek punt. Hij geeft aan dat hij graag het gesprek hierover wil voortzetten met het college, omdat het volgens hem cruciaal is om realistisch te begroten en ervoor te zorgen dat de noodzakelijke uitgaven voor de natuur daadwerkelijk worden uitgevoerd. Hij benadrukt dat Provinciale Staten hier bovenop moeten blijven zitten.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) haakt in op de discussie over de structurele onderbesteding en geeft aan dat zij dit probleem inmiddels zo vaak heeft gezien dat het bijna normaal voor haar is

geworden, wat zij als een trieste ontwikkeling beschouwt. Zij wijst erop dat als er elk jaar structureel onderbesteding plaatsvindt, de gestelde doelen ook elk jaar niet worden gehaald. Het lijkt haar onlogisch om dan te zeggen dat de doelen van dit jaar gewoon worden doorgeschoven naar volgend jaar, omdat dit alleen maar leidt tot een chronische opbouw van achterstand. Hoewel Statenlid Van Wijnen erkent dat dit misschien deels onvermijdelijk is, zou zij graag zien dat er in het verdere gesprek hierover ideeën worden besproken over hoe deze structurele onderuitputting kan worden verminderd of voorkomen. Zij vindt het belangrijk om samen met GS in gesprek te gaan over wat de beste aanpak is en welke maatregelen nuttig, nodig of wenselijk zijn om te zorgen dat de doelen wel worden gehaald.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** reageert op de opmerkingen van Statenlid Van Wijnen over onderbesteding. Ze is het niet helemaal eens met de stelling dat onderbesteding per definitie het probleem groter maakt door het doorschuiven van niet-uitgevoerde projecten. Als een project, zoals PARK21, volgend jaar wel wordt uitgevoerd, dan hoeft het niet steeds te worden doorgeschoven, en wordt het probleem dus niet automatisch groter. Ze legt uit dat de bedoeling is om realistisch te plannen, zodat zowel PARK21 als andere gereedstaande projecten in de planning passen en uitgevoerd kunnen worden.

Gedeputeerde Kocken staat open voor een gesprek over de vraag of het probleem van onderbesteding oplosbaar is en wat eraan gedaan kan worden. Ze stelt voor om dit gesprek te combineren met de bespreking van het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk), omdat daar een overzicht van de stand van zaken in zit. Op die manier kan het gesprek met meer detail worden gevoerd zonder extra werk te doen voor een tussentijdse bespreking. Het PNN wordt aan het einde van het jaar verwacht, en gedeputeerde Kocken suggereert dat dit moment goed zou kunnen zijn om het gesprek te voeren, met extra aandacht voor onderbesteding en hoe dit te voorkomen.

De **voorzitter** stelt vast dat de commissie instemt met dit voorstel en dat daarmee het agendapunt hiermee voldoende is besproken.

7 Rondvraag gedeputeerde Kocken

Rondvraag inzake Wateroverlast, ingediend door JA21.
De heer **Mantel** (JA21) licht zijn rondvraag aan gedeputeerde Kocken toe, naar aanleiding van haar toezegging tijdens de Provinciale Statenvergadering van 10 juni 2024 om een coördinerende rol op zich te nemen bij de aanpak van wateroverlast in duingebieden. Hij stelt een aantal korte, gerichte vragen:

1. Welke maatregelen heeft de gedeputeerde tot nu toe genomen om wateroverlast in duingebieden aan te pakken? En welke overheidsinstanties, bedrijven of organisaties zijn daarbij betrokken?
2. Welke concrete maatregelen verwacht de gedeputeerde op korte termijn te kunnen nemen, vooral met het oog op het naderende najaar?
3. Is de gedeputeerde op de hoogte van de samenwerking tussen de Veiligheidsregio en het waterschap HHNK, en van de positieve resultaten die deze samenwerking heeft opgeleverd in de strijd tegen wateroverlast?

4. Is de gedeputeerde van plan om haar coördinerende taak te gebruiken om deze succesvolle samenwerking uit te breiden naar andere gebieden in Noord-Holland?
5. In juni heeft de provincie pompwagens ingezet om wateroverlast op de provinciale weg N510 te beperken. Hoe succesvol was deze methode, en ziet de gedeputeerde mogelijkheden om deze aanpak ook in andere duingebieden van Noord-Holland toe te passen?

Gedeputeerde **Kocken** reageert op de vragen van de heer Mantel en begint met een verduidelijking van haar eerdere toezegging. Ze benadrukt dat de provincie geen primaire taak heeft op dit gebied, maar dat haar rol in het coördineren van de betrokken partijen ligt. Ze heeft niet de intentie dat de provincie alle uitvoerende taken op zich neemt, maar wil juist zorgen dat alle partijen, zoals gemeenten, waterschappen en andere organisaties, goed samenwerken om gaten in de aanpak te dichten. Dit betekent dat de provincie vooral de partijen aan tafel brengt om gezamenlijk te kijken waar nog actie nodig is en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Wat betreft de wateroverlast op de N510, licht gedeputeerde Kocken de reeds genomen maatregelen toe. Sinds februari 2024 heeft de provincie onder andere de zuidelijke weghelft afgesloten, zandzakken geplaatst en pompen ingezet om water af te voeren. In juni werd daar nog aan toegevoegd dat water met pompen werd afgevoerd naar een watergang in de polder. Daarnaast werkt de provincie samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en PWN aan een meer structurele oplossing, namelijk een bronbemalingssysteem, dat moet helpen tot de vervanging van de N510 in 2028. Er is inmiddels draagvlak voor deze aanpak, maar er is nog een natuurvergunning nodig voordat deze methode gerealiseerd kan worden.

Wat betreft de korte termijn, verwacht gedeputeerde Kocken dat, als de vergunning voor bronbemaling wordt verkregen, de bemaling snel gerealiseerd kan worden, met de focus op uitvoering in november of december. Tot die tijd worden waterwagens ingezet om de wateroverlast beheersbaar te houden. Er worden ook peilbuizen geplaatst om de grondwaterstand te monitoren, zodat de pompen tijdig ingezet kunnen worden.

Gedeputeerde Kocken is op de hoogte van de samenwerking tussen de Veiligheidsregio en het waterschap HHNK en noemt de resultaten positief. Hoewel de provincie geen partner is in deze samenwerking, wil ze dit succesvolle model in haar coördinerende rol onder de aandacht brengen van andere partijen om te kijken hoe dit voorbeeld in andere gebieden kan worden toegepast.

Tot slot geeft gedeputeerde Kocken aan dat de inzet van pompwagens op de N510 in zekere zin succesvol is, maar dat dit een arbeidsintensieve en lokale oplossing is die niet overal toepasbaar is. Voor specifieke gebieden, zoals de Nollenvallei, worden er door PWN in goed overleg met lokale verenigingen ook pompen ingezet om water af te voeren. Hoewel dit voor nu helpt, benadrukt gedeputeerde Kocken dat dit geen duurzame oplossing is. De samenwerking met onder andere de gemeente Bergen, HHNK en de Omgevingsdienst vormt wel een goed begin voor een gezamenlijke aanpak.

De heer **Mantel** (JA21) bedankt de gedeputeerde voor de beantwoording en stelt nog aanvullende vragen. Hij wil weten welke overleggen er al hebben plaatsgevonden of nog gepland staan in het kader van de coördinatie van de wateroverlast in het duingebied. Daarnaast vraagt hij naar de

vergunningverlening voor de bronbemaling: wie is verantwoordelijk voor het verstrekken van deze vergunning en wie neemt de uiteindelijke beslissing?

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de vergunning voor de bronbemaling wordt verleend door de Omgevingsdienst (OD), die in mandaat van de provincie handelt. Ze benadrukt dat de OD de aanvraag objectief moet toetsen aan alle wettelijke vereisten. Of de provincie de uitkomst nu leuk vindt of niet, de vergunning wordt alleen verleend als aan alle criteria wordt voldaan.

Wat betreft de overleggen, geeft gedeputeerde Kocken aan dat er op ambtelijk niveau al overleg is geweest met alle betrokken partijen. Er is echter nog geen groot gezamenlijk overleg geweest. Er staat wel een bestuurlijk overleg gepland, waarbij alle bestuurders van de betrokken organisaties samen met de gedeputeerde om tafel zullen zitten.

Mevrouw **Jansen** (D66) borduurt voort op de vragen van de heer Mantel (JA21) en merkt op dat er al wordt nagedacht over technische oplossingen. Tegelijkertijd herinnert ze zich dat gedeputeerde Kocken in een eerdere vergadering aangaf dat ze haar rol klein wil houden. Mevrouw Jansen wijst erop dat Provinciale Staten de gedeputeerde juist hebben gevraagd om een coördinerende rol op zich te nemen. Ze geeft aan dat er bij lokale afdelingen en bestuurders de indruk is ontstaan dat de gedeputeerde een grotere rol zal spelen dan oorspronkelijk bedoeld, en dat er van haar verwacht wordt dat ze meer verantwoordelijkheid op zich neemt. Mevrouw Jansen maakt zich zorgen over de verwachtingen van lokale bestuurders richting de provincie, vooral met het oog op mogelijke regels en insprekers die kunnen volgen. Ze vraagt de gedeputeerde of ze zich bewust is van deze mogelijke miscommunicatie en of ze de helderheid kan bieden over wat lokale bestuurders precies van haar kunnen verwachten.

Gedeputeerde **Kocken** benadrukt dat zij in de vorige commissievergadering duidelijk heeft aangegeven wat haar rol is. Hierin is zij terughoudend geweest, maar op verzoek van Provinciale Staten heeft zij een coördinerende taak op zich heeft genomen. Ze benadrukt dat het op een misverstand berust als bestuurders denken dat de provincie de problemen volledig naar zich toe trekt. Gedeputeerde Kocken legt uit dat coördineren voor haar betekent dat ze samen met alle betrokkenen onderzoekt waar de gaten liggen en hoe de verschillende partijen binnen hun eigen bevoegdheden verantwoordelijkheid kunnen nemen. Ze zal niet zelf de uitvoerende taken overnemen, aangezien ze daarvoor niet de middelen of mensen heeft.

De heer **Wallaart** (PvdA) stelt een korte vraag, meer gericht aan de heer Mantel (JA21). Hij erkent dat de heer Mantel volledig het recht had om zijn vraag te stellen, maar merkt op dat hij JA21 kent als een nette, rechtse partij. De heer Wallaart vraagt zich af of het niet hoffelijker zou zijn geweest om samen op te trekken met meneer Stam, die in de vorige vergadering veel moeite heeft gedaan om een discussienota te maken.

De heer **Mantel** (JA21) legt uit dat hij meerdere keren contact heeft gezocht met de heer Stam, zelfs tijdens het reces, en dat hij hem uitvoerig heeft geïnformeerd over het betreffende onderwerp, waaronder ook het item over SBS. Hij heeft de heer Stam ook gevraagd om samen te werken, maar volgens de heer Mantel was dit om een of andere reden niet mogelijk. Hij weet niet precies waarom, maar vermoedt dat de heer Stam wellicht is teruggefloten door de coalitie. De heer Mantel geeft aan dat hij de vraag enigszins als een verwijt ervaart, aangezien hij wel degelijk overleg heeft gehad met de heer Stam.

De heer **Wallaart** (PvdA) reageert kort en geeft aan dat zijn opmerking slechts bedoeld was als een check. Hij vindt het antwoord van de heer Mantel duidelijk en helder.

Rondvraag inzake Padelbanen weidevogelgebied Wormer, ingediend door GroenLinks.
Deze rondvraag is aangehouden.

5 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

5.a C- naar B-verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda commissie Landelijk Gebied 9 september 2024)

Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces. De commissie kan het agendaverzoek, en met name de vragen aan de commissie met de indieners van het verzoek, met elkaar en met de gedeputeerde bespreken.

De **voorzitter** legt een dilemma voor aan de commissie: er is nog slechts 20 minuten over, terwijl het laatste agendapunt, het C- naar B-verzoek van het PPLG, waarschijnlijk meer tijd vergt dan beschikbaar is. Het voorstel is om te kijken of er voor de eerstvolgende Statenvergadering een moment gevonden kan worden om dit onderwerp te bespreken, maar er is nog geen ruimte in de agenda.

Mevrouw **Haas** (PvdD) geeft aan dat ze het onderwerp graag voor de komende PS-vergadering wil bespreken, maar benadrukt dat ze voldoende tijd wil hebben en het niet in een kort tijdsbestek wil afhandelen. Ze stelt daarom voor om het eventueel door te schuiven naar de commissievergadering van oktober.

De **voorzitter** stelt daarop voor om het agendapunt op 14 oktober 2024 te behandelen, wat volgens de griffie het beste moment in de agenda is. De commissie stemt daarmee in.

8 Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 17.11 uur.

Sluiting om 17.11 uur.

Provincie Noord-Holland

Nummer	Onderwerp	Fractie	Datum PS	Inhoud	PFH	Stand van zaken GS
M80-2024	Motie: PPLG voor het einde van 2024	D66 Volt PvdD CDA 50PLUS JA21	30-09-2024	PS vragen GS op: - In de PS vergadering van 16 december 2024 een definitief voorstel ter besluit voor te leggen aan welke opgaves gewerkt wordt en hoe deze worden behaald.	Beemsterboer, J.	
M66-2024	Motie lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur	PvdA, GroenLinks	08-07-2024	PS roept GS op om: •Voorstellen uit te werken voor een substantiële voortzetting van SKNL na 2024; •Hierover de Staten voor het einde van 2024 te informeren.	Kocken, R.	
M22-2024	Motie: Specificeren projecten PPLG.	Volt, PvdD, D66, ChristenUnie	04-03-2024	PS vraagt Gedeputeerde Staten om: - Bij het aanleveren van de kaderbrief verder te specificeren welke projecten in aanmerking komen voor een voorschot uit de vrijgemaakte reserve, en waarom deze projecten uiterlijk op commissievergadering Landelijk Gebied van 17 juni aan PS terug te koppelen.	Beemsterboer, J.	11-09-2024: Bij de begrotingsbehandeling zal een specificatie worden opgeleverd van de PPLG projecten/maatregelpakketten die in aanmerking komen voor voorfinanciering uit de reserve PPLG. Eind september verwachten wij duidelijkheid te krijgen over de voorschotbetalingen op de specifieke uitkering voor de koplopersmaatregelen. De reserve PPLG kan naast voorfinanciering ook worden ingezet ten behoeve van definitieve financiering van projecten. Bij de begrotingsbehandeling zal een overzicht worden gegeven van de PPLG-projecten die

						bijdragen aan het behalen van coalitiedoelen. Met uitzondering van de koplopers kunnen wij met de kennis van nu slechts inschatten bij welke projecten het voorfinanciering zal betreffen. 15-05-2024 In dit stadium komen er geen PPLG projecten/ maatregelpakketten in aanmerking voor voorfinanciering uit de reserve PPLG, omdat er nog geen zekerheid is over de Rijksbijdrage. Eerst moet een toetstraject worden doorlopen en moet de regeling (om een specifieke uitkering aan te vragen) nog door LNV worden opengesteld.
M9-2024	Motie: Inventariseren weidevogelgebied en waar de vos geweerd mag worden.	VVD, BBB	04-03-2024	PS verzoekt GS: - Inventariseren of er voldoende aanbod is van jagers die de boeren en landeigenaren kunnen helpen met het beschermen van de weidevogels; - Te inventariseren of er voldoende effect is van de maatregelen die genoemd staan in het faunabeheerplan vos.	Beemsterboer, J.	11-09-2024: Geen nieuwe ontwikkelingen. Op basis van de gepubliceerde beheercijfers zullen we hier een update over kunnen opstellen. Deze wordt verwacht in najaar 2024. 15-05-2024: Geen ontwikkelingen
M181-2023	Motie: Kosten Natuurbeheer verwerken in Kaderbrief 2025	ChristenUnie, Volt, CDA	06-11-2023	PS dragen GS op: - bij de Kaderbrief begrotingsjaar 2025 voldoende budget op te nemen voor het beheren van nieuwe natuur en tevens een realistische meerjarenraming te	Kocken, R.	08-10-2024 uit besluitenlijst GS d.d. 01-10-2024: Het Natuurbeheerplan 2025 bevat de kaders en de natuurdoelen voor de subsidiëring van het (agrarisch) natuurbeheer door de provincie. De provincie stelt hiermee

				maken die in lijn is met de verwachtte groei van de natuur.		jaarlijks subsidie beschikbaar voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer, op basis van aparte openstellingsbesluiten. Deze subsidies zijn bedoeld voor particulieren, terreinbeheerders en agrarische collectieven. Het Natuurbeheerplan 2025 heeft van 11 april tot en met 22 mei 2024 ter inzage gelegen. Besluit GS: 1. Het Natuurbeheerplan 2025, het digitale kaartmateriaal (link: kaartviewer) en de Nota van Beantwoording vast te stellen; 2. De gewijzigde Uitvoeringsregelingen Natuur- en Landschapsbeheer 2016 en Certificering SNL 2024 vast te stellen; 3. De openstellingsbesluiten Natuurbeheer Noord-Holland 2025 en Agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Holland 2025 vast te stellen onder voorbehoud van de vaststelling van de provinciale begroting 2025 door Provinciale Staten; 4. Provinciale Staten te informeren door middel van bijgaande brief; 5. Middels voornoemde brief PS voor te stellen om motie 181-2023 als afgehandeld te beschouwen. Deze motie betreft het opnemen van voldoende budget

						in de Kaderbrief 2025 voor het beheren van nieuwe natuur. Dit is verwerkt in de Kaderbrief 2025-2028. 11-09-24: Is opgenomen in de kaderbrief 2025 15-05-2024: Wordt afgedaan met de kaderbrief. 08-02-2024: Deze kosten zijn ingediend voor de Kaderbrief 2025
M238-2022	Motie Regionale Veenweidestrategie (RVS) zo snel mogelijk concreet!	GroenLinks, PvdA, D66, SP, PvdD, ChristenUnie	21-11-2022	PS verzoeken het College van GS : 1. In de eerste versie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied concrete doelen te formuleren — bij voorkeur op gebiedsniveau - inzake remming en stoppen van bodemdaling, veenherstel, klimaat en water, inzichtelijk te maken wat nodig is om die doelen te halen en hiervoor de richtinggevende uitspraken van december 2018 als startpunt te nemen. 2. In het PPLG aan te geven welke instrumenten zullen worden ingezet om de doelen te halen — waaronder de systeemoplossingen zoals vermeld op pagina 20 van de RVS en instrumenten op het gebied van ruimtelijke ordening, teeltwijzen	Kocken, R.	11-09-2024: Vragen 1, 2 en 3: In de tweede conceptversie voorontwerp PPLG worden voor alle PPLG-deelgebieden concrete en smarte maatregelen uitgewerkt waarmee de doelen van de veenweidestrategie zullen worden gehaald (zie tabel X "Maatregelen bodemdaling". De participatiestrategie staat nog niet goed in het PPLG, maar ze wordt wel in de RVS 1.0 uitgelegd. De keuze en de implementatie van maatregelen gebeurt via gebiedsgerichte samenwerkingsverbanden van boeren, en ook de uitwisseling van kennis tussen gebieden wordt gestimuleerd. 15-05-2024: Geen wijzigingen 08-02-2024: Geen wijzigingen. 20-11-2023: Geen wijzigingen. 02-08-2023: geen actualisatie 05-06-2023 Motie wordt opgepakt en verder uitgewerkt bij en in het PPLG. De motie wordt

				en het provinciale pachtbeleid - en alle instrumenten te bundelen in een zogenaamde 'instrumentenkoffer' voor de gebiedsgerichte aanpak. 3. Voor het proces van voorbereiding en uitvoering van de veenweidestrategie intensief samen te werken met alle betrokkenen in volle breedte zowel sectoraal als geografisch. 4. Bij de toegezegde maandelijkse agendering van het PPLG-proces in de commissie NLG uiterlijk in februari 2023 een update te geven over de beoogde aanpak inzake bodemdaling en veenherstel binnen het PPLG en hierover in gesprek te gaan met de commissie. 5. Tussen nu en de vaststelling van het PPLG onverwijld door te gaan met de aanpak in Laag Holland, de Ronde Hoep, Bovenkerkerpolder, Keverdijksepolder en Polder Westzaan.		afgedaan bij het vaststellen van het PPLG. 02-06-2023, uit besluitenlijst GS d.d. 23-05-2023: De provincie Noord-Holland werkt aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Het PPLG is een provinciale, integrale uitwerking van de nationale opgaven voor biodiversiteit en stikstof, water en bodem en klimaat. Deze opgaven staan in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en vloeien voort uit Europese of mondiale verplichtingen. In aanvulling hierop bevat het PPLG ook een uitwerking van provinciale doelen, zoals voor de thema's landbouw, landschap, erfgoed en recreatie. Zo omvat het PPLG alle nationale en provinciale opgaven voor het landelijk gebied. Besluit GS: 1. De concept-startversie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) vast te stellen; 2. De Statenvoordracht en het ontwerpbesluit vast te stellen; 3. De concept-startversie PPLG en de Statenvoordracht met brief aan Provinciale Staten aan te bieden voor een richtinggevende bespreking; 4. Provinciale Staten te verzoeken de volgende moties als

						afgedaan te beschouwen: 107-2019, 151-2022, 238-2022, 241-2022, 243-2022, 244-2022 en 20-2023; 5. Aan Provinciale Staten voor te stellen het Natuurbeheerplan in de toekomst door Gedeputeerde Staten te laten vaststellen. 11-01-2023 Punt 1 en 2: in het PPLG wordt een uitwerking gemaakt van het provinciale doel naar doelen voor elk van de vijf gebiedsprogramma (waarvan de veenweideproblematiek in drie van de vijf aan de orde is). Ook worden in het PPLG de benodigde instrumenten voor gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied uitgewerkt. Punt 3: dit punt is al geëffectueerd, door de intensieve samenwerking met de Waterschappen en met de andere partijen via o.a. de Regietafel PPLG en Stikstof. PS is hierover geïnformeerd bij brief van 21 december 2022. Wij gaan hier komende tijd mee door in de verdere uitwerking PPLG. Punt 4: dit punt wordt geëffectueerd door het vaste maandelijkse agendapunt PPLG in uw commissie. Op 13 februari zal een technische briefing plaatsvinden t.a.v. PPLG. Hierbij zullen wij

						expliciet stilstaan bij de voortgang op het veenweidendossier. Punt 5: dit punt wordt geëffectueerd doordat alle genoemde gebiedsprocessen doorlopen.
M203-2022	Motie Toekomst van Noord-Hollandse wildopvangcentra borgen.	PvdD, GroenLinks	14-11-2022	PS verzoeken GS: overleggen met o.a. gemeenten en de wildopvangsector te organiseren, met het doel om een mogelijk model voor structurele financiering te verkennen, waarmee een provincie-dekkend netwerk van wildopvangcentra gewaarborgd kan worden. Daarbij ook te inventariseren hoeveel geld nodig is; - dit af ronden voor 15 maart 2023;	Beemsterboer, J.	11-09-2024: Een eerste bijeenkomst is voor de zomer van 2024 georganiseerd, opgevolgd door een bestuurlijk overleg najaar 2024. 15-05-2024: Op 19 maart 2024 zijn hierover schriftelijke vragen 20-2024 beantwoord. M.b.t. praktische uitvoering motie nog geen verdere wijzigingen. 08-02-2024: In de commissie LG van november 2023 is de stand van zaken gedeeld per brief. Het rapport protocollen wildopvang Noord-Holland is opgeleverd. Een bijeenkomst met gemeenten, rijk en spreekbuis van de opvangcentra is nog in voorbereiding. 10-10-2023: Brief met stand van zaken staat geagendeerd voor commissievergadering in PS van 6-11-2023. 09-10-2023: uit besluitenlijst GS d.d. 26-09-2023: In een brief worden Provinciale Staten geïnformeerd over de stand van zaken van de afhandeling van motie 203-2022 'bestuurlijk overleg wildopvang'. Besluit GS:

						Provinciale Staten per brief te informeren over de stand van zaken van de afhandeling van motie 203-2022 'Bestuurlijk overleg wildopvang'. 02-08-2023: Geen wijzigingen. 05-06-2023 PS zijn per brief (kenmerk 1992380/1992382) van 9 maart 2023 nader geïnformeerd over de uitvoering van deze motie. 20-01-2023 Momenteel worden de voorbereidingen getroffen om een bijeenkomst te organiseren waarbij de provincie in gesprek gaat met belanghebbenden over de toekomst van de wildopvang.
M138-2022	Motie sociaal economische impactanalyse gebiedsprocessen	CDA	04-07-2022	PS roepen Gedeputeerde Staten op om: Ervoor te zorgen dat een sociaaleconomische impactanalyse ook verplicht onderdeel uitmaakt van alle gebiedsprocessen die reeds gaande zijn in Noord-Holland.	Beemsterboer, J.	11-09-2024: Op dit moment wordt er advies ingewonnen over de mer-procedure die voor het PPLG zal worden aangehouden. Het advies is om de sociaal economische impactanalyse een volwaardig onderdeel te laten zijn van de vervolgprocedure voor de mer. Wij verwachten hierover in september te kunnen besluiten en zullen u aansluitend daarover informeren. 15-05-2024: Op provinciaal niveau zijn er twee oefensessies geweest om sociaaleconomische impactanalyse uit te voeren. We werken

						verder hoe we de methodiek willen implementeren op gebiedsniveau voor de volgende versie van het PPLG. 08-02-2024: Op provinciaal niveau zijn er twee oefensessies geweest om sociaaleconomische impactanalyse uit te voeren. We werken verder hoe we de methodiek willen implementeren op gebiedsniveau voor de volgende versie van het PPLG. 20-11-2023: Geen wijzigingen 09-08-2023: Een sociaaleconomische impactanalyse maakt deel uit van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Komend half jaar wordt deze uitgevoerd op maatregelen binnen het PPLG op provincieniveau, waarna deze analyse ook wordt uitgevoerd op gebiedsniveau. De verwachting is dat wij u bij de vaststelling van het PPLG door uw Staten een voorstel kunnen doen voor afdoening.. 05-06-2023 Geen wijzigingen 04-01-2023 Een sociaaleconomische toets maakt deel uit van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, dat momenteel in voorbereiding is. Wij verwachten deze motie te kunnen afdoen bij de vaststelling van het PPLG door uw

						Staten, in de tweede helft van 2023. 19-10-2022 Als onderdeel van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) zal een sociaal-economische impactanalyse worden uitgevoerd. Momenteel wordt in landelijk en IPO-verband verkend hoe deze impactanalyse vorm krijgt. Zo'n impactanalyse is immers vooral waardevol als hij landelijk uniform en (dus) vergelijkbaar is. De impactanalyse zal deel uitmaken van het PPLG, dat medio 2023 wordt afgerond. Dat zal ook het moment zijn waarop de motie kan worden afgedaan. 25-07-2022 Dit is een verplicht onderdeel van het in juli 2023 aan het Rijk te leveren Gebiedsprogramma. Met de levering kan de motie als afgedaan worden beschouwd.
M61-2022	Motie Natte weilanden bij de Oeverlanden in NNN opnemen	SP, D66, PvdD,	23-05-2022	PS verzoekt GS: Te onderzoeken of het mogelijk is om deze twee weilanden in het NNN op te nemen, zodat er een mooi en logisch afgerond natuurgebied ontstaat.	Kocken, R.	11-09-2024: Geen wijzigingen 15-05-2024: Geen wijzigingen. 08-02-2024 Geen wijzigingen 20-11-2023: Geen wijzigingen 02-08-2023: Er is inmiddels een inrichtingsplan en begroting gemaakt. Momenteel loopt overleg met de hoofdeigenaar. Afhankelijk van de voortgang daarvan kan het voorstel worden meegenomen in de eerstvolgende

						begrenzingenronde. 05-06-2023 Er wordt nu een ecologisch onderzoek uitgezet naar de inrichting van het gebied. 19-01-2023 We zijn ambtelijk in gesprek met de Luchtverkeersleiding, een van de eigenaren. De vraag is ook gesteld aan Rijkswaterstaat, de andere eigenaar met een groot deel van de grond. Het antwoord daarop is nog niet ontvangen. De gemeente Amsterdam heeft laten weten dat het begrenzen als NNN niet strookt met de uitgangspunten voor dit deel van de Oeverlanden in de Omgevingsvisie2050 van Amsterdam. 28-10-2022 Geen wijzigingen. 22-08-2022 Zodra de motie compleet is (wij wachten op een kaart) kan deze motie in behandeling worden genomen.
M214-2021	Motie Broedplaats Blakende Bollen	GroenLinks, PvdD, SP, D66, CDA	08-11-2021	PS verzoeken het college: 1. Het landelijke fieldlab biologische bloembollen op het terrein van Huiberts Bloembollen dat er mede op is gericht scholieren, studenten en wetenschappers een plek te geven voor ontmoeting en inspiratie een extra impuls te geven. 2. Dat te doen	Beemsterboer, J.	02-08-2023: Bij brief van 30 mei 2023 hebben wij u een voorstel gedaan voor het afdoen van deze motie. 05-06-2023 Fieldlab is officieel gestart. 02-06-2023: uit besluitenlijst GS d.d. 30-05-2023: Provinciale Staten hebben met motie M214-2022 het college van opgeroepen om het fieldlab bloembollen een impuls te geven.

				door aanstelling bij het fieldlab van een kwartiermaker die binding heeft met de sector, de broedplaats kan helpen ontwikkelen, relaties kan leggen, als ambassadeur kan optreden en telers kan helpen bij het opzetten van structurele meerjarige projecten (bodembeheer, teelt en gewasbescherming op natuurlijke basis en waterbeheer). 3. Hiervoor €50.000 op te nemen in de begroting 2022.		Het college informeert Provinciale Staten op welke wijze invulling is gegeven aan deze motie. Besluit GS: 1. een brief aan Provinciale Staten te verzenden; 2. Provinciale Staten te verzoeken motie M214-2021 als afgedaan te beschouwen. 11-01-2023 De partijen in het veldlab zijn gestart met concrete projecten en thans wordt inzet gepleegd op het intensiveren van de samenwerking. 18-10-2022 Stichting fieldlab Bol is opgericht en de projectleider is aan de slag 25-07-2022 Voor het veldlab is recent een stichting opgericht en een projectleider aangetrokken. 20-04-2022 Om het veldlab te realiseren werkt een aantal partijen met een projectleider samen aan de oprichting van een stichting en de voorbereiding van teeltprojecten. Er is een bedrag van € 50.000,- gereserveerd op de begroting. 23-12-2021 Wij zijn met partijen in het gebied in gesprek om het veldlab in 2022 op te starten.
M116-2020	Leidraad Weidevogels	GroenLinks, PvdD	05-10-2020	PS verzoeken het college van GS te komen met een voorstel voor een Leidraad Habitat voor Weidevogels	Kocken, R.	11-09-2024: Wordt meegenomen bij de wijziging van het BPL naar BL volgend jaar 15-05-2024: Geen wijzigingen. 08-02-

				voor gemeentes om te raadplegen als zij deze kernkwaliteit in stand moeten houden.		2024: Leidraad wordt uitgewerkt. Verwachting is in Q3 motie af te doen. 20-11-2023: Geen wijzigingen 09-08-2023: Geen wijzigingen 05-06-2023 Geen wijzigingen 20-01-2023 De leidraad Weidevogels wordt momenteel opgesteld. Het resultaat wordt dit najaar opgeleverd. 18-10-2022 In behandeling, wordt nu uitgewerkt na gereed komen analyse weidevogelmonitoring 25-07-2022 de leidraad Weidevogels wordt momenteel opgesteld. Het resultaat wordt dit najaar opgeleverd. 12-04-2022 De Leidraad weidevogels is in ambtelijke voorbereiding en zal naar verwachting in juni 2022 door ons college worden vastgesteld en ter bespreking aan de Statencommissie worden aangeboden (B-agenda). 10-01-2022 Door bestuurlijke ontwikkelingen op het weidevogeldossier (o.a. het Aanvalsplan Grutto) die veel ambtelijke capaciteit vroegen, zijn wij nog niet in de gelegenheid geweest de leidraad in voorbereiding te nemen. Onze inschatting is dat de leidraad medio 2022 kan worden vastgesteld 20-10-2021 Door bestuurlijke

						ontwikkelingen op het weidevogeldossier (o.a. het Aanvalsplan Grutto), die veel ambtelijke capaciteit vroegen, zijn wij nog niet in de gelegenheid geweest de leidraad in voorbereiding te nemen. Onze inschatting is dat de leidraad medio 2022 kan worden vastgesteld. 01-06-2021 Het vormgeven van het Actieplan weidevogels is gepland voor het najaar van 2021. 17-03-2021 Het opstellen van de leidraad is in ambtelijke voorbereiding. Het is ons voornemen de leidraad uiterlijk eind 2021 vast te stellen. 11-01-2021 Het opstellen van de leidraad is in ambtelijke voorbereiding. Het is ons voornemen de leidraad uiterlijk eind 2021 vast te stellen.

Planningsoverzicht GS commissie Landelijk Gebied
september 2024

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. Landelijk Gebied of PS)

						2025				GS	Behandeling
	27-05	17-06	09-09	14-10	25-11	Q1	Q2	Q3	Q4		*Hier kunnen werkafspraken en duiding worden opgenomen*
Algemeen											
1e Begrotingswijziging										allen	
2e Begrotingswijziging										allen	
Laatste begrotingswijziging										allen	
Jaarstukken en Kaderbrief										allen	
Begroting										allen	
PPLG											
PPLG		B- 1e concept vooront werp	TB	Brief	Volledig concept voorontwerp	A-stuk				Kocken en Beemsterboer	PPLG komt meerdere keren terug. GS wil de commissie in drie stappen meenemen naar het voorontwerp PPLG. - 17 juni de PPLG 1e concept met specifiek keuzevraagstukken en vragen aan de commissie. - 9 september zal een technische interactieve sessie gepland worden. - 14 oktober Bespreken we een informatieve brief vanwege landelijke wijzigingen in het beleid. - 25 november behandeling volledig concept voorontwerp - In het tweede kwartaal van 2025 zal het stuk ter besluitvorming voorliggen.
Portefeuille Natuur en water											
Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL)										Kocken	Natuurbeheerplan en openstellingen SNL
Invasieve exoten										Kocken	GS haalt uw input op
Natuurdoel analyses				x	x					Kocken	Gs sturen de NDA's ter informatie door aan PS. De vier eerste definitieve NDA's (voor Laag Holland) zijn al ter informatie naar PS gestuurd. De andere twaalf zullen nog volgen. Als deze planning door de Ecologische Autoriteit gehaald wordt dan verwachten we onze NDA's in het derde kwartaal 2024.
Waterbodem sturend							Q2			Kocken	Het gaat om een technische briefing om PS mee te nemen in de bedoeling en inzet Koppeling met oa PPLG in Q3.
Beleid klimaatadaptatie							Q2/Q3	Q2/Q3		Kocken	A of B agenda in Q2/Q3.
Natuurherstelwet				Q4						Kocken	Technische briefing naar aanleiding van verzoek CDA.
Werkbezoek PWN						3 maart				Kocken	De commissie is akkoord gegaan met een werkbezoek. Deze wordt 3 maart geoprganiseerd.
Portefeuille Landbouw en Visserij											
Evaluatie Voedselvisie										Beemsterboer	
Portefeuille Dierenwelzijn en Faunabeheer											

Planningsoverzicht GS commissie Landelijk Gebied
september 2024

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. Landelijk Gebied of PS)

						2025				**GS**	**Behandeling**
	27-05	**17-06**	**09-09**	**14-10**	**25-11**	**Q1**	**Q2**	**Q3**	**Q4**		*Hier kunnen werkafspraken en duiding worden opgenomen*
Terugkoppeling van de verkenning financiering wildopvang											Q4 2024 of Q1 2025
Expertmeetings											
Expertmeeting Rechten voor de Waddenzee				16-10							Een expertmeeting over de kansen, gevolgen en toepassingen van het toekennen van rechten aan de Waddenzee. Staten van Friesland en Groningen en de waterschappen ook uitnodigen (motie van 30 mei). Zal plaatsvinden 16 oktober.
Expertmeeting Ecologische Autoriteit			09-09								Wordt gepland als de adviezen binnen zijn. Zal plaatsvinden op 9 september

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16284
Extern Zaak ID	2270404
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	4.a.1
Titel	Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	14 oktober 2024

Toelichting

In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Het college besluit de begroting 2025 ter besluitvorming toe te zenden aan Provinciale Staten.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

J. Zweers

CZ/FIN

Telefoonnummer +31627026752

jeroen.zweers@noord-holland.nl

Verzenddatum

29 AUG. 2024

Kenmerk

2270404/2300843

Betreft: Begroting 2025

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit inclusief bijlagen, over de begroting 2025.

In de begroting 2025 zijn de financiële kaders en de voorstellen uit de kaderbrief 2025 verwerkt.

Zoals reeds bij de kaderbrief geconstateerd komt het begrotingsresultaat steeds verder onder druk te staan. Dit betekent dat er in de toekomst mogelijk moeilijke keuzes gemaakt moeten worden om de begroting weer in evenwicht te brengen.

Tijdens eerdere begrotingsbehandelingen hebben wij aangegeven de presentatie van de cijfers zodanig aan te passen dat de leesbaarheid wordt vergroot en het gebruik van plus- en mintekens geen verwarring oproept. Onze doelstelling was om die weergave in de begroting 2025 gereed te hebben. Helaas is gebleken dat dit vanwege een omvangrijke aanpassing in het bedrijfsvoeringssysteem een complexe operatie is, die een zorgvuldige voorbereiding en aanpak vergt. Het betreft niet in alle tabellen het eenvoudig omdraaien van plussen en minnen.

Desondanks, en bij wijze van voorbeeld, presenteren wij u in de bijlage de in de begroting 2025 opgenomen samenvatting, waarin wij handmatig de cijfers hebben voorzien van de vermelding 'voordelig' of 'nadelig'. Uw feedback op deze weergave stellen wij zeer op prijs. Gegeven het feit dat er ook andere methoden zijn om de cijfers in de begroting te presenteren, stellen wij uw Staten voor in de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Rekeningcommissie het gesprek te voeren welke presentatievorm tegemoet komt aan uw wensen, zodat wij doelgericht met de uitwerking daarvan aan de slag kunnen gaan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)
- Voordracht begroting 2025
- Begroting 2025
- Voorbeeld aangepaste financiële weergave

Provincie Noord-Holland

2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 27 augustus 2024

Onderwerp: Begroting 2025

Kenmerk nr: 2270404/ 2300840

1. Inleiding

De begroting is een belangrijk stuurinstrument voor de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten de budgettaire kaders voor het jaar 2025 vaststellen. De begroting is als bijlage bij deze Statenvoordracht toegevoegd.

Deze voordracht bevat beslispunten over de begroting 2025, de onderbouwing van deze beslispunten en een analyse op hoofdlijnen van de financiële ontwikkelingen in 2025. De inhoudelijke toelichtingen en analyses zijn te vinden in de begroting zelf. Daarnaast zijn in deze Statenvoordracht de kredieten ter uitvoering van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) opgenomen.

De begroting 2025 is per 29 augustus ook als webversie te benaderen via http://financien.noord-holland.nl/

Tot slot zenden wij de begroting 2025 na vaststelling door Provinciale Staten conform artikel 195 van de Provinciewet aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Leeswijzer
De begroting bevat veel termen die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om de begroting beter te begrijpen hebben wij een definitie van verschillende termen toegevoegd in de leeswijzer. De belangrijkste term die hierin is opgenomen is de begrote lasten, deze worden aangeduid met een positief bedrag (+/+). Dit bedrag vertegenwoordigt in de begroting het budget dat in de begroting beschikbaar wordt gesteld voor het bereiken van de bijbehorende doelstellingen. De baten worden aangeduid als een negatief bedrag en hebben een -/- teken.

Om zo efficiënt mogelijk te werken en de tabellen leesbaar te houden hebben we waar nodig de tabellen voorzien van een extra toelichting zoals wanneer een min bedrag als positief gelezen moet worden. Ook zijn in de leeswijzer de definities extra toegelicht

2. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

1. De begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 vast te stellen;

2. De positieve saldi van de jaren 2025 en 2026 aan de algemene reserve toe te voegen ten behoeve van de onzekere beleidsmatige omstandigheden en het negatieve financieringssaldo.
3. De kredieten ter uitvoering van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) beschikbaar te stellen.

3. Onderbouwing besluiten op de begroting 2025

Besluit 1: Begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028

Het begrotingsresultaat
Het begrotingsresultaat 2025 bedraagt € 14,5 mln. voordelig. Het meerjarige begrotingssaldo laat een dalende trend zien en loopt terug tot een begrotingsresultaat in 2028 van € 11,3 miljoen nadelig.

Ontwikkeling financieringspositie en kengetallen
Naast de trend van het begrotingssaldo zorgt de financieringsbehoefte, met name als gevolg van de investeringen, ervoor dat de provincie meerjarig een negatieve kasstroom kent. Aangezien de liquide middelen van de provincie beperkt zijn, en wij sinds vorig jaar vreemd vermogen moeten aantrekken om onze activiteiten te financieren, is het zinvol om ook het effect van de begroting op de financieringsbehoefte te analyseren. De kengetallen die daarvoor onder andere gebruikt worden zijn de solvabiliteit en de netto schuldquote. Deze worden toegelicht in de paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen van de begroting. Het beeld dat hieruit naar voren komt baart zorgen. De netto schuldquote stijgt scherp van 86% in 2024 naar 154% in 2028. De solvabiliteit daalt van 52% in 2024 naar 39% in 2028. Het gevolg van deze trend is dat de rentelasten oplopen zoals hierboven benoemd en een steeds groter beslag zullen leggen op de provinciale begroting. Het eventuele besteden van het positieve begrotingssaldo 2025 en 2026 zou deze schuldquote en de rentelasten nog verder doen stijgen.

Ontwikkelingen begrotingssaldo
De negatieve bijstellingen van het begrotingssaldo worden voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van het provinciefonds en de actualisatie van de rentelasten. Dit is grotendeels het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling en dat naar verwachting extra geldleningen worden aangetrokken. Zie paragraaf 3.3 financiering van de begroting 2025 voor een specificatie van de ontwikkelingen over de extra geldleningen.

De tabel hieronder laat het verloop van het begrotingssaldo 2025-2028 zien ten opzichte van de huidige meerjarenraming. De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de huidige meerjarenraming zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2025. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen (bijstellingen begroting 2025).

	2025	**2026**	**2027**	**2028**
Vigerende meerjarenraming	**310**	**366**	**1.669**	**14.337**
Bijstellingen kaderbrief 2025	-15.799	-16.838	-3.117	-13.643
Bijstellingen begroting 2025	1032	6.878	10.617	10.564
Begrotingssaldo	**-14.457***	**-9.594***	**9.169**	**11.258**

*een negatief begrotingssaldo is voordelig

De mutaties die nieuw in de begroting zijn opgenomen en groter dan €250.000, zijn hieronder nader gespecificeerd en kort toegelicht.

Beleidsdoel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur Extra lasten in verband met herijking fractievergoedingen, formatiewijzigingen bij de Statengriffie en extra budget voor integriteitsonderzoeken.	400	400	400	400
2.1 Bijdrage aan de energietransitie Op basis van motie 58-2024 is in de begroting 2025 een aanvullend budget voor het verduurzamen van maatschappelijke vastgoed opgenomen.	1.500			
4.2 Openbaar vervoer waarborgen Actualisatie berekening afschrijvingen.	-600			
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken Actualisatie berekening afschrijvingen.	-650	-453	-468	-468
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden Actualisatie berekening afschrijvingen.	-5.278	-3.208	-1.513	-1.968
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water Hogere lasten en naar beneden bijstellen van baten voor grondwater. Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwater afgerekend.	351	351	351	351
7.1 Algemene dekkingsmiddelen Actualisatie van de rentelasten van het renteresultaat.	2.220	6.277	7.616	8.606
7.1 Algemene dekkingsmiddelen Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling.	3.450	3.865	4.585	3.996
Overige mutaties <250.000	-361	-354	-354	-353
Totaal mutatie begroting 2025	**1.032**	**6.878**	**10.617**	**10.564**

Structureel evenwicht
Elke provincie moet zorgen voor een begroting die 'structureel en reëel in evenwicht' is of dat dit in de eerstvolgende jaren van de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht. Provinciale Staten stelt daarbij de kaders en controleert het bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van provincies.

Wanneer de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en de meerjarenraming niet aannemelijk maakt dat er een herstel van het evenwicht komt, wordt preventief toezicht ingesteld. Dat houdt in dat de begroting en alle besluiten met begrotingswijzigingen gedurende het jaar vooraf ter goedkeuring aan Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties in Den Haag worden voorgelegd.

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hieronder blijkt dat dit voor het laatste jaar van de meerjarenraming niet het geval is. Dit heeft vooral te maken met de verlaging van het provinciefonds en de hogere rentelasten. Dit houdt in dat enkel vanaf het jaar 2028 de jaarlijks terugkerende lasten niet volledig worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
In 2023 hebben we conform het nieuwe coalitieprogramma een andere koers ingezet waarbij we voor veel ambities die in het verleden uit reserves werden gedekt nu, structurele middelen beschikbaar hebben gesteld. Daardoor hoeft minder een beroep te worden gedaan op bestemmingsreserves. In de onderstaande tabel is de ontwikkeling hiervan te zien: de mutaties aan de reserves nemen vanaf 2026 meerjarig af. Er wordt dus steeds minder onttrokken en vanaf 2028 wordt er per saldo zelfs meer gestort in de reserves. Hier wordt de voorgenomen trend zichtbaar.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460	6.118	14.730	7.751
Structureel begrotingssaldo	**-14.917**	**-15.712**	**-5.562**	**3.507**

Overige ontwikkelingen begroting 2025
Nieuw dit jaar is dat we bij de begroting 2025 een klimaatparagraaf hebben toegevoegd. Zoals in de Kaderbrief is voorgesteld hebben wij deze paragraaf toegevoegd als standaard onderdeel van de begroting.

Verder is ook ten opzichte van de begroting 2024 de paragraaf Wet Open Overheid (WOO) toegevoegd. Dit is de openbaarheidsparagraaf van de provincie Noord-Holland conform Artikel 3.5 van de Wet open overheid. In deze wet is de verplichting opgenomen voor bestuursorganen om informatie uit eigen beweging openbaar te maken: de actieve openbaarmakingsplicht. Informatie moet voor een ieder openbaar worden gemaakt indien dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is.

Bij het opstellen van de jaarstukken 2023 is gebleken, dat de indeling van de tabellen in hoofdstuk 3 programma 8 'Overzicht Financiën en bedrijfsvoering', zoals opgenomen in de begroting 2023, niet

voldoen aan de voorgeschreven indeling conform BBV. De tabellen conform BBV hebben wij in de jaarstukken 2023 toegevoegd. In de begroting 2025 hebben wij naar aanleiding van de jaarstukken 2023 de tabellen aangepast in het programma 'Overzicht algemene middelen en organisatie'.

Tot slot hebben wij in navolging van de motie M164-2023: Europese subsidiestromen inzichtelijk maken (in de begroting) een bijlage toegevoegd bij deze begroting.

Besluit 2: de positieve begrotingssaldi van 2025 en 2026 aan de algemene reserve toe te voegen.

Moeilijke keuzes
De trend van een teruglopend begrotingsresultaat is eerder bij de kaderbrief 2025 geconstateerd. Hierin zijn een aantal bezuinigingsvoorstellen gedaan die door Provinciale Staten deels niet zijn overgenomen. Door met name de ontwikkeling van de financieringspositie, de negatieve ontwikkeling in de uitkering van het provinciefonds en het niet overnemen van deze bezuinigingsvoorstellen staat de begroting vanaf 2027 onder druk. Naast deze ontwikkelingen zijn er ook nog een aantal onzekerheden die bij de kaderbrief 2025 zijn benadrukt. Deze kunnen een forse impact hebben op de financiën. Het betreft de vervallen vrijstelling motorrijtuigenbelasting (MRB) op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. Dit betekent dat er in de toekomst mogelijk moeilijke keuzes gemaakt moeten worden om de begroting weer in evenwicht te brengen, ingrijpende maatregelen zijn hierbij onvermijdelijk. Wij achten het verstandig om in het licht van deze ontwikkelingen en het verloop van het begrotingssaldo, de positieve resultaten voor de jaren 2025 en 2026 achter de hand te houden voor de negatieve begrotingssaldi van de jaren daarna. De kaderbrief 2026 is het eerstvolgende moment waarop het meerjarige beeld van de financiële positie wordt bijgesteld. In deze kaderbrief zullen wij voorstellen doen om tot een sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide ontwikkelpad van onze financiële positie (met name de schuldquote en solvabiliteit) te komen. Ook als hiervoor ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Besluit 3: De kredieten ter uitvoering van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) beschikbaar te stellen.

In de financiële verordening is opgenomen dat kredieten (exclusief BTW) bij de begroting ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Per kredietaanvraag melden wij of voor de maatregelen een bijdrage van derden en/of dekking uit eigen reserves wordt verkregen en welke bedragen uiteindelijk ten laste van welke kapitaallasten komen.

De kredieten zijn in onderstaande tabellen samengevat.

Vervangingsinvesteringen

project-nummer	Begroting 2025 kredietbesluiten vervangingsinvesteringen	kredietsoort	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	totaal krediet	jaar oplevering
VRI-programma	VRI-programma - Vervanging - VRI's einde levensduur door iVRI's deel 1	wegen		12.000.000	12.000.000	2027
N197a-02	N197a-02 - Vervanging - VRI Wijkerstraatweg en LED verlichting	wegen		750.000	750.000	2026
	Totaal kredietbesluiten			**12.750.000**		

Verbeter- en uitbreidingsinvesteringen

project-nummer	Begroting 2025 kredietbesluiten verbeter- en uitbreidingsmaatregelen	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	bijdragen derden	provinciaal financieringsbudget reserve OPI	provinciaal financieringsbudget kapitaallasten	totaal krediet	jaar oplevering
alg-42	Busbaan Wijckermolen (busstation Beverwijk - Wijckermo	4.150.000	250.000	250.000		0	4.400.000	2026
alg-48	Voetgangersoversteken toevoegen bij vervangen VRI's		250.000			250.000	250.000	2027
N197-04	Busbaan Wijckerpoort (Velsertraverse - busstation Bever	24.550.000	1.350.000			1.350.000	25.900.000	2026
N200-06	Kortetermijnmaatregelen Kop van de Zeeweg (N200)	150.000	100.000			100.000	250.000	2024
N510-08	Aanleg bronbemaling		600.000			600.000	600.000	2025
	Wijziging dekking kredieten							
N197-04	Busbaan Wijckerpoort (Velsertraverse - busstation Beverwijk)		0		-250.000	250.000	0	2026
			0	**0**	**-250.000**	**250.000**	**0**	
	Totaal kredietbesluiten		**2.550.000**	**250.000**	**-250.000**	**2.550.000**		

Nieuwe kredietaanvragen

a. **Programma vervanging verkeersregelinstallaties**
maatregel VRI-programma – Vervanging - VRI's einde levensduur door iVRI's **€ 12.000.000**
Het krediet komt ten laste van de kapitaallasten vervangingsinvesteringen.

b. **Vervanging – VRI Wijkerstraatweg en Led verlichting**
maatregel N197a-02 - Vervanging - VRI Wijkerstraatweg en LED verlichting ***€ 750.000***
Het krediet komt laste van de kapitaallasten vervangingsinvesteringen.

c. **Busbaan Wijckermolen (busstation Beverwijk -Wicjkermolen)**
maatregel alg-42 – Verbetering - Busbaan Wijckermolen (busstation Beverwijk-Wijckermolen) **€ 250.000**
De kredietverhoging wordt gedekt door een bijdrage van € 250.000 van de gemeente Beverwijk.

d. **Voetgangersoversteken toevoegen bij vervanging VRI's**
maatregel alg-48 – Verbetering - Voetgangersoversteken toevoegen bij vervangen VRI's **€ 250.000**
Het krediet komt ten laste van de kapitaallasten verbeter- en uitbreidingsinvesteringen.

e. **Busbaan Wijckerpoort (Versertraverse – busstation Beverwijk**
maatregel N197-04 – Verbetering - Busbaan Wijckerpoort (Velsertraverse-busstation Beverwijk) **€ 1.350.000**
De kredietverhoging komt laste van de kapitaallasten verbeter- en uitbreidingsinvesteringen. Voor deze maatregel is reeds een krediet beschikbaar van € 24.550.000. Met deze kredietaanvraag komt het totale krediet op € 25.900.000.
Daarnaast wordt de dekking van het krediet uit de reserve OPI van € 14.050.000 verlaagd met € 250.000 tot € 13.800.000. Dit bedrag komt extra ten laste van de kapitaallasten. Het bedrag van € 250.000 dat hiermee vrijvalt, wordt ingezet als dekking voor de kredietverhoging van maatregel alg-42.

f. **Kortetermijnmaatregelen Kop van de Zeeweg (N200)**
maatregel N200-06 – Verbetering - Kortetermijnmaatregelen Kop van de Zeeweg ***€ 100.000***
De kredietverhoging komt ten laste van de kapitaallasten verbeter- en uitbreidingsinvesteringen. Voor deze maatregel is reeds een krediet beschikbaar van € 150.000. Met deze kredietaanvraag komt het totale krediet op € 250.000.

g. **Aanleg bronbemaling**
Maatregel N510-08 - Verbetering - Aanleg bronbemaling ***€ 600.000***
Het krediet komt ten laste van de kapitaallasten verbeter- en uitbreidingsinvesteringen.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024;

besluiten:

1. De begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 vast te stellen;

2. De positieve saldi van de jaren 2025 en 2026 aan de algemene reserve toe te voegen ten behoeve van de onzekere beleidsmatige omstandigheden en het negatieve financieringssaldo.

3. Ter uitvoering van het iMPI 2025-2032 de volgende kredieten beschikbaar te stellen:

a.	VRI-programma – Vervanging - VRI's einde levensduur door iVRI's	€ 12.000.000
b.	N197a-02 - Vervanging - VRI Wijkerstraatweg en LED verlichting	€ 750.000
c.	Alg-42 – Verbetering - Busbaan Wijckermolen (busstation Beverwijk-Wijckermolen)	€ 250.000
d.	alg-48 – Verbetering - Voetgangersoversteken toevoegen bij vervangen VRI's	€ 250.000
e.	N197-04 – Verbetering - Busbaan Wijckerpoort (Velsertraverse-busstation Beverwijk)	€ 1.350.000
f.	N200-06 – Verbetering - Kortetermijnmaatregelen Kop van de Zeeweg	€ 100.000
g.	N510-08 - Verbetering - Aanleg bronbemaling	€ 600.000

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Programmabegroting 2025

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2025. In deze begroting presenteren wij onze plannen voor 2025 en de middelen die we daarvoor willen inzetten. De basis voor de begroting is het coalitieakkoord Verbindend vooruit!. Inmiddels is onze coalitie ruim een jaar onderweg en volop aan de slag met de verschillende opgaven . Hierbij houden we voortdurend de balans tussen economische groei en leefbaarheid voor ogen.

De Brede Basismonitor helpt ons bij het zoeken naar deze balans. De monitor richt zich op welvaart in de brede zin van het woord en kijkt daarmee veel verder dan besteedbaar inkomen, werkgelegenheid en werkloosheid en het Bruto Regionaal Product (BRP). De Brede Basismonitor signaleert en agendeert ontwikkelingen, om zo beleid vanuit een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken. Daarmee is de monitor relevant voor alle beleidsvraagstukken van de provincie en ook een belangrijke bron voor deze programmabegroting.

Zoals we in de Kaderbrief 2025 al opmerkten, is het voor ons als middenbestuur bij het werken aan de verschillende opgaven wel zaak elastisch te blijven. Zo hebben de ontwikkelingen op het wereldtoneel gevolgen voor de Nederlandse samenleving en economie die zich kenmerkt door zijn openheid. In de Voorjaarsraming van De Nederlandsche Bank (DNB; juni 2024) wordt de verwachting uitgesproken dat de economie in 2025 met 1,3% groeit. Tegelijkertijd wordt verwacht dat de inflatie geleidelijk zal dalen naar iets onder de 2% in 2026. Ontwikkelingen in onder meer Oekraïne en Gaza hebben ook effect op ons land en daarmee op onze provincie.

De ontwikkelingen in de externe omgeving, in combinatie met de toenemende schaarste, vormen een onzekerheid waartoe wij ons te verhouden hebben. De cijfers die het Centraal Planbureau (CPB) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onlangs presenteerden, geven een gemengd beeld. De economie kruipt uit het dal, terwijl de koopkracht aantrekt. Het overheidstekort blijft nipt onder de 3%, de Europese grens.

Deze ontwikkelingen zullen hun weerslag vinden in de begroting die het kabinet-Schoof, dat deze zomer is beëdigd, op Prinsjesdag zal presenteren. De provincie ziet uit naar de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord van de 4 landelijke coalitiepartijen in een meer concreet regeringsprogramma. Dan weten we misschien meer over doelstellingen, aanpak, planning en inzet van rijksmiddelen op de voor ons relevante onderwerpen.

Als provincie blijven we uitgaan van onze ambities en eigen kracht. Want de urgentie is en blijft groot. De samenwerking met maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en andere partners, inclusief het nieuwe kabinet is daarbij heel belangrijk. We willen immers verbindend vooruit!

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2025 1
Voorwoord 2
Inhoudsopgave 3
1 Samenvatting 4
2 Programma's 15
Programma 1 Bestuur 16
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving 23
Programma 3 Ruimte en Wonen 32
Programma 4 Bereikbaarheid 42
Programma 5 Natuur en landelijk gebied 53
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur 68
Overzicht algemene middelen en organisatie 77
3 Paragrafen 84
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 85
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 102
3.3 Financiering 105
3.4 Bedrijfsvoering 111
3.5 Wet open overheid 117
3.6 Verbonden partijen 118
3.7 Grondbeleid 137
3.8 Provinciale heffingen 141
3.9 Klimaatparagraaf 148
4 Financiële begroting 160
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 226
Bijlagen 239

1 Samenvatting

Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2025-2028. De begroting is het stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten (PS) de budgettaire kaders voor het jaar 2025 vaststellen.

In deze begroting zijn de activiteiten van de operationele doelen gebundeld op het niveau van het beleidsdoel. Dit creëert meer samenhang tussen de verschillende activiteiten die bijdragen aan hetzelfde beleidsdoel en hiermee wordt de verantwoording richting de Staten helderder.

Om de provinciebegroting toegankelijk te maken is naast dit boekwerk een animatie van deze begroting gemaakt en een gebruiksvriendelijke webversie van de begroting ontwikkeld. De financiële stukken van de provincie, waaronder de animatie en de webversie van deze begroting, zijn te vinden op de financiële portal op de website van de provincie Noord-Holland.

Brede ontwikkelingen provincie

Met de brede basismonitor Noord-Holland volgen we op een overzichtelijke en systematische manier de belangrijke trends in de provincie. Het doel van de Brede Basismonitor is het verbeteren van de informatie- en sturingswaarde van het beleid van de provincie. Een deel van de indicatoren komt voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Provincies zijn verplicht deze indicatoren op te nemen in de begroting en jaarrekening. De overige indicatoren sluiten aan bij diverse landelijke en provinciale monitoren. Voor de indicatoren in de begroting 2025 wordt de vierde versie van de Brede Basismonitor uit 2024 gebruikt. De Brede Basismonitor is hier te vinden: https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor De Brede Basismonitor kan niet gebruikt worden ter verantwoording voor het gevoerde beleid en doet geen uitspraak over de effectiviteit, efficiency of legitimiteit van het beleid. De maatschappelijke en beleidsopgaven zijn namelijk complex en kennen meerdere betrokken actoren en autonome trends. Daardoor is het directe effect van provinciaal beleid op de waargenomen trends in de Brede Basismonitor niet causaal aan te tonen. De monitor kan wel aanleiding geven tot verdiepend onderzoek, evaluaties of het maken van nieuw beleid. Een aantal indicatoren uit de Brede Basismonitor is niet direct te koppelen aan de begroting, met name omdat het brede ontwikkelingen zijn die niet specifiek raken aan een begrotingsprogramma. Deze zijn wel opgenomen in de Brede Basismonitor omdat ze relevante trends weergegeven.

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1 Bestuur	25.686	25.476	24.069	23.944
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	68.159	64.423	64.275	63.898
3 Ruimte en Wonen	41.256	40.899	32.538	14.748
4 Bereikbaarheid	247.657	232.696	239.671	249.677
5 Natuur en landelijk gebied	167.033	106.341	96.521	82.408
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	38.079	38.663	39.296	33.829
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-488.819	-483.759	-478.298	-480.770
Totaal saldo van baten en lasten	**99.051**	**24.738**	**18.072**	**-12.267**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Stortingen	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekkingen	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Totaal mutaties reserves	**-113.508**	**-34.332**	**-8.904**	**23.525**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**

Toelichting op het begrotingsresultaat

Begrote saldo 2025 en verder

Het begrotingsresultaat 2025 bedraagt € 14,5 mln. voordelig. In de jaren na 2025 laat de begroting een negatief verloop zien. In 2026 laat de meerjarenraming nog een positief saldo van € 9,6 mln. zien. Vanaf 2027 zien we een tekort op de begroting. Voor de jaren 2027 en 2028 blijft een tekort over van respectievelijk €9,2 miljoen en €11,3 miljoen.

Ontwikkeling financieringspositie en kengetallen

Naast de trend van het begrotingssaldo zorgt de financieringsbehoefte, met name als gevolg van de investeringen, ervoor dat de provincie meerjarig een negatieve kasstroom kent. Aangezien de liquide middelen van de provincie beperkt zijn, en wij sinds vorig jaar vreemd vermogen moeten aantrekken om onze activiteiten te financieren, is het zinvol om ook het effect van de begroting op de financieringsbehoefte te analyseren. De kengetallen die daarvoor onder andere gebruikt worden zijn de solvabiliteit en de netto schuldquote. Deze worden toegelicht in de paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen van de begroting. Het beeld dat hieruit naar voren komt baart zorgen. De netto schuldquote stijgt scherp van 86% in 2024 naar 154% in 2028. De solvabiliteit daalt van 52% in 2024 naar 39% in 2028. Het gevolg van deze trend is dat de rentelasten oplopen zoals hierboven benoemd en een steeds groter beslag zullen leggen op de

provinciale begroting. Het eventueel besteden van het positieve begrotingssaldo 2025 en 2026 zou deze schuldquote en de rentelasten nog verder doen stijgen.

Moeilijke keuzes
De trend van een teruglopend begrotingsresultaat is eerder bij de kaderbrief 2025 geconstateerd. Hierin is een aantal bezuinigingsvoorstellen gedaan die door Provinciale Staten deels niet zijn overgenomen. Door met name de ontwikkeling van de financieringspositie, de negatieve ontwikkeling in de uitkering van het provinciefonds en het niet overnemen van deze bezuinigingsvoorstellen staat de begroting vanaf 2027 onder druk. Naast deze ontwikkelingen zijn er ook nog een aantal onzekerheden die bij de kaderbrief 2025 zijn benadrukt. Deze kunnen een forse impact hebben op de financiën. Het betreft de vervallen vrijstelling motorrijtuigenbelasting (MRB) op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. Dit betekent dat er in de toekomst mogelijk moeilijke keuzes gemaakt moeten worden om de begroting weer in evenwicht te brengen, ingrijpende maatregelen zijn hierbij onvermijdelijk. Wij achten het verstandig om in het licht van deze ontwikkelingen en het verloop van het begrotingssaldo, de positieve resultaten voor de jaren 2025 en 2026 achter de hand te houden voor de negatieve begrotingssaldi van de jaren daarna. De kaderbrief 2026 is het eerstvolgende moment waarop het meerjarige beeld van de financiële positie wordt bijgesteld. In deze kaderbrief zullen we voorstellen doen om tot een sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide ontwikkelpad van onze financiële positie (met name de schuldquote en solvabiliteit) te komen. Ook als hiervoor ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Ontwikkelingen begrotingssaldo

De negatieve bijstellingen van het begrotingssaldo worden voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van het provinciefonds en de actualisatie van de rentelasten. Dit is grotendeels het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling en dat naar verwachting extra geldleningen worden aangetrokken. Zie paragraaf 3.3 financiering van de begroting 2025 voor een specificatie van de ontwikkelingen over de extra geldleningen.

Lasten

Uit onderstaande tabel blijkt dat in 2025 de lasten van de provincie begroot zijn op € 743 miljoen. Dit is exclusief het bedrag aan lasten dat betrekking heeft op mutaties (stortingen) van de reserves.

Baten

De begrote inkomsten 2025 voor de provincie zijn € 644 miljoen. De grootste bron van inkomsten voor de provincie zijn de structurele algemene dekkingsmiddelen: het Provinciefonds (€ 294,5 miljoen), inkomsten uit motorrijtuigenbelasting (de opcenten) (€ 294,7 miljoen) en dividenden (€ 7,9 miljoen).

Reservemutaties

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. De mutaties die in de uitgaven zijn doorgevoerd, gedekt vanuit de bestemmingsreserves, zijn te vinden in de staat van het verloop van de reserves bij 4.3.7.1. Dit geldt ook voor de mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat. Vanuit de reserves is totaal een onttrekking van € 245 miljoen begroot ten behoeve van uitgaven in 2025 en een storting van € 131 miljoen ten behoeve van uitgaven in toekomstige jaren.

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	743.138	674.532	663.113	642.626
Baten	-644.087	-649.794	-645.041	-654.893
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Stortingen reserves	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekkingen reserves	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Resultaat	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460	6.118	14.730	7.751
Structureel begrotingssaldo	**-14.917**	**-15.712**	**-5.562**	**3.507**

Sluitende begroting 2025

Uit de regel 'Begrotingssaldo na bestemming ' in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2025 een sluitende begroting heeft. In het meerjarenraming kent de begroting een tekort.

Structureel evenwicht

Elke provincie moet zorgen voor een begroting die ‘structureel en reëel in evenwicht’ is of dat dit in de eerstvolgende jaren van de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht. Provinciale Staten stelt daarbij de kaders en controleert het bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van provincies.

Wanneer de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en de meerjarenraming niet aannemelijk maakt dat er een herstel van het evenwicht komt, wordt preventief toezicht ingesteld. Dat houdt in dat de begroting en alle besluiten met begrotingswijzigingen gedurende het jaar vooraf ter goedkeuring aan Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties in Den Haag worden voorgelegd.

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven blijkt dat dit voor het laatste jaar van de meerjarenraming niet het geval is. Dit heeft vooral te maken met de verlaging van het provinciefonds en de hogere rentelasten. Dit houdt in dat enkel vanaf het jaar 2028 de jaarlijks terugkerende lasten niet volledig worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten.

Overzicht financiële ontwikkelingen

De tabel hieronder laat het verloop van het begrotingssaldo zien ten opzichte van de huidige meerjarenraming (begroting 2025).

Totaaloverzicht mutaties begroting 2025 - 2028 (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Vigerende meerjarenraming	**310**	**366**	**1.669**	**14.337**
Bijstellingen kaderbrief 2025	-15.799	-16.838	-3.117	-13.643
Bijstellingen begroting 2025	1.032	6.878	10.617	10.564
Begrotingssaldo	**-14.457***	**-9.594***	**9.169**	**11.258**

*een negatief begrotingssaldo is voordelig

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2025. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. De mutaties die nieuw en groter dan €250.000 zijn hieronder nader gespecificeerd en kort toegelicht.

Beleidsdoel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur Extra lasten in verband met herijking fractievergoedingen, formatiewijzigingen bij de Statengriffie en extra budget voor integriteitsonderzoeken.	400	400	400	400
2.1 Bijdrage aan de energietransitie Op basis van motie 58-2024 is in de begroting 2025 een aanvullend budget voor het verduurzamen van maatschappelijke vastgoed opgenomen.	1.500			
4.2 Openbaar vervoer waarborgen Actualisatie berekening afschrijvingen.	-600			
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken Actualisatie berekening afschrijvingen.	-650	-453	-468	-468
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden Actualisatie berekening afschrijvingen.	-5.278	-3.208	-1.513	-1.968

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water Hogere lasten en naar beneden bijstellen van baten voor grondwater. Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwater afgerekend.	351	351	351	351
7.1 Algemene dekkingsmiddelen Actualisatie van de rentelasten van het renteresultaat.	2.220	6.277	7.616	8.606
7.1 Algemene dekkingsmiddelen Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling.	3.450	3.865	4.585	3.996
Overige mutaties <250.000	-361	-354	-354	-353
Totaal mutatie begroting 2025	**1.032**	**6.878**	**10.617**	**10.564**

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk staan de inleiding en de samenvatting. In hoofdstuk 2 staat de uitwerking per programma. Dit wordt gedaan aan de hand van de doelenboom. In ieder programma staat welk maatschappelijk doel de provincie nastreeft. Dit is verder uitgesplitst per beleidsdoel met een toelichting op de rol van de provincie.

In de begrotingsopzet is een koppeling tussen de ambities en de beschikbare middelen. Dit is gedaan aan de hand van de 'W-vragen' die het 'Besluit begroting en verantwoording (BBV)' voorschrijft:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het kosten?

In de beschrijvingen van de te bereiken doelen is een nummering aangehouden. Deze nummering komt terug in 'Wat gaan we ervoor doen?'. Het eerste nummer verwijst naar het desbetreffende te bereiken doel, het tweede nummer naar de uit te voeren actie.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten' staan de financiële ontwikkelingen. Alle fluctuaties in de budgettabel groter dan € 1 miljoen euro of groter dan 10% worden hier toegelicht.

Per beleidsdoel wordt een koppeling gemaakt met de Brede Basismonitor. Dit is weergegeven met een link naar de actuele indicator pagina van de Brede Basismonitor.

- In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen. De paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en geven inzicht in aspecten die door de hele begroting heen kunnen lopen. De weergave is verplicht vanuit de BBV.
- Hoofdstuk 4 bestaat uit de financiële begroting en de meerjarenraming en geeft inzicht in de financiële positie van de provincie.
- Hoofdstuk 5 bevat de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling, gevolgd door de bijlagen.

Toelichting op de tabellen bij de programma's

In de 'budgettabel 2025' staan de lasten en baten van de beleidsdoelen en het bijbehorende saldo. Daarnaast staat het totaal aan onttrekkingen van en stortingen aan de beschikbare reserves van het beleidsdoel. In de laatste kolom staat het totaal aan lasten en baten en onttrekkingen en stortingen per beleidsdoel. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

In de tabel 'Wat mag het kosten?' staat per beleidsdoel een meerjarig overzicht. In dit overzicht is het resultaat 2023, begroting 2024 en begroting 2025 en de meerjarenraming 2026 t/m 2028 opgenomen. Dit is uitgesplitst in lasten, baten en onttrekkingen van en stortingen aan de verschillende reserves. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

Financiële terminologie

In de begroting staan veel financiële woorden. Hieronder staan de definities van verschillende termen.

Lasten: De begrote kosten voor de provincie Noord-Holland. Meestal een positief bedrag (+): Dit geeft aan dat het een door PS toegekend budget is dat uitgegeven mag worden voor het doel, of dat er sprake is van nadeel voor de provinciale exploitatie. Bijvoorbeeld: Lasten voor project XYZ € 35.000 N', dan betekent dit dat er € 35.000 aan uitgaven zijn geraamd voor project XYZ. De 'N' staat voor “Nadelig” ten opzichte van de beschikbare provinciale financien.
Baten: De begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland. Dit is een min-bedrag (V = Voordelig) omdat er minder ten laste van de provinciale middelen komt.
Stortingen: Toevoegingen aan de reserves.
Onttrekkingen: Onttrekkingen aan de reserves.
Incidenteel: Budget met een duidelijke einddatum door PS, bedoeld voor een incidenteel doel.
Structureel: Budget zonder einddatum bedoeld voor doorlopend beleid en structureel meerjarig in de begroting opgenomen.

Trends uit de brede basismonitor

In de Brede Basismonitor 2024 is de huidige situatie in Noord-Holland wisselend: de helft van de thema's scoort licht positief en de andere helft licht negatief. Zo zijn Noord-Hollanders over het algemeen gezond en is er een relatief hoog welzijn. Er is veel werk en de arbeidsmarkt is minder gespannen. Alhoewel Noord-Holland de grootste economie van Nederland heeft, is het vertrouwen hierin nog negatief en blijft het grondstoffengebruik stabiel. Mede hierdoor scoort het gehele thema economie licht negatief. Wat betreft bereikbaarheid scoort het Noord-Hollandse OV goed. De coronacrisis heeft wel haar sporen achtergelaten, het OV-gebruik is nog niet terug op het oude niveau. Bovendien worden de wegen weer steeds voller. Ook op de thema's samenleving, natuur en klimaat heeft de provincie een licht negatieve score.

Welzijn

Op het gebied van welzijn is de nabijheid van voorzieningen in het grootste deel van Noord-Holland relatief goed. Basisscholen, bibliotheken en culturele voorzieningen zijn dichtbij in vergelijking met andere provincies. Het aandeel stedelijk groen in verhouding tot de bebouwde omgeving ligt boven het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de steden relatief groen zijn. De ruimte voor recreatie is kleiner dan nationaal. Dit komt vooral door de hoge bevolkingsdichtheid in Noord-Holland. De tevredenheid met het leven en vrije tijd ligt in Noord-Holland het laatste decennium onder het landelijk gemiddelde.

Gezondheid

Bij de indicatoren rond gezondheid scoort Noord-Holland gemiddeld beter dan de meeste andere provincies. De ervaren gezondheid is wel afgenomen en het percentage personen in Noord-Holland met overgewicht laat een lichte stijging zien.

Samenleving

Bij het thema samenleving valt op dat het vertrouwen in anderen relatief hoog is. Ook bleef de opkomst bij verkiezingen voor de Provinciale Staten stabiel. Het vertrouwen in instituties is gedaald na een piek tijdens de coronapandemie. De sociale cohesie, vrijwilligerswerk en sociale contacten in Noord-Holland blijven enigszins achter bij andere provincies.

Economie

De Noord-Hollandse economie is groot, groeit en geniet voorzichtig iets meer vertrouwen. De hoge huizenprijzen hebben effect op de schulden en vermogens van huishoudens. Er wordt veel en steeds meer aan innovatie uitgegeven in de provincie, echter uitgedrukt in het percentage van het bruto regionaal product scoort Noord-Holland licht negatief op innovatiekracht. Qua circulariteit zien we dat het grondstoffengebruik stabiel is, terwijl de provincie inzet op een halvering in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050.

Werk

Het beeld bij het thema werk is overwegend positief. Veel mensen hebben een baan, de werkgelegenheid is hoog en de werkloosheid laag. De Noord-Hollandse arbeidsmarkt is een stuk minder gespannen dan een jaar eerder. Het aantal voortijdig schoolverlaters ligt iets boven het landelijk gemiddelde. Het aantal circulaire banen stijgt, maar de totale hoeveelheid banen stijgt sneller.

Bereikbaarheid

Voor bereikbaarheid is het beeld gemengd. Noord-Hollanders wonen gemiddeld dicht bij een OV-halte. Het OV-gebruik stijgt, ligt consequent hoger dan in andere provincies, maar ligt nog fors onder het niveau van 2019, het laatste jaar voor de coronacrisis. De klantwaardering voor het busvervoer is in Noord-Holland wederom het hoogst van alle provincies. Er wordt door Noord-Hollanders relatief veel gelopen en gewandeld op korte afstanden. De doorstroming op provinciale wegen is iets verslechterd en de verkeersintensiteit nam toe. Het aantal fatale verkeersongevallen neemt sinds 2013 gemiddeld genomen licht toe. De overslag in het Noordzeekanaalgebied is fors afgenomen door de afbouw van de kolenoverslag als gevolg van de energietransitie. Vergeleken met negen benchmarkluchthavens is Schiphol het vliegveld met de vierde hoogste connectiviteit.

Ruimte en wonen

Het beeld voor werklocaties en detailhandel bij het thema ruimte en wonen is positief. De markten voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen zijn in balans. Voor wonen is het beeld overwegend negatief: het woningtekort is groot, de woningprijzen zijn hoog en de woontevredenheid blijft achter. Positief is dat het aantal woningbouwplannen ruim voldoende is om de woningbouwopgave te kunnen halen. Voldoende plannen is geen garantie dat woningbouwopgave ook gehaald wordt. Noord-Holland kent in vergelijking met andere provincies een relatief hoog aandeel bebouwde omgeving. Het beeld voor rijksmonumenten is positief, het aantal monumenten met een onderhoudsstaat ‘slecht’ of ‘matig’ is de laatste jaren gedaald.

Natuur

De scores voor natuur zijn negatief. De biodiversiteit daalt sterker in Noord-Holland dan in de rest van Nederland. De provincie heeft relatief weinig natuurgebied en groenblauwe ruimte per inwoner. Tot 2024 is in provincie Noord-Holland ruim 52 duizend hectare Natuurnetwerk Nederland (NNN) ingericht. Hiermee ligt het percentage ingerichte natuur op 93 procent van de totale doelstelling voor 2027.

Milieu

De indicatoren bij milieu tonen een gemengd beeld. Bij de indicatoren externe veiligheid, geluidsbelasting en lichtbelasting scoort Noord-Holland onder het Nederlands gemiddelde. De lichtbelasting neemt sinds 2020 wel af. De luchtkwaliteit in Noord-Holland is de afgelopen jaren verbeterd. De kwaliteit van zwemwater en grondwater in Noord-Holland voldoen aan de normen. Echter bij het oppervlaktewater voldoet niet één van de waterlichamen in de provincie aan de KRW-norm (Kaderrichtlijn Water). Noord-Holland heeft momenteel geen spoedlocaties waar de risico’s niet beheerst zijn voor het saneren van verontreinigde grond. Vergeleken met andere provincies zijn de emissies voor ammoniak en fosfaat in Noord-Holland relatief laag.

Klimaat

Omdat de beleidsdoelen voor energieverbruik, hernieuwbare energie en CO2-uitstoot nog niet worden gehaald, scoren deze indicatoren bij klimaat (licht) negatief. Hernieuwbare energie en de CO2-uitstoot vertonen wel een positieve trend. Noord-Holland is relatief kwetsbaar voor hittestress, overstromingen en bodemdaling. Hittestress scoort negatief in een verstedelijkte provincie als Noord-Holland door het hitte-eiland effect en de hittestress neemt in de provincie toe.

2 Programma's

Programma 1 Bestuur

Doelen

1. Bestuur
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's
1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Maatschappelijk doel

Overheden zijn steeds meer verweven. Gemeenten werken veel samen in regionaal verband, terwijl regio's en lidstaten meer te maken krijgen met Europese regelgeving. Dit besef van verbondenheid zet de provincie Noord-Holland aan tot samenwerken over de eigen bestuurlijke grenzen heen.

Het streven is om van Noord-Holland, samen met inwoners en partners, een nog mooiere provincie te maken, en de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. De provincie Noord-Holland werkt als een democratisch, transparant en inclusief provinciebestuur, dat oog heeft voor iedereen en inbreng van buiten waardeert.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	11.330	-59	11.271	0	0	11.271
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.917	0	8.917	0	0	8.917
1.3	Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	581	0	581	0	0	581
1.4	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	4.917	0	4.917	-1.366	0	3.551
	Totaal	**25.745**	**-59**	**25.686**	**-1.366**	**0**	**24.320**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Provinciale rol

Provinciale Staten vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten. De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten bij de uitvoering van hun taken.

Wat willen we bereiken?

1. We beschermen de integriteit van het openbaar bestuur in Noord-Holland.
2. We versterken het vertrouwen en draagvlak door duidelijke, effectieve en betrouwbare communicatie.
3. We betrekken Noord-Hollanders op een actieve manier bij beleidsvorming en besluitvorming.
4. We bieden adequate ondersteuning van het provinciaal bestuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We voeren voert integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Deze onderzoeken kunnen zich bijvoorbeeld richten op aanvragers, houders van omgevingsvergunningen, inschrijvers op een aanbesteding en subsidieaanvragers.

1.2 We voeren een actief beleid om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan.

2.1 In 2024 zijn de nieuwe communicatiestrategie en het nieuwe sponsorbeleid vastgesteld. Deze vormen de kaders voor de communicatie in 2025.

2.2 Vanaf 2025 zijn er extra middelen voor communicatie en participatie. Deze middelen gaan naar activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, deelname aan Pride en aandacht voor het koloniale verleden (Keti Koti).

3.1 Op basis van de uitgangspunten voor inwonersparticipatie worden inwoners beter betrokken bij de plannen van de provincie. Er is een nieuwe Statenwerkgroep participatie ingesteld, die onder andere een innovatieve vorm van participatie wil volgen. Gedeputeerde Staten doen een voorstel voor een participatietraject met een innovatieve vorm.

3.2 In 2025 wordt de website van de provincie vernieuwd. Deze gaat begin 2025 live.

4.1 We faciliteren vergaderingen van Provinciale Staten en van commissies, en bieden ondersteuning aan de agendacommissie en het presidium. De activiteiten van Provinciale Staten maken we zichtbaar via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, persberichten en sociale media.

4.2 We organiseren de Willem Arondéuslezing.

4.3 We faciliteren Gedeputeerde Staten door het bieden van secretariële ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel **Faciliteren van het provinciaal bestuur**	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
					(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)	
Totaal lasten	10.839	12.256	11.330	11.360	11.428	11.407
Totaal baten	-58	-434	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	10.781	11.822	11.271	11.301	11.369	11.348
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**10.781**	**11.822**	**11.271**	**11.301**	**11.369**	**11.348**

Financiële ontwikkelingen

- In 2024 ontvangen we een Rijksbijdrage voor de provinciale regietafels (asielbeleid) en is een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het asielbeleid van € 450.000. Hierdoor zijn zowel de baten als de lasten in 2024 hoger dan de structurele omvang van de begroting.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Provinciale rol

De provincie heeft als taak om het functioneren van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te versterken en te borgen voor de inwoners van Noord-Holland. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. De provincie is daarmee (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur en de regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

1. We bevorderen de bestuurskracht van gemeenten en regio’s en de kwaliteit van het openbaar bestuur.

2. We voeren effectief beleid om de provinciale opgaven te realiseren, tussentijds bij te sturen en ons te verantwoorden op basis van actuele informatie en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In alle Noord-Hollandse bestuurlijke regio’s zetten we regiomanagement in.

1.2 We dragen actief bij aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) door ambtelijke en bestuurlijke inzet. De MRA-agenda, die in 2024 is geactualiseerd voor de periode 2025–2028, vormt hiervoor de basis.

1.3 We voeren de actieagenda Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland uit.

1.4 We houden toezicht op andere overheden conform de beleidsnota Interbestuurlijk toezicht 2022-2025. De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten en waterschappen worden gepubliceerd in een Jaarverslag IBT en weergegeven op een interactieve kaart.

2.1 We voeren (vraaggestuurd) beleidsevaluaties uit voor robuuste besluitvorming over nieuw beleid en bijsturing van bestaand beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar op doeltreffendheid geëvalueerd, volgens het Evaluatiekader Subsidies dat Provinciale Staten heeft vastgesteld.

2.2 We zetten actuele (geo)data in voor een goed onderbouwde besluitvorming. We verzamelen en analyseren data en maken beleidsdata en -informatie inzichtelijk, zowel geografisch als via dashboards. Dat doen we onder meer via het Portaal Kaart en Data.

2.3 We monitoren beleid en het ontwikkelen dashboards, zoals de Brede Basismonitor Profieltaart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000
Min is voordelig)

Werken aan gemeenten en sterke regio's	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	7.923	8.876	8.917	8.897	8.907	8.904
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.923	8.876	8.917	8.897	8.907	8.904
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**7.923**	**8.876**	**8.917**	**8.897**	**8.907**	**8.904**

Financiële ontwikkelingen

▪ De gerealiseerde lasten waren in 2023 eenmalig lager dan de begrote uitgaven in de periode 2024-2028 vanwege de vorming van een nieuwe coalitie en het ontwikkelen van nieuw beleid.

1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid

Provinciale rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met een aantal taken waarover hij verantwoording verschuldigd is aan de regering; de zogenaamde rijkstaken. De uitvoering van deze taken draagt bij aan de kwaliteit en de integriteit van het bestuur in Noord-Holland.

Voor de aanpak van ondermijning en het stimuleren van een weerbaar openbaar bestuur is de commissaris bestuurlijk opdrachtgever.

Wat willen we bereiken?

Voor dit beleidsdoel staan de volgende doelstellingen in 2025 centraal:

1. We bevorderen goed bestuur door te zorgen voor goede burgemeesters.
2. We houden toezicht op en bevorderen de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

3. We geven inwoners inzicht in de risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen.

4. We onderhouden goede bestuurlijke contacten met andere overheden.

5. We gaan ondermijning tegen en stimuleren de eigen en lokale weerbaarheid.

6. We voeren taken uit voor het Koninklijk Huis en de uitreiking van koninklijke onderscheidingen.

7. We verzekeren de veiligheid van de provinciale tunnels, onafhankelijk van regulier beheer. In onze provincie gaat het om de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor goede en zorgvuldige benoemingsprocedures voor burgemeesters. Daarnaast benoemt en ontslaat hij waarnemend burgemeesters. Samen met de burgemeesters draagt hij een bijzondere verantwoordelijkheid als hoeder van een integer bestuur.

2.1 We werken samen met Veiligheidsregio's en gemeenten. Hierin is bijzondere aandacht voor de burgemeester die een wettelijke taak heeft op het gebied van openbare orde en veiligheid.

2.2 De commissaris van de Koning organiseert jaarlijks netwerkbijeenkomsten over veiligheidsthema's.

2.3 De provincie volgt de vergaderingen van de algemene besturen van de Veiligheidsregio's.

3.1 Voor het actueel houden van de gegevens op de risicokaart werken we nauw samen met gemeenten en omgevingsdiensten. De risicokaart is afhankelijk van de input van deze organisaties. De productie gebeurt in IPO-verband.

4.1 De commissaris van de Koning legt reguliere bezoeken aan gemeenten af, bemiddelt, adviseert en intervenieert bij bestuurlijke problemen, en verbindt publieke partijen. Hij organiseert bestuurlijke bijeenkomsten, rapporteert over bestuurlijke problematiek en gaat in gesprek.

5.1 In de strijd tegen ondermijning zetten we het lopende weerbaarheidsprogramma voort, aangevuld met maatschappelijke weerbaarheid en veiligheid van ambtenaren en politieke ambtsdragers.

6.1 De koning en leden van het Koninklijk Huis worden in de provincie begeleid door de commissaris. Hij adviseert over organisaties en initiatieven die koninklijke aandacht verdienen en draagt bij aan de organisatie van bezoeken. Hij adviseert over voordrachten voor onderscheidingen en predicaten.

7.1 Jaarlijks doen externe deskundigen onderzoek naar de veiligheid van de tunnels in onze provincie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	429	668	581	579	581	480
Totaal baten	-5	-12	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	424	656	581	579	581	480
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**424**	**656**	**581**	**579**	**581**	**480**

Financiële ontwikkelingen

▪ De uitgaven binnen dit beleidsdoel zijn in de periode van 2024 t/m 2027 hoger dan in andere jaren als gevolg van de ontvangen decentralisatie-uitkering 'weerbaar bestuur kleine gemeenten' die bovenop het structurele provinciale budget voor de weerbaarheid wordt ingezet.

1.4 Belangen van provincie behartigen

Provinciale rol

Veel provinciale taken komen voort of worden sterk beïnvloed door wet- en regelgeving van het Rijk of de Europese Unie (EU). De provincie volgt daarom relevante Europese en landelijke (beleids)ontwikkelingen en signaleert de kansen en belemmeringen die daaruit voortkomen. Samen met partners behartigt de provincie de provinciale belangen in Den Haag en Brussel en stimuleert partijen om de kansen te benutten.

Wat willen we bereiken?

1. We zijn voorbereid op de gevolgen van wet- en regelgeving van het Rijk en de EU.

2. We maken het Rijk en de EU bewust van provinciale belangen, zodat hun wet- en regelgeving bijdraagt aan het coalitieakkoord van de provincie Noord-Holland.

3. We benutten kansen die voortkomen uit Europees of rijksbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In Brussel werken we samen in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) om op de hoogte te zijn van actuele voorstellen en wijzigingen van Europees beleid.

2.1 We zijn lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en werken daarin samen om de belangen van de twaalf provincies bij het Rijk te behartigen.

2.2 We werken samen met diverse Europese organisaties en netwerken om de belangen in Brussel te vertegenwoordigen. De focus van de inzet van Noord-Holland voor het beïnvloeden van Europees beleid staat in de Noord-Hollandse Europastrategie 2022–2030.

3.1 We stimuleren aanvragen voor regionaal beheerde Europese fondsen via een cofinancieringsregeling en een ondersteuningsregeling Europese subsidieaanvragen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	3.821	4.894	4.917	4.699	3.212	3.212
	Totaal baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	3.821	4.894	4.917	4.699	3.212	3.212
	Stortingen						
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	3.043	1.200	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	-943	-1.659	-1.366	-1.154	0	0
	Resultaat	**5.920**	**4.435**	**3.551**	**3.545**	**3.212**	**3.212**

Financiële ontwikkelingen

▪ De lasten zijn in de periode 2023 tot en met 2026 hoger dan de structurele begroting op dit beleidsdoel als gevolg van de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor cofinanciering Europese projecten bij de begroting 2023. Met de inzet van deze middelen stimuleert Noord-Holland met provinciale cofinanciering Noord-Hollandse partijen om gebruik te maken van Europese fondsen ter stimulering van innovaties en verduurzaming.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	Interprovinciaal Overleg (IPO)	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Doelen

2. Klimaat en gezonde leefomgeving
2.1 Bijdragen aan de energietransitie
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland zet zich in om uitstoot van schadelijke stoffen, zoals CO2 en stikstof, te beperken. Dit doet de provincie samen met andere overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven, door zich te committeren aan het landelijk klimaatakkoord. En aan de afspraken die daarna zijn gemaakt: een reductie van 55 procent CO2 ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale provincie in 2050. Daarom is het tegengaan van klimaatverandering één van de speerpunten van de provincie. De energietransitie speelt hierin een belangrijke rol. Hieronder verstaan we de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen om klimaatverandering tegen te gaan en een duurzame energieproductie te bereiken. Maar ook via verduurzaming van de mobiliteit, de gebouwde omgeving, de industrie, de energie-opwek, de landbouw en het landgebruik wil de provincie Noord-Holland bijdragen aan het verminderen van CO2-uitstoot. Dit alles is terug te vinden in de verschillende hoofdstukken van de begroting, zie bijvoorbeeld onder bereikbaarheid en economie (waar maatregelen voor de industrie en het bedrijfsleven aan bod komt).

Naast CO2-reductie werkt de provincie Noord-Holland aan een gezondere fysieke leefomgeving voor de inwoners. De provincie vindt dit een belangrijke opgave, omdat de uitstoot (onder meer door de zware industrie, drukke verkeerswegen en Schiphol) in een aantal gebieden plaatsvindt in de nabijheid van woonwijken. Inwoners staan hierdoor bloot aan schadelijke stoffen of ervaren hinder. De provincie zet zich in voor een goede balans tussen de aanwezigheid van de verschillende functies. De bescherming van de gezondheid weegt zwaar mee bij het maken van ruimtelijke afwegingen. De uitstoot van schadelijke stoffen wordt verder teruggedrongen.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	20.052	-2.282	17.770	-2.857	1.840	16.753
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	53.744	-3.355	50.389	-3.917	445	46.917
	Totaal	**73.796**	**-5.637**	**68.159**	**-6.774**	**2.285**	**63.670**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Provinciale rol

Provincies hebben een belangrijke rol in de ruimte, vooral bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overschrijden. Denk aan bovenregionale warmtebronontwikkeling, maar ook aan het oplossen van knelpunten (zoals netcongestie) in de energie-infrastructuur en het ontwikkelen van een toekomstbestendig energienetwerk. Het Rijk heeft de regie in projecten op nationale schaal. De provincie is het bevoegd gezag voor windparken met een capaciteit tussen de vijf en honderd megawatt. De provincie faciliteert het programmabureau van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) dat zorgt voor zowel de ambtelijke als bestuurlijke regie. Een belangrijk aspect van de provinciale rol is het ondersteunen van gemeenten en andere partijen bij het versnellen van de energietransitie.

Wat willen we bereiken?

1. We realiseren hernieuwbare energieproductie, zoals zonne-energie en windenergie, en verminderen de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen die bijdragen aan de opwarming van de aarde. We streven naar minimaal 50 procent lokaal eigendom bij hernieuwbare energieprojecten.

2. We bevorderen de warmtetransitie.

3. We bevorderen verduurzaming van bedrijventerreinen en (onder andere) de glastuinbouw.

4. Er moet een duurzaam en toekomstig energiesysteem zijn. Dat vraagt om ruimte in de provincie, voor de infrastructuur en eventuele opslagsystemen. We zorgen voor de ruimtelijke besluitvorming die nodig is om versneld de energie-infrastructuur uit te breiden en innovatieve oplossingen te ontwikkelen. We dragen bij aan de waterstoftransitie

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Voorheen lag de focus op het zoeken naar locaties voor de opwekking van duurzame energie. Nu ligt de focus op de uitvoering van de Regionale energie strategieën (RES’en). De provincie ondersteunt en faciliteert dit proces.

2.1 Om het huidige elektriciteitsnet optimaal te benutten, ondersteunen we individuele en collectieve slimme netoplossingen. Dat doen we via kennisontwikkeling, subsidies en advisering door experts.

2.2 We ondersteunen gemeenten bij de warmtetransitie, onder andere via het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE). Het SPDE ondersteunt gemeenten bij het vernieuwen van de transitievisies warmte (TVW) en het omzetten ervan naar een warmteprogramma. Daarnaast gaat het SPDE gemeenten extra ondersteunen bij het daadwerkelijk verduurzamen van de warmtevoorziening van wijken.

2.3 We ondersteunen gemeenten bij het ontwikkelen van warmtenetten, dat is namelijk een complex proces waarmee forse investeringen gemoeid zijn.

3.1 Met het energiebespaarakkoord hebben gemeenten, provincie en Omgevingdiensten afspraken gemaakt om bedrijven via stimulerend toezicht te wijzen op hun plicht om energiemaatregelen te implementeren. Deze aanpak zetten we voort in 2025.

4.1 In 2025 gaan we verder met het versneld realiseren van geplande netuitbreidingen. De provincie maakt afspraken over de procesplanning met gemeenten (veelal het bevoegd gezag), het Rijk (bevoegd gezag voor de grote infrastructurele projecten) en netbeheerders. De Energyboard monitort deze afspraken.

4.2 Met Rijk en gemeenten werkt de provincie aan de ruimtelijke inpassing van de grote infrastucturele projecten.

4.3 We stellen op basis van een energievisie een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) vast. Hierin staat welke infrastructurele projecten prioriteit krijgen om voorbereid te zijn op het energiesyteem in 2050. De netbeheerders gebruiken dit pMIEK voor de investeringsplannen die begin 2026 worden vastgesteld.

5.1 Voor waterstof geeft de provincie invulling aan de waterstofstrategie Noord-Holland, die we in 2024 opstellen. Onderdelen van deze strategie zijn in elk geval:

Het uitvoeren van het Noord-Hollandse Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit.

Het stimuleren van waterstof in de binnenvaart via RH2INE en CONDOR.

Een actieve deelname in de ontwikkeling van een nationaal waterstofnetwerk in Noord-Holland (NZKG en leiding vanaf NZKG naar Rotterdam).

5.2 Daarnaast ondersteunen we het projectbureau NZKG en het Ontwikkelingsbedrijf NHN en/of de New Energy Coalition bij de coördinatie van de waterstofontwikkelingen. Via de omgevingsdiensten verzorgt de provincie de vergunningstrajecten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Bijdragen aan de energietransitie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	29.452	27.364	20.052	18.235	18.961	16.647
	Totaal baten	-1.062	-5.386	-2.282	-2.283	-2.059	0
	Saldo van baten en lasten	28.389	21.978	17.770	15.952	16.902	16.647
	Stortingen						
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	2.867	33	0	0	0	0
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	0	0	0	0	0	0
2.1	Reserve Warmtetransitie	12.867	1.137	1.740	0	0	0
2.1	Reserve Energietransitie	3.967	33	100	100	100	100
	Onttrekkingen						
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	-3.363	-4.329	0	0	0	0
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	-784	-770	-765	0	0	0
2.1	Reserve Warmtetransitie	-12.406	-6.138	0	0	0	0
2.1	Reserve Energietransitie	-4.615	-12.316	-2.092	-308	-254	0
	Resultaat	**26.921**	**-371**	**16.753**	**15.744**	**16.748**	**16.747**

Financiële ontwikkelingen

- Vanaf het jaar 2024 is er voor energie een structureel budget ontvangen vanuit het coalitieakkoord. Daardoor zullen de lasten vanaf 2025 voornamelijk worden gedekt vanuit het structurele budget en niet vanuit de reserve. Maar in 2024 wordt nog wel gebruik gemaakt van het budget uit de reserve. Dit is voornamelijk voor uitvoeringsregelingen die in 2023 zijn opgesteld en doorlopen in 2024. Voor de uitvoeringsregeling aardwarmte onderzoek is € 4 miljoen opgenomen vanuit de begroting en voor de uitvoeringsregeling warmtetransitie gebouwde omgeving NH gaat het om € 1 miljoen.

- In 2024 is ook nog vanuit de reserve budget opgenomen voor kleinere uitvoeringsregelingen en uitvoeringskosten. Dit verklaart het resterende verschil van € 2,5 miljoen.

- Naar aanleiding van motie 58-2024 ‘verduurzamen van maatschappelijk vastgoed is belangrijk’ is in 2025 €1,5 mln. opgenomen voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Provinciale rol

Op een aantal terreinen is de provincie voor bedrijven het bevoegd gezag. Op die terreinen is de provincie verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Denk aan de naleving van wet- en regelgeving in het fysieke domein (onder andere milieu, bodem, energie en natuur). De provincie heeft ook een aantal andere formele taken. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidsbelasting die provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang veroorzaken. De provincie is het bevoegd gezag voor het vaststellen en goedkeuren van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening het bevoegd gezag voor een MER zijn. Bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel bij de verduurzaming naar groen staal en voor windparken. Gezondheidseffecten hebben hierin nadrukkelijk een plek.

Daarnaast is de provincie beleidsmaker. Op basis van de Omgevingswet heeft de provincie ruimte om eigen regels te stellen, die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening. Deze regels kunnen gelden voor milieubeschermingsgebieden (zoals grondwaterbeschermingsgebieden) en voor industrieterreinen van provinciaal belang.

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en het intrekken van de Wet bodembescherming is de taakverdeling tussen provincie en gemeenten veranderd. Gemeenten zijn nu primair verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit in de bovengrond en de provincie voor het grondwater. Daarnaast blijft de provincie het bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven.

Wat willen we bereiken?

1. De diversiteit en dynamiek in ruimtelijke en economische ontwikkelingen in Noord-Holland biedt veel kansen en mogelijkheden voor de provincie en de inwoners, maar legt ook een relatief zware druk op de leefomgeving. De provincie voldoet aan de wettelijke normen en kijkt waar gezondheidswinst te behalen valt. We richten ons voornamelijk op aspecten van de leefomgeving die binnen ons takenpakket vallen of daaraan raken, en waar de grootste gezondheidswinst is te behalen. Vanuit het takenpakket richten we ons met name op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidsbelasting, geur, stof en (ontwikkelingen in) de bodem en ondergrond. En dan

vooral op gebieden waar omwonenden bloot staan aan een hogere concentratie luchtverontreinigende stoffen, depositie van (grof) stof, geur- en geluidshinder, door de nabijheid van zware industrie. Aan de ene kant wilen we de zware industrie die een transitie naar schone productieprocessen ondergaat, behouden (hiertoe hebben we industrieterreinen van provinciaal belang aangewezen). Aan de andere kant willen we omwonenden goed beschermen tegen de negatieve effecten van de zware industrie. Dit geldt bijvoorbeeld voor de regio IJmond en een aantal andere plekken in het Noordzeekanaalgebied, en voor de regio Schiphol. De provincie besteedt in deze gebieden extra aandacht aan een gezonde leefomgeving. Dat betekent onder andere dat sommige bedrijven meer aandacht krijgen dan anderen. De grote opgaven waar Noord-Holland voor staat, vragen om een goede ruimtelijke afweging, waarbij we gezondheid zwaarder laten meewegen.

2. We beschermen en bevorderen een duurzaam, gezond en veilig Noord-Holland door het uitvoeren van de provinciale VTH-taken. Met het uitvoeren hiervan zorgen de omgevingsdiensten ervoor dat de provinciale ambities op het vlak van een gezonde leefomgeving, klimaat, energietransitie, circulaire economie, bodem en natuurverbetering behaald kunnen worden. Door de reikwijdte van de VTH-taken dragen deze ook bij aan het bereiken van maatschappelijke doelen die in andere hoofdstukken van deze begroting aan bod komen. Een stevige en robuuste uitvoeringspraktijk, waarin alle partijen als één overheid samenwerken, is nodig voor het bereiken van deze doelen.

3. We richten ons op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn:

   - Beschermen van de grondwaterkwaliteit voor de openbare drinkwatervoorziening.
   - Saneren van verontreinigingen van bodem en grondwater ter bescherming van mens en milieu en het verhogen van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden.
   - Faciliteren van de energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten).

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie is medeondertekenaar van het Schone Luchtakkoord en voert de gemaakte afspraken uit. De provincie houdt een eigen regionaal luchtmeetnet in stand voor het meten van de luchtkwaliteit. Ook is er een netwerk van elektronische neuzen (eNose) om geurhinder op te sporen. Dit netwerk zetten we onder andere in bij de handhaving op varend ontgassen. Met het project Hollandse Luchten meten we met behulp van burgerwetenschap de kwaliteit van de leefomgeving. In 2024 is het regionaal luchtmeetnet geëvalueerd. Deze evaluatie leidt mogelijk tot enkele aanpassingen in 2025. Met eNOse en Hollandse Luchten gaan we de komende jaren verder. We willen de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen terugdringen en volgen hierin nauwgezet het rijksbeleid. Met de Omgevingsdienst NZKG hebben we afspraken gemaakt over het toepassen van de regels, zoals het maken van een vermijdings- en reductieprogramma bij de bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

1.2 Met het in werking treden van de Omgevingswet heeft de provincie een verantwoordelijkheid gekregen in het bewaken van geluidsbelasting (de zogenaamde implementatie van SWUNG-2) voor provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang. De implementatie krijgt in 2025 verder vorm.

1.3 Met het in werking treden van de Omgevingswet krijgen ook de zogenaamde ‘aandachtsgebieden’ een rol als het gaat om omgevingsveiligheid. Het gaat hierbij om de risico’s van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe technologieën. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk. Zij moeten hiermee rekening houden in de ruimtelijke ordening, maar vaak zijn dit ook gemeente-overstijgende kwesties. In dit soort gevallen zijn we vanuit het thema ‘gezonde leefomgeving’ betrokken. Ook draagt de provincie dan bij aan het omzetten van gemeentelijke plannen naar omgevingsplannen. In samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Port of Amsterdam werkt de provincie aan beleid voor omgevingsveiligheid in Westpoort.

1.4 Als de (milieu)ruimte maximaal wordt benut, betekent dit extra druk op de gezonde leefomgeving. Dit heeft als maatschappelijk effect dat inwoners een steeds groter beroep doen op de provincie om hinder te verminderen en hun leefomgeving gezonder te maken. Dit speelt vooral in de IJmondregio, waarTata Steel is gevestigd, maar ook bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen waarbij woningbouw, industrie en bedrijven in elkaars nabijheid komen. Daarom nemen we een gezonde leefomgeving als uitgangspunt bij gebiedsprocessen die in 2025 lopen en bij de uitwerking van bijvoorbeeld de aangewezen NOVEX-gebieden.

1.5 We zijn in 2024 begonnen met de beleidsontwikking voor een gezonde leefomgeving in Noord-Holland. Naar verwachting stellen Provinciale Staten in 2025 nieuw beleid op dit gebied vast. Bij de totstandkoming hiervan krijgen belanghebbenden de gelegenheid hun standpunt in te brengen.

1.6 Voor 2025 hebben we middelen opgenomen voor verschillende onderzoeken. Zo gaan we onder andere nader onderzoek doen naar de hoeveelheid en samenstelling van grof stof in de lucht in de Ijmond-regio en naar de samenstelling van metalen in de lucht. Het onderzoek naar de beleving van de leefomgeving door inwoners wordt ook (in aangepaste vorm) voortgezet. In het programma Tata Steel 2024–2030 staat dat de gemeenten het voortouw nemen in het opzetten van een omgevingsoverleg tussen bewoners, overheden en Tata Steel. De provincie levert in ieder geval een financiële bijdrage.

Met Tata Steel is een anterieure overeenkomst gesloten voor de kosten die de provincie maakt bij het opstellen van het projectbesluit voor Heracless-Groen Staal. Tata Steel vergoedt deze kosten aan de provincie, ook in 2025. Dit is in de begroting verwerkt.

2.1 De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH) zijn belangrijke instrumenten om de leefomgeving te beschermen en te verbeteren. Deze taken worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten. De provincie zorgt voor voldoende kaders en adequate middelen voor de omgevingsdiensten. De provinciale visie en strategische sturing op de inzet van de VTH-instrumenten zijn verankerd in een Nota uitvoering en handhaving. Hiermee kunnen we de mogelijkheden binnen het huidige systeem van normering, vergunningverlening, toezicht en handhaving beter benutten. Daarbij hoort ook de samenhang tussen de omgevingsdiensten in Noord-Holland en andere partijen in het VTH-stelsel. Deze samenhang vraagt in 2024 en daarna om een stevige(re) samenwerking; het is zaak dat we optreden als één overheid. De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de VTH-taken van omgevingsdiensten hebben we vastgesteld in zogenaamde VTH-strategieën van de omgevingsdiensten. In uitvoeringsprogramma’s legt de provincie vast welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het bereiken van de doelen, prioriteiten en de beoogde kwaliteit.

2.2 Doordat grote maatschappelijke opgaven steeds meer verweven raken, wordt het werk in de uitvoeringspraktijk omvangrijker en complexer. Dat vergt andere competenties en kwaliteiten van medewerkers en vraagt om meer dialoog met omwonenden. De provincie zet concrete stappen in het versterken van de uitvoering, inclusief alle randvoorwaarden. Dat doet de provincie onder meer via het Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) en de jaarlijkse actualisatie van de Beleidsnota uitvoering en handhaving. Ook werkt de provincie aan het voorkomen en opheffen van knelpunten in wet- en regelgeving. Dit kunnen we niet alleen, we doen dat samen met gemeenten en het Rijk. Daarnaast zet de provincie vanaf 2025 extra middelen in voor het intensiveren van de VTH-taken.

2.3 De VTH-taken voor Tata Steel worden voor het overgrote deel door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (NZKG) uitgevoerd. Tata Steel moet zich houden aan de vergunningsvoorwaarden en aan de (andere) wet- en regelgeving. De OD NZKG houdt hier toezicht op en gaat zo nodig over op handhaving. In het rapport Industrie en Omwonenden uit 2023 roept de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) overheden op om de mogelijkheden binnen het systeem van normering en VTH beter te benutten. Het Programma Tata Steel, dat al loopt sinds 2020, intensiveert de inzet op VTH-taken in de volle breedte. Dat betekent: het aanscherpen van de vergunningsvoorwaarden en meer toezicht en handhaving. De OD NZKG heeft voor de periode 2024–2026 een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de VTH-taken voor Tata Steel. Daarnaast wordt in 2025 gewerkt aan de (ontwerp)vergunningen en het (ontwerp)projectbesluit voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

3.1 Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning van gas en aardwarmte (geothermie) voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

3.2 Een belangrijke taak is het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen (inclusief het beschermen van de drinkwatervoorziening en Natura 2000-gebieden) en het faciliteren van het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld energiewinning. Het accent in 2025 ligt op het robuuster beschermen van de drinkwatervoorziening Laren.

3.3 Andere taken zijn het afmaken van de bodemsanering van spoedlocaties en de aanpak van diffuse bodemverontreinigingen (bijvoorbeeld lood), de nazorg en het beheer van restverontreinigingen na sanering, en het onderzoek en de aanpak van nieuwe stoffen, zoals PFAS.

3.4 Voor PFAS vertegenwoordigt Noord-Holland zowel ambtelijk als bestuurlijk het IPO in overleggen met het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). Het doel is het aanpakken van knelpunten in de uitvoering en het beheer van projecten en knelpunten op het gebied van mogelijk conflicterende beleidskaders.

3.5 De provincie is verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen Wet milieubeheer. Op twee gesloten stortplaatsen wordt in opdracht van Gedeputeerde Staten nazorg uitgevoerd. Voor twee open stortplaatsen zal Gedeputeerde Staten een geactualiseerd nazorgplan goedkeuren. De sluitingsprocedure wordt voor één stortplaats afgerond en voor één stortplaats gestart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Bevorderen gezonde leefomgeving	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	44.967	63.412	53.744	51.400	50.404	50.383
	Totaal baten	-5.011	-8.387	-3.355	-2.930	-3.031	-3.133
	Saldo van baten en lasten	39.956	55.025	50.389	48.471	47.373	47.251
	Stortingen						
2.2	Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	3.300	1.000	0	0	0	0
2.2	Reserve Bodemsanering	319	445	445	445	445	445
	Onttrekkingen						
2.2	Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	-2.589	-7.583	0	0	0	0
2.2	Reserve Bodemsanering	-1.915	-4.274	-3.917	-2.710	-1.610	-1.610
	Resultaat	**39.071**	**44.613**	**46.917**	**46.206**	**46.208**	**46.086**

Financiële ontwikkelingen

- In 2024 wordt er bij gezonde leefomgeving nog gebruik gemaakt van de reserve Gezonde leefomgeving. Er is € 1,1 miljoen opgenomen voor voortzetting van o.a. Hollandse luchten, Programma Tata Steel, Luchtmeetnetten, Scherp vergunnen en Enoses.
- Daarnaast is het budget bij de omgevingsdiensten € 4,7 miljoen hoger, dit komt onder andere doordat er nog een last genomen moet worden van een in 2023 verleende subsidie van € 2,5 miljoen en in de meicirculaire is € 2 miljoen ontvangen uit het provinciefonds voor versterking vergunningverlening maatwerkaanpak.
- Voor Tata steel is in 2023 €740.000 incidenteel budget ontvangen. Hiervan wordt €570.000 meegenomen naar 2024.
- In de jaren 2025 tot en met 2028 zijn de lasten opgenomen voor lopende bodemsaneringsprojecten en de subsidieregeling voor loodverontreiniging. Ook zijn de corresponderende onttrekkingen aan de reserve bodemsanering opgenomen. Per saldo zijn deze budgetneutraal.
- Incidenteel is in 2024 voor de bodemsanering van het CINDU-terrein in Uithoorn een bedrag van € 2,5 miljoen opgenomen. Ook is in 2024 incidenteel € 325.000 opgenomen voor PFAS-onderzoeken.
- In 2024 zijn de baten hoger dan in 2025 en verder door de last die genomen moet worden voor een subsidie die in 2023 verleend is. Het budget hiervoor heeft de provincie ontvangen van het Rijk. En er is een aanpassing in het kasritme van bodemsanering.
- De hoge onttrekking komt door de taakstelling van € 6,4 miljoen op de reserve Gezonde leefomgeving en de onttrekking voor voortzetting van verschillende activiteiten van €1,1 miljoen.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen
2	Alliander N.V.	Energievoorziening
2	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen
2	SolaRoad B.V.	Verduurzaming van de energiesector

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Doelen

3. Ruimte en Wonen
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie

Maatschappelijk doel

De Omgevingsvisie NH2050 vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een gezonde, veilige en goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Alle ontwikkelingen die spelen, vragen om ruimte. Denk hierbij aan de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur en de eisen die samenhangen met de klimaatverandering. Juist op provinciale schaal moet de afweging worden gemaakt over wat waar en op welke manier kan.

Als woningmarktregisseur zet de provincie zich actief in om de grote woonopgave te realiseren. De provincie vervult de rol van aanjager om het doel van 191.000 nieuwe woningen voor elkaar te krijgen en wil de gemiddelde bouwproductie verdubbelen ten opzichte van afgelopen jaren. Samen met gemeenten en het Rijk formuleert de provincie de uitgangspunten en kaders voor de regionale woningbouwprogrammering. Hierbij worden niet alleen afspraken gemaakt over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, maar ook over voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment. De provincie streeft daarbij naar evenwichtig terugbrengen door flink meer bouw per dorp, per gemeente en regio. Daarnaast stimuleert de provincie woningbouw op goed bereikbare locaties, zoals ov-knooppunten, met voldoende voorzieningen.

De provincie heeft de taak om – samen met de waterpartners – de waterveiligheid te waarborgen, voor voldoende en schoon zoet- en drinkwater te zorgen, de (ruimtelijke) omgeving afdoende voor te bereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat en rekening te houden met de draagkracht en kwaliteit van de bodem.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	5.681	-186	5.495	0	0	5.495
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	32.551	0	32.551	-26.759	0	5.792
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie	3.210	0	3.210	-1.322	0	1.888
	Totaal	**41.442**	**-186**	**41.256**	**-28.081**	**0**	**13.175**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Provinciale rol

De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter als het gaat om bovenlokale ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de consequenties daarvan. De provincie is verantwoordelijk voor het maken van integrale afwegingen bij het nemen van belissingen over ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie voert de regie in de verdeling van de ruimte. De provincie maakt beleid, stelt kaders, stimuleert en regisseert via provinciale instrumenten zoals de Omgevingsvisie NH2050, de Omgevingsverordening NH2022, regionale samenwerkingsagenda's en (integrale) programma's. De rol van de provincie ligt op het bovenlokale en provinciale schaalniveau. De provinciale rol van beoordelen en toetsen van gemeentelijke ruimtelijke plannen is vervallen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, omdat de wet uitgaat van vertrouwen. Gemeenten zijn er zelf voor verantwoordelijk dat hun ruimtelijke plannen in overeenstemming zijn met de Omgevingsverordening NH2022. Ook zijn ze verantwoordelijk voor een goede omgevingskwaliteit. Dat neemt niet weg dat de provincie de doorwerking en borging van haar belangen in de gemeentelijke ruimtelijke plannen monitort.

De provincie is bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Regionale luchthavens bereiden zich voor op de komst van innovatieve luchtvaarttoepassingen (elektrisch vliegen en drones). Vragen die bijvoorbeeld voorliggen, zijn: Hoe kunnen deze nieuwe technologieën bijdragen aan vliegverkeer dat schoner, stiller, efficiënter en veiliger is? En welke (fysieke, energie- en data-)infrastructuur hoort daar dan bij? We kijken ook steeds scherper naar de samenhang met luchtzijdige ontwikkelingen rond Schiphol en nieuwe vormen van luchtvaar,t zoals drones en elektrische vliegtuigen.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening, door het volgende na te streven:

   - We maken keuzes als het gaat om de ruimtelijke inrichting in Noord-Holland, waarin de grote opgaven een plek krijgen. De gevolgen voor onder meer leefbaarheid, gezonde leefomgeving, water, energievoorziening en landschap wegen we mee. Bij het verbinden van deze opgaven is het creëren van een betere omgevingskwaliteit het uitgangspunt. Bij grote ruimtelijke ingrepen is er oog voor de gevolgen en draagt de provincie zorg voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de lokale leefbaarheid. Ook luchtzijdige ontwikkelingen (zoals het programma luchtruimherziening en de inpassing van drones in het lagere luchtruim) zijn daarbij een aandachtspunt.

   - Onder voorwaarden bieden we ruimte aan initiatieven aan de randen van de bebouwing, onder meer bij dorpen en kernen. Op deze manier wil de provincie de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in Noord-Holland versterken.

   - We kijken opnieuw naar de regelgeving voor transformatie van bouwpercelen van agrarische en niet-agrarische bedrijven in het landelijk gebied. Ook verkennen we of en hoe we meer ruimte kunnen bieden aan de functiewijziging van deze bouwpercelen.

2. Voor de regionale luchthavens streeft de provincie het volgende na:

- Een evenwicht bereiken tussen duurzame (internationale) bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.
- Het zorgvuldig vervullen van onze rol als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.
- Kennis opbouwen over en experimenteerruimte bieden voor nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart, waarbij in het bijzonder aandacht is voor de maatschappelijk toegevoegde waarde (schoner, stiller, efficiënter, veiliger) van ons mobiliteitssysteem en andere maatschappelijke functies.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 we werken aan een actualisatie van de Omgevingsvisie, een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord en aan een provinciaal ruimtelijk arrangement met het Rijk.

1.2 De uitvoeringsagenda's voor de NOVEX-gebieden Schipholregio, MRA, Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het Groene Hart voeren we uit.

1.3 We geven invulling aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet en dragen bij aan het beheer en het doorontwikkelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

1.4 We actualiseren de inhoud van de Omgevingsverordening NH2022 volgens een vast, cyclisch proces. Wanneer dat nodig is, zetten we aanvullend (Omgevingswet-)instrumentarium in voor het veiligstellen van de provinciale belangen.

1.5 Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact worden adviezen opgesteld. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. Zo loopt er nu een verkenning van de mogelijkheden om verouderde glastuinbouwgebieden in de gemeenten Aalsmeer en Uithoorn te transformeren.

1.6 We werken aan het versterken en creëren van omgevingskwaliteit, onder andere door de inzet van het ontwerpteam.

1.7 We monitoren de werking van de regels in de Omgevingsverordening NH2022 bedoeld om meer ruimte voor wonen mogelijk te maken. In het bijzonder in het provinciaal landschap en beschermd landschap. Mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan zullen we actie nemen.

1.8 In 2024 vindt een evaluatie plaats van de regels omtrent voormalige agrarische en niet-agrarische bedrijfslocaties (VAB's). Als deze evaluatie aanleiding geeft om de regels in de Omgevingsverordening NH2022 aan te passen om meer ruimte te bieden voor woningbouw, dan gaan we dat doen.

2.1 We werken via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) samen met het Rijk aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX-Schipholregio.

2.2 Rijk en regio werken samen om de Wet luchtvaart en de Omgevingswet beter op elkaar te laten aansluiten. Niet alleen vanwege de luchthaven Schiphol, ook gezien de regionale luchthavens en de komst van nieuwe vormen van luchtvaart.

2.3 Via het gebiedsprogramma Westeinderscheg investeert de provincie in de structuurversterking van gebieden die door Schiphol worden beperkt en belast.

2.4 We zijn organisator van het provinciaal luchthavenoverleg. Hierin worden de regionale luchthavens uitgedaagd om na te denken over een duurzame toekomst.

2.4 We verlenen ontheffingen voor het starten en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Deze ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik (TUG) worden afgegeven door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

2.5 We actualiseren het provinciale luchtvaartbeleid om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de regionale luchtvaart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Regie voeren ruimtelijke ordening	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	6.020	5.347	5.681	5.498	5.504	5.503
	Totaal baten	-380	-170	-186	-16	-17	-17
	Saldo van baten en lasten	5.640	5.177	5.495	5.482	5.487	5.486
	Stortingen						
3.1	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.1	Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	-341	0	0	0	0	0
3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-612	0	0	0	0	0
	Resultaat	**4.687**	**5.177**	**5.495**	**5.482**	**5.487**	**5.486**

Financiële ontwikkelingen

- De baten zijn in 2023, 2024 en 2025 hoger door het budget wat de provincie heeft/ gaat ontvangen van het Rijk voor specifieke uitkeringen.
- De onttrekkingen in 2023 en 2024 uit de reserve zien op de reserve subsidie. Bloemendalerpolder en reserve ruimtelijke ontwikkeling.

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Provinciale rol

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt en vervult een aanjagende rol in de versnelling van de woningbouwproductie en de integrale ontwikkeling van ov-knooppunten. De provincie treedt daarnaast op als kennismakelaar en verbinder tussen partijen en zorgt voor actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, plancapaciteit, woonzorggegevens, arbeidsplaatsen en mobiliteitsgegevens in Noord-Holland.

Wat willen we bereiken?

1. We dragen bij aan de oplossing van de woningnood ‘een passende woning voor iedereen’: de provincie maakt in de regionale woningbouwprogrammering afspraken over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment.

2. We geven een extra impuls aan cruciale, integrale gebieds- en knooppuntontwikkelingen die nodig zijn voor het behalen en bespoedigen van de woonopgave, in samenhang met werkgelegenheid en bereikbaarheid.

3. We geven ook een impuls aan kleinere projecten en woningbouw voor leefbare kernen We willen inzicht krijgen in de effecten (financieel, speculatief, administratief en draagvlak) van de inzet van een actief grondbeleid door het uitvoeren van twee pilotprojecten.

4. We ondersteunen gemeenten bij het versnellen van de woningbouw.

5. We zetten in op kennisontwikkeling en onderzoek als het gaat om woningbouw, regionale afspraken en knooppuntontwikkeling ter ondersteuning van gemeenten en het monitoren van de provinciale doelstellingen. Verder gaan we zorgen voor kennisuitwisseling tussen overheden, marktpartijen, corporaties en andere stakeholders.

6. We stimuleren circulair en biobased bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1 .1 We voeren de acties voor 2025 uit van de Actieagenda Wonen 2023–2027.

1.2 We werken samen met de partners de woondeals nader uit op de thema’s betaalbaarheid, aandachtgroepen en woningen voor ouderen. Dat doen we in de provinciale, deelregionale en lokale volkshuisvestingsprogramma’s.

1.3 Ook worden samen met marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten regionale en deelregionale versnellingstafels georganiseerd om knelpunten bij woningbouwprojecten te signaleren en (helpen) op te lossen en zo nodig snel op te schalen naar het Rijk.

1.4 Op basis van de Actieagenda wonen en de twee woondeals kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten en onderzoeken die gerelateerd zijn aan de uitvoering van de woondeal en voor het opstellen van een (deel)regionale woonzorgvisie en een (deel)regionaal volkshuisvestingsprogramma.

1.5 We zoeken samen met gemeenten naar oplossingen voor het tekort aan woningen voor doelgroepen, via mogelijkheden voor flexwoningen en tijdelijke woningen. Daarnaast bieden we gemeenten ruimte om een deel van de woningvoorraad beschikbaar te houden voor inwoners met een economische of maatschappelijke binding met hun gemeente.

2.1 We stellen subsidie beschikbaar vanuit het Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid voor projecten, gebieds- en knooppuntontwikkelingen en innovatieve instrumenten die nodig zijn om de woningbouwopgave te realiseren en te versnellen.

2.2 We stellen subsidie beschikbaar voor het Stadsmakersfonds.

2.3 We werken samen met partners aan de integrale gebiedsontwikkeling van ov-knooppunten, aan maatregelen op het gebied van ov-bereikbaarheid en ketenmobiliteit en voeren acties uit die

voortkomen uit de regionale actieprogramma's. Het hieraan gekoppelde pakket voor maatregelen voor Noord-Holland Noord op het gebied van de ketenreis leidt tot enkele subsidieaanvragen voor kleinere concrete projecten.

3.1 We brengen de mogelijkheden in beeld voor een van de twee pilots die we in de actieagenda Wonen hebben toegezegd op het gebied van actief grondbeleid.

4.1 We zetten een breed instrumentarium in, waaronder de inzet van een team gebiedsontwikkelaars, de flexibele schil voor extra ambtelijke capaciteit, de Bouwambassadeur, de ov-knooppuntenaanpak en subsidies. Dit alles verloopt onder andere via het provinciaal Loket Versnelling Woningbouw en de versnellingstafels. De versnellingstafels zijn bedoeld om knelpunten bij woningbouwprojecten te bespreken, afspraken over oplossingen te maken en de inzet van de provincie te bepalen. Ook ondersteunt de provincie aanvragen voor rijkssubsidies via kennis en/of cofinanciering.

4.2 We onderzoeken de mogelijkheid van een provinciaal projectbureau om gemeenten te helpen bij gebrek aan capaciteit voor het realiseren van woningbouw.

4.3 Wij stimuleren innovatie t.b.v. versnelleing van de woningbouw, bijvoorbeeld door parallel plannen.

5.1 We stellen de Monitor ov-knooppunten op en actualiseren het dashboard en de viewer van ov-knooppunten. Daarnaast voert de provincie de datastrategie ov-knooppunten uit.

5.2 We zorgen voor een actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, de plancapaciteit en de woonzorggegevens. Deze informatie is op het dashboard te vinden. De monitor wordt op een aantal indicatoren uitgebreid, waaronder doorstroming en de woondealafspraken. Ook wordt gewerkt aan het beter aansluiten van de marktpartijen en corporaties op de monitor plancapaciteit.

5.3 Minimaal twee keer per jaar organiseren we de klankbordgroep marktpartijen.

6.1 Voor het circulair en biobased bouwen sluit de provincie aan op marktontwikkelingen. Ook geven we steun, waar nodig en mogelijk, bij het vinden van ruimte voor de opslag van circulaire bouwmaterialen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Versnellen en programmeren woningbouw	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	7.924	22.489	32.551	33.038	24.666	6.877
	Totaal baten	229	-8.371	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	8.153	14.118	32.551	33.038	24.666	6.877
	Stortingen						
3.2	Reserve Woonbeleid	0	0	0	0	0	0
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	0	0	0	0	0	0
3.2	Reserve Woningbouw	1.200	80.079	0	0	0	0
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	6.200	-8.000	0	0	0	0
3.2	Reserve subsidies OD 3.4.1	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.2	Reserve Woonbeleid	-691	-1.979	0	0	0	0
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	-632	-570	-571	-428	-264	-150
3.2	Reserve Woningbouw	-1.449	-6.819	-25.500	-25.500	-16.650	0
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-135	-3.004	0	0	0	0
3.2	Reserve subsidies OD 3.4.1	-2.756	7.688	-688	-1.325	-1.962	-938
	Resultaat	**9.889**	**81.513**	**5.792**	**5.785**	**5.790**	**5.789**

Financiële ontwikkelingen

- Bij het Coalitieakkoord is budget ontvangen voor het investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid. Hiervoor is in totaal €79,5 miljoen beschikbaar. De onderverdeling is als volgt; €1,5 miljoen voor onderzoekskosten, €1 miljoen voor het stadsmakersfonds en €77 miljoen voor het investeringskader inclusief het knelpuntenbudget. De € 77 miljoen voor het investeringskader is onderverdeeld in 3 onderdelen: € 55 miljoen komt beschikbaar voor grote, integrale gebiedsontwikkelingen, € 10 miljoen komt beschikbaar voor kleinere woningbouwprojecten van lokaal of regionaal belang en € 11,4 miljoen wordt gereserveerd voor innovaties om de woningbouw verder te versnellen. In 2024 is € 0,6 miljoen ingezet voor de bijdrage aan wonen binnen de regiodeal waddeneilanden.

  Als uitgaven vanuit dit fonds is op dit moment €66,7 miljoen opgenomen in de begroting 2025. Afhankelijk van de voortgang in de uitvoering zal de begroting worden bijgesteld. Voor de verdere specificatie per jaar verwijzen we naar het investeringskader.

- Verder zijn er voor de komende jaren onttrekkingen voor de reserve (subsidie) met betrekking tot bijdragen aan de optimalisering van OV-knelpunten opgenomen in de begroting.

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Provinciale rol

De provincie is het bevoegd gezag voor het goedkeuren van een Projectplan Waterwet, het bijbehorende milieueffectrapport en de omgevings- en natuurvergunning. De provincie is bovendien het bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De provincie houdt toezicht door jaarlijkse voortgangsrapportages over toetsing en verbetering van regionale waterkeringen door waterschappen. De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data te beheren voor het maken van

overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders en het Rijk.

De provincie keurt op verzoek van waterkeringbeheerders een dijkversterkingsplan goed en verleent de bijbehorende natuur- en omgevingsvergunning. Op verzoek van de waterkeringbeheerders wordt het dijkversterkingsplan met de vergunningen gecoördineerd ter visie gelegd.

Naast de wettelijke taken, heeft de provincie ook een rol bij klimaatadaptatie en 'Water en Bodem Sturend', twee opgaven die nauw verbonden zijn.

Wat willen we bereiken?

1. We staan voor de uitdaging om de waterveiligheid te waarborgen. Dat vraagt om aanpassingen, omdat het klimaat verandert. We koppelen deze opgave aan (andere) ruimtelijke opgaven. Zo draagt de provincie bij aan de ontwikkeling en uitvoering van thematische en gebiedsgerichte deltaprogramma's (Kust, Wadden, IJsselmeergebied, Centraal Holland, Zoetwater, Ruimtelijke Adaptatie) en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS).

2. Klimaatverandering leidt vaker tot extreme weersomstandigheden met gevolgen voor water en bodem. Hierop anticipeert de provincie, samen met de waterpartners. Dat doen we onder andere bij de inrichting van steden en het landelijk gebied, het reserveren van ruimte en bij het nemen van maatregelen voor kusten en dijken. Daarbij zijn we ons bewust van de gevolgen die het gebruik van bodem en water kunnen hebben. Denk aan het ontstaan van (toekomstige) schaarste. De provincie volgt de route die is vastgelegd in het Nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Ook houden we rekening met de principes uit de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend'.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Bij dijkversterkingen kiezen we voor een gebiedsgerichte aanpak met ontwikkelkansen voor ruimtelijke inpassing en landschappelijke kwaliteit in de aangrenzende gebieden. In 2025 levert de provincie onder meer inhoudelijke en procesmatige bijdragen aan de MIRT-verkenning voor de Programmatische aanpak grote wateren voor de Markermeerkust en het MIRT-onderzoek Wieringerhoek van het Rijk.

1.2 We voeren de maatregelen (deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) uit zoals in het Regionaal Waterprogramma 2022–2027 is vastgesteld. De midterm, die in 2024 is uitgevoerd, kan leiden tot aanvullende voorstellen om de doelen in 2027 te behalen.

1.3 In vervolg op de Bouwstenen provinciale aanpak klimaatadaptatie 2019–2023 maken we voor de periode tot 2027 een voorstel met daarin onze ambities, aanpak en inzet van instrumenten.

2.1 De nieuwe Landelijke Database Overstromingen (LDO) wordt operationeel en fase 1 van het implementatieplan van het Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (LVO) wordt uitgevoerd.

2.2 We geven uitvoering aan de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend'. Dit doen we met een programmatische aanpak, waarbij de resultaten van de gebiedsgerichte en thematische aanpak zichtbaar worden. We werken hierbij samen met alle betrokken partners.

2.3 We willen beter voorbereid zijn op extreme weersituaties. Hiertoe voeren we met de regionale partners een studie uit die zicht geeft op de impact, om vervolgens tot voorstellen te komen voor een maatregelenpakket en een uitvoeringsplan (2025).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	11.678	10.228	3.210	2.379	2.385	2.385
	Totaal baten	0	-3.270	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	11.678	6.958	3.210	2.379	2.385	2.385
	Stortingen						
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	150	0	0	0	0	0
3.3	Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	4.900	0	0	0	0	0
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	1.500	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-13.028	-2.017	-672	0	0	0
3.3	Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-1.917	-2.400	0	0	0	0
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	-1.377	-650	-650	0	0	0
	Resultaat	**1.907**	**1.891**	**1.888**	**2.379**	**2.385**	**2.385**

Financiële ontwikkelingen

- De uitvoering van het project Markermeerdijken vindt grotendeels in 2023 plaats. De lasten in 2023 zijn € 10,5 miljoen hoger dan in 2024. De lasten van dit project worden gefinancierd uit de reserve Meekoppelkansen. De onttrekkingen aan deze reserve zijn in 2024 dan ook navenant lager. De onttrekking van € 2,4 miljoen in de reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling is een in 2023 ontvangen subsidie die in de reserve is gestort. In 2024 wordt dit bedrag besteed en onttrokken aan de reserve.
- De projecten die betrekking hebben op klimaatadaptatie en water en bodem sturend, werden uit de reserve Klimaatadaptatie gefinancierd. Vanaf 2024 zijn er structurele middelen waardoor de onttrekking uit de reserve aflopen.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
3	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio
3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied
3	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelen

4. Bereikbaarheid
4.1 Realiseren perspectief mobiliteit
4.2 Openbaar vervoer waarborgen
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid zijn een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Tot 2030 moeten in Noord-Holland ruim 191.000 woningen dichtbij voorzieningen (waar dat kan) worden gerealiseerd. Daarnaast moet ook de groei van de werkgelegenheid worden gefaciliteerd. De toename van het aantal inwoners, woningen en banen leidt tot groei van mobiliteit. Een goede ontsluiting van de stad en het platteland is een basisvoorwaarde voor de leefbaarheid. Wij zorgen daarom dat het onderhoud van onze infrastructuur op orde is en investeren waar nodig in nieuwe infrastructuur, slimme en schone alternatieven, zoals doorfietsroutes, en goede ov-voorzieningen. Verminderen van het aantal verkeersbewegingen levert een bijdrage aan vrijwel alle opgaven waar de provincie voor staat.

De provincie zet daarom in op de mobiliteitstransitie via verminderen, veranderen en verbeteren:

· We voorkomen (de groei van) mobiliteit door mobiliteitsmanagement (stimuleren thuiswerken en reizen buiten de spits) en door woningen, werkgelegenheid en voorzieningen dicht bij elkaar te brengen.

· We verduurzamen mobiliteit door reizigers te stimuleren zoveel mogelijk van duurzame modaliteiten gebruik te maken, zoals openbaar vervoer en fiets.

· We verduurzamen het gemotoriseerd verkeer door de inzet op zero-emissiemobiliteit, minder hinder, het beter benutten van beschikbare capaciteit en het bevorderen van de verkeersveiligheid.

· We optimaliseren de beschikbaarheid van het netwerk en investeren in de opgave voor onderhoud- en vervangingsinvesteringen voor het provinciale wegennet. Hiermee lossen we gelijktijdig veiligheidsknelpunten op. Dit doen wij door de vervangingspopgave waar mogelijk op te pakken samen met gemeenten;

· We passen consequent het STOMP-principe toe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service (inclusief deelmobiliteit) en (personen)auto's).

De uitvoering van het mobiliteitsbeleid kent uitdagingen:

· De verstedelijkingsopgave kan een flinke groei in de mobiliteit met zich meebrengen.

· Stikstof vormt een stevige belemmering voor de aanpassing (aanleg en renovatie) van infrastructuur.

· De klimaatopgave (verminderen CO2-uitstoot) heeft impact op onderhoud en aanleg van de infrastructuur.

· De kosten van aanleg en onderhoud van infrastructuur stijgen, onder andere door inflatie, de impact van het klimaat, de tekorten op de arbeidsmarkt en de schaarste aan grondstoffen.

Samen met regionale en landelijke partners kijken we naar een goede verhouding van de verschillende modaliteiten (lopen, fiets, openbaar vervoer (OV), spoor, (vracht)auto, en binnenvaart. Vervolgens is het ook van belang om een goede samenhang te borgen tussen de verschillende programma's, processen en projecten die de provincie zelf uitvoert of waarin we in regionaal verband participeren. Dit vergt een goede samenwerking tussen de verschillende directies en sectoren binnen de provincie, maar ook met onze regionale partners.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1	Realiseren perspectief mobiliteit	30.267	100	30.367	-30.263	16.437	16.541
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	70.733	0	70.733	-5.453	67	65.347
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	39.188	-1.738	37.450	0	0	37.450
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	124.643	-15.536	109.107	-38.353	36.374	107.127
	Totaal	**264.831**	**-17.174**	**247.657**	**-74.069**	**52.878**	**226.465**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Provinciale rol

In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleid en investeert in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag en infrastructuur. Vanuit een regierol stimuleert de provincie andere wegbeheerders om te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven. Bijvoorbeeld door kennisdeling en subsidies voor onder andere doorfietsroutes, verkeersveiligheid en OV-knooppunten. Daarnaast heeft de provincie via de OV-concessies een belangrijke rol in (het stimuleren van) het regionale OV. Tot slot onderhoudt de provincie haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik daarvan, onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals Smart Mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, als dit redelijkerwijs haalbaar is.

Wat willen we bereiken?

1. De samenwerking met het Rijk, gemeenten, regio en overige partijen gaan we versterken, met het oog op de hoofdopgaven voor mobiliteit die zijn opgenomen in het Perspectief Mobiliteit Noord-Holland.

2. De uitstoot van broeikasgassen (in CO2-gemeten) door mobiliteit in de provincie Noord-Holland reduceren we met 55 procent in 2030 (vergeleken met 1990). Dit doel willen we behalen zonder bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, circulariteit, inclusiviteit en gezondheid uit het oog te verliezen.

3. Het regionale fiets- en voetgangersnetwerk gaan we verbeteren en het aantal verkeersslachtoffers gaan we flink naar beneden brengen.

4. We verplaatsen een deel van het vervoer over de weg naar het water en spoor, omdat hier veel onbenutte capaciteit beschikbaar is waarmee de andere mobiliteitsnetwerken kunnen worden ontlast.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1. Samen met de regio's uitvoering geven aan de prioritaire acties uit de Regionale Agenda's Mobiliteit (RAM's).

1.2. We nemen deel aan samenwerkingsverbanden, zoals het Platform Mobiliteit MRA, het Platform Mobiliteit Noord-Holland Noord, het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB), de Provinciale Verkeer en Vervoer Beraden (PVVB-en) op deelregioniveau, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in het kader van Duurzame Mobiliteit.

1.3. In navolging van het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel (2024) stimuleren en versterken we het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service (inclusief deelmobiliteit) en (personen)auto's) bij gebiedsontwikkeling. Daartoe verankeren we het STOMP-principe in de Omgevingsverordening Noord-Holland.

1.4. We nemen deel (bestuurlijk en ambtelijk) aan het project Openbaar Vervoer Verbinding Amsterdam Hoofddorp (OVAH). Deelname (bestuurlijk) aan project Zuidasdok.

1.5. We geven verdere invulling aan de afspraken over woningbouw en infrastructuur (waaronder ov) die afgelopen jaren (met name tijdens BO MIRT 2022) zijn gemaakt met Rijk en regio, in nauwe samenwerking met gemeenten en Metropoolregio Amsterdam (MRA);

2.1. We geven uitvoering geven aan het transitiepad Mobiliteit uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak met onder andere de volgende activiteiten:

Uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP), onder andere door vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit op te stellen, samen met de gemeenten, en het ontwikkelen van een monitor om het effect van maatregelen in beeld te brengen.

Uitvoeren van de werkgeversaanpak (project onder SBaB) bij bedrijven en instellingen in de MRA en Noord-Holland Noord met de stichting Breikers en in de regio IJmond/NZK door de Omgevingsdienst IJmond.

Faciliteren en uitvoeren van de Nationale en Regionale Agenda Laadinfrastuctuur via MRA-E.

Uitwerken en voorbereiden van een aanpak voor duurzame brandstoffen in Noord-Holland.

Uitvoering geven aan de landelijke strategie Clean Energy Hubs Binnenvaart.

2.2. We nemen deel aan de programma's RH2INE en CONDOR (samenwerkingsverbanden van onder andere de provincies Zuid-Holland en Utrecht de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Palts, de havenbedrijven van Duisburg, Rotterdam en Amsterdam) waarmee het gebruik van waterstof in de binnenvaart wordt gestimuleerd.

3.1. We nemen de uitvoering ter hand van de actielijnen uit de Actieagenda Actieve Mobiliteit (AAM) 2022–2027. De prioriteit ligt bij de realisatie van de doorfietsroutes. Zowel op eigen gebied, als bij de gemeenten. Dit laatste stimuleren we via onze regierol, kennisdeling en subsidies. Vanaf 2025 subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met verkeersveiligheidsprojecten.

3.2. We voeren regionale programma uit voor verkeersveiligheid, samen met gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie. Zowel gericht op infrastructuur, als op verkeersveilig gedrag en de handhaving daarvan. Verkeersveiligheidsmaatregelen door gemeenten subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met doorfietsrouteprojecten. Daarnaast continueren we de subsidieregeling voor verkeerseducatie op basis- en middelbare scholen.

4.1. We nemen deel in programma's (zoals Duurzaam Rijnvaarperspectief 2030, versterken binnenvaart, probleemverkenning goederenvervoer spoor MRA en autonoom varen en rijden op goederenvervoercorridors), waarin we samenwerken met regionale, nationale en internationale partners.

4.2. We ontwikkelen het Dashboard Logistieke Stromen 2.0, samen met partners in de MRA en als onderdeel van Focus Smart Mobility.

4.3. We voeren onderzoeken uit naar mogelijkheden waarmee bedrijven en gemeenten transport van de weg naar water en spoor kunnen verplaatsen (modal shift). Dit doen we samen met partners, zoals in het samenwerkingsprogramma Noord West Connect.

4.4. We zetten een realisatiepact op, in de Goederenvervoercorridor Zuid, voor het Knooppunt MRA met daarin verschillende projectvoorstellen voor een betere, duurzame bereikbaarheid van de Greenport Aalsmeer, Schiphol en de haven van Amsterdam. Dit doen we samen met onder andere het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Havenbedrijf Amsterdam.

4.5. We geven uitvoering aan projecten van het samenwerkingsverband Amsterdam Logistics en stellen een plan op voor de toekomst van de Connected Transport Corridors Amsterdam Westkant.

4.6. We stellen een aanpak vast voor de Noord-Hollandse vaarwegen in het kernnet.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Realiseren perspectief mobiliteit	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	34.696	38.500	30.267	24.401	24.561	24.908
	Totaal baten	-3.627	-4.344	100	100	100	100
	Saldo van baten en lasten	31.069	34.156	30.367	24.501	24.661	25.008
	Stortingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	1.455	405	205	205	205	0
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	45.035	14.511	11.482	11.657	11.836	12.019
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	8.328	0	4.750	0	0	0
	Onttrekkingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	-641	-1.297	-855	-205	-205	-205
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-34.390	-22.878	-29.408	-19.457	-19.611	-19.754
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	-8.504	-5.156	0	0	0	0
	Resultaat	**42.352**	**19.741**	**16.541**	**16.701**	**16.886**	**17.068**

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is 16 miljoen beschikbaar gesteld voor de doorfietsroutes. In 2024 wordt 4 miljoen hiervan in de Uitvoeringsregeling Kleine Infrastructuur Fiets ingezet. De overige 12 miljoen wordt in samenwerking met de gemeenten afgestemd.
- Het verschil tussen de begrote lasten voor 2024 en 2025 wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidies HOV Huizen (€ 1,6 miljoen), Boekelermeer (€ 1,5 miljoen), Herinrichting Prins Bernhardlaan (€ 2,1 miljoen). Doordat de begrote onttrekkingen aan de reserve Uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden meebewegen met de begrote lasten, vertoont het resultaat een redelijk stabiel beeld.

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Provinciale rol

De provincie heeft een grote verantwoordelijkheid op het gebied van regionale mobiliteit. Dit betreft onder andere de wettelijke taken als concessieverlener van openbaar vervoer. Daarnaast is zij ook belangenbehartiger en regisseur van regionale samenwerking als het gaat om bereikbaarheid, verstedelijking en klimaatdoelstellingen. OV speelt hierin een belangrijke rol. De provincie zet zich in voor beter en betaalbaar OV, in samenwerking met bijvoorbeeld andere OV-autoriteiten en de regio. Basis voor het OV-beleid in de komende jaren is de Visie Publieke Mobiliteit. Als concessiebeheerder (opdrachtgever) waarborgt de provincie de inzet van het OV (regionaal busvervoer) in drie concessie(gebieden): Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. De Vervoerregio Amsterdam is verantwoordelijk voor de inzet van OV in de overige delen van Noord-Holland. Voor de concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord geldt dat deze per juli 2028 aanbesteed moeten zijn. In 2025 worden de voorbereidingen

geïntensiveerd en daartoe is reeds het besluit genomen om de concessies samen te voegen tot de nieuwe concessie NoordWest Noord-Holland.

Wat willen we bereiken?

1. We waarborgen de inzet van OV en een goed concessiebeheer als onderdeel van publieke mobiliteit;

2. We waarborgen een toekomstvaste concessie NoordWest Noord-Holland;

3. We waarborgen een stabiel lijnennet;

4. We optimaliseren OV-knooppunten en -ketens;

5. We houden het OV toegankelijk en betaalbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1. We voeren samen met de vervoerder de concessies uit, passend bij de vervoersvraag.

1.2. We starten met de verdere implementatie van de Visie Publieke Mobiliteit (bijvoorbeeld de uitwerking van deelmobiliteit en flexvervoer) en de uitrol van de hubstrategie.

2.1. We intensiveren de voorbereiding voor de aanbesteding van de concessie NoordWest Noord-Holland.

2.2. Strategische activa (stallingen en aansluitingen voor Zero Emissie-infrastructuur) worden vastgelegd voor de nieuwe concessie NoordWest Noord-Holland.

3.1. OV-vervoersplannen worden aangepast, passend binnen de financiële kaders met als uitgangspunt het voorkomen van vervoersarmoede en een toekomstvast OV-netwerk.

3.2. In Zuid-Kennemerland/IJmond wordt een Ontwikkelperspectief OV opgesteld.

3.3. De onderzoeksagenda vervolg Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 stellen we bij.

3.4. Met de VRA geven we een vervolg op fase 3 van de BRT-studie Haarlem-Schiphol-Amsterdam (quick-wins).

3.5. Innovaties (bijvoorbeeld ‘be-in, be-out’) uit het programma Smart Mobility gaan we in het OV invoeren.

4.1. We gaan de acties uitvoeren uit het programma Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland.

4.2. We gaan verder met de samenwerking met de VRA om het OV slimmer te organiseren en om investeringen in infrastructuur beter op elkaar aan te laten sluiten.

5.1. We geven invulling aan het convenant landelijke OV-toegankelijkheid door acties op te pakken uit ons Uitvoeringsprogramma Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer 2024–2028.

5.2. We implementeren nieuw beleid op het gebied van betaalbaarheid van het OV (samen met de VRA) in combinatie met het nieuwe OV betalen (EMV).

5.3. We stellen samen met andere OV-autoriteiten een convenant circulariteit in OV op.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Openbaar vervoer waarborgen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	62.985	69.359	70.733	66.328	66.246	71.512
	Totaal baten	-1.631	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	61.353	69.359	70.733	66.328	66.246	71.512
	Stortingen						
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.141	67	67	67	67
	Onttrekkingen						
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.441	-4.508	-5.453	-451	-217	-134
	Resultaat	**57.979**	**76.992**	**65.347**	**65.944**	**66.096**	**71.445**

Financiële ontwikkelingen

Met de extra gelden uit de Motie Bikker en het aanvullende budget uit de Kaderbrief 2024 zijn we vooralsnog in staat deze tegenvallers op te vangen. Voor de langere termijn is deze ontwikkeling zorgelijk. Er lijkt weinig geld te zijn voor extra ambities in het OV.

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke taak om ervoor te zorgen dat de provinciale infrastructuur veilig is. Hiervoor voert de provincie verkeersmanagement uit. Dit vergt de inzet van (vaar)weginspecteurs. Verder is een bediencentrale ingericht voor de centrale bediening van bruggen en sluizen, en een bediencentrale voor de tunnels. Ook het tunnelbeheer is een wettelijke taak.

Wat willen we bereiken?

We willen zo effectief mogelijk gebruikmaken van het provinciaal netwerk. Met verschillende activiteiten op het gebied van netwerkmanagement en beheer, optimaliseert de provincie slimme, schone en veilige mobiliteit. Dit willen we onder anderen bereiken door het toepassen van het STOMP-principe.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met verkeersmanagementmaatregelen benutten we de beschikbare verkeersnetwerken zo goed mogelijk. Zo voldoen wij aan de actuele mobiliteitsvraag. We voeren onder meer de volgende activiteiten uit:

1. verkeersmanagement op de (vaar)weg;
2. brug- en sluisbediening;
    a. Het op afstand bedienen van bruggen en sluizen wordt tot 2028 aanzienlijk uitgebreid. In 2025 worden bruggen en sluizen aangesloten op de bediencentrale in Heerhugowaard;
    b. Afstemmen van werkzaamheden en evenementen.

3. incidentmanagement;

4. gladheidsbestrijding;

5. vergunningverlening ;

6. verder invoeren van cybersecurity voor bruggen en sluizen, wegkantsystemen en bediencentrales.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	38.371	41.203	39.188	38.173	38.187	38.184
Totaal baten	-1.565	-1.738	-1.738	-1.753	-1.768	-1.783
Saldo van baten en lasten	36.806	39.465	37.450	36.420	36.419	36.401
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**36.806**	**39.465**	**37.450**	**36.420**	**36.419**	**36.401**

Financiële ontwikkelingen

- Voor de jaren 2025 en verder is structureel een bedrag van € 1,8 miljoen opgenomen voor indexatie. Ook is in de begroting 2025 een structurele overboeking verwerkt van € 1,2 miljoen van Beleidsdoel Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden voor onderhoud aan de bediencentrale en de spoorwegovergangen van de Museumstoomtram.
- In 2024 en 2025 zijn nog de laatste lasten opgenomen voor de invoering van VMaaS, in 2024 € 2,5 miljoen, in 2025 € 0,5 miljoen. Voor biodiversiteit van de wegbermen is in 2024 en 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen opgenomen (Kaderbrief 2024 en 2025).

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. Verder ontwikkelt en verbetert ze waar nodig infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te behouden of te bevorderen.

Wat willen we bereiken?

1. We vervangen en verbeteren de provinciale infrastructuur en breiden deze uit. We lossen verkeersveiligheidsknelpunten op en verbeteren openbaarvervoerhaltes. Dit binnen de opgestelde beleidskaders en kwaliteitseisen die worden vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024–2027 en het INHI.

2. We kiezen voor duurzame en circulaire bouw en aanleg bij onze projecten.

3. We behouden en beheren de provinciale infrastructuur.

4. We werken aan een efficiënter gebruik van het wegennet door innovatieprojecten, waaronder smartmobilitytoepassingen in samenwerking met partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Uitvoering geven aan het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025-2029 (iMPI). Voor komende jaren zijn in ieder geval oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2025 zitten meerdere projecten in de realisatiefase, waaronder meerdere kunstwerken, oevertraject.en, HOV-verbindingen en wegreconstructies.

1.2 De beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van de infrastructuur van de omliggende wegbeheerders. Hierover voeren we met verschillende partijen gesprekken, met als doel deze beschikbaarheid te optimaliseren.

2.1 Bij de uitvoering van projecten hanteren we circulariteit en duurzaamheid als belangrijkste criteria. In 2025 verwijderen we zwerfafval bevorderen we de biodiversiteit langs de bermen en de oevers.

3.1 Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden, wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Dit werk besteden we uit aan aannemerscombinaties. Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en de lopende variabele onderhoudsprojecten staat in het iMPI.

4.1. Voor slimme logistiek stimuleren goederenvervoer over water door de principes van Metropolitaan Hub Systeem in de praktijk toe te passen en met inzet van data de impact zichtbaar te maken.

4.2. Voor het openbaar vervoer door middel van een praktijktest versnellen van in- en uitstappen met slimme technieken en het verkennen van verdere automatisering voor zowel drukke lijnen als ontsluiting gebieden.

4.3. Actieve mobiliteit en ketenreis (STOMP-principe) stimuleren door uitwerking te geven aan de hubstrategie door het voorzieningenniveau van hubs aan te passen, gebruikersonderzoek te doen en samen met gemeenten een aantal pilots hubs uit te voeren.

4.4. Duurzaam reizen stimuleren door bij wegwerkzaamheden en bij evenementen maatregelen uit de toolbox Smart Mobility in te zetten.

4.5. In samenwerking met de marktpartijen en wegbeheerders data uit voertuigen gebruiken ten behoeve van verkeersveiligheid.

4.6. Toetsen toekomstvastheid mobiliteitsontwikkelingen op basis van omgevingsscenario's.

4.7. Door deelname aan de Nationale Groeifonds stimuleren we innovaties in verschillende projecten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	97.795	132.694	124.643	120.581	119.717	120.185
	Totaal baten	-1.779	-7.220	-15.536	-15.134	-7.372	-3.429
	Saldo van baten en lasten	96.016	125.474	109.107	105.447	112.345	116.756
	Stortingen						
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	20.074	19.574	1.950	1.950	1.950	1.950
4.4	Reserve Investeringen wegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	10.658	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	1.199	0	3.724	0	0	0
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	23.787	23.268	23.548	23.925	27.196	27.091
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	8.357	13.152	7.152	7.302	9.152	9.152
4.4	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	1.469	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-12.689	-2.676	-6.031	-950	-950	-950
4.4	Reserve Investeringen wegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-36	-1.655	-69	-1.375	-1.417	-1.417
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-142	-641	-317	-393	-418	-418
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-25.783	-38.081	-23.714	-11.333	-11.362	-10.679
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-6.892	-11.520	-5.307	-5.106	-2.687	-6.620
4.4	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.159	-3.582	-2.224	-187	-35	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-376	-285	-691	-691	-691	-691
	Resultaat	**112.485**	**123.027**	**107.127**	**118.589**	**133.084**	**134.174**

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een bedrag van € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor instandhouding (vervanging, beheer en onderhoud) van de infrastructuur. Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 1 miljoen per jaar. Daarnaast is in het coalitieakkoord vanaf 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor kapitaallasten van investeringen in nieuwe infrastructuur (lopende projecten iMPI). Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 0,5 miljoen per jaar.

- De lasten voor verduurzamen, verbeteren en instandhouden van de provinciale infrastructuur worden meerjarig geprogrammeerd. Deze programmering zorgt voor een wisselend verloop van de begrote lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen. Dit laat in 2024 en 2025 hogere lasten en onttrekkingen aan de reserves groot onderhoud wegen en vaarwegen zien.

- Voor de jaren 2025 en verder is structureel een bedrag van € 1,9 miljoen opgenomen voor indexatie van de stortingen in de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen.

- Ook is structureel een bedrag van € 2,8 miljoen opgenomen voor indexatie van de uitgaven voor onderhoud van de provinciale infrastructuur.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
4	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.
4	Beheersregeling Amstel	Het beheer van de Amstel

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Doelen

5. Natuur en landelijk gebied
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur
5.2 Beheren van natuur
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water
5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied
5.6 Versterken kansrijke landbouw

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland zet zich in voor een vitaal en leefbaar landelijk gebied met economisch toekomstperspectief. In dit landelijk gebied zijn natuur en landbouw in balans en kunnen mensen wonen, werken en recreëren. Samen met de waterschappen zorgt de provincie voor voldoende en kwalitatief goed water, versterkt zij de biodiversiteit en draagt zij zorg voor de kwaliteit van het landschap. Tegelijk wil de provincie een landelijk gebied waar mensen toekomstperspectief hebben en een goede boterham kunnen verdienen.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	89.457	-8.665	80.792	-99.935	16.626	-2.518
5.2	Beheren van natuur	54.648	-2.873	51.775	0	0	51.775
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	19.872	-3.360	16.512	-4.095	1.000	13.417
5.4	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	5.728	-1.360	4.368	-2.693	2.000	3.675
5.5	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	8.900	0	8.900	-4.900	4.900	8.900
5.6	Versterken kansrijke landbouw	4.686	0	4.686	-2.772	2.900	4.814
	Totaal	**183.291**	**-16.258**	**167.033**	**-114.395**	**27.426**	**80.064**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Provinciale rol

De provincie beschermt natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doet de provincie Noord-Holland op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening. Daarnaast heeft de provincie een ontwikkelende taak en is daarbij verantwoordelijk voor de aanleg en het herstel van natuurgebieden en het bieden van rust, ruimte en recreatieve mogelijkheden aan bewoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

De komende jaren werken we aan de volgende doelstellingen:

1. We ronden het Natuurnetwerk Nederland (NNN) af volgens de realisatiestrategie NNN, zoals beschreven in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

2. We beschermen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving voor het verbeteren en behouden van de biodiversiteit. (natuurherstelmaatregelen).

3. Samen met gemeenten, natuurbeheerders, landbouw, bouw en industrie zoeken we naar oplossingen en het nemen van maatregelen om de stikstofuitstoot terug te dringen.

4. We werken aan het terugdringen van de bodemdaling om zo CO2-emissie te verminderen en klimaatbestendigheid, veiligheid en waterrobuustheid te verbeteren.

5. We bieden compensatie voor boskap, het revitaliseren van bestaande bosgebieden en het realiseren van 1.800 hectare nieuw bos en bomen.

6. We bieden recreatieve voorzieningen waarbij aandacht is voor een gezond leefklimaat, een sterke natuur, een beleefbaar landschap en een duurzame economie.

7. We vergroten en verbeteren de groenblauwe dooradering, conform de afspraken met het Rijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken aan deze doelen en maatregelen middels een gebiedsgerichte aanpak. In gebiedsprocessen kiezen we een aanpak die past bij het gebied en de doelen. De uitwerking vindt plaats binnen het kader van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) (zie 5.5), met daarin opgenomen het Programma Natuurnetwerk (PNN).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel							
	Beschermen en ontwikkelen van natuur	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Totaal lasten	48.958	74.211	89.457	26.341	22.686	9.831
	Totaal baten	-9.553	-18.376	-8.665	-2.389	0	0
	Saldo van baten en lasten	39.405	55.835	80.792	23.952	22.686	9.831
	Stortingen						
5.1	Reserve Groen	25.907	15.707	12.461	12.961	12.961	12.961
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	98	0	0	0	0	0
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	0	0	0	0	0	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	107	44	107	107	107	107
5.1	Reserve subsidies Groene Uitweg	1.807	0	0	0	0	0
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	4.058	4.058	3.099	58	58
5.1	Reserve Laag Holland	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.1	Reserve Groen	-24.985	-53.840	-84.478	-17.548	-12.961	-12.961
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-70	-118	-101	-112	-118	-118
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-3.854	-4.262	-5.392	-4.549	-2.968	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	-5.312	-4.735	-2.780	-332	-117	-117
5.1	Reserve subsidies Groene Uitweg	-905	0	0	0	0	0
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	-2.114	-2.217	-7.184	-6.966	-7.048	-248
5.1	Reserve Laag Holland	-3.514	-714	0	0	0	0
	Resultaat	**30.628**	**9.758**	**-2.518**	**10.612**	**12.600**	**9.513**

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten op dit beleidsdoel volgen de programmering en de planning zoals die zijn uitgewerkt in het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserve Groen, de reserve Oostelijke Vechtplassen en de reserve Groene Uitweg. Het Programma Natuurnetwerk 2025 wordt parallel aan het begrotingstraject ter vaststelling aan PS aangeboden.
- Een groot deel van de geraamde uitgaven ten laste van de reserve Groen zijn in bovenstaande tabel overigens slechts t/m het jaar 2025 opgenomen. Met de huidige planning in het PNN 2025 zou de reserve Groen vanaf 2026 namelijk negatief komen te staan wat voor een reserve niet toegestaan is.
- De lasten en baten voor de regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (SPUK L16) zijn begroot tot en met het jaar 2026. Dit is de eerste tranche van deze regeling. In 2024 wordt uitsluitsel over een tweede tranche verwacht.

- De lasten en baten voor de Groene Uitwegprojecten zijn meerjarig opgenomen overeenkomstig de programmering. De onttrekkingen aan de reserve Groene Uitweg sluiten hierop aan.

5.2 Beheren van natuur

Provinciale rol

De provincie is op grond van de Omgevingswet verantwoordelijk voor de instandhouding en herstel van in het wild levende planten en dieren en hun leefgebieden. Ook het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden is een wettelijke verantwoordelijkheid. Door gebieden te beheren, creëren we gunstige condities voor biodiversiteit en natuurbeleving, gaan we de ontwikkeling van ongewenste soorten tegen en voorkomen we schade. De provincie voert de regie en werkt voor de uitvoering samen met (gecertificeerde) beheerders, zoals terreinbeherende organisaties, natuur- en agrarische collectieven, recreatieschappen en wildbeheereenheden. Omgevingsfactoren waarmee we rekening moeten houden, zijn het toenemende recreatieve gebruik van de natuur- en bosgebieden, het suboptimaal beheer (zolang het NNN nog niet is afgerond) en de doorwerking van landelijk beleid (NPLG, Aanvalsplan Grutto).

Wat willen we bereiken?

De komende jaren werken we aan de volgende doelstellingen:

1. We beheren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische natuurgebieden volgens de beleidsdoelen en criteria die hiervoor landelijk zijn opgesteld.
2. We beschermen en behouden de van oudsher in Noord-Holland aanwezige weidevogelpopulatie.
3. We beheren Natura 2000-gebieden.
4. We beschermen, behouden en herstellen bedreigde dier- en plantsoorten door een passieve en actieve soortenbescherming.
5. We bestrijden invasieve exoten.
6. We leveren een bijdrage aan het voorkomen van faunaschade en het – conform geldend beleid – compenseren van deze schade.
7. We beheren recreatiegebieden en recreatieve routes.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We stellen het Natuurbeheerplan (NBP) vast en verstrekken subsidies via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

2.1 We geven uitvoering aan het Actieplan Weidevogels en het Aanvalsplan Grutto. Deze plannen bevatten een breed pakket aan maatregelen om de weidevogelpopulatie stabiel te houden.

3.1 De provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag voor het vaststellen van de beheerplannen voor 14 Natura 2000-gebieden binnen de provincie. Samen met belanghebbenden uit de omgeving, zoals (agrarische) ondernemers, gemeenten en natuur-, recreatie- en

waterbeheerders, zorgen we ervoor dat we de kwaliteit van de natuur en de staat van instandhouding voortdurend monitoren voor alle doelen van de beheerplannen.

4.1 Ten aanzien van ‘passieve’ soortenbescherming kunnen gemeenten in afstemming met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord werken aan een soortenmanagementplan als onderbouwing voor een gebiedsgerichte ontheffing. Ten aanzien van actieve soortenbescherming neemt de provincie beschermende maatregelen bij werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer.

5.1 We bouwen samen met de betrokken partijen verder aan de aanpak van invasieve exoten. Dit is onder meer gebaseerd op kennisuitwisseling en de ontwikkeling van handelingsperspectieven.

6.1 De provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te verstrekken in de schade die wilde dieren aan hun gewassen veroorzaken. Hier is sprake van wanneer deze ondernemers worden belemmerd bij het beheer en bestrijden van schade, en het gaat om wettelijk beschermde diersoorten. De Faunabeheereenheid werkt aan een nieuw Faunabeheerplan ganzen, ten behoeve van de vermindering van de schade aan ondermeer landbouw en natuur. Tevens worden aanbevelingen van de onderzoeken naar kansen voor duurzame verwaarding van ganzenvlees uitgewerkt.

7.1 De provincie is deelnemer in diverse recreatieschappen en levert op die manier een bijdrage aan het beheer. De provincie zet zich vanuit de visie Recreatie en Toerisme en de Visie Waterrecreatie ook breder in om de inwoners en bezoekers optimaal te faciliteren. Dit doen we onder meer door in te zetten op een betere verbinding tussen recreatiegebieden, het creëren van aantrekkelijke startpunten en het verschaffen van bezoekersinformatie over gebieden.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Beheren van natuur	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	51.001	52.132	54.648	54.760	54.975	54.888
	Totaal baten	-941	-998	-2.873	-908	-918	-928
	Saldo van baten en lasten	50.060	51.134	51.775	53.852	54.057	53.960
	Stortingen						
5.2		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.2		0	0	0	0	0	0
	Resultaat	**50.060**	**51.134**	**51.775**	**53.852**	**54.057**	**53.960**

Financiële ontwikkelingen

- In de Kaderbrief 2025 is vanaf het jaar 2025 extra budget beschikbaar gesteld voor het oplossen van het tekort (agrarisch) natuurbeheer (Tabel 5.2 regel L).

- De hogere lasten en baten in het jaar 2025 wordt veroorzaakt door de raming van de SPUK Versnelling aanpak natuurinclusief isoleren (SPUK C117) van € 2 miljoen.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Provinciale rol

De provincie werkt in de regio's samen met partners aan de integrale uitvoering van meerdere doelen. Daarbij vervult de provincie verschillende rollen, afhankelijk van de opgaven die voorliggen. Als middenbestuur is de provincie uitgerust om partijen te verbinden, kennis te genereren en te delen, en verschillende doelen en programma's te integreren. Het Provinciaal Programma Landelijk Gebied is in deze inbreng in samenwerkingsverbanden de leidraad. Behalve in het landelijk gebied stimuleert de provincie in deze samenwerking natuurinclusieve ontwikkelingen in stedelijke regio's en de energietransitie. De provincie zorgt ook voor afstemming met andere ruimtelijke ontwikkelingen in het ruimtelijk voorstel en de diverse NOVEX-uitwerkingen.

Wat willen we bereiken?

1. Het verminderen van broeikasgasemissies (CO2) uit veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling in het landelijk gebied van de provincie Noord-Holland.

2. Via de aanpak Groen Kapitaal laten we samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. In 2025 richt de aanpak zich vooral op het verbinden van partijen en het uitwisselen van kennis.

3. Groene vrijwilligers staan ook bekend als 'tellers', 'vertellers' en 'herstellers'. Zij leveren een enorme bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. In 2025 richt de provincie zich via de betrokken partijen onder andere op het vergroten van de kennis van het vrijwilligersnetwerk, mede op verzoek van (en door) de vrijwilligers zelf.

4. Het Bestuurlijk platform Groene Hart, waarin de provincie participeert, zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het gebied. Het Groene Hart kent een dusdanige complexe opgave, dat het de status van NOVEX-gebied heeft gekregen. In 2025 worden de prioriteiten gezamenlijk verder uitgewerkt in een realisatieagenda. Die prioriteiten zijn onder meer: het remmen van bodemdaling en CO2-uitstoot, het werken aan een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van het landschap en werken aan een toekomstbestendig watersysteem.

5. De nationale parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. Om de recreatiedruk te spreiden, werkt het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in 2025 verder samen met partijen

uit de regio (gemeenten en terreinbeherende organisaties (TBO's)) om uitvoering te geven aan bezoekersmanagement. Hiervoor wordt een regionaal werkprogramma opgesteld, mede op basis van leefstijlen, om de huidige en toekomstige doelgroepen beter te bedienen en te spreiden over de regio.

6. De provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen zijn deelnemer in het Waddenfonds. Naast het Waddenfonds is het Investeringskader Waddengebied een belangrijk instrument om initiatieven en projecten te stimuleren die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Speerpunten in 2025 zijn onder meer de verdere ontwikkeling van de programma's Gastheerschap Waddengebied en Cultuurlandschappen Waddengebied. Verder wordt ingezet op de realisatie van diverse projecten door Zeestad in Den Helder.

Wat gaan we daarvoor doen?

1 We geven uitvoering aan de Regionale Veenweidestrategie 1.0. Deze strategie wordt naar de gebieden vertaald en verder uitgewerkt in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

2.1 In 2025 blijft de provincie het netwerk van initiatiefnemers – mede aangevuld vanuit de Toekomstversnellers - offline en online ontwikkelen. Een groot en sterk netwerk leidt tot nieuwe ideeën en snellere verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Dit sluit aan bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied en de landelijke Agenda Natuurinclusief.

3.1 In 2025 start het nieuwe 'Meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen'. We bouwen voort op de eerder postief beoordeelde opzet, met onder andere de Natuurwerkdag, de Dialoogdag, het betrekken bij Groen Fonds om kleinschalige initiatieven te ondersteunen, de materialenuitleen en de Groene Academie voor opleidingen en vrijwilligersvacatures.

4.1 We leveren een bijdrage door participatie in het Bestuurlijk Platform Groene Hart.

5.1 Beide parken in de provincie zijn aangesloten op het LNV Beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030. De provincie betrekt de nationale parken in het uitwerken van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

6.1 De provincie participeert in het Waddenfonds en cofinanciert via subsidies innovatieve en kansrijke projecten die bijdragen aan de doelen van het fonds.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	16.973	31.972	19.872	15.182	3.863	2.863
	Totaal baten	-1.016	-11.000	-3.360	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	15.958	20.972	16.512	15.182	3.863	2.863
	Stortingen						
5.3	Reserve Landschap	4.000	0	0	0	0	0
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	2.000	832	1.000	1.000	1.000	0
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.3	Reserve Landschap	-3.180	-3.713	0	0	0	0
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-969	-5.338	-790	-2.774	-1.000	0
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-505	-2.951	-3.305	0	0	0
	Resultaat	**17.304**	**9.802**	**13.417**	**13.408**	**3.863**	**2.863**

Financiële ontwikkelingen

- De lasten en baten voor SPUK (specifieke uitkering) L10 'Impulsgelden bodemdaling' zijn voor het jaar 2024 geraamd op € 11 miljoen en voor 2025 € 3,4 miljoen.
- De daling van de begrote lasten tussen 2024 en 2025 wordt mede veroorzaakt door de uitgaven aan de subsidie Cofinanciering Waddenzee. De onttrekkingen aan de reserve Subsidies cofinanciering Waddenzee worden in hetzelfde ritme begroot.
- De begrote lasten in 2027 zijn lager dan 2026, doordat 2026 het laatste jaar is van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied (€ 9,6 miljoen).

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Provinciale rol

De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken.

De provincie is specifiek bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor grondwateronttrekking voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie.

Wat willen we bereiken?

1. We bevorderen schoon en voldoende grondwater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in deelprogramma Grondwater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer

worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden moeten we voorkomen. Met het deelprogramma Grondwater geven we invulling aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

2. We bevorderen schoon en voldoende oppervlaktewater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in het deelprogramma Oppervlaktewater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027. Met dit deelprogramma wordt invulling gegeven aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het deelprogramma vormt samen met de waterbeheerprogramma's van de waterschappen een samenhangend geheel voor het borgen en verbeteren van de waterkwaliteit.

3. Een waterrijke provincie als Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op en aan het water. Deze mogelijkheden wil de provincie benutten. Het beleid voor waterrecreatie is vastgelegd in de visie op de waterrecreatie Noord-Holland 2030: 'Water, bron van recreatie'.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We zorgen er via vergunningverlening, toezicht en handhaving voor dat de ondergrond duurzaam wordt gebruikt.

1.2 We ondersteunen drinkwaterbedrijven vanuit de provinciale zorgplicht (ruimtelijke) rol bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden en het kunnen toepassen van technologieën, zoals ondergrondse opslag van (drink)water en winning van brak water.

1.3 We monitoren de toestand van het grondwater met een provinciaal grondwatermeetnet.

2.1 We stellen de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook dragen we via maatregelen en toezicht bij aan het verkrijgen en behouden van een goede kwalitateit van het oppervlaktewater. De maatregelen uit het Regionale Waterprogramma (RWP)deelprogramma Oppervlaktewater worden uitgevoerd. Aanvullend voert de provincie in 2025 daarnaast de maatregelen uit die zijn vastgesteld bij de midterm van het RWP.

2.2 We wijzen officiële zwemlocaties aan, beoordelen de veiligheid en informeren het publiek. Daarnaast stimuleren we het ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling. In 2025 vindt vervanging van en onderhoud aan de zwemwaterborden door de provincie plaats. Hiervoor is extra budget ontvangen bij de Kaderbrief 2025.

2.3 We dragen bij aan voldoende zoetwater voor industrie, landbouw, natuur, recreatie en consumptie. Dit doen we via een samenhangend pakket aan afspraken en maatregelen om het regen- en oppervlaktewater effectief te benutten, de bodem als 'spons' te gebruiken, gebruik van (schaars) zoet water te reguleren en af te stemmen, en gebruikers bewust te maken van spaarzaam watergebruik. Tegelijkertijd zorgen we er met onze partners voor dat het watersysteem en de bodem overvloedige regenval kan absorberen en afvoeren.

3.1 In 2024 werken we onder andere aan het realiseren van zogeheten aquapunctuurpunten, het faciliteren van de kleine pleziervaart, het stimuleren van duurzaamheid en innovatie (waaronder de pilot Loodvrij vissen), de toegankelijkheid voor mensen met een beperking en de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijk IJsselmeergebied.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	4.595	6.672	5.728	5.369	5.375	4.825
	Totaal baten	-1.185	-2.167	-1.360	-1.720	-1.730	-1.140
	Saldo van baten en lasten	3.411	4.505	4.368	3.649	3.645	3.685
	Stortingen						
5.4	Reserve Waterrecreatie	1.562	1.552	2.000	2.000	2.000	2.000
	Onttrekkingen						
5.4	Reserve Waterrecreatie	-1.635	-4.200	-2.693	-1.993	-1.993	-1.943
	Resultaat	**3.338**	**1.857**	**3.675**	**3.656**	**3.652**	**3.742**

Financiële ontwikkelingen

- De begrote bedragen op dit beleidsdoel volgen de planning en de ramingen van het Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie. De lasten tonen daarom een wisselend patroon door de jaren heen, maar worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Waterrecreatie.

5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Provinciale rol

De provincie heeft de rol van ‘gebiedsregisseur’ en geeft de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied samen met andere vorm. Deze rol spitst zich vooral toe op de gebieden waar de opgaven het grootst zijn en middelen en mogelijkheden voor handen zijn om gebiedsgericht samen te werken, de zogenaamde focusgebieden.

Wat willen we bereiken?

- In het landelijk gebied komen veel verschillende opgaven samen: natuur en stikstof, water en bodem, klimaat en bodemdaling, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie. Dit vraagt om een brede blik en een integrale aanpak. Daarin voorzien we met het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) ‘Buitengewoon Noord-Holland’.

- In het PPLG zijn de opgaven voor het landelijk gebied verder uitgewerkt. Noord-Holland heeft een lange traditie van samenwerking. Voor 2025 gaat de provincie samen met haar inwoners, maatschappelijke partners en medeoverheden de uitdaging aan om de beoogde ontwikkelingen in het landelijk gebied vorm te geven. Hierin staan een klimaatbestendigheid, toekomstbestendige kringlooplandbouw, een sterk water- en bodemsysteem, biodiversiteit en sociaal-economische vitaliteit (leefbaar en een financieel toekomstbestendig) overeind en worden deze kwaliteiten verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De definitieve versie van het PPLG wordt naar verwachting in de eerste helft van 2025 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Het PPLG loopt tot en met 2035. Het PPLG zal met een nog nader te bepalen cyclus worden geactualiseerd.

2. Het PPLG vormt het integrale beleidskader voor het landelijk gebied en de gebiedsprocessen die in de verschillende delen van de provincie lopen. Er is sprake van een gewijzigde situatie waarbij er minder Rijksmiddelen beschikbaar komen link. Dit betekent dat er minder PPLG-maatregelen uitgevoerd kunnen worden dan verwacht bij de startversie. Het voorontwerp van het PPLG zal in de eerste helft van 2025 ter inzage worden gelegd. Vervolgens wordt een definitief PPLG vastgesteld.

3. Wij nemen de maatregelpakketten in uitvoering waarvoor we rijksmiddelen beschikbaar hebben. Duidelijkheid over de rijksmiddelen verwachten wij eind 2024.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	2.323	12.900	8.900	6.000	8.000	10.000
	Totaal baten	-3.135	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	-812	12.900	8.900	6.000	8.000	10.000
	Stortingen						
5.5	Reserve PPLG	0	10.900	4.900	0	0	0
	Onttrekkingen						
5.5	Reserve PPLG	0	-10.900	-4.900	0	0	0
	Resultaat	**-812**	**12.900**	**8.900**	**6.000**	**8.000**	**10.000**

Financiële ontwikkelingen

- In het Coalitieakkoord zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor capaciteit voor het PPLG. In 2025 gaat het om € 4 miljoen.

- De lasten en baten voor de eerste maatregelpakketten die in uitvoering worden genomen, worden pas in de begroting verwerkt als de beschikkingen binnen zijn. De specifieke uitkering is medio 2024 aangevraagd. Voor de beoordeling staat maximaal 8 weken, voor betaling van het voorschot maximaal 6 weken.

- In 2025 zijn onttrekkingen begroot uit de reserve PPLG. Ten eerste wordt de reserve ingezet voor de kosten van maatregelpakketten waarvoor de beschikbare Rijksmiddelen tekortschieten als gevolg van het budgetplafond van de provincie. Ten tweede worden proceskosten uit de reserve gedekt. Tot slot wordt een bedrag vrijgemaakt voor voorfinanciering van uitgaven voor het geval een timing probleem optreedt; dit kan zijn door het moment van ontvangst van de Rijksmiddelen of door het moment van verwerking in de begroting.

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Provinciale rol

De provincie ondersteunt de ontwikkeling van de landbouw en biedt ruimte aan een sterke en kansrijke sector. De provinciale rol bestaat uit:

- · mogelijk maken (subsidie);
- · ruimte geven en voorwaarden stellen (onder meer door ruimtelijke kaders);
- · opdracht geven (financieel);
- · inspireren en aanjagen (door communicatie en netwerken);
- · Afstemmen met het IPO, Rijk en Europa (door overleggen en afspraken maken).

Wat willen we bereiken?

1. De ontwikkeling naar een kringlooplandbouw[1] in 2040, waarbij de provincie zich conformeert aan de landelijke definitie van kringlooplandbouw. We ontwikkelen en behouden sterke en duurzame agroclusters. We verlagen milieu-impact en versterken het zelfvoorzienend vermogen (wateropslag).

2. We bieden agrarische ondernemers een economisch gezond bedrijfsperspectief, met extra oog voor de jonge (toekomstige) agrarische ondernemers.

3. We brengen meer verbinding aan tussen stad en platteland.

4. We versterken en verduurzamen de landbouw door het inzetten van de Europese landbouwfondsen die beschikbaar komen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

5. We ondersteunen de ontwikkeling van de beroepsvisserij en aan de visserij verbonden ketenbedrijven en cultuur. Dit doen we door het subsidiëren van projecten, het Waddenfonds en inzet naar het Rijk en Europa.

6. We helpen de bloembollensector met verduurzamen gericht op het verminderen van emissies en op het ontwikkelen van kritische prestatie-indicatoren en doelsturing. Nieuwe technieken worden order meer ontwikkeld en getest in het Fieldlab Bol waarin kwekers en ketenpartijen samenwerken.

7. Wij richten naast de bestaande doelenbanken ook een provinciale doelenbank in voor de legalisering van interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. Zo kan stikstofruimte die vrijkomt ook worden ingezet voor de legalisering van interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. We overwegen om middelen beschikbaar te stellen om stikstofruimte te realiseren.

---

[1] Kringlooplandbouw wordt omschreven met behulp van zeven paden. De keuze voor het gewenste pad – of een combinatie ervan – is een keuze van de ondernemer zelf, die hij/zij zal laten afhangen van overtuiging, talent, persoonlijke omstandigheden, omgeving en perspectief.

Spoor 1: Hightech gesloten systemen – technische innovatie
Spoor 2: Hightech open systemen – technische innovatie
Spoor 3: Extensivering – landschappelijke innovatie
Spoor 4: Biologische landbouw
Spoor 5: Natuurbeheer en natuurontwikkeling
Spoor 6: Multifunctionele landbouw
Spoor 7: Stoppen

Wat gaan we daarvoor doen?

1 We bieden ruimte aan de zeven sporen: biologische landbouw, multifunctionele landbouw, extensieve landbouw, stoppen, hightech open landbouw, hightech gesloten landbouw, natuurbeheer en natuurontwikkeling (zie paragraaf 6.2 van het PPLG). De productie op en de consumptie van eigen bodem zien we daarom als een positieve ontwikkeling en blijven we stimuleren. Daarnaast vinden we het belangrijk om korte ketens te stimuleren, onder andere bij onze eigen bedrijfsvoering. De Voedselvisie 2020–2030 omvat een deel van de paden naar kringlooplandbouw en die paden uit de Voedselvisie brengen we daaronder binnen het PPLG. We ondersteunen de Greenports met hun inzet op onder meer hightech-geslotensystemen en smart farming. We versterken het Fieldlab Bio en het Fieldlab Water en bodem.

1.1 We blijven ons inzetten voor ketensamenwerking en netwerkvorming, het stimuleren van kennisdeling, data(deling) en innovatie. 2.1 We zoeken de samenwerking op om het landbouwportaal te benutten voor bijvoorbeeld coaching, investeringen in zoetwateropslag, innovaties en kringlooplandbouw. Samenwerking met partners omvat tevens de Greenports. Hierin participeren de provincie, de gemeenten, het waterschap, de ondernemers, het onderwijs en de kennisinstellingen. Met de Greenports jagen we strategische projecten aan en voeren deze uit, zoals het project zoetwaterboeren en projecten op het gebied van duurzame en circulaire glastuinbouw.

2.2 De provincie participeert in het landelijk regieorgaan versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij en in het Fieldlab Groene Hart (toegekend koplopersproject). De provincie doet onderzoek en ondersteunt innovatieprojecten met agrariërs om te komen tot emissiereductie (ammoniak, stikstof) en nutriëntenkringloop.

2.3 Het platform Boer & Business in Balans biedt een podium aan betekenisvolle initiatieven en draagt bij aan de verbinding van stad en platteland.

3.1 We organiseren jaarlijks een bijeenkomst -met eigen streekproducten- tussen Statenleden en (jonge) agrariërs om gedachten uit te wisselen over de kansen en opgaven in het landelijk gebied.

4.1 We zorgen voor de uitvoering van het NSP 2023–2027 en de afronding POP3 (2015–2025). Met het openstellen van subsidieregelingen ondersteunen we projecten en investeringen. Het gaat om regelingen die bijdragen aan onder meer innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht in de landbouw, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied), klimaat, biodiversiteit en het verduurzamen van het watersysteem. We doen dit samen met het Rijk en de waterschappen.

5.1 We nemen deel aan het Bestuurlijk Platform Visserij en dragen bij aan de activiteiten van dit platform, inclusief de activiteiten van het Visserijontwikkelplan dat in 2024 door LNV is vastgesteld. Vanuit dit plan worden subsidies beschikbaar gesteld voor projecten gericht op de visserijketen en gemeenschappen. In de loop van 2024 wordt duidelijk of een financiële bijdrage van de provincie nodig is.

5.2 We stellen via de provincie Flevoland in 2024 subsidie beschikbaar voor flankerende maatregelen voor de transitie van de Ijsselmeervisserij.

6.1 Met de sector zetten we een langjarig programma op voor verduurzaming van de bollenteelt en steunt zij het fieldlab Bol.

7.1 De provinciale stikstofbanken gebruiken we daar waar mogelijk voor de legalisering van

interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. Op Texel zijn we gestart met een pilot om PAS-melders te legaliseren. Wij verwachten Rijksmiddelen om PAS-melders te kunnen legaliseren.

7.2 Om de stikstofuitstoot te verminderen loopt er onderzoek naar de stoffenbalans en of dit een bruikbaar instrument is voor doelsturing. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid die mestvergisters bieden bij het terugwinnen en hergebruik van stikstof (en dus stikstofreductie).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Versterken kansrijke landbouw	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	3.984	6.318	4.686	3.706	4.270	2.069
	Totaal baten	-175	0	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	3.809	6.318	4.686	3.706	4.270	2.069
	Stortingen						
5.6	Reserve Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	500	1.200	2.900	3.700	4.200	1.600
	Onttrekkingen						
5.6	Reserve Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-449	-2.960	-2.772	-1.993	-2.200	0
	Resultaat	**3.860**	**4.558**	**4.814**	**5.413**	**6.270**	**3.669**

Financiële ontwikkelingen

- In de kaderbrief 2025 is € 5,5 miljoen opgenomen voor de provinciale cofinanciering van het NSP-GLB. Het bedrag is verdeeld over de jaren 2025-2027 en wordt via de Reserve Europese projecten landbouwsubsidies aan de begroting toegevoegd.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
5	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
5	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
5	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Doelen

6. Economie, leefbaarheid en cultuur
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Maatschappelijk doel

Een toekomstbestendige economie en een aantrekkelijke leefomgeving zijn belangrijke voorwaarden voor een vitale en leefbare provincie. Daarom zet de provincie zich in voor een innovatieve, duurzame en circulaire economie, voor behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden en voor goede en toegankelijke voorzieningen in de regio. Daarmee bevordert de provincie de welvaart en het welzijn.

De provincie versterkt het vestigingsklimaat, maakt ruimte voor toekomstbestendige bedrijvigheid via het maken van regionale afspraken met gemeenten en ondersteunt de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Dat geldt voor nieuwe en bestaande bedrijven. Dat doet de provincie door verduurzaming van bestaande werklocaties en door ervoor te zorgen dat deze bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Om innovatie te stimuleren en de verduurzaming van de economie te versnellen, steunt de provincie het midden- en kleinbedrijf met investeringsfondsen en advies- en versnellingsprogramma's. Deze zijn gericht op innovatie en de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire bedrijfsvoering. Het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid richt zich op sectoren die bijdragen aan deze transities.

In het culturele domein ziet de provincie de grote waarde van haar veelzijdige, zichtbare en onzichtbare cultuurhistorie. De provincie maakt duurzaam behoud van haar erfgoed mogelijk zodat ook toekomstige generaties er gebruik van kunnen maken.

Voor vitale dorpen en steden zijn goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en culturele instellingen, van cruciaal belang. Ook zoekt de provincie naar mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport- en cultuurtalent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	20.662	0	20.662	-6.177	6.177	20.662
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	10.594	0	10.594	-4.512	4.126	10.208
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	6.823	0	6.823	0	0	6.823
	Totaal	**38.079**	**0**	**38.079**	**-10.689**	**10.303**	**37.693**

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Provinciale rol

In het Strategisch Beleidskader Economie en het Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van haar verbindende rol als middenbestuur. Van daaruit werkt zij naar de rol van regelaar door het creëren van optimale condities waarbinnen een duurzame en circulaire economie ontwikkelt.

Vanuit de ruimtelijke taken draagt de provincie zorg voor een optimaal ruimtegebruik en een fijne leefomgeving. Verder denkt de provincie mee over vraagstukken die bedrijven en werknemers raken. De provincie heeft een stimulerende en faciliterende rol richting het mkb om innovatie en verduurzaming te bevorderen.

Wat willen we bereiken?

1. We werken aan een toekomstbestendige, duurzame en circulaire economie. We willen koploper zijn in de omschakeling naar circulariteit.

2. We bevorderen een missiegedreven, innovatief mkb en bevorderen een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb.

3. We verbeteren de aansluiting van het onderwijs op de (toekomstige) regionale vraag naar arbeidskrachten.

4. We werken aan toekomstbestendige werklocaties met behoud van de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie in de zware-milieucategorieën. Hierdoor blijft er ook voldoende ruimte voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Om het (internationale) vestigingsklimaat te bevorderen, stellen we via de Omgevingsverordening en Omgevingsregeling eisen aan de regionale planning en programmering van bedrijventerreinen. Zo dragen we bij aan een duurzame ontwikkeling van de economie.

1.2 We stimuleren het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties met ruimte voor circulaire economie. Daarvoor zetten we subsidieregelingen in en ondersteunen we ondernemers via ontzorgingsprogramma's bij het verduurzamen van hun vastgoed. Bij nieuwe bedrijventerreinen onderzoeken we wat nodig is om deze natuur inclusief en klimaatbestendig te ontwikkelen. In 2025 starten we met het opstellen van een ruimtelijke strategie voor een circulaire economie.

1.3 We starten een verkenning naar een verdozingsstrategie voor onder andere logistieke bedrijfshallen, in lijn met de datacenterstrategie.

1.4 In samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners stimuleren we circulair ondernemen en het circulair maken van grondstofketens. De uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie die begin 2025 wordt vastgesteld, laat zien wat we gaan doen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

1.5 We zetten het beleid van de afgelopen jaren op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen voort. We stimuleren circulair en biobased bouwen door aan te sluiten op marktontwikkelingen. Dat doen we bijvoorbeeld door de inzet van de ketenaanjager circulaire

bouw en het ondersteunen van partijen bij het uitvoeren van de afspraken in de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen.

1.6 We sluiten samen met de gemeenten in Noord-Holland Noord voor de periode 2025–2031 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord om de duurzame economische ontwikkeling van deze regio te ondersteunen.

2.1 We onderzoeken hoe we het mkb zo effectief mogelijk kunnen ondersteunen.

2.2 We ondersteunen op verschillende manieren (duurzame) innovatie in het mkb: via investeringsfondsen (zoals de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest en het Innovatiefonds Noord-Holland (INH)), subsidieregelingen (zoals de MKB Innovatiestimulering Topsectoren en Kansen voor West) en via verschillende programma's ter ondersteuning van het innovatief, mkb zoals PIM en GO!NH.

2.3 We ondersteunen via de MRA de Amsterdam Economic Board om de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven (grootbedrijf en mkb) en overheden te versterken bij de grote transities waar de economie voor staat.

3.1 We streven naar een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Zo willen we bereiken dat er de komende jaren voldoende en goed geschoolde werknemers in de techniek en technologie zijn voor de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Dit doen we via campus- en ecosysteemvorming (publiek-private samenwerking tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven), het instellen van een werkambassadeur en het Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 NH 2.0. Met dit Manifest faciliteren we de integraliteit van regionale initiatieven en stakeholders. We besteden daarbij extra aandacht aan de omscholing van werknemers en mensen die nu niet werken naar sectoren die bijdragen aan de transities.

3.2 We versterken het netwerk van twaalf regionale techniek- en technologiecampussen en drie bovenregionale samenwerkingen die zijn gericht op verduurzaming en impactvergroting. Het gaat dan om de thema's agrifoodketen, bouw en mobiliteit, en maak- en havenindustrie. We versterken deze samenwerkingsvormen om de grote opgaven, zoals de energietransitie en de woningbouw, beter aan te pakken. Om die reden zetten we de regeling duurzame campusvorming door.

4.1 Het Rijk en de regio werken gezamenlijk aan de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Noordzeekanaalgebied, die hoort bij het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (2023).

4.2 De provincie Noord-Holland, de gemeente Velsen, het Rijk en de havenbedrijven in het Noordzeekanaalgebied zetten in op de realisatie van de Energiehaven op de locatie van het baggerdepot in de huidige Averijhaven in de gemeente Velsen.

4.3 Het programma dat in 2024 van start ging om het Maritiem Cluster in Den Helder te ontwikkelen, zetten we in 2025 voort. We komen dan in de fase van uitvoeringsprojecten. Dit programma is gericht op het versterken van de regionale economie en de economische kansen die er zijn voor Den Helder en de Kop van Noord-Holland in het licht van de energietransitie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	24.446	41.684	20.662	21.173	21.038	20.912
	Totaal baten	-3.677	-5.528	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	20.769	36.156	20.662	21.173	21.038	20.912
	Stortingen						
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	2.500	0	0	0	0	0
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	5.672	4.922	4.922	4.900	4.900	4.900
6.1	Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Kapitaallasten Investeringen Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	11.062	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Circulaire Economie	350	1.180	1.255	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	-2.411	-3.150	0	0	0	0
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-4.866	-8.808	-4.922	-4.912	-4.912	-4.912
6.1	Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Kapitaallasten Investeringen Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	-448	-2.693	0	0	0	0
6.1	Reserve Circulaire Economie	-604	-2.288	-1.255	0	0	0
	Resultaat	**32.025**	**25.319**	**20.662**	**21.161**	**21.026**	**20.900**

Financiële ontwikkelingen

- De baten en de lasten op dit beleidsdoel voor de MIT regelingen, voor het deel dat wordt gefinancierd door het ministerie van EZK, lopen vanaf 2025 met 5,3 miljoen terug omdat we de baten en derhalve ook de lasten pas op kunnen nemen als de SPUK beschikking is afgegeven door het ministerie van EZK, er wordt jaarlijks beschikt.
- De lasten voor de MIT regeling bevatten in 2024 ook de lasten voor de regeling van 2023 (3,5 miljoen).
- In 2024 zijn nog eenmalig hogere lasten voor een aantal incidentele subsidies (4,3 miljoen) voor de arbeidsmarkt beschikbaar gesteld bij de eerste begrotingswijziging 2024.
- In 2024 zijn eenmalig hogere lasten opgenomen voor de incidentele uitgave voor de uitvoering havennota (2,5 miljoen) vanuit de reserve ontwikkeling Havencomplexen.
- In 2024 zijn voor motie 42 incidenteel hogere lasten (1,1 miljoen) opgenomen voor de herstructurering van bedrijfsterreinen.
- In 2024 is eenmalige een hogere last opgenomen voor de regio deal wadden (2,3 miljoen).

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Provinciale rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.

We hebben een wettelijke taak om een toegankelijk archeologisch depot te beheren. In het Archeologiemuseum Huis van Hilde worden de provinciale archeologische collecties beheerd. Naast de vaste tentoonstelling zijn er tijdelijke tentoonstellingen en educatieprogramma's over archeologie voor bezoekers en leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs.

Wat willen we bereiken?

1. We versterken de cultuurhistorische waarden van het landschap.
2. We behouden het archeologisch erfgoed en maken dit toegankelijk voor het publiek.
3. We behouden, herbestemmen en verduurzamen onze monumenten. Voor rijksmonumenten streeft de provincie naar een restauratievolume van 13,9 procent voor 2025.
4. We behouden en herbestemmen het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies en verbeteren de toegang voor het publiek.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We geven het Steunpunt Cultureel Erfgoed opdracht om gemeenten te ondersteunen op het gebied van erfgoedbeleid en de Omgevingswet en bij het onder de aandacht brengen van de cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies. Daarnaast ondersteunen we activiteiten rond ruimtelijke opgaven in relatie tot archeologie en herbestemming.

1.2 We versterken de cultuurhistorische waarden van het landschap door het uitdragen van de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018, het organiseren van bijeenkomsten, en met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening.

2.1 Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang proberen we via 'informatie en inspiratie' gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot een zorgvuldige omgang met deze waarden.

2.2 De provincie is eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot. In Huis van Hilde (depot en museum) maken we dit erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek. De komende jaren gaan we daarmee door.

3.1 Met subsidies dragen we bij aan onderhoud, restauratie, verduurzaming en herbestemming van provinciale en rijksmonumenten. Naast de eigen provinciale monumenten draagt de provincie ook met cofinanciering via subsidies en leningen bij aan de restauratie en herbestemming van rijksmonumenten.

3.2 We hebben de ondersteuning van eigenaren bij de herbestemmingsopgave van monumenten (loodsfunctie) opnieuw ingericht.

3.3 Voor gemeenten stellen we in 2025 een handelingsperspectief op voor de omgang met klimaatrisico's voor erfgoed.

4.1 Als mede site-houder voor het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed binnen Noord-Holland. In 2025 gaan we onder andere aan de slag met:

- Verdere samenwerking binnen het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (provincie Utrecht, Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant), met als doel behoud en ontwikkeling van het werelderfgoed;

- Afronding van de uitvoering van maatregelen voor het herstel liniedijken van de Stelling van Amsterdam.

- Verdere uitvoering restauratie en herbestemming van diverse onderdelen van de Hollandse Waterlinies.

- Zoeken naar koppelkansen om onder meer natuurontwikkeling en klimaatadaptatie binnen het werelderfgoed een plek te geven.

- Zoeken naar mogelijkheden om de grote transitie-opgaven waar nodig in te passen in het werelderfgoed.

- Het versterken van de beleving van watermanagementsysteem en strategisch landschap.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

	Behouden kwaliteit van erfgoed	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	4.912	34.794	10.594	10.668	11.435	6.095
	Totaal baten	-259	-300	0	0	0	0
	Saldo van baten en lasten	4.653	34.494	10.594	10.668	11.435	6.095
	Stortingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	5.532	3.821	4.126	4.174	4.226	4.273
6.2	Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	0	0	0	0	0
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	1.355	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	160	-10.444	-4.512	-4.573	-5.341	0
6.2	Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-240	-885	0	0	0	0
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-3.265	-4.000	0	0	0	0
	Resultaat	**11.461**	**22.986**	**10.208**	**10.269**	**10.320**	**10.368**

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten in 2025 nemen verder af. Dit komt doordat er geen stortingen zijn en minder onttrekkingen plaatsvinden in de reserves. In de onderliggende reserves van dit beleidsdoel moeten de bestedingsplannen nog worden verwerkt.

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Provinciale rol

De provincie heeft een wettelijke taak om via de provinciale ondersteuningsinstelling het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland te ondersteunen op de gebieden collectie-uitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling. Daarnaast stimuleert de provincie cultuurreductie op scholen in Noord-Holland. Op het gebied van cultuur en voorzieningen vervult de provincie als middenbestuur een verbindende rol op bovenlokaal niveau door regionale samenwerking van gemeenten te stimuleren.

Wat willen we bereiken?

1. We ondersteunen bibliotheken in hun ontwikkeling naar een bredere maatschappelijke en educatieve functie.
2. We werken aan goede cultuureducatie op zoveel mogelijk Noord-Hollandse scholen.
3. We versterken de regionale samenwerking in de cultuurregio's (Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord).
4. We versterken de leefbaarheid door met gemeenten afspraken te maken over het regionale voorzieningenaanbod.
5. We stimuleren regionaal cultuur- en sporttalent.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We verlenen Probiblio subsidie om de Noord-Hollandse bibliotheken te ondersteunen en bij te staan op het gebied van de vijf opgaven: Geletterdheid, Meedoen met de Maatschappij, Digitale Geletterdheid, Strategie & Beleid en Effectieve Bibliotheek.

2.1 We subsidiëren (cofinanciering) het programma ‘Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028’.

3.1 We dragen bij aan het MRA-programma Kunst, cultuur en erfgoed en het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord.

4.1 We verkennen met gemeenten en andere partners of en hoe in het verlengde van de woonakkoorden ook regionale afspraken over voorzieningen gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van regionale voorzieningenakkoorden.

4.2 We blijven ons inzetten voor de verduurzaming van sport- en culturele voorzieningen en dorpshuizen. Daarbij maken we gebruik van het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed en SportNLGroen.

5.1 We onderzoeken de mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport- en cultuurtalent te stimuleren, onder meer door de zichtbaarheid te vergroten en een brug te slaan naar de topsport en topcultuur in de provincie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	5.186	8.010	6.823	6.822	6.823	6.822
Totaal baten	4	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	5.190	8.010	6.823	6.822	6.823	6.822
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**5.190**	**8.010**	**6.823**	**6.822**	**6.823**	**6.822**

Financiële ontwikkelingen

- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2025 € 750.000 structureel budget beschikbaar voor het matchingprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit. Tot 2025 was dit budget incidenteel gedekt, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.
- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2027 € 1 miljoen structureel budget beschikbaar voor de innovatieagenda bibliotheken. Tot 2027 was dit budget incidenteel, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de bijlage van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
6	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor
6	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.
6	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie
6	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
6	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie
6	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
6	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
6	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie
6	InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Overzicht algemene middelen en organisatie

Doelen

7. Overzicht Algemene middelen en organisatie
7.1 Algemene dekkingsmiddelen
7.2 Overhead
7.3 Vennootschapsbelasting
7.4 Onvoorzien
7.5 Overige

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig		Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	9.336	-599.914	-590.578	-4.900	14.177	-581.301
7.2	Overhead	92.302	-209	92.093	-3.610	1.420	89.903
7.3	Vennootschapsbelasting	-15	0	-15	0	0	-15
7.4	Onvoorzien	2.020	0	2.020	0	0	2.020
7.5	Overige	11.811	-4.650	7.161	-617	22.505	29.049
7.6	Overige Profit centers	0	0	0	0	0	0
	Totaal	**115.454**	**-604.773**	**-489.319**	**-9.127**	**38.102**	**-460.344**

Inleiding

Elk programma heeft in de begroting naast lasten ook baten die direct tot dat programma behoren, zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten van het programma te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen. Onder 7.1 zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De begroting kent naast de 6 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. Deze zijn opgenomen onder 7.2 t/m 7.4.

Het opnemen van de hierboven genoemde posten in een apart overzicht is een verplicht onderdeel van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Hierna zal een korte toelichting gegeven worden bij de verschillende onderwerpen.

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn de volgende posten opgenomen:

- Provinciale heffingen
- Uitkering uit het provinciefonds
- Dividenduitkeringen
- Financieringsfunctie (renteresultaat)
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Provinciale heffingen

De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting vormen na de uitkering uit het provinciefonds de grootste post binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is te vinden in de paragraaf Lokale heffingen van deze begroting.

Uitkering provinciefonds

De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2024

Dividend

De dividenden worden prudent geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen in deze begroting.

Financieringsfunctie

Onder de post financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie begroot. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf Financiering van deze begroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder ‘overige algemene dekkingsmiddelen’ worden middelen verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma’s horen, maar wel dienen ter algemene dekking. Voorbeelden zijn het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van delen van het gebouw aan het Houtplein en de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef. Voor de begroting wordt geen rekening gehouden met het extern detacheren van provinciepersoneel.

De incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het coalitieakkoord, zijn opgenomen in de ‘reserve Coalitieakkoord’. Deze reserve is onder de ‘overige algemene dekkingsmiddelen’ geplaatst. De gelden zullen bij een volgend P&C moment worden toebedeeld aan de juiste beleidsdoelen en bestemmingsreserves.

Beleidsdoel							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	2.398	9.689	9.336	14.932	18.928	21.324
	Totaal baten	-541.506	-620.451	-599.914	-617.841	-623.323	-639.638
	Saldo van baten en lasten	-539.107	-610.762	-590.578	-602.909	-604.395	-618.314
	Stortingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	0	107.862	14.177	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	0	-95.400	-4.900	0	0	0
	Resultaat	**-539.107**	**-598.300**	**-581.301**	**-602.909**	**-604.395**	**-618.314**

Financiële ontwikkelingen

- De ontwikkeling van de baten wordt vooral bepaald door het verloop van de omvang van het provinciefonds en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Door het afschaffen van de vrijstelling in 2025 van hybride auto's en het afschaffen van de korting op elektrische auto's in 2026 stijgt per saldo de opbrengst in de jaren. De omvang van de baten in 2025 tov 2024 neemt af als gevolg van een afname van decentralisatie-uitkeringen en vanwege het feit dat in 2024 extra dividend is ontvangen omdat Alliander een deelneming heeft verkocht in 2024.
- Het stijgende verloop van de lasten wordt vooral veroorzaakt door het stijgende verloop van de rentelasten van het vreemd vermogen.

7.2 Overhead

Beleidsdoel							(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)
	Overhead	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
	Totaal lasten	84.198	98.589	92.302	94.191	90.069	90.203
	Totaal baten	-400	-207	-209	-212	-214	-217
	Saldo van baten en lasten	83.798	98.382	92.093	93.979	89.855	89.986
	Stortingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	4.740	1.420	1.420	1.420	1.420	1.420
7.2	Reserve Go-gelden	0	0	0	0	0	0
7.2	Reserve Huisvesting	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-5.633	-8.924	-2.828	-5.087	-875	-1.025
7.2	Reserve Go-gelden	-99	0	0	0	0	0
7.2	Reserve Huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-782
	Resultaat	**82.043**	**90.096**	**89.903**	**89.530**	**89.618**	**89.599**

Financiële ontwikkelingen

- Overhead: De lasten variëren door de jaren heen, omdat er een aantal incidentele (ICT- en huisvestings-)projecten worden uitgevoerd. De betreffende kosten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve bedrijfsvoering.

7.3 Vennootschapsbelasting

Beleidsdoel **Vennootschapsbelasting**	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
			(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)			
Totaal lasten	434	3.634	-15	-15	-15	-15
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	434	3.634	-15	-15	-15	-15
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**434**	**3.634**	**-15**	**-15**	**-15**	**-15**

Financiële ontwikkelingen

In de begroting 2024 staat een last opgenomen voor afdracht van vennootschapsbelasting in verband met de verwachte fiscale winst van de CV Polanenpark. Voor de jaren 2025 t/m 2028 worden fiscale verliezen geraamd.

7.4 Onvoorzien

Beleidsdoel **Onvoorzien**	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
			(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)			
Totaal lasten	0	0	2.020	6.545	6.545	6.545
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	2.020	6.545	6.545	6.545
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0**	**0**	**2.020**	**6.545**	**6.545**	**6.545**

Financiële ontwikkelingen

- Onvoorzien: In de Kaderbrief 2025 is budget beschikbaar gesteld in verband met een aantal financiële onzekerheden. Het budget dat bij de kaderbrief is vastgesteld is zichtbaar onder de lasten vanaf 2025.

7.5 Overige

Beleidsdoel	Overige	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
	Totaal lasten	5.352	2.375	12.311	23.290	34.362	45.677
	Totaal baten	-9.559	-6.388	-4.650	-4.650	-4.650	-4.650
	Saldo van baten en lasten	-4.207	-4.013	7.661	18.640	29.712	41.027
	Stortingen						
7.5	Algemene Reserve	3.685	0	0	0	0	0
7.5	Reserve waardevermindering grond groen	1.366	12.055	22.505	9.850	7.921	11.054
7.5	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0
7.5	Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	589	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
7.5	Algemene Reserve	-76.588	-24.504	-617	0	0	0
7.5	Reserve waardevermindering grond groen	0	0	0	0	0	0
7.5	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-21.906	-53.000	0	0	0	0
7.5	Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	-589	0	0	0	0	0
	Resultaat	**-97.650**	**-69.462**	**29.549**	**28.490**	**37.633**	**52.081**

Financiële ontwikkelingen

- Totaal lasten: Het stijgende verloop van de lasten wordt verklaard door het feit dat in de begroting rekening wordt gehouden met toekomstige prijsstijgingen. Dit zorgt voor jaarlijks hogere lasten.
- Onttrekking Algemene reserve: in 2024 wordt voor een bedrag van €24,5 miljoen aan de algemene reserve onttrokken. De onttrekking bestaat voornamelijk uit de volgende onderdelen:
    - Onttrekkingen in verband met decentralisatie uitkeringen uit 2023 die in dat jaar geoormerkt in de algemene reserve zijn gestort ad €10,4 miljoen,
    - onttrekkingen in verband met het overhevelen van middelen die zijn vrijgevallen uit de reserve Economisch herstel en duurzaamheid. Deze middelen zijn gestort in de algemene reserve) en deze middelen worden vervolgens in 2024 uit de algemene reserve overgeheveld naar de reserves van de doorlopende regelingen.Het gaat om een bedrag van €8,8 miljoen;
    - UI-posten: in het kader van de uitgestelde intenties is in 2023 €1,6 miljoen gestort in de algemene reserve. Ditzelfde bedrag wordt in 2024 weer onttrokken om het vervolgens op het budget te zetten waar het geld uitgegeven wordt. Dit gaat om een bedrag van €1,6 miljoen;

    - Het restantbedrag betreft meerdere kleinere onttrekkingen

- Grondbeleid (7.1.6): De stortingen in de reserve waardevermindering grond groen hangt samen met de NNN grond aankopen die zullen worden gedaan. De baten zijn in 2024 €1,6 miljoen hoger dan in de latere jaren omdat de baten voor huren en (erf)pachten zijn bijgesteld op basis van de factuurlijst.

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft inzicht in de mate waarin de provincie financiële gevolgen van risico's kan opvangen. Gedekte risico's, al dan niet via een voorziening of verzekering, zijn uitgesloten van de risico-inventarisatie. De paragraaf begint met een samenvatting van kengetallen, beschrijft het inventarisatie- en classificatieproces, werkt relevante risico's uit en toont het verloop en de benodigde weerstandscapaciteit voor één en vier jaar. Deze bedragen worden vergeleken met de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen te bepalen. De paragraaf sluit af met de verplichte BBV-kengetallen.

Visie

De visie van de provincie op risicomanagement luidt als volgt: de provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's leidt tot het 'in control zijn' van de organisatie'. De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om de doelstellingen te bereiken.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022-2025 en de Financiële verordening. De kadernota bevat beleidsregels en normen over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De financiële verordening is bepalend voor de minimale hoogte van de algemene reserve (minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen) en de hierin aan te houden risicoreservering (zie berekening weerstandsvermogen).

Overzicht belangrijkste cijfers

In de volgende hoofdstukken worden de kengetallen nader toegelicht. In het afsluitende hoofdstuk van deze paragraaf volgt een beoordeling van de kengetallen aan de hand van signaalwaardes.

Een overzicht van de belangrijkste cijfers is hieronder opgenomen, waarbij de volgorde is bepaald door het moment van opstellen.

Risico-inventarisatie (x € 1000) *	Rekening 2022	Begroting 2024**	Rekening 2023	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bruto risicobedrag	€ 49.720	€ 49.750	€ 45.796	€ 48.190	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 1 jaar	€ 19.289	€ 31.289	€ 29.200	€ 30.061	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 4 jaar	€ 34.972	€ 34.900	€ 33.013	€ 33.141	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen							
Weerstandsvermogen 1 jaar	8,6	3,8	4,09	4,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen 4 jaar	21,6	18,5	23,73	29,3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kengetallen							
Netto schuldquote	41%	86%	67%	129%	140%	148%	154%
Gecorrigeerde netto schuldquote	23%	72%	50%	114%	125%	133%	138%
Solvabiliteitsratio	69%	52%	61%	44%	41%	40%	39%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	7%	0%	-5%	2%	2%	1%	-1%
Belastingcapaciteit	81%	91%	81%	89%	89%	89%	89%

** Overige niet gekwantificeerde risico's kunnen niet in berekeningen worden meegenomen, maar hebben een significante invloed op het risicobedrag en het daaraan gerelateerde weerstandsvermogen.*
*** 2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

Risico's

Binnen de organisatie wordt continu aan risicomanagement gedaan. Twee keer per jaar worden de risico's opgehaald en tegen de weerstandscapaciteit gehouden. Om risico's af te dekken worden risico's met een bruto risicobedrag (gevolg) van € 100.000 of hoger meegenomen in de risico-inventarisatie. Aan elk geïnventariseerd risico wordt een risicoscore gegeven (gevolgklasse x kansklasse). Het product van de gevolg- en kansklassen is de risicoscore.

Gevolgklasse 4	4	8	12
Gevolgklasse 3	3	6	9
Gevolgklasse 2	2	4	6
Gevolgklasse 1	1	2	3
	Kansklasse 1	*Kansklasse 2*	*Kansklasse 3*

Tabel 1: Risicoscore

Alleen risico's met een risicoscore van vier of hoger worden vermeld in onderstaande risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

	Risico's	Risicobedrag	Risicoscore	Dekking
	Strategische risico's			
1.	Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure	€ 3.000.000	6	Weerstandsvermogen
2.	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	Weerstandsvermogen
3.	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	Weerstandsvermogen
4.	Lening Nationaal Restauratiefonds	€ 9.100.000	4	Weerstandsvermogen
5.	Deelneming PDENH	€ 6.785.021	4	Weerstandsvermogen
6.	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	€ 7.200.000	8	Weerstandsvermogen
7.	Deelneming ROM	€ 11.900.000	8	Weerstandsvermogen
	Externe risico's			
8.	Dividenduitkering	€ 1.725.000	6	Weerstandsvermogen

1. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en daarop betrokken wetten ligt bij de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de besluiten die namens de provincie worden genomen. Bij vergunningverlening bestaat het risico dat onterecht vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd. Hierdoor kunnen financiële gevolgen voor bedrijven of derden ontstaan. Dit geldt ook voor een handhavingsbesluit dat niet terecht tot stand komt, of een

rechtsongelijkheid bij toezicht. Fouten in de procedures kunnen leiden tot schadeclaims van bedrijven bij de provincie. Dit doet afbreuk aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen. De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH-taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. Zij moeten voldoen aan de Verordening Kwaliteit VTH Omgevingsrecht. In de rol van opdrachtgever ziet de provincie erop toe dat dit gebeurt.

2. Kosten opruimen afvalinrichting

De provincie is het bevoegd gezag voor majeure risicobedrijven. Als dergelijke bedrijven in continuïteitsproblemen komen, mogelijk met faillissement als gevolg, dan is het denkbaar dat het bevoegd gezag de eventuele opruim- en saneringskosten moet dragen. Er kunnen verschillende oorzaken zijn voor continuïteitsproblemen, zoals een incident of brand, marktfalen of een wijziging in de regelgeving, waardoor bepaalde afvalstromen niet meer mogen worden verwerkt. Ook handhavend optreden namens de provincie of het intrekken of weigeren van de vergunning door de provincie kan een rol spelen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk bij dergelijke bedrijven een financiële zekerheidsstelling te eisen. Hiervoor moet wel na de inwerkingtreding van de Omgevingswet de vergunning van de betreffende bedrijven worden geactualiseerd. Tot dat moment is de provincie verantwoordelijk voor dit risico. Het gaat om zo'n 145 bedrijven.

3. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel

Het risico is mogelijke wateroverlast als gevolg van meerdere peilopzetten bij een natuurontwikkelingsproject. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen, is een gebeurtenis op voorhand nooit uit te sluiten. Wateroverlast heeft allereerst gevolgen voor de agrarische productie. In periodes van droogte kan verzilting optreden. Daardoor is de kans op botulisme in warme, droge zomers gering. Daarnaast zijn er voorzieningen waarmee altijd water kan worden in- of uitgelaten. De provincie blijft het waterpeil in het gebied tot en met 2030 monitoren en de resultaten met het hoogheemraadschap delen. Treedt er ondanks alle onderzoeken en maatregelen toch waterschade op, dan wordt gekeken wat daarvan de oorzaak is. Eventuele schade die voortvloeit uit direct aan het project toerekenbare gevolgen, wordt vergoed. Het hoogheemraadschap bekijkt wat de oorzaak is en wie hiervoor verantwoordelijk is. De provincie staat garant voor de betaling van de schadevergoeding. Schade die niet het gevolg is van het project of daar niet aan kan worden toegerekend, valt hier dus buiten.

4. Lening Nationaal Restauratiefonds

De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) dat op zijn beurt geld leent aan eigenaren voor het herbestemmen, restaureren en verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan het NRF en in het verlengde daarvan aan de provincie. Om dit risico te beperken, toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt het NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

5. Deelneming Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH)

Het PDENH investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat het PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De financiële risico's zijn relatief beperkt, omdat wordt geïnvesteerd in bedrijven die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd. Ondanks dat het risico relatief beperkt is, gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door het PDENH neemt in de toekomst verder toe. Voor de zekerheid is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor het PDENH uitgegaan van 10 procent van het geïnvesteerde vermogen. Dit bedrag dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend, omdat in de jaarstukken van de provincie ook al een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij het PDENH.

6. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland

De provincie kent het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) subsidies toe op grond van twee regelingen: de subsidieregeling ANLb en de uitvoeringsregeling POP3-subsidies Noord-Holland. Deze subsidies bestaan uit EU- en provinciale middelen. De POP3-subsidieverplichtingen overstijgen het bedrag waar wij als provincie aan Europese middelen aanspraak op kunnen maken. Dit kan tot kosten leiden voor de provincie, maar het is ook mogelijk dat hiervoor tot het jaar 2026 alsnog Europese middelen beschikbaar komen. In elk geval zijn tot en met 2025, het einde van het POP3, verschillende momenten waarop extra EU-middelen beschikbaar kunnen komen. In 2019 was een risicobedrag opgenomen van € 4,6 miljoen. Dit betrof het bedrag tot en met 2019. In de jaren 2020 en 2021 heeft de provincie voor ANLb voor € 2,6 miljoen meer aan subsidiebetalingen gedeclareerd dan het bedrag aan Europese middelen waarop de provincie aanspraak kan maken. Daarmee komt het totale bedrag op € 7,2 miljoen.

7. Deelneming ROM

ROM InWest investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat de ROM deels wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De provincie is aandeelhouder in ROM InWest voor € 40 miljoen. Het totaalkapitaal van de ROM is circa € 160 miljoen. Bij het besluit tot deelname in de ROM (18 mei 2021) is er een risicopercentage van 30 opgenomen. Dit komt neer op een risico van maximaal € 12 miljoen. De ROM InWest is nu twee jaar operationeel. In 2023 heeft de ROM elf nieuwe en vier vervolginvesteringen gedaan voor € 7,3 miljoen. Het totaalbedrag dat de ROM heeft geïnvesteerd, is € 9,7 miljoen cumulatief. De ROM hanteert een 'waarderingstemplate' en heeft een 'valuation committee' om de investeringen te monitoren.

Externe risico's

8. Dividenduitkeringen

Jaarlijks ramen we de dividendinkomsten van een aantal deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald. Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveert de provincie volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25 procent van inkomsten die voor dat jaar zijn geraamd als onderdeel van de algemene reserve. Door hetzelfde bedrag op te nemen in de risico-inventarisatie, wordt het risico afgedekt dat 25 procent van de geraamde dividenden niet worden uitgekeerd. Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen. De kans dat dit risico zich voordoet, is

echter laag. De impact van het risico beperken we door de dividendontvangsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats. We bespreken dan de mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering. Eventueel worden maatregelen genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen de keuze worden gemaakt om dividend uit te keren uit winsten die in het verleden zijn behaald.

Overige risico's niet-gekwantificeerd

Naast genoemde risico's onderkent de provincie een aantal risico's die zich zowel landelijk als wereldwijd voordoen en waarvan de omvang en eventuele schade nog niet verder te kwantificeren zijn. Denk hierbij aan:

Stikstof

De maatregelen en wetgeving vanuit de rijksoverheid om stikstof te verminderen, hebben gevolgen voor de snelheid en kosten voor het uitvoeren van provinciaal beleid, zoals de verschillende grote opgaven en de aanleg, het beheer en het onderhoud van infrastructuur.

Inflatie

De grondstof- en energieprijzen zijn in de afgelopen periode bovengemiddeld gestegen. De verdere ontwikkeling van deze inflatie is niet goed in te schatten en vormt een risico voor provinciale activiteiten. Hierdoor is het niet mogelijk om in te schatten of de indexatie die de provincie toepast toereikend is. Wanneer voor de inkomstenstroom geen sprake is van een vergelijkbare prijspeilstijging, is dit een risico. Dit kan leiden tot hogere exploitatiekosten en/of hoger benodigde kredieten (wat leidt tot hogere kapitaallasten).

Indexering op begrotingen omgevingsdiensten

Hier is sprake van als de indexering op de begrotingen van de verschillende omgevingsdiensten hoger uitkomt dan eerder is begroot. Het gaat hier om de gewogen indexeringscijfers ten aanzien van de cao en de prijsinflatie van materiële kosten. De timing van deze indexering is afhankelijk van de gemeentelijke cao-onderhandelingen, waarvan de afsluiting niet samenvalt met de provinciale planning- en controlcyclus. Dit kan leiden tot onverwacht hogere kosten. De provincie heeft als deelnemer in de gemeenschappelijke regelingen het recht om een zienswijze in te dienen op de begrotingen van de omgevingsdiensten. Bij het afsluiten van de uitvoeringsprogramma's kan de provincie het totaal af te nemen dienstenpakket proberen te verminderen om de effecten van het risico te beperken. Het risico loopt de provincie eens per jaar en komt elk jaar terug, sinds de provincie deelneemt in de gemeenschappelijke regelingen. De hoogte van het risicobedrag kunnen we niet bepalen. Het risico heeft zich voorgedaan in 2023.

Klimaatverandering

Klimaatverandering is overal merkbaar. Ook op de wegen en waterwegen van de provincie heeft het klimaat invloed. Dit brengt meerdere risico's met zich mee. Als beheerder worden we geconfronteerd met een grote afwisseling van natte en droge periodes en meer waterafvoer rond wegen en waterwegen. Het ontwerp van de infrastructuur is gebaseerd op klimaatuitgangspunten waar minder extreme situaties voorkomen. In de komende jaren zullen er meer en andere situaties optreden waar de infrastructuur en omgeving niet op is ingericht. Dit kan leiden tot schade bij wegen. Ook kunnen dijken last krijgen van klimaatveranderingen. Daarnaast kan verhoging van het grondwaterpeil effect hebben op wegen en waterwegen. Dit heeft weer gevolgen voor de fundering van wegen, bruggen of viaducten. Door het monitoren van het provinciaal areaal houden we deze risico's in beeld.

Faunaschade

Onder programma 5.2 'Beheren van natuur' wordt rekening gehouden met faunaschade. De hieraan gerelateerde tegemoetkoming varieert door verschillende externe componenten waar de provincie geen invloed op heeft. Hierdoor lopen we het risico dat de compensatie hoger uitvalt dan oorspronkelijk begroot.

Areaal data

De provincie werkt eraan om de areaaldata zowel kwantitatief als kwalitatief op orde te krijgen. De kwaliteit van de data kan financiële gevolgen hebben, omdat de verwachte (begrote) vervangopgave en onderhoudslasten kunnen afwijken van de werkelijke situatie. Het areaal – en daarmee de beheerlasten – komen steeds beter in beeld, waardoor voorspellingen steeds nauwkeuriger worden.

Cybersecurity

Het aantal cyberincidenten neemt elk jaar toe. Als provincie moeten we er rekening mee houden dat we zelf getroffen worden. Het is daarom belangrijk om te voldoen aan de gestelde securitynormen en daar proactief invulling aan te geven. Dit vermindert de kans op cyberincidenten. Als een cyberincident zich voordoet, kan dit leiden tot hoge kosten, reputatieschade en inbreuk op het vertrouwen in de overheid.

Personeelsschaarste

Zowel kwalitatief als kwantitatief heerst er personele schaarste. De huidige krapte op de arbeidsmarkt beperkt de toegang hiertoe voor werkgevers met als gevolg dat vacatures lastig zijn in te vullen. Dit geldt voor zowel het aantrekken van vast als van tijdelijk personeel. Als gevolg hiervan kan de doorloop van projecten en het behalen van provinciale doelstellingen in het gedrang komen.

Hogere kwaliteitseisen assets

Aanscherping van wet- en regelgeving kan zorgen voor hogere kwaliteitseisen aan assets. Dit leidt in het geval van vervanging en/of onderhoud tot hogere investeringen en/of lasten.

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. Indien de grond meer schadelijke stoffen bevat dan de norm toestaat, heeft dit vertraging in de projecten tot gevolg.

Verloop risico's

Om het verloop van de risico's inzichtelijk te maken, wordt het brutorisicobedrag per categorie weergegeven per boekjaar.

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 33.688	€ 47.938	€ 42.060	€ 43.233	€ 47.938	€ 46.465	Toename
Externe risico's	€ 3.513	€ 1.783	€ 1.783	€ 2.563	€ 1.813	€ 1.725	Afname
Overig niet-gekwantificeerd	PM	PM	PM	PM	PM	PM	-
Bruto risicobedrag	€ 37.201	€ 49.721	€ 43.843	€ 45.796	€ 49.751	€ 48.190	Toename

**ten opzichte van de meest recente inventarisatie bij de Jaarrekening 2023*

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 (stand februari 2024) is het risicoprofiel bij de begroting 2025 (stand juni 2024) toegenomen. De toename van € 3 miljoen wordt met name veroorzaakt door het actualiseren van het risicoprofiel aan de hand van gedane agiostortingen in de deelneming Innovatiefonds Noord-Holland.

Berekening risico's

Bij de begroting en de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen (voor een periode van 4 jaar) en het actuele incidentele weerstandsvermogen (voor een periode van 1 jaar) berekend. Om tot het weerstandsvermogen te komen, wordt de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd met de uitkomst van de simulatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto-omvang van deze risico's bedraagt € 48,2 miljoen (exclusief PM-posten).

Berekende hoogte van de risico's voor 1 jaar: € 30,1 miljoen

Op basis van de Monte-Carlosimulatie, een statistische rekenmethodiek, komt het berekende risicobedrag voor het komende jaar uit op € 30,1 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. Dit is een stijging van € 0,9 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023.

Berekende hoogte van de risico's voor 4 jaar: € 33,1 miljoen

Op basis van diezelfde methode is berekend dat de provincie voor de komende 4 jaar een risico loopt van € 33,1 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. Dit is een stijging van € 0,1 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023.

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit maken we onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit kunnen we eenmalig inzetten om financiële tegenvallers op te vangen. Deze weerstandscapaciteit is de som van:

- de algemene reserve;
- de post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- stille reserves.

Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is om de betreffende activa binnen één jaar te verkopen. De structurele weerstandscapaciteit kan terugkerend worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de onbenutte belastingcapaciteit;
- de post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- begrotingsruimte.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen en er financiële schade is voor de provincie, spreken we van incidenten. In dergelijke gevallen wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat we maatregelen moeten nemen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing bij het aanwenden van de weerstandscapaciteit bij incidenten:

- Provinciale Staten wordt geïnformeerd over het incident, inclusief de achtergronden;
- Er volgt een voorstel voor het risicobedrag dat ten laste van de algemene reserve gebracht wordt, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;
- Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, wordt een bezuinigingsvoorstel geformuleerd;
- De weerstandscapaciteit moet op peil worden gebracht als het zodanig is aangetast dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval volgt een herstelplan dat voorgelegd wordt aan Provinciale Staten.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met financiële reserves risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de risico's over een periode van één jaar (incidentele weerstandsvermogen) of vier jaar (structureel weerstandsvermogen). De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt één. Indien ondanks genomen

beheersmaatregelen het totale of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan één, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen om het weerstandsvermogen weer terug te brengen tot het minimale niveau. Daarnaast kent de financiële verordening de norm om de algemene reserve op minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen worden verder toegelicht in beleidsdoel 7.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening incidentele weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2025
Algemene reserve	132,06
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-
Totaal incidentele capaciteit	**132,06**
Berekende risico's voor 1 jaar	30,1
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar	**4,4**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Totaal
Algemene reserve	132,06				132,06
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-				-
Totaal incidentele capaciteit	132,06	-	-	-	132,06
Onbenutte belastingcapaciteit		281,1	285,6	290,2	856,9
Onvoorzien (komend boekjaar)		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	**281,1**	**285,6**	**290,2**	**856,9**
Totale weerstandscapaciteit					988,9
Berekende risico's voor 4 jaar					33,1
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					**29,9**

De paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen betreft een actueel overzicht van de risico's afgezet tegen het huidige weerstandsvermogen. Daarom wordt deze vergeleken met de meest recente analyse, in dit geval de jaarrekening 2023 zoals berekend in februari 2024.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 4,4 bedraagt (was 4,1 bij jaarrekening 2023). Deze lichte toename komt doordat de algemene reserve in omvang is toegenomen.

Volgens de 25%-norm, zoals opgenomen in de financiële verordening, zou de algemene reserve minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen (á € 525 miljoen in begrotingsjaar

2025) moeten bedragen. De begrote stand van de algemene reserve eind 2025 is € 132,1 en voldoet hiermee aan de minimale stand van € 131,2 miljoen.

Voor een periode van 4 jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 29,9 (was 23,7 bij de jaarrekening 2023). Deze verhoging wordt veroorzaakt door toegenomen algemene reserve en de geactualiseerde onbenutte belastingcapaciteit.

Zowel het incidentele en structurele weerstandsvermogen valt hoger uit dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de risico's.

Conclusie

Bij de begroting 2025 zijn risico's geïnventariseerd met een totale bruto-omvang van € 48,2 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 30,1 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 33,1 miljoen. De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2025 bedraagt € 132 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 4,4. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 989 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 29,9. Met een zekerheid van 99% kan geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) zijn de volgende zes kengetallen opgenomen:

1. Netto-schuldquote
2. Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Kengetal grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf 'Provinciale heffingen'

	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1. Netto schuldquote	67%	86%	129%	140%	148%	154%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	50%	72%	114%	125%	133%	138%
3. Solvabiliteitsratio	61%	52%	44%	41%	40%	39%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	-5%	0%	2%	2%	1%	-1%
6. Belastingcapaciteit	81,1%	91,4%	88,6%	88,6%	88,6%	88,6%

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

1. Berekening netto-schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Vaste schulden (art. 46)	0	215	425	490	525	545
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	153	18	16	20	19	19
C	Overlopende passiva (art. 49)	432	576	590	600	613	624
D	Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	136	135	135	135	135	135
F	Liquide middelen (art. 40)	0	6	4	5	7	1
G	Overlopende activa (art. 40a)	54	60	59	58	60	59
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	586	705	644	650	645	646
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**67%**	**86%**	**129%**	**140%**	**148%**	**154%**

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

In voorgaande jaren had de provincie voldoende eigen middelen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat dit is verandert in een situatie waarbij de provincie geld moet lenen. De schuldquote loopt sterk op door oplopende verplichtingen (overlopende passiva). Om aan de verschillende verplichtingen te kunnen blijven voldoen, wordt sinds 2023 geld geleend.

2. Berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Vaste schulden (art. 46)	0	215	425	490	525	545
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	153	18	16	20	19	19
C	Overlopende passiva (art. 49)	432	576	590	600	613	624
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	100	100	100	100	100	100
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	136	135	135	135	135	135
F	Liquide middelen (art. 40)	0	6	4	5	7	1
G	Overlopende activa (art. 40a)	54	60	59	58	60	59
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	586	705	644	650	645	646
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	**50%**	**72%**	**114%**	**125%**	**133%**	**138%**

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

Zie voor opmerkingen hetgeen onder de netto schuldquote is gemeld. Zoals hierboven is vermeld, zit het verschil in het feit dat bij deze berekening ook de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met de netto schuldquote is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Eigen vermogen (art. 42)	982	919	821	797	779	791
B	Balanstotaal	1598	1759	1885	1940	1971	2015
	Solvabiliteit A/B * 100%	**61%**	**52%**	**44%**	**41%**	**40%**	**39%**

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te hoger de weerbaarheid. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie van de financiële positie van de provincie. De daling wordt veroorzaakt door een afname van de omvang van de reserves (eigen vermogen) en de sterk stijgende verplichtingen (zie schuldquote).

4. Grondexploitatie

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	0	0	0	0	0	0
Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	586	705	644	650	645	646
Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

De provincie beschikt niet over gronden die in exploitatie zijn genomen. Dit past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten, is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves). Dit wordt uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten, is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Totale structurele lasten	571	576	578	596	611	635
B	Totale structurele baten	574	602	613	632	637	651
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	34	26	23	23	24	24
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1	3	2	3	3	3
E	Totale baten	586	705	644	650	645	646
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	**-5%**	**0%**	**2%**	**2%**	**1%**	**-1%**

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Een nadere opbouw van de baten en lasten staat in onderdeel 4.2.5. van deze begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten. Dit wordt door het Rijk bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar 't' (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar 't-1' (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar). Dit wordt uitgedrukt in een percentage.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Aantal opcenten MRB	68	77	77	77	77	77
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	84	85	87	87	87	87
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%	81,1%	91,4%	88,6%	88,6%	88,6%	88,6%

**2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024*

De provincie Noord-Holland blijft onder het landelijk gemiddelde als het gaat om de heffing van opcenten; de provincie heeft zelfs het laagste opcententarief van alle provincies. Dit zorgt voor voldoende capaciteit om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2025 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op € 217 miljoen.

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk om deze, en het verwachte verloop, in relatie te bekijken en tegen een norm te houden. In het overzicht hieronder zijn signaalwaardes, verkregen vanuit het Rijk, opgenomen. Er is immers geen harde norm waar de provincie zich aan moet houden. Signaalwaarden 6 en 7 zijn interne richtlijnen, vastgelegd in de financiële verordening en kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

	Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol	JR 2022	JR 2023	Begr 2024*	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028
1a	NSQ	< 90%	90 - 130%	> 130%	41%	67%	86%	129%	140%	148%	154%
1b	NSQ (gecorr. verstrekte leningen)	< 90%	90 - 130%	> 130%	23%	50%	72%	114%	125%	133%	138%
2	Solvabiliteit	> 50%	20 - 50%	< 20%	69%	61%	52%	44%	41%	40%	39%
3	Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4	Structurele begrotingsruimte	> 0%	0%	< 0%	7%	-5%	0%	2%	2%	1%	-1%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	81,30%	81,10%	91%	89%	89%	89%	89%
6	Weerstandsratio 1 jaar	> 1,5	0,8 - 1,5	< 1,5	8,6	4,09	3,8	4,4	4,4	4,4	4,4
7	25% norm algemene reserve	> 25%	25%	< 25%	30%	27%	27%	30%	29%	26%	24%

De kengetallen netto-schuldquote en netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Vanaf 2025 is er sprake van een solvabiliteitsrisico (het niet meer kunnen betalen van langlopende leningen) doordat er vreemd vermogen wordt aangetrokken ter financiering van bedrijfsactiviteiten. Het aantrekken van vreemd vermogen zet zich door, waardoor er vanaf 2025 sprake is van een verhoogd risicoprofiel.

De verwachte solvabiliteitsratio is sinds 2024 een risico en blijft rond de 40%. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de omvang van het eigen vermogen (voornamelijk de reserves) en een toename van het balanstotaal.

De provincie Noord-Holland heeft geen grondexploitatie. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties of risico's te verwachten.

Uit de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit blijkt of een provincie over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. Voor de provincie Noord-Holland zijn de structurele baten de komende jaren groter dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit heeft om eventuele tegenvallers op te vangen.

Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Het percentage opcenten van Noord-Holland (77,4%) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 87%). Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting 2025 van € 239 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De weerstandsratio voor 1 jaar laat zien in hoeverre de provincie de gesimuleerde risico's kan dekken. Deze is en blijft ruimschoots boven de waarde 1, waardoor de provincie in staat is tegenvallers op te vangen. Dit is met name dankzij de algemene reserve welke minimaal gelijk dient te zijn aan het bedrag dat overeenkomst met weerstandsratio 1. Daarnaast dient de algemene reserve te voldoen aan de 25% norm. Bij de primaire begroting 2024 leek de algemene reserve niet meer aan de 25% norm te voldoen. Op basis van de begrotingswijzigingen voldoet de algemene reserve weer aan de 25% norm.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de cijfers in de begroting een licht positief beeld geven. Met name de schuldquote is een risico voor de provincie. Desondanks is de provincie in staat om tegenvallers op te vangen. De situatie wordt nauwkeurig gemonitord om te voorkomen dat de cijfers zich verder negatief ontwikkelen.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie beheert circa 645 kilometer wegen (inclusief OV infrastructuur), 427 kilometer fietspaden, 60 kilometer busbanen, 253 kilometer vaarwegen (bodem en oevers), 610 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM-systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2025 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van de provinciale assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die steeds meer aandacht krijgen, zijn duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, energieverbruik, digitalisering en innovatie. Voor deze thema's wordt via pilotprojecten geleerd, bijgestuurd en gehandeld op basis van de opgedane ervaringen. We maken altijd een afweging tussen de risico's, de kosten en de opbrengsten.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit alles is vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG). Ook staat hierin welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen, zoals omschreven in de NIKG, wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	C/D

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de Provinciale Programmaplanning Infrastructuur opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings-)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door PS beschikbaar gesteld.

Het vast en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2025 kan als volgt worden ingedeeld:

- Vast onderhoud; het contractueel afgesproken onderhoud;
- Variabel onderhoud; niet geplande onderhoudswerkzaamheden;
- Storingen; de kosten die samenhangen met het oplossen van storingen (niet gepland).

Maincontract

Voor al het onderhoud aan de panden Houtplein 33, Dreef 1 & 3, Paviljoen Welgelegen, huis van Hilde en de fractiehuizen is in 2023 een nieuw ‘maincontract’ afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. In het nieuwe maincontract zijn nu ook de historische panden opgenomen. De scoop van het contract is ook uitgebreid met keukentechniek en legionella beheer.

Planmatig onderhoud

Vast onderhoud

Voor het vast onderhoud werken wij met contractuele afspraken en een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig onderhoud van de panden en het contractueel afgesproken onderhoud om de panden in stand te houden.

In 2025 zal onder andere onderhoud worden uitgevoerd aan de keukens, de gebouwbeheersystemen, de zonwering. Er onderhoud worden gepleegd aan de historische vloer van het paviljoen en een aantal steunbalken in Paviljoen Welgelegen zullen vervangen worden.

Niet-planmatig onderhoud

Variabel onderhoud

Het variabel onderhoud beslaat het noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden die niet vooraf gepland zijn of contractueel zijn vastgelegd. In 2025 wordt een start gemaakt met het verbouwen van een aantal servicecorners en de backoffice van het Houtplein.

Storingen

Onder storingen vallen alle werkzaamheden voor het oplossen van storingen. Deze zijn niet gepland en worden opgelost binnen het maincontract.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x €1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig (wegen)	2025	2026	2027	2028
A. Groot onderhoud gepland	€ 17.459.000	€ 9.912.000	€ 10.204.000	€ 9.112.000
B. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 1.824.000	€ 4.704.000	€ 4.704.000	€ 4.704.000
C. Vast onderhoud wegen	€ 2.988.000	€ 2.988.000	€ 3.212.000	€ 3.212.000
D. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 41.977.000	€ 42.817.000	€ 42.733.000	€ 42.579.000
E. Tunnels	€ 6.053.000	€ 6.053.000	€ 6.053.000	€ 6.053.000
F. DVM-areaal wegen	€ 5.727.000	€ 5.277.000	€ 5.277.000	€ 5.277.000
G. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 912.476	€ 953.597	€ 1.083.911	€ 1.224.762
H. Correctief onderhoud gebouwen	€ 831.714	€ 1.007.875	€ 2.156.887	€ 3.413.256
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 77.772.190**	**€ 73.712.472**	**€ 75.423.798**	**€ 75.575.018**

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2025	2026	2027	2028
A. Variabel onderhoud vaarwegen	€ 2.705.000	€ 2.705.000	€ 2.605.000	€ 6.538.000
B. Beheer vaarwegen	€ 1.297.000	€ 1.297.000	€ 1.297.000	€ 1.297.000
C. Vast onderhoud vaarwegen	€ 3.754.000	€ 3.754.000	€ 3.754.000	€ 3.754.000
D. Gebiedscontracten (GBC1/GBC7)	€ 5.084.000	€ 5.084.000	€ 5.084.000	€ 5.084.000
E. DVM areaal vaarwegen	€ 2.162.000	€ 1.888.000	€ 1.465.000	€ 1.465.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 15.002.000	€ 14.728.000	€ 14.205.000	€ 18.138.000

3.3 Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciale kaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2023;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2024;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2024 niet verwacht.

De provincie Noord-Holland heeft zich bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving te houden. Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) heeft de provincie de risico's van de treasuryfunctie kunnen begrenzen. Immers het debiteurenrisico van deze keuze is nihil, want het geld wordt uitsluitend ondergebracht bij het Rijk.

De uitvoering van de financieringsfunctie, ook wel aangeduid als Treasury, dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen.

Uit bovenstaande wetgeving vloeien onderstaande kwantitatieve normen voort:

Wettelijke normen	Norm	Prognose 2025
Kasgeldlimiet	7%	€ 60 miljoen
Renterisiconorm	20%	€ 172.616 miljoen
Drempelbedrag Schatkistbankieren	-	€ 10 miljoen

De wettelijk norm over de kasgeldlimiet en renterisiconorm worden berekend over het totale begrotingstotaal aan lasten inclusief toevoegingen reserves. Het drempelbedrag Schatkistbankieren wordt berekend op basis van een staffel.

Het streven is er op gericht om binnen deze normen te opereren.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen voor eenduidige behandeling van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de provincie op korte en lange termijn.

Liquiditeitsprognose en financieringstekort

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de provincie in 2025 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

De provincie gaat over tot het aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze nodig zijn. De omvang van de leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de liquiditeitsprognose op korte termijn. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. De provincie maakt hiervoor per kwartaal een actuele rentevisie op en betrekken deze rentevisie bij het bepalen van de vorm (looptijd) van de geldleningen.

De provincie hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe

relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend. Hierdoor is er inzicht in de volledige kosten van de taakvelden.

Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de Wet fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2024. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar ligt bij Gedeputeerde Staten. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Voor het begrotingsjaar 2025 gaat de provincie op basis van de actuele liquiditeitsprognoses uit van het aantrekken van middelen. De rentelast is gebaseerd op het huidige inzicht van de financieringsbehoefte. Voor het jaar 2026 en verder zal de liquiditeitsbehoefte toenemen. Er zal een concreet voorstel gedaan worden om in haar financieringsbehoefte te voorzien. Een tekort wordt in eerste instantie met kasgeldleningen en waar dit structureel is met langlopende financiering gedekt. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden. De liquiditeitsprognose 2024-2028 resulteert in onderstaande kasstroomoverzicht:

	2024	2025	2026	2027	2028
Stand liquide middelen 1-1	+ 33.207	+ 5.619	+ 3.670	+ 5.327	+ 7.331
Kasstroom uit exploitatie	-/- 88.755	-/- 69.408	+ 14.834	+ 28.120	+ 59.861
Kasstroom uit investeringen	-/- 153.833	-/- 142.541	-/- 78.177	-/- 61.115	-/- 85.782
Kasstroom financiering	+ 215.000	+ 210.000	+ 65.000	+ 35.000	+ 20.000
Stand liquide middelen 31-12	+ 5.619	+ 3.670	+ 5.327	+ 7.331	+ 1.411

In de komende jaren verwachten wij dat onze schuldpositie op zal lopen van 160 miljoen tot 545 miljoen in 2028. Door de stijgende schuld zal de rentelast toenemen in de komende jaren, deze hogere structurele lasten hebben we verwerkt in deze begroting.

Lening verloop	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stand leningen 01-01	-	215.000	425.000	490.000	525.000
Nieuwe lening	215.000	280.000	155.000	35.000	20.000
Aflossing		-70.000	-90.000		
Stand leningen 31-12	215.000	425.000	490.000	525.000	545.000

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de 2 volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie wordt gedaan door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren (per 15 december 2013) is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet onder het toezicht van de uitzettende overheid vallen.

Kasgeldlimiet

De Wet fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid blijft de provincie in 2025 binnen deze normen. Overschrijding van de kasgeldlimiet wordt beheerst door het aantrekken van langlopende leningen. De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden. De kasgeldlimiet bedraagt 7% van de lasten inclusief toevoegingen reserves vanuit de primaire begroting. Dit geeft het volgende financieringsoverzicht. Voor 2025 bedraagt de kasgeldlimiet € 60.416 miljoen

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de provincie rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2025 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren.

	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	903.328	863.082	863.082	863.082	863.082
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	**180.666**	**172.616**	**172.616**	**172.616**	**172.616**
Renteherzieningen	-	-	-	-	-
Aflossing	-	70.000	90.000	-	-
Risicobedrag	**-**	**70.000**	**90.000**	**-**	**-**
In % van de begroting	0%	8,1%	10,4%	0%	0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**180.666**	**102.616**	**82.616**	**172.616**	**172.616**

Renteverwachting

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting. Dit wordt ieder kwartaal opgesteld met 2 rentevisies van verschillende treasuryspecialisten. Volgens de renteverwachting verwacht de provincie dat de rente in 2025 nog licht zal stijgen. Voor de begroting 2025 gaan we uit van een verwachte rente van:

- 4,0 procent voor de nog aan te trekken kortlopende schuld.
- 3,2 procent voor de nog aan te trekken langlopende schuld

Deze rentes baseren we op marktrente van 1-jaarsleningen (kort) en 10-jaarsleningen (lang) aan gemeenten.

Voor de meerjarenbegroting hanteren wij de volgende rentes:

	2026	2027	2028
Kortlopende schuld	4%	4%	4%
Langlopende schuld	3,3%	3,4%	3,5%

Renteresultaat

	Renteresultaat (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	8.620	14.220	18.220	20.620
B.	De externe rentebaten	-1.920	-1.920	-1.920	-1.920
	Totaal door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	6.700	12.300	16.300	18.700
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	6.700	12.300	16.300	18.700

Vanaf het jaar 2024 zal de provincie Noord-Holland, op basis van de Financiële verordening Noord-Holland 2024, rente intern doorberekenen aan taakvelden. Voor 2025 zal deze omslagrente naar verwachting 0,46% zijn oplopend naar 1,12% in 2028. Bij de jaarrekening zal deze, op basis van de begroting, doorberekende rente her-berekend worden op basis van het gerealiseerde renteresultaat en indien nodig gecorrigeerd worden. Het renteresultaat zal bij de 1e begrotingswijziging worden doorbelast aan de taakvelden.

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

De maatschappelijke opgaven van de provincie zijn veelomvattend en – vanwege de verwevenheid – in toenemende mate complex. Een robuuste én wendbare bedrijfsvoeringsfunctie zorgt dat de provincie deze opgaven en wettelijke taken als professionele organisatie en organisatie van professionals adequaat kan vervullen: doeltreffend, doelmatig én rechtmatig.

Ook komende jaren ligt het accent op het verder ontwikkelen van onze organisatie en medewerkers en de modernisering van de bedrijfsvoeringsfunctie. We doen dat rondom de volgende thema's:

- Samen en wendbaar;
- Interne communicatie;
- Digitalisering en datagedreven werken;
- Bedrijfsvoeringssystemen;
- Contractbeheer- en inkoopmodule;
- Informatiebeheer.

Samen en wendbaar

De maatschappelijke opgaven zijn meer dan ooit met elkaar verweven, veranderlijk, omgeven door onzekerheid en -mede daardoor- complex. Goede samenwerking is een belangrijke voorwaarde om deze opgaven te realiseren. Dit geldt ook voor wendbaarheid: snel en adequaat inspelen op veranderende omstandigheden. Daarom stimuleert de provincie medewerkers om zich blijvend te ontwikkelen ten behoeve van hun duurzame inzetbaarheid. Ook goed toegerust management is cruciaal om in deze veranderende context duurzaam leiding te kunnen geven. Om die reden starten we in 2025 een leiderschapsprogramma.

Wij zijn een aantrekkelijke werkgever waar medewerkers kunnen groeien en waar integriteit hoog in het vaandel staat. Medewerkers gaan actief de dialoog aan over diversiteit en inclusie. Wij zijn trots op wat we als organisatie doen en op wie we zijn.

In de krappe arbeidsmarkt is het blijvend moeilijk om geschikte kandidaten te vinden voor vacatures. Daarom neemt het belang van een goede profilering van de provincie als aantrekkelijke werkgever toe en wordt het belangrijker om slimme wervingscampagnes te voeren. De provincie zet zich nog meer in om nieuwe, talentvolle mensen aan te trekken en aan zich te binden. De organisatie professionaliseert deze arbeidsmarktcommunicatie komend jaar verder.

Interne communicatie

Goede interne samenwerking tussen alle organisatieonderdelen van de provincie vraagt ook in 2025 versterking van de interne communicatie. Naast goed geinformeerd zijn over de doelen en opgaven van de provincie, en eenieders bijdrage daaraan, bevorderen we met interne communicatie ook de sociale binding tussen collega's onderling en met de organisatie.

Digitalisering en datagedreven werken

De digitale wereld heeft het afgelopen jaar een enorme vlucht genomen. Het actief verzamelen, opslaan, structureren, analyseren en gebruiken van data gebeurt binnen de provinciale organisatie op steeds grotere schaal. Ook zetten we in op initiatieven rondom open data, dataplatformen en datadelen. Daarnaast heeft artificiële intelligentie zijn intrede gedaan. En met AI-toepassingen als ChatGPT en Co-Pilot wordt steeds vaker geëxperimenteerd, ook binnen onze organisatie.

Deze nieuwe ontwikkelingen op het gebied van data en digitalisering leveren zowel kansen als risico's op. Omdat we willen weten wat er op ons afkomt en om samen te bepalen waar we als organisatie voor staan, formuleren we een AI- en datastrategie met actieagenda. De focus ligt daarin wederom op de maatschappelijke opgaven en hoe de datagedreven doelen en acties daaraan kunnen bijdragen. Data en AI-toepassingen kunnen immers helpen bij het maken van ruimtelijke keuzes.

Verder werken we in 2025 verder aan de vernieuwing van onze ICT-basisdiensten en de ontwikkeling van een professionele ICT-regieorganisatie. Ook blijven we actief betrokken bij de kennisnetwerken in de regio en in de interprovinciale samenwerking. Gezamenlijk met de andere provincies lobbyen we bij het Rijk over belangrijke onderwerpen. Dat doen we door interprovinciaal actief en aan de voorkant mee te denken over aanstaande wetgeving met een digitale component. Denk daarbij aan de AI-Act die in 2024 en 2025 steeds duidelijkere vormen aanneemt. De implementatie ervan zal de nodige impact hebben. Dat geldt ook voor andere digitale wetten die geïmplementeerd moeten worden. We blijven ons vanuit het domein van data en digitalisering inzetten voor een transparante en betrouwbare overheid.

Bedrijfsvoeringssystemen

Voor de ondersteuning van het financiële, personele en een deel van het inkoopproces gebruikt de provincie al jaren een systeem van SAP, een producent en leverancier van softwareoplossingen en bedrijfsapplicaties. Dit systeem is verouderd en de inrichting ervan is complex en voorziet onvoldoende in de informatie- en sturingsbehoefte van de organisatie. Doorontwikkeling is niet aan de orde, mede omdat het bedrijfsvoeringssysteem in 2027 door SAP wordt uitgefaseerd. De provincie dient haar bedrijfsvoeringssysteem voor financiën, personeel en inkopen dan ook te vervangen. DIt gaat gepaard met een herontwerp (standaardisatie, versimpeling) van onze bedrijfsvoeringsprocessen en inzet van nieuwe technieken voor data-integratie, compliancy aan wet- en regelgeving, het genereren van stuurinformatie en verbeterde gebruiksvriendelijkheid.

De aanbesteding van een nieuw (kern)bedrijfsvoeringssysteem vindt in 2025 plaats en de voorbereiding en implementatie is een majeure, strategische (verander)opgave gedurende meerdere jaren. Deze gaat gepaard met de nodige (vervangings)investeringen (herziening van het bedrijfsvoeringslandschap) en inzet van (gespecialiseerd) personeel. De impact hiervan zal in een businesscase zichtbaar worden gemaakt.

Contractbeheer- en inkoopmodule

Naast de vervanging van SAP werkt de provincie aan verbetering van de beheersing van het proces van inkopen een aanbesteden. Het doel is om overzicht en inzicht te hebben op de uitputting van onze contracten en beter te kunnen sturen op doel- en rechtmatigheid van onze inkopen. In 2025 implementeren wij een contractbeheermodule en starten wij met implementatie van de inkoopmodule.

Informatiebeheer

De Archiefwet schrijft voor dat overheden hun informatie in ‘goede, geordende en toegankelijke staat’ moeten brengen en houden. Met andere woorden: we hebben de taak om onze informatie goed te beheren. Dankzij goed informatiebeheer kunnen we ons handelen verantwoorden, transparant zijn en het vertrouwen van burgers en bedrijven behouden of terugwinnen. Daarnaast helpt goed informatiebeheer om efficiënter en beter samen te werken en bereiden we ons voor op toekomstige (AI-)ontwikkelingen. Goed informatiebeheer is daarom ook in 2025 een belangrijk aandachtspunt binnen onze bedrijfsvoering.

Medewerkers zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer van de informatie die zij vastleggen of ontvangen bij de uitvoering van hun taken. Op basis van het informatiebeleid en het kwaliteitssysteem informatiebeheer werken we structureel en continu aan verbeteringen. Dat doen we door te zorgen voor up-to-date beleid, heldere interne communicatie en trainingen. Maar ook door alle managementlagen inzicht te geven in de staat van het informatiebeheer, aanbevelingen te doen en te adviseren.

We werken daarnaast aan de verbetering van het ICT-landschap, om zo goed informatiebeheer beter te faciliteren. Zo worden e-mails straks automatisch conform de Archiefwet bewaard en vernietigd. Ook nemen we langzaam maar zeker afscheid van netwerkschijven waarop informatie niet op de juiste manier kon worden beheerd. De gehele organisatie werkt sinds mei 2024 met SharePoint. Dit systeem is speciaal ingericht om informatie conform de Archiefwet te beheren. Bij de aanschaf van nieuwe ICT-middelen is geschiktheid voor informatiebeheer een belangrijke parameter in het keuzeproces.

Sturing en beheersing

Sturing op het behalen van de doelstellingen van de provincie vindt plaats via de planning- en controlcyclus. Intern sturen we steeds meer door gebruik te maken van dashboards en werken we toe naar datagedreven analyses op het gebied van bedrijfsvoering. In 2025 gaan we verschillende dashboards verder integreren ter ondersteuning van het management.

De focus van interne beheersing richt zich de komende jaren op het beheerst realiseren van de provinciedoelstellingen. Hierbij gaat de aandacht uit naar zowel doelmatigheid, doeltreffendheid als rechtmatigheid. Hiertoe is een controlframework ingericht dat vanuit verschillende invalshoeken (de zeven elementen van control, zoals opgenomen in het controlstatuut) bijdraagt aan het versterken van de governance, het werken in overeenstemming met wet- en regelgeving, risicomanagement en project- en procesbeheersing. Jaarlijks stellen de afzonderlijke directies interne beheersplannen op waarin de concrete behoefte ter versterking van de interne beheersing voor die specifieke directie wordt vastgelegd. De voortgang wordt periodiek besproken en zonodig bijgesteld.

Bij de vaststelling in 2024 van de jaarstukken 2023 heeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording afgegeven. Hiervoor is reeds een solide basis gelegd in de organisatie door een goed ingerichte (verbijzonderde) interne controlefunctie.

Kosten Bedrijfsvoering

Overhead

Het bepalen van de kosten van overhead is aan wettelijke definities gebonden. Deze officiële definitie luidt als volgt:

"Het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. Functies die een duidelijk direct verband houden met één of enkele taakvelden' worden toegerekend aan de taakvelden. Alle andere functies worden toegerekend aan overhead."

Voor de bepaling van personele overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV. Omdat in de nota beleidsvrijheid aanwezig is, is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd of deze tot de overhead of tot programmakosten behoren.

Voor de Provincie Noord-Holland betekent dit dat capaciteitskosten voor ondersteunende bedrijfsvoering (personele kosten bestaande uit eigen en ingehuurde medewerkers) tot de overhead worden gerekend. Dit zijn hoofdzakelijk medewerkers voor de volgende functies: Personeel, Inkoop, Organisatie, Juridische zaken, Financiën, Automatisering en ICT, Communicatie en Huisvesting.

Daarnaast worden leidinggevenden, die zich voornamelijk bezighouden met de sturing van medewerkers, tot de overhead gerekend.

Materiële overheadkosten zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.
Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 7, beleidsdoel 7.2.

Kosten van overhead

Bedragen * € 1 miljoen	2024	2025	2026	2027	2028
Capaciteit	61,73	57,73	57,27	57,35	57,33
Materiële kosten	36,65	34,36	36,71	32,50	32,65
Totaal	**98,38**	**92,09**	**93,98**	**89,86**	**89,99**

Totale capaciteitskosten

Provinciale Staten stellen bij de begroting de totale budgetten voor de uitvoering van de programma's en nieuwe investeringskredieten vast. De capaciteitsbudgetten maken deel uit van deze budgetten. In deze paragraaf staan de capaciteitskosten apart vermeld en toegelicht.

Capaciteitskosten zijn de kosten van lonen voor de eigen medewerkers plus de zogenaamde persoonsgebonden kosten, zoals reis- en opleidingskosten. Daarnaast worden ook de kosten van ingehuurde medewerkers tot de capaciteitskosten gerekend.

Bijzonder aan deze kosten is dat ze niet direct op de programma's kunnen worden verantwoord, omdat medewerkers voor meerdere programma's kunnen worden ingezet. Medewerkers worden immers niet in dienst genomen van een programma, maar van een organisatorische eenheid binnen de organisatie. De capaciteitskosten worden via een verdeelsleutel op basis van werkprogramma's toegerekend aan de programma's en aan de investeringskredieten.

De grote uitdagingen vanuit het Rijk zijn op dit moment nog steeds niet uitgekristalliseerd. Externe factoren, zoals beperkingen vanwege stikstof, maken de uitvoering van projecten onzeker. Daarnaast staat de arbeidsmarkt nog steeds onder druk waardoor het soms moeilijk is om geschikte kandidaten voor een functie te vinden. We constateren daarnaast dat dit tot hogere prijzen voor de inhuur van specialisten heeft geleid.

Dit leidt tot onzekerheden in de bepaling van de capaciteit die nodig is om de opgaven te realiseren. Omdat alle capaciteit zo flexibel mogelijk wordt ingezet, kan dit leiden tot verschuivingen in de toerekeningen met verschillende effecten:

- Als capaciteit die is geraamd voor het ene programma wordt ingezet voor een ander programma, leidt dit tot een neutrale verschuiving van kosten (Wijziging van de procentuele toerekeningssleutel).

- Als capaciteit die nu nog is geraamd voor investeringsprojecten wordt ingezet voor onderhoudsprojecten, leidt dit tot minder activeren van capaciteitskosten op de balans en hogere lasten op het betreffende programma. Hoewel hiermee de totale capaciteitskosten niet stijgen, heeft het wel effect op de verdeling van deze kosten over de jaren. In het geval van activeren worden kosten over een aantal jaren verdeeld via de kapitaallasten. Als programmakosten komen ze echter direct in één jaar als lasten op het programma naar voren.

In komende begrotingswijzigingen zullen deze effecten zo nodig aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Gedurende het jaar neemt daarnaast het aandeel van capaciteit in een programma toe, omdat flexibel inhuur wordt ingezet om de doelen te realiseren. In de laatste begrotingswijziging wordt de laatst actuele stand voor het lopende begrotingsjaar opgenomen. Dit betreft bijna uitsluitend tijdelijke ingehuurde capaciteit vanuit de programmabudgetten of investeringskredieten voor specifieke werkzaamheden. Dit veroorzaakt de hogere capaciteit in het lopende jaar 2024 ten opzichte van de structurele capaciteit in de jaren 2025 tot en met 2028. In 2028 zien we daarnaast een daling van ca. 2 miljoen bij het programma klimaat door het aflopen van een subsidieregeling (SPUK) waaruit capaciteitskosten werden gedekt.

Toerekening van capaciteitskosten aan programma's en investeringen

Bedragen in € miljoen	2024		2025		2026		2027		2028	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
1. Bestuur	11,1	7%	10,9	7%	10,9	7%	10,9	7%	10,9	7%
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	11,0	7%	10,6	7%	10,5	7%	10,5	7%	8,3	6%
3. Ruimte en Wonen	8,0	5%	7,9	5%	7,9	5%	7,9	5%	7,9	5%
4. Bereikbaarheid	26,9	17%	26,5	17%	26,4	17%	26,4	17%	26,5	18%
5. Natuur en landelijk gebied	17,9	11%	17,6	12%	17,6	12%	17,6	12%	17,6	12%
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	7,4	5%	6,5	4%	6,4	4%	6,4	4%	6,5	4%
7. Algemene middelen en organisatie	65,5	41%	59,3	39%	58,8	39%	58,8	39%	58,9	39%
Investeringen (kredieten)	12,9	8%	12,9	8%	12,9	8%	12,9	8%	12,9	9%
Totaal capaciteitskosten	**160,7**	**100%**	**152,2**	**100%**	**151,4**	**100%**	**151,4**	**100%**	**149,3**	**100%**

3.5 Wet open overheid

Algemeen

Op 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen voor de Wet open overheid (Woo). In deze wet is de verplichting opgenomen voor bestuursorganen om informatie uit eigen beweging openbaar te maken: de actieve openbaarmakingsplicht. Informatie moet voor een ieder openbaar worden gemaakt indien dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is (dit is een inspanningsverplichting). Deze informatie betreft in ieder geval informatie over het beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie. Daarnaast zijn in de wet categorieën van documentsoorten genoemd die geleidelijk aan verplicht openbaar gemaakt moeten worden door bestuursorganen. Voor de provincie gaat het om 13 categorieën van documentsoorten, waarvan de meeste nu al actief openbaar gemaakt worden.

De voorlopige planning van het Rijk voor de verplichte openbaarmaking per documentsoort is als volgt:

Tranche	Art.	Categorie	Voorgenomen periode verplichtstelling
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	zo snel mogelijk /Q4 2024
	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	
	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	
	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	
	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	
2	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	eerste helft 2025
	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	
	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	
	3.3 2e	Adviezen	
	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	
	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	
3	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	tweede helft 2025
	3.3 2f	Convenanten	
	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	
	3.3 2j	Onderzoeksrapporten	
	3.3 2l	Klachtoordelen	
4	3.3 2k	Beschikkingen	2026

Op dit moment worden werkprocessen zodanig ingericht dat een tijdige openbaarmaking van de 13 verplichte categorieën documentsoorten mét de juiste metadatering door de provincie bij inwerkingtreding van de wetsartikelen mogelijk is. In eerste instantie zal publicatie plaats vinden via de eigen website maar het streven is om een afzonderlijk platform te bouwen of aan te schaffen. Door het Rijk is structureel budget voor de implementatie van de WOO beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van de overige verplichtingen uit de WOO geldt dat we ook in 2025 blijven inzetten op verdere bewustwording van goed informatie-beheer. Er is blijvende aandacht voor bewuste omgang met informatie en het belang van goed informatie-beheer. De overgang naar sharepoint helpt ons daarbij. Met goede metadatering wordt het zoeken naar informatie eenvoudiger. Dit vergemakkelijkt het behalen van korte doorlooptijden van de behandeling van een Woo-verzoek (dus binnen de wettelijke termijnen). De mogelijkheden die ICT ons daarbij kan bieden worden daarbij maximaal ingezet.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit een bedrag dat de provincie ter beschikking heeft gesteld en niet kan verhalen als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook gaan om een bedrag waarvoor de provincie aansprakelijk is als de verbonden partij de verplichtingen niet nakomt. Onder een bestuurlijk belang verstaan we zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen met een voor de provincie financieel en bestuurlijk belang (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën: (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn historisch ontstaan. Regelmatig beoordelen we of aanhouding ervan nog een provinciaal belang dient.

Voor de participaties in ontwikkelingsvennootschappen (SADC, PolanenPark en Zeestad) gelden sociaaleconomische redenen en motieven vanuit ruimtelijke ordening. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie in principe deelnemen. Tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt. Deze organisatie beheert en onderhoudt gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in vier fondsen (PDENH, INH, ROM InWest en LSFA). Deze fondsen zijn actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven en life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant.

De provincie neemt deel in vier omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze samenwerking optimaliseert de condities waaronder provincies werken en stimuleert provinciale vernieuwingsprocessen.

De provincie is lid van de coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA. Deze vereniging behartigt de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Deze worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

Het gaat hierbij om de volgende stichtingen:

- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio;
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied;
- Stichting Administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden;
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor.

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds. Hiermee betalen we de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of voortzetting van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang wordt voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, getoetst of deze bijdraagt aan de provinciale beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief beoordelen we of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen maken we periodiek de beleidsmatige afweging om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten van de verbonden partij.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

De belangen van de provincie bij de deelnemingen worden primair via de aandeelhoudersrol behartigd. Deze rol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Voor het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen houden de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming elk jaar verschillende afstemmingsoverleggen.

Voor de overige aspecten van invulling van de aandeelhoudersrol verwijzen we naar de kadernota Verbonden partijen 2020.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen vonden de afgelopen periode plaats op het gebied van de verbonden partijen:

- Medio 2021 besloten Gedeputeerde Staten om een verkenning uit te voeren naar de vraag of, en zo ja hoe, een vervreemding van de aandelen in Recreatie Noord-Holland N.V. is te realiseren. Aan deze verkenning is in 2022 verder uitvoering gegeven. Op 21 februari 2023 besloten Gedeputeerde Staten door te gaan met het verkoopproces, hetgeen naar verwachting in 2024 zal worden afgerond.
- De afwikkeling van de liquidatie van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. is afgerond in 2023.
- Het management van Participatiefonds Duurzame Economie B.V. is per april 2024 belegd bij ROM Inwest B.V.
- In december 2023 is SolaRoad B.V. i.l. ontbonden en de vereffening zal in 2024 worden afgerond.
- De aandeelhouders van Alliander verstrekten in december 2021 een converteerbare lening van in totaal € 600 miljoen aan Alliander. Conform het provinciale aandelenbelang heeft de provincie Noord-Holland hiervan € 55 miljoen verstrekt. In 2021 zijn ook gesprekken met de Staat gestart over het versterken van de kapitaalstructuur van Alliander. Het hieruit voortvloeiende afsprakenkader is in 2023 getekend.
- Per 1 januari 2023 voert Innovatiefonds Noord-Holland B.V. namens de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de provincie de Vroegefasefinanciering Noord-Holland uit (fondsvermogen van € 10 miljoen, provincie € 5 miljoen). Eind 2023 is hiervoor een leningovereenkomst getekend. De eerste twee leningdelen zijn in 2024 overgeboekt. Het derde en laatste deel wordt in 2025 overgeboekt.
- Voor 1 juli 2024 dienen alle gemeenschappelijke regelingen te worden aangepast aan de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor alle gemeenschappelijke regelingen is de zienswijze procedure (waar van toepassing) doorlopen en worden de gewijzigde regelingen vastgesteld door de deelnemers en gepubliceerd in het Provinciaal Blad.
- In 2024 wordt er gewerkt aan de evaluatie van de verbonden partijen van Noord-Holland. Op dit moment wordt er gesproken over de specifieke invulling hiervan.

Lasten

De lasten voor de verbonden partijen staan in de verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, leefbaarheid en cultuur' onder beleidsdoel 6.3.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder beleidsdoel 5.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten staan onder beleidsdoel 2.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

De provincie ontving in 2023 circa € 10,5 miljoen aan dividend. Voor 2024 raamt de provincie circa € 6,9 miljoen aan dividend. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. De ontvangen dividenden worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Voor het jaar 2025 is een bedrag begroot van € 6,9 miljoen.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- De in het verleden met PolanenPark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8 miljoen.
- Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 600.000. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026.
- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.
- Aan SADC (Schiphol Area Development Company) is in 2018 een kredietfaciliteit van in totaal € 13,5 miljoen verstrekt door de vier aandeelhouders: voor de provincie derhalve € 3,375 miljoen. Per boekjaar wordt bekeken of de inzet hiervan nodig is.
- Aan Alliander is in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen verstrekt voor de oplopende investeringen in de energietransitie.
- Aan het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. is in december 2023 een lening verstrekt van € 5 miljoen voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland. In 2025 wordt de derde en laatste tranche verstrekt aan het fonds.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico’s gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie ook de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. Als de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit moet dan op de provinciale balans worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandsvermogen het risico af dat 25 procent van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Dit risico is in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' opgenomen als risico’s verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1	Alliander N.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 4.570.000.000	€ 4.749.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 6.106.000.000	€ 6.877.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 198.000.000	€ 267.000.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 9.260.000	€ 7.502.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	in december 2021 is door de PNH een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander			

2	N.V. Afvalzorg Holding			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 72.863.000	
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 139.978.000	
% belang	90	Resultaat	€ 177.000	
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 1.125.000	€1.125.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 268.967.000	€286.070.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 554.330.000	€606.657.000
% belang	100	Resultaat	€ 11.741.000	€16.746.000
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 623.278	€0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Er is geen dividend uitgekeerd in 2023 over het boekjaar 2022, het resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit is gedaan vanwege het perspectief van de investeringsagenda van PWN, welke nodig is voor de leveringszekerheid van drinkwater.

4	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 2.691.403	€2.698.065
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.298.225	€1.745.623
% belang	100	Resultaat	-€ 307.900	€6.663
Programma	Natuur en landelijk gebied	Dividend	€ 0	€0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Gedeputeerde Staten besloten in 2021 een verkenning uit te voeren naar de vraag of en zo ja hoe een vervreemding van de aandelen in RNH is te realiseren. Op 21 februari 2023 besloten Gedeputeerde Staten door te gaan met het verkoopproces. Er is een non-binding offer ontvangen van Staatsbosbeheer. De gesprekken over de verkoop zijn nog gaande.

5	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 121.887.000	€ 123.208.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 21.036.000	€ 22.967.000
% belang	25	Resultaat	€ 1.338.000	€ 1.321.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

6	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Zaanstad	Eigen vermogen	€ 719.162	
Nominale waarde aandelen	€ 787.500	Vreemd vermogen	€ 1.480	
% belang	33,30	Resultaat	€ 390.612	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 1.200.000	€188.039
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	De RON is op 23 december 2021 ontbonden. De vereffening is afgerond en er heeft een slotuitkering plaatsgevonden. De RON is uitgeschreven uit het handelsregister.			

7	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 1.279.170	€1.203.624
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 3.698.470	€3.628.427
% belang	49	Resultaat	€ 40.539	-€75.546
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling Economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8	PolanenPark B.V.			
			2022	**2023**
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 384.983	€ 425.406
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 2.088.332	€ 1.322.405
% belang	50	Resultaat	€ 322.792	€ 40.423
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9	PolanenPark C.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.722.416	€ 5.723.316
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 10.241.743	€ 9.229.010
% belang	50	Resultaat	€ 2.152.177	€ 0
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10	Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 29.128.000	€ 32.154.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 33.265.000	€ 31.276.000
% belang	8,40	Resultaat	€ 2.358.000	€ 3.108.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 24.500	€ 24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11	Zeestad Beheer B.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Nominale waarde aandelen	€ 9.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
% belang	50	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	Zeestad C.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Nominale waarde aandelen	0	Vreemd vermogen	€ 74.376.702	€ 68.024.599
% belang	49	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 4.615.000.000	€4.721.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€ 107.459.000.000	€110.819.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 300.000.000	€254.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 1.391.598	€ 1.525.875
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 1.995.000.000	€ 2.060.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€ 71.290.000.000	€ 73.849.000.000
% belang	0,2	Resultaat	€ 143.000.000	€ 125.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 88.826	€ 106.591
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 8.193.691	€8.195.396
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 13.569	€58.398
% belang	20	Resultaat	€ 899.279	€1.861.709
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		€ 372.609
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			

16	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 51.396.267	€62.451.399
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€ 2.748.033	€2.084.821
% belang	100	Resultaat	-€ 2.205.793	€1.222.346
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%. Fondsomvang: €85 miljoen. In 2023 is de beheerfase van het fonds ingegaan. Er worden geen nieuwe participaties aangegaan.			

17	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 8.713.704	€ 10.192.271
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€ 180.785	€ 4.663.998
% belang	50	Resultaat	€ 600.723	-€ 646.433
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			

18	SolaRoad B.V.			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Delft	Eigen vermogen	-€ 10.049	- € 98.605
Nominale waarde aandelen	€ 400	Vreemd vermogen	€ 129.884	€ 128.759
% belang	40	Resultaat	-€ 108.019	- € 88.556
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Verduurzaming van de energiesector			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19	InWest Regio B.V. (ROM)			
			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 18.271.978	€ 41.611.829
Nominale waarde aandelen	€ 40.000	Vreemd vermogen	€ 6.015.075	€ 112.197
% belang	33,25	Resultaat	-€ 1.594.635	-€ 2.921.012
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Gemeenschappelijke regelingen

1	Recreatieschap Spaarnwoude			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 3.275.346	€ 3.478.418
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 14.528.570	€ 13.728.038
		Vreemd vermogen	€ 3.860.853	€ 4.829.404
		Resultaat	-€ 566.901	-€ 800.533
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Eén lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

2	Recreatieschap Groengebied Amstelland			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 1.108.935	€ 1.177.689
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.997.016	€ 2.154.633
		Vreemd vermogen	€ 3.123.954	€ 2.799.058
		Resultaat	€ 276.066	€ 157.617
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3	Recreatieschap Twiske-Waterland			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.635.606	€ 1.737.014
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 5.232.582	€ 5.203.785
		Vreemd vermogen	€ 615.680	€ 694.281
		Resultaat	€ 141.039	-€ 28.797
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 908.933	€ 965.287
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.473.147	€ 1.426.103
		Vreemd vermogen	€ 1.094.471	€ 1.097.395
		Resultaat	-€ 287.576	-€ 47.043
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 575.862	€ 752.131
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 720.213	€ 1.080.557
		Vreemd vermogen	€ 6.813.901	€ 6.520.396
		Resultaat	-€ 595.747	€ 428.864
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het bestuur van het Plassenschap.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6	Beheersregeling Amstel			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheerregeling is het beheer bij één provincie belegd: de provincie Noord-Holland.			
Publiek doel	Het beheer van de Amstel			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer

			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 470.176	€ 490.889
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		**2022**	**2023**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 428.030	€ 354.289
		Vreemd vermogen	€ 502.249	€ 1.004.576
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds

			2024	2025
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		**2022**	**2023**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 113.553.928	€ 130.474.976
		Vreemd vermogen	€ 84.554.798	€ 79.309.808
		Resultaat	€ 1.890.845	€ 2.153.209
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Twee leden Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek

			2024	2025
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 571.392	€ 263.161
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		**2022**	**2023**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.555.454	€ 3.173.135
		Vreemd vermogen	€ 5.559.170	€ 4.692.901
		Resultaat	€ 923.890	€ 1.169.879
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

			2024	2025
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 31.680.000	€ 31.200.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20%		**2022**	**2023**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.634.000	€ 5.932.000
		Vreemd vermogen	€ 28.099.000	€ 32.665.000
		Resultaat	-€ 909.000	€ 3.652.000
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het algemeen bestuur. Gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het dagelijks bestuur en tevens lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

			2024	2025
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 9.749.000	€ 10.437.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30%		**2022**	**2023**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 4.841.000	€ 4.188.000
		Vreemd vermogen	€ 5.496.000	€ 5.837.000
		Resultaat	€ 1.110.040	€ 1.742.000
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Voor 2021 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de VTH-plustaken in verband met de uitvoering van de Wet natuurbescherming waaronder stikstof.			

12 Omgevingsdienst IJmond

			2024	2025
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 449.496	€ 473.904
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13%		**2022**	**2023**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 734.217	€ 729.707
		Vreemd vermogen	€ 11.100.945	€ 12.106.613
		Resultaat	€ 121.955	€ 105.487
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 300.000	€ 300.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		**2022**	**2023**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 849.450	€ 833.034
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 36.512	-€ 16.416
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder is Cultureel erfgoed is lid van het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14	Interprovinciaal Overleg (IPO)			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€ 2.298.000	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33%		**2022**	**2023**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 5.687.607	€ 9.393.432
		Vreemd vermogen	€ 43.081.750	€ 38.268.737
		Resultaat	€ 3.676.547	€ 3.676.547
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 341.820	€ 280.579
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 509.450	€ 825.719
		Vreemd vermogen	€ 2.388.243	€ 4.484.347
		Resultaat	-€ 361.963	€ 316.269
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

17	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 34.986.916	€ 20.324.920
		Vreemd vermogen	€ 290.081	€ 247.772
		Resultaat	-€ 369.918	- € 461.702
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht			
Publiek doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH	€ 619.727	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 310.178	€ 316.197
		Vreemd vermogen	€ 1.112.407	€ 1.664.884
		Resultaat	-€ 1.322	€ 6.019
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 29.128.000	€ 32.154.000
		Vreemd vermogen	€ 33.265.000	€ 31.276.000
		Resultaat	€ 2.358.000	€ 3.108.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap bestuur Stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

20	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Schagen	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	-€ 268.572.000	-€ 416.474.000
		Vreemd vermogen	€ 286.815.000	€ 458.197.000
		Resultaat	-€ 71.031.000	-€ 147.902.000
Bestuurlijk belang	Benoeming leden Raad van Toezicht.			
Publiek doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2022**	**2023**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 51.224.350	€ 56.554.990
		Vreemd vermogen	€ 62.088	€ 42.859
		Resultaat	-€ 7.772.993	€ 5.330.641
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Staten zijn beheerder van het Fonds.			
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de vijfde Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. De aankoop van gronden gebeurt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties. De verkoop van gronden is in beginsel openbaar. Hiermee voldoen we aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en waarborgen we de marktconformiteit. Als overheid mag de provincie namelijk geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen onrechtmatige staatssteun verlenen. Tevens moet zij als overheid iedereen gelijk behandelen. Bij de verhuur, verpachting en verkoop van gronden heeft dan ook iedereen dezelfde positie. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging met inachtneming van het zorgvuldigheidsbeginsel, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de transitie van het landelijk gebied, in bijzonder de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor die transitie zetten we verschillende instrumenten in, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen en kavelruilen. Ook wordt grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten aangekocht om in te zetten als ruilgrond. Het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld: de provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering.

In 2020 besloten Provinciale Staten om voor de NNN-realisatie in en nabij Natura 2000-gebieden zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Hiermee is het mogelijk om op basis van volledige schadeloosstelling de benodigde gronden minnelijk aan te kopen. Het onteigeningsinstrument wordt alleen ingezet als in een gebiedsproces eerst een gezamenlijke gebiedsvisie is vastgesteld en de minnelijke verwerving onvoldoende is gebleken.

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden de aankopen voor het NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). De aankoop van (meestal) agrarische gronden voor het NNN leidt tot een forse waardedaling. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden fors hoger dan de daadwerkelijke waarde. Dit vormt een risico voor het moment dat deze grond, zijnde natuurgrond, weer verkocht wordt. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserve Groen, steeds bij de tweede begrotingswijziging van het opvolgende jaar aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de NNN-gronden die in het vorige jaar zijn aangekocht en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden. Dit is gestandaardiseerd op € 1 per vierkante meter.

Een bijzondere vorm van activering zijn aankopen in het kader van de zogenaamde SPUK-regelingen. Zo heeft het Rijk met een SPUK-regeling budget beschikbaar gesteld voor de verwerving van gronden, om deze vervolgens in te zetten voor de bodemdalingsopgave. Gronden die we in dit kader aankopen, komen voor de verwervingsprijs op de balans. En direct daarna met de SPUK-rijksbijdrage (zijnde bijdrage derde) afgewaardeerd tot € 1. Hiermee blijven deze aankopen wel zichtbaar op de balans.

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille gekregen van het Rijk voor de afronding van het NNN. Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond voor de NNN-realisatie. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede kwam van de reserve Groen. De ervaring leert dat grondpositie hét vliegwiel is voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied.

Infrastructuur

Projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan meerdere provinciale wegen (N-wegen) en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Grootschalige, projectmatige verwervingen zijn niet aan de orde. Het gaat om diverse kleinere projecten, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwerving voor onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en de aanleg van rotondes. Deze taakgebonden verwervingen vallen onder het budget dat Provinciale Staten beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet in het kader van het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders in de vijfde Nota Grondbeleid worden bewaakt.

Grondbanken

In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019–2023 is besloten de voormalige beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland (zie regel 11 onderstaande tabel) af te bouwen en geen nieuwe in te stellen. De (beperkte) hoeveelheid grond in de voormalige beheergrondbanken wordt ingezet voor provinciale doelen. Is dat niet aan de orde, dan worden de gronden, conform afspraak, aangeboden aan de zittende pachters.

Strategische grondaankopen

Met het krediet Strategische grondaankopen kan de provincie, anticiperend op mogelijke ontwikkelingen, voor provinciale doelen in brede zin gronden aankopen. Met de PS-voordracht 2023–12 (6 maart 2023) bedraagt het krediet € 60 miljoen. Hiervan zit circa € 31,7 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen, vermeld in onderstaande tabel bij ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’.

Beheer en verkoop

De provincie bezit ongeveer 13.400 hectare grond. Circa 3.100 hectare hiervan valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen.

Ongeveer 7.300 hectare grond is in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten.

Van de resterende 3.000 hectare grond is circa 600 hectare water, bermen en overhoeken en is ongeveer 200 hectare in erfpacht of tijdelijk beheer uitgegeven.

Circa 2.200 hectare wordt verpacht aan in totaal 225 agrariërs. Hiertoe behoort circa 350 hectare gerealiseerde natuur.

De provincie verhuurt circa 800 ligplaatsen en de grond onder 26 tankstations langs provinciale wegen. Met de verhuur en verpachtingen ontvangt de provincie ongeveer € 3,5 miljoen per jaar. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd, in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

De percelen binnen de begrenzing van het NNN en/of met een weidevogeldoelstelling worden verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen voor natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Verantwoording GS aan PS

De provincie streeft naar maximale transparantie als het gaat om grondtransacties. In de begroting worden kosten en opbrengsten in enig jaar zo goed mogelijk geraamd. Hierbij gelden enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie. Het is dan ook niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daarom wijkt de realisatie altijd af van de raming. Dit verschil wordt achteraf altijd verklaard.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld over taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er wordt daarom zo nodig een beroep gedaan op geheimhouding.

Overzicht provinciale gronden op balans

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2023	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€7.300.000,00	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	48.050
7. Aankoop Gansoord 30 en Turfspoor 47 Lissebroek	€ 4.568.386	149.208
8. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	705
9. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 1.073.952	184.730
10. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
11. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.112.405	378.839
12. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
13. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
14. Jaagweg 1, Broek in Waterland	€ 1.087.698	768
15. Percelen Burgerweg 2, Hippolytushoef	€ 1.671.920	232.872
Subtotaal	**€ 31.755.487**	**3.549.223**
16. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
17. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 936.040	1.074.470
18. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 24.008.871	12.673.923
19. NNN eigendom	€ 34.372.692	4.230.316
20. Ronde Hoep Bodemdaling	€ 1	320.000
21. Renovatie Houtplein Grond	€ 7.700.000	
22. Grond archeoligisch depot te Casticum	€ 1.308.715	
Subtotaal	**€ 73.029.823**	**20.481.279**
Totalen	**€ 104.785.310**	**24.030.502**

VOORRAAD jaarrekening 2023

Omschrijving	Categorie	Boekwaarde per 31-12-2023	Oppervlakte (m2)
Verkoop Beheergrondbank Ouder-Amstel H 465, 543, 544	14. Voormalig beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland	0	0
ZO-deel SLP -Zuid, Rijssenhout (beoogd transformatorstation)	6. SLP-Zuid/ deel NW, Rijssenhout	€ 91.506	90.600
Beheergrondbank Assendelft P1210	14. Voormalig beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland	€ 83.002	82.180
Totalen		**€ 174.508**	**172.780**

3.8 Provinciale heffingen

Algemeen

De provinciale belastingen en heffingen zijn inkomsten van de provincie. Ze worden betaald door de inwoners en ondernemers in Noord-Holland. Met de provinciale belastingen en heffingen, aangevuld met onder meer de uitkering uit het provinciefonds, financiert de provincie collectieve voorzieningen. Deze zijn in de verschillende programma's opgenomen. Bij het heffen gaat de provincie uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel doet zich sterker voor bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de beleidslijnen die Provinciale Staten hebben vastgesteld en de te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen houden we rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (artikel 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk. Zij zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen van de inwoners van Noord-Holland. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgen burgers en bedrijven terug voor de belastingen en heffingen die zij betalen aan de provincie? De provincie streeft naar evenwicht tussen de mate waarin burgers en bedrijven het optreden door de provincie ervaren en de hoogte van de bijdrage die ze betalen. De Provinciewet stelt een grens aan de hoogte van de provinciale opcenten. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Structurele uitgaven moeten structureel gedekt worden. Voor een aanpassing van de leges- en belastingtarieven 2024 moest Provinciale Staten vóór 31 december 2023 een besluit nemen. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen moet eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. De wijziging van het tarief opcenten 2025 moet vóór 1 december 2024 kenbaar worden gemaakt bij het ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (artiekel 10 BBV)

Gezien het karakter van de heffingen past de provincie Noord-Holland geen kwijtschelding toe.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor het uitvoeren van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.

- Heffingen: betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland is dit de grondwateronttrekkingsheffing.
- Leges: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten.
- Nazorgheffing: In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De provincies stellen het opcententarief vast. Zij zijn daarbij gehouden aan een wettelijk maximum dat het Rijk bepaalt. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2024 138,3 (Provinciewet artikel 222, tweede lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententarief voor 2025 wordt in augustus/september van dit jaar bekendgemaakt. Per 1 januari 2024 heeft de provincie Noord-Holland het opcententarief verhoogd van 67,9 naar 77,4 opcenten.

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2001 het laagste opcententarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven per provincie. Let wel, de tarieven voor 2025 zijn voorlopig en gebaseerd op de beschikbare informatie per ultimo juli 2024.

Provincie	2025	2024
Noord-Holland	77,4	77,4
Overijssel	82,2	82,2
Flevoland	83,0	83,0
Limburg	83,1	83,1
Utrecht	83,9	81,9
Zeeland	84,4	84,4
Noord-Brabant	84,9	82,8
Drenthe	92,0	92,0
Friesland	92,1	89,6
Groningen	95,7	95,7
Gelderland	97,9	97,9
Zuid-Holland	98,7	98,7
Gemiddeld	**87,9**	**87,4**

Maximum tarief	**138,3**

Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

De tabellen hieronder tonen voor de jaren 2020 tot en met 2024 de samenstelling van de voertuigen die in Noord-Holland zijn geregistreere. Ze laten een jaarlijks stijgende trend zien. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine- als elektrische voertuigen blijft stijgen (zowel in absolute aantallen als in procenten). Het aantal dieselvoertuigen daalt de laatste jaren.

Aantal voertuigen	2020	2021	2022	2023	2024*
Benzine	1.251.388	1.282.449	1.300.845	1.364.231	1.370.257
Diesel	162.887	142.066	128.338	111.306	106.122
Elektro	40.197	59.122	73.488	133.801	140.851
Overige brandstoffen	17.818	17.327	17.141	17.030	16.896
Totaal	**1.472.290**	**1.500.964**	**1.519.812**	**1.626.368**	**1.634.126**

% Brandstofverbruik	2020	2021	2022	2023	2024*
Benzine	85,0%	85,2%	85,6%	83,9%	83,9%
Diesel	11,1%	10,5%	8,4%	6,8%	6,5%
Elektro	2,7%	3,0%	4,9%	8,2%	8,6%
Overige brandstoffen	1,2%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

**2024 betreft de verdeling op basis van de gewichtsuitdraai per 31-03-2024*

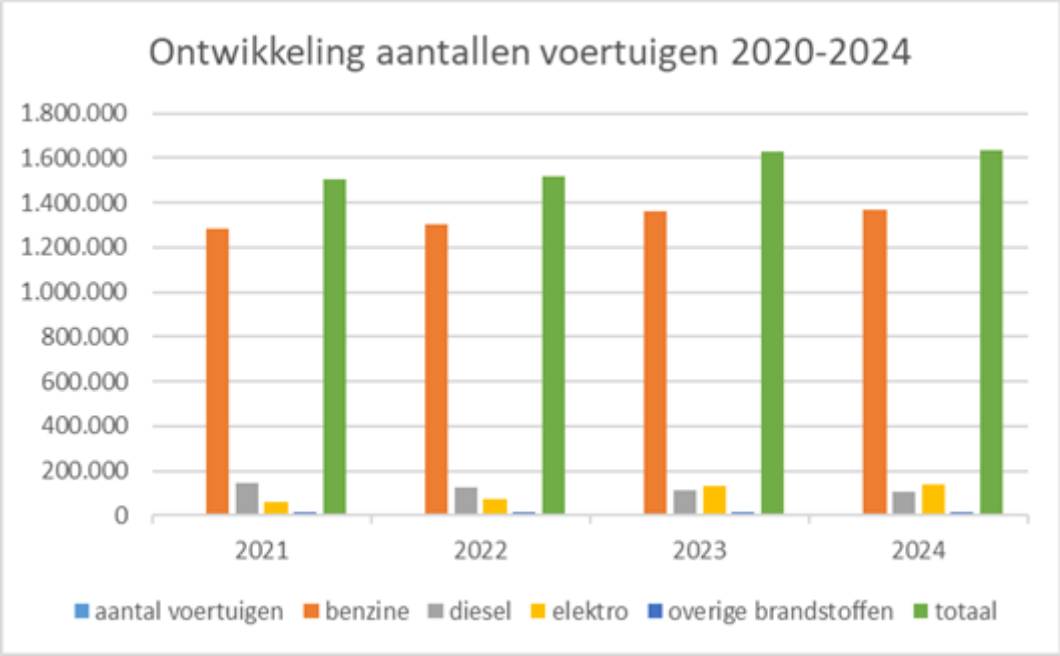

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2024 verwacht de Belastingdienst een zogenoemde 'theoretische' opbrengst provinciale opcenten' voor 2024 van € 275,6 miljoen (personenauto's € 274,0 miljoen en motoren € 1,6 miljoen). Voor 2025 houden we rekening met een autonome groei van het aantal voertuigen van 2 procent. Dit verklaart mede de stijging in de jaren 2024 en verder. Daarnaast wordt de stijging in de geraamde opbrengst ook verklaard door het feit dat in 2025 hybride auto's voor 100 procent belast worden. In de huidige (oude) situatie zou dat 50

procent zijn. Daarnaast tellen voor de jaren 2026 en verder ook de elektrische auto's voor 100 procent mee in de opbrengsten van de provincies. Het Rijk bouwt immers de korting in de jaren van 2026–2031 af van 40 procent in 2026 naar 0 procent in 2031. Daarnaast stelt het Rijk extra middelen beschikbaar aan provincies ter compensatie van de jaren waarin nog een gedeeltelijke vrijstelling geldt voor elektrische auto's.

Voorgesteld wordt om voor 2024 tot en met 2028 rekening te houden met een structurele opbrengst, zoals in de tabel hieronder is opgenomen.

Opbrengsten opcenten MRB	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Jaarrekening	229,8	234,9	-	-	-	-	
Begroting	229,1	231,5	275,6	294,7	357,2	363,0	368,8

Onderdeel van hiervoor vermelde aantallen voertuigen zijn de leasevoertuigen. Hierna wordt deze categorie nader toegelicht.

Aantal leasevoertuigen in Noord-Holland

Een verandering in de provinciale belastinggrondslag (bijvoorbeeld door de verhuizing van een grootwagenparkhouder of een leasebedrijf naar een andere provincie) werkt direct en egaliserend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal leasevoertuigen in Nederland en in de provincie Noord-Holland.

Noord-Holland	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
GWH					
Personenauto's	154.179	161.035	175.403	270.321	269.400
Motoren	77	100	103	28	24
	154.256	**161.135**	**175.506**	**270.349**	**269.424**

Particulieren	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Personenauto's	51.026	56.012	58.078	61.454	61.518
Motoren	40	52	78	74	82
	51.066	**56.064**	**58.156**	**61.528**	**61.600**

Totaal	205.322	217.199	233.662	331.877	331.024

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2024 ligt het maximum op 138,3 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2024 van € 275,6 miljoen en het huidige opcententarief (77,4) is de opbrengst per opcent € 3,56 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2024 (138,3) zijn 60,9 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 217 miljoen.

Opbrengst opcenten (*€ 1 mln.)	Opcenten tarief 2024	Opbrengst per opcent (*€ 1 mln.)	Maximum opcenten tarief 2024	Maximale opbrengst 2024 (*€ 1 mln.	Onbenutte belastingcapaciteit 2024 (*€1 mln.)
€ 275,60	€ 77,40	€ 3,56	€ 138,30	€ 492,40	€ 217,00

Grondwater(onttrekkings)heffing

Sinds 1 januari 2010 was de grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. Door de invoering van de Omgevingswet wordt deze heffing gebaseerd op de deze wet en wordt nu grondwateronttrekkingsheffing genoemd. De heffing is uitsluitend bestemd voor de kosten voor het grondwaterbeheer die ten laste komen van de provincie, waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2023 bedroeg de opbrengst van de grondwaterheffing € 736.000 (afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan. Deze is tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schades te betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2025 wordt een opbrengst geraamd van € 800.000.

Leges

Provincies hebben een aantal taken die leiden tot de afname van individuele diensten door bewoners of bedrijven. De afnemers van zo'n dienst betalen leges om de kosten te dekken (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel die hoort bij de legesverordening zijn de provinciale legestarieven opgenomen voor onder andere het verstrekken van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving, wateractiviteiten, ontgrondingsactiviteiten, flora- en fauna-activiteiten en milieubelastende activiteiten.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Dat wordt in eerste instantie bereikt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, -beheersing en -toerekening. In december 2019 is besloten de leges voor de vergunningsaanvragen gefaseerd in drie jaar naar een kostendekkend niveau te brengen. Om te berekeken of de leges de kosten dekken, gaan we uit van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Deze wordt jaarlijks met de vergunningverlenende organisaties (waaronder de omgevingsdiensten) afgestemd. Het uurtarief van de omgevingsdienst en provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. De legesverordening 2025 (met de daarbij behorende legestabel 2025) wordt gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2025 ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Kostendekkendheid leges in 2025

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) is opgedragen aan de omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG), Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN), Omgevingsdienst IJmond (OD IJmond) en Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV). De kosten verbonden aan de VTH-taken zijn opgenomen in de lumpsumbekostiging van deze omgevingsdiensten. Bij de berekening van de leges en de kostendekkendheid mogen alleen de kosten van de vergunningverlening worden doorberekend. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de mate waarin de leges de kosten dekken. De te realiseren opbrengsten voor 2025 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het aantal vergunningsaanvragen dat naar verwachting het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen, maken we gebruik van de Activity Based Costing method (ABC-methode). Deze methode wordt beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC-methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Voor de uurtarieven van de provincie worden de tarieven gehanteerd uit de Handleiding overheidstarieven.

Bij de berekening van de leges gaan we uit van de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. De onderbouwing van de kostendekkendheid leggen we vast in de rapportage kostendekkendheid 2025.

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Baten begroot 2024	Lasten begroot 2024	Kostendekkendheid begroot 2024
Fysieke leefomgeving	OD NZKG	€ 1.900.000	€ 1.645.000	115,5%
Milieubelastende activiteiten	OD NZKG, ODIJ	€ 500.000	€ 4.746.000	10,5%
Wegen/waterwegen	Provincie Noord-Holland	€ 455.000	€ 522.000	87,1%
Wateractiviteiten	OD NZKG	€ 360.000	€ 903.000	39,8%
Baden en zwemmen	OD NHN	€ 13.000	€ 44.000	29,5%
Ontgrondingswet	OD NZKG	€ 70.000	€ 66.000	106,0%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 9.000	€ 13.000	69,2%
Schadevergoeding*	Bij12/faunafonds	€ 375.000	€ 750.000	50,0%
Natura 2000 flora en fauna activiteiten	OD NHN	€ 400.000	€ 1.752.000	22,8%
Luchtvaartwet	OD NZKG en PNH	€ 16.000	€ 44.000	36,3%
Overige	Provincie Noord-Holland	€ 10.000	€ 0	0,0%
Totaal provinciale heffingen		**€ 4.108.000**	**€ 10.485.000**	**39,1%**

* De leges Schadevergoeding (BIJ12) en Wadloop worden ontvangen bij de uitvoerende organisaties, respectievelijk. BIJ12/faunafonds en de provincie Friesland. Deze legesopbrengsten worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen. Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft gezorgd voor een verschuiving in de regelgeving en tarieven. De eerste maanden van 2024 hebben gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de nodige ervaringen opgedaan met de nieuwe regelgeving die voortkomt uit de Omgevingswet. Deze hebben geleid tot een aantal redactionele aanpassingen in de legesverordening en de tarieventabel 2025. Deze aanpassingen worden bij de behandeling van de legesverordening nader toegelicht.

De aanpassingen in de legesverordening en de tarieventabel 2025 (en de berekening van de legestarieven) worden aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen voor de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. De Leemtewet bepaalt dat de provincies er bestuurlijk en financieel voor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Daartoe vindt eeuwigdurende nazorg plaats: de provincie moet maatregelen nemen om bodembeschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Verder moeten de bodembeschermende voorzieningen regelmatig worden geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing staat in een tarieventabel die Provinciale Staten vaststelt. De tarieven worden berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het Nazorgfonds gestort, dat uitsluitend voor nazorg is bestemd. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In dit fonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd dat uit het rendement daarop de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Voor het begrotingsjaar 2025 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen x € 1 mln.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 226,4	€ 229,8	€ 234,9	€ 275,6	€ 294,7
Grondwaterheffing	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8
Leges					
* Fysieke leefomgeving	€ 1,8	€ 2,0	€ 3,1	€ 1,6	€ 1,9
* overige leges	€ 1,0	€ 1,5	€ 1,8	€ 2,2	€ 2,2

3.9 Klimaatparagraaf

Inleiding

De klimaatparagraaf brengt alle klimaatmaatregelen in de verschillende begrotingsprogramma's gezamenlijk in beeld. Deze paragraaf maakt deel uit van de Klimaatbeleidscyclus van de provincie, die overzicht biedt van alle klimaatactiviteiten, en geeft uitvoering aan Motie 200–2022. Hierin wordt gevraagd hoe ecologische en klimaatdoelen structureel kunnen worden verankerd in de planning- en control-cyclus via een klimaatbegroting. Het doel is om (financiële) middelen toe te wijzen aan maatregelen die de grootste impact hebben op de reductie van broeikasgassen en verantwoording af te leggen over de voortgang en effectiviteit van het klimaatbeleid. Dit overzicht bevordert de samenhang tussen verschillende begrotingsprogramma's. Het is een groeimodel dat jaarlijks geëvalueerd en verder ontwikkeld wordt, met input van externe partijen.

Provinciale doelstellingen

In ons klimaatbeleid volgen we de beleidslogica van de Klimaatwet en het Klimaatakkoord, waarbij doelstellingen en ambities zijn uitgewerkt in transitiepaden. Deze doelen omvatten duurzame energieopwekking, mobiliteit, de gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik. De provinciale organisatie vormt een apart transitiepad. Wij hebben ervoor gekozen de landelijke doelstellingen over te nemen, namelijk een reductie van broeikasgassen van 55 procent in 2030 ten opzichte van 1990. Dit doel geldt zowel voor de provincie als geheel als per transitiepad. De gedeputeerden zijn verantwoordelijk voor de doelen binnen hun eigen portefeuille.

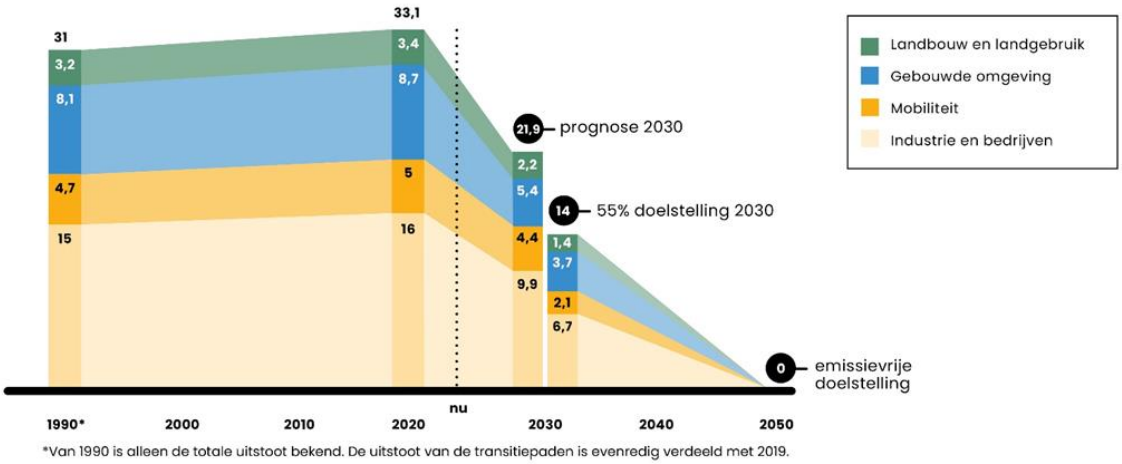

Afbeelding 1 Provinciale uitstoot en reductiedoelstellingen voor 2030 en 2050 per transitiepad

In 1990 bedroeg de uitstoot van broeikasgassen in Noord-Holland 31 Mton CO_2-eq (zie Afbeelding 1). In 2019 had Noord-Holland met een uitstoot van 33,1 Mton CO_2-eq ongeveer 20 procent van het Nederlandse totaal. Een broeikasgasreductie van 55 procent betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO2-eq voor de provincie in 2030. Met ons huidige klimaatbeleid stoot de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO2-eq uit vergeleken met 1990. Daarmee

worden de klimaatdoelstellingen niet gehaald. Hiervoor moet nog een extra uitstootvermindering van 8 Mton CO2–eq plaatsvinden.

Financiering voor de klimaatopgave

Het provinciale klimaatbeleid heeft drie belangrijke inkomstenbronnen:

- Het provinciale begrotingsprogramma 2: Klimaat en gezonde leefomgeving.
- Andere begrotingsprogramma's: deze dragen vaak zowel direct als indirect financieel bij aan klimaatmaatregelen.
- Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) en overige specifieke uitkeringen, ofwel SPUK-regelingen.

Maatregelen en activiteiten per transitiepad

De tabellen hieronder vermelden de maatregelen per transitiepad die bijdragen aan broeikasgasreductie.

Klimaat

Programmadoel 2: Klimaat en gezonde leefomgeving

Beleidsdoel 2.1: Bijdragen aan de energietransitie

Het klimaatbeleid van de provincie borgt de reductie van broeikasgassen door duidelijke doelen te stellen en mijlpalen te benoemen. Hiermee structureren we onze taken, nemen financiële beslissingen en monitoren we de voortgang jaarlijks, waarbij we indien nodig bijsturen. Dit beleid omvat een visie op een schoon, groen en klimaatbestendig Noord-Holland met een toekomstbestendig energiesysteem. Hiermee krijgen we grip op effectieve klimaatmaatregelen en zien we wat we zelf kunnen doen en waar we anderen nodig hebben, zoals het Rijk en medeoverheden. Door monitoring bepalen we de meest effectieve provinciale maatregelen en vertalen we doelen naar uitvoering in transitiepaden. Daarnaast benutten we synergie met andere provinciale doelen, zoals een gezonde leefomgeving en klimaatadaptatie.

Maatregelen IN de provincie	Bijdrage ALS provincie in 2025	Doel
55 procent broeikasgasreductie in 2030	We maken in 2025 een nieuwe prognose voor de reductie van broeikasgassen in 2030. Daarnaast identificeren we aanvullende maatregelen en rekenen we, waar mogelijk, nieuw beleid door. We werken principes uit en integreren deze in ons werk. Ook werken we aan een provinciale strategie op natuurlijke koolstofopslag.	2
Data gedreven en kennisontwikkeling	We ontwikkelen de provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV) verder om klimaatmaatregelen uit te werken, nieuwe reductiekansen te verkennen en broeikasgassen af te vangen en op te slaan. Dit omvat de doorontwikkeling van de klimaatmonitor en een strategische onderzoeks- en evaluatieagenda. Focus ligt op CO2-verwijdering en -opslag, circulaire economie, carbon capture and	2

	storage (CCS) en energietransitie. Ook de inventarisatie van belemmerend provinciaal beleid voor klimaatdoelen in 2025 wordt opgenomen in de pKEV, waarbij ook aspecten van een gezonde leefomgeving worden betrokken.	
Samenwerken & participatie	We actualiseren onze lobbyagenda en brengen de thema's in bij relevante gremia: coördinatie van lobby- en strategieactiviteiten in samenwerking met het Rijk en andere provincies en partners. Ook werken we participatie en samenwerking met belanghebbenden uit en zetten die rondom de evaluatie 2025 op.	2

Energie-infrastructuur

Beleidsdoel: 2.1 Bijdrage aan de energietransitie

In 2050 is de energie-infrastructuur volledig CO2-neutraal, wat essentieel is om klimaatverandering te bestrijden. De provincie werkt aan een toekomstbestendig energiesysteem dat duurzame mobiliteit, industrie, bebouwing en landbouw ondersteunt. Tegen 2030 zijn de procedures voor netuitbreidingen goed georganiseerd met netbeheerders en gemeenten, en zijn prioritaire projecten vastgelegd in het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Er is een integrale visie op een hybride regionaal energiesysteem en er zijn dertig energiehubs gerealiseerd. Er heeft dan besluitvorming plaatsgevonden over de aanlanding van windenergie in Noord-Holland tussen 2030 en 2040. Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en Den Helder zijn aangesloten op het nationale waterstofnetwerk. Daarnaast zijn acht waterstoftankstations en twee waterstofbunkerstations gerealiseerd, evenals de aanlanding van 2,1 GW windenergie op zee bij Wijk aan Zee.

Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
Elektriciteitsnet uitbreiden en verzwaren	In 2025 blijft de provincie werken aan de versnelling van geplande netuitbreidingen. Er worden afspraken gemaakt over de procesplanning met gemeenten, het Rijk en netbeheerders. Deze worden gemonitord door de Energyboard. Samen met het Rijk en gemeenten werkt de provincie aan de ruimtelijke inpassing van grote projecten, zoals netversterking in Noord-Holland Noord met 380 kV. Er wordt ook een besluit genomen over de aanlanding van wind op zee in Noord-Holland tussen 2030 en 2040.	2.2
Integraal Programmeren	De provincie stelt op basis van een energievisie een pMIEK vast waarin we aangeven welke infrastructurele projecten met voorrang moeten worden opgepakt om voorbereid te zijn op het energiesysteem in 2050. De netbeheerders gebruiken dit pMIEK voor de Investeringsplannen die begin 2026 worden vastgesteld.	2.2
Slimmer gebruik huidige	Om het huidige elektriciteitsnet optimaal te benutten, ondersteunt de provincie individuele en collectieve slimme netoplossingen door kennisontwikkeling, subsidies en advisering door experts.	2.2

netcapaciteit		
Waterstof infrastructuur	De provincie voert het Noord-Hollandse Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit uit, stimuleert waterstof in de binnenvaart via RH2INE en CONDOR, en neemt actief deel aan de ontwikkeling van het nationale waterstofnetwerk in Noord-Holland (NZKG en leiding naar Rotterdam). Daarnaast ondersteunt de provincie het projectbureau NZKG en het Ontwikkelingsbedrijf NHN voor de coördinatie van waterstofontwikkelingen en verzorgt via de omgevingsdiensten de vergunningstrajecten.	2.2

Duurzame opwek

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

In 2050 is de energievoorziening vrijwel volledig duurzaam en CO2-neutraal. De provincie stimuleert lokale en hernieuwbare energiebronnen om energieonafhankelijkheid te vergroten en de afhankelijkheid van geïmporteerde fossiele brandstoffen te verminderen, wat de lange termijn energiezekerheid versterkt. Het doel is minimaal 50 procent lokaal eigendom bij hernieuwbare energieprojecten. Voor 2030 streeft de provincie naar 6,3 TWh duurzame energieopwekking (zon en wind op dak en land), waarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid.

Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
RES uitvoeren en herijken	De RES 1.0 van Noord-Holland Noord en Zuid wordt herijkt in 2025, waarbij de provincie functies en belangen afstemt en richtlijnen biedt voor windmolens en zonnepanelen, rekening houdend met het landschap.	2.1
Opwek van energie op rijksvastgoed	Het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed treft in 2025 voorbereidingen voor grootschalige energieopwekking op rijksgronden, met focus op rijkswegen in Noord-Holland.	2.1
Opwek van energie op provinciaal vastgoed	Het programma Opwek van Energie op Provinciaal vastgoed bevindt zich in 2025 in de verkenningsfase.	2.1
Zonne-energie realiseren	De provincie biedt doorlopende subsidies voor zonne-energie boven parkeerplaatsen, zonneparkenontwerpen en participatieondersteuning.	2.1
	Stichting Schooldakrevolutie, gesteund door de provincie, streeft ernaar om meer scholen in Noord-Holland te verduurzamen, met als doel het percentage scholen met schone energie te verhogen van 57 procent in 2025.	2.1
Windenergie realiseren	Gemeenten kunnen windturbines in omgevingsplannen opnemen binnen RES-zoekgebieden, met locatie-specifieke normen voor geluid en veiligheid. De provincie verleent	2.1

	vergunningen voor windparken.	
Lokale opwek	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bewonerscontact en -participatie, met een streven naar 50 procent lokaal eigendom van zonne- en windparken. Energiecoöperaties worden financieel ondersteund door de provincie, die in 2025 ook gemeenten helpt bij participatie in zoekgebieden.	2.1

Gebouwde omgeving

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel 3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

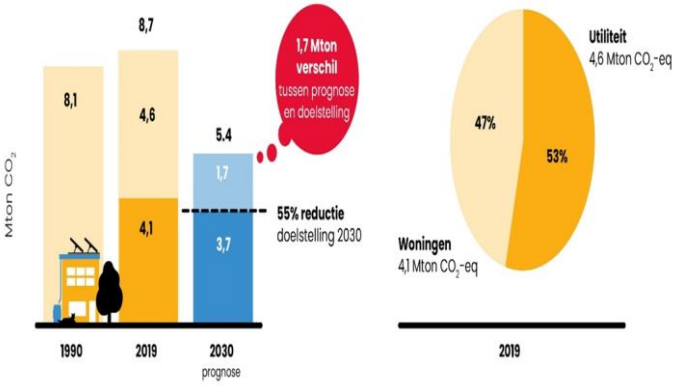

In 2050 is de gebouwde omgeving volledig klimaatneutraal en de CO2-uitstoot tot (vrijwel) nul teruggebracht. Met het huidige beleid is de verwachting dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland in 2030 nog steeds 5,4 Mton CO2-equivalent uitstoot, waarvan 2,3 Mton afkomstig is uit de utiliteit en 3,1 Mton uit de woningbouw. De provinciale doelen voor 2030 omvatten het isoleren van 226.000 koopwoningen, zodat deze geen label E, F of G hebben, het isoleren van 128.000 sociale huurwoningen en 72.000 particuliere huurwoningen. Voor de utiliteitsbouw geldt een label C-verplichting voor kantoren groter dan 100 m² per 1 januari 2023, waarbij 10.600 utiliteitsgebouwen in 2027 naar label C moeten zijn gebracht (uitfasering G-labels) en nog eens 10.600 utiliteitsgebouwen in 2030 (uitfasering F-labels). Daarnaast moeten 172.000 woningen worden aangesloten op een (hybride) warmtepomp en 86.000 woningequivalenten op een warmtenet.

Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
Bovengemeentelijke samenwerking	SPDE ondersteunt gemeenten om kennis uit te wisselen, zodat niet elke gemeente het wiel hoeft uit te vinden en helpt bij het verduurzamen van wijkwarmtevoorzieningen.	2.1
Effectieve uitvoering Transitievisie Warmte	SPDE biedt data en procesondersteuning voor het opstellen van warmteprogramma's, waarbij gemeenten wijken aardgasvrij maken.	2.1

Warmtenetten realiseren	De provincie ondersteunt gemeenten bij de aanleg van warmtenetten, met name in het licht van de Wet collectieve warmte (2025).	2.1
Warmtebronnen realiseren	De provincie promoot en subsidieert onderzoek naar duurzame warmtebronnen, zoals geothermie en diathermie. Denk aan toetsing en advies voor warmtekavels en bronpotentie.	2.1
Toekomstbestendig bouwen	De provincie stimuleert circulair en biobased bouwen, inclusief het bieden van ruimte voor opslag van circulaire bouwmaterialen.	3.2

Industrie en bedrijven

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel: 2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Beleidsdoel: 6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

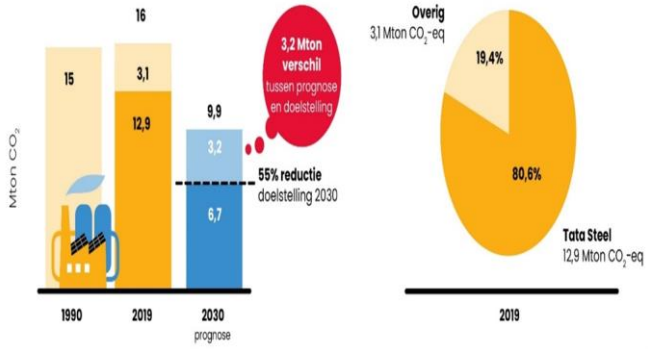

In 2050 zullen de industrieën in Noord-Holland netto klimaatneutraal en 100 procent circulair zijn. Momenteel is de CO2-uitstoot van de provincie hoger dan het landelijk gemiddelde. De uitstoot bedraagt 33 Mton CO2-equivalent in 2019, waarvan 16 Mton afkomstig is van de industrie. Voor 2030 zijn de doelen: 40 procent minder CO2-uitstoot binnen CES NZKG, inclusief 5 Mton reductie door Tata Steel, 50 procent minder primaire, abiotische grondstoffen vergeleken met 2015, stimulering van wettelijke besparingsverplichtingen bij middelgrote en grote bedrijven, en mogelijk een energiebesparingsakkoord voor 2022–2025.

Maatregelen	Provinciale bijdragen 2025	Beleidsdoel
Productie groen staal Tata Steel	Overeenkomst met Tata Steel voor projectbesluit Heracless-Groen Staal. Tata Steel vergoedt de kosten aan de provincie, verwerkt in de begroting.	2.2
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	Handhaven Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven. Versnellen van vergunningen voor	2.2

(VTH)	hernieuwbare energieprojecten.	
Duurzame energievoorziening industrie	Bijdragen aan CES NZKG: inventariseren en realiseren van benodigde energie-infrastructuur voor verduurzaming industrie in het Noordzeekanaalgebied.	2.1
Bedrijventerreinen verduurzamen	50 procent van de bedrijventerreinen in Noord-Holland heeft een vorm van duurzaam beheer. Achthonderd ondernemers worden geholpen bij energiebesparingsmaatregelen via SPUKs.	6.1
Circulaire economie	De provincie ondersteunt bedrijven bij circulair ondernemen met behulp van een circulair ambassadeur en programma's als CIRCO-tracks. De provincie zet het beleid voort op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen, inclusief ondersteuning van de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen.	6.1

Mobiliteit

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel: 4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Beleidsdoel: 4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

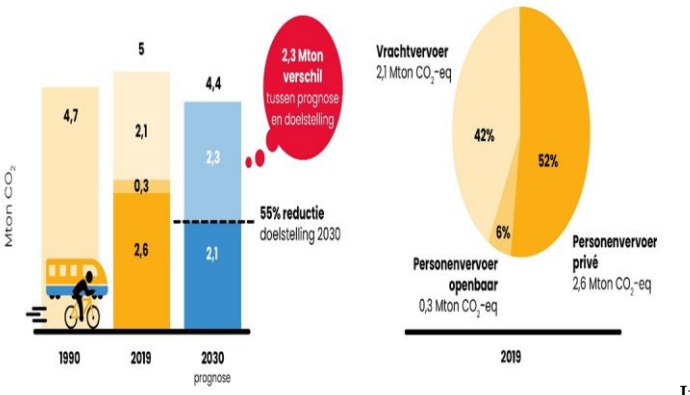

In 2050 is de mobiliteit voor mensen en goederen klimaatneutraal. Met het huidige beleid is de verwachting dat de mobiliteit in Noord-Holland in 2030 4,4 Mton CO2-eq uitstoot. Om 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag de mobiliteit in dat jaar niet meer dan 2,1 Mton CO2-eq uitstoten, wat een extra reductie van 2,3 Mton CO2-eq vereist. De provinciale doelen voor 2030 zijn: het uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) voor Noord-Holland en Flevoland, het realiseren van emissievrije bussen in 2030 en nieuwe bussen vanaf 2025, het implementeren van laad- en tankinfrastructuur volgens de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL), het verdelen van de doelen van het Klimaatakkoord naar Noord-Holland inclusief verduurzaming van (regionale) luchtvaart en scheepvaart, en de werkgeversaanpak mobiliteit volgens de afspraken van Coalitie Anders Reizen.

Maatregelen	Provinciale bijdragen 2025	Beleidsdoel
Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL)	De provincie is opdrachtgever van MRA-elektrisch, het uitvoeringsprogramma van drie provincies (Noord-Holland, Flevoland en Utrecht) dat elektrisch rijden in de provincie stimuleert door het uitschrijven van concessies voor laadinfrastructuur.	4.1
Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland	Het RMP is de regionale uitwerking van het klimaatakkoord op het gebied van mobiliteit. De provincie gaat samen met de gemeenten vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit opstellen en een monitor ontwikkelen waarmee het effect van maatregelen in beeld gebracht wordt.	4.1
Verduurzamen woon-werkverkeer	Uitvoeren van de werkgeversaanpak (project onder SBaB) bij bedrijven en instellingen in de MRA en NHN met stichting Breikers en in de regio IJmond/NZK door Omgevingsdienst IJmond.	4.1
Duurzame brandstoffen goederenvervoer	We maken een plan van aanpak voor Clean Energy Hubs wegvervoer inclusief integratie Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit. We voeren een landelijke strategie Clean Energy Hubs uit voor de binnenvaart. We gaan door met de ondersteuning RH2INE en CONDOR voor waterstof in de binnenvaart	4.1
Modal shift personenvervoer van auto naar fiets en ov	We stimuleren het gebruik van de fiets door het verbeteren van het regionaal fietsnetwerk en het realiseren en subsidiëren van doorfietsroutes. We stimuleren het gebruik van het openbaar vervoer, onder andere door te lobbyen voor de realisatie van OV Toekomstbeeld 2040.	4.1
Modal shift goederenvervoer van weg naar water en spoor	We financieren het modal shift-programma Noord West Connect en sturen dit programma aan. We stimuleren het vervoer van bouwmateriaal en -afval over water. We doen Onderzoek naar benodigde binnenvaartvoorzieningen voor modal shift.	4.1
Smart Mobility	De provincie stimuleert reisgedrag met schonere vervoersmiddelen en zet slimme oplossingen in om Noord-Holland bereikbaar en leefbaar te houden via Focus Smart Mobility. Voorbeelden: het stimuleren van deelmobiliteit, de aanleg van hubs en het stimuleren van de fiets.	

Landbouw en landgebruik

Beleidsdoel: 5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Beleidsdoel: 5.2 Beheren van natuur

Beleidsdoel: 5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Beleidsdoel: 5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Beleidsdoel: 5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Beleidsdoel: 5.6 Versterken kansrijke landbouw

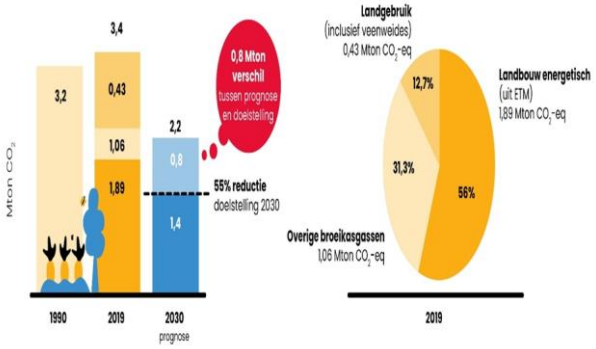

In 2050 is het landbouw- en landgebruiksysteem netto klimaatneutraal. Met het huidige beleid wordt verwacht dat landbouw en landgebruik in Noord-Holland 2,2 Mton CO2-eq uitstoten. Om 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag de uitstoot in 2030 maximaal 1,4 Mton CO2-eq bedragen, wat een extra reductie van 0,8 Mton CO2-eq vereist. De provinciale doelen voor 2030 zijn: een jaarlijkse reductie van 0,35 Mton CO2-eq voor de glastuinbouw op basis van Scope 1-emissies, een reductie van 0,3 Mton CO2-eq voor de landbouw, 15 procent van het landbouwareaal onder biologisch beheer, en 100 procent kringlooplandbouw in 2040 volgens landelijke doelstellingen. Voor landgebruik is de doelstelling een reductie van 0,09 Mton CO2-eq uit veenweidegebieden, wat neerkomt op ongeveer 50 procent minder uitstoot volgens het PPLG.

Maatregelen	Bijdrage als provincie (in 2025)	Beleidsdoel
Veehouderij en akkerbouw		
Mestbewerking	We ontwikkelen een handreiking mestbewerkingsinstallaties, houden een pilot met een mineralencentrale in Purmerend, en verlenen subsidies voor investeringen.	5.6
Efficiënter mestaanwending	We houden onderzoek naar effecten op mestregimes, en verlenen een externe opdracht voor het ‘basispad mestaanwending in NH 2030’.	5.6
Emissiearm	We zetten in op vermindering van methaanemissies via Feldlab Groene Hart (coaching, handreiking en studie).	5.6

bedrijfsmanagement	KPI-stimuleringsregeling in ontwerpfase.	
Inkrimping veestapel	We zetten in op een vermindering van de veestapel met 15 procent ten opzichte van 2019, via stoppersregelingen, afbouw derogatie, NNN en de landelijke veebezettingsnorm.	5.6
Transitie naar duurzame energie	We voeren een meerjarenstrategie uit gericht op de energietransitie in de glastuinbouw, bieden ondersteuning aan de Greenports en verlenen subsidie voor OCAP-uitbreiding in de Greenport Aalsmeer (OCAP staat voor organic CO_2 for assimilation by plants).	5.6
Uitvoering Regionale Veenweidestrategie 1.0	We experimenteren in Laag-Holland met lisdodde, klei in veen, de aanleg van waterinfiltratiesystemen en peilverhoging.	5.3
Koolstofvastlegging in landbouwbodems	Evaluatie behoefte aanvullend beleid koolstofopslag, Keen PI-stimuleringsregeling, bodemcoaches via landbouwportaal.	5.6
Bossenstrategie uitvoeren	We planten nieuw bos aan (een groei van het areaal van 10 procent), revitaliseren bestaand bos (25 procent), planten bomen aan buiten de bossen (300 hectare agroforestry en 50 hectare voedselbossen).	5.1

Eigen organisatie

Doelen voor de provinciale organisatie in 2050:

- Een energieneutrale organisatie (dit willlen we al in 2030 bereikt hebben)
- Volledig circulair (geen gebruik van primaire grondstoffen)
- Klimaatneutraal en circulair in de hele inkoop- en afvalverwerkingsketen

Onze organisatie zet in op circulariteit: in 2030 willen we 60 procent minder primaire grondstoffen gebruiken en in 2050 willen we volledig circulair zijn. De negatieve gezondheidseffecten door werktuigen zijn 75 procent minder in 2030, en de stikstofuitstoot van de provincie is dan 60 procent gedaald. Voor ons eigen energiegebruik stappen we van fossiele bronnen (aardgas, diesel, benzine) volledig over naar duurzame energie of waterstof. En in 2030 is de provincie energieneutraal. Dit betekent dat we net zoveel energie uit duurzame bronnen opwekken als we verbruiken. In het beheer van de provinciale infrastructuur stoot de provincie 55 procent minder broeikasgas uit in 2030 vergeleken met 1990.

Doelen voor provinciale organisatie in 2030:

- 55 procent reductie van CO2-eq uitstoot in de inkoop- en afvalverwerkingsketen;
- 60 procent reductie van primaire grondstoffen;

- Inkopen zijn zoveel mogelijk circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, sociaal en met oog voor sociale waardes, en voldoen aan eisen op het gebied van diversiteit en inclusiviteit;
- De provincie is energieneutraal en gebruikt alleen nog groene stroom;
- Het wagenpark is emissieloos (vanaf 2027);
- Een goed aanbod van gezond eten en effectieve afvalscheiding (in samenwerking met ons cateringbedrijf);

Activiteiten PNH	Maatregelen	Reductie-impact 2025
Duurzaam beheer provinciale Infrastructuur door: Duurzame eisen en criteria in contracten • Monitoring • Kennisdeling en samenwerking • Stimuleren innovaties • Implementatie duurzaamheid in asset-management-processen.	Verlengen levensduur (epoxy asfalt) • Lagere-temperatuurasfalt • Hergebruikt materiaal (asfalt en beton) • Hergebruikte damwanden • Inzet elektrisch en waterstofmaterieel en -transport (SEB) • Duurzamere wegmarkering • Demontabel bouwen (IFD)	Ca 9.000 ton CO2-eq (38 procent) daling van de jaarlijkse gemiddelde CO2footprint van het beheer van de provinciale Infrastructuur (ten opzichte van 1990) Kostenberekening levert een verhoging van ca 3 procent voor het bereiken van de CO2-emissie (55 procentreductie) en circulariteit (60 procent reductie primaire grondstoffen) doelstellingen 2030
Energieneutraal maken gebouwen en infrastructuur	• Invoering van led en dimmen bij openbare verlichting • Energiezuinige objecten (bruggen, verkeersregel installaties) • Isolatie panden • Zonnepanelen • Warmtepompen • Windturbines (incidenteel)	Ca 4.500 ton CO2-eq ten opzichte van 1990 (schatting) (incl. overgang van grijze stroom naar windstroom)

	• Accu's (incidenteel)	
Ov-Concessies emissieloos	• Inzetten op zero emissie bussen bij nieuwe concessie	Emissie in 2022 was 11.986 ton cCO2-eq (54 procent) lager dan in 2017. Cijfers voor 1990 en 2025 niet bekend.
Duurzame inkoop facilitair	• Verduurzaming catering • Reductie afval en betere scheiding • Duurzame criteria bij onder meer meubilair, printen en beplanting	Niet bekend

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan diverse uitsplitsingen van de meerjarenraming. De uitsplitsingen zijn zowel op exploitatiekosten als op opbrengstenniveau en geven een overzicht van de meerjarige ontwikkeling van de begrotingssaldi van de provincie.

Het hoofdstuk is conform de wettelijke eisen zoals opgenomen in artikel 3 en de artikelen 17 tot en met 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, is gekozen om de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2025 en de meerjarenraming 2025-2028 te integreren in 1 hoofdstuk. Hierdoor ontstaat een compleet meerjarig beeld.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2024-2027

Bestuur (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	23.011	26.694	25.745	25.535	24.128	24.003
Baten	-63	-446	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	**22.949**	**26.248**	**25.686**	**25.476**	**24.069**	**23.944**
Storting reserves	3.043	1.200	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-943	-1.659	-1.366	-1.154	0	0
Resultaat	**25.049**	**25.789**	**24.320**	**24.322**	**24.069**	**23.944**

Klimaat en gezonde leefomgeving (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	74.419	90.776	73.796	69.635	69.365	67.030
Baten	-6.073	-13.773	-5.637	-5.213	-5.090	-3.133
Saldo van baten en lasten	**68.346**	**77.003**	**68.159**	**64.423**	**64.275**	**63.898**
Storting reserves	23.319	2.649	2.285	545	545	545
Onttrekking reserves	-25.672	-35.410	-6.774	-3.018	-1.864	-1.610
Resultaat	**65.992**	**44.242**	**63.670**	**61.950**	**62.956**	**62.833**

Ruimte en Wonen (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	25.621	38.064	41.442	40.915	32.555	14.765
Baten	-151	-11.811	-186	-16	-17	-17
Saldo van baten en lasten	**25.470**	**26.253**	**41.256**	**40.899**	**32.538**	**14.748**
Storting reserves	13.950	72.079	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-22.937	-9.751	-28.081	-27.253	-18.876	-1.088
Resultaat	**16.483**	**88.581**	**13.175**	**13.646**	**13.662**	**13.660**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	233.847	281.756	264.831	249.483	248.711	254.789
Baten	-8.602	-13.302	-17.174	-16.787	-9.040	-5.112
Saldo van baten en lasten	**225.245**	**268.454**	**247.657**	**232.696**	**239.671**	**249.677**
Storting reserves	120.430	83.051	52.878	45.106	50.406	50.279
Onttrekking reserves	-96.053	-92.279	-74.069	-40.148	-37.593	-40.868
Resultaat	**249.622**	**259.225**	**226.465**	**237.654**	**252.485**	**259.088**

Natuur en landelijk gebied (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	127.835	184.205	183.291	111.358	99.169	84.476
Baten	-16.004	-32.541	-16.258	-5.017	-2.648	-2.068
Saldo van baten en lasten	**111.831**	**151.664**	**167.033**	**106.341**	**96.521**	**82.408**
Storting reserves	40.039	34.293	27.426	22.867	20.326	16.726
Onttrekking reserves	-47.492	-95.948	-114.395	-36.267	-28.405	-15.387
Resultaat	**104.378**	**90.009**	**80.064**	**92.941**	**88.442**	**83.747**

Economie, leefbaarheid en cultuur (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	34.544	84.488	38.079	38.663	39.296	33.829
Baten	-3.932	-5.828	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	**30.613**	**78.660**	**38.079**	**38.663**	**39.296**	**33.829**
Storting reserves	29.736	9.923	10.303	9.074	9.126	9.173
Onttrekking reserves	-11.673	-32.268	-10.689	-9.485	-10.253	-4.912
Resultaat	**48.675**	**56.315**	**37.693**	**38.252**	**38.169**	**38.090**

Overzicht Algemene middelen en organisatie (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	92.382	114.287	115.954	138.943	149.889	163.734
Baten	-551.464	-627.046	-604.773	-622.703	-628.187	-644.505
Saldo van baten en lasten	**-459.082**	**-512.759**	**-488.819**	**-483.759**	**-478.298**	**-480.770**
Storting reserves	10.380	121.337	38.102	11.270	9.341	12.474
Onttrekking reserves	-105.578	-182.610	-9.127	-5.869	-1.657	-1.807
Resultaat	**-554.280**	**-574.032**	**-459.844**	**-478.358**	**-470.614**	**-470.103**

Totaal 2025 tot en met 2028 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 7

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	611.660	820.270	743.138	674.532	663.113	642.626
Baten	-586.289	-704.747	-644.087	-649.794	-645.041	-654.893
Saldo van baten en lasten	**25.371**	**115.523**	**99.051**	**24.738**	**18.072**	**-12.267**
Storting reserves	240.897	324.532	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekking reserves	-310.348	-449.925	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Resultaat	**-44.080**	**-9.821**	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden – tenzij anders vermeld – toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2025 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door Provinciale Staten vastgestelde kaderbrief 2025 en de onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn in de begroting 2025 de ambities uit het coalitieakkoord 'Verbindend voorruit!' verwerkt.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restantbedrag in een reserve ‘Subsidieverplichtingen’ beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat de provincie werkt met 1 doel per reserve, worden daarvoor zo nodig meerdere reserves ingesteld. Op die manier blijven per doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met

bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal (in jaren):

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders word vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken wordt gewaardeerd.

Rente

De provincie rekent geen interne rente toe aan investeringen of andere activiteiten.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2024.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro / Min is voordelig)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Verschil t.o.v. jaarrekening 2023	Verschil t.o.v. Begroting 2024
1	Bestuur	23.011	26.694	25.745	2.734	-949
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	74.419	90.776	73.796	-623	-16.980
3	Ruimte en Wonen	25.621	38.064	41.442	15.821	3.378
4	Bereikbaarheid	233.847	281.756	264.831	30.984	-16.925
5	Natuur en landelijk gebied	127.835	184.205	183.291	55.456	-914
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	34.544	84.488	38.079	3.535	-46.409
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	92.382	114.287	115.954	23.573	1.667
	Totaal van de lasten	611.660	820.270	743.138	131.478	-77.132

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro / Min is voordelig)

Nr	Baten per programma	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Verschil t.o.v. jaarrekening 2023	Verschil t.o.v. begroting 2024
1	Bestuur	-63	-446	-59	4	387
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-6.073	-13.773	-5.637	436	8.136
3	Ruimte en Wonen	-151	-11.811	-186	-35	11.625
4	Bereikbaarheid	-8.602	-13.302	-17.174	-8.572	-3.872
5	Natuur en landelijk gebied	-16.004	-32.541	-16.258	-254	16.283
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-3.932	-5.828		3.932	5.828
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-551.464	-627.046	-604.773	-53.309	22.273
	Totaal van de baten	-586.289	-704.747	-644.087	-57.798	60.660

Algemene oorzaken van verschillen

Veel verschillen tussen de jaarschijven heeft als oorzaak de variaties in uitvoering van projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt een voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat. Veel van deze projecten dekt de provincie vanuit de reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen in de financiële tabellen geeft hier op hoofdlijnen een inzicht. De afspraken uit de kaderbrief 2025 is een andere belangrijke verklaring voor de veranderingen in de jaarschijven. in hoofdstuk 1 is dit in 'Overzicht financiële ontwikkelingen' in de tabel 'Totaaloverzicht nieuwe niet begrotingsneutrale mutaties begroting' weergegeven en in het kort verklaard. De belangrijkste verschillen worden hieronder per programma weergegeven. In hoofdstuk 2 staat per programma een nadere verklaring op beleidsdoelniveau.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.457**	**-9.594**	**9.169**	**11.258**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460	6.118	14.730	7.751
Structureel begrotingssaldo	**-14.917**	**-15.712**	**-5.562**	**3.507**

4.2.5 Structureel en reëel evenwicht

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2025		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**134.937**	**-35.886**	**99.051**
Baten			-29.973	-614.114	-644.087
	1	Bestuur	0	-59	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-47	-5.590	-5.637
	3	Ruimte en Wonen	-170	-16	-186
	4	Bereikbaarheid	-13.906	-3.268	-17.174
	5	Natuur en landelijk gebied	-14.250	-2.008	-16.258
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-603.173	-604.773
Lasten			164.910	578.228	743.138
	1	Bestuur	1.659	24.086	25.745
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	6.593	67.203	73.796
	3	Ruimte en Wonen	28.029	13.413	41.442
	4	Bereikbaarheid	17.921	246.910	264.831
	5	Natuur en landelijk gebied	96.884	86.407	183.291
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	9.943	28.136	38.079
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	3.881	112.073	115.954
Totaal Reserves			**-134.477**	**20.969**	**-113.508**
Baten			-242.541	-1.960	-244.501
	1	Bestuur	-1.366	0	-1.366
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-6.774	0	-6.774
	3	Ruimte en Wonen	-28.081	0	-28.081
	4	Bereikbaarheid	-72.992	-1.077	-74.069
	5	Natuur en landelijk gebied	-114.294	-101	-114.395
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-10.689	0	-10.689
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-8.345	-782	-9.127
Lasten			108.065	22.929	130.994
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	2.285	0	2.285
	3	Ruimte en Wonen	0	0	0
	4	Bereikbaarheid	52.878	0	52.878
	5	Natuur en landelijk gebied	14.965	12.461	27.426

	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	1.255	9.048	10.303
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	36.682	1.420	38.102
Eindtotaal			**460**	**-14.917**	**-14.457**

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2026		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**60.552**	**-35.814**	**24.738**
Baten			-18.141	-631.653	-649.794
	1	Bestuur	0	-59	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-5.165	-5.213
	3	Ruimte en Wonen	0	-16	-16
	4	Bereikbaarheid	-13.504	-3.283	-16.787
	5	Natuur en landelijk gebied	-2.989	-2.028	-5.017
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-621.103	-622.703
Lasten			78.693	595.839	674.532
	1	Bestuur	1.447	24.088	25.535
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	3.078	66.557	69.635
	3	Ruimte en Wonen	27.701	13.214	40.915
	4	Bereikbaarheid	13.316	236.167	249.483
	5	Natuur en landelijk gebied	21.798	89.560	111.358
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	5.513	33.150	38.663
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	5.840	133.103	138.943
Totaal Reserves			**-54.434**	**20.102**	**-34.332**
Baten			-119.841	-3.353	-123.194
	1	Bestuur	-1.154	0	-1.154
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.018	0	-3.018
	3	Ruimte en Wonen	-27.253	0	-27.253
	4	Bereikbaarheid	-37.689	-2.459	-40.148
	5	Natuur en landelijk gebied	-36.155	-112	-36.267
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-9.485	0	-9.485
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-5.087	-782	-5.869
Lasten			65.407	23.455	88.862
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
	3	Ruimte en Wonen	0	0	0

	4	Bereikbaarheid	45.106	0	45.106
	5	Natuur en landelijk gebied	9.906	12.961	22.867
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.074	9.074
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	9.850	1.420	11.270
Eindtotaal			**6.118**	**-15.712**	**-9.594**

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2027	Programma		Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**43.715**	**-25.643**	**18.072**
Baten			-7.990	-637.051	-645.041
	1	Bestuur	0	-59	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-5.042	-5.090
	3	Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4	Bereikbaarheid	-5.742	-3.298	-9.040
	5	Natuur en landelijk gebied	-600	-2.048	-2.648
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-626.587	-628.187
Lasten			51.705	611.408	663.113
	1	Bestuur	0	24.128	24.128
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	1.924	67.441	69.365
	3	Ruimte en Wonen	19.324	13.231	32.555
	4	Bereikbaarheid	5.402	243.309	248.711
	5	Natuur en landelijk gebied	16.851	82.318	99.169
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	6.276	33.020	39.296
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	1.928	147.961	149.889
Totaal Reserves			**-28.985**	**20.081**	**-8.904**
Baten			-95.222	-3.426	-98.648
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.864	0	-1.864
	3	Ruimte en Wonen	-18.876	0	-18.876
	4	Bereikbaarheid	-35.067	-2.526	-37.593
	5	Natuur en landelijk gebied	-28.287	-118	-28.405
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-10.253	0	-10.253
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-875	-782	-1.657
Lasten			66.237	23.507	89.744
	1	Bestuur	0	0	0

	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	50.406	0	50.406
	5 Natuur en landelijk gebied	7.365	12.961	20.326
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.126	9.126
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	7.921	1.420	9.341
Eindtotaal		**14.730**	**-5.562**	**9.169**

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2028	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**4.354**	**-16.621**	**-12.267**
Baten		-3.399	-651.494	-654.893
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-3.133	-3.133
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-1.799	-3.313	-5.112
	5 Natuur en landelijk gebied	0	-2.068	-2.068
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-642.905	-644.505
Lasten		7.753	634.873	642.626
	1 Bestuur	0	24.003	24.003
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.622	65.408	67.030
	3 Ruimte en Wonen	1.536	13.229	14.765
	4 Bereikbaarheid	1.384	253.405	254.789
	5 Natuur en landelijk gebied	198	84.278	84.476
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	935	32.894	33.829
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	2.078	161.656	163.734
Totaal Reserves		**3.397**	**20.128**	**23.525**
Baten		-62.246	-3.426	-65.672
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.610	0	-1.610
	3 Ruimte en Wonen	-1.088	0	-1.088
	4 Bereikbaarheid	-38.342	-2.526	-40.868
	5 Natuur en landelijk gebied	-15.269	-118	-15.387
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.912	0	-4.912
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.025	-782	-1.807

Lasten		65.643	23.554	89.197
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	50.279	0	50.279
	5 Natuur en landelijk gebied	3.765	12.961	16.726
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.173	9.173
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	11.054	1.420	12.474
Eindtotaal		**7.751**	**3.507**	**11.258**

Incidentele baten en lasten

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1.4	Onttrekking aan reserve cofinanciering EU voor diverse projecten onder andere gericht op de versterking van de arbeidsmarkt.	-1.366	-1.154	0	0
2.1	Onttrekking aan resverve Energietransitie is grotendeels voor reserve warmtetransitie. Dit is een overheveling uit het budget van reserve Energietransitie. De reden van deze overboeking is omdat de reserve warmtetransitie naar verwachting in 2024 negatief zal worden.	-2.092	0	0	0
2.2	Onttrekking aan reserve bodemsanering voor onder andere projecten bodemsanering bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes.	-3.917	-2.710	-1.610	-1.610
3.2	Onttrekkingen aan de reserve subsidie OV-fonds voor de in 2021 verleende subsidie aan de Poort van Hoorn.	0	-1.325	-1.962	0
3.2	Onttrekkingen aan reserve woningbouw voor versenellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid.	-25.500	-25.500	-16.650	0
4.1	Onttrekking aan reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden.	-29.408	-19.457	-19.611	-19.754
4.2	Onttrekking aan Reserve Openbaar Vervoer Projecten.	-5.453	0	0	0
4.4	Infrastructurele projecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	-13.906	-13.504	-5.742	-1.799
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud vaarwegen.	-5.307	-5.106	-2.687	-6.620
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud wegen.	-23.714	-11.333	-11.362	-10.679
4.4	Onttrekking aan reserve innovatieprojecten Mobiliteit.	-2.224	0	0	0
4.4	Onttrekking aan reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur.	-6.031	0	0	0
5.1	Onttrekking aan reserve Groen.	-84.478	-17.548	-12.961	-12.961
5.1	Onttrekking aan reserve Groene Uitweg.	-2.780	0	0	0
5.1	Onttrekking aan reserve Oostelijke Vechtplassen.	-7.184	-6.966	-7.048	0
5.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies voor het programma natuurnetwerk.	-5.392	-4.549	-2.968	0
5.1	Spuk L16 voor programma natuur.	-7.431	-1.378	0	0
5.2	Spuk C117 voor versnelling aanpak natuurinclusief isoleren.	-1.975	0	0	0
5.3	Spuk voor impulsgeld bodem veenweide (L10).	-3.360	0	0	0

5.3	Onttrekking aan reserve cofinanciering Waddenzee voor projecten cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	0	-2.774	-1.000	0
5.3	Onttrekking aan reserve subsidie Waddenzee.	-3.305	0	0	0
5.4	Onttrekking aan reserve waterrecreatie voor diverse projecten conform het uitvoeringsprogramma waterrecreatie.	-2.693	-1.993	-1.993	-1.943
5.5	Onttrekking aan reserve PPLG.	-4.900	0	0	0
5.6	Onttrekking aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	-2.772	-1.993	-2.200	0
6.1	Onttrekking aan reserve circulaire economie.	-1.255	0	0	0
6.1	Onttrekking aan reserve MKB.	-4.922	-4.912	-4.912	-4.912
6.2	Onttrekking aan reserve monumenten.	-4.512	-4.573	-5.341	0
7.1	Overheveling van reserve coalitieakkoord naar reserve PPLG.	-4.900	0	0	0
7.2	Onttrekking aan reserve bedrijfsvoering.	-2.828	-5.087	0	-1.025
7.5	Aframen verkoopopbrengsten grond. Gezien de lijn dat we momenteel alle gronden vasthouden als mogelijke ruilgronden, worden de verkoopbaten voor de komende jaren naar beneden bijgesteld.	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	Overige mutaties <1mln.	-7.409	-4.620	-3.665	-2.842
Eindtotaal		**-272.514**	**-137.982**	**-103.212**	**-65.645**

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1.4	Europese projecten onder andere gericht op de versterking van de arbeidsmarkt. De lasten worden grotendeels gedekt uit de reserve cofinanciering EU.	1.659	1.447	0	0
2.1	Storting aan reserve warmtetransitie. Dit is een overheveling uit het budget van reserve Energietransitie. De reden van deze overboeking is omdat de reserve warmtetransitie naar verwachting in 2024 negatief zal worden.	1.740	0	0	0
2.1	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed.	1.500	0	0	0
2.2	Projecten voor bodemsanering bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes, dit wordt gedekt uit reserve bodemsanering.	3.248	2.041	0	0
3.2	OV fonds, OV-knooppunten. In 2021 is een subsidie aan Poort van Hoorn verleend. Dit zijn de lasten in de komende jaren voor deze subsidie. Deze worden gedekt uit de reserve subsidie OV-fonds.	0	1.436	2.073	1.049
3.2	In het investeringskader versenellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid is een voorlopige kasraming voor 3 jaar opgenomen vanuit de middelen die bij het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld voor Wonen. Voor het investeringskader is dat voor 2025 en 2026 € 25 miljoen en voor 2027 € 16 miljoen. Deze lasten worden gedekt uit de reserve woningbouw.	25.957	25.814	16.800	0
4.1	Storting aan reserve uitvoeringsbeleid door derden.	11.482	11.657	11.836	12.019
4.1	Storting aan reserve verlenen subsidie van reserve uitvoeringsbeleid door derden voor mobiliteit gemeenten OV Saal programma.	4.750			
4.4	Aanpassingen kasritmes Innovatieprojecten mobiliteit: Focus.	1.780	0	0	0
4.4	Uitgaven voor ontwikkeling en en studiekosten van provinciale infrastructuur.	2.451	1.094	1.094	1.094
4.4	Infrastructurele projecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	12.107	11.705	3.943	0
4.4	Storting aan reserve onderhoud vaarwegen.	7.152	7.302	9.152	9.152
4.4	Storting aan reserve onderhoud wegen.	23.548	23.925	27.196	27.091
4.4	Op basis van de geactualiseerde kapitaallasten berekening is bepaald dat een bedrag van €3,7 miljoen gestort moet worden in de reserve kapitaallasten wegen.	3.724	0	0	0

4.4	Storting aan reserve voor ontwikkeling infrastructuur (projecten en studiekosten).	1.950	1.950	1.950	1.950
5.1	Projecten voor groene uitweg als gevolg van aanpassing kasritmes.	2.673	0	0	0
5.1	Projecten voor groen bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes.	11.757	2.620	3.273	0
5.1	Dit zijn lasten voor Kaderrichtlijn Water (KRW). In het Coalitieakkoord 2019-2023 waren de middelen voor KRW in de reserve Groen gestort.	1.350	0	0	0
5.1	Dit zijn onder andere aanpassingen kasraming voor Oost. Vechtplassen.	7.173	6.754	6.800	0
5.1	Dit zijn de nieuwe ramingen voor opdrachten en subsidies op basis van het concept Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025.	43.282	1.198	0	0
5.1	Overheveling van reserve groen naar reserve Oostelijke Vechtplassen.	4.058	3.099	0	0
5.1	Spuk besteding L16 programma natuur.	7.431	1.378	0	0
5.1	Dit heeft betrekking op subsidies voor het programma natuurnetwerk die in de loop van het jaar 2022 verstrekt zijn maar die nog niet in de meerjarenraming opgenomen konden worden.	5.392	4.549	2.968	0
5.2	Besteding spuk middelen voor versnelling aanpak natuurinclusief isoleren.	1.975	0	0	0
5.3	Dit betreft voor projecten in het kader van de uitvoeringsregeling cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	0	2.774	1.000	0
5.3	Impulsgeld bodem besteding spuk middelen Veenweide (L10).	3.360	0	0	0
5.3	Storting reserve cofinanciering Waddenzee.	1.000	1.000	1.000	0
5.3	Verlening subsidie voor cofinanciering Waddenzee.	3.305	0	0	0
5.4	Storting reserve waterrecreatie.	2.000	2.000	2.000	2.000
5.5	Lasten (PPLG) voor voorfinanciering van uitvoeringskosten waarvoor eenmalige spuk middelen deels in aantocht en deels toegekend zijn maar nog niet binnen en door het budgetplafond niet beschikbaar is. Deze worden daarom gedekt door de reserve PPLG.	4.900	0	0	0
5.5	Overheveling van reserve coalitieakkoord aan reserve PPLG.	4.900	0	0	0
5.6	Dit zijn lasten voor diverse Europese landbouw projecten.	2.479	1.700	2.200	0
5.6	Storting aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	2.900	3.700	4.200	1.600
6.1	Dit betreft het budget voor regelingen voor de mkb innovatiestimulering regio en topsectoren (MIT).	4.496	0	0	0
6.1	Storting aan reserve circulaire economie. Bij de kaderbrief 2022 is er budget beschikbaar gesteld voor circulaire economie.	1.255	0	0	0
6.2	Uitgaven voor monumenten.	5.365	5.431	6.194	0
7.1	Storting reserve voor coalitieakkoord	14.177	0	0	0
7.2	Lasten voor programma bedrijfsvoeringssyteem.	1.973	4.162	0	0
7.5	Stortingen aan de reserve waardevermindering grond groen. Dit hangt samen met de NNN grond aankopen die zullen worden gedaan.	22.505	9.850	7.921	11.054
	Overige mutaties <1mln.	10.221	5.514	6.342	6.387
Eindtotaal		**272.975**	**144.100**	**117.942**	**73.396**

Structurele stortingen in reserves

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
5.1	Reserve Groen	12.461	12.961	12.961	12.961
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	4.900	4.900	4.900

6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.126	4.174	4.226	4.273
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		**22.929**	**23.455**	**23.507**	**23.554**

Structurele onttrekkingen aan de reserves

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-691	-691	-691	-691
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-69	-1.375	-1.417	-1.417
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-317	-393	-418	-418
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-101	-112	-118	-118
7.2	Reserve Huisvesting	-782	-782	-782	-782
Eindtotaal		**-1.960**	**-3.353**	**-3.426**	**-3.426**

4.2.6 EMU-saldo

	Omschrijving	Begroting 2024*	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Min is voordelig	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-115.523	-99.051	-24.738	-18.072	12.367
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	134.683	119.943	47.250	26.768	51.133
(2)	Mutatie voorzieningen	866	1.082	1.082	1.082	1.082
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4)	**EMU-saldo**	**-249.340**	**-217.912**	**-70.906**	**-43.758**	**-37.684**

* t/m tweede begrotingswijziging 2024

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2025. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. Het betreffen met name exogene en onvermijdelijke bijstellingen. De mutaties die nieuw zijn in deze begroting zijn hieronder nader gespecificeerd en deze worden onder de tabel toegelicht.

Beleidsdoel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur Extra lasten in verband met herijking fractievergoedingen, formatiewijzigingen bij de Statengriffie en extra budget voor integriteitsonderzoeken.	400	400	400	400
2.1 Bijdrage aan de energietransitie Op basis van motie 58-2024 is in de begroting 2025 een aanvullend budget voor het verduurzamen van maatschappelijke vastgoed opgenomen.	1.500			
4.2 Openbaar vervoer waarborgen Actualisatie berekening afschrijvingen.	-600			
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken Actualisatie berekening afschrijvingen.	-650	-453	-468	-468
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden Actualisatie berekening afschrijvingen.	-5.278	-3.208	-1.513	-1.968
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water Hogere lasten en naar beneden bijstellen van baten voor grondwater. Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwater afgerekend.	351	351	351	351
7.1 Algemene dekkingsmiddelen Actualisatie van de rentelasten van het renteresultaat.	2.220	6.277	7.616	8.606

7.1 Algemene dekkingsmiddelen Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling.	3.450	3.865	4.585	3.996
Overige mutaties <250.000	-361	-354	-354	-353
Totaal mutatie begroting 2025	**1.032**	**6.878**	**10.617**	**10.564**

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans

In onderstaande geprognosticeerde balans is bij het berekenen van de boekwaarde van de materiële vaste activa rekening gehouden met projecten die op dit moment nog in de studie- of planfase zitten. Geen rekening is gehouden met het omzetten van de stelposten (zie ook tabel 4.3.5 Kapitaallasten) naar een investeringsvolume. De omvang van deze twee stelposten heeft daardoor in deze begroting geen invloed op de omvang van de boekwaarde van de materiële vaste activa.

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	**31-12-2028**
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)	1.254.721	1.374.664	1.421.914	1.448.682	1.499.815
	Economisch nut	*166.729*	*180.407*	*192.431*	*207.455*	*225.479*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.087.992*	*1.194.257*	*1.229.483*	*1.241.227*	*1.274.336*
	Financiële vaste activa	303.817	312.614	319.899	319.899	319.899
	Kapitaalverstrekkingen	*203.425*	*212.345*	*220.265*	*220.265*	*220.265*
	Verstrekte langlopende leningen	*100.392*	*100.269*	*99.634*	*99.634*	*99.634*
	Vlottende activa					
	Voorraden	40	40	40	40	40
	Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
	Liquide middelen	5.669	3.720	5.377	7.381	1.461
	Overlopende activa	60.000	59.000	58.000	60.000	59.000
	Activa	1.759.247	1.885.038	1.940.230	1.971.002	2.015.215
Passiva						
	Algemene reserves	132.677	132.060	132.060	132.060	132.060
	Begroot resultaat (cumulatief)	9.821	25.829	35.473	26.354	15.146

	Bestemmingsreserves	776.334	663.444	629.112	620.208	643.733
	Voorzieningen	31.818	32.900	33.982	35.064	36.146
	Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	215.000	425.000	490.000	525.000	545.000
	Netto-vlottende schulden	18.000	16.000	20.000	19.000	19.000
	Overlopende passiva	575.597	589.805	599.603	613.316	624.130

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x €1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* Overige werkloosheidsuitkeringen	€ 26	€ 2	€ 2	€ 2
Totaal	**€ 26**	**€ 2**	**€ 2**	**€ 2**

4.3.3 Investeringen

In de tabel 4.3.3 zijn de netto investeringen van de materiële vaste activa en de financiële vaste activa apart weergegeven. Omdat de provincie geen immateriële vaste activa heeft staan deze niet in dit overzicht. De opgenomen bedragen zijn het saldo van de bruto investeringen, de desinvesteringen en bijdragen van derden.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2025	2026	2027	2028
Programma	**Lopende investeringen:**				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
5	Gronden NNN	14.500	16.000	19.000	22.000
4	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	2.957	-	-	-
	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
4	Investeringen provinciale infrastructuur	30.960	6.998	-1.381	412
4	Groenprojecten	562	-	-	-
4	Innovatieve duurzame infra	-	-	-	-
4	Investeringen Openbaar Vervoer	12.981	7.538-	73	-
4	DVM (intelligente verkeerslichten)	-	-	-	-
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	36.358	31.187	-8.140	11.039
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	12.067	5.152	163	613
4	PMO kunstwerken	13.457	3.275	266	-
	netto investeringen studie- en planfase	18.699	23.103	51.134	51.718
	Totaal materiële vaste activa	**142.541**	**78.177**	**61.115**	**85.782**
	Financiële vaste activa				

6	Begrote investeringen in financiele vaste activa	8.920	7.920	-	-
	Totaal financiële vaste activa	**8.920**	**7.920**	-	-
	Totaal netto investeringen	**151.461**	**86.097**	**61.115**	**85.782**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2025	Netto investeringen 2025	Desinvesteringen 2025	Afwaarderingen 2025	Afschrijving 2025	Boekwaarde per 31-12-2025
1. Immateriële activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa						
A. Investeringen met een economisch nut	**166.729**	**17.457**	**-**	**-**	**3.779-**	**180.407**
- Gronden en terreinen	112.162	14.500	-	-	3.374-	123.288
- Bedrijfsgebouwen	52.948	2.957	-	-	405-	55.500
- Machines en gebouwen	1.619					1.619
B. Investeringen in openbare ruimte met een						
maatschappelijk nut	**1.087.992**	**125.084**	**-**	**-**	**18.819-**	**1.194.257**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.087.992	125.084	-	-	18.819-	1.194.257
Totaal materiële vaste activa	**1.254.721**	**142.541**	**-**	**-**	**22.598-**	**1.374.664**
Totaal geactiveerde investeringen	**1.254.721**	**142.541**	**-**	**-**	**22.598-**	**1.374.664**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2025	Investeringen in 2025	Desinvesteringen in 2025	Herwaardering in 2025	Afschrijvingen in 2025	Boekwaarde per 31-12-2025
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- Deelnemingen	203.425	8.920	-	-	-	212.345
B.	**Leningen aan:**						
	- Openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
	- Deelnemingen	55.589					55.589
C.	**Overige langlopende leningen**	11.603	-	123-	-	-	11.480
	Totaal financiële vaste activa	**303.817**	**8.920**	**123-**	**-**	**-**	**312.614**

4.3.5 Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit capaciteitskosten en directe kosten.Tabel 4.3.5 geeft de totale kapitaallasten per onderdeel weer zoals ze voor de jaren 2025 tot en met 2028 in de begroting staan geraamd.

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
A. Capaciteitskosten				
Grond Houtplein	-	-	-	-
Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
B. Directe kosten				
Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
Aanleg van provinciale wegen	9.043	10.395	11.472	11.618
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	317	393	418	418
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.399	4.257	5.256	5.277
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	2.042	4.897	5.131	5.151
DVM (intelligente verkeerslichten)	69	69	69	69
Duurzame infrastructuur	691	691	691	691
Vervanging ABRI's en DRIS	-	600	600	600
Steunpunten B&U	488	685	685	685
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	2.404	2.546	3.448	3.462
Investeringen OV	457	1.389	1.524	1.525
Vast onderhoud wegen	28	28	28	28
Onderhoud tunnels/aquaducten	199	199	199	199
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	69	1.375	1.417	1.417
Investeringen groen (reserve kapitaallasten)	101	112	118	118
CIO - I-portfolio	405	405	405	405
Vervanging en onderhoud zwemwaterborden	0	0	0	100
Archeologie opdrachten	279	279	279	279
Totaal B	20.398	28.727	32.147	32.449
C. Stelposten				
Stelpost Vervangingsinvesteringen	2.700	4.700	6.700	6.600
Stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen	1.100	2.200	3.400	4.600
Totaal C	3.800	6.900	10.100	11.200
Totaal A + B + C	**26.398**	**37.827**	**44.447**	**45.849**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In tabel 4.3.6.1 is het renteresultaat opgenomen. Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de ontvangen rente van de verstrekte langlopende leningen en de verwachte te betalen rente op het vreemd vermogen. In tabel 4.4.1 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de verstrekte langlopende leningen in 2024.

	Renteresultaat (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	8.620	14.220	18.220	20.620
B.	De externe rentebaten	-1.920	-1.920	-1.920	-1.920
	Totaal door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	6.700	12.300	16.300	18.700
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	6.700	12.300	16.300	18.700

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000		Begin 2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Afschrijvingen 2025	Eind 2025
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	Economisch nut	*166.729*	*17.457*	-	*3.779*	*180.407*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.087.992*	*125.084*	-	*18.819*	*1.194.257*
	Financiële vaste activa					
	Deelnemingen	*203.425*	*8.920*	-	-	*212.345*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden					-
	Verstrekte langlopende leningen	100.392	-	123	-	*100.269*
	Activa	**1.558.538**	**151.461**	**123**	**22.598**	**1.687.278**
Passiva						
	Algemene reserves	132.677		617	-	132.060
	Bestemmingsreserves	776.334	121.494	234.384	-	663.444
	Voorzieningen	31.818	1.082		-	32.900
	Vreemd vermogen	160.000	200.000		-	360.000
	Passiva	**1.100.829**	**322.576**	**235.001**	-	**1.188.404**

Bedragen x € 1.000		Begin 2026	Vermeerderingen 2026	Verminderingen 2026	Afschrijvingen 2026	Eind 2026
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	Economisch nut	*180.407*	*16.000*		*3.976*	*192.431*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.194.257*	*62.177*		*26.951*	*1.229.483*
	Financiële vaste activa					
	Deelnemingen	*212.345*	*7.920*	-	-	*220.265*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden		-	-	-	-
	Verstrekte langlopende leningen	100.269	-	635	-	*99.634*
	Activa	1.687.278	86.097	635	30.927	1.741.813
Passiva						
	Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
	Bestemmingsreserves	663.444	88.862	123.194	-	629.112
	Voorzieningen	32.900	1.082		-	33.982
	Vreemd vermogen	360.000	150.000		-	510.000
	Passiva	1.188.404	239.944	123.194	-	1.305.154
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-498.874**				**-436.659**

Bedragen x € 1.000		Begin 2027	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Afschrijvingen 2027	Eind 2027
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	Economisch nut	*192.431*	*19.000*		*3.976*	207.455
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.229.483*	*42.115*		*30.371*	1.241.227
	Financiële vaste activa					
	Deelnemingen	*220.265*	-	-	-	220.265
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden					-
	Verstrekte langlopende leningen	99.634	-		-	99.634
	Activa	1.741.813	61.115	-	34.347	1.768.581
Passiva						
	Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
	Bestemmingsreserves	629.112	89.744	98.648		620.208
	Voorzieningen	33.982	1082			35.064
	Vreemd vermogen	510.000	100.000			610.000
	Passiva	1.305.154	190.826	98.648	-	1.397.332
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-436.659**	**129.711**	**98.648**	**-34.347**	**-371.249**

Bedragen x € 1.000		Begin 2028	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Afschrijvingen 2028	Eind 2028
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	Economisch nut	*207.455*	*22.000*		*3.976*	225.479
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.241.227*	*63.782*		*30.673*	1.274.336
	Financiële vaste activa					
	Deelnemingen	*220.265*				220.265
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden					-
	Verstrekte langlopende leningen	99.634				99.634
	Activa	1.768.581	85.782	-	34.649	1.819.714
Passiva						
	Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
	Bestemmingsreserves	620.208	89.197	65.672	-	643.733
	Voorzieningen	35.064	1.082		-	36.146
	Vreemd Vermogen	610.000	50.000		-	660.000
	Passiva	1.397.332	140.279	65.672	-	1.471.939
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-371.249**				**-347.775**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2025

BD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2024	Storting	Over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	132.677	-	-	-	-617	-		132.060
	Totaal algemene reserves	**132.677**	-	-	-	**-617**	-	-	**132.060**
	Programma 1 Bestuur								
1.4	Cofinanciering Europese projecten	3.259	-			-1.366			1.893
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve Bodemsanering	20.299	-	445		-3.917			16.827
2.1	Reserve energietransitie	2.439	-	100		-352	-1.740		447
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443	-						1.443
2.1	Reserve Duurzame electriciteit	883	-						883
2.1	Reserve Warmtetransitie	1.262			1.740				3.002
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	765				-765			-
									-

	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	9.698	-			-672			9.026
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	6.678	-						6.678
3.2	Reserve woonbeleid		-						-
3.2	Reserve woningbouw	77.880				-25.500			52.380
3.3	Reserve klimaatadaptatie	716	-			-650			66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder		-						-
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	13.027	-			-688			12.339
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	3.181				-571			2.610
3.3	Reserve Subs. Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustont.	583							583
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	2.214	-		205	-855			1.564
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	69.674	-	11.482		-24.453	-4.955		51.748
4.4	Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur	105.446	-	1.950		-6.031			101.365
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	14.668	-	22.848	700	-22.314		-1.400	14.502
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	9.220	-	7.152		-2.787	-700	-1.820	11.065
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	8.849	-			-2.224			6.625
4.2	Reserve Openbaar vervoer projecten	23.871	-	67		-5.453			18.485
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	-1.073	-		4.750				3.677
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								-
5.1	Reserve Groen	76.603	-	12.461		-57.973	-26.505		4.586
5.1	Reserve Groene Uitweg	4.907		107		-2.780			2.234

5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP)	19.087	-	58	4.000	-7.184		15.961
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	1.565	-	1.000		-790		1.775
5.3	Reserve Landschap		-					-
5.1	Reserve Laag Holland	75	-					75
5.1	Reserve Subsidies >1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	12.909	-			-5.392		7.517
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	3.306	-			-3.305		1
5.1	Reserve Subsidies Laag Holland		-					-
5.1	Reserve Subsidies Groene Uitweg	902						902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen Coalitieakkoord 2023	-			4.900	-4.900		-
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	2.657	-	2.900		-2.772		2.785
5.4	Reserve Waterrecreatie	737		2.000		-2.693		44
	Programma 6 **Economie, leefbaarheid en cultuur**							
	Reserve Circulaire economie	-		1255		-1255		-
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995	-					11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-	-					-
6.1	Reserve MKB	9.174	-	4.922		-4.922		9.174
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	2.328	-	4.126		-4.512		1.942
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312	-					2.312
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	2.140	-					2.140
	Programma 7 **Overzicht Algemene middelen en organisatie**							
7.1	Reserve Coalitieakkoord	80.416		14.177			-4.900	89.693
7.1	Reserve Waardevermindering grond groen	30.114	-		22.505			52.619

7.2	Reserve huisvesting	10.652	-			-782			9.870
7.2	Reserve bedrijfsvoering	5.322	-	1.420		-2.828			3.914
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma: 4)	30.598	-	3.724		-317			34.005
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma: 4)	83.509	-			-69			83.440
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	6.401	-			-691			5.710
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma: 5)	3.643	-			-101			3.542
	Totaal bestemmingsreserves	776.334	-	92.194	38.800	-201.864	-38.800	-3.220	663.444
	Totaal reserves	**909.011**	**-**	**92.194**	**38.800**	**-202.481**	**-38.800**	**-3.220**	**795.504**

2026

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2025	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	132.060	-				-	-	132.060
	Totaal algemene reserves	**132.060**	-	-	-	-	-	-	**132.060**
	Programma 1 Bestuur								
1.4	Cofinanciering Europese projecten	1.893				-1.154			739

	Programma 2 Klimaat en gezonde leegomgeving						
2.2	Reserve Bodemsanering	16.827	445		-2.710		14.562
2.1	Rerserve energietransitie	447	100		-308		239
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443					1.443
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883					883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002					3.002
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	-					-
	Programma 3 Ruimte en Wonen						
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026					9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678					6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-					-
3.2	Reserve woningbouw	52.380			-25.500		26.880
3.3	Reserve klimaatadaptatie	66					66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder	-					-
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	12.339			-1.325		11.014
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.610			-428		2.182
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583					583
	Programma 4 Bereikbaarheid						
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564		205	-205		1.564
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	51.748	11.657		-19.252	-205	43.948

4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	101.365	1.950		-950			102.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	14.502	23.425	500	-11.183	-150		27.094
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	11.065	7.152	150	-2.787	-500	-1.819	13.261
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.625			-187			6.438
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	18.485	67		-451			18.101
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	3.677						3.677
	Programma 5 **Natuur en landelijk gebied**							
5.1	Reserve groen	4.587	12.961		-4.657	-12.891		-
5.1	Reserve Groene Uitweg	2.234	107		-332			2.009
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	15.961	58	3.041	-6.966			12.094
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1.775	1.000		-2.774			1
5.3	Reserve landschap	-						-
5.1	Reserve Laag-Holland	75						75
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen groen, OD 5.1.1	7.517			-4.549			2.968
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1						1
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902						902
5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland	-						-
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-						-
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	2.785	3.700		-1.993			4.492
5.4	Reserve waterrecreatie	44	2.000		-1.993			51
	Programma 6 **Economie, leefbaarheid en cultuur**							
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995						11.995

6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-						-
6.1	Reserve MKB	9.174		4.900		-4.912		9.162
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.942		4.174		-4.573		1.543
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312						2.312
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	2.140						2.140
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie							
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693						89.693
7.2	Reserve huisvesting	9.870				-782		9.088
7.2	Reserve bedrijfsvoering	3.914		1.420		-5.087		247
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	52.618			9.850			62.468
	Reserves ter dekking van kapitaallasten							
4.4	Reserve kapitaallasten Wegen (programma 4)	34.005				-393		33.612
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	83.440				-1.375		82.065
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	5.710				-691		5.019
5.1	Reserve Kapitaallasten groen (programma 5)	3.542				-112		3.430
	Totaal bestemmingsreserves	**663.444**	**-**	**75.116**	**13.746**	**-107.629**	**-13.746**	**-1.819**	**629.112**
	Totaal reserves	**795.504**	**-**	**75.116**	**13.746**	**-107.629**	**-13.746**	**-1.819**	**761.172**

2027

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2026	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	132.060							132.060
	Totaal algemene reserves	**132.060**							**132.060**
	Programma 1 Bestuur								
1.4	Cofinanciering Europese projecten	739							739
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	14.562		445		-1.610			13.397
2.1	Reserve energietransitie	239		100		-254			85
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443							1.443
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883							883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002							3.002
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	-							0
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026							9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678							6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-							0
3.2	Reserve woningbouw	26.880				-16.650			10.230

3.3	Reserve klimaatadaptatie	66					66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder	-					0
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	11.014			-1.962		9.052
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.182			-264		1.918
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583					583
	Programma 4 Bereikbaarheid						
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564		205	-205		1.564
4.1	Reserve Uitvoeren van mobiliteit	43.948	11.836		-19.406	-205	36.173
4.4	Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur	102.365	1.950		-950		103.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	27.094	27.196		-11.362		42.928
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	13.261	9.152		-2.687		19.726
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.438			-35		6.403
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	18.101	67		-217		17.951
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1.2	3.677					3.677
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied						
5.1	Reserve groen	-	12.961		-5.040	-7.921	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	2.009	107		-117		1.999
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	12.094	58		-7.048		5.104
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1	1.000		-1.000		1
5.3	Reserve landschap	-					0
5.1	Reserve Laag-Holland	75					75
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1	2.968			-2.968		0
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1					1

5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland	-				0
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902				902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-				0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	4.492		4.200	-2.200	6.492
5.4	Reserve waterrecreatie	51		2.000	-1.993	58
						0
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur					
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995				11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-				0
6.1	Reserve MKB	9.162		4.900	-4.912	9.150
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.543		4.226	-5.341	428
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312				2.312
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	2.140				2.140
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie					
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693				89.693
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	62.468			7.921	70.389
7.2	Reserve huisvesting	9.088			-782	8.306
7.2	Reserve bedrijfsvoering	247		1.420	-875	792
	Reserves ter dekking van kapitaallasten					
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	33.612			-418	33.194
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	82.065			-1.417	80.648

4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	5.019			-691			4.328
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.430			-118			3.312
	Totaal bestemmingsreserves	**629.112**	**81.618**	**8.126**	**-90.522**	**-8.126**	**-**	**620.208**
	Totaal reserves	**761.172**	**81.618**	**8.126**	**-90.522**	**-8.126**	**-**	**752.268**

2028

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2027	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	132.060	-					-	132.060
	Totaal algemene reserves	**132.060**	-	-	-	-	-	-	**132.060**
	Programma 1 Bestuur								
1.4	Cofinanciering Europese projecten	739							739
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	13.397		445		-1.610			12.232
2.1	Reserve energietransitie	85		100					185
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443							1.443

2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883			883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002			3.002
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	-			0
	Programma 3 Ruimte en Wonen				
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026			9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678			6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-			0
3.2	Reserve woningbouw	10.230			10.230
3.3	Reserve klimaatadaptatie	66			66
3.1	Reserve Subsidies Bloemendalerpolder	-			0
3.2	Reserve Subsidies OV-fonds	9.052		-938	8.114
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	1.918		-150	1.768
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583			583
	Programma 4 Bereikbaarheid				
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564		-205	1.359
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	36.173	12.019	-19.754	28.438
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	103.365	1.950	-950	104.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	42.928	27.091	-10.679	59.340
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	19.726	9.152	-6.620	22.258
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.403			6.403
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	17.951	67	-134	17.884
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	3.677			3.677

	Programma 5 **Natuur en landelijk gebied**					
5.1	Reserve groen	-	12.961	-1.907	-11.054	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.999	107	-117		1.989
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	5.104	58	-248		4.914
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1				1
5.3	Reserve landschap	-				0
5.1	Reserve Laag-Holland	75				75
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1.1	-				0
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1				1
5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland					0
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902				902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-				0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	6.492	1.600			8.092
5.4	Reserve waterrecreatie	58	2.000	-1.943		115
	Programma 6 **Economie, leefbaarheid en cultuur**					
6.1	Reserve Ontwikkeling havencompexen	11.995				11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-				0
6.1	Reserve MKB	9.150	4.900	-4.912		9.138
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	428	4.273			4.701
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312				2.312
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	2.140				2.140

	Programma 7 **Overzicht Algemene middelen en organisatie**						
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693					89.693
7.1	Reserve waardevermindering grond Groen	70.389		11.054			81.443
7.2	Reserve huisvesting	8.306			-782		7.524
7.2	Reserve bedrijfsvoering	792	1.420		-1.025		1.187
	Reserves ter dekking van kapitaallasten						
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	33.194			-418		32.776
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	80.648			-1.417		79.231
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.328			-691		3.637
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.312			-118		3.194
	Totaal bestemmingsreserves	**620.208**	**-** **78.143**	**11.054**	**-54.618**	**-11.054**	**-** **643.733**
	Totaal reserves	**752.268**	**78.143**	**11.054**	**-54.618**	**-11.054**	**-** **775.793**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Landschap
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Klimaatadaptatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel: · het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), inclusief de daarvoor benodigde natuurverbindingen, · het uitvoeren van natuurcompensatieprojecten, · het uitvoeren van Natura2000 Herstelmaatregelen, · het uitvoeren van maatregelen in het kader van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en · het realiseren van recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Programma Natuurnetwerk (PNN), dat mogelijk per begrotingsjaar 2024 wordt geïntegreerd in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: onbepaald

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m december 2024

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut 'met verstand' optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027

	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	2019 t/m 2026

	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de OV bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein)stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2024

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten.
Instellingsbesluit	
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woonbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2031

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

	Reserve Laag Holland
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Het integrale gebiedsprogramma Laag Holland heeft een looptijd van 2020 t/m 2030.

	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Duurzame Elektriciteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van het gebruik van duurzame elektriciteit die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

	Reserve Subsidies Warmtetransitie
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Coalitieakkoord
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve coalitieakkoord is het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer in het akkoord incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor een specifieke ambitie worden deze in de reserve coalitieakkoord gereserveerd voor deze ambitie. Wanneer voor de ambitie een uitvoeringsgereed plan is vastgesteld worden de incidentele middelen overgeheveld naar de inhoudelijke bestemmingsreserve waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen plaatsvinden.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2027

	Reserve PPLG
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve is het doorontwikkelen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en het opstarten van de uitvoering. De nieuwe coalitie heeft € 35 miljoen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat de voortgang wordt vertraagd of beperkt door externe of financiële factoren. De reserve kan worden ingezet voor extra capaciteit, voor voorfinanciering van maatregelen waarvoor Rijksmiddelen worden verwacht, om in cofinancieringsconstructies te kunnen deelnemen en voor andere incidentele initiatieven. Voor deze bestemmingsreserve zijn kaders vastgesteld waar binnen bestedingsvoorstellen door GS kunnen worden goedgekeurd. Overige bestedingen worden ter goedkeuring aan PS voorgelegd.
Instellingsbesluit	Eerste begrotingswijziging 2024
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2027

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2025

2025	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	0	0	0	4.645
2. Pensioenen leden GS	9.442	586	0	0	10.028
3. Grondwaterheffing	3.317	0	0	0	3.317
4. Bodembeheertaken	1.479	0	0	0	1479
5. Sanering Parnassia	1.450	0	0	0	1.450
6. Voorziening Agriport	5.000	0	0	0	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	6.485	496	0	0	6.981
Totaal voorzieningen	31.818	1.082	0	0	32.900

2026

2026	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4.645
2. Pensioenen leden GS	10.028	586	-	-	10.614
3. Grondwaterheffing	3.317	-	-	-	3.317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1.479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	0	-	1.450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	6.981	496	0	-	7.477
Totaal voorzieningen	**32.900**	**1.082**	**0**	**0**	**33.982**

2027

2027	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4645
2. Pensioenen leden GS	10.614	586	-	-	11200
3. Grondwaterheffing	3.317	-	-	-	3317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	0	-	1450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	7.477	496			7973
Totaal voorzieningen	**33.982**	**1.082**	**0**	**0**	**35.064**

2028

2028	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4645
2. Pensioenen leden GS	11.200	586	0	-	11786
3. Grondwaterheffing	3.317	-	0	-	3317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	-	-	1450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	-	-	5000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	7.973	496	-	-	8469
Totaal voorzieningen	**35.064**	**1.082**	**0**	**0**	**36.146**

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Bodemsanering Parnassia
Doel	Uitvoering van bodemsanering van de verontreinigde grond behorend bij het voormalig provinciaal Ziekenhuis (De provincie is verantwoordelijk voor het saneren van deze grond).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Eindigt op: wanneer bodemsanering Parnassia gereed is.

	Voorziening Bovenwettelijk verlof
Doel	Voorziening is gevormd ter dekking van de toekomstige opname van (gespaard) bovenwettelijk verlof.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2022. Op basis van uitspraken van de commissie BBV, in aanvulling op de Notitie-Arbeidsgerelateerde verplichtingen 2013, moet een voorziening worden gevormd voor bovenwettelijk verlof die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen.
Programma	7 Economisch herstel en duurzaamheid
Looptijd	Ingesteld op: December 2022 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Agriport
Doel	Herinrichten van een kruispunt A7 met de N239. Provincie Noord-Holland ontvangt hiervoor gelden van derden, welke besteed moeten worden voor dit specifieke doel.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2021. Op basis van het BBV (artikel 44 lid 2) moet een voorziening worden ingesteld voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2021 Eindigt op: Geen einddatum (bij besteding middelen)

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2025	Te verstrekken leningen in 2025	Totaal van de rente in 2025	Aflossing in 2025	Restantschuld per 31-12-2025	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	64	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	35	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	34	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	133	-	33.200	
Leningen aan deelnemingen								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	1,80%	635	-	11	0	635	2026
Alliander (3)	54.954	1,98%	54.954	-	1134	-	54.954	
Leningen aan deelnemingen	55.589		55.589	-	1.145	-	55.589	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100		9.100	-	-	-	9.100	2060
CPO (Collectief Particuloer Opdrachtgeverschap) (5)	1.380		380				380	

Vila Nieuwland (6)	123	2,60%	123	-	2	123	-	2025
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	43.334	-	640	-	43.334	
Voorziening Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)			-43.334	-		-	-43.334	
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	3.000		2.000				2.000	
Overige langlopende leningen	53.603		11.603	-	642	123	11.480	
Totaal	**147.761**		**100.392**	**-**	**1.920**	**123**	**100.269**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Alliander (3)	GS 30-11-2021/1553143
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
CPO (5)	GS 2012-6149 20-03-2012
Vila Nieuwland (6)	226465/561131
Stichting voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	GS 1753324/1753428

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van € 33,2 miljoen ex. btw (incl. btw € 38,57 miljoen). Hierbij heeft de provincie een uitgestelde betaling verleend aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31 december 2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt. Deze dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 2026.

(3) Betreft een converteerbare lening van € 55 miljoen. Conversie van een lening naar aandelenkapitaal vindt plaats als de financiële kaders binnen Alliander het noodzakelijk maken dat het eigen vermogen wordt aangevuld. Naar de huidige inzichten vindt dat gefaseerd plaats tussen 2025 en 2028.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de samenwerkingsovereenkomst van 15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het fonds bedraagt € 9,1 miljoen, waarvan reeds € 5,1 miljoen is gestort. Zodra de rekening-courant van het fonds minder dan € 1 miljoen bedraagt wordt een tweede tranche van € 2 miljoen gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Van CPO is sprake als een groep particulieren, georganiseerd in een stichting/vereniging, besluit om samen een bouwlocatie te verwerven om vervolgens naar eigen inzicht woningen voor eigen gebruik te bouwen. In de Provinciale Woonvisie is door PS op 27 september 2010 tot en met 2020 € 2 miljoen voor het stimuleren van CPO beschikbaar gesteld. De regeling voorziet in subsidie aan CPO-verenigingen en -stichtingen in de initiatieffase van CPO-projecten. De subsidie wordt verstrekt voor het opstellen van een projectplan. Daarnaast kunnen CPO-verenigingen en -stichtingen een subsidie in de vorm van een lening voor de planontwikkelingsfase ontvangen. De lening wordt verstrekt voor het opstellen van een programma van eisen, voorlopig en definitief

ontwerp, en bestek. Hierbij wordt met de ontvanger een overeenkomst afgesloten waarin afspraken worden neergelegd over onder meer looptijd, opeisbaarheid en aflossing. Door aflossing van dit uitgeleende geld vloeit dit terug in het provinciale fonds CPO en is dan opnieuw beschikbaar voor CPO.

(6) Betreft een lening voor een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(7) Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor. Voor de verstrekte lening is een verliesvoorziening getroffen tot hetzelfde bedrag van de uitstaande lening.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening voor het project Noord-Hollandse Cultuurlening. De subsidie heeft een revolverend karakter en is bedoeld om annuïtaire cultuurleningen te verstrekken aan overwegend privaat gefinancierde organisaties in de culturele, creatieve en erfgoedsector. De lening loopt tot 2035.

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2025	Verwachte boekwaarde 31-12-2025
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal		**nvt**		**nvt**	**nvt**

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2025 (x € 1.000)
	Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	310
	BNG Bank	(Her-) financiering van PolanenPark CV	6.000
	Totaal		**6.310**

1) Rente en aflossing komen ten laste van de van het rijk te ontvangen zogenoemde convenantsgelden.

2) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV)

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0	**Algemene dekkingsmiddelen**	**243.410**	**-844.459**	**-601.049**	**224.272**	**-741.081**	**-516.809**	**236.098**	**-722.019**	**-485.920**	**249.397**	**-705.360**	**-455.963**
	Uitkering provinciefonds	0	-294.577	-294.577	0	-249.925	-249.925	0	-249.873	-249.873	0	-260.340	-260.340
	Opbrengst Provinciale belastingen	0	-294.654	-294.654	0	-357.234	-357.234	0	-362.969	-362.969	0	-368.818	-368.818
	Geldleningen en uitzettingen	8.620	-1.920	6.700	14.220	-1.920	12.300	18.220	-1.920	16.300	20.620	-1.920	18.700
	Deelnemingen	0	-7.875	-7.875	0	-7.875	-7.875	0	-7.675	-7.675	0	-7.675	-7.675
	Algemene dekkingsmiddelen, overige b	11.519	-723	10.796	27.024	-721	26.303	38.090	-720	37.370	49.402	-718	48.684
	Overhead	92.292	-209	92.083	94.181	-212	93.969	90.059	-214	89.845	90.193	-217	89.976
	Vennootschapsbelasting	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15
	Mutaties reserves	130.994	-244.501	-113.508	88.862	-123.194	-34.332	89.744	-98.648	-8.904	89.197	-65.672	23.525
1	**Bestuur**	**24.034**	**-74**	**23.960**	**24.036**	**-75**	**23.962**	**24.119**	**-75**	**24.044**	**23.994**	**-76**	**23.919**
	Provinciale Staten	5.380	0	5.380	5.416	0	5.416	5.478	0	5.478	5.468	0	5.468
	Gedeputeerde Staten	2.993	0	2.993	2.993	0	2.993	2.996	0	2.996	2.986	0	2.986
	Kabinetszaken	2.849	-43	2.806	2.841	-43	2.798	2.845	-43	2.802	2.844	-43	2.801
	Bestuurlijke organisatie	8.410	0	8.410	8.395	0	8.395	8.403	0	8.403	8.400	0	8.400
	Interbestuurlijk toezicht op de regi	32	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	32
	Openbare orde en veiligheid	1.352	-16	1.336	1.347	-16	1.331	1.350	-16	1.334	1.249	-16	1.233
	Bestuur, overige baten en lasten	3.018	-15	3.003	3.012	-16	2.997	3.015	-16	2.999	3.015	-17	2.999
2	**Verkeer en vervoer**	**265.304**	**-17.174**	**248.130**	**249.956**	**-16.787**	**233.169**	**249.184**	**-9.040**	**240.144**	**255.261**	**-5.112**	**250.149**

	Landwegen	167.640	-15.916	151.724	153.110	-15.524	137.586	149.860	-7.772	142.088	146.659	-3.839	142.820
	Waterwegen	22.037	-1.258	20.779	21.899	-1.263	20.636	22.282	-1.268	21.014	26.228	-1.273	24.955
	Openbaar vervoer	71.414	0	71.414	69.247	0	69.247	69.342	0	69.342	74.569	0	74.569
	Verkeer en vervoer, overige baten en	4.213	0	4.213	5.700	0	5.700	7.700	0	7.700	7.805	0	7.805
3	**Water**	**10.753**	**-1.645**	**9.108**	**8.914**	**-2.005**	**6.909**	**9.025**	**-2.015**	**7.010**	**8.525**	**-1.425**	**7.100**
	Waterkeringen	3.195	0	3.195	2.364	0	2.364	2.370	0	2.370	2.370	0	2.370
	Kwantiteit oppervlaktewater	831	0	831	828	0	828	830	0	830	830	0	830
	Kwantiteit grondwater	2.628	-1.110	1.518	2.625	-1.120	1.505	2.627	-1.130	1.497	2.627	-1.140	1.487
	Kwaliteit oppervlaktewater	3.056	-250	2.806	2.056	-600	1.456	2.056	-600	1.456	1.556	0	1.556
	Kwaliteit grondwater	1.043	-285	758	1.041	-285	756	1.142	-285	857	1.142	-285	857
	Water, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	**Milieu**	**67.321**	**-8.712**	**58.609**	**59.843**	**-4.928**	**54.916**	**59.473**	**-4.805**	**54.668**	**57.138**	**-2.848**	**54.291**
	Bodembescherming	3.258	0	3.258	2.051	0	2.051	951	0	951	951	0	951
	Luchtverontreiniging	33	0	33	33	0	33	33	0	33	33	0	33
	Geluidhinder	331	0	331	331	0	331	331	0	331	331	0	331
	Vergunningverlening en handhaving	33.589	-2.473	31.116	33.511	-2.574	30.938	33.512	-2.674	30.838	33.491	-2.775	30.717
	Ontgrondingen	0	-70	-70	0	-71	-71	0	-72	-72	0	-73	-73
	Duurzaamheid	27.064	-6.169	20.895	20.876	-2.283	18.593	21.603	-2.059	19.544	19.289	0	19.289
	Milieu, overige baten en lasten	3.046	0	3.046	3.041	0	3.041	3.043	0	3.043	3.043	0	3.043
5	**Natuur**	**165.468**	**-11.538**	**153.930**	**99.835**	**-3.297**	**96.538**	**87.137**	**-918**	**86.219**	**75.193**	**-928**	**74.265**
	Natuurontwikkeling	99.946	-8.665	91.281	36.853	-2.389	34.464	31.428	0	31.428	17.573	0	17.573
	Beheer natuurgebieden	42.828	-498	42.330	43.337	-498	42.839	36.059	-498	35.561	37.970	-498	37.472
	Beheer flora en fauna	22.687	-2.375	20.312	19.638	-410	19.228	19.643	-420	19.223	19.643	-430	19.213

	Natuur, overige baten en lasten	7	0	7	7	0	7	7	0	7	7	0	7
6	**Regionale economie**	**39.510**	**-186**	**39.324**	**37.663**	**-16**	**37.647**	**36.542**	**-17**	**36.525**	**34.167**	**-17**	**34.150**
	Agrarische aangelegenheden	6.422	0	6.422	5.230	0	5.230	4.304	0	4.304	2.103	0	2.103
	Logistiek	8.094	-186	7.908	7.917	-16	7.901	7.978	-17	7.961	7.978	-17	7.961
	Kennis en innovatie	9.191	0	9.191	9.552	0	9.552	9.556	0	9.556	9.554	0	9.554
	Recreatie en toerisme	14.097	0	14.097	13.343	0	13.343	13.284	0	13.284	13.236	0	13.236
	Regionale economie, overige baten en	1.706	0	1.706	1.621	0	1.621	1.420	0	1.420	1.296	0	1.296
7	**Cultuur en maatschappij**	**17.417**	**0**	**17.417**	**17.490**	**0**	**17.490**	**18.258**	**0**	**18.258**	**12.917**	**0**	**12.917**
	Cultuur	11.935	0	11.935	12.008	0	12.008	12.776	0	12.776	7.435	0	7.435
	Maatschappij	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482
8	**Ruimte**	**40.916**	**-4.800**	**36.116**	**41.386**	**-4.800**	**36.586**	**33.022**	**-4.800**	**28.222**	**15.231**	**-4.800**	**10.431**
	Ruimtelijke ordening	8.601	-4.800	3.801	8.583	-4.800	3.783	8.592	-4.800	3.792	8.589	-4.800	3.789
	Volkshuisvesting	31.446	0	31.446	31.297	0	31.297	22.287	0	22.287	5.523	0	5.523
	Stedelijke vernieuwing	869	0	869	1.506	0	1.506	2.143	0	2.143	1.119	0	1.119
	Totaal taakvelden	**874.132**	**-888.588**	**-14.457**	**763.394**	**-9.594**	**-9.594**	**752.857**	**-743.689**	**9.169**	**731.823**	**-720.565**	**11.258**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
1.2	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€100.000
1.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam fase 2 Toelichting: Gooi en Vechtstreek zet gezamenlijk in op versterking van de bestuurlijke weerbaarheid. Hiertoe zetten de gemeenten zich onder andere in op voortzetting en doorontwikkeling van het BIT naar een duurzaam samenwerkingsverband in de strijd tegen oneerlijk ondernemerschap en vóór een weerbaar openbaar bestuur. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave	€ 40.000

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport	€ 150.000
~~2.1~~	~~Gemeente Hilversum, warmteregisseur~~	~~€ 70.000~~
2.1	Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	OD IJmond, warmteregisseur	€ 70.000
~~2.1~~	~~Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, ecologische effecten van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) installaties~~	~~€ 150.000~~
2.1	*Ontwikkelingsbedrijf NHN, Data Science Alkmaar*	€ 150.000
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's	€ 150.000
2.1	Vattenfall Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 300.000

2.1	WP energiek BV, obstakel verlichting	€ 36.000
2.1	ASR Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 192.000
2.1	ECN Wind Energy Facilities B.V., obstakel verlichting	€ 94.800
~~2.2~~	~~Omgevingsdienst NZKG, capaciteit groen staal~~ ~~Van het Rijk ontvangen we een specifieke uitkering voor de uitbreiding van de capaciteit van de omgevingsdiensten Noord-Holland voor de vergunningverlening in het kader van de maatwerkaanpak Tata Steel~~	~~€ 3.000.000~~
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, sanering waterbodem in de Amstel nabij Cindu	€ 1.400.000
2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout	€ 308.550
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, uitvoering waterbodemsaneringen	€ 2.860.000
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam)	€ 2.124.196
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam) en Cluster 2 (Kattenburg c.a. te Amsterdam)	€ 8.523.000
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Sanering waterbodem Amstel nabij Cindu deel 2	€ 1.582.680

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
3.2	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.200.000
3.2	Gemeente Haarlem, knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid	€ 8.000.000
3.2	Heerhugowaard, ketenreismiddelen	€ 150.000
3.2	Alkmaar, ketenreismiddelen	€ 50.000
3.2	Heiloo, ketenreismiddelen	€ 231.500
3.2	Zaanstad. ketenreismiddelen	€ 70.000
3.2	Heemskerk, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Hoorn, ketenreismiddelen	€ 200.000
3.2	Schagen, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Uitgeest, ketenreismiddelen	€ 275.000
3.2	~~Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, toekomstplan voor dorp en dorpshuis~~	~~€ 32.000~~

3.2	~~MRA, flexibele schil,~~ MRA-ASRE opleiding & Primanedmonitor	€ 400.000
3.2	MRA, huisvesting aandachtsgroepen	€ 200.000
~~3.3~~	~~Gemeente Hoorn, 3 bruggen en fietspad~~	~~€ 4.700.000~~
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK	€ 44.000
3.3	Provincie Zuid-Holland, onderzoek naar de gevolgen peilopzet veenweidegebied Deze bijdrage uit de SPUK L10 Veenweide	€ 75.000
3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen)	€ 120.000

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer: Bijdrage 2025 **Toelichting:** Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris	€ 50.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: herontwikkeling locatie fietsenstalling Toelichting Bijdrage aan herontwikkeling van locatie ten oosten van station Naarden-Bussum vanuit het Rijksbudget OV SAAL. De provincie treedt op als beheerder van dit budget namens het Rijk	€ 2.000.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: stationsweg aanpassen Toelichting Bijdrage aan de herinrichting van de Stationsweg nabij station Naarden-Bussum	€500.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: Regionale fietsroutes Toelichting Bijdrage aan ontwikkeling regionaal doorfietsroutenetwerk in regio Gooi -en Vechtstreek	€ 375.000
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: fietsenstalling station Hilversum Toelichting Bijdrage aan realisatie ondergrondse fietsenstalling op Hilversum Centraal	€ 2.750.000
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: Kleine Spoorbomen	€ 1.000.000

	Toelichting Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum	
4.1	Gemeente Haarlem: Fietsfilevrij. Stimuleren gebruik fietsroute F200 **Toelichting** Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering F200, de doorfietsroute Haarlem-Amsterdam	159.441
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak Metropoolregio Amsterdam **Toelichting** Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 1.887.000
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak regio Noord-holland-Noord **Toelichting** Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 204.000
4.1	Omgevingsdienst IJmond: Werkgeversaanpak IJmond Bereikbaar **Toelichting** Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 408.000
4.1	Stichting CROW: CROW-KpVV bijdrage 2026 **Toelichting** Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV).	€ 160.000
4.1	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang Toelichting Subsidie voor het gemeentelijk deel van de aanleg van de fietsverbinding onder de Velsertraverse, tussen station Beverwijk en Velsen Noord	€ 1.300.000
4.1	Gemeente Heiloo: Fietsverbinding Heilooërbos Toelichting: subsidie verbetering fietsverbinding Heilooërbos. Het gaat het om een provinciale cofinancieringsbijdrage aan een samenwerkingsproject van ProRail en gemeente en de realisatie van een doorgaande fietsverbinding tussen de Meerweg Alkmaar en de Westerweg in Heiloo.	€ 2.238.000
4.1	Gemeente Bergen: Kustbus bijdrage 2025 Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust	€ 40.000

	door gebrek aan personeel bij Connexxion	
4.1	Gemeente Castricum: Kustbus bijdrage 2025 Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000
4.1	Gemeente Schagen: Kustbus bijdrage 2025 Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000
4.1	Gemeente Schagen: Mobipunten Noord-Holland-Noord Toelichting Aanpassen van de hubs in de landelijke huisstijl ten behoeve van de herkenbaarheid (i.e. gaat met name om aanbrengen uniforme stijl voor wat betreft bebording en bewegwijzering)	€ 36.000
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Julianadorp Toelichting: inrichten van de hub, inclusief aanleg parkeerplaatsen voor auto en fiets en plaatsing abri's	€ 200.000
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Nieuw Den Helder Toelichting: inrichten van de hub, inclusief realisatie fietsparkeerplaatsen	€ 45.000
4.1	Gemeente Den Helder: Nieuwe bushaltes Toelichting: aanleggen van een aantal nieuwe bushaltes in het kader van het nieuwe Vervoerplan 2024 van Connexxion	€ 135.000
4.1	Gemeente Den Helder: Buurtbus Toelichting: buurtbus initiatief vanuit Julianadorp	€ 200.000
4.1	Gemeente Den Helder: stationsomgeving Den Helder Toelichting: verbeteren stationsomgeving m.b.t. betere overstap op bus, o.a. richting Texelse boot, verbeteren sociale veiligheid en toegankelijkheid fietsenstalling	€ 200.000
4.1	Gemeente Hollands Kroon: brug station Toelichting: realiseren van snelle verbinding met station (door brug aan te leggen) vanuit het woningbouwproject Spoorsingel (westzijde station)	€ 100.000

4.1	Gemeente Hollands Kroon: promotie Hoenderdaal Toelichting: laten rijden van een pendelbussen tussen Hoenderdaal en het station van Anna Paulowna	€ 100.000.
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Fietsenstalling bushalte Wieringerwerf Toelichting: uitbreiden van fietsenstalling bij de bushalte Wieringerwerf	€ 9.000
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Hub Middenmeer Toelichting: inrichten van de hub, inclusief plaatsing abri's en aanleg auto -en fietsparkeerplaatsen	€ 90.000
4.1	Gemeente Den helder: Fietskluizen Toelichting: bijplaatsen fietskluizen op stations Den Helder Zuid, Anna Pauwlona en Schagen	€ 100.000
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Renovatie Boerenverdrietbrug	€ 300.000
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	€ 500.000
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI) € 95.000	

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
5.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder	€ 120.000
5.1	HHNK, oplossen van het vismigratieknelpunt bij het Zaancomplex	€ 165.000
5.1	Gebiedscoöperaties Noord Holland Zuid U.A., Integrale aanpak stikstofreductie Ronde Hoep	€ 938.562
5.1	Natuurmonumenten, Aanpak Waterteunisbloem en peilverhoging.	€ 350.000
5.1	Gemeente Haarlemmermeer: bossenstrategie recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bosparken.	€ 100.000
5.1	Gemeente Haarlemmermeer,Aanleg noodzakelijke natuurverbinding Groene As.	€ 591.220
5.1	Recreatieschap Geestmerambacht, inrichten van 13ha moerasnatuur	€ 1.028.823

5.1	Gemeente Haarlemmermeer, duurzaam watersysteem in Park 21	€ 5.697.359
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, recreatieve verbindingen	€ 2.070.000
5.1	Gemeente Gooise Meren, aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 280.000
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910
5.1	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West fase 2	€ 1.730.000
5.1	Gemeente Diemen, ecologische verbindingen Diemerscheg	€ 70.000
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, vaarnetwerk	€ 142.500
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 65.000
5.1	Stichting RAVON afdeling FLORON, Borging en versterking Botanisch Erfgoed Noord-Holland.	€ 330.000
5.1	Natuurmonumenten, natuurinrichtings- en herstelmaatregelen in het Hol.	€ 1.720.000
5.1	De Natuurverdubbelaars, Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland.	€ 25.000
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
5.2	UvB, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Natuurmonumenten, beheer vaarland vochtig en hellinghakhout.	€ 6.100
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2024	€ 47.500
5.2	Recreatie Noord-Holland N.V.: boerenlandpaduitvoering/-beheer 2024	€ 100.000
5.2	Gemeente Haarlemmermeer: bossenstrategie-recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bosparken.	€ 100.000
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000
5.2	Natuurcollectief Water Land en Dijken i.o.	€ 35.000
5.2	Faunabeheereenheid NH, bestrijding van een exoot, Toelichting: bestrijding van een exoot – rosse stekelstaart voor een periode van vier jaar	€ 200.000
5.2	Faunabeheereenheid NH, Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol Toelichting: Faunabeheereenheid Noord-Holland; Incidentele Specifieke Uitkering (rijksbijdrage) t.b.v. wettelijke en noodzakelijke vernieuwing Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2024-2030.	€ 100.000
5.2	Recreatie Noord-Holland, transitie regeling boerenlandpaden	€ 65.000
5.3	Landschap Noord-Holland, uitvoering programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000

5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 166.530
5.3	Gemeente Castricum, brugleuningen hoofdlocatie.	€ 40.000
5.3	Gemeente Uitgeest, brugleuningen voetgangerslocaties.	€ 30.000
5.3	FME, Green Shipping Schip	€ 180.000
5.3	Stichting Wageningen Research, Wijs met Wormen.	€ 100.000
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: 2023-2026	€ 225.000
5.3	Vogelbescherming Nederland, Waakvogels	€ 200.000
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 167.000
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 563.000
5.3	Landschap Noord-Holland, programma cultuurlandschappen	€ 700.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Uitvoering Toekomstvisie en intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder.	€ 665.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderproces Keverdijksepolder, tegengaan broeikasgassen veenweide en andere opgaven.	€ 435.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderprocessen van onderop, tegengaan broeikasgassen veenweide in een integrale aanpak om ook andere PPLG-doelen te realiseren.	€ 670.000
5.3	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren	€ 300.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 2	€ 310.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 2	€ 206.250
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 1	€ 62.500
5.4	PWN, ondergrondse drinkwaterberging	€ 1.500.000
5.4	HHNK, Antiverziltingsmaatregelen Toelichting: Antiverziltingsmaatregelen ikv verbetering Infrastructuur Noordkop	€ 500.000
5.4	Gemeente Haarlemmermeer, Pontveer Aalsmeer - Rijsenhout. Toelichting: Het stimuleren van de elektrificatie pontveren en het verbeteren van recreatieve routenetwerken.	€ 100.000
5.4	stichting Verborgen Stad, Beleving Historische route trekvaart Leiden- Haarlem. Toelichting: Het beleefbaar maken van de historische trekvaart Leiden – Haarlem,	€ 20.000

	door het toevoegen van een virtuele ervaring en informatieborden van het historisch landschap op een aantal aanlegplaatsen langs de trekvaart. In opvolging van een aantal soortgelijke aanlegplaatsen langs de trekvaart in Zuid-Holland.	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. SAILHero project inzake ondersteuning jongeren op het gebied van arbeidsmarkt & onderwijs.	€ 405.000
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. verzamelen kennis, opdoen van ervaring en invoering van duurzame innovaties tijdens SAIL 2025 op het gebied van water, materiaal, energie, voedsel, mobiliteit, digitalisering en veiligheid.	€ 75.000
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau Toelichting: Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer	€ 172.000
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma Toelichting: Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw	€ 100.000
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau Toelichting: samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord	€ 150.000
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma Toelichting: projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000
5.6	Greenports Nederland/programma Toelichting: landelijk samenwerkingsverband agrosector	€115.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau Toelichting: het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken	€ 125.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda Toelichting: het stimuleren van regionale korte keten projecten	€ 150.000
5.6	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC Toelichting: het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig	€ 20.000
5.6	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem Toelichting: het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk	€ 50.000
5.6	LTO Noord/Ondernemerscoaches	€ 150.000
5.6	Collectief Noord-Holland Zuid/project GreenBASE 2.0 Haarlemmermeer Toelichting: vergroening en verduurzaming van de Bermen, Akkers, Sloten en Erven in de Haarlemmermeer	€100.000
5.6	Stichting Urgenda/project 1001 hectare Toelichting: het aanjagen met de agrarische sector van bloeiende akkerranden en kruidenrijk grasland in Noord-Holland	€50.000

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek.	€ 10.000
6.1	Gemeente Beverwijk, regionale detailhandelsvisie IJmond Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie IJmond.	€10.000
6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€10.000
6.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-friesland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland	€10.000
~~6.1~~	~~SADC, samenwerking en verduurzaming op bedrijventerreinen.~~ ~~Toelichting: Binnen SADC is het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) actief op het gebied van de kwaliteitsverbinding en verduurzaming van bestaande werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).~~	~~€250.000 Vervallen~~
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2023.	€ 1.700.000
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2024.	€ 1.700.000
6.1	Bouwmensen in samenwerking met Techlands, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's.	€267.000
6.1	Hogeschool van Amsterdam, verduurzamingsfase mkb digitale circulaire werkplaats	€ 450.000
6.1	RPA-NHN in samenwerking met Greenport-NHN, inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000
6.1	Dudok XP, opzetten inclusieve circulaire bouwcampus NHN	€ 400.000
6.1	Gemeente Velzen/ TIPC-fonds, duurzaamheid door innovatie en ontwikkelen human capital (JTF).	€ 500.000
6.1	Techport, opschalen en verduurzamen loopvermogen (ver)duurzamen haven- en	€ 550.000

	maakindustrieketens (JTF-NGF)	
6.1	Techport, doorontwikkeling SPT-IJmond-Zuid-Kennemerland. Bouwen aan de infrastructuur voor duurzame toeleiding naar de techniek (JTF), Techport	€ 250.000
6.1	Techport, bijdragen in regio-campagne 'Work in Transition' Opzetten en uitvoeren doelgroepencampagne voor werken in de energietransitie, Techport (JTF)	€ 150.000
6.1	Techport, Oriëntatiecentrum Werken in en aan een duurzaam en groene regio (JTF)	€ 350.000
6.1	Techlands, ontwikkelen leer-werklocatie Poelenburg-Peldersveld, (regiodeal Zaan-IJ II)	€ 250.000
6.1	Stichting InfraBindt, netwerk Weg en waterbouw en het nieuwe bouwen (Dudok XP)	€ 5.000
6.1	Vakschool technische installaties, vergroten economische impact van de klimaatopgaven (NGF)	€ 500.000
6.1	Greenport NHN/Aalsmeer, opschalen en verduurzamen loopvermogen duurzame agriketens (NGF)	€ 500.000
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2024-2026. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie	€20.000
6.1	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 100.000
6.1	Circulair West Toelichting: bijdrage van voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en het uitvoeren van circulaire ketenprojecten	€35.000
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk opstellen toekomstplan De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk is voornemens de haven van Beverwijk te revitaliseren. Hierbij wordt ook afgewogen of de gemeente de exploitatie en het beheer en onderhoud zelf blijft doen of dat dit wordt ondergebracht bij een andere partij. Met de bijdrage van de provincie Noord-Holland kan – samen met de havenbedrijven in de regio en de provincie – een toekomstplan worden opgesteld en kan dit traject meerjarige ambtelijk worden begeleid.	€ 500.000

6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk en herstel Noorderkade en talud De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk brengt momenteel de technische staat van de haven nader in kaart. Op dit moment is een deel van de Noorderkade al buiten gebruik gesteld. Ook vraagt een talud om herstel. De gemeente Beverwijk is voornemens om als eerste stap in het revitaliseren van de haven de Noorderkade en het talud te herstellen.	€ 1.000.000
6.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen	€ 490.000
6.2	Gemeente Amsterdam, Schansen Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp	€ 510.000
6.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort	€ 1.000.000
6.2	Hoogheemraadschap Noorderkwartier, conserveren sluizen Starnmeer en Marken Binnen	€ 17.000
6.2	Staatsbosbeheer, Fort bij Edam Het betreft een reservering van € 250.000 aan Staatsbosbeheer voor restauratie van de loods en mogelijk het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk horeca) mogelijk te maken	€ 250.000
6.2	Stichting uiteraard Uitermeer, restauratie plofhuisjes Het betreft een reservering van € 250.000 aan de Stichting Uiteraard Uitermeer voor de restauratie van een aantal plofhuisjes op het terrein van het fort. Deze plofhuisjes worden onder andere gebruikt voor culturele activiteiten	€ 250.000
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus	€ 250.000
6.2	Landschap Noord-Holland, herstel van liniedijken Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van de recreatieve benutting van de liniedijken van LNH en Beverwijk	€ 400.000
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, herstel van liniedijk bij Spaarndam Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van recreatieve benutting van de liniedijk bij Spaarndam en een verbetering van de entree aan het aan deze liniedijk gelegen Fort bezuiden Spaarndam	€ 600.000
6.3	Plein C	€ 750.000

	Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028	
6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel	€3.970.000
6.3	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere de Molencontactdag	€ 15.000
6.3	Rijksmonument Artis-Aquarium Toelichting: ter uitvoering van Motie M187 Instandhouding en verduurzaming Artis, bijdragen in de opgave op voorwaarde van sluitende begroting	€12.700.000
6.3	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenwerking.	€ 65.000
6.3	NOC*NSF: challenges sport Toelichting: De provincie wil sportverenigingen stimuleren om de acceptatie van LHBTIQ bespreekbaar te maken binnen hun vereniging. Namens de provincie voert NOC*NSF een servicebudget uit om verenigingen tools te bieden om dit bespreekbaar te maken	€ 150.000

Bijlagen

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Programma 1. Bestuur

Wettelijk beleidskader

· Gemeentewet

· Provinciewet

· Wet algemene regels herindeling

· Beleidskader gemeentelijke herindeling

Provinciaal beleidskader

· Evaluatiekader Subsidies 2018

· MRA-agenda 2020-2024

· Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland

· Beleidsnota IBT 2022-2025

· Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland

· Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht

· Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing

· Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019

· Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019

· Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie Noord-Holland 2012

· Regeling gedragscode ambtelijke integriteit

· Regeling melden vermoeden misstand

· Agenda toekomst van het toezicht

Programma 2. Klimaat en gezonde leefomgeving

Wettelijk beleidskader

- Klimaatwet
- Warmtewet
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie
- Omgevingsverordening
- Verkenning ondergrondvisie
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid
- Actieprogramma klimaat

- Bouwstenen voor een adaptieve Uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024
- Plan van aanpak waterstof
- Actieagenda - Provincie Noord-Holland
- Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid
- Elektriciteitswet
- Warmtetransitie Noord-Hollandse aanpak 2022-2023
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Programma 3. Ruimte en Wonen

Wettelijk beleidskader

- Woningwet/Huisvestingswet
- Wet versterking regie op de Volkshuisvesting
- Wet ruimtelijke ordening (incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Besluit ruimtelijke ordening)
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Omgevingswet
- Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Luchthaven Indelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wijzigingswet Wet luchtvaart (regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML))
- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
- Europese Richtlijn Overstromingsrisico's
- Europese Kaderrichtlijn Water
- (concept) Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Omgevingsverordening Noord-Holland 2022
- Provinciale Woonagenda 2020 - 2025

- Masterplan Wonen versie 1, versie 1.5 en versie 2Woondeals Noord-Holland Noord en MRAProgramma OV-knooppunten (“Maak Plaats!”)
- Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw
- Visie Noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030
- Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens
- Visie publieke mobiliteit (2024-2034)
- Regionaal waterprogramma 2022 - 2027

Programma 4. Bereikbaarheid

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (in werking januari 2024)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Perspectief Mobiliteit
- Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2020 - 2023
- Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi)
- Focus Smart Mobility 2022-2025
- Actieagenda Actieve Mobiliteit
- Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030
- Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2020-2024
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030

Programma 5. Natuur en landelijk gebied

Wettelijk beleidskader

- Wet natuurbescherming

Provinciaal beleidskader

- **Programma Natuurnetwerk 2023**
- **Masterplan Biodiversiteit**
- **Visie Recreatie & Toerisme**
- **Groen Kapitaal**
- **Betrekken bij Groen**
- **Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen**
- **Agenda Natuurinclusief**

Programma 6. Economie, leefbaarheid en cultuur

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)
- Omgevingswet 2023
- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet ruimtelijke ordening
- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Beleidsbrief 'Erfgoed telt'
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Provinciaal beleidskader

- Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022
- Omgevingsverordening 2020
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018
- Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"
- Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen
- Voedselvisie
- Datacenterstrategie
- Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
- Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023

Brede basismonitor

De Brede Basismonitor [https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor] helpt ons bij het zoeken naar deze balans. De monitor richt zich op welvaart in de brede zin van het woord en kijkt daarmee veel verder dan besteedbaar inkomen, werkgelegenheid en werkloosheid en het Bruto Regionaal Product (BRP). Zo kijkt ze tevens naar aspecten als afstand tot cultuur, circulaire banen en afstand tot OV. De Brede Basismonitor signaleert en agendeert ontwikkelingen, teneinde beleid vanuit een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken. Daarmee is de monitor relevant voor alle beleidsvraagstukken van de provincie en vormt ze ook een belangrijke bron voor deze programmabegroting.

Europese subsidiestromen

Inleiding

N.a.v. de motie M164-2023 is dit de bijlage voor de duiding van de Europese subsidiestromen. Deze bijlage heeft de volgende voordelen

- de begroting blijft een leesbaar document. Ook bij een extra paragraaf komt er veel tekst terecht in de begroting zelf.

- bij wijzigingen in de EU-programma's of in de rol die de provincie heeft, hoeft enkel de bijlage bij de begroting te worden aangepast en niet de begroting zelf.

In de bijlage staan de EU-subsidieprogramma's en zijn de verschillende rollen die de provincie vervult (als deelnemende organisatie, of middels de cofinanciering) toegelicht.

De rollen van een provincie in de programma's

De volgende rollen zijn denkbaar. Bij de meeste programma’s heeft de provincie echter weinig tot geen invloed op de manier waarop de middelen worden besteed, maar er bestaan ook EU-subsidieprogramma’s waar de provincie wel gedeeltelijk de regie op heeft.

Beslisser: de provincie bepaalt (samen met andere partijen) waar het Europese geld aan wordt besteed en hoe dat over partijen (met name innovatief MKB) wordt verdeeld. Bijv. Kansen voor West 3 (2014-2022) waar de provincie 40 miljoen euro Europees geld uitgeeft aan innovatieve projecten die aansluiten op het coalitieakkoord.

Voorbeeld van een project uit Kansen voor West 2: Petten fieldlab

Het consortium wil met dit project de volgende doelstelling realiseren: het opzetten van een fieldlab om de ontwikkeling en marktintroductie van innovatieve nucleaire geneesmiddelen voor gepersonaliseerde behandeling van kankerpatiënten te versnellen. Bijdrage van Kansen voor West€ 6.800.000

Adviseur en aanjager: de provincie stimuleert het aanvragen van EU-projecten die aansluiten op het coalitieakkoord door bijvoorbeeld cofinanciering beschikbaar te stellen. Zie begroting bij 1.4. Ook is er een extra subsidie beschikbaar gesteld voor het opstellen van subsidieaanvragen. De provincie is onderdeel van de Nationale Adviescommissie van Interreg, waarbij advies wordt gegeven voor het goed- of afkeuren van projectvoorstellen.

Voorbeeldproject WOW!: Herwinnen en hergebruik van cellulose uit rioolwater, de CellCap-technologie. Het WOW! project is een innovatieve aanpak om grondstoffen uit rioolwater te winnen, energie te besparen en de CO2-voetafdruk van rioolwaterzuiveringsinstallaties te verkleinen.

Deelnemer: de provincie kan ook partner zijn in projecten. Zo is onlangs een aanvraag goedgekeurd voor een CEF-project (Connecting Europe Facility) in het NZKG. Meestal is de provincie onderdeel van een internationaal consortium, waarbij de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoer van bepaalde activiteiten. Hierbij zijn drie mogelijke rollen te onderscheiden die verschillen in intensiteit en verantwoordelijkheid, namelijk: leadpartner, projectpartner of observerende partner.

Voorbeeldproject Energiehaven IJmuiden:

De Energiehaven heeft in 2023 ruim € 2 miljoen Europese subsidie gekregen. Het geld is bedoeld voor de Ontwerpfase van het project. Port of Amsterdam, Zeehaven IJmuiden, gemeente Velsen en de provincie Noord-Holland werken samen aan de realisatie van de Energiehaven IJmond. Een haven bedoeld voor de bouw van windparken op zee: een haventerrein van ongeveer 15 hectare speciaal bedoeld voor de aanleg van windparken op zee. Het terrein is gunstig gelegen buiten de sluizen van IJmuiden en vlakbij de windparken die nog aangelegd moeten worden. Vanuit de Energiehaven kan 15 tot 20 gigawatt aan windparken op zee worden gebouwd tot aan 2050.

Europese programma's waar de provincie bij betrokken is

De Europese programma's zijn te onderscheiden in programma's onder regionale regie, onder nationale regie en onder Europese regie. De provincie neemt op dit moment vooral deel in onderstaande programma's onder regionale regie, waar de provincie zelf een sturende rol en invloed heeft op de thema's in het programma.

In het verleden heeft de provincie de keuze gemaakt om actief in te zetten op de Europese subsidieprogramma's waar de provincie Noord-Holland (mede) de regie over heeft. De provincie is nauw betrokken bij de uitvoering van (1) het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, bestaande uit de programma's Kansen voor West, Interreg), (2) het Just Transition Fund-IJmond en het (3) Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).

De provincie Noord-Holland is betrokken bij het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling:

EFRO draagt bij aan het wegnemen van regionale verschillen in de Europese Unie en het verkleinen van de achterstand van minder ontwikkelde regio's. Dit doet het fonds door het bevorderen van innovatie en slimme economische transformatie: de digitale transitie en de transitie naar een koolstofneutrale economie. Ook heeft EFRO als doel het vergroten van de mobiliteit binnen Europa en een socialer en inclusiever Europa.

De lidstaten kunnen zelf hun prioriteiten stellen binnen de beleidsdoelstellingen van het EFRO en aangeven of ze de gelden op nationaal of regionaal niveau verdelen.

Nederland is verdeeld in vier landsdelen: noord, oost, zuid en west. Deze hebben allemaal hun eigen landsdelige programma's (Operationeel Programma of OP). Daarin kunnen zij hun eigen specifieke thematische accenten leggen bij de allocatie van de financiering.

1- Kansen voor West (KvW) en Interreg (North West Europe, North Sea en Europe);

Noord-Holland heeft een sturende rol bij de uitvoering van EFRO-subsidies en is daarom actief betrokken bij de programma's Kansen voor West III (KVW3)1 en Interreg2. Met deze EU-subsidies wordt mede uitvoering gegeven aan provinciale beleidsdoelen zoals energietransitie, circulaire

economie, slimme en duurzame mobiliteit en MKB-innovatie.

Achtergrond Kansen voor West 3 – gefinancierd met Europees geld uit EFRO

Kansen voor West (KvW) is het samenwerkingsverband van de vier Randstadprovincies; Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en de vier grote steden; Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. In dit programma werken sociale, economische, publieke en private partners samen om een impuls te geven aan de regionale economie van de Randstad. Het programma wordt gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

De acht partners (G4-P4) hebben ieder een steunpunt waar aanvragers terecht kunnen voor informatie en ondersteuning. Het steunpunt is het eerste aanspreekpunt voor (potentiële) projectindieners. De acht partners zijn vertegenwoordigd in het accounthoudersoverleg, dat de dagelijkse voortgang van Kansen voor West regelt.

Voor de besluitvorming over en de afwikkeling van projecten voor de provinciale partners is een gezamenlijk programmabureau ingericht. De Management Autoriteit (MA) Kansen voor West is verantwoordelijk voor de uitvoering van en de dagelijkse leiding over het gehele programma Kansen voor West. De MA is ondergebracht bij de Gemeente Rotterdam en wordt ondersteund door het programmabureau. De MA is als zodanig de eindverantwoordelijkheid over de inhoudelijke en financiële uitvoering van deze programma's. In deze rol legt zij verantwoording af aan de Europese Commissie.

Kansen voor West III is het derde programma van Kansen voor West. Voor de provincie Noord-Holland zal een budget beschikbaar komen van ruim €37 miljoen plus €6.8 miljoen aan rijkscofinanciering voor een periode van 7 jaar (2022-2029). Het Operationeel Programma biedt de kaders, budgetten en afspraken met Brussel waarbinnen het Kansen voor West programma EFRO- middelen kan verstrekken.

Rol provincie: De provincie Noord-Holland kan besluiten over de thematiek en budgetten voor individuele openstellingen. Dit kan op het niveau van de prioriteiten en actielijnen binnen het Operationeel Programma.

Achtergrond Interregionale samenwerking (Interreg) – gefinancierd met Europees geld uit EFRO

Interreg stimuleert de samenwerking tussen Europese regio's. Partners uit verschillende landen werken samen binnen Interreg-projecten om zo de economische verschillen te verminderen en ontwikkeling en innovatie op regionaal niveau te stimuleren. Deze projecten richten zich veelal op klimaatadaptatie, de digitale transitie, een 'smart' Europa en sociale inclusie. De provincie kan zowel project partner als lead partner zijn in een Interreg project.

Rol provincie: De provincie kan als deelnemer zelf subsidie aanvragen bij Europese programma's en samenwerken met andere partners in een project. De inhoudelijke samenwerking loopt via de beleidsdoelen van de provincie, net als de verantwoording.

2- Just Transition Fund-IJmond (JTF);

Vanaf deze EU-programmaperiode (2021-2027) heeft de provincie samen met de vijf IJmond gemeenten een sturende rol bij de uitvoering van het nieuwe EU-programma Just Transition Fund-IJmond (JTF) dat regionale clusters ondersteunt bij de transitie naar een duurzame economie en arbeidsmarkt.

Achtergrond Just Transition Fund – IJmond, financiering met Europees geld

Het Just Transition Fund (JTF) draagt bij aan een eerlijke overgang naar een klimaatneutraal Europa. Het hoofddoel van het JTF is regio's die sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid uit fossiele brandstoffen op een rechtvaardige gelijkwaardige manier in staat te stellen een energietransitie in te gaan. Een transitie die rekening houdt met de sociale- en economische aspecten en de milieueffecten.

Rol provincie: De provincie Noord-Holland heeft samen met de IJmond-gemeenten en de Omgevingsdienst IJmond een transitieplan opgesteld, waarin de doelen en de verdeling van budgetten voor JTF-IJmond zijn vastgesteld. Dit is het kader, waarbinnen de aanvragen worden gedaan. In totaal gaat het om 58,5 mln.

3- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)

De provincie verleent provinciale cofinanciering voor projecten die passen binnen het NSP-GLB. Zie begroting paragraaf 5.6.

Rol provincie: de provincie is mede- verantwoordelijk voor en kent had een actieve rol in het opstellen van het Nationaal Strategisch Plan 2023-2027 (het NSP). Dit houdt in dat de provincie mede heeft bepaald op welke thema's de nadruk wordt gelegd in het programma, zoals bijvoorbeeld op verduurzaming, innovatie, agrarisch natuurbeheer, en waterbeheer. Provincies werken samen met het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en andere organisaties om het NSP uit te voeren. De provincie zorgt ook voor de selectie van projecten en de toekenning van provinciale subsidies aan agrarische ondernemers en andere belanghebbenden. In 2025 zal de provincie ook inzet plegen op de ontwikkeling van het GLB na 2027.

Bestuur en directie

Provinciale Staten

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
BBB	8
VVD	8
Groen Links	7
PvdA	7
D66	4
Partij voor de Dieren	4
JA21	3
PVV	3
Volt	2
CDA	2
Forum voor Democratie	2
SP	2
50Plus	2
ChristenUnie	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

De directie

Miriam van Kuijk Algemeen directeur/ Provinciesecretaris

Hans van der Stelt Directeur Concernzaken

Herman Schartman Directeur Beleid

Lindy Molenkamp Directeur Beheer en Uitvoering

Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

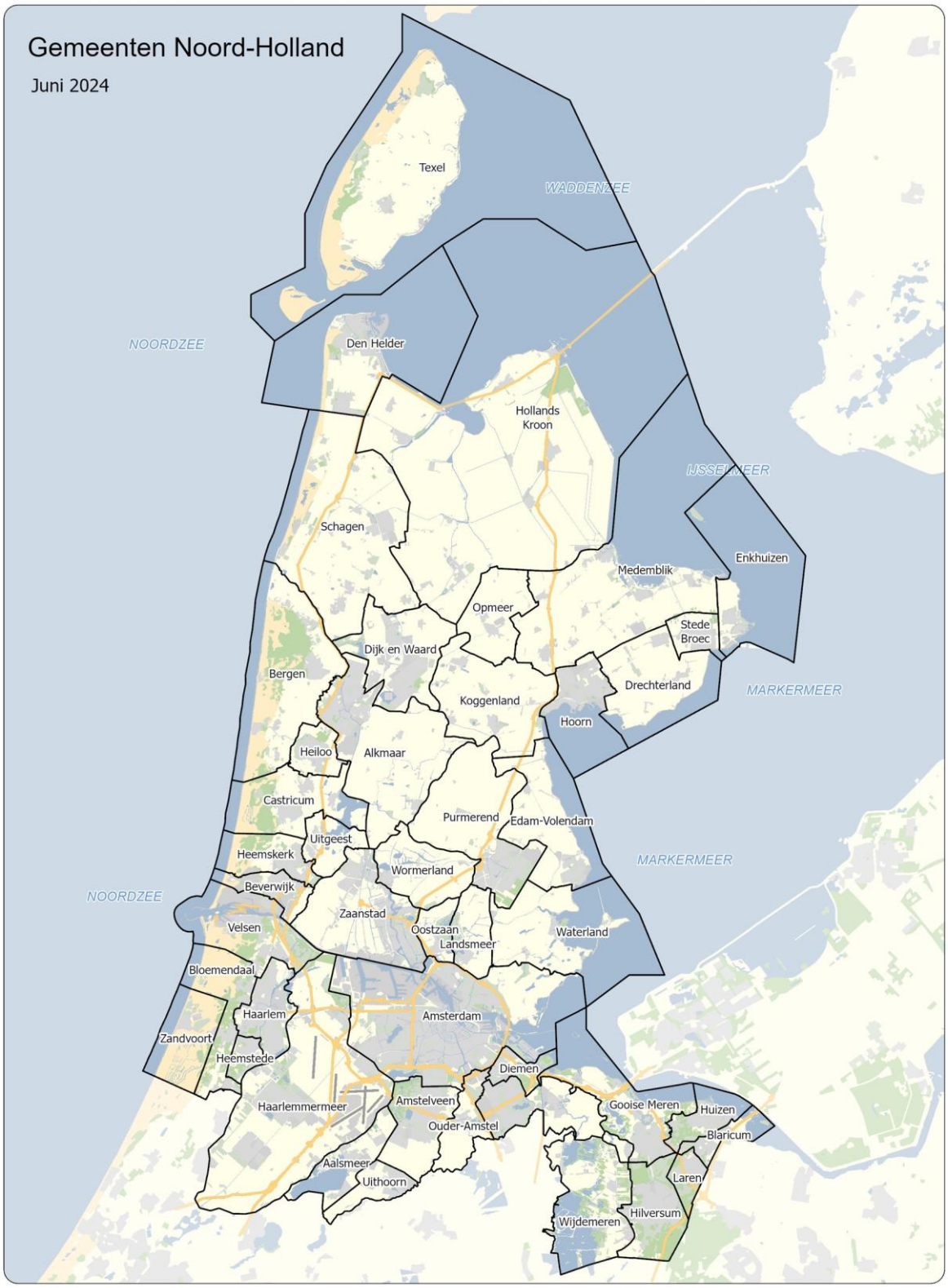
Gemeenten Noord-Holland
Juni 2024
Texel
WADDENZEE
NOORDZEE
Den Helder
Hollands Kroon
IJSSELMEER
Schagen
Enkhuizen
Medemblik
Opmeer
Stede Broec
Dijk en Waard
Bergen
Drechterland
MARKERMEER
Koggenland
Hoorn
Heiloo
Alkmaar
Castricum
Purmerend
Edam-Volendam
Uitgeest
Heemskerk
Wormerland
MARKERMEER
NOORDZEE
Beverwijk
Zaanstad
Velsen
Oostzaan
Waterland
Landsmeer
Bloemendaal
Haarlem
Amsterdam
Zandvoort
Heemstede
Diemen
Haarlemmermeer
Amstelveen
Gooise Meren
Huizen
Ouder-Amstel
Blaricum
Aalsmeer
Uithoorn
Laren
Hilversum
Wijdemeren
0
5
10
km
Provincie Noord-Holland
Sector Onderzoek en Informatie
Datum: 06/08/2024
Copyright: Kadaster
Formaat: A4
Projectnr.: M2406 01543

Lijst met gemeenten

A	**K**
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	**L**
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Laren
B	**M**
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	**O**
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	**P**
D	Purmerend
Den Helder	**S**
Diemen	Schagen
Dijk en Waard	Stede Broec
Drechterland	**T**
E	Texel
Edam-Volendam	**U**
Enkhuizen	Uitgeest
G	Uithoorn
Gooise Meren	**V**
H	Velsen
Haarlem	**W**
Haarlemmermeer	Waterland
Heemskerk	Wijdemeren
Heemstede	Wormerland
Heiloo	**Z**
Hilversum	Zaanstad
Hollands Kroon	Zandvoort
Hoorn	
Huizen	

Programmabegroting 2025

Deze bijlage is een voorbeeld waarin de cijfers uit de samenvatting van de begroting 2025 en de begrotingsprogramma's anders zijn weergegeven dan andere jaren.

In deze versie zijn de lasten en baten, alsmede positieve en negatieve saldi, van elkaar onderscheiden door de toevoeging van een V (voordelig) of een N (nadelig).

De V en N zijn geredeneerd vanuit de exploitatiebegroting. Dat betekent dat lasten met een N worden aangeduid en baten met een V. Stortingen in de reserve zijn in deze redenering een N en onttrekkingen aan de reserve een V.

CONCEPT

1 Samenvatting

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1 Bestuur	25.686 N	25.476 N	24.069 N	23.944 N
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	68.159 N	64.423 N	64.275 N	63.898 N
3 Ruimte en Wonen	41.256 N	40.899 N	32.538 N	14.748 N
4 Bereikbaarheid	247.657 N	232.696 N	239.671 N	249.677 N
5 Natuur en landelijk gebied	167.033 N	106.341 N	96.521 N	82.408 N
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	38.079 N	38.663 N	39.296 N	33.829 N
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	488.819 V	483.759 V	478.298 V	480.770 V
Totaal saldo van baten en lasten	**99.051 N**	**24.738 N**	**18.072 N**	**12.267 V**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Stortingen	130.994 N	88.862 N	89.744 N	89.197 N
Onttrekkingen	244.501 V	123.194 V	98.648 V	65.672 V
Totaal mutaties reserves	**113.508 V**	**34.332 V**	**8.904 V**	**23.525 N**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**14.457 V**	**9.594 V**	**9.169 N**	**11.258 N**

Begrote saldo 2025 en verder

Het begrotingsresultaat 2025 bedraagt € 14,5 mln. voordelig. In de jaren na 2025 laat de begroting een negatief verloop zien. In 2026 laat de meerjarenraming nog een positief saldo van € 9,6 mln. zien. Vanaf 2027 zien we een tekort op de begroting. Voor de jaren 2027 en 2028 blijft een tekort over van respectievelijk €9,2 miljoen en €11,3 miljoen.

De negatieve bijstellingen van het begrotingssaldo worden voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van het provinciefonds en de actualisatie van de rentelasten. Dit is grotendeels het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling en dat naar verwachting extra geldleningen worden aangetrokken. Zie paragraaf 3.3 financiering van de begroting 2025 voor een specificatie van de ontwikkelingen over de extra geldleningen.

Lasten

Uit onderstaande tabel blijkt dat in 2025 de lasten van de provincie begroot zijn op € 743 miljoen. Dit is exclusief het bedrag aan lasten dat betrekking heeft op mutaties (stortingen) van de reserves.

Baten

De begrote inkomsten 2025 voor de provincie zijn € 644 miljoen. De grootste bron van inkomsten voor de provincie zijn de structurele algemene dekkingsmiddelen: het Provinciefonds (€ 294,5 miljoen), inkomsten uit motorrijtuigenbelasting (de opcenten) (€ 294,7 miljoen) en dividenden (€ 7,9 miljoen).

Reservemutaties

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. De mutaties die in de uitgaven zijn doorgevoerd, gedekt vanuit de bestemmingsreserves, zijn te vinden in de staat van het verloop van de reserves bij 4.3.7.1. Dit geldt ook voor de mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de

CONCEPT

stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat. Vanuit de reserves is totaal een onttrekking van € 245 miljoen begroot ten behoeve van uitgaven in 2025 en een storting van € 131 miljoen ten behoeve van uitgaven in toekomstige jaren.

	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	743.138 N	674.532 N	663.113 N	642.626 N
Baten	644.087 V	649.794 V	645.041 V	654.893 V
Saldo van baten en lasten	99.051 N	24.738 N	18.072 N	12.267 V
Stortingen reserves	130.994 N	88.862 N	89.744 N	89.197 N
Onttrekkingen reserves	244.501 V	123.194 V	98.648 V	65.672 V
Resultaat	**14.457 V**	**9.594 V**	**9.169 N**	**11.258 N**

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	-99.051 N	-24.738 N	-18.072 N	12.267 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	113.508 V	34.332 V	8.904 V	-23.525 N
Begrotingssaldo na bestemming	**14.457 V**	**9.594 V**	**9.169 N**	**11.258 N**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460 N	6.118 N	14.730 N	7.751 N
Structureel begrotingssaldo	**14.917 V**	**15.712 V**	**5.562 V**	**3.507 N**

Sluitende begroting
Uit de regel 'Begrotingssaldo na bestemming ' in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2025 een sluitende begroting heeft. In de meerjarenraming kent de begroting een tekort.
Structureel evenwicht Elke provincie moet zorgen voor een begroting die ‘structureel en reëel in evenwicht’ is of dat dit in de eerstvolgende jaren van de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht. Provinciale Staten stelt daarbij de kaders en controleert het bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van provincies.
Wanneer de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en de meerjarenraming niet aannemelijk maakt dat er een herstel van het evenwicht komt, wordt preventief toezicht ingesteld. Dat houdt in dat de begroting en alle besluiten met begrotingswijzigingen gedurende het jaar vooraf ter goedkeuring aan Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties in Den Haag worden voorgelegd.
Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven blijkt dat dit voor het laatste jaar van de meerjarenraming niet het geval is. Dit heeft vooral te maken met de verlaging van het provinciefonds en de hogere rentelasten. Dit houdt in dat enkel vanaf het jaar 2028 de jaarlijks terugkerende lasten niet volledig worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten.
Ontwikkeling financieringspositie en kengetallen
Naast de trend van het begrotingssaldo zorgt de financieringsbehoefte, met name als gevolg van de investeringen, ervoor dat de provincie meerjarig een negatieve kasstroom kent. Aangezien de liquide middelen van de provincie beperkt zijn, en wij sinds vorig jaar vreemd vermogen moeten aantrekken om onze activiteiten te financieren, is het zinvol om ook het effect van de begroting op de financieringsbehoefte te analyseren. De kengetallen die daarvoor onder andere gebruikt worden zijn de solvabiliteit en de netto schuldquote. Deze worden toegelicht in de paragraaf

risicomanagement en weerstandsvermogen van de begroting. Het beeld dat hieruit naar voren komt baart zorgen. De netto schuldquote stijgt scherp van 86% in 2024 naar 154% in 2028. De solvabiliteit daalt van 52% in 2024 naar 39% in 2028. Het gevolg van deze trend is dat de rentelasten oplopen zoals hierboven in de voordracht reeds benoemd en een steeds groter beslag zullen leggen op de vrije ruimte in de begroting.

Moeilijke keuzes

De trend van een teruglopend begrotingsresultaat zijn eerder bij de kaderbrief 2025 geconstateerd. Hierin zijn een aantal bezuinigingsvoorstellen gedaan die door Provinciale Staten deels niet zijn overgenomen. Door met name de ontwikkeling van de financieringspositie, de negatieve ontwikkeling in de uitkering van het provinciefonds en het niet overnemen van deze bezuinigingsvoorstellen staat de begroting vanaf 2027 onder druk. Naast deze ontwikkelingen zijn er ook nog een aantal onzekerheden die bij de kaderbrief 2025 zijn benadrukt. Deze kunnen een forse impact hebben op de financiën. Het betreft de vervallen vrijstelling motorrijtuigenbelasting (MRB) op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. Dit betekent dat er in de toekomst mogelijk moeilijke keuzes gemaakt moeten worden om de begroting weer in evenwicht te brengen, ingrijpende maatregelen zijn hierbij onvermijdelijk. De kaderbrief 2026 is het eerstvolgende moment waarop het meerjarige beeld van de financiële positie wordt bijgesteld. In deze kaderbrief zullen we voorstellen doen om tot een sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide ontwikkelpad van onze financiële positie (met name de schuldquote en solvabiliteit) te komen. Ook als hiervoor ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16636
Extern Zaak ID	2270404
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	4.a.2
Titel	Memorie van Antwoord Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 okt 2024)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	14 oktober 2024

Toelichting

Via de Memorie van Antwoord worden de schriftelijk ingediende vragen vanuit PS over de begroting 2025 beantwoord.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
N. de Bie
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235145011
nicole.de.bie@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 OKT. 2024

Kenmerk
2270404/2323955

Uw kenmerk

Betreft: Memorie van Antwoord Begroting 2025

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter kennisgeving de Memorie van Antwoord over de door u gestelde vragen met betrekking tot de Begroting 2025.

Naar aanleiding van uw verzoek om een aanvullende technische briefing te organiseren voorafgaand aan de bespreking van de begroting 2025 in de commissies van 14 en 21 oktober aanstaande, sturen wij u de antwoorden op uw vragen een week eerder dan gepland. Wij hopen u hiermee voldoende in staat te stellen om eventuele aanvullende vragen tijdig bij ons onder de aandacht te brengen zodat de technische briefing die gepland staat op 10 oktober efficiënt en effectief zal verlopen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Memorie van Antwoord Begroting 2025

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 1
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
1	VVD	Bas de Wit	25	Klimaat en Energie	"4.2 Met Rijk en gemeenten werkt de provincie aan de ruimtelijke inpassing van de grote infrastructurele projecten. " Welke doelstellingen heeft het college zichzelf gesteld in relatie tot dit thema inzake de aanlanding van wind op land in Noord-Holland (regionaal advies richting minister)? En kunt u daarbij toelichten hoe het tijdspad eruit ziet om tot dat regionaal advies te komen (zie ook eerdere Statenvragen van de VVD)? En in welke mate kunnen er financiële consequenties voor de provincie komen op basis van de besluitvorming over het regionaal advies (dus: aanlandingslocaties in NH daadwerkelijk realiseren)?	Het bevoegd gezag voor deze infrastructurele projecten ligt bij het Rijk. Doel van het regioadvies is om tot een zo veel als mogelijk gedeeld standpunt/eindbeeld te komen hoe provincie, gemeenten en waterschappen aankijken tegen de onderzoeksvarianten uit het pVAWOZ en de NNHN. Een tweede doel is om gezamenlijk voorwaarden voor besluitvorming te formuleren, bijvoorbeeld voor compenserende maatregelen en ruimtelijke inpassing. Het advies, dat er in het najaar van 2025 moet liggen, neemt de minister mee in de besluitvorming. De doelstellingen die gehanteerd worden vanuit verschillende beleidsvelden binnen de provincie zijn opgenomen in het Ruimtelijk Voorstel, dat is voor ons de basis voor het maken van keuzes. In het najaar 2024 zullen we middels een technische briefing nadere toelichting geven op de aanpak en het tijdspad om tot een regioadvies te komen. Wij voorzien geen financiële consequenties voor de provincie op basis van de besluitvorming van de minister.		leefomgeving	Kocken
2	VVD	Bas de Wit	24	Klimaat en Energie	"We ondersteunen gemeenten bij het ontwikkelen van warmtenetten, dat is namelijk een complex proces waarmee forse investeringen gemoeid zijn." Het is niet duidelijk waar het provinciale budget voor wordt ingezet. Hoeveel budget stellen wij als provincie beschikbaar in 2025 voor (proces)ondersteuning en hoeveel budget gaat er naar de uiteindelijk noodzakelijke investeringen in het aanleggen of onderhouden van warmtenetten?	De provincie investeert geen middelen in aanleg of onderhoud van warmtenetten, maar faciliteert gemeenten bij het versnellen van de warmtetransitie. Dit doen wij o.a. door het beschikbaar stellen van het Servicepunt Duurzame Energie voor kennisontwikkeling en advies (€ 1,9 miljoen), subsidies voor wijk uitvoeringsplannen en onderzoek geothermie (€ 2,2 miljoen), we laten zelf onderzoek doen en we verzamelen warmtedata die we beschikbaar stellen via de provinciale warmteviewer (€ 420.000).		leefomgeving	Kocken
3	VVD	Bas de Wit	149	Klimaat en Energie	De provincie heeft CDOKE kunnen aanvragen bij het Rijk. Hoeveel hebben we aangevraagd, hoeveel is er daadwerkelijk toegekend/uitgekeerd, wat zijn de bestedingsvoorwaarden van het Rijk voor de toegekende SPUK-gelden en hoe hebben wij het Noord-Hollandse budget gealloceerd aan diverse doelstellingen? Wanneer zijn de effecten van de gedane bestedingen inzichtelijk?	De provincie heeft voor totaal € 8.715.683 aangevraagd. Daarvan is het eerste deel in 2023 uitgekeerd, het tweede begin dit jaar en volgt het laatste deel begin 2025. Het totale bedrag is aan de provincie beschikt debestedingsvoorwaarden zijn: De uitkering moet voor minimaal 90% aan apparaatskosten worden uitgegeven. Deze kosten zijn gerelateerd aan uitvoering van klimaat- en energiedoelen op het gebied van de eerder genoemde sectoren (transitiepaden). Onder apparaatskosten vallen: salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel (inclusief ondersteunende taken zoals HR, financiën en ICT); kosten voor ingeleend personeel; overige goederen en diensten, zoals het afnemen van technisch- of beleidsonderzoek, een onderzoeksopdracht, het inhuren van bijvoorbeeld een omgevingsdienst, het afnemen van juridische dienstverlening. De uitkering mag voor maximaal 10% worden gebruikt voor overige kosten die te maken hebben met de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Denk hierbij aan materiële middelen en goederen en alle andere mogelijke uitgaven. Meer informatie is terug te vinden op: https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/cdoke Op basis van de taken warvoor wij deze middelen ontvangen hebben we een verdeling gemaakt over de genoemde sectoren/transitiepaden. Het meest recente overzicht van taken staat beschreven in het rapport Koersen op klimaatneutraal van de ROB. Zie hiervoor ook de beantwoording van de vragen VOLT over de ingekomen brief ROB advies Koersen op klimaatneutraal (2250097/2255446)	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) (rvo.nl)	leefomgeving	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
4	VVD	Bas de Wit	153	Klimaat en Energie	De VVD heeft eerder technische vragen gesteld over de bedrijven die onder het provinciale gezag vallen voor wat betreft de energiebesparingsplicht (energiebesparingsakkoord). Een deel van de bedrijven heeft nog geen actie ondernomen of wel acties ondernomen maar het doel nog niet gehaald, voor zover wij toen wisten. In welke mate zijn (extra) middelen nodig bij de provincie om met deze bedrijven tot afspraken te komen om de energiebesparing te kunnen realiseren?	De provincie heeft incidenteel middelen aan de omgevingsdienst NZKG beschikbaar gesteld voor de uitvoering van actviteiten In het kader het energiebesparingsakkoord (EBA) tot en met 2026. Een groot deel van de bedrijven moet hun energiebesparingsplan nog inleveren. Op basis van deze plannen kan de omgevingsdienst inschatten hoeveel capaciteit er nodig is om bedrijven aan te zetten tot het uitvoeren van deze maatregelen. De verwachting is dat er voor 2025 voldoende budget beschikbaar is. In de loop van 2025 kan op basis van de energiebesparingsplannen worden bepaald of het resterende budget voor 2026 voldoende is of dat er extra middelen nodig zijn. Sinds begin dit jaar is de energiebesparingsplicht een basistaak van omgevingsdiensten. De activiteiten in het kader van de energiebesparingsplicht worden nu uit incidentele middelen gefinancierd. Na afronding van het EBA zal de provincie voor deze taken structureel middelen beschikbaar moeten stellen.		leefomgeving	Kocken
5	VVD	Bas de Wit	157	Klimaat en Energie	"We zetten in op een vermindering van de veestapel met 15 procent ten opzichte van 2019, via stoppersregelingen, afbouw derogatie, NNN en de landelijke veebezettingsnorm." Wanneer en door wie is tot deze doelstelling op de veestapel besloten? Wat de het werkelijke niveau van de veestapel per 2023?	De reductiedoelstellingen voor klimaat, gebaseerd op de Nederlandse en Europese Klimaatwet en het Fit for 55-pakket van de Europese Commissie, blijven leidend. Er is momenteel nog onduidelijkheid over de kaders van het NPLG, waarop de maatregelen (ook ten aanzien van de veestapel) van het PPLG zijn gebaseerd. Samen met andere provincies zoeken we naar duidelijkheid vanuit het Rijk om de beleidsvoering voor de landbouw te verduidelijken. Helaas kunnen we hierover op dit moment nog geen verdere informatie verstrekken. Data over de Noord-Hollandse veestapel zijn beschikbaar via het CBS. https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84952NED		leefomgeving	Kocken
6	VVD	Bas de Wit	25	Klimaat en Energie	Op pagina 24-25 worden diverse beleidsdoelen genoemd (1.1 tot 5.3). Onduidelijk is hoe de financiering zoals in de tabel op pagina 25 hieraan relateert. Kunt u een overzicht geven van hoeveel budget beschikbaar is voor de genoemde beleidsdoelen, en welke effecten beoogd worden met de toegekende middelen in de begroting 2025?	Het betreft hier geen opsomming van beleidsdoelen maar een opsomming van activiteiten die onder het beleidsdoel 2.1 bijdragen aan de Energietransitie vallen. De activiteiten zijn gekoppeld aan wat we willen bereiken in 2025, beschreven in de tekst op bladzijde 24. Het overzicht op pagina 25 geeft aan wat de begrote kosten zijn van beleidsdoel 2.1.		leefomgeving	Kocken
7	JA21	Kelly Uiterwijk	18	Bestuur/Regiomanagement	We lezen dat we in elke Noord-Hollandse bestuurlijke regio's regiomanagement in zetten. In welke regio's is dit opgedeeld? Wat is het doel van regiomanagement? wat houdt regiomanagement in de praktijk in?	De regiomanagers zijn het vaste aanspreekpunt voor de partners in de regio en de aanjagers van de samenwerking in en met de acht bestuurlijke regio’s én Amsterdam in de provincie: Zaanstreek-Waterland, regio Alkmaar, Westfriesland, Amstelland-Meerlanden, regio IJmond, Zuid-Kennemerland, de Kop van Noord-Holland en de Gooi & Vechtstreek. Ze zijn verantwoordelijk voor het inhoudelijk verbinden van het netwerk in de regio en de provinciale organisatie. Ze signaleren, agenderen en regelen ook dat opgaven worden opgepakt en stimuleren regionale en integrale samenwerking. Dat doen ze vanuit hun overzicht van de opgaven. Ze verbinden door het leggen van relaties, uitwisselen van informatie en zorgdragen voor inhoudelijke (en procesmatige) afstemming. Ze informeren en adviseren de regiogedeputeerden. Behalve met gemeenten en waterschappen stemmen ze regelmatig af met ondernemersverenigingen en andere omgevingspartners over de verschillende opgaven in de provincie. De inhoudelijke verantwoordelijkheid ligt bij de beleidssectoren. Regionaal werken sluit aan bij de koers van de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en past in de geest van de Omgevingswet.		Bestuur	GS

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
8	JA21	Kelly Uiterwijk	25	Energietransitie/financieel	We zien een daling aan lasten op dit taakveld van 29 mln in 2023, 27 mln in 2024 naar 20 mln in 2025 en 18 mln in 2026. Er wordt bij de toelichting met name ingegaan op 2024 en de dekking uit reserves vs. structureel. Kunt u een duiding geven wat er voor zorgt dat we in 2025 en verder substantieel lagere lasten hebben dan in 2023 en 2024?	De terugloop wordt met name veroorzaakt door het afronden van een aantal grote uitvoeringsregelingen die betaald werden vanuit de reserve energietransitie. Deze uitvoeringsregelingen vonden hun oorsprong in het vorige coalitieakkoord. Binnen het nieuwe coalitieakkoord is de afspraak gemaakt om van incidenteel budget (reserve) de overstap te maken naar structureel budget. Zie ook de tekst in de begroting op blz 26 bovenaan onder kopje financiele ontwikkelingen		leefomgeving	Kocken
9	JA21	Kelly Uiterwijk	30	Gezonde leefomgeving/financieel	Zijn de kosten voor Tata Steel Groen Staal al opgenomen in de bedragen voor 2025 en verder? Ten opzichte van 2023 wordt er in 2025 9 mln extra uitgegeven. De duiding over 2024 is helder, maar wat gaan we in 2025 extra doen wat dit bedrag verklaard?	Nee de bedragen zijn nog niet (volledig) opgenomen voor 2025 en verder. Er wordt niets extra gedaan in 2025 en verder, maar de financiering vanuit het Rijk valt dan weg (SPUK en DCU) terwijl de kostenraming van de OD NZKG gelijk blijft.		Leefomgeving	Olthof
10	JA21	Kelly Uiterwijk	32	Wonen	De provincie wil als woningmarktregisseur 191.000 woningen bouwen. Tegelijkertijd formuleert de provincie met het Rijk en gemeenten uitgangspunten en kaders voor regionale woningbouwprogrammering. Het gaat dan ook om afspraken over voldoende betaalbare woningen en doorstroming. Zijn deze kaders voor alle projecten/gemeenten gelijk?	Vooralsnog zijn de regels voor alle gemeenten gelijk, waarbij er afhankelijk van de omvang van sociale voorraad wel verschillen kunnen zijn in de opgave. In de woondeals is afgesproken dat alle gemeenten in de nieuwbouwprogrammering twee derde betaalbaar opnemen, waaronder dertig procent sociaal. Gemeenten die een lager aandeel sociaal hebben moeten 'betekenisvolle stappen' zetten om sneller toe te groeien naar een hoger aandeel sociaal. Er is door de nieuwe regering uitgesproken dat zij het wetsvoorstel 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting' aan willen passen en meer regionaal maatwerk toe willen staan. Het is nog niet duidelijk wat hiervan de gevolgen zijn voor de programmering, het Rijk vult dit komende periode nader in, maar de nieuwe wet gaat boven de afspraken in woondeals.		Ruimte	Beemsterboer
11	JA21	Kelly Uiterwijk	40	Klimaatadaptatie/financieel	We zien de lasten in 2024 10 mln zijn en in 2025 en verder structureel dalen naar 2 tot 3 mln. In de toelichting lezen we alleen over 2023 en 2024 en de reserves. Wat gaan we structureel minder of niet meer doen?	In feite is er geen sprake van een daling van het structurele budget. De hogere lasten in 2023, 2024 en 2025 worden veroorzaakt door uitgaven uit de verschillende reserves. Dit betreft eerder toebedeelde middelen die deze jaren vanuit de reserves worden uitgegeven aan opdrachten die een looptijd hebben t/m 2025. In het coalitieakkoord is besloten om zo min mogelijk met reserves te werken, deze worden dan ook niet meer aangevuld. De bedragen vanaf 2026 betreffen het structurele budget dat beschikbaar is voor dit onderwerp. Om het wegvallen van de reserve Klimaatadaptatie op te vangen is er vanaf 2026 een structurele bijdrage van €500.000,- voorzien vanuit de middelen voor Klimaat.		Leefomgeving	Kocken
12	JA21	Kelly Uiterwijk	46	Perspectief mobiliteit/financieel	Het resultaat is vrijwel gelijk vanwege onttrekkingen aan de reserves, maar de lasten nemen wel flink af van 2025 en verder. Moeten er nog projecten/subsidies opgenomen worden of is er de komende jaren minder inzet op dit taakveld?	In 2024 zijn er enkele grotere subsidie projecten opgenomen (zoals Haven Boekelmeer, OV Saal projecten, UVR haltetoegankelijkheid, Doorfietsroutes) die in 2025 of later (nog) niet zijn opgenomen of niet terugkomen.		Ruimte	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
13	JA21	Kelly Uiterwijk	46/47	OV	De concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland-Noord worden samengevoegd. Wat is de reden van deze samenvoeging? Wat zijn de voordelen voor de reizigers? Levert dit een kostenbesparing op?	Daar zijn meerdere redenen voor. Door samenvoegen heb je minder indirect personeel nodig waardoor we meer ov-aanbod (dienstregeling uren) krijgen. In NHN is er namelijk minder sprake van chauffeurskrapte, dan in de regio Haarlem IJmond. Door beide concessies samen te voegen kan je de inzet van chauffeurs optimaliseren. Hetzelfde geldt voor inzet van bussen. In NHN zijn in de zomer minder bussen nodig en door samenvoegen kunnen deze bussen in de zomer dan worden ingezet in de regio Haarlem voor bijv. de bereikbaarheid van de kust. Daarnaast creëren we met samenvoegen ook een interessante businesscase (grootte gebied en omvang) voor toekomstige vervoerders. Tenslotte heeft de corona pandemie ons geleerd dat het samenwerken met 1 partij effectiever is dan met 2 partijen.		Ruimte	Olthof
14	JA21	Kelly Uiterwijk	55	Natuur/financieel	We zien een grote daling in de lasten vanaf 2026. Een groot deel van de geraamde uitgaven van de reserve groen zijn in de tabel slechts opgenomen tot 2025, omdat de reserve groen daarna negatief zou worden. Wat wordt er aan gedaan om dit op te lossen? Komt er een voorstel naar PS of gaan we vanaf 2026 structureel minder doen?	Dat klopt de planning is sluitend gemaakt op de begroting. De onderliggende programmering wordt in het PNN 2025 verklaard. In de voordracht aan PS over de programmering wordt dit nader geduid en het proces toegelicht waarbinnen de gestelde vragen kunnen worden beantwoord.		Landelijk Gebied	Kocken
15	JA21	Kelly Uiterwijk	81	Vennootschapsbelasting	Voor 2025 tm 2028 worden fiscale verliezen geraamd. Hoe komt dit? Hoe is dit verwerkt in de begroting? Kunt u een nadere toelichting geven?	De provincie is commanditair vennoot in Polanenpark CV. Dat betekent dat fiscale winsten en verliezen van Polanenpark voor de vennootschapsbelasting bij de provincie worden verantwoord voor het aandeel dat de provincie heeft in de CV. Voor 2025 t/m 2028 is de verwachting dat er verrekenbare fiscale verliezen zijn voor de CV Polanenpark als gevolg van rentekosten.		Bestuur	Rommel
16	JA21	Kelly Uiterwijk	89	POP3 subsidies	Hoe kan het dat de POP3-subsidieverplichtingen de Europese middelen overstijgen?	Wij zijn als provincie meer verplichtingen aangegaan dan we aan Europese middelen hebben. Deze verplichtingen vallen vrij indien er extra Europese middelen voor ons beschikbaar komen. Dit gebeurt als projecten onverhoopt niet doorgaan of subsidies lager worden vastgesteld. Op deze manier voorkomen we dat er Europese middelen terugvloeien naar Europa. De verplichtingen zijn afgedekt (risicoparagraaf).		Landelijk Gebied	Beemsterboer
17	JA21	Kelly Uiterwijk	98/99	Structurele exploitatieruimte	Er staat dat voor Noord-Holland in alle jaren sprake is van een positief percentage. In 2028 zien we echter een percentage van -1%. Kunt u dit duiden?	Er is recent nog een wijziging doorgevoerd in de tabel waardoor in 2028 een negatief percentage is opgenomen. Bij het verwerken van de wijziging had de tekstuele toelichting moeten worden aangepast naar: 'is in vrijwel alle jaren sprake van een positief percentage.'		Bestuur	Rommel
18	JA21	Kelly Uiterwijk	112	AI	Op welke wijze wordt er binnen de provincie met AI-toepassingen geëxperimenteerd?	Binnen de provincie wordt er geëxperimenteerd met AI-toepassingen in ‘labs’. Hier gaat het om kleinschalige veelal kortstondige projecten waarmee ervaring wordt opgedaan met een innovatieve (data- of AI-)techniek en waarbij wordt getoetst wat de potentiële meerwaarde is voor een specifieke casus. Dergelijke experimenten worden tussentijds gestopt als het te weinig oplevert, maar bij een duidelijke meerwaarde kan het leiden tot een advies om de toepassing verder te (laten) ontwikkelen. Daarnaast is er met de komst van generatieve AI (denk aan ChatGPT) ook een eerste verkenning gestart naar de impact van AI op meer generieke werkzaamheden, zoals een AI-toepassing als lees- of schrijfhulp. Hiervoor hebben verschillende groepen medewerkers geëxperimenteerd op een oefenomgeving, wat is begeleidt met workshops en een serious game om richtlijnen en ethische aspecten te bespreken. De lessen uit deze verkenning zullen worden meegenomen in de Data- en AI-strategie.		Bestuur	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
19	JA21	Kelly Uiterwijk	134	IPO/verbonden partijen	We zien bij het IPO voor 2025 geen bedrag voor de bijdrage van de provincie NH. Hoe kan dat? Is dit bedrag wel opgenomen in deze begroting?	Op het moment van opstellen van de provinciale begroting 2025 was de begroting 2025 van het IPO nog niet bekend. De bijdrage van PNH is dan ook nog niet opgenomen in het overzicht verbonden partijen. Zoals gebruikelijk is de bijdrage van het voorgaande jaar (2024 in dit geval) als uitgangspunt gebruikt voor de provinciale begroting 2025. Bij de eerste begrotingswijziging wordt vervolgens de definitieve begroting 2025 van het IPO verwerkt in de begroting van de provincie		Bestuur	Beemsterboer
20	JA21	Kelly Uiterwijk	146	Leges	We zien met name bij de mileubelastende activiteiten lasten van 4,7 mln tegenover inkomsten van 5 ton. Dit is voor slechts 10,5 dekkend. Is het (technisch) mogelijk de kostendekkendheid van leges op dit onderdeel te verbeteren?	In 2019 is besloten dat de tarieven voor de vergunningsaanvragen te baseren op de gemiddelde tijdsbesteding van de vergunningsaanvraag. Ook de milieuleges worden gebaseerd op de gemiddelde tijdsbesteding. M.i.v. 2024 heeft de provincie weer de mogelijkheid om milieuleges te heffen. Met de provincies zijn afspraken gemaakt om in de 1ste twee jaar hetzelfde aantal uren voor de vergunningverlening te hanteren, omdat er nog geen ervaring met deze vergunnignsaanvragen is opgedaan. De Omgevingswet is immers per 1 januari 2024 in werking getreden. Medio september 2024 moeten wij ook constateren dat er weinig milieuvergunningen zijn/worden aangevraagd. Voor ons reden om de legesopbrengst milieuvergunningen voorzichtig te ramen. Mocht het aantal aanvragen toenemen dan wordt de raming 2025 bijgesteld. De lasten verbonden aan de vergunningverlening zijn gebaseerd op gebaseerd op de geraamde kostenopgave van o.a. de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. De omgevingsdienst ontvangt een zogenoemde lumpsumbijdrage voor de vergunningverlening. Er is derhalve geen directe relatie tussen de bijdrage die de omgevingsdiensten voor de vergunningverlening ontvangen. De legesopbrengst is gebaseerd op de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. De legesopbrengst is afhankelijk van het werkelijke aantal vergunningsaanvragen dat in een jaar wordt ingediend. Met de provincies is afgesproken dat na 2 jaar de werkelijke tijdsbesteding per vergunningsaanvraag wordt geevalueerd en zonodig wordt bijgesteld, hetgeen weer gevolgen heeft voor de hoogte van de legestarieven.		Bestuur	Rommel
21	JA21	Kelly Uiterwijk	226 en verder	Subsidies	We zien een heel aantal subsidies doorgestreept. Zijn deze subsidies niet verstrekt, doorgeschoven of is er nog een andere verklaring voor deze doorgestreepte subsidies?	Het klopt dat deze subsidies niet verstrekt worden in het begrotingsjaar en/of worden doorgeschoven naar een volgend jaar. Zoals bij de behandeling van de TBW 2024 in de commissie Bestuur is besproken, zal in volgende P&C producten een toelichting worden gegeven op de reden van doorstrepen.		Bestuur	Rommel
22	JA21	Kelly Uiterwijk	226 en verder	Subsidies	We zien hier de subsidies buiten uitvoeringsregeling. Is er ook een lijst van structurele subsidies beschikbaar?	De lijst buiten uitvoeringsregeling is de juridisch grondslag om begrotingssubsidies te regelen. Op de lijst bij de begroting staan de beoogde ontvangers met daarachter het maximale subsidiebedrag. Deze grondslag is vereist voordat er een begrotingssubsidie verstrekt kan worden. De lijst geeft dus niet aan welke subsidies er daadwerkelijk verleend zijn. De unit subsidies publiceert elk half jaar **alle** subsidieregelingen en -verleningen (zie bijgevoegde link). De subsidies voor Probiblio en Fauna Beheereenheid keren jaarlijks terug.	Subsidieregister en kennisgeving staatssteun - Provincie Noord-Holland	Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
23	VVD	Jeroen Boer	Staan geen pagina nummers online	Bereikbaarheid Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	2.1 Bij de uitvoering van projecten hanteren we circulariteit en duurzaamheid als belangrijkste criteria. In 2025 verwijderen we zwerfafval bevorderen we de biodiversiteit langs de bermen en de oevers. Vraag 1. Welke andere criteria gelden bij de uitvoering van projecten? Vraag 2. Waarom is er gekozen om circulariteit en duurzaamheid als belangrijkste criteria aan te wijzen? Waarom bijvoorbeeld niet betaalbaarheid of veiligheid?	1. Naast duurzaamheid zijn ook bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, tevredenheid, kosten (betaalbaarheid) belangrijke criteria bij de uitvoering van projecten, zie ook nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024-2028. 2. Duurzaamheid (inclusief circulariteit) is bij de uitvoering van projecten een belangrijk criterium, maar prefereert niet boven de ander criteria. Het was dan ook beter geweest als in de begroting had gestaan “belangrijk” in plaats van “belangrijkste”. Want alle bovenstaande criteria zijn belangrijk bij de uitvoering van projecten en worden op een evenwichtige manier toegepast. Zodat een project betaalbaar, veilig en op een duurzame manier wordt uitgevoerd, met daarbij zo weinig mogelijk hinder voor de omgeving en de (weg)gebruikers.		Ruimte	Olthof
24	BBB	Arie Griffioen, duo-lid	226 t/m 238	Subsidies buiten de uitvoeringsregeling	Welke criteria houdt GS aan om deze lasten als subsidies te presenteren?	De lasten moeten in de begroting opgenomen zijn en voldoen aan het behalen van onze provinciale doelen.		Bestuur	Rommel
25	BBB	Arie Griffioen, duo-lid	226 t/m 238	Subsidies buiten de uitvoeringsregeling	De subsidies variëren van E 9.000 tot E 5.697.359. Kunnen PS- en duo-leden desgewenst inzage krijgen in de onderbouwing van subsidies, de criteria voor toewijzing van subsidies en de financiële verantwoording van de ontvangers van de subsidies, en zo ja, op welke wijze?	De unit subsidies beoordeelt de subsidieaanvraag op relevante wet- en regelgeving. De verleningsbeschikking is een regulier GS besluit en wordt 2 keer per jaar gepubliceerd op onze website. De financiële verantwoording wordt door de ontvanger naar de unit subsidie gestuurd en daar gecontroleerd. Het vaststellingsbesluit is ook een regulier GS besluit. Financiële verantwoordingen van subsidie-ontvangende instellingen en vaststellingsbesluiten publiceren wij verder niet.	Subsidieregister en kennisgeving staatssteun - Provincie Noord-Holland	Bestuur	Rommel
26	D66	Wesley van der Heijden	30	Bevorderen gezonde leefomgeving	Bij de financiële ontwikkelingen gaan de meeste bullets over 2024. Zijn er over die onderwerpen ook zaken te melden over 2025?	De activiteiten die de provincie uitvoert voor gezonde leefomgeving werden gefinancieerd vanuit de reserve gezonde leefomgeving. In het nieuwe coalitieakkoord is dit omgezet naar structureel budget. Uitzondering hierbij voor lopende regelingen die nog gefinancieerd worden uit het restant budget dat hiervoor nog beschikbaar is in de reserve gezonde leefomgeving. De omvang van deze onttrekking wordt zichtbaar bij de jaarrekening 2024.		leefomgeving	Olthof/Kocken
27	D66	Wesley van der Heijden	69	6.1 veerkrachtige en circulaire economie	Onder 1.3 staat we starten een verkenning naar…. Wordt daarbij ook gebruik gemaakt van kennis bij andere provincies die al zo’n strategie hebben?	Ja, ten aanzien van het onderwerp ‘verdozing’ werken we samen met alle provincies en de rijksoverheid in het zogenaamde ‘Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen’ traject. In dit Grip-traject wordt gewerkt aan gezamenlijke beleidslijnen over grootschalige bedrijfsvestigingen. We werken eraan om deze landelijke aanpak te vertalen naar specifieke afspraken voor Noord-Holland. Dit koppelen we zoveel mogelijk aan bestaande afspraken, processen en instrumenten voor onder meer behoefteramingen, regionale programmering van werklocaties, de actualisering van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
28	D66	Wesley van der Heijden	70	6.1	Onder 2.1 staat we onderzoeken hoe we het mkb effectief kunnen ondersteunen. Op welke wijze vindt dat onderzoek plaats? Hoe wordt PS hierover geïnformeerd of op welke wijze kunnen we meedenken in het onderzoek?	Met dit onderzoek bedoelen wij dat we een beeld en mening vormen van het geheel ('ecosysteem') van fondsen en instrumenten voor innovatief en duurzaam mkb waar de provincie als eigenaar of partner bij betrokken is. Wij doen dit in het verlengde van een onderzoek dat wij door SEO laten doen naar de effecten van de MIT-regeling in Noord-Holland, als aanvulling op een landelijke evaluatie van de MIT. Wij zullen u dit MIT-onderzoek wanneer het gereed is opsturen. De inzichten die wij krijgen bij het bestuderen van het ecosysteem en mogelijke nieuwe acties zullen wij meenemen in de nieuwe Uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie 2025 – 2028 die op dit moment wordt voorbereid en nogmaals met de commissie Bestuur wordt besproken voor vaststelling.		Bestuur	Rommel
29	D66	Wesley van der Heijden	87	Risico's	Hoe komt het dat de deelneming aan de ROM een groot risicogedrag heeft en zo'n hoge risicoscore? Wat doen we om die risico's te mitigeren?	Bij de oprichting van de ROM is, net als bij de andere fondsen, het risicopercentage met een ruime marge ingeschat op zo'n 30%. Dit om te voorkomen dat we bij (onverwachte) negatieve ontwikkelingen onze reservering m.b.t. het weerstandsvermogen zouden moeten verhogen. Nu de ROM een aantal jaar bezig is zijn we opnieuw aan het kijken of de hoogte van het risicopercentage nog correct is of dat het wellicht naar beneden kan worden bijgesteld. Hierbij kijken we ook naar de percentages bij de andere fondsen van de provincie (PDENH en INH).		Bestuur	Rommel
30	D66	Wesley van der Heijden	91	Risico's	U legt de relatie tussen personeelsschaarste en de doorloop van projecten. Hoeveel van de onderbesteding over de afgelopen jaren (in euro's) is te verklaren door personeelsschaarste? Hoeveel is dat ten opzichte van de totale onderbesteding?	Het risico personeelsschaarste valt onder risico's die niet te kwantificeren zijn. Het is te verwachten dat het niet kunnen aantrekken van voldoende (gekwalificeerd) personeel een effect heeft op de doorlooptijd van projecten. Deze relatie is echter, door een veelvoud van factoren op de doorlooptijd van projecten, niet te kwantificeren en de onderbesteding in het verlengde hiervan ook niet.		Bestuur	Rommel
31	D66	Wesley van der Heijden	96	Schuldquote	Welk maximum percentage hanteert GS als maximum netto schuldquote voor de komende jaren?	De provincie hanteert geen maximum netto schuldquote. Als richtlijn voor de netto schuldquote wordt 130% gehanteerd. Gezien deze de komende jaren wordt overschreden wordt er momenteel gewerkt aan een visie op de kengetallen waarbij de provincie ook een vergelijking met andere provincies maakt.		Bestuur	Rommel
32	D66	Wesley van der Heijden	190	Reserves	Is het mogelijk om per bestemmingsreserve een overzicht te krijgen wat doorkijkt tot 2032 op basis van het vigerende beleid.	Gezien de termijn van onze meerjarenraming die 4 jaar vooruitkijkt beschikken wij op dit moment niet over een doorkijk tot en met 2032 voor al onze reserves op basis van het vigerende beleid.		Bestuur	Rommel
33	D66	Wesley van der Heijden	227	Subsidies	Waarom is de subsidie ODNZKG capaciteit groen staal doorgestreept?	Deze subsidie kent een einddatum van 31-12-2024. De OD NZKG kan, daar Tata steel nog geen vergunningaanvraag heeft ingediend, niet het volledige bedrag voor 31-12-2024 besteden. Daarom is uitstel aangevraagd bij het ministerie voor besteding van de subsidie tot 31-12-2025. Wij wachten nog op het besluit van het ministerie in dezen.		leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
34	D66	Wesley van der Heijden	Voordracht pagina 2	-	Welke keuzes door PS gemaakt bij de kaderbrief maken dat de begroting uit evenwicht is? Hoeveel komen we nu tekort?	Omdat het begrotingssaldo de optelsom is van alle positieve en negatieve bijstellingen in de begroting is het niet mogelijk hier specifieke keuzes voor aan te wijzen. Alle bijstellingen met een negatief financieel effect zijn samen de oorzaak van het tekort op de begroting. Dit betreffen zowel de amendementen bij de kaderbrief om bezuinigingen die in de kaderbrief waren opgenomen te schrappen maar ook de bijstellingen met een negatieve financiële impact in de begroting zelf zoals weergegeven op pagina 10 en 11 van de begroting. De meest omvangrijke nadelige bijstellingen zijn de hogere rentelasten en de lagere acressen in het provinciefonds vanuit de meicirculaire.		Bestuur	Rommel
35	D66	Wesley van der Heijden	Voordracht pagina 2	-	Waarom moeten we nu al een besluit nemen over de positieve saldi voor ‘25 en ‘26? In het verleden hebben we gezien dat er best veel verschil zit tussen de begroting en de jaarrekening. Hoe zeker is het dat we op deze saldi uitkomen?	GS adviseren in de voordracht om het positieve saldo voor de jaren 2025 en 2026 aan de algemene reserve toe te voegen. Of dit ook gebeurt is een keuze van uw Staten zelf, er is dus geen sprake van moeten. Voor de argumentatie achter dit advies verwijzen wij naar de toelichting op besluitpunt 2 in de voordracht. Het is zo goed als zeker dat er gedurende 2025 nog ontwikkelingen zullen zijn die het saldo zullen beïnvloeden. Echter, dit hoeft een besluit van uw Staten over waar u het begrotingssaldo dat wij op dit moment voorzien voor wilt aanwenden niet in de weg staan.		Bestuur	Rommel
36	D66	Nina Sophie Vroom	74	Monumenten	U schrijft bij monumenten het volgende: De begrote lasten in 2025 nemen verder af. Dit komt doordat er geen stortingen zijn en minder onttrekkingen plaatsvinden in de reserves. In de onderliggende reserves van dit beleidsdoel moeten de bestedingsplannen nog worden verwerkt. Wat bedoelt u precies? Als er nog geen bestedingsplan is, is het toch logisch dat de lasten afnemen? Wanneer verwacht u de bestedingsplannen ?	We hebben aangegeven dat voor de reserve monumenten in 2028 nog geen ontrekking geraamd is omdat er voor dat jaar nog geen bestedingsplan was. De bestedingsplannen worden voor een periode van 4 jaar opgesteld, volgend jaar zal bij de begroting 2026 ook het jaar 2028 meegenomen worden.		Landelijk gebied	Beemsterboer
37	D66	Nina Sophie Vroom	45	Doorfietsroutes	Welke ambitie heeft GS per jaar qua doorfietsroutes ‘op eigen gebied’? Hoeveel en welke worden er gestart en welke worden er gerealiseerd? Welke gemeenten hebben al een aanvraag gedaan voor subsidie?	Er is geen specifieke ambitie voor doorfietsroutes per jaar ‘op eigen gebied’. De ambitie is om in 2040, samen met partners, het vastgestelde regionale fietsnetwerk gereed te hebben (waaronder de doorfietsroutes op eigen infra). Om deze ambitie te realiseren zijn in het IMPI meerdere doorfietsrouteprojecten opgenomen. Op dit moment gaat het om 14 projecten, waarvan 10 in de studie- of planfase en 4 in de realisatiefase. De projecten bevinden zich verspreid over de hele provincie. Dit jaar zijn er al subsidies voor doorfietsroutes aangevraagd door de gemeenten Dijk en Waard, Hoorn, Den Helder, Hollands Kroon, Schagen, Uitgeest, Gooise Meren en Haarlem. Deze subsidies zijn ook al verleend. Voor een gedetailleerd overzicht van de status van de doorfietsroutes wordt verwezen naar de Voortgangsrapportage Doorfietsroutes 2023 op de site van de provincie. Deze wordt elk jaar geactualiseerd.		Ruimte	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
38	D66	Nina Sophie Vroom	45	Doorfietsroutes	Hoe wordt er, gezien de verschillende subsidieaanvragen van gemeenten, voor gezorgd dat doorfietsroutes zo veel mogelijk op elkaar aansluiten?	Het netwerk van doorfietsroutes is vastgelegd, waarmee is geborgd dat deze logisch op elkaar aansluiten. In elke regio maken we afspraken over de prioriteiten binnen het netwerk van doorfietsroutes en welke routes we als eerste gaan oppakken. Binnen die prioritering is het aansluiten en afmaken van routes van A naar B een belangrijk criterium. Tegelijkertijd wordt ook gekeken hoe zoveel mogelijk bereikt kan worden met de beschikbare middelen door werk-met-werk te maken. Dat kan ervoor zorgen dat projecten op één route in de tijd op andere momenten in uitvoering komen. Hierdoor sluiten ze in 1e instantie nog niet op elkaar aan, maar op termijn wel.		Ruimte	Olthof
39	D66	Nina Sophie Vroom	47	Visie publieke mobiliteit	Op welke manier is deelmobiliteit precies een onderdeel van de toekomstbestendige concessie? Wat wordt er precies bedoeld met ‘We starten met de verdere implementatie van de Visie Publieke Mobiliteit (bijvoorbeeld de uitwerking van deelmobiliteit)’?	Onlangs is de Visie Publieke Mobiliteit vastgesteld. Publieke mobiliteit gaat over al het vervoer waarvoor reizigers geen eigen vervoermiddel kunnen of willen gebruiken. Van deur tot deur. Denk aan treinen, bussen en buurtbussen, maar ook aan deelmobiliteit (bijv fietsen en ov-taxi’s). Passend bij de wensen van de reiziger. Deelmobiliteit maakt onderdeel uit van het bereikbaar houden van de provincie. Ov-knooppunten en hubs spelen hierin een rol. Goede ketenreisvoorzieningen voor een snelle en betrouwbare deur-tot-deur reis dragen bij aan de verbetering van de bereikbaarheid. Deelmobiliteit kan het ov versterken bij de invulling van het voor- en natransport. Of en op wat voor wijze deelmobiliteit onderdeel kan zijn van een concessie moet nog worden onderzocht. Eerste invulling vindt plaats in de regio Gooi en Vechtstreek waar we voornemens zijn om te starten met de uitrol van een deelfietssysteem. De opgedane ervaringen worden vervolgens ook benut in de andere regio's van de provincie.		Ruimte	Olthof
40	D66	Nina Sophie Vroom	74	MRA programma Kunst, Cultuur en Erfgoed	Hoe wordt er bijgedragen aan het MRA-programma Kunst, cultuur en erfgoed en het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord?	Er wordt vanuit PNH zowel faciliterend, ondersteunend als financieel bijgedragen aan het MRA programma Kunst, cultuur en erfgoed en het cultuurprofiel NHN. Ambtelijk is de provincie aangesloten bij de werkgroepen van de kerngemeenten. De gedeputeerde sluit aan bij bestuurlijke overleggen. In NHN zit de gedeputeerde het brede overleg met gemeenten BO cultuur NHN voor. Jaarlijks wordt vanuit PNH ca. € 20.000,- bijgedragen aan zowel het uitvoeringsprogramma MRA, als NHN.		Leefomgeving	Olthof
41	D66	Nina Sophie Vroom	74	Verduurzaming sport- en cultuurfaciliteiten	Hoeveel sport- en cultuurfaciliteiten zijn er in 2024 verduurzaamd door subsidie van Noord Holland, en hoeveel staan er op het programma voor 2025?	Er zijn in 2024 geen subsidies verstrekt vanuit provincie Noord-Holland aan verduurzaming van sport- en cultuurfaciliteiten, omdat er geen regelingen beschikbaar waren. Voor 2025 wordt dit uitgewerkt.		Leefomgeving	Olthof
42	D66	Nina Sophie Vroom	34	Bestuurlijke regie Schiphol	Staat de samenwerking van de Bestuurlijke Regie Schiphol (waarmee wordt gewerkt aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX-schipholregio) samen met het Rijk nog, gezien het nieuwe kabinet en haar plannen rondom Schiphol? Is hier inmiddels een nieuwe inzet nodig?	De samenwerking is solide geborgd in het uitvoeringsprogramma NOVEX-schipholregio. Vooralsnog heeft de minister de gezamenlijke doelen uit het ontwikkelperspectief en het uitvoeringsprogramma onderschreven. Wij hebben binnenkort een overleg met de minister om dat te bevestigen. Wij houden deze minister scherp op het realiseren van die gezamenlijke doelen.		Ruimte	Rommel
43	D66	Nina Sophie Vroom	nvt	Coalitieakkoord	Wat is de stand van zaken rondom de ambitie uit het coalitieakkoord om Noord-Holland Noord aan te merken als cultuurregio?	In maart 2024 is cultuurregio Noord-Holland Noord officieel door het ministerie van OCW erkend als landelijke cultuurregio. Dit is bekrachtigd middels een brief aan de cultuurregio en een bezoek van de toenmalige staatssecretaris van cultuur, Fleur Gräper aan de cultuurregio NHN.		leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
44	PvdA	Tim Wagelaar	227	Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling	In de “Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling” is “de specifieke uitkering voor de uitbreiding van de capaciteit van de omgevingsdiensten Noord-Holland voor de vergunningverlening in het kader van de maatwerkaanpak Tata Steel” doorgestreept. Betekent dit dat deze uitkering is komen te vervallen? En zo ja, welke gevolgen heeft dat voor de Noord-Hollandse (financiële) positie in de vergunningverlening?	Deze subsidie kent een einddatum van 31-12-2024. De OD NZKG kan, daar Tata steel nog geen vergunningaanvraag heeft ingediend, niet het volledige bedrag voor 31-12-2024 besteden. Daarom is uitstel aangevraagd bij het ministerie voor besteding van de subsidie tot 31-12-2025. Wij wachten nog op het besluit van het ministerie in dezen.		leefomgeving	Olthof
45	D66	Wesley van der Heijden	9	Structureel evenwicht	Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hieronder blijkt dat dit voor het laatste jaar van de meerjarenraming niet het geval is. Dit heeft vooral te maken met de verlaging van het provinciefonds en de hogere rentelasten. Dit houdt in dat enkel vanaf het jaar 2028 de jaarlijks terugkerende lasten niet volledig worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. U schrijft het bovenstaande en geeft aan dat de begroting over 2028 niet in evenwicht zou zijn, terwijl dat juist het enige jaar is waar de lasten lager zijn dan baten. Kunt u de tekst uit de begroting verklaren?	Uit de onderste regel van de tabel ('structureel begrotingssaldo') blijkt dat het saldo van structurele baten en lasten in de jaren 2025, 2026 en 2027 een negatief teken hebben. Dit betekent dat de structurele baten in die jaren hoger zijn dan de structurele lasten. Dit betekent een voordeel voor de provincie. In 2028 is dat juist andersom.		Bestuur	Rommel
46	D66	Wesley van der Heijden	9	Begrotingsevenwicht	Voorziet u dat na indiening van de begroting onze provincie onder preventief toezicht geplaatst gaat worden?	Dat is niet aan de orde. Dat kan gebeuren als de begroting structureel niet in evenwicht is. Hiervan is geen sprake bij de provincie Noord-Holland.		Bestuur	Rommel
47	D66	Wesley van der Heijden	9	Begrotingsevenwicht	Wanneer bent u van plan om met bezuinigingsvoorstellen te komen om de jaren na '26 in evenwicht te brengen?	Bij de Kaderbrief 2026.		Bestuur	Rommel
48	D66	Sijmen Mülder	62	Regisseren landelijk gebied	Gaat u in de definitieve versie van de begroting het programma 5.5 beëindigen aangezien het Rijk het PPLG de nek heeft omgedraaid?	Het Rijk heeft het NPLG stopgezet.Dit betekent niet automatisch dat ook het PPLG vervalt. Daarnaast blijven de opgaven in het landelijk gebied die onder 5.5 vermeld staan nog bestaan.		Landelijk gebied	Beemsterboer
49	D66	Sijmen Mülder	63	Regisseren landelijk gebied	U schrijft onder de eerste bullet op pagina 63 dat er voor capaciteit 4 miljoen beschikbaar is. In de tabel staat 8,9 miljoen. Wat doen we voor die andere 4,9 miljoen?	In 2025 is € 0,9 miljoen geraamd voor proceskosten, € 2 miljoen voor voorfinanciering mocht dat nodig zijn door een timing van de Spuk-ontvangst en € 2 miljoen voor een eventueel gat tussen de kosten van de koplopers en het budgetplafond van de Spuk.		Landelijk gebied	Beemsterboer
50	D66	Wesley van der Heijden	5	Brede ontwikkelingen provincie	Waarom zijn de ontwikkelingen in de brede basismonitor voor natuur en recreatie zo negatief? Wanneer kunnen we plannen tegemoet zien die dat verbeteren?	De ontwikkeling voor natuur is stabiel, de huidige situatie is licht negatief. Dit komt doordat de biodiversiteit in Noord-Holland sterker daalt dan in de rest van Nederland. De ruimte voor recreatie is gemiddeld minder voor inwoners van Noord-Holland omdat het relatief verstedelijkte provincie is. Zo heeft de provincie Noord-Holland relatief minder natuurgebied en groenblauwe ruimte per inwoner.		Landelijk gebied/Bestuur	Kocken/Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
51	D66	Laurien Berkvens	7	Algemeen	Leiden de Rijksbegrotingen gepresenteerd op Prinsjesdag tot wijzigingen in de aannames rond het vervallen van de vrijstelling MRB op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel Provinciefonds?	Uit de Miljoenennota blijkt dat kortingspercentages op het MRB-tarief voor emissievrije personenauto's zijn aangepast ten opzichte van de Voorjaarsnota. Het kortingspercentage was eerst 40% in de jaren 2026 t/m 2028 en 35% in 2029 en 30% in 2030. Uit de Miljoenennota blijkt dat dit percentage is gewijzigd naar 25% en dat de korting na 2029 stopt. Over de afspraken in de voorjaarsnota aangaande compensatie voor de verlengde vrijstelling wordt niets gezegd, dus het ligt in de rede dat de provincies nog steeds voor de gederfde inkomsten worden gecompenseerd. Over het nieuwe verdeelmodel zijn geen concrete- of nieuwe meldingen gedaan.		Bestuur	Rommel
52	D66	Laurien Berkvens	7	Algemeen	Welke plannen uit de Rijksbegrotingen gepresenteerd op Prinsjesdag zijn van invloed op de Provinciebegroting	De plannen die de provinciebegroting het meest direct beïnvloeden zijn: - De gewijzigde koers op natuur en het landelijk gebied. Met het schrappen van het transitiefonds en het creëren van een aantal nieuwe regelingen ontstaat hier een nieuwe situatie die ook invloed zal hebben op de provinciebegroting. - Dat specifieke uitkeringen worden overgeheveld naar het Provinciefonds met een efficiëntiekorting (budgetkorting) van 10%. - Uit de Miljoenennota blijkt dat de tariefkorting op emissievrije personenauto's verlaagd wordt. Bij de Voorjaarsnota liep de korting van 40% in 2026 naar 30% in 2030. In de Miljoenennota is aangegeven dat dit verlaagd wordt naar 25% tussen 2026 en 2029 (zie hieronder). In 2030 wordt de korting geheel opgeheven. Eerder heeft het Rijk aangegeven dat provincies gecompenseerd worden voor deze kortingen. De verlaging van de korting houdt voor de provincies in dat meer geld bij de bezitters van de voertuigen geïnd wordt en minder geld door de provincies ontvangen zal worden van het Rijk. Wij gaan er nog steeds vanuit dat het Rijk de volledige korting compenseert. Daarnaast zullen veel plannen in de Rljksbegroting een indirect effect hebben op de provinciebegroting.		Bestuur	Rommel
53	D66	Laurien Berkvens	3	Vreemd vermogen	Wordt er nog steeds nieuw vreemd vermogen aangetrokken? Kunt u in dat geval de stijgende rentelasten uitsplitsen in het deel wat per jaar extra wordt uitgegeven aan nieuw vreemd vermogen en de stijging van rentelasten van vreemd vermogen wat al eerder is aangetrokken?	Ja, er wordt nog steeds nieuw vreemd vermogen aangetrokken. Op dit moment is de omvang van het vreemd vermogen € 160mln. In de paragraaf Financiering is terug te vinden met welke bedragen aan vreemd vermogen rekening gehouden is in onze begroting. De rentelast behorende bij de huidige financiering welke deels afloopt in 2025 (€ 70mln en rente % 3,485) en deels in 2026 (€ 90mln en rente % 3,164).		Bestuur	Rommel
54	CDA	Dennis Heijnen	9	Structureel Evenwicht	er wordt gesproken over een structureel evenwicht t/m 2027. Is er ook sprake van een structureel evenwicht als er geen vreemd vermogen wordt aangetrokken?	Of er sprake is van een structureel evenwicht wordt bepaald aan de hand van de baten en lasten in onze begroting. Wanneer wij investeringen financieren met vreemd vermogen heeft dit alleen impact op de baten en lasten via de afschrijvingen en de rentelasten die volgen uit deze investeringen. Het aantrekken van vreemd vermogen heeft, behalve de impact van de rentelasten dus geen impact op het evenwicht in onze begroting. Wel leidt het aantrekken van vreemd vermogen tot een verslechtering van onze financiële positie zoals uitgedrukt in onze P&C cyclus via de kengetallen 'schuldquote' en 'solvabiliteit'.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
55	CDA	Simon Dijk	34	Hoofdstuk 3.1: Regie voeren ruimtelijke ordening	"We monitoren de werking van de regels in de Omgevingsverordening NH2022 bedoeld om meer ruimte voor wonen mogelijk te maken. In het bijzonder in het provinciaal landschap en beschermd landschap. Mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan zullen we actie nemen." Wat wordt er bedoeld met ‘’mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan zullen we actie nemen’’?	Mocht uit de monitoring blijken dat er te veel ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden, kan de Omgevingsverordening op dit punt worden aangepast.		Ruimte	Rommel
56	D66	Laurien Berkvens	33	Ruimte en Wonen	Op welke manier en op welke termijn (vooraf of achteraf) monitort de Provincie of gemeentelijke plannen inderdaad in lijn zijn met de Omgevingsverordening NH2022 en welke instrumenten heeft de Provincie met het nieuwe stelsel van de Omgevingswet om op te treden indien dat niet het geval is?	De provincie heeft verschillende instrumenten tot haar beschikking om te monitoren en in te grijpen indien nodig. Afstemming en samenwerking bestuursorganen, volgens art. 2.2. OW (vooraf) - Gemeenten zijn verplicht om hun plannen in lijn te brengen met de provinciale Omgevingsverordening NH2022. Voorafgaande aan de vaststelling van een (omgevings)plan door de gemeenteraad kan de provincie een advies uitbrengen op het ontwerpplan. - De provincie heeft overleg met de gemeenten bij de voorbereiding van plannen. Dit zorgt ervoor dat gemeentelijke plannen in een vroeg stadium aansluiten bij provinciale belangen. - Daarnaast worden we (als een van de ketenpartners) door de gemeenten uitgenodigd om deel te nemen aan de Omgevingstafel, waar de complexe plannen worden behandeld en beoordeeld. Instrumenten om in te grijpen bij strijdigheid (achteraf) 1. Zienswijze: voordat een (omgevings)plan definitief wordt vastgesteld, kan de provincie een zienswijze indienen, als het plan niet voldoet aan de Omgevingsverordening NH2022. Dit is een eerste stap om de gemeente te wijzen op de provinciale belangen. De gemeente is verplicht om de provincie te informeren wanneer het een provinciale zienswijze niet overneemt. 2. Reactieve interventie: de provincie kan een besluit van de gemeenteraad vernietigen of buiten werking stellen wanneer het plan strijdig is met provinciaal beleid. Dit instrument zorgt ervoor dat provinciale regels voorrang hebben als gemeentelijke plannen hiermee in conflict komen. 3. Beroep: de provincie kan altijd in beroep tegen een omgevingsplan ook wanneer er geen zienswijze is ingediend.		Ruimte	Rommel
57	D66	Laurien Berkvens	33	Ruimte en Wonen	U schrijft “ de Provincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening, door het volgende na te streven ….”onder voorwaarden bieden we ruimte aan initiatieven aan de randen van de bebouwing, onder meer bij dorpen en kernen”. Kunt u aangeven hoe het verruimen van woningbouw in het buitengebied leidt tot meer regie op de ruimtelijke ordening?	Een van de manieren om regie op de ruimte te voeren is via regels in de Omgevingsverordening. In de ontwerp-wijziging van de Omgevingsverordening zijn regels opgenomen waarbinnen gemeenten plannen voor woningbouw aan kernen en dorpslinten in Beschermd landschap kunnen vormgeven.		Ruimte	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
58	D66	Laurien Berkvens	34	Ruimte en Wonen	In welk stadium staat de verkenning naar de mogelijkheden om verouderde glastuinbouwgebieden te transformeren? Wat zijn de resultaten tot nu toe?	Er heeft een ambtelijke voorverkenning plaatsgevonden. De verkenning zelf is nog niet gestart. Er is wel een onderzoek voor de Greenport Aalsmeer gestart in januari en nu bijna afgerond, die inzicht geeft in de totale glastransformatieopgave, de problematiek, aanpak, strategie en inzet van instrumentaria in dit gebied. Op basis van dit onderzoek willen we de verkenning starten.		Ruimte	Rommel
59	D66	Laurien Berkvens	34	Ruimte en Wonen	Wat zijn de criteria bij de monitoring van woningbouwprojecten in het provinciaal en bijzonder provinciaal landschap op basis waarvan u actie zou ondernemen? Welke instrumenten heeft u om actie te ondernemen?	We monitoren welke woningbouwontwikkelingen plaatsvinden in beschermd landschap. Mochten er ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden, kunnen we bepalen of dit aanleiding geeft om de regels aan te passen.		Ruimte	Rommel
60	D66	Laurien Berkvens	34	Ruimte en Wonen	Wat zijn de hoofdvragen van de evaluatie t.a.v. de regels omtrent agrarische en niet-agrarische bedrijfslocaties? Welke uitkomsten uit de evaluatie zouden aanleiding geven voor meer ruimte voor woningbouw bij deze bedrijfslocaties?	De evaluatie start dit najaar. De evaluatie heeft als doel om te onderzoeken of de huidige regeling volstaat of dat meer ruimte kan worden gegeven voor compenserende woningbouw bij vrijkomende agrarische bebouwing.		Ruimte	Rommel
61	D66	Laurien Berkvens	35	Ruimte en Wonen	Welke criteria heeft u vooraf opgesteld om te bepalen of de pilots van actief grondbeleid een succes zijn? Op welke manier gaat u deze pilots vervolgens evalueren?	Omdat het pilots betreft komt er geen vastgesteld kader met voorwaarden. Wel zal een afwegingskader worden gehanteerd dat helpt bij het afwegen van de provinciale doelen. Dit bevat vragen als: 1. Is er sprake van een bovenlokale opgave? 2. Heeft de gemeente alle mogelijke instrumenten ingezet? 3. Willen de provincie en de gemeente een actievere rol voor de provincie? 4. Draagt de opgave voldoende bij aan (meerdere) provinciale beleidsdoelstellingen? 5. Kan de provincie een doorslaggevende bijdrage leveren in de versnelling van de woningbouw? Als een pilot zich aandient zal in nauwe samenwerking met de betreffende gemeente een concrete casus worden uitgewerkt. Over het afwegingskader en de concrete projecten worden PS nader geïnformeerd.		Ruimte	Beemsterboer/ Rommel
62	D66	Laurien Berkvens	37	Ruimte en Wonen	U schrijft: “we brengen de mogelijkheden in beeld voor een van de twee pilots die we in de actieagenda wonen hebben toegezegd op het gebied van actief grondbeleid.” Waarom maar een van de twee pilots? En wanneer zal PS dit ontvangen?	Dit betreft het begrotingsjaar 2025, waarin we 1 pilot verwachten. Beide pilots zullen gedurende de looptijd én na afloop worden geëvalueerd op doeltreffendheid (in welke mate draagt de financiering bij aan de versnelling van de woningbouw) en doelmatigheid (efficiënte van inzet van capaciteit en middelen). Wanneer een concrete casus zich aandient zullen PS nader worden geïnformeerd over het project en de evaluatie.		Ruimte	Beemsterboer
63	D66	Laurien Berkvens	36	Ruimte en Wonen	Op welke manier wordt efficiënte en effectieve besteding van de subsidies uit het Investeringskader woningbouw gemonitord?	Over de voortgang en inzet van de middelen van het Investeringskader wordt jaarlijks gerapporteerd aan PS, zoals dat ook gedaan is bij het OV-Fonds. Daarnaast gaat het Investeringskader uit van actieve betrokkenheid van de provincie, waardoor we goed zicht houden op de voortgang van projecten.		Ruimte	Beemsterboer/ Olthof
64	D66	Laurien Berkvens	36	Ruimte en Wonen	Wanneer stuurt u de evaluatie t.a.v. wonen voor winkels naar PS toe?	De evaluatie wordt in oktober naar PS gestuurd.		Ruimte	Beemsterboer/ Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
65	D66	Laurien Berkvens	37	Ruimte en Wonen	Hoe wordt de mogelijkheid voor een Provinciaal projectbureau onderzocht? Welke criteria wegen mee? En betreft dit een intern onderzoek of wordt er een extern bureau ingeschakeld?	Een extern bureau voert de 'verkenning provinciaal of regionaal projectmanagement bureau versnellen woningbouw Noord-Holland' uit. Op basis van een behoeftepeiling bij een aantal representatieve gemeenten worden mogelijke varianten voor een projectmanagement bureau in beeld gebracht, waarbij bestaande en werkende oplossingen worden meegenomen en mogelijke tussenvormen worden bedacht. Het hieruit volgend advies over welke variant het beste aansluit bij doelen, behoeften van gemeenten, en de provinciale organisatie wordt eind Q1 2025 verwacht.		Ruimte	Beemsterboer
66	D66	Laurien Berkvens	37	Ruimte en Wonen	Heeft de Provincie op regioniveau voldoende inzicht in de doelgroepontwikkelingen van alle verschillende doelgroepen waarmee in de volkshuisvestingsplannen rekening moet worden gehouden? Uit welke onderzoeken of databases worden de gegevens gehaald?	De prognose van de woningbehoefte is de basis voor de woningbouwafspraken. De provincie zorgt ervoor dat de landelijke cijfers van de CBS en Primos prognose worden vertaald naar de lokale en regionale woningbehoefte, hoofdzakelijk kwantitatief. Samen met de gemeenten en regio's wordt hierop weer een nadere uitwerking van de kwalitatieve woningbehoefte gedaan, met informatie over (o.a.) doelgroepen, inkomen, etc.		Ruimte	Beemsterboer
67	D66	Laurien Berkvens	37	Ruimte en Wonen	Welke mogelijkheden en instrumenten heeft de Provincie om niet alleen de marktpartijen te volgen bij ontwikkelingen rond biobased en circulair bouwen, maar dit ook verder te stimuleren?	Op dit moment stimuleren we biobased bouwen op verschillende manieren: de uitvoering van de afspraak hierover in de woondeals en in de convenanten Toekomstbestendig Bouwen en Houtbouw MRA, de Kansen voor West openstelling circulair bouwen, provinciale deelname aan de werkgroep biobased bouwen van de NH bouwstroom en met kennisdeling o.a. met een kennisprogramma van de Stichting C-creators. Zoals in de Actieagenda Wonen opgenomen gaan we op basis van de huidige initiatieven en stimuleringsmaatregelen vanuit de provincie een aanpak voor Noord-Holland formuleren die aansluit bij Nationale Aanpak Biobased Bouwen. De staten worden hierover in het eerste kwartaal van 2025 geïnformeerd.		Ruimte	Beemsterboer
68	CDA	Simon Dijk	36	Hoofdstuk 3.2: Versnellen en programmeren woningbouw	‘’We geven ook een impuls aan kleinere projecten en woningbouw voor leefbare kernen We willen inzicht krijgen in de effecten (financieel, speculatief, administratief en draagvlak) van de inzet van een actief grondbeleid door het uitvoeren van twee pilotprojecten.’’ Wat voor pilotprojecten zijn dit?	Omdat het pilots betreft komt er geen vooraf uitgewerkt en vastgesteld kader in de vorm van voorwaarden. Wel wordt een afwegingskader gehanteerd dat helpt bij het afwegen van de provinciale doelen. Dit bevat vragen als: 1. Is er sprake van een bovenlokaal probleem? 2. Heeft de gemeente alle mogelijke instrumenten ingezet? 3. Willen de provincie en de gemeente een actievere rol voor de provincie? 4. Draagt de opgave voldoende bij aan (meerdere) provinciale beleidsdoelstellingen? 5. Kan de provincie een doorslaggevende bijdrage leveren in de versnelling van de woningbouw? Als een pilot zich aandient zal in nauwe samenwerking met de betreffende gemeente een concrete casus worden uitgewerkt. Over het afwegingskader en de concrete projecten wordt PS nader geïnformeerd.		Ruimte	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
69	CDA	Simon Dijk	48	Hoofdstuk 4.2: Openbaar Vervoer waarborgen	''Met de extra gelden uit de Motie Bikker en het aanvullende budget uit de Kaderbrief 2024 zijn we vooralsnog in staat deze tegenvallers op te vangen. Voor de langere termijn is deze ontwikkeling zorgelijk. Er lijkt weinig geld te zijn voor extra ambities in het OV.'' Wat zijn de gevolgen als het budget voor het OV niet wordt aangevuld?	Het ov-budget is bedoeld voor het laten rijden van bussen. Indien we meer/nieuwe ambities hebben (denk aan de hubvisie, uitrol publieke mobiliteit, verbetering toegankelijkheid etc.) dan zal hiervoor aanvullend budget beschikbaar moeten komen. De komende tijd worden de ambities verder uitgewerkt (ov is immers ook een oplossing voor de verschillende opgaven waar we voor staan) en kunnen we een indicatie geven van de kosten. Of we alle ambities dan waar kunnen maken hangt af van het beschikbaar komen van budget.		leefomgeving	Olthof
70	CDA	Dennis Heijnen	66	Hoofdstuk 5.6: Versterken kansrijke landbouw	er wordt aangegeven dat GS in afwachting is van Rijksmiddelen om de PAS-melders te realiseren. Wanneer wordt daar duidelijkheid over verwacht? Hoeveel Rijksmiddelen zijn er nodig voor punt 7.1?	Het loket voor het benutten van de eerste tranche van de SPUK RPMP staat inmiddels open en Noord-Holland maakt daar ook gebruik van voor de pilot Texel. Wij dienen een aanvraag in voor het maximum van 7,9 miljoen. Met deze middelen kunnen we na de pilot Texel meteen vervolgstappen zetten.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
71	CDA	Dennis Heijnen	69	Hoofdstuk 6.1: Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	waar is de inzet van de provincie op toerisme terug te vinden? Waar in de begroting is het aangenomen amendement A-15 op de kaderbrief 2025 voor behoud van 200.000 euro voor toerisme verwerkt?	De provinciale inzet op Toerisme staat beschreven in de “Visie Recreatie en Toerisme 2030”. Omdat de voorgenomen bezuiniging middels het amendement is verworpen, hebben ook geen mutaties in de begroting plaatsgevonden.		Bestuur	Rommel
72	CDA	Dennis Heijnen	74	Hoofdstuk 6.2: Behouden van kwaliteit van erfgoed	wat wordt bedoeld met “In de onderliggende reserves van dit beleidsdoel moeten de bestedingsplannen nog worden verwerkt.”?	We hebben aangegeven dat voor de reserve monumenten in 2028 nog geen ontrekking geraamd is omdat er voor dat jaar nog geen bestedingsplan was. De bestedingsplannen worden voor een periode van 4 jaar opgesteld, volgend jaar zal bij de begroting 2026 ook het jaar 2028 meegenomen worden.		Landelijk gebied	Beemsterboer
73	CDA	Dennis Heijnen	74	Hoofdstuk 6.3: Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	bij punt 4.1 wordt melding gemaakt van voorzieningenakkoorden. Wat is het tijdspad waarop we deze voorzieningenakkoorden kunnen verwachten?	In overleg met gemeenten en instellingen (cultuur en sport) worden de opgaven voor voorzieningen nog nader verkend en bekeken welke inzet van de provincie hierop nodig is. We verwachten hier in het eerste kwartaal van 2025 meer duidelijkheid over te hebben, zodat een mogelijk tijdspad kan worden uitgezet.		leefomgeving	Olthof
74	CDA	Dennis Heijnen	96-100	Hoofdstuk 3.1: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	wat zijn de gevolgen van een sterk oplopende netto schuldquote. In de begroting wordt dit meermaals als risico of een verhoogd risicoprofiel omschreven. Wat zijn die risico’s?	Een sterk oplopende netto schuldquote betekent dat de schulden van de provincie groter zijn dan het eigen vermogen. Deze verhouding zelf vormt niet direct een risico, echter duidt een toenemende schuldquote op hogere rentelasten en afschrijvingen aan die niet aangewend kunnen worden voor andere doelstellingen.		Bestuur	Rommel
75	CDA	Dennis Heijnen	101	Hoofdstuk 3.1: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	wat is het risico van de verwachte solvabiliteitsratio?	Solvabiliteit van de provincie geeft een indicatie over de mate waarin de provincie haar schulden op de lange termijn kan aflossen. Het risico bij een dalende solvabiliteitsratio is het niet kunnen voldoen van verplichtingen op de lange termijn.		Bestuur	Rommel
76	CDA	Dennis Heijnen	107	Hoofdstuk 3.3: Financiering	is er een maximum aan het vreemde vermogen dat de provincie mag hebben uitstaan?	Zowel in de Financiele verordening als in het Financieringsstatuut als in de wet is er geen sprake van een maximum aan omvang van toegestane leningen voor de provincie bepaald. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn een aantal kengetallen opgenomen met betrekking tot de financiele positie van de provincie. Een van deze kengetallen betreft de schuldquote.		Bestuur	Rommel
77	CDA	Dennis Heijnen	107	Hoofdstuk 3.3: Financiering	waarom wordt er (behouden kleine bedragen in 2025 en 2026) geen rekening gehouden met aflossing van de lening en alleen met de rentelast? Is GS niet voornemens de aangegane leningen af te lossen?	De huidige aangegane leningen hebben een looptijd van 1 of 2 jaar. Doordat de looptijd van de aan te gane leningen nog niet bekend is, is er ook geen rekening gehouden met aflossingen. Tot op heden gaat het om fix leningen (aflossing aan het einde van de looptijd).		Ruimte	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
78	CDA	Dennis Heijnen	164	Hoofdstuk 4.2: Meerjarenraming	er wordt in de komende jaren fors meer onttrokken aan de reserves dan er wordt gestort. Dit verschil is het grootst bij het programma natuur. Wat is de relatie met de nieuwe financieringssystematiek van dekken via reserves naar dekken via structurele budgetten?	Het is inderdaad ons beleid om structurele uitgaven met structurele inkomsten te dekken. Bij de uitwerking van dat beleid houden we rekening met zowel de aard van de activiteiten als met de reeds gespaarde middelen in reserves. Voor het programma natuur, dat deels een incidenteel karakter heeft, ligt het in de rede om de reeds gespaarde middelen uit de reserves in te zetten. In algemene zin is de systematiek van onze begroting zo, dat bepaalde onttrekkingen uit reserves nog tijdelijk doorlopen en de omslag naar het inzetten van structurele budgetten later plaatsvinden. Dit verklaart op totaalniveau de trend van een dalende netto onttrekking uit reserves in de meerjarenraming.		Bestuur	Rommel
79	VVD	Joost van Gilse	14	Trends uit de brede basismonitor	U schrijft "Het beeld voor werklocaties en detailhandel bij het thema ruimte en wonen is positief. De markten voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen zijn in balans." Hoe rijmt u dit met het tekort aan bedrijventerreinen volgens het Ruimtelijk Voorstel, "terwijl de ruimte die nodig is voor omslag naar circulaire economie ontbreekt" en "het tekort dat dreigt aan droge bedrijventerreinen, vooral in de MRA"?	Bij de huidige Brede Basismonitor wordt vooral gekeken naar de huidige situatie. Positief is dat op werklocaties en in de detailhandel de leegstand is gedaald. Op bedrijventerreinen kan in de toekomst krapte ontstaan.		Ruimte	Rommel
80	VVD	Joost van Gilse	34	3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening	Bij punt 1.8 schrijft u: "In 2024 vindt een evaluatie plaats van de regels omtrent voormalige agrarische en niet-agrarische bedrijfslocaties (VAB's). Als deze evaluatie aanleiding geeft om de regels in de Omgevingsverordening NH2022 aan te passen om meer ruimte te bieden voor woningbouw, dan gaan we dat doen." Wat is de stand van zaken van deze evaluatie en op welke aspecten vindt de evaluatie plaats?	De evaluatie start dit najaar. De evaluatie heeft als doel om te onderzoeken of de huidige regeling volstaat of dat meer ruimte kan worden gegeven voor compenserende woningbouw bij vrijkomende agrarische bebouwing.		Ruimte	Rommel
81	CDA	Simon Dijk	50	1.1 Uitvoering geven aan het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025-2029 (iMPI).	"Voor komende jaren zijn in ieder geval oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2025 zitten meerdere projecten in de realisatiefase, waaronder meerdere kunstwerken, oevertraject. en, HOV-verbindingen en wegreconstructies." Vraag: zijn deze trajecten goed op elkaar afgestemd? Worden er problemen verwacht met de doorstroming? Zo ja, welke?	De projecten in het iMPI worden op elkaar afgestemd, zodat alle opgaven op hetzelfde traject of asset meegenomen worden in één project. Door werk-met-werk te maken proberen we de hinder te beperken. In de regio's wordt in RegioRegie tussen alle wegbeheerders, openbaar vervoer en de nood- en hulpdiensten afgestemd over de hinder en omleidingsroutes van alle projecten en evenementen die in uitvoering gaan. Verminderde doorstroming is echter niet te voorkomen, zeker niet met de komende vervanging- en renovatieopgave bovenop het reguliere onderhoud. Wel voorkomen we dat zoveel mogelijk op de omleidingsroute van één wegbeheerder een andere wegbeheerder de weg openbreekt voor een uitvoeringsproject of dat het Openbaar Vervoer tegelijkertijd werkzaamheden of buitendienststellingen heeft. Uitdagender zijn de niet geplande werkzaamheden, zoals we bijvoorbeeld afgelopen jaar hebben ervaren met Rijkswaterstaat die met spoed een verzwakte brug in de A7 moest renoveren. De korte termijn waarop dit soort projecten in uitvoering worden gebracht, noodgedwongen, veroorzaakt meer hinder dan gebruikelijk is.		Ruimte	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
82	CDA	Simon Dijk	44	4.1 Realiseren perspectief mobiliteit	"Het regionale fiets- en voetgangersnetwerk gaan we verbeteren en het aantal verkeersslachtoffers gaan we flink naar beneden brengen." Vraag: welke maatregelen worden er getroffen om te kunnen garanderen dat het aantal verkeersslachtoffers naar beneden gaat?	Het geven van een garantie is helaas niet mogelijk, aangezien we niet alles zelf in de hand hebben, maar we werken er met alle partners, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties en politie, hard aan om een flinke daling van het aantal verkeersslachtoffers te bereiken. Dat doen we door onze inspanningen te richten op locaties en groepen waar het risico op een ongeval met letsel het grootst is. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in kennis en data om deze manier van werken mogelijk te maken. Er wordt gewerkt aan de veilige inrichting van de provinciale wegen en met subsidies wordt geïnvesteerd in veilige gemeentelijke wegen en verkeerseducatie. Met de politie wordt gewerkt aan gerichte handhaving op snelheid, rijden onder invloed en afleiding in het verkeer. Hiermee maken we de kans zo groot mogelijk dat alle weggebruikers veilig van A naar B komen.		Ruimte	Olthof
83	CDA	Willemien Koning	13	Trends uit de brede basismonitor	Hoe kan het dat Noord-Holland negatief scoort op innovatiekracht? Hoe kunnen we daar extra aandacht aan besteden?	Noord-Holland scoort iets onder het Nederlandse gemiddelde voor de uitgaven aan R&D als % van het bbp. Mogelijk vanwege haar relatief grote dienstensector. Deze is doorgaans minder R&D-intensief dan bv de hightech industrie, die in sommige andere provincies relatief groot is. De absolute R&D-uitgaven groeien al jaren en zijn de hoogste na Zuid-Holland en Noord-Brabant.		Bestuur	Rommel
84	CDA	Willemien Koning	14	Trends uit de brede basismonitor	Het is positief dat de luchtkwaliteit verbeterd, dat de kwaliteit van zwemwater en grondwater voldoet aan de normen. Dat de emissies voor ammoniak en fosfaat in Noord-Holland relatief laag zijn. Heeft de provincie hier een persbericht aan gewijd aan dit positieve nieuws of is de provincie(GS) van plan om dat te gaan doen?	Op 15 juli 2024 is een persbericht gewijd aan de Brede Basismonitor met enkele van deze uitkomsten.	Brede Basismonitor Noord-Holland: voorzieningen en openbaar vervoer dichtbij - Provincie Noord-Holland	Leefomgeving	Olthof/Kocken
85	CDA	Willemien Koning	37	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	Waarom ziet de provincie het als haar taak om ruimte aan te bieden/te helpen vinden voor de opslag van circulaire bouwmateriaal? Hoe gaat dat gebeuren en welke kosten zijn daarmee gemoeid?	Op dit moment voeren we een verkennend onderzoek uit naar de behoefte en mogelijkheden van grondstoffenhubs in Noord-Holland. Het is gericht op de haalbaarheid en relevantie van het opzetten van grondstoffenhubs in de provincie met de focus op de rol die de provincie kan spelen.		Ruimte	Olthof
86	CDA	Willemien Koning	54	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	Versterken kansrijke landbouw. Er wordt hier en op andere pagina's verwezen naar het PPLG. Gaat het PPLG toch nog door en kunnen deze onderdelen daar nog in uitgewerkt worden? Zo niet, wat gaan we dan doen?	Het Rijk heeft het NPLG stopgezet.Dit betekent niet automatisch dat ook het PPLG vervalt. Het onderdeel kansrijke landbouw kan of in het PPLG worden uitgewerkt of in het afzonderlijke landbouwbeleid.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
87	CDA	Willemien Koning	55	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	De reserve Groen wordt in 2026 negatief. Dat mag niet. Wat is de oplossing daarvoor? Moet er dan extra gestort worden of moet er minder worden onttrokken? Of is er een andere oplossing?	Om de begroting sluitend te maken is nu bijna alle programmering uit 2026 geschrapt. Dit is niet houdbaar, dus komen we bij de EBW met een herprogrammering om de pijn te verdelen over 2 jaren. Dit dreigend tekort vraagt om een gesprek over het vervolg met het Rijk, maar ook binnen de provincie en de inzet van extra eigen middelen voor de afronding van het NNN. Of daar uiteindelijk voor gekozen wordt is een politieke keuze.		Landelijk Gebied	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
88	CDA	Willemien Koning	56	5.2 Beheren van natuur	Bij onderdeel wat gaan we doen- wordt niet benoemd dat we doelen zoals meer weidevogels willen bereiken door beter beheer van predatoren. Dat lijkt ons wel noodzakelijk. Is dat onderdeel van wat we gaan doen of nog niet?	Predatorenbeheer is geen doel op zich. Beheer van predatoren kan wel onderdeel uitmaken van een bredere aanpak voor weidevogels in gebieden waar dit nodig is en er geen alternatieven voorhanden zijn. Momenteel is beheer van de vos mogelijk in enkele belangrijke weidevogelleefgebieden op basis van het faunabeheerplan vos.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
89	CDA	Willemien Koning	63	5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	Er wordt eind 2024 duidelijkheid verwacht over de Rijksmiddelen voor het PPLG. Hoe moeten wij de bedragen in de huidige begroting lezen? Komt daar nog geld bij uit de Rijksmiddelen of zijn die al meegenomen? Zo ja voor welk deel?	De beschikking voor de Spuk (specifieke uitkering) is onlangs ontvangen. De bedragen zullen in de Eerste begrotingswijziging 2025 aan de begroting worden toegevoegd.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
90	CDA	Willemien Koning	65	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Wanneer vindt de jaarlijkse bijeenkomst met Statenleden en agrariërs plaats en hoeveel agrariërs worden daarvoor uitgenodigd?	In oktober 2024 vindt de bijeenkomst plaats, streekdiner met ondernemers en statenleden, totaal circa 100 deelnemers. De opzet voor de bijeenkomst in 2025 is nog niet vastgesteld.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
91	CDA	Willemien Koning	65	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Is er in de begroting elk jaar een bedrag meegenomen voor de werkzaamheden van het Stivas?	Er is geen jaarlijks bedrag opgenomen voor Stivas. Wij kijken wel projectgewijs hoe we werkzaamheden kunnen uitbesteden.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
92	PvdA	Tino Wallaart	6	Financiële begroting in een oogopslag	In de Begroting 2025 bedraagt het begrotingssaldo 2025 € 99.051.Hoe hoog was het begrotingssaldo 2025 in de meerjarenraming van de Begroting 2022 (t-4)?	In de begroting 2025 bedraagt het saldo van baten en lasten, dus exclusief stortingen en onttrekkingen aan reserves, €99 miljoen nadelig. In de begroting 2022 bedroeg het geraamde saldo van baten en lasten in 2025 €35 miljoen voordelig.		Bestuur	Rommel
93	PvdA	Tino Wallaart	223	Overzicht lasten en baten per taakveld	In de Begroting 2025 zijn de inkomsten uit het Provinciefonds voor 2025 geraamd op € -294,6 miljoen. Hoe hoog waren de geraamde inkomsten uit het Provinciefonds voor 2025 in de Begroting 2022 (t-4)?	In de Begroting 2022 bedroegen de geraamde inkomsten uit het Provinciefonds in 2025 €235,1 miljoen.		Bestuur	Rommel
94	CDA	Willemien Koning	66	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Hoeveel PAS-melders kunnen met de verwachte Rijksmiddelen gelegaliseerd worden?	Er zijn vier tranches verdeeld over drie jaren 2024-2025-2026. Er is op dit moment ongeveer 226 miljoen beschikbaar. Als niet alle Noord-Hollandse PAS-melders daarmee kunnen worden opgelost, moet er een andere oplossing gevonden worden. Wij gaan er vanuit dat het kabinet van zins is om voor elk ten onrechte onstane illegale situatie een voorziening te vinden		Landelijk Gebied	Beemsterboer
95	PvdA	Tino Wallaart	223	Overzicht baten en lasten per taakveld	In de Meicirculaire 2025 Provinciefonds is de ‘totaal uitkering provinciefonds’ voor 2025 voor Noord-Holland becijferd op €-302,3 miljoen (zie rekenmodel meicirculaire tabblad ‘uitkomsten 2025’ cel I-15). Waarom is de raming in de Begroting € 7,7 miljoen lager?	Dit heeft te maken met het feit dat uw Staten bij de Kaderbrief 2025 besloten hebben om bij het berekenen van de opcenten meerjarig rekening te houden met een autonome groei van 2% van de opbrengst opcenten. Daarnaast houden wij rekening met het feit dat hybride auto's vanaf 2025 voor 100% belast worden en dus ook zorgen voor een hogere opbrengst van de opcenten. Deze hogere verwachte opbrengst opcenten zorgt ook voor een hogere aftrek in het provinciefonds. Beide genoemde onderwerpen zijn niet verwerkt in de meicirculaire.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
96	PvdA	Tino Wallaart	225	Overzicht van lasten en baten per taakveld	Hoe komt het dat de inkomsten uit het Provinciefonds ieder jaar (structureel) fors hoger uitpakken dan in de meerjarenbegroting t-4 geraamd?	Dit heeft te maken met het feit dat uw Staten bij de Kaderbrief 2025 besloten hebben om bij het berekenen van de opcenten meerjarig rekening te houden met een autonome groei van 2% van de opbrengst opcenten. Daarnaast houden wij rekening met het feit dat hybride auto's vanaf 2025 voor 100% belast worden en dus ook zorgen voor een hogere opbrengst van de opcenten. Deze hogere verwachte opbrengst opcenten zorgt ook voor een hogere aftrek in het provinciefonds. Beide genoemde onderwerpen zijn niet verwerkt in de meicirculaire. Vanaf 2026 worden elektrische auto's ook deels belast. Ook dit zorgt voor een hogere opbrengst aan opcenten maar hierdoor ook voor een hogere aftrek in het provinciefonds.		Bestuur	Rommel
97	PvdA	Tino Wallaart	105	3.3 Financiering	Wat is de credit rating van de provincie Noord-Holland?	Wij voeren periodiek gesprekken met zowel onze huisbankier als de BNG. Tijdens deze gesprekken wordt aandacht geschonken aan de financiele kengetallen van de provincie Noord-Holland. Wij hebben tot op heden geen onderzoek gedaan naar de credit rating van de provincie Noord-Holland.		Bestuur	Rommel
98	PvdA	Tino Wallaart	53	Programma 5 Natuur en Landelijk Gebied	Programma 5.5. Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Waaraan worden de voorziene uitgaven besteed (8,9 miljoen), nu uit het regeerprogramma blijkt dat het kabinet niet doorgaat met het NPLG?	Het Rijk heeft het NPLG stopgezet.Dit betekent niet automatisch dat ook het PPLG vervalt. Daarnaast blijven de opgaven in het landelijk gebied die onder 5.5 vermeld staan nog bestaan. Zie ook antwoord vraag 50.		Landelijk gebied	Beemsterboer
99	PvdA	Tino Wallaart	55	Beschermen en ontwikkelen van de natuur	SPUK L16. In de Begroting 2024 was een vergelijkbare tekst opgenomen. Hoe moeten wij de tekst van Begroting 2025 nu begrijpen? In de Begroting 2025 staat: 'In 2024 wordt uitsluitsel over de tweede tranche verwacht'. Wat is de precieze planning hiervoor?	Onze aanvraag wordt momenteel beoordeeld door het ministerie van LVVN. We verwachten in oktober 2024 een beschikking van het Rijk te ontvangen.		Landelijk gebied	Kocken
100	PvdA	Tino Wallaart	56	Beheren van natuur	In vergelijking met de begroting 2024 zijn de doelen voor beheren van de natuur aangepast. Bij is bij drie doelen is het woord 'effectief' weggehaald: doel 1, doel 3 en doel 5. Wat is de achtergrond van deze tekstwijziging? En wat betekent het voor de betreffende doelen in 2025	De opsomming van de doelen zijn tekstueel meer op één lijn gebracht; de inzet voor de beheerdoelen blijft ongewijzigd.		Landelijk gebied	Kocken
101	PvdA	Tino Wallaart	61	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	punt 3.1 (aquapunctuur etc). Klopt het dat er in regel 1 van deze alinea eigenlijk '2025' moet staan? De tekst is exact hetzelfde als in 2024. Wat is er in 2024 gebeurd en welke aanvullende doelen worden voor 2025 gesteld?	Ja dit klopt. In 2024 werd uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda waterrecreatie 2021-2025. Een aanvullende doelstelling voor 2025 zijn meekoppelkansen binnen de eigen organisatie en assets, voornamelijk de vaarwegen.		Bestuur	Rommel
102	PvdA	Tino Wallaart	64	Versterken kansrijke landbouw	Punt 3, 'We versterken en verduurzamen de landbouw'. In de begroting van 2024 was in deze doelstelling met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid slechts sprake van 'verduurzamen'. Welke door PS geaccordeerde beleidswijziging (in de voedselvisie of elders) vormt de grondslag van deze aanpassing? Wat houdt de geïntroduceerde versterking in en hoe verhoudt de inzet daarop zich in 2025 tot de verduurzaming?	We willen hier een sterke landbouw die in staat is bij te dragen aan de opgaven voor klimaat, stikstof, biodiverstieit en waterkwaliteit. Het betreft bijvoorbeeld bedrijfsopvolging en samenwerking. We willen geen afwenteling op het verdienvermogen. Dit is onderdeel van het GLB.		Landelijk gebied	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
103	PvdA	Tino Wallaart	64-66	Versterken kansrijke landbouw	Punt 7, PAS-melders etc. 'We overwegen om middelen beschikbaar te stellen'. Op pagina 66 staat bij de uitwerking van dit punt (7.1): 'Wij verwachten Rijksmiddelen om PAS-melders te legaliseren'. Hoe moet PS deze passages lezen? Alleen middelen beschikbaar stellen die het Rijk uittrekt? Of ook uit de eigen middelen geld uittrekken voor deze 'provinciale kop op landelijk beleid'? En om hoeveel geld gaat dit dan? Met welke dekking?	Wij verwachten dat het Rijk garant staat voor de kosten, omdat het Rijk verantwoordelijk is voor een oplossing in dit dossier, maar wij zijn bereid om zelf voor te schieten waar dat nodig is. Dat kan conform het GS-voorstel voor de inzet van de gereserveerde PPLG middelen (uiteraard gedeeltelijk). Ook onderzoeken wij of we gericht stikstofuimte kunnen aankopen om pasmelders te legaliseren.		Landelijk gebied	Beemsterboer
104	PvdA	Tino Wallaart	56	Het beheren van natuur	Hoe ontwikkelen de uitgaven voor faunaschade zich? Volstaat het bedrag van 2,5 miljoen per jaar extra (coalitieakkoord vanwege verlaging eigen bijdrage van 25 naar 5 procent) om binnen de begrote kaders te blijven?	De 2,5 miljoen extra was berekend op basis van taxatiedata uit voorgaande jaren. Uit prognoses blijkt dat het beschikbaar gestelde budget van 15,5 miljoen (waarin de 2,5 miljoen in is verwerkt) desondanks onvoldoende te zijn. Dat komt door andere ontwikkelingen zoals forse schades aan groentegewassen door houtduiven en ganzen en hogere schades aan zomergras. De huidige verwachting is dat we uitkomen op 23 miljoen voor dit jaar.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
105	PvdA	Tino Wallaart	55	Beschermen en ontwikkelen van natuur	Hoe ontwikkelen de middelen voor SKNL, het subsidie-instrument voor kwaliteitsverbetering van natuur en landschap, zich in de meerjarenbegroting? Is er al dekking gevonden om de regeling voort te zetten op lange termijn	De planning voor de SKNL is sluitend gemaakt op de begroting. De onderliggende programmering wordt in het PNN 2025 verklaard. In de voordracht aan PS over de programmering wordt dit nader geduid en het proces toegelicht waarbinnen de gestelde vragen kunnen worden beantwoord.		Landelijk Gebied	Kocken
106	PvdD	Ilona Haas	7	Financiële begroting in een oogopslag	Het vervallen van de vrijstelling MRB op elektrische voortuigen zal toch (hier staat het alsof het niet zo is) een positief effect op onze inkomsten hebben? Hoe groot is die impact?	Het vervallen van de vrijstelling heeft een positief effect op het expolitatiesaldo. In IPO verband is een berekening/schatting gemaakt van het effect. Deze berekening/schatting hebben wij bij de Kaderbrief verwerkt. Hierbij zijn we uitgegaan van een positief effect van per saldo €6,5 miljoen in 2025 en een positief effect van €32,5 miljoen in de jaren daarna.		Bestuur	Rommel
107	PvdD	Ilona Haas	11	Overzicht financiële ontwikkelingen	5.4 Welke maatregelen voor de verbetering van de waterkwaliteit vallen hieronder?	5.4 gaat over het verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water en een samenhangend pakket van maatregelen. Via het landbouwportaal zijn er bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden voor agrariërs voor o.a. bodemcoaching en watermaatregelen. Verduurzaming van bollenteelt is geen onderdeel van de uitgaven voor gezonde leefomgeving maar valt onder het onderdeel 5.6 versterken van kansrijke landbouw.		Landelijk Gebied	Kocken
108	PvdD	Ellinoor Jorna	13	Trends uit de Brede Basismonitor	Het gebruik van grondstoffen is gelijk gebleven in plaats van gedaald terwijl de provincie al langere tijd streeft naar een halvering in 2030 en volledig circulair in 2050. Welke concrete stappen worden er nu gezet om deze doelen toch te behalen? Gaan we deze doelen naar schatting nog halen?	Als de huidige trends en ontwikkelingen zich voortzetten, zal naar verwachting in 2030 het grondstofgebruik niet gehalveerd zijn. De concrete stappen die wij zetten op het gebied van circulaire grondstoffen kunt u in de huidige Actieagenda Circulaire Economie lezen. Heel kort samengevat zijn dit onder meer: het aanstellen van een ketenaanjager en een circulaire ambassadeur, een subsidieregeling voor circulaire ketens, een onderzoek naar afvalstromen en een onderzoek naar de ruimtelijke mogelijkheden van de teelt van biogrondstoffen. In januari wordt de het eindconcept van de uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie besproken met de commissie bestuur. Hierin staat toegelicht wat de provincie de komende jaren gaat doen om de transitie te versnellen.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
109	PvdD	Ilona Haas	14	Trends uit de Brede Basismonitor	“Tot 2024 is in provincie Noord-Holland ruim 52 duizend hectare Natuurnetwerk Nederland (NNN) ingericht. Hiermee ligt het percentage ingerichte natuur op 93 procent van de totale doelstelling voor 2027.” Veel van die 52.000 ha NNN was al natuur, zoals de duinen. Hoeveel van de 52.000 ha was al natuur, aan het begin van NNN (1990)?	Deze vraag is niet te beantwoorden binnen het tijdbestek dat beschikbaar is voor de beantwoording van deze technische vragen, omdat het nalopen van oude documenten uit de jaren negentig veel uitzoekwerk vraagt.		Landelijk Gebied	Kocken
110	Volt	Julia Schneemann	6	Natuur en Landelijk gebied	In 2028 is de begroting voor natuur en landelijk gebied gehalveerd ten opzichte van 2025. Wat verklaard deze daling?	Deze daling betreft een optelling van de tabellen zoals opgenomen onder 'Programma 5 Natuur en Landelijk Gebied', Beleidsdoelen 5.1 t/m 5.6 (pagina's 53 t/m 67). Deze daling wordt voor het grootste gedeelte verklaard door lagere uitgaven t.l.v. de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg, diverse Specifieke Uitkeringen (SPUK's) en het stoppen van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied.		Landelijk Gebied	Kocken
111	PvdD	Angeline Egbers	14	Trends uit de Brede Basismonitor	“De luchtkwaliteit in Noord-Holland is de afgelopen jaren verbeterd.” Hoever ligt de luchtkwaliteit in Noord-Holland van de WHO-advieswaarden uit 2005?	De luchtkwaliteit bestaat uit kwaliteit van fijnstof en de concentratie stikstofdioxide (NO2). De WHO-advieswaarde van 2005 voor fijnstof is het jaargemiddelde van de concentratie PM2,5 lager is dan 10 µg/m3 en het jaargemiddelde van de concentratie PM10 lager is dan 20 µg/m. Voor Noord-Holland was dit in 2023 respectievelijk 7 µg/m3 voor PM2,5 en 14 µg/m3 PM10. De waarden liggen daarbij 3 µg/m3 en 6µg/m3 onder de WHO-advieswaarde uit 2005. De gemiddelde concentratie van NO2 in Noord-Holland was in 2023 10 µg/m, dit ligt 30µg/m onder 40 µg/m3 advieswaarde van WHO in 2005.		Leefomgeving	Olthof
112	Volt	Julia Schneemann	55	Natuur en landelijk gebied	Hoeveel hectare NNN wordt er tot 2027 gerealiseerd? Hoe veel hectare is de resterende opgave dan nog?	De restantopgave per 1 januari 2024 is 4116 ha. Afgelopen jaar hebben we ca. 140 ha NNN gerealiseerd. Verwachting is dat we de komende jaren ook circa 150 ha per jaar zullen realiseren.		Landelijk Gebied	Kocken
113	PvdD	Ilona Haas	14	Trends uit de brede basismonitor	Kan de monitoring van de basiskwaliteit natuur toegevoegd worden aan het monitoren van de kwaliteit van de natuur?	Momenteel bestaat er nog geen landelijke werkwijze voor de monitoring van de basiskwaliteit natuur. We zullen in overleg met het ministerie, in IPO verband, nader uitwerken of en op welke wijze de bestaande monitoring eventueel zal moeten worden uitgebreid. Dit zal dan ook de voorwaarden betreffen zoals inbedding in het reeds bestaande Netwerk Ecologische Monitoring, te betrekken partijen en benodigde budgetten.		Landelijk Gebied	Kocken
114	Volt	Julia Schneemann	55	Natuur en landelijk gebied	Er wordt geschreven dat de lasten van de reserve Groen slechts tot en met 2025 zijn opgenomen, omdat de reserve anders negatief uitkomt. Hoe wordt dit gat opgevuld zodat de reserve dan niet negatief uitkomt?	Om de begroting sluitend te maken is nu bijna alle programmering uit 2026 geschrapt. Dit is niet houdbaar, dus komen we bij de EBW met een herprogrammering om de pijn te verdelen over 2 jaren. Dit dreigend tekort vraagt om een gesprek over het vervolg met het Rijk, maar ook binnen de provincie en de inzet van extra eigen middelen voor de afronding van het NNN.		Landelijk Gebied	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
115	Volt	Julia Schneemann	57	Natuur en landelijk gebied	Kunnen we inzicht krijgen in de specifieke kosten per beleidsdoel van 'beheren van natuur', bijvoorbeeld: geld dat gaat naar agrarisch natuurbeheer, geld dat gaat naar invasieve exoten, of de tegemoetkoming van schade aan agrarische ondernemers?	Op verzoek van Provinciale Staten worden in de Begroting baten en lasten gepresenteerd per beleidsdoel en niet per taak of activiteit. Omdat het beheren van natuur een grote verscheidenheid aan activiteiten omvat zijn deze, afhankelijk van hun aard, onderdeel van bijna alle Beleidsdoelen vallend onder 'Programma 5 Natuur en Landelijk Gebied', waarbij per Beleidsdoel de diverse activiteiten over het algemeen ook nog eens uit meerdere dekkingsbronnen worden gedekt. Vanwege deze enorme verscheidenheid aan activiteiten, de daarmee samenhangende dekkingsbronnen en de spreiding over de diverse Beleidsdoelen waarvoor ze worden ingezet, is het op basis van de huidige begrotingsopzet niet mogelijk het door u gewenste totaalinzicht te verstrekken.		Landelijk Gebied	Kocken/Beemsterboer
116	Volt	Julia Schneemann	60	Natuur en landelijk gebied	Tussen 2026 en 2027 nemen de begrootte lasten sterk af. Dit wordt deels verklaard door het stoppen van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied, (9.6 miljoen), wat is de verklaring voor de overige 1.7 miljoen?	Dit betreft de geraamde onttrekking uit de Reserve Cofinanciering Wadden en heeft betrekking op project 'Building with Nature' waarvan de grootste kosten geraamd zijn in 2026.		Landelijk Gebied	Kocken
117	PvdD	Ellinoor Jorna	17	1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur	"2.2 Vanaf 2025 zijn er extra middelen voor communicatie en participatie. Deze middelen gaan naar activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, deelname aan Pride en aandacht voor het koloniale verleden (Keti Koti)." 1. Over wat voor activiteiten hebben we het dan, zijn hier voorbeelden van? 2. Waarom is gekozen voor het richten op Keti Koti voor de aandacht voor het koloniale verleden? Gebeurt dit ook gedurende de rest van het jaar en zo ja, op welke manier? 3. Deelname aan de Pride schept het beeld van een inclusieve provincie maar er staat niets in het stuk over LHBTI rechten. Is er geld beschikbaar voor het ondersteunen van de veiligheid en inclusie van gemarginaliseerde groepen? 4. Wordt er hiervoor ook overlegd met belangenorganisaties zoals COC en The Black Archives?	1. Voorbeelden voor 2025 zijn onder meer de participatie rond Regie op de Ruimte (nieuwe Omgevingsvisie), de activiteiten uit het scholierenprogramma (gastles Belastingbazen, provinciespel, break-in box voor MBO, kinderpersconferentie en verschillende scholierenchallenges), de deelname aan de Canal Parade en Pride March van Pride Amsterdam, sponsoring van Keti Koti Festival en het organiseren van verschillende Keti Koti Dialoogtafels. 2. De aandacht voor het koloniaal verleden is breder. In 2022 en 2023 zijn er rond het jubileumjaar van de afschaffing van de slavernij al twee exposities georganiseerd in het provinciehuis. In 2024 was er een expositie in het kader van het koloniaal verleden in Indonesië. Daarna is in overleg met Provinciale Staten besloten elk jaar aandacht te blijven vragen voor het koloniaal verleden door het sponsoren van het Keti Koti Festival, het organiseren van Keti Koti Dialoogtafels en het beschikbaar stellen van het provinciehuis voor activiteiten rond dit thema. Zo vond op 17 juni de Noord-Hollandse Tula-herdenkingsdag plaats in het provinciehuis. 3. Naast deelname aan Pride is er ook intern binnen de provinciale organisatie een beleid op het gebied van diversiteit en inclusie, onder andere gericht op de genoemde groepen. Dit gebeurt echter niet vanuit dit communicatiebudget, maar vanuit de budgetten voor bedrijfsvoering. 4. Ja. Beide genoemde organisaties zijn, net als andere belangenorganisaties, betrokken (geweest) bij verschillende genoemde activiteiten.		Bestuur	Van Dijk

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
118	PvdD	Henrice Vonck	23	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving	Bij Maatschappelijk doel: “Dit doet de provincie samen met andere overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven, door zich te committeren aan het landelijk klimaatakkoord. En aan de afspraken die daarna zijn gemaakt: een reductie van 55 procent CO2 ten opzichte van 1990 (..).” In de “Noord-Hollandse Klimaataanpak” staat op blz. 5: “Per transitiepad staat de huidige inzet beschreven die de circa 30 procent reductie oplevert. Onder Strategische keuzes formuleren we wat nodig is om de doelstelling van 55 procent te halen.” Is in de Begroting 2025 geld begroot voor de uitvoering van maatregelen om de doelstelling 55% te gaan halen? (dus uitvoering van strategische keuzes)	Nee, de begroting 2025 programmeert nog niet op de doelstelling 2025. In het voorjaar van 2025 ontvangt u de volgende provinciale prognose voor de reductie van broeikasgassen in 2030 (tov 1990). De ambitie in het Coalitieakkoord om te monitoren en bij te sturen om de doelstelling te halen vergt een cyclische en adaptieve werkwijze. Deze werkwijze is in de Noord-Hollandse Klimaataanpak opgenomen. Deze wordt naar verwachting september 2024 vastgesteld. Hierna is het klimaatbeleid gekoppeld aan de P&C cyclisch en kan ook in de begrotingscyclus gestuurd worden op de klimaatdoelen.		Leefomgeving	Kocken
119	Volt	Maik de Weerdt	17	programma 1. Bestuur, 1.1 faciliteren van provinciaal bestuur.	In het verleden is er €100.000,- toegezegd voor burgerparticipatie. Hoeveel middelen zijn specifiek begroot specifiek voor activiteiten voor inwonersparticipatie, zoals genoemd in 2.2 op p17?	Er is geen apart budget van 100.000 euro voor burgerparticipatie, wel zijn er in het coalitieakkoord extra middelen beschikbaar gesteld voor communicatie en participatie. Hieruit worden meerdere activiteiten gefinancierd (zie ook vraag 117). Het deel dat naar participatie gaat is bedoeld om een impuls te geven aan vernieuwende vormen van participatie en het professionaliseren van participatie binnen de organisatie. Voorbeelden daarvan zijn de inwonersparticipatie rond de bereikbaarheid van de kust in 2023 en de geplande inwonersparticipatie rond de nieuwe Omgevingsvisie vanaf 2025. Maar daarnaast wordt inwonersparticipatie per onderwerp of project gefinancierd uit de daarvoor beschikbare budgetten.		Bestuur	Van Dijk
120	PvdD	Ilona Haas	23	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving	Bij Maatschappelijk doel: gezonde leefomgeving gaat niet alleen over uitstoot van gevaarlijke stoffen, maar ook om het gebruik van pesticiden en afvalwaterlozingen. Is in het bedrag voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving ook maatregelen ter vermindering van het gebruik van pesticiden en vermindering van afvalwaterlozingen opgenomen?	Ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen is er geen budget opgenomen bij gezonde leefomgeving. De provincie heeft vanuit gezonde leefomgeving geen formele publiekrechtelijke rol: wij zijn niet normstellend, wij bepalen niet of stoffen-/ middelen zijn toegestaan (dat wordt Europees/nationaal bepaald), wij zijn geen bevoegd gezag van de landbouwbedrijven die gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en wij controleren het gebruik niet. Ten aanzien van afvalwaterlozingen heeft de provincie een formele rol bij indirecte lozingen door bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag op het riool; voor directe lozingen is Rijkswaterstaat en de waterschappen verantwoordelijk. De afgelopen twee jaar heeft de provincie samen met de andere hebben waterketenpartners in Noord-Holland (gemeenten, HHNK, PWN, RWS en omgevingsdiensten en de provincie) gewerkt aan de pilot ‘Grip op indirecte lozingen'. De pilot is in maart 2024 afgerond. Het is de bedoeling om een doorstart te maken met een programmatische aanpak voor de komende twee jaar om de taak op orde te krijgen. Daarna kan deze taak in de reguliere vth-aanpak worden ondergebracht. De provincie heeft structureel budget voor 2 fte toegekend aan de OD NZKG voor extra capaciteit en kennisontwikkeling op het gebied van indirecte lozingen.		Leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
121	PvdD	Henrice Vonck	23	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving	Bij Maatschappelijk doel: hoeveel van de begroting wordt besteed aan energiebesparing?	Uitgangspunt van de aanpak is eerst zoveel mogelijk besparen (door bijvoorbeeld te isoleren) en de energie die je dan nog nodig hebt zoveel mogelijk duurzaam op te wekken (bijvoorbeeld met zonnepanelen en warmtepompen). Door deze gecombineerde aanpak is er geen onderscheid te maken in welk deel van de begroting naar energiebesparing gaat. De provincie richt zich bij energiebesparen op bedrijven onder andere door stimulerend toezicht via de omgevingsdiensten en de inzet van fixers. Gemeenten worden door de provincie ondersteund bij het stimuleren van energiebesparing in de gebouwde omgeving door kennisdeling via het servicepunt duurzame energie (SPDE).		Leefomgeving	Kocken
122	Volt	Maik de Weerdt	17	Programma bestuur, verbonden met andere programma's als Programma 3 Ruimte en Wonen en Programma 5 Natuur en Landelijk gebied	Hoeveel middelen zijn per programma begroot voor inwonersparticipatie? Hoe worden inwonersparticipatietrajecten in inhoudelijke programma's (bijvoorbeeld Noord-Hollandse klimaataanpak & actieagenda wonen) bekostigd?	De inwonersparticipatietrajecten worden per programma of project apart begroot in de totale programma- of projectbegroting. Er is daarom geen compleet overzicht van alle middelen per programma beschikbaar. Daarnaast is er bij Communicatie geld beschikbaar voor het stimuleren van innovatieve vormen van participatie en het verder professionaliseren van participatie in de organisatie (zie ook vraag 117 en 119).		Bestuur	Van Dijk
123	PvdD	Henrice Vonck	24	2.1 Bijdragen aan de energietransitie	Onlangs verscheen in het nieuws dat de Europese rekenkamer de conclusie heeft getrokken dat een miljard van de aangevraagd subsidies uit het Europese klimaatfonds, ingesteld tijdens corona, niet aan de juiste doelen is besteed. Heeft deze conclusie betrekking op Noord-Hollandse aanvragen? Zo ja, welke? Wat zijn hiervan de gevolgen?	Het rapport 'Speciaal verslag 14/2024: Groene transitie – Onduidelijke bijdrage uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit' van de Europese Rekenkamer is niet direct te herleiden tot projecten in de provincie Noord-Holland. De enige middelen uit het coronaherstelfonds die de provincie heeft ingezet, waren de REACT-EU-gelden. Dit was een aanvullend fonds gekoppeld aan het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), bedoeld ter bevordering van innovatie in het MKB en de groene transitie. Noord-Holland heeft deze middelen uitgezet via het reguliere EFRO-programma Kansen voor West (KVW). Hieraan waren dezelfde strenge voorwaarden verbonden als bij KVW, inclusief dezelfde controlemechanismen via het programmabureau van KVW.		Leefomgeving	Kocken
124.a	Volt	Maik de Weerdt	43-50, 209	Programma 4 bereikbaarheid: 4.1 Realiseren perspectief mobiliteit	Hoeveel middelen zijn begroot voor programma Focus Smart Mobility? En specifiek voor welke activiteiten?	Voor de uitvoering van de Focus is bij vaststelling in 2021 een bedrag van € 6.800.000 beschikbaar gesteld. Eerder is besloten de resterende middelen uit het Uitvoeringsprogramma Smart Mobility 2018 -2021 toe te voegen aan dit programma. Het totaal aan provinciale middelen komt daarmee op € 8.766.440. Ook is afgesproken een verkenning uit te voeren naar aanvulling op de provinciale middelen, door cofinanciering via Europese- en Rijkssubsidies en fondsen. Deze verkenning is inmiddels afgerond en heeft aanvullende middelen van € 2.233.560 opgeleverd. De totale begroting komt daarmee op € 11.000.000. Aan uw staten is in januari 2023 de voortgangsrapportage over 2022 aangeboden en in juni 2024 de voortgangsrapportage over 2023. Hierin zijn zowel de middelen en activiteiten verantwoord als een prognose over de besteding van middelen en de uitvoering van activiteiten in 2025.	Document NoordHolland - Brief aan PS over voortgangsrapportage 2023 Uitvoering Focus Smart Mobility 2022-2025 en afdoening Motie M169-2023 - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)	Ruimte	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
124.b							Document NoordHolland - Brief aan PS over voortgangsrapportage 2023 Uitvoering Focus Smart Mobility 2022-2025 en afdoening Motie M169-2023 - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)		
125	PvdD	Henrice Vonck	24	2.1 Bijdragen aan de energietransitie	Wat is de stand van zaken van de nieuwe landelijke wettelijke geluidsnorm voor windturbines: zowel wat betreft proces (wanneer kunnen we deze verwachten) als inhoud (dB's, aan bron, afstand e.d.)?	De consultatieronde voor de nieuwe milieunormen is afgesloten en reactie op de ingediende zienswijzen wordt nu voorbereid. De planning is om het in het najaar 2024 in de beide kamers te behandelen en de nieuwe normen op 1 juli 2025 in werking te laten treden. De oude wettelijke normen waren 47 dB Lden (24 uurs gemiddelde) en 41 dB Lnight. In het concept zijn de volgende nieuwe normen opgenomen: Standaardwaarde: 45 dB Lden en 39 dB Lnight op geluidgevoelig gebouw; lokaal maatwerk mogelijk tot grenswaarden 47 dB Lden en 41 dB Lnight; afwegingsruimte lagere waarde dan standaardwaarde als daar aanleiding toe is op grond van cumulatie of aard van het gebied; extra toeslag van 5dB bovenop de geluidsnorm voor tonaal geluid; Uitzondering voor gebouwen met functionele binding windpark zoals molenaarswoning. Er is geen norm voor laagfrequent geluid opgenomen.		Leefomgeving	Kocken
126	PvdD	Henrice Vonck	24	2.1 Bijdragen aan de energietransitie	3.1 Met het energiebespaarakkoord hebben gemeenten, provincie en Omgevingsdiensten afspraken gemaakt om bedrijven via stimulerend toezicht te wijzen op hun plicht om energiemaatregelen te implementeren. Voor grote bedrijven ligt de bevoegdheid bij de provincie. Hoeveel bedrijven in Noord-Holland voldoen op dit moment aan de energie besparingsplicht? En welke maatregelen worden er genomen voor de bedrijven die hier niet aan voldoen?	Dit beeld ontbreekt op dit moment nog. De OD NZKG heeft nog niet van alle bedrijven hun energiebesparingsvoorstellen ontvangen en is bezig met de beoordeling van de reeds ontvangen voorstellen. Medio 2025 is deze vraag wel te beantwoorden.		Leefomgeving	Kocken
127	PvdD	Ilona Haas	27	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	Bij 2.1 (VTH): Wat wordt gedaan tegen het verder verslechteren van de natuur en met welk programma en met welke middelen (vanuit integraal werken) wordt hierop geanticipeerd?	Dit staat in het VTH-uitvoeringsprogramma (VTHUP) van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Die van 2024 is op 22 januari 2024 in de Commissie Leefomgeving is behandeld. Voor 2025 wordt eind 2024 weer een VTHUP op- en vastgesteld en aan uw Staten toegestuurd.	https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/d8e6c90f-a786-4a34-bde8-9c4d4b869a8a?documentId=6ccfcea1-f97b-408f-9c0d-1958f9fc61e3&agendaItemId=cfa8256f-3862-4822-b82d-cbe1f051be51	Leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
128	PvdD	Marieke van Aesch	27	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	“We richten ons op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn: • Beschermen van de grondwaterkwaliteit voor de openbare drinkwatervoorziening.” Betekent dit dat de provincie het gebruik van landbouwbestrijdingsmiddelen zowel in grondwaterbeschermingsgebieden als in drinkwaterwingebieden niet toestaat?	De provincie heeft een verbod milieubelastende activiteiten (waaronder telen van gewassen in de openlucht) opgenomen voor de waterwingebieden (artikel 4.55 Omgevingsverordening). In deze gebieden mogen dus geen gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Voor de grondwaterbeschermingsgebieden sluiten wij aan bij de gebruiksbepalingen van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het Ctgb bepaalt of een middel wordt toegelaten op de Nederlandse markt en legt daarbij, indien nodig, restricties op voor het gebruik binnen grondwaterbeschermingsgebieden. Op dit moment gelden restricties voor 174 middelen binnen deze gebieden voor drinkwater.		Leefomgeving	Kocken
129	PvdD	Jaap Hollebeek	27	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	Eerste alinea: Behouden van zware industrie versus negatieve effecten voor volksgezondheid: Wat levert de zware industrie Noord-Holland op versus de kosten die gemaakt worden voor preventie van de negatieve effecten op de volksgezondheid én de kosten van gezondheidszorg door de negatieve effecten? Wie krijgt de baten en wie de lasten?	Deze alinea beoogt geen analyse te geven over baten/lasten in welke vorm dan ook van zware industrie, maar geeft weer voor welke twee belangen de provincie aan de lat staat.		Leefomgeving	Olthof
130	PvdD	Angeline Egbers	27	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	Tekst: 1.1 De provincie is medeondertekenaar van het Schone Luchtakkoord en voert de gemaakte afspraken uit. De provincie houdt een eigen regionaal luchtmeetnet in stand voor het meten van de luchtkwaliteit. (….) In 2024 is het regionaal luchtmeetnet geëvalueerd. Deze evaluatie leidt mogelijk tot enkele aanpassingen in 2025. Met eNOse en Hollandse Luchten gaan we de komende jaren verder. We willen de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen terugdringen en volgen hierin nauwgezet het rijksbeleid. Is er geld gereserveerd voor geavanceerde meetapparatuur, gezien de motie ‘onafhankelijk meten’ M191-2023 en M47-2024 over hetzelfde onderwerp: “Positieve houding naar motie Teunissen”?	De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) voert bij Tata Steel ook eigen metingen uit aan de hand van een meetprogramma, bijvoorbeeld bij de Kooks- en gasfabriek 2. Daar is dus geld voor opgenomen in de begroting. Ook is er geld voor verschillende meetsystemen in de omgeving van Tata Steel (o.a. het luchtmeetnet, de e-noses en de depositieonderzoeken door het RIVM). Het is aan het ministerie van IenW om invulling te geven aan de motie Teunissen. Zoals in motie M47-2024 is uitgesproken staat de provincie positief tegenover de motie Teunissen. De meeste recente stand van zaken vanuit IenW is weergeven in een brief van 5 september 2024 (zie link hiernaast).	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/09/05/voortgangsbrief-actieagenda-ovv-industrie-en-omwonenden	Leefomgeving	Olthof
131	PvdD	Angeline Egbers	28	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	Tekst: 1.6 Voor 2025 hebben we middelen opgenomen voor verschillende onderzoeken. Zo gaan we onder andere nader onderzoek doen naar de hoeveelheid en samenstelling van grof stof in de lucht in de IJmondregio en naar de samenstelling van metalen in de lucht. Vraag: Hier wordt specifiek genoemd ‘grof stof’. Wat is de inzet op fijn stof? En zijn aanbevelingen van het RIVM meegenomen op dit aspect, bijvoorbeeld die uit het rapport “Onderzoek naar de herkomst van neergedaald stof en stoffen in de lucht in de IJmondregio” van 2021?	Voor het monitoren van fijnstof is het reguliere luchtmeetnet ingericht, met analyses op hoeveelheid en samenstelling. Dit najaar komt het RIVM met een evaluatie van het provinciale luchtmeetnet, met daarbij rekening houdend relevante onderzoeken van afgelopen jaren. Als de evaluatie van het luchtmeetnet aanleiding geeft tot eventuele aanpassingen aan het meetnet, kunnen we die overwegen.		Leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
132	PvdD	Angeline Egbers	29	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	2.2. Daarnaast zet de provincie vanaf 2025 extra middelen in voor het intensiveren van de VTH-taken. Vraag: welke VTH-taken worden geïntensiveerd? Kunt u dit specificeren?	Het gaat om extra middelen voor het intensiveren van de VTH-taken van omgevingsdiensten, waarvoor binnen de bestaande begroting van de provincie al middelen beschikbaar zijn gesteld. Zoals de structurele financiering voor het uitvoeren van het soortenmanagementplan (SMP) en de extra VTH-werkzaamheden voor de verduurzaming van Tata Steel door middel van de productie groen staal (ook voor de benodigde natuurvergunningen). Welke VTH-taken precies worden uitgevoerd in 2025 wordt vastgelegd in de VTH-uitvoeringsprogramma's 2025, die we u eind 2024 toesturen.		Leefomgeving	Olthof
133	PvdD	Angeline Egbers	30	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	Voor Tata steel is in 2023 €740.000 incidenteel budget ontvangen. Hiervan wordt €570.000 meegenomen naar 2024. Vraag: Van wie is in 2023 € 740.000 incidenteel budget voor Tata Steel ontvangen en op welke manier mag/moet dat (zo mogelijk concreet) besteed worden?	Dit budget is door Provinciale Staten zelf beschikbaar gesteld uit de eigen begroting. Dit geld wordt in 2024 besteed aan juridische adviezen rond het dossierTata Steel, verschillende onderzoeken (stofdepositie onderzoek RIVM, een opiniepeiling en het meten van grofstof in de omgeving), inhuur ter ondersteuning en advisering van de besluitvorming over het project Groen-Staal en aan een advies over de vormgeving van een Omgevingsoverleg in de IJmond.		Leefomgeving	Olthof
134	PvdD	Angeline Egbers	30	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	•In de jaren 2025 tot en met 2028 zijn de lasten opgenomen voor lopende bodemsaneringsprojecten en de subsidieregeling voor loodverontreiniging. •Incidenteel is in 2024 voor de bodemsanering van het CINDU-terrein in Uithoorn een bedrag van € 2,5 miljoen opgenomen. In hoeverre worden kosten voor bodemsanering verhaald op de vervuiler(s)? Dezelfde vraag geldt voor de bodemsanering van het CINDU-terrein in Uithoorn: worden kosten op de vervuiler verhaald?	Bij bodemsanering wordt altijd nagegaan of het juridisch mogelijk is kosten te verhalen op de veroorzaker of de schuldig eigenaar. Indien dit niet het geval is, stelt het Rijk aan de provincie budget beschikbaar om een locatie indien nodig te saneren. Voor het Cindu terrein heeft het Rijk ca 30 jaar geleden een overeenkomst gesloten met de veroorzaker, waarin is vastgelegd dat de veroorzaker een aantal beheersmaatregelen treft en betaalt en dat aanvullende maatregelen indien nodig voor rekening van het Rijk zijn. Nu is gebleken dat aanvullende maatregelen nodig zijn, heeft het Rijk hiervoor budget beschikbaar gesteld aan de provincie.		Leefomgeving	Olthof
135	PvdD	Angeline Egbers	30	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	•Ook is in 2024 incidenteel € 325.000 opgenomen voor PFAS-onderzoeken. Vraag: Welke PFAS-onderzoeken zijn of zullen worden gedaan? Wat is de taak van de provincie hierbij? In de begrotingstekst wordt bij 3.4 hiervoor een indicatie gegeven: “Het doel is het aanpakken van knelpunten in de uitvoering en het beheer van projecten en knelpunten op het gebied van mogelijk conflicterende beleidskaders.” Kunt u hierin concreter zijn? Dus: Om welke projecten gaat het? Wat zijn voorziene knelpunten in de uitvoering en het beheer en heeft u een voorbeeld van conflicterende beleidskaders?	De €325.000 is afkomstig van het Rijk en wordt ingezet om locaties met de verdenking van het voorkomen van PFAS (aangeduid als aandachtslocaties) te onderzoeken om na te gaan of er daadwerkelijk PFAS voorkomt, of PFAS risico's voor de volksgezondheid oplevert en om eventueel sanerende maatregelen te treffen. De locaties zijn vaak locaties waarop blusschuim met PFOS is gebruikt. Ook is onderzoek gedaan naar risico's van PFAS in duintuinen, omdat deze door sea spray een meer dan gemiddelde PFAS belasting kennen. Zowel voor de duintuinen als voor andere locaties zijn er vooralsnog geen aanwijzigingen dat er risico's voorkomen waarvoor sanerende maatregelen nodig zijn. Voorbeeld van voorziene knelpunten zijn natuurbeheer en bodembeleid. Vanuit natuur is het wenselijk plagsel af te voeren naar buiten het gebied, maar vanuit bodembeleid is dit niet mogelijk omdat plagsel meer PFAS bevat dan in gebieden elders. Meer onderzoek doen naar sea spray en PFAS moet bijdragen aan inzicht en oplossingsrichtingen. Voorbeeld van conflicterende beleidskaders zijn bodembeleid en de KRW, waarbij regels voor grondverzet de toepassing van grond met (lage) PFAS gehalten binnen een gebied mogelijk maakt (stand still) maar de KRW geen toename van stoffen naar het grondwater toelaat.		Leefomgeving	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
136	VVD	Klaas-Jeroen Terwal	7	Financiële begroting in één oogopslag	Onder het kopje ‘moeilijke keuzes’ wordt gesteld dat een aantal onzekerheden een forse impact kunnen hebben op de financiën, waaronder de vervallen vrijstelling motorrijtuigenbelasting op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. Kunt u, nu de Miljoenennota, de Rijksbegroting en het Belastingplan voor 2025 bekend zijn gemaakt op Prinsjesdag, een eerste duiding geven hoe de twee genoemde onzekerheden zich ontwikkelen?	Uit de stukken blijkt dat kortingspercentages op het MRB-tarief voor emissievrije personenauto's zijn aangepast ten opzichte van de Voorjaarsnota. Het kortingspercentage was eerst 40% in de jaren 2026 t/m 2028 en 35% in 2029 en 30% in 2030. Uit de Miljoenennota blijkt dat dit percentage is gewijzigd naar 25% en dat de korting na 2029 stopt. Uit de Voorjaarsnota is eerder al gebleken dat het Rijk provincies gaat compenseren voor de korting op de tarieven. Wat de eventuele gevolgen zijn voor de totale omvang van deze compensatie is niets gemeld in de stukken. Wij gaan ervan uit dat de provincies conform de afspraken uit de Voorjaarsnota gecompenseerd blijven worden. Over de invoering van het nieuwe verdeelmodel van het provinciefonds zijn geen concrete of nieuwe meldingen gedaan.		Bestuur	Rommel
137	PvdD	Ilona Haas	158	Klimaatbegroting	Wordt bij het energieneutraal maken van gebouwen ook nagedacht over het beperken van energiegebruik? Wordt kerstverlichting ingeperkt?	Bij het energieneutraal maken van de panden werken we volgens de “trias energetica”. De eerste stap hiervan is dat we de energievraag beperken. Aan de hand van infrarood beelden en zogenaamde blowerdoortesten bepalen waar deze maatregelen moeten worden toegepast. Ook energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder worden jaarlijks uitgevoerd. Na deze isolerende en overige maatregelen maatregelen passen we stap twee van de trias energetica toe, namelijk het gebruik van duurzame energie. We gaan de panden verwarmen zonder het gebruik van fossiele brandstoffen, d.m.v. warmtepompen. De energie die daarbij gebruikt wordt komt uit hernieuwbare bronnen zoals zonne- en windenergie die we inkopen. Uiteindelijk gaan we het equivalent van ons verbruik op onze eigen gronden willen opwekken. Stap drie van de trias energetica, het efficiënt gebruiken van fossiele brandstoffen blijft bij ons achterwege omdat wij uiteindelijk geen fossiele brandstoffen meer gebruiken. Voor wat betreft de kerstverlichting in provinciale panden staan er kerstbomen in 4 panden. De verlichting hiervan is ledverlichting met een minimaal energieverbruik. De verlichting staat jaarlijks ongeveer 2 weken alleen gedurende openingstijden aan.		Leefomgeving	Kocken
138	PvdD	Henrice Vonck	34	3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening	“Een evenwicht bereiken tussen duurzame (internationale) bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.” Wat verstaat de provincie onder een ‘duurzame (internationale) bereikbaarheid?	Duurzame internationale bereikbaarheid verwijst naar het streven om internationale connectiviteit te behouden en te verbeteren op een manier die zo schoon, slim en veilig mogelijk is. Naast impact op milieu, klimaat en gezondheid gaat het daarbij ook om economisch voordelig en sociaal verantwoord. Dit kan worden bereikt door een integrale mobiliteitsbenadering waarbij verschillende transportmogelijkheden, zoals luchtvaart en treinverkeer, optimaal worden benut en beter worden afgewogen. Schiphol en andere (Nederlandse) luchthavens kunnen beter samenwerken binnen een multimodaal systeem, waarbij nieuwe technologische ontwikkelingen, zoals elektrisch vliegen en alternatieven voor korte afstandsvluchten, integraal tegen elkaar worden afgewogen en in samenhang worden ingezet.		Ruimte	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
139	PvdD	Jaap Hollebeek	35	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	Is uitvoeren van de 'Agenda Natuurinclusief' een ambitie van de provincie? Deze gaat namelijk ook over het domein Bouwen. Zie ook de Omgevingsvisie: nieuwe ontwikkelingen natuurinclusief. Maar over natuurinclusief bouwen is in Programma 3 niets terug te vinden. Klopt dat? Is er, en zo ja hoeveel, geld beschikbaar voor het natuurinclusief inrichten van de openbare ruimte in het algemeen en nieuwe woonwijken specifiek?	Ja, het uitvoeren van de Agenda Natuurinclusief is een ambitie van de provincie. Natuurinclusief bouwen valt onder onze samenwerking op "toekomstbestendig bouwen". Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het natuurinclusief inrichten van de openbare ruimte, daar zijn geen provinciale middelen voor. Voor het natuurinclusief inrichten van nieuwe woonwijken (ook een verantwoordelijkheid van gemeenten) zijn soms middelen beschikbaar als onderdeel van de bijdrage aan gemeenten in de integrale gebiedsontwikkeling voortvloeiend uit de woondeals. Waar mogelijk combineren we gemeentelijke projecten met onze provinciale opgave vanuit de Bossenstrategie.		Ruimte	Beemsterboer
140	PvdD	Ilona Haas	37	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	"6.1 Voor het circulair en biobased bouwen sluit de provincie aan op marktontwikkelingen. Ook geven we steun, waar nodig en mogelijk, bij het vinden van ruimte voor de opslag van circulaire bouwmaterialen." Stimuleert de provincie ook marktontwikkelingen, zoals de teelt van biobased materialen via landbouwtransitie bevorderen, en korte ketens met bouwers en projectontwikkelaars van de grond krijgen?	Er zijn geen acties die puur gericht zijn op teelt van biobased materialen en ketenvorming, er wordt namelijk gebruik gemaakt van openstaande subsidieregelingen, onder meer de subsidieregeling voor het uitvoeren van een innovatief samenwerkingsproject dat zich richt op het (door-)ontwikkelen of praktijkrijp maken van nieuwe concepten, producten of diensten die bijdragen aan de transitie naar een duurzame en toekomstbestendige landbouw en de uitwisseling van kennis hierover. Zoals in de Actieagenda Wonen opgenomen gaan we op basis van de huidige initiatieven en stimuleringsmaatregelen (vanuit wonen, zie ook vraag 67) vanuit de provincie een ketenaanpak biobased bouwen voor Noord-Holland formuleren die aansluit bij Nationale Aanpak Biobased Bouwen. Deze aanpak zal zich met name gaan richten op de vraag naar biobased bouwmaterialen. De staten worden hierover in 2025 geïnformeerd.		Ruimte	Beemsterboer
141	PvdD	Ilona Haas	40	3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	"2.3 We willen beter voorbereid zijn op extreme weersituaties. Hiertoe voeren we met de regionale partners een studie uit die zicht geeft op de impact, om vervolgens tot voorstellen te komen voor een maatregelenpakket en een uitvoeringsplan (2025)." Wordt hierbij ook rekening gehouden met dieren die bijv. bij extreme regenval in veiligheid moeten worden gebracht?	De regionale stresstesten die uitvoert moeten worden door de samenwerkende gemeenten klimaatadapatie (zg werkregio's klimaatadapatie) voeren hun stresstesten uit aan de hand van een landelijke standaard. Deze is voornamelijk gericht op de bebouwde omgeving en niet op de functies of mens, flora en fauna. Wel is het ministerie van LVVN bezig met diverse studies en stresstesten Landelijke gebied, waarbij wel gekeken wordt naar de gevolgen voor flora en fauna en zal ook Landbouw een andere uit te werken thema zijn van de nieuwe agenda van de Nationale Klimaatadaptatie Strategie die begin 2025 wordt verwacht.		Leefomgeving	Kocken
142	PvdD	Ilona Haas	53	Programma 5 Natuur en landelijk gebied	Zoeken op het woord 'dierenwelzijn' levert geen resultaten op, terwijl de provincie wel een portefeuillehouder Dierenwelzijn heeft. Wat zijn de taakvelden binnen deze portefeuille? En wat zijn de plannen voor 2025?	De portefeuille dierenwelzijn kent geen aparte begrotingspost, waardoor het woord niet als zodanig terugkomt in de begroting. Het aspect dierenwelzijn maakt onderdeel uit van zowel de Omgevingswet als de Wet dieren, en wordt via de uitvoering van de wettelijke taken voorzover ze behoren tot de bevoegdheden van de provincie meegewogen in de uitvoering van onze taken.		Leefomgeving	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
143	PvdD	Ilona Haas	53	Programma 5 Natuur en landelijk gebied	Onder welk programma valt de (eventuele) bijdrage voor wildopvangcentra? Hoe staat het met de toezegging in gesprek te gaan met de wildopvangcentra en nog voor de begroting 2025 met een voorstel te komen voor ondersteuning van de wildopvangcentra? Hoeveel is begroot voor de komende jaren?	De gesprekken met betrokken partijen (Rijk, gemeenten en de sector) zijn gaande momenteel. Daarin wordt besproken hoe ondersteuning er uit zou kunnen zien. In november is hierover een bestuurlijk overleg gepland op basis waarvan een begrotingsvoorstel zal worden gedaan.		Leefomgeving	Beemsterboer
144	PvdD	Ilona Haas	54	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	Onder welk programma, of doel, en met welke activiteiten wordt aandacht besteed aan de Basiskwaliteit Natuur?	Het rijk werkt aan de uitwerking van het concept 'basiskwaliteit natuur', waarna we dit kunnen doorvertalen naar de provincie. Momenteel is dit concept benoemd in de concepten PPLG als interessante ontwikkeling toepasbaar bij de versterking van de natuur buiten de natuurgebieden en de natuurinclusieve ontwikkelingen. We zullen deze ontwikkeling volgen.		Landelijk Gebied	Kocken
145	PvdD	Ilona Haas	56	5.2 Beheren van natuur	5. bestrijden invasieve exoten: Wordt dit op diervriendelijke wijze en met niet-dodelijke middelen uitgevoerd? Zo niet, op basis waarvan wordt geconcludeerd dat dodelijke middelen nodig zijn? Wanneer zijn soorten invasieve exoten? Wordt in deze beschouwing rekening gehouden met de veranderde klimatologische omstandigheden waardoor andere soorten zich in ons land definitief zullen vestigen en hoe ligt dan de definitie 'invasieve exoot'? Welke kosten gaan gepaard met de bestrijding van invasieve exoten en voor welke soorten zou dit gereduceerd kunnen worden als uitgegaan wordt van veranderende omstandigheden als gevolg van klimaatverandering of herinrichting van landschappen?	De bestrijding van invasieve exotische dieren vergt zorgvuldige afweging en veelal maatwerk. De meeste invasieve exoten zijn planten. Als het dieren betreft dan zijn afwegingen over dierenwelzijn daarbij een vanzelfsprekend aspect hierbij – dat volgt immers uit landelijke en Europese wetgeving, ook ten aanzien van exoten. De regelgeving vraagt om een balans tussen de impact van beheer op de dieren zelf, de impact van exoten op andere natuurwaarden, de kosten van dat beheer en de beschikbaarheid bevredigende alternatieven. De uitkomst daarvan is niet in algemene zin te beschrijven: dat is afhankelijk van de specifieke situatie. Invasieve exoten zijn soorten die zich in Nederland vestigen, die hier van nature niet thuis horen, zich goed aanpassen, vermenigvuldigen en zich invasief gedragen (dwz: ze verdringen inheemse soorten of maken de omgeving voor deze soorten ongeschikt). Het voorkomen van invasieve exoten is een van de oorzaken van het niet halen van de Vogel en Habitatrichtlijndoelen in veel gebieden. Om de verspreiding van invasieve exoten tegen te gaan is er een Europese verordening tot stand gekomen die de lidstaten verplicht om maatregelen te treffen voor soorten die zijn aangewezen op de Unielijst. Daarnaast is er een aantal soorten die niet op de unielijst staan maar zich wel in Noord-Holland hebben gevestigd en zich invasief gedragen, ook deze soorten zien we als invasieve exoten. De meeste invasieve exoten hebben zich niet verspreid als gevolg van klimatologische omstandigheden maar zijn verspreid als gevolg van menselijk handelen. Zoals via scheepvaart, handel, gehouden dieren en tuinplanten. De Unielijst is een dynamische lijst. Op basis van risicobeoordeling kunnen soorten aan de lijst toegevoegd worden of van de lijst afgehaald worden. Ook kan een soort van een artikel 17 soort (elimineren bij aantreffen) worden veranderd in een artikel 19 soort (beheersen). Het is de verwachting dat de komende jaren nog meer invasieve exoten op de lijst geplaatst zullen worden. De kosten die gepaard gaan met de bestrijding van invasieve exoten zijn nu grofweg 2 miljoen euro per jaar, met name voor de verwijdering van invasieve exotische planten in natura2000 gebieden, zoals bv watercrassula en amerikaanse vogelkersverwijdering.		Landelijk Gebied	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
146	PvdD	Ilona Haas	56	5.2 Beheren van natuur	Bij 2. Op basis van welk rapport wordt geconcludeerd dat de weidevogelpopulatie van oudsher aanwezig is in Noord-Holland? Hoe ver gaan we terug in de tijd, wanneer er sprake is van “van oudsher”?	Vrijwel alle soorten steltlopers die we weidevogels noemen, zo ook de grutto, broedden in Nederland oorspronkelijk (dus lang voordat Nederland landbouwkundig werd ontgonnen) in natuurlijke terreinen zoals hoogvenen, rivierdalen, moerassen en kustgebieden. Na de ontginning van deze natuurlijke broedgebieden zochten en vonden ze een alternatief in het boerenland (naar Van der Geld et. al. 2013). Er zijn diverse naslagwerken waarin deze informatie is terug te vinden: Van der Geld, J. Groen, N.& Van ‘t Veer, R. 2013. Weidevogels in een veranderend landschap, meer kleur in het grasland. KNNV uitgeverij Zeist, Scharringa, K., Ruitenbeek, W. & Zomerdijk. P. 2010. Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. SVN & Landschap Noord-Holland, Beintema, A. 2015. De Grutto. Atlascontact.		Landelijk Gebied	Kocken
147	PvdD	Ilona Haas	57	5.2 Beheren van natuur	6.1 'wettelijk beschermde diersoorten': Waarom wordt hierin niet genoemd dat er een plicht geldt tot het toepassen van niet-dodelijke preventieve maatregelen alvorens wordt overgegaan op schadevergoeding? Worden niet-dodelijke preventieve maatregelen ook vergoed door de provincie?	De begroting beschrijft de kosten die wij maken, en niet de overige regelgeving die we hanteren voor de uitvoering van onze wettelijke taken. Niet dodelijke preventieve maatregelen worden niet vergoed door de provincie. In de regelgeving is vervat dat het nemen van preventieve, niet-dodelijke maatregelen randvoorwaardelijk is alvorens in aanmerking te kunnen komen voor een tegemoetkoming in de schade.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
148	PvdD	Ilona Haas	61	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	3.1: kleine pleziervaart: Is hierbij specifiek aandacht voor de elektrificering van de pleziervaart en groene walstroom?	Ja. De uitvoeringsregeling Innovatie en Duurzaamheid voorziet in een subsidie voor het realiseren van laadpunten voor elektrisch varen ten behoeve van een voornamelijk recreatief vaarnetwerk.		Bestuur	Rommel
149	PvdD	Marieke van Aesch	61	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Hoe staat het met doelbereik KRW? Wat zijn de belangrijkste probleemstoffen? En bronnen? Wat zijn concrete maatregelen in 2025 om deze te verminderen? Nederland heeft twee keer uitstel gehad van Brussel om de tussentijdse doelen van de KRW te halen. Die ruimte is er na 2027 niet meer. De deadline nadert. De Europese Commissie heeft inmiddels een inbreukprocedure vanwege niet-naleving van de Kaderrichtlijn Water. https://www.aquanederland.nl/aquatalk/eu-dwingt-nederland-tot-actie-met-betrekking-tot-de-kaderrichtlijn-water/ Houdt GS al rekening met juridische en financiële risico’s van ingebrekestelling KRW? Zo ja, waar zijn die in de begroting zichtbaar?	In november 2024 publiceert het Rijk de tussenevaluatie van de KRW. Hierin zijn het doelbereik, de probleemstoffen en mogelijk handelingsperspectief opgenomen. De inbreukprocedure die door de EU tegen Nederland heeft aangespannen over de KRW betreft één onderdeel: het niet wettelijk geregeld zijn van het actualiseren van vergunningen. Het rijk is verantwoordelijk om een reactie op de ingebrekestelling te geven. Vooralsnog zien wij geen reden om als provinicie financiële risico's in te calculeren in de begroting voor de KRW.		Leefomgeving	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
150	PvdD	Ilona Haas	62	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Integrale aanpak: Wij zien die integrale aanpak niet terug in de begrotingsstructuur. Zo wordt bij een gezonde leefomgeving niets begroot dat hiervoor zal zorgen door bijv. de biologische bollenteelt te stimuleren met een programma. Waarom is dit niet terug te zien? Hoe wordt de integraliteit bewaakt?	5.4 gaat over het verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water en een samenhangend pakket van maatregelen. Via het landbouwportaal zijn er bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden voor agrariërs voor o.a. bodemcoaching en watermaatregelen. Verduurzaming van bollenteelt is geen onderdeel van de uitgaven voor gezonde leefomgeving maar valt onder het onderdeel 5.6 versterken van kansrijke landbouw.		Leefomgeving	Kocken
151	VVD	Klaas-Jeroen Terwal	13	Trends uit de brede basismonitor	Bij het thema werk is er ook een indicator voor circulaire banen opgenomen wat in 2023 2,8 procent van het totaal aantal banen bedroeg. Is het streven van de provincie om dit getal op 100 procent te krijgen of is het onrealistisch om te verlangen dat de gehele Noord-Hollandse beroepsbevolking werkzaamheden uitvoert ten behoeve van 'de reparatie van elektrische apparatuur, de inzameling en behandeling van afval of de verkoop van tweedehandskleding' (aangehaald zijn de voorbeelden uit de beschrijving van circulaire banen)?	Dit is niet de bedoeling en is niet realistisch. Het streven van een 100% circualire economie betekent niet dat 100% van de Noord-Hollandse beroepsbevolking hiertoe de genoemde werkzaamheden uitvoert.		Bestuur	Rommel
152	PvdD	Marieke van Aesch	64	5.6 Versterken kansrijke landbouw	"6. We helpen de bloembollensector met verduurzamen gericht op het verminderen van emissies en op het ontwikkelen van kritische prestatie-indicatoren en doelsturing. Nieuwe technieken worden order meer ontwikkeld en getest in het Fieldlab Bol waarin kwekers en ketenpartijen samenwerken." Valt hieronder ook de biologische teelt?	Ja, ook de biologische teelt valt hieronder.		Landelijk Gebied	Beemsterboer
153	PvdD	Ilona Haas	64	5.6 Versterken kansrijke landbouw	7. "We overwegen om middelen beschikbaar te stellen om stikstofruimte te realiseren." Komt er nog een voorstel langs PS? Aan welke middelen wordt gedacht en hoe te realiseren?	Zie ook de antwoorden op vraag 70, 94 en 103.		Landelijk gebied	Beemsterboer
154	PvdD	Marieke van Aesch	64	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Welk bedrag is er voor 2025 en de jaren daarop in de Begroting gereserveerd voor de voedselvisie?	Dat wordt pas duidelijk bij het vaststellen van de uitvoeringsagenda van het PPLG , waarvan de Voedselvisie onderdeel uitmaakt. Er komt dus geen aparte uitvoeringsagenda meer voor de Voedselvisie t/m 2030 omdat de doelen samenvallen met het beleid op kringlooplandbouw.		Landelijk gebied	Beemsterboer
155	PvdD	Marieke van Aesch	64	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Wat is het budget t.b.v. van de eiwittransitie en waar is deze terug te vinden op de begroting?	De Voedselvisie wordt in 2024 tussentijds geevalueerd. Naar aanleiding daarvan wordt ook de inzet op de eiwittransitie geanalyseerd.		Landelijk gebied	Beemsterboer
156	PvdD	Marieke van Aesch	65	5.6 Versterken kansrijke landbouw	Onder 1 "die paden uit de voedselvisie": wat gebeurt er met de overige paden uit de Voedselvisie?	In het PPLG en de uitvoeringsagenda vinden we de inzet vanuit de Voedselvisie op de grondgebonden landbouw en de voedselketen (zoals voedselverwerkers en retail) terug. Er komt geen aparte uitvoeringsagenda meer voor de Voedselvisie. De resultaten van de tussentijdse beleidsevaluatie op de Voedselvisie worden begin 2025 aan GS en PS aangeboden.		Landelijk gebied	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
157	PvdD	Ilona Haas	65	5.6 Versterken kansrijke landbouw	5.1: In hoeverre wordt hier een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een nieuwe bedrijfsvoering voor vissers en ketenpartners die overgaan op bijv. zilte teelt?	Het Visserijontwikkelplan (VOP) draagt op verschillende manieren bij aan de ontwikkeling van een nieuwe bedrijfsvoering voor vissers en ketenpartners. Onder meer door maatregelen waardoor vissers in staat worden gesteld voor een meer diverse aanvoer van visproducten op de Visafslag Den Oever. Nu is deze afslag logistiek gericht op schaaldieren zoals garnalen. Het gaat om bijvoorbeeld vissoorten die nu nog maar beperkt worden gevangen maar ook de zeewier en algen. Ook is een innovatieatelier onderdeel van de plannen. Het gebouw van de visafslag wordt getranformeerd naar het Bluefoodcentrum Wieringen. Op Texel zijn initiateven met vissers voor kweek van vis en algen. Voor de afzet is het Bluefood Centrum Wieringen in beeld.		Landelijk gebied	Beemsterboer
158	PvdD	Marieke van Aesch	65	5.6 Versterken kansrijke landbouw	5.2 Welke flankerende maatregelen voor de transitie van de IJsselmeervisserij worden hier bedoeld?	De flankerende maatregelen zijn uitgewerkt in een een voucherregeling voor financiele en fiscale ondersteuning bij de orientatie voor de landelijke uitkoopregeling. Hierdoor kunnen vissers met adviseurs in gesprek gaan om zo een zorgvuldige afweging te kunnen maken om wel of geen gebruik te maken van de uitkoopregeling. Voor de ondersteuning ná de uitkoop is er een voucherregeling voor loopbaanbegeleiding en scholing. Informatie over dit onderwerp staat in de brief aan PS (2264123/2264132) van 11 juni jl.		Landelijk gebied	Beemsterboer
159	PvdD	Marieke van Aesch	157	3.9 Klimaatparagraaf	5.1 De opgave tot en met 2030 voor bosaanplant is 1478 hectare. 1338 binnen NNN of en 140 ha buiten NNN. Verdeeld over de PPLG-regio's: Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland: 29 ha, -Noord-Kennemerland 77 ha, Laag-Holland 2 ha, Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden 32 ha, Gooi en Vechtstreek 0 ha. Van de opgave was in 2023 10,5 ha gerealiseerd, beschikt of in behandeling. De andere ha zijn al jaren in voorbereiding. Hierbij gaat het om initiatieven die aansluiting kunnen vinden bij bestaande ontwikkelingen en gebiedsprocessen. Pijler 1: Kunt u aangeven hoeveel hectare er het afgelopen jaar is gerealiseerd per regio? Ligt de provincie hiermee op schema? En welke plannen liggen er nu op de plank voor 2024 en 2025 om binnen en buiten NNN de doelstellingen te behalen? En hoeveel budget is hiervoor beschikbaar?	De provincie ligt niet op schema. Tot en met 2023 is er 11 ha binnen NNN, 37 ha buiten NNN en 1 ha compensatiebos gerealiseerd. Binnen NNN verwachten we de komende jaren nog 90 ha te kunnen realiseren als we instemmen met omvorming van het natuurdoeltype in het Natuurbeheerplan voor deze ha. Buiten NNN verwachten we 108 ha te kunnen realiseren via koplopersprojecten. Meer kunnen we nog niet hard programmeren mede gezien het wegvallen van het Transitiefonds en het NPLG. We blijven wel kansen verkennen. Er staat nog 29 ha boscompensatie in de planning (realisatie 2024/2025). We verwachten nieuwe middelen van het Rijk (programma Natuur) om nog eens 73 ha te kunnen gaan inplannen.		Landelijk gebied	Kocken
160	D66	Krista Jansen	50	beschermen en ontwikkelen natuur	In 2025 is er 89.457 begroot en in 2026 26.341. Een enorm verschil. Kunt u dit verschil duiden?	Dit verschil heeft met name betrekking op uitgaven t.l.v. de Reserve Groen en wordt nader toegelicht op pagina 55 onder de kop 'Financiële ontwikkelingen, tweede bullet.		Landelijk gebied	Kocken
161	PvdD	Marieke van Aesch	157	3.9 Klimaatparagraaf	Pijler 2: 25% revitalisatie van bossen. Volgens de beantwoording van de TV's was hiervoor in 2023 3 miljoen euro beschikbaar gesteld. Hoeveel procent is inmiddels gerevitaliseerd? Wat is het plan voor 2025? En wat is het budget? En waar kunnen we dat vinden in de begroting?	Via programma Natuur is inderdaad een aantal projecten voor revitalisering bos in uitvoering. Er is geen plan voor 2025 mede vanwege ontbreken van budget.		Landelijk gebied	Kocken

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
162	PvdD	Ilona Haas	175	4.2.5 Structureel en reëel evenwicht	5.6 om welke 'diverse Europese landbouw projecten' gaat het hier en hoe dragen die bij aan de doelstellingen in het PPLG?	Het gaat hierbij om projecten die we financiëren via het Nationaal Strategisch Plan (NSP-GLB). Via de subsidieregelingen van het NSP-GLB dragen we bij aan de doelstellingen in het PPLG.		Landelijk gebied	Beemsterboer
163	PvdD	Ilona Haas	207	4.3.7 Stand en mutaties van reserves	Reserve Groene Uitweg: dit is een programma dat al sinds 2013 loopt met thema's en doelstellingen die wellicht na meer dan 10 jaar en veel studies over de kwaliteit van natuur verder anders worden beoordeeld. Is een evaluatie van dit programma mogelijk?	Het bestuurlijk platform Gooi, Vecht en Diemerscheg bestaande uit leden van overheden en terreinbeherende organisaties vormt de stuurgroep voor de Groene Uitweg. Het programma Groene Uitweg gaat richting afrondingsfase. Hierbij hoort ook een evaluatie. In het platform zal besproken worden hoe en op welk moment hieraan invulling gegeven zal worden.		Landelijk gebied	Kocken
164	D66	Krista Jansen	50	beschermen en ontwikkelen Natuur: afronding NNN	Hoeveel heeft u begroot voor de jaren 2025; 2026'2027; en 2028 voor de afronding NNN?	Hiervoor verwijzen wij naar het Programma Natuurnetwerk 2025, wat dit najaar voor behandeling in uw Staten zal worden aangeboden.		Landelijk gebied	Kocken
165	PVV	Ilse Bezaan	17	Faciliteren van het provinciaal bestuur	In hoofdstuk 1.2 op pagina 17 wordt aangegeven dat er actief beleid wordt gevoerd om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan. Wat wordt precies bedoeld met gewenst en ongewenst gedrag in het actief beleid van de provincie, en kunt u een concreet voorbeeld geven van beide?	De provincie doelt met deze paragraaf onder andere op integriteitsworkshops voor alle nieuwe medewerkers en voor bestaande sectoren maar ook voor politieke ambtsdragers, het voeren van beleid tegen psychosociale arbeidsbelasting, het bieden van handvatten (uit het voormalige programma DADEN) voor het elkaar aanspreken op gedrag en op het updaten van de gedragscodes voor ambtenaren en politieke ambtsdragers. Hoewel ambtenaren en, met name, politieke ambtsdragers in de samenleving een voorbeeldfunctie bekleden en er gesteld zou kunnen worden dat hun gedrag van zekere invloed is op het gedrag van inwoners van de provincie, wordt er niet actief beleid gevoerd dat zich richt op de maatschappij. Wel wordt er gewerkt aan een norm voor gewenst gedrag, ten aanzien van het begrenzen van agressie en geweld tegen ambtenaren en politieke ambtsdragers.		Bestuur	Van Dijk
166	PvdD	Ilona Haas	215	4.3.7 Stand en mutaties van reserves	Reserve PPLG: over de beschikbare reserve van 35 miljoen wordt gesteld dat "Voor deze bestemmingsreserve zijn kaders vastgesteld waar binnen bestedingsvoorstellen door GS kunnen worden goedgekeurd". Welke kaders zijn dit?	Deze kaders maken, samen met het Instellingsbesluit van de Reserve PPLG, deel uit van de Eerste Begrotingswijziging (EBW) 2024. De EBW is vastgesteld in de vergadering van PS op 03-03-2024.		Landelijk gebied	Beemsterboer
167	PvdD	Ilona Haas	225	4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld	Wat wordt verstaan onder 'agrarische aangelegenheden' in het kader van de Regionale economie? Kunnen enkele voorbeelden het antwoord illustreren?	De taakvelden zoals genoemd onder 4.5 zijn landelijk vastgestelde eenheden op basis waarvan provincies hun onze activiteiten en daarmee samenhangende financiën moeten categoriseren en rapporteren. Deze uniforme indeling wordt door de Rijksoverheid gebruikt om provincies onderling met elkaar te kunnen vergelijken en komt daarmee niet noodzakelijkerwijs overeen met onze eigen begrotingsindeling, waarvan de onderliggend budgetten administratief dus wel weer zijn gekoppeld aan de landelijk vastgestelde taakvelden. De omschrijving van het specifieke taakveld ‘Agrarische aangelegenheden’ is hier terug te vinden.		Landelijk gebied	Beemsterboer
168	PvdD	Ilona Haas	232	5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling	Wanneer en op welke wijze vindt evaluatie plaats van het functioneren van de Faunabeheereenheid en de bestedingen van de subsidies? Gebeurt dit door een onafhankelijke instantie? Het subsidiebedrag is substantieel en is hier geen sprake van overheidssteun?	Subsidies worden regelmatig geevalueerd, volgens het evaluatiekader subsidies. Op het moment van schrijven van dit antwoord is niet bekend wat de planning is voor de FBE subsidie. Nee, er is geen sprake van staatsteun.		Landelijk gebied	Beemsterboer

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
169	PvdD	Ellinoor Jorna	234	5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling	Er is 20.000 euro uitgekeerd aan stichting Foodvalley/programmabureau TPC. Verder komt de term eiwittransitie en stimuleren dierlijk naar plantaardig niet voor in de Begroting. We leggen dit dus bij een externe partij terwijl vorig jaar nog in de begroting stond dat de provincie een eiwittransitie naar meer plantaardige eiwitten essentieel vond. Waarom speelt dit nu een aanzienlijk kleinere rol in de begroting?	Op dit abstractieniveau is het niet mogelijk om in de begroting op thema's een uitsplitsing te maken. In de tussentijdse beleidsevaluatie van de Voedselvisie die begin 2025 aan GS en PS wordt aangeboden kunt u teruglezen welke inzet er de afgelopen jaren (2020-2024) op de eiwittransitie is gepleegd. Aangezien TPC apart op de lijst buiten uitvoeringregeling staat krijgt u die wel te zien, wat een beperkt beeld geeft van onze inzet op de eiwittransitie.		Landelijk gebied	Beemsterboer
170	PvdD	Ellinoor Jorna	69	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	6.1 hier staat “we werken aan een toekomstbestendige circulaire economie. We willen koploper zijn in de omschakeling naar circulariteit” en ook “we bevorderen een missiegedreven, innovatief mkb en bevorderen een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb”. In de begroting 2024 stond er nog dat deze twee dingen erg met elkaar op gespannen voet zouden staan. Nu lijkt het dat het prima naast elkaar zal lukken. Wat is hierin veranderd? Wat heeft de provincie gedaan om dit conflict op te lossen en mocht er geen verandering zijn ten opzichte van 2024; waarom is de wrijving tussen deze twee ambities dit maal weggelaten?	Wij zien geen spanning tussen deze twee ambities en deze ambities kunnen goed samengaan. In de begroting 2024 staat deze spanning ook niet benoemd.		Bestuur	Rommel
171	PvdD	Ilona Haas	72	6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed	1.1: In hoeverre is er aandacht en financiering voor de verduurzaming van monumenten en nevenactiviteiten van bijv. duurzame bereikbaarheid voor bezoekers?	De provincie draagt op verschillende manieren hieraan bij. In subsideregelingen en leningen voor restauaratie is verduurzaming onderdeel van de restauratieopgave. Via het Steunpunt Cultureel Erfgoed worden gemeenten geattendeerd op verduurzamingsopgave en hoe zij te werk kunne gaan. De provincie ontwikkelde Groene Menukaarten voor verduurzaming van verschillende soorten monumenten en zorgt voor kennisdeling via kennisbijeenkomsten en excursies.		Landelijk gebied	Beemsterboer
172	D66	Krista Jansen	50	Beschermen en beheren natuur: compensatie boskap	Stelt u voor 2025 wederom de uitvoeringsregeling subsidie boscompensatie in? Zo ja, hoeveel reserveert u hiervoor? Zo nee, waarom niet?	De intentie is de uitvoeringsregeling subsidie boscompensatie weer open te stellen. Hoeveel middelen we daarvoor inzetten is onder andere nog afhankelijk van de rijksbijdrage die we hebben aangevraagd en dit najaar verwachten te ontvangen. Daarnaast kan het zijn dat we een deel van de middelen op andere manier inzetten, bijvoorbeeld in ons eigen areaal.		Landelijk Gebied	Kocken
173	VVD	Klaas-Jeroen Terwal	14	Trends uit de brede basismonitor	Bij het thema bereikbaarheid scoort de indicator op doorstroming auto licht negatief en wordt gemeld dat de langjarige trend van een toenemende verkeersintensiteit weer intact lijkt. Erkend u dat één van de oplossingsrichtingen om de doorstroming op het Noord-Hollandse wegennet te verbeteren de aanleg van nieuwe wegen is? Is het daarmee niet logischer om aan beleidsdoel 4.4 ook het woord ‘aanleggen’ toe te voegen, zodat het beleidsdoel beter de ambities dekt van het huidige coalitieakkoord?	Het aanleggen van wegen is geen doel op zichzelf, het gaat erom de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te verbeteren. Daarbij hanteren wij het STOMP principe als uitgangspunt, waardoor de bereikbaarheid vanuit alle modaliteiten (w.o. fiets, OV en de auto) in volgorde wordt bekeken. Wat betreft onze eigen infrastructuur (waar dit beleidsdoel over gaat) gaat dat om het vervangen, verbeteren en uitbreiden daarvan (zie het eerste punt onder 4.4. wat willen we bereiken?).		Ruimte	Olthof

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
174	D66	Krista Jansen	53	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	U stelt dat u schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderd. Hoeveel is hiervoor specifiek begroot uitgesplitst naar de jaren: 2025; 2026; 2027; en 2028 ? En denkt u met deze bedragen de doelstelling voor schoon en voldoende oppervlakte water te kunnen realiseren conform de doelen van KRW?	In de exploitatiebegroting is elk jaar € 388.000,- beschikbaar voor dit operationele doel. Daarnaast is er budget beschikbaar voor de KRW in de Reserve Groen. De provincie kan hiermee aan de verplichtingen, die zij heeft afgesproken, voor de KRW voldoen.		Leefomgeving	Kocken
175	PVV	Daniel de Moel	23	Klimaat en gezonde leefomgeving	Wat zijn de specifieke kosten voor de maatregel gericht op het opwekken van energie op rijksvastgoed in de provincie Noord-Holland binnen het bredere kader van de energietransitie?	Anders dan capaciteitskosten (inzet van projectleiding voor inbreng provinciaal belang) worden er door de provincie geen kosten gemaakt voor het opwekken van energie op rijksvastgoed.		Leefomgeving	Kocken
176	GroenLinks	Peter Korzelius	6	Financiële begroting in één oogopslag	Voor de jaren 2027 en 2028 blijft er een tekort van respectievelijk € 9,2 miljoen en € 11,3 miljoen. Wanneer gaan we discussie voeren of en op welke wijze dit begrote tekort gedekt gaat worden?	Bij de Kaderbrief 2026.		Bestuur	Rommel
177	GroenLinks	Paul Laport	24	Klimaat	"We ondersteunen gemeenten bij het ontwikkelen van warmtenetten". Hoe ziet die ondersteuning eruit?	De ondersteuning van de gemeenten betreft het delen van kennis en data en informatie. Deze ondersteuning wordt gefaciliteerd via het servicepunt Duurzame Energie (SPDE).		Leefomgeving	Kocken
178	GroenLinks	Paul Laport	29	Leefomgeving (3.5)	Hier worden twee gesloten en twee open stortplaatsen genoemd. Om welke vier stortplaatsen gaat het?	Gesloten: De Poel (Zaandam) en Insteekhaven Den Helder. Open/te sluiten: Hollandse Brug (Gooise Meren) en Schoteroog (Haarlem).		Leefomgeving	Olthof
179	GroenLinks	Paul Laport	69	(circulaire) economie	Om circulair bouwen te stimuleren, is er ook behoefte aan grondstoffen- en bouwdepots? Is de provincie ook bezig dergelijke voorzieningen te stimuleren of te realiseren?	Op dit moment voeren we een verkennend onderzoek uit naar de behoefte en mogelijkheden van grondstoffenhubs in Noord-Holland. Het is gericht op de haalbaarheid en relevantie van het opzetten van grondstoffenhubs in de provincie met de focus op de rol die de provincie kan spelen.		Bestuur	Rommel
180	GroenLinks	Paul Laport	74	Cultuur	Er wordt bijgedragen aan MRA-programma Kunst, cultuur en erfgoed. Ondersteunt de provincie ook andere educatieve programma's, zoals sociaal-maatschappelijke of natuur- en milieu-educatieve programma's?	Niet vanuit het MRA programma Kunst, cultuur en erfgoed. Wel is er een vaste provinciale bijdrage voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, in samenwerking met gemeenten, dat voorziet in cultuureducatie op scholen in Noord-Holland		Leefomgeving	Olthof
181	GroenLinks	Paul Laport	125	Verbonden partijen	De RON is al in 2021 ontbonden en de vereffening heeft plaatsgevonden. Waarom wordt de RON nog opgenomen in de begroting voor 2025?	Deze is per abuis blijven staan in de opsomming van verbonden partijen en hoort niet meer thuis in het overzicht van verbonden partijen.		Bestuur	Rommel
182	PvdA Noord-Holland	Amar Karar	12	Klimaat en gezonde leefomgeving	Door welke factoren en/of activiteiten is het begrote bedrag voor de onttrekkingen van de reserve warmtetransitie aangepast?	De activiteiten die de provincie uitvoert voor de warmtetransitie werden gefinancieerd vanuit de reserve warmtetransitie. In het nieuwe coalitieakkoord is dit omgezet naar structureel budget. Uitzondering hierbij is dat de lopende uitvoeringsregelingen nog gefinancieerd worden uit het restant budget dat hiervoor nog beschikbaar is in de reserve warmtetransitie. De omvang van deze onttrekking wordt zichtbaar bij de jaarrekening 2024.		Leefomgeving	Kocken
183	GroenLinks	Peter Korzelius	7	Toelichting op het begrotingsresultaat	Kunnen GS PS inzicht verschaffen hoe ook op langere tijd de provincie haar solide financiële positie kan behouden? Is het mogelijk om dit bij voorkeur voor de Kaderbrief 2026 te doen?	GS zullen hiervoor bij de kaderbrief 2026 een voorstel doen richting uw Staten.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
184	GroenLinks	Peter Korzelius	7	Toelichting op het begrotingsresultaat	Als de compensatie voor de vrijstelling van motorrijtuigenbelasting voor elektrische voertuigen komt te vervallen wordt dat dan geheel gecompenseerd met de opbrengst van opcenten op de MRB op deze voertuigen?	In de Kaderbrief 2025 is vermeld dat het Rijk provincies compenseert vanwege het feit dat elektrische auto's langer een vrijstelling houden op het MRB-tarief. Als de compensatie van het Rijk ophoudt betekent dit dat de provincies hun opcenten kunnen innen over het volle motorrijtuigenbelastingtarief. Omdat de compensatie van het Rijk op basis van een voorcalculatie gebeurt, is vanwege de onzekerheid omtrent het aantal voertuigen niet te zeggen of dit een voordeel of een nadeel oplevert voor de provincie. De omvang van een dergelijke afwijking zal echter relatief beperkt zijn. Een andere factor die nog niet 100% zeker is betreft de indeling in gewichtsklassen van elektrische voertuigen. Daarover is nu nog geen duidelijkheid.		Bestuur	Rommel
185	GroenLinks	Peter Korzelius	7	Toelichting op het begrotingsresultaat	Wat is de meeste recente informatie over de uitkeringen uit het Provinciefonds in de komende jaren? Kunnen GS ons daarover informeren zodra de Septembercirculaire gepubliceerd is?	ja er zal een samenvatting opgesteld worden.		Bestuur	Rommel
186	PvdA	Amar Karar	15	Bijdragen aan de energietransitie	Wanneer is er uit de reserve van het programma Energietransitie budget opgenomen voor het opdrachtenbudget voor verschillende onderwerpen bij de energietransitie? Wanneer werden deze aanvragen aangevraagd en wat waren de startdata van de projecten?	Er is vanaf 2024 een structureel budget beschikbaar voor beleidsdoel 2.1. Dit budget is ook bestemd voor opdrachten voor de verschillende activiteiten die bijdrage aan dit beleidsdoel. Vanuit de reserve is budget opgenomen voor lopende uitvoeringsregelingen. Zie ook tekst op pagina 26 bovenaan onder kopje Financiele ontwikkelingen.		Leefomgeving	Kocken
187	GroenLinks	Peter Korzelius	11 en 109	Overzicht financiële ontwikkelingen	De rentelasten stijgen van 2,2 miljoen in 2025 naar 8,6 miljoen in 2028. Op basis van welke kapitaalbehoefte is dit berekend?	Dit is berekend op basis van de leningportefeuille zoals opgenomen in tabel Leningverloop op pagina 107 van de begroting en de verwachte renteontwikkeling zoals opgenomen op pagina 108 van de begroting in de paragraaf Financiering.		Bestuur	Rommel
188	GroenLinks	Peter Korzelius	109	Renteverwachting	Waarom wordt voor 2025 rekening gehouden met een lichte rentestijging in 2025 terwijl de ECB net de rente verlaagd heeft en eind 2024 een verdere rentedaling verwacht wordt.	De renteontwikkelingen worden op basis van marktontwikkeling nauwlettend in de gaten gehouden en zijn volatiel. Wij hanteren een voorzichtige renteraming zodat we niet teveel schommelingen krijgen in de rentelasten.		Bestuur	Rommel
189	GroenLinks	Peter Korzelius	110	Renteresultaat	Hoe is de omslagrente die doorberekend wordt aan de taakvelden berekend?	De omslagrente wordt berekend door het renteresultaat (netto rentelast) zoals opgenomen op pagina 110 van de begroting af te zetten tegen de totale omvang van onze investeringen op balansdatum.		Bestuur	Rommel
190	GroenLinks	Peter Korzelius	142 e.v.	3.8 Provinciale heffingen	De provincie heeft een (theoretische) onbenutte belasting van € 217 miljoen. Wat zou de potentiële belastingopbrengst zijn over deze vijf jaar als de opcenten op de MRB worden verhoogd tot het niveau waarbij Noord-Holland toch de laagste opcententarief heft in vergelijking met de andere provincies? [Klopt de volgende berekening: Overijssel 82,2 – Noord-Holland 77,4 = 4.8 > 4.7 x € 3,56 miljoen = € 16.73 miljoen]	Het verhogen van de opcenten in een bepaald jaar met 4,7 opcenten heeft inderdaad een extra structurele opbrengst van €16,73 miljoen tot gevolg.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
191	GroenLinks	Peter Korzelius	191 e.v.	4.3.7 Stand en mutaties van reserves	Op deze pagina's staat alle bestemmingsreserves maar kunnen GS ook aangeven of de daarin opgenomen bedragen nog steeds voldoende zijn voor de betreffende bestemming dan wel kunnen komen te vervallen omdat de beoogde bestemming niet meer actueel is?	Dat hangt af van de functie van de reserve. Voor doelgerichte bestemmingsreserves geldt dat PS een doel koppelen aan de bestemmingsreserve, en voor het halen van dat doel een bepaald bedrag reserveren (in de reserve stoppen). Voor die gevallen is de vraag relevant in hoeverre de gereserveerde middelen toereikend zijn voor het gestelde doel. Voor budgetgerichte bestemmingsreserves geldt dat PS een bepaald bedrag reserveren en daarmee zoveel mogelijk effect trachten te bereiken voor een bepaald doel. Voor die gevallen is de vraag niet te beantwoorden. PS gaan over het instellen en opheffen van reserves dus ook over de vraag of het doel van de reserve nog actueel is. Een overzicht van de functies en doelen per reserve vindt u op blz. 205 en verder.		Bestuur	Rommel
192	GroenLinks	Anouk Gielen	61	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Het deelprogramma Oppervlaktewater heeft als doel een goede waterkwaliteit te waarborgen. Welke concrete stappen zetten we momenteel op het gebied van het tegengaan van watervervuiling door bijvoorbeeld industrie en landbouw?	De provincie heeft ecologische doelen gesteld voor de waterkwaliteit in het Regionale Waterprogramma 2022-2027. Om deze doelen te bereiken treffen het Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten diverse maatregelen die onder andere watervervuiling door industrie en landbouw tegenaan. Dit zijn bijvoorbeeld bufferstroken waar geen mest mag worden uitgereden of vergunningen voor de industrie waarin eisen zijn gesteld aan lozingen op het oppervlaktewater.		Leefomgeving	Kocken
193	GroenLinks	Anouk Gielen	69	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	Worden de ingezette subsidieregelingen volledig uitgeput? Welk type bedrijf weet de regelingen te vinden?	De subsidieregelingen zijn gebaseerd op evaluaties van voorgaande regelingen. Ondanks het hieruit voortkomende vertrouwen dat deze regelingen zullen voorzien in de gepeilde behoefte kunnen wij niet vooraf al weten of de in te zetten subsidieregelingen volledig uitgeput zullen zijn. Dat hangt namelijk ook af van de beschikbare tijd en financiële middelen bij potentiële aanvragers (gemeenten en bedrijven). De subsidieregelingen waar het hier om gaat richten zich zowel direct als indirect (via gemeenten) op bedrijven, inclusief detailhandel. De ervaring vanuit voorgaande jaren leert dat met name het midden- en kleinbedrijf gebruik maakt van de subsidieregelingen aangezien het grootbedrijf vaak zelf over voldoende kennis en middelen beschikt om duurzame maatregelen te treffen.		Bestuur	Rommel
194	GroenLinks	Anouk Gielen	69	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	Hoe zorgt de provincie ervoor dat mkb-bedrijven met minder middelen of toegang tot innovatie evenveel kans krijgen om te verduurzamen als grotere bedrijven?	De innovatiefondsen en -programma's zijn bereikbaar voor al het duurzaam en innovatief mkb, zij kunnen allemaal terecht voor vragen. Investeringen en begeleiding gaat aan de hand van investeringsrichtlijnen en selectiecriteria die voor alle aanvragers dezelfde zijn. Binnen deze groep is er geen onderscheid tussen grotere en kleinere mkb-bedrijven. Specifiek voor energiebesparing bij bedrijven zijn er middelen van het Rijk beschikbaar. Hiermee bieden wij eigenaren van zowel klein maatschappelijk vastgoed als bedrijfsmatig vastgoed van kleine en micro bedrijven een adviestraject aan voor verduurzaming.		Bestuur	Rommel

Id	Fractie:	Naam vragensteller PS- of duo-lid	Pagina-nummer	Programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk	Vraag	Antwoord	Hyperlink	Commissie	Portefeuille-houder
195	GroenLinks	Anouk Gielen	71	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	Wat is het effect als de SPUK-beschikking van het ministerie van EZK niet tijdig wordt afgegeven?	Dit heeft geen effect. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat we altijd voor de openstelling van de MIT-regeling een schriftelijke toezegging ontvangen van het Rijk over de bijdrage aan de MIT voor het komend jaar. Op basis hiervan kunnen we de MIT-regeling openstellen voor het volledige budget (inclusief de bijdrage van het Rijk) in afwachting van de formele SPUK beschikking. Indien nodig kunnen we, zo lang we nog niet de SPUK hebben ontvangen, onze reserve gebruiken om de verstrekte subsidies die ten laste van de bijdrage van het Rijk komen voor te schieten danwel besluiten de regeling tijdelijk stop te zetten. We verwachten niet dat dit laatste nodig zal zijn. Op dit moment zijn we overigens nog wel in overleg met het Rijk over de precieze hoogte van de Rijksbijdrage voor de MIT 2025 en verder.		Bestuur	Rommel
196	BBB	Gert Vendrig	53	5 Natuur en landelijk gebied	Blz.53 staat 'betrekken onze partners in beheer en bescherming van groen. 1. Wie zij onze partners en vallen de TBO's daar ook onder? 2. Zo ja, welk gedeelte van het budget komt toe aan de TBO's? 3. Kunnen wij een overzicht krijgen van het totale budget voor de verschillende TBO's?	1. en 2. Onze partners zijn in feite alle partijen waarmee wij samenwerken op het gebied van ontwikkeling, beheer en bescherming van natuur en landelijk gebied. Daar vallen ook de Terreinbeherende Organisatie (TBO's) onder. Onder het Beleidsdoel '5.3 Betrekken van onze partners in beheer en bescherming van groen' op pagina 58 wordt een aantal partners en initiatieven benoemd waarmee de provincie samenwerkt aan de uitvoering van integrale projecten die meerdere beleidsdoelen dienen. Dat zijn, naast Landschap Noord-Holland (Groene vrijwilligers) en de Nationale Parken die een projectsubsidie ontvangen voor specifieke activiteiten, ook andere organisaties. 3. Een overzicht van het totale budget voor de verschillende TBO's is niet te geven, omdat zij afhankelijk van hun taken en relatie met de provincie, deels structureel en deels op projectbasis, vanuit diverse budgetten middelen ontvangen.		Landelijk Gebied	Kocken

Extra technische sessie Begroting 2025 – 10 oktober 2024

No.	Partij	Vraag	Antwoord	Pfh.
1	CDA	Vraag 76: Heb andere provincies wel een maximale schuldenlast in hun verordening opgenomen?	Provincies gaan hier verschillend mee om en hebben soms wel maar vaak geen maximale schuldenlast opgenomen. Wij vergelijken ons regelmatig met de provincie Zuid-Holland, die hebben in hun kadernota 2025 een signaleringswaarde van 200% als netto schuldquote (de verhouding in procenten van de schulden tov de “omzet” exclusief mutaties reserves) en 20% als streefwaarde voor haar solvabiliteitsratio (het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal) gesteld. De Netto schuldquote van de provincie Noord-Holland en ook de solvabiliteitsratio zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.	Rommel
2	CDA	Vraag 77: hoe staat de aflossing op einde looptijd dan in de boeken?	Deze staat in de toelichting op de balans bij de toelichting op de vaste schulden. Hier wordt de looptijd/aflossingdatum va n de lening vermeld. Deze aflossing zijn als herfinancieringsbehoefte tevens opgenomen in onze liquiditeitsprognose.	Rommel
3	CDA	Vraag 87: wat wordt bedoeld met een herprogrammering om de pijn te verdelen?	In het Programma Natuurnetwerk 2025 laten we nu bijna alles doorgaan in 2025 en hebben we bijna alles geschrapt in 2026, om de begroting sluitend te krijgen. Dit is echter niet houdbaar gelet op de lopende processen in de gebieden. Daarom zullen we bij de EBW een eerste herprogrammering presenteren, waarin we onze inzet en uitgaven wat meer verdelen over 2025 en 2026, zodat in 2026 niet ineens alles stil komt te vallen.	Rommel
4	PvdA	Bij de beantwoording van vraag 96 in de memorie van beantwoording is een misverstand geslopen. De vraag was: hoe verklaart GS dat de inkomsten uit het Provinciefonds structureel fors hoger uitpakken in de lopende begroting dan dat vier jaar	De structureel hogere raming uit de B2025 vergeleken met de meerjarenraming van t-4 wordt vooral veroorzaakt door: Per saldo opwaartse bijbestellingen van het accres in de afgelopen 4 jaar (als gevolg van hogere uitgaven van het	Rommel

		eerder in de meerjarenbegroting was voorzien? Graag alsnog een antwoord.	Rijk maar ook als gevolg van prijscompensatie (de inflatie is een paar jaar hoog geweest) De opschalingskorting is afgeschaft. Het Rijk heeft extra geld beschikbaar gesteld vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. Het gaat hierbij om extra middelen die verstrekt worden in verband met de overstap van de trap-op trap-af systematiek naar de bbp-systematiek.	
5	PvdD	Vraag 103: Deze vraag gaat over te maken kosten voor het legaliseren van PAS-melders. Los van de vraag of dit problemen gaat oplossen is de beantwoording niet volledig: om hoeveel geld gaat dit en met welke dekking?	Het ambtelijk voorstel voor de verdeling van de PPLG-middelen gaat uit van € 1,8 mio, waarvan € 300.000,- voor de pilot Texel.	Beemsterboer
6	PvdD	Vraag 118: In de Begroting 2025 is geen geld begroot voor de uitvoering van maatregelen omde doelstelling 55% te gaan halen (dus uitvoering van strategische keuzes). In de beantwoording staat “De ambitie in het Coalitieakkoord om te monitoren en bij te sturen om de doelstelling te halen vergt een cyclische en adaptieve werkwijze.” en “het klimaatbeleid gekoppeld aan de P&C cyclisch en kan ook in de begrotingscyclus gestuurd worden op de klimaatdoelen.” Betekent dit dat n.a.v. de prognose CO2-reductie, in het eerste kwartaal 2025, via een Begrotingswijziging 2025 alsnog geld beschikbaar kan komen voor aangescherpt beleid?	Theoretisch kan dat, als de prognose in het eerste kwartaal aangeeft dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de 55%-doelstelling te halen, kan er via een Begrotingswijziging in 2025, binnen de beschikbare middelen, alsnog budget worden toegekend om extra maatregelen uit te voeren.	Kocken
7	PvdD	Vraag 142: Dierenwelzijn wordt meegewogen in de verschillende afwegingen, maar er is nooit een dierenwelzijnsbeleid vastgesteld door PS dus hoe ziet GS de bevoegdheden hierover voor zich? Is een dierenwelzijnsbeleid te maken, waarbij kaders van PS kunnen worden meegegeven? Als we dat niet doen, klopt dan de redenering dat GS bij elke afweging waarbij dieren in het geding	Deze redenering klopt niet. Bij afwegingen waarbij dierenwelzijn aan de orde is, worden de wettelijke richtlijnen hiervoor toegepast. Hiervoor zijn geen aparte PS besluiten aan de orde.	

		zijn, een PS besluit moet komen volgens bijv. het staatsrecht of andere wetgeving?		
8	PvdD	Vraag 147: Wel schade vergoeden, maar niet preventieve middelen. Terwijl preventie waarschijnlijk deels een eenmalige investering is en goedkoper dan schade. Ook al is regelgeving anders, we kunnen er toch zelf voor kiezen? Klopt dat?	De regelgeving geeft aan dat de overheid in bepaalde gevallen een tegemoetkoming in de schade moet uitkeren. Op dit moment is de inzet van preventieve middelen een voorwaarde om in aanmerking te komen voor de meeste gevallen van tegemoetkoming in de schade. Het is niet bekend in hoeverre subsidiering van preventieve middelen goedkoper zal blijken te zijn. We kunnen er niet zelf voor kiezen om de tegemoetkoming te vervangen voor een subsidie voor preventie. De investering in preventieve maatregelen is ieder geval geen eenmalige investering, maar zal terugkerend blijven.	Beemsterboer
9	PvdD	Vraag 149: GS verwijst naar de op een later tijdstip nog te verschijnen landelijke tussenevaluatie KRW op de vraag wat het doelbereik KRW is in N-H, en wat de probleemstoffen zijn. Maar heeft de provincie hier dan zelf geen zicht op, als beleidsonderdeel? Waar is dit terug te vinden?	Wij krijgen op provinciaal niveau ook zicht op het doelbereik via de landelijke tussenevaluatie. Het woord landelijk houdt in dat er een landsdekkende analyse heeft plaatsgevonden. Zoals gezegd komen we op een later tijdstip inhoudelijk nog terug op het te verwachten doelbereik en zullen hierbij ook ingaan op onder andere de probleemstoffen. Via de website van het Waterkwaliteitsportaal zijn daarnaast de KRW factsheets in te zien waarin de huidige toestand van de KRW oppervlaktewaterlichamen zijn opgenomen. In deze factsheets zijn per oppervlaktewaterlichaam ook de probleemstoffen benoemd.	Kocken
10	PvdD	Vraag 150: De vraag over integraliteit van beleid, hier specifiek de integrale aanpak van verbetering van de waterkwaliteit, is niet afdoende beantwoord. Het voorbeeld dat gegeven wordt is juist tekenend voor een niet integrale aanpak. Kan deze vraag beter beantwoord worden?	De begroting is een programmabegroting met sectorale operationele doelen. Integrale aanpak van opgaven is dus inderdaad niet terug te zien in de begrotingsstructuur. Dit betekent echter niet dat opgaven niet integraal worden aangepakt. Dit kan men bijvoorbeeld wel terugzien in de Omgevingsvisie.	Kocken
11	PvdD	Vraag 155: “De Voedselvisie wordt in 2024 tussentijds geëvalueerd.” Wanneer ontvangt PS deze tussentijdse evaluatie van GS?	In Q1 van 2025.	Beemsterboer

12	PvdD	Vraag 167: Verwezen wordt naar een landelijke uniforme indeling van de Rijksoverheid. Graag een link naar waar deze info is te vinden. (vraag 167 was; wat wordt verstaan onder 'agrarische aangelegenheden ihkv regionale economie')	https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/themas/financien-decentrale-overheden	Beemsterboer
13	PvdD	Vraag 168: Waaruit blijkt dat er bij subsidieverlening aan de FBE geen sprake is van staatssteun? Immers, vragen die gesteld worden aan deze partij voor advies of onderzoek kunnen ook aan marktpartijen uitgezet worden. Als een evaluatie een vast patroon volgt volgens de bestaande evaluatiekaders, dan moet er wel een antwoord bekend zijn. Immers, een dergelijke evaluatie moet ook ingecalculeerd worden, niet?	Alle subsidies worden gecheckt op (ongeoorloofde) staatsteun. Zo ook deze. Uit deze check blijkt dat er geen sprake is van onrechtmatige staatssteun; de FBE onderneemt geen economische activiteiten en er is geen sprake van verstoring van de markt. Verder geldt dat het wettelijk verplicht is dat in elke provincie een FBE bestaat. De onderzoeken die de FBE uitvoert en ontwikkelt zijn nodig om de taken van de FBE uit te kunnen voeren. Het werk van de FBE is niet uit te besteden aan marktpartijen. Marktpartijen ontberen namelijk het netwerk, samenwerkingsrelaties met kennisinstellingen, uitvoerders, andere FBEs, en de benodigde ervaring in de relevante wet- en regelgeving. Hiermee voorziet de FBE in essentiële (maar niet economische) activiteiten voor Noord-Holland.	Beemsterboer
14	PvdD	Vraag 171: Vraag is niet beantwoord (verduurzamen erfgoed). Het is ons bekend wat er gedaan wordt, maar welke begroting hoort hierbij? Zijn er subsidieregelingen? Is er een evaluatie van die regeling: hoe doelmatig zijn deze?	Er zijn een beperkt aantal provinciale financieringen beschikbaar voor het verduurzamen van erfgoed. Voor het maken van energiescans monumenten is jaarlijks €150.000,- beschikbaar. Het revolverende fonds voor leningen voor onder meer verduurzamingsmaatregelen van gemeentelijke of provinciale monumenten via het Nationaal Restauratiefonds is op dit moment volledig benut. Bij de provinciale regeling restauratie rijksmonumenten wegen verduurzamingsmaatregelen mee bij de verhoging van het aantal punten om in aanmerking te komen voor restauratiesubsidie. Deze regeling is in 2024 geëvalueerd. Voor verduurzaming Rijksmonumenten is de landelijke DUMAVA regeling beschikbaar.	Beemsterboer

15	PvdD	Vraag 180: Uit het antwoord op vraag 180 maken wij op dat de provincie niet aan natuureducatie doet, of natuur- en milieu-educatieve programma's ondersteunt. Klopt dat wel? Als dat klopt, wat is daarvan de reden?	Het klopt dat natuur- en milieueducatie een taak van de gemeenten is en niet van de provincies. Via de aanpak Groen Kapitaal en het programma Betrekken bij Groen dragen we wel bij aan kennisdelen en het opleiden van "vertellers" (natuurgidsen). Zie Vrijwillig Groen | Vrijwillig Groen. Ook in onze bijdragen aan de Nationale Parken Zuid-Kennemerland en Texel zit een deel educatie over deze "parels van de natuur". Soms zit het in enkele specifieke regionale samenwerkingen, bijvoorbeeld in de Regio Deal ZaanIJ in de pijler leefkwaliteit en groen (afgerond en nu doorstart in de nieuwe Regio Deal ZaanIJ "groen en meedoen"). Een ander voorbeeld is boerderijeducatie in Laag Holland, Klas zoekt boerderij | Boerderij educatie. Het programma Jong Leren Eten is landelijk, maar kent ook een regionale vertaling: Voedseleducatie Noord-Holland | Jong Leren Eten.	Olthof/Beemsterboer/Kocken
16	Volt	Beheren van Natuur (Begroting p. 56/MVA p. 20, vraag 104): Het beleidsdoel 'compenseren van Faunaschade', gaat fors meer kosten dan verwacht (15 miljoen tov 2,5 miljoen eerder begroot). Dit wordt niet gedekt door een toename van de lasten binnen het beleidsdoel. Voor welke beleidsdoelen wordt minder geld uitgetrokken om dit te compenseren? En wat is de impact daarvan op het behalen van het beleidsdoel?	De toename van de lasten als gevolg van het compenseren van faunaschade is een ontwikkeling die wij bijstellen op basis van door BIJ12 geleverde prognoses. Aangezien het hier gaat om een open einderegeling die tot grote fluctuaties in de begroting leiden verhogen wij de lasten binnen het beleidsdoel 5.2 Beheren van natuur. Deze lastenverhoging wordt gedekt vanuit de algemene middelen (en heeft dus een negatief effect op het begrotingsresultaat) en wordt niet gedekt vanuit andere beleidsdoelen.	
17	Volt	Vraag 112: Als er nog 4116HA natuur moet worden gerealiseerd, en er 150ha per jaar wordt gerealiseerd, duurt het in dit tempo nog 27 jaar voordat de doelstelling bereikt wordt. Klopt dat? Waarom is er een dergelijke vertraging opgetreden?	De snelheid van NNN realisatie wordt mede bepaald door het beschikbaar krijgen van gronden voor de NNN. Het gaat grotendeels om landbouwgrond. Indien er voldoende verwervings- en inrichtingsbudget beschikbaar is en er voldoende grondmobiliteit is, kan de realisatie van het NNN versneld worden. De 150ha per jaar is een gemiddelde. Op het moment dat de grondmobiliteit toeneemt en we met verwervingsbudget hierop kunnen inspelen door gronden aan te kopen, kan het tempo versneld worden.	kocken

18	Volt	Vraag 4 (VVD, Bas de Wit): (zie ook vraag 126 van de PvdD) In de beantwoording van vraag 4 staat: “Een groot deel van de bedrijven moet hun energiebesparingsplan nog inleveren.” De verdiepende vraag luidt: Zat hieraan geen deadline dan? Dit plan loopt van 2022 (t/m 2025) en het lijkt me dat bedrijven dus al 1,5 jaar de tijd hebben gehad.	De deadline om te voldoen aan de energiebesparingsplicht lag op 1 december 2023. Met de bedrijven en instellingen die niet aan de energiebesparingsplicht voldoen, hebben de omgevingsdiensten afspraken gemaakt over een redelijke periode waarin de resterende te treffen maatregelen moeten worden uitgevoerd.	
19	Volt	Vraag 4 (VVD, Bas de Wit): In de beantwoording van vraag 4 staat: “Op basis van deze plannen kan de omgevingsdienst inschatten hoeveel capaciteit er nodig is om bedrijven aan te zetten tot het uitvoeren van deze maatregelen. De verwachting is dat er voor 2025 voldoende budget beschikbaar is. In de loop van 2025 kan op basis van de energiebesparingsplannen worden bepaald of het resterende budget voor 2026 voldoende is of dat er extra middelen nodig zijn. Sinds begin dit jaar is de energiebesparingsplicht een basistaak van omgevingsdiensten. De activiteiten in het kader van de energiebesparingsplicht worden nu uit incidentele middelen gefinancierd. Na afronding van het EBA zal de provincie voor deze taken structureel middelen beschikbaar moeten stellen.” De verdiepende vraag luidt: Kan hierop eventueel een lage en een hoge schatting worden gegeven? Het is toch uiterst belangrijk in het kader van klimaat/energiebesparing dat hierop voortvarend wordt ingezet door zowel OD’s en provincie. We moeten dit scherp in de gaten houden. Hoezo wachten we nog steeds op deze gegevens, als 2025 het eindjaar is? Of is dat 2026 (mij niet helemaal duidelijk).	Op dit moment is er geen goede schatting te maken van de benodigde capaciteit bij de OD’s. In de loop 2025 zijn alle plannen beoordeeld en kan een inschatting worden gemaakt van de benodigde capaciteit bij de OD’s.	
20	Volt	P. 66:	1)Vanuit Europa ontvangen we voor het NSP-GLB circa 59 miljoen Europese middelen. Hiervan is circa 34, 4 miljoen voor het ANLb. De	

		PNH cofinancieert NSP-GLB projecten. Daarop heb ik drie vragen: 1) hoeveel financiële middelen ontvangt de Noord-Hollandse agrarische sector uit Europa? 2) Welke projecten worden in het kadert van NSP-GLB door de Europese Unie gesubsidieerd? 3) Wat is de planning van deze projecten en welke beleidsdoelen dienen ze?	overige middelen gaan naar de niet grond-gebonden interventies van het NSP-GLB. 2) Het gaat hierbij om projecten die worden aangevraagd binnen de subsidieregelingen van het NSP-GLB. Er zijn afgelopen jaar openstellingen geweest in het kader van LEADER, niet-productieve investeringen water, EIP (samenwerking voor innovatie) en niet productieve investeringen voor landschapselementen. Begin 2025 volgen openstelling voor productieve investeringen en samenwerking integrale gebiedsontwikkeling. Voor de beoordeling van projecten stelt GS een onafhankelijke adviescommissie in. De beoordeling van LEADER-projecten loopt via de Lokale Actie Groep (LAG). 3) Het NSP heeft een looptijd van 2023-2027. De projecten dienen voor eind 2028 te worden afgerond. De beleidsdoelen komen voort uit het NSP-GLB. Dit kent 3 hoofddoelen en 9 subdoelen. Kennis en innovatie is een overkoepelend doel. 1. Slimme veerkrachtige landbouw a. Een leefbaar landbouwinkomen en voedselzekerheid b. Concurrentie vermogen c. Positie in de waardeketen 2. Milieu, biodiversiteit en klimaat d. Klimaatverandering en duurzame energie e. Efficient beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht	

			f. Bescherming van de biodiversiteit 3. Brede plattelandsontwikkeling g. Jonge landbouwers h. Ontwikkeling in plattelandsgebieden i. Maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid, onder meer wat betreft veilig, voedzaam en duurzaam voedsel, voedselverspilling en dierenwelzijn	
21	Volt	P. 247: PNH en IJmondgemeenten investeren met JTF in totaal €58,5 mln in een eerlijke overgang naar een klimaat neutrale regio. Drie vragen: 1) is er sprake van cofinancieren gemeenten/provincie/Rijk of bedrijven? 2) Welke concrete projecten worden nu, in '25 en in '26 uitgevoerd, 3) hoeveel kosten deze projecten.	1. Ja, alle projecten hebben een minimale cofinanciering van 50%. De cofinanciering is hoofdzakelijk afkomstig van bedrijven. Ook gemeenten, provincie en Rijk verlenen cofinanciering. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft € 5 miljoen als cofinanciering beschikbaar gesteld en de provincie Noord-Holland heeft € 2.623.000,- voor de cofinanciering Europese programma's EFRO en Just Transition Fund-IJmond ter beschikking gesteld. Er hebben inmiddels al 26 projecten een subsidietoekenning ontvangen die in 2025 en 2026 worden uitgevoerd. Er is een bijlage met de projectbeschrijvingen die hierbij met PS wordt gedeeld. Deze projecten kosten gezamenlijk bijna € 100 miljoen, waarvoor zij € 42 miljoen subsidie hebben ontvangen van het Just Transition Fund IJmond.	

JTF Fonds voor rechtvaardige transitie

Projectomschrijvingen JTF IJmond

Versie 1.6
Oktober 2024

programmamanagement kansen voor west

Medegefinancierd door de Europese Unie

Fonds voor rechtvaardige transitie

Inhoud

Beschikte projecten 3
JTFW-0005 H2Dock Waterstof Module 3
JTFW-00010 Smart & Healthy Buildings Platform 3
JTFW-00012 Techport Innovation Centre (TPIC) Green Incubator 4
JTFW-00015 Elektrische systemen offshore (ESO) 4
JTFW-00040 Blue2Green Medisch Afval Recycling 4
JTFW-00043 Pilot WaveHexapod 5
JTFW-00048 TCP for Hydrogen 5
JTFW-00049 Strategisch HR voor het mkb 6
JTFW-00052 Vanadium Elektrolyt uit staalslakken 6
JTFW-00057 Cleantech massaproductie IJmond: BlueHeart Engine voor schone warmte-koude 7
JTFW-00058 Plasma Toolbox for Clean Air 7
JTFW-00061 Fieldlab Smart Energy Techport 8
JTFW-00062 De opleidingsweg naar groen staal (voucherregeling) 8
JTFW-00063 Toekomstbestendig IJmond (voucherregeling) 9
JTFW-00066 IJmond Circulair 9
JTFW-00067 Energy Hub Uitgeest Noord 9
JTFW-00068 Robotisering fruit- en groenteverwerking 10
JTFW-00072 E-Connect 10
JTFW-00074 Duurzaamheidspaspoort as-a-service 11
JTFW-00081 Kust kracht 11
JTFW-00086 Elektrische binnenvaart in IJmond (flowbatterijen) 12
JTFW-00100 Women in Technics 12
JTFW-00083 CO_2 als grondstof 13
JTFW-00102 Strategische verduurzaming bedrijfsclusters 13
JTFW-00105 Functiegericht medewerkers opleiden naar Groen Staal 13

JTFW-00110 MVP-SEA 14

Beschikte projecten

JTFW-0005 H2Dock Waterstof Module

H2Dock B.V. heeft een concept uitgewerkt voor de modulaire behuizing van electrolysers, die gebruikt kunnen worden om waterstoffabriekjes op zee te bouwen. De doelstelling van het project is dit concept verder uit te werken tot een definitief ontwerp, het ontwerp te engineeren en via een aantal prototypes te valideren. Daarnaast is de doelstelling van dit project de veiligheids- en onderhoudseisen te bepalen en samen met het Nova College te bepalen aan welke eisen een onderwijs-curriculum zal moeten voldoen om in de toekomst de juiste arbeidskrachten beschikbaar te hebben. Deze toekomstige arbeidskrachten zullen de waterstof modules moeten kunnen plaatsen op zee, deze onderhouden en uiteindelijk weer terug naar land kunnen brengen voor hergebruik (circulariteit).

Subsidie: € 948.082,-

Meer informatie: www.h2dock.com

JTFW-00010 Smart & Healthy Buildings Platform

Healthy Workers en Infinity Analysis & Consultancy ontwikkelen tijdens dit project een all-in-one dataplatform - het Smart & Healthy Buildings Platform - om het verbruik in kantoren en (groot) vastgoed inzichtelijk te maken, op afstand en geautomatiseerd aan te sturen en te optimaliseren, en gemakkelijk te kunnen rapporteren volgens de geldende eisen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van ML (Machine Learning) en AI (Artificial Intelligence). Het platform werkt op bestaande gebouwen, vereist geen grote investering, en kan energiebesparingen van 30% realiseren. Validatie van het platform vindt plaats bij een aantal gebouwen in de regio IJmond. Daarnaast wordt een leertraject voor scholing van installateurs opgezet. Hierin leert technisch personeel om fysieke koppelingen tussen de gebouwen en het platform te maken. Het leertraject zal ook na afloop van het project blijven bestaan om het personeelbestand op niveau te houden en uit te kunnen breiden naar andere regio's.

Subsidie: € 532.650,-

Meer informatie: www.healthyworkers.com en www.infinity-monitoring.com

JTFW-00012 Techport Innovation Centre (TPIC) Green Incubator

Het project Techport Innovation Centre (TPIC) Green Incubator zet een one stop shop neer voor kennisopbouw en innovatieve ideeën ten behoeve van de energietransitie in de maak- en onderhoudsindustrie. Ook worden learning communities opgezet voor 3 thema's: Make Green (circulair produceren), Energize Green (energiezuiniger produceren en onderhouden) en Move Green (schoner transporteren).
De activiteiten zijn ingericht op de verbinding tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. De technologieën, die in de innovatieprojecten worden opgepakt, vormen input voor nieuw curriculum op het vo, mbo en hbo. De trainingen, workshops en masterclasses die worden georganiseerd, zijn toegankelijk voor bestaande medewerkers, studenten, scholieren en andere geïnteresseerden (zij-instromers, omscholers). De Green Incubator heeft als doel om 100 bedrijven, 100 werknemers en 200 studenten te ondersteunen/betrekken bij de implementatie van 25 groene innovaties in de maak- en onderhoudsindustrie.

Subsidie: € 1.145.700,-

Meer informatie: www.techport.nl

JTFW-00015 Elektrische systemen offshore (ESO)

Symphony Wave Power is een systeem dat hernieuwbare energie uit golfslag haalt. Het bestaat uit een cilindervormige boei, die aan de bodem wordt vastgemaakt. Het systeem bevindt zich onder de wateroppervlakte en beweegt op-en-neer met de golven. De beweging zet een turbine in werking die elektriciteit produceert. Deze vorm van energie kan -door meerdere systemen bij elkaar te plaatsen in een park- een aanvulling zijn op zon- en windenergie. Doel van het JTF-project ESO is om het onderwater elektrische systeem te ontwikkelen voor 40 kW pilotversie van Symphony Wave Power. Dit bevat een control room die op afstand het park van onder water gekoppelde vermogens elektronica units (E-box) voor de Symphony Wave Power aanstuurt. De opgedane kennis wordt overgedragen aan Techport.
Subsidie: € 876.415,-

Meer informatie: https://symphonywavepower.nl/

JTFW-00040 Blue2Green Medisch Afval Recycling

Blue2Green recycling verzorgt veilige en duurzame verwerking van infectieus medisch afval als alternatief voor verbranding. Grondstoffen worden teruggewonnen uit het afval en ingezet in de circulaire economie. Behaalde milieuwinst wordt inzichtelijk gemaakt voor zorginstellingen en ziekenhuizen. Medisch afval wordt momenteel integraal verbrand in de Ziekenhuis Afval Verbrandingsinstallatie (ZAVIN) in Dordrecht. Dit is vooralsnog de enige verwerkingsmogelijkheid voor medisch afval in Nederland. De zorgsector is verantwoordelijk voor circa 8% van de totale CO_2 uitstoot in ons land en jaarlijks wordt 40.000 ton medisch

afval verbrand. Ten minste 28.000 ton is geschikt is voor recycling! Binnen het JTF-project wordt er een verwerkingslocatie ontwikkeld en gerealiseerd om infectieus medisch afval op grote schaal te decontamineren en recyclen. Dit innovatieve circulaire proces levert daarmee grondstoffen voor nieuwe producten, besparing van primaire grondstoffen en daarmee ca. 87% CO_2 reductie t.o.v. verbranding.

Subsidiebedrag: € 2.305.278,-

Meer informatie: www.blue2greenrecycling.nl

JTFW-00043 Pilot WaveHexapod

Energie uit golven is de meest prominente vorm van mariene energie. Golven worden geproduceerd door de werking van eb en vloed in combinatie met de wind. De energiedichtheid en de voorspelbaarheid van golven maakt dat zij een interessante vorm van duurzame energie zijn, aanvullend op de energiemix van wind en zon. Golfenergie kan via zogeheten Wave Energy Converters (WEC-s) worden gegenereerd. Met dit project wordt een innovatieve WEC gerealiseerd: de WaveHexaPod (WHP).
In tegenstelling tot bestaande WEC-s, kan de WHP al met kleine bewegingen van de golven zeer efficiënt in 3 dimensies energie opwekken. De WHP heeft 6 (hexa)robots als poten op 3 boeien waarmee direct energie opgewekt kan worden. Er worden (tweedehands) robots gebruikt. Door bestaande robottechnologie te gebruiken, kan sneller worden opgeschaald. Onderdeel van het project is het ontwikkelen van een onderwijscurriculum voor installatie en onderhoud van het systeem in samenwerking met Techport en andere bedrijfspartners.

Subsidiebedrag: € 2.471.810,-

Meer informatie: www.wavehexapod.com

JTFW-00048 TCP for Hydrogen

Door offshore productie van waterstof wordt een bijdrage geleverd aan de groeiende vraag naar groene waterstof. Daarnaast is transport van waterstofmoleculen goedkoper dan transport van elektriciteit via kabels en is waterstof beter geschikt voor langdurige opslag.

Voor de grote offshore waterstofbackbone zullen stalen zee-leidingen worden gebruikt. Voor kleinere diameter aftakkingen zijn stalen leidingen minder geschikt, omdat ze gevoelig zijn voor waterstof-verbrossing. Pijpleidingen van het type Thermoplastic Composite Pipe (TCP) bieden hiervoor een uitkomst. TCP-s zijn ongevoelig voor brosheid, flexibel en oprolbaar, waardoor ze makkelijk te transporteren, installeren en weer te verwijderen zijn.

Dit project heeft als doel om de TCP gekwalificeerd te krijgen voor gebruik met waterstof, zodat deze kan worden ingezet bij offshore- en onshore projecten.

Circa 100 werknemers (van machine operators tot engineers) worden met verschillende modules opgeleid om de buis te kunnen maken.

Subsidiebedrag: € 3.683.596,-

Meer informatie: www.strohm.eu

JTFW-00049 Strategisch HR voor het mkb

De krappe arbeidsmarkt in de IJmond vraagt om werkgevers, die samenwerken rondom arbeidsmarktvraagstukken en openstaan voor niet-traditionele vormen van werving, onboarding en ontwikkeling. Het mkb heeft hierbij ondersteuning nodig.

Met dit project faciliteert Techport strategische HR-dienstverlening voor mkb-bedrijven in de IJmond. De focus ligt bij onderhouds- en installatiebedrijven, die bijdragen aan de verduurzaming van de industrie. De strategisch HR-aanpak is individueel, maatwerk en hands-on. Deelnemende bedrijven én hun medewerkers worden concreet geholpen om hun HR-uitdagingen op een toekomstgerichte manier in te vullen.

Het primaire doel is verbeteren van instroom, behoud en ontwikkeling van arbeidskrachten voor de techniek en energietransitie. Met dit project worden 70 mkb bedrijven ondersteund, met 1500 werknemers wordt een loopbaangesprek gevoerd en 50% volgt hierna een scholingstraject. Daarnaast worden 90 werkzoekenden begeleid bij het zoeken naar een baan.

Subsidiebedrag: € 539.750,-

Meer informatie: www.techport.nl

JTFW-00052 Vanadium Elektrolyt uit staalslakken

Het doel van deze aanvraag is de ontwikkeling van een hydro-metallurgisch proces voor de winning van Vanadium en andere waardevolle componenten uit staalslakken. Er is een toenemende vraag naar Vanadium voor toepassing in de Vanadium Redox Flow Battery (VRFB). De VRFB heeft 5 keer meer oplaadcycli dan Lithium-ion batterijen, ze zijn veiliger en makkelijker te recyclen.

Na een test op labschaal wordt een pilot plant gebouwd om circa 500 ton aan staalslakken te verwerken. Naast Vanadium worden Calciumoxide, IJzeroxide en Fosfaat teruggewonnen. Hiermee wordt de grondstoffenefficiëntie van het staalproductieproces gemaximaliseerd.
Het project levert ook het ontwerp voor een commerciële fabriek om tot 500.000 ton staalslakken per jaar te verwerken.

Er wordt een opleidingsplan ontwikkeld om 20 benodigde werknemers te scholen, inclusief mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Phoenix is erkend leerbedrijf en biedt in dit project praktijkleerplaatsen aan.

Subsidie: € 4.000.000,-

Meer informatie:

JTFW-00057 Cleantech massaproductie IJmond: BlueHeart Engine voor schone warmte-koude

BlueHeart Energy ontwikkelt in dit project in de IJmond de productie- en assemblagefaciliteit voor de cleantech massaproductie van de BlueHeart Engine, het nieuwe hart van de warmtepomp. Een warmtepomp met de BlueHeart Engine 'inside' produceert warmte-koude met thermo-akoestiek i.p.v. met koudemiddelen zoals in de reguliere warmtepomp. Hiermee komt een superieure warmtepomp beschikbaar zonder gebruik van schadelijke koudemiddelen, zonder CO_2 uitstoot. De warmtepomp is volledig stil en geschikt voor elk type woning, ook als deze niet volledig geïsoleerd is. In de projectperiode wordt deze cleantech faciliteit en de organisatie voorbereid met een proof-of-conceptlijn en wordt de productiemodule ontwikkeld en geïnstalleerd voor de start van de massaproductie vanaf 2027.

BlueHeart Energy verwacht met dit project 35 banen te creëren en gaat met Techport samenwerken om een brede doelgroep aan te boren, inclusief mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Subsidie: € 3.994.825,-

Meer informatie: BlueHeart Energy

JTFW-00058 Plasma Toolbox for Clean Air

Schadelijke uitstoot van de industrie wordt steeds minder geaccepteerd door de omgeving. Blue Reactor heeft met de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) een vernieuwende methode ontwikkeld voor het verwijderen van schadelijke gassen in de chemische en procesindustrie met gebruik van Niet Thermisch Plasma (NTP). De methode filtert schadelijke gassen uit, is energiezuinig en gebruikt geen water, koolstof en/of andere filters en chemicaliën. Dit is een enorme verbetering ten opzichte van bestaande reinigingstechnologieën. De Blue Reactor is getest door Tata Steel, Shell en het Hoogheemraadschap HHNK en effectief bevonden.

Het doel van dit project is de ontwikkeling van een tweede generatie Blue reactor. Door de nieuwste technologie van de TU/e te gebruiken, kan het plasmaproces nog 5x energiezuiniger worden en breder worden toegepast.

Naast TU/e wordt er in de regio samengewerkt met onderwijsinstellingen zoals de HvA en Techport (voor ontwikkeling van een leerlijn plasma-monteur).

Subsidie: € 1.610.713,-

Meer informatie: www.bluereactorsystems.com

JTFW-00061 Fieldlab Smart Energy Techport

Sensortechnologie en Machine Learning kan een grote bijdrage leveren aan het terugbrengen van emissies en efficiënter energieverbruik in de industrie. Toch is er veel koudwatervrees bij het MKB. Vaak is de kennis niet in huis, zijn sensoren duur en zijn er veiligheidsrisico's. Tiny Machine Learning (Tiny ML) is een technologie die deze bezwaren wegneemt. Daarom is er een proeftuin nodig waar kennisvragers en kennisdragers samen Tiny ML toepassingen kunnen testen. Bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen werken hier gezamenlijk aan individuele cases en collectieve kennisopbouw.

Het doel van het project Fieldlab Smart Energy is om de technologie van Tiny ML duurzaam toegankelijk te maken voor MKB en onderwijs en bedrijfsleven te ondersteunen bij het inzetten van deze technologie met als doel energieverbruik te reduceren. Al 25 partijen hebben zich aan dit project gecommitteerd. Het doel is om uiteindelijk 30 bedrijven te bereiken en 50 studenten en 60 werknemers op te leiden.

Subsidie: € 1.105.311,-

Meer informatie: www.techport.nl/fieldlab-smart-energy/

JTFW-00062 De opleidingsweg naar groen staal (voucherregeling)

De Tata Steel Academy is een Bedrijfsschool voor MBO-studenten (BBL) en medewerkers die niveau-verhogende opleidingen of functiegerichte trainingen volgen. De instroom van goed opgeleide technici vanuit de Bedrijfsschool en het regulier onderwijs is onvoldoende om vacatures in te vullen.
Met dit project wil de Academy onderwijs aanbieden aan 120 zij-instromers en werknemers, die een (proces)technische functie willen gaan vervullen in de maak- en onderhoudsindustrie. Dit levert een bijdrage aan het oplossen van personeelskrapte. Door introductie van nieuwe technieken draagt dit traject ook bij aan een succesvolle klimaattransitie en de weg naar Groen Staal.
Het zijn onderwijsmodules voor zij-instromers en werknemers (van Techport bedrijven) die weinig tot geen ervaring hebben binnen de techniek. Anderstaligen met een technische vooropleiding krijgen ook Nederlandse taaltrainingen om de kans te vergroten op een technische functie binnen de maak- en onderhoudsindustrie.

Subsidie: € 79.813,-

Meer informatie: www.academytatasteel.nl

JTFW-00063 Toekomstbestendig IJmond (voucherregeling)

Het doel van dit project is enerzijds het terugdringen van het vacatureoverschot en anderzijds het bemensen van veranderende industriële banen. De reden hiervoor is de geplande uitfasering van fossiele brandstoffen en de transitie naar duurzame energiebronnen en groene waterstof voor in de industrie en het ontwikkelen van een (duurzame) energie infrastructuur. Het doel van dit project is het verlagen van de financiële drempel voor (niet-)werkende professionals (80 in totaal) in regio IJmond, met als doel het om- en bijscholen op het gebied van de energietransitie (post-hbo opleidingen Energietransitie en Projectleider Energietransitie en de module Energietransitie Essentials).

Subsidie: € 100.000,-

Meer informatie: www.inholland.nl/academy/

JTFW-00066 IJmond Circulair

De ontwikkeling van de circulaire economie blijft achter op de gestelde doelen (50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2050). Zo ook in de IJmondregio. Een circulaire bedrijfsvoering is voor veel MKB-bedrijven nog een onbekende, waarvan de baten niet direct zichtbaar zijn. Er ontbreekt kennis en een structurele economische prikkel om circulaire processen op te schalen. Door het aanbieden van mbo-opleidingen, trainingen en het opzetten van lokale reststoffenhubs wil IJmond Circulair ondernemers meekrijgen in de grondstoffentransitie.

Het project resulteert in:
- een reststoffenhub op drie locaties in de IJmond;
- 20% restafvalreductie bij 100 ondernemers;
- duurzame verwerking van vijf geselecteerde reststromen;
- 50 bedrijven voorzien van maatwerkadviezen voor het reduceren, hergebruiken en recyclen van hun reststromen;
- 50 personen per jaar die een circulair opleidingstraject hebben gevolgd om bedrijfsvoering te verduurzamen (30 studenten en 20 werknemers in kader van LLO).

Subsidie: € 528.208

Meer informatie:

JTFW-00067 Energy Hub Uitgeest Noord

Ook in de IJmond is er sprake is van netcongestie. Dit probleem belemmert de plannen van bedrijven om te vergroenen door de productie van meer duurzame energie via elektrificatie. Het project Energie Hub Uitgeest-Noord moet bijdragen om de netcongestie te verminderen.
Het project is een samenwerking tussen Omgevingsdienst (OD) IJmond, Bennex en het Nova College. Energiestromen 'achter de meter' worden geoptimaliseerd door de implementatie van een EMS op bedrijfsniveau, dat gekoppeld is aan energiemarkten. De volgende stap betreft het gezamenlijk optimaliseren van het elektriciteitsgebruik 'voor de meter' en het collectieve energieprofiel door flexibiliteit binnen bedrijven actief te beheren. Een Battery Energy Storage System (BESS) voegt extra flexibiliteit toe. Daarnaast wordt de opleiding voor duurzaamheidsadviseurs verbeterd en worden 75 personen geschoold (40 werknemers van de deelnemende bedrijven, 30 studenten en 5 werknemers van OD IJmond).

Subsidie: € 636.799,-

Meer informatie:

JTFW-00068 Robotisering fruit- en groenteverwerking

Ruim 30 jaar ontwikkelt en assembleert ZTI machines. De laatste 9 jaar ligt de focus op het schillen, snijden en ontkernen van fruit en groente met mechanische oplossingen. Parallel hieraan werkt ZTI aan een eigen algoritme, robot, vision en AI om deze machines naar next level te brengen. Dit doen het bedrijf om een technologische concurrentievoorsprong te krijgen en het maximale uit het natuurproject te halen.

Het doel van het project is om een compacte snijmachine op de markt te brengen (die TRL-fasen 4-9 doorloopt) en 3 nieuwe machine-variaties (voor andere groente/fruit soorten, zoals mango). Daarnaast focust het project op de transformatie van ongezond repeterend werk, naar procesverantwoordelijk werk door 70 werknemers van afnemers om te scholen en training te verzorgen voor 80 studenten.
Het project levert een duurzame bijdrage door meer opbrengst te genereren uit groente en fruit, dat met de nieuwe machinelijn wordt versneden, waardoor minder afval ontstaat.

Subsidie: € 1.209.600,-

Meer informatie: www.zti.nl

JTFW-00072 E-Connect

De energietransitie gaat niet snel genoeg, mede door een tekort aan personeel. Als het zo doorgaat worden de klimaatdoelen niet gehaald en blijven de generaties na ons met nog grotere problemen achter. Daarnaast is er nog veel onbenut arbeidspotentieel; mensen die langs de kant staan of minder doen dan ze kunnen of in een baan zitten zonder perspectief.

E-Connect heeft als doel een duurzaam en effectief arbeidsmarkt-ecosysteem te bouwen voor de energietransitie in de IJmond. Bij succes volgt een opschaling naar andere regio's. Het uitgangspunt hierbij is dat bestaande structuren versterkt worden.
Concreet wil E-connect de volgende resultaten bereiken:

- 500 mensen worden bereikt. Hiervoor wordt een wijkaanpak ingezet.
- met een maatwerkaanpak worden 50 mensen omgeschoold naar banen in de energietransitie
- 10 initiatieven worden opgeschaald door ondersteuning met funding en netwerk.
- 15 bedrijven worden geholpen met het werven, ontwikkelen

en behouden van hun vakmensen.

Subsidie: € 339.065,-

Meer informatie: www.amsterdameconomicboard.com en www.crossovernederland.nl

JTFW-00074 Duurzaamheidspaspoort as-a-service

In 2024 gaat de EU het Digital Product Passport (DPP) uitrollen en vanaf 2026 wordt het DPP verplicht in steeds meer productieketens. Met het DPP wordt het mogelijk om duurzaamheidsclaims betrouwbaar vast te stellen en te delen met afnemers en andere ketenpartners. De meeste bedrijven in de maakindustrie zijn nog niet klaar voor deze verandering. In dit project ontwikkelt Triply een digitaal product waarmee bedrijven hun bestaande productinformatie eenvoudig kunnen aansluiten op een Duurzaamheidspaspoort-as-a-Service. Bedrijven worden hiermee ontzorgd. Het duurzaamheidspaspoort voldoet aan de laatste wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau.

Triply werkt in dit project samen met Techport, Cupola en de VU. Training is een belangrijk onderdeel van het project, 200 mensen worden getraind in kennis over wet- en regelgeving. Daarnaast worden 40 personen geselecteerd voor verdere opleiding. Aan het eind van het project zijn er 35 IJmondse bedrijven aangesloten. Er worden ook afstudeerders begeleid in het project.

Subsidie: € 993.600,-

Meer informatie: Triply

JTFW-00081 Kust kracht

Het project heeft als doel het oprichten van een zeewierraffinaderij voor de productie van hoogwaardig zeewier-biostimulant en -vezel, bruikbaar als halffabricaat in de maakindustrie. Biostimulant is ook toepasbaar als meststof in de (biologische) landbouw. Kust kracht ontwikkelt een volledig circulaire productiemethode met CO_2-reductie en nutriëntenrecycling als positieve output. Het project reduceert fossiele plastic binnen de industrie en de productiewijze zorgt voor zoetwaterproductie en CO_2-retentie. De CO_2-reductie door gebruik van zeewier bedraagt 50% voor de meststof en nog meer voor het bioplastic.

Kust kracht draagt bij aan scholing en arbeidsmarkt door het ontwikkelen van leerlijnen met betrekking tot protocollen, EU-regelgeving en normering binnen de maritieme branche en de maakindustrie. Holdfast and Stipe ondersteunt 36 leerplaatsen en beoogt forse aantallen werknemers in de keten op te leiden.

Subsidie: € 2.765.497,-

Meer informatie:

JTFW-00086 Elektrische binnenvaart in IJmond (flowbatterijen)

De projectaanvrager, PortLiner, heeft een concept ontwikkeld op basis van flowbatterijen, waarbij de elektrische energie is opgeslagen in een vloeibaar elektrolyt. Voordelen van de flowbatterij zijn: niet explosief en brandbaar, langere levensduur en de elektrolyt is volledig recyclebaar. Het project betreft de investering in een binnenvaartschip voorzien van flowbatterijen en daarna de inzet ervan op de vervoerscorridor IJmond – Maasvlakte Rotterdam v.v. Het project richt zich specifiek op de (decarbonisatie van de) binnenvaart, in het bijzonder de containervaart, een voor de IJmond belangrijke economische activiteit. Voor de directe werkgelegenheid (scheepsbemanning) zal PortLiner de IJmondse regio betrekken. Voor opleiding en scholing gaat PortLiner samenwerken met het Nova College. De bouw het schip vindt plaats op scheepswerven in Nederland en het staal zal worden geleverd door Tata Steel. Naast CO_2 reductie draagt dit project ook bij aan de reductie van stikstofuitstoot.

Subsidie: € 4.000.000,-

Meer informatie: www.portliner.nl

JTFW-00100 Women in Technics

Het project Women in Technics richt zich op om- en bijscholing van technisch personeel, specifiek op vrouwen omdat in deze doelgroep nog veel onbenut potentieel zit. Het doel is om 100 vrouwen naar technische beroepen in de IJmond toe te leiden, met het zicht op continuering hiervan na afloop van het project. Vanuit de werkgeverskant richt het project zich op het MKB, omdat kleinere bedrijven geen eigen bedrijfsacademie hebben en niet de middelen om zelf personeel te werven en op te leiden.
Momenteel is er landelijk een tekort van 30% gespecificeerd op technische profielen. Vrouwen vormen een weinig tot niet aangeboorde talentpool voor technische banen. Binnen het project volgen zij-instromers een intensief technisch opleidingstraject en worden ze goed begeleid in de nieuwe functie.

Subsidie: € 2.106.021,-

Meer informatie: Women in Technics - Experts in balanced teams

JTFW-00083 CO_2 als grondstof

Dit project heeft als doel om met niet-thermische plasmatechnologie CO_2 af te vangen (uit de industrie) en dit weer als grondstof te gebruiken om koolwaterstoffen mee te produceren. Het project kent 3 fases: (1) het product werkt op TU Eindhoven, (2) het product moet werken in een toepassing, (3) het product wordt schaalbaar gemaakt. Het project heeft een hoog innovatiegehalte en stoelt op een intensieve samenwerking met kennisinstellingen. De aanvrager werkt samen met Techport, TU Eindhoven, de HvA (voor sensorontwikkeling) en het Nova College. De eerste commerciële toepassing is geconcretiseerd door de samenwerking met Blok Systems Supply. Er wordt een reactor gemaakt die toepasbaar is voor de biovergister van Blok (deze zal gemaakt worden voor een ander JTF-project: The Waste Transformers). Voor een grootschaligere toepassing kunnen reactoren geschakeld worden.

Subsidie: € 2.884.777,-

Meer informatie:

JTFW-00102 Strategische verduurzaming bedrijfsclusters

Het doel van dit project is het verduurzamen van bedrijventerrein de Castricummer Werf door bedrijven te voorzien van individuele Energie Management Systemen (EMS) en toepassing van een Cluster EMS (CEMS). De aanvrager, CALorie business, is al een aantal jaar bezig met het verduurzamen van bedrijven en wil met dit project bijdragen aan het oplossen van de netcongestie. Naast de techniek is onderlinge samenwerking tussen de bedrijven essentieel voor het slagen van dit project.

In het project wordt samengewerkt met het Horizon college en Boenhoeffer (Technasium). Met de onderwijsinstellingen worden onderzoeksprojecten uitgevoerd naar bijv. gebruiks- en opwekprofielen van de bedrijven op de Castricummer Werf. Er komen stageplekken en er worden excursies en gastlessen georganiseerd. Tenslotte wordt er een nieuwe onderwijs(praktijk)module ontwikkeld op het gebied van verduurzaming en netcongestie, die later breed worden gedeeld met andere onderwijsinstellingen.

Subsidie: € 503.300,-

Meer informatie: Samen duurzamer in Castricum - CALorie (calorieenergie.nl)

JTFW-00105 Functiegericht medewerkers opleiden naar Groen Staal

Het doel van dit project is om zittende en nieuwe medewerkers op te leiden voor een (proces)technische baan in de transitie naar “Groen Staal”, een volledig nieuwe manier van staal produceren, die schoner is en

een significant lagere CO_2 footprint kent. Naast de zittende- en nieuwe medewerkers worden alle nieuwe studenten van de Tata Academy opgeleid met de juiste kennis en vaardigheden om een functie binnen de “Groen Staal installaties” te kunnen vervullen. Ook externe bedrijven kunnen gebruik maken van de opleidingsmodules. Voor de opleiding worden de volgende modules ontwikkeld en geïmplementeerd:
1. Awareness Waterstof
2. Simulatie trainingen
3. Functie Gerichte Opleidingen (FGO+)
De 475 mensen die worden opgeleid binnen het project, zullen een belangrijke bijdrage gaan leveren aan de transitie naar Groen Staal.

Subsidie: € 924.188,-

Meer informatie: www.academytatasteel.nl

JTFW-00110 MVP-SEA

Het project MVP (Mass Volume Production)-SEA van Oceans of Energy heeft als doel een grootschalige assemblagefaciliteit in de IJmond te ontwikkelen voor zonnedrijvers die de bouw, installatie en exploitatie van 100+ MW offshore zonneparken mogelijk maakt.
De faciliteit streeft ernaar om tot 10.000 drijvers per jaar per assemblagelijn te produceren, wat een factor 100 meer is dan de huidige productiecapaciteit. De drijvers worden met hun geïntegreerde zonnepanelen modulair geproduceerd, naar de haven vervoerd en geassembleerd tot een zonnepark. Dat wordt vervolgens gesleept en geïnstalleerd naar aangewezen gebieden in de Noordzee. Zonne-energie is ideaal om tussen windturbines te worden geplaatst, om zowel het ruimtegebruik tussen de windturbines als het kabelgebruik te optimaliseren.

Onderdeel van het project is het trainen van 50 werknemers en het faciliteren van 30 leerplaatsen. De verwachte banengroei aan het eind van het project is ruim 70 fte groeiend naar 130 fte in 2028.

Subsidie: € 1.483.713,-

Meer informatie: Oceans of Energy | Offshore solar: clean and renewable energy

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16096
Extern Zaak ID	2182863
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	5.a
Titel	PPLG: Het Initiatiefvoorstel van PvdD transitiedenken PPLG en reactie GS (A-agenda cie. Landelijk Gebied oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/WBL

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**
Commissie Landelijk gebied	17 oktober 2024

Toelichting

De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het reglement van orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
G.B.Houtkamp
BEL/NR

Telefoonnummer +31235143197
Gerben.Houtkamp
@Noord-Holland.nl

Verzenddatum
16 JULI 2024

Kenmerk
2182863/2276723

Uw kenmerk
-

Betreft: advies initiatiefvoorstel PvdD transitiemanagement PPLG

Geachte leden,

Hierbij brengen wij u advies uit over het aan ons toegezonden initiatiefvoorstel van de PvdD over transitiemanagement PPLG Noord-Holland.

Ons PPLG is gericht op een duurzame toekomst van ons landelijk gebied waarin natuur en landbouw met elkaar in balans zijn en mensen kunnen wonen, werken en recreëren. Een landelijk gebied waarin we samen met de waterschappen zorgen voor voldoende en kwalitatief goed water, de biodiversiteit versterken, een bijdrage leveren aan klimaatmaatregelen en zorgdragen voor de kwaliteit van het landschap. Maar waar we tegelijkertijd werken aan een leefbaar platteland met voldoende voorzieningen, waar mensen toekomstperspectief hebben en een goede boterham kunnen verdienen.

De visie zoals verwoord in het initiatiefvoorstel komt hiermee overeen. De PvdD is van mening dat voor het bereiken van deze visie een fundamentele maatschappelijke transitie nodig is, en dat dit te realiseren is door een transitiemanager aan te stellen en een omschakelfonds in te richten.

Ons advies ten aanzien van de drie voorstellen luidt als volgt:

1. Het aanstellen van een transitiemanager
   Het is inderdaad belangrijk dat het ambtelijk apparaat dat werkzaam is in het landelijke gebied geschoold is in het werken aan en binnen een transitie. Hier wordt ook ruimschoots in gefaciliteerd door het aanbieden van opleidingen en trainingen gericht op verandering en transitie en door het organiseren van kennisbijeenkomsten. De benodigde transitiekennis is hierdoor in ruime mate in de organisatie aanwezig. Wij zijn het met u eens dat deze kennis belangrijk is voor de opgave waar we als provincie voor staan, maar het aanstellen van een transitiemanager is ons inziens dus niet nodig.

2. Het opstellen van een visie op het landelijk gebied
   Dit is precies waarin ons definitieve PPLG moet gaan voorzien en waarbij we uw Staten ook nauw betrekken.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

3. Het instellen van een omschakelfonds
   Dit is dermate instrumenteel dat het in deze fase van het PPLG niet opportuun is om hiertoe te besluiten. We kunnen het wel meewegen en nader uitzoeken bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma.

Om genoemde redenen ontraden wij het initiatiefvoorstel.

Wij gaan ervan uit u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Transitiedenken PPLG
bij Kaderbrief 2025

Initiatiefvoorstel

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

Transitiedenken voor PPLG Noord-Holland

Commissie Landelijk Gebied 17 juni 2024

Bij agendapunt Kaderbrief 2025

MET HET OPTIMALISEREN VAN BESTAANDE PROCESSEN EN PRODUCTEN WINNEN WE HOOGUIT WAT TIJD, MAAR WE KUNNEN ER DE *WICKED PROBLEMS* NIET MEE OPLOSSEN. DAT INZICHT BEGINT STEEDS MEER DOOR TE DRINGEN.

OM HET IN DE GEEST VAN ALBERT EINSTEIN TE ZEGGEN: ALS JE BLIJFT DOEN WAT JE ALTIJD DEED, KRIJG JE WAT JE ALTIJD KREEG. WE ONTKOMEN ER NIET AAN OM ONZE MANIER VAN LEVEN FUNDAMENTEEL TER DISCUSSIE TE STELLEN. EEN ECHT DUURZAME SAMENLEVING VEREIST EEN ANDERE INRICHTING VAN ONZE MAATSCHAPPELIJKE SYSTEMEN EN MARKTEN.

BRON:
https://drift.eur.nl/app/uploads/2024/02/Houvast-voor-duurzame-vernieuwers_Vier-perspectieven-op-transitiedenken-en-doen.pdf

Aanleiding

De provincie Noord-Holland zit middenin het proces om tot een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) te komen in opdracht van het Rijk, waarmee uitvoering gegeven wordt aan de doelen van het NPLG op natuur, water en klimaat. Hiervoor is een grote verandering van de inrichting van het landelijk gebied, een ware **transitie van landbouw- en voedselsysteem**, nodig. Zie ook Kamerbrieven uit 2022[1] [2]:

- “Tegelijk is de afgelopen jaren steeds scherper duidelijk geworden dat de landbouw in Nederland door de intensieve wijze waarop we hoge producties realiseren de grenzen heeft bereikt - en in veel gevallen heeft overschreden - van wat de leefomgeving aankan. We staan nu voor de immense opgave de biodiversiteit te herstellen en de uitstoot van ammoniak en broeikasgassen naar de lucht en van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen naar het water substantieel te verminderen.”
- “De aanpak hiervan duldt geen uitstel. Het gaat daarbij niet om het bijschaven van de scherpe randjes, maar om **een gehele transitie van het landbouw- en voedselsysteem**.”

Momenteel ligt een conceptversie van het PPLG voor, waarin Gedeputeerde Staten 40% van de hernieuwde inrichting van het landelijk gebied presenteert aan de Provinciale Staten. Daarnaast staat de Kaderbrief 2025 op de agenda, waarmee bijsturing van prioriteiten kan worden aangeduid. Voor de Partij voor de Dieren zijn deze agendapunten in de Commissie Landelijk Gebied van 17 juni en vaststelling in de vergadering van Provinciale Staten van 8 juli aanleiding om een voorschot te nemen in de transitie van het landelijk gebied van Noord-Holland. De aan de commissieleden gepresenteerde nota’s zijn immers niet gericht op enige transitie van het landelijk gebied en onze kaderstellende en controlerende taak brengt ons er in dit stadium dan ook toe om aan de hand van dit initiatiefvoorstel te komen met enkele voorstellen ter besluitvorming aan de Staten van Noord-Holland ten einde de provinciale organisatie te bewegen in de transitie van het landelijk gebied die het Rijk, maar ook onze inwoners[3], inclusief de agrarische ondernemers, en natuur zo verdienen.

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/10/startnotitie-nplg-10-juni-2022

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/10/perspectieven-voor-agrarische-ondernemers

[3] https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Landelijk_gebied/Inwonersraadpleging, zie de figuren 0-2 en 0-3

Gebiedsproces als casus

In de Technische briefing op 27 mei 2024 werden drie gebiedsprocessen toegelicht, waaronder het gebied de Weidse Polders in de Binnenduinrand ter hoogte van Bergen aan Zee.[1] Een gebied met bollenteelt, melkveehouderij en natuurgebieden. Graag nemen wij dit gebied als casus om te laten zien hoe transitie van de landbouw met als doel het behalen van de natuurdoelen én perspectief voor ondernemers en inwoners eruit zou kunnen zien. Aan de hand van deze casus zullen we vervolgens enkele voorstellen doen, die het voorgestelde transitiedenken in de organisatie kunnen inzetten om het proces voor een breed gedragen PPLG effectief en duurzaam te volbrengen.

Een inleiding tot transitiedenken

Het zingt al heel lang rond, maar het dagelijks bestuur van de provincie Noord-Holland lijkt er maar niet aan te durven gaan staan: we hebben een transitie nodig van het landelijk gebied van onze provincie. Er wordt al een jaar gewerkt in allerlei groepen, gebieden en processen aan manieren om de echte problemen van klimaatverandering, waterkwaliteit, natuurbehoud voor het creëren van een gezonde en leefbare omgeving voor mens en dier nu en in de toekomst het hoofd te bieden. Zonder succes. Hoe dat komt? Er wordt niet gedacht in transitie, er is geen visie voor de toekomst en er wordt niet echt een andere inrichting van ons landelijk gebied voorgesteld als stip aan de horizon. Wat we wél terugzien in de 40% versie, het tweede concept van het PPLG, is een optimalisering van bestaande processen, geitenpaadjes uitdiepen, onbewezen kostbare innovaties bovenop onbewezen kostbare innovaties stapelen en een toenemend aantal zieke landbouwhuisdieren[2], agrarische ondernemers[3] en wegkwijnende natuur met het leven daarin[4], waar wij als mens zo afhankelijk van zijn. De crises zijn door Gedeputeerde Staten erkend, maar de paden die gecreëerd worden voor een uitweg leiden steeds opnieuw naar dezelfde problemen terug. Zoals de minister in 2022 al zei, “bijschaven van scherpe randjes” is niet voldoende. Dat is geen transitiedenken, dat zijn geen transitiepaden. Nederland is koploper in de wereld als het gaat om transitiewetenschap. Laten we hier in Noord-Holland dan ook van profiteren, betekenis aan geven en een vertaling naar de praktijk maken.

---

[1] https://portal.ibabs.eu/Agenda/View/ee29e0e1-9750-4bab-b92f-3d71db007dd1 (BOT/TB 27 mei 2024)

[2] Bijv. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/01/rapport-expertgroep-zoonosen;
https://nos.nl/artikel/2446233-we-hebben-het-virus-door-onze-handen-laten-glippen-vijf-vragen-over-de-vogelgriep;
https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3159700/hoe-q-koorts-in-2007-eerst-niet-werd-gezien-en-later-schromelijk-werd-onderschat-dossier;
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720332228?via%3Dihub

[3] Bijv. https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/parkinson-op-het-platteland, aanleiding was een brief van een boerenzoon uit Zwaagdijk, West-Friesland, en
https://noordholland.partijvoordedieren.nl/vragen/vragen-over-parkinson-uit-gifspuit;
Inspreker dochter van een aan Parkinson overleden fruitteler in Westwoud bij Hoorn, mei 2024
http://bit.ly/4eomSUc;
https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20231013_47061949

[4] Bijv. https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/doelen-voor-biodiversiteit-blijken-onhaalbaar-als-nederland-zo-doorgaat~bdd247b4/;
https://nos.nl/artikel/2521411-biodiversiteitsdoelen-niet-binnen-bereik-toont-nieuw-dashboard;
https://www.wwf.nl/globalassets/pdf/lpr/living-planet-report-nl-2023-kiezen-voor-natuurherstel.pdf;
https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/artikel/5375075/wnf-living-planet-report-nederland-natuur-diersoorten

TRANSITIEDENKEN IN DE PRAKTIJK

IN DE PRAKTIJK ZIEN WE DAT DE TRANSITIEWETENSCHAP, OOK WEL 'TRANSITIEDENKEN' GENOEMD, STEEDS MEER WEERKLANK VINDT. IN STRATEGIEËN VAN BEDRIJVEN EN OVERHEDEN DUIKEN BEGRIPPEN ALS 'TRANSFORMATIE', 'TRANSITIEPAD', OF 'SYSTEEMPERSPECTIEF' STEEDS VAKER OP. WETENSCHAPPERS DIE ZICH SPECIALISEREN IN DIT DENKEN WORDEN REGELMATIG DOOR AMBTENAREN EN MANAGERS UIT HET BEDRIJFSLEVEN UITGENODIGD OM MEE TE KIJKEN EN ADVIES TE GEVEN OVER HET VORMGEVEN VAN EEN VISIE VOOR DE TOEKOMST. EN HET BLIJFT NIET BIJ HET ONTWIKKELEN VAN VERGEZICHTEN.

DE TRANSITIEWETENSCHAP HOUDT ZICH OOK BEZIG MET HET STUREN VAN TRANSITIES: HET PROBEREN TE BEÏNVLOEDEN VAN DE SNELHEID EN RICHTING VAN EEN TRANSITIE. BINNEN DE TRANSITIEWETENSCHAP, EN OOK ANDERE VAKGEBIEDEN DIE DAAROP VOORTBOUWEN, ZIJN ER VERSCHILLENDE PERSPECTIEVEN EN MODELLEN ONTWIKKELD VOOR TRANSITIESTURING. (BRON: WWW.HETGROENEBREIN.NL)

Bollenteelt in de Weidse Polders: een gebied in transitie

Presentatie in de Technische briefing

De opgaven in het gebied Weidse Polders liggen op het vlak van natuur, stikstof, water en bodem, klimaat, landbouw en landschap en erfgoed. Meteen werd al de opmerking gemaakt dat niet voor alle opgaven heldere, kwantificeerbare doelen zijn geformuleerd. Doelen die passend zijn in dit gebied, zijn bijvoorbeeld:

- Kaderrichtlijn Water-doelen halen (2027) en dus de waterkwaliteit snel verbeteren
- adviezen Ecologische Autoriteit voor N2000-gebied Noord-Hollands duinreservaat[1] uitvoeren voor zover dit gebied daarop invloed heeft: stikstof uitstoot met 50% terugbrengen (2030) en ontwatering en peilverlaging aan de duinrand verlagen;
- aanleggen 500 meter houtwallen en hagen en 500 meter ecologische oevers, ter uitvoering van Aanvalsplan Landschap (2030) (groenblauwe dooradering);
- 10 hectare bosaanleg, ter uitvoering van de Bossenstrategie (2030);
- realiseren huidige NNN-opgave voor dit gebied.

Wat in het formuleren van een aanpak in het gebied ook een rol speelt en meegenomen moet worden is het perspectief voor ondernemers, gezonde leefomgeving, stikstofbelasting in Natura-2000 gebied omlaag brengen en de gevolgen voor de milieubelasting van veeteelt en bollenteelt. In de presentatie ontbrak verder aandacht voor de behoefte aan nieuwe recreatie- en woongebieden, waarnaar we in elk gebiedsproces ook op zoek moeten.

Het gebiedsproces is vervolgens 'een integrale afweging tussen water, natuur en landbouw' in 7-wekelijkse integratiesessies met vooral belanghebbenden van de huidige situatie, wat uiteindelijk moet leiden tot een Gebiedsvisie.

[1] https://www.ecologischeautoriteit.nl/adviezen/5055

Van bijschaven naar transitie

In bovengeschetst proces signaleren we een aantal stappen die een transitie in de weg staan, namelijk:

- **Een visie voor het gebied ontbreekt** De gesprekken die al maanden aan de gang zijn, moeten leiden naar een 'gebiedsvisie' aldus de presentatie. Dit is echter geen sturing geven aan een transitie, maar vragen om binnen bestaande kaders innovaties te vinden die ontegenzeggelijk naar hetzelfde probleem van vervuiling en een ongezonde leefomgeving zullen leiden en bovendien geen ruimte zal doen ontstaan voor overgangsgebieden, uitvoering van de bossenstrategie of nieuwe recreatie- en woongebied.
- **Meetbare, aan de visie congruente doelen ontbreken.** Zo werd in de presentatie in de Technische briefing als natuuropgave bijvoorbeeld 'groenblauwe dooradering' genoemd. Maar wat moet wanneer zijn aangelegd? En een genoemde landbouwopgave was: "De veeteelt en de bollenteelt in de overgangszone schuren met het unieke water- en bodemsysteem". Dat is een constatering, maar wat is het kader om dit in overeenstemming te brengen met elkaar?
- **Een plan van aanpak met een tijdpad en transitiepaden ontbreekt:** wanneer moet wat bereikt zijn?
- **Een analyse van oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen ontbreken** en vandaar uit de redenering naar wat nodig is om de doelen te halen. En vandaar uit werken naar oplossingsrichtingen, of scenario's voor mogelijke inrichtingen voor de Weidse Polders. Scenario's zijn te gebruiken om verschillende ruimtelijke opties te verkennen, keuzes te maken, prioriteiten te stellen en paden in de tijd uit te zetten.

Dus waar gaan de gesprekken over in het gebiedsproces als de stip aan de horizon niet bekend noch uitgedragen wordt? Welke opgaven zijn er nu eigenlijk concreet? Wie pakt hier de leiding in en wie de regie?

Bijschaven door minder bestrijdingsmiddelen te gebruiken, bijschaven door spuitzones te verkleinen, bijschaven door technische hoogstandjes om stallen potdicht te maken. Bijschaven door kringlopen te sluiten is géén transitiedenken. Een transitie naar vee- en bollenteelt op biologische, regeneratieve wijze wél.

De visie voor Weidse Polders kan dan vereenvoudigd worden tot:

> ***De landbouw in Weidse Polders (bollenteelt, veeteelt, overige teelt) is volledig omgeschakeld naar biologische en regeneratieve wijze, waarbij ondernemers in de gehele keten toekomstperspectief hebben, en plaats is voor natuur, natuurinclusief wonen en kleinschalige natuurinclusieve recreatie in een gezonde leefomgeving.***

Vervolgens worden transitiepaden benoemd die hiertoe kunnen leiden. Koplopers kunnen anderen adviseren in hun aanpak, ketenpartners worden gestimuleerd en consumenten en eindgebruikers worden verleid, wellicht zelfs omdat het aanbod volledig biologisch is.

Gaande over de transitiepaden zullen zich ongetwijfeld hobbels en kuilen voordoen, bijvoorbeeld over de vraag van verdienmodellen, mislukte oogsten en de invulling van natuurbeheer of dichtheid van nieuwe woongebieden. Kleine en grote stappen zijn goed. Er zullen pioniers zijn die barrières tegenkomen, dreigen vast te lopen op geldende regelgeving of juist hun ervaringen kunnen inzetten om anderen te helpen. Dat is dan het moment om nieuw instrumentarium in te zetten, zoals in de provincie Brabant onlangs het provinciaal omschakelfonds[1] in het leven is geroepen. Het beleid aanpassen, maar altijd met het oog op die stip aan de horizon. Experimenteren is een wezenlijk onderdeel van transitiedenken.

[1] https://www.landbouwenvoedselbrabant.nl/beleid/uitvoeringsagenda+landbouw+en+voedsel/2234127.aspx?t=Brabant-aan-de-slag-met-vernieuwend-boeren

TRANSITIEDASHBOARD

CASUS WEIDSE POLDERS

Slechte waterkwaliteit door bestrijdingsmiddelen

Natuurkwaliteit in duinen (N2000) onvoldoende, oa door stikstofdepositie

Ongezonde leefomgeving

Hoge recreatiedruk in de duinen N2000

Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Stikstofuitstoot verminderen

Omschakelen naar biologische teelt

Meer recreatiegebied in binnenduinrand ontwikkelen

Alleen rendabel bij meer hectare per ondernemer of hogere opbrengst (prijs) per hectare

Nieuwe producten (mee) ontwikkelen en helpen in de markt te zetten ("branden")

Echte prijs doorberekenen in product en eerlijke verhaal vertellen

Ondernemer gaat iets anders doen; NH denkt mee

Hectares vrij

hulpinstrumenten inzetten, bijv. Regeling omschakelfonds

Visie:

- Biologische, regeneratieve landbouw
- Toekomst voor ondernemers
- Gezonde natuur
- Natuurinclusief wonen en recreatie

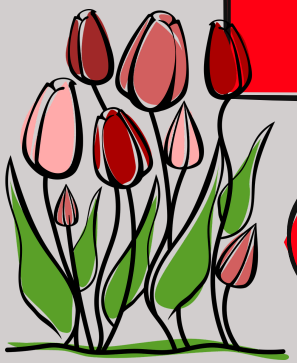

Regie met een transitiemanager

Transitiemanagement is een kunst en een kunde. Het gaat om effectief sturen, patronen doorbreken, de onder- en bovenstroom verbinden, maar ook om faciliteren, verkennen, vallen en opstaan stimuleren. Een inspirerend transitiemanager kan bovengenoemde activiteiten van visievorming tot transitiepaden begeleiden en kan sturen op de ontwikkeling van scenario's. Die kunnen gaan over samengaan in collectieven voor een passend verdienmodel tot een opkoopregeling of omschakelen naar andere teelt of zelfs een heel ander vak, bijvoorbeeld in het kader van bosbouw of recreatiebeheer.

De transitiemanager is er om allerlei processen op te starten en de regie te voeren aan de hand van een dashboard waar kansen, ervaringen, obstakels, uitwisseling kan plaatsvinden. Daarnaast houden we zo met elkaar de ecologische, economische en sociaal-culturele waarden in de transitie van het landelijk gebied bijeen.

"Niets is sterker dan een idee
waar de tijd rijp voor is."
Victor Hugo

Voorstellen

Aan Provinciale Staten wordt voorgesteld te besluiten om:

1. een transitiemanager aan te stellen die de provinciale organisatie kan voorgaan in transitiedenken en de gebiedsprocessen zo kan inrichten dat visie, doelen, ambities aansluiten op een nieuwe inrichting van het landelijk gebied, en de financiering hiervoor op te nemen in de begroting 2025 en daarna.
2. een langetermijnvisie, een toekomstbeeld, op het landelijk gebied te laten formuleren, via een door de transitiemanager geleid proces, die richting geeft aan de transitiepaden in het PPLG.
3. een provinciaal omschakelfonds te laten ontwikkelen, vergelijkbaar met de variant in Noord-Brabant, die de periode van inkomensonzekerheid helpt overbruggen in de periode van transitie.

Ilona Haas,
Partij voor de Dieren

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16526
Extern Zaak ID	2206928
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	7.a
Titel	Water: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/WBL

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	14 oktober 2024

Toelichting

In de reglementen van de drie waterschappen die in Noord-Holland liggen, zijn aanpassingen nodig vanwege wijziging van de Waterschapswet en door verschillende grenswijzigingen. Tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten is er één zienswijze ingediend. Naar aanleiding van de zienswijze is de kaart die hoort bij het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangepast. Gedeputeerde Staten hebben de drie ontwerpbesluiten tot wijziging van de reglementen vastgesteld en sturen deze ter definitieve vaststelling naar Provinciale Staten.

Provincie Noord-Holland

2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 24 september 2024

Onderwerp: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008 en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland

Kenmerk: 2206928/2296433

Bijlagen:

Aan deze voordracht zijn als ontwerpbesluiten toegevoegd:

· Ontwerpbesluit wijziging Reglement Waterschap Amstel, Gooi en Vecht met bijbehorende kaart;

· Ontwerpbesluit wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier met bijbehorende kaart;

· Ontwerpbesluit wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland met bijbehorende kaart.

Bijlagen over de zienswijze:

· Zienswijze van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier d.d. 24 juli 2024 en bijlage;
· Brief ter beantwoording van de zienswijze van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Overige bijlagen (ter informatie):

· Detailkaarten en bijbehorende tabel met de grenswijzigingen van het Reglement voor Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

1. Inleiding

In de Waterschapswet is bepaald dat Provinciale Staten bevoegd zijn tot het opheffen en instellen van waterschappen en de regeling van de samenstelling van hun bestuur. Dit gebeurt in het reglement van bestuur (kortheidshalve: reglement) van het waterschap. In de provincie Noord-Holland zijn er drie waterschappen waarvoor wijzigingen nodig zijn in de drie waterschapsreglementen. De belangrijkste wijzigingen die worden voorgesteld voor de reglementen voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (hierna: AGV); het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (hierna: HHNK) en het Hoogheemraadschap van Rijnland (hierna: Rijnland) zijn:

- Aanpassingen in de samenstelling van het algemeen bestuur in verband met de gewijzigde Waterschapswet: dit gaat om het aantal geborgde zetels dat nu wettelijk is

vastgelegd waarbij de geborgde zetels voor bedrijven zijn geschrapt. Voorheen werd dit in de reglementen bepaald.

- Aanpassingen op de kaart waarop het gebied van het waterschap is aangegeven; en voor HHNK ook nog de overdracht van wegenbeheertaak aan gemeenten.

- Tekstuele wijzigingen vanwege de Omgevingswet.

Daarnaast zijn er per waterschap nog enkele separate overige wijzigingen. In de bijgevoegde ontwerpbesluiten tot wijziging van de waterschapsreglementen voor AGV, voor HHNK en voor Rijnland, vindt u in de toelichting per ontwerpbesluit meer uitleg over de aanpassingen.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland ligt zowel binnen de provincie Zuid-Holland als binnen de provincie Noord-Holland, daarom moet de wijziging van het reglement worden vastgesteld bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van beide provincies.

Het Waterschap AGV ligt deels ook in Utrecht en Zuid-Holland en wordt om die reden bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland vastgesteld.

In de provincies Utrecht en Zuid-Holland zullen de wijzigingsbesluiten voor de reglementen van AGV en Rijnland ongeveer tezelfdertijd worden voorgelegd aan Provinciale Staten. Ambtelijk is dit afgestemd.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste wijzigingen die worden voorgesteld voor de waterschapsreglementen.

Aanpassingen in de samenstelling van het algemeen bestuur in verband met de gewijzigde Waterschapswet:
Tot nu toe werd in de reglementen bepaald hoeveel geborgde zetels bepaalde categorieën belanghebbenden mochten invullen in het algemeen bestuur van een waterschap. Eind 2022 is de Waterschapswet gewijzigd waarbij de geborgde zetels voor de categorie ‘bedrijven’ zijn afgeschaft en er een vaste wettelijke verdeling van de geborgde zetels voor de categorieën ‘natuurterreinen’ en ‘ongebouwd’ is geïntroduceerd. Tevens is de eis geschrapt dat ten minste één lid van het dagelijks bestuur houder is van een geborgde zetel. Omdat het aantal geborgde zetels nu wettelijk is vastgelegd – waarbij de geborgde zetels voor bedrijven zijn geschrapt – worden de reglementen hierop aangepast.

Er zijn in de Waterschapswet verschillende categorieën bestuursleden bij de waterschappen voorgeschreven: ingezetenen (de grootste categorie en rechtstreeks te verkiezen door burgers) en ‘categorieën van belanghebbenden’, dit zijn de geborgde zetels; te benoemen door belangenorganisaties.[1] De categorieën van belanghebbenden welke door de geborgde zetels in het waterschapsbestuur worden vertegenwoordigd zijn: ongebouwd (agrarisch); natuurterreinen en bedrijven (deze categorie is nu geschrapt in de wet).

[1] Van oudsher was de vertegenwoordiging in het algemeen bestuur van een waterschap gebaseerd op de trits "belang-betaling-zeggenschap". Er zijn verschillende categorieën belanghebbenden in het gebied van het waterschap. Sommige categorieën hebben meer belang bij de taken van het waterschap dan andere categorieën. Dus hoe groter het belang, hoe groter hoe groter ook de zeggenschap in het waterschap voor die categorie. Vroeger was nog een veel groter deel van het waterschapsbestuur ‘geborgd’. Door de wetswijziging eind 2022 zijn per waterschapsbestuur nog 4 ‘geborgde zetels’ voorgeschreven in de Waterschapswet.

Door de wetswijziging eind 2022 zijn per waterschapsbestuur nog 4 ‘geborgde zetels’ voorgeschreven in de Waterschapswet. In het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven wordt voor alle drie de waterschappen geen aanleiding gezien om de omvang van het algemeen bestuur terug te brengen. De vrijgevallen zetels uit de categorie bedrijven worden aan de categorie ingezetenen toebedeeld. Deze categorie wordt via de verkiezingen gekozen. Daarmee blijft voor alle drie de waterschappen het algemeen bestuur in totaal uit 30 leden bestaan. De wijziging van de Waterschapswet heeft dan de volgende consequenties voor de samenstelling voor het algemeen bestuur van de verschillende waterschappen:

Situatie nu:	Leden AB	Ingezetenen (verkozen)	Natuur (geborgd)	Ongebouwd (geborgd)	Bedrijven (geborgd)
AGV	30	23	1	3	3
HHNK	30	23	1	3	3
Rijnland	30	23	1	4	2
Situatie vanaf 1-1-2025 i.v.m. wetswijziging:	Leden AB	Ingezetenen (verkozen)	Natuur (geborgde zetels in wet)	Ongebouwd (geborgde zetels in wet)	Bedrijven (geborgde zetels geschrapt in wet)
AGV	30	26	2	2	0
HHNK	30	26	2	2	0
Rijnland	30	26	2	2	0

<u>Aanpassingen beheergebied op kaart van het waterschap & voor HHNK ook de overdracht van wegenbeheertaak aan gemeenten:</u>
Voor elk waterschap worden er veranderingen van het beheergebied voorgesteld, veelal door ruimtelijke ontwikkelingen; bouwen, aanpassen van waterkeringen, etc. De grenswijzigingen zijn afgestemd tussen de water- en wegbeheerders. Hieronder worden per waterschap de grootste wijzigingen benoemd.

• AGV:
- *Strandeiland te IJburg, Amsterdam:*
Vanwege de aanleg van Strandeiland in het Markermeer door de gemeente Amsterdam ten behoeve van de uitbreiding van IJburg draagt Rijkswaterstaat het waterbeheer over aan AGV. Op Strandeiland komen ongeveer 8000 woningen.
- *Houthavens te Amsterdam:*
Door de aanleg van 2700 woningen in de westelijke Houthavens zijn verschillende grenswijzigingen nodig tussen het Rijk en AGV.
- *Grenswijzigingen met Hoogheemraadschap van Rijnland:*
    - Bij Plashuis in Noorden:
    Er komt 1 woning/bedrijfsgebouw in AGV gebied te liggen.
    - Bij Calslagen in Kudelstaart:

Er komen 12 woningen in het gebied van Rijnland te liggen.
- Daarnaast zijn er nog enkele tientallen zeer kleine grenscorrecties, waarvoor wordt verwezen naar de Bijlage toelichting grenswijzigingen en detailkaarten.

• HHNK:
- *Overdracht van wegen aan gemeenten:*
HHNK draagt de wegenzorg over aan verschillende gemeenten, met name omdat dit een taak was die in het verleden vaak bij een waterschap berustte maar tegenwoordig vaker bij gemeenten. Het gaat om de volgende overdrachten:
- overdracht van wegen aan de gemeenten Schagen en Hollands Kroon per 1 januari 2020.
- overdracht van wegen aan de gemeente Oostzaan heeft plaatsgevonden per 1 januari 2021.
- overdracht van wegen aan de gemeenten Hoorn en Uitgeest was per 1 januari 2022.
- overdracht van wegen aan de Westfriese gemeenten Opmeer, Medemblik, Enkhuizen, Stede Broec, Drechterland en Koggenland heeft op 1 januari 2023 plaatsgevonden.
- *Grenswijzigingen beheergebied van HHNK:*
- *Oeverdijk bij Hoorn:*
Gebiedsuitbreiding door de aanleg van de Oeverdijk bij Hoorn. Deze dijkversterking was onderdeel van het project Markermeerdijken.
- *Twee woontorens in Zaandam:*
Torens zijn in het water gebouwd, maar toegankelijk via de straat te Zaandam en worden toegevoegd aan het beheergebied.

• Rijnland:
- de locaties Plashuis in Noorden en Calslagen in Kudelstaart; dit zijn grenswijzigingen met AGV; zie toelichting bij AGV hierboven.
- twee grenswijzigingen tussen Rijnland en Rijkswaterstaat; bij de Grote Sluis en de Woordersluis te Spaarndam. Daar moet de grens worden aangepast aan de wet- en regelgeving over de grenzen van rijkswater in de (nieuwe) Omgevingsregeling.

Tekstuele wijzigingen vanwege de Omgevingswet:
Vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 worden verwijzingen naar wetgeving aangepast in de reglementen.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiële aspecten
De besluiten tot wijziging van de reglementen hebben geen financiële consequenties en er zijn geen financiële risico's.

Communicatie
De voorgenomen besluiten zijn in overleg met de waterschappen (AGV, HHNK en Rijnland) opgesteld. Ook is er voor grenswijzigingen afstemming geweest tussen waterschappen onderling en met verschillende gemeenten en het Rijk. Tevens is overleg geweest over de wijzigingen met de provincies Utrecht en Zuid-Holland.
Nadat de procedure geheel is afgerond worden de besluiten bekendgemaakt in het Provinciaal Blad en op de website Overheid.nl. Het gewijzigde Reglement AGV en Reglement Rijnland worden ook door de provincies Zuid-Holland en/of Utrecht gepubliceerd in hun Provinciale Bladen.

Participatie
Er zijn vooroverleggen gevoerd met de waterschappen over de voorgenomen wijzigingen. De waterschappen hebben elk ingestemd met de voorontwerpbesluiten. Vervolgens zijn de ontwerpwijzigingsbesluiten ter inzage gelegd gedurende zes weken, vanaf 28 juni t/m 8 augustus 2024. Ook in de provincies Utrecht en Zuid-Holland zijn de desbetreffende ontwerpwijzigingsbesluiten ter inzage gelegd. Er is één zienswijze ingediend, zie verder onder ‘Proces en procedure’.

Juridische aspecten
De in de Waterschapswet voorgeschreven (inspraak)procedure voor de wijziging van reglementen is gevolgd. Na vaststelling door de drie provincies behoeft elk wijzigingsbesluit van het reglement (AGV, HHNK en Rijnland) goedkeuring van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Tegen een goedkeuringsbesluit van de minister staat beroep open. Slechts als iemand een zienswijze heeft ingediend is er de mogelijkheid om in beroep te gaan tegen een goedkeuringsbesluit van de minister.

4. Proces en procedure

De voorbereiding is conform de Waterschapswet uitgevoerd, waarin de voorschriften zijn opgenomen omtrent de procedure voor het wijzigen van een reglement. De in de artikelen 3 en 4 Waterschapswet voorgeschreven vooroverleggen met de waterschappen zijn voor AGV en HHNK schriftelijk en gecombineerd afgedaan. Voor Rijnland heeft er een bestuurlijk overleg plaatsgevonden. De waterschappen hebben elk ingestemd met de voorgenomen wijzigingen van de reglementen.

Na deze overleggen hebben wij op 25 juni 2024 de ontwerpbesluiten vastgesteld en vrijgegeven voor de inspraak. Ongeveer tezelfdertijd hebben ook Gedeputeerde Staten van Utrecht en Zuid-Holland gelijke besluiten genomen. Wij hebben Provinciale Staten van Noord-Holland eind juni per brief geïnformeerd over de ter inzage legging. De drie ontwerpbesluiten hebben ter inzage gelegen van 28 juni tot en met 8 augustus 2024.

Er is een zienswijze ingediend door HHNK op het ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Het gaat daarbij om de in het kader van de Dijkversterking Markermeerdijken aangelegde oeverdijk (nabij Hoorn) en het daarbij ontstane 'tussenwater'. Op de voorgaande kaart was niet duidelijk zichtbaar dat het tussenwater ook binnen het beheergebied van het hoogheemraadschap komt te liggen. In onderling overleg is dit hersteld. Deze zienswijze leidt daarmee slechts tot aanpassing van de kaart van het beheergebied, waardoor de beoogde wijziging wel voldoende duidelijk zichtbaar is.

Voorgesteld wordt dan ook om de drie ontwerpbesluiten met bijbehorende kaarten en toelichtingen vast te stellen. In de provincies Utrecht en Zuid-Holland zullen de wijzigingsbesluiten voor de reglementen van AGV en Rijnland ongeveer tezelfdertijd worden voorgelegd aan Provinciale Staten. Ambtelijk is dit afgestemd.

De wijziging van het Reglement voor het Waterschap AGV wordt bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland vastgesteld. Dit omdat AGV deels ook in Utrecht en Zuid-Holland ligt. Voor het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland geldt dat dit wordt vastgesteld bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland en Zuid-Holland. Omdat Rijnland in beide provincies ligt.

Na vaststelling door de drie provincies behoeven de drie wijzigingsbesluiten van de reglementen goedkeuring van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, omdat de gebieden van elk waterschap worden aangepast. Goedkeuring is nodig op grond van artikel 5 Waterschapswet. Zodra Provinciale Staten van alle drie betrokken provincies de wijzigingen van de reglementen hebben vastgesteld, zal de Minister worden verzocht om goedkeuring. Mochten de goedkeuringsbesluiten van de Minister niet op korte termijn worden afgegeven (volgens planning in december 2024), dan is in de wijzigingsbesluiten voor de reglementen geregeld dat de inwerkingtreding terugwerkt tot 1 januari 2025.

Nadat de goedkeuringen zijn afgegeven door de Minister, worden de besluiten bekendgemaakt in het Provinciaal Blad en op de website Overheid.nl. Het gewijzigde Reglement AGV en

Reglement Rijnland worden ook door de provincies Zuid-Holland en/of Utrecht gepubliceerd in hun Provinciale Bladen. Tenslotte zullen ook de waterschappen worden geïnformeerd.

Planning:

18 nov. 2024	PS NH vaststelling 3 reglementswijzigingen
	Ter info:
13 nov. 2024	PS van Utrecht vaststelling reglementswijziging AGV
13 nov. of 11 dec.	PS van Zuid-Holland vaststelling reglementswijzigingen AGV en Rijnland
December 2024	Goedkeuring van 3 reglementswijzigingen door Minister van I&W
1 jan. 2025	Inwerkingtreding 3 reglementswijzigingen

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig de bijgaande drie ontwerpbesluiten met bijbehorende kaarten en toelichtingen:

1. Ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017;
2. Beantwoording van de zienswijze van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) vaststellen en bijgevoegde brief aan HHNK laten verzenden door de sectormanager Water, Bodem en Landbouw;
3. Ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008;
4. Ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit wijziging Reglement Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, Provinciale Staten van Utrecht en Provinciale Staten van Zuid-Holland van [datum], [kenmerk], tot wijziging van het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017

Provinciale Staten van Noord-Holland, Provinciale Staten van Utrecht en Provinciale Staten van Zuid-Holland, ieder voor zover het hun bevoegdheid betreft:

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Gedeputeerde Staten van Utrecht en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland;

Gelet op artikel 2, 6 en 13 van de Waterschapswet;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Gedeputeerde Staten van Utrecht en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland de voorbereiding van de voorgenomen reglementswijziging aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben opgedragen;

Overwegende dat het college van dijkgraaf en heemraden van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht op 28 februari 2023 aan Provinciale Staten van Noord-Holland heeft verzocht het beheergebied van het waterschap aan te passen op de kaart die onderdeel uitmaakt van het reglement;

Overwegende dat het wenselijk is om de kaart waarop het gebied van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is aangegeven te wijzigen;

Overwegende dat het op grond van de gewijzigde Waterschapswet noodzakelijk is om de samenstelling van het algemeen bestuur van het waterschap te wijzigen;

Overwegende dat het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht heeft verzocht de benaming van de bestuursorganen binnen het waterschap aan te passen;

Overwegende dat er vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet enkele wijzigingen noodzakelijk zijn;

Besluiten:

Artikel I
Het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017 wordt als volgt gewijzigd:

A
In artikel 1 vervalt onderdeel e, onder verlettering van onderdeel f tot e.

B
Artikel 5, tweede lid, komt te luiden:

2. De taak, bedoeld in het eerste lid, omvat:
   a. het beheer van watersystemen als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a , onder 1°, van de Omgevingswet en;
   b. de zuivering van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a , onder 2°, van de Omgevingswet hieronder mede begrepen het stedelijk afvalwater dat afkomstig is vanuit het beheersgebied van een aangrenzende waterbeheerder en dat om doelmatigheidsredenen wordt

gezuiverd op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het waterschap.

C
Artikel 6 komt te luiden:

Artikel 6 Benaming bestuursorganen
1. De benaming van de bestuursorganen van het waterschap is: algemeen bestuur en dagelijks bestuur.
2. De voorzitter wordt aangeduid als: de dijkgraaf.

D
Artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:
1. In onderdeel a wordt ‘drieëntwintig’ vervangen door ‘zesentwintig’.
2. In onderdeel b wordt ‘drie’ vervangen door ‘twee’.
3. In onderdeel c wordt ‘een lid’ vervangen door ‘twee leden’.
4. Onderdeel d vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel c door een punt.

E
Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:
1. Het tweede lid komt te luiden:

   2. De leden, bedoeld in artikel 7, onderdeel c, worden benoemd door de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren.

2. Het derde lid vervalt.

F
Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:
In de titel vervalt ‘andere’.

G
In artikel 20, eerste lid onder g, wordt ‘artikel 5.29, derde lid, van de Waterwet’ vervangen door ‘artikel 19.14 van de Omgevingswet’.

H
De bij het reglement behorende kaart waarop het gebied van het waterschap is aangegeven, bedoeld in artikel 3, eerste lid, wordt vervangen door de kaart bij dit besluit waarop het gebied van het waterschap is aangegeven.

Artikel II
1. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2025 of wanneer het laatste uitgegeven provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst na die datum uitkomt dan treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het laatste uitgegeven provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 januari 2025.
2. In afwijking van het eerste lid werkt artikel I onderdeel H, op de bij het reglement behorende kaart ten aanzien van de locatie Centrumeiland, bij IJburg te Amsterdam, terug tot en met 1 april 2024.
3. In afwijking van het eerste lid werken de onderdelen B en G van artikel I terug tot en met 1 januari 2024.

Haarlem, [Datum],

Provinciale Staten van Noord-Holland

, voorzitter

, statengriffier

Utrecht, [Datum],

Provinciale Staten van Utrecht

, voorzitter

, statengriffier

Den Haag, [Datum],

Provinciale Staten van Zuid-Holland

, voorzitter

, statengriffier

Bijlage behorende bij artikel I, onder H, van het besluit tot wijziging van het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017

Kaart waarop het gebied van het waterschap is aangegeven
Kaart nummer ..... (zie apart bestand)

Toelichting bij het Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, Provinciale Staten van Utrecht en Provinciale Staten van Zuid-Holland, van [datum], [kenmerk], tot wijziging van het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017

Inleiding

Het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht wordt gewijzigd op de volgende onderdelen:

- aanpassingen in de samenstelling van het algemeen bestuur in verband met de gewijzigde Waterschapswet (schrappen van geborgde zetels bedrijven);
- de kaart waarop het gebied van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is aangegeven;
- de benaming van bestuursorganen binnen het waterschap;
- enkele tekstuele wijzigingen in verband met de Omgevingswet.

De wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 onder A, D en E Wijzigingen in de samenstelling van het algemeen bestuur in verband met de gewijzigde Waterschapswet

Eind 2022 is de Waterschapswet gewijzigd in verband met het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven, het introduceren van een vaste verdeling van de geborgde zetels voor de categorieën natuurterreinen en ongebouwd, en het schrappen van de eis dat ten minste één lid van het dagelijks bestuur houder is van een geborgde zetel. Deze wetswijziging is aanleiding om in het reglement de samenstelling van het algemeen bestuur van het waterschap dienovereenkomstig te wijzigen.

Vanwege de waterschapsverkiezingen van maart 2023 heeft de wetgever voorzien in tijdelijk overgangsrecht, waardoor de wijzigingen voor de bestuurssamenstelling reeds in werking zijn getreden. Hierbij is het uitgangspunt gehanteerd dat de omvang van het algemeen bestuur niet wijzigt. De overgangsregeling eist echter dat vóór de nieuwe waterschapsverkiezingen van 2027 de waterschapsreglementen worden aangepast. Met deze reglementswijziging wordt het reglement in overeenstemming gebracht met de gewijzigde Waterschapswet.

In het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven wordt geen aanleiding gezien om de omvang van het algemeen bestuur terug te brengen. Voorheen had de categorie bedrijven 3 geborgde zetels in het algemeen bestuur. Deze vrijgevallen zetels worden aan de categorie ingezetenen toebedeeld.

Voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht betekent deze reglementswijziging dat het algemeen bestuur in totaal uit 30 leden zal blijven bestaan. Van deze leden zullen 26 leden uit de categorie ingezetenen afkomstig zijn. Voorheen bestond deze categorie uit 23 leden. De leden van de categorie ingezetenen worden verkozen via de waterschapsverkiezingen. De resterende vier zetels in het algemeen bestuur zullen worden ingenomen door de geborgde categorieën ongebouwd en natuurterreinen. De categorie ongebouwd (landbouw) heeft wettelijk 2 geborgde zetels gekregen in het algemeen bestuur (voorheen: 3 zetels). Ditzelfde geldt voor de categorie natuurterreinen (voorheen: 1 zetel).

Artikel 1 onder B en G. Wijziging in verband met Omgevingswet

Met de komst van de Omgevingswet is ook de formulering van artikel 1 Waterschapswet aangepast, waarin de taken die aan de waterschappen worden opgedragen worden benoemd. Daarbij zijn de woorden ‘de zorg voor’ telkens geschrapt, omdat ook in artikel 2.17 van de Omgevingswet deze woorden niet gebruikt worden. Artikel 2.17 beschrijft de taken die berusten bij het waterschapsbestuur. Om deze reden is artikel 5 van het reglement aangepast aan de bewoordingen van artikel 1 Waterschapswet en artikel 2.17 Omgevingswet.
Specifiek voor de taak van zuiveren van afvalwater werd in artikel 5 van het reglement nog verwezen naar een artikel uit de Waterwet. De nieuwe verwijzing is naar artikel 2.17 van de Omgevingswet.

Onderdeel G past artikel 20 van het reglement aan, dat gaat over besluiten die het dagelijks bestuur aan gedeputeerde staten moeten zenden ter kennisneming. In het eerste lid onder g werd voor het calamiteitenplan verwezen naar de Waterwet. Dit is nu beschreven in artikel 19.14 van de Omgevingswet.

Artikel 1 onder C. Benaming van de bestuursorganen binnen het waterschap

In 2017 is de naam van het waterschap gewijzigd van ‘Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht’ in ‘Waterschap Amstel, Gooi en Vecht’. Dit om de herkenbaarheid van het waterschap en zijn taken bij het publiek te vergroten. In 2017 is er in eerste instantie voor gekozen om in artikel 6 nog wel de termen ‘hoofdingelanden’ voor het algemeen bestuur en ‘heemraden’ voor leden van het dagelijks bestuur te behouden. Met het verstrijken van de tijd is echter gebleken dat de termen heemraden en hoofdingelanden niet meer worden gebruikt binnen het waterschap en ook niet meer als passend worden ervaren. Om die reden worden deze vervangen door de term algemeen bestuur en dagelijks bestuur.

Artikel 1 onder F. Benoeming leden van het dagelijks bestuur
Om verwarring te voorkomen wordt de titel van het artikel gewijzigd van ‘Benoeming andere leden van het dagelijks bestuur’ in: ‘Benoeming leden van het dagelijks bestuur’. Dit omdat de regelingen in dit artikel gelden zowel voor leden van het dagelijks bestuur die op de reguliere wijze worden benoemd als ook voor leden die via een ontheffing op grond van artikel 41, derde lid, Waterschapswet worden benoemd (van buiten het algemeen bestuur). En ook voor leden die moeten worden benoemd na ontstentenis van een zittend lid.
Deze voorschriften omtrent de benoeming van leden van het dagelijks bestuur zijn niet in de Kieswet of de Waterschapswet geregeld, zie bijvoorbeeld ook artikel 41 Waterschapswet.

Artikel 1 onder H. Wijziging gebiedskaart (bijlage)

Er zijn aanpassingen nodig op de kaart van het Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017, waarop het gebied van het waterschap is aangegeven. Deze kaart wordt gewijzigd op verschillende onderdelen. De wijzigingen komen vooral voort uit ruimtelijke ontwikkelingen en nieuwbouwprojecten. De grenswijzigingen vinden plaats tussen de verschillende waterbeheerders, te weten Rijkswaterstaat en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Tussen de waterbeheerders is hierover afstemming geweest. De grootste grenswijzigingen worden hieronder toegelicht. Daarnaast zijn er nog enkele tientallen zeer kleine grenscorrecties, waarbij er geen huishoudens overgaan naar een ander waterschap en er evenmin sprake is van grote oppervlakten. Voor een overzicht van deze kleinere grenswijzigingen wordt verwezen naar de Bijlage toelichting grenswijzigingen. Daarnaast zijn er detailkaarten en een bijbehorende tabel met wijzigingen grens Amstel, Gooi en Vecht 2023 mede ter inzage gelegd en toegevoegd aan de stukken voor de bestuurlijke besluitvorming. Op de detailkaarten is de oude grens en de nieuwe grens weergegeven.

Strandeiland te IJburg, Amsterdam
Deze wijziging betreft de aanleg van Strandeiland in het Markermeer door de gemeente Amsterdam ten behoeve van de uitbreiding van IJburg. Op Strandeiland zullen ongeveer 8000

woningen worden gebouwd. De beheerder van het voormalige water is Rijkswaterstaat en het beheer zal worden overgedragen aan het waterschap. Er zijn specifieke afspraken gemaakt tussen de gemeente Amsterdam, het Rijk en het waterschap voor de overdracht van het waterbeheer ter plekke. Op 1 januari 2025 wijzigt het Rijk artikel 2.2 en de Bijlage III van de Omgevingsregeling, waardoor de betreffende geometrische begrenzing van de oppervlaktewaterlichamen, of onderdelen daarvan, worden aangepast en de beheertaken ter plekke niet langer berusten bij het Rijk. Mogelijk wordt dit enkele maanden later dan 1 januari, vanwege vertragingen in de wetgeving door de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Tevens is het mogelijk dat een onderdeel van het beheer; het waterstaatkundige beheer, op een later moment zal overgaan van het Rijk naar het waterschap. De beheersoorten waterkwaliteitsbeheer en waterkwantiteitsbeheer zullen dan wel eerder worden overgedragen. Voor alle onderdelen van het waterbeheer op het Strandeiland blijft het Rijk beheerder ter plekke totdat dit via de hierboven beschreven wetswijziging wordt beëindigd. Wanneer op een later tijdstip voor het waterstaatkundig beheer de wettelijke kaarten van Bijlage III Omgevingsregeling zijn aangepast, treedt daarmee ook de wijziging voor Strandeiland in werking en is het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht daar volledig watersysteembeheerder. Zie ook artikel 5, eerste lid, van het reglement waaruit blijkt dat: *De taak van het waterschap is de waterstaatkundige verzorging van zijn gebied, bedoeld in artikel 3, eerste lid, voor zover deze taak niet aan andere publiekrechtelijke lichamen is opgedragen.* Het beheer gaat over wanneer het Rijk (onderdelen van) het beheer ter plaatse terugtrekt**.**

Houthavens te Amsterdam
Vanwege de aanleg van woningen in de westelijke Houthavens zijn verschillende grenswijzigingen nodig tussen het Rijk en het waterschap. Het gaat hier om een gebied met 2700 woningen dat wordt toegevoegd aan het beheergebied van het waterschap. Het Houthavens gebied ligt aan het IJ, waarvan Rijkswaterstaat tot nu toe beheerder is.

Grenswijzigingen met Hoogheemraadschap van Rijnland
Hierbij gaat het om kleine grenswijzigingen, waarbij één of enkele huishoudens in een ander waterschapsgebied komen. Het betreft de volgende grenswijzigingen:
- Bij Plashuis/Noorden:
ter plaatse van de Noordse Dorpsweg in Nieuwkoop betekent de grenswijziging dat er 1 woning/bedrijfsgebouw in AGV gebied komt te liggen.
- Bij Calslagen:
ter plaatse van de Herenweg in Kudelstaart betekent de grenswijziging dat er 12 woningen in het gebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland komen te liggen (gebiedje nieuw Calslagen).

Artikel II Inwerkingtreding

Eerste lid
Dit artikel bepaalt het moment van inwerkingtreding van de wijzigingen in dit besluit. Vanwege de wijziging en toevoeging van een aantal kleinere en grotere gebieden aan het gebied van het waterschap, voornamelijk vanwege overdrachten van beheergebieden door het Rijk en het Hoogheemraadschap van Rijnland, wordt het gebied van het waterschap per saldo vergroot. Een gebiedswijziging voor een waterschap behoeft op grond van artikel 5 van de Waterschapswet eerst de goedkeuring van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Daarna zal publicatie in de provinciale bladen plaatsvinden en treedt dit besluit in werking op 1 januari 2025. In het geval de publicatie van het laatste uitgegeven Provinciaal blad plaatsvindt na 1 januari 2025 zal het besluit terugwerken tot 1 januari 2025. Dit zodat alle regelgeving die volgt uit deze reglementswijziging, maar met name ook voor de grenswijzigingen, op één duidelijk tijdstip start voor alle betrokkenen. Zie voor een uitbreidere uitleg op de inwerkingtreding van de overdracht van het beheer tussen het Rijk en het waterschap voor de locatie Strandeiland, te IJburg Amsterdam, ook de toelichting bij artikel I onder H.

Tweede lid
Per 1 april 2024 is het Rijk niet langer waterbeheerder ter plekke van het Centrumeiland, bij

IJburg te Amsterdam. Op die datum zijn artikel 2.2 en de Bijlage III van de Omgevingsregeling gewijzigd, waardoor de betreffende geometrische begrenzing van de oppervlaktewaterlichamen, of onderdelen daarvan, voor het Centrumeiland zijn aangepast en de beheertaken niet langer berusten bij het Rijk. Om die reden werken de wijzigingen op de kaart die bij het reglement behoort voor Centrumeiland terug tot 1 april 2024. Op die datum gaat het waterbeheer ter plekke over op het waterschap.

Derde lid
De wijzigingen in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen terugwerken tot 1 januari 2024, omdat de Omgevingswet op die datum in werking is getreden.

Bijlage toelichting grenswijzigingen

Zeeburgereiland en IJburg te Amsterdam:

Locatie	**Reden grensaanpassing**
Strandeiland	Correctie om grens aan te passen op de ligging van het opgespoten eiland
Centrumeiland	Correctie om grens aan te passen op huidige inrichting
Verkeersklaver aan zuidzijde Zeeburgereiland; en: De westkant van de kom aan zuidzijde Zeeburgereiland;	Correctie om grenzen op elkaar aan te laten sluiten
Cas Oorthuyskade; IJburgersluis; Rieteiland Oost en Haveneiland	Correctie om grens aan te passen op huidige oeverinrichting

Centrum en overige oostelijke delen Amsterdam:

Locatie	**Reden grensaanpassing**
Achterzijde Amsterdam CS	Meerdere wijzigingen als gevolg van aanpassingen van de oeverlijn
Ertshaven gebouw de steltloper	Uitbreiding van land naar aanleiding van stedelijke ontwikkeling- de steltloper
Entrepothaven (huizen over water)	Uitbreiding van land naar aanleiding van stedelijke ontwikkeling - de Entrepotbrug
Nieuwe Entrepotdokschutsluis	Correctie, grens komt op de noorderlijke sluisdeur

Westelijk Amsterdam / Amsterdamse havengebied:

Locatie	**Reden grensaanpassing**
Afrikahaven	Meerdere haveninhammen zijn in het verleden gegraven. De grens wordt aangepast op deze wijzigingen
Noorzeekanaal tussen Afrikahaven en Amerikahaven	Inham aangelegd waardoor de grens land-water is verschoven
Amerikahaven (en zijhavens)	Meerdere aanpassingen aan de grens land-water, waaronder twee gegraven haveninhammen aan de westkant
Amerikahaven zuidzijde/ uitstroom	Correctie op foutief ingetekende grens

boezemgemaal Halfweg (HH van Rijnland)	
Noorzeekanaal tussen Amerikahaven en Westhaven	Inham aangelegd waardoor de grens land-water is verschoven
Hem versmalling	Versmalling in het Noordzeekanaal is verwijderd. De grens is hierop aangepast
Petroleumhaven	Als gevolg van uitbreiding havengebied is de grens land-water verschoven
Mercuriushaven	Meerdere aanpassingen aan de grens land-water, waaronder een gedeeltelijke demping van het Houtveemkanaal en landuitbreiding bij de Danzigerkade
Houthavens	Aanpassing grens op basis van bestuurlijke besluitvorming over ruimtelijke ontwikkeling in de westelijke Houthavens
Stenen hoofd uiteinde	Correctie
Justitie-eiland	Correctie naar aanleiding van stedelijke ontwikkeling rond de bouw van het IJdok
Westhaven	Als gevolg van ontwikkelingen in het havengebied is de grens land-water verschoven

Amsterdam Noord:

Locatie	**Reden grensaanpassing**
Waterlopen Schellingwouderpark	Waterlopen Schellingwouderpark staan in open verbinding met ’t IJ
Sixhaven	Correctie
Eye filmmuseum	Grens land-water is veranderd naar aanleiding van ruimtelijke ontwikkeling van en rondom het Eye filmmuseum
Tolhuiskanaal	Grens land-water is veranderd naar aanleiding van ruimtelijke ontwikkeling bij de toegang van het Tolhuiskanaal
Brug Johan van Hasseltkanaal	De grens is ter plaatse rondom de landhoofden gelegd
NDSM gebied	Meerdere aanpassingen vanwege stedelijke ontwikkeling rondom het NDSM gebied

Water ten zuiden van de Noorder-IJplas	Dit water is in open verbinding gesteld met het Noordzeekanaal
Noordse dorpsweg	Als gevolg van gebiedsontwikkeling en dijkversterking

Overige delen van gebied van AGV:

Locatie	**Reden grensaanpassing**
Calslagen wijk in Kudelstaart	Als gevolg van gebiedsontwikkeling;
Amsterdam Rijnkanaal	Meerdere correcties als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen in het verleden met beperkte impact op de grens. De grootste wijzigingen betreffen brug Maarsen, sluis Nigtevecht, zijwateren Driemond
Ten noorden en oosten Hollandse brug, nabij Muiderberg	Correctie
Jachthaven Naarden; Haven Huizen; Toegang aanloophaven Huizen	Correctie om grens aan te passen op huidige inrichting

Ontwerpbesluit wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008

Provinciale Staten van Noord-Holland,

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 en 13 van de Waterschapswet;

Overwegende dat het op grond van de Wet tot wijziging van de Waterschapswet (schrappen van geborgde zetels categorie bedrijven) noodzakelijk is om in het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008 de samenstelling van het college van hoofdingelanden van het hoogheemraadschap te wijzigen;

Overwegende dat het wenselijk is om de kaart waarop het gebied van het Hoogheemraadschap is aangegeven te wijzigen;

Overwegende dat er vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet enkele wijzigingen noodzakelijk zijn;

Besluiten:

Artikel I
Het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008 wordt als volgt gewijzigd:

A
In artikel 1 vervalt onderdeel e, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel d door een punt.

B
De bij het reglement behorende kaart waarop het gebied van het hoogheemraadschap is aangegeven, bedoeld in artikel 3, eerste lid, wordt vervangen door de kaart bij dit besluit waarop het gebied van het hoogheemraadschap is aangegeven.

C
1. Artikel 5, tweede lid, komt als volgt te luiden:
   2. De taak, bedoeld in het eerste lid, omvat:
      a. het beheer van watersystemen als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a , onder 1°, van de Omgevingswet en;
      b. de zuivering van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a , onder 2°, van de Omgevingswet hieronder mede begrepen het stedelijk afvalwater dat afkomstig is vanuit het beheersgebied van een aangrenzende waterbeheerder en dat om doelmatigheidsredenen wordt gezuiverd op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het hoogheemraadschap.
2. Artikel 5, derde lid komt als volgt te luiden:
   3. Het hoogheemraadschap heeft daarnaast als taak:
   a. het beheer van wegen.

3. In het vierde lid wordt 'De zorg voor wegen betreft de zorg voor' vervangen door 'Het beheer van wegen betreft'.

D
Artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:
5. In onderdeel a wordt ‘drieëntwintig’ wordt vervangen door ‘zesentwintig’.
6. In onderdeel b wordt ‘drie’ wordt vervangen door ‘twee’.
7. In onderdeel c wordt ‘een lid’ wordt vervangen door ‘twee leden’.
8. Onderdeel d vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel c door een punt.

E
Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:
3. In het tweede lid wordt ‘Het lid’ vervangen door ‘De leden’ en wordt ‘wordt’ vervangen door ‘worden’.
4. Het derde lid vervalt.

F
Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid wordt ‘derde lid’ vervangen door ‘tweede lid’.

G
In artikel 22, onder g, wordt ‘artikel 5.29, derde lid, van de Waterwet’ vervangen door ‘artikel 19.14 van de Omgevingswet’.

Artikel II
4. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2025 of wanneer het provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst na die datum uitkomt dan treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 januari 2025.
5. In afwijking van het eerste lid werken de onderdelen C en G van artikel I terug tot en met 1 januari 2024.

Haarlem, [Datum],

Provinciale Staten van Noord-Holland

, voorzitter

, statengriffier

Bijlage behorende bij artikel I, onder B, van het besluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008

Kaart waarop het gebied van het hoogheemraadschap is aangegeven
Kaart nummer ..... (zie apart bestand)

Toelichting bij het Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, van [datum], [kenmerk], tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008

Inleiding

Het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier wordt gewijzigd op de volgende onderdelen:
- aanpassingen in de samenstelling van het algemeen bestuur in verband met de gewijzigde Waterschapswet (schrappen van geborgde zetels bedrijven);
- de kaart waarop het gebied van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is aangegeven;
- de benoeming van hoogheemraden;
. enkele tekstuele wijzigingen in verband met de Omgevingswet.

De wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I onder A, D en E. Wijzigingen in de samenstelling van het college van hoofdingelanden in verband met de gewijzigde Waterschapswet

Eind 2022 is de Waterschapswet gewijzigd in verband met het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven, het introduceren van een vaste verdeling van de geborgde zetels voor de categorieën natuurterreinen en ongebouwd, en het schrappen van de eis dat ten minste één lid van het dagelijks bestuur houder is van een geborgde zetel. Deze wetswijziging is aanleiding om in het reglement de samenstelling van het college van hoofdingelanden van het hoogheemraadschap dienovereenkomstig te wijzigen.

Vanwege de waterschapsverkiezingen van maart 2023 heeft de wetgever voorzien in tijdelijk overgangsrecht, waardoor de wijzigingen voor de bestuurssamenstelling reeds in werking zijn getreden. Hierbij is het uitgangspunt gehanteerd dat de omvang van het algemeen bestuur niet wijzigt. De overgangsregeling eist echter dat vóór de nieuwe waterschapsverkiezingen van 2027 de waterschapsreglementen worden aangepast. Met deze reglementswijziging wordt het reglement in overeenstemming gebracht met de gewijzigde Waterschapswet.

In het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven wordt geen aanleiding gezien om de omvang van het college van hoofdingelanden terug te brengen. Voorheen had de categorie bedrijven 3 geborgde zetels in het college van hoofdingelanden. Deze vrijgevallen zetels worden aan de categorie ingezetenen toebedeeld.

Voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier betekent deze reglementswijziging dat het college van hoofdingelanden in totaal uit 30 leden zal blijven bestaan. Van deze leden zullen 26 leden uit de categorie ingezetenen afkomstig zijn. Voorheen bestond deze categorie uit 23 leden. De leden van de categorie ingezetenen worden verkozen via de waterschapsverkiezingen. De resterende vier zetels in het algemeen bestuur zullen worden ingenomen door de geborgde categorieën ongebouwd en natuurterreinen. De categorie ongebouwd (landbouw) heeft wettelijk 2 geborgde zetels gekregen in het college van hoofdingelanden (voorheen: 3 zetels). Ditzelfde geldt voor de categorie natuurterreinen (voorheen: 1 zetel).

Artikel I onder B. Wijziging gebiedskaart (bijlage)

In artikel 3 eerste lid van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap

Hollands Noorderkwartier 2008 is bepaald dat het gebied van het Hoogheemraadschap is aangegeven op de bij dit reglement behorende kaart.
Deze kaart wordt gewijzigd op de volgende onderdelen:

Overdracht van wegen aan gemeenten
Het taakgebied wegenzorg op de kaart bij het reglement is aangepast in verband met de overdracht van wegen van het hoogheemraadschap in diverse gemeenten naar die gemeenten. Het betreft de overdracht van wegen van het hoogheemraadschap aan de gemeenten Schagen en Hollands Kroon per 1 januari 2020.
De overdracht van wegen van het hoogheemraadschap aan de gemeente Oostzaan heeft plaatsgevonden per 1 januari 2021.
Voor de gemeenten Hoorn en Uitgeest zijn de wegen per 1 januari 2022 overgegaan.
De overdracht van wegen aan de Westfriese gemeenten Opmeer, Medemblik, Enkhuizen, Stede Broec, Drechterland en Koggenland heeft op 1 januari 2023 plaatsgevonden.
De gemeenten Purmerend, Edam-Volendam, Landsmeer, Waterland en Wormerland staan nog op de planning, daar zijn de wegen nog niet overgedragen:.

Grenswijziging bij twee woontorens in Zaandam
Twee woontorens die in het water zijn gebouwd maken onderdeel uit van een flatgebouw dat toegankelijk is via een ingang die uitkomt op de straat Hoge Horn te Zaandam. Deze bewoners profiteren van de taakuitoefening door het hoogheemraadschap voor wat betreft wonen, werken en recreëren. Zij zijn afhankelijk van het beheergebied van het hoogheemraadschap om toegang te krijgen tot hun eigendommen. De riolering van de woontorens is via de gemeentelijke riolering ook aangesloten op de zuivering van het hoogheemraadschap. Daarom worden deze twee woontorens toegevoegd aan het beheergebied van het hoogheemraadschap via een aanpassing van de gebiedskaart bij het reglement.

Grenswijzigingen bij de Oeverdijk bij Hoorn
De gebiedskaart moet worden aangepast in verband met de gebiedsuitbreiding door de aanleg van de Oeverdijk bij Hoorn. In 2023 is de Westfriese Omringdijk nabij Hoorn versterkt aan de Markermeerzijde. Hier is een oeverdijk aangelegd, dat is een nieuwe halfhoge dijk in het Markermeer met een flauw buitentalud die voor de bestaande dijk wordt aangebracht. De Oeverdijk neemt de functie als primaire waterkering geheel over. Ten aanzien van het waterstaatswerk (primaire kering) moet HHNK beheer en onderhoud plegen. De grens van het beheergebied van HHNK op de kaart behorende bij het Reglement van bestuur wordt ingetekend op de overgang/grens tussen het waterstaatswerk (waterkering) en de beschermingszone (A), dat is dus op de grens van het waterstaatswerk aan de buitenzijde van de dijk. Hierdoor is het beheergebied van het hoogheemraadschap met enkele hectares uitgebreid.

<u>Artikel I onder C en G. Wijziging in verband met Omgevingswet</u>

Met de komst van de Omgevingswet is ook de formulering van artikel 1 Waterschapswet aangepast, waarin de taken die aan de waterschappen worden opgedragen worden benoemd. Daarbij zijn de woorden ‘de zorg voor’ telkens geschrapt, omdat ook in artikel 2.17 van de Omgevingswet deze woorden niet gebruikt worden. Artikel 2.17 beschrijft de taken die berusten bij het waterschapsbestuur. Om deze reden is artikel 5 van het reglement aangepast aan de bewoordingen van artikel 1 Waterschapswet en artikel 2.17 Omgevingswet.
Specifiek voor de taak van zuiveren van afvalwater werd in artikel 5 van het reglement nog verwezen naar een artikel uit de Waterwet. De nieuwe verwijzing is naar artikel 2.17 van de Omgevingswet.

Onderdeel G past artikel 22 van het reglement aan, dat gaat over besluiten die het college van dijkgraaf en hoogheemraden aan gedeputeerde staten moeten zenden ter kennisneming. In het eerste lid onder g werd voor het calamiteitenplan verwezen naar de Waterwet. Dit is nu beschreven in artikel 19.14 van de Omgevingswet.

Artikel I onder F. Benoeming hoogheemraden

De wijziging in dit artikel herstelt een verkeerde verwijzing naar artikel 41, derde lid, Waterschapswet, dat moet zijn artikel 41, tweede lid, Waterschapswet.

Artikel II Inwerkingtreding

Eerste lid
Dit artikel bepaalt het moment van inwerkingtreding van de wijzigingen in dit besluit. Vanwege de toevoeging van een tweetal gebieden aan het gebied van het waterschap, wordt het gebied van het hoogheemraadschap per saldo vergroot. Een gebiedswijziging voor een waterschap behoeft op grond van artikel 5 van de Waterschapswet eerst de goedkeuring van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Daarna zal publicatie in het provinciaal blad plaatsvinden en treedt dit besluit in werking op de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad. In het geval de publicatie plaatsvindt na 1 januari 2025 zal het besluit terugwerken tot 1 januari 2025. Dit zodat alle regelgeving die volgt uit deze reglementswijziging, maar met name ook voor de grenswijzigingen, op één duidelijk tijdstip start voor alle betrokkenen.

Tweede lid
De wijzigingen in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen terugwerken tot 1 januari 2024, omdat de Omgevingswet op die datum in werking is getreden.

Ontwerpbesluit tot wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland 2024

Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland en Provinciale Staten van Noord-Holland tot wijziging van het Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 19 februari 2003 en van Noord-Holland van 10 februari 2003 tot vaststelling van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (Prov. Blad van Zuid-Holland van 2003, nr. 13 en Prov. Blad van Noord-Holland van 2003, nr. 43), gewijzigd bij besluit van 16 december 2009 (Prov. Blad 2010, nr. 3A), gewijzigd bij besluit van 28 januari 2015 (Prov. Blad 2015, nr. 997)

Provinciale Staten van Zuid-Holland en Provinciale Staten van Noord-Holland, ieder voor zover het hun bevoegdheid betreft;

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op de artikelen 2, 6 en 13 van de Waterschapswet;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de voorbereiding van deze reglementswijziging aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben opgedragen;

Overwegende dat de Waterschapswet bij wet van 9 december 2022 is gewijzigd in verband met het afschaffen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven, het introduceren van een vaste verdeling van de geborgde zetels voor de categorieën natuurterreinen en ongebouwd, en het schrappen van de eis dat ten minste één lid van het dagelijks bestuur houder is van een geborgde zetel;

Overwegende dat het vanwege de gewijzigde Waterschapswet noodzakelijk is om de samenstelling van het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland dienovereenkomstig te wijzigen;

Overwegende dat het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het hoogheemraadschap (hierna: dijkgraaf en hoogheemraden) op 11 april 2022 hebben gevraagd een herpolderingsbesluit te nemen voor de Kikkerpolder in de gemeente Leiden en daarbij te bepalen op welke datum de polder met bijbehorende waterstaatswerken in beheer van de gemeente Leiden naar het hoogheemraadschap overgaan;

Overwegende dat dijkgraaf en hoogheemraden op 13 maart 2024 hebben gevraagd om de grens van het beheergebied van het hoogheemraadschap op een aantal punten te wijzigen naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat, en voor wat betreft de herpoldering van de Kikkerpolder in de gemeente Leiden een nieuwe datum hebben voorgesteld voor het moment van overdracht van het waterbeheer;

Overwegende dat het daarom wenselijk is om de kaart waarop het gebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland is aangegeven te wijzigen;

Overwegende dat de bevoegdheid tot reglementering van de taak en het gebied van een waterschap op grond van artikel 2 van de Waterschapswet geschiedt bij provinciale verordening en dat als gevolg daarvan de verzoeken van het hoogheemraadschap bij deze wijzigingsprocedure worden betrokken;

Overwegende dat van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt om kennelijke verschrijvingen en onjuiste wetsverwijzingen te herstellen;

Besluiten:

Artikel I
Het Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland wordt als volgt gewijzigd:

A.
In artikel 1, onderdeel b, wordt in subonderdeel 1 en in subonderdeel 2 ‘als bedoeld in artikel 78, tweede lid, van de Waterschapswet’ vervangen door ‘, bedoeld in artikel 2.39, eerste lid, van de Omgevingswet’.

B.
Na artikel 2c wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2d
Het waterstaatkundig beheer van de Kikkerpolder in de gemeente Leiden en de daarin gelegen waterstaatswerken, zoals aangeduid in de ‘Overeenkomst tot overdracht van het beheer van Kikkerpolder (fase 3) in de gemeente Leiden’, als bedoeld in de bijlage behorende bij dit artikel, gaan per 1 januari 2025 over van de gemeente Leiden naar het Hoogheemraadschap van Rijnland.

C.
Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:
1. Het tweede lid komt als volgt te luiden:

2. De taak, bedoeld in het eerste lid, omvat:

a. het beheer van watersystemen; en

b. de zuivering van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, sub a, onder 2°, van de Omgevingswet, hieronder mede begrepen het stedelijk afvalwater dat afkomstig is vanuit het beheersgebied van een aangrenzende waterbeheerder en dat om doelmatigheidsredenen wordt gezuiverd op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het hoogheemraadschap.

2. Het vijfde lid vervalt.

D.
In artikel 4, tweede lid, wordt de puntkomma vervangen door een komma.

E.
Artikel 5, derde lid, komt als volgt te luiden:

Ten aanzien van de vaststelling van de legger zijn de artikelen 2, achtste lid, 3, 6, 7, 8 en 10, tweede lid, van de Bekendmakingswet van overeenkomstige toepassing.

F.
Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt ‘drieëntwintig’ vervangen door ‘zesentwintig’.

2. In het eerste lid, onderdeel b, wordt ‘vier’ vervangen door ‘twee’.

3. In het eerste lid, onderdeel c, wordt ‘één lid’ vervangen door ‘twee leden’.

4. Het eerste lid, onderdeel d, vervalt onder vervanging van een puntkomma aan het slot van onderdeel c door een punt.

5. In het tweede lid, onderdeel b, wordt ‘Het lid’ vervangen door ‘De leden’ en wordt ‘wordt’ vervangen door ‘worden’.

6. Het tweede lid, onderdeel c, vervalt.

G.
De bij het reglement behorende kaart waarop het gebied van het hoogheemraadschap is aangegeven, bedoeld in artikel 2, eerste lid, wordt vervangen door de kaart bij dit besluit waarop het gebied van het hoogheemraadschap is aangegeven.

H.
Een bijlage wordt toegevoegd met het opschrift ‘Bijlage behorende bij artikel 2d: Overeenkomst tot overdracht van het beheer van Kikkerpolder (fase 3) in de gemeente Leiden’.

Artikel II Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2025.

2. Indien het laatst uitgegeven provinciaal blad waarin dit besluit wordt geplaatst na de datum als bedoeld in het eerste lid uitkomt, dan treedt dit besluit in werking op de dag na de datum van uitgifte van het laatst uitgegeven provinciaal blad en werkt het besluit terug tot en met 1 januari 2025.

3. In afwijking van het eerste lid werken de onderdelen A en C van artikel I terug tot en met 1 januari 2024.

4. In afwijking van het eerste lid werkt onderdeel E terug tot en met 1 juli 2021.

Den Haag, [datum]

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

griffier, voorzitter,

B.S.M. Schepers drs. J. Smit

Haarlem, [datum]

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

Bijlage behorende bij artikel 2d: Overeenkomst tot overdracht van het beheer van Kikkerpolder (Fase 3) in de gemeente Leiden

Bijlage behorende bij artikel I, onder G, van het besluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland 2024

Kaart waarop het gebied van het waterschap is aangegeven

Kaart nummer ..... (zie apart bestand)

Toelichting behorende bij het Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland en Provinciale Staten van Noord-Holland tot wijziging van het Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 19 februari 2003 en van Noord-Holland van 10 februari 2003 tot vaststelling van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland (Prov. Blad van Zuid-Holland van 2003, nr. 13 en Prov. Blad van Noord-Holland van 2003, nr. 43), gewijzigd bij besluit van 16 december 2009 (Prov. Blad 2010, nr. 3A) en gewijzigd bij besluit van 28 januari 2015 (Prov. Blad 2015, nr. 997)

Inleiding

Het Reglement van Bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland wordt gewijzigd op de volgende onderdelen:

- aanpassingen in de samenstelling van het algemeen bestuur van het hoogheemraadschap vanwege de gewijzigde Waterschapswet in verband met het schrappen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven en de introductie van een vaste verdeling van de geborgde zetels voor de overige categorieën (Staatsblad 2022, 517);

- aanpassingen vanwege de gewijzigde Waterschapswet in verband met de elektronische publicatie van algemene bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen (Staatsblad 2020, 262);

- het effectueren van de overdracht van het waterbeheer van de Kikkerpolder in de gemeente Leiden, en de daarin gelegen waterstaatswerken, van de gemeente Leiden naar het Hoogheemraadschap van Rijnland;

- wijzigingen van de kaart waarop het beheersgebied van Hoogheemraadschap van Rijnland is aangegeven naar aanleiding van bestuurlijke afspraken over deze grenswijzigingen met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat;

- enkele tekstuele wijzigingen in verband met de in werking getreden Omgevingswet en eerdere wijzigingen van de Waterschapswet.

De wijzigingen worden hierna toegelicht.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

A.
In dit onderdeel wordt de verwijzing naar artikel 78, tweede lid, van de Waterschapswet in artikel 1, onderdeel b, van het Reglement van Bestuur vervangen voor artikel 2.39, eerste lid, van de Omgevingswet. In artikel 1 van het Reglement van Bestuur wordt bepaald wat onder primaire wateren en overige wateren moet worden verstaan. Artikel 78, tweede lid, van de Waterschapswet gaat echter over de onderhoudslegger, waarin de onderhoudsverplichtingen zijn opgenomen voor derden. De onderhoudslegger moet worden onderscheiden van de legger, bedoeld in artikel 2.39, eerste lid, van de Omgevingswet, waarin de normatieve toestand van beheerobjecten in geografisch, morfologisch en hydrologisch opzicht wordt beschreven. Deze legger omschrijft waaraan waterstaatswerken naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. De verwijzing in artikel 1 van het Reglement van bestuur dient dan ook betrekking te hebben op artikel 2.39, eerste lid, van de Omgevingswet.

B.
In dit onderdeel wordt de overdracht van het waterbeheer aangaande de Kikkerpolder in de gemeente Leiden geeffectueerd. Hiervoor wordt een nieuw artikel 2d ingevoegd in het reglement. In 2013 is het Hoogheemraadschap van Rijnland met de gemeente Leiden een proces gestart om het beheer van in het verleden ontpolderde gebieden in de gemeente Leiden aan het hoogheemraadschap over te dragen. Het ging daarbij om in totaal elf polders, die in verschillende fasen van waterbeheerder wisselden. De Kikkerpolder vormt het sluitstuk van dit proces en is het laatste gebied dat weer in beheer van het hoogheemraadschap wordt gebracht. Het hoogheemraadschap en de gemeente Leiden hebben hiertoe de overeenkomst 'Overeenkomst tot overdracht van het beheer van Kikkerpolder (fase 3) in de gemeente Leiden' gesloten, dat als bijlage bij dit reglement zal worden gevoegd. In de overeenkomst zijn het gebied en de waterstaatswerken aangegeven die in beheer van het hoogheemraadschap komen. In dit onderdeel wordt geregeld dat de Kikkerpolder en de daarin gelegen waterstaatswerken met ingang van 1 januari 2025 in beheer van het hoogheemraadschap worden gebracht.

C.
Met de komst van de Omgevingswet is de formulering van artikel 1 van de Waterschapswet aangepast. In dit artikel worden de taken benoemd die aan de waterschappen worden opgedragen. Bij de aanpassing van het artikel zijn telkens de woorden 'de zorg voor' geschrapt, omdat in artikel 2.17 van de Omgevingswet deze woorden niet meer worden gebruikt. In artikel 2.17 van de Omgevingswet worden de taken beschreven die bij het waterschapsbestuur berusten. In dit onderdeel wordt daarom artikel 3, eerste lid, van het reglement aangepast aan de nieuwe terminologie in artikel 1 van de Waterschapswet en artikel 2.17 van de Omgevingswet.

Daarnaast kan het vijfde lid van artikel 3 van het Reglement van Bestuur komen te vervallen, omdat de overdracht van het beheer met betrekking tot de waterstaatswerken in de Kikkerpolder wordt geregeld via het nieuwe artikel 2d (zie hiervoor de toelichting in onderdeel B).

D.
In dit onderdeel wordt een grammaticaal foutje in artikel 4 van het Reglement van Bestuur hersteld.

E.
In artikel 5, derde lid, wordt voor wat betreft de vaststelling van de onderhoudslegger verwezen naar de artikelen 73 en 74 van de Waterschapswet. Deze artikelen bevatten bepalingen over de bekendmaking en inwerkingtreding van besluiten die algemeen verbindende voorschriften inhouden. Deze bepalingen waren van overeenkomstige toepassing verklaard op de vaststelling van de onderhoudslegger. De artikelen in de Waterschapswet zijn echter in 2021 komen te vervallen in verband met de inwerkingtreding van de Wet elektronische publicaties (Staatsblad 2020, 262). De oude bepalingen zijn overgezet naar de Bekendmakingswet. In dit onderdeel wordt de verwijzing naar de artikelen 73 en 74 van de Waterschapswet vervangen door een verwijzing naar de juiste wetsartikelen in de Bekendmakingswet.

F.
Op 9 december 2022 is de wet vastgesteld tot wijziging van de Waterschapswet in verband met het schrappen van de geborgde zetels voor de categorie bedrijven, het schrappen van de eis dat ten minste één lid van het dagelijks bestuur houder is van een geborgde zetel en het introduceren van een vaste verdeling van de resterende geborgde zetels (Staatsblad 2022, 517). In deze wet is het totaal aantal geborgde zetels teruggebracht naar vier en gelijkelijk verdeeld over de categorieën ongebouwd en natuurterreinen. De geborgde zetels voor de categorie bedrijven zijn daarmee komen te vervallen.

Vanwege de waterschapsverkiezingen van maart 2023 heeft de wetgever voorzien in tijdelijk overgangsrecht, waardoor de wijzigingen voor de bestuurssamenstelling reeds in werking zijn getreden. Hierbij is het uitgangspunt gehanteerd dat de omvang van het algemeen bestuur niet

wijzigt. De overgangsregeling eist echter dat vóór de nieuwe waterschapsverkiezingen van 2027 de waterschapsreglementen worden aangepast. Met deze reglementswijziging wordt het reglement in overeenstemming gebracht met de gewijzigde Waterschapswet.

Dit leidt er toe dat de bestuurssamenstelling van het algemeen bestuur zoals die in artikel 9 van het reglement is opgenomen wordt aangepast. In dit artikel is de omvang van het algemeen bestuur vastgesteld op dertig leden. In de wetswijziging wordt geen aanleiding gezien om de omvang van het algemeen bestuur aan te passen, hetgeen betekent dat het algemeen bestuur uit dertig leden zal blijven bestaan.
De wijziging van het artikel houdt derhalve in dat het aantal geborgde zetels voor de categorie ongebouwd teruggaat van vier naar twee. De categorie natuurterreinen gaat van één naar twee geborgde zetels. De twee geborgde zetels voor de categorie bedrijven komen te vervallen, nu deze categorie in de wet niet langer als geborgde categorie is aangemerkt. Daarmee blijven er 26 zetels over voor de leden van de categorie ingezetenen, die via waterschapsverkiezingen worden verkozen. Artikel 9, eerste lid, onder d, van het reglement wordt aldus geschrapt. Het bepaalde in artikel 9, tweede lid, onder c, van het reglement, waarin de benoeming van de leden voor de categorie bedrijven is geregeld, komt ook te vervallen.

G.
De kaart bij het reglement van bestuur, waarop het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland is aangegeven, moet op enkele punten worden aangepast. Het gaat hierbij om grenswijzigingen die zijn afgestemd met de naburige waterbeheerders Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat, directie West-Nederland Noord. In samenspraak zijn nieuwe conceptgrenzen bepaald, die het gevolg zijn van ruimtelijke ontwikkelingen of voortvloeien uit geldende wet- en regelgeving al dan niet in combinatie met in het verleden gemaakte bestuurlijke afspraken. Afgesproken is dat de wijzigingen met ingang van 1 januari 2025 worden geeffectueerd.

Behalve een aanpassing van de kaart bij dit reglement, zullen de grenswijzigingen ook in het reglement van bestuur voor Waterschap Amstel, Gooi en Vecht worden doorgevoerd. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland bereiden de hiervoor benodigde reglementswijziging voor mede namens de provincie Zuid-Holland. Rijkswaterstaat zal de wijziging van de grens ten aanzien van het rijkswater doorvoeren via een aanpassing van artikel 2.2 en Bijlage III van de Omgevingsregeling, waarin de geometrische begrenzingen van de oppervlaktewaterlichamen, of onderdelen daarvan, in beheer bij het Rijk zijn opgenomen.

De grootste grenswijzigingen worden hierna toegelicht. Daarnaast zijn er enkele kleine grenscorrecties, waarbij er geen ingelanden overgaan naar een ander waterschap en er evenmin sprake is van grote oppervlakten. Deze grenscorrecties zijn bedoeld om de nu gehanteerde, soms onderling verschillende grenzen weer in overeenstemming te brengen met de uitgangspunten van eerder gemaakte bestuurlijke afspraken met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat. De gevolgen van deze kleine grenscorrecties zijn derhalve minimaal.

De twee belangrijkste grenswijzingen tussen Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht betreffen de locaties Plashuis in Noorden en Calslagen in Kudelstaart. Deze zijn het gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen ter plaatse, waaronder het aanpassen van de waterkeringen die in beheer zijn bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Dit maakt het wenselijk om de grenzen aan te passen. Hierbij is er voor gekozen om de grens zo te leggen dat de betrokken ingelanden bij het waterschap dan wel het hoogheemraadschap gaan horen van wiens handelen zij de waterstaatkundige gevolgen ondervinden. In de detailkaarten hieronder wordt per locatie de oude en de nieuwe grens weergegeven.

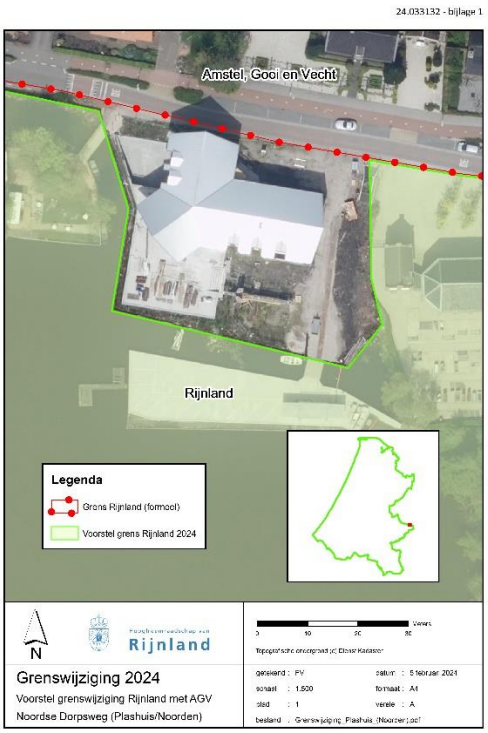

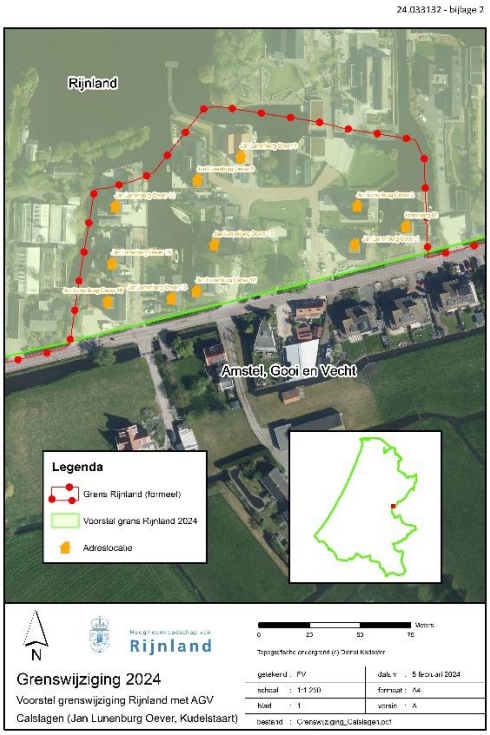

De twee belangrijkste grenswijzigingen tussen Rijnland en Rijkswaterstaat zijn bij de locaties Grote Sluis en de Woerdersluis te Spaarndam. Daar moet de grens worden aangepast aan de wet- en regelgeving over de grenzen van rijkswater in de Omgevingsregeling. Hierbij is onderling de afspraak gemaakt dat de grens van het beheergebied ligt op de daadwerkelijke waterkering. In de detailkaarten hieronder wordt per locatie de oude en de nieuwe grens weergegeven.

24.033132 - bijlage 3

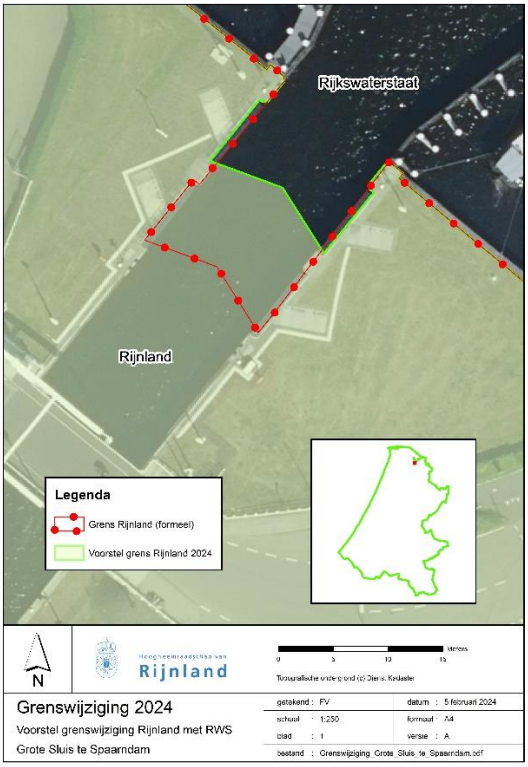

240133132 - bijlage 4

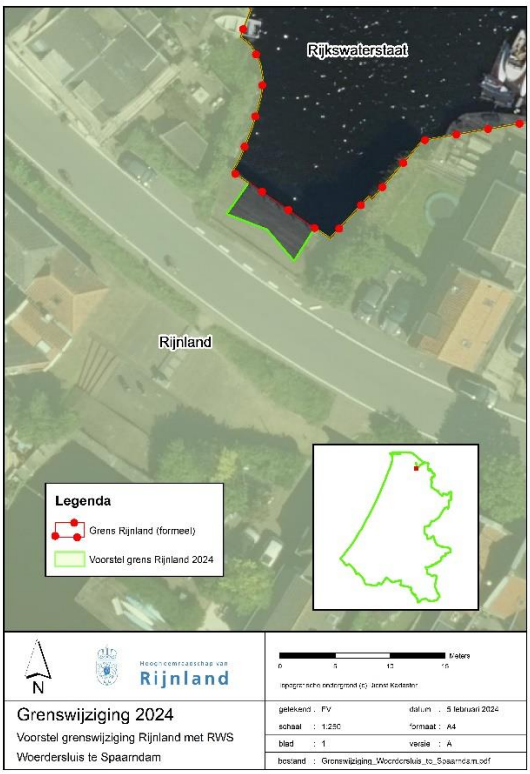

Voor de overige grenswijzigingen geldt dat er geen wezenlijke effecten optreden voor eventuele belanghebbenden in het desbetreffende gebied.

H.
In dit onderdeel wordt de bijlage behorende bij het nieuwe artikel 2d., bedoeld in onderdeel B, bij het reglement bijgevoegd. De bijlage bestaat uit de 'Overeenkomst tot overdracht van de Kikkerpolder (fase 3) in de gemeente Leiden', waarin het gebied en de daarin gelegen waterstaatswerken zijn aangeduid die per 1 januari 2025 in beheer overgaan van de gemeente Leiden naar het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Artikel II
Dit artikel bepaalt het moment van inwerkingtreding van de wijzigingen in dit besluit. In het eerste lid is opgenomen dat de onderdelen in werking treden met ingang van 1 januari 2025. Dit is in overeenstemming met de bestuurlijke afspraken die het Hoogheemraadschap van Rijnland met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Rijkswaterstaat heeft gemaakt over de voorliggende grenswijzigingen. Dezelfde datum wordt aangehouden voor de overdracht van het beheer van de Kikkerpolder in de gemeente Leiden en de daarin gelegen waterstaatswerken.

In het tweede lid is opgenomen dat de onderdelen met terugwerkende kracht in werking treden in het geval de publicatie van het besluit van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland dan wel Zuid-Holland later plaatsvindt dan 1 januari 2025. Dit besluit moet namelijk ook nog ter goedkeuring aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat worden voorgelegd, omdat het gaat om een wijziging van het beheergebied van het hoogheemraadschap. Publicatie van dit besluit kan pas plaatsvinden nadat goedkeuring is verleend.

Voor de onderdelen A en C geldt een andere inwerkingtredingsdatum, omdat deze wijzigingen verband houden met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024.

Voor onderdeel E geldt de datum 1 juli 2021 in verband met de inwerkingtreding van de Wet elektronische publicaties op die datum.

Kaart, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van het Reglement voor het Waterschap Amstel- Gooi- en Vecht 2017

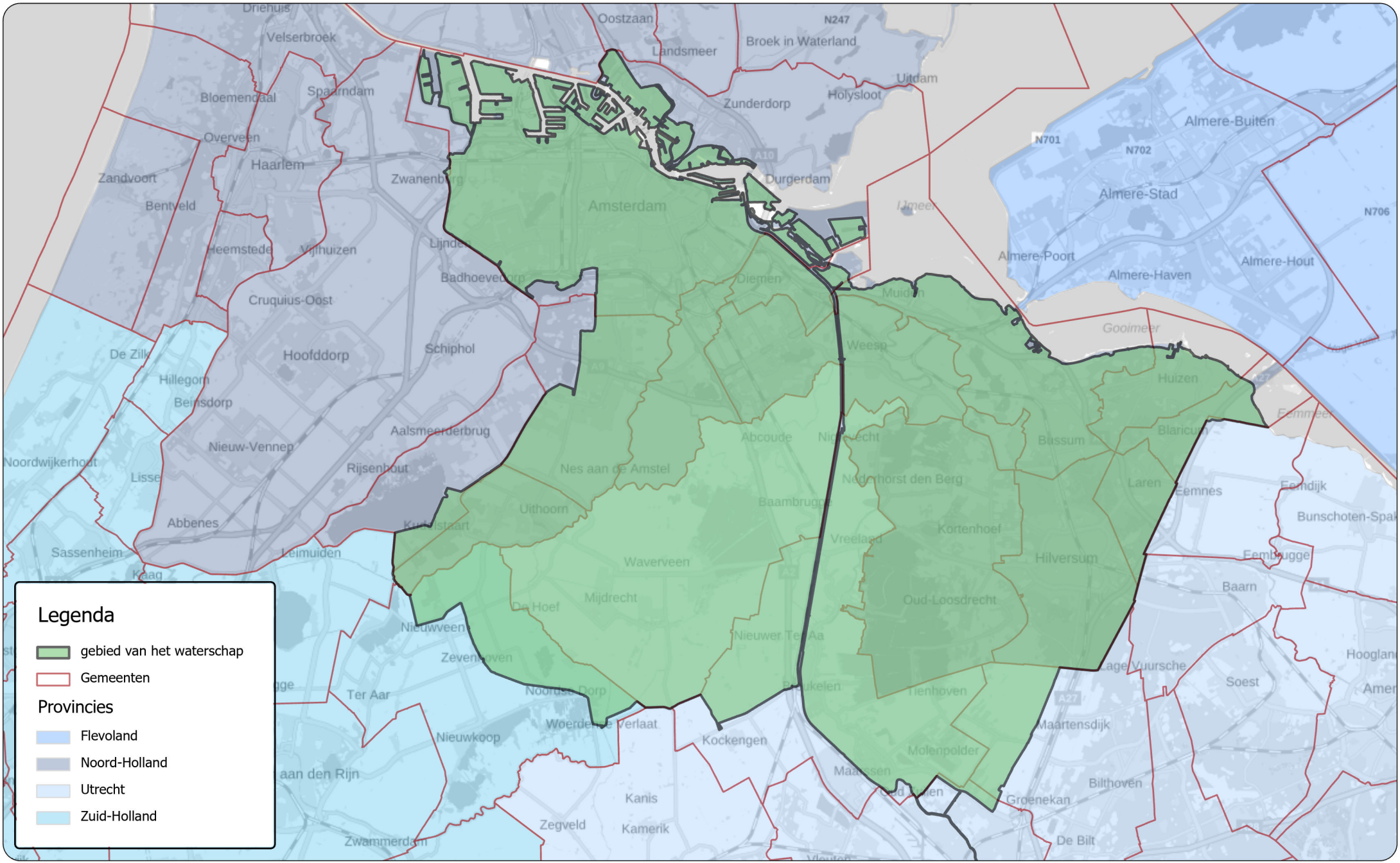

Bron: Provincie Noord-Holland

provincie Zuid-Holland

Provincie Noord-Holland
Sector Onderzoek en Informatie

PROVINCIE UTRECHT

Datum: 30-1-2024
Copyright: Kadaster
Formaat: A4
M2401 03035

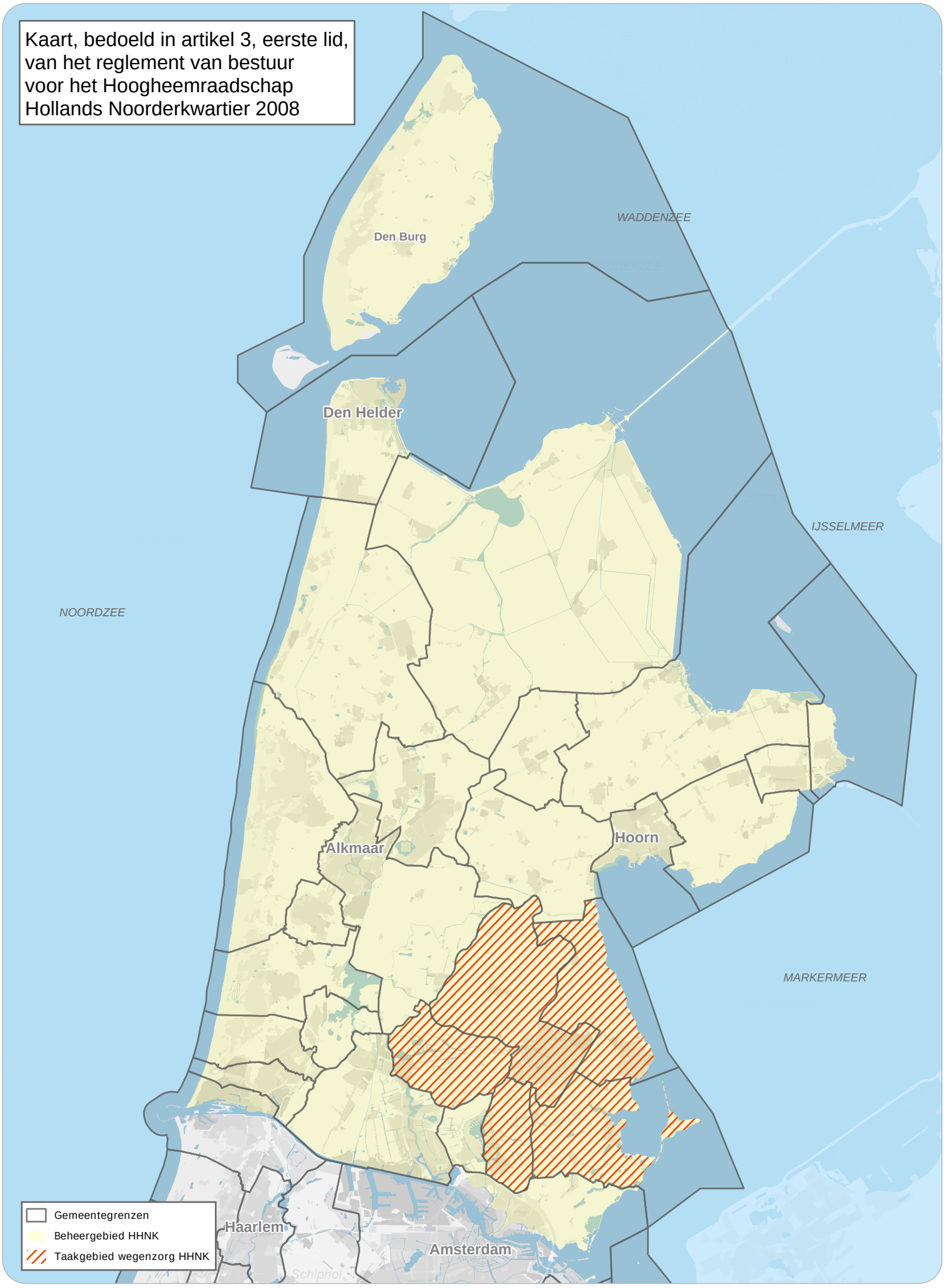

0 10 20 Km.

Bron: Provincie Noord-Holland

N

Provincie Noord-Holland

Sector Onderzoek en Informatie

Datum: 20-03-2024

Copyright: Kadaster

Formaat: A4

Projectnr.: 2309 03422

Bijlage bij het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland

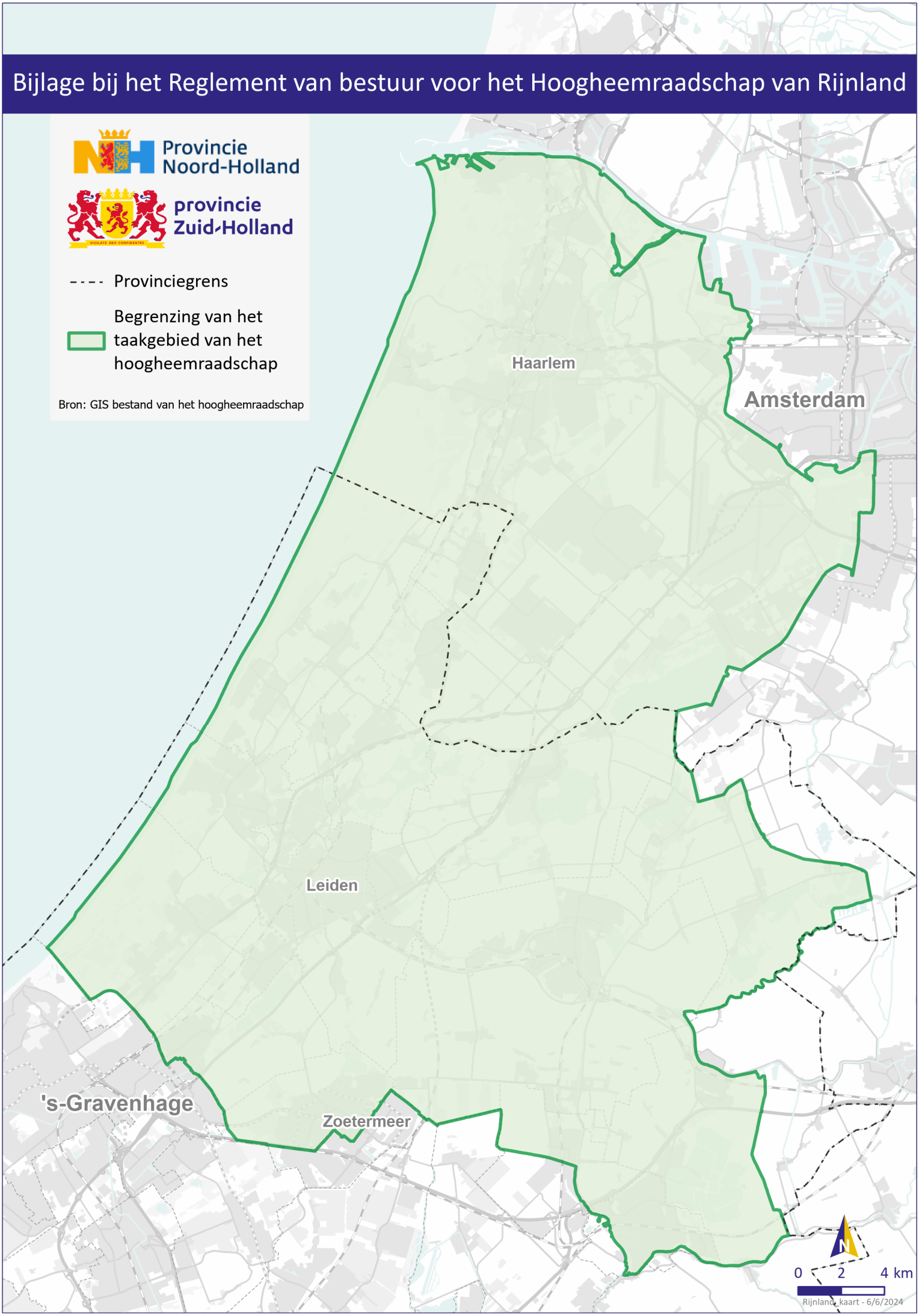

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

J. Lanting

BEL/WBL

Telefoonnummer 023-5143853

lantingj@noord-holland.nl

Verzenddatum

25 SEP. 2024

Kenmerk

2206928/2296436

Uw kenmerk

Betreft: Wijziging Reglement voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008 en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming bijgaande statenvoordracht met bijbehorende ontwerpbesluiten tot wijziging van het Reglement Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2008 en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland.

In de reglementen voor de verschillende waterschappen is een aantal wijzigingen noodzakelijk. De inhoud van de voorgestelde wijzigingen wordt toegelicht in de statenvoordracht. U bent hierover eind juni 2024 ook geïnformeerd, toen deze ontwerpbesluiten ter inzage zijn gelegd.

De ontwerpbesluiten hebben ter inzage gelegen van 28 juni tot en met 8 augustus 2024. Er is één zienswijze ingediend. Dit heeft geleid tot een kleine aanpassing van de kaart bij het reglement van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waardoor de beoogde aanpassing duidelijker is geworden.

Op 24 september 2024 is door ons ingestemd met de ontwerpbesluiten en met doorzending daarvan ter vaststelling door Provinciale Staten.

Het ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017 wordt bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland vastgesteld. Dit omdat dit waterschap deels ook in Utrecht en Zuid-Holland ligt.
Het ontwerpbesluit tot wijziging van het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland is een bevoegdheid van Provinciale Staten van Noord-Holland en Zuid-Holland gezamenlijk, omdat Rijnland in beide provincies ligt.
In Utrecht en Zuid-Holland worden deze ontwerpbesluiten ook aan Provinciale Staten voorgelegd in november 2024.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

U wordt gevraagd bijgaande drie ontwerpbesluiten vast te stellen. Voor verdere informatie wordt verwezen naar bijgevoegde statenvoordracht.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
H. v.d. STELT

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Statenvoordracht met ontwerpbesluiten tot wijziging van het Reglement Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017; wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en wijziging Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16474
Extern Zaak ID	2310064
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	7.b.1
Titel	Water: Beheernota PWN 2025-2035 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/NR

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

PWN heeft een nieuwe beheernota opgesteld voor de periode 2025 tot 2035. Hierin is de visie op het gebied van natuurbeheer, recreatie en combinatie met de drinkwaterfunctie beschreven. GS legt de beheernota voor aan PS ter goedkeuring.

Provincie Noord-Holland

2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 24 september 2024

Onderwerp: Beheernota PWN 2025-2035

Kenmerk: xx

Bijlagen: Beheernota PWN 2025-2035

1. Inleiding

De provincie heeft als grondeigenaar een overeenkomst met PWN om betrouwbaar en veilig drinkwater te leveren, de bijbehorende natuur te beheren én voor passende recreatiemogelijkheden te zorgen. Daarin is ook afgesproken dat PWN elke tien jaar haar beleid voorlegt aan het provinciebestuur. Deze 'Beheernota 2025-2035' bevat de visie van PWN en beleidskeuzes voor natuur- en recreatiebeheer voor een nieuwe periode van tien jaar. De huidige beheernota loopt van 2015 tot 2025.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De provinciale beleidsdoelstellingen op het gebied van natuurbeheer, recreatie en drinkwater van de provincie zijn verwerkt in de beheernota.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

De beheernota is een beleidsvisie van PWN, er zijn geen financiële consequenties voor de provincie als gevolg hiervan.

De beheernota is gebaseerd op consultaties van PWN met de omgeving, verschillende toekomstverkenningen en visie- en strategiedocumenten van PWN.

4. Proces en procedure

De nota wordt na behandeling in de Provinciale Staten door PWN meer in detail uitgewerkt naar beheerplannen voor het Noord-Hollands Duinreservaat (Gebiedsplan NHD). Samen met de acht andere partners van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland stelt PWN het Ontwikkelingsplan NPZK 2024-2034 op, waarbij PWN de onderhavige visie en beleid inbrengt. Elk jaar legt PWN verantwoording af aan het provinciebestuur over het beheer van de gebieden met een beheerverslag, onder de naam Jaargids Natuurbeheer. De laatste jaargids natuurbeheer (2023) is ter informatie geagendeerd in de Statencommissie Landelijk Gebied van 9 september 2024. PWN draagt met de uitvoering van hun natuurbeheer ook bij aan de natuurdoelen, zoals die zijn uitgewerkt in de Natura 2000-beheerplannen voor het Noord-Hollands Duinreservaat en Kennemerland-Zuid. De provincie stelt deze Natura 2000 beheerplannen op, en zorgt voor evaluatie en actualisatie daarvan.

De beheernota betreft met name de recreatie- en de natuurdoelen van de provincie. In de uitwerking houdt PWN uiteraard rekening met het overige provinciaal beleid, zoals het Regionaal fietsnetwerk, onderdeel van de Actieagenda Actieve Mobiliteit. De provincie verzorgt een jaarlijkse actualisatie van dit regionaal fietsnetwerk in samenwerking met de partners in de regio.

Het afgelopen jaar is er door extreme regenval veel overlast ontstaan in de duinen, de binnenduinrand, en elders in Noord-Holland. Uw commissie landelijk gebied is hierover op 4 juli 2024 met een technische briefing geïnformeerd. In oktober vindt hierover een ambtelijk coördinatieoverleg plaats waaraan gemeenten, waterschappen, PWN en provincie deelnemen. In dit overleg kunnen plannen en projecten over dit onderwerp worden afgestemd, en kan waar nodig bestuurlijke besluitvorming door betrokken partijen worden geïnitieerd. Dit proces loopt dus parallel aan de besluitvorming over deze beheernota.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 24 september 2024;

besluiten:

1. Beheernota PWN 2025-2035 goed te keuren.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Puur water & natuur

Toekomstbestendige duinen

BEHEERNOTA **2025 - 2035**

PWN

Inhoudsopgave

Samenvatting **2**
Voorwoord **3**

1 PWN en haar verantwoordelijkheid **4**
2 De samenhang in de duinen **8**
2.1 Natuur in de duinen 9
2.2 Recreatie in en om de duinen 13
2.3 Drinkwater uit de duinen 15
3 Hoe staat het duin ervoor? **18**
4 Wat komt er op het duin af? **22**
5 Hoofdlijnen voor 2025-2035 **26**
Hoofdlijnen voor de komende tien jaar 29
6 Duinnatuur de komende tien jaar **30**
Speerpunt 1: Meer samenwerken met de kracht van de natuur en ruimte voor natuurlijke processen 31
Speerpunt 2: Verbindingen herstellen, binnen het duin en met het achterland 33
Speerpunt 3: Invasieve exoten intelligent aanpakken 34
7 Recreatie de komende tien jaar **36**
Speerpunt 1: Druk op de duinen verminderen en regionaal spreiden 37
Speerpunt 2: Duinen aantrekkelijk houden voor natuurbeleving 38
8 Drinkwatervoorziening de komende tien jaar **40**
Speerpunt 1: De duinnatuur blijft onze bondgenoot voor natuurlijk drinkwater 41
Speerpunt 2: Ons drinkwatersysteem bereiden we nu al voor op toekomstige ontwikkelingen 42
9 Hoe werken we hieraan? **44**
Bijlage: financiële paragraaf 46

SAMENVATTING

Speerpunten voor ons beheer van 2025 tot 2035

Veerkrachtige duinen
1. Samenwerken met de kracht van de natuur
2. Verbindingen herstellen
3. Invasieve exoten aanpakken

Balans tussen natuur en recreatie
1. Druk op de duinen verminderen
2. Duinen aantrekkelijk voor natuurbeleving

Altijd betrouwbaar drinkwater
1. Duinnatuur als bondgenoot
2. Voorbereiden op toekomstige ontwikkelingen

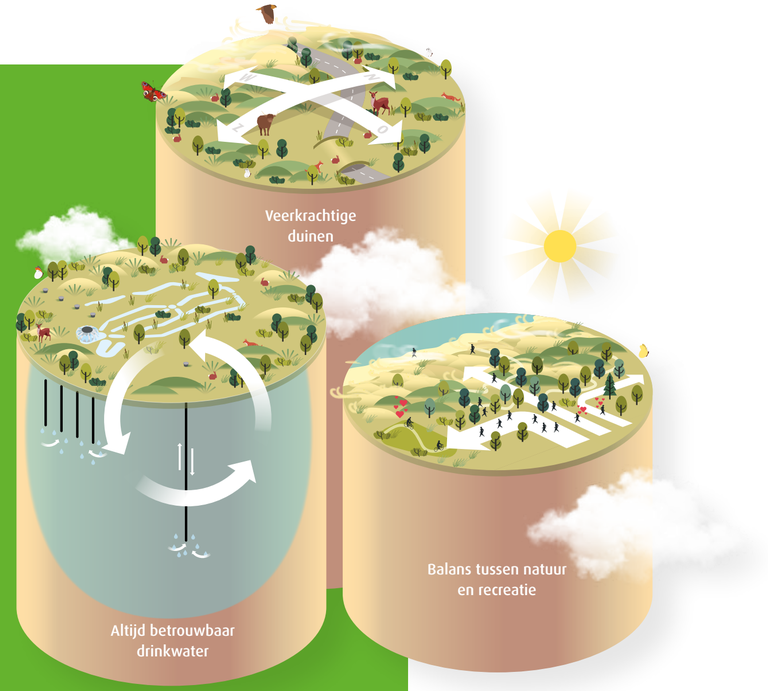

VOORWOORD

Vrije natuur, wendbaar beheer

De afgelopen jaren hebben de duinen ongekende droogtes gekend en - afgelopen winter - een ongekend nat seizoen. Tegelijkertijd zien we zuidelijker plant- en diersoorten zich hier vestigen en blijkt uit onderzoek dat de behoefte aan recreatie in het groen steeds groter wordt. Deze en andere ontwikkelingen staan aan de basis van deze beheernota voor de periode 2025 - 2035.

Het is goed om daar meteen bij te zeggen dat de ontwikkelingen steeds lastiger te voorspellen zijn. Wel staat vast dat de opgaven voor de duingebieden van Noord-Holland de komende jaren groot zijn. We hebben dan ook uiteenlopende scenario's verkend, samen met betrokken stakeholders. Ook leverden boswachters, ecologen en beleidsmakers in onze organisatie hun bijdrage.

Voor ons beheer de komende jaren is onze conclusie dat er meer wendbaarheid nodig is om met die sterk uiteenlopende scenario's rekening te houden. Daarom werken we in een flexibele, wendbare organisatie de komende tien jaar aan het best mogelijke samenspel tussen natuur, recreatie en drinkwater. Met als belangrijkste vertrekpunt dat de duinen uiterst waardevol en van levensbelang zijn: als zeewering, voor de biodiversiteit en voor ons drinkwater en de gezondheid van mensen.

We zien de natuur als een grote kracht, die een belangrijke bondgenoot kan zijn in een veranderende wereld. Door hier wendbaar mee samen te werken, scheppen we de beste voorwaarden voor natuur, recreatie en drinkwater in de toekomst. Daarbij past een bescheiden rol voor PWN als beheerder en een prominente rol voor de natuur zelf. In het licht van de grote opgaven voor de komende jaren staat voorop dat de natuur in haar kracht blijft.

Dit 'samenwerken met de natuur' leidt nu al tot indrukwekkende, en op sommige plekken adembenemend mooie duinen, waar veel recreanten van genieten. Tegelijkertijd willen we de grote opgaven van deze tijd ook in een maatschappelijk licht blijven zien. De duinen zijn immers van ons allemaal en het duin is geen geïsoleerd gebied. De binnenduinrand, de polders en de overige groengebieden in onze regio staan op allerlei manieren met de duinen in verbinding.

Daarom betrekken we ook de komende tien jaar zoveel mogelijk maatschappelijke partners bij nieuwe oplossingen in het beheer. Met elkaar zorgen we dat we trots kunnen blijven op dit stuk unieke natuur in onze provincie. In deze beheernota leest u in meer detail hoe wij dit voor ogen hebben.

Sjakel van Wesemael
Directeur Natuur en Beleving

Drinkwaterproductie, natuurbeheer en passende recreatie

Het afgelopen jaar hebben we met veel plezier gewerkt aan nieuw beleid voor natuur en recreatie in de duingebieden die PWN beheert voor de provincie Noord-Holland. Deze nieuwe beheernota is daar het resultaat van. We schetsen knelpunten en ontwikkelingen, richten de blik vooruit en komen langs drie hoofdlijnen tot een zo concreet mogelijke insteek voor de komende tien jaar.

Sinds 1934 heeft de provincie Noord-Holland als grondeigenaar het beheer van de duinen overgedragen aan PWN. De gedachte destijds was dat goed natuurbeheer ertoe bijdraagt dat het drinkwater uit de duinen van Noord-Holland ook goed blijft. Deze visie is tot op de dag van vandaag een heel gelukkige gebleken. De natuurlijke manier van zuiveren met behulp van de duinen bespaart de samenleving elk jaar opnieuw veel kosten. Tegelijkertijd zorgt de drinkwaterfunctie van de duinen ervoor dat de natuur hier extra goed beschermd is gebleven.

Onze opdracht sinds 1990

Bij de verzelfstandiging van nutsbedrijf PWN werd de beheeropdracht in 1990 formeel omgezet in een langjarige beheerovereenkomst om betrouwbaar en veilig drinkwater te leveren, de bijbehorende natuur te beheren én voor passende recreatiemogelijkheden te zorgen. De overeenkomst loopt tot 2040, onder de voorwaarde dat PWN elke tien jaar nieuw natuur- en recreatiebeleid voorlegt aan het provinciebestuur. Dit doen we voor de komende tien jaar met deze Beheernota 2025 - 2035.

Beleidskeuzes

In deze nieuwe beheernota omschrijft PWN haar visie en beleidskeuzes voor het natuur- en recreatiebeheer voor de komende periode van tien jaar, evenals het synergie-effect van de combinatie natuur en drinkwater. De nota is bedoeld voor de provincie, maar ook geschikt voor andere geïnteresseerden en is gebaseerd op consultaties met de omgeving, verschillende toekomstverkenningen en visie- en strategiedocumenten van PWN.

Vervolguitwerking

De nota wordt na behandeling in de Provinciale Staten meer in detail uitgewerkt naar beheerplannen voor het Noordhollands Duinreservaat (Gebiedsplan NHD). Samen met de acht andere partners van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland wordt het Ontwikkelingsplan NPZK 2024-2034 opgesteld, waarbij PWN de onderhavige visie en beleid inbrengt. Een deel van het natuurbeheer zal worden uitgewerkt en aangestuurd vanuit de Natura 2000-beheerplannen voor het Noordhollands Duinreservaat en Kennemerland-Zuid. Elk jaar leggen we verantwoording af aan het provinciebestuur over het beheer van de gebieden met een beheerverslag, onder de naam Jaargids Natuurbeheer.

Het grote plaatje

Via de natuur in de duingebieden, ons drinkwater en recreanten die onze gebieden bezoeken zijn we verbonden met onze omgeving. Deze verbondenheid is zowel fysiek als beleidsmatig en kent verschillende reikwijdtes.

Onze duinen zijn onderdeel van de Atlantische biogeografische regio en van het Europese Natura2000-netwerk. Ons drinkwater kent zijn oorsprong in de Zwitserse Alpen waar de Rijn ontspringt. De kwaliteit van onze bron wordt bepaald door wat er in het stroomgebied gebeurt. Het hart van onze recreatieve verbondenheid ligt juist in de regio. Maar ook bezoekers uit Duitsland, België en Engeland weten onze gebieden te vinden.

We zijn dus onderdeel van een veel groter geheel. Dit betekent dat we voor veerkrachtige en beleefbare duinen en betrouwbaar drinkwater over onze grenzen heen moeten kijken en op uiteenlopende niveaus met onze omgeving samenwerken.

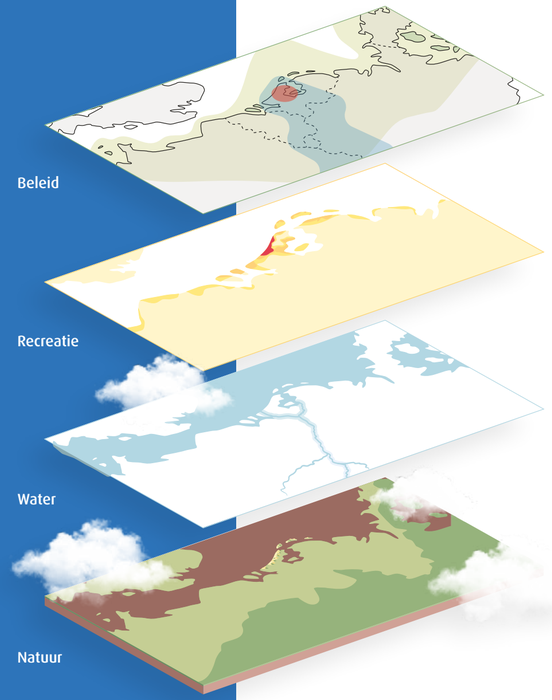

De gebieden in kaart

PWN beheert het Noordhollands Duinreservaat en grote delen van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Het Noordhollands Duinreservaat is een van de grootste natuurgebieden in ons land. Het reservaat strekt zich uit van Wijk aan Zee in het zuiden tot de Schoorlse Duinen in het noorden en bestrijkt in totaal 5.176 hectare. Het gebied kenmerkt zich door een uitgestrekte openheid met talloze natte duinvalleien, duingraslanden en lokaal gevarieerde boszones. Uniek is de kalkgrens ten noorden van Egmond. Ten noorden van de kalkgrens verandert het landschap drastisch en vind je in het Noordhollands Duinreservaat bijvoorbeeld uitgestrekte heidevelden die ten zuiden van Egmond afwezig zijn.

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, 3.800 hectare groot, strekt zich uit tussen Zandvoort en IJmuiden. Het is een van de 21 nationale parken. Het gebied omvat stuivende duinen, uitgebreide valleien met unieke graslanden, plassen, struweelzones en binnenduinrandbossen, met veel reliëf en historische landgoederen. Kenmerkend voor de duinen in Zuid-Kennemerland is de geleidelijke overgang van open duinen waar je de wind nog in je haren voelt en de zoute wind proeft, naar meer beschutte struiken en bossen in de binnenduinrand. Verder naar de binnenduinrand worden de duinen ook steeds hoger. PWN beheert de Kennemerduinen en het Kraansvlak, en werkt in het Nationaal Park samen met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Als beheerders werken we samen met IVN, de vier omringende gemeenten Velsen, Bloemendaal, Haarlem en Zandvoort en de provincie Noord-Holland.

HOOFDSTUK 2: DE SAMENHANG IN DE DUINEN

Een waardevol systeem voor biodiversiteit, natuurbeleving en drinkwater

In dit hoofdstuk geven we een korte kenschets van de twee duingebieden die PWN beheert: het Noordhollands Duinreservaat en grote arealen in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Dit doen we aan de hand van de drie opdrachten die PWN vanuit de beheerovereenkomst heeft: zorgen voor natuur, recreatie en drinkwater.

2.1 NATUUR IN DE DUINEN

Natuur is meer dan planten en dieren. Wie door de duinen loopt, ontdekt de gelaagdheid en vele schakeringen. De wind heeft er vrij spel, zand kan stuiven, er ontstaan zandheuvels en natte valleien, het ene landschap volgt snel het andere op.

Duinnatuur is unieke natuur. In Europa bestaat slechts 20% van de kustlijn uit duinen. Niet voor niets zijn de duinen op Europese schaal beschermd. Daarom vallen ook de duinen van PWN onder Natura 2000.

In Nederland beslaan de duinen maar een klein deel van het totale oppervlak. De duinen die PWN beheert bestrijken 7.500 hectare, wat minder is dan 0,5% van het Nederlandse grondgebied. En in dit kleine stukje Nederland komt toch meer dan 50% van alle Nederlandse plant- en diersoorten voor.

Dit is te danken aan de enorme landschappelijke variatie in dat relatief kleine oppervlak. Vanaf het strand naar het achterland kom je stuivend zand tegen, natte duinvalleien, duingraslanden met struiken en hier en daar bossen. Er is variatie in luwte en kalkgehalte, zout en zoet water, in natheid en droogte, in zonrijke gebieden en gebieden met veel schaduw. In gezonde, vitale duinen leidt deze variatie in gradiënten tot een grote soortenrijkdom.

De duinnatuur onderscheidt zich door drie processen die de duinen zo bijzonder maken. Typische processen van een vitaal duinsysteem vinden plaats op het gebied van een unieke hydrologie, een sterke dynamiek van wind en stuivend zand, en de mogelijkheid voor soorten om vrij door het duin te bewegen.

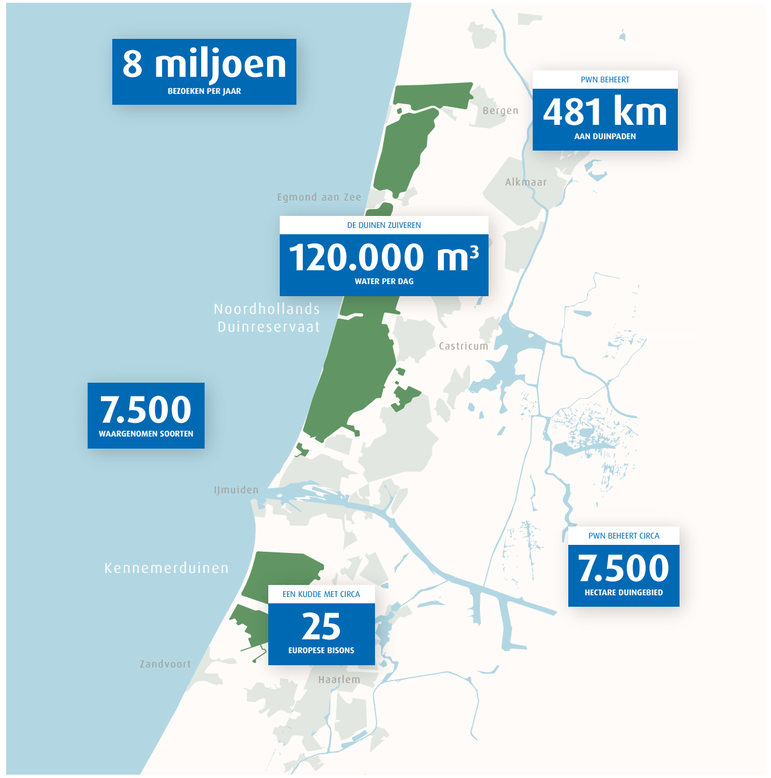

Dynamiek van wind en stuivend zand

Typisch voor de duinen is de dynamiek van wind, zand, zee en zout. Na een storm kan kustafslag tot grootschaliger dynamiek leiden. Aan de kant van de zee ontstaan embryonale duinen, met een eigen pioniershabitat. En bij de kerven, de stuifgaten in de zeereep, hebben we gezien hoe krachtig het zand weer nieuwe duinen vormt.

Al die dynamiek zorgt voor flora en fauna die karakteristiek is voor de duinen. Het stuiven verjongt de duinen voortdurend en trekt bijzondere pioniersvegetatie aan. Het zorgt ook dat er kalkrijk zand tot ver het duin in wordt geblazen, wat verzuring van de bodem tegengaat.

Er is nog iets bijzonders aan de dynamiek van wind en zand. Dankzij het voortdurend verstuiven groeien de duinen in de loop der jaren langzaam maar zeker mee met de stijgende zeespiegel. Het zoute water duwt het zoete grondwater omhoog, waardoor het vochtige duinzand op steeds hogere niveaus wordt vastgelegd.

Zeer hoge en bijzondere natuurwaarden karakteriseren de duinen, zoals het zeldzame hondskruid.

Hydrologie

De duinen liggen aan zee. De zee strekt zich eigenlijk uit tot ver onder de duinen naar het achterland. Bovenop dit zoute water, in het duinzand, rust een zoetwaterbel. De bel heeft de vorm van een platte, uitgestrekte lens, en wordt bij elke bui aangevuld door regenwater. Dit zoetwater ligt op een diepte van 100 meter en komt vele meters boven de zeespiegel uit. De lens strekt zich uit van het strand in het westen tot voorbij de binnenduinrand in het oosten. Op beide uiteinden stroomt het water naar buiten: naar zee en naar de polders in de binnenduinrand.

De zoetwaterbel kent een trage seizoensdynamiek. Hij groeit als er een neerslagoverschot is. In perioden van droogte zal de bel krimpen. Dit gebeurt ook bij kustafslag en door de stijging van de zeespiegel. Het zoetwater loopt via duinbeken in de binnenduinrand naar het achterland. Van deze zogenaamde kwelstromen profiteren weer typische kwelminnende plantensoorten.

Ook menselijke activiteiten beïnvloeden de hydrologische omstandigheden in de duinen. Versnelde afwatering en onttrekking van water uit de bodem bijvoorbeeld kunnen het zoetwatervolume verkleinen.

Ontwikkeling zoetwaterbel

Schematische weergave van hoe neerslag en zeespiegelstijging de zoetwaterbel beïnvloeden. Hoe dit uitpakt is een belangrijke vraag voor de toekomst.

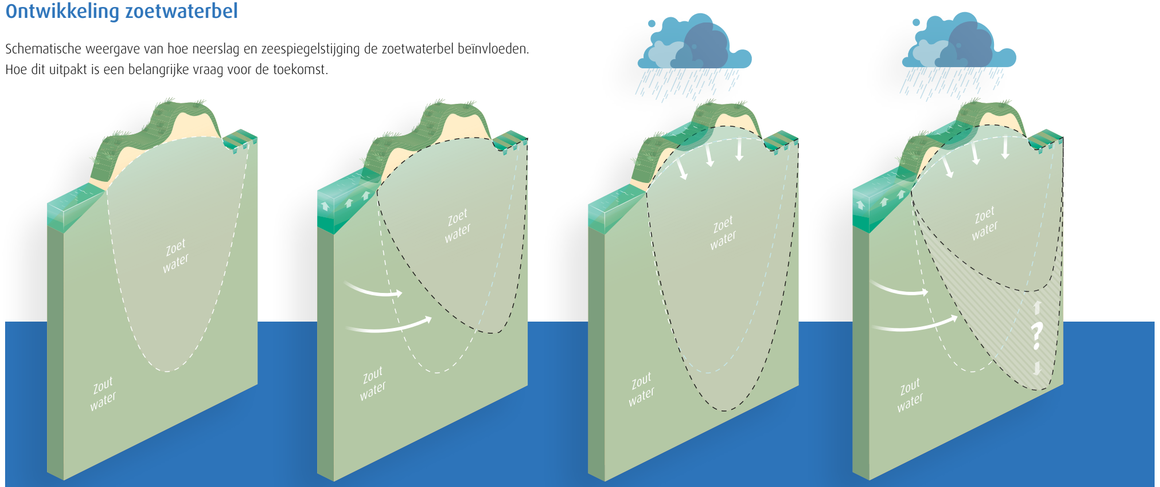

Huidig

De zoetwaterbel in de huidige situatie.

Effect zeespiegelstijging

Als de zeespiegel stijgt, wordt de zoetwaterbel door het zoute water een beetje omhoog en naar het oosten geduwd. Dit zorgt voor een krimp in volume en relatief meer afstroom van water zoetwater richting de binnenduinrand.

Effect neerslag

Een neerslagoverschot zorgt juist voor neerwaartse druk. Opbolling van de zoetwaterbel aan het maaiveld en infiltratie van regenwater zorgen ervoor dat de zoetwaterbel in volume groeit.

Toekomst

De toekomstige situatie van de zoetwaterbel hangt af van het gecombineerde effect van zeespiegelstijging en neerslag. Als er voldoende neerslag valt en het grondwater in het duin kan meegroeien met zeespiegelstijging, kan de zoetwaterbel op volume blijven of zelfs groeien. Is er sprake van een neerslagtekort en sterke afvoer van water uit het duinsysteem, dan kan de zoetwaterbel onder invloed van zeespiegelstijging in volume afnemen.

Behalve deze grootschalige dynamiek, is ook dynamiek op kleinere schaal kenmerkend voor de duinen. Een natuurlijk open duinlandschap kenmerkt zich door een mozaïek van open en begroeide plekken. Wind, zout en grote en kleine grazers (van wisent tot konijn) zorgen voor open zandplekken, met grote waarde voor duinspecifieke flora en fauna, zoals het duinviooltje en de zandhagedis. Ook de kleinere stuifplekken zorgen voor lokale overpoedering van de bodem met kalkrijker zand.

Beweging van soorten

Kenmerkend voor soorten die zich in de duinen thuis voelen, is de eigenschap om te kunnen omgaan met dynamische omstandigheden. De dynamiek van het duinlandschap dwingt soorten om in beweging te blijven. Diersoorten vinden zo hun voedsel, schuilplekken, waardplanten of voortplantingspartners. En plantensoorten die het in de duinen goed doen zijn in staat om steeds weer een goede plek te vinden om hun zaden te laten kiemen.

Klimaatverandering brengt daar nog een reden bij. We zien op grotere schaal veel soorten migreren door de opwarming van hun leefgebied. Voor goed functionerende duingebieden zijn daarom, naast de aanwezige variatie en overgangen, ook goede en robuuste verbindingen van vitaal belang. Verbindingen tussen leefgebieden binnen en buiten de duinen kunnen het verlies van biodiversiteit door klimaatverandering voorkomen - niet alleen in de duinen, maar ook in de rest van Nederland en daarbuiten.

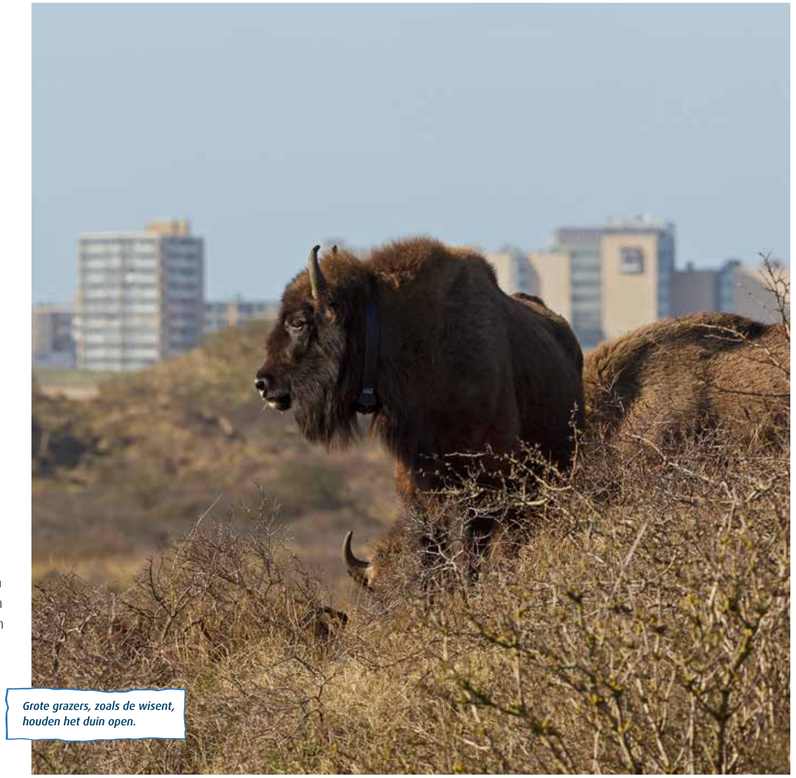

Grote grazers, zoals de wisent, houden het duin open.

2.2 RECREATIE IN EN OM DE DUINEN

Bij de opdracht voor het beheer van de duinnatuur hoort ook dat PWN zorgt voor passende recreatiemogelijkheden. In de afgelopen decennia hebben we hier voortdurend aan gewerkt. Centraal hierin staat bij PWN het vinden van een goede balans tussen natuur en recreatie. In elke beheernota brachten we hier nieuwe accenten aan. In de komende periode gaat passende recreatie over beter omgaan met de groeiende recreatiedruk. Daarbij staat beleving naar de draagkracht van het gebied centraal.

Genieten, verwonderen en gefascineerd raken

Verreweg de meeste bezoekers aan de duinen willen genieten van de natuur en het lokale erfgoed. PWN omarmt dit en gebruikt dit gegeven om haar opdracht om te zorgen voor passende recreatie goed in te vullen. Bijvoorbeeld door de beste beleving te bieden voor rustige, natuurgerichte recreatie, passend bij het natuurgebied. Daarbij willen we de verwondering stimuleren en het liefst bereiken dat mensen gefascineerd raken door het verhaal van natuur en water. Daarbij kijken we goed naar wat de gebieden aankunnen, zowel ecologisch als recreatief.

De afgelopen jaren is daar het inzicht bij gekomen dat de duinen ook bijdragen aan de gezondheid. Niet alleen is recreatief bewegen goed voor het lijf, de beleving van de duinnatuur, het kunnen uitwaaien en nieuwe energie op doen, is ook goed voor de geest. Zo dragen de recreatieve mogelijkheden in de duinen bij aan de gezondheid in de verstedelijkte regio's rond Alkmaar en Haarlem. De voorzieningen maken dat het hier fijn wonen en werken is.

Recreatie in aantallen

De kwaliteiten van het duingebied als gevarieerde omgeving oefenen een grote aantrekkingskracht uit op de recreanten uit de nabije regio, maar ook op toeristen die van verder weg komen. De duinen zijn een gewilde plek voor fietsen, wandelen, sporten en talloze andere activiteiten. De duinen van ons beheergebied zijn met jaarlijks zo'n 8 miljoen bezoeken goed voor 10% van het binnenlandse bezoek aan de natuur- en recreatiegebieden in Noord-Holland. 80% van het bezoek is van de 800.000 inwoners die binnen tien kilometer afstand wonen. Dankzij het gevarieerde landschap zijn de duingebieden bovendien een belangrijke factor voor het toerisme in de kustregio.

Management van recreatiestromen

Een goede balans tussen recreatie en natuur is maatschappelijk van groot belang. Een belangrijk instrument daarvoor zijn de openstellingsregels, die voorkomen dat de duinen 's nachts en buiten de paden bezoek krijgen. Ook faciliteren we recreanten die goed in de duinen passen en goed bij elkaar passen. Voor PWN zijn dit wandelaars, fietsers, hardlopers, ruiters en gezinnen met kinderen. Uit onderzoek blijkt dat deze bezoekers vooral voor rust en de prachtige duinnatuur komen.

Daarom is een zonering van drukkere en rustige gebieden essentieel voor de beleving van bezoekers en voor de natuur. In de robuustere bossen zijn meer paden en voorzieningen te vinden. Hier worden meer bezoekers opgevangen, om zo de kwetsbare open duinen met hun extensieve padennet rustiger te houden. Andere recreatievormen zijn welkom, zolang deze de natuur en andere recreanten niet tot last zijn. Anders kan PWN regulerend optreden. Zo hebben we in het Noordhollands Duinreservaat voor mountainbikers de regeling getroffen dat zij tot 10.30 uur in bosrijk gebied op onverharde paden mogen fietsen.

PWN investeert daarnaast veel in educatie en communicatie om bezoekers beter te informeren over de natuur, het gebied en haar beheer. Ook draagt educatie bij aan versterking van de natuurbeleving, waarmee we zoveel mogelijk mensen in het hart proberen te raken. PWN heeft drie bezoekerscentra, De Kennemerduinen in Overveen, De Hoep in Castricum en De Duinheide bij Bergen. Met vaste tentoonstellingen over het verhaal van natuur en water, met wisselende tentoonstellingen over bijzondere thema's, en met horeca, een heemtuin en speelterreinen in de buurt, vormen de bezoekerscentra voor veel bezoekers een ideale bestemming en poort naar de duinen.

Uit onderzoek blijkt dat bezoekers vooral voor rust en de prachtige duinnatuur komen.

2.3 DRINKWATER UIT DE DUINEN

Van oudsher zijn de duinen van onschatbare waarde voor de drinkwatervoorziening van Noord-Holland. Het schone zand van de duinbodem werkt als een natuurlijke zuivering voor het drinkwater. Water uit het IJsselmeer wordt voorgezuiverd in Andijk en geïnfiltreerd in het duin. Een duurzame methode, want zonder de bodempassage van het drinkwater zouden de maatschappelijke kosten voor kunstmatige drinkwaterzuivering aanmerkelijk hoger liggen. De zoetwaterbel herbergt een grote hoeveelheid zoetwater. Deze vormt een waardevolle voorraad, een buffer bovendien die van pas komt in tijden van grote droogte of bij calamiteiten verderop in het stroomgebied van de Rijn, onze bron.

De drinkwaterfunctie van de duinen kent vier aspecten:

1. **De duinen werken als een natuurlijke zuivering.**
   Via oppervlakte-infiltratie en diep-infiltratie zakt 120.000 m^3 per dag voorgezuiverd water de bodem in van het Noordhollands Duinreservaat. De duur van de bodempassage in het duin is minimaal drie weken. Hierdoor worden ziektekiemen verwijderd, verbetert de biologische stabiliteit en blijft het water koel.

2. **Bij een piek in de watervraag of groot onderhoud fungeren de duinen tijdelijk als waterwinning.**
   Dit gaat op voor slechts 2% van onze totale drinkwaterproductie en alleen in het Noordhollands Duinreservaat.

3. **De duinen bufferen ook het voorgezuiverde IJsselmeerwater.**
   De oppervlakte-infiltratiegebieden ICas en IKief bufferen drinkwater een paar dagen tot weken. De diepinfiltratie DWAT (zie illustratie) buffert twee tot drie maanden. Maar heeft slechts eentiende van ICas en IKief aan buffercapaciteit. Daarmee kan DWAT enkele maanden overbruggen.

4. **De zoetwaterbel in de duinen is tevens een strategische zoetwatervoorraad voor grootschalige calamiteiten en rampen.**
   Bijvoorbeeld als er sprake is van een langdurige innamestop van IJsselmeerwater. Met het water in het Noordhollands Duinreservaat en de Kennemerduinen samen kunnen enkele maanden worden overbrugd.

Het samenspel van water en natuur is de bijzondere kracht van PWN en kan worden samengevat als 'schone natuur, schone bronnen, schoon drinkwater'. De natuur beschermt de omvang en de kwaliteit van de zoetwaterbel en de drinkwaterfunctie biedt op zijn beurt weer de ruimtelijke bescherming en goede waterkwaliteit waar de natuur baat bij heeft. Zoveel mogelijk samenwerken met de natuur zorgt voor schonere bronnen en een duurzamer drinkwaterproductieproces. Het combineren van het drinkwater- en natuurbelang in één organisatie leidt tot een zorgvuldige afstemming, oog voor elkaars belangen en korte lijnen, zodat we snel kunnen schakelen.

Zoveel mogelijk samenwerken met de natuur zorgt voor schonere bronnen en een duurzamer drinkwaterproductieproces.

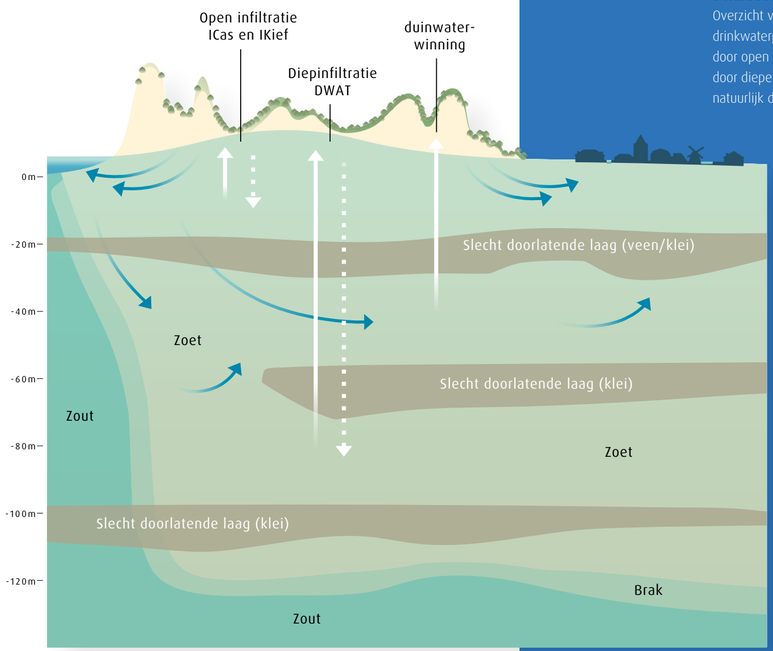

Dwarsdoorsnede zoetwaterbel en kleilagen
Overzicht van de verschillende onderdelen van het drinkwaterproductieproces in de duinen. Zuivering door open infiltratie (ondiepe pakket), zuivering door diepe infiltratie (diep pakket) en winning van natuurlijk duinwater (middenpakket).

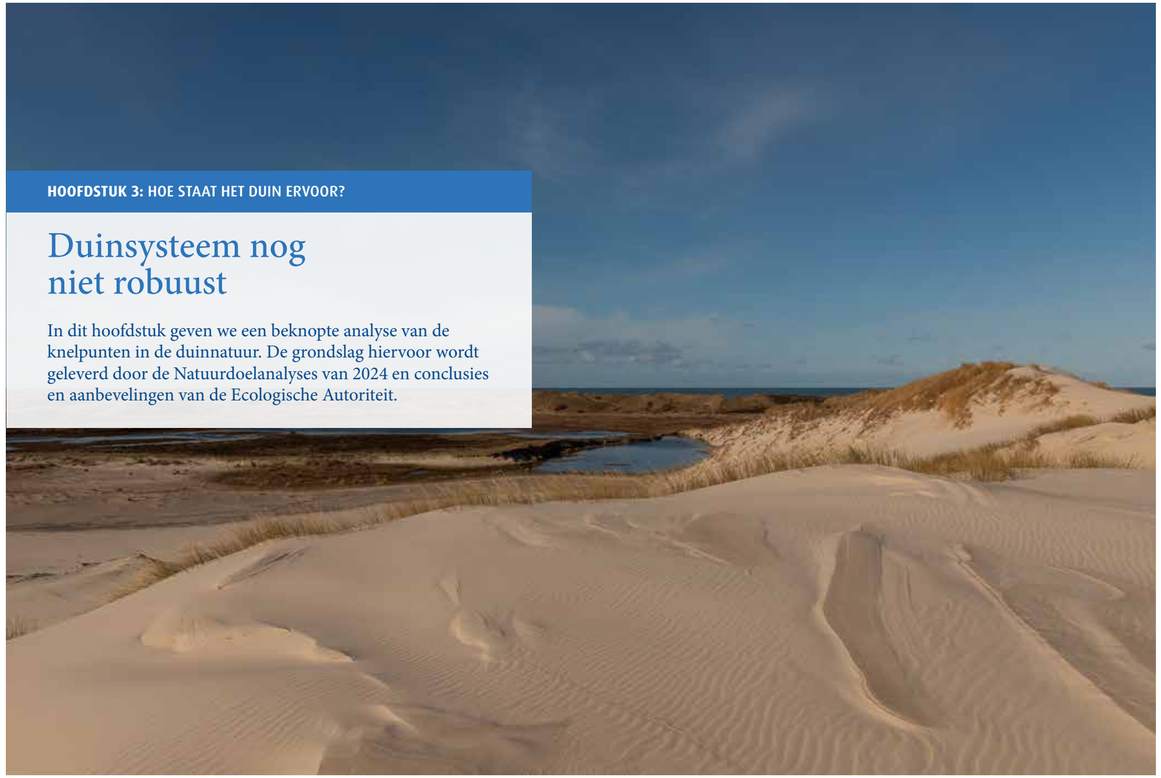

HOOFDSTUK 3: HOE STAAT HET DUIN ERVOOR?

Duinsysteem nog niet robuust

In dit hoofdstuk geven we een beknopte analyse van de knelpunten in de duinnatuur. De grondslag hiervoor wordt geleverd door de Natuurdoelanalyses van 2024 en conclusies en aanbevelingen van de Ecologische Autoriteit.

Inzicht in de huidige staat van de duinnatuur komt uit ons monitoringprogramma en de Natuurdoelanalyses die de provincie Noord-Holland de afgelopen jaren heeft uitgevoerd. Deze analyses worden voor elk Natura 2000-gebied opgesteld en beoordeeld door de Ecologische Autoriteit. Ze laten duidelijk zien wat de belangrijkste knelpunten zijn.

Resultaten natuurdoelanalyses

De meest recente Natuurdoelanalyses voor het Noordhollands Duinreservaat en de gebieden in Zuid-Kennemerland concluderen dat er goed werk is verricht, maar dat er door allerlei externe invloeden meer nodig is om tot een robuust duinecosysteem te komen. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 worden soms gehaald, maar zijn vaker ook niet duurzaam vol te houden.

Dit komt door allerlei factoren, waarvan stikstofneerslag nog steeds een van de grootste verstoringen is. Stikstofneerslag heeft geleid tot overbemesting van de van oorsprong schrale duinhabitats en heeft bovendien de bodem op veel plaatsen verzuurd, waardoor kalk versneld is opgelost. Het gevolg daarvan is dat de duinen nog steeds dichtgroeien en vergrassen, waardoor plantensoorten die juist van lichte en voedselarme omstandigheden houden verdwijnen. Daarmee verdwijnen ook insecten en andere dieren die van deze planten afhankelijk zijn.

Ook eeuwenlange vastlegging van duinen door het aanplanten van helmgras en bomen speelt de duinen parten en houdt de natuurlijke winddynamiek tegen. Het dichtgroeien van de duinen werd nog eens versneld doordat konijnenpopulaties in hoog tempo afnamen door ziektes zoals myxomatose.

Tot slot draagt ook de toename van invasieve, gebiedsvreemde soorten, zoals Amerikaanse vogelkers en rimpelroos, duidelijk bij aan vermindering van de ecologische kwaliteit in de duingebieden. Op verschillende plekken worden nog steeds invasieve exoten waargenomen. Deze verspreiden zich snel, waardoor de kwaliteit van de habitats afneemt. Stikstofneerslag en klimaatverandering lijken de invloed van invasieve exoten overigens nog verder te versterken.

PWN voert veel monitoring en onderzoek uit in het duin. Via terugkerende monitoring signaleren we hoe soorten en omgevingstrends zich ontwikkelen in tijd en ruimte. Ook monitoren we de effectiviteit van ons beheer voor het halen van onze natuurdoelen. Daarbij doen we nog veel onderzoek om nieuwe kennisvragen te beantwoorden.

We werken steeds meer volgens de Plan-Do-Check-Act (PDCA)cyclus. De komende jaren evalueren we de huidige onderzoeksinspanningen in het licht van de toekomst en werken we toe naar een nog meer programmatische aanpak van onderzoek en monitoring, ook in relatie tot de Natura 2000-beheerplannen.

Gemiddeld aantal konijnen per kilometer op de route

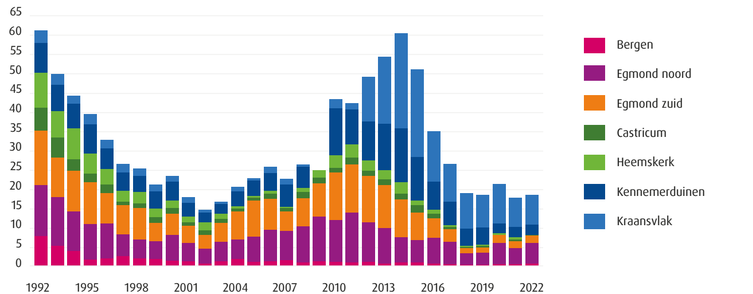

Systeemmaatregelen nodig

Volgens de Ecologische Autoriteit is de voornaamste bron van de verslechtering de stikstofneerslag en die zou meer bij de bron moeten worden aangepakt. Ook adviseert zij nieuwe kerven in de zeereep aan te leggen, om meer stuivend zand in het duin terug te brengen. Zand wordt nu nog op te veel plekken vastgehouden door bijvoorbeeld aangeplante dennenbossen en helmgras. Naaldbos en uitheemse soorten zoals Amerikaanse vogelkers verwijderen ziet de Ecologische Autoriteit als een belangrijke oplossing voor verbetering van de sleutelprocessen in de duingebieden.

De meeste maatregelen van de afgelopen jaren worden gezien als 'overlevingsmaatregelen'. Ze hebben weliswaar een positief effect doordat ze op korte termijn de kwaliteit van habitats op peil houden. Ze kunnen echter niet oneindig worden herhaald. De conclusie van de Natuurdoelanalyses is daarom dat er voor de komende jaren grote systeemherstelmaatregelen noodzakelijk zijn, enerzijds om de milieudruk van buitenaf door stikstof te verminderen en anderzijds om de natuurlijke sleutelprocessen te herstellen.

Aangeplante dennenbossen houden stuivend zand nog te veel tegen.

Stand van de recreatie

Uit het laatste Nederlandse Vrijetijd Onderzoek blijkt dat er in 2023 meer wordt gewandeld en gefietst dan in 2018. Ook in de duinen van PWN groeide de recreatie de afgelopen decennia aanzienlijk. Uit tellingen blijkt dat het aantal jaarlijkse bezoeken sinds 2000 groeide van bijna 6 miljoen naar 8 miljoen in 2023. Uit eigen recreatieonderzoek blijkt dat bezoekers de duingebieden als drukker ervaren dan tien jaar geleden. Boswachters zien ook een grotere recreatiedrukte op paden en bij ingangen, waarbij de belangen tussen wandelaars en fietsers of tussen fietsers en de veel snellere e-bikes op dezelfde paden behoorlijk kunnen botsen.

Uit onderzoek van de provincie Noord-Holland en uit eigen onderzoek blijkt dat de groeiende recreatie ook ongunstig is voor de natuur op sommige plekken, met name in het broedseizoen. Zo heeft recreatie over een groot oppervlak van de beheergebieden een verstorend effect op broedvogels.

Het provinciaal onderzoek naar druk en draagkracht van natuur- en recreatiegebieden wijst er ook op dat er in de provincie een aanzienlijk tekort is aan recreatieruimte. De bestaande gebieden vangen daarom de recreatiebehoefte op en in zo'n 70% van de natuur- en recreatiegebieden in de provincie wordt de ecologische en recreatieve draagkracht overschreden. De Ecologische Autoriteit geeft aan dat daar waar een hoge recreatiedruk leidt tot negatieve effecten op habitattypen zonering wenselijk is, en waar nodig ook intensivering van handhaving. De PWN duingebieden kennen al twintig jaar of langer een zonering. Waar nodig kunnen we deze robuuster maken.

Ook andersom staat de balans tussen natuur en recreatie onder druk. Langs de kust raken fietspaden ondergestoven omdat duinen in verstuiving zijn gebracht om de zeewering te versterken of natuurdoelen te halen. Op meerdere plekken ligt een fietspad direct achter de zeereep en stuift het zand jaar in, jaar uit op het pad. Dit heeft invloed op de toegankelijkheid van deze paden voor fietsen. Beheer of aanpassingen zijn nodig. In de winter van 2023-2024 was er een geheel nieuwe, erg natte situatie ontstaan. Vanwege de vele neerslag in deze winter was het duingrondwater enorm gestegen en waren veel paden onder water komen te staan. Op meerdere plekken moesten fietspaden en soms ook wandelpaden afgesloten worden omdat zij niet meer toegankelijk waren voor recreatief gebruik. Zo leiden klimaatveranderingen tot landschapsveranderingen die ook van invloed zijn op het recreatief gebruik. Het padennet zal toekomstbestendig gemaakt moeten worden.

Aantal bezoeken Noordhollands Duinreservaat

Ontwikkeling van het aantal bezoeken in het Noordhollands Duinreservaat over de periode van 2000-2023. Dit op basis van tellen van fietsen met verkeerstellers en zondagmiddagparkeertellingen. Het totaal aantal bezoeken is met meer dan 30% toegenomen ten opzichte van 2000, waarbij het aantalwandelbezoeken met meer dan 50% en het aantal fietsbezoeken met bijna 20%.

HOOFDSTUK 4: WAT KOMT ER OP HET DUIN AF?

Toekomstverkenning voor het duinsysteem

In dit hoofdstuk kijken we verder dan ecologische en recreatieve knelpunten. We blikken vooruit op de macro-ontwikkelingen voor de komende jaren. Langjarige ontwikkelingen, die van invloed zijn op het duinsysteem.

Bovenop de in hoofdstuk 3 genoemde knelpunten vallen er ook langjarige ontwikkelingen te onderscheiden die van invloed zijn op de duinen. Deze hebben we geïnventariseerd in een recente toekomstverkenning voor de duinen.

Zeespiegelstijging

De zeespiegel stijgt met ongeveer 3 millimeter per jaar. Dit heeft op langere termijn gevolgen voor onze kustverdediging en de rol van onze duinen daarin. Om te zorgen dat de kustlijn op zijn plek blijft, kiest Nederland voor een systeem van zandsuppleties. Door de zeespiegelstijging zullen deze suppleties in omvang moeten toenemen, bijvoorbeeld vaker of in grotere hoeveelheden.

De stijgende zeespiegel geeft ook meer druk op de zoetwaterbel aan zeezijde. Hierdoor zal de grondwaterstand aan het maaiveld verder opbollen. Aan de onderzijde verliest de zoetwaterlens dikte, met als risico een snellere verzilting in de wingebieden en achterliggende polders. Door de opbolling van de zoetwaterbel zal er meer natuurlijk duinwater richting de binnenduinrand stromen in plaats van ondergronds naar zee.

De grondwaterstand mag in de infiltratiegebieden niet tot aan het maaiveld komen, want dan komt onze drinkwaterproductie met open infiltratie en winputten in gevaar. Om herbesmetting van drinkwater te voorkomen, zullen we nu al moeten onderzoeken welke maatregelen we moeten nemen om het waterpeil lokaal op het gewenste niveau te houden.

Om de zeeveiligheid op orde te houden en ruimte te geven aan het verder opbollen van de zoetwaterbel, zullen de duinen ook mee moeten groeien. Een dynamische zeereep werkt daarbij als een *nature-based solution*.

Stijging van de zeespiegel zorgt voor een hogere waterstand aan het maaiveld.

Het wordt warmer en droger

Door de opwarming van de aarde wordt het ook in de duingebieden warmer en zullen we vaker met langere droogteperiodes te maken krijgen. Behalve dat het risico op duin- en bosbranden daarmee toeneemt, heeft dit ook een onmiskenbaar effect op duinplanten en -dieren. Soorten moeten zich aan de nieuwe omstandigheden kunnen aanpassen en zullen naar geschiktere plekken migreren. De verschillende barrières tussen de natuurgebieden maken dit moeilijk tot onmogelijk.

Stijgende temperaturen zorgen ook voor meer pieken in de drinkwatervraag en een toenemende verdamping. Daarmee neemt het belang van de zoetwatervoorraad onder de duinen toe en zullen we moeten leren om deze nog zorgvuldiger in stand te houden.

Het wordt natter

Het veranderende klimaat leidt volgens het KNMI tot extremer weer. Waar het in de zomer langer droog kan zijn, valt in de winter juist meer neerslag. Toenemende neerslag kan leiden tot hogere waterstanden in de duinen. Hierdoor komen paden, campings, kelders en duinlandjes vaker onder water te staan, waardoor de ruimte voor recreatie kleiner wordt.

Extreme buien komen steeds vaker voor. Met name clusterbuien zorgen voor wateroverlast op landbouwgronden en woonwijken, en in onze infiltratiegebieden.

Groeiende bevolking

De bevolking in Noord-Holland groeit naar verwachting met een half miljoen mensen tot 2040. De daarmee gepaard gaande stijgende vraag naar drinkwater vraagt om een grotere drinkwatercapaciteit en watervoorraad, waarmee we straks lange periodes van warmte en droogte aankunnen. Ruimte reserveren voor water is belangrijker dan ooit.

Meer recreanten

Met de groeiende bevolking in Noord-Holland groeit ook de recreatie in de duinen. In Noord-Holland is al sprake van een aanzienlijk tekort aan recreatieruimte en dit tekort zal tot 2040 nog met zo'n 5.000 hectare groeien – een gebied zo groot als Waterland. De tekorten rond de PWN duingebieden in de regio Kennemerland zijn door de provincie Noord-Holland berekend op circa 1.700 hectare nu, tot 2.100 hectare in 2040. Daar komt naar verwachting een verdere groei van het toerisme bij. Met name het kusttoerisme zal naar verwachting sterk toenemen, met naar schatting 45% tot 2030. Deze groei in recreatie en toerisme verhoogt de druk op de bestaande natuur- en recreatiegebieden en de huidige negatieve effecten van recreatiedruk op natuur en natuurbeleving nog meer. Mogelijk is de coronaperiode met 30% meer bezoek dan normaal een voorproefje van de toekomst als we niet samen aan de tekorten en de onbalans tussen natuur en recreatie werken.

Ongewenste stoffen

Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt, is er nog steeds een teveel aan stikstof in de duinen. Hoewel de stikstofemissies sinds de jaren '90 een dalende lijn laten zien, is het effect op het duingebied nog steeds aanzienlijk. De kritische depositiewaarden worden op veel plekken nog steeds overschreden: bij 13% van de kalkrijke grijze duinen in het Noordhollands Duinreservaat, bij nagenoeg 100% in de kalkarme grijze duinen en bij 93% van de droge duinbossen.

Ook persistent mobile, toxische stoffen zoals PFAS en gewasbeschermingsmiddelen vormen een bedreiging voor de biodiversiteit en drinkwater. Veel PFAS komen uiteindelijk via de rivieren terecht in zee. Vervolgens waait het via 'sea spray' het duin in, waar het teruggevonden wordt in de bodem en het grondwater. PFAS en andere antropogene stoffen kunnen giftig zijn voor organismen en komen in het duingebied en de omgeving voor. Als deze stoffen zich blijven opstapelen, wordt dit probleem groter en groter.

HOOFDSTUK 5: OPGAVEN VOOR 2025-2035

Natuurlijke processen, toekomstbestendige recreatie en optimale drinkwaterproductie

In de vorige hoofdstukken hebben we uiteengezet wat de belangrijkste knelpunten en ontwikkelingen zijn voor de duingebieden van Noord-Holland. Daaruit vormt zich een doorkijkje naar de belangrijkste opgaven voor de komende jaren en ons antwoord daarop voor het beheer.

In het beheer van de afgelopen decennia is al veel bereikt. De duinnatuur is op het eerste gezicht mooi en vaak indrukwekkend. Tegelijkertijd moeten we onze ogen niet sluiten voor factoren die de duinnatuur onder druk zetten. Zo kampen veel duingebieden nog steeds met een gebrek aan dynamiek, met een teveel aan stikstof en met meer invasieve exoten dan gezond voor ze is. Voor de komende decennia komen daar nog ingrijpende macro-ontwikkelingen bij, zoals de zeespiegelstijging, het veranderende klimaat en de groeiende behoefte aan recreatieve ruimte.

Werken met de kracht van de natuur

De natuur leert ons dat wendbaarheid een belangrijke overlevingsfactor is in tijden van grote veranderingen. De natuur zelf is een grote kracht, die zijn weg wel vindt als de wereld verandert. Door wendbaar met de kracht van de natuur samen te werken, scheppen we de beste voorwaarden voor natuur, recreatie en drinkwater in de toekomst. De komende tien jaar staan daarom in het teken van ‘nature based solutions’, door natuurlijke processen zoals verstuiving meer ruimte te geven en gebieden meer te verbinden.

De condities van het duin en het duinlandschap zullen door dit alles aan veel verandering onderhevig zijn. Het verder op gang brengen van de natuurlijke sleutelprocessen wordt de grootste opgave voor de komende tien jaar. Hierdoor zal in de westelijk gelegen duingebieden stuivend zand dominanter worden, met gevolgen voor fietspaden en drinkwaterinfrastructuur. Grondwaterstanden zullen met elk seizoen meer fluctueren en we zullen meer zuidelijke soorten in de duinen gaan zien. Door toenemende recreatie zullen we ook meer interacties krijgen tussen mensen en dieren.

Een andere opgave richt zich op behoud van de biodiversiteit door de bewegelijkheid van soorten zo min mogelijk te belemmeren. Ook willen we nieuwe antwoorden vinden op de groeiende behoefte aan recreatieve mogelijkheden. Voor de drinkwatervoorziening ligt de opgave bij het op volume houden van de zoetwaterbel en het beperken van de inwaai van PFAS. Tegelijkertijd proberen we wateroverlast naar de binnenduinrand zoveel mogelijk te voorkomen.

Recreatie toekomstbestendig

Stuivend zand en hogere grondwaterstanden kunnen echter wel gevolgen hebben voor fiets- en wandelpaden. Daarom zorgen we, door met de natuur mee te bewegen, voor een toekomstbestendig padennetwerk. Tegelijkertijd werken we meer met recreatiezonering, om in sommige habitats de rust te bewaren. En om de groeiende recreatiebehoefte in de provincie te faciliteren, werken we regionaal samen om recreatie in andere groengebieden te bevorderen. Wel blijven we ons inzetten om de duinen aantrekkelijk te houden en de beste natuurbeleving te bieden. Gezondheid voor en door de natuur en 'natuur in het hart' zijn daarbij belangrijke thema's.

Optimale condities drinkwatervoorziening

Meer stuivend zand kan ook gevolgen hebben voor onze drinkwaterinfrastructuur in het duin. Daarom houden we bij verstuiving rekening met de ligging van de drinkwaterassets. Tegelijkertijd zorgt PWN bij haar duinbeheer voor optimale condities voor de drinkwatervoorziening. Zo realiseren we bij de ontwikkeling van nieuwe natuur in de binnenduinrand meer waterberging, waardoor we de zoetwaterbel op volume houden.

Bij toenemende verstuiving houden we rekening met onze drinkwaterassets.

Hoofdlijnen voor de komende tien jaar

Op hoofdlijnen concentreren we het beheer in de periode 2025 - 2035 op drie strategische pijlers, gericht op duinnatuur, recreatie en drinkwater. Deze drie pijlers werken we in de hoofdstukken hierna verder uit.

1 DUINNATUUR:
MEER DYNAMIEK VOOR EEN VEERKRACHTIG DUINSYSTEEM

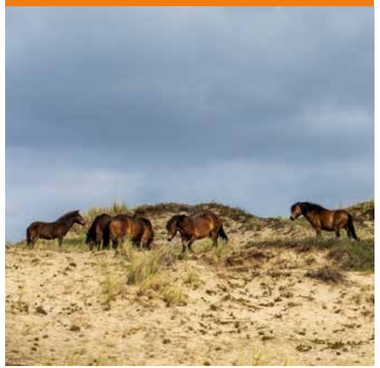

We versterken de natuurlijke dynamiek in de duinen, zorgen voor nog meer verbindingen en pakken invasieve exoten verder aan. Hierdoor verbetert de veerkracht van het duin.

2 RECREATIE:
IN BALANS MET DRAAGKRACHT VAN DE NATUUR

We blijven zorgen voor passende recreatiemogelijkheden en bieden recreanten de best mogelijke natuurbeleving. Tegelijkertijd werken we regionaal samen om een antwoord te vinden op de groeiende behoefte aan recreatie.

3 DRINKWATERVOORZIENING:
DE NATUUR BLIJFT ONZE BONDGENOOT

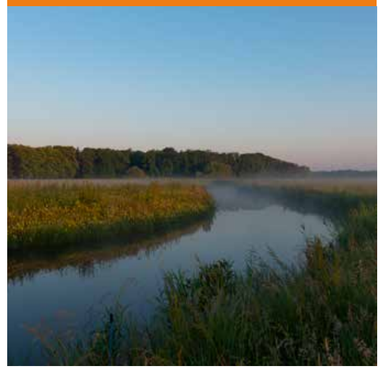

We spelen in op knelpunten en langjarige ontwikkelingen door het drinkwatersysteem waar nodig aan te passen. De natuur blijft onze bondgenoot bij het maken van betrouwbaar drinkwater.

HOOFDSTUK 6: DUINNATUUR DE KOMENDE TIEN JAAR

Meer dynamiek voor een veerkrachtig duinsysteem

We versterken de natuurlijke dynamiek in de duinen, zorgen voor nog meer verbindingen en pakken exoten verder aan. Hierdoor verbetert de veerkracht van het duin.

Speerpunt 1:

Meer samenwerken met de kracht van de natuur en ruimte voor natuurlijke processen

We werken verder aan een veerkrachtig en gezond duinsysteem. Dit kan het best door met de kracht van de natuur samen te werken en ruimte te bieden aan de sleutelprocessen die kenmerkend zijn voor een gezond duin.

Meer dynamiek van wind, zout en zand

Het vastleggingsbeheer van de afgelopen eeuwen is nog steeds merkbaar. Daarom gaan we de komende jaren verder op ons pad om de duindynamiek te versterken: meer zilte wind en stuivend zand versterken het oorspronkelijke duinlandschap. Daarvoor ontwikkelen we nieuwe kerven in de zeereep, uiteraard in samenwerking met Rijkswaterstaat en de betrokken waterschappen. Op plekken waar de kust sterk aangroeit, komt ruimte voor embryonale duinvorming.

Ook kleinschalige dynamiek gaat helpen

Naast grootschalige verstuiving creëren we ook kleinschaliger dynamiek. Bijvoorbeeld door snelgroeiende vegetatie te verwijderen, lokaal te plaggen en door konijnen uit te zetten. Zo ontstaan er nieuwe stuifplekken.

De kracht van natuurlijke begrazing vergroten

De integrale begrazing door onder andere Schotse hooglanders, Exmoor pony's en wisenten werkt goed en is een belangrijk natuurlijk proces in het duinecosysteem. We streven naar een zo natuurlijk mogelijke graasdynamiek. Daarom geven we de komende beheerperiode wilde grazers zoals het konijn en het ree meer ruimte. Ook streven we naar uitbreiding van het wisentengebied en verkennen we de mogelijkheden voor meer sociale kuddes. Dit laatste betekent dat kuddes zich natuurlijk kunnen voortplanten en het daarbij horende sociale gedrag kunnen vertonen.

Ruimte voor hydrologische gradiënten

De duinen zijn gevormd en worden gekenmerkt door het spel van zand, wind en water. De uitzonderlijke rijke biodiversiteit van de duinen is op haar beurt bepaald door, en afhankelijk van, het bestaan van vele gradiënten zoals van hoog en droog naar laag en nat. Aanjager van de steeds veranderende hydrologische omstandigheden is de neerslag, die zowel varieert met de seizoenen als met de jaren. Met de huidige klimatologische trend van een gemiddeld toenemend jaarlijks neerslagoverschot is het zaak ruimte te geven aan het hemel- en grondwater. In de duinen betekent dat in principe een meebewegen van de andere functies zoals de drinkwater- en recreatieve infrastructuur. En rond de duinen vraagt dat om een slimme klimaatadaptieve inrichting: natuurlijk waar het kan en technisch waar het moet. Via aanleg en/of herstel van in onbruik geraakte duinrellen en kwlezones, en lokaal via drainage of bronnering in bebouwd gebied, kan het hydrologisch herstel van de duinen vorm krijgen. Zo kunnen we het zoete water vasthouden waar het kan en gereguleerd afvoeren waar het moet.

Onderzoek naar mens-dier interacties

De terugkeer van diverse sleutelsoorten in de Nederlandse natuur, zoals de wolf en de wisent, versterkt ecosystemen, maar brengt ook maatschappelijke spanningen met zich mee. Met het 'wilder' worden van de natuur, wordt ook het begrijpen en positief kunnen bijdragen aan mens-dier interacties belangrijker. PWN werkt mee aan onderzoek naar dit gegeven, onder meer door te participeren in WildlifeNL, een nationaal wetenschappelijk onderzoek waarin we de komende zes jaar nieuwe technologieën, bestuursmaatregelen en communicatiestrategieën ontwikkelen en testen in zogenaamde Living Labs.

Omvorming van aangeplante naaldbossen

Naaldbossen staan vaak op onnatuurlijke plekken. Ze creëren ongewenste luwte en nemen veel plek in waar ook specifieke duinnatuur had kunnen leven. In de binnenduinrand vormen we naaldbos geleidelijk om naar meer gemengde bossen. Bijvoorbeeld door af en toe een boom om te zagen of te ringen, waarna een deel van het hout blijft liggen ten bate van bijzondere insectensoorten. Enkele andere naaldbossen, vooral in het buitenduin en middenduin, vormen we om tot meer open duin. Hierbij worden alle naaldbomen gerooid en plaggen we de bodem af.

Blauwvleugelsprinkhaan

Speerpunt 2:

Verbindingen herstellen, binnen het duin en met het achterland

Zoveel mogelijk nemen we barrières weg die soorten tegenhouden in hun migratie naar betere plekken. Want hoe meer verbindingen, hoe beter het is voor de diversiteit in onze gebieden. En dat komt de veerkracht van de natuur ten goede.

Betere verbindingen met het achterland

We zetten ons in voor een meer geleidelijke overgang van de duinen naar de polders in het achterland. Daarbij streven we naar betere oost-westverbindingen door natuurinclusieve ontwikkeling in de binnenduinrand, uiteraard in nauw overleg met betrokken maatschappelijke partners en omwonenden.

Betere natuurverbinding zuid-noord

Rond de gesignaleerde ecoverbinding Egmond werken we nauw samen met alle betrokken partners om te kijken of hier een ecoduct kan komen. Daarnaast onderzoeken we samen met partners hoe andere knelpunten in noord-zuidverbindingen opgelost kunnen worden.

Betere connectiviteit binnen de duingebieden

Ook binnen de duingebieden kunnen de verbindingen tussen habitats nog beter. Bijvoorbeeld door de overgang tussen bossen en open duingebieden minder hard te maken. We noemen dit zonnige boszomen. Geleidelijker overgangen zijn natuurlijker en bevorderlijk voor allerlei vogel- en vlindersoorten.

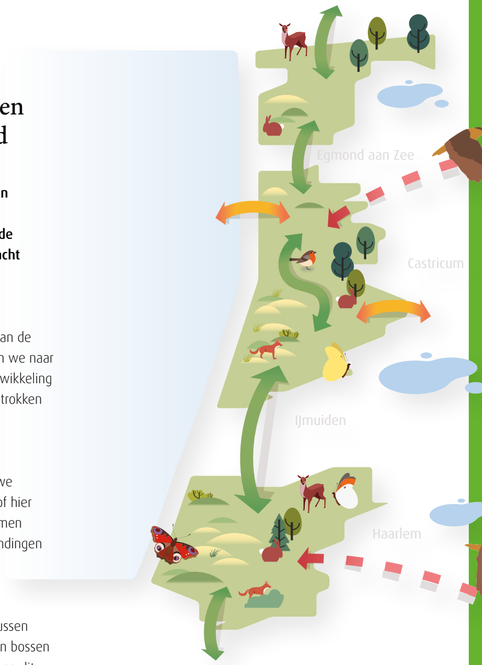

Langs drie assen werken we aan duinen die meer verbonden zijn:

1. Noord-zuid (groene pijlen)
2. Oost-west (oranje pijlen)
3. Met andere natuurgebieden die niet direct aan de duinen grenzen, zoals via stapstenen (natuurinclusief buiten- en stedelijk gebied, ontwikkeling NNN) (rode pijlen).

Speerpunt 3:

Invasieve exoten intelligent aanpakken

Wereldwijd horen invasieve exoten tot de grootste bedreigingen van oorspronkelijke ecosystemen. Bij onze verdere aanpak van exoten in de duingebieden focussen we op de tien meest invasieve exoten. Daarbij kiezen we een aanpak waarbij we exoten in een zo vroeg mogelijk stadium willen verwijderen.

Meest bedreigende soorten vroegtijdig bestrijden en inzicht vergroten

We sluiten aan bij het Exotenbeheerplan dat de provincie Noord-Holland in 2023 heeft opgesteld. In de eerste plaats focussen we op een vroegtijdige aanpak van de meest bedreigende soorten, in afstemming met omliggende beheerders. Invasieve soorten zoals rimpelroos en Amerikaanse vogelkers kennen een vrijwel exponentiële groei. Een zo vroeg mogelijke aanpak bespaart de maatschappij veel kosten in latere stadia.

Meer inzicht in invasieve exoten

Tegelijkertijd zoeken we naar meer inzicht in invasieve exoten die door veranderende klimatologische omstandigheden op de duinen af komen. Hoe beter we deze in kaart hebben, hoe beter we tijdig kunnen ingrijpen en hun verdere ontwikkeling voor zijn. Ook verwachten we nog een rapportage naar aanleiding van een studie vanuit het netwerk Ontwikkeling Beheer Natuurkwaliteit (OBN). Beide rapportages zullen leidend zijn in onze dagelijkse beheerpraktijk.

Invasieve exoten, zoals de rimpelroos, willen we in een zo vroeg mogelijk stadium verwijderen.

Soms zetten we een snuffelhond in om resten van de Japanse duizendknoop op te sporen.

HOOFDSTUK 7: RECREATIE DE KOMENDE TIEN JAAR

In balans met de draagkracht van de natuur

We blijven zorgen voor passende recreatiemogelijkheden en geven recreanten volop gelegenheid om van de bijzondere duinnatuur te genieten. Tegelijkertijd willen we de druk op de natuur verminderen door beter aan te sluiten bij regionale recreatiemogelijkheden.

RECREATIE

Speerpunt 1:

Druk op de duinen verminderen en regionaal spreiden

Het duinlandschap gaat veranderen, waardoor ook de padenstructuur meeverandert. Tegelijkertijd groeit het tekort aan recreatieruimte, zoals blijkt uit onderzoek van de provincie (zie hoofdstuk 3). Wij onderstenen de provincie bij de aanpak van deze opgave om de recreatiedruk te verminderen, met oog voor de draagkracht van het duin. Niet alleen voor broedvogels, ook veel recreanten willen rustige duinen. Met zonering en samenwerking in de regio richten we ons op versterking van de recreatiemogelijkheden buiten de duinen.

Draagkracht van de natuur is leidend

We passen de zonering van natuur en recreatie aan naar de ecologische draagkracht van het toekomstige stuivende en natte landschap, door passende rustzones aan te wijzen en zones waar veel recreatie opgevangen wordt. Zo zorgen we voor ruimte voor landschapsvormende processen, voldoende rustgebieden voor de fauna en houden we de beleving van drukte beperkt. De zonering vormt het vertrekpunt voor een toekomstbestendig padennet dat het duin ontsluit vanaf de grote ingangen.

Regionaal verleiden tot spreiden

De duinen kunnen het tekort aan recreatieruimte en de nieuwe recreatiegroei in de regio niet opvangen. Voor gezonde duinen op lange termijn zou het beter zijn als andere delen van de regio meer recreatie konden opvangen. Het recente Nederlandse Vrijetijdonderzoek laat zien dat Nederlanders liefst binnen hun gemeentegrenzen recreëren en het vaakst direct vanuit huis. Voor de regiobewoners is het dus van belang dat er wordt samengewerkt aan het versterken van de recreatiemogelijkheden dicht bij huis. Samen komen we tot een duurzaam, gevarieerd en aantrekkelijk recreatieaanbod, dat goed past bij de vraag en bij de unieke waarden en draagkracht van de groengebieden in de regio. Regionaal bezoekersmanagement kan helpen om ook de stadsranden en de binnenduinrand in de recreatiezonering op te nemen. PWN wil hier graag met haar expertise aan bijdragen.

Toerisme en verblijfsrecreatie

Tot slot wil PWN ook regionaal samenwerken voor toerisme en verblijfsaccommodatie. Daarbij zien wij de duinen vooral als recreatieruimte voor omwonenden en niet als toeristisch product. Toeristen die de duinen bezoeken voor recreatie in rustige natuur, passen goed. Mogelijke nieuwe verblijfsaccommodaties en hun gasten zouden moeten passen bij de recreatie- en natuurzonering van de regio, zijn duurzaam en bij voorkeur kleinschalig.

Speerpunt 2:

Duinen aantrekkelijk houden voor natuurbeleving

Ondanks alle veranderingen in de duinnatuur vinden we het belangrijk om bezoekers positief betrokken en verbonden te houden met de natuur. Met onze verhalen over natuur en water hopen we bezoekers in hun hart te raken. Wij blijven zorgen voor passende recreatiemogelijkheden en geven recreanten volop mogelijkheden om de bijzondere natuur te beleven en aan hun gezondheid te werken.

Aantrekkelijk voor natuurbeleving

Wij houden de duinen graag aantrekkelijk voor de grootste recreantengroep die ook het best bij de duinen past, namelijk de regiobewoners die komen voor de unieke waarden van de duinen en voor rustige natuurgerichte recreatie zoals wandelen, fietsen, hardlopen en gezinnen met kinderen. De komende tien jaar doen we dit door de zonering van natuur en recreatie zoals hierboven beschreven met drukke recreatiepoorten, extensieve recreatiezones en rustzones voor hen verder te optimaliseren. Per leefstijl stemmen we vraag en aanbod binnen de duinen beter op elkaar af en verbeteren we het recreatieaanbod.

Bezoekersmanagement

De bezoekerscentra spelen als poort naar de natuurgebieden een belangrijk rol in het managen van bezoekersstromen: met gebiedsinformatie aan de balie, als startpunt van themaroutes, excursies en beleving van onze gebieden, en als ontmoetings- en verblijfsplek. Op deze manier zien wij marketing en informatie een rol spelen bij het bezoekersmanagement om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Verder gaan we na hoe botsende belangen verminderd kunnen worden, zodat er minder onveiligheid, drukte of negatieve ervaringen worden ervaren. Daarbij denken we aan het scheiden van verkeersstromen, gedragsregels, gedragsverandering en bewustwording.

Gezondheid

Ook gaan we komende tien jaar meer aandacht besteden aan het gezondheidsaspect van zijn en bewegen in de natuur. We gaan na of er voor bepaalde maatschappelijke doelgroepen gezonde activiteiten ontwikkeld kunnen worden, zoals gezonde natuurwandelingen. Ook buiten de duingebieden willen we hieraan met onze expertise bijdragen.

Natuur in het hart

PWN wil bijdragen aan nog mooiere ervaringen in de natuur en bezoekers hiermee in het hart raken. Met voorlichting en educatie brengen we een op specifieke leefstijlen afgestemd aanbod van excursies, activiteiten en speciale routes. Daarbij spelen de bezoekerscentra een belangrijke rol. Hier voel, ervaar en doorleef je het verhaal van PWN en de beheergebieden.

Door te zorgen dat de inrichting van onze gebieden en de belevingsconcepten aansluiten bij wie we willen zijn, bouwen we aan een sterk merk en bescherming van de natuur. PWN gaat deze identiteit als kompas gebruiken voor haar acties en uitingen. Tot slot zoekt PWN meer verbinding met het onderwijs, waarbij we leerlingen en studenten willen betrekken bij water en natuur.

HOOFDSTUK 8: DRINKWATERVOORZIENING DE KOMENDE TIEN JAAR

De natuur blijft onze bondgenoot

We passen het drinkwatersysteem aan aan de nieuwe dynamiek in de duinen. De natuur blijft onze bondgenoot bij het maken van betrouwbaar drinkwater.

DRINKWATERVOORZIENING

Speerpunt 1:

De duinnatuur blijft onze bondgenoot voor natuurlijk drinkwater

Het samenspel van water en natuur zorgt voor een krachtige combinatie. Ook als onze wereld verandert, blijft het duin een aantrekkelijke plek voor waterzuivering.

Bufferpotentieel van de duinen verkennen

De zoetwaterbel in de duinbodem biedt kansen om ondergronds meer water op te slaan. Dit kan helpen bij grotere fluctuaties in de vraag naar drinkwater. Dit bufferpotentieel willen we verder verkennen.

Optimalisatie van infiltratiegebieden en terreinen voor pompstations

In verband met stijgende grondwaterstanden en huidige wateroverlast zoeken we op korte termijn naar optimalisaties in de inrichting en operatie van de infiltratiegebieden, pompstations en andere duinassets. Deze optimalisaties zijn nodig om ons drinkwatersysteem toekomstbestendig en in lijn met de nieuwe natuurwaarden in te richten.

Speerpunt 2:

Ons drinkwatersysteem bereiden we nu al voor op toekomstige ontwikkelingen

Nu de natuur meer dynamisch wordt, verandert ook het samenspel tussen natuur en water. PWN wil dit in goede banen leiden, met het oog op de verre toekomst.

Onderzoek naar aanpassing van infiltratiegebieden, zuivering en waterwinning

Ons systeem van open infiltratiegebieden en winning van drinkwater uit de duinbodem houden we tegen het licht van de grote ontwikkelingen, zoals veranderende neerslag, verzilting door zeespiegelstijging, PFAS en een toename van clusterbuien die een groter risico op de kwaliteit van drinkwater meebrengen. Deze ontwikkelingen vragen waarschijnlijk om grotere aanpassingen op de langere termijn.

Ruimte reserveren in oostelijker gelegen gebieden

In verband met PFAS-inwaai, verzilting en verstuiving is het belangrijk om ruimte te reserveren voor onze bedrijfsmiddelen voor drinkwaterwinning, mocht verhuizing in de toekomst nodig zijn. Te denken valt aan de meer oostelijke delen van het duingebied of in de binnenduinrand.

Zoetwater vasthouden

We zetten in op zoveel mogelijk vasthouden van waardevol zoetwater. Dat willen we doen op manieren die passen bij het natuurlijke duinwatersysteem. Zo behouden we de zoetwaterbel, bieden we tegendruk aan de zeespiegelstijging en voorkomen daarmee ernstiger gevolgen, zoals krimp van de zoetwaterbel en verzilting. Daarbij werken we samen met waterbeheerders aan maatregelen die lokaal optredende wateroverlast beperken.

De mogelijkheden verkennen voor uitbreiding van diepinfiltratie

Op dit moment kennen de duinen één diepinfiltratiesysteem met een geringe capaciteit. We gaan de mogelijkheden verkennen om op een grotere schaal van dit soort ondergrondse buffers gebruik te maken. Dit houdt ook verband met veranderingen voor open infiltratiegebieden zoals verzilting, PFAS-inwaai en een stijgende waterstand.

Verkennen uitbreiding productiecapaciteit in zuidelijk gebied

We verkennen de mogelijkheden om onze drinkwaterproductie in het zuidelijk voorzieningsgebied uit te breiden, om op termijn aan de groeiende watervraag te kunnen voldoen. Daarbij overwegen we het Pompstation Overveen weer in gebruik te nemen. Hier zal geen netto waterwinning plaatsvinden, maar alleen directe zuivering van WRK-water, eventueel in combinatie met diepinfiltratie.

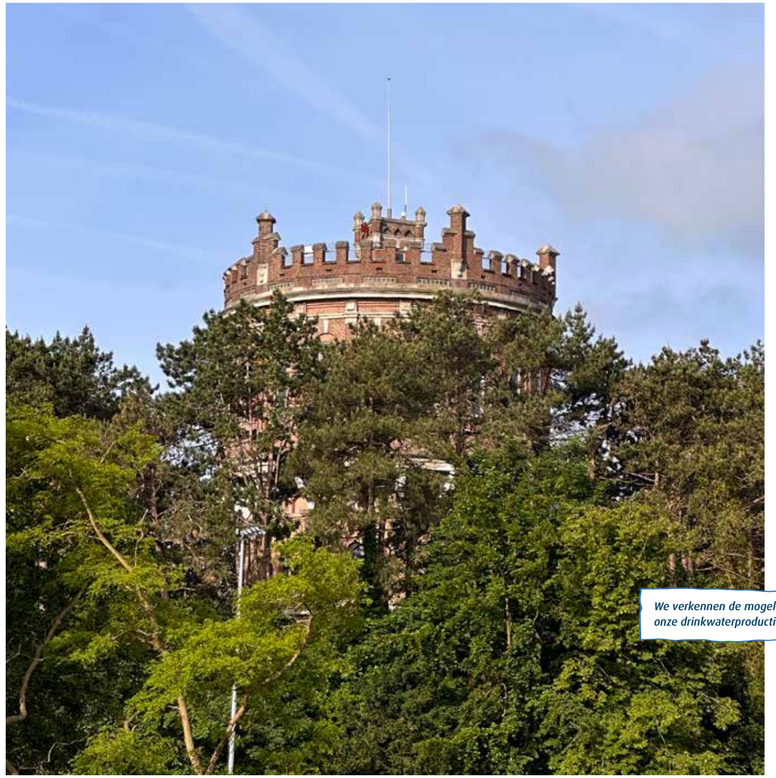

We verkennen de mogelijkheden om onze drinkwaterproductie uit te breiden.

HOOFDSTUK 9: HOE WERKEN WE HIERAAN?

Luisterend, digitaal en duurzaam

Het moge duidelijk zijn, onze wereld en die van de duinen is sterk in beweging. Als drinkwaterbedrijf en natuurbeheerder anticiperen we daarom met een open blik op uiteenlopende scenario's.

Als toekomstbestendige organisatie staat de mooist mogelijke toekomst als stip op onze horizon. Om daar te komen, werken we de acties in de vorige hoofdstukken de komende tijd uit langs een aantal principes: met en voor onze omgeving, digitaal en innovatief, en CO_2-neutraal en circulair.

Met en voor onze omgeving

Veel van de geschetste opgaven voor het duin beperken zich niet tot de grenzen van onze beheergebieden. Daarom willen we zoveel mogelijk samenwerking met betrokken maatschappelijke partijen, bezoekers, omwonenden en lokale ondernemers. Ook werken we nu al samen in provinciale gebiedsprocessen en binnen het samenwerkingsverband van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Metropoolregio Amsterdam.

Digitaal en innovatief

Drones, online dashboards, *Artificial Intelligence (AI)* en *remote sensing* zijn technologieën die we nu al inzetten bij ons beheer. Zo helpen technologische innovaties bijvoorbeeld bij het steeds nauwkeuriger en efficiënter in kaart brengen van duinhabitats. Ook ondersteunen ze bij het goed kunnen volgen van de effectiviteit van ons beheer.

Zo hebben we sommige grote grazers bijvoorbeeld uitgerust met een gps-zender, om de kuddes te kunnen volgen. We liften mee op de snelle digitale en technologische ontwikkelingen om ons beheer nog verder te verbeteren. De komende tijd werken we bijvoorbeeld aan het koppelen en analyseren van verschillende databronnen, om nog beter inzicht en voorspellend vermogen te ontwikkelen.

CO_2-neutraal en circulair

PWN heeft zich verbonden aan het Klimaatakkoord van de Nederlandse overheid. Dat betekent dat we in 2050 CO_2-neutraal willen zijn, met als tussendoel 55% reductie van onze CO_2-uitstoot in 2030.

Daarom voeren we onze werkzaamheden in de duingebieden waar mogelijk emissievrij uit en stimuleren we onze aannemers in de transitie naar een duurzame bedrijfsvoering.

Ook onderzoeken we welke rol de ontwikkeling van nieuwe natuur kan spelen in de opslag van koolstof. Ook bij de zuivering van ons drinkwater werken we zoveel mogelijk samen met de natuur. De komende jaren onderzoeken we hoe we dit nog beter kunnen doen, voor een nog lagere CO_2-voetafdruk van onze drinkwaterzuivering. Recreatie passen we duurzaam in.

Dit vindt onze omgeving belangrijk

Regelmatig voert PWN omgevingsconsultaties uit. Uit interviews met onze stakeholders ontwikkelen we nieuwe inzichten waarmee we ons beleid aanscherpen.

Als het gaat om onze beheerfunctie, vinden stakeholders de volgende punten het belangrijkst:

- Veerkrachtige natuur
- Proactieve en innovatieve rol voor PWN
- Duinen onderdeel laten blijven van het drinkwaterproces
- Reguleren van bezoekersstromen
- Biodiversiteit blijven stimuleren
- Bufferfunctie in waterbeheer
- Duinbeheer zien als maatregel in mondiale klimaatmitigatie.

Als aandachtspunten kregen we mee dat we ons kunnen profileren als kennispartner en onze kennis meer kunnen delen over bijvoorbeeld klimaatverandering, stikstof, biodiversiteit en verzilting. Ook kunnen we nog meer rekening houden met de belangen en behoeften van onze stakeholders.

BIJLAGE

Financiële paragraaf

Voor het reguliere beheer van de duingebieden ontvangt PWN geen beheersubsidie van de overheid. Alleen voor bijzondere uitgaven doen we een beroep op externe financiering, zoals fondsen en subsidies. Bijvoorbeeld voor natuurherstelprojecten en andere projecten die voldoen aan het provinciale subsidiebeleid.

PWN voert het beheer van de duingebieden binnen de kaders van de Beheerovereenkomst en Drinkwaterwet. Deze uitgangspunten gelden ook voor de komende 10 jaar. De kosten en opbrengsten van het totale beheer bedroegen in 2023 € 9,8 miljoen. Van deze opbrengsten bestaat 54% uit de 'bijdrage waterwingebieden' vanuit de wettelijke drinkwatertaak. Dit zijn opbrengsten vanuit de drinkwatergelden die aangewend worden voor het beheer van onze waterwingebieden. Het duingebied is vanwege de zuivering van geïnfiltreerd oppervlaktewater die hier plaatsvindt van cruciale betekenis voor de drinkwaterproductie, nu en in de toekomst. De kosten voor de inzet van het duingebied ten behoeve van de drinkwaterproductie worden daarom ook gefinancierd vanuit de drinkwatertarieven.

Verdeling kosten en opbrengsten

In onderstaande grafieken worden procentuele verdelingen weergegeven van de opbrengsten en kosten in het jaar 2023 van het beheer van de duingebieden. Deze verdeling is ook representatief voor het komende decennium.
De opbrengsten van de entree- en parkeergelden kunnen natuurlijk enigszins fluctueren, onder meer door invloed van het weer. Aan de kostenkant wordt voor de komende jaren een stijging verwacht van de beheerkosten. Hogere kosten ontstaan bijvoorbeeld door werkzaamheden meer emissieloos uit te voeren. Verder verwachten we een stijging van de personeelskosten door formatie-uitbreiding vanwege de klimaatverandering, stikstofproblematiek en energietransitie, waarvoor extra specialisten nodig zijn.

Verdeling opbrengsten 2023

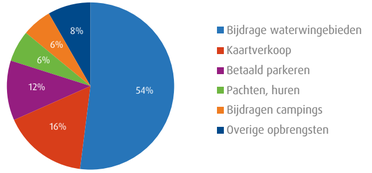

Verdeling kosten 2023

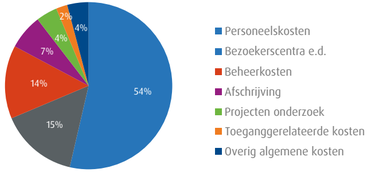

Vrijwilligers

Voor het realiseren van onze beheerdoelen zijn we ook afhankelijk van bijdragen in natura. Vrijwilligerswerk in het beheer is een van de meest concrete vormen waarmee PWN al in ruime mate ervaring heeft opgedaan. Vrijwilligers, die wij tevens als ambassadeurs beschouwen, zullen we onverminderd om hun inzet vragen.

Colofon

We bedanken alle collega's die een bijdrage hebben geleverd aan de samenstelling en teksten van deze beheernota, met name Marieke Kuipers, Dick Groenendijk, Pim de Nobel, Iverna Creton, Roger de Rooij, Gert Jan Vreken en Myrthe Fonck.

Illustraties, tekstredactie en vormgeving:
Hope & Glory en Buro Jung

Fotografie:
PWN en Marijke Kodden

© 2024

PWN
Postbus 2113
1990 AC Velserbroek
023 - 541 3333
www.pwn.nl

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
T. Sanderink
BEL/NR

Telefoonnummer +31235143898
sanderinkt@noord-holland.nl

Verzenddatum

25 SEP. 2024

Kenmerk
2310064/2310073

Uw kenmerk

Betreft: vaststellen PWN beheernota 2025-2035

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, inclusief bijlagen, over de PWN beheernota 2025-2035.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

b/a

provinciesecretaris

H.v.d. STELT

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

Voordracht PS

PWN beheernota 2025-2035

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Geachte Statenleden,

Op 14 oktober a.s. bespreekt u de PWN-beheernota 2025-2035. De nota heeft een looptijd van tien jaar: ruwweg de helft van deze Statenperiode, en daarna nog twee Statenperiodes. Dat is een lange periode en dat maakt deze nota een belangrijk stuk, ook omdat het stuk de basis vormt voor verdere uitwerking in beheerplannen.

Aan u wordt gevraagd om de beheernota goed te keuren. Wij verzoeken u om dat niet te doen, voordat GS duidelijk maakt hoe het fietsnetwerk in de door PWN beheerde duinen in de toekomst wordt geborgd.

Zoals u weet staat het fietsnetwerk in de duinen op meerdere plekken onder druk, door duinengroei en hoge waterstanden. Terreinbeheerders geven aan dat dit de komende jaren op meer plekken in de duinen staat te gebeuren. In de beheernota wordt gesteld dat het padennetwerk toekomstbestendig gemaakt zal moeten worden. Maar dit wordt niet concreet gemaakt. In de voordracht aan PS schrijft GS dat PWN in de uitwerking rekening houdt met het (…) provinciaal beleid, zoals het Regionaal fietsnetwerk, onderdeel van de Actieagenda Actieve Mobiliteit. Echter worden deze termen nergens in de beheernota genoemd, noch worden hier consequenties aan verbonden*. Wat ons zorgen baart, is dat noch in de beheernota, noch in de voordracht van GS de verantwoordelijkheid wordt genomen voor de borging van het fietsnetwerk in de komende jaren.* Dat GS in de voordracht schrijft dat er voor de provincie geen financiële consequenties voortkomen uit de beheernota, vergroot onze zorgen!

Als gezamenlijke fietsorganisaties hebben we al twee brieven aan GS geschreven, in afschrift aan PS (zie bijlagen). Fietsorganisaties en terreinbeheerders hebben de provincie als terreineigenaar vorig jaar gevraagd om een integrale visie te ontwikkelen op recreatie in de duinen en besluiten hierover te nemen. Vorig jaar was het wachten op een nieuw provinciebestuur: inmiddels zit dit bestuur er al ruim een jaar en voor zover ons bekend is dit vraagstuk bestuurlijk nog niet integraal besproken. Al twintig maanden wachten wij op duidelijkheid. Voor één knelpunt, Blijdensteinsweg, is de provincie voortvarend een gezamenlijk project gestart: dit is een PPLG-koploperproject. Maar voor de andere en toekomstige knelpunten is er nog geen (zicht op een) aanpak. Ondertussen zijn bijna een jaar geleden wel vier Natura 2000-beheerplannen voor de Noord-Hollandse duinen met zes jaar verlengd. Dit grote verschil in tempo van aanpak steekt ons, eerlijk gezegd.

Afrondend: wij verzoeken u om de beheernota niet goed te keuren, voordat duidelijkheid wordt gegeven over de borging van het fietsnetwerk in de duinen.

Mocht u vragen hebben, of meer informatie willen, dan vernemen wij dat uiteraard graag.

Hartelijke groet,
namens de samenwerkende fietsorganisaties,

[redacted]

Regiomanager public affairs Zuid-Holland, Noord-Holland en Flevoland
ANWB afdeling Public Affairs & Relations

Provincie Noord-Holland
College van Gedeputeerde Staten (GS)
Afschriften aan leden van Provinciale Staten, [redacted]
Bergen 11 januari 2023

Geachte voorzitter en leden van GS,

Allereerst wensen wij u een goed nieuw jaar!
Met deze brief willen wij (Fietsersbond, Fietsplatform, NTFU en ANWB) onze zorgen aan u overbrengen over de gevolgen van de duinengroei (en natuurplannen in bredere zin) voor fietspaden. Al tijden zijn wij in gesprek met uitvoerende organisaties als Staatsbosbeheer en PWN, maar zij verwijzen naar de provincie als eigenaar en beleidsmaker. Als organisaties verzoeken we u om komende natuurplannen en ook iedere ingreep expliciet te toetsen aan het belang van natuurvriendelijke vormen van recreatie. Concreet verzoeken wij u volwaardige, befietsbare alternatieven te ontwikkelen, omdat bestaande fietspaden niet meer te handhaven zijn door natuuropgaven.

Graag lichten wij dit toe.

Fietspaden en natuur kan samen, maar dreigt mis te gaan
Fietsen is gezond, prettig, en goed voor het klimaat. Veel mensen genieten per fiets van het prachtige landschap in bos en duin tussen Camperduin en Wijk aan Zee. Het fietspad door de duinen maakt onderdeel uit van de LF Kustroute, het Nederlandse deel van de EuroVelo 12 North Sea Cycle Route, en is zeer geliefd bij (internationale) fietsvakantiegangers. Tevens is het fietspad opgenomen in het regionale fietsknooppuntennetwerk.

Het netwerk van fietspaden is ook zeer belangrijk voor bewoners en bezoekers, maar ook alle ondernemers in onze dorpen, zoals verhuurders van fietsen, de winkeliers, de horeca en de verhuurders van accommodaties. Gelijktijdig vinden er zandverstuivingen plaats. Natuurbeheerders hebben deze opgewekt door bomenkap, helm weghalen en kerven graven. Met ernstige gevolgen voor de veiligheid en toegankelijkheid van fietsers (en wandelaars). Opdrachtgever van deze uitvoerende organisaties is de provincie, dit beleid is vastgelegd in natuur(beheer)plannen die aflopen in 2023.

Het gaat nu al mis bij de Blijdesteinseweg
Deze ingrepen hebben rampzalige gevolgen voor het fietsnetwerk. Een enorme zogeheten stuifduin bedreigt het fietspad Blijdensteinsweg tussen Bergen en Schoorl aan Zee. Ook het fietspad en de strandopgang Kattendel bij Bloemendaal is niet meer berijdbaar. Er worden nu plannen voorbereid voor verstuiving op andere plekken in ons duingebied, waardoor ook bij andere fietspaden zoals de Dr. Van Steijnweg, de Verspyckweg en de Woudweg ontoegankelijk dreigen te worden. Hierdoor wordt het netwerk van recreatieve fietsroutes gehalveerd. Nu hebben fietsers de keuze tussen 2 routes van noord naar zuid. Als één daarvan vervalt, halveert dit de kwaliteit; alle fietsers zouden op de ene overgebleven route worden gepropt, terwijl de hoeveelheid (recreatieve én utilitaire) fietsers almaar groeit. Het wordt dan filefietsen met ernstige gevolgen voor de fietsveiligheid.

Maar er liggen ook kansen
Dit is dé kans om te zorgen voor een toekomstbestendige duin met ruimte voor zowel de mens als natuur. Fietsers en wandelaars komen namelijk om van de natuur te genieten, naar het strand te gaan of om na werktijd met een kleine, groene omweg naar huis te rijden. Juist met een aantrekkelijk netwerk van fiets- en wandelroutes krijgen we ook meer mensen uit de auto, op de fiets. Met de bekende voordelen voor klimaat, natuur en stikstofvermindering

tot gevolg. Maar het zorgt ook voor het verbeteren van zowel de fysieke als mentale gezondheid van bewoners en omwonenden in de regio.

Bredere blik is nodig
De Provincie heeft eerder het stimuleren van fietstoerisme als doel geformuleerd in het beleidsplan "Perspectief Fiets", aangenomen in 2019. Huidige beheersplannen en een mogelijke verlenging ervan zijn hiermee in tegenspraak. Ook wij als organisaties willen het fietsen op alle fronten verbeteren in Noord-Holland; dit staat door de bestaande en nieuwe natuurplannen (effectief een halvering van het recreatieve netwerk) sterk onder druk. In nieuwe beheersplannen moet het behoud van een robuust recreatief netwerk worden gegarandeerd.

In voorgaande natuurplannen wordt niet gerept over recreanten en het belang van hun routes. De samenwerkende organisaties vinden dat het evalueren van de oude natuurplannen moet geschieden door een onafhankelijk bureau. Bij de evaluatie moeten maatregelen en nieuwe beleidsplannen worden getoetst aan effecten op recreatieve netwerken. Ze vinden zandverstuivingen alleen toelaatbaar, als er de garantie is, dat een fietspad niet verzandt of er volwaardige, befietsbare alternatieven worden aangelegd. Ook dienen subsidies aan natuurmaatregelen alleen toegekend te worden als deze het recreatieve netwerk niet beschadigen. En bij nieuwe beheersplannen moet het belang van (duurzame) recreatie expliciet worden opgenomen en uitgewerkt.

Alternatieven liggen klaar voor het fietspad Blijdensteinsweg
Er zijn zat alternatieven te bedenken die zorgen voor een even fijnmazig fietsnetwerk én zelfs de kans om het beter te maken voor natuur én voor fietsers! Zorg nu voor een pas op de plaats en ga aan de slag voor het behoud van het fijnmazige fietsnetwerk. Bij de fietspaden Kattendel en Blijdensteinsweg zou het vastleggen van het stuifduin als optie moeten worden overwogen. Voor de Blijdensteinsweg heeft de lokale afdeling van de Fietsersbond vijf varianten getekend voor het versterken van de natuur én recreatie.

Een oplossing bestaat uit het ontwikkelen van iconische nieuwe fietsbruggen! In Belgisch Limburg zijn hier mooie voorbeelden van te vinden; je fietst daar letterlijk tussen de boomtoppen en dwars door een vijver. Hiermee wordt niet alleen de fijnmazigheid van het netwerk beschermd, maar het versterkt de aantrekkelijkheid en karakter van het gebied, de recreant wordt als het ware één met het stuifduin. Een investering die zich maatschappelijk meermaals terugverdiend en die wij graag toelichten.

Participatie en overleg
Wij verzoeken om een serieus gesprek over een volwaardig, befietsbaar alternatief. Een traject waarbij de bewoners van het aangrenzende gebied worden gehoord, voordat een volgend beheersplan wordt vastgesteld. Daarnaast verzoeken wij om een toelichtend gesprek met de politiek verantwoordelijke gedeputeerde[n].

Met bezorgde groet,
Mede namens ANWB, Fietsplatform, wielersportbond NTFU en Fietsersbond Bergen,

[redacted]

Provincie Noord-Holland
Gedeputeerde Olthoff, College van Gedeputeerde Staten (GS)
Afschriften aan leden van Provinciale Staten, p/a [redacted]
En Gemeenteraad Bergen en Bloemendaal
Utrecht 31 mei 2024

Geachte gedeputeerde Olthoff en leden van GS,

Ruim een jaar geleden (11 januari 2023 en 30 maart 2023) brachten we als Fietsersbond, Fietsplatform, NTFU en ANWB onze zorgen over de zandverstuivingen in het Noord-Hollands duinengebied en de impact op het fietsnetwerk aan u over. Inmiddels is deze winterperiode daar, naast verdere overstuiving van fietspaden, een extreem hoge waterstand bijgekomen. Inmiddels zijn we over één specifieke plek, na meermaals aandringen, ambtelijk in gesprek over mogelijke oplossingen.

Inmiddels is op veel meer plekken in het duingebied sprake van verhindering van het fietsnetwerk. Water staat soms tot een meter hoogte op de fietspaden, zand hoopt op andere plaatsen in het cruciale fietsnetwerk op en ontstane geitenpaadjes gebruiken wordt keihard beboet.

Het fietsseizoen is begonnen, maar een prettig rondje fietsen door het gebied is al een half jaar onmogelijk, diverse strandopgangen zijn onbereikbaar te fiets en forenzen moeten ver omfietsen. Ook de LF Kustroute (internationale EuroVelo 12 route) is op sommige delen niet berijdbaar. Kortom: er dreigt een forse achteruitgang voor de mogelijkheden van natuur- en klimaatvriendelijke vervoerswijzen, waaraan de Actie Agenda Actieve Mobiliteit ruim baan wil geven.

Ook voor hulpdiensten en wandelaars wordt het gebied steeds moeilijker toegankelijk. Het fietsnetwerk in het duingebied moet én kan gehandhaafd worden, met een mix van tijdelijke en permanente maatregelen. Zo kunt u denken aan vlonderpaden, ophogen van fietsroutes, zandvrij houden, goede alternatieve routes aanleggen.

Wachten op langdurige processen leveren niks op voor de fietser die nu letterlijk vastfietst in het zand of het water. Regenlaarzen, zeilbroeken en rupsbanden zijn niet iets wat bij fietsen in het duingebied zou moeten horen. Grijp nu in opdat de fietszomer gered kan worden én op langere termijn de enorme recreatieve waarde en de mobiliteitstransitie in het gebied niet vastloopt.

Graag gaan wij op korte termijn met u in gesprek over hoe we duurzame oplossingen kunnen bedenken voor de toekomst. Denk daarbij aan het verankeren van het fietsnetwerk in de Omgevingsverordening, het expliciet meenemen van het fietsnetwerk in de natuurbeheerplannen in het gebied én het borgen van recreatie als belang in de Uitvoeringsagenda Natuur 2024-2030.

Met vriendelijke groet,
Namens Fietsplatform, ANWB, NTFU en Fietsersbond,

[redacted]

Bijlage, versperringen in het duingebied door zand en water

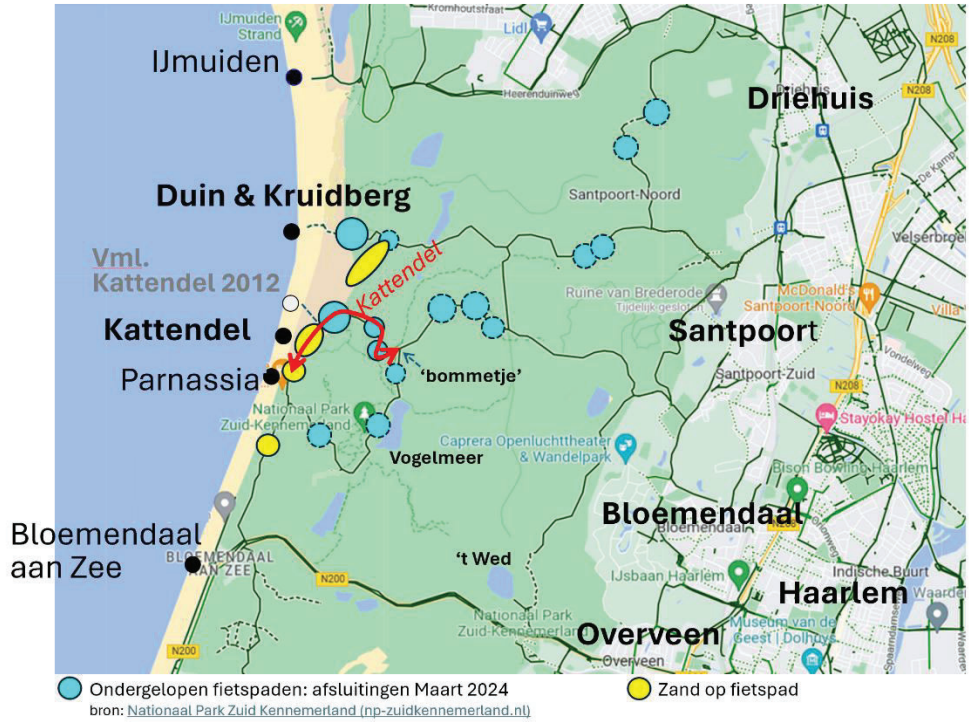

Zand en water op de fietspaden Nationaal Park Kennemerduinen. In rood de beoogde afsluiting.

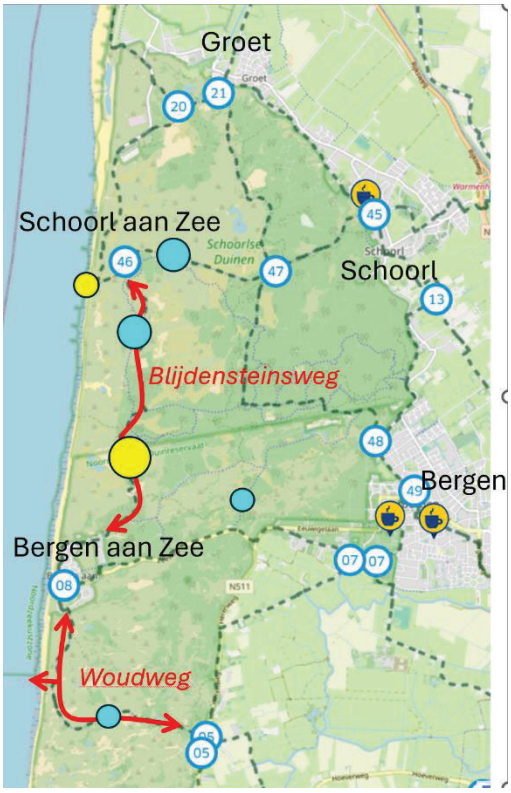

Zand en water op fietspaden Schoorlse Duinen. In rood de beoogde afsluitingen uit de Uitvoeringsagenda Natuur 2024-2030

PWN beheernota 2025-2035 toekomstbestendige duinen

Goedemorgen,

Voor u ligt de toekomstvisie op het beheer van de duinen voor de komende 10 jaar. Wij noemen 4 doelen van PWN en daarbij onze opmerkingen, vragen of suggesties. Aan u wordt gevraagd de nota goed te keuren, maar wellicht kunt u onze opmerkingen meenemen bij de besluitvorming.

Doel 1: Minder recreatie

- PWN wil minder recreatie. Er staat letterlijk in de nota: *de recreatieve draagkracht wordt overschreden*. En: *Zonering kennen we al 20 jaar, waar nodig kunnen we deze robuuster maken.'*

Opmerking: bescherm de mens én de natuur

- 18 mln mensen in ons land moeten kunnen recreëren. Waar gaan mensen naar toe als we natuurgebieden steeds meer op slot zetten? Zorgt u er voor dat PWN de fiets- en voetpaden begaanbaar houdt. Weet u wat 'robuuster maken' concreet betekent? De duinen zijn niet van PWN maar van ons allemaal. De burger is niet de vijand.

Doel 2: Meer verstuiving voor natuur

- PWN zegt dat de duinen in verstuiving zijn gebracht om de zeewering te versterken en natuurdoelen te halen.

Opmerking: red de fiets- en voetpaden

- Prima dat stuiven, maar de fiets- en voetpaden raken ook ondergestoven. We kunnen niet meer naar de strandafslag Kattendel. De paden horen toegankelijk te blijven. Dit is een plicht van PWN. Paden moeten weer begaanbaar worden en blijven.

Doel 3: Water vasthouden

- Op volume houden van de zoetwaterbel en wateroverlast naar de binnenduinrand zo veel mogelijk voorkomen.

Opmerking: Concretiseer en neem duidelijke maatregelen. Niet kletsen maar doen!

- Wat betekent 'zoveel mogelijk voorkomen'? Mensen zijn de wanhoop nabij. Het water dringt de huizen binnen. Dit wordt met elke regenbui erger. Dat kan niet langer zo. In de nota hoort een concreet actieplan met maatregelen voor de korte en lange termijn. Door het hoge grondwater staan bovendien de paden onder water. Noodbrug voor fietsers oké, maar nu wil PWN die weghalen. Doe dat niet. Nogmaals: red de fiets-en voetpaden.

Doel 4: Weg met de naaldbossen

- Naaldbossen rooien en hout laten liggen want naaldbos is onnatuurlijk.

Opmerking: Kappenmetkappen

- Bomen zijn natuur. Bomen moet je laten staan. Er zijn de afgelopen 10 jaar tientallen, zelfs honderden hectaren naaldbos gekapt. Stop daar mee ajb. En dat hout moet je niet laten liggen, want dat levert brandgevaar op.

Geachte Statenleden,

Dank voor de gelegenheid om in te spreken. Ik spreek namens de ANWB, Fietsersbond, het Fietsplatform en de NTFU.

Vandaag bespreekt u de PWN-beheernota 2025-2035. De nota heeft een looptijd van 10 jaar. Ruwweg de helft van deze Statenperiode, en daarna nog twee Statenperiodes. Dat is een lange periode en dat maakt deze nota een belangrijk stuk, ook omdat het de basis vormt voor verdere uitwerking in beheerplannen.

Aan u wordt gevraagd om de beheernota goed te keuren. Wij verzoeken u om dat **niet** te doen, voordat GS duidelijk maakt hoe het fietsnetwerk in de door PWN beheerde duinen in de toekomst wordt geborgd.

Zoals u weet staat het fietsnetwerk in de duinen op meerdere plekken onder druk, door duinengroei en hoge waterstanden. Terreinbeheerders geven aan dat dit de komende jaren op meer plekken in de duinen staat te gebeuren.

In de beheernota wordt gesteld dat het padennetwerk toekomst-bestendig gemaakt zal moeten worden. Maar dit wordt niet concreet gemaakt.

In de voordracht aan PS schrijft GS dat PWN in de uitwerking rekening houdt met het (...) provinciaal beleid, zoals het Regionaal fietsnetwerk, onderdeel van de Actieagenda Actieve Mobiliteit. Maar deze termen worden nergens in de beheernota genoemd, noch worden hier consequenties aan verbonden.

Wat ons zorgen baart, is dat noch in de beheernota, noch in de voordracht van GS de verantwoordelijkheid wordt genomen voor de borging van het fietsnetwerk. Dat GS in de voordracht schrijft dat er voor de provincie geen financiële consequenties voortkomen uit de beheernota, vergroot onze zorgen!

Als gezamenlijke fietsorganisaties hebben we al 2 brieven aan GS geschreven, in afschrift aan de Staten. Fietsorganisaties en terreinbeheerders hebben de provincie als terreineigenaar vorig jaar gevraagd om een integrale visie te ontwikkelen op recreatie in de duinen en besluiten hierover te nemen. Vorig jaar was het wachten op een nieuw provinciebestuur: inmiddels zit dit bestuur er al ruim een jaar en voor zover ons bekend is dit vraagstuk bestuurlijk nog niet integraal besproken.

Al 20 maanden wachten wij op duidelijkheid. Voor één knelpunt, Blijdensteinsweg, is de provincie voortvarend een gezamenlijk project gestart: dit is een PPLG-koploperproject. Maar voor de andere en toekomstige knelpunten is er nog geen (zicht op een) aanpak. Ondertussen zijn bijna een jaar geleden wel 4 Natura 2000-beheerplannen voor de Noord-Hollandse duinen met 6 jaar verlengd. Dit grote verschil in tempo van aanpak steekt ons, eerlijk gezegd.

Stel u laat uw tuin door een tuinman beheren. Dan zou het toch raar zijn als die -zonder overleg- de indeling aanpast en paden laat overwoekeren of verplaats? Het is ùw gebied.

Wij verzoeken u om de beheernota niet goed te keuren, voordat duidelijkheid wordt gegeven over de borging van het fietsnetwerk in de duinen.

Dank voor uw aandacht.

Geachte leden van de Statencommissie Landelijk Gebied,

Excuus voor onze late reactie, wij zijn helaas niet in het proces betrokken en kwamen daar pas recentelijk achter.
Als grootste wielervereniging van Nederland met 7 mountainbike routes in Noord-Holland hebben wij ook met PWN te maken als gebiedsbeheerder.

We zijn blij met de gebode mogelijkheid om op de onverharde paden te fietsen, deze willen wij dan ook minimaal in stand houden zodat ook de mountainbiker kan genieten van de prachtige natuur. Wij willen daarbij echter wel enige kanttekeningen plaatsen:

1. *Stelselmatig heeft PWN in de afgelopen jaren meer paden afgesloten voor mountainbikers waardoor er steeds minder toegangkelijk zijn. Zonder dat daarbij werd aangetoond dat de mountainbiker een groter verstorend effect heeft op de aanwezige kwetsbare natuur.*
2. *De zonering in tijd is uniek in het land en gaat voorbij aan de veel succesvollere praktijk om recreatiestromen te scheiden (zie bv het succes op de veel drukkere Utrechtse Heuvelrug).*
3. *De zonering in tijd zorgt voor onvoldoende spreiding en is een forse beperking voor de recreatie mogelijkheden (werkende, ploegendienst).*
4. *De bijzondere regeling van zonering in tijd draagt niet bij aan duidelijkheid en veiligheid voor bezoekers en mountainbikers (onderling) op de paden (twee richting verkeer).*

Een beter alternatief zou de ontwikkeling zijn van voldoende specifieke MTB paden (kan ook over bestaande paden) van voldoende aantrekkelijke kilometers (en dekking in het hele gebied) met één rijrichting. Net als deze er ook zijn voor de ruiters (dit is duidelijker, beter te communiceren en landelijk meer uniform).

Hopend hiermee voor nu toch nog een bescheiden en nuttige bijdrage te leveren,

mtb-noordwest.nl

MTB-NOORDWEST

Ruimte voor elkaar sportief gebaard

Aan Provincie Noord-Holland
t.a.v Leden van Provinciale Staten
Afschrift aan College van Gedeputeerde Staten (GS)

Alkmaar 4 november 2024
Betreft: Beheernota PWN 2025-2035

Geachte leden van GS,

Op maandag 18 november behandelt u de beheernota PWN 2025-2035. MTB-Noordwest en Wielersportbond NTFU zijn bezorgd over de tijdszonering: in het Noordhollands Duinreservaat is voor mountainbikers de regeling getroffen dat zij tot 10.30 uur in bosrijk gebied op onverharde paden mogen fietsen. Concreet verzoeken wij u om niet akkoord te gaan met deze tijdszonering.

Graag lichten wij dit toe.

Als MTB-Noordwest en Wielersportbond NTFU zijn we blij met de geboden mogelijkheid om over de onverharde paden te fietsen, deze willen wij dan ook minimaal in stand houden. Ook de mountainbiker en gravelbiker wil immers kunnen genieten van de prachtige natuur. Fietsen is gezond; de natuurbeleving zorgt voor extra ontspanning en levert een belangrijke bijdrage aan het mentale welzijn van de inwoners van de provincie Noord-Holland.

Wij willen echter wel een kanttekeningen plaatsen bij de beheernota:

1. Stelselmatig heeft PWN in de afgelopen jaren -zonder overleg- paden afgesloten voor mountainbikers waardoor er steeds minder toegankelijk zijn. Hierbij werd niet aangetoond dat mountainbiker en gravelbiker een verstorend effect hebben op de aanwezige kwetsbare natuur.
2. De zonering in tijd is uniek in het land en gaat voorbij aan de veel succesvollere praktijk om recreatiestromen te scheiden (zie b.v het succes op de veel drukkere Utrechtse Heuvelrug).
3. De zonering in tijd zorgt voor onvoldoende spreiding en is een forse beperking voor de recreatie mogelijkheden.
4. Groepen mensen worden uitgesloten die, bijvoorbeeld door werk, niet de mogelijkheid hebben om voor 10.30 uur te fietsen.
5. De bijzondere regeling van zonering in tijd draagt niet bij aan duidelijkheid voor bezoekers en mountainbikers onderling. Tevens zorgt tweerichtingsverkeer op paden voor een verhoogd risico op onveilige situaties.

Een beter alternatief zou de ontwikkeling zijn van voldoende specifieke MTB paden (kan ook over bestaande paden) van voldoende aantrekkelijke kilometers, dekking in het hele gebied en met één rijrichting. Net als deze er ook zijn voor de ruiters. Dit is duidelijker, beter te communiceren en landelijk meer uniform.

Graag gaan wij met u in gesprek over het stimuleren van zelfregulatie door mountainbikers en gravelbikers. En hoe er maatregelen getroffen kunnen worden aan het spreiden en geleiden van de sportieve fietser.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Wielersportbond NTFU,

Cees Piet

Secretaris
MTB-Noordwest

Commissievergadering Landelijk gebied 14 oktober 2024
Inspraak agendapunt 7b

Parel aan zee
Vereniging Dorpsbelangen Egmond

Geachte commissie,

- Ik spreek hier als vertegenwoordiger van het bestuur van Dorpsbelangenvereniging Egmond 'Parel' aan Zee.
- Op uw agenda staat de beheernota van PWN voor de periode tot 2035. Waarin u de hoofdlijnen van het beheer schetst voor een periode van 10 jaar.
- We vinden het jammer dat wij hierover niet met PWN van gedachten hebben kunnen wisselen in de tijd dat deze nota werd samengesteld en nu via politieke procedure van uw Staten met een eindproduct worden geconfronteerd.
- Egmond aan Zee wordt aan alle kanten door de natuur omringd, waarvan drie windrichtingen door het duingebied wordt beheerd door PWN.
- Het gevoel voor de omringende natuur zit veel Egmonders in het bloed, ze komen er vaak en kennen het gebied als hun broekzak.
- In algemene zin was het dus prachtig geweest, als PWN met inwoners gesproken had over hoe ze het duin willen gaan beheren. Naast wellicht nieuwe inzichten had dit ook kunnen leiden tot draagvlak.
- In het bijzonder wil ik het hier hebben over de ecologische verbinding die in de beheernota wordt gesuggereerd bij de Egmonderstraatweg. Die weg is de enige toegangsweg tot het dorp Egmond aan Zee. De ecologische verbinding is bedoeld om het noordelijk duingebied te verbinden met het zuidelijke.
- Er ligt al langer een verbinding onder het wegdek. Uit eerdere signalen van PWN hebben we begrepen dat er nu gedachten leven over een ecologische verbinding over de weg.
- Dit maakt de enige toegang tot ons dorp compleet anders, voor veel bewoners bestaat het gevoel dat dat er niet beter op wordt. Let wel: verlies van een eeuwenoude 'slag naar zee' met een zichtlijn naar de kerk. Op een voor het dorp waardevolle plek (de blauwe paal).
- Waar we nu bang voor zijn is dat de plannen voor de overkappende ecologische verbinding doorgezet zullen worden met als argument: 'dat het in de beheernota staat, die door provinciale staten is vastgesteld' en daarmee een vaststaand feit is geworden, zonder inspraak van de direct belanghebbende, zoals de inwoners.
- Wij hopen dat u ons kunt geruststellen en ons hetzij nu inspraak geeft alvorens u de nota vaststelt, dan wel als provinciale politiek besluit dat de inspraak in de uitwerkingen er ook toe kan leiden dat de Beheernota geen wet van Meden en Perzen is en aangepast kan worden.

Ik dank u voor uw aandacht,

Andrea Rijtema
voorzitter

[redacted]

Postadres: Watertorenweg 34, 1931 BA EGMOND AAN ZEE – E-mail: info@deparelaanzee.nl
Rabobankrekeningnummer: NL44 RABO 0146 9241 93 – Website: www.deparelaanzee.nl

Bloemendaal

Gemeente Bloemendaal
Postbus 201
2050 AE Overveen
T 14 023
www.bloemendaal.nl

Gedeputeerde staten van Noord-Holland

Postbus 3007

2001 DA HAARLEM

Datum	:	5 november 2024
Uw kenmerk	:	
Zaaknummer	:	1281890
Behandeld door	:	college van B&W
Doorkiesnummer	:	023-5225 555
Onderwerp	:	Reactie en verzoek inzake Beheernota PWN 2025-2035
Verzonden	:	
Bijlage(n)	:	

Geacht college,

Namens de gemeenteraad van Bloemendaal, in vergadering bijeen op 24 oktober 2024, richten wij ons tot uw college, met een reactie én een verzoek aangaande de *Beheernota PWN 2025-2035.*

Beheernota PWN 2025-2035
In deze nota beschrijft PWN zijn visie over natuurbeheer, recreatie en de combinatie met de drinkwaterfunctie. Op 18 november 2024 ligt de nota ter goedkeuring voor in de vergadering van Provinciale Staten.

Bereikbaarheid en berijdbaarheid van de duinfietspaden
Met deze brief vragen wij in het bijzonder uw aandacht voor de bereikbaarheid en berijdbaarheid van de fietspaden in de duinen. Op pagina 21 van de nota lezen wij: *"daarom zorgen we, door met de natuur mee te bewegen, voor een toekomstbestendig padennetwerk*".

Wij waarderen deze inzet op toekomstbestendigheid, maar tegelijkertijd dringen wij aan op een concreet plan om de duinfietspaden bereikbaar en berijdbaar te houden.

Stuifzand en water
Met onze brief van 6 maart 2023 hebben wij gepleit voor nader onderzoek naar de mogelijkheid om het fietspad Kattendel open te houden. Zoals bekend, is dit fietspad niet meer toegankelijk omdat het is ondergestoven met stuifzand. In 2024 doet zich een nieuw probleem voor, namelijk de extreem hoge waterstand in delen van het duingebied. Ook dat zorgt ervoor, dat enkele fietspaden niet meer te berijden zijn.

2024001069

Bereikbaarheid kust
In onze optiek hebben de duinfietspaden (ook) een functie als natuur- en milieuvriendelijke toegangsroutes naar de kust. Samen met uw provincie werken wij in de Bereikbaarheidsregio Zuid-Kennemerland aan het verbeteren van fietsroutes in het programma Bereikbaarheid kust, zowel op gemeentelijk als provinciaal areaal. Daarom vragen wij u, het *'toekomstbestendige padennetwerk'* te vertalen naar een concreet plan.

Toekomstbestendig padennetwerk
Wij noemen hiervoor twee concrete acties, die wij graag opgenomen zien in de Beheernota van PWN:

1. De tijdelijke loopbruggen worden niet verwijderd (zoals PWN heeft aangekondigd, na de herfstvakantie) maar blijven staan totdat een (meer) permanente oplossing is gevonden;

2. PWN onderhoudt de paden zodanig (dan wel verlegt ze of past ze aan) dat deze het hele jaar, ongeacht stuiven of grondwaterstand, begaanbaar zijn en blijven teneinde schade aan natuur te voorkomen en de duinen voor recreanten toegankelijk te houden (en het strand van Bloemendaal bereikbaar).

Een kopie van deze brief zonden wij per email aan:
- *Statengriffie Noord-Holland*
- *PWN*
- *Fietsersbond afd. Bloemendaal*
- *Raad Bloemendaal*

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Bloemendaal,

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16452
Extern Zaak ID	2314622
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	7.c.1
Titel	Natuur: Programma Natuurnetwerk 2025 (A-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BU/BG

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**
Commissie Landelijk gebied	25 november 2024

Toelichting

Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. In het huidig programma wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. En anders dan gebruikelijk, alleen in cijfers gepresenteerd. Doordat de reserve groen uitgeput raakt, het Rijk stopt met het NPLG en het Transitiefonds is weggevallen zien we ons dit jaar gesteld voor een uitzonderlijke situatie, waarin een ernstig financieel knelpunt is ontstaan dat het onveranderd voortzetten van het huidige programma niet mogelijk maakt. De huidige programmering is louter ter onderbouwing van de gemaakte keuzes om de begroting van 2025 sluitend te maken.

Provincie
Noord-Holland

Programma Natuurnetwerk 2025

1. INLEIDING

Voor u ligt het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025 met daarin de verantwoording over de voortgang en programmering van het werk aan het Natuurnetwerk Nederland.

Het PNN biedt een overzicht van de verschillende gebieden, de opgaven in deze gebieden en de voortgang van de uitvoering. De focus ligt op de afronding van het Natuurnetwerk in combinatie met de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de natuurherstel-maatregelen, die deels gefinancierd worden via het Programma Natuur. Het programma Groene Uitweg is eveneens opgenomen in het PNN.

Deze programmering is echter een uitzonderlijke. Met de aflopende reserve groen en doordat het Rijk stopt met het NPLG, en het Transitiefonds is weggevallen is het financiële knelpunt in onze programmering -waar reeds vanaf 2020 over is gesproken- aan de orde van de dag. Dit betekent dat het voortzetten van het huidige programma niet langer mogelijk is en er pijnlijke keuzes moeten worden gemaakt om de huidige begroting voor 2025 sluitend te maken. De programmering die voor u ligt is alleen bedoeld om aan te geven welke keuzes er gemaakt zijn als onderbouwing van het geraamde budget in de begroting van 2025.

In het Programma Natuurnetwerk (PNN) van vorig jaar is bovendien aangegeven dat het PNN zou worden doorontwikkeld naar het Uitvoeringsprogramma PPLG (hierna: UVP) en dat het UVP in het najaar van 2024 zou worden vastgesteld. In dit UVP zou een beschrijving van de opgaven, gebiedsprocessen en projecten plaatsvinden, plus een kostenraming van de totale PPLG-opgaven. Echter, momenteel wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. Dat wil zeggen van de projecten en processen die al in uitvoering zijn of op korte termijn starten, met de bijbehorende middelen. En anders dan te doen gebruikelijk, worden voortgang, verantwoording en programmering alleen in cijfers gepresenteerd. Zoals aangegeven, wordt de onderbouwing gegeven van de keuzes die ten behoeve van de sluitende begroting zijn gemaakt.

Ondertussen werken we aan een alternatieve korte termijnstrategie, waarbij we inzet en gelden komende 2 jaar meer verdelen en kijken naar mogelijkheden van aanvullende middelen. Wij verwachten een herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren.

2. FINANCIËLE VERANTWOORDING

Dit hoofdstuk bevat de financiële onderbouwing van de programma's en projecten in het groene domein die worden gedekt uit de Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg en Reserve Oostelijke Vechtplassen. Het betreffen vooral projecten gericht op afronding van het NNN, waaronder ook het realiseren van de verbindingen tussen de verschillende natuurgebieden, het wegnemen van de negatieve effecten van de stikstofdepositie en de verbetering van de kwaliteit van de natuur en het water.

Binnen het groene domein worden investeringsprojecten (zoals verwerving en inrichting van NNN en kwaliteitsimpulsen in bestaande natuurgebieden, zoals de Natura2000-gebieden) voornamelijk gefinancierd uit de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De uit dit PNN voortkomende onttrekkingen uit de reserves zijn zoveel mogelijk meerjarig geraamd in de concept Begroting 2025.

Achtereenvolgens komen aan bod:
- Omschrijving van de doelstelling van de reserves (2.1)
- Verantwoording 2024 (2.2)
- Onderbouwing programmering 2025 (2.3)
- Programmering (2.4):
  - De lasten van de programma's en projecten per gebied, inclusief de gebied overstijgende projecten
  - De bedragen van de provinciale subsidieregeling
  - De lasten van de overige processen en projecten
  - Het totaaloverzicht van de lasten
  - Wat is nog benodigd aan budget?
  - De dekking

2.1 Doelstelling Reserves

Hieronder de doelstellingen van de dekkingsbronnen, zoals deze zijn opgenomen in de instellingsbesluiten van deze reserves.
De Reserve Groen heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk "Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG), thans Programma Natuurnetwerk (PNN). De Reserve groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.

De Reserve Groene Uitweg heeft als doel het versterken van de kwaliteit van het landschap ten oosten van Amsterdam op het gebied van vaar-, fiets- en wandelrecreatie, cultuurhistorie, natuur en landbouw (met name verbreding, verduurzaming en behoud van weidelandschap). De Groene Uitweg is de groen/blauwe tegenhanger van de infrastructurele ontwikkeling (A1, A6, A9) en wordt grotendeels uitgevoerd met door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. Het bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg is verantwoordelijk voor de aansturing van de tientallen projecten die in het kader van de Groene Uitweg worden uitgevoerd.

De Reserve Oostelijke Vechtplassen heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 is het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het Gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland), Natura2000, Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve Verbindingen.

De Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen heeft als doel het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het Beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt, dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve worden dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.

2.2 Verantwoording 2024

Bij de behandeling van de Tweede begrotingswijziging (TBW) is gebleken dat er een onderbesteding van het PNN budget was in 2024 van ca. 16 miljoen euro. Hieronder vindt u de nadere onderbouwing hiervoor.

Het blijft moeilijk om bij een programmering van het grote aantal projecten dat in het PNN is opgenomen elk jaar volledig goed te voorspellen.

Om allerlei verschillende redenen kunnen projecten uitlopen. Zoals dat inderdaad vaker voorkomt. Het kan gaan om vertragingen in grondaankopen, of in vergunningverlening. En ook als gevolg van gemeentelijke besluitvorming. De organisatie werkt eraan om de ramingen zo realistisch mogelijk te maken. De totale budgetten die nodig zijn voor de projecten zijn goed onderbouwd. De exacte timing wanneer ze kunnen worden uitgegeven zijn lastiger in te schatten zo blijkt. Budgetten moeten wel gekoppeld blijven aan de projecten, want hoewel soms de voorbereiding langer duurt dan verwacht, komt het uiteindelijk wel tot realisatie. De 16 miljoen die in de TBW zijn doorgeschoven betroffen de volgende projecten:

LH07 Verbrakking Westzaan; in het PNN stond voor 2024 € 1 miljoen euro opgenomen, deze wordt doorgeschoven naar 2026, uitvoering zal zeker niet vóór 2026 starten. Alvorens tot uitvoering over te kunnen gaan, zijn nog een aantal onderzoeken nodig over de impact van de verbrakking.

Voor de projecten LH27 Peereboom, LH28 Opperwoud en LH29 De Nes; stond in het PNN voor 2024 totaal € 4 miljoen euro opgenomen. De voorbereiding vergt echter meer tijd dan verwacht. Allerlei aanvullende onderzoeken blijken nog nodig voor de aanvraag van een Omgevingsvergunning en alvorens aanbesteding van het bestek kan plaatsvinden. Grootste bedragen worden daarom doorgeschoven naar 2026. Wel zijn inmiddels twee pilots gestart om de maatregelen eerst in de praktijk te testen. Daarnaast lopen er nog verschillende gesprekken met grondeigenaren.

KL27 Park 21; in het PNN stond € 7.767.359, - voor 2024 opgenomen dit is bij de TBW doorgeschoven naar 2025. Complexe gebiedsontwikkeling vragen een lange adem. De vertraging in de uitvoering wordt verklaard doordat er sprake is van een organische gebiedsplanning en door de langlopende ruimtelijke procedures. Daarom is vooraf niet goed te zeggen wanneer de realisatie daadwerkelijk plaats gaat vinden. Met de vaststelling van het bestemmingsplan, de beeldkwaliteitsplannen en het milieueffectrapport voor PARK21 eerder dit jaar is een grote stap gemaakt. Het bestemmingsplan is op dit moment vigerend, maar nog niet onherroepelijk. Uitspraak bij de Raad van State wordt medio volgend jaar verwacht. Met de gemeente is afgesproken dat de prioritaire structuur voor 2030 gereed is.

GV11 Schil Naardermeer; in het PNN stond € 2.492.363, - voor 2024 opgenomen dit is bij de TBW merendeels doorgeschoven naar 2025; Fase 2 van het project (Nieuwe Keverdijkse polder Noord en Zuid) met de opgedane ervaringen in fase 1 hebben we de voorbereidingen voor uitvoering van fase 2 in 2023 met een jaar verlengd zodat de uitvoering in 2025 plaats vindt. We streven mede vanuit duurzaamheid maar ook vanwege de kosten naar een gesloten grondbalans om alle benodigde kades in het gebied op te hogen. Dit betekent grondwinning binnen het projectgebied, maar hiervoor is veel conditionerend onderzoek en afstemming met NM als grondeigenaar nodig. Dit proces willen we zorgvuldig doorlopen, maar kost wel tijd. Hiermee voorkomen we naar verwachting hogere kosten in de uitvoering door externe grondlevering.

GV19 Horstermeerpolder; in het PNN 2024 stond € 1.173.071, - opgenomen; door Corona en vastlopen van het proces is vertraging opgelopen. Afgelopen jaar is het grondwatermodel gemaakt. Nu is het concept voorlopig ontwerp klaar;

GV63 Oostelijke Vechtplassen; Binnen het gebiedsakkoord OVP wordt samengewerkt met 20 partijen volgens het MGA-principe en worden binnen de looptijd van 10 jaar (2017-2027) diverse projecten uitgevoerd binnen diverse programma-onderdelen. Een programma-onderdeel wordt getrokken door een van de 9 financierende partijen en voor elk individueel project is budget gereserveerd. Wij hebben dus een mede afhankelijkheid van andere partners die projecten trekken en uitvoeren en informatie aan ons verstrekken.

De budgetten die nog niet uitgegeven zijn, worden jaarlijks over de resterende jaren ‘uitgesmeerd’, de projecten worden wel uitgevoerd, maar het is nog niet helemaal zeker wanneer. Hierdoor vindt jaarlijks een verschuiving van middelen plaats naar volgende jaren.

2.3 Onderbouwing Programmering

Zoals al een aantal jaren aangekondigd raakt de Reserve Groen uitgeput. We hadden de verwachting dat vanuit het Transitiefonds middelen beschikbaar zouden komen voor de NNN.

De werkelijkheid is echter inmiddels totaal anders. Indien de opgaven voor afronding van het Natuurnetwerk nu zonder beperking worden geprogrammeerd, komt de Reserve Groen al in 2026 negatief te staan. Aangezien een reserve niet negatief mag komen staan, hebben we hierop de programmering aangepast, zodat de begroting van 2025 in ieder geval sluitend is.

Hiertoe hebben we het volgende gedaan:

- De procesgelden vanaf 2024 buiten de focusgebieden in beginsel geschrapt;
- De procesgelden vanaf 2026 ook in de focusgebieden geschrapt;
- De realisatie van projecten die al in uitvoering zijn, hebben we veiliggesteld, omdat in de uitvoering contractafspraken worden gemaakt, die verplichtingen scheppen;
- De projecten die uitvoering gereed zijn, maar waarvan de realisatie nog niet is gestart, het budget veilig proberen te stellen, zodat deze projecten de komende jaren volledig kunnen worden uitgevoerd;
- Zoveel mogelijk grondverwerving door laten lopen, voor zover het budget dit toelaat; omdat gronden maar 1x in de zoveel tijd beschikbaar komen.

Kortom, om de begroting van 2025 sluitend te maken, is bijna alles uit 2026 geschrapt, terwijl in 2025 we bijna alles laten doorgaan. Gelet op de processen en projecten die lopen is dit niet houdbaar.

Hiermee staat de afronding van het NNN op losse schroeven. Het betekent dat we niet in staat zijn om natuurgebieden robuust genoeg te maken om het benodigde natuurherstel te laten plaatsvinden.
Dit voorziene tekort is niet nieuw, al sinds 2020 is in het PNN (en haar voorgangers Programma Groen en Programma Natuurontwikkeling (PNO)) aangegeven dat de middelen ontoereikend zijn om de gehele NNN-opgave en alle daarbij komende zaken als natuurverbindingen, te realiseren. Voor de dekking van het voorziene tekort zijn we de laatste jaren uitgegaan van de middelen uit het Transitiefonds. Maar dat fonds heeft het Rijk geschrapt en gelet op het Hoofdlijnenakkoord, waarin een accentverschuiving naar meer agrarische natuur en innovatie, komen er waarschijnlijk geen nieuwe middelen voor sec natuur beschikbaar vanuit het Rijk.

De vraag is hoe we de restantopgave NNN op lange termijn gaan financieren.

1. We gaan in gesprek met het Rijk over de nog niet beschikte middelen voor de Koplopersmaatregelen.
2. Daarnaast voeren we ook het gesprek over de hoogte van de zogenaamde Pact-middelen en voor de Additionele NNN. Immers, het Rijk heeft een resultaatsverplichting naar de EU voor wat betreft het behalen van de VHR-doelen en de NNN realisatie levert hierin een belangrijke bijdrage. Als provincie hebben we een inspanningsverplichting inzake de NNN. Zonder middelen kan Noord-Holland deze inspanning echter niet leveren. Dit vraagt dan ook om een fundamenteel gesprek over het vervolg binnen de provincie zelf.
3. Bovendien werken we aan een alternatieve korte termijn strategie. Uitgangspunt daarbij is om de inzet en gelden komende 2 jaar meer te verdelen en te kijken naar mogelijkheden binnen de eigen provinciale middelen. Hierbij zullen we ook meenemen de mogelijkheden om te komen tot een meer realistische planning. Wij verwachten een eerste herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren.

2.4 Programmering

De programmering is om de hierboven omschreven redenen versoberd weergegeven in de onderstaande tabellen. Bij de eerste begrotingswijziging zullen we komen met een aanpassing hierop, waarbij we de inzet van de gelden wat meer zullen verdelen over de komende 2 jaar.

Totaal Programma's en projecten per gebied

Het budget genoemd bij Provinciebreed betreffen subsidies en de overige processen en projecten.

PPLG gebieden	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
1. Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland	€ 1.284.115	€ 104.950	€ 52.400	€ 18.000	€ 18.000	€ 19.000	€ 0	**€ 1.496.465**
2. Noord-Kennemerland	€ 437.217	€ 2.765.947	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.203.164**
3. Laag Holland	€ 1.012.982	€ 2.783.091	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.796.073**
4. Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden	€ 1.113.242	€ 7.856.981	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 8.970.223**
5. Gooi en Vechtstreek	€ 7.198.282	€ 19.075.881	€ 10.905.805	€ 9.884.919	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 47.064.887**
Gebiedsoverstijgend	€ 2.449.850	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 255.758	€ 0	**€ 2.745.608**
Provinciebreed / N.v.t.	€ 36.059.069	€ 47.780.000	€ 11.320.000	€ 8.036.386	€ 11.270.000	€ 12.843.000	€ 26.061.000	**€ 153.369.455**
Eindtotaal	**€ 49.554.757**	**€ 80.376.850**	**€ 22.288.205**	**€ 17.949.305**	**€ 11.298.000**	**€ 13.117.758**	**€ 26.061.000**	**€ 220.645.875**

Bedragen provinciale subsidieregelingen

Op grond van een bepaalde uitvoeringsregeling kan een initiatiefnemer subsidie aanvragen voor een project dat past binnen de criteria van de desbetreffende regeling. Voor alle uitvoeringsregelingen stellen Gedeputeerde Staten jaarlijks een subsidieplafond vast, dat bepaalt tot welk bedrag subsidieaanvragen kunne worden gehonoreerd. In de volgende tabel worden de per jaar geraamde subsiideplafonds weergegeven.

		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
PNH08	SKNL inrichting na functiewijziging (a)	€ 5.469.643	€ 3.900.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 15.100.000	**€ 32.469.643**
PNH10	SKNL Kwaliteitsverbetering	€ 2.486.578	€ 900.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.386.578**
PNH13	UVR Groen: Subsidie Verbetering weidevogelbiotopen	€ 100.000	€ 100.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 200.000**
PNH17	UVR Bedrijfsverplaatsing en kavelruil NNN	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 0**
PNH28	UVR Pachtafkoop en aankoop NNN-terreinen	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.000.000**
Eindtotaal		**€ 9.556.221**	**€ 6.400.000**	**€ 2.000.000**	**€ 2.000.000**	**€ 2.000.000**	**€ 2.000.000**	**€ 15.100.000**	**€ 39.056.221**

Lasten overige processen en projecten

Maatregel	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
PNH05	Verbinden en Ontsnipperen	€ 275.508	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 0	€ 0	**€ 955.508**
PNH26	Buitenpoorten	€ 80.000	€ 80.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 160.000**
PNH30	Restantopgave NNN Ontpachting	€ 487.500	€ 487.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 975.000**
PNH30	Restantopgave NNN SKNL afwaardering	€ 7.000.000	€ 4.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 11.000.000**
PNH30	Restantopgave NNN Schadeloosstelling bij zelfrealisatie	€ 437.500	€ 2.187.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 2.625.000**
PNH30	Restantopgave NNN Inrichting	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 4.000.000**
PNH30	Restantopgave NNN Proceskosten	€ 2.500.000	€ 2.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 4.500.000**
PNH30	Grondaankopen	€ 12.055.000	€ 22.505.000	€ 8.700.000	€ 5.500.000	€ 9.100.000	€ 10.843.000	€ 10.961.000	**€ 79.664.000**
PNH30	UVR 2020 en 2021	€ 367.340							**€ 367.340**
PNH31	Herstelmaatregelen 2.0	€ 500.000	€ 3.950.000	€ 450.000	€ 366.386	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 5.266.386**
PNH33	Natuurverbindingen	€ 800.000	€ 3.000.000						**€ 3.800.000**
PNH32	Programma Natuur fase 1	€ 0	€ 1.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 1.000.000**
Eindtotaal		**€ 26.502.848**	**€ 41.380.000**	**€ 9.320.000**	**€ 6.036.386**	**€ 9.270.000**	**€ 10.843.000**	**€ 10.961.000**	**€ 114.313.234**

Totaaloverzicht lasten

Onderdeel	Naam	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
A.	Programma's en projecten per gebied	€ 13.495.688	€ 32.596.850	€ 10.968.205	€ 9.912.919	€ 28.000	€ 274.758	€ 0	**€ 67.276.420**
B.	Provinciale Subsidieregelingen	€ 9.556.221	€ 6.400.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000	€ 15.100.000	**€ 39.056.221**
C.	Overige processen en projecten	€ 26.502.848	€ 41.380.000	€ 9.320.000	€ 6.036.386	€ 9.270.000	€ 10.843.000	€ 10.961.000	**€ 114.313.234**
Totaal		**€ 49.554.757**	**€ 80.376.850**	**€ 22.288.205**	**€ 17.949.305**	**€ 11.298.000**	**€ 13.117.758**	**€ 26.061.000**	**€ 220.645.875**
				€ 145.030.118					

Nog benodigd budget							
	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
Prognose nog benodigd budget voor realisatie NNN	€ 3.100.370	€ 44.123.020	€ 49.179.947	€ 41.259.683	€ 48.326.392	€ 342.553.985	**€ 375.443.027**
Indien wordt uitgegaan van de specifieke grondkosten per deelgebied en tevens meetellen de gronden in bezit bij de TBO's die regulier zijn verpacht hebben we nog eens 150 miljoen euro extra nodig.							**€ 525.443.027**

Dekking

De totaal benodigde dekking van dit Programma Natuurnetwerk is opgenomen in de volgende tabel. De dekking komt uit verschillende reserves, afhankelijk van het doel waarvoor het project wordt gerealiseerd. De dekkingsbronnen zijn de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De regel met de toevoeging 'overhevelingen' betreft investeringsprojecten die via een overheveling ten laste van de desbetreffende reserves worden gebracht, en daarmee niet direct leiden tot rechtstreekse uitgaven uit deze reserve. Het betreft hier voornamelijk grondaankopen ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Het activeren van deze aankopen loopt via de reserve Waardevermindering grondaankopen Groen, die wordt gedekt met middelen die vanuit de reserve Groen worden overgeheveld.

Totaal Programma's en projecten per gebied

Het budget genoemd bij Provinciebreed betreffen subsidies en de overige processen en projecten.

PPLG gebieden	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
1. Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland	€ 1.284.115	€ 104.950	€ 52.400	€ 18.000	€ 18.000	€ 19.000	€ 0	**€ 1.496.465**
2. Noord-Kennemerland	€ 437.217	€ 2.765.947	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.203.164**
3. Laag Holland	€ 1.012.982	€ 2.783.091	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 3.796.073**
4. Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden	€ 1.113.242	€ 7.856.981	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 8.970.223**
5. Gooi en Vechtstreek	€ 7.198.282	€ 19.075.881	€ 10.905.805	€ 9.884.919	€ 0	€ 0	€ 0	**€ 47.064.887**
Gebiedsoverstijgend	€ 2.449.850	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 255.758	€ 0	**€ 2.745.608**
Provinciebreed / N.v.t.	€ 36.059.069	€ 47.780.000	€ 11.320.000	€ 8.036.386	€ 11.270.000	€ 12.843.000	€ 26.061.000	**€ 153.369.455**
Eindtotaal	**€ 49.554.757**	**€ 80.376.850**	**€ 22.288.205**	**€ 17.949.305**	**€ 11.298.000**	**€ 13.117.758**	**€ 26.061.000**	**€ 220.645.875**

HAARLEM, SEPTEMBER 2024

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Grafische verzorging
The Creative Hub

Provincie Noord-Holland

2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 24 september 2024

Onderwerp: Programma Natuurnetwerk 2025

Kenmerk: 2314622/2315124

Bijlagen: 1

Programma Natuurnetwerk 2025

1. Inleiding

Voor u ligt, anders dan vorig jaar verwacht, toch een Programma Natuurnetwerk (PNN).

In het PNN van vorig jaar werd aangegeven dat het PNN zou worden doorontwikkeld naar het Uitvoeringsprogramma PPLG (hierna: UVP) en dat het UVP in het najaar van 2024 zou worden vastgesteld. In dit UVP zouden de opgaven, gebiedsprocessen en projecten beschreven worden, evenals een kostenraming van de totale PPLG-opgaven. Deze eerdere ambitie om het document op te laten gaan in het PPLG, is gelet op de landelijke ontwikkelingen niet haalbaar. Dit PNN is echter anders van opzet en omvang dan eerdere jaren.

Het PNN biedt een overzicht van de verschillende gebieden, de opgaven in deze gebieden en de voortgang van de uitvoering. De focus ligt op de afronding van het Natuurnetwerk in combinatie met de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de natuurherstelmaatregelen, die deels

gefinancierd worden via het Programma Natuur. Daarnaast is het programma Groene Uitweg opgenomen in het PNN.

Het PNN 2025 bevat zoals gebruikelijk de verantwoording over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland, zij het in beknopte vorm. Ook hier spelen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van natuur een rol. Met de aflopende reserve groen en het stopzetten van het NPLG en het Transitiefonds door het rijk is het financiële knelpunt in onze programmering -waar reeds vanaf 2020 over is gesproken- nu acuut knellend geworden. Dit betekent namelijk dat het huidige programma niet langer voortgezet kan worden zonder pijnlijke keuzes en aanvullende financiering.

Om de huidige begroting voor 2025 sluitend te maken is er cijfermatig en boekhoudkundig wel een PNN opgesteld. Dit document moet echter niet worden gelezen als een weergave van voorgestelde beleidskeuzes; de daadwerkelijke keuzes moeten namelijk de komende tijd nog gemaakt worden. De voorliggende programmering dient dan ook enkel ter onderbouwing van het geraamde budget in de begroting van 2025.

Ondertussen werken we aan een alternatieve korte termijnstrategie, waarbij de inzet en middelen de komende 2 jaar anders verdelen dan in het huidige PNN is weergegeven. Ook onderzoeken we mogelijkheden voor aanvullende financiering. Wij verwachten een herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren. Deze programmering is dus uitzonderlijk.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Belangrijke doelstelling van het PNN is het afmaken van het Natuurnetwerk Nederland. Door realisatie van de restantopgave van het NNN, het aanleggen van natuurverbindingen tussen gebieden en het treffen van ontsnipperingsmaatregelen dragen we bij aan herstel en versterking van de biodiversiteit en onze stikstofopgave.

Deze programmering is dus zoals gezegd een uitzonderlijke.

De voorliggende vraag is hoe we de restantopgave NNN op lange termijn gaan financieren.

Er heerst een nieuwe realiteit die van grote invloed is op doelstellingen en planning in de komende jaren, waarvan de contouren nog niet geheel duidelijk zijn. Duidelijk is wel dat de komende jaren minder middelen beschikbaar zijn, dan tot voorheen werd gedacht. Dit betekent dat keuzes gemaakt zullen moeten worden, voor de korte en lange termijn. Prioritering aangebracht zal moeten worden en gezocht zal moeten worden naar andere financieringsmogelijkheden.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Binnen het groene domein worden investeringsprojecten (zoals verwerving en inrichting van NNN en kwaliteitsimpulsen in bestaande natuurgebieden, zoals de Natura2000-gebieden) voornamelijk gefinancierd uit de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De uit dit PNN voortkomende onttrekkingen uit de reserves zijn zoveel mogelijk meerjarig geraamd in de concept Begroting 2025.

Zoals al een aantal jaren aangekondigd raakt de Reserve Groen uitgeput. We hadden de verwachting dat vanuit het Transitiefonds middelen beschikbaar zouden komen voor de NNN. Hierover waren we in overleg met het Rijk en dit leek ook positief uit te pakken, totdat het kabinet viel. De werkelijkheid is echter inmiddels totaal anders. Indien de opgaven voor afronding van het Natuurnetwerk nu zonder beperking worden geprogrammeerd, komt de Reserve Groen al in 2026 negatief te staan. Aangezien een reserve niet negatief mag komen staan, hebben we hierop de programmering aangepast, zodat de begroting van 2025 in ieder geval sluitend is.

Om de begroting van 2025 sluitend te maken is bijna alles uit 2026 geschrapt, terwijl in 2025 we bijna alles laten doorgaan. Gelet op de processen en projecten die lopen is dit niet houdbaar.

Hiermee staat de afronding van het NNN op losse schroeven. Het betekent dat we niet in staat zijn om natuurgebieden robuust genoeg te maken om het benodigde natuurherstel te laten plaatsvinden. Zonder dit natuurherstel is ook de ruimte voor vergunningverlening voor bouwprojecten niet in zicht.

Daarnaast betekent het dat we onze coalitie-afspraken niet meer kunnen nakomen, hetgeen ook onze externe partners raakt en de processen in de gebieden. Het betekent dat het vanaf 2026 niet meer zeker is dat projecten die nu in voorbereiding zijn, ook daadwerkelijk zullen worden gerealiseerd. Nieuwe projecten kunnen niet meer worden opgestart, subsidieregelingen kunnen niet meer worden opengesteld en alle processen in de gebieden dreigen stil te komen liggen.

Dit voorziene tekort is niet nieuw, al sinds 2020 is in het PNN (en haar voorgangers Programma Groen en Programma Natuurontwikkeling (PNO)) aangegeven dat de middelen ontoereikend zijn om de gehele NNN-opgave en alle daarbij komende zaken als natuurverbindingen, te realiseren. Voor de dekking van het voorziene tekort zijn we de laatste jaren uitgegaan van de middelen uit het Transitiefonds. Maar dat fonds heeft het Rijk geschrapt en gelet op het Hoofdlijnenakkoord, waarin een accentverschuiving naar meer agrarische natuur en innovatie, komen er waarschijnlijk geen nieuwe middelen voor sec natuur beschikbaar vanuit het Rijk.

De situatie is vanaf 2026 onhoudbaar.

Dit vraagt om een fundamenteel gesprek over het vervolg binnen de provincie maar ook met het Rijk gericht op het afmaken van het NNN maar in een realistisch perspectief aansluitend op de beschikbare middelen.

Daarnaast werken wij ook op dit moment aan een alternatieve korte termijn strategie. Uitgangspunt daarbij is om de pijn in ieder geval over de komende 2 jaar meer te verdelen en te kijken naar mogelijkheden binnen aanvullende budgetten van onszelf. Hierbij zal ook nadrukkelijk uw opdracht om te komen tot een meer realistische planning worden meegenomen. Wij verwachten een eerste herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren en door u te laten vaststellen.

We gaan in ieder geval wederom met het Rijk in gesprek over de nog niet beschikte middelen voor de Koplopersmaatregelen.

Daarnaast voeren we ook het gesprek over de hoogte van de zogenaamde Pact-middelen en voor de Additionele NNN. Immers, het Rijk heeft een resultaatsverplichting naar de EU voor wat betreft het behalen van de VHR-doelen en de NNN realisatie levert hierin een belangrijke bijdrage. Als provincie hebben we een inspanningsverplichting inzake de NNN. Zonder middelen kan Noord-Holland deze inspanning echter niet leveren. Dit vraagt dan ook om een fundamenteel gesprek over het vervolg binnen de provincie zelf.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door uw Staten zal het Programma Natuurnetwerk 2025 via de provinciale website beschikbaar worden gesteld. Daarbij zal worden vermeld dat ondertussen wordt gewerkt aan een herziene programmering waarbij de programmering zoals nu voor 2025 is opgenomen nog herzien kan worden.

Het PNN heeft voor derden geen directe juridische gevolgen. Tegen de vaststelling van het PNN kan dan ook geen bezwaar/beroep worden aangetekend.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 24 september 2024;

besluiten:

1. Het Programma Natuurnetwerk 2025 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
P.C. van der Meer
Beleid/NR

Telefoonnummer +31235144542
MEERP@Noord-Holland.nl

Verzenddatum
26 SEP. 2024

Kenmerk
2314622/2317581

Uw kenmerk
xx

Betreft: Programma Natuurnetwerk 2025

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over het Programma Natuurnetwerk 2025. Wij hebben op 24 september jl. besloten deze voordracht aan uw Staten te zenden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

b/z

provinciesecretaris
H. v.d. Stelt

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

1. Voordracht
2. Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Geachte leden van Provinciale Staten,

Komende maandag bespreekt u in de commissie leefomgeving het Programma Natuurnetwerk 2025 (agendapunt 7c). Dit programma bevat de financiële onderbouwing voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

De provincie financiert de aanleg van natuurgebieden uit de “spaarpot” zoals opgenomen in de Reserve Groen. Door het niet toekennen van de aangevraagde gelden uit het transitiefonds, zal deze begrotingsreserve reeds in 2026 onvoldoende middelen bevatten om het NNN op tijd af te maken. Het college kiest er voor om de nog beschikbare gelden vooral volgend jaar uit te geven, zodat reeds lopende aankopen en inrichtingsprojecten kunnen worden afgemaakt. Als gevolg hiervan zal er vanaf 2026 geen geld meer beschikbaar zijn voor een groot aantal begrotingsposten. Het college geeft aan dat er naar een oplossing wordt gezocht, waarbij het streven is om bij de eerste begrotingswijziging in 2025 een herziene programmering te presenteren.

Natuurmonumenten, het Goois Natuurreservaat en Landschap Noord-Holland maken zich uiteraard grote zorgen over het grotendeels ontbreken van begrotingsruimte voor de realisatie van het NNN na 2025, en natuurherstel in de bestaande gebieden. Onze organisaties snappen dat een nieuwe prioritering en temporisering noodzakelijk is om voortgang te blijven boeken. Wij willen hierbij vooral aandacht vragen voor twee begrotingsposten: PNH10 – SKNL Kwaliteitsverbetering, en PNH30 - Restantopgave NNN - SKNL afwaardering.

1) SKNL kwaliteitsverbetering is cruciaal voor herstel van bestaande natuur

Uit de SKNL kwaliteitsverbetering worden maatregelen gefinancierd om de natuurkwaliteit in bestaande natuurgebieden te verbeteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om herstel van de heide in het Gooi, of het verhogen van het waterpeil in weidevogelgebieden in West-Friesland. Omdat het Programma Natuur zich vrijwel geheel beperkt tot stikstofgevoelige natuur in N2000-gebieden, is dit de belangrijkste provinciale financieringsbron voor natuurherstel in de overige NNN. Het gaat om een relatief kleine begrotingspost, waarmee onze boswachters veel resultaat in het veld kunnen bereiken.

2) SKNL afwaardering maakt snellere en goedkopere realisatie van de NNN mogelijk

De SKNL afwaardering maakt de aankoop van natuurgebieden binnen het NNN door terreinbeheerders mogelijk. Indien een organisatie als Staatsbosbeheer of Goois Natuurreservaat een perceel met een andere functie dan natuur koopt binnen de NNN-begrenzing, kan deze een “afwaarderingssubsidie” aanvragen bij de provincie. De aanvrager moet hierbij altijd een gedeelte van de aankoopsom zelf betalen. Hierdoor is het voor de provincie goedkoper en sneller om het NNN te realiseren door het verlenen van deze subsidie, dan door eigen grondaankoop .

De terreinbeheerder is vaak goed op de hoogte van aankoopkansen in de directe omgeving, en kan snel reageren op een mogelijkheid tot verwerving. Indien er geen geld beschikbaar komt voor afwaardering, is het voor de terreinbeheerders voortaan vrijwel onmogelijk om een substantiële bijdrage te leveren aan de realisatie van het NNN. De eigen middelen zijn immers beperkt, en de grondprijzen hoog. De provincie dient dan zelf alle aankoopkansen te verzilveren. In de praktijk worden hierdoor minder percelen binnen het NNN aangekocht, waardoor het nog moeilijker gaat worden om de afspraken met het Rijk over de realisatie van het NNN na te komen.

3) Inzet van provinciale (ruil)gronden om het NNN te realiseren

De provincie Noord-Holland heeft ongeveer 1.800 hectare landbouwgrond in eigendom. Een aantal van deze percelen is de afgelopen jaren door de provincie zelf aangekocht als ruilgrond of strategische voorraad. Een aanzienlijk deel van de grond is echter sinds 2014 door de rijksoverheid aan de provincie overgedragen in het kader van de decentralisatie van het natuurbeleid. Deze voormalige “BBL-gronden” bevinden zich deels binnen het NNN, maar ook daarbuiten.

Wij willen voorstellen om deze provinciale landbouwgronden meer dan nu in te zetten voor de realisatie van het NNN, hetzij door deze landbouwgrond versneld te ruilen, dan wel door een gedeelte van de gronden te verkopen waardoor er geld beschikbaar komt om percelen aan te kopen binnen het NNN.

Nu er de komende jaren maar een beperkt aantal gebiedsprocessen worden uitgevoerd, is de kans kleiner dat de gronden buiten het NNN daadwerkelijk bij een ruiling worden ingezet. Er is procesgeld en ambtelijke capaciteit noodzakelijk om de gesprekken met de grondeigenaren binnen het NNN te kunnen voeren. Wij willen er voor pleiten om deze ruilingen niet alleen binnen de focusgebieden uit te voeren, maar ook in het overige NNN.

Samengevat hopen wij dat er vanaf 2026 voldoende middelen beschikbaar komen om de natuur in de bestaande natuurgebieden te herstellen (“SKNL-kwaliteitsverbetering”), en de ondersteuning door de provincie van vrijwillige aankoop van agrarische percelen binnen het NNN door terreinbeheerders voort te zetten. Naast het verkopen van provinciale landbouwgronden in bijvoorbeeld de Haarlemmermeer, kan een betere balans tussen de begrotingsposten “Restantopgave NNN SKNL afwaardering” (nul euro in 2026) en “Grondaankopen door de provincie” (8,7 miljoen in 2026) hier een bijdrage aan leveren.

met vriendelijke groet,

Bas Rüter –directeur Landschap Noord-Holland

Ninouk Vermeer – provinciaal ambassadeur Vereniging Natuurmonumenten

mede namens Stichting Goois Natuurreservaat

Beste commissieleden,

Mijn naam is Odette Oostindiën en samen met mijn partner ben ik eigenaar van een monumentale woning met enkele hectare grasland in het Westelijk Tuinbouwgebied in Haarlem. Onze gronden zijn aangewezen als NNN.

In 2021 is de procesmanager van de provincie tweemaal bij ons geweest voor een zogenaamd keukentafelgesprek. We hebben toen gesproken over de toekomst van onze percelen en een andere invulling van de gronden. Gezegd moet worden dat wij vanaf het begin niet negatief tegenover de plannen hebben gestaan om onze graslanden om te vormen naar natuur.

Maar tot onze grote verbazing kregen we in het najaar van 2022 opeens een rapport onder ogen over de toekomst van het Westelijk Tuinbouwgebied, waarbij de grondeigenaren niet betrokken zijn. Andere partijen die niet direct belanghebbenden zijn, zoals de Stichting Tuinen van Haarlem en hondenuitlaters zijn daarentegen wel gehoord en hun inbreng is wél meegenomen in het rapport. En zo stond in het rapport doodleuk opgenomen dat onze percelen openbaar toegankelijk zouden worden. Hier zijn we het niet mee eens. Ons ongenoegen en verbazing hebben we uiteraard uitgesproken toen de procesmanager in december 2022 weer bij ons langskwam. Hij gaf toen aan dat het zogenaamd om een informeel rapport zou gaan, wat geen formele waarde zou hebben. We hebben helaas alleen al vaker gemerkt dat de status van rapporten voor de provincie opeens zomaar kunnen veranderen, net hoe het uitkomt. Desalniettemin zijn we ook in 2023 nog steeds met provincie en gemeente in gesprek gebleven over de toekomstige invulling van onze gronden. We hebben in de eerste helft van 2023 de provincie gevraagd om ondersteuning bij het komen tot een inrichtingsplan. We waren immers al twee jaar in gesprek. Om verschillende redenen, zo had de programmaleider buitengebied van de gemeente Haarlem een andere baan gevonden en was er nog geen nieuwe vervanger, maar ook drukte speelde een rol, kwam een vervolggesprek pas 14 mei van dit jaar. Dus drie jaar nadat we voor het eerst de procesmanager hadden ontvangen. Tijdens dit gesprek, waar naast de procesmanager van de provincie en de nieuwe programmaleider van de gemeenten, ook een ecoloog was aangeschoven, zijn we een stuk concreter geworden met betrekking tot een nieuwe invulling van onze gronden binnen het NNN. Na dit gesprek hebben wij nog even goed gekeken en het bleek dat alles wat wij voor ogen hadden past binnen de natuurambitie N12.05 Kruiden- of faunarijke akker. Wij hebben daarom direct maar een zienswijze ingediend op het ontwerp van het natuurplan wat toen ter inzage lag en verzocht om de nu ingetekende ambitie van N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland te veranderen naar N12.05 Kruiden- of faunarijke akker. Provincie en gemeente zijn daarover uiteraard ook direct ingelicht. Het was inmiddels 21 mei 2024. Drie maanden later schiet de procesmanager onze vertegenwoordiger aan en laat hij weten dat de ecologen van de provincie toch niet zo positief tegenover de wijziging van natuurtype staan. Op onze vraag waarom dan wel niet, wordt per email gereageerd dat ´het een weinig voorkomend type natuur is dat kwalitatief laag scoort. Vanuit provinciaal perspectief heeft het de voorkeur om terughoudend te zijn met de ontwikkeling ervan binnen het NNN, omdat we de hectares liever toedelen aan locaties waar een kwalitatief hoogwaardiger type natuur kan worden ontwikkeld, bijvoorbeeld kruiden- en faunarijk grasland.´ Wij kunnen echter nergens terugvinden, ook niet op de website van B12 waar alle natuurtypen staan uitgelegd, waarom het een kwalitatief hoogwaardiger zou zijn voor het NNN dan het andere type. Maar het ging zelfs ook nog een stuk verder. Wij hadden voor ons gehele perceel verzocht om wijziging van het natuurtype, zodat al onze percelen, die volledig binnen het aangewezen NNN vallen, netjes binnen het NNN ingericht kunnen worden. Maar de procesmanager mailde, waarbij hij ons tevens verzocht de zienswijze in te trekken en ik citeer: ‘De provincie haalt bij voorkeur in overleg een beperkt deel van jullie percelen uit het

NNN om hier ruimte voor te bieden om de rest van de percelen begrensd te houden en met elkaar met een mooie kwaliteit in te richten.' De procesmanager stelt dus voor om een kleiner deel van onze percelen als NNN in te richten, maar dan wel zoals zij het wensen en niet conform onze wens. Wij hebben besloten om onze zienswijze niet in te trekken en waren dan ook erg benieuwd naar de onderbouwing in de nota van beantwoording van onze zienswijze. Vorige week is deze openbaar geworden. En tot onze grote verbazing is op onze zienswijze als antwoord opgenomen dat GS niet akkoord gaan, omdat na overleg met de procesmanager de voorlopige ambitie is om deze graslanden als grasland te behouden. Geen enkele uitleg verder dus.

U zult begrijpen dat ons enthousiasme om mee te werken aan de plannen van de provincie om onze percelen om te vormen naar natuur inmiddels behoorlijk getemperd is.

En dan nog iets over onze buurpercelen. De gronden naast ons zijn enkele jaren geleden al door de provincie verworven voor het NNN. De vorige eigenaar moest daarom zijn vee van de graslanden verwijderen. In al die jaren is er echter nog niets met deze gronden gedaan. Sterker nog, de provincie laat de gronden door een hobbyboer gebruiken voor het beweiden van zijn koeien. Deze koeien mesten vervolgens rechtstreeks in de waterput in het weiland. Ook worden op deze gronden, in eigendom van de provincie én met vergunning van de provincie én met privaatrechtelijke toestemming van de provincie, hazen, kauwen, zwarte kraaien, houtduiven, en verschillende soorten ganzen met een geweer afgeschoten. Wij hebben hier zelfs formeel bezwaar tegen moeten instellen, omdat de provincie ook vergunning had afgegeven voor onze percelen, terwijl wij hier absoluut geen toestemming voor geven! Maar de provincie heeft die toestemming wel gegeven, zoals ook bleek uit deze procedure. Dus op deze verworven natuurgronden, die na al die jaren nog steeds niet zijn ingericht, vinden hazen vooral zo tegen de kerst hun levenseinde.

Dus waar is de provincie nou helemaal mee bezig? De gronden die zij al hebben verworden, zijn nog helemaal niet ingericht als natuur en er worden zelf dieren afgeschoten op deze gronden. En de mensen die mee willen werken aan omvorming naar natuur worden tegengewerkt. Wij begrijpen hier helemaal niets meer van. ER ligt een prachtig plan " ons perspectief" dat direct ingevuld kan worden om de ambitie te halen. Laat ons en alle boeren dan maar met rust en blijf van alle prive grondeigendommen af.

Geachte commissieleden,

Als grondeigenaar en ondernemer maak ik graag gebruik van mijn inspraakrecht om mijn onbegrip en ongenoegen te uiten over de opgelegde NNN-begrenzing en het daarbij horende gebiedspr*oces,* maar ook om bij u het mooie en geschikte alternatief onder de aandacht te brengen.

Mocht u mij nog niet kennen, ik ben Rutger van der Peet, ik heb een paardenpensionstal en schapenhouderij in Vogelenzang. Het maakt samen met ca. 35 ha grasland onderdeel uit van een rijksmonument, wat al eeuwenlang in bezit en beheer is van mijn familie. Ik sta hier niet alleen namens mijn gezin, onze werknemers, onze cliënten en de zorgcliënten die bij ons een dagbesteding vinden, maar ik sta hier ook namens andere grondeigenaren in Zuid-Kennemerland. Zoals de familie Dobbe, bloembollenteler in Aerdenhout, de heer Dijkzeul, melkveehouder in Santpoort en de heer Ruigrok, melkveehouder in Vogelenzang, allen hier ook aanwezig. Daarnaast hebben we het nog over andere ondernemers en landgoedeigenaren in Zuid-Kennemerland. Ook vanuit het Westelijk Tuinbouwgebied zijn eigenaren aanwezig; zij zullen zo zelf ook inspreken (of: heeft u net horen inspreken).

Ongeveer 30 jaar geleden werden wij geconfronteerd met de EHS, wat toen volledig op basis van vrijwilligheid was. Maar de laatste jaren bevinden we ons in een zeer onzekere positie. Onzekerheid die is gecreëerd door de overheid. De afgelopen decennia hebben de overheden en diverse natuurorganisaties zich regelmatig bemoeid met onze percelen en bedrijfsvoering. Mijn familie heeft hen daarom in 2007 wederom actief benaderd en gevraagd om mee te denken over de toekomst van ons bedrijf. Vervolgens is in 2009 door provincie, gemeente en alle natuurorganisaties ingestemd met onze huidige bedrijfsvoering en is dit middels een postzegelbestemmingsplanprocedure formeel geregeld. Het was volgens hen de ideale invulling. De provincie heeft een Nb-vergunning verleend en de meest actuele omgevingsvergunning dateert van 2018. Maar dan….ruim een jaar later, in 2019, werd ons door diezelfde provincie aan de keukentafel even verteld dat onze gronden voor de NNN nodig zijn en dat als we niet vrijwillig zouden meewerken, de provincie over zou gaan tot onteigening ’immers, u weet het al 30 jaar’.

Wij hebben ons vervolgens verenigd met andere grondeigenaren om zo in gesprek te komen met de provincie. We willen allen nog meer bijdragen aan de bevordering van de biodiversiteit, maar niet onder het label NNN. We willen verduurzamen en innoveren, maar moeten daarvoor van de provincie wel ruimte krijgen. Met de ruimte die we hebben investeren we al in biodiversiteit en verduurzaming, maar de provincie houdt extra investeringen met haar plannen tegen.

Daarnaast hebben we de provincie destijds direct gevraagd of er wel voldoende financiële middelen zouden zijn. Er werd ons toen verteld dat dat goed zou komen. Nu blijkt dat de provincie toen al wist dat er onvoldoende financiële middelen waren om de plannen in de binnenduinrand te realiseren. En

zoals uit de stukken blijkt, is eind 2025 al het geld volledig op. De plannen kunnen dus niet eens gerealiseerd worden.

De provincie gaf aan in gesprek te gaan met grondeigenaren en ondernemers en met hen eerlijk en open samen te zoeken naar oplossingen. Helaas…dat alles blijkt een grote deceptie. Het is geen gelijkwaardig proces. Er wordt in de lijn van het proces door de provincie gehoord, maar er wordt niet geluisterd. Er wordt helemaal niets gedaan met onze inbreng.
We hebben regelmatig om onderbouwingen gevraagd, maar we hebben ze nooit ontvangen.
Als we kritisch zijn reageert de provincie stelselmatig met 'dat we de wetenschap in twijfel trekken', terwijl diezelfde provincie nog geen enkel onderzoeksbureau heeft gevonden die haar beweringen kan onderbouwen.
Het is ons zelfs duidelijk geworden dat er helemaal geen grondslag was om ons in de EHS te plaatsen. In het destijds door de provincie gebruikte onderzoeksrapport staat namelijk geschreven dat er onvoldoende data beschikbaar was om daar conclusies aan te verbinden. Verdere rapporten zijn er niet, zo bleek uit een Wob-verzoek dat wij hebben ingediend.

In juni 2021 hebben wij een zienswijze ingediend op de concept omgevingsverordening waarin onze percelen begrensd zijn binnen het NNN. Wij hebben in de zienswijze al aangeven dat er helemaal geen sprake is van kwelpotentie op onze percelen. Maar de beleidsmakers van de provincie bleven maar volhouden dat wij uniek zijn en absoluut in het NNN moeten in verband met de kwelpotentie die er is. Twee weken geleden is eindelijk het rapport van Tauw, het door de provincie ingeschakelde bureau, verschenen over de hydrologie binnen Zuid-Kennemerland. En wat blijkt daaruit? Juist! Geen kwelpotentie op en rond onze percelen.

Kortom, er was en is geen grondslag om ons in de NNN te plaatsen EN daarnaast was en is er geen geld, maar de provincie gaat ongehinderd door. Dit, terwijl het probleem van de provincie zo gemakkelijk kan worden opgelost:

Enerzijds kan zij zich inspannen om de provinciale doelstelling te laten verlagen naar de landelijke doelstelling, die reeds behaald is. Als de provincie in 2011 niet het braafste jongentje van de klas had willen zijn door vast te houden aan de hogere ambitie NNN dan landelijk vereist, hadden we nu niet met een probleem gezeten. Want dan was dat hogere aantal hectares immers niet in regelgeving vastgelegd.

Anderzijds kan zij zich richten op de eigenaren die welwillend zijn tegenover NNN, maar bovenal kan de provincie zich richten op alternatieve geschikte gronden die al in overheidshanden zijn.

Zo heeft de provincie in Noord-Holland voldoende landbouwgrond in bezit wat zij onder NNN kan scharen en dus direct in kan richten.

Daarnaast heeft gemeente Bloemendaal onderzoek laten verrichten naar alternatieve gronden die geschikt zijn voor het NNN. Deze zijn ook getoetst aan de vereisten voor het NNN. Begin 2023 heeft gemeente Bloemendaal, samen met ons, de provincie een ander goed alternatief aangereikt, namelijk het plan genaamd 'Ons Perspectief', u hopelijk wel bekend. De pers heeft er in ieder geval goed aandacht aan besteed. Deze alternatieve gronden zijn in (semi) overheidshanden en geschikt als NNN. Echter, de provincie heeft ons voorstel toen vrijwel direct aan de kant geschoven. De gedeputeerde gaf aan dat de aangedragen gronden inderdaad voor verbinding van het NNN zorgden en daarmee zouden voldoen aan de wettelijke vereisten, maar omdat het natuurpotentieel op onze gronden -vanwege mogelijke bijzondere kwelpotentie- beter zou zijn dan op de aangedragen gronden, wilden ze er verder inhoudelijk niet naar kijken. Op deze korte reactie vanuit de gedeputeerde, toen nog mevrouw Rommel, heeft onze vertegenwoordiger op 27 juni 2023 gereageerd, uiteraard wel met een goede argumentatie en verzocht om toch nog eens goed naar Ons Perspectief te kijken. Mevrouw Rommel heeft in juli 2023 laten weten dat de nieuwe gedeputeerde op onze brief zou reageren. Wij wachten, ondanks meerdere reminders, nog steeds op een reactie van de huidige gedeputeerde.

Zoals gezegd heeft onderzoeksbureau Tauw ondertussen voor de provincie een hydrologisch onderzoek verricht en heeft geconcludeerd dat deze bijzondere kwelpotentie niet aanwezig is, in ieder geval niet rondom onze percelen. De provincie kan nu dus aan de slag met ons alternatief. In Ons Perspectief wordt de oplossing op een presenteerblaadje aangeboden. Op deze manier kan de provincie de NNN-opgave snel en veel goedkoper realiseren, ze kan ons ontgrenzen en daarmee ons verder helpen met het verbeteren van de biodiversiteit, ons de ruimte geven om te innoveren en te verduurzamen en om het cultuurhistorisch waardevolle landschap te behouden. Dit in lijn met het huidige kabinetsbeleid.

Kort samengevat, er staan 4 G's centraal in mijn betoog, namelijk de provincie had en heeft Geen Grondslag en Geen Geld. Een goed onderzocht en onderbouwd alternatief is de gedeputeerde al op een presenteerblaadje aangeboden, dus: provincie, pak je kans.

Februari 2023

ONS PERSPECTIEF

Onderzoek met grondeigenaren binnenduinrand Vogelenzang naar alternatieven voor Natuurnetwerk Nederland in Zuid-Kennemerland.

Voorwoord

NNN alternatieven duinzoom Vogelenzang

In november 2021 heeft de gemeenteraad van Bloemendaal twee min of meer gelijkluidende moties unaniem aangenomen. Het bevat een oproep aan het provinciaal bestuur van Noord-Holland om geen gronden in de duinzoom van Vogelenzang te onteigenen ten behoeve van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook vraagt de gemeenteraad om alternatieven te zoeken elders in de provincie.

In het collegeprogramma 2022-2026 is de volgende tekst opgenomen: “We willen de landschappelijke kwaliteit en het gebruik van de binnenduinrand voor de toekomst behouden. Met participatie van gebruikers en eigenaren werken we positief mee aan eigen plannen voor het bevorderen van natuur en biodiversiteit. Deze plannen leggen we voor aan de provincie. We willen voorkomen dat door vernatting cultuurhistorische waarde wordt bedreigd”.

De gemeenteraad van Bloemendaal hecht enorm aan de diversiteit aan landschappen. Het agrarisch gebied aan de binnenduinrand van Vogelenzang wordt zeer gewaardeerd vanwege de landschappelijke en historische waarden en de grote belevingswaarde. Grondeigenaren in dit gebied zitten hier vaak al vele generaties en zijn sterk verbonden aan deze plek.

Het college van B&W heeft onderzoeksbureau U.Minds gevraagd om door gebruikers en eigenaren aangedragen alternatieve locaties in de regio te onderzoeken voor het NNN, met als doel de realisatie van het NNN niet te frustreren. De huidige bedrijfsactiviteiten in de duinzoom van Vogelenzang kunnen dan worden voortgezet zonder de bestemming ‘natuur’ op dit gebied. In dit document ziet u een aantal van deze alternatieven. Een groot deel hiervan is in eigendom van een overheidsorganisatie. Dit heeft als voordeel dat op korte termijn tegen aanzienlijk lagere kosten NNN ingericht kan worden.

Met behoud van de huidige (agrarische) bestemming willen de eigenaren de natuur naar een hoger niveau tillen, waardoor de biodiversiteit kan verbeteren. Met de voordracht van alternatieve NNN-gebieden buiten de duinzoom van Vogelenzang, kan de toekomst van dit waardevolle agrarische cultuurlandschap met zijn grote belevingswaarde behouden blijven.

Henk Wijkhuisen, wethouder gemeente Bloemendaal

De aanleiding

Zoals bekend hebben de provincies de taak om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) te realiseren.

De provincies staan voor de taak om het NNN in 2027 af te ronden. Het netwerk beslaat in de provincie Noord-Holland 56.500 hectare. Dat is zo'n 15% van het oppervlak van de provincie. Daarvan is ruim 90% inmiddels ingericht. In 2013 hadden de provincies de mogelijkheid om de opgave te verlagen.

De meeste provincies hebben dit gedaan, maar provincie Noord-Holland heeft vastgehouden aan haar oorspronkelijke ambitie. Onderzocht is of deze provinciale overbegrenzing nu alsnog teruggedraaid zou kunnen worden. Zonder deze provinciale opslag zou de NNN-opgave namelijk al behaald zijn. Helaas blijkt dit niet zo simpel, omdat de provinciale overbegrenzing inmiddels ook op Rijksniveau is vastgelegd als de te behalen doelstelling. Provincie Noord-Holland (en haar partners) werken nu aan de inrichting resterende 4.700 hectare. In Zuid-Kennemerland gaat het om 258 hectare Natuurnetwerk (PNH, 24 maart 2022).

Binnen deze 258 hectaren valt de binnenduinrand bij Vogelenzang/ Aerdenhout. Dit gebied is een cultuurhistorisch waardevol landschap met monumentale landgoederen en boerderijen.

De 'Vogelenzangse strandvlakte' is een uniek langgerekte strook graslanden met maar liefst acht Rijksmonumenten, veel monumentale bomen en een landschap dat wel 600 tot 800 jaar oud is.

De voor het NNN aangewezen gronden zijn voornamelijk particulier bezit. Het gaat om agrarische ondernemers die hier al generaties opereren en particulieren, die allemaal nauw zijn verbonden met het landschap en de gemeenschap.

Het transformeren van dit gebied naar "ingerichte NNN" is geen gemakkelijke opgave voor de provincie. Hoe het ingerichte NNN eruit moet komen te zien, is nog niet precies bekend. De onderzoeken moeten nog opgestart worden. Wel bekend is dat de gronden waarop het NNN wordt gerealiseerd, verplicht een natuurbestemming moeten krijgen en ook als zodanig moeten worden beheerd. De bedrijven in het gebied worden daardoor in hun voortbestaan bedreigd.

Hiertegen is veel weerstand. Zowel uiteraard van de grondeigenaren zelf, maar ook van de liefhebbers van het huidige landschap. De landschappen zoals ze nu zijn, met de landgoederen en de paarden en koeien in de wei, worden zeer gewaardeerd door de mensen in de omgeving en door de gemeente Bloemendaal, de gemeente waarin deze gronden liggen.

De gemeenteraad van Bloemendaal staat niet unaniem te springen om de bestemming van deze gronden om te zetten naar natuur (wat de provincie wel van de gemeenteraad kan verlangen), mede vanwege het eerder- genoemde cultuurhistorisch waardevolle landschap.

Kortom; als provincie Noord-Holland vasthoudt aan de huidige locaties waarop het NNN gerealiseerd moet worden, zal daar een lang traject aan verbonden zijn, waarbij mogelijk gebruik moet worden gemaakt van een provinciale aanwijzing en onteigeningsprocedures. Lange, kostbare procedures, met een ongewisse uitkomst voor betrokkenen. De uitkomst daarvan – wat die ook moge zijn – ligt wellicht jaren na de deadline voor het inrichten van het NNN in 2027.

Dit is voor niemand een aantrekkelijk vooruitzicht.
Een alternatief is mogelijk. Provinciale Staten hebben de bevoegdheid om het NNN te begrenzen en ontgrenzen. Deze bevoegdheid hebben zij aan Gedeputeerde Staten gedelegeerd (Delegatiebesluit Omgevingsverordening), waardoor feitelijk nu Gedeputeerde Staten deze bevoegdheid heeft. De begrenzing van het NNN kan worden gewijzigd, mits de kwaliteit en oppervlakte van het NNN niet achteruitgaan en de samenhang tussen de gebieden wordt behouden (artikel 6.55 Omgevingsverordening Noord-Holland 2022).

Gemeente Bloemendaal, ontwikkelbureau U.Minds en een groep grondeigenaren hebben gezamenlijk grondig onderzoek gedaan naar mogelijke alternatieve locaties. Uit dit onderzoek is gebleken dat er honderden hectares in de buurt liggen, die al in het bezit zijn van overheidsorganisaties, die uitermate geschikt zijn om op te nemen in het NNN.

Door deze alternatieve locaties te begrenzen en de huidige aangewezen gronden binnen Zuid-Kennemerland te ontgrenzen, gaat de kwaliteit en oppervlakte van het huidige NNN niet achteruit, wordt de samenhang tussen de reeds ingerichte gebieden vergroot én kunnen de (private) eigenaren van de huidige aangewezen NNN-gronden in Zuid-Kennemerland zich binnen de bestaande planologische en feitelijke situatie inspannen voor natuur- ontwikkeling en biodiversiteit.

Want niemand is tegen het bevorderen van natuur en biodiversiteit, maar de betrokkenen zijn wél tegen de verplichtingen die voortvloeien uit het NNN.

Dit alternatieve plan heeft dus meerwaarde ten opzichte van de huidige begrenzingen. Het biedt een mogelijkheid om op korte termijn de natuur en daarmee biodiversiteit in de regio te bevorderen én het cultuurhistorisch waardevolle landschap met monumentale landgoederen en boerderijen van de 'Vogelenzangse strandvlakte' te behouden.

Het gebied binnenduin-rand Vogelenzang.

Cultuurhistorische waarde(n)

De binnenduinrand van Vogelenzang, ook wel bekend als de ‘Vogelenzangse Strandvlakte’, is een cultuurlandschap van 600 tot 800 jaar oud en bevat meer dan acht Rijksmonumenten. Dit ‘Cultureel Erfgoed’ heeft een hoge cultuurhistorische waarde.

Cultureel erfgoed draagt bij aan een aantrekkelijke leefomgeving. Het verrijkt de samenleving, zorgt voor sociale samenhang en vertelt over het landschap, de plek en de mensen een verhaal. Hoe hebben zij zich ontwikkeld en wat is hier in het verleden gebeurd?

Cultureel erfgoed draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving die nog altijd in ontwikkeling is. Een cultuurlandschap is een landschap dat onder invloed van de mens is gevormd. In Nederland hebben we door de eeuwen heen het landschap naar onze hand gezet. Dit heeft geleid tot een ensemble van landschapselementen zoals:

- Boerderijen en woningen
- Landerijen en weilanden
- Wegen
- Sloten, beken en hagen

Om historische ensembles goed te kunnen beschermen, is het van belang dat de verschillende objecten en afwerkingen bij elkaar blijven (bron: Rijksdienst voor cultureel erfgoed, RCE).

In de binnenduinrand van Vogelenzang ligt de ‘Vogelenzangse Strandvlakte’. Dit is een eeuwenoud strandwallenlandschap en een van de laatste strandwallenlandschappen van Nederland, zelfs uniek in de wereld. Ter hoogte van Bennebroek en Vogelenzang is dit landschap nog goed waar te nemen.

De Vogelenzangse Strandvlakte is een langgerekte strook, lopend van noord naar zuid, en is ca. 5000 tot 8000 jaar voor Christus ontstaan. Door de smeltende ijskap steeg de zeespiegel en vormden zich langwerpige strandwallen.

Door het afvloeien van overtollig water vanaf de strandwallen ontstond in de lagergelegen strandvlakten een afwisselend landschap met o.a. duinen en veengebied. Dit landschap veranderde tussen de jaren 1200 en 1500 na Christus. Door turfwinning transformeerde het veen naar vruchtbare

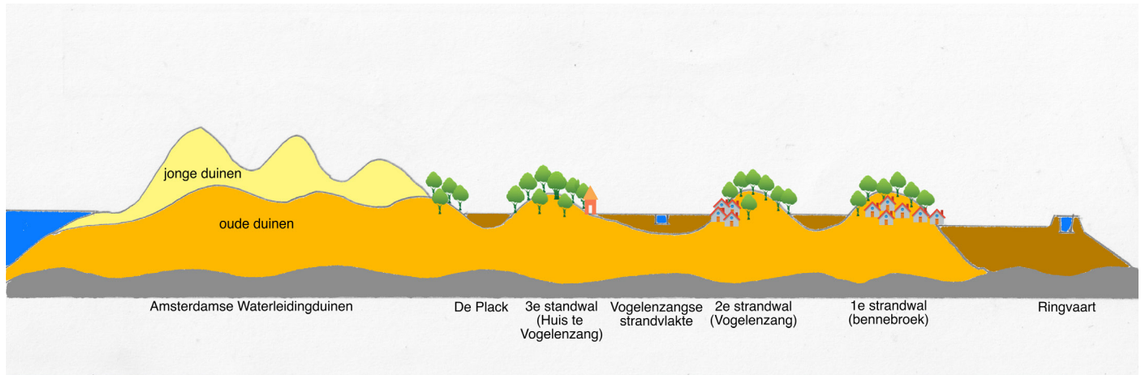

Bron: presentatie de heer M.H.B. Bunnik over de Vogelenzangse strandvlakte

graslanden. Voor het afwateren tijdens de ontginning van laagveengebieden werd er in het jaar 1400 na Chr. gestart met het graven van de Vogelenzangse Wetering. De eerste boerderijen en landgoederen in Vogelenzang dateren ook uit die tijd.

De Vogelenzangse Strandvlakte kenmerkt zich door langgerekte graslanden, omkaderd door hoog opstaande beplanting op de strandwallen, een patroon van waterlopen en boerderijen met erfbeplanting. Zij bevat meer dan acht Rijksmonumenten en een prachtig dorpsgezicht. Om deze Rijksmonumenten staan ook veel monumentale bomen van soms honderden jaren oud. Het heeft dus een hoge cultuurhistorische waarde (bron: Martin Bunnik).

In diverse provinciale en gemeentelijke rapporten en visies wordt de cultuurhistorische waarde van de Vogelenzangse Strandvlakte benadrukt. Ook in stukken van provincie Noord-Holland geeft de provincie aan dat dit cultuurlandschap dient te worden behouden.

Door de eeuwen heen zorgen grondeigenaren en pachters voor het beheer en behoud van dit unieke cultuurlandschap.

Omvorming van deze percelen naar natuur, door afgraven en vernatten, zou de cultuurhistorische waarde te niet doen en het culturele erfgoed onnodig onherstelbaar beschadigen.

VGZ

De gezichten bij...

Stal 's - Gravenweg

Stal 's-Gravenweg, een paardenpensionstal en schapenhouderij in Vogelenzang, ligt op een prachtige locatie tegen de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het maakt onderdeel uit van een eeuwenoud rijksmonumentaal ensemble met ca. 38ha grasland dat wordt begraasd door ca. 160 paarden en nabegraasd door ca. 50 schapen.

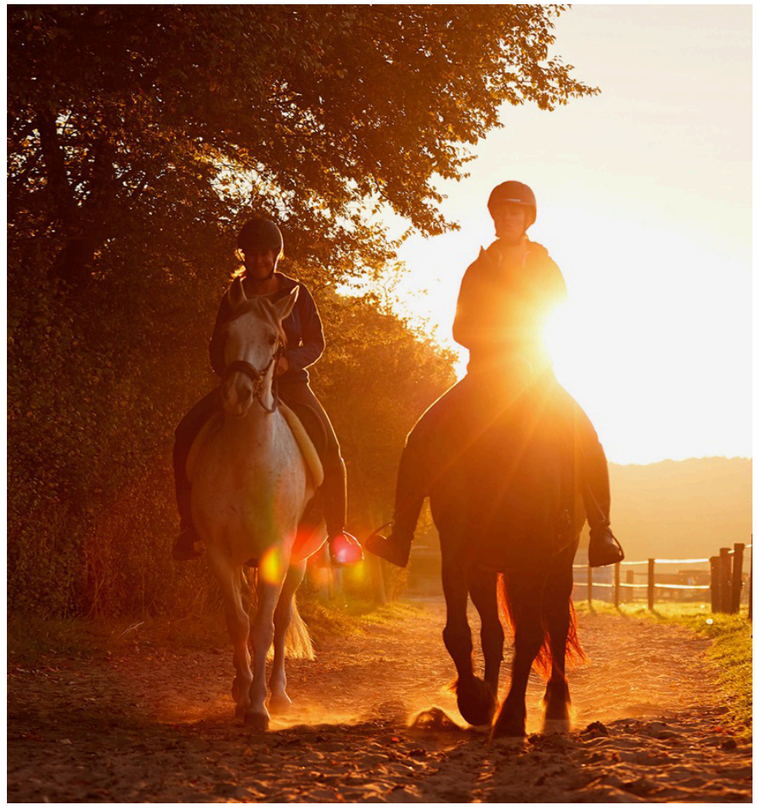

HISTORIE
De boerderij en het grasland zijn al eeuwenlang familie-eigendom van grondeigenaar en ondernemer Rutger van der Peet.

De naam ''s-Gravenweg' herinnert aan de weg, des-Graven-weg, die in het verre verleden de toegangsweg was naar het Huis te Vogelenzang, het vroegere Jachthuis van Floris V.

In de 18e eeuw kocht familie Verdegaal de boerderij en het weiland van het St. Elizabeth Gasthuis te Haarlem. In al die jaren bleef 's-Gravenweg in de familie en werd de boerderij geëxploiteerd als melkveehouderij later aangevuld met bollenteelt.

De maatschappelijke betrokkenheid van de familie met Vogelenzang was groot. Zo namen zij rond 1860 de kosten van de kerktoren en klok van Vogelenzang voor hun rekening. Vanaf ca. 1955 runden Piet en Henk Verdegaal de boerderij, maar met de jaren realiseerden de broers zich dat het voor hen steeds lastiger werd om het bedrijf te kunnen blijven beheren.

Het plan voor de aanleg van een ecologisch golfterrein werd door de provincie afgewezen, maar uiteindelijk kwam de oplossing en nam de familie Van der Peet in 1994 de boerderij over en werd het voorgezet als paardenpension.

OMGEVINGSVERGUNNING
Stal 's-Gravenweg wordt sinds 2010 geëxploiteerd door Rutger en zijn vrouw. Alle bevoegde overheidsinstanties en betrokken terreinbeheerders waren het erover eens dat de huidige vergunde bedrijfsvoering de oplossing zou zijn voor het behoud van het Rijksmonument en het open landschap en dat het een uitstekende invulling zou zijn voor de recreatieve en maatschappelijke behoefte in deze regio.

RECREATIE EN DIERENWELZIJN
De onderneming onderscheidt zich door de mooie locatie en de focus op paardengroepshuisvesting en weidegang.

Groepshuisvesting sluit aan bij de huidige richtlijnen voor dierenwelzijn en daarmee loopt het bedrijf ver voor op veel andere paardenbedrijven. Naast de locatie en groepshuisvesting is weidegang ook een aspect wat veel mensen belangrijk vinden. Paarden moeten in een ruime open weide kunnen bewegen en grazen. Met ca. 38 hectare grasland kan de onderneming aan deze vraag voldoen.

De mensen die op deze stal recreëren komen uit alle geledingen van de maatschappij en uit de wijde omgeving. De recreatiebehoefte in deze regio is enorm en zal de komende jaren alleen maar toenemen. Stal 's-Gravenweg geeft hier voor veel mensen invulling aan, maar ervaart die toenemende druk met een groeiende wachtlijst; het duurt inmiddels enkele jaren om je paard hier te kunnen huisvesten.

MAATSCHAPPELIJK BELANG
Naast een recreatieve functie heeft Stal 's-Gravenweg ook een maatschappelijke functie.

Zo vinden mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt werk binnen het bedrijf en is er dagbesteding voor volwassenen en kinderen met een verstandelijke beperking.

Ook zijn er steeds meer mensen met psychische en/of medische klachten die de stal regelmatig bezoeken om rust en afleiding te vinden.

Bovendien creëert de onderneming met ca. 160 paarden veel werkgelegenheid. Denk hierbij aan de hoefsmeden, dierenartsen, paardentandartsen, osteopaten, zadelmakers en coaches, instructeurs. die de stal dagelijks bezoeken en hun diensten aanbieden aan de klanten en bijrijders van deze stal.

CULTUREEL ERFGOED
Stal 's-Gravenweg ligt in de 'Vogelenzangse strandvlakte'. Deze unieke langgerekte strook graslanden bevat maar liefst acht Rijksmonumenten, veel monumentale bomen en een landschap dat wel 600 tot 800 jaar oud is.

De boerderij 's-Gravenweg, de bijgebouwen en oude bomen vormen een rijksmonumentaal ensemble. Het is dus van groot belang dat dit cultureel erfgoed blijft behouden en wordt beschermd.

Het bijbehorende grasland wordt door Van der Peet onderhouden en beheerd. Door zijn beheer blijft het een prachtig open landschap, wat voor de gemeente en provincie een belangrijke voorwaarde was voor vergunningverlening. Om het geheel te kunnen blijven onderhouden en behouden is de exploitatie van de paardenpension met de huidige omvang een vereiste.

De gezichten bij...

Maatschap B.P.M. en H.A.M. Ruigrok

Het is nog net geen half negen ‘s morgens. Twee agrariërs die vanmorgen om half zes zijn begonnen, kijken naar hun vee dat voor de rest van de dag het land op gaat om te grazen. De zon komt net boven de bomen vandaan, het is prachtig weer vandaag.

Wij zijn Herman (65) en Linda (27), beiden geboren en getogen op de boerderij aan de Leyweg in Vogelenzang.

En wij zijn niet de eersten. Volgens de verhalen moeten er eigendomspapieren van het bedrijf zijn van rond 1700. Al 300 jaar en wie weet hoeveel langer al, worden hier langs de duinrand koeien gemolken door boeren.

Het is nog net geen half negen ’s morgens en wij hebben er inmiddels 3 uur werk opzitten. Na het melken wordt de hele melkput grondig schoongespoten en worden alle gebruikte apparaten gereinigd.

De kalfjes moeten worden gevoerd en opgestrooid. Ook de pinken (koeien van puberleeftijd) willen eten en de schapen. De ligboxen waar de melkkoeien de hele nacht in hebben gelegen worden leeg geschrapt en opnieuw gevuld met strooisel. Aan het eind van de middag rond vijven zal dit ritueel zich herhalen. De tijd daar tussenin wordt opgevuld met het bewerken van het land, zorgen voor voorraden, onderhoud, diergezondheidszorg en heel veel administratie.

Een boerenbedrijf run je eigenlijk met de hele familie. Er is altijd werk genoeg voor een heel gezin. Maar ook door de werktijden wordt het gezinsleven beïnvloed. Melken en voeren gaan altijd door, in het weekend, met kerst en oud en nieuw maar ook met verjaardagen, feestjes en begrafenissen. Of als je ziek bent.

Van kleins af aan worden kinderen automatisch in het bedrijf betrokken want, algauw kun je helpen met het voeren van de kalveren en lammetjes. Het ‘boer zijn’ zit er dus al vroeg in en eigenlijk raak je dat je hele leven niet meer kwijt.

Ik ben Linda (27) en ik ben zo’n boerenkind. Verknocht aan de beesten en deze plek. Na mijn opleiding aan de agrarische hogeschool in Dronten heb ik ervaring opgedaan in meerdere bedrijven in binnen- en buitenland.

Nu run ik met veel plezier samen met mijn oom Herman het bedrijf en wij leren veel van elkaar. Op den duur zal ik de dagelijkse leiding overnemen en zal Herman, als boer in hart en nieren, mij hopelijk nog lang kunnen ondersteunen.

Deze bijzondere plek in de binnenduinrand waar nog rust en ruimte heerst, waar stad en land uniek in elkaar overvloeien, inspireren mij enorm om te zorgen dat dit voor de toekomst behouden blijft.

Ik vind het belangrijk dat iedereen in deze omgeving betrokken blijft bij het productieproces van ons voedsel. Er zijn verregaande plannen en er lopen al proeven voor een publieke biologische groentetuin.

Er moet ruimte blijven voor educatie op ons bedrijf. Een boerderijwinkel met streekproducten staat hoog op de wensenlijst. Nog een grote wens is het om de monumentale boerderij in stand te houden.

Onze rode koeien zijn een begrip in de wijde omgeving en zullen in de toekomst hopelijk weer een rol spelen in het begrazingsproject van Waternet in de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Bovenstaande kan alleen gerealiseerd worden indien de binnenduinrand de functie houdt zoals die nu is.

Wanneer de provincie haar plannen doorzet zullen alle agrarische bedrijven moeten verdwijnen en zullen wij nooit de kans krijgen te laten zien dat natuur en bedrijf, stedeling en boer elkaar niet uitsluiten, maar elkaar juist kunnen versterken.

De gezichten bij...

Even voorstellen, wij zijn Carl en Francis van Haaster. Eigenaren van bloembol-lenkwekerij J,C&F van Haaster. bv gevestigd te Vogelenzang

Wij telen tulpen, hyacinten en narcissen. Deze gewassen telen wij het liefst op onze percelen in Vogelenzang.

Dit zijn oude geestgronden; deze gronden zijn uniek door hun structuur en daardoor zeer geschrikt voor de bollenteelt. Dat maakt dat deze gronden van onvervangbare waarde voor ons bedrijf zijn. Betere gronden voor bollenteelt zijn er niet te vinden.

Ook onze omgeving geniet enorm van ons bollenveld.

Wij zijn dan ook zeer ontstemd dat een van onze percelen in Vogelenzang door de provincie als NNN-gebied is aangemerkt, waardoor bollenteelt onmogelijk wordt gemaakt.

Het gaat om een belangrijk perceel waar al generaties lang bollen worden geteeld en waar ook de volgende generaties graag bollen willen blijven telen.

Wij zouden dan ook graag zien dat de provincie dit gebied ontgrenst, zodat wij hier in de toekomst bollen kunnen blijven telen en dat mensen in het voorjaar kunnen blijven genieten van dit bloeiende veld.

Kwekerij J.C & F. van Haaster

Ik ben verknocht aan deze bijzondere plek in de binnenduinrand waar nog rust en ruimte heerst, waar stad en land uniek in elkaar overvloeien. Het inspireert mij enorm om te zorgen dat dit voor de toekomst behouden blijft. - Linda Ruigrok

De gezichten bij...

Th.A. Dobbe B.V.

Diversiteit is sinds de prille start van ons bedrijf (63 jaar geleden) diepgeworteld in onze bedrijfsaanpak. Zonder diversiteit zijn we niet succesvol en kunnen we ons bedrijf niet doorgeven aan toekomstige generaties. Kortom: diversiteit is voor ons duurzaamheid van het bedrijf.

Laten we het niet mooier maken dan het is: op onze bloembollen- en bloemenkwekerij is hard werken, maar ook slim gebruik maken van de natuur de norm.

Een aantal voorbeelden van onze basisregels:

- We maken gebruik van al het goede wat de natuur ons biedt, maar soms kan de natuur met plagen en ziekten ook schade veroorzaken. Daarom passen we een grote vruchtwisseling toe: één type gewas kan maar één keer per vijf jaar op het zelfde stuk grond geteeld worden om ziekten en plagen te voorkomen.
- Ons bedrijf gebruikt zo weinig mogelijk kunstmest en kiest veel liever voor dierlijke mest van boeren uit de omgeving. Dierlijke mest biedt een schat aan biodiversiteit en geeft de grond een optimale structuur.
- Ons bedrijf teelt bloembollen, zomerbloemen, knolgewassen, groenbemesters, grassen die allen grote aantrekkingskracht hebben op bijen en andere insecten. Deze biodiversiteit maakt onze gewassen sterker.
- We werken met werknemers uit vele verschillende bevolkingsgroepen en culturen: ook hier gaan we voor diversiteit.

Werknemers uit vele Europese en Afrikaanse landen, jonge scholieren en studenten die bij ons leren werken in en met de natuur en tenslotte ouderen die nog graag hun mouwen opstropen en weer veel andere mensen kunnen ontmoeten.

- Diversiteit in het landschap is voor ons essentieel. Ons bedrijf kiest plaatsen uit waar de bollen en bloemen kunnen bloeien naast veeteelt, natuur en recreatie. We willen onze gewassen juist niet in een groot cluster met andere gelijkwaardige kwekers kweken. Ziekten en plagen komen namelijk veel vaker voor bij hoge intensiteit van gelijkwaardige gewassen.

U zult begrijpen dat wij niet tegen biodiversiteit zijn. Wij zijn wel tegen eenzijdig plannen die haaks staan op onze bedrijfsvoering; en bovendien het landschappelijke karakter van onze omgeving hoogstwaarschijnlijk zullen schaden.

En dat terwijl er geen onderbouwing of garantie kan worden gegeven dat de voorgenomen plannen de beoogde biodiversiteit ten goede zal komen.

Daarnaast zijn wij van mening dat de geestgronden en hun sierteelt bijdragen aan het imago van de B.V. Nederland.

Deze overgebleven kavels in het meest zuidelijke deel van onze provincie zouden juist beschermd moeten worden zoals in de provincie Zuid-Holland.

Maar ook het beeld van de karaktervolle landerijen die de gemeente Bloemendaal rijk is en die in Vogelenzang en Aerdenhout geschiedenis is omdat het al meer dan 100 jaar op deze manier bestaat. Dit mag in onze optiek niet aangetast worden.

“

Het gaat niet enkel om ‘percelen, hectares, grenzen, gebieden’.

Het betreft gronden waar de koeien, paarden en schapen grazen en prachtige bloemen groeien.

Het gaat over mensen, ondernemers, die een leven hebben opgebouwd en soms al generaties lang in de binnendruinrand wonen.

”

Hoe nu verder, ons perspectief

Gemeente Bloemendaal, onderzoeksbureau U.Minds en een groep grondeigenaren hebben gezamenlijk onderzoek gedaan naar mogelijke alternatieve locaties om toe te voegen aan het NNN.

Uit dit onderzoek is gebleken dat er honderden hectares in de buurt van de duinzoom Vogelenzang liggen, die al in het bezit zijn van overheidsorganisaties, veelal een bestemming en functie hebben van natuur, groen en/of recreatie en zijn gelegen aan een verbindingslijn of in de nabijheid van een al ingericht NNN-gebied. Oftewel kansrijk om op te nemen in het NNN.

Door deze alternatieve locaties te begrenzen en de huidige aangewezen, maar nog niet ingerichte gronden binnen Zuid-Kennemerland te ontgrenzen, gaat de kwaliteit en oppervlakte van het NNN niet achteruit en wordt de samenhang tussen de NNN-gebieden verbeterd.

De (private) eigenaren kunnen zich vervolgens binnen de bestaande planologische en feitelijke situatie inspannen voor natuurontwikkeling en biodiversiteit.

Het onderzoek is gestart met het in kaart brengen mogelijk geschikte percelen. Vervolgens zijn uit deze selectie twaalf alternatieve locaties, veelal clusters van percelen, gekomen die op basis van de volgende criteria als uitermate kansrijk voor het NNN worden gezien:

- eigendomssituatie: als gronden in bezit zijn van een overheidsorganisatie, heeft dit als voordeel dat NNN op korte termijn ingericht kan worden en er geen verwervingskosten van toepassing zijn;

- oppervlakte van de gronden: de totale oppervlakte van het NNN mag niet achteruit gaan. In Zuid-Kennemerland dient nog 258 ha NNN te worden gerealiseerd;

- rechten van derden: middels kadastrale recherche is onderzoek gedaan naar eventuele rechten van derden. Daarnaast is zo veel mogelijk in de praktijk onderzoek gedaan naar het huidige gebruik van de percelen. Dit met het oog op de voortgang van de provinciale opgave voor het realiseren van NNN en om te voorkomen dat andere ondernemers worden gedupeerd;

- bestemming en gebruik: de huidige planologische bestemming is uitgezocht. Bij gronden die al een natuur- of groenbestemming hebben, is de realisatie van het NNN eenvoudiger. Daarnaast zal de kwaliteit van de gronden binnen een natuur- of groenbestemming, vanwege de bijpassende inrichting, in basis geschikter zijn voor het opwaarderen van de natuurwaarde. Omdat de toplagen minder bewerkt zijn dan bij landbouwgronden zal dit schelen in realisatiekosten;

- samenhang met al gerealiseerde NNN: bij iedere alternatieve locatie is gekeken naar de afstand tot al gerealiseerde NNN en naar de verbindingslijnen van het NNN.

Hierna volgt per locatie een toelichting van de situatie, aan de hand van bovengenoemde punten. Het overzicht is niet uitputtend. Indien gewenst kan inzicht worden gegeven in de overige locaties die zijn onderzocht en een nadere toelichting worden gegeven op de afweging.

Het Natuurnetwerk Nederland in de binnenduinrand van Vogelenzang in kaart: de kleuren kloppen niet overal. De grond van de grondeigenaren is rood en (deels) oranje.

Via de link https://geoapps.noord-holland.nl/ is het mogelijk om de NNN gebieden in Nederland te bekijken. Deze interactieve kaart is echter niet accuraat.

Groene gebieden zijn reeds ingerichte NNN-gebieden

Groen = NNN is gerealiseerd

Lichtgroen = NNN is ingericht en heeft nog een kwaliteitsverbetering nodig

Oranje = NNN-grond is beschikbaar, maar nog niet ingericht

Rood = Als NNN-grond aangewezen, maar niet ingericht

Groene lijn = Dit is een verbinding tussen natuurgebieden.

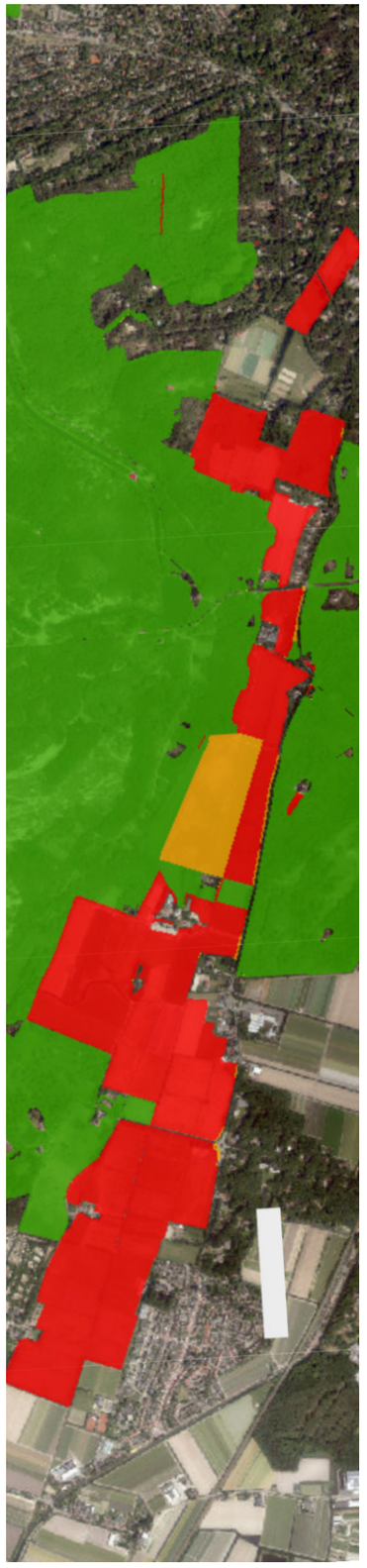

Alternatieve gronden

1 | Tussen Linnaeushof – Geitenweide Bennebroek 2,3 ha

- Gemeente Bennebroek sectie A nr. 2951
- 22.980 m²
- Eigendom gemeente Bloemendaal
- Bestemming “Groen”, functieaanduiding “Landschapswaarden”, volgens bestemmingsplan “Bennebroek 2016”, geconsolideerd (2018-06-12)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): zeer snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: nagenoeg aansluitend

In Bennebroek - tussen de tennisbanen, de Geitenwei en de Linnaeushof - ligt een stuk groen van de gemeente Bloemendaal. Het terrein is aangegeven op onderstaande kaart en ligt tussen de Bennebroekerlaan, Binnenweg en Van Verschuer Brantslaan.

Het perceel bevat gras, water en verschillende bomen. Er lopen wandel- en fietspaden doorheen. Het is openbaar toegankelijk en wordt gebruikt als wandelplek. Het perceel is 2,3 hectare groot. Daar waar de Geitenwei wordt gebruikt voor evenementen (koningsdag, schaatsbaan e.d.), is dat voor dit perceel niet aan de orde.

De locatie is zeer geschikt om in te richten als NNN. De locatie heeft de bestemming ‘groen’ en is daarmee bestemd voor parken, plantsoenen en groenvoorzieningen en fiets-, voet- en ruiterpaden. Daarnaast heeft het perceel in het bestemmingsplan, Bennebroek 2016, de aanduiding ‘landschapswaarden’ gekregen, wat inhoudt dat de gronden tevens bestemd zijn voor het behoud, herstel en ontwikkeling van landschapswaarden.

Het bestemmingsplan kent ook natuurbestemmingen, waar ook fiets-, voet- en ruiterpaden onder vallen. Een bestemmingswijziging van groen naar natuur brengt voor zover nu is te overzien geen feitelijke wijziging met zich mee. Uiteraard zou de natuur op het perceel wel verder ontwikkeld kunnen worden.

Ligging ten opzichte NNN

Vigerend bestemmingsplan

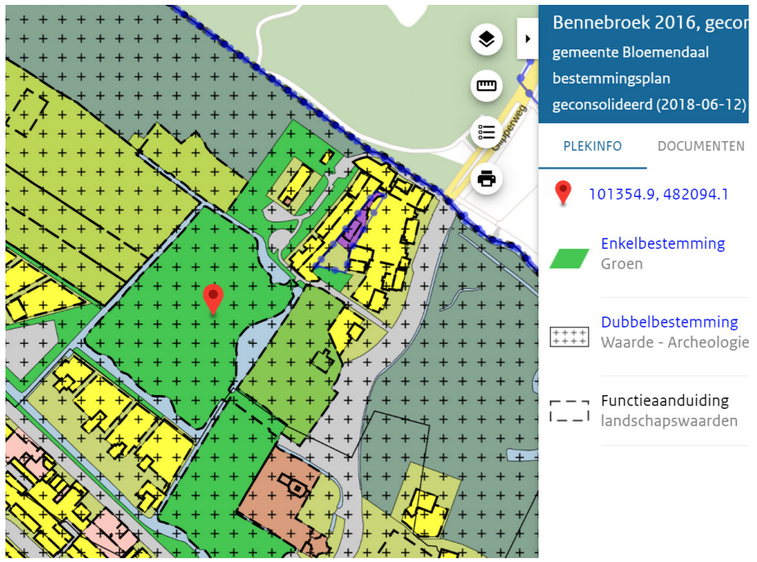

Gelet op het bestaande gebruik, zullen naar verwachting geen ingrijpende maatregelen nodig zijn voor de volledige doorontwikkeling. Het perceel is in eigendom van een overheidsorganisatie. Er zijn geen rechten van derden, zoals huurders of pachters.

Zowel op het aspect kosten als op tijd, lijkt het NNN op dit perceel dus snel en relatief makkelijk gerealiseerd te kunnen worden. De omgevingsfactoren zijn naar verwachting goed.
Voor wat betreft de samenhang met het al gerealiseerde NNN, scoort dit perceel ook goed. Zowel ten noorden als ten oosten liggen gebieden die al gerealiseerd zijn als NNN. Dit perceel is nagenoeg aansluitend gelegen.

2 | Fazantenlaan

3,8 ha

- Heemstede sectie C, nr. 3738
- 38.935 m²
- Eigendom van gemeente Heemstede
- Bestemming: Natuur-1, volgens bestemmingsplan “Landgoederen en groene gebieden, eerste herziening” (vastgesteld 2017-06-29)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): zeer lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): zeer snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt aan verbindingslijn van het NNN (de Ringvaart)

Tussen de Fazantenlaan en de Ringvaart ligt in Heemstede een natuurgebied van een kleine 4 ha. Het is in eigendom van de gemeente Heemstede. Het is vrij ruige natuur, grotendeels omringd door water en is beperkt toegankelijk. Op de locatie staat onder andere een ooievaarsnest. Een foto hiervan ziet u hiernaast..

Het perceel heeft al een natuurbestemming en is volgens de planregels bestemd voor het behoud, herstel en/of de ontwikkeling van de natuurlijke en de landschappelijke waarden, waaronder mede begrepen de leefgebieden van dieren en planten.

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Planologisch heeft het al de juiste bestemming. Het is in overheidshanden en niet in gebruik bij derden. Het ligt direct aan de verbindingslijn van de natuurgebieden in het NNN.

Fazantenlaan - Heemstede, 25 juli 2022

Vigerend bestemmingsplan

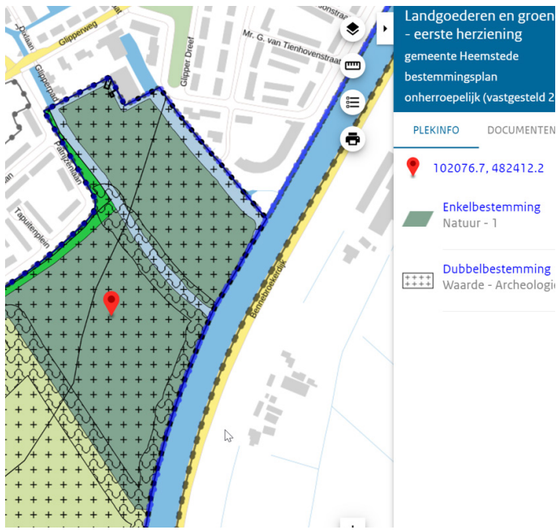

Ligging ten opzichte NNN

3 Ringvaartlaan Heemstede

3,8 ha

- Heemstede sectie C. nr. 4085
- 45.674 m²
- Eigendom van gemeente Heemstede
- Bestemming: Natuur-1, specifieke vorm van agrarisch medegebruik, volgens bestemmingsplan “Landgoederen en groene gebieden, eerste herziening” (vastgesteld 2017-06-29)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt aan verbindingslijn van het NNN (de Ringvaart)

In de oksel van de Cruquiusweg en de Ringvaart ligt een weide van ruim 4,5 hectare in eigendom van de gemeente Heemstede. Het is omzoomd door watergangen.

Een deel is vrij ruig en een deel werd tot voor kort gemaaid/ begraasd. Het perceel heeft een natuurbestemming en is volgens de planregels bestemd voor het behoud, herstel en/of de ontwikkeling van de natuurlijke en de landschappelijke waarden, waaronder mede begrepen de leefgebieden van dieren en planten.

Het perceel heeft nog een functieaanduiding ‘agrarisch medegebruik’, maar naar onze informatie is het agrarisch medegebruik (bestaande uit het maaien van het gras) inmiddels beëindigd.

Ligging ten opzichte NNN

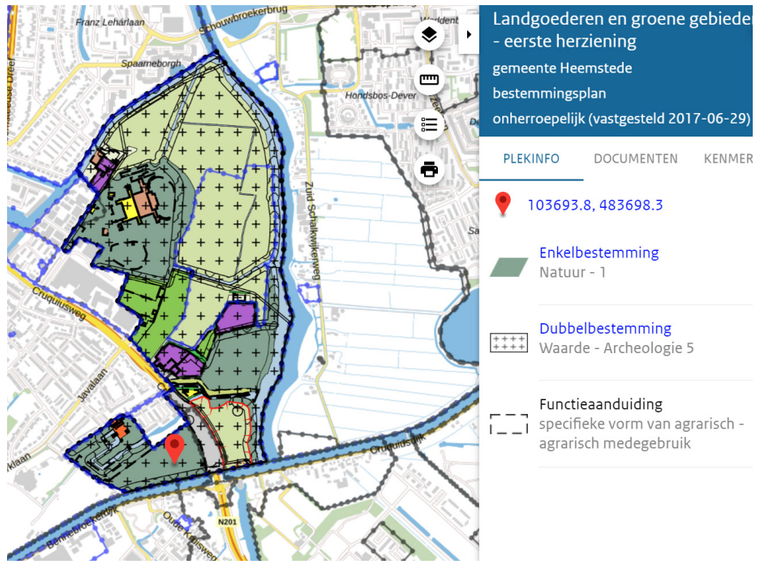

Vigerend bestemmingsplan

Dit weiland is begin 2001 door de gemeente aangekocht, naar verluidt specifiek voor natuurontwikkeling. De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Planologisch heeft het al de juiste bestemming.

Het is in overheidshanden en het ligt in de gehele lengte direct aan de verbindingslijn van de natuurgebieden in het NNN (aan de Ringvaart).

4 | Nieuwe Bennebroekerweg, Park 21 Noordwest Hoofddorp 50 ha.

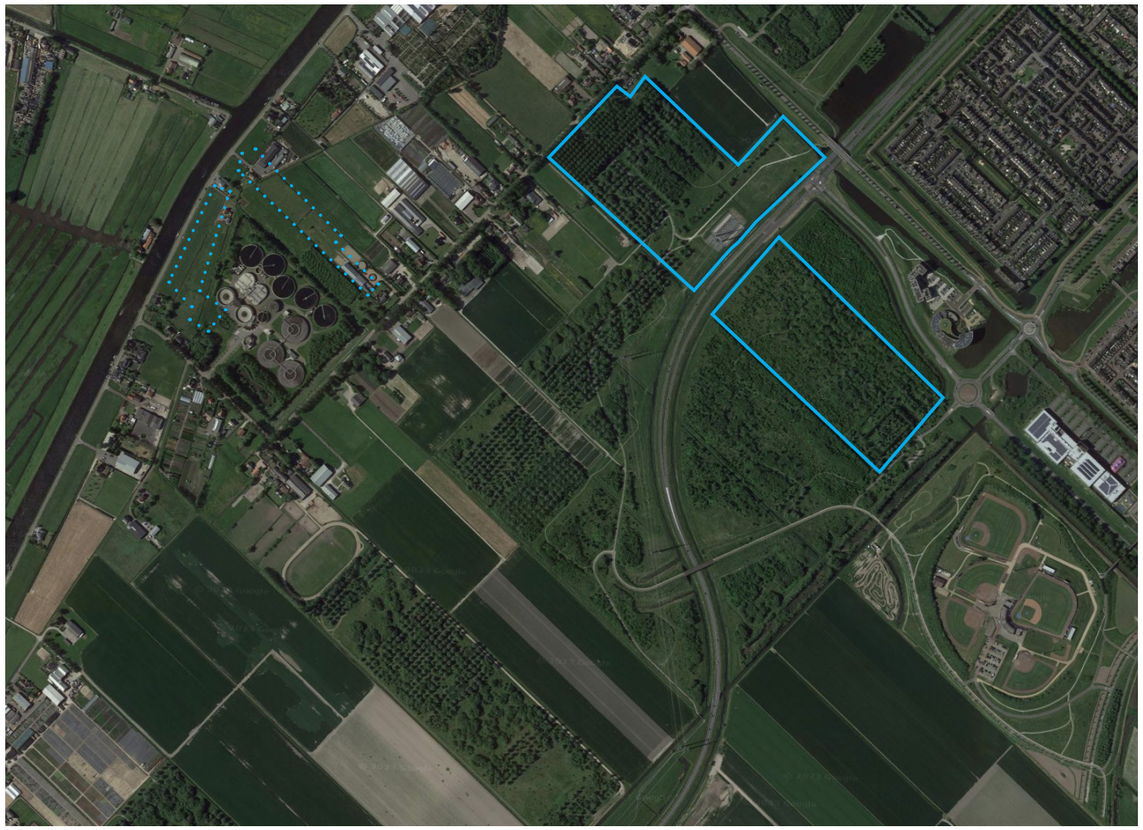

- Gemeente Haarlemmermeer, sectie AE, nr. 2542, 3418, 3794 en 4184
- Gezamenlijke grootte 249.627 m²
- Eigendom Provincie Noord Holland
- Het cluster is onderdeel van bestemmingsplan ‘Park 21’, voorontwerp (2021-06-10) en “Buitengebied Midden”, onherroepelijk (vastgesteld 2013-07-04)
- Grotendeels enkelbestemming “Natuur”, deel enkelbestemming “Recreatie”
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: aansluitend aan al ingerichte NNN

Ten westen van de Nieuwe Bennebroekerweg (Ring Hoofddorp Zuid) ligt een deel van het (in ontwikkeling zijnde) Park 21.

Het zuidelijke deel van Park 21 is ingericht voor recreatie en sport en bevat bijvoorbeeld een klimpark, een paardencentrum en honkbalvelden. Het noordelijke deel – waar we het hier over hebben – ligt aan weerszijden van de Drie Merenweg en is een natuurgebied.

Het bestaat met name uit bomen, struikgewas en gras. Er lopen (wandel- en fiets)paden doorheen en er is een klein parkeerterrein voor recreanten. Park 21 Noordwest is ongeveer 25 hectare groot en omvat vier kadastrale percelen, allen in eigendom van de Provincie Noord-Holland.

De bestemming is grotendeels natuur en voor een deel recreatie.

Het is onderdeel van het Strategisch Groenproject Haarlemmermeer West e.o. Dat is een 1.600 hectare aaneengesloten gebied aan de westzijde van de Haarlemmermeerpolder nabij de ringvaart (met enige kleine aangrenzende gebieden aan de overliggende westzijde). Het is één van de door het rijk aangewezen te ontwikkelen grootschalige groengebieden in de randstad. De provincie Noord-Holland is door het rijk verantwoordelijk gesteld voor het tot ontwikkeling brengen van dit project.

In het startpakket met nationale ruimtelijke opgaven naar provincies heeft het Rijk voor de provincie Noord-Holland onder andere opgenomen (in de bijlage ‘aandachtspunten per provincie’) dat in Noord-Holland het van belang is om ruimte te maken voor natuur en recreatie. Een van de doelen van de provincie Noord-Holland is het spreiden van de recreatiedruk.

De gemeenteraad van gemeente Haarlemmermeer vindt dit, mede gezien de toename aan woningen binnen de gemeente, ook zeer van belang voor haar inwoners. Zodat er voldoende ruimte is voor rust en ontspanning. Op gemeenteniveau is men al druk doende met de ontwikkeling van Park 21, dat perfect aansluit op de doelstellingen van de provincie.

Ligging ten opzichte NNN

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Het is feitelijk al ingericht als natuur en planologisch heeft het grootste gedeelte al een natuurbestemming. Het is al in eigendom bij de provincie zelf en openbaar toegankelijk. Park21 ligt aan de verbindingslijn van de natuurgebieden in het NNN.

Het sluit bovendien aan op het NNN-gebied Haarlemmermeer (Z13). De oppervlakte van het NNN van Haarlemmermeer is 225 hectare, verdeeld over een tweetal clusters van bospercelen en -stroken.

De twee clusters liggen ongeveer 2 kilometer uit elkaar met daartussen akkerbouw. De samenhang binnen het NNN van Haarlemmermeer bestaat uit een verbinding tussen de clusters via de IJtocht met een smalle strook met opslag (natuurverbinding ZNV1).

Deze verbinding loopt door tot het Haarlemmermeerse Bos en de Groene Weelde (Z12) in het noorden. Hiermee vormt het NNN-gebied een kleinschalig netwerk van parkachtige bospercelen binnen de Haarlemmermeerpolder.

Binnen de clusters is de onderlinge afstand tussen de percelen niet meer dan 250 meter en de percelen zijn tussen de 10 en 40 ha groot.

Vigerende bestemmingsplannen

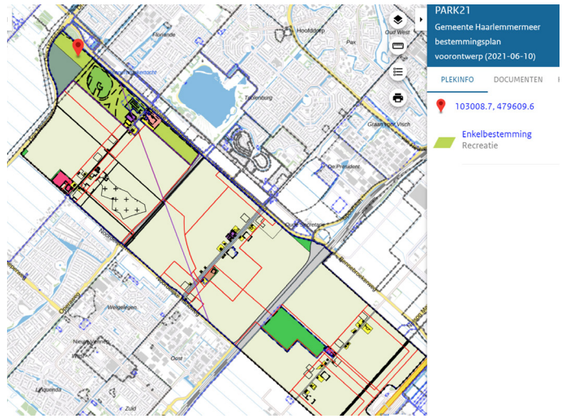

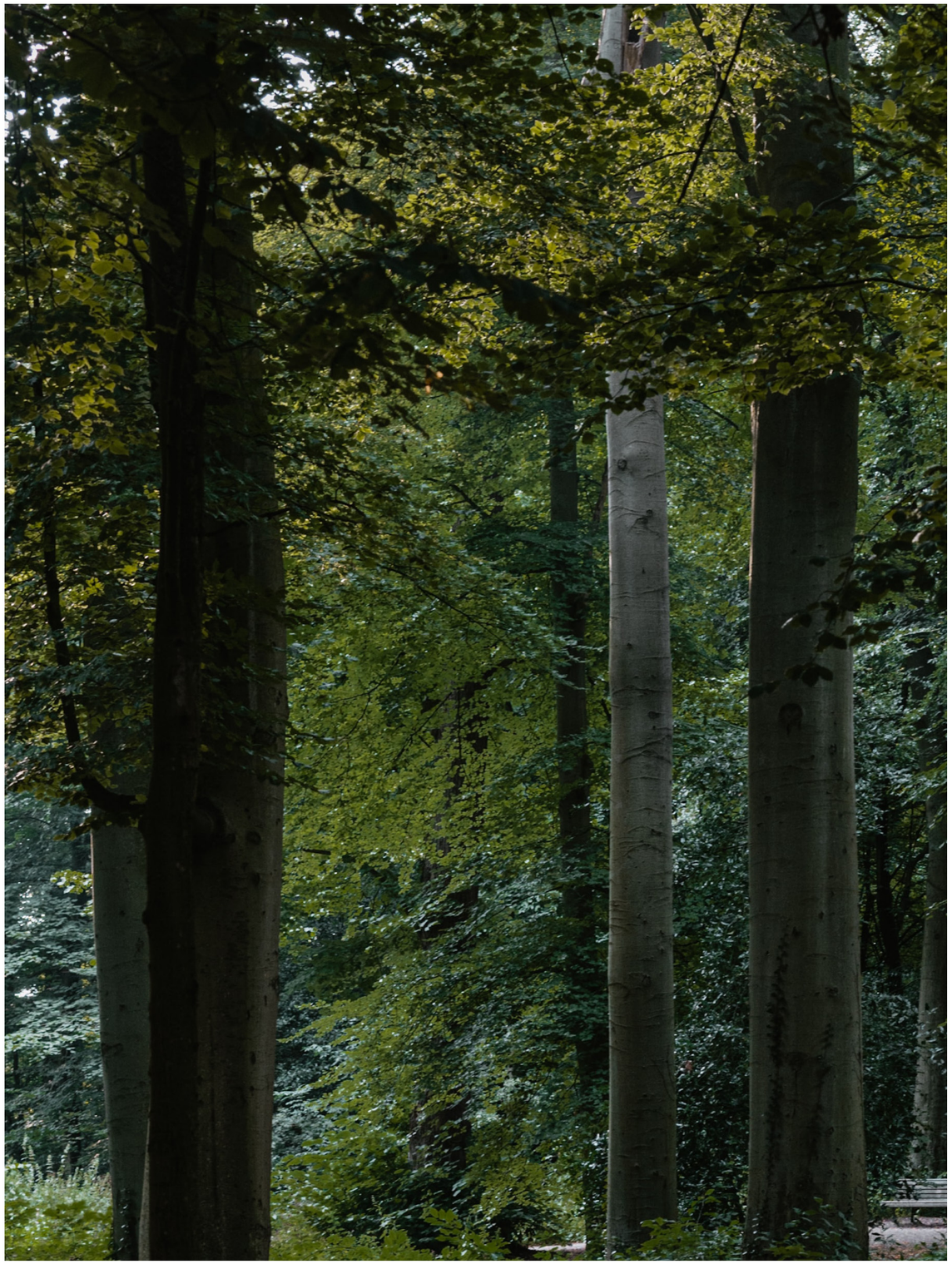

5 | Park Zwaanshoek, Spieringweg Hanepoel 31 ha.

- Gemeente Haarlemmermeer, sectie AD, nr. 11064, 11065, 13042, 11069, 11079
- 311.756 m²
- Eigendom van het Recreatieschap Spaarnwoude en een klein deel (1,5 ha, perceel 11079) van de gemeente Haarlemmermeer
- De bestemming is “recreatieve doeleinden” en “water”, conform bestemmingsplan Zwaanshoek Noord en Boseilanden, onherroepelijk (2008-07-16)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt aan groene verbindingslijn en ten oosten van reeds ingerichte NNN en is specifiek aangekocht ter uitvoering van het Beleidskader groen grondbeleid.

Ten noordoosten van Zwaanshoek – tussen de Hanepoel en Spieringweg ligt een natuur/ recreatiegebied in eigendom van het recreatieschap Spaarnwoude, “Park Zwaanshoek”. Recreatieschap Spaarnwoude is een bij gemeenschappelijke regeling ingesteld recreatieschap waaraan de provincie Noord-Holland en de gemeenten Haarlem, Amsterdam, Velsen en Haarlemmermeer deelnemen.

In oktober 2014 heeft de provincie Noord-Holland deze gronden aangekocht van het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). De kerntaak van het BBL was het opkopen van (agrarische) gronden voor de realisatie van overheidsdoelen in het landelijk gebied. Voorjaar 2015 heeft de provincie Noord-Holland deze gronden doorverkocht aan het Recreatieschap Noord-Holland, ter uitvoering van het Beleidskader groen grondbeleid. Overeengekomen is dat de gebieden worden ingericht en beheerd als Openbaar Recreatiegebied.

Het gebied is de schakel tussen de landgoedbossen van de Binnenduinrand en de bosgebieden in de Haarlemmermeer. Het gebied is 31 hectare groot en ligt tussen de Ringvaart en de Spieringweg. In het gebied zijn wandel-, fiets en ruiterpaden aangelegd voor recreatie. Het gebied bestaat uit weide, bos en water. De weilanden worden begraasd door schapen. De bestemming is “recreatieve doeleinden” en “water”.

Uitsnede bestemmingsplan

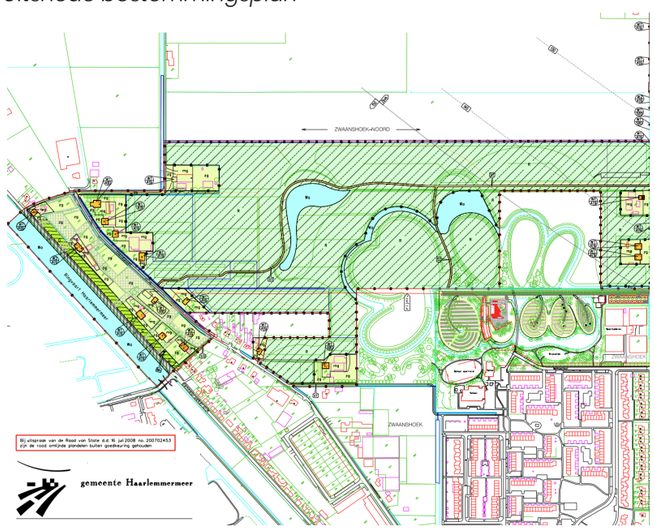

Ligging ten opzichte NNN

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. De gronden zijn specifiek aangekocht ter uitvoering van het Beleidskader groen grondbeleid, als openbaar recreatiegebied. Het is reeds in overheidshanden (Recreatieschap Noord-Holland, waarvan de provincie aandeelhouder en medeopdrachtgever is). Het gebied is openbaar toegankelijk.

Het ligt aan de verbindingslijn van de natuur-gebieden in het NNN en vormt de schakel tussen de landgoedbossen van de Binnenduinrand en de bosgebieden in de Haarlemmermeer. Het gebied sluit bijna aan op al gerealiseerd NNN in het noordwesten. Daarbij behoren deze gronden tot het “strategisch Groenproject Haarlemmermeer” en wordt gerekend tot de regionale ecologische verbindingszone.

Het strategisch Groenproject Haarlemmermeer is een 1.600 hectare aaneengesloten gebied aan de westzijde van de Haarlemmermeerpolder nabij de Ringvaart (met enige kleine aangrenzende gebieden aan de overliggende westzijde). Het is één van de door het rijk aangewezen te ontwikkelen grootschalige groengebieden in de randstad. De provincie Noord-Holland is door het rijk verantwoordelijk gesteld voor het tot ontwikkeling brengen van dit project.

6 | Boseilanden - N205 Spaarnwoude Park Zwaanshoek 50 ha.

- 73,5 ha.
- Eigendom van het Staatsbosbeheer (in erfpacht uitgegeven aan Recreatieschap Spaarnwoude) en Gemeente Haarlemmermeer
- De bestemming is “recreatieve doeleinden” en “water”, conform bestemmingsplan Zwaanshoek Noord en Boseilanden, onherroepelijk (2008-07-16)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt aan groene verbindingslijn en ten oosten van reeds ingerichte NNN

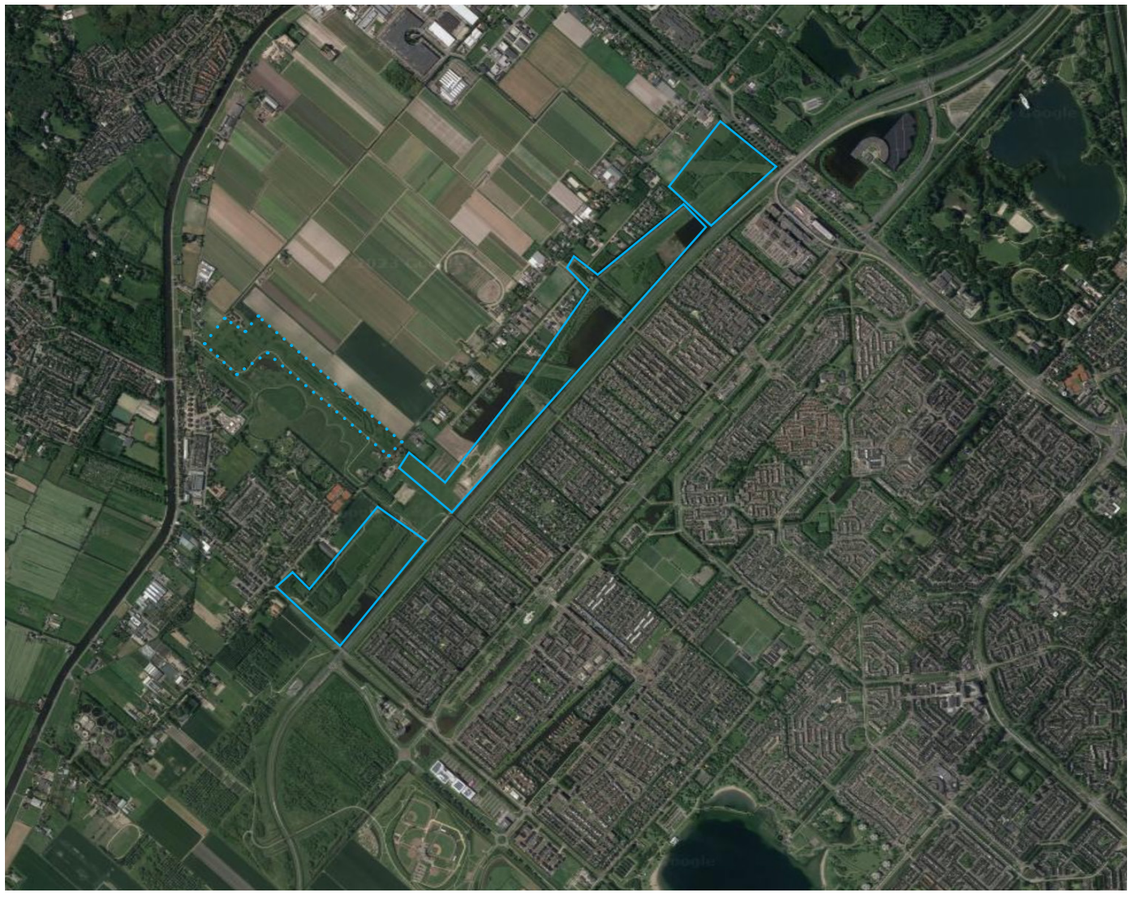

De Boseilanden liggen tussen de Spieringweg en de Drie Merenweg in Zwaanshoek.

Het gebied is grotendeels groen en water. Aan de noordwestzijde - aan de Spieringweg en Larense Laan - is/ wordt kleinschalige woningbouw / villa-bouw gerealiseerd.

Deze gronden waren eerst in handen van het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). De kerntaak van het BBL was het opkopen van (agrarische) gronden voor de realisatie van overheidsdoelen in het landelijk gebied.

In december 2008 heeft het BBL deze gronden verkocht aan Staatsbosbeheer, waarbij notarieel vastgelegd is dat de gronden in erfpacht worden uitgeven aan het Recreatieschap Spaarnwoude voor een duur van zestig jaar.

Ligging ten opzichte NNN

Nummers		*m2*			
AD	2174	15.920		Terrein (akkerbouw)	Staatsbosbeheer
AD	4101	33.991	Haarlemmermeer AD 2172, 2173	Terrein (akkerbouw)	Staatsbosbeheer
AD	9216	12.589	Haarlemmermeer AD 4962	Terrein (akkerbouw)	Gemeente Haarlemmermeer
AD	10048	19.885			Recreatieschap Spaarnwoude
AD	10659	46.931	Haarlemmermeer AD 8836, 9172	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	10662	170.030	Haarlemmermeer AD 9192, 10509	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	10666	19.593	Haarlemmermeer AD 9189	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	10668	22.185	Haarlemmermeer AD 9210	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	10669	50.135	Haarlemmermeer AD 9204	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	10673	54.160	Haarlemmermeer AD 9201	recreatie- sport	Staatsbosbeheer
AD	13501	46.304	Haarlemmermeer AD 13248	Voorlopig grens en grootte	Gemeente Haarlemmermeer
AD	10962	9.015	Haarlemmermeer AD 10787	Terrein (akkerbouw)	Staatsbosbeheer
		500.738			

Het totale plan gebied waar deze percelen onderdeel van zijn heeft een omvang van ongeveer 154 hectare en is onderdeel van het Strategisch Groenproject Haarlemmermeer. Dit betreft een 1.600 hectare groot aaneengesloten gebied aan de westzijde van de Haarlemmermeerpolder nabij de Ringvaart met aangewezen te ontwikkelen grootschalige groengebieden in de Randstad. De provincie Noord-Holland is door het rijk verantwoordelijk gesteld voor het tot ontwikkeling brengen van het Strategisch Groenproject Haarlemmer meer.

Het plangebied had een overwegend agrarische functie. Deze heeft plaats gemaakt voor de functies recreatie, regionale ecologische verbinding, begraafplaats en wonen.

Daar waar geen woningbouw is of wordt gerealiseerd is plaats voor natuur, water en parken. Het gebied is openbaar toegankelijk voor recreatie. De planontwikkeling voor Zwaanshoek Noord en Boseilanden is nu in een vergevorderd stadium. Dit houdt in dat de overwegend agrarische functie van het plangebied plaats zal maken voor de functies recreatie, regionale ecologische verbinding en wonen.

Wat volgens ons zeer geschikt is om als NNN aan te wijzen is een stuk van 13 kadastrale percelen met een totale omvang van ruim 73 ha. in eigendom bij Staatsbosbeheer, het Recreatieschap Spaarnwoude en de Gemeente Haarlemmermeer. De bestemming is recreatieve doeleinden en water.

6 | Boseilanden - N205 Spaarnwoude Park Zwaanshoek 50 ha.

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Het is al in overheidshanden en het is al openbare ruimte. Het ligt aan de verbindingslijn van de natuurgebieden in het NNN en de gebieden ten noordoosten alsmede die ten zuidwesten zijn al opgenomen in het NNN.

Het behoort tot het “strategisch Groenproject Haarlemmermeer” en wordt gerekend tot de regionale ecologische verbindingszone.

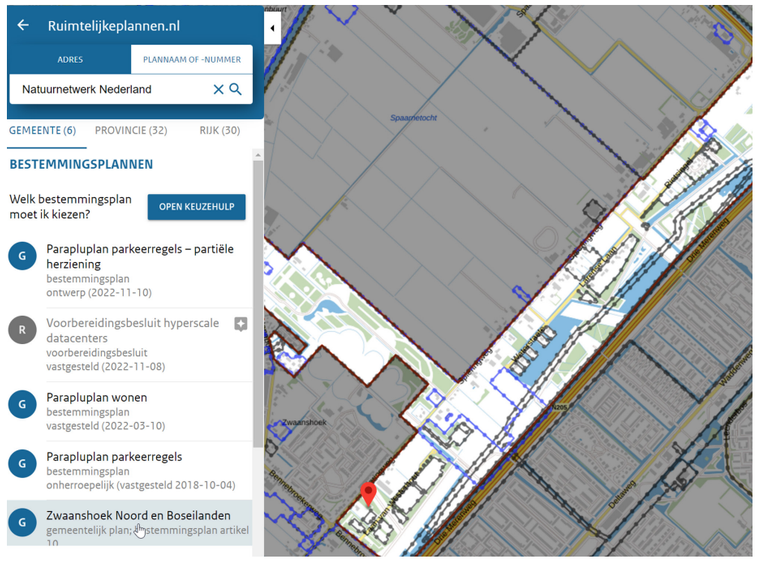

Uitsnede uit het bestemmingsplan

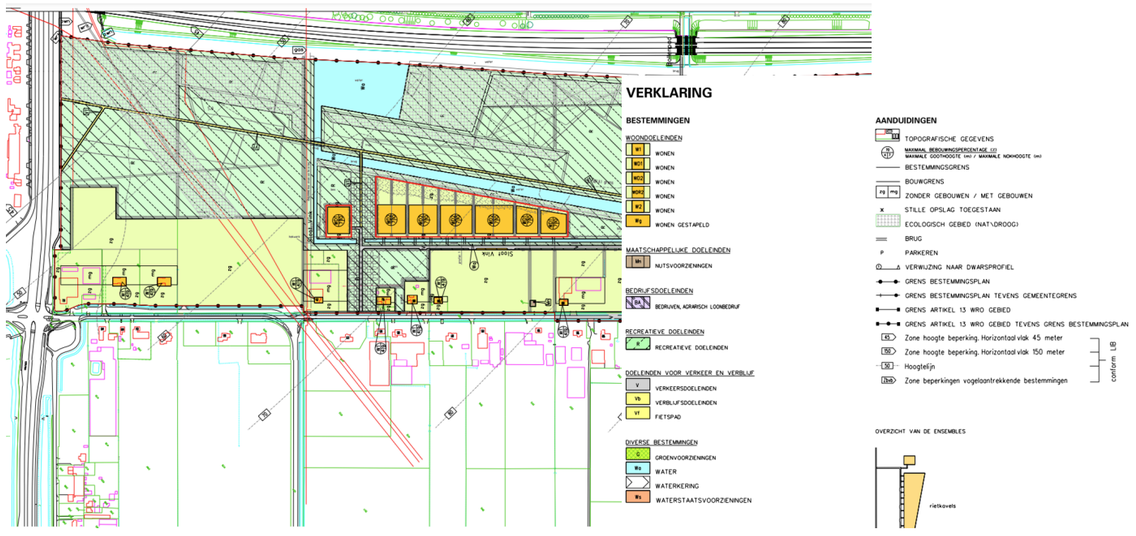

Boseilanden. onbekend

Boseilanden, Karres en Brands

7 | Nabij Waterzuivering Zwaanshoek 3,1 ha.

- Haarlemmermeer sectie AE, nummers 182, 183, 481
- 31.230 m²
- Eigendom: Hoogheemraadschap van Rijnland (overheidsorganisatie)
- Bestemming “Groen” conform bestemmingsplan “Zwaanshoek”, vastgesteld (2013-07-04)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel, onder voorbehoud dat er geen overeenkomst is aangegaan met een andere partij.
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt aan de verbindingslijn (Ringvaart) van natuurgebieden en ligt ten noordwesten van al ingericht NNN-gebied.

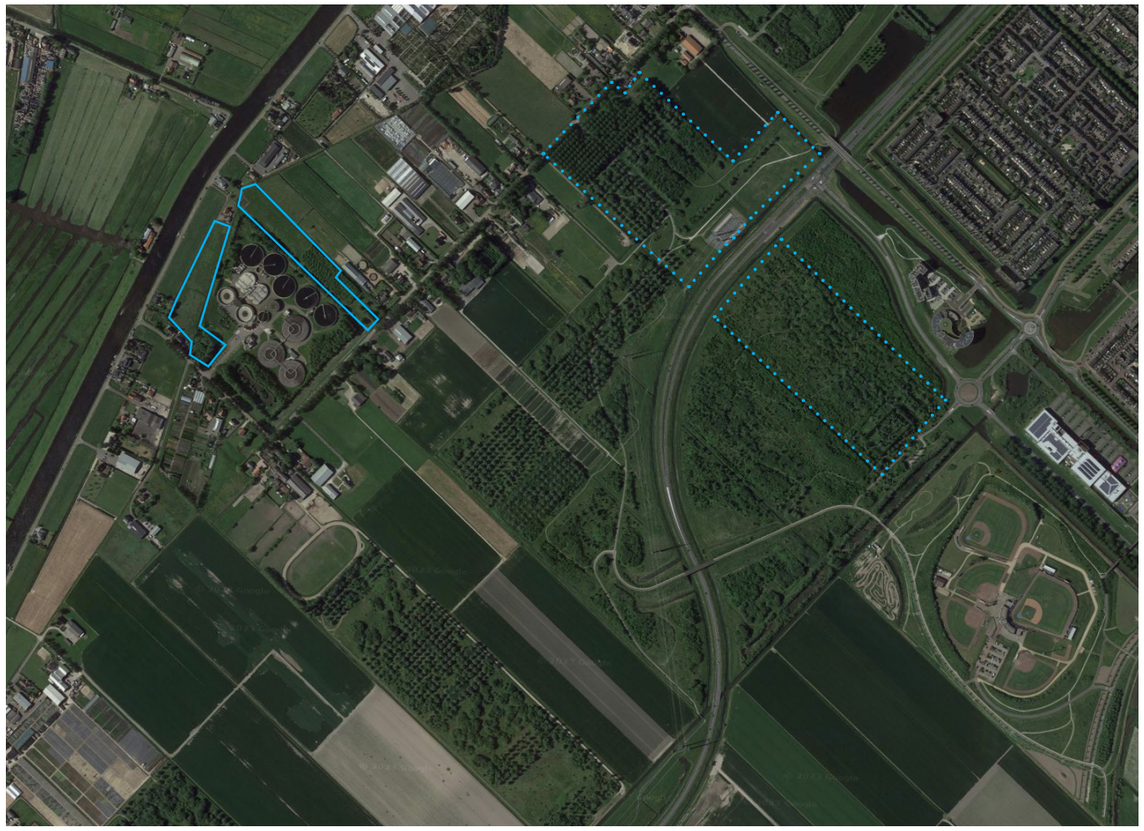

Ligging ten opzichte NNN

Tussen Park 21 en de Ringvaart, ligt aan de Hillegommerdijk / Spieringweg een afvalwaterzuiveringsinstallatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland, de AWZI Zwaanshoek.

De gronden er omheen zijn graslanden en zijn eveneens in eigendom bij het waterschap. Inmiddels zijn ook meerdere bomen aangeplant op het perceel die al enkele meters hoog zijn. Het gaat om 3 kadastrale percelen met een totaal oppervlak van ruim 3 hectare.

Het is ons (nog) niet bekend of de gronden door het Hoogheem-raadschap in gebruik zijn gegeven aan een derde. Voor de snelheid van realisatie van het NNN is dit wel van belang.

De bestemming is in ieder geval Groen en daarmee bestemd voor groenvoorzieningen en daaraan ondergeschikt o.a. water en waterhuishoudkundige voorzieningen. Het is al in over-heidshanden.

Het ligt aan de verbindingslijn (de Ringvaart) van de natuur-gebieden in het NNN en vlakbij al gerealiseerde NNN in Noord-Holland. Daarnaast is het ook dichtbij gerealiseerde NNN-gebieden in Zuid-Holland gelegen (Vosse- en Weerlanerpolder).

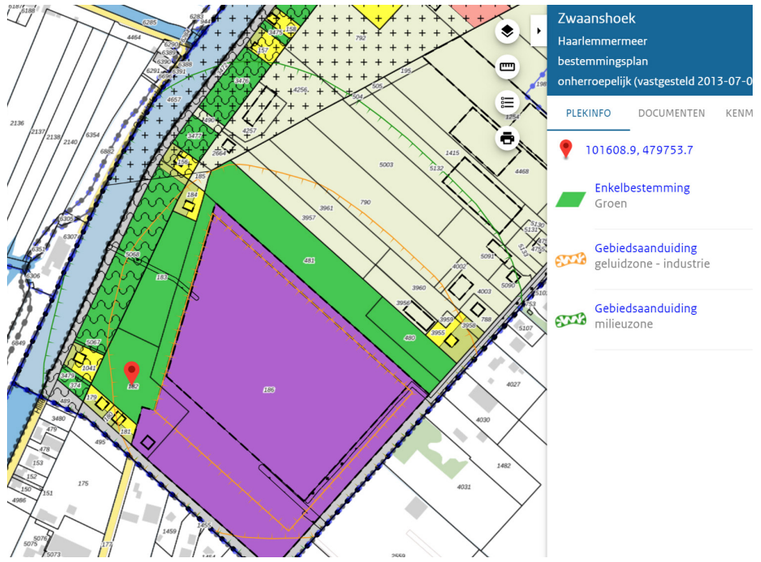

8 Pad om de Noord, Buitenschot Land Art Park Hoofddorp 77,2 ha.

- 12 kadastrale percelen in eigendom bij Recreatieschap Spaarnwoude, Staatsbosbeheer, Gemeente Haarlemmermeer en Hoogheemraadschap Rijnland - zie tabel.
- 772.354 m²
- Bestemming “Recreatie” conform het bestemmingsplan “Haarlemmermeer Noordwest Groengebieden 2010” (2011-12-21) en bestemming “Recreatie” en enkele delen “Agrarisch” conform het bestemmingsplan “Buitengebied Noord” (vastgesteld 2013-07-04)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN:direct gelegen aan de verbindingslijn (Geniedijk) tussen natuurgebieden en aansluitend op al gerealiseerde NNN (Haarlemmermeerse bos).

Beeld: Paul de Kort

Ten noordoosten van de ring Hoofddorp Noord (N201) liggen diverse gronden, in eigendom van verschillende overheidsorganisaties.

Een deel is weiland, een deel wat ruigere natuur. Er zijn enkele waterlopen. Een groot deel behoort tot het zogenaamde “Buitenschot Land Art Park”. Het is bekend om de ‘ribbels’ in het landschap die overlast van het grondgeluid van vliegtuigen zouden moeten reduceren voor de nabijgelegen woonwijken.

Het bestaat uit 12 kadastrale percelen met een totale omvang van ruim 77 hectare. Het is in eigendom van het Recreatieschap Spaarnwoude, Staatsbosbeheer, gemeente Haarlemmermeer en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Het is in gebruik als openbaar wandelgebied en wordt ook gebruikt door diverse sporters (hardlopers en bootcampers). Hoewel een gedeelte van de gronden de bestemming ‘agrarisch’ heeft, worden deze niet meer als zodanig gebruikt.

De locatie is voor een groot deel geschikt om toe te voegen aan het NNN. Het is al grotendeels natuur en valt nog verder te ontwikkelen.

De bestemming is recreatie en sommige percelen nog planologisch agrarisch, maar feitelijk niet meer. Het is al in overheidshanden en openbaar toegankelijk. Het ligt direct aan de verbindingslijn van de natuurgebieden in het en sluit aan op al gerealiseerde NNN (het Haarlemmermeerse bos).

Ligging ten opzichte NNN

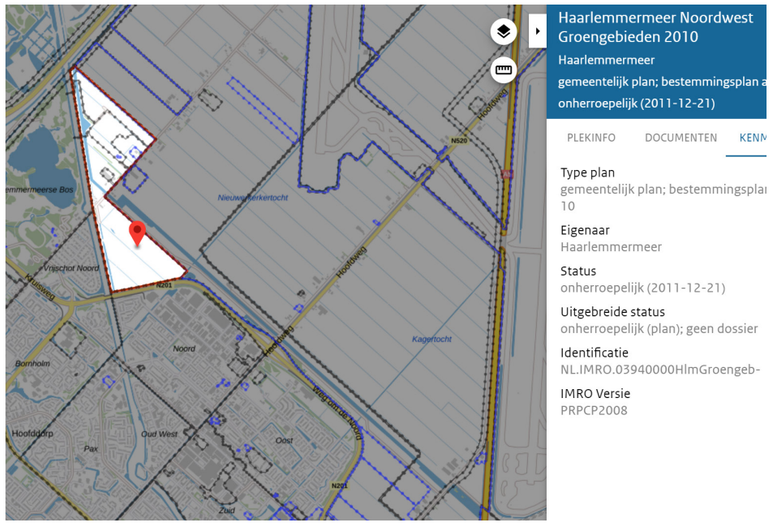

Kadastrale gegevens			Oppervlakte	Ontstaan uit	Gebruik volgens kadaster	Huidige eigenaar
Gemeente	*Nummers*		*m2*			
Haarlemmermeer	AC	287	94.965		Terrein (akkerbouw)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AC	286	32.100		Terrein (akkerbouw)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AC	289	68.220		Terrein (akkerbouw)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AC	291	55.010		Terrein (akkerbouw)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AC	824	76.725		Terrein (akkerbouw)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AC	1112	79.180	Haarlemmermeer AC 997	Terrein (grasland)	Staatsbosbeheer
	AC	1521	65.265	Haarlemmermeer AC 998	Terrein (akkerbouw)	Gemeente Haarlemmermeer
	AC	1114	75.479	Haarlemmermeer AC 823	Terrein (grasland)	Staatsbosbeheer
	AK	2316	79.370	Haarlemmermeer AK 801	Terrein (grasland)	Staatsbosbeheer
	AK	2771	89.020	Haarlemmermeer AK 359, 360, 365, 857	Terrein (natuur)	Recreatieschap Spaarnwoude
	AK	2578	25.120	Haarlemmermeer AK 1935	Terrein (natuur)	Staatsbosbeheer
	AK	2579	31.900	Haarlemmermeer AK 1935	Water	Hoogheemraadschap van Rijnland
			772.354			

Percelen

9 Venneperhout-oost Nieuw-Vennep 39 ha.

- Haarlemmermeer sectie AEF, nr. 3730
- 389.247 m²
- Eigendom van Staatsbosbeheer
- Enkelbestemming “Recreatie – Dagrecreatie”, conform stemmingsplan “Nieuw-Vennep”, onherroepelijk (2014-06-11)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: Grenst aan gerealiseerde NNN

Aan de zuidkant van Nieuw-Vennep ligt aan de Leimuiderweg (N207) een groot natuurgebied dat in eigendom is van Staatbosbeheer. Het bestaat uit weide, bos en watergangen. Er lopen fiets- en wandelpaden doorheen en het is opengesteld voor recreanten.

Ten zuidwesten van de wijk Getsewoud ligt een dagrecreatieterrein, ook wel bekend als Park Nieuw Vennep of Venneperhout-west. Dit terrein is al opgenomen in het NNN. Het aangrenzende dagrecreatieterrein (Venneperhout-oost), dat ingeklemd wordt door Park Nieuw Vennep, de Leimuiderweg,

Herbergier Nieuw Vennep en de noordoostelijke gelegen woonwijk Linquenda, is echter nog niet opgenomen in het NNN. Dit terwijl het ruimtelijk/ functioneel gezien een voortzetting is van het noordelijk gelegen Park Nieuw Vennep.

Dit zuidelijk deel is 40 hectare groot. Bureau Beheer Landbouwgronden heeft dit perceel in 2009 aan Staatsbosbeheer verkocht en in de notariële akte staat ook beschreven dat het natuurgrond betreft.

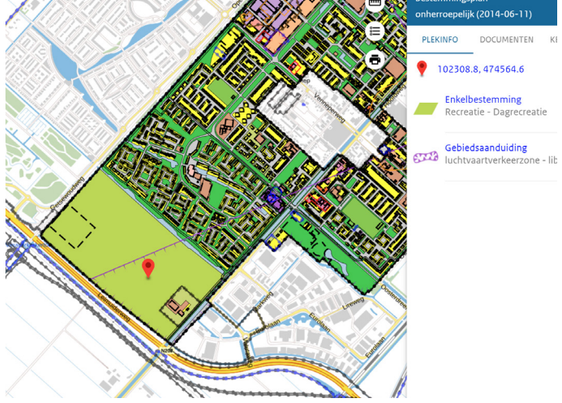

Vingerend bestemmingsplan

Gemeente Haarlemmermeer maakt geen onderscheid tussen de twee gebieden. Zo staat in de toelichting op het bestemmingsplan geschreven dat het recreatiegebied Venneperhout (het noordelijke en zuidelijke dagrecreatieterrein samen) bedoeld is als stadspark voor de bewoners van Nieuw-Vennep en omliggende kernen. Het park is in zijn geheel ruim 80 hectare groot.

De inrichting is gericht op extensieve vormen van dagrecreatie; er zijn wandel, fiets, en ruiterpaden en kleinschalige voorzieningen zoals picknickplekken en uitzichtpunten.

Ligging ten opzichte NNN

Ook is voorzien in een open terrein, bedoeld als multifunctionele ruimte voor bijvoorbeeld manifestaties, dagkamperen en sport- en spel. Dit alles te midden van natuur die nog in ontwikkeling is.

Daarnaast wordt ook ingespeeld op watergebonden recreatie. Het extensievere deel van Venneperhout-oost is een gevarieerd bosgebied. Venneperhout heeft in zijn geheel een natuurlijke uitstraling. Buiten het plangebied ligt aan de oostzijde van de Nieuwerkerkertocht een natte ecologische verbindingszone.

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN en sluit overigens ook zeer goed aan op één van de doelen die voor de provincie Noord-Holland opgenomen staat in het startpakket met nationale ruimtelijke opgaven van het Rijk; ruimte maken voor natuur en recreatie.

Planologisch heeft dit gebied de enkelbestemming recreatie-dagrecreatie. Het vigerende bestemmingsplan (Nieuw-Vennep) kent echter geen aparte natuurbestemming.

De huidige bestemming komt, gezien de resterende planregels, het dichtste bij een natuurbestemming. Feitelijk is het gebied al grotendeels natuur. Het perceel is in eigendom bij Staatsbosbeheer, een overheidsinstantie en is openbaar toegankelijk. Wandel- en fietsroutes zijn verbonden met regionale routes. Daarnaast maakt het onderdeel uit van een groter gebied dat al in het NNN ligt.

10 | Leimuiderweg Nieuw Vennep 7,8 ha.

- Kadastrale gemeente Haarlemmermeer, sectie AN nummers 907 en 1201
- 78.025 m²
- Eigendom Staatsbosbeheer
- Bestemming: “Groen” conform bestemmingsplan “Nieuw-Vennep Oost”, onherroepelijk (2013-08-29)
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: ligt in nabijheid van reeds gerealiseerde NNN

Ligging ten opzichte NNN

Tussen twee treinsporen en de Leimuiderweg (parallel aan de Eurolaan / Spoorlaan) ligt een driehoekig perceel van 7,8 hectare.

Het is eigendom van Staatsbosbeheer. Het bestaat uit recent aangeplant bos (de jonge bomen staan nog keurig in het gelid) met watergangen (de Kagertocht en de Leimuidertocht lopen gedeeltelijk door dit perceel).

Het bestemmingsplan (Nieuw-Vennep Oost) kent geen natuurbestemming. Feitelijke natuurgronden vallen daarom onder de bestemming groen of recreatie. In dit geval is de bestemming groen.

Het perceel is volledig ingeklemd tussen infrastructuur en biedt daardoor feitelijk geen alternatieve aanwendingsmogelijkheid dan groen/ natuur.

De locatie is daarom zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Het heeft feitelijk immers al een natuurfunctie, is niet voor andere doeleinden inzetbaar, is al eigendom van een overheidsinstantie en wordt niet door derden gebruikt. Dit is gunstig vanuit het oogpunt van tijd en geld.

Hoewel het perceel niet direct grenst aan al gerealiseerd NNN, ligt het wel maar op 1.000 meter ten oosten van de hiervoor genoemde locatie (Venneperhout-oost) en 3.000 meter ten westen van de Westeinderplassen, een groot NNN-gebied.

Het perceel biedt daarmee een kans om de verbinding tussen twee NNN-gebieden, die nu nog niet rechtstreeks aan elkaar verbonden zijn, te verbinden.

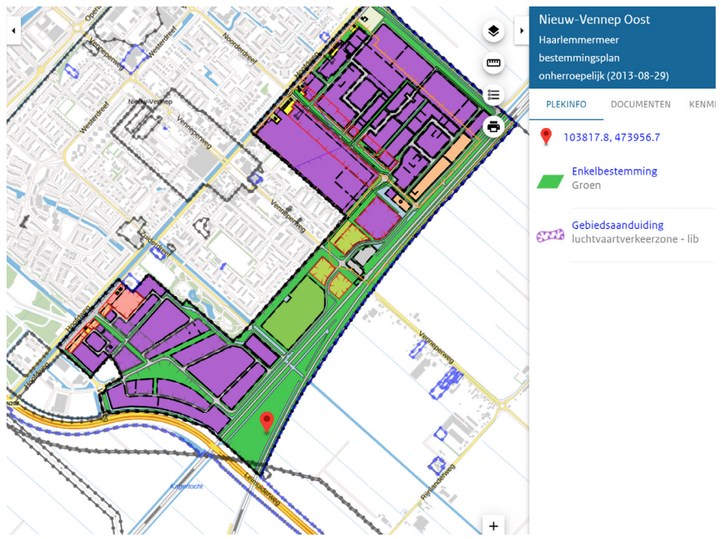

Vigerend bestemmingsplan

11 | Burgemeester Rijkenspark Santpoort 29 ha.

- Kadastrale gemeente Velsen, sectie F, nummers 8208, 5990, 9365, 8026 (en mogelijk meer)
- 284.300 m²
- Eigendom gemeente Velsen
- Enkelbestemming “Bos”, conform bestemmingsplan “De Leck en De Bergen” (vastgesteld 2013-06-20).
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): zeer lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): zeer snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: de verbindingslijn van de NNN loopt dwars door het Burgemeester Rijkenspark heen en toevoeging van dit park aan het NNN zorgt dus voor robuustere verbinding.

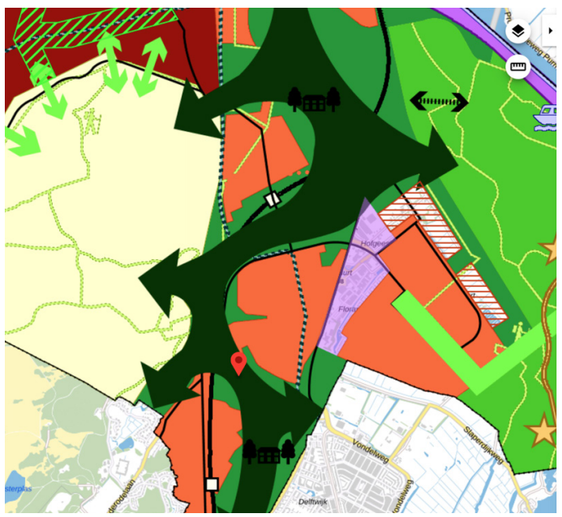

Tussen Santpoort Noord en Santpoort Zuid ligt het Burgemeester Rijkenspark. Het betreft een openbaar park, in eigendom bij gemeente Velsen.

Het park is feitelijk een bos met een paar open plekken en een aantal waterlopen. Er lopen verschillende wandel- en ruiterpaden door het bos en wordt gebruikt door wandelaars, al dan niet met hond, ruiters en sporters.

Aan de rand van het park bevindt zich een pierenbadje met ligweide, dat in de zomermaanden veel gezinnen met jonge kinderen trekt voor recreatie. De natuur is volwassen.

De locatie is zeer geschikt om toe te voegen aan het NNN. Het Burgemeester Rijkenspark heeft een bosbestemming (het betreffende bestemmingsplan, De Leck en de Bergen, kent geen natuurbestemming) en is al in bezit bij een overheidsorganisatie. Toevoeging aan het NNN betreft dus eigenlijk slechts een administratieve handeling.

Zowel planologisch als feitelijk is geen aanpassing nodig.

De verbindingslijn van de NNN loopt dwars door het Burgemeester Rijkenspark heen en ook qua samenhang is dit park dus uitermate geschikt om aan het NNN toe te voegen.

Ligging ten opzichte NNN

Bosbeek, sntprt.nl

12 De Groene Wig / Groene Scheg Santpoort-Noord, gemeente Velsen 29 ha.

- Kadastrale gemeente Velsen, sectie F, nummer 9522
- Eigendom gemeente Velsen
- Enkelbestemming “Groen-1”, conform bestemmingsplan “Santpoort-Noord” (vastgesteld 2017-07-20).
- Hoogte kosten realisatie NNN (naar verwachting): zeer lage kosten
- Snelheid realisatie NNN (naar verwachting): zeer snel
- Samenhang met al gerealiseerd NNN: nabij een groot gebied met al gerealiseerde NNN

In Santpoort-Noord is aan de Valkenhoeflaan een aantal graslanden en een vijver gelegen (op onderstaande kaart blauw omrand), die deel uitmaken van het kadastrale perceel gemeente Velsen, sectie F, nummer 9522 (het totale perceel bedraagt 92 ha). Het gehele perceel is in eigendom van gemeente Velsen en er zijn geen beperkende rechten op dit perceel ingeschreven bij het Kadaster.

De weilanden zijn aan de overzijde van het station Santpoort-Noord gelegen. Ten westen van het station ligt al gerealiseerd NNN en zijn enkele percelen aangewezen als te realiseren NNN. Die laatste percelen (op de kaart rood gekleurde percelen) zijn, evenals in de duinzoom Vogelenzang, eigendom van families die hier al jarenlang hun (agrarische) bedrijven uitoefenen.

De gronden binnen de blauwe contour hebben de bestemming ‘groen-1’ (bestemmingsplan Santpoort-Noord). Het bestemmingsplan Santpoort-Noord kent geen bestemming natuur.

De gronden worden niet verpacht. Een deel van de grond wordt gebruikt voor een skatebaan,

Ligging ten opzichte NNN

een deel voor buitengym door basisscholen en als speelveldje voor de kinderen in de buurt. Het overgrote deel betreft gras met bloemperken, waardoorheen wandelpaden lopen.

In het groenstructuurplan van de gemeente Velsen is dit gebied al aangeduid als de groene wig. Dit betekent dat het uitzicht richting het open landschap ten westen van de spoorlijn zichtbaar moet blijven. Het heeft een grote landschappelijke en ecologische waarde.

12 | De Groene Wig / Groene Scheg Santpoort-Noord, gemeente Velsen 29 ha.

In het startpakket met nationale ruimtelijke opgaven naar provincies heeft het Rijk voor de provincie Noord-Holland onder andere opgenomen (in de bijlage 'aandachtspunten per provincie') dat in Noord-Holland het van belang is om ruimte te maken voor natuur en recreatie en toekomstbestendige landbouw te stimuleren.

Dit kan worden bereikt door agrarische gronden niet om te vormen naar natuur, maar deze te behouden om toekomstbestendige natuur te stimuleren en gelijktijdig elders ruimte te maken voor natuur en recreatie.

Voor het Natuurnetwerk Nederland zijn kwaliteit, oppervlakte en samenhang bereikbaarbelangrijk. De mate van haalbaarheid (tijd en kosten) is uiteraard ook van belang.

De voorgestelde percelen (de Groene wig) worden niet agrarisch gebruikt, dit betekent dat nog veel van de oorspronkelijke natuur behouden is gebleven.

Grote afgravingen zijn naar verwachting niet nodig voor natuurontwikkeling. De omgevingsfactoren zijn naar verwachting daarom goed en in ieder geval beter dan bij agrarische gronden. Daarbij komt dat er al een waterplas aanwezig is. De potentiële natuurwaarden zijn hier daarom hoog.

De haalbaarheid voor toevoeging aan het NNN is zeer hoog. De bestemming is al groen, de percelen zijn al in eigendom van een overheidsorganisatie en er zijn geen beperkte gerechtigden.

Door de ligging van deze percelen nabij een groot gebied met al gerealiseerde NNN, bevordert toevoeging van dit gebied aan het NNN de samenhang van het netwerk.

Conclusie

Met de voorliggende twaalf locaties wordt de provincie ruim 300 hectare aan alternatieve NNN geboden.

De locaties zijn allen feitelijk al (deels) natuur, in handen van overheidsorganisaties en hebben een goede tot uitstekende samenhang met het NNN, maar maken daar nu nog geen onderdeel van uit.

Zoals in de inleiding aangegeven, kan de begrenzing van het NNN worden gewijzigd, mits de kwaliteit en oppervlakte van het Natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan en de samenhang tussen de gebieden wordt behouden.

Aangetoond is dat met de aangeboden alternatieven de oppervlakte van het NNN niet achteruitgaat en dat de samenhang tussen de gebieden wordt behouden en zelfs wordt verbeterd.

Wat de kwaliteit betreft geeft het huidige onderzoek geen uitsluitsel. Maar de verwachting is wel dat de kwaliteit van deze locaties in basis, beter is dan de kwaliteit van de (nog niet gerealiseerde) locaties in Zuid-Kennemerland die nu in de begrenzing staan opgenomen.

Dit heeft alles te maken met het huidige gebruik, dat al vele jaren bestaat. Een bollenveld laat zich nou eenmaal niet zo makkelijk omvormen tot vrije natuur met inheemse soortn.

Zeker is dat met de voorgestelde locaties, de NNN-opgave snel en tegen relatief geringe kosten kan worden gerealiseerd. Dit in tegenstelling tot realisatie van NNN op de nu begrensde, maar nog niet gerealiseerde locaties in Zuid-Kennemerland. Een groot voordeel voor de provincie Noord-Holland in tijd en in financieel opzicht dus.

Daarnaast biedt herbegrenzing ook een groot voordeel voor de gemeenten en inwoners van Zuid-Kennemerland en omstreken; het bestaande waardevolle (agrarische) landschap kan immers behouden blijven, waarbij ook de natuur en biodiversiteit een extra boost kunnen krijgen.

Een win-win situatie dus.

COLOFON

\\\

“Ons perspectief”

Onderzoek met grondeigenaren binnenduinrand Vogelenzang naar alternatieven voor Natuurnetwerk Nederland in Zuid-Kennemerland.

23 februari 2023

Ons perspectief is onderdeel van het project Binnenduinrand Vogelenzang.

Beeld & tekst:
Persoonlijke beeldbanken
Persoonlijke verhalen
Teksten uit reeds ingediende zienswijzen
Beleidsstukken (PNH, RVO, etc)
Ruimtelijke Plannen, 2023
Pdok viewer, 2023
Kadaster-on-line, 2023
Geoapps Noord-Holland, 2023
M.H.B. Bunnik, de Vogelenzangse strand-vlakte

Vormgeving:
Naomi Mae Poppinga (U.Minds)

Vragen en antwoorden insprekers Commissievergadering Landelijk gebied 14 oktober 2024
Agendapunt 7c / PNN

1 Vraag van JA21 aan Rutger van der Peet:

U geeft aan dat er geen kwelpotentie is op uw percelen. Is er vanuit de provincie dan nu al aangegeven dat uw percelen niet meer interessant zijn voor het NNN?

Antwoord: nee, de procesmanager heeft nu aangegeven dat de hydrologen en ecologen van de provincie naar het rapport gaan kijken en zelf gaan analyseren wat dit voor de ambities betekent. Maar daar sluiten de ecologen en hydrologen van de natuurorganisaties ook bij aan. Wij hebben er totaal dus geen vertrouwen in dat dit goed gaat komen, want als het geen vochtig hooiland kan worden, maken ze er wel kruiden- en faunarijk grasland van en als dat niet kan, verzinnen ze wel weer wat anders, zoals een ruigteveld. De indeling van de natuurtypen is namelijk vooral gebaseerd op abiotische natuurcondities (waterhuishouding en voedselrijkdom). Dit valt ook gewoon terug te lezen op de website van Bij12. En zo proberen ze je aan het lijntje te houden, omdat het blijkbaar erg lastig is om te zeggen dat ze al 30 jaar lang op de verkeerde percelen gokken.

2 Vraag van FvD aan Rutger van der Peet:

Ik hoorde u zeggen dat aan de keukentafel het woord 'onteigening' is gevallen. Ons is altijd gezegd dat daar geen sprake van was. Is er daadwerkelijk gesproken over de dreiging tot onteigening van jullie grond?

Antwoord: Ja, er is daadwerkelijk gesproken over 'onteigening'.

3 Vraag BBB aan Rutger van der Peet:

U geeft aan al meerdere jaren in onzekerheid te verkeren. Wat doet dit met u en met uw bedrijf?

Antwoord: Voor de beeldvorming, stel….

- *Je hebt een droom en die wil je perse verwezenlijken.*
- *Je richt je op mensen, op familiebedrijven, niet op multinationals, want dat is te lastig.*
- *30 jaar geleden ben je daarmee gestart en had je al geen grondslag en geen geld om je droom te verwezenlijken. Dat wist je, maar je ging toch door.*
- *Je legt op dat moment beslag op de gronden en ondernemingen. Je brengt deze mensen, gezinnen, in grote onzekerheid.*
- *Ondertussen geef je hen wel vergunningen en daarmee dus schijnbaar toekomstperspectief.*
- *Dat pak je -als dat niet uitkomt- ook rücksichtslos weer af en ga je verder met je droom.*
- *Je laat de mensen -volgens het boekje- participeren, maar je doet er niets mee, want jouw droom moet verwezenlijkt worden.*
- *Je verschuilt je telkens achter anderen door te zeggen dat het niet jouw droom is, maar deze mensen zijn niet dom en weten wel beter.*
- *Je geeft continue veel geld uit aan onderzoeksbureaus en extern personeel die een grondslag moeten vinden om je droom te kunnen verwezenlijken. Dat lukt niet, maar je gaat toch door.*

- *Deze mensen dragen veel alternatieven aan. Maar daar wil je tot op heden niets van weten. Je droom blijft staan.*
- *Je merkt nu dat je toch echt geen geld krijgt. Daarom wil je je droom in de ijskast zetten voor een later moment en daarmee het zwaard van Damocles bewust en eindeloos boven de mensen en gezinnen laten hangen.*

Hoe denkt u dat deze mensen zich na al die jaren voelen? En wat doet dit met hun vertrouwen in HUN overheid? Deze droom van de gedeputeerde, van de provincie, is voor deze mensen en gezinnen dus een nachtmerrie. Zij -wij dus- weten nu hoe het voelt als je niet wordt gehoord door de overheid.

4 Vraag van CDA aan Rutger van der Peet:

GS wil steeds de doelen handhaven, terwijl er ook geen geld is. Maar wat betekent dat voor uw bedrijf, als steeds de NNN-realisatie boven uw bedrijf blijft hangen, terwijl het niet wordt uitgevoerd?

Antwoord: Dat geeft veel onzekerheid, het is net of de WVG op je bedrijf ligt. We hebben particuliere klanten die hun paard bij ons stallen. Zij worden onzeker en daarom hebben we veel wisselingen. Enig 'voordeel' is dat ze nergens naar toe kunnen. Er kunnen namelijk geen bedrijven meer starten door de milieuwetgeving, maar er komen wel steeds meer mensen bij die ook moeten kunnen recreëren.
Je kunt niet meer ondernemen, de lol is eraf.
Zo zijn we wel zelf aan 't onderzoeken of we door paardenmest te mengen met bepaalde bacteriën we de stikstofuitstoot kunnen reduceren. Dat doen we geheel op eigen initiatief. Je verwacht vanuit het gebiedsproces te kunnen praten over het 'met elkaar kunnen reduceren van stikstof'. Maar nee, het gaat de provincie alleen maar om 'volledig juridisch indekken' zodat de doelen gehaald kunnen worden. Dat voelt heel wrang.

5 Vraag van 50PLUS aan Odette Oostindien:

In 2022 bent u in het participatieproces niet meegenomen. Ik hoorde u zeggen de Stichting en Tuin en Hondenuitlaat wel. De procesmanager is op een ander moment met u in gesprek gegaan. Kon u toen uw verhaal nog kwijt?

Antwoord: in dat rapport konden wij ons verhaal niet meer kwijt.

6 Vraag van VVD aan Rutger van der Peet:

Doet u mee aan het gebiedsproces en zo ja, wat heeft het u tot op heden gebracht? Wordt het rapport 'Ons Perspectief' meegenomen in het gebiedsproces?

Antwoord: onze vertegenwoordiger heeft inderdaad zitting in het kernteam in het gebiedsproces. Vanuit de provincie is echter vorig jaar aangegeven dat het gebiedsproces werd uitgebreid met diverse andere opgaven, zoals de Kaderrichtlijn water en recreatie. Daarop is begin dit jaar een startnotitie opgesteld, om het hele proces weer opnieuw te beginnen. De procesmanager geeft ook

aan dat het gebiedsproces nog in een verkenningsfase zit, dus in de allereerste fase. Er zijn tegen hoge kosten allerlei externe bureaus ingehuurd om de opgaven in kaart te brengen, er worden dure gebiedsbijeenkomsten georganiseerd waar vervolgens niet echt naar de inwoners geluisterd wordt, maar alleen maar om te kunnen zeggen dat aan participatie is gedaan. Onze vertegenwoordiger benadrukt continu in het kernteam dat het proces te lang duurt en dat behoefte is aan zekerheid, maar het duurt maar en het duurt maar. Het gebiedsproces Zuid-Kennemerland is dus nog niet verder gekomen dan een startnotitie en heeft al heel veel geld gekost.
Het rapport 'Ons Perspectief' is aangeboden aan de gedeputeerde maar wordt niet meegenomen in het gebiedsproces.

7 Vraag van CU aan Rutger van der Peet: U heeft al meerdere keren ingesproken. Wat is er veranderd sinds de eerste keer dat u hier insprak (2021)?
Antwoord: NIETS.

Rondvraag VVD over Wateroverlast aan gedeputeerde Kocken
Commissie Landelijk Gebied 14 oktober 2024

Vragen:

1 bijgaand (zie bijlage) een officiële/formele klacht over deze kwestie van overlast door overvloedige regenval. Hoe staat het met de afhandeling van deze klacht door de provincie?
2 in hoeverre staat de klachtprocedure de afhandeling van de eerdere motie over de coördinerende rol van de provincie in de weg?
3 de motie behelst een coördinerende rol van de provincie om - kort gezegd - de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen in kaart te brengen met de bijbehorende maatregelen om de overlast voor de toekomst te beperken.

- Hoe staat het met de voortgang van de coördinerende rol?
- Welke gesprekken met welke partijen zijn reeds afgerond?
- Welke maatregelen zijn concreet in beeld met de planning van de uitvoering?
- Wat is de planning voor de oplevering van een gedragen uitkomst die gedeeld kan worden met de leden van de Cie LG?

Afz.: Postbus 139 | 2050 AC OVERVEEN

1. Provincie Noord-Holland
2. Gemeente Bloemendaal
3. Waterschap Hoogheemraadschap Rijnland
4. Zefstandig rechtspersoon met een wettelijke taak Staatsbosbeheer
5. N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland
6. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland
7. Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Samenwerkingsverband Nationaal Park Zuid-Kennemerland
8. Stichting Waternet / gemeente Amsterdam
9. Gemeente Zandvoort
10. Gemeente Velsen

Aerdenhout, 22 september 2024
Inzake: Grondwateroverlast Zuid-Kennemerland

Geachte heer, mevrouw,

Inleiding

Deze brief ontvangt u namens de Stichting duurzaam natuur en waterbeheer Zuid-Kennemerland, opgericht op 23 februari 2024.

De Stichting heeft ten doel het duurzame op volgende generaties gerichte behoud van natuurwaarden in Zuid-Kennemerland, daaronder onder andere begrepen het behoud van open duin ruimte, de ontstane eiken- en beukenbomen, daarmee verbonden bossen en zo mogelijk van de kenmerkende dennenbomen en bossen. Tevens richt de stichting zich op het behoud van de karakteristieke huizen en hun monumentale of unieke architectuur ontstaan eind negentiende eeuw en begin, midden twintigste eeuw, zomede het behoud van de typisch daarmee verbonden flora, fauna en leefomgeving aldaar.
Deze doelstellingen vereisen een actief natuurbeheer, waaronder begrepen een actief waterbeheer en proactief grondwaterpeil beheer dat blijft binnen de grenswaarden van de laatste honderd tot honderdvijftig jaar, alsmede het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Het is u bekend dat naast de toestand in het duingebied van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, de inwoners van Bloemendaal, Zandvoort en Velsen sinds oktober 2023 grote overlast ervaren door het gestegen grondwaterpeil rond hun woningen gelegen in/aan de zogenaamde binnenduinrand.

Ondanks onze pogingen met u in gesprek te komen, hetgeen deels wel lukt, gebeurt er sinds onze eerste inspreekbeurt bij de grondcommissie van de gemeente Bloemendaal (januari 2024) effectief helemaal niets. Tevens is er nog steeds geen concreet plan over wanneer we wat kunnen verwachten. En dat terwijl de rampspoed ook volgens experts alleen maar erger dreigt te worden. Op dit moment is het gemiddelde waterpeil 0,5 meter hoger dan vorig jaar rond deze tijd en zitten de buffercapaciteiten vol; een normale regenbui in het komende kwartaal kan weer tot nieuwe calamiteiten leiden!

Dat moet nu echt veranderen. Het is 2 voor 12. Met deze brief willen wij in het bijzonder de situatie in Aerdenhout-West onder uw aandacht brengen, omdat die exemplarisch is voor heel Zuid-Kennemerland en er desondanks onze voorbeelden niets is en waarschijnlijk wordt gedaan indien wij niet ingrijpen. Boze e-mails van benadeelden worden ofwel niet beantwoord dan wel afgedaan met standaardteksten alsof het alleen door de regen komt, dat je huis waterdicht moet zijn, dat we naar een natte natuur willen (ref. vernattingsbeleid), of dat we te maken hebben met klimaatverandering. Gelukkig zijn we wel af van de verhalen over kapotte waterleidingen of riolen.

Geadresseerden

Deze brief sturen wij naar:

1. Provincie: De Commissaris van de Koning de heer A. van Dijk, alle Gedeputeerden, waaronder mevrouw R. Kocken en mevrouw E. Rommel, alle Statenleden, de van belang zijn de ambtenaren;
2. Gemeente Bloemendaal: Het College van Burgemeester & Wethouders, alle gemeenteraadsleden, de van belang zijnde ambtenaren;
3. Rijnland: de Dijkgraaf de heer R. van der Sande en de van belang zijnde ambtenaar;
4. Staatsbosbeheer: Het zelfstandig bestuursorgaan en de Raad van Toezicht (via info@staatsbosbeheer.nl);
5. PWN: De directeur mevrouw P. Pistor, Sectormanager Natuur en Recreatie mevrouw J.M. van Wesemael, de voorzitter van de RvC de heer B. Schneiders en de van belang zijnde medewerksters;
6. Natuurmonumenten: De directie: de heren W.J. van der Feltz en T.J. Wams en mevrouw P.H.. Mulder (via persvoorlichter Noord-Holland);
7. NP Zuid-Kennemerland: via info@np-zuidkennemerland.nl;
8. Waternet / gemeente Amsterdam: de bestuurders de heer M.G.M. den Blanken en mevrouw M.D. van der Horst (via de persvoorlichters en info@waternet.nl);
9. Gemeente Zandvoort: College van B & W en de fractievoorzitters;
10. Gemeente Velsen: College van B & W en de fractievoorzitters en de van beland zijnde ambtenaar.

Takenpakket op grond van wet- en regelgeving

De reden waarom wij u allen dienen aan te schrijven, is – zoals u bekend – als volgt:

1. Provincie: Op grond van onder meer artikel 2.3 Omgevingswet is de provincie allereerst verantwoordelijk voor de gebiedsgerichte coördinatie van de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen.
   Van zowel de Commissaris van de Koningen, Gedeputeerde Staten, de Statenleden, als van de betrokken ambtenaren mag de nodige inzet worden verwacht!
   Tevens is de provincie enig aandeelhouder van PWN NV.
2. Gemeente Bloemendaal: Artikel 2.16 Omgevingswet regelt onder meer de gemeentelijke taken voor de fysieke leefomgeving, waaronder de grondwatertaak, waarbij met waterhuiskundige maatregelen op of in het openbaar terrein problemen op particuliere percelen kunnen worden verholpen.
   Daarnaast laat de gemeente periodiek door in te schakelen bureaus grondwaterbeheer- en beleidsplannen opstellen (tot 2000 door Grontmij en daarna door Wareco (overgegaan in Aveco de Bondt)
   Bovendien is de gemeente eigenaar van diverse percelen in de gemeente en dient dat kader artikel 5:39 BW in ogenschouw te worden genomen.
   Tevens heeft de gemeente bij het afgeven van de bouwvergunningen voor de woningen (bebouwd vanaf ongeveer 1900) op grond van de NEN 2778 (5.3.4.3) nimmer de te verwachten hoogste grondwaterstand gedurende zes maanden opgegeven. Het vasthouden aan de stelling dat de inwoners verantwoordelijk zijn voor het waterdicht houden van de woning onder 70 cm van het maaiveld is dan ook geheel onjuist.
   Van zowel het College van B & W, als van de gemeenteraad als van de betrokken ambtenaren mag de nodige inzet worden verwacht!
3. Rijnland: Conform artikel 2.17 Omgevingswet regelt het waterschap de waterschapstaken voor de fysieke leefomgeving, waaronder het beheer van watersystemen, maar ook het vaststellen van een waterbeheerprogramma, een legger en peilbuisbesluiten.
4. Staatsbosbeheer: is eveneens eigenaar van een groot gedeelte van het duingebied ten westen van Aerdenhout en dient in dat kader artikel 5:39 BW in ogenschouw te nemen

Deze brief is tevens een officiële klacht aan de provincie Noord-Holland, de gemeente Bloemendaal, het waterschap Hoogheemraadschap Rijnland en zelfstandig orgaan Staatsbosbeheer als voorloper op een mogelijke klacht bij de Nationale Ombudsman, indien het onderstaande niet per direct ook in de uitvoerende zin wordt opgepakt.

5. PWN: is de beheerder van het gebied Nationaal Park Zuid-Kennemerland en heeft tot uiterlijk 2002 niet alleen middels de centrale winning (ten noorden van de Zeeweg), maar ook middels de randwinning Bentveld, Boogkanaal en Koningshof/Kraantje Lek veel water gewonnen en heeft dat (i.v.m. de door PWN gewenste verdroging van het door haar beheerde gebied) laten onderzoeken ter zake de gevolgen doch dient artikel 5:39 BW mede in ogenschouw te nemen.
6. Natuurmonumenten: is eigenaar van een groot gedeelte van het duingebied ten westen van Aerdenhout en dient in dat kader artikel 5:39 BW in ogenschouw te nemen.
7. NP Zuid-Kennemerland werkt samen met beheerders PWN, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer en dient in dat kader artikel 5:39 BW in ogenschouw te nemen.
8. De gemeente Amsterdam is eigenaar van het gebied Amsterdamse Waterleidingduinen en Waternet is de beheerder, zie onder meer artikel 5:39 BW en het heeft beheer van onder meer het Boogkanaal.

9. Voor de gemeente Zandvoort geldt hetzelfde als voor de gemeente Bloemendaal. Ook bij de inwoners van Zandvoort staat het water aan de spreekwoordelijke lippen en het duingebied ten westen van Aerdenhout ligt binnen het gemeentelijk grondgebied van Zandvoort.
10. Voor de gemeente Velsen geldt hetzelfde als voor de gemeente Bloemendaal. Ook bij de inwoners van Velsen staat het water aan de spreekwoordelijke lippen en de gemeente Velsen hanteert dezelfde wijze van onderzoeken.

Voor de gemeenten Zandvoort en Velsen is deze brief een vooraankondiging van een officiële klacht, gelet op de schade die is ontstaan bij de inwoners in Zandvoort (niet alleen Bentveld, maar ook Zandvoort-Dorp), Velsen (veel in IJmuiden, maar niet alleen) en de gemeente Bloemendaal.

Voor de duidelijkheid zij gemeld, dat bovenstaande opsomming, zowel niet qua organisaties als qua taken limitatief is.

Overlast

Sinds oktober 2023 is er in Aerdenhout-West sprake van een forse overlast door de stijging van het grondwaterpeil. Aerdenhout- West is een woongebied dat zich onder meer kenmerkt door vele vrijstaande woningen voorzien van een kelder of een souterrain, gebouwd op zandgrond (dus veelal zonder heipalen voor de fundering) en de woningen staan tussen de 5 à 8 meter boven NAP.

Door én de feitelijke omstandigheden (hoog en droog) én de gemeentelijke wens (niet te hoog bouwen) was het voor het bouwen noodzakelijk en mogelijk een kelder of souterrain aan te leggen in het kader van extra leefomgeving.

Het water stroomt sinds oktober 2023 onze huizen binnen, waardoor wij die gedeelten van de woningen niet kunnen gebruiken, veel schade hebben aan inboedel, veel schade hebben aan de muren en het fundament vanwege de continue overlast, veel schade in de rest van de woning vanwege de te hoge vochtigheid. Er is dus ook sprake van een verminderd woongenot, maar het is ook een aanslag op het geestelijke en fysieke gestel van de inwoners.

Situatie van voor 1850

Bekend is inmiddels dat Aerdenhout-West voordat er met de waterwinning werd gestart in 1850 een moerassig gebied was, waar geen woningen gebouwd konden worden, laat staan woningen met souterrains of kelders.

Zelfs de vorige wethouder van de gemeente was daar in zijn toenmalige functie mee bekend, zie:
https://duinbehoud.nl/wp-content/uploads/2020/08/Kijk-op-de-Kust.pdf
Op pagina 23 staat onder meer:
Om verdere vermindering van de grondwaterwinningen mogelijk te maken is het noodzakelijk om de randen van het duingebied in te richten als hydrologische bufferzones. Deze bufferzones kunnen worden gecombineerd met de gewenste natuurontwikkeling langs de randen van het duingebied.

Op pagina 41 staat onder meer:
7. Stoppen grondwaterwinning
De grondwaterstanden in het duingebied kunnen worden verhoogd door het stoppen van grondwateronttrekkingen (in en langs de rand van het duingebied) en de inrichting van hydrologische

bufferzones. Ook de omvorming van dichte naaldbossen naar open duinvegetaties kan een belangrijke bijdrage leveren aan vernatting van de duinen

Rapport KnowH2O

Sinds 16 januari 2024 delen wij middels het inspreken bij de commissies van de gemeente Bloemendaal en provincie onze zorgen met de provincie en de gemeente.

Dit was voor de gemeente aanleiding om op 7 maart een beeldvormende avond te organiseren, waarbij een onderzoek van Aveco de Bondt werd gepresenteerd. De conclusie was dat de forse neerslag in het najaar 2023 de oorzaak was van onze problemen.

Een motie van diverse gemeenteraadsleden had uiteindelijk tot gevolg dat de toenmalige wethouder van de gemeente deze motie omarmde en er een second opinion kwam. Bureau KnowH2O werd door de gemeente ingeschakeld. Het rapport is te vinden op https://gemeenteraad.bloemendaal.nl/Documenten/C19a-rapport-KnowH20-Grondwateroverlast-in-de-gemeente-Bloemendaal-2024001196.pdf

De bijbehorende notitie op:
https://gemeenteraad.bloemendaal.nl/Vergaderingen/Werksessie/2024/05-september/20:00/20240904-Bloemendaal-grondwateroverlast-oplegnotitie.pdf
De prestatie op: https://gemeenteraad.bloemendaal.nl/Vergaderingen/Werksessie/2024/05-september/20:00/Bloemendaal-grondwateroverlast-KnowH2O-20240909-2.pdf

Uit het rapport blijkt duidelijk dat er meer aan de hand is dan alleen de forse neerslag eind 2023 en begin 2024, te weten onder meer:

- Slechte of geen af- en ontwatering (ook het bestaan van de zogenaamde Rellen was niet of onvoldoende in beeld, laat staan het onderhoud daarvan), zie voor de rel onder meer: https://nha.courant.nu/issue/OB/2014-12-01/edition/null/page/24?query=relle%20pieterse&sort=relevance;

- Geen enkel onderzoek meer sinds juni 2005 ter zake de gevolgen van de stopzetting van de winning door PWN (toen was het grondwater in enkele jaren al 20 cm gestegen);

- Geen enkel onderzoek naar de gevolgen voor Aerdenhout-West van de stopzetting, maar alleen solitair onderzoek in de lager gelegen gebieden van de gemeente;

- In alle eerdere onderzoeken vergeten mee te nemen de zogenaamde capillaire werking:

Diepte onder het maaiveld	Hoeveelheid grondwateraan-vulling op een dag	Kortstondige stijging grondwaterstand	Factor	Toelichting
50 cm	1 cm	12 cm	12	Poriën van zand gevuld met water door capillaire werking
100 cm	1 cm	5 cm	5	Poriën van zand minder gevuld met water
500 cm	1 cm	3,5 cm	3,5	Poriën van zand veel minder gevuld met water
Oppervlaktewater	1 cm	1 cm	1	Bergingscapaciteit 100%

- Er moet een regiehouder komen.

Ondertussen hebben wij rondleidingen gegeven aan:
PWN (mevrouw L. Hes en mevrouw M. de Haas)
De gemeente (wethouder T. van der Windt en de heer J. Huiberts)
Rijnland en de provincie (de heren E. van Huijssteeden en J. van Brussel), ook binnen de gemeente Velsen.

Het nog steeds ontbreken van enige gerichte aanpak vanuit de provincie

Op 9 september 2024 hebben wij echter van onze nieuwe wethouder moeten vernemen dat een eerste overleg (het rapport van KnowH2O is van juni 2024) pas kan plaatsvinden op 16 oktober a.s. en een eerste overleg met de betrokken gedeputeerde (mevrouw Kocken) begin november. Dit getuigt ons inziens van onwil, sterker nog moedwillige obstructie de regie te voeren teneinde onze wateroverlast aan te pakken!
Ook is ons door de gemeente op 9 september voorgehouden dat indien er in het najaar 2024 geen sprake is van extreme regenval, zoals in 2023, maar van normale regenval, dat wij dezelfde overlast krijgen als in 2023/2024, omdat de grondwaterstand nog steeds veel en veel te hoog is.

Een ander punt is dat ondanks dat gedeputeerde Kocken de ingediende motie M39-2024: *"Coördinerende rol Provincie Noord-Holland ter bestrijding van wateroverlast in het duingebied" (Partij voor de Dieren, VVD, CDA, SP, Vol en BBB),* omarmde, er tot 16 oktober niets is gebeurd, terwijl het najaar is ingetreden.

Inmiddels heeft Gedeputeerde Staten op de vragen van de fractie JA21 een antwoord geformuleerd, zie https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/86819b37-fd09-46de-8b3b-feb1fb598598, waaruit wij helaas de enige conclusie kunnen trekken dat er werkelijk geen enkele voortgang te bespeuren is, maar nog steeds tegenwerking.

Ontkenning op gemeentelijk niveau en bij PWN

PWN heeft op de beeldvormende avond van 9 september 2024 in het gemeentehuis aangegeven dat zij de pompen in ons duingebied niet zouden mogen aanzetten, maar pas nadat er een nucleaire ramp heeft plaatsgevonden. Dus pas nadat de bom valt.

Bureau Icastat heeft in 2006 (op basis van gegevens uit juni 2005) voor PWN een advies geschreven ter zake de gevolgen van het stoppen met de waterwinning in 2002. De gevolgen waren toen dat er sprake was van een stijging van 20 cm (in slechts drie jaar!).

Icastat liet daarnaast de randwinningen zien, te weten bij het Boogkanaal (mede verantwoordelijk Waternet/gemeente Amsterdam!), Bentveld en Koningshof/Kraantje Lek:

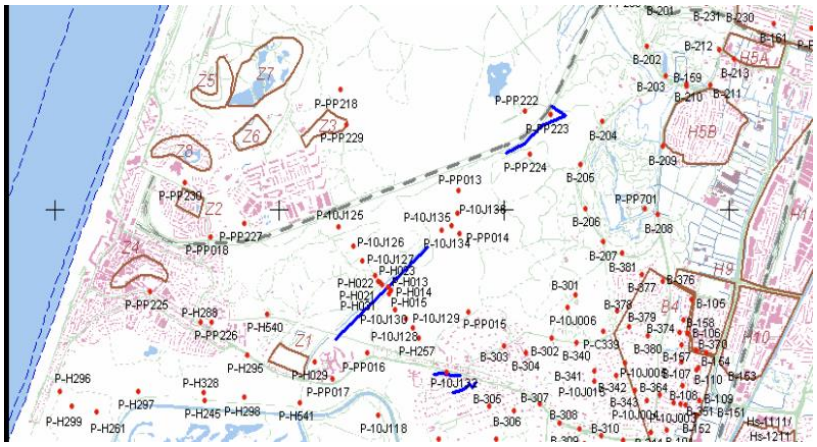

Icastat gaf verder aan dat de centrale winning loopt van p-pp267 naar p-pp217. Hier werd 7 mio per jaar gewonnen, maar daarnaast is er de randwinning, bijvoorbeeld bij het Boogkanaal en ook bij het Visscherspad (van Zandvoort naar Kraantje Lek) en Bentveld , zie ook pagina 13. De randwinningen zorgden dan ook voor een substantiële winning.

Grontmij

Grontmij heeft – in aanloop op het stopzetten van de waterwinning - in 1997 en 1999 ook onderzoek gedaan. Vanzelfsprekend hebben wij op- en aanmerkingen over deze bevindingen, omdat Aerdenhout-West geheel ontbreekt, maar deze rapporten zijn van vóór de stopzetting, maar het lijkt wel alsof die verwachtingen nadien nimmer meer onderzocht zijn. Grontmij heeft het in ieder geval alleen over Aerdenhout-Oost , zie:

Kerngebied wateroverlast		Procentueel aandeel vermindering waterwinning tot 2 miljoen m³/jaar in het functioneren van de ontwatering			
		invalshoek			
		uitgaande van het huidige slecht functionerende ontwateringsstelsel		uitgaande van een goed functionerend ontwateringsstelsel	
		1	2*	3*	4
		gebaseerd op de grondwater-stijghoogten in het wadzand (model)	gebaseerd op de freatische grondwater-standen (enquête)	gebaseerd op de relatieve verandering van de draina-geafvoer	gebaseerd op de verandering van de drai-nageafvoer ten opzichte van de ontwerpafvoer
Santpoort-Zuid (oost)		23	19	12	7
Bloemendaal-zuidwest		100	100	100	100
Bloemendaal-oost		63	29	10	6
Haarlem - de Krim		0	11	0	0
Overveen	-midden	94	48	8	4,5
	-zuidoost	52	13	5	2
Haarlem - Ramplaan		5	2	3	1,5
Aerdenhout	-noordoost	5	10	1,5	0,75
+ Oosterduin	-zuidoost	0	0	0	0

Deltares

In het rapport *Effecten klimaatverandering binnenduinrand Noord-Holland* van februari 2022, gemaakt in opdracht van de provincie wordt onder meer geconcludeerd:

- *Grondwateroverlast in de binnenduinrand* Modelresultaten van de effecten van Klimaatverandering van het Deltaprogramma Zoetwater en PWN wijzen in de richting van hogere grondwaterstanden in de duinen en het binnenduinrandgebied; zie paragraaf 3.5. Hierdoor is vooral in de duinzoom (figuur 1-2) meer grondwateroverlast te verwachten, die zich in stedelijk gebied onder andere kan manifesteren in natte of ondergelopen kelders en in frequenter optreden van water op straat.
- PWN heeft in het verleden gerekend aan de effecten van klimaatverandering op de hydrologie in het duingebied. De aannamen daarbij waren een toename van de neerslagsom van 8% en een zeespiegelstijging van 50 cm in 2085. Een verbeterd model, waarmee ook zoet-zoutdynamiek kan worden berekend, zal in 2023 operationeel worden (van Genuchten, mond.meded.). Voor analyses van de toekomstige watervraag gebruikt PWN het Deltascenario Stoom.
- Het neerslagstation van PWN in het duin bij Castricum laat een duidelijke toename zien van de hoeveelheid jaarneerslag (van 720 naar 960 millimeter) over de gemeten periode 1932 tot en met 2019 (Figuur 2-8). Deze toename wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een forse stijging in de hoeveelheid neerslag in de wintermaanden.

Zie ook pagina 68:

Stedelijk
Hoog (speelt al en wordt erger)
Mogelijke maatregelen, voorliggende strategische keuzes:
- Grondwateroverlast binnenduinrand: draineren of faciliteren
- Wateraanvoer naar stedelijk gebied in droge perioden
- Aanleg bergingsgebieden rondom de stad

Hier is klaarblijkelijk door noch de provincie, noch PWN, noch Wareco iets mee gedaan en dat terwijl de Provinciale Staten zelf ook in januari 2022 in het *Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027* meldt:

> *Voor de komende KRW-periode ligt de uitdaging vooral in de binnenduinrand. Het grondwater dat niet meer wordt opgepompt stroomt naar de duinrand en kan worden benut voor ontwikkeling van bijzondere kwelmilieu's zoals duinrellen met fonteinkruiden en percelen met blauwgraslanden. Door het water vast te houden ontstaat er ook een 'klimaatbuffer' tegen droge periodes. Het benutten van het duinwater kan wellicht samengaan met realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan de duinrand. Mogelijkheden zullen worden onderzocht en indien mogelijk uitgevoerd. Aandachtspunt hierbij is het risico van wateroverlast in bebouwd en agrarisch gebied*

Op pagina 26 is vermeld dat de netto winning in de AWD nog wel 13 miljoen per jaar is.

Wareco (thans Aveco de Bondt) wordt al als adviseur sinds in ieder geval 2005 ingeschakeld door de gemeente Bloemendaal, hetgeen onder meer resulteerde in plannen uit 2007, 2013 en 2021.

In 2013 meent Wareco – zonder enig onderzoek – in haar rapport *Onderzoek grondwateroverlast regio Zuid-Kennemerland* te mogen concluderen:

In het duingebied van Kennemerland zijn twee drinkwaterbedrijven actief, PWN en Waternet. Tot de jaren ’50 van de vorige eeuw werd natuurlijk duinwater onttrokken ten behoeve van de drinkwaterbereiding. Dit heeft geleid tot verdroging en het aantrekken van zout grondwater. Sinds de jaren ’50 wordt oppervlaktewater in de duinen geïnfiltreerd en samen met enig natuurlijk duinwater op een andere locatie weer opgepompt. Om de verdroging van de natuur in het duingebied verder te bestrijden, wordt sinds de jaren ’90 minder grondwater onttrokken.

Sindsdien is de grondwaterstand in de duinen gestegen. Er is grondwateronderzoek uitgevoerd naar de effecten hiervan voor de bebouwde omgeving [waaronder lit. 5]. Met modellen is destijds voorspeld dat de grondwaterstand in de binnenduinrand beperkt zou stijgen (hier zijn maatregelen getroffen) en dat de grondwaterstand in de bebouwde gebieden niet zou stijgen. Achteraf (in 2006) is door middel van metingen en analyse bewezen [lit. 12] dat de wijzigingen in de duinen niet tot een grondwaterstandstijging in het bebouwde gebied heeft geleid.

Wareco (thans Aveco de Bondt) meent zelfs in augustus 2021 te mogen concluderen zonder enig verder onderzoek in opdracht van de gemeente dat Aerdenhout-West zelfs een infiltratie kansrijk gebied zou zijn (m.a.w: pomp het daar maar in), maar vanaf oktober 2023 (twee jaar later!) hebben we natte voeten, zie:

Figuur 5: Overzicht aandachtsgebieden voor lage grondwaterstanden (groen), locaties met kwetsbare bodemlagen die gevoelig zijn voor zettingen (bruintinten) en kansrijke gebieden voor de infiltratie van hemelwater (blauw), op basis van resultaten grondwatermodel, droogtestudie en meetnetanalyse:

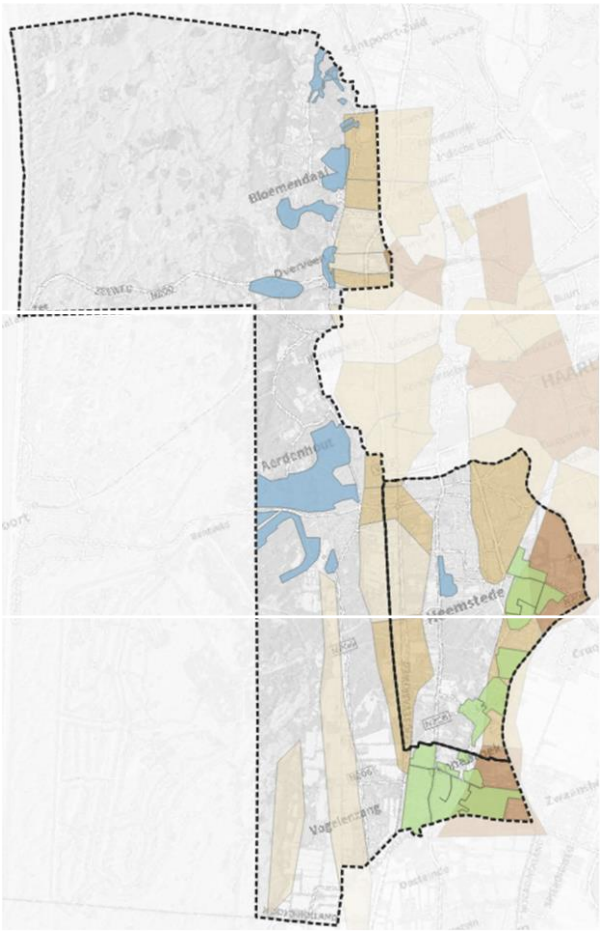

De **wethouder** reageert helaas nu ontwijkend, zie: https://gemeenteraad.bloemendaal.nl/Vergaderingen/Commissie-Grondgebied/2024/10-september/20:00/LIS-4-juli-2024-C19-Rapport-KnowH2O-op-verzoek-van-HvB

Rijnland

De rellen in Aerdenhout bleken onbekend bij Rijnland en kwamen niet eens voor op de legger die Rijnland aan onderzoeksbureau Tauw had gegeven.

Daarnaast geeft de legger een duidelijk beeld van de problematiek, zie: Legger Oppervlaktewater Vigerend App voorbeeld (arcgis.com)

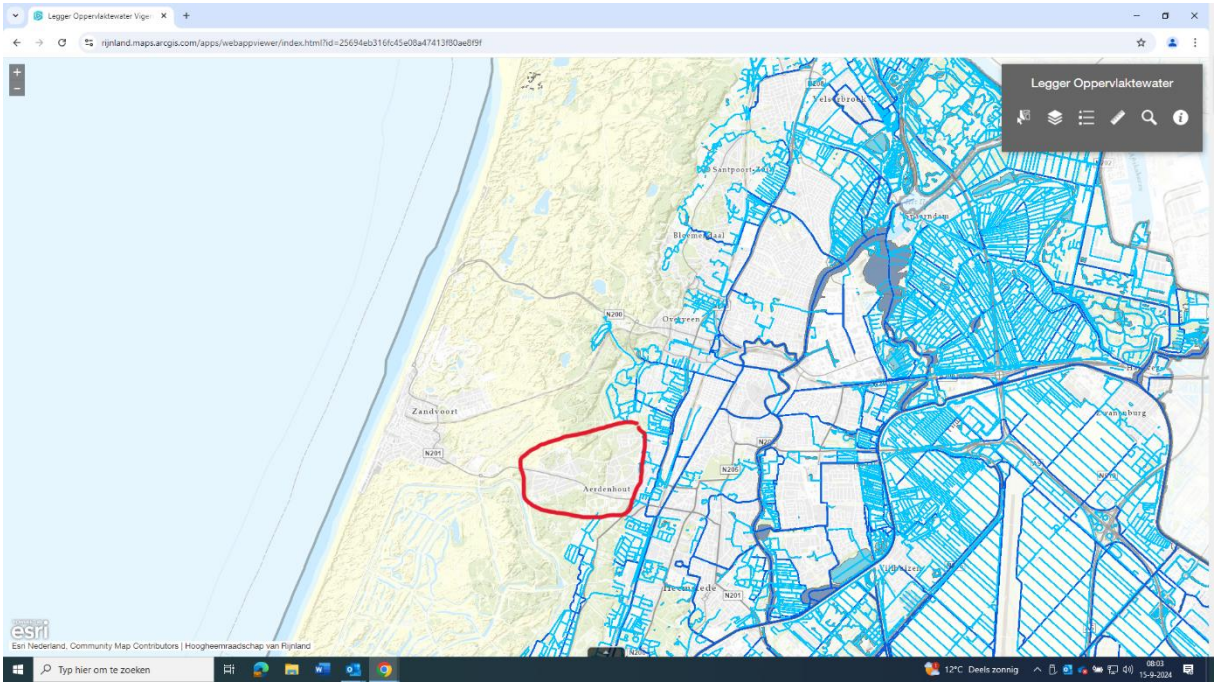

Aerdenhout-West (en Bentveld, gemeente Zandvoort) is voor duidelijkheid rood omcirkeld.

Wat ontbreekt er in Aerdenhout in vergelijking met de rest: een af- of ontwatering!

Nationale Ombudsman

De Nationale Ombudsman is echter ook duidelijk over de rol van de gemeente, zie als voorbeeld een klacht tegen de gemeente Emmen (2010/289):
13. In dit geval mochten de bewoners erop vertrouwen dat de gemeente al tijdens de ontwikkeling van hun wijk de maatregelen had genomen die nodig zijn om de daar gebouwde woningen en hun erf te vrijwaren van (blijvende) wateroverlast. Dat is hier niet gebeurd, immers de gemeente heeft nadat de wijk was gebouwd nog actie moeten ondernemen naar aanleiding van de wateroverlast in de publieke ruimte.

Naar aanleiding van de diverse signalen van de bewoners, waaronder de brief van de vereniging van 30 januari 2009, had de gemeente het initiatief moeten nemen om met de betrokken bewoners te overleggen welke maatregelen geboden zijn en deze uit te voeren.
Daardoor had de situatie kunnen worden gebracht in de toestand die de bewoners redelijkerwijs mochten verwachten ten tijde van hun intrek in de wijk.

Kortom, er is sprake van schending van het rechtszekerheidsvereiste.
Er kon niet gebouwd worden vóór de waterwinning, laat staan met souterrains en kelders, waarvoor de gemeente ná de waterwinning zonder enige voorwaarden bouwvergunningen, maar ook bouwvoorschriften heeft afgegeven.
U weet drommels goed dat wij onze woningen anders nooit zouden hebben laten bouwen dan wel zouden hebben gekocht.
U wist dat de waterhuishouding door het stoppen met pompen en andere vernattingsmaatregelen problematisch zou worden en u heeft bij ons niet ingegrepen.
Dit klemt te meer daar al tientallen jaren geleden forse neerslagperiodes, maar ook droogteperiodes, met alle gevolgen van dien, voorspeld waren. Andere delen van Nederland die incidenteel overlast hebben van water blijven wel beschermd middels dijken en andere voorzieningen.

Actie is per direct nodig

U allen mag zich niet nog langer verschuilen achter ofwel een andere organisatie, dan wel achter niet onderbouwde stellingen.

De feiten liggen er en liegen er niet om! U heeft allen de belangen van het gebied Aerdenhout-West en haar inwoners totaal veronachtzaamd en vervolgens allemaal sinds oktober 2023 de spreekwoordelijke kop in het natte zand gestoken, terwijl we thans nagenoeg een jaar verder zijn en wij het maar moeten doen met de mededeling dat het komende najaar sowieso niet zoveel overlast met zich mee zal brengen als afgelopen najaar.

Dat is in strijd met de door u collectief in acht te nemen zorgplicht naar de inwoners toe, zowel op publiekrechtelijk niveau als op privaatrechtelijk niveau (en bij sommige organisaties ook op beide niveaus). Er is dan ook sprake van een onrechtmatige (overheids)daad en niet alleen in relatie met artikel 5:39 BW en er is sprake van schending van de rechtszekerheid.

De problematiek geldt – zoals hierboven al aangegeven – niet alleen voor Aerdenhout-West maar voor vele delen van de gemeente Bloemendaal, Zandvoort en Velsen, maar - omdat het ons om onverklaarbare redenen tot op heden niet lukt u tot actie te laten overgaan – wij wilden het met een toch heel erg simpel voorbeeld van Aerdenhout-West onder uw aandacht brengen dat het er op dit moment vanuit uw organisatie sprake is van een mismanagement met alle schadelijke gevolgen van dien.

Wij moeten u allen dan ook namens de Stichting aansprakelijk stellen voor dit collectieve wanbeleid en wanbeheer en de aantoonbare tegenwerking dan wel laksheid om mee te werken om op korte termijn de overlast stop te zetten en in de toekomst duurzaam te voorkomen.

De inwoners zijn ten einde raad. Mocht u niet alsnog met ons per direct aan de slag gaan, dan zijn wij van mening dat er niet alleen sprake is van aansprakelijkheid van uw organisatie naar de inwoners

toe vanwege de geleden en nog te lijden schade, maar u (de directies en gekozen dan wel benoemde vertegenwoordigers) kunnen zich dan ook niet langer verschuilen achter uw organisatie.

Het geeft echt geen pas de inwoners het op individueel niveau te laten oplossen, wat ook niet mogelijk is.

Kortom:

Geef collectief opdracht voor het per direct plaatsen van buffers om ons woongebied heen, middels pompen of andere voorzieningen en zorg collectief voor een goede ont- en afwatering.
VOER HET UIT IN 2024 EN WIJS NIET LANGER NAAR EEN ANDER! AAN DE SLAG!
Dit geldt ook voor de gemeenteraadsleden en statenleden middels ter beschikking staande faciliteiten als zijnde het hoogste bestuursorgaan! GEBRUIK ZE!

Graag een omgaande reactie. Van alle organen binnen de gemeente Bloemendaal verwachten we een duidelijke en inhoudelijke reactie ruim voor de raadsvergadering op 26 september 2024.

Met vriendelijke groet,
Namens de Stichting,

[redacted]

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16290
Extern Zaak ID	2182863
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	9.a
Titel	C naar B verzoek PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14-10-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/NR

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	9 september 2024
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces.

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: Partij voor de Dieren, Ilona Haas en D66, Sijmen Mülder

Naam commissie en datum: Landelijk Gebied, 09 september 2024

Verzoekt: op de C-agenda onder 8.e

van: Gedeputeerde Staten

onderwerp: PPLG - Evaluatie Koplopersaanvraag

ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda van 09 september 2024.

Aanleiding
Het Rijk heeft de provincie gevraagd koplopersprojecten in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces. Het doel van de evaluatie wordt in de stukken bij het agendapunt omschreven als “het scheppen van duidelijkheid over onze aanpak van het proces van aanvragen van budget voor koploperprojecten” en ook in de aanbiedingsbrief aan PS spreekt GS over een evaluatie van het traject.

De Partij voor de Dieren mist in deze evaluatie een kritische beoordeling van de inhoud van de projecten in relatie tot doelstellingen van de subsidieregeling en de aansluiting op het rijksbeleid. De vraagstelling aan Directie Beleid van het College van GS was slechts gericht op het proces van de aanvraag, waarbij de veronderstelling van het College bij voorbaat dan al is dat de oorzaak hier gevonden moet worden. De slagingskans van een aanvraag op een rijksbijdrage gaat vooral juist ook over de inhoud van de aanvraag.

Nu de conclusie is dat niet het proces zodanig slecht was ingericht dat dit tot een dergelijke beperking van de aanvraag kon leiden en dat slechts enkele werkprocessen herzien zullen worden, blijft bij de Partij voor de Dieren de vraag over of de inhoud van de projecten wel voldoende aansloot bij de voorwaarden van de regeling.

Het behandeldoel
De PvdD-fractie pleit voor een evaluatie op inhoud van de aanvraag van de koploperprojecten en een kritische beoordeling van de rol van de verantwoordelijk gedeputeerde hierin. In de evaluatie die uitgevoerd is door de interne organisatie is hier niets over gebleken.

Aan de fracties vragen we:

1. Zijn de fracties het met ons eens dat een inhoudelijke analyse van de aanvraag, onder andere door de vergelijking te maken met projecten die wel zijn toegekend in andere provincies, van nut kan zijn om zowel toekomstige aanvragen beter afgestemd te krijgen op de doelen van het NPLG als een idee te krijgen van de visie en doelstellingen die het PPLG zou moeten omvatten?

2. Hoe kijken de andere fracties aan tegen het functioneren van en het leiderschap van de Gedeputeerde die een dergelijk belangwekkend traject in goede banen moet leiden en financiering moet binnenhalen voor het behalen van doelen op natuur, klimaat en water?

3. Zien de andere fracties een meerwaarde in een evaluatie door een extern bureau, de rekenkamer of een provinciale enquête naar het mislukken van de aanvraag voor koploperprojecten en de rol van de verantwoordelijke gedeputeerde hierin?

Aan GS heeft PvdD de volgende vragen:

1. Andere provincies hebben een aanzienlijk grotere toekenning ontvangen en hadden te maken met dezelfde (onzekere omstandigheden en miscommunicatie vanuit het rijk). Is GS bereid een inhoudelijke analyse te maken van de ingediende koploperprojecten in verhouding tot de projecten die wel gehonoreerd zijn in andere provincies?

2. Op welke manier dacht het College met de ingediende projecten een bijdrage te willen leveren aan de doelen van het NPLG op natuur, klimaat en water?

3. Denkt het College dat een evaluatie op de inhoud van de ingediende projecten nuttig kan zijn om een nieuwe aanvraag passend op inhoud te kunnen voorbereiden met een grotere slagingskans?

4. Is GS bereid in nieuwe (koploper)projecten voor het PPLG natuur en natuurherstel centraal te stellen?

5. Heeft het College gekeken naar de eigen rol in het proces en beoordeling op inhoud van de projecten en zo nee, is het College bereid dat alsnog te doen en PS daarover te informeren?

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

G.B.Houtkamp

BEL/NR

Telefoonnummer +31235143197
Gerben.Houtkamp
@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

21 AUG. 2024

Kenmerk

2182863/2276719

Uw kenmerk

-

Betreft: Evaluatie koplopersaanvraag

Geachte leden,

In het kader van het uitwerken en uitvoeren van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) Noord-Holland heeft de provincie op 29 juni 2023 een startversie PPLG en een aanvraag voor zeven koplopersmaatregelen ingediend bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De financiële omvang van de ingediende koplopersmaatregelen bedroeg ongeveer € 80 miljoen. Na beoordeling blijkt dat (afgerond) € 21 miljoen mogelijk in aanmerking komt voor rijksfinanciering voor de periode 2024-2026.

Het bedrag van € 21 miljoen stelt ons in staat om werk te maken van een aantal doelen uit ons PPLG. Met de positief beoordeelde maatregelpakketten 'Fietspad Blijdensteinsweg', 'Integrale Samenwerking NSP' en 'Aanleg Bos en Parklandschap' kunnen we stappen zetten om de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) -doelen te bereiken. Ook kunnen we in meer gebieden met gebiedsprocessen en uitvoering starten. Hiermee dragen we bij aan doelen voor klimaat, biodiversiteit, leefbaarheid, recreatie en het watersysteem. Nu het parlement heeft ingestemd met de Voorjaarsnota komt de provincie tevens in aanmerking voor middelen ten behoeve van een belangrijk onderdeel van het 'Fieldlab Groene Hart'. Hiermee kunnen stal- en bodeminnovaties en innovaties ten behoeve van bodem en water worden ondersteund. Deze innovaties dragen bij aan de ontwikkeling naar een emissiearme en natuurinclusieve kringlooplandbouw.

Hoewel we zeer gemotiveerd zijn om met de vier gehonoreerde projecten aan de slag te gaan, vinden we de uitkomst van de beoordeling teleurstellend. Bijna driekwart van de aanvraag is niet gehonoreerd en in vergelijking met de toekenning van middelen aan andere provincies is het bedrag relatief laag.

Omdat we graag meer inzicht willen krijgen in de oorzaken van deze relatief ongunstige uitkomst, heeft de sector Onderzoek & Informatie van de directie Beleid een evaluatie uitgevoerd.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De onderzoeksvragen waren:
- Hoe is het traject van aanvragen van budget voor koplopersprojecten door de provincie Noord-Holland verlopen?
- Wat had de provincie anders kunnen doen om een groter succespercentage voor toekenning van budget te behalen?
- Welke van de van dit traject geleerde lessen kunnen we meenemen voor toekomstige aanvragen?

Hierbij bieden wij u het evaluatierapport ter informatie aan. In deze brief geven wij een reactie op de uitgevoerde evaluatie. We gaan daarbij in op de hoofdconclusie uit het evaluatierapport en lessen die we kunnen trekken. We onderschrijven deze conclusie en lessen volledig.

Bij het uitvoeren van het onderzoek is ook gekeken naar de aanpak van twee andere provincies en naar de handelswijze van het Rijk. Wij vinden de voorliggende brief echter niet de plek om in te gaan op deze onderdelen uit de evaluatie, omdat we ons willen focussen op onze eigen verbeterpunten. Uiteraard worden deze uitkomsten wel betrokken in onze gesprekken met het Rijk.

Reactie op de conclusie en te trekken lessen

In het evaluatierapport wordt de volgende conclusie getrokken:

> *"De teleurstellende uitkomst voor de financiering van de koplopermaatregelpakketten PPLG voor Noord-Holland is het gevolg van een opeenstapeling van op zichzelf begrijpelijke beslissingen en toevallige gebeurtenissen. Wel is gebleken dat hoge budgetaanvragen door provincies tot meer toegekend budget hebben geleid. Naast een hogere aanvraag had de provincie, ondanks de tijdsdruk, ook voor een betere kwaliteit van de ingediende voorstellen voor maatregelen kunnen zorgen en had zij meer in maatregelpakketten kunnen denken dan in losse maatregelen. Tenslotte had de provincie meer haar aannames over wat van haar verwacht werd kunnen checken bij andere provincies, RTLG en de betrokken ministeries".*

Over het traject
Op basis van de evaluatie constateren we het volgende over het doorlopen traject:
- Alle provincies hadden min of meer te maken met dezelfde omstandigheden zowel in de aanloop naar het indienen van de koplopersaanvraag, zoals onduidelijke, verwarrende, en soms tegenstrijdige informatie vanuit ministeries, als na de indiening van de aanvraag door de grote hectiek bij het Rijk na de val van het kabinet. Onder soortgelijke omstandigheden is het merendeel van de provincies echter beduidend succesvoller geweest in het beschikbaar krijgen van rijksmiddelen dan provincie Noord-Holland.

- De belangrijkste oorzaak hiervan is dat wij begin 2023 hebben besloten om ons te richten op de startversie PPLG en de aanvraag maatregelenpakketten pas in het najaar van 2023 op te stellen en in te dienen. We gingen er ten onrechte vanuit dat er meerdere momenten zouden komen waarop maatregelenpakketten konden worden ingediend en verbeterd om het door het Rijk aan Noord-Holland toebedachte bedrag van € 800 miljoen te verzilveren. Hierdoor waren we in juni niet voorbereid op de vraag van het Rijk om aanvragen voor koplopersprojecten vóór 1 juli in te dienen.

  Provincies die succesvoller waren, blijken minder bescheiden te zijn geweest en op meerdere paarden te hebben gewed: zij zijn al vroeg in het proces begonnen met het uitwerken van maatregelen-pakketten of hadden al maatregelenpakketten klaarliggen. Zij hebben daardoor grotere én betere aanvragen in kunnen dienen.

- Omdat onze aanvraag binnen een maand moest worden uitgewerkt, hebben we door de tijdsdruk te weinig ingezet op het goed organiseren van het aanvraagproces en de kwaliteit van de aanvragen. Bij meer inzet op de kwaliteit van de aanvragen hadden we wellicht kansrijkere aanvragen in kunnen dienen.

Wat leren we hiervan?

De belangrijkste lessen die we hieruit trekken zijn:

1. We moeten in de toekomst minder bescheiden zijn bij het aanvragen van rijksgelden. Hiervoor is het nodig meer potentiële aanvragen 'op de plank te hebben liggen', zodat als het Rijk een beroep op ons doet, we sneller kunnen handelen.
   Deze les hebben wij direct ter harte genomen door bij de totstandkoming van het ontwerp-PPLG de focus te verleggen naar de uitvoering en de maatregelen die nodig zijn om stappen te kunnen zetten in de gebieden. Daarmee krijgen we ook een beter inzicht in de middelen die nodig zijn om maatregelen te kunnen uitvoeren. Dit zorgt ervoor dat we beter voorbereid zijn op momenten dat zich kansen voordoen voor financiering.
2. We zullen naar verwachting ook in de toekomst te maken krijgen met voor ons onvoorspelbare en onduidelijke processen van het Rijk. Dit is een gegeven waarmee we om moeten gaan. Dit vereist (nog) vaker afstemming met het Rijk, ministeries en andere provincies op diverse niveaus. Hierbij moeten we opgemerkte discrepanties in informatie, keuzes en werkwijzen nadrukkelijk intern ter discussie stellen om zo sneller bij te kunnen sturen.
3. We zullen onze werkprocessen beter moeten inrichten. Op die manier kunnen we beter inschatten welke inzet er nodig is om goede aanvragen in te dienen, en daadwerkelijk de kwaliteit van onze aanvragen verhogen.

Tot slot

Het proces 'koplopersaanvragen' heeft tot een onbevredigend resultaat geleid in vergelijking met andere provincies. In lijn met de conclusies uit het onderzoeksrapport zijn wij niet van mening dat hier structurele tekortkomingen in de organisatie aan ten grondslag liggen, maar dat er wel verbeterpunten in onze werkprocessen mogelijk zijn.

Wel zullen we als organisatie, zeker in een tijd van minder financiële mogelijkheden, er meer op gespitst moeten zijn om kansen te pakken als die zich voordoen. Hierbij zullen we de benoemde lessen uit de evaluatie en deze brief toepassen.

Wij gaan ervan uit u, met de uitgevoerde evaluatie en onze reactie op de belangrijkste bevindingen zoals verwoord in deze brief, voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Bijlage: Rapport evaluatie

EVALUATIE PROCES KOPLOPER-MAATREGELPAKKETTEN PPLG

Sector Onderzoek
& Informatie

Provincie
Noord-Holland

19-8-2024

Esther de Winter & Tom Smits

winterm@noord-holland.nl; tom.smits@noord-holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoudsopgave

1. Samenvatting 4
2. Wat hebben we gevraagd en wat hebben we gekregen? 7
3. Hoe is het proces van aanvraag van koploperprojecten en toekenning van budget hiervoor verlopen?....10
4. Hoe zagen onze voorstellen eruit en hoe zijn ze beoordeeld? 13
5. Wat kan de provincie van dit proces leren voor de toekomst?....18
Bijlage 1 PBL overzichten begrotingen en maatregelpakketten provincies 21
Bijlage 2 Tijdlijn traject opstellen en aanvragen financiering voor koploperprojecten PPLG....23
Bijlage 3 Schematisch verloop selectieproces ingediende maatregelen 33

1. Samenvatting

1.1 Aanleiding

In het kader van het uitwerken en uitvoeren van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) Noord-Holland heeft de provincie op 29 juni 2023 een startversie PPLG en zeven maatregelpakketten[1] ingediend bij het ministerie van LNV. De financiële omvang van de ingediende maatregelpakketten was ca. €80 miljoen. Dit was lager dan wat veel andere provincies hebben gevraagd. Na het doorlopen van een getrapt beoordelingsproces is hiervan uiteindelijk ca. €21 miljoen beoordeeld als potentieel in aanmerking komend voor financiering door het Rijk voor de periode 2024-2026. Het toebedeelde budget is laag ten opzichte van het gevraagde bedrag, ook in vergelijking met andere provincies. Dit heeft in GS en in de commissie Landelijk gebied van Provinciale Staten (PS) geleid tot vragen; wat zijn de mogelijke oorzaken van deze relatief ongunstige uitkomst? Hoe heeft de provincie gehandeld in het proces, ten aanzien van de inhoud of een combinatie daarvan? En kunnen we daar iets van leren voor toekomstige aanvragen?

Naar aanleiding van deze vragen heeft de sector Onderzoek & Informatie van de directie Beleid een evaluatie uitgevoerd met als hoofdonderzoeksvraag: *Hoe is het traject van aanvragen van budget voor koploperprojecten door de provincie Noord-Holland precies verlopen en wat had de provincie daarin anders kunnen doen om een groter succespercentage voor toekenning van budget te behalen?* En als subvraag: *Welke van de van dit traject geleerde lessen kunnen we meenemen voor toekomstige aanvragen?* We willen hierbij ook leren van de aanpak van andere provincies.

Het doel van deze evaluatie is het scheppen van duidelijkheid over onze aanpak van het proces van aanvragen van budget voor koploperprojecten en mogelijke verbeteringen in de slagingskans van toekenning van budget voor toekomstige aanvragen. De evaluatie is gebaseerd op documentenonderzoek, een werksessie met interne betrokkenen en gesprekken met medewerkers van de Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en met medewerkers van de provincies Utrecht, Zuid-Holland en Gelderland. Voor Utrecht en Zuid-Holland is gekozen vanwege het gedeelde project Fieldlab Groene Hart. De provincie Gelderland heeft net als Noord-Holland een relatief kleine aanvraag ingediend, die voor een groter deel is gehonoreerd dan die van Noord-Holland (zie verder in hoofdstuk 2).

1.2 Bevindingen

Dit rapport licht de volgende bevindingen toe:

Gekozen strategie

- De provincie Noord-Holland heeft in het voorjaar van 2023 gekozen voor een focus op het opstellen van de startversie PPLG voor 1 juli 2023 en voor het uitstellen van het opstellen van maatregelpakketten naar het najaar van dat jaar. Achteraf gezien was dat een verkeerde

[1] Deze maatregelenpakketten worden in eerste instantie door de provincie aangeduid als versnellingsprojecten, later worden zij aangeduid als koplopermaatregelen of koplopermaatregelen of – maatregelpakketten. De verandering van de term 'versnelling' naar 'koploper' is van Rijkszijde waarschijnlijk doorgevoerd om het verschil duidelijk te maken met de versnellingsgelden die in 2022 zijn toegekend. De versnellingsprojecten/ koplopermaatregelen die door Noord-Holland zijn ingediend zijn uiteindelijk bij de beoordeling door Wageningen Economic Research (WEcR) als één maatregelpakket beschouwd. Een maatregelpakket bestaat volgens de Handreiking voor de gebiedsprogramma's NPLG uit verschillende samenhangende maatregelen. De term 'koploper' komt in deze handreiking niet voor. Sommige van de door Noord-Holland ingediende maatregelpakketten bestaan uit slechts één project. In dit rapport spreken we zoveel mogelijk van maatregelpakketten in plaats van maatregelen of projecten omdat dit de wijze is waarop door het Rijk hierover gecommuniceerd wordt. Alleen daar waar dit nodig is, gebruiken we de term project of maatregel.

inschatting, maar dit valt wel te begrijpen in het licht van de toenmalige informatievoorziening. De kwaliteit van de startversie PPLG bleek uiteindelijk niet van invloed op de beoordeling van de ingediende maatregelen.
- Noord-Holland heeft gekozen van het indienen van een (qua budget) realistisch aantal maatregelen, terwijl sommige andere provincies ingezet hebben op het indienen van zoveel mogelijk maatregelen. Onze strategie van realistisch plannen heeft in het totale proces niet goed gewerkt.

Kwaliteit ingediende maatregelenpakketten
- Noord-Holland heeft bij het verzoek van het rijk eind juni 2023 voor het indienen van maatregelpakketten in korte tijd een aantal projectvoorstellen opgesteld en ingediend, maar de kwaliteit van deze voorstellen was niet goed. Dit kwam door de combinatie van de focus en inzet op de startversie PPLG, waardoor er nog weinig maatregelen uitgewerkt waren op het moment van het verzoek, en door onvoldoende organisatie van het aanvraagproces bij de provincie. Overigens zou een betere kwaliteit van de voorstellen niet voor alle maatregelen tot een positieve beoordeling hebben geleid. Zo zijn de maatregelen voor actieve infiltratiesystemen en stoppen & verplaatsen in het voorstel voor het Groene Hart op inhoudelijke gronden door WEcR als onvoldoende beoordeeld.
- De voorstellen van Noord-Holland betreffen losse maatregelen in plaats van maatregelpakketten. De indruk is dat de aanvraagformulieren zich beter lenen voor maatregelpakketten, waardoor het indienen van maatregelpakketten mogelijk eerder tot een positieve beoordeling zou hebbengeleid.

Miscommunicatie
- Er was sprake van miscommunicatie tussen de provincie Noord-Holland en de regieorganisatie RTLG. Deze miscommunicatie werd niet gecorrigeerd via contacten met andere provincies, omdat hierover met hen te weinig afstemming plaatsvond.
- De miscommunicatie leidde er o.a. toe dat de provincie dacht de aanvragen nog te kunnen verbeteren. Uiteindelijk bleek echter de eerste versie van de aanvragen bepalend voor de beoordeling door WEcR en daarmee voor de hoogte van het beschikbare budget voor de maatregelen. Het intensieve traject van verbetering dat het Rijk direct na het indienen van de maatregelen opstartte, had hier geen invloed meer op.

Onvoorspelbaar proces
- Aan rijkszijde is het proces, mede door de val van het kabinet, onvoorspelbaar en voor provincies niet op alle momenten transparant verlopen:
    - De focus lag op het verplaatsen van een zo groot mogelijk bedrag naar de begroting van LNV, in de veronderstelling dat later nog geschoven zou kunnen worden met budgetten tussen provincies. Dit schuiven bleek uiteindelijk niet mogelijk.
    - De organisatie van het proces van de beoordeling van de ingediende voorstellen was bij de provincies niet bekend. De beoordeling vond plaats in twee fasen vanwege capaciteitsproblemen bij WEcR (Wageningen Economic Research), de organisatie die de beoordeling moest uitvoeren. Hierdoor bleef het voor een deel van de voorstellen langere tijd onduidelijk of zij voor financiering in aanmerking zouden komen.
    - In de eerste fase van de beoordeling werden enkele maatregelpakketten van enkele provincies buiten de resultaten van de quickscan om toch meegenomen, omdat hiervoor nog capaciteit was bij WEcR. Dit betrof o.a. het voorstel Groene Hart van de provincie Zuid-Holland.
    - RTLG/LNV bood drie provincies in het proces de mogelijkheid om bepaalde voorstellen te verduidelijken, een mogelijkheid die andere provincies niet werd geboden.

    - Het is waarschijnlijk dat de provincies in de loop van het proces niet over dezelfde informatie beschikten.
- Voor alle provincies geldt dat zij met dit onvoorspelbare proces te maken hadden. De teleurstellende uitkomst voor de financiering van de koplopermaatregelpakketten PPLG voor Noord-Holland is het gevolg van een opeenstapeling van op zichzelf begrijpelijke beslissingen en toevallige gebeurtenissen. Wel is gebleken dat hoge budgetaanvragen door provincies tot meer toegekend budget hebben geleid. Naast een hogere aanvraag had de provincie, ondanks de tijdsdruk, ook voor een betere kwaliteit van de ingediende voorstellen voor maatregelen kunnen zorgen en had zij meer in maatregelpakketten kunnen denken dan in losse maatregelen. Tenslotte hadden we vaker onze aannames over wat van ons verwacht werd kunnen checken bij andere provincies, RTLG en de betrokken ministeries.

1.3 Lessen

Les 1: Zorg voor voldoende inzet op het uitwerken van maatregelen en maatregelpakketten, zodat deze van goede kwaliteit zijn. Het indienen van complete maatregelpakketten in plaats van losse maatregelen kan mogelijk bijdragen aan een positieve beoordeling van maatregelen
Een duidelijke uitwerking van de maatregelen en bijbehorende begroting is belangrijk voor een positieve beoordeling door het toetsteam en voor de definitieve subsidieaanvraag. Dit vraagt voldoende focus op en capaciteit voor het uitwerken van maatregelen/maatregelpakketten.
De opzet van de formulieren voor het indienen van de voorstellen lijkt zich beter te lenen voor het indienen van een compleet maatregelpakket dan voor een losse maatregel. Het omschrijven van het doelbereik kan dan op het niveau van het hele pakket gebeuren, en de losse maatregelen kunnen dan in die context worden geplaatst.

Les 2: Stem strategisch af met andere provincies, juist als het hectisch is
In de hectiek van het proces waren alle provincies vooral druk met zichzelf. Er werd weliswaar enig onderling overleg georganiseerd, maar van echt strategische reflectie met elkaar over wat er gebeurde en wat een goede aanpak zou zijn was geen sprake. Het bij elkaar leggen van de bij iedereen beschikbare informatie had mogelijk tot een scherper beeld van de situatie kunnen leiden.

Les 3: Zorg zowel bij provincie als Rijk voor (nog meer) onderling begrip van elkaars situatie. Dit kan helpen voor het nemen van de juiste strategische en tactische beslissingen.
Het was voor de provincie moeilijk om in te spelen op de snelle koerswijzigingen bij LNV in dit proces: de (voor de provincie) plotselinge aanvraag voor versnellingsgelden en de inzet van de quickscan. Bij Noord-Holland heerst ambtelijk het gevoel dat men RTLG en ook ‘moederdepartement’ LNV scherper had moeten bevragen over het keuze- en begrotingsproces. We zijn daarover niet of niet tijdig en volledig geïnformeerd door het Rijk, maar ook de provincie had zelf alerter kunnen zijn.

2. Wat hebben we gevraagd en wat hebben we gekregen?

2.1 Omvang van door provincies gevraagde budgetten

Aanvraag Noord-Holland betreft versnellingsprojecten die bijdragen aan integrale aanpak

Alle provincies moesten in 2023, als onderdeel van de totale opdracht, voor 1 juli een eerste versie van een provinciaal programma voor het landelijk gebied indienen met daarbij minstens twee maatregelpakketten. De provincie Noord-Holland had aanvankelijk besloten om deze maatregelpakketten niet op 1 juli, maar in het najaar in te dienen, omdat een goede invulling ervan voor de deadline van 1 juli niet mogelijk was (zie verder de beschrijving van het proces in hoofdstuk 3). Wel bevatte de startversie PPLG een eerste indicatieve omschrijving van de voorziene maatregelpakketten binnen het PPLG, met een totale indicatieve raming van €1,3 miljard. Deze raming bevatte nog een aantal pm-posten, waaronder voor groenblauwe dooradering. De totale raming kwam inclusief deze pm-posten grofweg uit op €2 miljard.

Op 1 juni 2023[2] kwam het verzoek vanuit het Rijk om maatregelpakketten in te dienen die al in 2023 zouden kunnen starten en binnen twee jaar konden worden uitgevoerd. Dit gebeurde naar aanleiding van een breed gedragen motie vanuit de Kamer gericht op een versnelling in de toekenning van middelen aan de provincies. Die versnelling werd door minister-president Rutte in een debat op 5 april 2023 toegezegd. Deze maatregelpakketten voor de versnelling moesten met de startversie van het PPLG op 1 juli ingediend worden en zouden versneld beoordeeld en beschikt worden. Voor de uitvoering ervan waren middelen op de LNV-begroting nodig. In de uitwerking van de toezegging van de minister-president is het moment van overheveling van middelen naar de LNV-begroting om politieke redenen steeds verder naar achteren geschoven.

De provincie Noord-Holland besloot in te gaan op het verzoek van het Rijk en heeft bij het indienen van de startversie PPLG een pakket van zeven maatregelpakketten (aangeduid als ‘versnellingsprojecten’) aangeboden met een financiële omvang van in totaal €80,8 miljoen. Bij de selectie van deze versnellingsprojecten werd gekozen voor projecten die:

- passen binnen de beleidsmatige kaders van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied;
- op korte termijn gerealiseerd kunnen worden en in belangrijke mate bijdragen aan versnelling van de gebiedsprocessen in 2023, 2024 en 2025. Concreet betekende dit dat de projecten al min of meer uitvoeringsgereed moesten zijn, zodat zij op korte termijn konden starten, en dat zij binnen circa twee jaar uitgevoerd moesten kunnen worden;
- waar mogelijk aansluiten op het GLB/NSP, met het oog op Europese cofinanciering (Integrale gebiedssamenwerking en Groenblauwe dooradering);
- kunnen worden gekwalificeerd als no regret en waarbij het risico van lock-ins dus wordt vermeden;
- een integraal pakket vormen, waarin aandacht is voor zowel natuur, stikstofreductie, landbouw, klimaat en water.

Deze criteria sluiten aan bij de vraag van het Rijk. Het laatste criterium is door Noord-Holland specifiek ingevuld met een eigen accent. Voor natuurmaatregelen was voor de kortetermijnprojecten al budget beschikbaar voor Noord-Holland vanuit het Programma Natuur (€40 miljoen, waar nog €110 miljoen uit een recente financieringsronde bij zou komen) en vanuit het Natuurpact. Bij de versnellingsprojecten lag het accent daarom op het verkrijgen van budget voor toekomstbestendige landbouw (Fieldlab Groene Hart en Landbouwportaal) en klimaatmaatregelen (Aanleg bos en parklandschap), om het geheel aan financiering zo meer in balans te krijgen. Ook is een NNN-project

[2] De provincie en RTLG kijken verschillend naar deze gebeurtenis. Zie toelichting bij de tijdlijn in bijlage 2.

(Waterland Oost) opgenomen om te verkennen of het aanvragen van additioneel budget aanvullend op dat van het Natuurpact mogelijk is, gegeven de grote NNN-taak van de provincie Noord-Holland. Vanuit het idee dat op basis van de uitkomst hiervan later meer aanvragen voor natuurmaatregelen ingediend kunnen worden.

Naast de hiervoor genoemde projecten zijn er versnellingsprojecten ingediend voor het verleggen van een fietspad in de duinen (N2000-gebied), Integrale gebiedssamenwerking en Groenblauwe dooradering. Daarmee kwam het aantal ingediende versnellingsprojecten (hierna 'maatregelpakketten') uit op zeven:

1. Fieldlab Groene Hart
2. Fietspad Blijdesteijnse weg
3. Landbouwportaal
4. Groenblauwe dooradering NSP
5. Integrale gebiedssamenwerking NSP
6. Aanleg 86 ha bos en parklandschap
7. Realisatie 100 ha NNN Waterland Oost

Analyse PBL: door provincies gepresenteerde bedragen lopen sterk uiteen en zijn moeilijk vergelijkbaar

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) publiceerde in februari 2024 het onderzoek 'Ex ante analyse Nationaal Programma Landelijk Gebied: provinciale programma's en rijksmaatregelen'. Hierin onderzoekt PBL of met de door provincies en rijk voorgenomen maatregelen voor het landelijk gebied de beoogde doelen tijdig gerealiseerd worden. Daarbij zijn ook de verschillende provinciale programma's met elkaar vergeleken. Het PBL constateert een aanzienlijke inhoudelijke diversiteit tussen de PPLG's. Ook de maatregelbudgetten voor de periode tot 2035 en voor 2024-2025 zijn qua omvang en inhoud zeer divers. Deze diversiteit is volgens PBL deels te verklaren door verschillen in omvang van de opgaven tussen de provincies. Daarnaast maken provincies andere keuzen voor soorten maatregelen, instrumenten of doelen en zijn er verschillen in begrotingssystematiek. Dit maakt de gepresenteerde bedragen moeilijk vergelijkbaar.

Uit het onderzoek blijkt dat zowel het totale door Noord-Holland begrote budget als de omvang van het ingediende maatregelenpakket relatief bescheiden is (zie ook bijlage 1). Noord-Holland wordt specifiek genoemd in de volgende vergelijking in het rapport over de omvang van de begroting voor het provinciale programma landelijke gebied: "*Illustratief is het verschil tussen de twee in fysieke zin relatief vergelijkbare provincies Zuid- en Noord-Holland. Zuid-Holland begroot een factor 6 meer dan Noord-Holland. Daarnaast willen die twee provincies andersoortige maatregelen en instrumenten inzetten, wat begrijpelijk is gezien het verzoek aan de provincies om zelf met een strategie te komen om de doelen te halen.*"

2.2 Verdeling toegekende budgetten in eerste financieringsronde

Verhouding gevraagd versus toegekend budget in eerste financieringsronde verschilt sterk

In januari 2024 stuurt het ministerie van LNV een brief aan de Tweede Kamer met daarin een beeld van de beoordeling van de door provincies ingediende maatregelpakketten en een voorstel voor de reservering van middelen voor de financiering hiervan in het kader van het NPLG. Hierbij blijkt dat maar een deel van de ingediende maatregelpakketten is beoordeeld ('geapprecieerd'). Later blijkt dat voor Noord-Holland slechts €25,8 miljoen van de totaal €80,8 miljoen ingediende maatregelen is beoordeeld voor een eerste financieringsronde. De uitkomst van de beoordeling is dat Noord-Holland voor de eerste financieringsronde, uitgaande van verbetering van de ingediende voorstellen, in aanmerking komt voor maximaal €11.672.000,- bijdrage van het Rijk. Dit houdt dus direct verband met het beperkte bedrag dat überhaupt is beoordeeld.

Onderstaande tabel laat zien dat de provincie Noord-Holland wat betreft de omvang van de ingediende maatregelpakketten op drie provincies na (Flevoland, Gelderland, Zeeland) de kleinste aanvraag heeft ingediend. Wat betreft de bijdrage uit het rijksbudget voor de eerste financieringsronde krijgen alleen Flevoland en Zeeland minder budget toegewezen (het gaat hier om de aanduiding van een plafondbedrag per provincie). De tabel laat ook zien dat Noord-Holland in verhouding tot andere provincies in deze ronde een laag percentage van het gevraagde bedrag krijgt. Alleen Zeeland krijgt relatief minder (6% van het gevraagde bedrag). Gelderland en Noord-Brabant krijgen relatief het grootste deel van het door hun gevraagde budget toegewezen (respectievelijk 79% en 88%). Op mogelijke procesmatige en/of inhoudelijke oorzaken van het lage percentage toegewezen budget voor Noord-Holland gaan hoofdstuk 3 en 4 nader in. Daarbij komen ook de resultaten van de tweede beoordelings- en financieringsronde aan de orde.

Provincie	Ingediend (miljoen Euro)	Toekenning uit rijksbudget in eerste ronde (miljoen Euro)	Toegekend versus ingediend (percentage)
Zeeland	68	4	6%
Noord Holland	74[3]	12	16%
Drenthe	477	131	27%
Overijssel	431	142	33%
Limburg	150	55	37%
Groningen	148	58	39%
Friesland	347	150	43%
Flevoland	18	10	56%
Zuid Holland	293	180	61%
Utrecht	401	284	71%
Gelderland	42	33	79%
Noord Brabant	252	222	88%
Totaal	2.701	1.281	47%

Verdeling tussen provincies

Door het Rijk was begin 2023 al een indicatieve verdeling van het totale Transitiefonds over de provincies gemaakt, die per provincie is gebaseerd op de (gewogen) omvang van de opgaven. Voor Noord-Holland is in dit kader €800 miljoen indicatief geduid. Maar deze verdeling speelde bij dit specifieke traject geen enkele rol. Voor 1 juli was er geen vastgesteld budget voor de koplopermaatregelpakketten. De ingediende aanvragen (naar later bleek een selectie hieruit) vormden het uitgangspunt voor de omvang van het bedrag dat op de begroting van LNV mocht worden opgenomen vooruitlopend op de realisatie van het Transitiefonds. Hier vloeit uit voort dat het in dit proces voor LNV niet de eerste prioriteit was om te sturen op een specifieke verdeling tussen de provincies voor deze pakketten. Hoofdstuk 3 gaat nader op dit proces in.

[3] Het Rijk heeft de ingediende bedragen gecorrigeerd op indexering en uitgaven buiten de vereiste uitvoeringsperiode. Voor Noord-Holland betekende dit een correctie naar een bedrag van €73,76 miljoen.

3. Hoe is het proces van aanvraag van koploperprojecten en toekenning van budget hiervoor verlopen?

Dit hoofdstuk geeft inzicht in hoe het proces van aanvragen van budget voor koploperprojecten bij de provincie Noord-Holland is verlopen. Bijlage 2 geeft een uitgebreid overzicht van dit proces in de vorm van een tijdlijn met de belangrijkste gebeurtenissen en een inhoudelijke toelichting daarop. Bijlage 3 geeft een overzicht van de uitkomst van het proces voor het totale ingediende maatregelpakket van €80 miljoen van de provincie Noord-Holland.

Analyse van de tijdlijn in bijlage 2 leidt tot de volgende bevindingen over het proces:

3.1 Drie bepalende moment in het proces

Drie momenten die bepalend zijn geweest voor de uitkomst van het proces zijn:

- ***Het besluit van de provincie tot focus op het opstellen van de startversie PPLG en uitstel van het opstellen van de maatregelpakketten;***
- ***Het besluit van de provincie om in te zetten op het voor de gestelde deadline indienen van versnellingsprojecten;***
- ***Het besluit van het Rijk tot het uitvoeren van een quickscan voor onderbouwing van de financiële claim voor de LNV-begroting voor de maatregelenpakketten NPLG. De val van het kabinet was een belangrijk factor hierbij.***

Voor het opstellen van de startversie PPLG en de bijbehorende maatregelpakketten is door de provincie na de zomer van 2022 een programma-organisatie ingericht. Het opstellen van de startversie PPLG was uitdagend door de complexiteit van de integrale aanpak. Iets waar alle provincies mee te maken hebben, net als met het feit dat vanuit het Rijk werd gewerkt met kaders, handreikingen en technische en financiële voorwaarden die waren opgesteld als groeidocumenten, die mede in overleg met de provincies steeds werden bijgesteld. Dit leidde tot een voortdurende opeenvolging van in meer of mindere mate gewijzigde spelregels. Daarnaast kwam het vaak voor dat beloofde informatie en documenten te laat verschenen, terwijl ook duidelijkheid over landelijke generieke maatregelen uitbleef. Dit alles had invloed op het tempo van het opstellen van het PPLG, het halen van de wettelijke deadline van 1 juli 2023 werd steeds spannender. Daarbij vonden op de achtergrond half maart provinciale verkiezingen plaats, met daaropvolgend coalitie-onderhandelingen.

Tegen deze achtergrond koos de provincie Noord-Holland in het voorjaar van 2023 voor een focus op het opleveren van een goede startversie van het PPLG op 1 juli 2023. Men koos hiermee voor het leggen van een stevige beleidsinhoudelijke en procesmatige basis om het budget van het Transitiefonds in de toekomst goed in te kunnen zetten. In de startversie zou wel een eerste indicatie staan van de maatregelpakketten waarvoor de provincie geld wil aanvragen. Het indienen van de maatregelpakketten zelf werd uitgesteld naar het najaar. Dit uitstel leek verantwoord en werd belangrijk gevonden om een goede kwaliteit van de voorstellen voor de maatregelpakketten te kunnen waarborgen. Uit het gesprek met RTLG blijkt dat daar de indruk is dat verschillende provincies tegen de achtergrond van de coalitie-onderhandelingen andere keuzen hebben gemaakt: sommigen lijken zich net als Noord-Holland geconcentreerd te hebben op de startversie PPLG, anderen hebben meer ingezet op de kwaliteit van de maatregelenpakketten. Dit zag RTLG terug in de beoordelingen voor het Tussentijds beeld dat de toetsteams opstelden in najaar 2023 (brief 24 oktober 2023).

Op 1 juni 2023[4] kwam een verzoek van het Rijk, via de Regie-organisatie Transitie Landelijk Gebied (RTLG), voor het leveren van een pakket met versnellingsmaatregelen, met als doel tot snelle uitvoering van projecten in het landelijk gebied te komen, om zo te voorkomen dat 2023 en 2024 qua uitvoering 'verloren jaren' zouden zijn. Het was de bedoeling van het Rijk om deze maatregelpakketten met voorrang te beoordelen om zo al in 2023 maatregelen uit te kunnen voeren. Er ontstond bij de provincie een situatie van veel tijddruk voor het selecteren en uitwerken van deze maatregelpakketten (door de provincie aangeduid als 'versnellingsprojecten'), omdat deze op hoofdlijnen tegelijkertijd met de startversie van het PPLG op 1 juli ingeleverd moesten worden. Indiening van de uitgewerkte voorstellen in door het Rijk aangeleverde formulieren zou nog in juli plaats moeten vinden.

Op 7 juli viel het kabinet. Het Rijk heeft zich vervolgens gericht op het zekerstellen van budget voor de versnellingsmaatregelpakketten. Vanwege het controversieel verklaren van het Transitiefonds door de Eerste Kamer, was er voor het verkrijgen van budget voor deze maatregelpakketten geen andere weg dan dit via de LNV-begroting te laten lopen. Het alternatief was om op dat moment helemaal geen budget te reserveren, maar pas een voorstel naar de Kamer te sturen wanneer alle ingediende maatregelen van de provincies getoetst waren. Echter, dat zou betekenen dat het langer had geduurd voordat LNV geld voor de projecten naar de provincies kon overmaken. Dit vond men onwenselijk aangezien de financiering van de koploperprojecten juist bedoeld was om op korte termijn door te kunnen met de gebiedsgerichte aanpak. Om het budget op de begroting van het ministerie van LNV te krijgen, moest vóór Prinsjesdag een onderbouwing worden aangeleverd bij het ministerie van Financiën waaruit bleek dat de maatregelpakketten waarvoor budget werd aangevraagd voldoende doelmatig en doeltreffend waren. Hiervoor is gezocht naar een pakket bestaande uit reëel uitvoerbare en concrete maatregelen, die niet tegen diverse belemmeringen in de uitvoering gaan aanlopen (zoals staatsteun of juridische uitspraken) of een grote kans op desinvesteringen geven. Dit werd gedaan met behulp van een snel geïmproviseerde 'quickscan' van de ingediende maatregelpakketten, uitgevoerd door een select aantal medewerkers van LNV. De quickscan liep parallel aan de beoordelingen voor het tussentijds advies door de rijkstoetsteam, er is hiermee geen vermenging geweest. De quickscan vond plaats in augustus, maar dit werd voor de provincies pas maanden later duidelijk. Uiteindelijk bleek het door het bij het Rijk uitgevoerde administratieve proces voor de provincie Noord-Holland niet meer mogelijk om aanvullend op de versnellingsprojecten uitgebreidere maatregelpakketten in te dienen.

3.2 Onverwachte fasering beoordelingsproces

De gefaseerde beoordeling van de maatregelpakketten was vooraf niet bedacht, maar leidt tot langere onzekerheid over de financiering van een deel van de maatregelen.

Door de val van het kabinet veranderde de achtergrond waartegen het ministerie van LNV moest handelen. Er is sprake van een zware procedure, met een aantal nadere voorwaarden die vanuit de begroting worden gesteld. LNV wordt gevraagd een selectie te maken uit de door de provincies ingediende maatregelpakketten, omdat het bedrag van €2,7 miljard van alle door de provincies ingediende maatregelenpakketten door het Rijk te hoog wordt bevonden om op de begroting van LNV te zetten. LNV voert hiervoor de quickscan uit, om de meest kansrijke maatregelpakketten te selecteren. Deze selectie van kansrijke maatregelen vormt de onderbouwing voor het naar de begroting van LNV over te hevelen bedrag. Alle ingediende maatregelpakketten moeten ook onafhankelijk getoetst worden op hun bijdrage aan de doelen van het NPLG[5]. Het tijdpad van deze

[4] De provincie en RTLG kijken verschillend naar deze gebeurtenis. Zie toelichting bij de tijdlijn in bijlage 2.

[5] Dit is ook opgenomen als voorwaarde van het kabinet in de Memorie van Toelichting bij de LNV-begroting.

toetsing werd bepaald door het tijdpad van de benodigde begrotingswijziging. De onafhankelijke toetsing werd uitbesteed aan WEcR. De hoeveelheid te beoordelen maatregelpakketten was zodanig groot dat WEcR aangaf niet de capaciteit te hebben om ze allemaal te beoordelen binnen de beschikbare tijd. Daarom werd een fasering gehanteerd. Als basis hiervoor diende de in augustus door LNV uitgevoerde quickscan. Uiteindelijk blijkt deze fasering belangrijk, want maatregelpakketten die in de tweede beoordelingsfase terecht komen, doen niet mee in de eerste financieringsronde. De maatregelen die onderdeel waren van WEcR 2 zijn inmiddels wel opgenomen in de Voorjaarsnota LNV. De beide Kamers moeten hier nog mee instemmen, maar als dat gebeurt (rond de zomer) komen ook deze middelen nog in 2024 beschikbaar voor de provincies.

Bij de quickscan vielen voor Noord-Holland het Fieldlab Groene Hart en het Landbouwportaal af. Ook de Fieldlab-projecten van Zuid-Holland en Utrecht vielen in eerste instantie af. Echter het Fieldlab-project van Zuid-Holland is uiteindelijk vanwege nog beschikbare tijd bij WEcR toch in de eerste ronde beoordeeld, samen met nog vijf andere projecten, als ‘additionele beoordeling'. Deze zes extra beoordeelde maatregelpakketten zijn gekozen op financiële omvang, om het begrotingsbedrag zo hoog mogelijk te maken. Over deze wijze van selecteren is niet gecommuniceerd met de provincie. Gezien de mogelijke consequenties van wel of niet opgenomen zijn in de eerste beoordelingsronde (op het moment van schrijven is nog niet definitief besloten over de Voorjaarsnota LNV), geeft deze gang van zaken een gevoel van 'willekeur’ bij betrokkenen bij de provincie Noord-Holland. Het kabinet besluit op basis van de appreciatie van WEcR fase 1 €1,28 miljard voor de financiering van de NPLG-maatregelenpakketten te reserveren. LNV ziet dit als een totaalbedrag waarbinnen nog wel geschoven kan worden, bijvoorbeeld tussen provincies. Maar in de aanloop naar de besluitvorming over de begroting worden de bedragen per provincie waarop de €1,28 miljard gebaseerd is uiteindelijk vastgelegd als ‘budget per provincie’. Noord-Holland kan in de eerste financieringsronde niet meer budget krijgen dan €12 miljoen.

3.3 Eerste versie voorstellen bepalend voor beoordeling voor financiering

De eerste versie van de voorstellen is uiteindelijk bepalend voor selectie in de quickscan en de beoordeling door Wageningen Economic Research (WEcR) en daarmee toewijzing van financiering. Verbetering van de voorstellen blijkt uitsluitend relevant voor de definitieve toekenning van de middelen.

Het signaal vanuit LNV/RTLG naar de provincie is steeds geweest dat de voorstellen die ingediend werden slechts ‘eerste versies’ waren, die vervolgens in overleg nader ingevuld en verbeterd zouden kunnen worden. Daarom is vooral ingezet op het halen van de deadline en minder op een perfecte kwaliteit van de voorstellen. De voorstellen zijn daarom niet allemaal even ver of goed uitgewerkt (zie hoofdstuk 4). Na de indiening werd vrij snel gestart met besprekingen tussen provincie en LNV om de voorstellen te verbeteren, wat deze opvatting van de provincie bevestigde. De eerste versies van de voorstellen dienden uiteindelijk als basis voor zowel de quickscan door LNV als de beoordeling door WEcR. Uit het gesprek met RTLG is gebleken dat drie provincies, waaronder de provincie Zuid-Holland, gevraagd zijn in het najaar nog verduidelijkingen op hun voorstellen aan te leveren. De verduidelijkingen betroffen maatregelen die in de quickscan als kansrijk werden gezien en waren nodig om beoordeling van de maatregelen door WEcR mogelijk te maken.

De precieze werkwijze en gehanteerde criteria in de quickscan zijn pas lopende het proces door het ministerie uitgewerkt en waren dus niet op voorhand bekend. Bij het indienen van de maatregelpakketten kon hiermee niet vooraf rekening worden gehouden. Door de val van het kabinet moest er in augustus binnen twee weken een quickscan uitgevoerd worden. Er waren op dat moment al interdepartementale toetsteams ingesteld, met betrokkenen van verschillende ministeries, om de provinciale programma’s en maatregelpakketten in samenspraak met de

provincies te beoordelen. Maar deze beoordelingen waren nog niet gereed. Daarom vond de beoordeling in de quickscan plaats door een selecte groep mensen van LNV, op basis van een snelle scan van de ingediende maatregelen die konden worden gezien als 'kansrijk voor financiering'. Er was daarbij geen tijd voor het dieper bekijken van de voorstellen of voor het checken van eventuele onduidelijkheden daarin bij de provincies.

De eerste versies van de voorstellen vormden ook de basis voor de inhoudelijke toetsing door WEcR. Deze toetsing werd bepalend voor het toegewezen krijgen van budget. Voorstellen die bij eerste toetsing als 'onduidelijk' werden gezien, vielen af voor financiering in 2024. De bevindingen in de verbetergesprekken tussen de provincie en de begeleidende 'landsdelenteams' van RTLG zijn niet meegenomen bij de beoordeling door WEcR. Waarbij WEcR bovendien niet de mogelijkheid had om alle voorstellen tegelijkertijd te toetsen.

Op basis van de besprekingen met de landsdelenteams heeft de provincie uiteindelijk verbeterde voorstellen voor de maatregelpakketten opgesteld die ingestuurd zijn voor toetsing door het toetsteam, vooruitlopend op de aanvraag voor de door LNV nog open te stellen specifieke uitkeringsregeling (SPUK-regeling). De beoordeling van de ingediende maatregelen is inmiddels afgerond en de ministerraad heeft positief besloten over de voorstellen of onderdelen daarvan die door WEcR positief waren beoordeeld.

3.4 Bespreking begroting Tweede Kamer

Een vierde sleutelmoment dat bepalend is voor de uitkomst van het proces is de bespreking van de begroting in de Tweede Kamer.

LNV had de bedoeling uit te gaan van een ongedeeld budget, waarbinnen eventueel in een later stadium nog geschoven kon worden tussen provincies. Bij de bespreking van de begrotingsclaim van LNV voor de maatregelpakketten in de Tweede Kamer, wordt de vraag gesteld door de Kamer hoe het geclaimde budget van €1,28 miljard precies verdeeld is over de verschillende provincies. Deze vraag leidt tot een kamerbrief met daarin een staatje met de door provincies aangevraagde en indicatief toegekende budgetten (brief Beantwoording vragen gesteld tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Diergezondheidsfonds 2024 (1 februari 2024)). De plafonds per provincie zijn door het kabinet vastgezet op de appreciatie van WEcR. Het plafond voor Noord-Holland voor de eerste fase werd daardoor €11,7 miljoen.

4. Hoe zagen onze voorstellen eruit en hoe zijn ze beoordeeld?

4.1 Eerste indiening en beoordeling maatregelpakketten Noord-Holland

De provincie heeft in de periode eind juni/juli 2023 voor zeven projecten (in het vervolg aangeduid als 'maatregelpakketten') een aanvraag gedaan. Zoals in het vorige hoofdstuk staat beschreven, is er na indiening van de maatregelpakketten eerst door LNV een quickscan uitgevoerd op de meest kansrijke maatregelpakketten voor financiering. Criteria hiervoor waren dat de maatregelpakketten betrekking moesten hebben op prioritaire gebieden (beekdalen, overgangszones en veenweidegebieden, om milieubelasting te reduceren), de aanpak van Natura2000-gebieden, bijdragen aan meerdere NPLG-doelen of een voortzetting zijn van projecten die gefinancierd zijn met versnellingsgelden uit 2022. Maatregelpakketten moesten daarnaast concreet zijn, duidelijk maken aan welke doelen ze bijdragen en onderbouwd zijn, 'no regret' zijn, en betrekking hebben op de periode van 2024 t/m 2026.

Maatregelpakketten die door deze quickscan kwamen zijn vervolgens in een eerste beoordelingsfase door WEcR beoordeeld. Bij een positieve beoordeling door WEcR komen de maatregelpakketten potentieel in aanmerking voor financiering door het Rijk voor de periode 2024-2026. Maatregelpakketten die niet door de quickscan kwamen zijn in een tweede beoordelingsronde alsnog beoordeeld door WEcR. Op basis van deze tweede WEcR beoordeling is een claim bij de Voorjaarsnota neergelegd van €434 miljoen. Van de voorstellen die tot deze tweede ronde behoorden, is al bekend welk deel door het Rijk positief is beoordeeld. Als beide Kamers hiermee instemmen, volgt een tweede financieringsronde.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de maatregelpakketten (deels opgesplitst in onderdelen), bijbehorende budgetten en de manier waarop ze beoordeeld zijn door LNV (de quickscan) en door WECR (in de eerste of tweede beoordelingsronde). De weergegeven bedragen zijn gebaseerd op de voorstellen die op 1 juli zijn ingediend.

	Maatregelpakket	Onderdeel	Bedrag	Door Quickscan	Beoordeling WECR
1	Fieldlab Groene Hart	Innovatie Stal & Bodem	€ 6.300.000	nee	Doelbereik en risicobeheersing verbeterbaar
		Innovatie bodem & water	€ 2.814.000	nee	
		Techniek en innovatie	€ 5.987.000	nee	Doelbereik onduidelijk
		Omschakelen & Extensiveren	€ 9.900.000	nee	
		Verplaatsen & Stoppen	€ 19.390.000	nee	
2	Blijdesteijnse weg	Verleggen fietspad	€ 662.000	ja	Doelbereik en risicobeheersing verbeterbaar
3	Landbouwportaal	Kennis- en coachingstrajecten	€ 1.330.000	nee	Indirecte, onduidelijke bijdrage aan NPLG-doelen
		Investeringsprojecten	€ 2.670.000	nee	Doelbereik onduidelijk
4	Groenblauwe dooradering	Aanleg landschapselementen	€ 5.356.000	ja	Doelbereik en risicobeheersing onduidelijk
5	Integrale gebiedssamenwerking NSP	Subsidie samenwerkingsverband & uitvoering gebiedsplan	€ 4.556.000	ja	Indirecte, onduidelijke bijdrage aan NPLG-doelen
6	Aanleg 86 ha bos en parklandschap	Dorpsbos Abbenes	€ 637.000	ja	Doelbereik en risicobeheersing verbeterbaar
		Groenzone Zwanenburg	€ 215.000	ja	
		Uitbreiding Groene Carré	€ 463.000	ja	
		Uitbreiding Robbenoordbos	€ 5.139.000	ja	
7	Realisatie 100 ha NNN Waterland Oost	Peereboom/Opperwoud	€ 5.862.000	ja	Doelbereik en risicobeheersing onduidelijk
		De Nes/Vispassage	€ 2.268.000	ja	

Totaal projecten:

Potentieel financierbaar voor de periode 2024-2026	**€ 11.672.000**
Mogelijk in aanmerking voor financiering in latere ronde	**€ 9.114.000**
Niet in aanmerking voor financiering	**€ 52.763.000**

De tabel laat zien dat alleen de maatregelpakketten 2, 5 en 6[6] door de Quickscan van LNV zijn gekomen én als financierbaar zijn aangemerkt door WEcR voor de periode 2024-2026. Bij maatregelpakketten 2 en 6 is het doelbereik en de risicobeheersing aangeduid als 'verbeterbaar'. Voor maatregelpakket 5 geldt dat deze ondanks de negatieve beoordeling door WEcR door LNV als financierbaar aangemerkt is omdat het financiering betreft die gebiedsprocessen mogelijk moet maken. Deze gebiedsprocessen vormen de basis voor de uitvoering van het PPLG. Maatregelpakketten 4 en 7 kwamen wel door de quickscan, maar werden door WEcR negatief beoordeeld omdat het doelbereik en de risicobeheersing van de projecten te onduidelijk omschreven was. Maatregelpakketten 1 en 3 kwamen als enige niet

[6] Voor maatregel 6 geldt dat het overgrote deel (€ 6,5 mln.) als financierbaar is beoordeeld. De beheerskosten (circa € 0,2 mln.) zijn afgewezen. In de tabel staan alleen de als financierbaar aangemerkte bedragen weergegeven.

door de quickscan. Een deel van maatregelpakket 1[7] is in de tweede beoordelingsronde alsnog als positief beoordeeld door WEcR en het rijkstoetsteam.

Inmiddels heeft het Rijk de toetsronde van de verbeterde voorstellen die op 1 april 2024 zijn ingediend afgerond. De budgetten per maatregelpakket in de verbeterde voorstellen wijken soms af van de eerste voorstellen. De beoordelingsbrief van het ministerie van LNV van 7 juni 2024 bevat de definitieve bedragen. Het totale beschikbare budget is ongewijzigd gebleven.

4.2 Kwaliteit van de ingediende voorstellen voor maatregelpakketten en doorgevoerde verbeteringen

In het kader van deze evaluatie zijn de zeven maatregelpakketten die in de eerste ronde zijn ingediend onderzocht, waarbij per maatregelpakket is gekeken naar: de kwaliteit van de omschrijving ten opzichte van wat er gevraagd werd door het Rijk, de belangrijkste punten uit de beoordelingen van WEcR en de doorgevoerde verbeteringen ten behoeve van de aangepaste aanvragen die in april 2024 zijn ingediend.

De algemene indruk is dat de aanvragen van juli 2023 - met alle tijdsdruk die er op het indienen van de aanvragen stond - over het algemeen gehaast, beknopt en in sommige gevallen onvolledig zijn ingevuld. De beoordelingen van WEcR ondersteunen dit beeld ook: de projectaanvragen zijn ofwel als onduidelijk ofwel als verbeterbaar aangemerkt. Tussen de aanvragen zijn grote verschillen: de aanvragen zijn merkbaar los van elkaar opgesteld en er is geen werk gemaakt van het onderling consistent maken van de aanvragen. Zo zijn sommige aanvragen een stuk beknopter dan andere, en de manier waarop de aanvragen zijn ingevuld (met of zonder kaartje/ begrotingstabel etc.) en hoe ze er uit zien (het wel of niet laten staan van instructies, gebruik van verschillende lettertypen) is bij bijna elke aanvraag anders.

Mede op basis van verbeterpunten voortkomend uit de beoordelingen door het interdepartementale toetsteam (het Tussentijds beeld), de WEcR-beoordeling en bevindingen uit de ex-ante evaluatie door het PBL en adviezen van de Ecologische Autoriteit zijn de eerste versies van de voorstellen voor de maatregelpakketten doorontwikkeld en verbeterd. De algemene indruk is dat de aangepaste voorstellen in kwaliteit zijn verbeterd. De verbeterpunten lijken in de aangepaste voorstellen goed en consequent te zijn verwerkt. Slechts in sommige gevallen is het niet mogelijk om aan de wensen van het Rijk te voldoen, bijvoorbeeld omdat er nog onzekerheden zijn of omdat een project nog niet volledig is uitgewerkt.

De uiteindelijke voorstellen ogen ook verzorgder en onderling meer consistent. De beschrijving van bijvoorbeeld het doelbereik en de risicobeheersing (belangrijke onderdelen van de toetsing van WEcR) zijn nu onderling meer in overeenstemming gebracht. Toch verschillen de voorstellen ook na de aanpassingsronde qua uitstraling nog van elkaar. Zo zijn sommige financiële ramingen weergegeven in vorm van een tabel en andere alleen in tekst. Ook wordt er in sommige voorstellen meer met bijlagen gewerkt waarin belangrijke informatie staat, zoals een plan van aanpak of begrotingstabellen. In andere voorstellen is al die informatie in het aanvraagformulier zelf verwerkt.

De opzet van de formulieren voor het dienen van de voorstellen lijkt zich beter te lenen voor het indienen van een compleet maatregelpakket dan voor een losse maatregel (zoals door Noord-Holland is gedaan). Het omschrijven van met name de bijdrage aan de NPLG-doelen kan dan op het niveau van het hele pakket gebeuren, en de losse maatregelen kunnen dan in die context worden

[7] Voor maatregel 1 is een onderverdeling gemaakt in 5 submaatregelen op basis van de inhoud van de aanvraag. Twee van deze onderdelen zijn in de tweede beoordelingsronde als ‘verbeterbaar’ aangemerkt.

geplaatst. Dit kan mogelijk een rol gespeeld hebben bij de beoordelingen van het doelbereik door WEcR.

Vergelijking voorstellen met andere provincies

Noord-Holland lijkt de enige provincie die in juli 2023 vanuit de insteek van versnellingsprojecten losse maatregelen heeft ingediend. Op basis van de gevoerde gesprekken en wat online openbaar is gemaakt lijken de overige provincies allemaal uitgebreidere maatregelpakketten te hebben ingediend. Voor sommige provincies is bekend dat zij al veel langer met een integrale gebiedsaanpak werken (bv. Noord-Brabant en Overijssel), zodat aangenomen mag worden dat het voor hen ook eenvoudiger was om dergelijke pakketten samen te stellen. Andere provincies hadden een sterke inzet om deze pakketten op tijd klaar te hebben voor 1 juli. Uit het gesprek met RTLG blijkt dat aan drie provincies, waaronder Zuid-Holland, in het najaar van 2023 nog verduidelijkingen op de door hun ingediende voorstellen is gevraagd, omdat WEcR de betreffende maatregelen anders niet kon beoordelen.

Noord-Holland heeft in de periode rondom het opstellen van de voorstellen geen overleg gehad met andere provincies over hun strategie bij het indienen van voorstellen voor de versnellingsgelden. Alleen over het project Fieldlab Groene Hart heeft inhoudelijke afstemming plaatsgevonden (maar ook hier niet over de wijze van indienen van het eerste voorstel). Uit de in het kader van dit onderzoek gevoerde gesprekken met andere provincies blijkt dat ook voor hen gold dat er in de hectiek van het traject weinig ruimte was voor reflectie met andere provincies over de aanpak. In ieder geval twee provincies hebben het verzoek van het ministerie voor de versnellingsprojecten naast zich neergelegd en hebben doorgewerkt aan het tijdig gereed krijgen van de maatregelpakketten. In twee gesprekken kwam naar voren dat er gedurende het proces (net als in Noord-Holland) spraakverwarring is geweest rond de termen versnellingsgelden, maatregelpakketten en koploperpakketten. Dat heeft er bij een provincie toe geleid dat bij externe partijen verwachtingen zijn gewekt dat er nog aanvragen voor koploperpakketten zouden kunnen worden ingediend. Verder is het waarschijnlijk dat de verschillende provincies niet over gelijke informatie over het proces beschikten, doordat provincies verschillende contactpersonen binnen RTLG hadden en daaraan mogelijk ook andere vragen hebben gesteld. Dit kan mogelijk ook een rol hebben gespeeld bij het verschil in aanpak tussen de verschillende provincies.

Overigens zijn de verbeterde voorstellen voor de maatregelen van Noord-Holland binnen de provincie inmiddels wel geplaatst in de context van uitgebreidere maatregelpakketten. Daarbij zijn ook aanvullende maatregelen opgesteld, waarvan de provincie weet dat die op dit moment niet beoordeeld worden noch financierbaar zijn. De provincie onderscheidt vier maatregelpakketten: Toekomstbestendige Landbouw, Gebiedsprocessen, Natuur en Klimaat. Met deze verandering komen de aanvragen van Noord-Holland qua aanpak meer in lijn met de aanpak van andere provincies. Echter zowel de al bestaande als de nieuwe maatregelen zijn bij het indienen bij LNV nog steeds in aparte formulieren aangeboden. Dit overigens op dringend advies van LNV, omdat de maatregelen anders voor het beoordelende toetsteam niet voldoende herkenbaar zouden zijn en mogelijk als nieuwe maatregel zouden worden aangemerkt. Dit zou de financiering in gevaar kunnen brengen.

4.3 Casus Fieldlab Groene Hart

Het grootste project waarvoor Noord-Holland een aanvraag heeft gedaan is het Fieldlab Groene Hart. Dit project heeft als doel de transitie naar emissiearme, natuurinclusieve kringlooplandbouw in het westelijk (veen)weidegebied te versnellen. Noord-Holland werkt in dit project samen met Utrecht en Zuid-Holland, die beiden ook parallel een aanvraag voor dit project hebben ingediend. Noord-Holland heeft een projectaanvraag gedaan voor € 44,4 miljoen voor een subsidieregeling ter

tegemoetkoming van (een deel van) de transitiekosten van 50 melkveebedrijven in het groene hart, onderverdeeld naar vier submaatregelen:

- Innovatie stal & veld (€ 6,3 miljoen): een pakket aan maatregelen om de uitstoot van stikstof en methaan uit mest te reduceren.
- Innovatie bodem & water (€ 8,8 miljoen): het aanleggen van actieve en passieve waterinfiltratiesystemen.
- Omschakelen/extensiveren (€ 9,9 miljoen): het inpassen van extra groenblauwe dooradering, inclusief afwaardering.
- Verplaatsen en stoppen (€ 19,4 miljoen): verplaatsingsregling (daar waar kan) en stoppersregeling (daar waar moet) voor een deel van de bedrijven.

Geen van de bovenstaande submaatregelen is door de quickscan van LNV gekomen. Daarin zijn de innovatiemaatregelen 'stal & veld' en 'bodem & water', alsmede de maatregel 'omschakelen/ extensiveren', afgevallen vanwege het risico op lock-ins. De maatregel 'verplaatsen en stoppen' is niet door de quickscan gekomen omdat verplaatsings- & stoppersregelingen nog in de maak zijn bij LNV. De maatregelen zijn daarmee pas in de tweede beoordelingsronde door WEcR beoordeeld. Daarin heeft WEcR de eerste submaatregel (Innovatie stal & veld) als verbeterbaar en daarmee mogelijk financierbaar aangemerkt in een latere ronde. De maatregel 'Innovatie bodem & water' is opgesplitst in twee aparte submaatregelen voor actieve respectievelijk passieve waterinfiltratie, waarbij alleen de laatste (€ 2,8 miljoen) als verbeterbaar is aangemerkt en daarmee mogelijk in aanmerking komt voor financiering. De overige maatregelen (omschakelen/extensiveren en verplaatsen/stoppen) komen niet in aanmerking voor financiering.

De provincies Utrecht en Zuid-Holland hebben ook een aanvraag ingediend voor Fieldlab Groene Hart. In tegenstelling tot Noord-Holland hebben Utrecht en Zuid-Holland hier geen losse aanvraag voor ingediend, maar hebben zij het Fieldlab ondergebracht in grotere maatregelpakketten. De provincie Utrecht heeft de innovatiemaatregelen gericht op stallen ondergebracht onder een maatregelpakket 'Landbouw', met nog andere fieldlabs. Dit onderdeel is niet door de quickscan gekomen. Het aanleggen van passieve en actieve waterinfiltratiesystemen maakt onderdeel uit van een maatregelpakket 'Veenweide' (zonder daarbij specifiek het Fieldlab-project te noemen). Dit veenweidepakket is wel volledig door de quickscan van LNV gekomen en als financierbaar aangemerkt voor de periode 2024-2026. Van Zuid-Holland kon alleen het openbaar gemaakte provinciaal programma worden ingezien voor dit onderzoek. In een aanvullend gesprek met een beleidsmedewerker van de provincie Zuid-Holland is duidelijk geworden dat innovatiemaatregelen voor het Fieldlab-project als onderdeel van een groter pakket met landbouwmaatregelen is opgenomen onder de noemer 'Pilot Fieldlab Nieuwkoop', dat niet door de quickscan is gekomen. De waterinfiltratiesystemen en groenblauwe dooradering zijn in andere maatregelpakketten ondergebracht, waarvan niet precies kan worden nagegaan hoe die zijn beoordeeld.

Voor beide provincies geldt dus dat de onderdelen van het Fieldlab die zich richten op innovatiemaatregelen net als bij Noord-Holland niet door de quickscan zijn gekomen. Voor Zuid-Holland is (een deel van) het Fieldlab-project echter alsnog meegenomen in de eerste beoordelingsronde van WEcR, als 'additioneel geapprecieerde maatregel', en is daarin als voldoende verbeterbaar beoordeeld om in aanmerking te komen voor financiering. In totaal bevat het WEcR1-rapport zes additioneel beoordeelde maatregelpakketten van verschillende provincies, allen op het gebied van landbouw. Dit zijn maatregelpakketten die gezien de beschikbare capaciteit bij WEcR nog beoordeeld konden worden naast de maatregelpakketten die door de quickscan gekomen waren. Het criterium voor de keuze van de zes extra maatregelpakketten was uitsluitend de financiële omvang ervan.

Voor de verbeterde maatregelpakketten die voor 1 april 2024 moesten worden ingediend is, in tegenstelling tot bij de eerste aanvraag, wel een gezamenlijk plan van aanpak geschreven voor het Fieldlab-project. Dit voorstel is door de drie provincies gebruikt voor aangepaste voorstellen. Te zien is dan ook dat de bewoording in het maatregelpakket van de provincie Utrecht in grote mate overeenkomt met de door Noord-Holland ingediende aanvraag. Een groot verschil is nog steeds dat de aangepaste aanvraag van Noord-Holland voor het Fieldlab-project een losstaande maatregel is, en geen onderdeel van overkoepelende maatregelpakketten zoals bij Utrecht en Zuid-Holland.

Met het ministerie is veel gesproken over het risico van lock-ins dat het ministerie zag bij de voorgestelde innovatiemaatregelen in het Fieldlab. De provincie stelde daarbij dat het Fieldlab juist als bedoeling heeft lock-ins te voorkomen, door via bedrijven die koploper zijn maatregelen goed uit te testen, inclusief metingen. Bij de oppervlakkige beoordeling in de quickscan was echter een inzet op innovatie op voorhand al aanleiding het project niet mee te nemen in de selectie. Dit moet gezien worden tegen de achtergrond van de juridische procedures die op dat moment plaatsvonden over vergunningen gebaseerd op technische innovaties, die in een nieuw licht werden gesteld door onderzoeken waaruit bleek dat de innovaties onvoldoende effectief waren. Er is verschillende keren met het ministerie gesproken om de insteek van het Fieldlab toe te lichten. Uiteindelijk zijn twee onderdelen met innovatiemaatregelen van het Fieldlab in de tweede beoordelingsronde door WEcR dan ook positief beoordeeld en als verbeterbaar aangemerkt.

In de recente brief van het ministerie met de uitkomsten van de integrale beoordeling van de maatregelpakketten van Noord-Holland (d.d. 7 juni 2024) wordt één van de twee door WEcR positief beoordeelde Fieldlab-maatregelen, ook door het rijkstoetsteam positief beoordeeld. Het andere onderdeel wordt door het toetsteam gedeeltelijk positief beoordeeld. Het ministerie heeft aanvullende voorwaarden gesteld aan de uitvoering van de maatregelen voor waterinfiltratie-systemen. Daarnaast zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het ministerie en de drie bij het Fieldlab betrokken provincies over de manier waarop de fieldlabs onderling van elkaar kunnen leren en waarin kennis met het Rijk wordt uitgewisseld ter versterking van het beleid. In dit verband wordt gewerkt aan de oprichting van een koepel. Van de fieldlabs wordt verwacht dat zij daarin zullen participeren. Beide (gedeeltelijk) positief beoordeelde onderdelen komen als gevolg van de gefaseerde aanpak niet in aanmerking voor de eerste financieringsronde. Het ministerie meldt in haar brief van 7 juni 2024 dat het kabinet in de 1e suppletoire begroting aan het parlement heeft voorgesteld om €434 miljoen beschikbaar te stellen voor de maatregelen die in de tweede fase door WEcR als low regret zijn beoordeeld. Indien het parlement instemt met de financiële middelen voor de tweede fase WEcR, dan zal dit budget zo snel mogelijk worden toegevoegd aan de middelen, zodat hiervoor een aanvraag kan worden ingediend.

5. Wat kan de provincie van dit proces leren voor de toekomst?

Conclusie

Uit de tijdlijnanalyse, de interne workshop en de gesprekken die zijn gevoerd komt naar voren dat het proces van de ‘koplopermaatregelpakketten’ zeer hectisch is geweest, zowel aan provinciezijde als bij het Rijk. Het woord ‘rollercoaster’ is door meerdere partijen genoemd. Zelfs na analyse van vele mails, documenten en gevoerde gesprekken is niet alles meer te reconstrueren. Vooral de periode juli tot en met september, met daarin het uitvoeren van de quickscan en de verandering van ‘versnellingsprojecten’ naar ‘koplopermaatregelen’, is niet meer helemaal scherp te krijgen.
Het hele proces overziend luidt de algemene conclusie als volgt:

De teleurstellende uitkomst voor de financiering van de koplopermaatregelpakketten PPLG voor Noord-Holland is het gevolg van een opeenstapeling van op zichzelf begrijpelijke beslissingen en toevallige gebeurtenissen. Wel is gebleken dat hoge budgetaanvragen door provincies tot meer

toegekend budget hebben geleid. Naast een hogere aanvraag had de provincie, ondanks de tijdsdruk, ook voor een betere kwaliteit van de ingediende voorstellen voor maatregelen kunnen zorgen en had zij meer in maatregelpakketten kunnen denken dan in losse maatregelen. Tenslotte hadden we meer onze aannames over wat van ons verwacht werd kunnen checken bij andere provincies, RTLG en de betrokken ministeries.

Lessen

Ook al was er sprake van een unieke situatie, toch kan de provincie wel enkele lessen trekken uit dit proces.

Les 1: Zorg voor voldoende inzet op het uitwerken van maatregelen en maatregelpakketten, zodat deze van goede kwaliteit zijn. Het indienen van complete maatregelpakketten in plaats van losse maatregelen kan mogelijk bijdragen aan een positieve beoordeling van maatregelen

Een duidelijke uitwerking van de maatregelen en bijbehorende begroting is belangrijk voor een positieve beoordeling door het toetsteam en voor de definitieve subsidieaanvraag. Dit vraagt voldoende focus op en capaciteit voor het uitwerken van maatregelen/maatregelpakketten.
De opzet van de formulieren voor het indienen van de voorstellen lijkt zich beter te lenen voor het indienen van een compleet maatregelpakket dan voor een losse maatregel. Het omschrijven van het doelbereik kan dan op het niveau van het hele pakket gebeuren, en de losse maatregelen kunnen dan in die context worden geplaatst. Het heeft ook als voordeel dat binnen het pakket budget verschoven kan worden tussen maatregelen. Bij de huidige ingediende maatregelen kon dit niet meer worden gewijzigd, maar voor de toekomst kan de provincie hier rekening mee houden.

Les 2: Stem strategisch af met andere provincies, juist als het hectisch is

In de hectiek van het proces waren alle provincies vooral druk met zichzelf. Er werd weliswaar enig onderling overleg georganiseerd, maar van echt strategische reflectie met elkaar over wat er gebeurde en wat een goede aanpak zou zijn was geen sprake. Het bij elkaar leggen van de bij iedereen beschikbare informatie had mogelijk tot een scherper beeld van de situatie kunnen leiden. Volgens sommigen is het onderling overleg later wel beter geworden, maar toen konden er geen correcties meer plaatsvinden die nog tot een andere uitkomst van het proces konden leiden. Uiteraard is het ingewikkeld om in een hectische periode tijd vrij te maken voor afstemming. Het kan goed zijn om samen met andere provincies na te denken wat een goede vorm hiervoor is.

Les 3: Zorg zowel bij provincie als Rijk voor (nog meer) onderling begrip van elkaars situatie. Dit kan helpen voor het nemen van de juiste strategische en tactische beslissingen.

Het was voor de provincie moeilijk om in te spelen op de snelle koerswijzigingen bij LNV in dit proces: de (voor de provincie) plotselinge aanvraag voor versnellingsgelden en de inzet van de quickscan. Uit de gesprekken is gebleken dat hier heel verschillend naar gekeken wordt: van bewondering dat het demissionair kabinet toch nog €1,28 miljard heeft gereserveerd tot teleurstelling dat bij de omvang van het budget geen rekening is gehouden met de volledige potentie van wat door de provincies is ingediend. Bij Noord-Holland heerst ambtelijk het gevoel dat men RTLG en ook ‘moederdepartement’ LNV scherper had moeten bevragen over het keuze- en begrotingsproces. We zijn daarover niet of niet tijdig en volledig geïnformeerd door het Rijk, maar ook de provincie had zelf alerter kunnen zijn.

Aan de zijde van het Rijk is RTLG speciaal opgericht om een brug te vormen tussen de Rijksoverheid en de provincies bij de aanpak van het landelijk gebied. In een recente tussenevaluatie door Lysias (Door op de ingeslagen weg, rapport tussenevaluatie RTLG, 11 maart 2024) wordt geconcludeerd dat RTLG beleids-DG’s en decentrale overheden helpt om beter samen te werken. Nut en noodzaak van RTLG worden volgens het onderzoek ‘door alle betrokkenen onderschreven en er is veel waardering voor de wijze waarop RTLG in de nog korte bestaansperiode haar regietaak heeft opgepakt’. Maar er

liggen ook nog kansen voor verbetering, wat volgens het onderzoeksrapport ook te verwachten is gezien het experimentele karakter van RTLG. Het verhaal van Noord-Holland laat zien dat bij die verbeteringen ook aandacht mag zijn voor nog duidelijkere communicatie over het proces, met oog voor mogelijke misverstanden en de invloed van niet tijdige informatie bij onverwachte gebeurtenissen bij het Rijk op het proces bij een provincie.

Bijlage 1 PBL overzichten begrotingen en maatregelpakketten provincies

Figuur 1 en 2 geven overzichten weer uit het PBL-rapport 'Ex ante analyse Nationaal Programma Landelijk Gebied: provinciale programma's en rijksmaatregelen' (2024). Het betreft overzichten van de maatregelbudgetten ingediend door de provincies omstreeks 1 juli 2023 voor de periode tot 2035 (figuur 1) en 2024-2025 (figuur 2). Alle provincies hebben op dat moment hun maatregelpakketten ingediend. Uit de figuren blijkt dat zowel het totale door Noord-Holland begrote budget als de omvang van het ingediende maatregelenpakket relatief bescheiden is. Of dit terecht is gezien de opgave in Noord-Holland, is volgens het PBL-rapport niet aan te geven. PBL constateert na analyse dat het niet goed mogelijk is om gevraagde budgetten van provincies met elkaar te vergelijken in relatie tot de omvang van hun opgaven in het landelijk gebied.

Figuur 1: Begroting van Provinciale Programma's Landelijk Gebied, 2024–2035

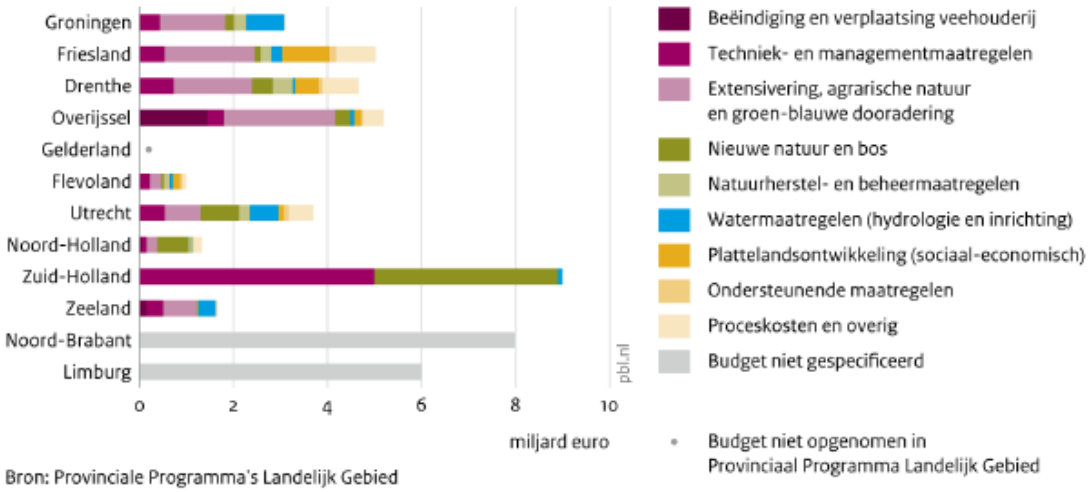

Bron: Provinciale Programma's Landelijk Gebied

De posten in de budgetparagrafen zijn geclassificeerd om een indicatief inzicht te krijgen in de ramingen voor verschillende typen maatregelen. In sommige posten in de PPLG's zijn verschillende maatregelen samengenomen zonder verdere detaillering. De post is dan toegekend aan de maatregel die vooral in de beschrijving naar voren komt. Gelderland heeft op 1 juli 2023 een gebiedsprogramma conform de Wet stikstofreductie en natuurverbetering opgeleverd. Dat document bevat geen begroting.

Figuur 2: Inventarisering van de maatregelcategorieën in de budgetten van de aanvraag rijksbijdrage voor de maatregelpakketten 2024-2025

	Gr.	Fr.	Dre.	Fl.	Ov.	Gel.	Utr.	N-H	Z-H	Zee	N-B	Lim.	TOTAAL
Beëindiging bedrijven	-	-	89	-	-	-	-	44	-	-	-	-	134
Verplaatsing bedrijven	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Beloningsstelsel (KPI)	-	64	45	-	10	-	52	-	-	-	5	-	176
Subsidies techniek en management	-	62	63	4	5	-	-	4	-	-	21	-	158
Omschakelregeling	-	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	7
Afwaardering landbouwgrond (blijft agrarisch)	15	20	62	-	100	-	-	-	-	-	83	80	360
Groen-blauwe dooradering	-	7	2	9	2	-	117	5	-	-	20	-	163
Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	30	23	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	56
Bos (nieuw en revitalisering)	-	8	28	-	-	-	-	7	-	-	18	35	95
Nieuwe natuur	-	-	50	-	-	-	192	10	-	-	10	-	261
Natuurherstel- en beheermaatregelen	21	37	43	-	-	-	8	-	-	-	-	-	109
Water (inrichting)	-	21	8	-	-	-	-	-	-	-	35	-	63
Kennis	-	7	16	2	0	-	41	-	-	-	15	-	81
Plattelandsontwikkeling (sociaal-economisch)	-	12	-	-	20	-	-	1	-	-	-	-	33
Grondfonds	-	-	-	-	194	-	-	-	-	-	-	-	194
Proceskosten	-	9	21	-	48	-	7	10	-	-	10	-	105
Veenweidepakket	-	60	-	-	-	-	270	-	-	-	-	-	330
Extensivering in beekdalen	-	-	-	-	20	-	51	-	-	-	35	35	141
Extensivering in overgangszones	-	-	-	-	46	-	40	-	-	-	-	-	86
TOTAAL	71	328	432	18	448	0	778	81	0	0	252	150	2.557

a) Utrecht begroot voor 2024-2027 in plaats van voor 2024-2025

b) Bedragen in miljoen euro. Deze tabel correspondeert met de informatie van omstreeks 1 juli 2023 beschikbaar was bij de kennisinstellingen voor dit onderzoek. Het bevat geen informatie die daarna in de uitwisseling tussen het Rijkstoetsteam en de provincies is verkregen of aangepast.

Opmerkingen bij figuur 2:

- In figuur 2 zijn bij drie provincies geen maatregelpakketten aangegeven. In het rapport wordt niet aangegeven wat hiervan de reden is. Navraag bij RTLG leert dat dit niet betekent dat deze pakketten op dat moment nog niet waren ingediend door deze provincies, maar dat zij mogelijk net aan PBL ter beschikking zijn gesteld. Alle provincies hebben per 1 juli hun maatregelpakketten ingediend.
- In figuur 2 wordt bij Noord-Holland €44 miljoen aangegeven bij 'beëindiging bedrijven'. Waarschijnlijk betreft dit de aanvraag voor het Fieldlab Groene Hart. Het onderdeel hierin dat betrekking heeft op 'verplaatsen en stoppen, afwaardering en schadeloosstelling' is echter kleiner en bedraagt ca. €19 miljoen.

Bijlage 2 Tijdlijn traject opstellen en aanvragen financiering voor koploperprojecten PPLG

Tekst in blauw cursief is achtergrondinformatie

Datum/ periode	Gebeurtenis	Toelichting
15 december 2021	*Coalitieakkoord 2021 – 2025 Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*	*"Een Nationaal Programma Landelijk Gebied pakt de uitdagingen in de landbouw en natuur aan met een transitiefonds waarin tot 2035 cumulatief €25 miljard beschikbaar komt. In bestuurlijke afspraken met provincies worden voorwaarden vastgelegd aan het vrijgeven van rijksbudget."*
10 juni 2022	*Publicatie Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied*	*In de startnotitie NPLG van 10 juni 2022 zijn de doelen voor natuur, water en klimaat, de keuzes voor water en bodem sturend en voor stikstof en de kaders voor de gebiedsprogramma's indicatief beschreven.*
Na zomer 2022	*Provincie start met uitwerken PPLG*	*Er wordt een specifiek team voor het opstellen van het PPLG ingericht. Inrichting van een kernteam PPLG met 2e ring van inhoudelijk deskundigen eromheen. Parallel hieraan inrichten van de organisatie voor de uitvoering van de gebiedsprocessen, met vanaf begin 2023 werving van collega's die in de gebiedsprocessen aan de slag moeten. Dit vanuit filosofie dat uitvoering van het PPLG in hoofdzaak via gebiedsprocessen ingevuld zal worden.*
25 november 2022	*Publicatie Ontwikkeldocument Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), met bijbehorende Handreiking voor de Gebiedsprogramma's Landelijk Gebied en Spelregels Meerjarenprogramma Transitie Landelijk Gebied*	*Het Ontwikkeldocument geeft een nadere concretisering van de indicatieve doelen en structurerende keuzes uit de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied van 10 juni 2022. Het Ontwikkeldocument vormt de basis voor de uitwerking van de gebiedsprogramma's en de verdere uitwerking daarvan, en beschrijft tevens kaders voor toetsing en randvoorwaarden zoals financiën en governance. In de Handreiking worden de eisen aan de provinciale gebiedsprogramma's nader uitgewerkt. In de Handreiking Gebiedsprogramma staat: o.a. 'Provincies moeten in het gebiedsprogramma op 1 juli 2023 in ieder geval twee maatregelpakketten aandragen. In de bijlage bij een gebiedsprogramma zijn minimaal 2 concrete maatregelpakketten uitgewerkt.'* *De spelregels hebben betrekking op de besluitvorming voor Rijksbijdragen voor de realisatie van het NPLG en de voorwaarden waaraan provincies daarbij moeten voldoen.*

		De handreiking en de spelregels worden gepresenteerd als groeidocumenten. Later in het proces verschijnen updates hiervan.
14 december 2022	*Kamerbrief over invulling Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) door provincies*	*Schetst het met elkaar (provincies en Rijk) te doorlopen proces. Uitgangspunt is een lerende aanpak, waarbij Handreiking en Spelregels steeds verder ingevuld worden. Men noemt het groeidocumenten en er verschijnen inderdaad in de loop van de tijd verschillende aangepaste versies van.* *Na een 'ijkmoment' in januari 2023 hebben de provincies en het Rijk van februari tot juli om hun gebiedsprogramma's respectievelijk het NPLG verder vorm te geven. Daarna zijn diverse acties voorzien, o.a.:* - *Op 1 juli worden de eerste toetsbare versies van de gebiedsprogramma's ingediend* - *medio 2023 zal het Ontwerpprogramma NPLG beschikbaar komen (dit verschijnt uiteindelijk in december 2023).* - *In de eerste helft van 2023 vindt een toets plaats van de Ecologische Autoriteit van de natuurdoelanalyses, zodat provincies dit kunnen meenemen in hun plannen (er komen uiteindelijk vijf adviezen beschikbaar verspreid over de periode tussen 17 juli 2023 en 30 april 2024).*
15 maart 2023	*Provinciale Statenverkiezingen*	
April 2023	Keuze voor focus op startversie PPLG	De provincie maakt de afweging dat we als provincie NH niet gaan voldoen aan de vereiste om gelijktijdig met de startversie PPLG twee maatregelpakketten aan te leveren, maar zullen volstaan met een eerste indicatie van de maatregelpakketten waarvoor we geld willen aanvragen. We vinden het niet zinvol maatregelen uit te werken voordat er een goed plan ligt. We willen de beperkte tijd daarom vooral benutten voor het zo goed mogelijk maken van de startversie. Dat vraagt op zich al een 'sportieve planning', gegeven de verwachtingen van het Rijk en de complexiteit van het geheel. Die complexiteit wordt vergroot door een voortdurende opeenvolging van kaders, handreikingen en technische/financiële voorwaarden vanuit het Rijk, waardoor de spelregels pas geleidelijk duidelijk werden. Daarbij kwam het vaak voor dat beloofde documenten te laat verschenen. Voor de maatregelpakketten mikken we op het indienen van concrete pakketten in najaar 2023. Overigens wordt op dat moment al wel nagedacht over de invulling van de maatregelpakketten, in het kader van de algemene raming voor het PPLG. Voor sommige projecten werden in dit kader al vingeroefeningen gedaan met het invullen van de aanvraagformulieren van het Rijk.

1 juni 2023	Aankondiging versnellingsgelden door Rijk	Het Rijk komt met de oproep dat er nog in 2023 projecten kunnen worden ingediend voor zogeheten versnellingsgelden. Die moeten op 1 juli worden ingediend, gelijktijdig met de conceptstartversie. De beoordeling loopt dan vooruit op de beoordeling van het concept-PPLG en zal in juli plaatsvinden. Het doel van het Rijk is dat er in 2023 voor projecten nog 'een schop in de grond gaat', zodat 2023 en 2024 wat betreft uitvoering in het landelijk gebied geen verloren jaren zijn. Overigens verschilt de beleving van de provincie en RTLG van deze gebeurtenis. De provincie werd in de vergadering op 1 juni verrast door de oproep voor projecten voor versnellingsgelden. In de uitwisseling met RTLG in het kader van deze evaluatie blijkt het beeld aan rijkszijde te zijn dat de versnellingsgelden al veel eerder aan de provincie waren meegedeeld. Hier lijkt zich een spraakverwarring over versnellingsgelden en koplopermaatregelpakketten voor te doen. De provincie spreekt bij het aanbieden van haar voorstel op 30 juni over 'versnellingsgelden 2023' en noemt daarin ook de datum van 1 juni: *Op 1 juni jl. ontvingen wij van medewerkers van uw ministerie het bericht dat de provincies bij het indienen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) tevens in de gelegenheid worden gesteld om een verzoek tot financiering in te dienen voor projecten die op korte termijn kunnen starten. Wij zijn hier verheugd over, omdat wij concrete kansen zien om de uitvoering van opgaven in het landelijk gebied te versnellen. In deze brief informeren wij u over deze versnellingskansen."* De provincie lijkt hiermee deze versnellingsgelden als iets nieuws te zien en iets anders dan de maatregelpakketten die door de Rijksoverheid als koplopermaatregelpakketten werden aangeduid.
Juni 2023		De provincie NH besluit op het verzoek van het ministerie in te gaan en voor 1 juli projecten te gaan aanleveren. We selecteren hiervoor zeven versnellingsprojecten. Het gaat om projecten die we 'op de plank hebben liggen', die snel van start kunnen gaan. Daarbij selecteren we op projecten die bijdragen aan integraliteit, aansluiting bij GLB/NSP en die als no-regret kunnen worden beschouwd.
30 juni 2023	Brief aanbieden startversie PPLG (kenmerk 2054912/2060397) en aparte brief 'versnellingsgelden 2023'van PNH aan LNV (kenmerk 2054912/2060406)	De provincie stuurt de startversie PPLG aan LNV en daarnaast in een aparte brief een voorstel met een pakket van zeven versnellingsprojecten. De gevraagde bijdrage uit het Transitiefonds bedraagt €80.828.000,-

Juni-juli 2023	Intrekken optie versnellingsgelden	Het Rijk geeft in het gebruikelijke informele afstemmingsoverleg tussen RTLG en de programmamanager PPLG aan dat er toch geen sprake zal zijn van een versnellingsaanvraag, doordat het niet gelukt is de benodigde gelden op tijd op de begroting van LNV te krijgen. In plaats daarvan zal de procedure gevolgd worden van een reguliere aanvraag op het Transitiefonds. Dit betekent dat beoordeling door LNV niet versneld al volledig in juli plaatsvindt, maar over een langere periode. Het betekent ook dat bij honorering van de aanvraag de middelen niet al in 2023 beschikbaar komen, maar pas in 2024. En dat de middelen over een langere periode besteed kunnen worden (tot en met 2026). Formele besluitvorming hierover loopt op dat moment nog. Ook de regeling voor de aanvragen (SPUK-regeling) moet nog worden opgesteld. Omdat in begrotingsjaar 2024 er nog geen Transitiefonds zal zijn werkt het Rijk eraan om in 2024 een begrotingspost op de begroting van LNV hiervoor te creëren.
6 juli 2023	*Coalitieakkoord Noord-Holland*	
7 juli 2023	*Val kabinet*	
18 juli 2023	Interviewmiddag LNV/warme overdracht PPLG	Bijeenkomst tussen Rijk en provincie waarin de provincie de kans krijgt het toetsteam van het Rijk (met daarin LNV en andere ministeries) mee te nemen in hoe het PPLG tot stand gekomen is en om kennis met elkaar te maken. Iedere provincie heeft zijn eigen toetsteam. De provincie beantwoordt de door het Rijk ingebrachte vragenlijst over het PPLG op 1 augustus.
23 juli 2023	Brief informatie koploper-maatregelenpakket PPLG Noord-Holland (kenmerk 2073454/ 2073479)	De provincie heeft de versnellingsprojecten uitgewerkt en stuurt de subsidieformats (ingevuld conform de Werkwijzer aanvragen rijksbijdragen) van de zeven projecten in. De versnellingsprojecten worden nu 'koplopermaatregelen' genoemd. Uit interne gesprekken lijkt het erop dat dit op verzoek van LNV is gebeurd. Intern verschilt het beeld of de provincie nog wel aanvullende maatregelen had kunnen indienen na dit eerste pakket, om tot de oorspronkelijk beoogde maatregelpakketten te komen. De een heeft het beeld dat daar geen ruimte voor was, de ander dat het misschien wel had gekund, maar dat dat tegen het advies van het Rijk zou zijn ingegaan. Feit is dat de provincie uiteindelijk in de periode hierna geen aanvullende maatregelen meer heeft ingediend. En achteraf bezien had dit door de inrichting van het proces ook niet meer gekund.
Augustus 2023	Quickscan door LNV	Het Rijk richt zich tegen de achtergrond van de val van het kabinet op het zekerstellen van budget voor de maatregelpakketten voor het NPLG. Dit vereist een onderbouwing dat de maatregelen waarvoor budget werd aangevraagd voldoende doelmatig en doeltreffend zijn. Dit werd gedaan met behulp van een snel

		geïmproviseerde 'quickscan' van de ingediende maatregelpakketten. Deze quickscan wordt later gevolgd door een (gefaseerde) onafhankelijke beoordeling door WEcR van alle maatregelpakketten.
16 augustus 2023	Ontvangst concept-beoordeling van PPLG en koplopermaatregelpakket (concept tussentijds beeld)	Het Rijk deelt met de provincie een 'concept-toetsadvies voor tussentijdse beeld van integrale beoordeling van PPLG Noord-Holland en eerste maatregelpakketten', dat het resultaat is van de beoordeling door het interdepartementale toetsteam van zowel het PPLG als de versnellingsprojecten. De provincie krijgt de mogelijkheid om terugkoppeling te geven over eventuele feitelijke onjuistheden. De provincie corrigeert enkele kleine feitelijke onjuistheden. Uit de concept-beoordeling blijkt dat voor alle maatregelen als voorlopige conclusie geldt dat nog een gesprek nodig is voor een aangevulde versie. Daarnaast wordt bij de voorstellen voor het Fieldlab Groene Hart en het Landbouwportaal aangegeven dat deze in hun huidige vorm niet voldoen aan het no-regret criterium 'wegens investeringen in innovatie en mogelijke lock-in effecten'.
4 september 2023	Positief signaal minister	Gesprek tussen minister Van der Wal en gedeputeerde Beemsterboer: positief signaal minister over PPLG en koploperprojecten uit NH en de door de minister als 'realistisch' omschreven budgetraming voor het PPLG. De beoordeling van koploperproject 'Fieldlab Groene Hart' komt ter sprake. De gedeputeerde benadrukt het belang van koploperproject Fieldlab en vraagt de minister om vanuit het ministerie aan te haken bij Fieldlab en actief mee te denken over de oplossingsrichting voor het 'lock in'-effect.
September tot heden	Gesprekken met LNV over koploperprojecten	Vanaf september 2023 tot april 2024 vinden er doorlopend gesprekken plaats met RTLG/LNV waarbij de beoordelingen worden doorgenomen en waarbij wordt aangegeven wat kan worden verbeterd aan de maatregelomschrijvingen. Dit ter voorbereiding op de definitieve indiening voor de SPUK-regeling op 1 april 2024. De gesprekken lopen in eerste instantie niet zo goed, maar worden later door de provinciale medewerkers als positief ervaren: er is veel ruimte om mondeling uitleg te geven over de projecten en er wordt concreet geadviseerd over hoe het beter kan worden uitgewerkt.
3 oktober 2023	*De Tijdelijke wet op het Transitiefonds wordt controversieel verklaard door de Eerste Kamer*	

24 oktober 2023	Brief LNV aan PNH 'Terugkoppeling tussentijds beeld met bevindingen uit de integrale beoordeling van uw gebiedsprogramma en eerste maatregelpakketten'	Het Rijk beoordeelt de startversie PPLG positief, maar er zijn ook nog veel verbeteringen en aanvullingen nodig. De maatregelen sluiten in brede zin aan op de opgaven en ambities NPLG/PPLG, maar vergen allen nog verdere uitwerking. De conclusie is voor allemaal: 'gesprek nodig voor aangevulde versie'. Maatregel 1 (Fieldlab Groene Hart) en 3 (Landbouwportaal Noord-Holland) hebben als onderbouwing: 'voldoet in huidige vorm niet aan no-regret criterium wegens investeringen in innovatie en mogelijke lock-in effecten'. Voor overige maatregelen geldt dat meer onderbouwing nodig is. Maatregel 6 (aanleg bos en parklandschap) is al voldoende onderbouwd. Onder voorwaarden wil de minister in 2024 eerste maatregelpakketten gaan honoreren. Toekenning van middelen zal plaatsvinden op grond van een aanvraag rijksbijdrage voor de (gedeeltelijk) goedgekeurde maatregelpakketten, via een regeling die naar verwachting begin 2024 wordt opengesteld. Maatregel 1 en 3 'lijken niet in aanmerking te komen voor financiering in 2024'. De brief vermeldt: 'Het Rijk gaat graag met de provincie in gesprek om dit te bespreken.'
15 november 2023	Warme overdracht Tussentijds beeld	Bijeenkomst bij LNV waarin LNV een toelichting geeft op hoe zij met het rijkstoetsteam tot het tussentijds beeld voor onze provincie is gekomen. Gelegenheid voor het stellen van vragen hierover en kennisuitwisseling over o.a. structurerende keuzes. Er wordt op dit moment nog niet gesproken over selectie van de maatregelen voor de komende financieringsronde versus latere financiering.
15 december 2023	*Ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied*	*Het Ontwerp-NPLG wordt ter inzage gelegd. Het beschrijft de aanpak en uitgangspunten van de Rijksoverheid om te komen tot een landelijk gebied 'waar de kwaliteit van het water op orde is, waar planten en dieren kunnen voortbestaan en dat een bijdrage levert aan de strijd tegen en het anticiperen op klimaatverandering.'*
15 december 2023	*Advies Ecologische Autoriteit over de (concept)maatregelpakketten van de provincies Drenthe, Fryslân, Noord-Brabant en Noord-Holland.*	*De Ecologische Autoriteit heeft voor vier provincies een eerste blik geworpen op de concept-maatregelpakketten die zij hebben opgesteld. Samenvattend is het advies: maak de maatregelpakketten concreter, gebiedspecifiek en verbindt ze met de Natuurdoelanalyses (NDA's). De Ecologische Autoriteit ziet dat de maatregelpakketten nog te globaal zijn geformuleerd om ze goed te kunnen beoordelen, en ziet tegelijkertijd dat de maatregelpakketten nog onvoldoende tegemoetkomen aan wat nodig is om doelen in de Natura 2000-gebieden te halen, verslechtering te voorkomen en bestaande verslechtering terug te draaien.*

8 januari 2024	Reactie PNH op LNV-brief over terugkoppeling tussentijds beeld met integrale bevindingen PPLG	De provincie stuurt een kritische brief naar aanleiding van het tussentijds beeld van het PPLG van LNV van november. Aangehaald worden: • de balans tussen in het PPLG opgenomen geraamde bedrag en de bij LNV voor onze provincie beschikbare €800 miljoen. Als oplossing wordt temporisering en faseren van de opgave gesuggereerd. • Het uitstellen van de ex ante evaluaties door de kennisinstellingen en de toetsing door de ecologische autoriteit • De onzekerheid over het budget voor de koploperprojecten en onduidelijkheid, vertraging en nieuwe regels voor het verkrijgen van een budget, die allen een negatieve invloed hebben op de voortgang in de gebieden. De provincie dringt aan om uiterlijk in mei 2024 te kunnen beschikken over de gevraagde gelden.
16 januari 2024	Toezending WEcR-appreciatie fase 1 door RTLG aan provincie via mail	De provincie ontvangt een rapport van Wageningen Economic Research, dat door het Rijk is ingeschakeld voor een onafhankelijke en grondige beoordeling van de effectiviteit en risico's van de maatregelpakketten. Door de aard van de maatregelpakketten gaat het om een kwalitatieve appreciatie. Het rapport vermeldt dat het ministerie van LNV een eerste selectie heeft gemaakt van provinciale NPLG-maatregelpakketten die op korte termijn het meest kansrijk lijken bij de aanvraag voor een Rijksbijdrage, gebaseerd op criteria zoals draagvlak, maatregelen voor natuur en concreetheid (de quickscan). De provincie was niet op de hoogte van deze voorselectie en de precieze criteria die hierbij zijn gehanteerd. Maatregelpakket 1 (Fieldlab Groene Hart) en 3 (Landbouwportaal Noord-Holland) blijken niet in deze beoordelingsronde te zijn meegenomen. De beoordeling door WEcR komt erop neer dat drie van onze maatregelpakketten als verbeterbaar en daarmee potentieel financierbaar gekwalificeerd worden, te weten: - Verleggen fietspad Blijdensteinsweg om ruimte te bieden voor duindynamiek - Integrale gebiedssamenwerking NSP - Aanleg 86 ha bos en parklandschap. De maatregelpakketten 'Groenblauwe dooradering' en '100 ha NNN Waterland Oost' worden beoordeeld als 'onvoldoende duidelijk doelbereik of onvoldoende risicobeheersing' en komen niet voor financiering in aanmerking.
23 januari 2024	Aanbieding WEcR-appreciatie fase 1 aan Tweede Kamer: Reservering van middelen voor de financiering van	De brief geeft een toelichting op het kabinetsbesluit over de reservering van middelen in de (ontwerp)begroting van LNV voor de financiering van eerste maatregelpakketten, het proces dat is doorlopen voor de beoordeling van deze maatregelpakketten en via welk proces de daadwerkelijke toekenning van middelen verloopt en de realisatie van doelbereik wordt geborgd.

	eerstemaatregelpakketten in het kader van het NPLG.	De brief vermeldt dat: • *in augustus 2023 parallel aan het rijkstoetsproces van de gebiedsprogramma's en maatregelpakketten door LNV een quickscan is uitgevoerd naar maatregelen die kansrijk zijn voor financiering.* • *Om tot een verantwoorde besteding van middelen te komen kennisinstellingen (WEcR) is gevraagd een oordeel te geven over de in juli 2023 ingediende maatregelpakketten in het kader van de provinciale programma's landelijk gebied (PPLGs).* • *In totaal hebben provincies 285 maatregelen ingediend die optelden tot € 2,7 mld. voor de jaren 2024-2026. Om de appreciatie volgens het benodigde tijdpad op te leveren heeft WEcR eerst de appreciatie uitgevoerd van de in de quick scan geïdentificeerde kansrijke maatregelen. WEcR heeft in de eerste appreciatiefase 173 maatregelen hiervan beoordeeld, optellend tot €1,6 mld.* • *Op basis van de beoordeling is besloten €1,28 mld te reserveren op de begroting van LNV voor de financiering van maatregelpakketten van de PPLG's.* De brief geeft geen inzicht in de criteria die voor de quickscan zijn gehanteerd en ook niet in de bedragen die op basis van de toetsing door WEcR per provincie beschikbaar komen.
1 februari 2024	Brief LNV aan Tweede Kamer 'Beantwoording vragen gesteld tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Diergezondheidsfonds 2024'	Deze brief bevat bij de beantwoording van de vragen van de BBB een overzicht van de financiële omvang van door afzonderlijk door provincies ingediende maatregelpakketten en het aan hen toegekende bedrag of basis van de gevolgde selectieprocedure. Voor de provincie Noord-Holland is potentieel €12 miljoen aan maatregelen goedgekeurd. De brief vermeldt: '*De bedragen voor de kansrijke pakketten per provincie betekenen nog geen besluit. Provincies moeten nog aangepaste maatregelpakketten indienen. Daarop zal een definitieve toetsing plaats vinden. Daardoor is nog niet definitief welke bedragen provincies zullen ontvangen.*' Later wordt duidelijk dat deze €12 miljoen vastgelegd is in de begroting als *maximaal* mogelijk bedrag voor de bijdrage van het Rijk aan de maatregelen van Noord-Holland in de eerste financieringsronde.
12 februari 2024	Technische toelichting door RTLG/LNV bij PNH op proces koploper-projecten	In een presentatie wordt toegelicht hoe de selectie van voor financiering in aanmerking komende maatregelen precies heeft plaatsgevonden. De criteria van de uitgevoerde quickscan worden toegelicht, evenals de beoordelingswijze van WEcR. De quickscan richtte zich op het selecteren van die maatregelen die het meeste kans hebben om voor financiering in aanmerking te komen. Het Fieldlab Groene Hart en het Landbouwportaal zijn in de quickscan afgevallen en niet beoordeeld in de eerste ronde van WEcR.

		Daarnaast wordt informatie gegeven over het besluitvormingstraject bij het Rijk over de begroting van LNV om financiering van de maatregelen mogelijk te maken.
29 februari 2024	De resultaten van de tweede toetsronde van WEcR kwamen 29 februari 2024 beschikbaar.	In de tweede fase van toetsing door WEcR zijn de maatregelpakketten getoetst die in fase 1 niet zijn beoordeeld. Maatregel 1 (Fieldlab Groene Hart) is bij de beoordeling opgesplitst in vijf submaatregelen, waarvan er twee als 'verbeterbaar' en daarmee potentieel financierbaar worden gekwalificeerd. Door RTLG is vervolgens gecommuniceerd dat dit €9,1 miljoen betreft.
4 maart 2024	Brief LNV met Aanvullende kaders	In deze brief wordt aangegeven: "Alleen maatregelpakketten die voor de toetsronde van zomer 2023 zijn ingediend en een positief oordeel hebben gekregen *in de eerste appreciatie* van WEcR (16 januari 2024) worden, na opnieuw indiening uiterlijk 1 april, getoetst en komen in aanmerking voor een financiële bijdrage binnen de nu beschikbare middelen van € l,28 miljard". Op dit moment wordt duidelijk dat de maatregelen die door WEcR in fase 2 zijn beoordeeld (Fieldlab en Landbouwportaal) niet in aanmerking komen voor financiering uit het nu beschikbare budget.
29 maart 2024	Brief provincie aan LNV Indiening bijgestelde koplopersmaatregelpakketten PPLG	De provincie verbetert in samenwerking met de ambtenaren van RTLG/LNV de zeven eerder ingediende maatregelpakketten en biedt deze aan voor financiering. De provincie spreekt in de aanbiedingsbrief haar verbazing uit over het geringe toegewezen bedrag van €12 miljoen (indicatief). "*Dit naar aanleiding van de beoordeling van Wageningen Economic Research (WEcR) van slechts een deel van de ingediende koplopersmaatregelpakketten. Wij zijn teleurgesteld over deze gang van zaken. Temeer daar er ten aanzien van de beoordeling en appreciatie is gewerkt op basis van de – op uw verzoek – snel ingediende aanvraag in juli 2023. Dit geldt ook voor de zogenaamde fase 2 van WEcR. Terwijl er dus juist bijgestelde versies beschikbaar waren. Uiteraard geldt dit eveneens voor de andere provincies, maar het verschil voor onze provincie is onevenredig groot."* De provincie biedt naast de al eerder ingediende maatregelen met deze brief ook nog enkele nieuwe maatregelen aan die optellen tot een totaalbedrag van ca.€85 miljoen. Het is bekend dat deze maatregelen nog niet door het ministerie zullen worden beoordeeld, maar de provincie hoopt wel nu al het gesprek aan te kunnen gaan voor verbetering van deze pakketten, zodat zij gereed zijn op het moment dat er wel weer financiering beschikbaar komt, in welke vorm dan ook. In het Hoofdlijnenakkoord (16 mei 2024) staat het voornemen om de Tijdelijke wet op het Transitiefonds in te trekken.

7 juni 2024	Brief LNV 'Uitkomsten integrale beoordeling maatregelpakketten Noord-Holland'	Deze brief geeft de uitkomst van het toetsproces door het interdepartementale toetsteam van de door de provincie op 29 maart ingediende koplopersmaatregelpakketten weer. De eerder door WEcR positief beoordeelde maatregelen komen allen in aanmerking voor financiering in de eerste of tweede financieringsronde (als de verdere besluitvorming hierover positief verloopt). Er zijn enkele verschuivingen in het budget en voor het Fieldlab heeft het Rijk nog wat extra voorwaarden geformuleerd.

Bijlage 3 Schematisch verloop selectieproces ingediende maatregelen

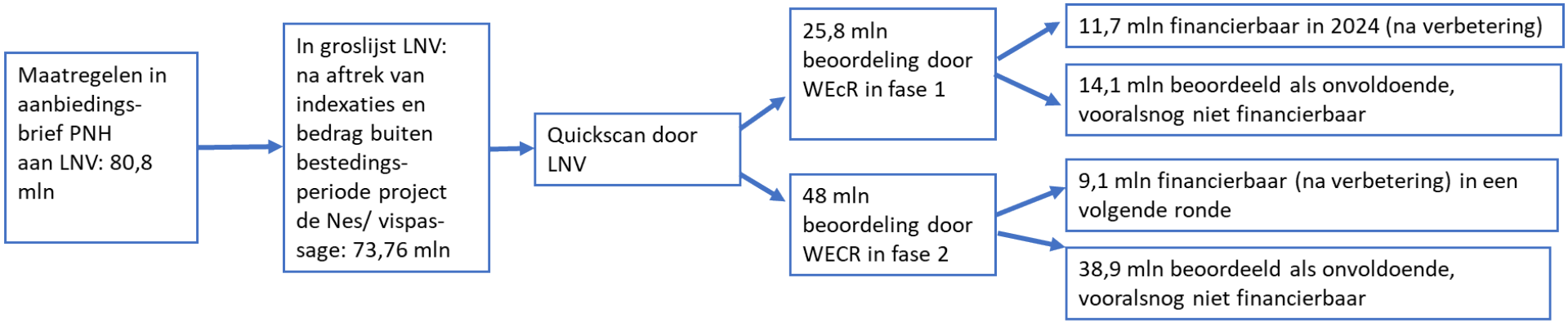

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16625
Extern Zaak ID	2182863
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	9.b.1
Titel	PPLG: PPLG brief PS stand van zaken sept (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/NR

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**
Commissie Landelijk gebied	17 oktober 2024

Toelichting

Provinciale Staten worden per brief geïnformeerd over de laatste stand van zaken van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). In de brief wordt men name ingegaan op de gevolgen voor het PPLG van het vervallen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) in regeerprogramma van het kabinet Schoof.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
G.B.Houtkamp
BEL/NR

Telefoonnummer +31235143197
Gerben.Houtkamp
@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

26 SEP. 2024

Kenmerk
2182863/2321933

Uw kenmerk
-

Betreft: PPLG - stand van zaken september 2024

Geachte leden,

Dit voorjaar bespraken wij met u het eerste concept van het voorontwerp Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Daarin kondigden we aan dat we na de zomer een tweede concept naar u zouden sturen. Inmiddels is sprake van een nieuwe situatie. De coalitiepartijen in Den Haag presenteerden het hoofdlijnenakkoord waarin duidelijk werd dat het transitiefonds komt te vervallen. Vervolgens werd de datum voor het indienen van de volgende versie van het PPLG (d.d. 30 september 2024) geschrapt. Daarna lekte begin september jl. uit dat het kabinet helemaal wil stoppen met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit werd bevestigd in het regeerprogramma dat kort voor Prinsjesdag is gepresenteerd.

Met het vervallen van het NPLG verdwijnt de opdracht van het Rijk aan provincies om te komen tot een provinciaal programma voor het landelijk gebied. En het PPLG vervult geen functie meer bij het in aanmerking komen voor rijksmiddelen. Met het schrappen van het NPLG in het Hoofdlijnenakkoord vervalt ook de beleidsinstructie die onderdeel was van de opdracht van het Rijk.

Tegelijkertijd is in het Hoofdlijnenakkoord afgesproken dat het kabinet zich aan de bestaande afspraken wil houden. Deze lijn is ook onderdeel van het regeerprogramma. Hierin staat letterlijk: *Het kabinet committeert zich aan de verplichtingen die volgen uit (inter)nationale wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en biodiversiteit en klimaat. Ook voor luchtkwaliteit, water en stikstof is er commitment om resultaten te boeken, zowel nationaal als op de Europese dimensie.*
Het kabinet geeft verder in het regeerprogramma aan te kiezen voor een nieuwe inzet in het landelijk gebied gericht op voedselzekerheid en innovatie en wil zelf regie in de uitvoerings- en gebiedsgerichte aanpak voeren. De aanpak uit het voormalige nationale programma, waarbij de regie bij de provincie werd gelegd, lijkt daarmee te worden verlaten.

Pas op de plaats met het PPLG
Door deze actuele ontwikkelingen is het voor ons niet mogelijk om een op de actualiteit inspelend tweede concept van het voorontwerp PPLG aan u voor te leggen. Dat betekent dat we onze toezegging aan u van eerder dit jaar om het tweede PPLG-concept in oktober te bespreken niet kunnen nakomen. Wij zullen ons eerst moeten beraden op deze

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

nieuwe feiten en de effecten daarvan voor onze voorgenomen inzet in het landelijk gebied.

Daar komt bij dat het kabinet van plan is eind 2024 met een eerste richting te komen voor de voorgenomen uitvoerings- en gebiedsspecifieke aanpak. Het NPLG is vervallen, maar wat ervoor in de plaats komt, is nog onduidelijk.

Zoals wij u eerder meedeelden, staat onze ambitie met betrekking tot het landelijk gebied onverkort overeind. De uitdagingen waarvoor het landelijk gebied staat, zijn uiteraard niet ineens opgelost en de inzet van de provincie hierin blijft volgens ons hard nodig.
Zo houden we vast aan de lange termijn ambities op het gebied van klimaatbestendigheid, (handelingsperspectief voor) de landbouw, een sterk water- en bodemsysteem, biodiversiteit, beleefbaarheid van het landschap en de sociaaleconomische vitaliteit (leefbaar en financieel toekomstbestendig) van het landelijk gebied.

Wat kan wel?
Wij gaan dan ook verder met de uitvoering. Daar zijn immers middelen voor beschikbaar die we kunnen blijven inzetten voor het natuurherstel in onze provincie. Bovendien hebben we vanaf dit najaar de beschikking over middelen uit het door het vorige kabinet beschikbaar gestelde koplopersbudget om een aantal maatregelen uit te kunnen voeren die ten goede komen aan landbouw en natuur.

Deze uitvoering is voor ons van groot belang. Zeker ook daar waar het de geloofwaardigheid van de provincie betreft. We zijn immers al langere tijd in de verschillende gebieden bezig met het uitwerken van plannen. Wij merken hierbij op dat met deze uitvoering de doelen zeker worden gediend, maar dat de huidige beschikbare budgetten ontoereikend zijn om via de inspanningen in de gebiedsprocessen de doelen van het PPLG te halen.

Tot slot
We zijn op dit moment in gesprek met het Rijk, mede in IPO-verband, om meer duidelijkheid te krijgen van het kabinet over de nieuwe koers en inzet. Met meer duidelijkheid kunnen we ons bezinnen op de verdere toekomst van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Helaas is deze duidelijk er op dit moment nog niet.

In de tussentijd gaan wij verder in de gebieden met datgene dat wel kan. Nadat er meer duidelijkheid is gekomen zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren, waarbij wij u in ieder geval in de commissievergadering van december a.s. informeren over de stand van zaken van dat moment.

We verwachten u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: Partij voor de Dieren

Naam commissie en datum: 14 oktober 2024

- *Verzoekt de brief op de C-agenda*

  onderwerp: Landbouw: Ingekomen stuk van aardige buren.nl over bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden

  ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda[1]

Aanleiding

Hieronder wordt de achtergrond van het onderwerp geschetst en aangegeven wat de

aanleiding is voor het verzoek: **onderwerp van de C- naar de B-agenda te verplaatsen**

Onze motivatie is gelegen in het idee dat de oproep van dit ingekomen stuk aansluit bij de transitiepaden die in PPLG voorliggen.

Het behandeldoel

Hieronder wordt aangeven met welk doel de fractie dit onderwerp/ de ingekomen brief op de

agenda heeft gezet:

- **De suggesties die in het ingekomen stuk gedaan worden willen we graag inbrengen en om de integraliteit van behandeling van diverse dossiers te waarborgen. Het lijkt het ons passend dat te doen bij het PPLG.**

- **Onze vraag aan de andere fracties is of ze dit ook zo zien.**

[1] Een verzoek tot het verplaatsen van een ingekomen stuk van de C- naar de B-agenda kan zodra deze op de Lijst ingekomen stukken staat.

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Nadere toelichting onderwerp:

Open oproep aan provincie Noord-Holland: bescherm burger, boer en bij tegen pesticiden

Geachte Gedeputeerden Beemsterboer en Olthof,

Inwoners uit Haarlem, Wieringerwaard, Lutjewinkel en Schagen, samen met AARDige Buren, een collectief van 13 maatschappelijke organisaties, hebben een dringende vraag aan u om de burgers, boeren en bijen in uw provincie te beschermen tegen landbouwgif, en dan specifiek tegen intensieve open teelten zoals lelies, tulpen en pootaardappelen. Het hoge landbouwgifgebruik bij deze teelten leidt tot grote zorgen van omwonenden (zie toelichting in de bijlage).

Boeren, bijen en omwonenden lopen gevaar door het intensieve gebruik van bestrijdingsmiddelen bij verschillende teelten. In een straal van 250 meter rondom bollenvelden en aardappelvelden zijn restanten van bestrijdingsmiddelen teruggevonden in de buitenlucht, in huisstof en zelfs in urine van omwonenden (RIVM, SPRINT-onderzoek). De GGD adviseert omwonenden om na het spuiten met bestrijdingsmiddelen de ramen te sluiten en binnen te blijven, huisdieren binnen te houden en de was niet buiten te laten drogen. Bestrijdingsmiddelen worden bij de toelating door de EFSA en het Ctgb onvoldoende onderzocht op het veroorzaken van neurodegeneratieve en neuromusculaire aandoeningen, terwijl steeds meer onderzoek laat zien dat er een link bestaat tussen blootstelling aan pesticiden en de ziekte van Parkinson en ALS.

Om bovenstaande redenen hebben omwonenden afgelopen jaar in Drenthe, Limburg en Noord-Brabant met succes rechtszaken gevoerd tegen lelietelers. Maar ook onze provincie kent schrijnende situaties. Bijvoorbeeld in Wieringerwaard, waar percelen waarop afwisselend tulpen en pootaardappelen worden geteeld als een hoefijzer rond een woning van een gezin met opgroeiende kinderen liggen. De bestrijdingsmiddelen worden tot op 10 meter van de woning gespoten, jaar in jaar uit. En in Haarlem wordt het Ramplaankwartier blootgesteld aan de diverse soorten bestrijdingsmiddelen die telers op de percelen van het Westelijktuinbouwgebied gebruiken voor de teelt van onder andere daglelies, pioenrozen en gladiolen. De dichtstbijzijnde woningen en speeltuin grenzen op 30 meter van de desbetreffende percelen. Op 70 meter afstand van de percelen ligt een kinderdagverblijf. Daarnaast grenzen de percelen aan een kwetsbaar Natura 2000-gebied.

De omwonenden, gesteund door collectief AARDige Buren, vragen u om de bollenteelt en/of het gebruik van landbouwgif te beperken. Indien nodig zullen ook deze omwonenden gaan procederen. Wij vragen met deze brief om burgers en natuur te beschermen en te voorkomen dat boeren en burgers tegenover elkaar in de rechtbank komen te staan.

AARDige Buren roept u op om:

- Uw burgers te beschermen door geen gangbare bollenteelt toe te laten in onze provincie, en/of;
- Geen gangbare bollenteelt toe te laten in een brede zone rond kwetsbare gebieden (zoals gedefinieerd in Richtlijn 2009/128/EG, en/of;
- Voldoende brede bufferzones rond deze kwetsbare gebieden en woningen in te stellen waar geen bestrijdingsmiddelen gebruikt morgen worden.

Vanuit het oogpunt van een ‘evenwichtige toedeling van functies aan locaties’ heeft uw provincie immers de taak (vanuit de Omgevingswet) om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in stand te houden. Het gaat hierbij ook om het gebruik van pesticiden en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor milieu en omwonenden (zie o.a. paragraaf 3.6.3 van

het Besluit activiteiten leefomgeving). Zoals een recent rapport van de Noordelijke Rekenkamer beschrijft, dienen provincies regie te voeren op de vraag waar zij intensieve teelten zoals bollenteelt toestaan en waar niet. Vanuit de doelstellingen van de Omgevingswet, waar de volksgezondheid als een kardinaal belang wordt aangemerkt (zie artikel 2.1 lid 4 Omgevingswet), kan worden gesteld dat u als provincie dit ook dient te regelen.

Het is belangrijk dat deze zaken op provinciaal niveau worden geregeld, omdat wanneer dit door individuele gemeenten wordt geregeld in een omgevingsplan, er een ongewenste concentratie van deze teelten zal plaatsvinden in gemeenten waar dit wordt toegestaan. Ook hebben bestrijdingsmiddelen veel negatieve invloed op de staat en kwaliteit van het water, wat een door uw provincie te behartigen belang betreft, op grond van 2.18 van de Omgevingswet.

Provincies hebben bovendien de plicht om bestrijdingsmiddelengebruik ruimtelijk te begrenzen op basis van de Europese Richtlijn duurzaam gebruik pesticiden. Gebruik van bestrijdingsmiddelen moet volgens deze richtlijn worden verboden of tot een minimum beperkt in gebieden met kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen en zwangere vrouwen, Natura 2000-gebieden, waterwingebieden en grondwaterbeschermingsbieden en andere gebieden die beschermd zijn onder de Kaderrichtlijn Water (op grond van artikel 11 lid 2, sub c en artikel 12 Richtlijn 2009/128/EG). Zowel voor de bescherming van het drinkwater en natuurgebieden heeft het Rijk de Provincies primair verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering van deze richtlijn.

Wij roepen u op om deze keuzes o.a. vast te leggen in de Omgevingsvisie.

Wees solidair met de inwoners van de Provincie Noord-Holland, AARDige Buren bespuit men toch niet?

Namens AARDige Buren,

[redacted]

AARDige Buren zijn groepen burgers die samen opkomen voor hun gezondheid, en de gezondheid van hun buren en de natuur. AARDige Buren worden ondersteund door de Vogelbescherming, Vlinderstichting, Natuur en Milieu, Natuur en Milieufederaties, ParkinsonNL, de Parkinson Vereniging, Caring Doctors, Greenpeace, KWF Kankerbestrijding, Meten=Weten, Pesticide Action Network Nederland en Urgenda.

Bijlage

Landbouwgif

Bestrijdingsmiddelen (pesticiden, herbiciden en fungiciden) worden ingezet om organismen te verdelgen: schimmels, aaltjes, insecten, onkruid etc. Voor aangewezen gewassen heeft het een beschermende werking, maar voor andere organismen is het dodelijk gif. Wat schadelijk is voor het ene organisme, is dat vaak ook voor andere organismen, inclusief de mens. Lees op AARDige Buren meer over de gevaren van het gifgebruik in Nederland.

Toegestane middelen zijn niet veilig

In principe gebruiken alle telers enkel middelen die zijn goedgekeurd en toegestaan. Maar dit betekent niet dat de middelen dan ook veilig zijn. De toelatingsprocedure van landbouwgif kent grote manco's. Zo wordt er niet gekeken naar de effecten van het combineren van middelen, terwijl in de praktijk een combinatie vaak voorkomt. Ook wordt er niet gekeken naar het stapelen van middelen in de tijd. Bovendien worden de toelatingstesten in een laboratorium uitgevoerd, terwijl de schadelijke effecten in de praktijk (in de natuur) vaak veel groter blijken te zijn. Het RIVM waarschuwt bovendien dat onvoldoende getoetst wordt op het risico van pesticiden op neurologische aandoeningen, zoals de ziekte van Parkinson. Ook wordt er onjuist getest op carcinogeniteit van de middelen.

Wetenschappers waarschuwen daarnaast voor een mogelijk verband tussen autisme en ADHD en chronische blootstelling van kinderen aan lage hoeveelheden bestrijdingsmiddelen. Daarnaast zijn er steeds meer aanwijzingen voor een relatie tussen blootstelling aan bestrijdingsmiddelen en verschillende kankersoorten, longaandoeningen, voortplantingsproblemen en immuniteitsproblemen. Tot slot waarschuwt De Gezondheidsraad dat fungicide-gebruik, specifiek in de bollenteelt, leidt tot resistente schimmels die dodelijk kunnen zijn voor mensen met een verzwakt immuunsysteem.

Om bovenstaande redenen kunnen middelen die door het Ctgb zijn toegelaten, mogelijk toch gevaarlijk zijn. Het voorzorgsprincipe vraagt derhalve actie van overheden om hun burgers te beschermen.

Bollenteelt kent hoogste gebruik

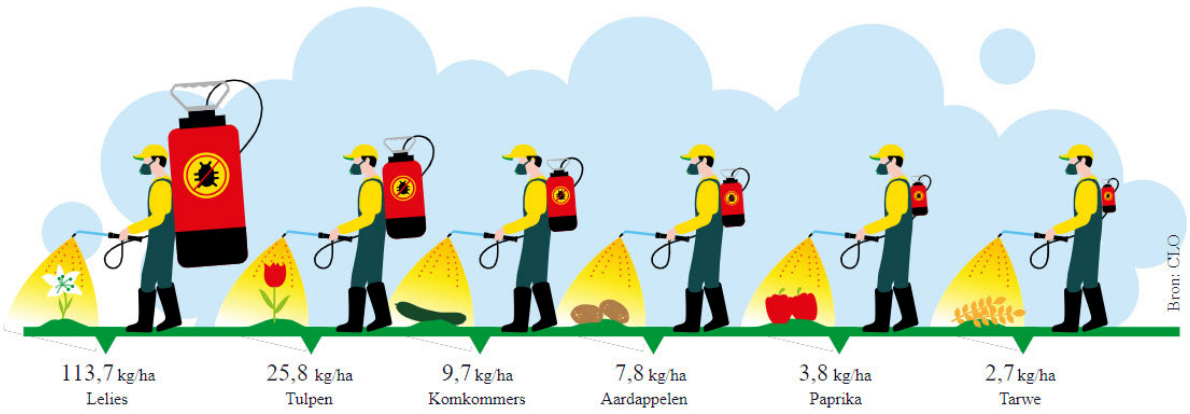

Nederland kent een hoger gifgebruik dan de meeste Europese landen. In de bollenteelt is het gifgebruik hoger dan bij de meeste andere teelten, zo ook bij de teelt van pootaardappelen**.** Binnen de bollen ligt het hoogste gebruik bij lelies en pioenrozen, op derde plek de tulpen. Zo worden er bijvoorbeeld op leliebollen en pioenrozen meer dan 30 verschillende stoffen gespoten. Onderzoek

laat zien dat boeren die vanuit hun beroep pesticiden gebruiken vaker Parkinson krijgen, en dat ook mensen die in gebieden *wonen* waar pesticiden worden gebruikt, vaker Parkinson krijgen.

Bescherm ook de boer!

Boeren, telers en hun loonwerkers lopen, naast de directe omwonenden het allergrootste gevaar door landbouwgif. Ze worden veelal verkeerd voorgelicht door verkopers, adviseurs en reclames. Hun wordt verteld dat middelen veilig zijn. Ook wordt hen angst voor ziektes en plagen in de teelt aangepraat waardoor zij meer kopen en gebruiken dan nodig is. Zo worden boeren onnodig op kosten gejaagd. De chemische industrie zet de gezondheid van boeren niet voorop en vertelt niet het eerlijke verhaal. Gaat u als bestuurder de boer beschermen en het gesprek aan? Bespreek de mogelijkheid van minder middelen en welke middelen vervangen kunnen worden voor natuurlijke middelen.

Ganzenschade vormt al geruime tijd een groot probleem voor boeren en tuinders. Ook de provincie Zeeland heeft te maken met grote overlast van ganzen net zoals in Noord-Holland zo valt te lezen in het NOS artikel[1] van 08-10-2024. Hoewel ganzen van nature deel uitmaken van het ecosysteem zorgen de snel groeiende populaties voor aanzienlijke schade aan landbouwgewassen. Evenals in Noord-Holland lopen ook in Zeeland de financiële schade uit de hand. Om het aantal ganzen in de provincie te verminderen komt er vanaf nu meer ruimte voor jagers. De jagers mogen;

- Een uur voor en een uur na zonsopgang jagen,
- de ganzen doden met een mes als een schot niet meteen dodelijk is,
- De ganzen mogen gelokt worden met voer of geluid.

Daarom heb ik mede namens BBB en CDA de volgende vragen.
1) Heeft u kennis genomen van artikel in NOS van 08-10-2024?
2) Kan de gedeputeerde op korte termijn onderzoeken of de maatregelen die de provincie Zeeland nu neemt ook toepasbaar zijn in Noord-Holland?
3) Zo ja, is de gedeputeerde bereid om deze maatregelen te nemen in Noord-Holland om de schade aan landbouw te voorkomen en daarmee de financiële tegemoetkomingen te beperken.
4) In hoeverre is er samenwerking met meerdere provincies en voortgang om te komen tot een nieuwe Fauna beheerplan gans? Met o.a. het afschaffen van de winterrust op boerenakkers die als proef wordt opgenomen in het actieplan.

[1] Provincie Zeeland versoepelt regels om ganzen af te schieten (nos.nl)

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16355
Extern Zaak ID	2302654
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	11.a
Titel	Natuur: C naar B verzoek VVD en BBB over Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg (B-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**
Commissie Landelijk gebied	17 oktober 2024

Toelichting

In een samenwerking tussen de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Ouder-Amstel, Waterschap Amstel, Gooi en Vechtstreek en Provincie Noord-Holland is een Toekomstkader opgesteld voor de Amstelscheg. Aanleiding is de toenemende druk op het gebied vanwege de grootschalige stedelijke ontwikkelingen aan de randen van de Amstelscheg, bodem en watervraagstukken, de transitie van de landbouw en energievoorziening en de toenemende recreatieve behoefte. Het ‘Gebiedsperspectief en Beeldkwaliteitsplannen Amstelscheg’ uit 2011 biedt onvoldoende richting voor deze nieuwe ontwikkelingen. Daarom wordt het Toekomstkader hier aan toegevoegd

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: de fractie van BBB en VVD

Naam commissie en datum: Landelijk Gebied van 14 oktober

- *Verzoekt de brief op de C-agenda*

  onderwerp: Toekomstvisie Amstelscheg

  ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda[1]

Aanleiding

Hieronder wordt de achtergrond van het onderwerp geschetst en aangegeven wat de aanleiding is voor het verzoek Toekomstvisie Amstelscheg van de C- naar de B-agenda te verplaatsen:

In de Toekomstvisie worden een aantal uitgangspunten/richtingen geformuleerd waar zowel de VVD als de BBB twijfels hebben of deze uitgangspunten/richtingen nog wel aansluiten bij de huidige provinciale inzichten.

Gesproken wordt er op pagina 7 over het gebruiken van het toekomstkader als basis voor de provinciale verordening.

In de Amstelscheg zijn boeren niet gehoord en/of meegenomen in dit kader. Dat komt vreemd over. Verder lopen er ook in sommige polders zelfs vergevorderde gebiedsprocessen in samenwerking met de provincie. Hoe wordt het belang van het gebiedsproces gewaardeerd? Is het gebiedsproces leidend en het Toekomstkader richtinggevend? Wanneer gebiedsproces en kader niet overeenkomen, wat is dan leidend? Waarom zijn agrariërs niet meegenomen bij de ontwikkeling van deze Toekomstvisie? Juist hun visie kan van belang zijn voor de ontwikkeling van het gebied en participatie draagt in deze fase juist bij dat deze Toekomstvisie door alle betrokkenen gedragen wordt in (deels parallelle) processen.

Zo wordt op pagina 24 melding gemaakt van de botsende belangen op de dijkwegen waar agrariërs en recreanten elkaar te veel tegenkomen met gevaarlijke situaties tot gevolg. Juist hierom zouden de agrariërs betrokken moeten worden bij deze visie zodat ieders belangen leiden tot meerwaarde bij de gekozen oplossingen. De visie maakt melding van recreatieve functies van het gebied. Hieruit

[1] Een verzoek tot het verplaatsen van een ingekomen stuk van de C- naar de B-agenda kan zodra deze op de Lijst ingekomen stukken staat.

volgt dat de wegen/fietspaden/wandelpaden bij een combinatie van functies voor alle gebruikers veilig moeten zijn.

Bij de energieroute is vastgelegd dat wij voorstander zijn van opwek langs de snelweg, maar dan wel op een geluidsscherm met zonnepanelen en niet in de bermen. Bermen horen groen te blijven al dan niet aangevuld met extra beplanting van bomen. De energieroute spreekt ook over de opwek in de bermen. Niet alleen is dat een verkeerd gebruik van de grond, maar bovenal niet nodig en vervuiling van de horizon.

Maar ook rijzen er vragen over de energieopwekking langs de N201. In de toekomstvisie wordt aangegeven dat:

" 3. Voor een nieuwe, grotere locatie voor energieopwekking is geen ruimte in de Amstelscheg. Specifiek voor wind en zon zien we alleen mogelijke combinatiekansen binnen de landschappelijke inpassingszone van de N201."

Voor zover ons bekend is dit achterhaald (mede ivm Schiphol) en zou dit als zodanig ook als achterhaalde informatie aangemerkt moeten worden in de visie.

Het behandeldoel

Hieronder wordt aangeven met welk doel de fractie dit onderwerp/ de ingekomen brief op de agenda heeft gezet

- *Ziet de commissie dit ook zo?*
- *Hoe reflecteert de gedeputeerde op het bovenstaande?*

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Toekomstkader
AMSTELSCHEG

Samen werken aan een natter, diverser en toegankelijker Amstelscheg

Addendum bij het Gebiedsperspectief en Beeldkwaliteitsplannen Amstelscheg 2011

gemeente Ouder-Amstel

Provincie Noord-Holland

Gemeente Amsterdam

Gemeente Amstelveen

waterschap amstel gooi en vecht

GROENGEBIED AMSTELLAND

Versie 1.0 - onderschreven in het Bestuurlijk Overleg Amstelscheg d.d. 20 juni 2024

Overzichtskaart van de Amstelscheg

indicatie van de scope

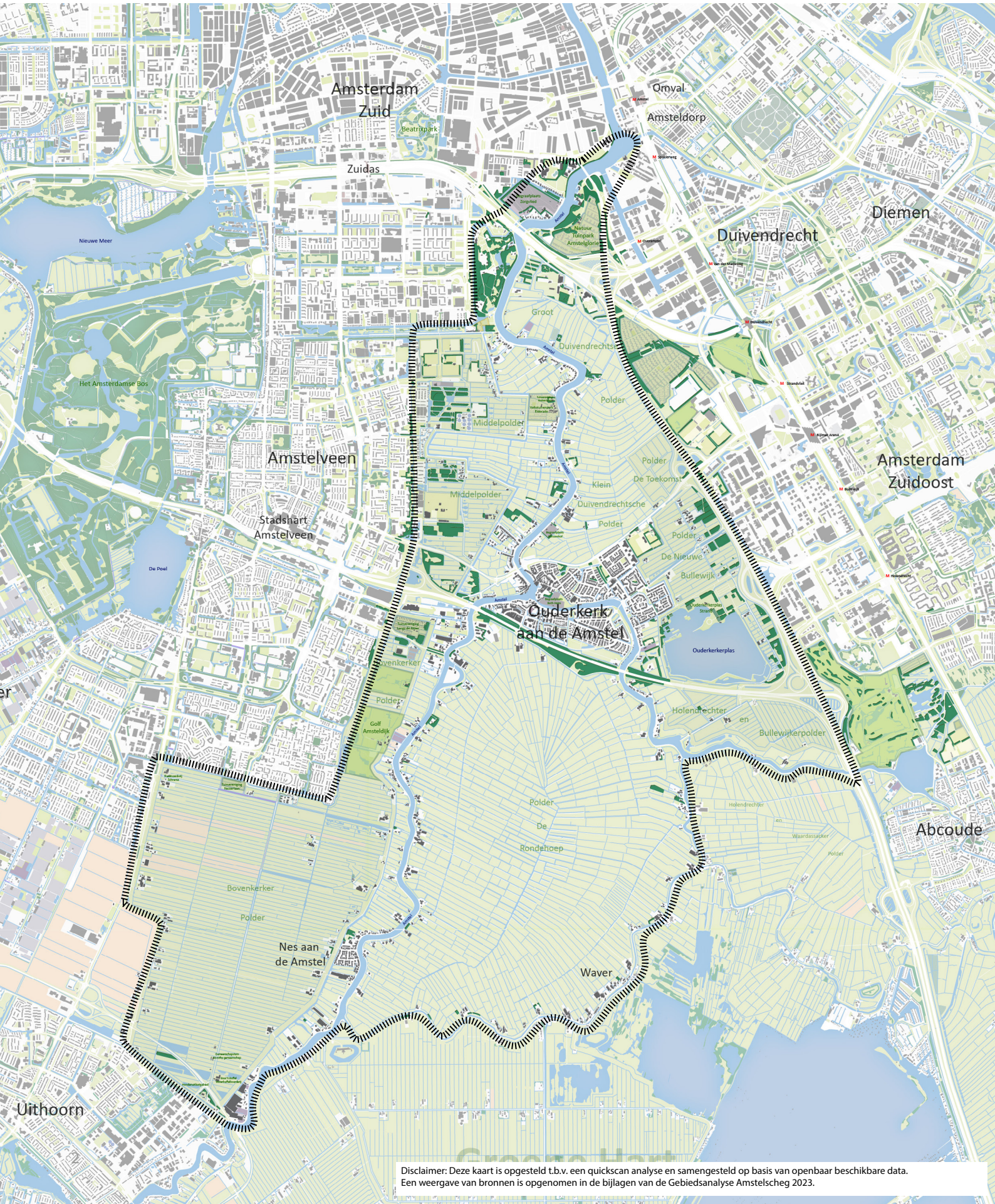

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van de Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

Inhoudsopgave

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het Toekomstkader

1.2 Doel, inhoud en status van het Toekomstkader

1.3 Relatie met andere (beleids-)documenten en processen

2. Toekomstkader

2.1 Gezamenlijk vertrekpunt:

Samen werken aan een natter, diverser en toegankelijker landschap

2.2 Vier ontwikkelingen met ruimtelijke impact op het landschap

2.3 Uitwerking van de ontwikkelingen: welke keuzes zijn nodig?

- Water en bodem sturend
- Recreatiedruk
- Energietransitie
- Bouwen en stedelijke functies

2.4 De keuzes in één overzicht

Bijlagen: themakaarten uit Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023

Colofon

◀ *Verstedelijkingsconcept NOVEX MRA 2050 onderschreven door raden en staten in 2022*

▼ *De deelkaart 'Groenblauw netwerk netwerk in en om de stad'*

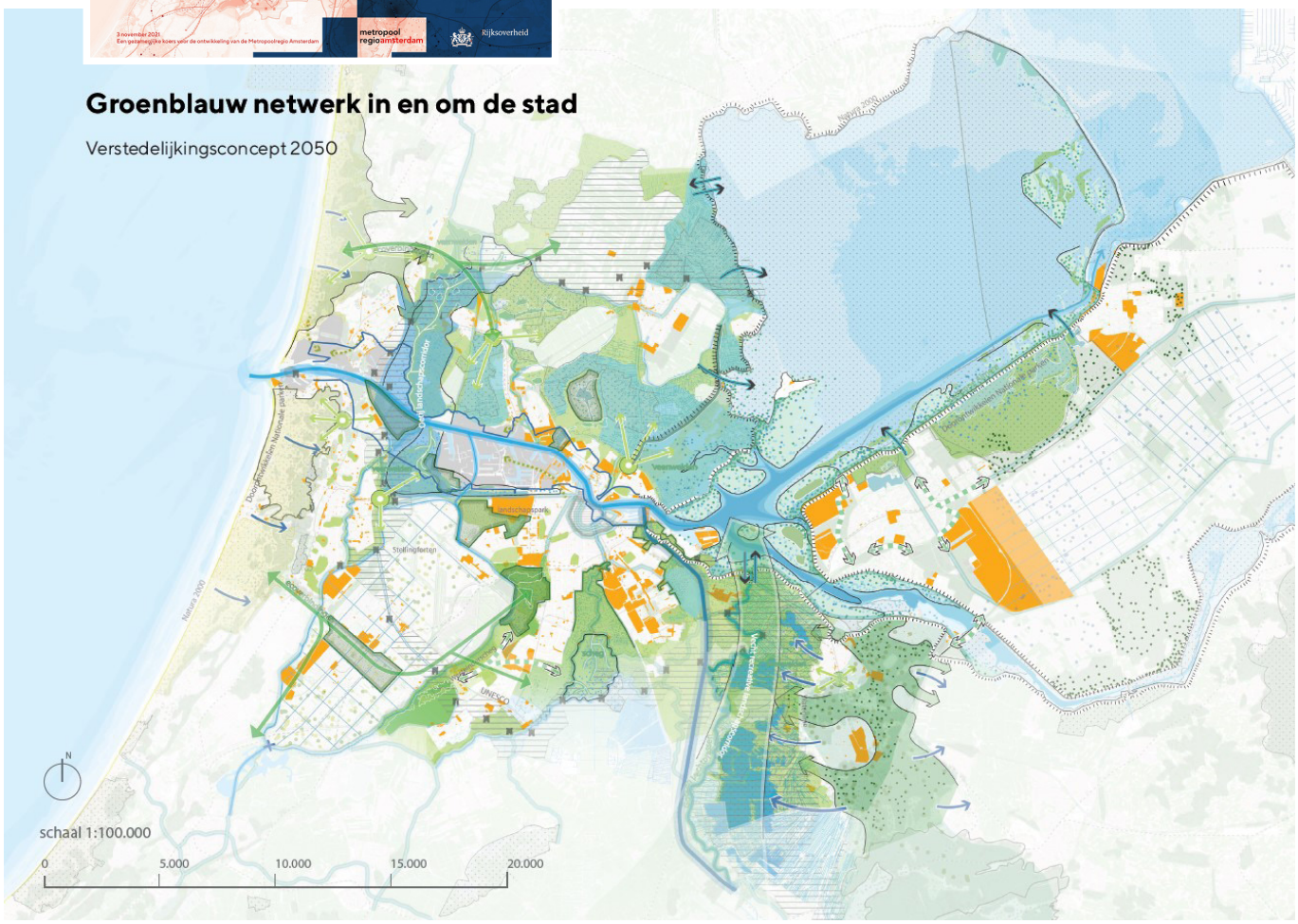

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het Toekomstkader

De Amstelscheg is het landelijk gebied tussen de stedelijke gebieden van Amsterdam, Amstelveen en Ouder-Amstel. Het is een waardevol gebied aan de zuidflank van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), waar mensen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Het is een gebied waar weidevogels en andere dieren hun plek vinden, melkveehouderij de belangrijkste landbouwvorm is en ondernemers hun streekproducten verkopen. Ook is in de Amstelscheg één van de mooiste polders uit de middeleeuwen te vinden: de Ronde Hoep, dat naast landbouw en natuurwaarden inmiddels ook een functie als noordoverloopgebied heeft om bij extreme neerslag wateroverlast in de stedelijke gebieden te voorkomen. De Amstelscheg is grotendeels een voormalige rijksbufferzone en tegenwoordig door de provincie Noord-Holland beschermd als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Ook maakt de Amstelscheg onderdeel uit van twee NOVEX-gebieden: NOVEX MRA en NOVEX Groene Hart. NOVEX-gebieden zijn aandachtgebieden waarin overheden samenwerken aan het oplossen van complexe (ruimtelijke) ontwikkelopgaven. Voor ieder NOVEX-gebied worden gezamenlijke ontwikkelperspectieven en uitvoeringsprogramma's opgesteld.

Opgaven voor de Amstelscheg
De Amstelscheg ligt nu en in de komende jaren echter zwaar onder druk. Nieuwe opgaven vragen ruimte in het gebied, zoals klimaat- en energieopgaven, toenemende recreatiedruk als gevolg van de groei van het aantal inwoners, de 'herontdekking' van het buitengebied in de corona-periode en de daarmee samenhangende groeiende behoefte aan recreatie en de landbouwtransitie. Daarnaast is er een groot tekort aan woningen, waardoor bij transformatieopgaven al snel gekozen wordt voor woningbouw, en er landelijk volop gediscussierd wordt of de mogelijkheden om te bouwen in het landelijk gebied verruimd zouden moeten worden. Met het verschijnen van de *"Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening" (vanaf nu: "Kamerbrief Water en Bodem Sturend)* in november 2022 onze kijk op invulling van ruimtelijke ordening aan het veranderen. Er moet niet alleen voldoende ruimte zijn voor klimaatadaptieve maatregelen met het oog op klimaatverandering, maar de keuzes voor functies in de ruimte moeten idealiter ook gemaakt worden vanuit het water- en bodemsysteem. De transitie naar hernieuwbare energie leidt tot zoekgebieden voor wind, zon, geo- en aquathermie. In het aangrenzende stedelijke gebied vindt forse verdichting plaats. Tot 2040 worden er in stedelijk gebied van Ouder-Amstel en Amsterdam Zuid-Oost ruim 50.000 woningen toegevoegd, oplopend tot 74.000 woningen daarna. De recreatiedruk is al hoog, maar neemt de komende jaren dus nog verder toe. Intussen daalt de veenbodem, met jaarlijks vele tonnen CO^2-uitstoot als gevolg, moet de stikstofuitstoot omlaag en zetten we in op een betere biodiversiteit en waterkwaliteit.

Keuzes maken
Al deze ontwikkelingen hebben invloed op het landschap en kunnen de landschappelijke kwaliteit onder druk zetten. De diverse claims op de ruimte, zowel aan de randen als in het gebied zelf, zijn wellicht te combineren, maar we moeten keuzes maken. Waar handhaven of verbeteren we de weidevogelbiotoop? Waar kunnen zich andere biotopen ontwikkelen? Waar staan we meer recreatie toe, en waar juist niet? Waar en onder welke voorwaarden is er ruimte voor nieuwe energie en welke toekomst is er voor de landbouw, de grootste drager van het landschap van de Amstelscheg? Als er geen keuzes worden gemaakt,

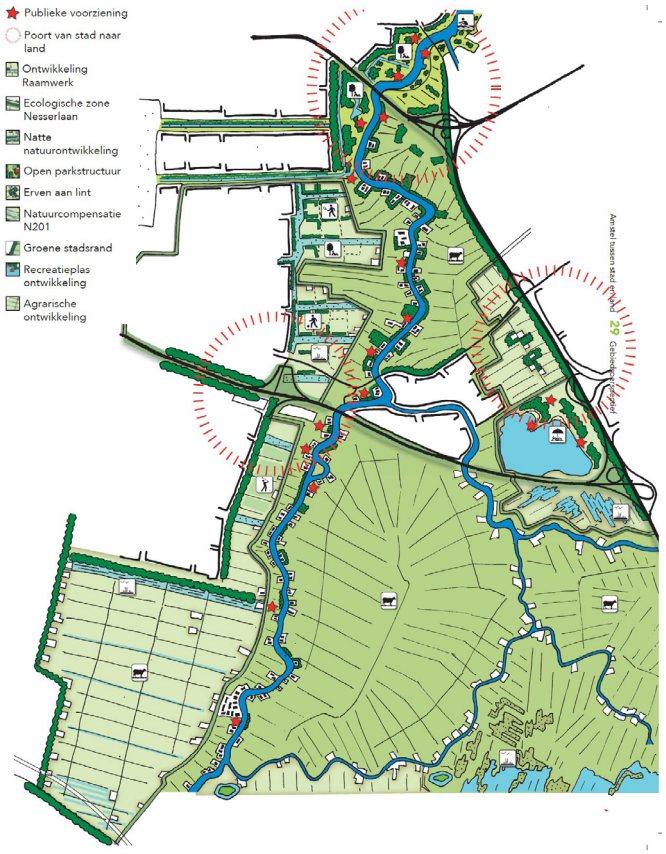

▲

Het document 'Gebiedsperspectief & Beeldkwaliteit Amstelscheg' werd in 2012 als onderdeel van het 'Bestuursakkoord Amstelscheg' vastgesteld door samenwerkende overheden. De inhoud voldoet nog steeds als goede basis. Het Toekomstkader is dan ook geen vervanger maar een addendum bij dit document.

◀ *Visiekaart uit het Gebiedsperspectief*

kan dit ten koste gaan van de landschappelijke kwaliteit en andere waarden van de Amstelscheg. Omdat de verandering dan autonoom plaatsvindt, ligt versnippering op de loer. Stilstand wordt daarmee achteruitgang. Door proactief keuzes te maken, kunnen we opgaven in samenhang met elkaar inpassen. Hierdoor kunnen we de landschappelijke kwaliteiten van de Amstelscheg beter beschermen en ontwikkelen.

Actualisatie 'Gebiedsperspectief en Beeldkwaliteitsplannen Amstelscheg (2012)
Om de landschappelijke kwaliteiten te beschermen, is in 2012 het *'Gebiedsperspectief en Beeldkwaliteitsplannen Amstelscheg' (vanaf nu: Gebiedsperspectief)* door de Amstelscheg-gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Ouder-Amstel, Waterschap AGV en de provincie Noord-Holland vastgesteld als onderdeel van een Bestuursakkoord. Het Gebiedsperspectief is vervolgens integraal geborgd in he provinciale verordening en (gedeeltelijk) in bestemmingsplannen. Het stuk voldoet nog steeds als goede basis. In 2021 hebben de samenwerkende partijen in het bestuurlijk overleg Amstelscheg echter geconstateerd dat het Gebiedsperspectief onvoldoende (ruimtelijk) kader biedt hoe om te gaan met ontwikkelingen die op het gebied afkomen vanuit de de energietransitie en het water en bodem-sturend inrichten naar aanleiding van de Kamerbrief Water en Bodem sturend. Deze opgaven waren in 2012 nog minder sterk in beeld. Daarnaast is het met de (verwachte) toenemende recreatiedruk in het gebied nóg urgenter geworden om hierop te sturen en zijn initiatieven omtrent kleinschalige transformatie en woningbouw nu wel te beoordelen, maar hebben daarbij niet altijd de gewenste meerwaarde voor het gebied. Op deze onderwerpen bleek actualisatie van het Gebiedsperspectief dus wenselijk.

Ook de landbouwtransitie kan (grote) ruimtelijke consequenties hebben in het gebied. Omdat dit transitieproces de komende jaren nog doorlopen moet worden en de landbouwsector hier zelf vooral richting aan geeft is ervoor gekozen om dit onderwerp in de actualisatie alleen te beschrijven daar waar het relevant is ten aanzien van de hiervoor beschreven thema's. Bijvoorbeeld ten aanzien van energietransitie op boerenerven of recreatieve nevenfuncties.

Omdat het huidige Gebiedsperspectief in basis nog goed functioneert, is ervoor gekozen om de actualisatie te doen door het maken van een 'aanvulling' en geen nieuwe versie te maken.

1.2 Doel, inhoud en status Toekomstkader Amstelscheg

Het doel van het Toekomstkader is om duiding te geven hoe om te gaan met de volgende (maatschappelijke) opgaven en ontwikkelingen met een ruimtelijke impact die afkomen op de Amstelscheg: de "Kamerbrief Water en Bodem Sturend", toenemende recreatiedruk, energietransitie en ontwikkeling van bebouwing en stedelijke functies.

We beschrijven wat de grote lijn is, of, en zo ja, wat hierover in het Gebiedsperspectief of ander beleid is opgeschreven en welke aandachtspunten er binnen de opgave of ontwikkeling zijn te onderscheiden waarover aanvullende richtinggevende keuzen te maken zijn. Binnen het aandachtpunt beschrijven we welke effecten (op het landschap) zijn te verwachten en wat de richtinggevende keuzes zijn voor de toekomst om met die effecten om te gaan. Ook wordt erin opgenomen waar opgaven het beste kunnen landen (en waar niet), voor zover daar al gezamenlijke inzichten over zijn.

Het Toekomstkader is een 'addendum' bij het huidige Gebiedsperspectief. Het legt hier dan ook een nadrukkelijke relatie mee en is helder over hoe dit zich hiertoe verhoudt, maar is wel eigenstandig leesbaar. Het Gebiedsperspectief blijft bestaan in de huidige vorm, inhoud en status. De definitieve versie van het Toekomstkader heeft als addendum dezelfde status.

Het Gebiedsperspectief is geborgd in de *Omgevingsverordening NH2020* en de *Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (tevens provincie Noord-Holland)*. De gemeente Amstelveen heeft het - naast de toelichting - ook verankerd in de (voor burgers) bindende planregels voor zover vastgesteld na 2011. Ouder-Amstel neemt, gemotiveerd, het document niet op in planregels of wijkt hiervan af. Daarbij is echter wel gebleken dat de vergunningverleners het Gebiedsperspectief niet altijd scherp in beeld hebben. De gemeente Amsterdam heeft enkele bestemmingsplannen die zijn vastgesteld voor 2011 waarin het perspectief niet is meegenomen. Het is dus belangrijk om het Toekomstkader als bouwsteen te laten dienen voor de verschillende omgevingsvisies en –plannen en de provinciale verordening en daarin (opnieuw) te borgen. Zo dient het ook als kader voor beoordeling van nieuwe initiatieven.

bestuurlijk

ambtelijk

Rijk / Regio

- NOVEX MRA
- NOVEX Groene Hart
- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)
- Deltaprogramma Centraal Holland

lokaal/provinciaal

Bestuurlijk Overleg Amstelscheg
- Provincie Noord Holland
- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Ouder-Amstel
- Gemeente Amsterdam
- Waterschap AGV

Projectteam Amstelscheg
- Provincie Noord Holland
- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Ouder-Amstel
- Gemeente Amsterdam
- Waterschap AGV
- Recreatieschap Groengebied Amstelland

Provincie
- Ruimtelijk Voorstel
- Omgevingsverordening 2024

Amstelveen
- Omgevingsvisie
- Groenvisie
- Park Zuid

Ouder-Amstel
- Omgevingsvisie

Amsterdam
- Omgevingsvisie (gereed)
- Ontwikkelstrategie 2035

Groengebied Amstelland
- Ambitiedocument

Dorps- en Gebiedsvisie Nes a/d Amstel

Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG)

Gebiedsproces Ronde Hoep

Gebiedsproces Boer aan het Roer BKP

Toekomstvisie Duivendrechtse Polder

Gebiedsproces Westeinderscheg

▲ *Schema (niet limitatief) van lopende samenwerkingen en gebiedsprocessen met raakvlak Amstelscheg.*

▼ *Schema (niet limitatief) van positionering en samenhang Toekomstkader met ander beleid en programma's.*

Bouwstenen:

Verstedelijkingsconcept NOVEX MRA 2050 (2021)

Kamerbrief Water en Bodem sturend (2022)

Toekomstvisie Bovenkerkerpolder (2023)

Nationaal Programma RES

Ambitiedocument Groengebied Amstelland (2023)

Concept Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050 (2023)

Polderplan 2.1 Ronde Hoep (2023)

2012
Gebiedsperspectief

2023
Gebiedsanalyse

2024
Toekomstkader

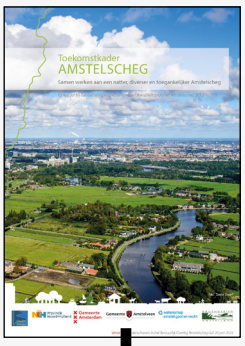

Vervolgprogramma samenwerking Amstelscheg

Bouwsteen voor:

Beleid, als Omgevingsvisies / Omgevingsverordeningen/Omgevingsplannen
Uitvoeringsprogramma's NOVEX MRA / Groene Hart
Provinciaal Programma Landelijk Gebied
Etc...

1.3 Relatie andere samenwerkings- en gebiedsprocessen en (beleids-)documenten

Er lopen veel processen in en over het gebied, met eigen projectgroepen, samenwerkingsverbanden en bijbehorende stukken, zowel in de publieke als de private sector. In de schema's op de pagina hiernaast geven we de meest relevante documenten en samenwerkings- en gebiedsprocessen in relatie tot elkaar weer. Dit geeft een overzicht van wat reeds heeft gespeeld, wat nog steeds speelt en wat de relatie met het Toekomstkader is.

In 2017 is door een aantal (natuur- en burger-) organisaties het manifest *"Wij staan voor Amstelland"* aangeboden aan de Amstelscheg-gemeenten. In 2020 is op initiatief van het Architectuurcentrum Amsterdam (ARCAM) met een breed 'parlement van de scheggen' een *'Scheggenmanifest'* opgesteld met tien aanbevelingen voor behoud en ontwikkeling van de scheggen. Daarnaast hebben boeren in polder de Ronde Hoep en de Bovenkerkerpolder een gebiedsvisie ontwikkeld waarin oplossingen worden geboden voor opgaven rond bijvoorbeeld bodemdaling, biodiversiteit en economische zaken als grondprijzen en extensivering.

Ook in de publieke sector speelt veel. Zo vond in 2019 (in het kader van het MRA-programma Metropolitaan Landschap) een breed ambtelijk regionaal samenwerkingsproces (INTENS, 2019) plaats waarin met vele betrokken experts de gevolgen van nieuwe maatschappelijke opgaven voor het landschap van de Metropoolregio Amsterdam zijn verkend. Dit proces was mede de aanleiding voor het opnieuw leven inblazen van het bestuurlijk overleg Amstelscheg en het erkennen van noodzaak van actualisatie van het Gebiedsperspectief. Ook is uit dit proces de Westeinderscheg 'geboren', een gebied dat aan de zuidflank van de metropoolregio relatie heeft met de Amstelscheg. Om een concretisering van de inhoudelijke opgaven specifiek voor de Amstelscheg te maken, is in 2023 een gebiedsanalyse gemaakt: de *'Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023'.* Dit vormde de opmaat voor het Toekomstkader. In de bijlage zijn ter informatie de themakaarten uit de Gebiedsanalyse opgenomen.

Verschillende documenten hebben gediend als bouwsteen voor het Toekomstkader, zoals:

- Verstedelijkingsconcept NOVEX MRA 2050 – 'Metropool van grote klasse met menselijke maat' (2021)
- Kamerbrief Water en Bodem sturend (2022)
- Ambitiedocument Groengebied Amstelland (2023)
- Concept Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050 (2023)
- Buitengewoon Noord-Holland - startversie Provinciaal Programma Landelijk Gebied (2023)
- Polderplan 2.1 Ronde Hoep (2023)
- Toekomstvisie Bovenkerkerpolder (2023)
- Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (RES)

In de bredere context staat het landelijk gebied in Nederland aan de vooravond van een ingrijpende transitie. In het *Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)* heeft het Rijk aangegeven vóór 2030 de natuur te versterken, de waterkwaliteit te verbeteren en meer te doen tegen klimaatverandering. Provincies hebben de taak de NPLG-doelen uit te werken in een provinciaal programma (PPLG-NH), via integrale gebiedsontwikkeling en adaptief programmeren. Daarnaast is door overheden samengewerkt aan een ontwikkelperspectief voor de NOVEX gebieden Groene Hart en MRA, waar zoals eerder genoemd, de Amstelscheg onderdeel van uitmaakt en op de agenda is gezet. Het Toekomstkader kan weer als bouwsteen dienen voor deze samenwerkings- en gebiedsprocessen. Daarnaast is het van belang om het Toekomstkader zo goed mogelijk te borgen in de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies, de provinciale omgevingsverordening en gemeentelijke omgevinsplannen.

Het Toekomstkader sluit dus goed aan, bouwt voort op of vormt zelf een bouwsteen voor een aantal (beleids-) documenten en lopende (gebieds-)processen met betrekking tot de Amstelscheg.

INTERMEZZO: GROENE HART 2050

"De samenwerkende partijen voelen zich verantwoordelijk voor de toekomst van dit gebied als geheel, zoals in de bestuursovereenkomst vastgelegd. Het gebied is een nationaal en internationaal waardevol en onderscheidende entiteit, met een grote cultuurhistorische gelaagdheid, ruimtelijke diversiteit en waardevolle natuur. Omringd door de verstedelijkte Randstad is het een groen hart met karakteristieke veenlandschapen en droogmakerijen, dooraderd met water, waar mensen wonen, werken en recreëren. Enerzijds is het gebied met haar landschap en relatieve rust een contrast met het omliggende gebied, anderzijds staat het gebied met haar eigen steden, kernen en vitale economie daarmee in nauwe verbinding. In de landschapsbiografie van het Groene Hart is zichtbaar dat het Groene Hart altijd in transformatie is geweest door de omgang met bodem en water: van een veenmoeras, de ontginningen daarvan, de turfwinning, de overgang van akkerbouw naar veeteelt, handel, scheepvaart, visserij en nijverheid, het droogleggen van de droogmakerijen tot aan de huidige fijnmazige structuur met een grote diversiteit van ruimtelijke functies. "

2. Toekomstkader

2.1 Gezamenlijk vertrekpunt: samen werken aan een natter, diverser en toegankelijker landschap

Amstelscheg als onderdeel van het Groene Hart
Als we richting willen geven aan de toekomstige landschappelijke ontwikkeling van de Amstelscheg is het belangrijk de Amstelscheg in de bredere landschappelijke context te plaatsen. De begrenzing van de Amstelscheg is ten slotte niet gekozen op basis van ruimtelijk landschappelijke samenhang en/of opgaven, maar op basis van (bestuurlijke) samenwerkingsverbanden. Op ruimtelijk landschappelijke schaal maakt de Amstelscheg onderdeel uit van het Groene Hart. In het Groene Hart spelen min of meer dezelfde grote opgaven in een landschap dat in zekere mate gekenmerkt wordt door dezelfde omstandigheden. Door inhoudelijk voort te bouwen op ontwikkelde kennis, gemaakte afspraken en gekozen richtingen voor het Groene Hart plaatsen we de Amstelscheg in deze context. Zo zorgen we dat we het wiel niet opnieuw uitvinden en zijn we als overheden zo consistent mogelijk in de ontwikkeling van visie en beleid.

Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050
Een gezamenlijk vertrekpunt voor dit Toekomstkader is het in eind 2023 opgeleverde *Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050*. Dit Ontwikkelperspectief is voor de partijen van het bestuurlijk platform Groene Hart een gezamenlijk stap om te komen tot richting en keuzes voor het gebied. Het is een advies met als doel richting te geven aan de ontwikkeling van het Groene Hart en aan de beleidsontwikkeling bij de betrokken partijen. Het document bevat daartoe een aantal randvoorwaarden en ontwikkelprincipes voor de toekomst. Deze principes bevatten uitspraken voor de ontwikkeling van het Groene Hart, met oog voor de samenhang van verschillende thema's. De principes helpen richting te geven aan hoe partijen willen omgaan met de fundamentele en overstijgende opgaven op het gebied van water en bodem, landbouw, economie, wonen, energie, natuur en biodiversiteit en mobiliteit. Dit biedt ruimte voor specifiekere keuzes en invulling op gebiedsniveau. Deze **randvoorwaarden en ontwikkelprincipes** vormen een belangrijk gezamenlijk vertrekpunt voor dit Toekomstkader. Om die reden geven we deze hier samengevat weer:

De **randvoorwaarden** betreffen wettelijke kaders en andere voor het gebied eerder vastgestelde doelen, een aantal specifieke gebiedskenmerken, en water en bodem sturend als leidend principe. Bovendien zijn ook leefbaarheid en economische vitaliteit randvoorwaardelijk voor de toekomst van het Groene Hart, ook om draagvlak te behouden en te vergroten voor toekomstige ontwikkeling. In het Ontwikkelperspectief zijn deze randvoorwaarden verder uitgewerkt.

De **ontwikkelprincipes** zijn richtinggevend voor de ontwikkeling van het Groene Hart. Sommige ontwikkelprincipes kunnen direct worden toegepast in gebiedsopgaven, andere raken regionale of nationale systeemkeuzes waarvoor meer onderzoek nodig is of waarvoor de keuzes in een breder verband, samen met het Groene Hart, worden gemaakt. De ontwikkelprincipes zijn in het Ontwikkelperspectief uitgebreid beschreven, hieronder vatten we ze bondig samen:

Kade De Toekomst

1. Beschouw het Groene Hart als waardevol onderscheidend geheel waarvan de (landschappelijke) kwaliteiten en cultuurhistorische waarden voor de lange termijn worden versterkt.
2. Werk volgens de drie NOVI-principes: combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies, kenmerken en identiteit van een (deel)gebied staan centraal en afwentelen wordt voorkomen.
3. Hanteer bestaande of te realiseren condities van water en bodem als primair criterium bij de verdeling van de ruimte over de verschillende gebruiksmogelijkheden van het Groene Hart.
4. Zorg voor aanpassing van het watersysteem, zowel om een hogere grondwaterstand te kunnen bewerkstellingen als ook om in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en waterveiligheid.Bied perspectief voor agrarisch ondernemers in het Groene Hart. Tegelijk zijn beperkingen van het huidige agrarisch grondgebruik onvermijdelijk.
5. Bied perspectief voor agrarisch ondernemers in het Groene Hart. Tegelijk zijn beperkingen van het huidige agrarisch grondgebruik onvermijdelijk.
6. Zet in op meer mogelijkheden voor recreatie en toerisme in het gebied.
7. Geef (naast de sectoren landbouw en recreatie/ toerisme) prioriteit aan sectoren die passend en veelbelovend zijn voor kwaliteiten en leefbaarheid van het gebied en die de economie van het Groene Hart verder versterken.
8. Bouw woningen en bedrijventerreinen bij voorkeur op de kleigronden, niet in veengebieden en de diepe polders.
9. Behaal de wettelijke doelen voor biodiversiteit en waterkwaliteit (VHR en KRW) en daarmee wordt de biodiversiteit en waterkwaliteit in het gebied stevig verbeterd.
10. Verbeter de verbindingen naar en binnen het Groene Hart, met een voorkeur voor het versterken van OV-, fiets- en vaarverbindingen
11. Verzilver het erfgoed: benut het cultuurhistorisch erfgoed voor de opgaven die het gebied kent
12. Maak duurzame energieopwekking in het Groene Hart mogelijk, zowel vanwege gezien de grote landelijke opgave voor energieopwekking als vanwege de kansen voor de regionale economie. Zoek daarbij naar mogelijkheden die goed aan aansluiten bij de kwaliteit van het landschap.
13. Zorg in het gebied voor voldoende en kwalitatief toereikende locaties voor de drinkwatervoorziening en maak keuzes voor het nagestreefde grondwaterstand in samenhang met de beschikbaarheid van voldoende zoetwater.

Natter, diverser, toegankelijker
In de voorloper van het Ontwikkelperspectief, het Toekomstperspectief Groene Hart, was de volgende samenvattende inzet geformuleerd: **'Een natter, diverser en toegankelijker Groene Hart'.** Ook al is deze formulering niet overgenomen in het Ontwikkelperspectief als overkoepelend voor het hele groene hart, op basis van de gebiedsanalyse Amstelscheg sluit deze omschrijving zeer treffend aan op de kern van de belangrijkste nieuwe ontwikkelrichtingen voor de Amstelscheg, en is besloten deze over te nemen voor dit Toekomstkader Amstelscheg. We geven de volgende duiding aan de omschrijving:

Natter: Het is onontkoombaar dat het landschap te maken krijgt met nattere omstandigheden, met andere gebruiksmogelijkheden, inrichting en verschijningsvorm van landschap tot gevolg. Water zal zichtbaarder zijn, zowel permanent als tijdelijk, volgend op de grillen van het weer.

Diverser: Een combinatie van factoren zoals onder andere aanpassingen aan het water- en bodemsysteem, het beter omgaan met de dynamiek van de seizoenen, het terugdringen van biodiversiteitsverlies, de transitie naar kringloop-landbouw en de grote vraag naar ruimte voor andere functies dan landbouw leidt tot een minder monotoon landschap. Van '1 naar 50 tinten groen', dat in vele opzichten ook een 'rijker' landschap is.

Toegankelijker: Het Groene Hart is een belangrijk uitloopgebied voor miljoenen stedelingen dat bijdraagt aan een gezonde leefomgeving met een goed vestigingsklimaat. Van oudsher zijn de grotendeels private agrarische gebieden echter relatief ontoegankelijk. Vooral dichtbij de stedelijke gebieden in de randen van het Groene Hart, zoals de Amstelscheg, ligt hier dan ook een grote opgave.

2.2 Vier ontwikkelingen met ruimtelijke impact op het landschap van de Amstelscheg

In 2023 is een gebiedsanalyse (zie kaarten bijlage) van de Amstelscheg uitgevoerd. Deze analyse had een feitelijke, thematische en gebiedsdekkende insteek en heeft de status van een quickscan. De analyse maakte inzichtelijk welke ontwikkelingen primair aandacht verdienen voor verdere verdieping en uitwerking, omdat ze ruimtelijke impact gaan hebben op het landschap en/of omdat hier in het huidige Gebiedsperspectief nog geen of onvoldoende richting aan wordt gegeven.

Vier volgende hoofdonderwerpen kwamen daarin naar voren:

1. Water en bodem sturend: de inrichting van het landelijk gebied vraagt om aanpassingen op nattere én drogere omstandigheden en het remmen van de bodemdaling:
De klimaatopgave is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden. Door een opwarmende aarde verandert het klimaat en worden de weersomstandigheden extremer. Dit merken we nu al in Nederland door drogere en hetere zomers afgewisseld met periodes van wateroverlast door hevige regen. Bodemdaling en lage grondwaterstanden zorgen voor schade aan gebouwen, infrastructuur en natuur. De verdeling van grond- en oppervlaktewater voor scheepvaart, landbouw, energievoorziening, industrie, natuur en drinkwater is steeds lastiger. De maakbaarheid van het water- en bodemsysteem bereikt steeds vaker zijn technische grenzen en stelt ons met het oog op de toekomst voor belangrijke keuzes. In het kader van het *Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (2018)* zijn de effecten van wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen in beeld gebracht en wordt geadviseerd dat overheden en particulieren samen maatregelen nemen om deze risico's richting de toekomst te beperken. Het doel is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig is ingericht. Daarnaast zijn in het *Klimaatakkoord (2019)* doelen opgenomen om klimaatverandering af te remmen. Specifiek voor de Amstelscheg betekent dit het verminderen van de CO^2-emissies door het tegengaan van de bodemdaling in het veenweidegebied. Deze doelen dienen in 2030 te zijn bereikt.

Door uit te gaan van een robuuster water- en bodemsysteem kunnen effecten en klimaatrisico's op de lange termijn beter worden opgevangen. Het Rijk geeft hiervoor in de *Kamerbrief Water en Bodem sturend*, naast een aantal algemene principes, 33 structurerende keuzes, die afhankelijk van het type thema en gebied gehanteerd moeten worden als uitgangspunt bij de ruimtelijke inrichting, landgebruik en landbeheer. Dit zal hoe dan ook effect hebben op het landschap van de Amstelscheg.

2. Recreatiedruk: de behoefte aan ruimte en voorzieningen voor recreatie in het landelijk gebied rondom de agglomeratie neemt verder toe:
De behoefte aan recreatieruimte is een stedelijk vraagstuk. Al in 2018 (voor COVID-19) werd de tendens vastgesteld dat de nabijheid van groen in het stedelijk gebied steeds belangrijker wordt. Ook vindt een toenemend gebruik van groenvoorzieningen in het stedelijk gebied plaats en een lichte afname van gebruik van de recreatiegebieden buiten het stedelijk gebied, met uitzondering van de cultuurhistorische landschappen (zoals bijvoorbeeld de Amstelscheg). Het verschil in het gebruik van groen in de directe woonomgeving, (stads)parken en recreatiegebieden werd scherper en de complementariteit van de verschillende groentypen daarmee steeds belangrijker.

De coronatijd heeft echter gezorgd voor een exponentiele groei van recreatief gebruik van alle groengebieden en de waardering hiervan. De rode draad is toch wel dat op de schaal van de agglomeratie Amsterdam de recreatieve druk hoog is en nog eens flink gaat toenemen, mede ook vanwege de toenemende focus op gezondheid. De deelregio Amstelland-Meerlanden zit hierbij in de top 4 van gebieden met de hoogste prognose, lees: de grootste toename en tekorten aan ruimte voor recreatie. Dit is een verklaarbaar gevolg van de groei van het aantal inwoners in de deelregio zelf en in de omliggende stedelijke gebieden. Denk aan de ruimtelijke ontwikkelingen in Amsterdam Zuid (Zuidas, Buitenveldert), Amsterdam Zuidoost (Amstel III), Ouder-Amstel (Nieuwe Kern) en Amstelveen (Kronenburg-Uilenstede, Stadshart Amstelveen). Meer naar het zuiden zorgen ontwikkelingen van bijvoorbeeld Nieuw-Legmeer / Bovenkerkerwegzone en De Scheg ook voor toenemende recreatiebewegingen naar de Bovenkerkerpolder. De toenemende recreatiedruk vraagt om het proactief inzetten van, bijvoorbeeld, zonering in relatie tot natuur en landbouw, en het duidelijk maken wat waar wel en niet gewenst is aan recreatieve routes en voorzieningen.

3. Energietransitie: de transitie naar een duurzaam energiesysteem vraagt om ruimte voor de inpassing van nieuwe objecten en netwerken:
Vanwege de (inter)nationale opgave om ons energiesysteem te verduurzamen en de energievoorziening veilig te stellen, is in toenemende mate vraag naar ruimte voor inpassing van nieuwe objecten en netwerken. Hierbij kan je denken

aan windmolens, zonneparken, installaties voor geothermie, aquathermie, onderstations, kabels en leidingen.

In deze transitie kunnen we kiezen om het opgesteld vermogen van bestaande windturbines te verhogen, zoals bij de windturbine van de stichting Windvogel bij knooppunt Holendrecht binnen het recreatieschap Groengebied Amstelland in de gemeente Ouder-Amstel. Daarnaast zijn in de Regionale Energiestrategie (RES) in de Amstelscheg zoeklocaties voor wind en zon aangeduid. Aan de overzijde van de A2 ligt een windzoekgebied van de gemeente Amsterdam waar mogelijk nieuwe windturbines komen. Veel ruimte is nodig voor nieuwe onderstations waarvoor vooralsnog zoeklocaties binnen bestaand stedelijk gebied liggen. Bij Amstelveen speelt de uitbreiding van het bestaande onderstation bij de Krijgsman in Amstelveen-Oost en langs de A9 bij het KLM-terrein. Ook kijken ze naar een nieuw onderstation in de Noorder Legmeerpolder, gekoppeld aan het nieuw te ontwikkelen Bedrijventerrein Amstelveen-Zuid (BTAZ). Koude-uitwisseling vindt reeds plaats in de Ouderkerkerplas en in 2023/24 is een proefboring naar geothermie uitgevoerd in de (open) Polder De Toekomst. Rijkswaterstaat onderzoekt samen met regionale partijen de mogelijkheden van opwek van zonne-energie langs de A9, A2 en A10. Bij de windturbine Windvogel worden twee batterij opslagsystemen ingepast.. Op kleinere schaal zijn in de Amstelscheg aanvragen voor zonnepanelen op daken van schuren, kleine windturbines bij boerderijen, mestvergisters, en zelfs een zonnepark bij een boerderij. De gemeente Amstelveen, Eneco en het waterschap AGV onderzoeken de haalbaarheid van de levering van warmte uit het gezuiverde afvalwater van de rioolwaterzuivering van Amstelveen in de Middelpolder voor de verwarming van woningen. Al deze ontwikkelingen kunnen een potentieel groot effect hebben op het landschap en de kernkwaliteiten van de Amstelscheg.

4. Bouwen en stedelijke functies: door de hoge verstedelijkingsdruk in de metropoolregio Amsterdam groeit de vraag naar woonruimte en stedelijke functies in het landschap:
Door de aanhoudende grote vraag naar woningen in de Metropoolregio Amsterdam komen er tal van verzoeken om in de Amstelscheg bestaande bebouwing te transformeren naar woningen. Het gaat daarbij enerzijds om agrarische bouwpercelen (na beëindiging bedrijf) en anderzijds om bestaande bouwpercelen van niet-agrarische bedrijfsfuncties, zoals bijvoorbeeld een autosloperij of een garage. Het gaat vaak om enkele woningen ter compensatie van te slopen bestaande bebouwing. Daarnaast speelt de (politieke) wens om leefbaarheid en vitaliteit te versterken door bijvoorbeeld meer ruimte te bieden voor woningbouw aan de randen van dorpen en in of aan linten.

Daarnaast is er een aanhoudende en toenemende druk van stedelijke functies in het gebied. Denk hierbij aan een hondenschool, terrassen aan het water, horeca, sportvoorzieningen, verblijfsrecreatie en natuurbegraafplaatsen. Ook zorgt de transitie in de landbouw ervoor dat agrariërs andere verdienmodellen zoeken, naast de primaire agrarische bedrijfsvoering, waarvoor soms ook andersoortige bebouwing is gewenst. De optelsom van al deze ontwikkelingen heeft potentieel uiteindelijk een groot effect op het landschap en kernkwaliteiten van de Amstelscheg met een voortdurend risico op het verder 'knabbelen' aan het landschap. Toch hoeft dat niet negatief te zijn en is het de vraag waar wel en waar niet en op welke manier de ontwikkeling van nieuwe stedelijke (groen)functies kunnen bijdragen aan de (verbetering van de) kwaliteit van het landschap van de Amstelscheg.

2.3 Uitwerking van de ontwikkelingen: welke keuzes zijn nodig?

Bovenstaande vier ontwikkelingen zijn verder uitgewerkt in dit Toekomstkader. In deze uitwerking vormt de vergelijking met het huidige Gebiedsperspectief de basis. Voor elk onderwerp is uitgezocht welke houvast en richting (zoals beleidsuitspraken en kernkwaliteiten) al wordt gegeven in het huidige Gebiedsperspectief en/of in bestaand beleid en welke **aandachtspunten** overblijven waar we in dit Toekomstkader aandacht aan willen besteden. Het kan overigens ook gaan om het (her)bevestigen of benadrukken van beleidsvoornemens wanneer relevant, bijvoorbeeld om meer duidelijkheid te geven.

De aandachtspunten zijn vervolgens uitgewerkt in **effecten en keuzes:** welke toekomstige effecten kunnen we verwachten als er geen aanvullende richting wordt gegeven en voor welke richtingen kiezen we? De set aan keuzes die hiermee ontstaat, vormt het Toekomstkader aanvullend op het bestaande Gebiedsperspectief.

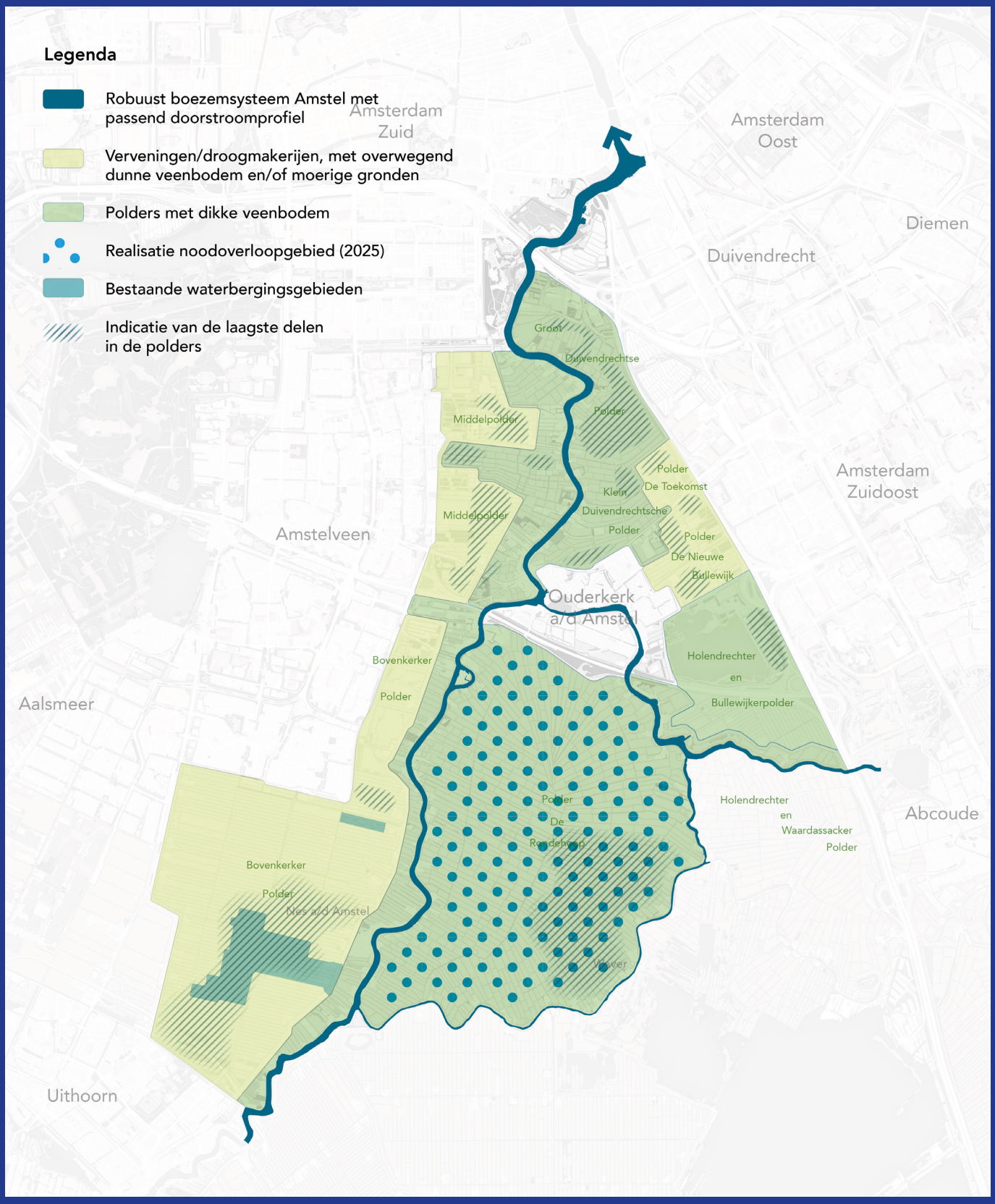
Legenda
Robuust boezemsysteem Amstel met passend doorstroomprofiel
Verveningen/droogmakerijen, met overwegend dunne veenbodem en/of moerige gronden
Polders met dikke veenbodem
Realisatie noodoverloopgebied (2025)
Bestaande waterbergingsgebieden
Indicatie van de laagste delen in de polders
Amsterdam Zuid
Amsterdam Oost
Diemen
Duivendrecht
Amsterdam Zuidoost
Amstelveen
Ouderkerk a/d Amstel
Aalsmeer
Abcoude
Uithoorn
Groot Duivendrechtse Polder
Middelpolder
Middelpolder
Polder De Toekomst
Klein Duivendrechtsche Polder
Polder De Nieuwe Bullewijk
Holendrechter en Bullewijkerpolder
Bovenkerker Polder
Polder De Rondehoep
Holendrechter en Waardassacker Polder
Bovenkerker Polder Nes a/d Amstel
Vuver

Water en bodem sturend

Aandachtspunten

Het huidige Gebiedsperspectief doet beperkt richtinggevende ruimtelijke uitspraken over hoe te komen tot een robuuster water- en bodemsysteem in de Amstelscheg. De noodzaak voor het realiseren van meer waterberging wordt wel genoemd als mogelijke functie, maar niet als 'sturende'/noodzakelijke functie. Ook stond regie in de ondergrond nog niet centraal in het Gebiedsperspectief. Om inzichtelijk te krijgen welke aanpassingen in ruimtelijke inrichting, landgebruik en landbeheer nodig zijn, vormen de algemene principes en de (33) structurerende keuzes die het Rijk heeft gemaakt in de 'Kamerbrief Water en Bodem Sturend' een belangrijk vertrekpunt. De belangrijkste algemene principes in relatie tot het landschap van de Amstelscheg zijn: 1) het niet afwentelen op de toekomst en andere gebieden, 2) het meer rekening houden met extreme weersituaties en 3) het in samenhang omgaan met wateroverlast, droogte en de bodem.

Veel van de 33 structurerende keuzes zijn direct of indirect relevant voor de ontwikkeling van de Amstelscheg, maar de volgende zes zijn de meest urgente en dwingende keuzes:

- Uitvoeren maatregelen Kaderrichtlijn Water (waterkwaliteitsdoelstelling) (keuze 5)
- Creëren van ruimte voor het vasthouden, bergen en afvoeren water in onze ruimtelijke inrichting, landgebruik en beheer (keuze 7)
- Reserveren van 5 – 10% van diepe polders voor waterberging, bij voorkeur de diepste delen (keuze 13)
- Toe bewegen naar een grondwaterstand van -20 tot -40 cm onder maaiveld (keuze 25)
- Minimaliseren van de aanvoer van gebiedsvreemd water (keuze 26)
- Duurzaam beheren van onze landbouwgronden (keuze 18 en 27)

Voor de Amstelscheg vertalen en vatten we deze structurerende keuzes van het Rijk samen in de volgende aandachtspunten voor de toekomstige ontwikkeling van de Amstelscheg:

A. Veenbodems en landgebruik
B. Waterberging in de polders

Effecten en keuzes

A. Veenbodems en landgebruik

Door de grondwaterstand in de polders met een veenbodem te verhogen tot -0,20 tot -0,40 meter onder maaiveld worden bodemdaling afgeremd en broeikasemissies verminderd. Dit is binnen de Amstelscheg met name van toepassing in de polders met een dikke veenbodem (zoals aangegevn op bijgevoegde kaart), waardoor bij het huidige landgebruik de risico's op wateroverlast toenemen. Naast wateroverlast speelt het risico op vermindering van waterkwaliteit door eventuele uit-/afspoeling van meststoffen van de agrarische percelen. Het opzetten van de grondwaterstanden zelf heeft geen direct effect op de ruimtelijke verschijningsvorm van het landschap en de karakteristiek van het open veenweidelandschap kan in principe prima gecombineerd worden met extensieve vormen van veehouderij, agrarisch natuurbeheer of recreatief (mede)gebruik. Dit komt pas onder druk te staan indien er geen rendabele bedrijfsvoering gevoerd kan worden. Hierdoor ontstaat het risico dat de boer zich als beheerder van het landschap terugtrekt of andere beheerders door kostenstijgingen niet meer kunnen beheren en gekoesterde landschappelijke kwaliteiten van de veenweidegebieden daardoor onder druk komen te staan.

Richtinggevende keuze:

1. De inrichting en het gebruik van polders met veenbodems passen zich geleidelijk aan op nattere omstandigheden. In beginsel blijft de karakteristiek van het open veenweidelandschap het streefbeeld, zij het in een extensievere vorm en mogelijk met een andere inrichting van kavels, sloten en oevers. Zo ontstaan mogelijkheden voor de uitbreiding van agrarisch natuurbeheer, een hogere biodiversiteit en betere waterkwaliteit. Hierbij past een inzet op de koppeling met de opgave om 10% groenblauwe dooradering, vanuit het *'Aanvalsplan Landschapselementen' (Deltaplan Biodiversiteitsherstel)*. Met name de herinrichting van sloot-, oever- en kadeprofielen is hiervoor kansrijk.

Indien noodzakelijk voor het voeren van een duurzame (gecombineerde) bedrijfsvoering voor agrarische bedrijven is het ook mogelijk om over te schakelen op alternatieve teelten die passen bij de nattere omstandigheden, denk aan lisdodde of veenmos. Dit verandert wel de karakteristiek van het veenweidelandschap (van weide is dan geen sprake

BOEREN VAN AMSTEL
- VOLLE MELK -

meer), maar de weidsheid en openheid van het gebied blijft overeind. Al met al zal dit leiden tot een natter en diverser agrarisch productielandschap met een hogere belevingswaarde en biodiversiteit. De vernatting als geheel leidt tot een grotere vraag naar zoetwater. Dit is een vraagstuk dat bovenregionaal moet worden bekeken, bijvoorbeeld in het *Deltaprogramma Centraal Holland*. Voor de vernatting van de percelen moet bij voorkeur in een gebiedsproces met agrariërs gezocht worden naar maatregelen die de waterkwaliteit niet verslechteren.

B. Waterberging in de polders

Doordat de maximale afvoercapaciteit van de Amstellandboezem is bereikt, kan geen extra water uit de polders weggepompt worden naar de boezem. Om risico's op wateroverlast en schade te verminderen, is het noodzakelijk dat de polders in het landelijk gebied op termijn over meer waterbergingscapaciteit beschikken om water (tijdelijk) op te kunnen slaan. Deze waterberging draagt in droge tijden ook bij aan de extra zoetwatervraag die ontstaat door de vernattingsopgave. Aanvullend kan het met oog op de lange termijn klimaateffecten nodig zijn om locaties aan te wijzen voor waterberging naast de reeds aangewezen waterbergingsgebieden in de Bovenkerkerpolder en het noodoverloop gebied De Ronde Hoep dat medio 2025 in gebruik wordt genomen. Of dit nodig is, en zo ja in welke mate, is onder andere afhankelijk van keuzes die gemaakt worden in het systeem van het Noordzeekanaal-Amsterdam Rijnkanaal afvoergebied. In het kader van het *Deltaprogramma Centraal Holland* doen wordt hier onderzoek naar gedaan.

Dit betekent feitelijk dat er in de polders meer fysieke ruimte gemaakt moet worden voor de opvang van water. Op de plaatsen waar ruimte voor waterberging wordt geboden, is het de vraag of hier nog sprake kan zijn van voortzetting van het huidige landgebruik.

Hoe dan ook zal een aanpassing op de nieuwe situatie noodzakelijk zijn. Meer voor de hand liggend, is dat deze delen van de polders overwegend ingericht worden als natuurzone, of als alternatieve teelten zoals riet en lisdodde. Afhankelijk van de plek kan het beheer worden afgestemd op het gewenste natuurdoeltype passend bij de landschappelijke karakteristiek. Indien hiervoor geen financiering wordt gevonden, zullen deze plekken verruigen en zal hier op langere termijn moerasbosvegetatie tot ontwikkeling komen. Dit is een ontwikkeling die op gespannen voet staat met de openheid en het weidevogelhabitat als kernkwaliteit van delen van de Amstelscheg, maar anderzijds een bijdrage zou kunnen leveren aan andere natuurwaarden en biodiversiteit.

Richtinggevende keuze:

1. Het inzetten op de realisatie van minimaal 10% waterberging in alle polders van de Amstelscheg, bij voorkeur in de laagste delen.
Vanwege de beperkte uitbreidingsmogelijkheden in de afvoercapaciteit van de Amstellandboezem is het nodig om 10% waterberging in alle polders na te streven. De opgave 10% groenblauwe dooradering biedt ook hiervoor combinatiekansen, bijvoorbeeld het ontwerpen van nieuwe sloot-, oever- en kadeprofielen. Het natuurvriendelijk inrichten van oevers kan een belangrijke bijdrage leveren in het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit en de biodiversiteit. In de gebieden die voor waterberging worden ingezet is het ongewenst om te bouwen. Ook is een op de nattere omstandigheden passende vorm van agrarisch natuurbeheer nodig. Daar waar dit niet haalbaar, en de weidevogelbiotoop niet leidend is, zijn andere vormen van natuurontwikkeling mogelijk, denk aan moerasgebieden met opgaand moerasbos, watervegetaties en bosschages. Dit past bij het streefbeeld van een diverser landschap waarin weidsheid en openheid nog steeds kernkwaliteiten zijn, maar geen dogma vormen. Dit is een aanpassing op het huidige Gebiedsperspectief waarin geheel geen opgaande beplanting in deze zones is gewenst.

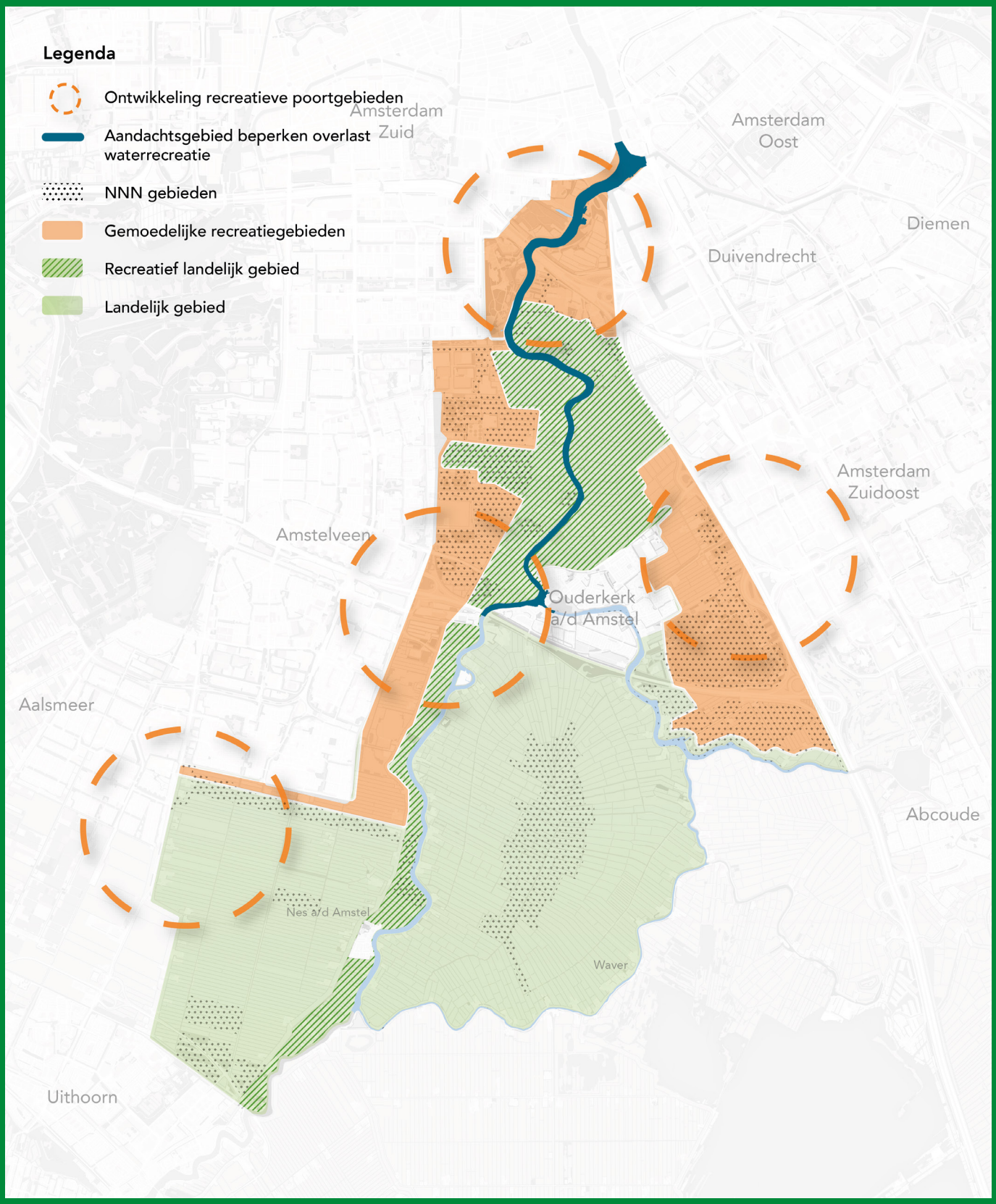
Legenda
Ontwikkeling recreatieve poortgebieden
Aandachtsgebied beperken overlast waterrecreatie
NNN gebieden
Gemoedelijke recreatiegebieden
Recreatief landelijk gebied
Landelijk gebied
Amsterdam Zuid
Amsterdam Oost
Diemen
Duivendrecht
Amsterdam Zuidoost
Amstelveen
Ouderkerk a/d Amstel
Aalsmeer
Abcoude
Nes a/d Amstel
Waver
Uithoorn

Recreatiedruk

Aandachtspunten

Recreatieve ontwikkeling is in het Gebiedsperspectief al stevig opgenomen. De volgende richtinggevende onderdelen zijn hierin opgenomen:

- Ontwikkelen van de drie *'poorten van stad naar landschap'* in het noordelijke deel van de Amstelscheg: Poort Amsterdam, Poort Amstelveen en Poort Ouderkerk/Zuidoost. Concreet is aangegeven dat het in deze gebieden gaat om de versterking van routes tussen stad en landschap en het toevoegen van functies als bijvoorbeeld infocentra, transferia (hubs), OV-haltes, horeca en uitkijktorens.
- Het *transformeren* van de gebieden Middelpolder, Kop van de Amstelscheg en de Ouderkerkerplas. Deze gebieden worden omschreven als ruimtelijk onsamenhangende gebieden met uitgeplaatste groen-recreatieve 'stedelijke' functies als golfbanen, sportvelden, parkjes en bosjes. Voorstel is om deze gebieden te transformeren om zo de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. De vraag naar ruimte voor nieuwe recreatieve functies in deze gebieden kan hiervoor de aanjager zijn door deze vanuit een samenhangend landschapsplan voor deze deelgebieden te benaderen.
- Het *versterken van oost-west-verbindingen* tussen het stedelijk gebied en de Amstel en het behouden van de dijkroutes door het gebied.
- Het opstellen van een *verkeersplan* voor de Amstelscheg als geheel en op basis daarvan eventuele verkeersmaatregelen te nemen, bijvoorbeeld om de verkeersdruk op de Amsteldijk-Noord te reguleren.
- Het blijven toestaan van *agrarische ontwikkeling*, in de vorm van verbreding en schaalvergroting om het bedrijf in stand te houden.

Deze inzet is nog steeds legitiem, de recreatiedruk neemt verder toe. De gebiedsanalyse en een beschouwing van de daadwerkelijke inzet hierop, brengen een aantal aandachtspunten voor het Toekomstkader in beeld:

A. Zonering van recreatie
B. Verkeersveiligheid en overlast op de dijken
C. Verblijfsrecreatie
D. Waterrecreatie

Effecten en keuzes

A. Zonering van recreatie

Het opnemen van de *transformatiegebieden* in het Gebiedsperspectief was een eerste poging tot zonering. Het was de bedoeling dat het groen-recreatief programma met name in deze gebieden zou landen en daarmee tegelijk aan de ruimtelijke kwaliteit en samenhang van deze gebieden zou bijdragen. Dit is niet of nauwelijks uitgewerkt in de praktijk omdat de in het Gebiedsperspectief aangegeven zonering niet goed werkt en/of onduidelijk is. Als gevolg hiervan kan onvoldoende gestuurd worden op waar nieuwe groen-recreatieve functies landen en is er onduidelijkheid over welke criteria voor toetsing gehanteerd moeten worden. Zo ook bijvoorbeeld bij Golf Amsteldijk: hier wordt nu getoetst op het aspect 'openheid' (de kwaliteitsaspecten van de Bovenkerkerpolder), waar in feite al geen sprake meer is van deze kernkwaliteit na de aanleg van de golfbanen.

De aangegeven *poorten* zijn ook een vorm van zonering. Deze zijn echter indicatief (niet hard begrenst) weergeven en hebben een grote overlap met de *transformatiegebieden*. Maar in het geval van de Poort Zuidoost is het ook geprojecteerd op het agrarisch gebied, waarbij het onduidelijk is hoe de recreatieve ontwikkeling zich hier tot de agrarische functie verhoudt. Het Gebiedsperspectief is verder niet expliciet over een eventuele zonering van *recreatie in de agrarische gebieden*, maar doet wel een aanzet in een onderscheid tussen het gebied ten noorden van de A9 (hoge recreatiedruk) en ten zuiden (lagere recreatiedruk) hiervan. Analyses laten zien dat dit verschil de afgelopen jaren verder is toegenomen.

Noord-Holland is van oudsher een echte weidevogelprovincie. Van het totaal aantal grutto's in Europa broedt zelfs 15% in Noord-Holland. In de Amstelscheg ligt een aantal belangrijke weidevogelleefgebieden. Om deze gebieden geschikt te blijven houden voor weidevogels, is openheid, het vermijden van verstoring en een optimaal graslandgebruik en waterpeil van belang. Bij de zonering is het daarom van belang dat de recreatiedruk zo gezoneerd wordt, dat weidevogelgebieden rustig blijven en weidevogels niet worden verstoord.

NNN-gebieden vormen ook een zonering gericht op het borgen van de natuurkwaliteiten in deze gebieden (de Wezenlijke Kenmerken en Waarden). Maar de NNN-gebieden worden ook recreatief gebruikt. In Noord-Holland hebben (delen van) de recreatiegebieden ook een NNN-status. Er wordt op korte termijn een pilot gestart om te onderzoeken welke recreatiemogelijkheden er zijn in de NNN-gebieden én welke NNN-mogelijkheden er zijn in de recreatiegebieden gelet op de uiteenlopende en gebiedsspecifieke doelen en Wezenlijke Kenmerken en Waarden. Dit om meer helderheid te bieden over de (on)mogelijkheden voor het aanbod van recreatiefaciliteiten.

Richtinggevende keuzes:

1. Aanpassing van de zoneringstypen:

- De term *'Transformatiegebieden'* vervangen we door de term ***'Gemoedelijke recreatiegebieden'.*** Dit sluit aan op de terminologie die de Noord-Hollandse recreatieschappen voor dit type gebieden hanteren. Hiermee stellen we het type gebied als doel centraal en niet de transformatieopgave alleen. Onder *gemoedelijke recreatiegebieden* wordt verstaan: parkachtige landschappen, in- of grenzend aan omliggende NNN (Natuurnetwerk Nederland) en andere groengebieden in beheer van terrein-beherende organisaties en particulieren. Deze gebieden vormen een belangrijk uitloopgebied voor de stedeling. In de gebieden bevinden zich doorgaande routes voor fietsers, wandelaars en ruiters waaraan voorzieningen zoals rustpunten, voorzieningen voor dagrecreatie, sporadisch horeca liggen. Ook is er ruimte voor kleinschalige evenementen. Zomers kan het in sommige delen druk zijn, in de winter is het rustig. Recreatie en natuur gaan hier harmonieus samen doordat rustigere en drukkere delen in balans zijn. NNN-gebieden kunnen onderdeel zijn van de *gemoedelijke recreatiegebieden*. Dit zijn dan rustige delen waarin de, voor de betreffende NNN-gebieden, Wezenlijke Kenmerken en Waarden leidend zijn bij beheer en ontwikkeling van recreatieve functies. Ook vormen van landbouw zijn mogelijk, mits toegankelijk voor recreatief medegebruik. Andere delen (buiten de NNN) kunnen drukker zijn en meer voorzieningen hebben. Hier zijn ook bijzondere functies denkbaar als begraafplaatsen, sportvoorzieningen, volkstuinen of stadslandbouw, mits grotendeels openbaar toegankelijk. Dit alles is een zonering binnen de *gemoedelijke recreatiegebieden* die als onderdeel van een ruimtelijk samenhangend plan uitgewerkt moet worden, en waarin bestaande waarden, zoals natuur en landschappelijke kwaliteiten, onderdeel zijn. Ontwikkelingen binnen de *gemoedelijke recreatiegebieden* dragen bij aan een betere ruimtelijke landschappelijk samenhang, een zorgvuldige balans van natuur en recreatie en daarmee een aantrekkelijk groengebied voor mens én dier.

- In het agrarisch gebied maken we onderscheid tussen ***'landelijk gebied' en 'recreatief landelijk gebied'.*** Het *'landelijk gebied'* is een voor recreanten relatief ontoegankelijk gebied dat voornamelijk in particulier bezit en agrarisch gebruik is. Het landschap is hier voornamelijk beleefbaar vanaf dijkroutes langs bijvoorbeeld de Amstel, Holendrecht en de Waver. Maar ook enkele routes door de polders zijn mogelijk (al dan niet met een seizoensgebonden openstelling), denk bijvoorbeeld aan de Middenweg in de Bovenkerkerpolder. Ook zijn recreatieve functies op de boerenerven denkbaar. Dit is ook het geval binnen het '*recreatief landelijk gebied*', maar dit onderscheidt zich door een veel fijnmaziger toegankelijk agrarisch (achter) landschap via een stelsel van polderpaden en een netwerk van strategisch gelegen fiets, ruiter- en vaarverbindingen. Deze betere 'doorwaardbaarheid' van het landschap draagt enerzijds bij aan een betere samenhang tussen stad en landschap en meer ruimte voor recreatieve uitloop en anderzijds aan een sterker recreatief gebiedsprofiel. Dit biedt boeren kansen op 'Anders Boeren' door het bedrijf te verbreden en recreatieve nevenactiviteiten te ondernemen. Dit sluit aan op wat in het onderzoek *'Bloeiend Amstelland' (Universiteit Wageningen, 2016)* al constateerde als de belangrijkste onderscheidende waardepropositie voor de landbouw in dit gebied. Er liggen koppelingsmogelijkheden met de inpassingopgave van waterberging, vernatting en de realisatie van 10% groenblauwe dooradering. Daarbij is altijd sprake van maatwerk op gebiedsniveau waarbij we rekening houden met

agrarische- en natuurwaarden, in het bijzonder het verdienmodel van agrarische bedrijven en de weidevogelgebieden, bijvoorbeeld ten aanzien van periodieke openstelling en type gebruik en voorzieningen.

- De in het Gebiedsperspectief omschreven *'poorten van stad naar landschap'* noemen we voortaan ***'recreatieve poortgebieden'.*** Hiermee verduidelijken we dat het niet om een enkele, specifiek plek gaat of letterlijk een 'poortconstructie', maar om een bredere opgave binnen een niet hard begrensd gebied. De in het Gebiedsperspectief omschreven opgave voor deze *recreatieve poortgebieden* blijft overeind. Het gaat in eerste instantie om het op orde houden of verbeteren van de verbindingen tussen stad en landschap voor een goede toegankelijkheid van de Amstelscheg. Ook kan binnen deze gebieden worden gezocht naar het toevoegen van functies die bijdragen aan de recreatieve toegankelijkheid en beleving, bijvoorbeeld informatiecentra, transferia (hubs of Toeristische Overstap Punten (TOP's)), OV-haltes, horeca, aanlegsteigers of uitkijktorens. De mogelijkheden en uitwerking hiervan is maatwerk per recreatieve poort en vraagt om een specifieke uitwerking per gebied. Afhankelijk van de specifieke uitwerking (bijvoorbeeld of het de *gemoedelijke recreatiegebieden* of *landelijk gebied* betreft), zijn meer of minder voorzieningen, maar ook ander type voorzieningen denkbaar.

2. Aanpassing begrenzing van de recreatieve zonering. Uit de analyse kwam naar voren dat de recreatieve druk in de Amstelscheg hoog is en verder zal toenemen. Het is daarom extra belangrijk om expliciet te zijn over wat waar wel en wat waar niet gewenst is ten aanzien van recreatieve ontwikkeling, zodanig dat recht wordt gedaan aan de diversiteit en (andere) waarden van het gebied. Hiervoor is een aangepaste zoneringskaart opgesteld, welke is geactualiseerd en verduidelijkt. Hierin zijn de volgende wijzigingen opgenomen:

- Het aanpassen en uitbreiden van de begrenzing van de '*Gemoedelijke recreatiegebieden*' (voorheen: Transformatiegebieden). De belangrijkste toevoegingen zijn een zone ten noorden van de Ouderkerkerplas, de zoom rondom de zuidzijde van Amstelveen tot de Nesserlaan en het recreatiegebied en politieterrein ten zuiden van de A10.
- Een duidelijker onderscheid tussen de deelgebieden Bovenkerkerpolder en de Ronde Hoep als '*Landelijk Gebied*' en het deelgebied Amstel en Bovenlanden als '*Recreatief Landelijk Gebied*'.
- Het toevoegen van een *Recreatieve Poort* ter hoogte van de Legmeerpolder/Bovenkerkerpolder in relatie tot de stedelijke ontwikkelingen binnen Amstelveen en Aalsmeer en in aansluiting op de in het Ontwikkelperspectief MRA opgenomen ontwikkeling van een groen-recreatieve verbinding richting de Westeinderscheg.

3. Recreanten zijn en blijven welkom in de Amstelscheg. Vanwege de toegenomen drukte gaan er soms in het gebied stemmen op om de recreatieve toegankelijkheid te beperken. Met deze keuze onderstrepen we dat dit een niet gewenste inzet is. De positieve effecten van de Amstelscheg als dagelijks recreatief uitloopgebied zijn voor honderdduizenden mensen uit het omliggend stedelijk gebied groot. Het draagt in algemene zin bij aan een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving, wat ook ten goede komt aan het economische vestigingsklimaat van de regio. In het Ontwikkelperspectief MRA in de inzet onderschreven om met name binnenstedelijk te bouwen. Hiermee benutten en versterken we de bestaande stad en houden we het landschap 'open'. Dit landschap vertegenwoordigt in de stedelijke regio tal van waarden en diensten, waaronder recreatie. Om deze reden nemen we geen maatregelen om het aantal recreanten in het gebied te beperken, wel geven we met de voorgestelde zonering sturing aan de recreatieve toegankelijkheid en de spreiding en voorzieningen, want niet alles kan natuurlijk overal!

Ook toeristen die de Amstelscheg als recreant bezoeken, dat wil zeggen met een recreatieve dagactiviteit, zijn welkom. Het uitdragen van een tastbaar verhaal dat (inter)nationaal wordt gewaardeerd, draagt tenslotte ook bij aan de betekenis van de Amstelscheg als geheel en daarmee (indirect) aan de instandhouding van het gebied. Bekend maakt immers bemind! Plaatsen waar deze verhalen tot leven komen, zoals bijvoorbeeld het standbeeld van Rembrandt bij de Riekermolen, zijn belangrijke bezoekpunten, niet alleen voor toeristen maar ook voor recreanten uit de omliggende stedelijke gebieden.

B. Verkeersveiligheid en overlast op de dijken

Dat de recreatieve druk is toegenomen, is in de Amstelscheg vooral merkbaar op de dijkroutes door het gebied, met een zwaartepunt langs de Amsteldijk, ten noorden van de A9. Deze routes worden door alle soorten verkeerdeelnemers gebruikt: bewoners, (agrarische) bedrijven, recreanten (motorrijders, fietsers, hardlopers, wandelaars) en doorgaand verkeer. Tijdens piekuren (mooie dagen/weekenden) zitten gebruikers elkaar in toenemende mate in de weg met negatieve gevolgen voor de beleving en verkeersveiligheid. Om deze reden is in het Gebiedsperspectief aangegeven dat het belangrijk is om een verkeersplan op te stellen. Dit is echter niet uitgevoerd en nadien zijn problemen verder toegenomen, met name de afgelopen vijf jaar. Eén van de specifieke problemen is dat boeren aangeven door de drukte op de dijken op de piekdagen (voornamelijk in het weekend) niet te kunnen "hooibalen". Zij moeten hiervoor met zwaar materieel over de smalle dijken en komen hierbij regelmatig in conflict met (groepen) fietsers. Dit zijn recreanten uit de omgeving, maar in toenemende mate ook toeristen die in de stad verblijven maar het gebied op de fiets (recreatief) bezoeken. Dit leidt steeds vaker tot gevaarlijke verkeerssituaties en niet in de laatste plaats ergernissen bij alle gebruikers. Boeren zijn afhankelijk van deze wegen omdat de percelen in eigendom en/of beheer van een boer in het gebied vaak niet aan elkaar zijn gelegen, vanwege geleidelijke overname van losse percelen in het gebied om voldoende schaalgrootte te kunnen houden. Omwonenden vragen dan ook om heldere keuzes te maken.

Richtinggevende keuzes:

1. Verbeteren van de balans tussen recreatief en agrarisch verkeer. Om dit te bereiken, is het nodig om actief te blijven werken aan een efficiënte verdeling van kavels in het gebied. Hierdoor kunnen werkbewegingen van grote machines over de percelen plaatsvinden in plaats van over de dijken. Tussen 1994 – 2013 heeft in het gebied ruilverkaveling plaatsgevonden. In de praktijk heeft dit echter voortdurend aandacht nodig omdat gronden nu eenmaal voortdurend van eigendom/beheerder veranderen. Het ligt voor de hand om eventuele herverdelingen te koppelen aan herinrichtingsopgaven van de percelen die voortkomen uit onder andere de realisatie van waterberging, 10%-groenblauwe dooradering en de bredere transitieopgave voor de landbouw in het gebied. Voor deze ontwikkeling is randvoorwaardelijk dat het een positieve bijdrage levert aan de bedrijfsvoering van de betreffende eigenaar en/of beheerder. De mogelijkheden voor herverdeling van kavels zal het probleem niet geheel oplossen. Tegelijk moeten we daarom kijken naar andere oplossingen zoals het opstellen van een verkeersplan met daarin concrete maatregelen zoals het aanleggen van passeerplaatsen op de dijken, betere ontsluiting van de boerenpercelen, en het meer scheiden van agrarisch werk- en recreatief verkeer.

C. Verblijfsrecreatie

De Amstelscheg wordt erg gewaardeerd door recreanten. Er is daarom aandacht en ruimte voor recreatie en het aanbod van recreatiefaciliteiten. Een aantal recreatiegebieden is tevens onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze gebieden worden grotendeels beheerd en onderhouden door recreatieschap Groengebied Amstelland, met oog voor de balans tussen de natuurwaarden en recreatieve functie. Er is sprake van een 'ruimtelijke spanning' tussen (de ruimtebehoefte van) verblijfsrecreatie en de openheid van het provinciale landschap in de Amstelscheg. Het is daarom van belang dat er zorgvuldig wordt omgegaan met nieuwe ontwikkelingen.

De omgevingsverordening van de provincie Noord-Holland sluit nieuwe verblijfsrecreatie in NNN uit, omdat dit de natuurwaarden en het natuurnetwerk aantast en de rust, stilte en donkerte verstoord, zowel overdag als 's nachts. Grote hotels/hotelketens en vakantieparken zijn daarom per definitie uitgesloten, evenals grootschalige muziekevenementen (met uitzondering van een beperkt aantal in het recreatiegebied Ouderkerkerplas buiten het broedseizoen). Alleen kleinschalige verblijfsrecreatie is onder voorwaarden toegestaan als *ondergeschikte* activiteit aan een andere bestaande bedrijfsactiviteit en zolang deze plaatsvindt op, of aansluitend aan, dezelfde locatie. Ondergeschikt wil zeggen dat er sprake moet zijn van een duidelijk aantoonbare ondergeschiktheid aan de andere bedrijfsactiviteit, bijvoorbeeld in arbeidsbehoefte, inkomsten en ruimtebeslag. Tegelijk is het besef dat er voldoende faciliteiten en financiële middelen nodig zijn voor de aanleg en het beheer van de recreatiegebieden.

Richtinggevende keuze:

1. Aanbieden van nieuwe kleinschalige verblijfsrecreatie (overnachting) op eigen (agrarische) erf is alleen mogelijk wanneer dit past bij de recreatieve zonering en het de natuurwaarden en het natuurnetwerk niet aantast. Hiermee geven we de mogelijkheid om extra verdienvermogen te genereren passend bij het landschap en de landschappelijke kwaliteiten, dat ten goede komt aan het beheer en de instandhouding van de natuur, het landschap en recreatievoorzieningen in de Amstelscheg. Zo stimuleert het boeren tot 'anders boeren' om tot nieuwe verdienmodellen te komen voor het agrarisch bedrijf en stelt het terreinbeherende organisaties mogelijk iets beter in staat om ondanks de fors toegenomen recreatiedruk in haar beheertaak te blijven voorzien. Voorwaardelijk is dat het om kleinschalige vormen gaat: beperkte en kleinschalige overnachtingsmogelijkheden in de vorm van kamperen op boerenerven of een kleine Bed & Breakfast, met een maximering op aantal (nachten) en omvang.

D. Waterrecreatie

In het Gebiedsperspectief wordt vrijwel geen sturing gegeven aan de (on)mogelijkheden van waterrecreatie. Als mogelijke functie langs de Amstel wordt alleen 'kleinschalige waterrecreatie en oeverrecreatie' genoemd. In lijn met de over de algemeen toegenomen recreatiedruk, en door strenger handhavingsbeleid van de gemeente Amsterdam, is echter ook de pleziervaart op de Amstel flink toegenomen, zodanig dat dit op zogenoemde 'spitsuren' leidt tot (geluids)overlast bij omwonenden. Dit is met name het geval op de Amstel ten noorden van de A9 en op specifieke aanlegplaatsen. Om overlast tegen te gaan, hebben ook de gemeenten Amstelveen en Ouder-Amstel haar handhaving aangescherpt *(Samenwerkingsconvenant, 9 juni 2023)*. De vraag is of handhaving alleen voldoende is of dat er ook ruimtelijke (fysieke) kansen zijn om de toegenomen recreatievaart te reguleren.

Naast de recreatievaart op de Amstel heeft de Amstelscheg ook tal van vaarten en sloten die zich goed lenen om bijvoorbeeld per kano, sup of roeiboot het gebied te verkennen. In het Gebiedsperspectief zijn geen uitspraken gedaan of dit soort recreatieve waterroutes wenselijk zijn in de Amstelscheg en zo ja, hoe en waar.

Richtinggevende keuzes:

1. Geen ontmoediging van waterrecreatie op de Amstel, wel inzetten op het spreiden van de druk. Dit kunnen we bijvoorbeeld doen door het nemen van fysieke maatregelen die bijdragen aan betere spreiding van waterrecreatie op de Amstel. Een concreet voorbeeld is het voorstel vanuit het Sloepennetwerk en het Routebureau van Recreatie Noord-Holland om drie nieuwe aanlegplaatsen te realiseren ten zuiden van de A9 om zo het noordelijk deel van de Amstel te ontlasten. Het gaat om een locatie bij gemaal Ronde Hoep, de Holendrechterweg bij het Abcoudermeer en bij de Urbanuskerk in Nes a/d Amstel. Ook werkt de provincie aan groot onderhoud van bestaande aanlegplaatsen die bij de provincie in beheer zijn. We zien deze voorstellen en ontwikkelingen graag in een breder strategisch plan over water- en oeverrecreatie langs de Amstel. Hierbij dienen we rekening te houden met de uitbreiding van ecologische oevers om de waterkwaliteitsdoelen van de Kaderrichtlijn Water te behalen. De koppeling met de *recreatieve poorten* en de effecten op waterkwaliteit en ecologische waarden zijn hierin belangrijke aspecten.

2. Ontwikkelen van routes voor kleinschalige (ongemotoriseerde) waterrecreatie als kanovaren, suppen en roeien is passend in de Amstelscheg. Nieuwe routes voorzien in een toenemende behoefte en dragen bij aan de spreiding van de recreatiedruk. In de keuze van de routes is het van groot belang om rekening te houden met eventuele verstoring van weidevogels. Eventuele nieuw te realiseren routes richten we op ongeorganiseerd, individueel gebruik en niet vanuit commercieel oogpunt.

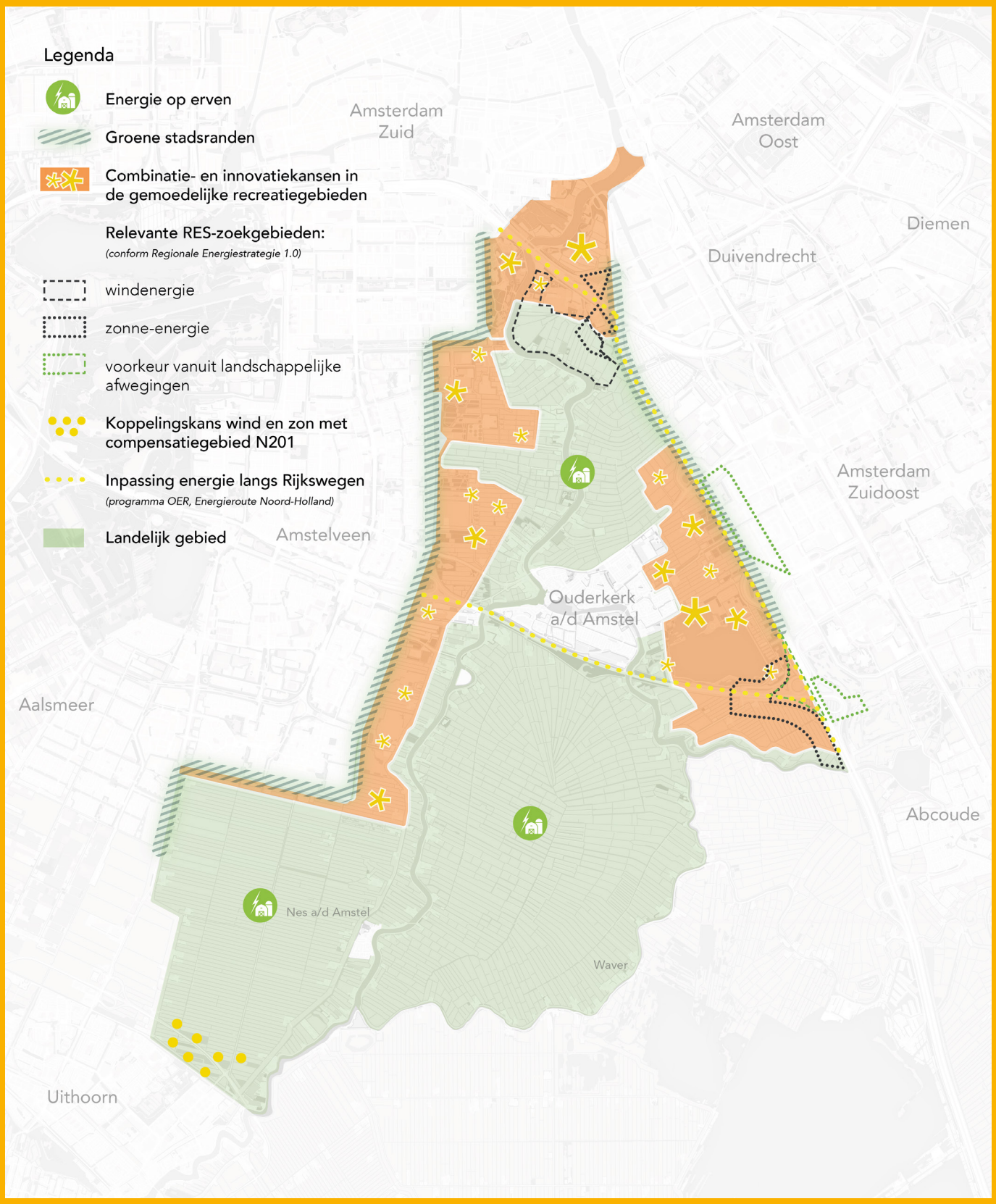
Legenda
Energie op erven
Groene stadsranden
Combinatie- en innovatiekansen in de gemoedelijke recreatiegebieden
Relevante RES-zoekgebieden:
(conform Regionale Energiestrategie 1.0)
windenergie
zonne-energie
voorkeur vanuit landschappelijke afwegingen
Koppelingskans wind en zon met compensatiegebied N201
Inpassing energie langs Rijkswegen
(programma OER, Energieroute Noord-Holland)
Landelijk gebied
Amsterdam Zuid
Amsterdam Oost
Diemen
Duivendrecht
Amsterdam Zuidoost
Amstelveen
Ouderkerk a/d Amstel
Aalsmeer
Abcoude
Nes a/d Amstel
Waver
Uithoorn

Energietransitie

Aandachtspunten

In het huidige GP/BKP zijn geen specifieke onderdelen opgenomen over inpassingsvraagstukken die voortkomen uit de energietransitie. Er is wel een aantal ruimtelijke principes opgenomen die van toepassing kunnen zijn in de afwegingen voor inpassing. Het gaat om:

- Behoud landelijk karakter: groene oase van rust te midden van de stedelijke dynamiek
- Versterking groene randen: doorlopende groene scheg op landschappelijke schaal
- Randen oriënteren op scheg: groene stadsranden en heldere aanhechting stad landschap

Daarbij zijn er de afgelopen jaren aanvullende inhoudelijke (beleids-)kaders ontwikkeld waarmee richting wordt geboden. Het gaat om:

- Afspraken die gemaakt zijn in de Regionale Energiestrategie (RES 1.0), waaronder:
    - Zoekgebieden wind en zon
    - Energie langs Rijkswegen
- De provinciale ruimtelijke verordening 2022, met als specifieke uitwerkingen:
    - Ruimtelijke Handreiking wind op land, provincie N-H, augustus 2021
    - Kwaliteitsimpuls Zonneparken, provincie N-H, juli 2019
    - Ruimtelijke Handreiking Elektriciteitsstations, provincie N-H, maart 2023

Ook voor het Groene Hart is de energieopgave nader verkend: In de studie *'Groene energie in het Groene Hart van 2050, Perspectieven ter inspiratie'* zijn drie ruimtelijke scenario's onderzocht: 1) Robuuste polder, 2) Gemengd palet en 3) Sterke Randen. Dit onderzoek werkt door in het Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart waarin een belangrijk ontwikkelprincipe is om de energie-opgave niet op voorhand af te wentelen maar te zoeken naar mogelijke functiecombinaties. Het onderzoek levert 16 conclusies die allemaal relevant zijn in de discussie over energie in de Amstelscheg, maar drie in het bijzonder:

- De droogmakerijen langs de noordrand van het Groene Hart komen naar voren komen als geschikt voor energieopwekking. Deze gebieden lenen zich goed voor het maken van functiecombinaties tussen landbouw, water en/of natuur.
- Zonne-energieopwekking heeft in meer of mindere mate effect heeft op het bodem- en watersysteem, daarbij hebben veengebieden en droogmakerijen onderscheidende potentie. Op veenbodems past geen intensieve opwekking, op de kleiige bodems van de droogmakerijen kan dit beter. Randvoorwaarde is altijd dat er voldoende licht op de bodem komt om bodemleven te behouden.
- Concentratie van grootschalige energieopwekking is te verkiezen boven spreiding ervan. Dit omdat concentratie leidt tot landschappen vol van energie die vanwege de intensiteit vragen om goede plannen en vormgevingsprincipes (en een goed verhaal). Bovendien leidt dit elders tot landschappen die verschoond zijn van energie en dus open kunnen blijven.

Bovenstaande kaders en inzichten vormen een toepasbaar referentiekader voor het denken over energie-opwek in de Amstelscheg. Voor dit Toekomstkader zijn de volgende aandachtspunten van belang:

A. De zoekgebieden van de RES 1.0
B. Zonering van ontwikkelingen

Effecten en keuzes

A. De zoekgebieden van de RES 1.0

In of grenzend aan de Amstelscheg zijn in de RES 1.0 meerdere zoeklocaties voor wind- en zonne-energie opgenomen. In deze gebieden doen gemeenten verder onderzoek doen naar inpassingsmogelijkheden. De zoeklocaties zijn overwegend op basis van juridisch-technische randvoorwaarden tot stand gekomen. Kwalitatieve afwegingen spelen een rol in de vervolgonderzoeken, zoals Omgevingseffectrapportages (OER, voorheen: milieueffectrapportages MER), waarin ook de landschappelijke effecten worden meegenomen in de totaalafwegingen. Voor deze afwegingen biedt de provinciale omgevingsverordening een stevige leidraad. Gebiedskarakteristieken en landschappelijke (kern)kwaliteiten spelen hierin een belangrijke rol, waarbij de effecten op gebiedsniveau moeten worden geïnterpreteerd. Vanuit het gebiedsniveau Amstelscheg zijn de volgende overwegingen mee te geven:

Richtinggevende keuzes:

1. Zoeklocaties voor windenergie die de randen van de Amstelscheg versterken en daarmee de open ruimte van de Amstelscheg in stand houden, verdienen de voorkeur boven de locaties die hier afbreuk aan doen. De zoekgebieden ten westen van de A2 zijn om deze reden minder wenselijk dan de zoeklocatie ten oosten van de A2. Bovendien zijn

de zoekgebieden ten westen van de A2 Bijzonder Provinciaal Landschap en weidevogelleefgebied, en daarom vanuit landschappelijk oogpunt niet wenselijk. Wel zijn er mogelijkheden voor het 'repoweren' van de bestaande windturbine bij de A2/A9 bij de Ouderkerkerplas, waartoe inmiddels ook is besloten. Naast alle reguliere participatie die altijd rondom deze processen plaatsvindt, is afgesproken bij de ontwikkeling van windernergie in de gemeente Ouder-Amstel ten alle tijden de bevolking te raadplegen.

2. Grootschalige zonne-energie-opwekking in de veen(weide)gebieden heeft niet de voorkeur. Leidend principe is dat deze vorm van energie-opwek passender is in de droogmakerijen zowel vanuit ruimte- als bodemperspectief. Specifiek betekent dit dat de zoeklocatie voor zon in de noordelijke punt van de Amstelscheg geen voorkeur heeft, met name omdat deze ontwikkelingen afbreuk doen aan de in het Gebiedsperspectief opgenomen principe om het 'landelijke karakter te behouden'.

3. Zonne-energie-opwekking langs snelwegen is inpasbaar. Het doet in beginsel geen afbreuk aan het landelijke karakter. Wel is het van belang om het principe 'groene stadsranden en heldere aanhechting van stad en landschap' mee te nemen in de uitwerking van de inpassingsplannen. Eind 2023 is een concept-voorkeursvariant voor de *Energieroute Noord-Holland (Rijkswaterstaat et al, 2023)* opgeleverd. Voor de snelwegdelen A2 en A9 die grenzen aan of lopen door het landelijk gebied van de Amstelscheg is gekozen voor inpassing binnen de knooppunten wat geen afbreuk doet aan de ruimtelijke principes van het Gebiedsperspectief.

B. Zonering van ontwikkelingen

Het combineren van energie-opwek met andere functies wordt over het algemeen gezien als wenselijk. Welke combinatiekansen waar wenselijk zijn en welke ook niet, is echter een kwestie van maatwerk per gebied. Als we hier geen richting aan geven, is alles mogelijk. Een mogelijk effect hiervan is een wildgroei aan ontwikkelingen voor duurzame energie-opwek die als geheel afbreuk doen aan het landschap van de Amstelscheg. Niet voor niets is één van de conclusies uit de eerdergenoemde verkenning van energie-opwek in het Groene Hart dat concentreren beter is dan spreiden. Om enigszins sturing te geven op de schaal van de Amstelscheg is het nodig om een vorm van zonering te hanteren.

Richtinggevende keuzes:

1. Kleinschalige combinatiekansen en innovaties zijn goed mogelijk in de gemoedelijke recreatiegebieden. Door de energieopgave als volwaardig onderdeel mee te nemen in de ontwikkeling van samenhangende landschapsplannen voor de *gemoedelijke recreatiegebieden* ontstaan kansen om energie te integreren passend bij de schaal en inrichting van het gebied. Hierbij kan je denken aan vanzelfsprekende oplossingen als zon op daken en boven parkeerplaatsen, maar ook zon-opwek gekoppeld aan servicepunten voor recreanten, bijvoorbeeld op palen voor verlichting of oplaadpunten, zonopwek in combinatie met fietspaden, verschillende soorten kleinere windinstallaties, thermische energie uit oppervlakte- en/of afvalwater (TEO/TEA), fiets- en wandelpaden gemaakt van zonelementen en een geothermie-installatie als uitzichtpunt.

2. In het landelijk gebied is ruimte voor energie op boerenerven. Om het landelijke karakter te behouden is in de zone van het landelijk gebied alleen ruimte voor energie-opwek op de boerenerven, zoals zon op dak. De komende jaren zullen nieuwe vormen van energie-opwek gaan ontwikkelen die we nu niet kunnen voorspellen. Het is daarom belangrijk dat nieuwe vormen passen bij de maat en schaal van de boerenerven in relatie tot de omgeving. Het Gebiedsperspectief biedt hiervoor aanknopingspunten. Wat betreft windmolens geldt vigerend provinciaal beleid (verordening) waarin maximaal één kleine windmolen per erf is toegestaan (maximale tiphoogte van 15 meter). Gemeenten zijn zelf vrij om hier wel of geen invulling aan te geven. Zo is ook voor de ontwikkeling van kleine windmolens op boerenerven in de gemeente Ouder-Amstel afgesproken ten allen tijde de bevolking te raadplegen. Mestvergisting, wat methaanemissies voorkomt en biogas oplevert, is een ontwikkeling die een bijdrage levert aan efficiënte agrarische bedrijfsvoering én energiegebruik. Mestvergisting zal voor meerdere bedrijven geconcentreerd op één plek plaatsvinden in een gebied. Het is van belang dat een eventuele installatie inpasbaar is op een bestaand boerenerf.

3. Voor een nieuwe, grotere locatie voor energieopwekking is geen ruimte in de Amstelscheg. Specifiek voor wind en zon zien we alleen mogelijke combinatiekansen binnen de landschappelijke inpassingszone van de N201.

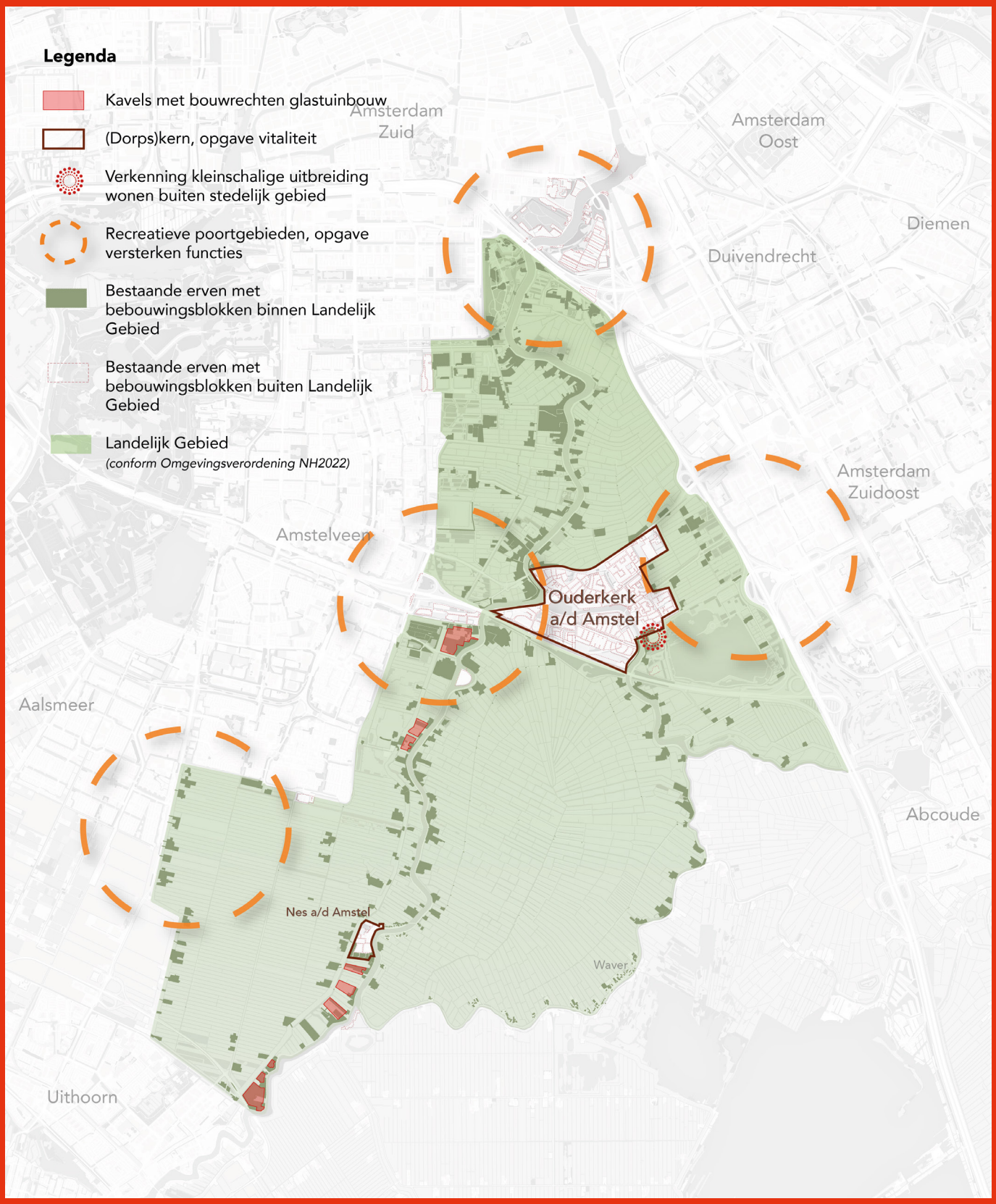
Legenda
Kavels met bouwrechten glastuinbouw
(Dorps)kern, opgave vitaliteit
Verkenning kleinschalige uitbreiding wonen buiten stedelijk gebied
Recreatieve poortgebieden, opgave versterken functies
Bestaande erven met bebouwingsblokken binnen Landelijk Gebied
Bestaande erven met bebouwingsblokken buiten Landelijk Gebied
Landelijk Gebied
(conform Omgevingsverordening NH2022)
Amsterdam Zuid
Amsterdam Oost
Diemen
Duivendrecht
Amsterdam Zuidoost
Amstelveen
Ouderkerk a/d Amstel
Aalsmeer
Abcoude
Nes a/d Amstel
Waver
Uithoorn

Bouwen en stedelijke functies

Aandachtspunten

In het Gebiedsperspectief worden de transformaties naar stedelijke functies niet op een sturende manier beschreven. In het BKP-deel komt het wel aan de orde voor een aantal concrete voorbeeldprojecten, maar het geeft geen richting in waar dit eventueel wel of niet wenselijk is. Het bevat wel ontwerpprincipes: er worden in het BKP-deel handvatten gegeven om de inpassing van woningen op een goede wijze te laten verlopen en richting gegeven aan de mogelijke erfinrichting vanuit een landschappelijk oogpunt. Dit geldt ook voor de (gemeentelijke) beeldkwaliteitsplannen en de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.

Ondanks deze kwalitatieve handvatten constateren we een trend dat de bestaande (bedrijfs-)woning en de bebouwing wordt gesloopt en een woning wordt neergezet naar de wensen van nu: groot, groter, grootst. Dit is een gevolg van bestaande bouwrechten die nog op enkele percelen binnen de Amstelscheg gelden. Met name langs de Amstel worden voormalige dijkhuizen gesloopt en vervangen voor grotere vrijstaande woningen. Daar waar ontwikkelingen plaatsvinden, wordt er hiermee over het algemeen niet bijgedragen aan de kwaliteit van het gebied.

De Omgevingsverordening NH2022 en gemeentelijke bestemmingsplannen bieden onder voorwaarden ruimte voor kleinschalige transformatie naar woningbouw of andere stedelijke functies. Dit kan gaan om kleinschalige ontwikkelingen mits de kernkwaliteiten niet worden aangetast, de transformatie van een vrijkomend agrarisch bouwperceel (de zogenoemde regeling Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB)) of als nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf. Grote stedelijke ontwikkelingen als woningbouwlocaties of bedrijventerreinen zijn vanwege het kwetsbare landschap niet toegestaan. De algemene regels voor het landelijk gebied (waar het BPL onderdeel van is) stellen dat voor deze kleinschalige ontwikkelingen reeds een stedelijke functie en/of activiteit moet zijn toegestaan, het aantal burgerwoningen niet mag toenemen en het toegestane bebouwd oppervlak eenmalig met 15% wordt vergroot, tot een maximum van 500 m^2. Bij de VAB-regeling mogen onder voorwaarden maximaal drie burgerwoningen worden gebouwd of is een transformatie naar kleinschalige vormen van recreatie en werken toegestaan.

Agrarische bedrijven dienen de bedrijfsbebouwing te concentreren binnen het bouwperceel. Dit perceel heeft een maximale omvang van 2 hectaren. Nevenactiviteiten op het agrarisch bedrijf dienen binnen deze 2 hectaren plaats te vinden. Glastuinbouwbedrijven kunnen alleen uitbreiden boven de 2 hectaren binnen een daarvoor aangewezen glastuinbouwconcentratiegebied.

Eerder in dit document is de wens benoemd om vanuit de leefbaarheid en vitaliteit van (dorps)kernen meer ruimte te bieden aan woningbouw in het landelijk gebied. De provincie werkt momenteel aan een regeling om deze ruimte voor gemeenten te faciliteren. Op het moment van schrijven van dit document is de exacte inhoud van deze regeling nog niet bekend en vastgesteld.

Een ander thema waar het Gebiedsperspectief nog niet op in gaat bij ontwikkeling van bebouwing, zijn de keuzes die mogelijk voortkomen uit het principe water en bodem sturend.

Voor dit Toekomstkader zijn de volgende aandachtspunten van belang:

A. Klimaatadaptief bouwen
B. Transformatie bestaande bouwvlakken
C. Agrarische percelen met bouwrechten voor glastuinbouw
D. Nieuwe bouwvlakken

Effecten en keuzes

A. Klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen

Klimaatadaptief bouwen is een basisvoorwaarde om te zorgen dat ook de Amstelscheg in 2050 klimaatbestendig is ingericht. Dit is de hoofddoelstelling van het *Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (2018)* voor heel Nederland. In het beleid van de betrokken partijen is inmiddels opgenomen hoe we hier uitvoering aan geven. In het Gebiedsperspectief was hier nog te weinig aandacht voor.

Richtinggevende keuze:

1. Bij locatiekeuze voor nieuwe bebouwing en om de bijbehorende randvoorwaarden te bepalen worden de *signaalkaarten klimaatadaptatie* gehanteerd. Deze signaalkaarten vallen onder de provinciale omgevingsverordening van de provincie Noord-Holland. Voor de inrichting van nieuwe bouwplannen en bij herinrichtingen wordt het *Basisveiligheidsniveau Klimaatbestendige Nieuwbouw van de Metropoolregio Amsterdam* gebruikt. Dit basisveiligheidsniveau is onderdeel van de intentie-overeenkomst van de Metropoolregio Amsterdam tussen overheden, marktpartijen en andere ketenpartners voor met name klimaatbestendige nieuwbouw maar ook t.a.v. natuurinclusiviteit en biodiversiteit.

B. Transformatie bestaande bouwvlakken

Het transformeren van bestaande bouwpercelen is een middel om de omgevingskwaliteit ter plaatse te verbeteren. Het gaat om de transformatie van een agrarische functie naar een woonfunctie, een agrarische functie naar een stedelijke functie anders dan wonen of van een stedelijke functie naar een andere stedelijke functie.

Vanwege de landschappelijke kwaliteit en de wens om landschappelijk te wonen in de Amstelscheg, is de transformatie naar wonen een veelvoorkomende vraag. Het huidige beleid staat onder voorwaarden de transformatie naar wonen toe. Het gaat hierbij uitdrukkelijk niet om nieuwe woningbouwlocaties, maar het toevoegen van enkele woningen ter compensatie van de te slopen bebouwing. Achterliggend doel is altijd het verbeteren van de omgevingskwaliteit ter plaatse.

Richtinggevende keuze:

1. Bij transformatie van bestaande bouwvlakken gelden de uitgangspunten van de provinciale omgevingsverordening:

- Ingeval het gaat om een voormalig agrarisch bouwperceel mag er binnen het bouwperceel worden getransformeerd voor kleinschalige vormen van werken en recreatie. Ingeval het een transformatie naar een woonfunctie betreft geldt een sloopminimum van 1.000 m² ingeval er twee burgerwoningen worden gerealiseerd. Bij de realisatie van een derde woning moet er sprake zijn van het verbeteren van de omgevingskwaliteit.
- Ingeval het gaat om de transformatie van een niet agrarisch bouwperceel dan mag door de transformatie het aantal burgerwoningen niet toenemen en het op grond van het bestemmingsplan toegestane bebouwd oppervlak eenmalig met 15% worden vergroot tot een maximum van 500 m².
- Aanvullend dient er met de transformatie (zowel bij transformatie naar wonen als naar een stedelijke functie niet zijnde woningbouw) te worden bijgedragen aan de omgevingskwaliteit, leefbaarheid en vitaliteit.

C. Agrarische percelen met bouwrechten voor glastuinbouw

Binnen de Amstelscheg liggen agrarische percelen met onbenutte bouwrechten voor glastuinbouw. Deze zijn terug te vinden op de kaart. Deze rechten bieden de mogelijkheid kassen of andere agrarische bedrijfsbebouwing te realiseren. Veelal zijn dit functies met een potentieel fors ruimtebeslag die niet direct bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit van het gebied, geen toegevoegde waarde hebben bij het beheer van het landschap en ook ongewenste vervoersbewegingen (zwaarder verkeer) met zich meebrengen. Transformatie van deze gronden is nu niet mogelijk, aangezien planologische bouwrechten niet inwisselbaar zijn (zoals wel het geval is bij feitelijk aanwezige (agrarische) bedrijfsbebouwing). De kans bestaat dat er situaties voorkomen waarbij toch gebruik gemaakt gaat worden van deze bouwrechten, omdat andere opties niet mogelijk zijn. Met de kennis van nu en met de landschappelijke waarde van de Amstelscheg in het achterhoofd kwalificeren we deze bouwrechten vanwege het potentiële ruimtebeslag als ongewenst, want zolang deze onbenutte en ongewenste bouwrechten nog bestaan, is een kwaliteitsslag in het landschap niet te realiseren.

Richtinggevende keuze:

1. Voor percelen met bouwrechten voor glastuinbouw die nog niet zijn benut, verdient het de voorkeur om deze open te laten, of te zoeken naar andere functies mits aantoonbaar wordt bijgedragen aan de omgevingskwaliteit, leefbaarheid en vitaliteit van het agrarisch bedrijf, de twee (dorps)kernen en/of de recreatieve poortgebieden. Bij het agrarisch bedrijf gaat het dan in eerste instantie om agrarische bedrijfsbebouwing, bij een (dorps)kern om woningen en/of maatschappelijke voorzieningen en binnen de recreatieve poortgebieden om recreatieve voorzieningen.

D. Nieuwe bouwpercelen

De Amstelscheg valt grotendeels onder Bijzonder Provinciaal Landschap vanwege de uitzonderlijke waarde van het gebied. Ter bescherming van dit landschap, laat het huidige beleid geen nieuwe bouwpercelen toe voor stedelijke functies op plekken waar nu geen bouwrechten zijn. Toch kan toestaan van nieuwe bouwpercelen in een aantal gevallen nuttig of nodig zijn, omdat deze bouwpercelen en de functies die daarop worden uitgeoefend, ondersteunend kunnen zijn aan de opgaven en de ambities van de Amstelscheg. Hierbij kan gedacht worden aan een horecagelegenheid in één van de toegangspoortgebieden of functies die als doel hebben de toekomstbestendigheid van het agrarisch bedrijf mogelijk te maken. Doordat het nu niet mogelijk is om nieuwe bouwpercelen te realiseren, kunnen agrarische en recreatief ondersteunende functies geen plek krijgen in het gebied. Ook het toestaan van kleinschalige functies als woningen en voorzieningen nabij (dorps)kernen, linten is nu niet mogelijk zolang er geen bouwperceel ligt, terwijl dat voor de vitaliteit en leefbaarheid wel wenselijk kan zijn.

Richtinggevende keuze:

1. Nieuwe en/of uitbreiding van bouwpercelen zijn/is alleen toegestaan indien dit aantoonbaar bijdraagt aan de omgevingskwaliteit, leefbaarheid en vitaliteit van het agrarische bedrijf, de twee dorpskernen en/of de recreatieve poortgebieden. Bij het agrarisch bedrijf gaat het dan in eerste instantie om agrarische bedrijfsbebouwing, bij een (dorps)kern om woningen en/of maatschappelijke voorzieningen en binnen de recreatieve poortgebieden om recreatieve voorzieningen. Het verdient echter de voorkeur om hierbij eerst te onderzoeken of het weg-bestemmen van bouwpercelen ten gunste van nieuwe bouwpercelen tot de mogelijkheden behoort.

Mocht er in de toekomst meer ruimte geboden worden voor woningbouw in het landelijk gebied vanuit nieuw provinciaal beleid, dan zien we daarvoor alleen mogelijkheden bij de twee (dorps)kernen Nes a/d Amstel en Ouderkerk a/d Amstel.

2.4 De keuzes in één overzicht

Water en bodem sturend

De inrichting van het landelijk gebied vraagt om aanpassingen op nattere én drogere omstandigheden en het remmen van de bodemdaling

A. Veenbodems en landgebruik

1. De inrichting en het gebruik van polders met veenbodems passen zich geleidelijk aan op nattere omstandigheden.

B. Waterberging in de polders

1. Het inzetten op de realisatie van minimaal 10% waterberging in alle polders van de Amstelscheg, bij voorkeur in de laagste delen.

Recreatiedruk

De behoefte aan ruimte en voorzieningen voor recreatie in het landelijk gebied rondom de agglomeratie neemt verder toe.

A. Zonering van recreatie

1. Aanpassing van de zoneringstypen:
   - De term *'Transformatiegebieden'* vervangen we door de term ***'Gemoedelijke recreatiegebieden'.***
   - In het agrarisch gebied maken we onderscheid tussen ***'landelijk gebied' en 'recreatief landelijk gebied'.***
   - De in het Gebiedsperspectief omschreven *'poorten van stad naar landschap'* noemen we voortaan ***'recreatieve poortgebieden'.***
2. Aanpassing begrenzing van de recreatieve zonering.
3. Recreanten zijn en blijven welkom in de Amstelscheg.

B. Verkeersveiligheid en overlast op de dijken

1. Verbeteren van de balans tussen recreatief en agrarisch verkeer.

C. Verblijfsrecreatie

1. Aanbieden van nieuwe kleinschalige verblijfsrecreatie (overnachting) op eigen (agrarische) erf is alleen mogelijk wanneer dit past bij de recreatieve zonering en het de natuurwaarden en het natuurnetwerk niet aantast.

D. Waterrecreatie

1. Geen ontmoediging van waterrecreatie op de Amstel, wel inzetten op het spreiden van de druk.
2. Ontwikkelen van routes voor kleinschalige (ongemotoriseerde) waterrecreatie als kanovaren, suppen en roeien is passend in de Amstelscheg.

Energietransitie

De transitie naar een duurzaam energiesysteem vraagt om ruimte voor de inpassing van nieuwe objecten en netwerken.

A. De zoekgebieden van de RES 1.0
1. Zoeklocaties voor windenergie die de randen van de Amstelscheg versterken en daarmee de open ruimte van de Amstelscheg in stand houden, verdienen de voorkeur boven de locaties die hier afbreuk aan doen.
2. Grootschalige zonne-energie-opwekking in de veen(weide)gebieden heeft niet de voorkeur.
3. Zonne-energie-opwekking langs snelwegen is inpasbaar.

B. Zonering van ontwikkelingen
1. Kleinschalige combinatiekansen en innovaties zijn goed mogelijk in de gemoedelijke recreatiegebieden.
2. In het landelijk gebied is ruimte voor energie op boerenerven.
3. Voor een nieuwe, grotere locatie voor energieopwekking is geen ruimte in de Amstelscheg.

Bouwen en stedelijke functies

Door de hoge verstedelijkingsdruk in de metropoolregio Amsterdam groeit de vraag naar woonruimte en stedelijke functies in het landschap.

A. Klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen
1. Bij locatiekeuze voor nieuwe bebouwing en om de bijbehorende randvoorwaarden te bepalen worden de *signaalkaarten klimaatadaptatie* gehanteerd.

B. Transformatie bestaande bouwvlakken
1. Bij transformatie van bestaande bouwvlakken gelden de uitgangspunten van de provinciale omgevingsverordening

C. Agrarische percelen met bouwrechten voor glastuinbouw
1. Voor percelen met bouwrechten voor glastuinbouw die nog niet zijn benut, verdient het de voorkeur om deze open te laten, of te zoeken naar andere functies mits aantoonbaar wordt bijgedragen aan de omgevingskwaliteit, leefbaarheid en vitaliteit van het agrarisch bedrijf, de twee (dorps)kernen en/of de recreatieve poortgebieden.

D. Nieuwe bouwvlakken
1. Nieuwe en/of uitbreiding van bouwpercelen zijn/is alleen toegestaan indien dit aantoonbaar bijdraagt aan de omgevingskwaliteit, leefbaarheid en vitaliteit van het agrarische bedrijf, de twee dorpskernen en/of de recreatieve poortgebieden.

Bijlagen

Themakaarten uit de Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023

- Ontwikkeldynamiek
- Beheer en eigendom
- Landbouw
- Water en bodem
- Natuur
- Recreatie

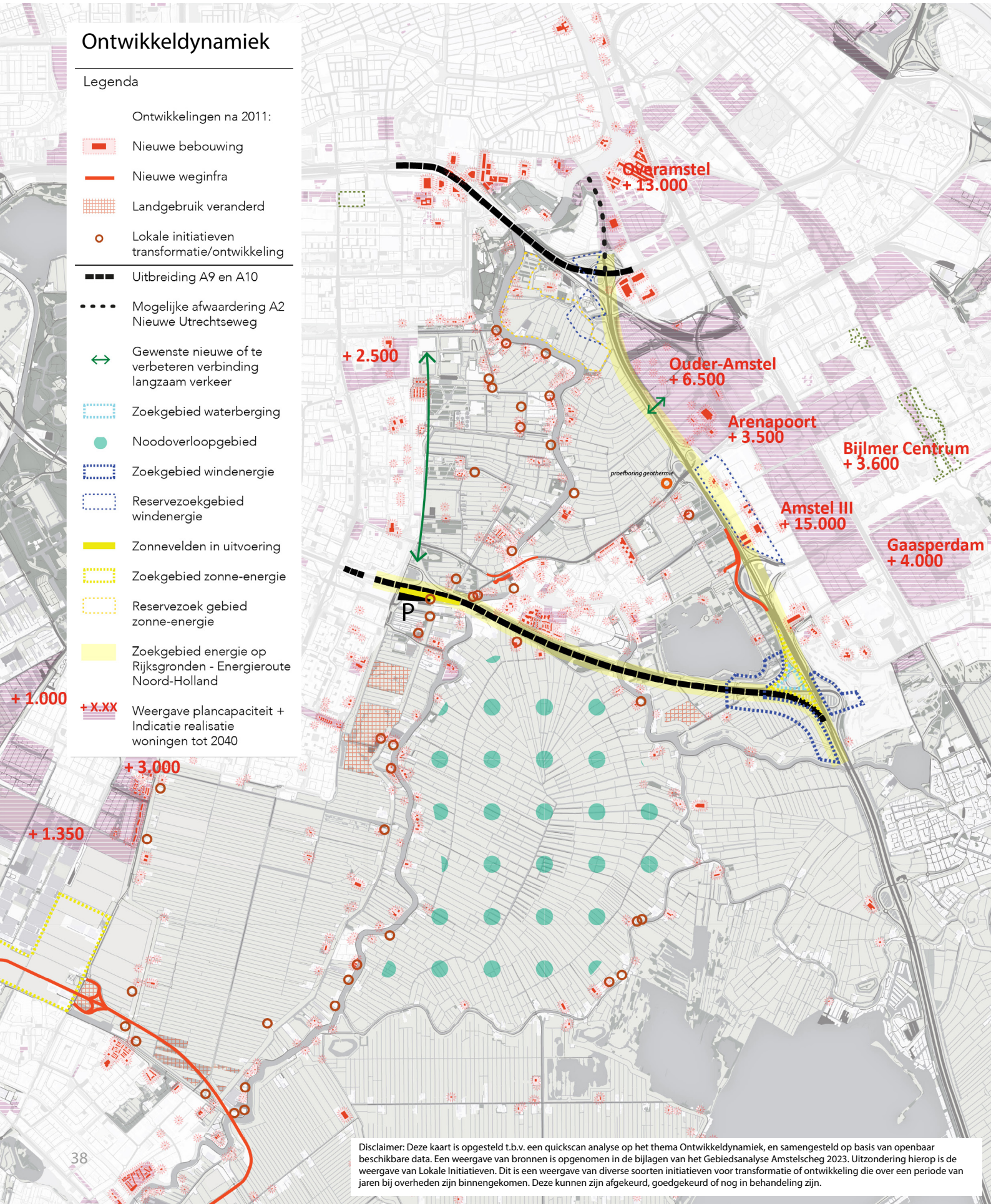

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Ontwikkeldynamiek, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023. Uitzondering hierop is de weergave van Lokale Initiatieven. Dit is een weergave van diverse soorten initiatieven voor transformatie of ontwikkeling die over een periode van jaren bij overheden zijn binnengekomen. Deze kunnen zijn afgekeurd, goedgekeurd of nog in behandeling zijn.

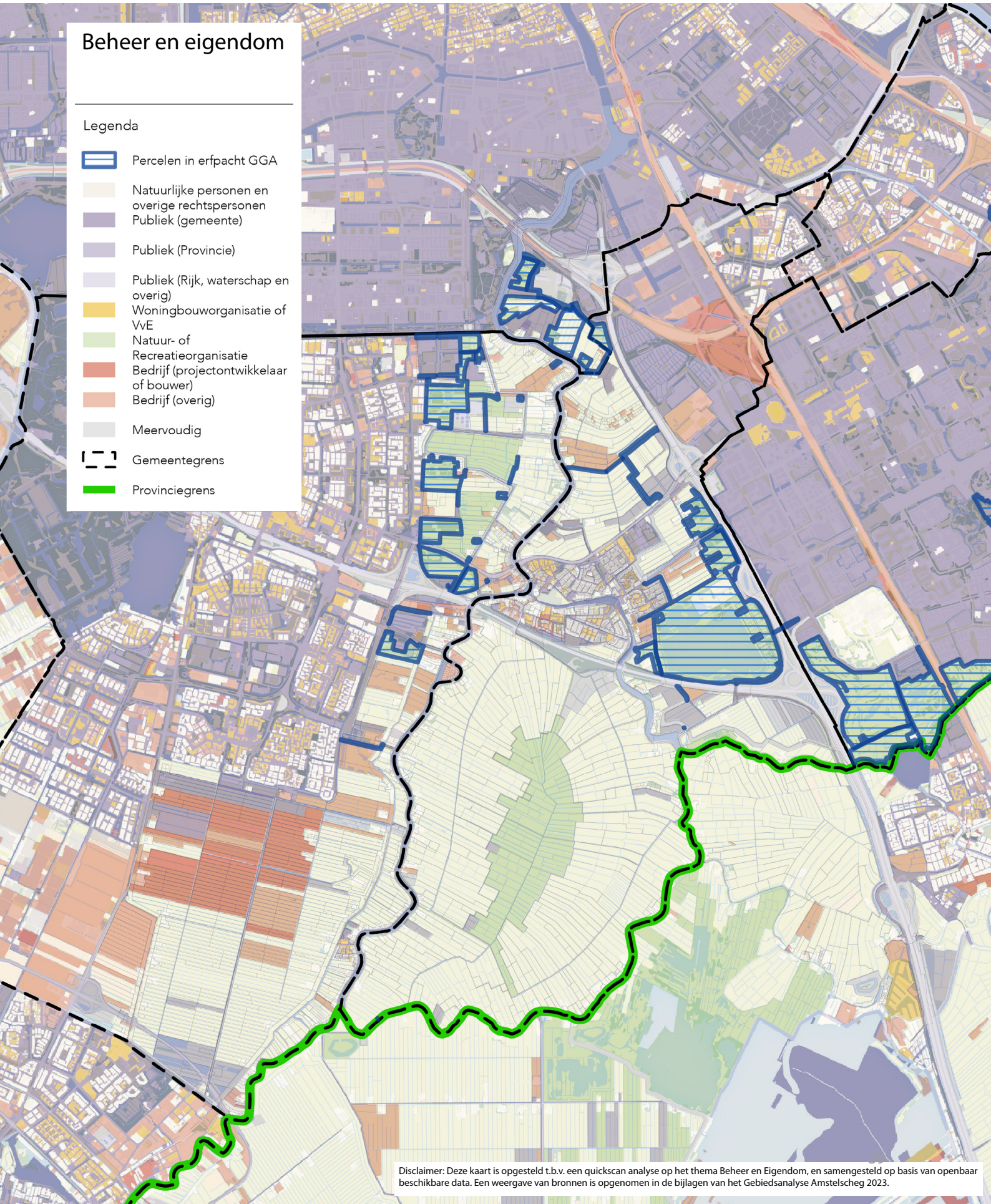

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Beheer en Eigendom, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

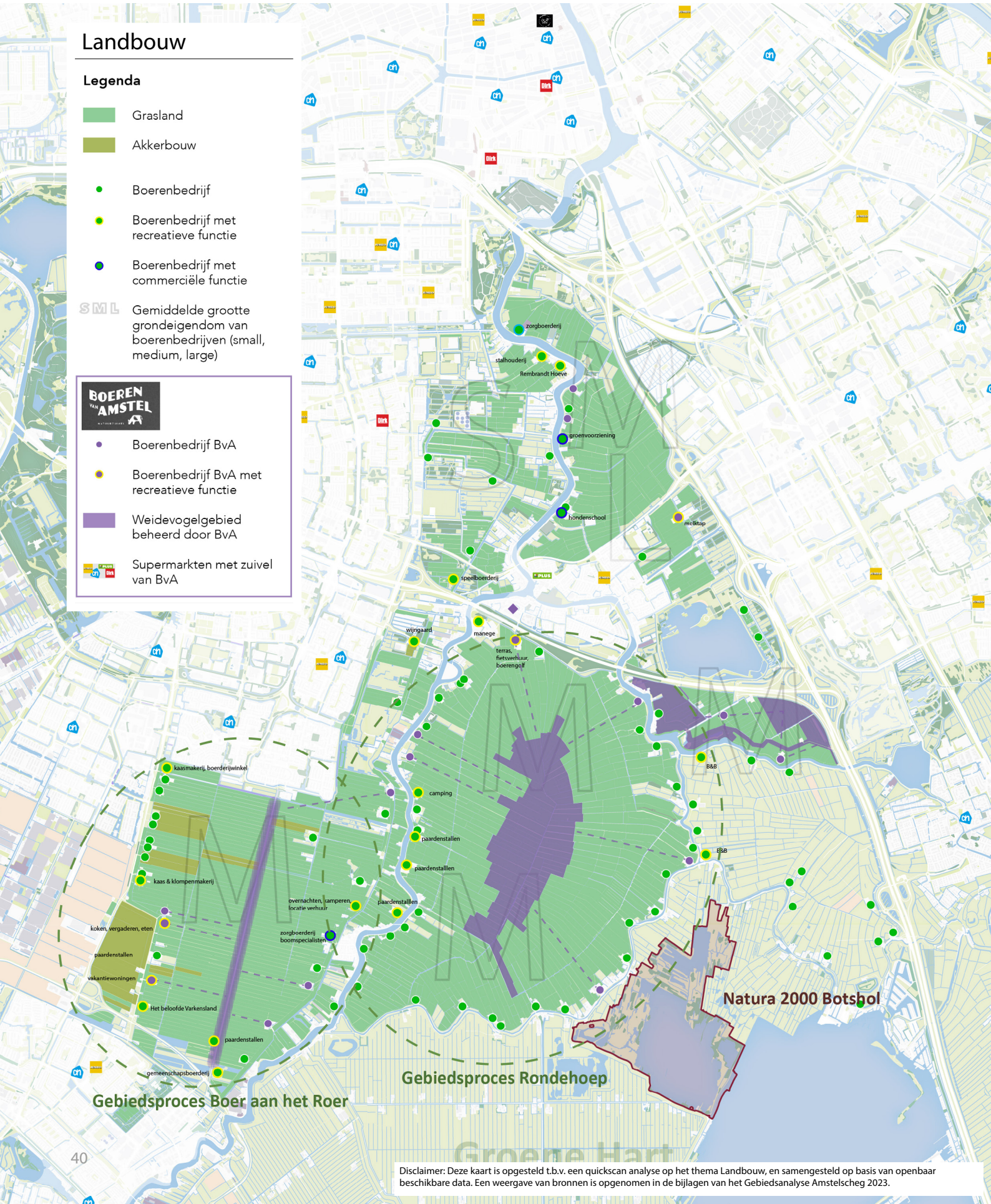

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Landbouw, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

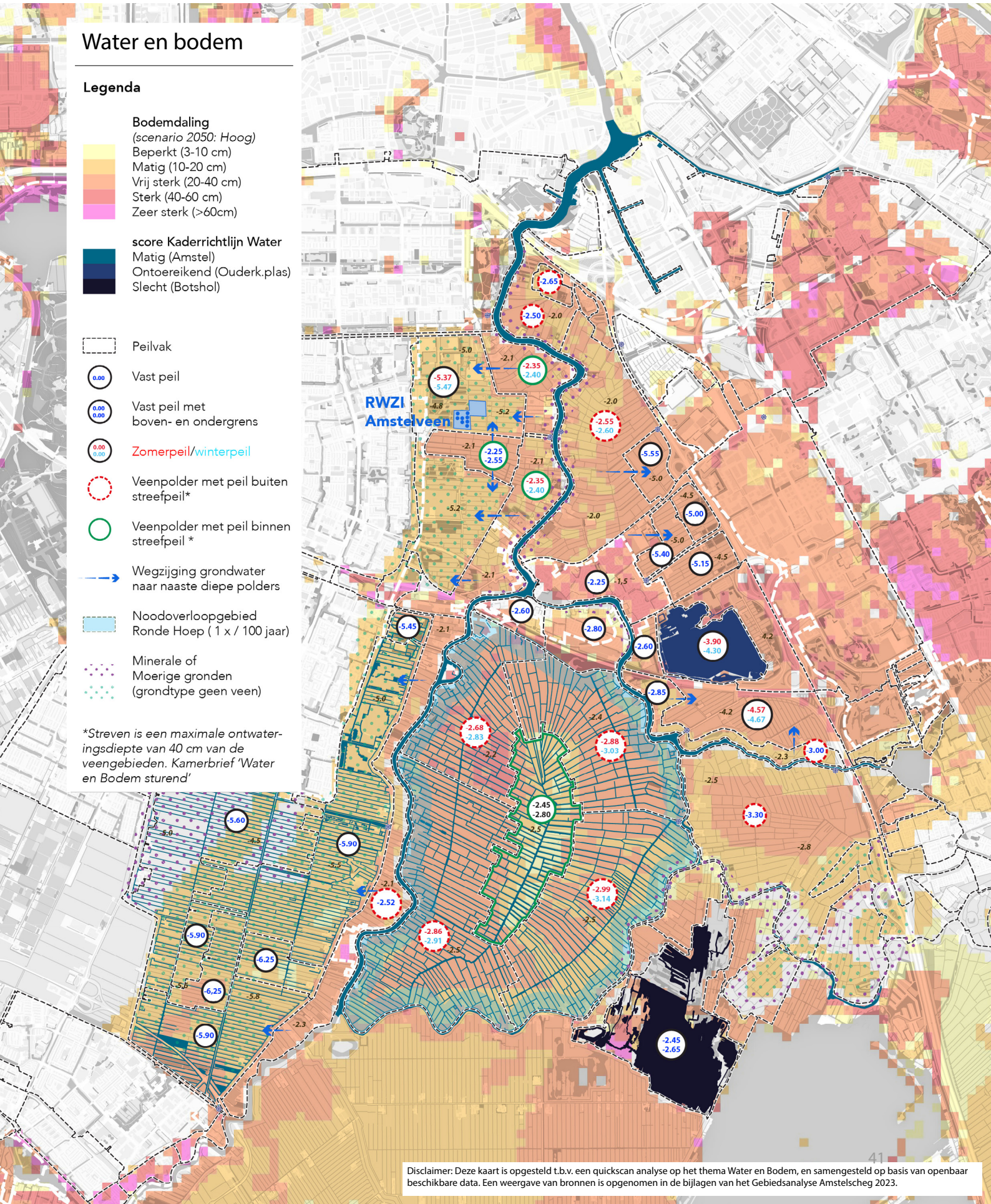

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Water en Bodem, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

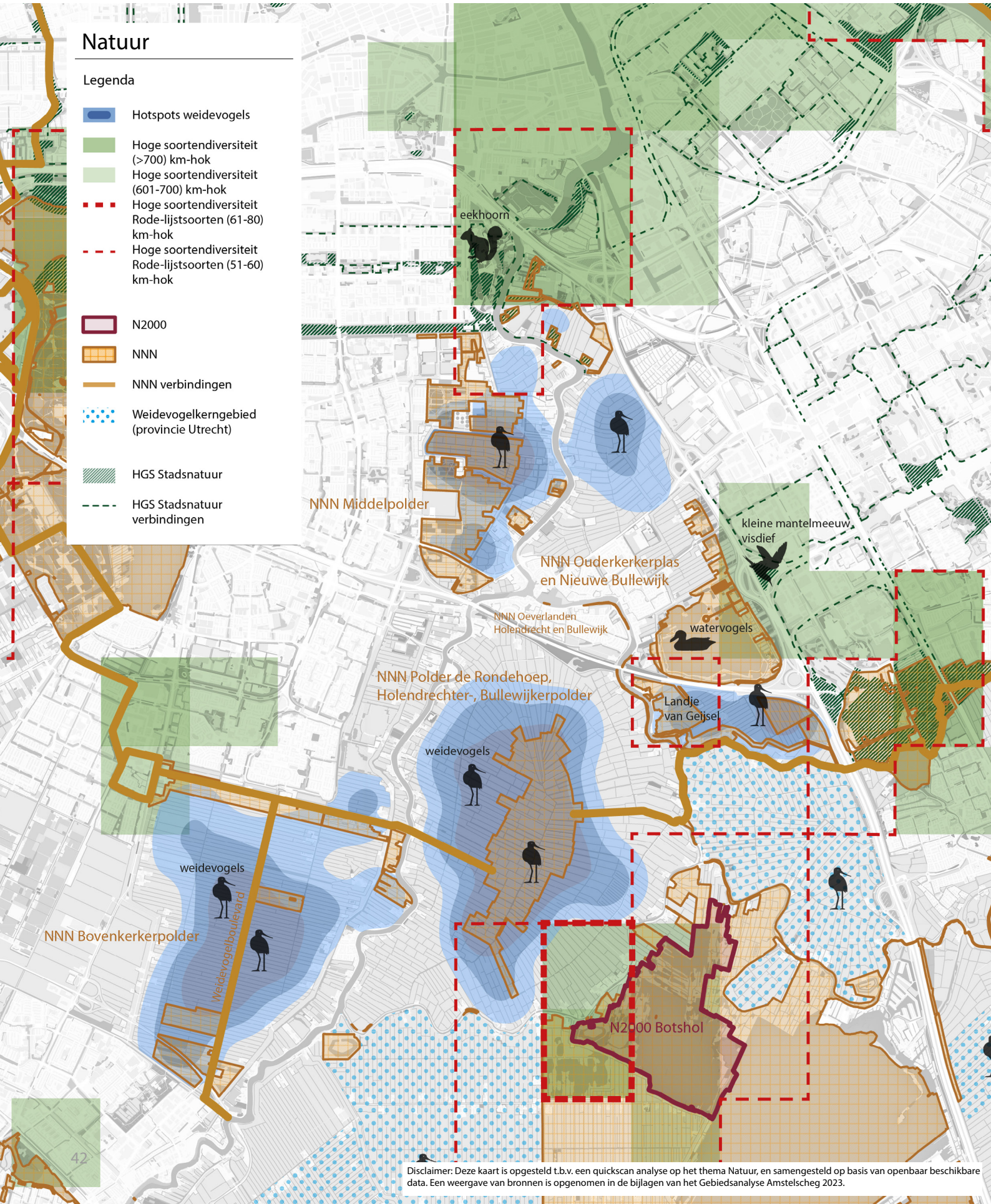

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Natuur, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

Disclaimer: Deze kaart is opgesteld t.b.v. een quickscan analyse op het thema Recreatie, en samengesteld op basis van openbaar beschikbare data. Een weergave van bronnen is opgenomen in de bijlagen van het Gebiedsanalyse Amstelscheg 2023.

Colofon

Het Toekomstkader Amstelscheg is gemaakt in opdracht van het Bestuurlijk Overleg Amstelscheg waarin de volgende partijen zijn vertegenwoordigd:

- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Ouder-Amstel
- Gemeente Amsterdam
- Waterschap Amstel Gooi en Vecht
- Provincie Noord-Holland

Het Toekomstkader Amstelscheg is opgesteld door de ambtelijke projectgroep Amstelscheg:

- Nanette Elfring (APPM, procesmanagement)
- Olga Prins (provincie Noord-Holland)
- Michiel Veldkamp (provincie Noord-Holland)
- Jacqueline Verwindt (provincie Noord-Holland)
- Monique Wiedijk (provincie Noord-Holland)
- Dejan Jurisic (gemeente Ouder-Amstel, tot eind 2023)
- Bas Westerhof (gemeente Ouder-Amstel, vanaf eind 2023)
- Joan Algra (gemeente Ouder-Amstel, vanaf eind 2023)
- Ramses Luijendijk (gemeente Amstelveen)
- Clement Jager (gemeente Amstelveen)
- Paul van Hoek (gemeente Amsterdam)
- Julia Fielt (gemeente Amsterdam)
- Tom Schoenmaker (Waterschap Amstel, Gooi & Vecht)
- Kees Roos (Recreatieschap Groengebied Amstelland, tot medio zomer 2023)
- Thomas van der Klei (Recreatieschap Groengebied Amstelland)

Penvoering, eindredactie en opmaak: Paul van Hoek
Kaarten: Grace Mader / Paul van Hoek
Foto's: omslag Siebe Swart, overig Paul van Hoek

Juni 2024

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
O. Prins
BEL/BS

Telefoonnummer +31235145320
prinso@noord-holland.nl

Verzenddatum
25 SEP. 2024

Kenmerk
2302654/2302739

Uw kenmerk

Betreft: instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Instemming en borging Toekomstkader Amstelscheg.

Inleiding
De Amstelscheg is een bijzonder en hooggewaardeerd groenblauw gebied in de gemeente Amstelveen, Amsterdam en Ouder-Amstel, grenzend aan Uithoorn. Het maakt onderdeel uit van het metropolitane landschap in een dynamisch en hoogstedelijk deel van Noord-Holland. Het gebied is door de provincie beschermd als Bijzonder Provinciaal Landschap.

Om de kwaliteiten van de Amstelscheg te beschermen is in 2011 het Gebiedsperspectief Amstelscheg inclusief beeldkwaliteitsplannen vastgesteld door de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Ouder-Amstel, Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en de Provincie Noord-Holland. Dit perspectief geeft richting voor de beoordeling en ruimtelijke inpassing van initiatieven in het gebied en doet voorstellen gericht op het behoud en de versterking van met name de ruimtelijk landschappelijke kwaliteit en recreatieve mogelijkheden. Dit gebiedsperspectief is opgenomen in de provinciale verordening en (gedeeltelijk) in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Sinds 2020 komt het Bestuurlijk Overleg Amstelscheg tussen de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Ouder-Amstel, Waterschap Amstel, Gooi en Vechtstreek en provincie Noord-Holland weer bij elkaar. Reden hiervoor is de toenemende druk op het gebied vanwege de grootschalige stedelijke ontwikkelingen aan de randen van de Amstelscheg, bodem en watervraagstukken, de transitie van de landbouw en energievoorziening en de toenemende recreatieve behoefte.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Het Gebiedsperspectief Amstelscheg biedt onvoldoende richting voor deze nieuwe ontwikkelingen. Daarom is de afspraak gemaakt om samen te komen tot een aanvulling op dit perspectief en daarmee opnieuw richting te geven aan de toekomst van dit waardevolle gebied. Hierbij is ook input benut vanuit het recreatieschap Groengebied Amstelland en de lopende gebiedsprocessen in de Amstelscheg. Het resultaat is het Toekomstkader Amstelscheg.

Tot slot

Dit Toekomstkader Amstelscheg wordt toegevoegd aan het bestaande Gebiedsperspectief Amstelscheg. Inzet van alle betrokken overheden is het Toekomstkader door te vertalen in eigen beleid en regelgeving en gezamenlijk met het gebied tot uitvoering te komen. Wij spannen ons in voor een actief vervolgproces dat bijdraagt aan de uitvoering van een werkprogramma en leidt tot resultaten voor een natter, diverser en toegankelijker Amstelscheg.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

H. v.d. STELT

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

Toekomstkader Amstelscheg

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16487
Extern Zaak ID	2230766
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	13.a
Titel	Visserij: Convenanten Visserijontwikkelplan (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/WBL

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

Het convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland en het convenant Visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust betreffen afspraken voor de uitvoering van het regioplan Hollandse Haringkust en van het regioplan Kop van Noord-Holland. Deze regioplannen zijn onderdeel van het landelijk Visserijontwikkelplan (VOP) dat op 20 maart 2024 door de toenmalige minister van LNV is goedgekeurd. Voor het Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland wordt € 250.000,- door de provincie beschikbaar gesteld om bij te dragen aan de doelen van het plan voor de regio. De samenwerkingsovereenkomst betreft de vastlegging van afspraken over de uitvoering van het plan.

CONVENANT VISSERIJONTWIKKELPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND

Partijen,

1. De **staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur**, handelend als bestuursorgaan en vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna te noemen: "de staatssecretaris";

2. De **provincie Noord-Holland**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door J.C.J Beemsterboer, gedeputeerde, hierna te noemen: "provincie Noord-Holland"; handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van [datum/kenmerk] en krachtens volmacht van de Commissaris van de Koning [datum/kenmerk], hierna te noemen: "Provincie Noord-Holland";

3. De **gemeente Hollands Kroon**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hollands Kroon, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door R.N. Leever, wethouder, in volmacht handelend namens de burgemeester mevrouw A. van Dam en handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. hierna te noemen: "gemeente Hollands Kroon";

4. De **gemeente Den Helder**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Den Helder, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door P.T. Bais, wethouder, in volmacht handelend namens de burgemeester de heer J.A. de Boer en handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. hierna te noemen: "gemeente Den Helder";

5. De **gemeente Texel**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Texel, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer R. Kieft, wethouder, in volmacht handelend namens de burgemeester de heer M. Pol en handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. hierna te noemen: "gemeente Texel";

Hierna alle partijen samen te noemen: 'partijen'.

Overwegende dat:

- de visserijsector zich in een transitie naar een duurzame, en meer diverse vloot bevindt hetgeen ook gevolgen heeft voor de ketens en gemeenschappen aan de wal;

- het kabinet zich inzet voor een robuuste en duurzame keten, toeleverende industrie en gemeenschappen zoals verwoord in de visie voedsel uit zee en grotere wateren;

- het kabinet-Rutte IV heeft besloten om bij het aanwijzen van nieuwe gebieden voor windenergie in het Programma Noordzee 2022-2027 € 199 miljoen uit het Klimaatfonds vrij te maken voor maatregelen voor onder andere aanpassingen van de visserij en voedselvoorziening en de keten en gemeenschappen;

- van deze middelen € 30 miljoen is gereserveerd voor de visserijketen en gemeenschappen;

- de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij aan het Bestuurlijk Platform Visserij, waarin de achttien visserijgemeenten en zes provincies zich hebben georganiseerd, gevraagd heeft om te komen tot een visserijontwikkelplan voor de inzet van deze middelen en de regionale bijdragen;

- het visserijontwikkelplan aan bepaalde randvoorwaarden dient te voldoen, waaronder het moeten passen binnen de Europese staatssteunkaders, het vereiste van minimaal 50% co-financiering en het dienen te voldoen aan twee doelstellingen te weten behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters - waaronder visafslagen - voor een kleinere, duurzamer en meer diverse

aanvoersector of behoud en ontwikkeling van andere - sociaal-economische - activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen;

- het Bestuurlijk Platform Visserij op basis van deze afspraak en onder de randvoorwaarden tezamen met ondernemers in de visclusters en met burgers, ondernemers, stichtingen, verenigingen en in samenspraak met de sectororganisaties en ambtelijke ondersteuning van de staatssecretaris een visserij-ontwikkelplan heeft opgesteld en op 23 februari 2024 heeft ingediend bij de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij;

- het visserijontwikkelplan is samengesteld uit vijf regionale en twee bovenregionale deelplannen, te weten regioplan Urk, regioplan Kop van Noord-Holland, regioplan Zuidwest-Nederland, regioplan Noord-Nederland, regioplan Hollandse Haringkust, een bovenregionaal plan voor visserij gerelateerd onderwijs en een bovenregionaal plan voor versterking van de beleving van de Nederlands visserij identiteit;

- het visserijontwikkelplan op 23 februari 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij is ingediend bij de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij;

- er, voor zover het het bovenregionaal plan voor visserij gerelateerd onderwijs betreft, op 22 juli 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij een plan van uitvoering is ingediend bij de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij;

- bij het opstellen van het visserijontwikkelplan rekening is gehouden met de inzet van middelen naar rato van de mate waarin visserijregio's geraakt worden conform de door Wageningen Economic Research opgestelde sociaaleconomische impactanalyse;

- er per visserijregio een convenant gesloten wordt tussen de staatssecretaris en de partijen binnen de regio;

- het de insteek van de staatssecretaris is dat de uit dit convenant voortvloeiende financiële verplichtingen van de staatssecretaris ten opzichte van de partijen door middel van een specifieke uitkering verstrekt worden en dat de voorwaarden en verplichtingen die verbonden zijn aan die specifieke uitkering worden vastgesteld in een ministeriële regeling;

- het visserijontwikkelplan de basis vormt voor afspraken tussen partijen;

Spreken het volgende af,

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1.1 Definities

In dit convenant wordt verstaan onder:
- kavel: de thematische hoofdlijn van het regionale plan waarbinnen percelen opgenomen zijn;
- perceel: uitvoering van de kavel op projectniveau.
- plan: visserijontwikkelplan van februari 2024, daaronder begrepen het plan van uitvoering van de vernieuwingsimpuls visserijonderwijs van juli 2024;
- regio: provincie Noord-Holland en gemeentes Hollands Kroon, Texel en Den Helder;
- staatssecretaris: Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Hoofdstuk 2 Kop van Noord-Holland

Artikel 2.1 Kavels

1. De regio spant zich in om maatregelen uit te voeren binnen de kaders van de kavels:
a. Kavel 1 - Blue Food Centrum in een levendige haven in Den Oever: er komt een transformatie van de visafslag op de haven van Den Oever naar een Regionaal Blue Food Centrum. Het Blue Food Centrum is het logistieke knooppunt voor aanvoer vanuit de regio, naar een breder spectrum van handelspartijen. De verwerking gaat uit van productiedifferentiatie van gemengde visserij en lokale aquacultures: naast de traditionele Noordzeevissen en garnalen;
b. Kavel 2 - Nieuwe clusters van viscultuur op land op Texel: innovatie- en transitiekracht van de regio wordt nadrukkelijk ingezet. Met kennis en kunde van lokale (voormalige) vissers zijn er ontwikkelingen om alternatieven in de sector van kwalitatief hoogwaardige zeeproducten te realiseren. De ontwikkelingen vormen in het collectief de basis voor 'nieuwe visserij op land';
c. Kavel 3 - Ankerplaats van de historie van visserij(gemeenschappen) in Den Helder: deze kavel vertelt de verhalen van de visserijgeschiedenis en voedselvoorziening uit zee. Ook de tussentijdse transformaties alsmede de toekomstbestendigheid van beleving van vis komen aan de orde.
d. Kavel regionale leerplaats - De leerwerkplaats in Den Helder wordt uitgebreid en daarmee wordt onderdak geboden aan de regionale leerplaats waar regio, sector en onderwijs samenwerken om instroom in het dynamische werkveld van de visserij te bevorderen. De leerplaats zal:
I. een passend onderwijsaanbod voor de sector creëren dat aansluit bij de veranderende vraag van de visserijsector in de regio;
II. antwoorden bieden op praktijkvraagstukken en innovatieve context;
III. bedrijven, onderwijs en kennispartners faciliteren om samen toekomstgerichte oplossingen te bedenken, slimmer te produceren en samen te werken in de visserij keten, en gemeenschappen.
2. De uitwerking van de in het eerste lid genoemde kavels in percelen is beschreven in het plan. Het plan voldoet aan de voor inzet van rijksmiddelen overeengekomen randvoorwaarden:
a. de inzet van middelen moet beleidsmatig passen binnen de sociaaleconomische impactanalyse van Wageningen Economic Research;
b. er dient rekening gehouden te worden met de bredere opgaven voor de keten en gemeenschappen als geheel;
c. de middelen dienen een bijdrage te leveren aan:
    I. behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;
    II. andere (sociaal-economische) activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaalcultureel erfgoed en werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen;
d. er dient rekening gehouden te worden met de samenhang die de landzijdige delen in de visserijhavens hebben met kustvisserij en pelagische visserij;
e. de inzet van middelen moet passen binnen de Europese steunkaders;
f. het geeft een duidelijke beschrijving en onderbouwing van hoe de voorgestelde maatregelen bijdragen aan de door LNV genoemde doelen en randvoorwaarden;
g. het legt een duidelijke relatie met bestaande en toekomstige visserijactiviteiten in de betreffende regio;
h. het initiatief moet door meerdere privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke partijen binnen de regio gedragen worden;
i. er is sprake van cofinanciering, doch ten minste 50%, vanuit privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke partijen binnen de regio en dit dient ook duidelijk te blijken uit het plan;
j. het beschrijft hoe de middelen doelmatig worden ingezet inclusief onderbouwing van de kosten en hoe deze tot resultaat leiden in de periode tot en met 2030;
k. het heeft een uitvoeringsperiode tot uiterlijk 1 juli 2030;
l. het moet voldoende zicht bieden op de haalbaarheid binnen de uitvoeringsperiode, alsmede hoe dat is geborgd. Hierbij valt te denken aan uitvoering, vergunningen en tijdspad;
m. projecten of maatregelen die in het verleden al geprobeerd zijn en niet hebben gewerkt moeten niet onder het gewijzigde plan gebracht worden;
n. het beschrijft de verdeling van de maatregelen en middelen per regio.

Artikel 2.2 Financiële verplichtingen

1. De staatssecretaris en de regio beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van de gezamenlijke financiële middelen op basis van de afspraken uit het plan. De regio geeft met die middelen uitvoering aan het plan, zoals het realiseren van de kavels en percelen en uitvoeringsactiviteiten zoals beoogd in het plan.
2. Partijen komen overeen dat de staatssecretaris een financiële bijdrage levert volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	**Maximale Rijksbijdrage[1]**	**Regionale cofinanciering[1],[2]**	**Totaal[1]**
Kavel 1	€ 3.150.000	€ 3.550.000	€ 6.700.000
Kavel 2	€ 2.590.000	€ 4.235.000	€ 6.825.000
Kavel 3	€ 460.000	€ 460.000	€ 920.000
Kavel regionale leerplaats	€ 125.000	€ 125.000	€ 250.000
Kosten programmamanagement	€ 300.000	€ 300.000	€ 600.000
Totaal	**€ 6.625.000**	**€ 8.670.000**	**€ 15.295.000**

[1]Bedragen zijn exclusief eventueel verschuldigde BTW.
[2]Het bedrag onder regionale cofinanciering betreft het bedrag aan cofinanciering vanuit de regionale overheden en/of private partijen.

3. Ingeval de staatssecretaris tot het verlenen van deze bijdrage overgaat, is hij afhankelijk van de door de wet gegeven kaders en procedures. Indien deze kaders en procedures gevolgen hebben voor de bijdrage bezien partijen of dit convenant moet worden gewijzigd, of (deels) moet worden beëindigd. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen.
4. Indien een kavel niet uitgevoerd wordt of niet uitgevoerd kan worden, maar hier wel reeds een rijksbijdrage voor verstrekt is, treden partijen in overleg wat er dient te gebeuren met die rijksbijdrage en of die, met in achtneming van de randvoorwaarden, genoemd in artikel 2.1, tweede lid, besteed kan worden op andere wijze. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen. Indien partijen hierover geen overeenstemming bereiken betaalt de partij die de bijdrage heeft ontvangen de bijdrage terug aan de staatssecretaris.

Artikel 2.3 Uitvoering

1. Gemeente Hollands Kroon is de regiokassier voor het programmamanagement van het regionaal deelplan.
2. Deze rol omvat:
a. het doorzetten van de Rijksbijdrage aan de partijen conform de financiële verdeling, genoemd in artikel 2.2 onder alle aan de uitkering verbonden voorwaarden en verplichtingen, waaronder de verantwoordingseisen conform artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet;
b. het jaarlijks afleggen van financiële verantwoording aan de staatssecretaris over de besteding van de specifieke uitkering via de SISA (mede) overheden, op de wijze bedoeld in artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet;
c. het ontvangen van de uitkering van de rijksbijdrage in de kosten van het programmamanagement van € 300.000 op basis van de volgende cofinancieringsverdelingsafspraak:
- bijdrage regiokassier € 100.000;
- bijdrage gemeente Den Helder: € 100.000;
- bijdrage gemeente Texel: € 100.000.

Hoofdstuk 3 Overige bepalingen

Artikel 3.1 Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht

1. De toepassing en uitwerking van dit convenant en van de daaruit voortvloeiende afspraken en maatregelen mogen niet strijdig zijn met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder voor zover deze vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

2. Voor zover nodig maken partijen voor het uitwisselen van persoonsgegevens of andere gegevens in het kader van dit convenant, zoals bedrijfsgegevens, concurrentiegevoelige informatie, en de verwerking daarvan, zodanige afspraken dat wordt voldaan aan de eisen die van toepassing zijn op basis van de Europese en nationale wet- en regelgeving, zoals de Algemene Verordening Gegevensverwerking en de Wet open overheid, daaraan stelt.
3. Partijen spreken af dat zij, alvorens steun verleend wordt ten behoeve van de maatregelen binnen de kavels, genoemd in artikel 2.1, de staatssteunanalyse en, waar van toepassing, de kennisgeving voor de betreffende maatregelen afstemmen met Kenniscentrum Europa Decentraal of het coördinatiepunt staatssteun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
4. Bij verlening van staatssteun onder toepassing van een vrijstellingsverordening spreken partijen af dat de partij die de steun verleent na validatie van de kennisgeving binnen vijf werkdagen een afschrift uit het meldingssysteem State Aid Notification Interactive bij de staatssecretaris aanlevert.
5. Bij verlening van staatssteun die ter goedkeuring gemeld moet worden bij Europese Commissie, spreken partijen af dat de partij bij de staatssecretaris een afschrift van de aanmelding van de steun in het State Aid Notification Interactive aanlevert en dat op het moment dat de Europese Commissie een besluit heeft genomen, er binnen vijf werkdagen melding gemaakt bij de staatssecretaris van het besluit onder vermelding van het nummer van het besluit. Partijen zijn ervan op de hoogte dat de steunmaatregel niet mag worden uitgevoerd voordat de Europese Commissie haar goedkeuring heeft gegeven.
6. Indien vermoed wordt dat dit convenant of maatregelen die daaruit voortvloeien vanwege de Europese staatssteunregels onverenigbaar is of zijn met de interne markt treden partijen zo spoedig mogelijk in overleg om de ontstane situatie en de consequenties daarvan te beperken en te trachten om het plan zodanig aan te vullen en/of te wijzigen, zodat aan de mogelijke bezwaren dan wel voorwaarden van de Europese staatssteunregels tegemoet wordt gekomen.

Artikel 3.2 Evaluatie

1. Partijen evalueren de uitvoering en werking van dit convenant jaarlijks, voor het eerst na de eerste SISA-verantwoording als bedoeld in artikel 2.3, tweede lid, onderdeel b. De staatssecretaris neemt het initiatief tot een overleg over deze evaluatie.
2. Van de evaluatie wordt een verslag opgemaakt.
3. Indien een partij een tussentijdse evaluatie verlangt, kan deze dat bij de andere partijen kenbaar maken en wordt bij overeenstemming over de noodzaak hiervan een extra evaluatiemoment gekozen.
4. Indien een partij geen noodzaak ziet tot de jaarlijkse evaluatie maakt deze dat kenbaar bij de andere partijen en wordt bij overeenstemming een evaluatiemoment overgeslagen.

Artikel 3.3 Publiekrechtelijke medewerking

1. Partijen spannen zich in om de voor de uitvoering van dit convenant benodigde publiekrechtelijke besluiten zodanig vast te stellen respectievelijk te nemen, dat de uitvoering van dit convenant publiekrechtelijk is toegestaan.
2. Partijen bevorderen daarbij zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid jegens derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
3. Ingeval de in het tweede lid bedoelde procedures ertoe leiden dat de uitvoering van het convenant niet of althans niet op de door partijen bij het aangaan van het convenant voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien partijen of dit convenant wijziging, of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen.
4. De in het kader van dit convenant door partijen te verlenen publiekrechtelijke medewerking laat de publiekrechtelijke positie en bevoegdheden van partijen onverlet.

Artikel 3.4 Gewijzigde of onvoorziene omstandigheden

1. Er is goedkeuring van de staatssecretaris nodig indien:
a. de kavel wijzigt;
b. een nieuw perceel wordt toegevoegd;
c. de aard of uitvoering van het regionaal deelplan wijzigt;
d. de tijdsduur van het regionaal deelplan wijzigt;
e. de begroting wijzigt; of

f. zich onvoorziene omstandigheden voordoen of wijzigingen aan een bestaand perceel gedaan worden die van dien aard zijn dat die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit convenant.
2. In geval een van de in het eerste lid omschreven situaties zich voordoet, treden partijen in overleg
over de vraag of wijziging van dit convenant nodig is, en zo ja, op welke wijze dit dient te geschieden en welke gevolgen dit heeft.
3. Een wijziging als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a tot en met f, is pas mogelijk indien deze past binnen de randvoorwaarden, genoemd in artikel 2.1, tweede lid.
4. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere partij(en) schriftelijk heeft meegedeeld.
5. In afwijking van het eerste lid is geen goedkeuring van de staatssecretaris vereist om maximaal 10% van de bijdrage aan het ene kavel te gebruiken in een ander kavel of binnen een kavel 10% van de bijdrage aan dat kavel op andere wijze in te zetten, mits dit past binnen het kader van het kavel. Indien van deze afwijkingsmogelijkheid gebruik gemaakt wordt, deelt de partij dit mede aan de staatssecretaris.

Artikel 3.5 Wijziging

1. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken het convenant, anders dan de wijziging, genoemd in artikel 3.4, te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens tot wijziging aan de andere partijen schriftelijk heeft meegedeeld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming hiermee worden als bijlage aan het convenant gehecht.

Artikel 3.6 Ontbinding

Onverminderd wat in het convenant is vastgelegd, kan elk van de partijen het convenant door middel van een aangetekend schrijven aan de andere partijen buiten rechte geheel of gedeeltelijk ontbinden indien een andere partij in verzuim is, dan wel nakoming blijvend of tijdelijk onmogelijk is.

Artikel 3.7 Ongeldigheid

Indien een bepaling van dit convenant in enige mate als nietig, vernietigbaar, ongeldig, onwettig of anderszins als niet-bindend moet worden beschouwd, wordt die bepaling, voor zover nodig, door partijen uit dit convenant verwijderd en vervangen door een bepaling die wel bindend en rechtsgeldig is en die de inhoud van de niet-geldige bepaling zoveel mogelijk benadert. Het overige deel van het convenant blijft in een dergelijke situatie ongewijzigd.

Artikel 3.8 Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van dit convenant als nieuwe partijen toetreden tot dit convenant. Een toetredende partij aanvaardt de verplichtingen die voor haar uit dit convenant voortvloeien.
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage binnen de overeengekomen kavel wordt gericht aan een van de partijen. De betreffende partij informeert vervolgens de andere partijen over het verzoek tot toetreding.
3. Zodra alle partijen schriftelijk kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van partij van dit convenant en gelden voor die partij de voor haar uit het convenant voortvloeiende rechten en verplichtingen.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan dit convenant gehecht.

Artikel 3.9 Geschillen

1. Een partij die meent dat een geschil bestaat, deelt dat schriftelijk aan de andere partijen mee. De mededeling bevat een aanduiding van het geschil.
2. Binnen vier weken na de dagtekening van de in het eerste lid bedoelde mededeling zendt elke partij zijn zienswijze over het geschil, alsmede een voorstel

voor een oplossing daarvan, aan de andere partij(en).
3. Binnen vier weken na afloop van de in het tweede lid genoemde termijn overleggen partijen over een oplossing van het geschil.
4. Elke partij draagt de eigen kosten, voortvloeiend uit de procedure van het eerste tot en met het derde lid.

Hoofdstuk 4: Slotbepalingen

Artikel 4.1 Inwerkingtreding en looptijd

Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en eindigt met ingang van 15 juli 2031. Partijen treden vóór 1 januari 2030 in overleg over voortzetting van dit convenant.

Artikel 4.2 Toepasselijk recht

1. Op dit convenant is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
2. De rechten en verplichtingen van partijen uit dit convenant zijn in rechte afdwingbaar.
3. Alle geschillen in verband met dit convenant of met afspraken die daarmee samenhangen, worden beslecht door de bevoegde rechter te Den Haag.

Artikel 4.3 Publicatie in Staatscourant

1. Na ondertekening van dit convenant wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.
2. Bij wijzigingen in het convenant of toetredingen als bedoeld in artikel 3.8, vindt het eerste lid overeenkomstige toepassing.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Op _____ te _____

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

.....

Op _____ te _____

Provincie Noord-Holland, vertegenwoordigd door J.C.J. Beemsterboer, gedeputeerde,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Hollands Kroon, vertegenwoordigd door R.N. Leever, wethouder,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Den Helder, vertegenwoordigd door P.T. Bais, wethouder,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Velsen, vertegenwoordigd door R. Kieft, wethouder,

.....

CONVENANT VISSERIJONTWIKKELPLAN HOLLANDSE HARINGKUST

Partijen,

1. De **staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur**, handelend als bestuursorgaan en vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna te noemen: "de staatssecretaris";

Provincies
2. De **provincie Zuid-Holland**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door Frank Rijkaart gedeputeerde, hierna te noemen: "provincie Zuid-Holland"; handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van [datum/kenmerk] en krachtens volmacht van de Commissaris van de Koning [datum/kenmerk], hierna te noemen: "Provincie Zuid-Holland";

3. De **provincie Noord-Holland**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door Jelle Beemsterboer, gedeputeerde, hierna te noemen: "provincie Noord-Holland"; handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van [datum/kenmerk] en krachtens volmacht van de Commissaris van de Koning [datum/kenmerk], hierna te noemen: "Provincie Noord-Holland";

Gemeenten
4. De publiekrechtelijke rechtspersoon **gemeente Den Haag**, zetelende te Den Haag, kantoor houdend te 2511 BT Den Haag, aan het Spui 70, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door Saskia Bruines, wethouder van Financiën, Cultuur, Economische ontwikkeling, daartoe aangewezen door de burgemeester van Den Haag krachtens artikel 171 Gemeentewet en artikel 10:3, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht, handelend ter uitvoering van het besluit van burgemeester en wethouders van [datum/kenmerk] tot het aangaan van deze overeenkomst, hierna te noemen: "gemeente Den Haag";

5. De **gemeente Katwijk**, voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Burgemeester en Wethouders van Katwijk te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door Jacco Knape hierna te noemen: "gemeente Katwijk"; handelend ter uitvoering van het besluit van Burgemeester en Wethouders van [datum/kenmerk] en krachtens volmacht van de Burgemeester [datum/kenmerk], hierna te noemen: "gemeente Katwijk";

6. De **gemeente Velsen,** voor zover het de bestuursbevoegdheden betreft het College van Burgemeester en Wethouders van Velsen te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door Jeroen Verwoort hierna te noemen: "gemeente Velsen"; handelend ter uitvoering van het besluit van Burgemeester en Wethouders van [datum/kenmerk] en krachtens volmacht van de Burgemeester [datum/kenmerk], hierna te noemen: "gemeente Velsen";

Hierna alle partijen samen te noemen: 'partijen'.

Overwegende dat:

- de visserijsector zich in een transitie naar een duurzame, en meer diverse vloot bevindt hetgeen ook gevolgen heeft voor de ketens en gemeenschappen aan de wal;

- het kabinet zich inzet voor een robuuste en duurzame keten, toeleverende industrie en gemeenschappen zoals verwoord in de visie voedsel uit zee en grotere wateren;

- het kabinet-Rutte IV heeft besloten om bij het aanwijzen van nieuwe gebieden voor windenergie in het Programma Noordzee 2022-2027 € 199 miljoen uit het Klimaatfonds vrij te maken voor maatregelen voor onder andere aanpassingen van de visserij en voedselvoorziening en de keten en gemeenschappen;

- van deze middelen € 30 miljoen is gereserveerd voor de visserijketen en gemeenschappen;

- de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij aan het Bestuurlijk Platform Visserij, waarin de achttien visserijgemeenten en zes provincies zich hebben georganiseerd, gevraagd heeft om te komen tot een visserijontwikkelplan voor de inzet van deze middelen en de regionale bijdragen;

- het visserijontwikkelplan aan bepaalde randvoorwaarden dient te voldoen, waaronder het moeten passen binnen de Europese staatssteunkaders, het vereiste van minimaal 50% co-financiering en het dienen te voldoen aan twee doelstellingen te weten behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters - waaronder visafslagen - voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector of behoud en ontwikkeling van andere - sociaal-economische - activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen;

- het Bestuurlijk Platform Visserij op basis van deze afspraak en onder de randvoorwaarden tezamen met ondernemers in de visclusters en met burgers, ondernemers, stichtingen, verenigingen en in samenspraak met de sectororganisaties en ambtelijke ondersteuning van de staatssecretaris een visserij-ontwikkelplan heeft opgesteld;

- het visserijontwikkelplan is samengesteld uit vijf regionale en twee bovenregionale deelplannen, te weten regioplan Urk, regioplan Kop van Noord-Holland, regioplan Zuidwest-Nederland, regioplan Noord-Nederland, regioplan Hollandse Haringkust, een bovenregionaal plan voor visserij gerelateerd onderwijs en een bovenregionaal plan voor versterking van de beleving van de Nederlands visserij identiteit;

- het visserijontwikkelplan op 23 februari 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij is ingediend bij de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij;

- er, voor zover het het bovenregionaal plan voor visserij gerelateerd onderwijs betreft, op 22 juli 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij een plan van uitvoering is ingediend bij de voormalig minister van Landbouw, Natuur en Visserij;

- bij het opstellen van het visserijontwikkelplan rekening is gehouden met de inzet van middelen naar rato van de mate waarin visserijregio's geraakt worden conform de door Wageningen Economic Research opgestelde sociaaleconomische impactanalyse;

- er per visserijregio een convenant gesloten wordt tussen de staatssecretaris en de partijen binnen de regio;

- het de insteek van de staatssecretaris is dat de uit dit convenant voortvloeiende financiële verplichtingen van de staatssecretaris ten opzichte van de partijen door middel van een specifieke uitkering verstrekt worden en dat de voorwaarden en verplichtingen die verbonden zijn aan die specifieke uitkering worden vastgesteld in een ministeriële regeling;

- het visserijontwikkelplan de basis vormt voor afspraken tussen partijen;

Spreken het volgende af,

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1.1 Definities

In dit convenant wordt verstaan onder:
- kavel: de thematische hoofdlijn van het regionale plan waarbinnen percelen opgenomen zijn;
- perceel: uitvoering van de kavel op projectniveau.

- plan: visserijontwikkelplan van februari 2024, daaronder begrepen het plan van uitvoering van de vernieuwingsimpuls visserijonderwijs van juli 2024;
- regio: provincies Zuid-Holland en Noord-Holland en gemeentes, Den Haag, Katwijk en Velsen
- staatssecretaris: Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Hoofdstuk 2 Hollandse haringkust

Artikel 2.1 Kavels

1. De regio spant zich in om maatregelen uit te voeren binnen de kaders van de kavels:
a. Kavel 1 – Clustering handel, verwerking en afslag: een sterk en duurzaam opererend viscluster stelt hoge eisen aan de logistiek en daarmee ruimtelijke voorzieningen. Dit geldt zowel voor de voorzieningen in Scheveningen als die in IJmuiden. De komende periode wordt het visafslaggebouw in Scheveningen aangepast waardoor het efficiënter kan worden ingezet voor de afslagfunctie en verbreed met inzet van het Rijksmonument voor (vis-)gerelateerde bedrijvigheid en als drager van cultureel erfgoed. In IJmuiden wordt de afslag aangepast om in te kunnen spelen op veranderende marktvragen.
b. Kavel 2 – Seafood Central: het realiseren van een hub waar het verleden, het heden en de toekomst van de visserij tot leven komt, waar innovaties aan de praktijk worden verbonden en nieuwe generaties worden geïnspireerd. De hub heeft een sterke verbinding met andere initiatieven en visserijgemeenschappen in het land. Voor Seafood Central zijn kennis, innovatie en educatie (van nieuwe generaties) over en voor de gehele Nederlandse visserij de uitgangspunten voor een duurzame en toekomstbestendige sector.
c. Kavel 3 – Verzilvering cultureel erfgoed: versterking van de visserij-identiteit in de drie gemeenten van de Hollandse Haringkust. Dit vindt vooral plaats door de drie musea in de regio beter te laten samenwerken om hun visserijerfgoed te ontsluiten, in kaart te brengen en te co-waarderen. In Katwijk is het voornemen de visserijgeschiedenis dichterbij bewoners en bezoekers te brengen door een bomschuit te conserveren, door dit te combineren met de ontwikkeling van de Redschuur wordt het rijke visserijverleden duidelijk zichtbaar.
d. Kavel regionale leerplaats - Seafood Central biedt onderdak *aan de regionale leerplaats* waar regio, sector en onderwijs samenwerken om instroom in het dynamische werkveld van de visserij te bevorderen. De regionale leerplaats zal zich richten op de pijlers:
I. Carrièrekansen in de vissector, op zee maar ook aan land;
II. Zichtbaar maken dat de (pelagische) vissector een belangrijke rol speelt in de agrofoodsector in Nederland en bijdraagt aan werkgelegenheid en bedrijvigheid in de hele keten;
III. Kennis delen over mariene eiwitten in de eiwittransitie naar een gezond en duurzaam voedingspatroon.
2. De uitwerking van de in het eerste lid genoemde kavels in percelen is beschreven in het plan. Het plan voldoet aan de voor inzet van rijksmiddelen overeengekomen randvoorwaarden:
a. de inzet van middelen moet beleidsmatig passen binnen de sociaaleconomische impactanalyse van Wageningen Economic Research;
b. er dient rekening gehouden te worden met de bredere opgaven voor de keten en gemeenschappen als geheel;
c. de middelen dienen een bijdrage te leveren aan:
    I. behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;
    II. andere (sociaal-economische) activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaal cultureel erfgoed en werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen;
d. er dient rekening gehouden te worden met de samenhang die de landzijdige delen in de visserijhavens hebben met kustvisserij en pelagische visserij;
e. de inzet van middelen moet passen binnen de Europese steunkaders;
f. het geeft een duidelijke beschrijving en onderbouwing van hoe de voorgestelde maatregelen bijdragen aan de door LNV genoemde doelen en randvoorwaarden;
g. het legt een duidelijke relatie met bestaande en toekomstige visserijactiviteiten in de betreffende regio;

h. het initiatief moet door meerdere privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke partijen binnen de regio gedragen worden;
i. er is sprake van cofinanciering, doch ten minste 50%, vanuit privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke partijen binnen de regio en dit dient ook duidelijk te blijken uit het plan;
j. het beschrijft hoe de middelen doelmatig worden ingezet inclusief onderbouwing van de kosten en hoe deze tot resultaat leiden in de periode tot en met 2030;
k. het heeft een uitvoeringsperiode tot uiterlijk 1 juli 2030;
l. het moet voldoende zicht bieden op de haalbaarheid binnen de uitvoeringsperiode, alsmede hoe dat is geborgd. Hierbij valt te denken aan uitvoering, vergunningen en tijdspad;
m. projecten of maatregelen die in het verleden al geprobeerd zijn en niet hebben gewerkt moeten niet onder het gewijzigde plan gebracht worden;
n. het beschrijft de verdeling van de maatregelen en middelen per regio.

Artikel 2.2 Financiële verplichtingen

1. De staatssecretaris en de regio beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van de financiële middelen op basis van de afspraken uit het plan. De regio
geeft met die middelen uitvoering aan het plan, zoals het realiseren van de kavels
en percelen en uitvoeringsactiviteiten zoals beoogd in het plan.
2. Partijen komen overeen dat de staatssecretaris een financiële bijdrage levert volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	**Maximale Rijksbijdrage[1]**	**Regionale cofinanciering[1,2]**	**Totaal[1]**
Kavel 1	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 2.800.000
Kavel 2	€ 1.250.000	€ 5.441.000	€ 6.691.000
Kavel 3	€ 1.350.000	€ 1.350.000	€ 2.700.000
Kavel regionale leerplaats	€ 125.000	€ 125.000	€ 250.000
Kosten programmamanagement	€ 300.000	€ 300.000	€ 600.000
Totaal	**€ 4.425.000**	**€ 8.616.000**	**€ 13.041.000**

[1]Bedragen zijn exclusief eventueel verschuldigde BTW.
[2]Het bedrag onder regionale cofinanciering betreft het bedrag aan cofinanciering vanuit de regionale overheden en/of private partijen.

3. Ingeval de staatssecretaris tot het verlenen van deze bijdrage overgaat, is hij afhankelijk van de door de wet gegeven kaders en procedures. Indien deze kaders en procedures gevolgen hebben voor de bijdrage bezien partijen of dit convenant moet worden gewijzigd, of (deels) moet worden beëindigd. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen.
4. Indien een kavel niet uitgevoerd wordt of niet uitgevoerd kan worden, maar hier wel reeds een rijksbijdrage voor verstrekt is, treden partijen in overleg wat er dient te gebeuren met die rijksbijdrage en of die, met in achtneming van de randvoorwaarden, genoemd in artikel 2.1, tweede lid, besteed kan worden op andere wijze. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen. Indien partijen hierover geen overeenstemming bereiken betaalt de partij die de bijdrage heeft ontvangen de bijdrage terug aan de staatssecretaris.

Artikel 2.3 Uitvoering

1. Provincie Zuid-Holland is de regiokassier voor het uitvoeren van programmamanagement van het regionaal deelplan.
2. Deze rol omvat:
a. het eenmaal per jaar overleg hebben met de vertegenwoordigers van de gemeenten en provincie Noord-Holland over de voortgang van de kavels;
b. het doorzetten van de rijksbijdrage aan de projecttrekkers en/of co-financiers, genoemd in het derde lid, onderdelen a, b of c, conform de financiële verdeling, genoemd in artikel 2.2, onder alle aan de uitkering verbonden voorwaarden en verplichtingen, waaronder de verantwoordingseisen conform artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet;
c. indien de uitvoering verloopt via een subsidie, de staatsteunanalyse voor het project laten beoordelen door een staatssteundeskundige (kenniscentrum Europa Decentraal) en

de steunmaatregel afstemmen met het coördinatiepunt staatssteun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
3. De gemeenten hebben periodiek overleg met de projecttrekkers en/of co-financiers van de kavels gelegen in hun gemeente, genoemd in artikel 2.1. Dit zijn de volgende partijen:
a. Voor gemeente Katwijk: Katwijks Museum en Stichting Katwijker Motor;
b. Voor gemeente Den Haag: UFA en visbedrijven, PFA (-lid / leden), het Visbureau, Muzee in Scheveningen;
c. Voor gemeente Velsen: Zeehaven IJmuiden, IJmuider Zee- en Havenmuseum.

Hoofdstuk 3 Overige bepalingen

Artikel 3.1 Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht

1. De toepassing en uitwerking van dit convenant en van de daaruit voortvloeiende afspraken en maatregelen mogen niet strijdig zijn met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder voor zover deze vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.
2. Voor zover nodig maken partijen voor het uitwisselen van persoonsgegevens of andere gegevens in het kader van dit convenant, zoals bedrijfsgegevens, concurrentiegevoelige informatie, en de verwerking daarvan, zodanige afspraken dat wordt voldaan aan de eisen die van toepassing zijn op basis van de Europese en nationale wet- en regelgeving, zoals de Algemene Verordening Gegevensverwerking en de Wet open overheid, daaraan stelt.
3. Partijen spreken af dat zij, alvorens steun verleend wordt ten behoeve van de maatregelen binnen de kavels, genoemd in artikel 2.1, de staatssteunanalyse en, waar van toepassing, de kennisgeving voor de betreffende maatregelen afstemmen met Kenniscentrum Europa Decentraal of het coördinatiepunt staatssteun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
4. Bij verlening van staatssteun onder toepassing van een vrijstellingsverordening spreken partijen af dat de partij die de steun verleent na validatie van de kennisgeving binnen vijf werkdagen een afschrift uit het meldingssysteem State Aid Notification Interactive bij de staatssecretaris aanlevert.
5. Bij verlening van staatssteun die ter goedkeuring gemeld moet worden bij Europese Commissie, spreken partijen af dat de partij bij de staatssecretaris een afschrift van de aanmelding van de steun in het State Aid Notification Interactive aanlevert en dat op het moment dat de Europese Commissie een besluit heeft genomen, er binnen vijf werkdagen melding gemaakt bij de staatssecretaris van het besluit onder vermelding van het nummer van het besluit. Partijen zijn ervan op de hoogte dat de steunmaatregel niet mag worden uitgevoerd voordat de Europese Commissie haar goedkeuring heeft gegeven.
6. Indien vermoed wordt dat dit convenant of maatregelen die daaruit voortvloeien vanwege de Europese staatssteunregels onverenigbaar is of zijn met de interne markt treden partijen zo spoedig mogelijk in overleg om de ontstane situatie en de consequenties daarvan te beperken en te trachten om het plan zodanig aan te vullen en/of te wijzigen, zodat aan de mogelijke bezwaren dan wel voorwaarden van de Europese staatssteunregels tegemoet wordt gekomen.

Artikel 3.2 Evaluatie

1. Partijen evalueren de uitvoering en werking van dit convenant jaarlijks, voor het eerst na de eerste SISA-verantwoording als bedoeld in artikel 2.3, tweede lid, onderdeel b. De staatssecretaris neemt het initiatief tot een overleg over deze evaluatie.
2. Van de evaluatie wordt een verslag opgemaakt.
3. Indien een partij een tussentijdse evaluatie verlangt, kan deze dat bij de andere partijen kenbaar maken en wordt bij overeenstemming over de noodzaak hiervan een extra evaluatiemoment gekozen.
4. Indien een partij geen noodzaak ziet tot de jaarlijkse evaluatie maakt deze dat kenbaar bij de andere partijen en wordt bij overeenstemming een evaluatiemoment overgeslagen.

Artikel 3.3 Publiekrechtelijke medewerking

1. Partijen spannen zich in om de voor de uitvoering van dit convenant benodigde publiekrechtelijke besluiten zodanig vast te stellen respectievelijk te

nemen, dat de uitvoering van dit convenant publiekrechtelijk is toegestaan.
2. Partijen bevorderen daarbij zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid jegens derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
3. Ingeval de in het tweede lid bedoelde procedures ertoe leiden dat de uitvoering van het convenant niet of althans niet op de door partijen bij het aangaan van het convenant voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien partijen of dit convenant wijziging, of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. De artikelen 3.4 tot en met 3.6 worden hierbij in acht genomen.
4. De in het kader van dit convenant door partijen te verlenen publiekrechtelijke medewerking laat de publiekrechtelijke positie en bevoegdheden van partijen onverlet.

Artikel 3.4 Gewijzigde of onvoorziene omstandigheden

1. Er is goedkeuring van de staatssecretaris nodig indien:
a. de kavel wijzigt;
b. een nieuw perceel wordt toegevoegd;
c. de aard of uitvoering van het regionaal deelplan wijzigt;
d. de tijdsduur van het regionaal deelplan wijzigt;
e. de begroting wijzigt; of
f. zich onvoorziene omstandigheden voordoen of wijzigingen aan een bestaand perceel gedaan worden die van dien aard zijn dat die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit convenant.
2. In geval een van de in het eerste lid omschreven situaties zich voordoet, treden partijen in overleg over de vraag of wijziging van dit convenant nodig is, en zo ja, op welke wijze dit dient te geschieden en welke gevolgen dit heeft.
3. Een wijziging als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a tot en met f, is pas mogelijk indien deze past binnen de randvoorwaarden, genoemd in artikel 2.1, tweede lid.
4. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere partij(en) schriftelijk heeft meegedeeld.
5. In afwijking van het eerste lid is geen goedkeuring van de staatssecretaris vereist om maximaal 10% van de bijdrage aan het ene kavel te gebruiken in een ander kavel of binnen een kavel 10% van de bijdrage aan dat kavel op andere wijze in te zetten, mits dit past binnen het kader van het kavel. Indien van deze afwijkingsmogelijkheid gebruik gemaakt wordt, deelt de partij dit mede aan de staatssecretaris.

Artikel 3.5 Wijziging

1. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken het convenant, anders dan de wijziging, genoemd in artikel 3.4, te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens tot wijziging aan de andere partijen schriftelijk heeft meegedeeld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming hiermee worden als bijlage aan het convenant gehecht.

Artikel 3.6 Ontbinding

Onverminderd wat in het convenant is vastgelegd, kan elk van de partijen het convenant door middel van een aangetekend schrijven aan de andere partijen buiten rechte geheel of gedeeltelijk ontbinden indien een andere partij in verzuim is, dan wel nakoming blijvend of tijdelijk onmogelijk is.

Artikel 3.7 Ongeldigheid

Indien een bepaling van dit convenant in enige mate als nietig, vernietigbaar, ongeldig, onwettig of anderszins als niet-bindend moet worden beschouwd, wordt die bepaling, voor zover nodig, door partijen uit dit convenant verwijderd en vervangen door een bepaling die wel bindend en rechtsgeldig is en die de inhoud van de niet-geldige bepaling zoveel mogelijk benadert. Het overige deel van het convenant blijft in een dergelijke situatie ongewijzigd.

Artikel 3.8 Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van dit convenant als nieuwe partijen toetreden tot dit convenant. Een toetredende partij aanvaardt de verplichtingen die voor haar uit dit convenant voortvloeien.
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage binnen de overeengekomen kavel wordt gericht aan een van de partijen. De betreffende partij informeert vervolgens de andere partijen over het verzoek tot toetreding.
3. Zodra alle partijen schriftelijk kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van partij van dit convenant en gelden voor die partij de voor haar uit het convenant voortvloeiende rechten en verplichtingen.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan dit convenant gehecht.

Artikel 3.9 Geschillen

1. Een partij die meent dat een geschil bestaat, deelt dat schriftelijk aan de andere partijen mee. De mededeling bevat een aanduiding van het geschil.
2. Binnen vier weken na de dagtekening van de in het eerste lid bedoelde mededeling zendt elke partij zijn zienswijze over het geschil, alsmede een voorstel voor een oplossing daarvan, aan de andere partij(en).
3. Binnen vier weken na afloop van de in het tweede lid genoemde termijn overleggen partijen over een oplossing van het geschil.
4. Elke partij draagt de eigen kosten, voortvloeiend uit de procedure van het eerste tot en met het derde lid.

Hoofdstuk 4: Slotbepalingen

Artikel 4.1 Inwerkingtreding en looptijd

Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en eindigt met ingang van 15 juli 2031. Partijen treden vóór 1 januari 2030 in overleg over voortzetting van dit convenant.

Artikel 4.2 Toepasselijk recht

1. Op dit convenant is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
2. De rechten en verplichtingen van partijen uit dit convenant zijn in rechte afdwingbaar.
3. Alle geschillen in verband met dit convenant of met afspraken die daarmee samenhangen, worden beslecht door de bevoegde rechter te Den Haag.

Artikel 4.3 Publicatie in Staatscourant

1. Na ondertekening van dit convenant wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.
2. Bij wijzigingen in het convenant of toetredingen als bedoeld in artikel 3.8, vindt het eerste lid overeenkomstige toepassing.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Op _____ te _____

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

.....

Op _____ te _____

Provincie Zuid-Holland, vertegenwoordigd door F. Rijkaart, gedeputeerde,

.....

Op _____ te _____

Provincie Noord-Holland, vertegenwoordigd door J.C.J. Beemsterboer, gedeputeerde,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Den Haag, vertegenwoordigd door S. Bruines, wethouder,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Katwijk, vertegenwoordigd door J. Knape, wethouder,

.....

Op _____ te _____

Gemeente Velsen, vertegenwoordigd door R.J. Verwoort, wethouder,

.....

Samenwerkingsovereenkomst in kader van Visserij Ontwikkel Plan Kop van Noord-Holland

Partijen:

1. De gemeente Hollands Kroon te dezen op grond van artikel 171 lid 2 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer R.N. Leever, wethouder en handelend ter uitvoering van het besluit van burgemeester en wethouders van Hollands Kroon van 17 september 2024, hierna te noemen: de gemeente Hollands Kroon;

2. De gemeente Den Helder te dezen op grond van artikel 171 lid 2 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw P. Bais, wethouder en handelend ter uitvoering van het besluit van burgemeester en wethouders van Den Helder van 17 september 2024, hierna te noemen “de gemeente Den Helder”;

3. De gemeente Texel te dezen op grond van artikel 171 lid 2 Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer R. Kieft, wethouder en handelend ter uitvoering van het besluit van burgemeester en wethouders van Texel van 17 september 2024, hierna te noemen “de gemeente Texel”;

4. De provincie Noord-Holland, te dezen op grond van het Besluit mandaat, volmacht en machtiging commissaris van de Koning Noord-Holland vertegenwoordigd door de gedeputeerde de heer J.C.J. Beemsterboer, handelend ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 24 september 2024, hierna te noemen “de provincie Noord-Holland”;

De partijen worden in deze overeenkomst gezamenlijk “partijen” genoemd;

overwegende dat:

A. het Visserij Ontwikkel Plan (hierna te noemen “VOP”), waarvan het Visserij Ontwikkel Plan-Kop van Noord-Holland (hierna te noemen “VOP-KNH”) onderdeel uitmaakt, is op 23 februari 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (per 2 juli Landbouw, Voedselkwaliteit, Visserij en Natuur, hierna te noemen “LVVN”) aangeboden;

B. het VOP de visie is voor visserij(identiteit) voor de vijf visserijregio’s in Nederland;

C. het VOP-KNH voor partijen het inhoudelijke samenwerkingsdocument is voor visserijontwikkelingen in de regio Kop van Noord-Holland;

D. in het VOP-KNH de visie voor visserij(identiteit) in de regio is opgenomen. Samengevat is de visie van de regio: als regio zetten we ons in voor voedselveiligheid. De (nieuwe) visserij zorgt voor behoud van de werkgelegenheid. En we geven kleur aan onze cultuurhistorie en visserij-identiteit. Hierbij zetten we in op drie kavels:
   a. Blue Food Centrum in een levendige haven in Den Oever;
   b. Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel en in Den Helder;

c. Ankerplaats van de historie van visserij(gemeenschappen) in Den Helder;
(hierna gezamenlijk te noemen “kavels”);

E. in het VOP-KNH tevens de inhoudelijke uitwerking van de kavels en de daaraan gekoppelde financiering zijn vastgelegd;

F. in het VOP ook bovenregionale plannen zijn opgenomen voor visserijonderwijs en visserijbeleving in de vorm van twee koepelplannen (hierna te noemen “koepelplannen”). Deze koepelplannen worden nog nader uitgewerkt, zodat op een later tijdstip besloten wordt of en op welke wijze de vijf visserijregio’s hierin participeren;

G. voor de uitvoering van de drie in overweging D genoemde kavels het ministerie van LVVN middelen beschikbaar stelt. De bedragen staan genoemd in het convenant met een verdeling naar de kavels, waarbij uit de regio Kop van Noord-Holland cofinanciering moet worden verzorgd. Cofinanciering is mogelijk vanuit privaat geld, overheidsgelden, andere fondsen en/of in natura;

H. het VOP-KNH bijdraagt aan de ambities voor de verduurzaming van de visserij en de Blue economie uit het provinciaal Collegeprogramma ‘Verbindend Vooruit’ 2023-2027 en de provincie Noord-Holland middelen beschikbaar kan stellen voor maatregelen die bijdragen aan de doelen van het VOP-KNH;

I. voor kosten van het uit te voeren programmamanagement voor het VOP-KNH (hierna te noemen “programmamanagementkosten”) € 600.000,= voor zes jaren (2024-2030) beschikbaar is. Dit bedrag is opgebouwd uit € 300.000,= bijdrage van het ministerie van LVVN en € 300.000,= cofinanciering vanuit de regio Kop van Noord-Holland, waarbij de cofinancieringsverdeling in geldelijke bijdrage is vastgelegd in het convenant. Voor de gemeente Hollands Kroon als penvoerder geldt dat de verplichte cofinanciering in natura mogelijk is;

J. in de periode april 2023 tot mei 2024 door het Bestuurlijk Platform Visserij een projectleider is ingehuurd voor proces- en projectbegeleiding van het VOP. De gemeente Texel heeft de kosten voor de regio Kop van Noord-Holland ad € 20.000,= voor deze projectleider voorgeschoten;

K. afspraken tussen de minister van LVVN en de partijen over de financiering en resultaatsverplichting van het VOP-KNH zijn vastgelegd in het ‘Convenant Kop van Noord-Holland’ tussen de minister van LVVN, de gemeenten Hollands Kroon, Den Helder, Texel en de provincie Noord-Holland (hierna te noemen “het convenant”);

L. in het convenant de gemeente Hollands Kroon aangewezen is als penvoerder voor de uitvoering van het programmamanagement voor het VOP-KNH (hierna te noemen “penvoerder”);

M. partijen de onderlinge afspraken met betrekking tot de rol van de penvoerder, de geldstromen en de voortgangsbewaking voor het VOP-KNH nader wensen vast te leggen in deze overeenkomst.

komen het volgende overeen:

Artikel 1 Samenwerking VOP-KNH

1. Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van financiële middelen op basis van de afspraken uit het VOP-KNH, een en ander ter uitwerking van het convenant.
2. Elke gemeente spant zich in om maatregelen uit het VOP-KNH uit te voeren binnen de kaders van de in het VOP-KNH opgenomen kavels op haar grondgebied en de cofinanciering of ondersteuning van cofinanciering door derden daarvan.

Artikel 2 Penvoerder

1. De gemeente Hollands Kroon is bereid de bijdrage van het ministerie van LVVN te ontvangen en de doorbetaling te verzorgen aan partijen of de projecttrekkers van (onderdelen van) de kavels uit het VOP-KNH alsmede de verantwoording van die bijdrage naar het ministerie van LVVN te coördineren. Zij verzorgt het penvoerderschap overeenkomstig het convenant en de van toepassing zijnde Specifieke Uitkering-regeling (hierna te noemen “SPUK”). De gemeenten Den Helder en Texel dragen er zorg voor dat de gemeente Hollands Kroon daartoe de benodigde mandaten, machtigingen en volmachten verleend krijgt. Voor de uitvoering van het penvoerderschap verstrekken de gemeenten Den Helder en Texel de penvoerder alle relevante informatie die noodzakelijk is voor de uitoefening van het penvoerderschap en verlenen zij hiertoe alle medewerking.

2. De programmamanagementkosten van de penvoerder worden bekostigd uit de daarvoor beschikbaar gestelde gelden, als bedoeld in overweging I.

3. Het door de gemeente Texel voorgeschoten bedrag van € 20.000,= voor de projectleider, als bedoeld in overweging 10, wordt door de penvoerder uit de programmamanagementkosten aan de gemeente Texel vergoed. Indien de SPUK-regeling vergoeding hiervan niet toestaat dan vergoeden de gemeente Den Helder en de gemeente Hollands Kroon het voorgeschoten bedrag ieder voor 1/3 deel aan de gemeente Texel.

4. De beschikbare gelden voor de programmamanagementkosten, rekening houdend met het bepaalde in lid 3, worden door de penvoerder ingezet vanaf het moment dat via de SPUK de bijdrage van het ministerie van LVVN is uitgekeerd (planning Q4 2024).

5. De verplichte co-financiering voor de koepelplannen worden – voor zover voor de regio Kop van Noord-Holland van toepassing – gelijkelijk door de drie gemeenten betaald. Welke bijdrage daarvoor benodigd is, wordt op een later moment bepaald en is totaal voor de regio maximaal € 125.000 voor het koepelplan voor Onderwijs en € 250.000,= voor het koepelplan voor Beleving.

6. De eventuele middelen als genoemd in overweging H, zullen door de provincie Noord-Holland worden toegekend aan de penvoerder van het VOP-KNH.

7. De penvoerder keert niet meer gelden uit dan er aan middelen daadwerkelijk beschikbaar zijn gesteld door het ministerie van LVVN, danwel door de provincie Noord-Holland.

8. Deze opdracht en aanvaarding van het penvoerderschap laat de publiekrechtelijke verantwoordelijkheden en de uitoefening van de publiekrechtelijke bevoegdheden van de gemeenten Hollands Kroon, Den Helder en Texel, de provincie Noord-Holland en hun bestuursorganen met betrekking tot de voorbereiding en realisatie van de kavels op hun eigen grondgebied jegens de andere partijen bij deze overeenkomst onverlet.

9. Partijen maken voorafgaand aan enige verstrekking van gelden nadere afspraken over de uit te voeren werkzaamheden en de wijze van uitvoering door de penvoerder. Staatssteunanalyses worden voorafgaand aan de verstrekking van de gelden door de Penvoerder afgestemd met de gemeente op wiens grondgebied (onderdelen van) de kavel, waarvoor de gelden worden verstrekt, betrekking heeft.

8. Eventuele kennisgevingen in het kader van de staatssteunregelgeving worden door de penvoerder voorbereid en zonodig afgestemd met een gerenommeerd advocatenkantoor met gedegen kennis van de staatssteunregelgeving. De kennisgeving wordt gedaan door de gemeente op wiens grondgebied (onderdelen van) de kavel, waarvoor de gelden waarvan kennis moet worden gegeven worden verstrekt, betrekking heeft.

9. De kosten voor de inzet van een advocatenkantoor, als bedoeld in de lid 8, betreffen programmamanagementkosten en deze worden als zodanig bekostigd.

10. Partijen treden in overleg als de uitvoeringskosten van het penvoerderschap, waaronder de kosten voor staatssteunanalyses, onevenredig hoog zijn in verhouding tot de totale bijdrage programmamanagementkosten als bedoeld in overweging I.

Artikel 3 Stuurgroep

1. Er is een stuurgroep bestaande uit minimaal één en maximaal twee bestuurders van elke gemeente en de provincie Noord-Holland onder voorzitterschap van een bestuurder van de gemeente Hollands Kroon. De stuurgroep ziet toe op de uitvoering van de kavels.

2. De stuurgroep komt minimaal twee keer per jaar bijeen en bespreekt dan in ieder geval de voortgang van de uitvoering van de kavels.

3. Over de verdeling van de eventuele financiële bijdrage van de provincie Noord-Holland maken Partijen binnen de stuurgroep nadere afspraken. Partijen kunnen in het kader van deze nadere afspraken ook overeenkomen om een deel van de financiële middelen voor andere, dan de in artikel 1 genoemde, acties in te zetten, indien die acties bijdragen aan de doelen van het VOP-KNH van het VOP.

4. De stuurgroep adviseert de gemeenten Hollands Kroon, Den Helder en Texel over de gevolgen van afwijkingen met betrekking tot de kavels, de bijbehorende financiering en de programmamanagementkosten, een en ander passend binnen de afspraken die zijn vastgelegd in het convenant.

Artikel 4 Bestuurlijk voorbehoud
Alle in deze overeenkomst aangegane verplichtingen gelden binnen de beperkingen van de bevoegdheden van partijen en hun bestuursorganen en laten hun publiekrechtelijke verantwoordelijkheden en de uitoefening van hun publiekrechtelijke bevoegdheden onverlet.

Artikel 5 Verrekening inleg gelden voor projectmanagement en koepelplannen
Indien na afloop van deze overeenkomst de bijdragen van partijen in de programmamanagementkosten en de kosten van de koepelplannen niet geheel tot besteding zijn gekomen, zal de penvoerder het restantbedrag – na aftrek van het deel dat aan het ministerie van LVVN toebehoort - naar rato van de inbreng van partijen aan hen terugbetalen. Indien op één van de partijen de verplichting rust tot terugbetaling aan een derde van de door die derde geleverde bijdrage, wordt het bedrag van die verplichting eerst ten laste van het voornoemde restantbedrag gebracht voordat tot een verdeling naar rato en terugbetaling daarvan aan partijen wordt overgegaan.

Artikel 6 Duur van de overeenkomst
1. Deze overeenkomst eindigt op het moment dat het convenant met de minister van LVVN eindigt, doch niet eerder dan dat alle tussen partijen verschuldigde betalingen zijn gedaan en partijen aan alle overige uit deze overeenkomst en eventuele nadere overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen hebben voldaan.

2. Partijen kunnen uiterlijk tot 3 maanden voor het einde van deze overeenkomst besluiten tot verlenging van deze overeenkomst.

Artikel 7 Overdracht rechten en verplichtingen
Partijen dragen hun rechten en verplichtingen die op grond van deze overeenkomst zijn overeengekomen niet over aan een andere partij.

Artikel 8 Onvoorziene omstandigheden
1. Indien er sprake is van onvoorziene omstandigheden, die van dien aard zijn dat deze overeenkomst billijkheidshalve behoort te worden gewijzigd of die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze overeenkomst, zullen partijen over wijziging van deze overeenkomst in overleg treden.

2. Partijen treden zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken in overleg nadat een partij de wens tot wijziging, als bedoeld in lid 1, aan de andere partijen schriftelijk heeft meegedeeld.

3. Indien het overleg, als bedoeld in lid 2, niet binnen drie maanden na de schriftelijke mededeling, als bedoeld in lid 2, tot overeenstemming heeft geleid, kan elke partij deze

overeenkomst met inachtneming van een opzegtermijn van drie maanden schriftelijk opzeggen.

4. Indien een partij deze overeenkomst opzegt, als bedoeld in het vorige lid, beraden de overige partijen zich op de gevolgen daarvan voor deze overeenkomst. De opzeggende partij blijft in dat geval te allen tijde zelf verantwoordelijk voor de nakoming van haar verplichtingen op grond van het convenant met betrekking tot de maatregelen uit het VOP-KNH voor de daarin opgenomen kavels op haar grondgebied en de cofinanciering of ondersteuning van cofinanciering door derden daarvan.

Artikel 9 Toepasselijk recht

1. Op deze overeenkomst is uitsluitend het Nederlands recht van toepassing.

2. In geval van strijdigheid tussen deze overeenkomst en het convenant en/of de SPUK-regeling prevaleert het bepaalde in het convenant en/of de SPUK-regeling, waarbij de SPUK-regeling boven het convenant gaat.

Artikel 10 Geschillenbeslechting

1. Alle geschillen die uit de uitvoering van deze overeenkomst ontstaan, zullen partijen op schrift stellen en eerst op minnelijke wijze trachten op te lossen. In onderling overleg kunnen de betreffende partijen die met elkaar een geschil hebben daartoe een derde neutrale partij uitnodigen om een al dan niet bindend advies te geven.

2. Indien partijen besluiten geen advies te vragen of niet binnen twee maanden na ontvangst van het in lid 1 genoemde advies tot een voor de betrokken partijen aanvaardbare oplossing kan worden gekomen, kan één of meerdere van de partijen het geschil voorleggen aan de bevoegde rechter.

Artikel 11 Inwerkingtreding

Deze samenwerkingsovereenkomst treedt in werking met ingang van de datum van inwerkingtreding van het convenant en eindigt op de einddatum van het convenant.

Aldus overeengekomen te …… op ……
(september 2024)

Gemeente Hollands Kroon,
Functie: wethouder Naam: de heer R.N. Leever

Gemeente Den Helder,
Functie: wethouder Naam: mevrouw P.T. Bais

Gemeente Texel,
Functie: wethouder Naam: de heer R. Kieft

Provincie Noord-Holland,
De commissaris van de Koning
namens deze,

Functie: gedeputeerde Naam: de heer J.C.J. Beemsterboer

BPV VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN (VOP)

FEBRUARI - 2024

BESTUURLIJK PLATFORM VISSERIJ (BPV)

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) is een coalitie van 18 gemeenten en 6 provincies waarbinnen de Nederlandse visserijgemeenschappen, met daaraan verbonden visclusters van bedrijvigheid, zijn geconcentreerd. Waar het werken met vis van sociaaleconomische en sociaal culturele betekenis is voor de samenleving en lokale brede welvaart.

DE 5 REGIO'S VAN HET VOP

- Noord Nederland
- Kop van Noord-Holland
- Urk
- Hollandse Haringkust
- Zuidwest Nederland

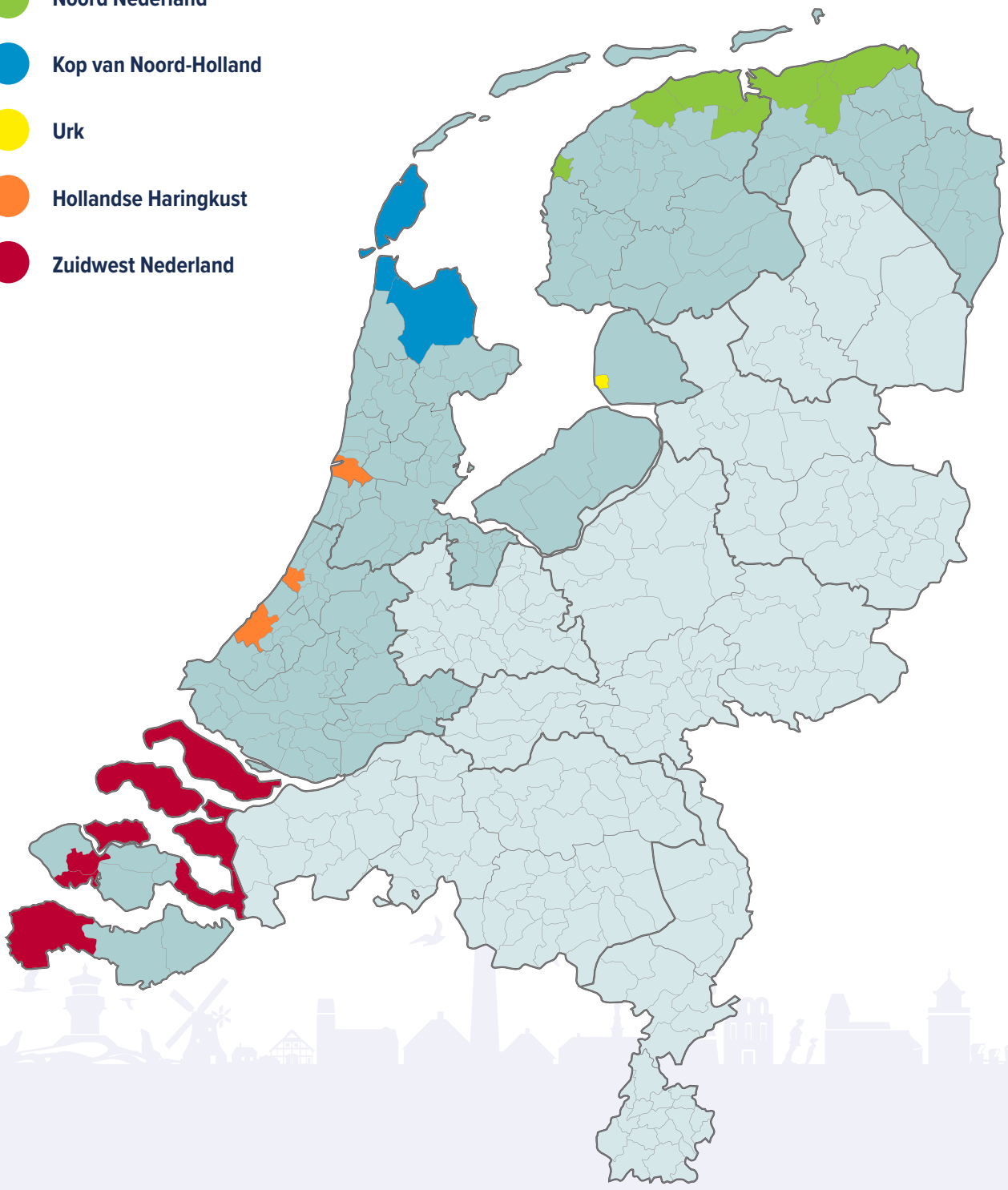

VOORWOORD

Soms is de vraag terecht hoe het toch kan dat de visserijsector de afgelopen jaren zo onder druk is gekomen en hoe langzaam maar zeker visserijgemeenschappen op veel plekken alleen nog geschiedenis laten zien.

Daar is natuurlijk simpelweg een politiek antwoord op te geven: zoals de rol van Europa en van de nationale overheid. Vanzelfsprekend zit het antwoord ook in maatschappelijke ontwikkelingen: de hele keten is er door de jaren heen anders uit komen te zien. Het eetpatroon is enerzijds anders geworden en tegelijk is visserij een wereldproduct geworden. Met kansen voor afzet, maar ook import van andere soorten. En de opkomst van anders kijken naar visserij in de natuur en de daarmee gepaard gaande opkomst van natuur- en milieuorganisaties.

Toch is er ook een cultureel antwoord. Er zijn steeds minder hechte gemeenschappen, die vanuit een bepaalde sector of een bepaald ambacht zijn ontstaan. Waar soms bepaalde plekken of dorpen, of soms bepaalde voormannen de keten beheersten, zijn het nu grotere spelers die de kar trekken.

Al met al is het reden voor ons Bestuurlijk Platform Visserij geweest om naast te pleiten voor aandacht, zorg en middelen voor de vissers zelf, ook te pleiten voor investeringen in de gemeenschappen. Om samen een zoektocht te doorlopen hoe we enerzijds die historie kunnen houden, hoe sfeer voelbaar kan blijven, maar ook juist hoe nieuwe kansen gepakt kunnen worden.

Samen met het ministerie investeren gemeenten en provincies de komende jaren in totaal meer dan 60 miljoen euro in onze visserijgemeenschappen. En als BPV zien we dat als een eerste stap. Ik ben het ministerie en de collega's uit provincies en gemeenten dankbaar dat we dit samen kunnen doen. Het was een uitdagend proces. Vinden dat iets nodig is, betekent niet dat ook direct heel helder is hoe het kan. Maar het voorliggende plan geeft weer dat we daar uiteindelijk met elkaar goed in geslaagd zijn.

'Vooruitkijken' mag het motto zijn. Met respect voor gevoelens die er zijn. Met de noodzaak in te zien dat de visserij nu vooral weer kansen moet krijgen. Waardoor in de samenwerking met de keten en in verbinding met de gemeenschappen mooie dingen ontstaan

Jo-Annes de Bat
Gedeputeerde visserij Zeeland
Voorzitter BPV

MANAGEMENT SAMENVATTING

Het ministerie van LNV heeft op 15 juni 2023 aan het BPV gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Met dit plan zijn we als lokale en regionale overheden voortvarend aan de slag gegaan. In samenspraak met ondernemers in de visclusters en met maatschappelijk betrokken burgers, middenstand, stichtingen en verenigingen in de visserijgemeenschappen.

Voor het te ontwikkelen VOP gelden twee doelstellingen (zie kaderbrief LNV aan BPV):
Doelstelling 1: Behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;
Doelstelling 2: Andere sociaaleconomische activiteiten ontplooien die qua karakter aansluiten bij de identiteit en bijdragen aan het behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en de werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen.

Het VOP is samengesteld uit **5 regionale deelplannen** en **2 bovenregionale deelplannen**.

Binnen het VOP wordt de volgende **structuur met volgordelijke accenten** aangehouden voor de nationale samenhang van regionale deelplannen:

1. DIRECTE AANPASSING AAN NIEUWE VISSERIJ VOOR NIEUWE MARKTONTWIKKELINGEN

Primair staat de versterking van de landzijdige infrastructuur als verbinding tussen de aanvoer van aangelande vis en de keten van verwerking en handel naar markten met een vraag naar de aangelande vis. Traditioneel spelen visafslagen daarin een centrale rol, maar met de afname van de aanvoer van Noordzeevis en een veranderende vraag naar Noordzeevis komen nieuwe producten en ketens in het vizier. Met een versterking en verbreding van de verbinding van afslagen met visclusters in een logistiek centrum en/of marktplaats met eerstelijns verwerking van diverse, verse vis speelt men in op de toekomst. Dit is binnen het VOP voorzien voor het Logistiek Centrum Urk, het Blue Food Centrum Wieringen, het Seafood Cluster Scheveningen en de Marktplaats Lauwersoog. Ook rond de visafslagen Vlissingen, Stellendam, IJmuiden en Harlingen zijn in dit verband specifieke aanpassingen gericht op de toekomst voorzien.

2. AANVULLEND INSPELEN OP NIEUWE INNOVATIEVE ONTWIKKELINGEN ROND WERKEN MET VIS OF VOOR VISSERIJ.

Secundair staat het faciliteren van specifieke innovatieve ontwikkelingen rond visserijtechnieken met testbassins (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), faciliteiten voor aanpassing van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder), valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk) en een incubator voor startups (Seafood Central Schevening). Deze zaken staan daarbij in relatie tot de onder één genoemde infrastructuur.

3. DIT ALLES OOK AANTREKKELIJK VERZILVEREN VIA BELEVING VAN VISSERIJ, VIS EN ERFGOED MET EEN SPIN-OFF NAAR SFEERVOLLE REURING MET ONDERNEMERSKANSEN IN DE BETREFFENDE VISSERIJGEMEENSCHAPPEN MET HUN UNIEKE VISSERIJ GERELATEERDE IDENTITEIT.

Tertiair staat de versterking van de sociaaleconomische verbinding van de visserijgemeenschappen met de visserij (van verleden, heden en toekomst), zoals aan de waddenkust (Harlingen, Dokkum, Zoutkamp), Den Helder, Katwijk/IJmuiden, Seafood Central Scheveningen en Zilte Zaligheden en Erfgoed in de Zuidwestelijke Delta.

Accenten in 1 en 2 sluiten nauw aan bij doelstelling 1 van het VOP, de accenten in 3 sluiten aan bij doelstelling 2 van het VOP.

BOVENREGIONALE KOEPELPLANNEN

Bovenop de regionale deelplannen zijn er twee overkoepelende aspecten geïdentificeerd die bovenregionaal aangepakt moeten worden: A) een vernieuwingsimpuls voor visserij gerelateerd onderwijs, en B) een versterking van de beleving van de Nederlandse visserij identiteit. Hiervoor zijn in de VOP plannen van aanpak opgenomen, die uiterlijk juni 2024 moeten zijn vertaalt in concrete plannen voor uitvoering.

NIET ALLES KAN, DE KEUZE VAN PERCELEN

In de eerste inventarisatieronde zijn ca. 200 projectideeën aangedragen bij de regio-coördinatoren, waarvan er 110 in de ‘Houtskoolschets’ zijn opgenomen. Hieraan was een vraag om een budget van ca. 200 M€ aan rijksmiddelen gekoppeld.

Vervolgens zijn deze voorstellen nader getoetst op de kaderstelling en doelstellingen voor het op te stellen VOP, de appreciatie van de voorstellen door LNV en is de prioriteit bezien vanuit de regionale VOP perspectieven (‘kavels’). Dat heeft geresulteerd in het Concept VOP met nog altijd 89 ‘percelen’ met een vraag naar 43 M€ aan rijksmiddelen, waar 30 M€ voor gealloceerd is.

Vervolgens is er een verdere consolidatie doorgevoerd tot 32 percelen, binnen de hiervoor beschreven structuur van de integrale VOP. Hierbij is rekening gehouden met regionale differentiatie in relatieve impact van de krimp van de Noordzee-kottervloot en met de beschikbaarheid van 30 M€ aan rijksmiddelen (conform kaderbrief LNV aan BPV). Aangevuld met de regionale cofinanciering wordt een totale investeringsimpuls van ≈ 80 M€ gerealiseerd.

In de kaderbrief van LNV aan BPV is opgenomen dat de middelen ingezet zullen worden naar rato van de mate waarin visserijregio’s geraakt worden door de krimp van de Noordzeekottervisserij conform de sociaaleconomische impactanalyse. De sociaaleconomische impactanalyse geeft daarover geen kwantitatieve duiding maar stelt dat de visserijregio’s Urk, Kop van Noord Holland, Zuidwest-Nederland en IJmuiden het meest worden geraakt, en de visserijregio’s Katwijk-Scheveningen en Waddenkust in mindere mate sociaal-economisch worden geraakt. Deze regionale verdeling van de VOP middelen reflecteert deze rangschikking.

Het definitieve VOP voorziet op basis hiervan een volgende inzet van de beschikbare LNV middelen:

VOP Onderdelen	LNV middelen	Specificatie
Regioplan Urk	7,4 M€	5 percelen
Regioplan Kop van Noord-Holland	6,2 M€	3 percelen
Regioplan Zuidwest-Nederland	4,9 M€	12 percelen
Regioplan Noord-Nederland	4,0 M€	6 percelen
Regioplan Hollandse Haringkust	4,0 M€	6 percelen
Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs	1,0 M€	plan van aanpak
Beleving Nederlandse Visserij Identiteit	1,0 M€	plan van aanpak
Programmamanagement	1,5 M€	penvoering*
Totaal	30 M €	

** Per regio 100k€ voor regionale penvoering per jaar (mediio 2024 - medio 2030), waarvan 50% financiering uit de rijksmiddelen van VOP.*

De 26,5 M€ VOP-middelen voor de regionale deelplannen betreft voor de helft percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 1 (rond de afslagen), voor ongeveer 30% percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 2 (overig deel viscluster) en voor ongeveer 20% percelen die te maken hebben met doelstelling 2/VOP accent 3 (beleving).

NOTA BENE
Deze VOP is door BPV opgesteld op verzoek van en in samenspraak met het ministerie LNV, en vormt de inhoudelijke basis en kaders voor de beschikking van de rijksmiddelen voor het VOP, en de allocatie van de regionale cofinanciering (publiek, privaat, fondsen) die daarbij is voorzien.

In de komende maanden wordt de juridische basis voor deze samenwerking van Rijk en Regio's vastgelegd in ondertekende convenanten, zodat tot beschikking van de SPUK-middelen aan de regio's, via de regionaal penvoerende overheid, kan worden overgaan.

INHOUDSOPGAVE

HET VOP OP HOOFDLIJNEN 9

REGIOPLAN URK 19

REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND 25

REGIOPLAN ZUIDWEST-NEDERLAND 31

REGIOPLAN NOORD-NEDERLAND 39

REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST 49

KOEPELPLAN ‘VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS’ 57

KOEPELPLAN ‘BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJIDENTITEIT’ 69

VERANTWOORDING 79

HET VOP OP HOOFDLIJNEN

ACHTERGROND

Nederland kent een sterke verbintenis met de zee, waarin de visserij een belangrijke rol speelt. De visserijsector staat symbool voor ondernemerschap en doorzettingsvermogen. In het verleden heeft de visserij een stevige basis gelegd voor onze welvaart. De visserij is ook een wezenlijk element van de Nederlandse culturele identiteit.

De naam Visser is niet voor niets één van de meest voorkomende familienamen in ons land. In een aantal regio's in Nederland is visserij nog altijd een belangrijke drager van de lokale en regionale economie, met clusters van aanpalende bedrijvigheid met werkgelegenheid. In deze regio's is visserij ook een drager van de sociaal-maatschappelijke cohesie en culturele identiteit van de zogenoemde 'visserijgemeenschappen': van Sluis tot Lauwersoog, van Urk tot Scheveningen.

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV), een coalitie van 18 gemeenten en 6 provincies waar deze 'visclusters' en 'visserijgemeenschappen' zijn geconcentreerd, heeft eind 2022 haar 'Almanak' uitgegeven waarin men dit belang nadrukkelijk benoemt. Nu de visserij in een transitie zit naar een fors kleinere, duurzamere, flexibelere en meer diverse vloot willen wij zorgen dat de basis van de visserijgemeenschappen solide genoeg blijft om een gezond toekomstperspectief te behouden. Dit zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de kenmerkende identiteit van deze gemeenschappen.

De insteek is dat Nederland een land is en blijft waarin de binding met de zee ook betekenis heeft. Werken met vis is duurzaam en verdienstelijk, van schip tot schap. De visserij is een economisch vitale sector die ook in de toekomst geworteld is in onze visserijgemeenschappen.

Het sociaal economisch belang van regionale "visclusters" wordt onvoldoende onderkend en krijgt daardoor te weinig aandacht in de Nederlandse en Europese beleidskaders. Het issue valt "tussen wal en schip", want het is een afgeleide dimensie van het visserijbeleid en is niet scherp in beeld in het regionaal economisch ondersteuningsbeleid. Het is aan het BPV om daar aandacht en steun voor te vragen met een heldere boodschap.

"Wij staan als BPV voor het belang van de lokale economie en werkgelegenheid binnen visclusters. Voor de leefbaarheid en brede welvaart, met inachtneming van cultuurhistorische waarden. Dat behoeft maatschappelijke erkenning en waardering, met een wenkend perspectief voor de toekomst van deze gemeenschappen."

BPV Almanak, 2022

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN (VOP)

Het toekomstperspectief voor de visserijgemeenschappen met visclusters is ook met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) besproken in het kader van de transitie naar een nieuwe visserij met toekomst die bijdraagt aan de toenemende behoefte aan diverse, verse vis in het Noordwest-Europese voedselsysteem. Omdat het Rijk besloten had €30 miljoen beschikbaar te stellen voor investeringen in aanpassing en vernieuwing in de visclusters en visserijgemeenschappen, is afgesproken om als LNV (Rijk) en BPV (Regio's) samen op te trekken in de ontwikkeling van het Visserij Ontwikkel Plan..

Het beschikbaar gestelde bedrag betreft een cofinanciering van structurele investeringen van samenwerkende overheden, ondernemers en organisaties die van grote maatschappelijke waarde zijn voor de visgemeenschappen en daarin verankerde visclusters. LNV stelt middelen ter beschikking aan de regio's onder voorwaarde van een bekostiging van minimaal 50% vanuit regionale middelen, fondsen, organisaties en bedrijven. De looptijd voor de besteding van deze middelen is van medio 2024 tot medio 2030.

Op 15 juni 2023 heeft het ministerie van LNV aan het BPV gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Met dit plan zijn we als lokale en regionale overheden voortvarend aan de slag gegaan. In samenspraak met ondernemers in de visclusters en met maatschappelijk betrokken burgers, middenstand, stichtingen en verenigingen in de visserijgemeenschappen.

Voor de te ontwikkelen VOP gelden twee doelstellingen:

Doelstelling 1: Behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;

Doelstelling 2: Andere sociaaleconomische activiteiten ontplooien die qua karakter aansluiten bij de identiteit en bijdragen aan het behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en de werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen.

We benadrukken dat deze doelstellingen voor ons zijn gerelateerd aan een transitie naar een toekomstgerichte en toekomstbestendige visserij die ook zal leiden tot een daarop aansluitende transitie van visketens, clusters van bedrijvigheid en visserijgemeenschappen. Het is dus geen compensatie voor sanering, maar een facilitatie van gezamenlijke transitiekracht. De aanpassingen en vernieuwingen van de visserij zelf, en van individuele bedrijven in de visketen, vallen buiten het bestek van deze regeling voor visclusters en visserijgemeenschappen. Hiervoor zijn aparte sectorale innovatieprogramma's.

Hoewel het accent binnen dit VOP ligt op perspectieven voor vernieuwing van visserij en de visketen, beseffen we terdege dat ook de voorzieningen voor de bestaande visserij en keten kwalitatief op peil en kwantitatief op maat moeten worden gehouden.

De beide doelstellingen staan ook niet op zichzelf. Het is onze uitdrukkelijke bedoeling om te streven naar een integraal en nationaal Visserij Ontwikkel Plan (VOP).

Enerzijds doen we dat ‘bottom-up’, binnen de **vijf regio’s** die in dit verband meetellen:

- **Urk**: georkestreerd door gemeente Urk en provincie Flevoland.
- **Kop van Noord-Holland**: georkestreerd door gemeenten Texel, Den Helder, Hollands Kroon en provincie Noord-Holland;
- **Zuidwest-Nederland**: georkestreerd door Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Reimerswaal, Middelburg, Vlissingen, Sluis, Tholen en provincie Zeeland;
- **Noord-Nederland**: georkestreerd door gemeenten Het Hogeland, Noardeast-Fryslân, Harlingen en provincies Groningen en Fryslân;
- **Hollandse Haringkust**: georkestreerd door Velsen, Katwijk, Den Haag en provincies Zuid-Holland en Noord-Holland;

Ondernemers uit de visclusters zijn gevraagd om plannen in te dienen voor structurele investeringen om te zorgen dat de visserij-gerelateerde bedrijvigheid aan wal zich opmaakt, aanpast en vernieuwd om de toekomstige visserij goed te kunnen bedienen. Daarnaast zijn betrokkenen vanuit de visserijgemeenschappen gevraagd hoe de identiteit, sfeer en reuring in de visserijhavens en -gemeenschappen vastgehouden of zelfs versterkt kunnen worden. Door in te zetten op betere economische benutting (‘verzilvering’) van visserij-gerelateerde sociaal-culturele waarden, activiteiten en erfgoed.

Anderzijds kijken we ‘top-down’ naar het beste arrangement voor de Nederlandse visserij, visclusters en visserijgemeenschappen, die in samenhang een gerespecteerde Europese visserijregio van betekenis vormen. Een regio die zich kan meten met bijvoorbeeld Bretagne en Galicië. Dat doen we door waar mogelijk initiatieven bovenregionaal op te pakken, en door rekening te houden met de samenhang die er in visserijhavens, visclusters en visserijgemeenschappen is met Noordzee kottervisserij, kustvisserij en pelagische visserij.

Het gaat daarbij om de sociaal-economische dimensie van de transitie van de visserijgemeenschappen, enerzijds door met de landzijdige visclusters (bedrijven die direct of indirect met vis werken) in samenwerking structurele aanpassingen te doen om de toekomstige visserij (of in bredere zin seafood productie) te accommoderen in hun behoeften, en anderzijds om het erfgoed van de identiteit van de visserijgemeenschappen structureel beter te verzilveren.

Daarbij houden we uiteraard de huidige inzichten ten aanzien van de toekomstige visserij en de rol van vis in het voedselsysteem in beeld. De transitiepaden waar we in de VOP rekening mee houden is omschakeling naar een minder (kapitaal) intensieve visserij op verse, diverse zeeproducten van dichtbij (Noordzee en omgeving) voor een markt nabij (meer dan nu met focus op NW Europa); conform de contouren van de LNV visie op de rol van Nederlandse vis in het Europese voedselsysteem. Zie ook de Almanak van BPV die vorig jaar is uitgebracht.

Andere transitiepaden zoals sanering van de vloot, of omschakelen naar andere ‘blue economy’ sectoren zijn uiteraard daaraan gerelateerd, maar worden niet vanuit de VOP geaccomodeerd.

ONTWIKKELING VAN HET VOP IN DRIE STAPPEN

In een eerste fase (tot 31 juli 2023) zijn die plannen en ideeën geïnventariseerd, opgehaald en gebundeld in de Houtskoolschetsen voor het VOP ('Basisinventarisatie'). Er zijn 110 van dergelijke bouwstenen opgehaald, groener en rijper, deels wel en deels niet goed in de doelstellingen van de beschikking van LNV passend.
In een tweede fase (tot 31 oktober 2023) zijn de meest geschikte en waardevolle deelplannen geconsolideerd in een samenhangende Concept VOP bestaande uit vijf regionale deelplannen, plus een eerste aanzet voor twee bovenregionale plannen die in de Houtskoolschets waren geïdentificeerd (Vernieuwingsimpuls Visserij Onderwijs; Beleef de Nederlandse Visserij Identiteit).

In een derde stap (tot 2 februari 2024) is het Concept-VOP verder geïntegreerd tot een definitieve nationale VOP. Bij de ontwikkeling is rekening gehouden met de beschikbare middelen en binnen BPV en met LNV is afstemming geweest over de meest effectieve inzet van de middelen, rekening houdend met:

1. Toepasselijkheid bij VOP kaders;
2. Prioriteit vanuit belang van visserij, visclusters en visgemeenschappen;
3. Perspectief op regionale of private cofinanciering.

Daarbij zijn ook de nationale koepelorganisaties rond visserij en visclusters (CVO, NOVA, Visfederatie), visserij gerelateerde onderwijsinstellingen en deskundigen op het gebied van 'bestemmingsmanagement' betrokken.

De definitieve VOP van BPV is zodanig opgesteld dat daarop convenanten voor de speciale uitkering (SPUK) van de rijksmiddelen aan de regionale en lokale overheden (provincies en gemeenten) kunnen worden geënt. Dit wordt door een groep van experts van LNV en BPV voorbereid. Het is de intentie om in de loop van 2024 de middelen te kunnen beschikken.

OPZET VAN HET CONCEPT VOP

Het VOP is samengesteld uit **5 regionale deelplannen** en **2 bovenregionale deelplannen**.

De **regionale deelplannen** zijn uitgewerkt naar de specifieke ambities en kansrijke perspectieven voor de betreffende regio, welke zijn vertaald in enkele thematische en onderling samenhangende hoofdlijnen. Op deze zogenoemde **'kavels'** wordt structureel geïnvesteerd om de ambities in het kader van de perspectieven te realiseren.

Om de investeringsplannen op hoofdlijnen concreet uit te voeren zijn binnen de kavels specifieke initiatieven geselecteerd waarop met VOP-middelen geïnvesteerd zal worden. Dit zijn de zogenoemde 'percelen'. Voor elk van de geselecteerde percelen is een uniforme factsheet opgesteld met essentiële samenvattende informatie. Op basis van deze factsheet kunnen VOP-middelen ter beschikking worden gesteld. Het Concept-VOP kent daarmee een gelaagde opbouw:

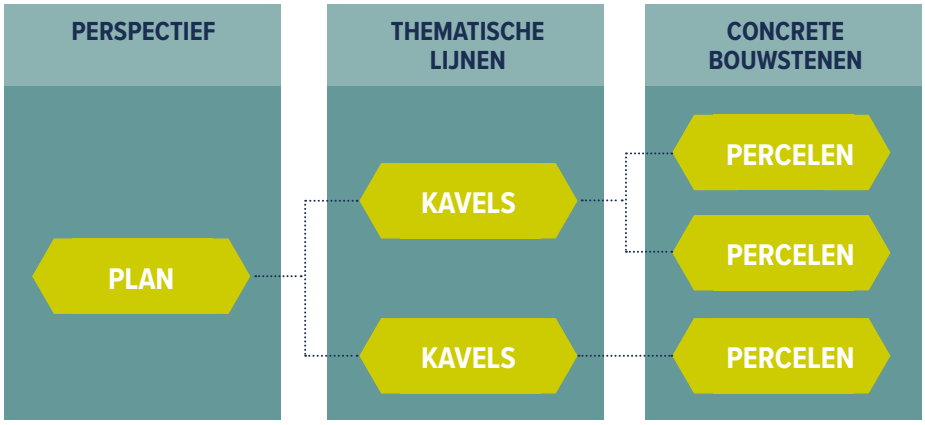

Bovenop de regionale deelplannen zijn er twee overkoepelende aspecten geïdentificeerd die **bovenregionaal** aangepakt moeten worden: A) een vernieuwingsimpuls voor visserij gerelateerd onderwijs, en B) een versterking van de beleving van de Nederlandse visserij identiteit. Hiervoor zijn in de VOP plannen van aanpak opgenomen, die uiterlijk juni 2024 moeten zijn vertaalt in concrete plannen voor uitvoering.

- De vernieuwingsimpuls is gericht op een betere aansluiting van het praktijkgericht onderwijs (inclusief 'doorlopende leerlijnen' en 'levenslang leren') met het werkveld rond werken met vis, afgestemd op de vernieuwing in de visserij en daaraan gerelateerde ketens en clusters. Feitelijk is het een essentiële randvoorwaarde om te zorgen dat er voldoende instroom is van vaardige werkers in het werkveld waar we met het VOP regio specifiek op investeren.

- De versterking van de beleving van de visserij identiteit is gericht op een profilering van "Nederland, een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik", door die in de visserijgemeenschappen (met een 'couleur locale') zichtbaar en vindbaar te maken. Feitelijk versterkt het de impact van de regionale VOP- 'belevingspercelen' (reuring rond de havens en verzilvering van het erfgoed), zodat het niet versnipperd blijft.

ALGEMENE LIJN VAN HET VOP

Binnen het VOP wordt de volgende **structuur met volgordelijke accenten** aangehouden voor de nationale samenhang van regionale deelplannen:

1. DIRECTE AANPASSING AAN NIEUWE VISSERIJ VOOR NIEUWE MARKTONTWIKKELINGEN[1]

Primair staat de versterking van de landzijdige infrastructuur als verbinding tussen de aanvoer van aangelande vis en de keten van verwerking en handel naar markten met een vraag naar de aangelande vis. Traditioneel spelen visafslagen daarin een centrale rol, maar met de afname van de aanvoer van Noordzeevis en een veranderende vraag naar Noordzeevis komen nieuwe producten en ketens in het vizier. Met een versterking en verbreding van de verbinding van afslagen met visclusters in een logistiek centrum en/of marktplaats met eerstelijns verwerking van diverse, verse vis speelt men in op de toekomst. Dit is binnen het VOP voorzien voor het Logistiek Centrum Urk, het Blue Food Centrum Wieringen, het Seafood Cluster Scheveningen en de Marktplaats Lauwersoog. Ook rond de visafslagen Vlissingen, Stellendam, IJmuiden en Harlingen zijn in dit verband specifieke aanpassingen gericht op de toekomst voorzien.

2. AANVULLEND INSPELEN OP NIEUWE INNOVATIEVE ONTWIKKELINGEN ROND WERKEN MET VIS OF VOOR VISSERIJ,[2]

Secundair staat het faciliteren van specifieke innovatieve ontwikkelingen rond visserijtechnieken met testbassins (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), faciliteiten voor aanpassing van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder), valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk) en een incubator voor startups (Seafood Central Schevening). Deze zaken staan daarbij in relatie tot de onder één genoemde infrastructuur.

3. DIT ALLES OOK AANTREKKELIJK VERZILVEREN VIA BELEVING VAN VISSERIJ, VIS EN ERFGOED MET EEN SPIN-OFF NAAR SFEERVOLLE REURING MET ONDERNEMERSKANSEN IN DE BETREFFENDE VISSERIJGEMEENSCHAPPEN MET HUN UNIEKE VISSERIJ GERELATEERDE IDENTITEIT. [3]

Tertiair staat de versterking van de sociaaleconomische verbinding van de visserijgemeenschappen met de visserij (van verleden, heden en toekomst), zoals aan de waddenkust (Harlingen, Dokkum, Zoutkamp), Den Helder, Katwijk/IJmuiden, Seafood Central Scheveningen en Zilte Zaligheden en Erfgoed in de Zuidwestelijke Delta.

1 - Een NOVA-voorstel voor een collectieve investering in uniforme automatisering en digitalisering gekoppeld aan nationaal systeem voor eenduidig en transparant kwaliteitsbeheer en risicobeheersing is niet in het VOP overgenomen. In de kaderbrief van LNV aan BPV wordt deze modernisering van de afslagen sec verwezen naar EMFAF. Het draagt ook niet bij aan de versterking van de visserijgemeenschappen met visclusters. Wel ziet BPV de waarde van het NOVA-plan voor de nationale samenwerking tussen de visafslagen.

2 - In de kaderbrief van LNV aan BPV wordt gesteld dat de initiatieven door meerdere partijen gedragen moeten worden om succes te garanderen. Daarom zijn voorstellen van individuele partijen niet geselecteerd, tenzij er duidelijk een relatie is gelegd met andere belanghebbenden. Ook in het kader van mogelijke staatsteun issues.

3 - In de concept VOP was sprake van een veelheid van 47 versnipperde percelen die te maken had met beleving van visserij, vis en erfgoed (binnen de doelstelling 2 van de VOP), met een lastig te co-financieren vraag om 12 M€ aan VOP middelen. Daar zijn in de consultatie over de Concept VOP diverse opmerkingen over gemaakt. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal regionale percelen in deze categorie is teruggebracht tot 14, met een vraag om 6,5 M€ VOP middelen. Daarnaast is er een bovenregionaal koepelproject voorgesteld voor de nationale beleving van de Nederlandse visserijidentiteit.

Accenten in 1 en 2 sluiten nauw aan bij doelstelling 1* van het VOP, de accenten in 3 sluiten aan bij doelstelling 2 van het VOP.

** Het bovenregionaal plan voor een vernieuwingsimpuls in visserij gerelateerd onderwijs is gekoppeld aan het karakter van de investeringen in doelstelling 1 van de VOP.*

*** Het bovenregionaal plan voor de beleving van de Nederlandse visserijidentiteit is gekoppeld aan doelstelling 2 van het VOP.*

NIET ALLES KAN - DE KEUZE VAN PERCELEN

In de eerste inventarisatieronde zijn ca. 200 projectideeën aangedragen bij de regio-coördinatoren, waarvan er 110 in de 'Houtskoolschets' zijn opgenomen. Hieraan was een vraag om een budget van ca. 200 M€ aan rijksmiddelen gekoppeld.

Vervolgens zijn deze voorstellen nader getoetst op de kaderstelling en doelstellingen voor het op te stellen VOP, de appreciatie van de voorstellen door LNV en is de prioriteit bezien vanuit de regionale VOP perspectieven ('kavels'). Dat heeft geresulteerd in het Concept VOP met nog altijd 89 'percelen' met een vraag naar 43 M€ aan rijksmiddelen, waar 30 M€ voor gealloceerd is.

Vervolgens is er een verdere consolidatie doorgevoerd tot 32 percelen, binnen de hiervoor beschreven structuur van de integrale VOP. Hierbij is rekening gehouden met regionale differentiatie in relatieve impact van de krimp van de Noordzee-kottervloot en met de beschikbaarheid van 30 M€ aan rijksmiddelen (conform kaderbrief LNV aan BPV). Aangevuld met de regionale cofinanciering wordt een totale investeringsimpuls van ≈ 80 M€ gerealiseerd.

In de afgelopen 7 maanden waarin we met elkaar aan de ontwikkeling van het VOP hebben gewerkt is veel in beweging gekomen, ook ten aanzien van samen toewerken naar een toekomst voor de visserijgemeenschappen met sociaaleconomische waardevolle visclusters, in regionaal en nationaal verband.

Het resultaat is een waardevol plan van nationale betekenis, met een gebalanceerde invulling qua accenten en bijdrage van de regio's; met 5 breed gedragen en onderling samenhangende regioplannen, en twee bovenregionale koepelplannen. Het geeft een mooi beeld van het verleden, het heden en de toekomst.

Met het consolideren van de rijke oogst aan ideeën die bij BPV zijn ingediend tot een integraal en gebalanceerd plan met een beperkt aantal percelen, passend binnen de VOP doelstellingen, de BPV accenten en het beschikbare budget, moesten we heel selectief zijn. Daardoor zijn waardevolle en perspectiefrijke ideeën niet in het VOP terecht gekomen. Hetzelfde geldt voor ideeën die nog niet afdoende zijn uitontwikkeld. We willen die ideeën niet verloren laten gaan, en zullen bezien op welke andere wijze die buiten de VOP opgepakt kunnen worden.

In de kaderbrief van LNV aan BPV is opgenomen dat de middelen ingezet zullen worden naar rato van de mate waarin visserijregio's geraakt worden door de krimp van de Noordzeekottervisserij conform de sociaaleconomische impactanalyse. De sociaaleconomische impactanalyse geeft daarover geen kwantitatieve duiding maar stelt dat de visserijregio's Urk, Kop van Noord Holland, Zuidwest-Nederland en IJmuiden het meest worden geraakt, en de visserijregio's Katwijk-Scheveningen en Waddenkust in mindere mate sociaal-economisch worden geraakt. Deze regionale verdeling van de VOP middelen reflecteert deze rangschikking.

Het definitieve VOP voorziet op basis hiervan een volgende inzet van de beschikbare LNV middelen:

VOP Onderdelen	LNV middelen	Specificatie
Regioplan Urk	7,4 M€	5 percelen
Regioplan Kop van Noord-Holland	6,2 M€	3 percelen
Regioplan Zuidwest-Nederland	4,9 M€	12 percelen
Regioplan Noord-Nederland	4,0 M€	6 percelen
Regioplan Hollandse Haringkust	4,0 M€	6 percelen
Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs	1,0 M€	plan van aanpak
Beleving Nederlandse Visserij Identiteit	1,0 M€	plan van aanpak
Programmamanagement	1,5 M€	penvoering*
Totaal	**30 M €**	

De 26,5 M€ VOP-middelen voor de regionale deelplannen betreft voor de helft percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 1 (rond de afslagen), voor ongeveer 30% percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 2 (overig deel viscluster) en voor ongeveer 20% percelen die te maken hebben met doelstelling 2/VOP accent 3 (beleving).

Regio	**VOP Accent 1** Doelstelling 1	**VOP Accent 2** Doelstellng 1	**VOP Accent 3** Doelstellng 2
Urk	5,40 M€	1,96 M€	0,00 M€
Kop van Noord-Holland	3,15 M€	2,59 M€	0,46 M€
Zuidwest-Nederland	2,99 M€	0,88 M€	1,01 M€
Noord-Nederland	0,43 M€	0,82 M€	2,76 M€
Hollandse Haringkust	1,40 M€	1,25 M€	1,35 M€
Totaal	13,36 M€	7,49 M€	5,58 M€

De in de loop van het proces ingediende voorstellen die door de selectie (op inhoud en binnen budget) buiten deze VOP zijn komen te vallen komen op een regionale reservelijst. Hiervoor zal buiten het VOP om naar mogelijkheden worden gezocht om deze plannen alsnog met steun van passende fondsen te kunnen ontwikkelen als spin-off van het VOP. Dat kunnen specifieke regionale ontwikkelingsfondsen (waaronder Regio Deals, Waddenfonds e.d.) zijn of nationale fondsen zoals de Kennis & Innovatie Agenda (KIA), Nationaal Groeifonds, KBB Innovatiestimulering (MIT), Milieu Innovatiestimulering (MIT); Milieu Investering regelingen (MIA/VAMIL) en Visserijregelingen (BRUGVIS; ENERGIEVIS); of Europese regelingen zoals Interreg North Sea; European Maritime Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF); en Horizon Europe.

** Per regio 100k€ voor regionale penvoering per jaar (mediio 2024 - medio 2030), waarvan 50% financiering uit de rijksmiddelen van VOP.*

VERVOLG

Op basis van deze VOP zullen er convenanten tussen LNV en de regio's worden opgesteld om voorwaarden en condities voor de Specifieke Uitekering (SPUK) van de Rijksmiddelen aan de regio vast te leggen. Het is de intentie dat deze convenanten in mei 2024 zullen worden ondertekend.

Elke regio heeft een penvoerende overheid aangewezen die als gemandateerde 'penvoerder' namens de berokken gemeenten en provincies in de regio het programmamanagement van het regionaal deelplan verzorgd, inclusief de financiele rekening en verantwoording.

- Regio Urk: gemeente Urk
- Regio Kop van Noord-Holland: gemeente Hollands Kroon
- Regio Zuidwest Nederland: provincie Zeeland
- Regio Noord Nederland: gemeente Noardeast-Fryslân
- Regio Hollandse Haringkust: provincie Zuid-Holland

De regio Urk zal tevens het penvoerderschap van het bovenregionaal koepelplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' behartigen.

Het penvoerderschap van het bovenregionaal koepelplan 'Beleving van de Nederlandse Visserijidentiteit' zal in later stadium aan een regio worden toegewezen.

Na ondertekening van de convenanten in mei 2024 kunnen de SPUK's naar verwachting in het najaar van 2024 worden geactiveerd.

REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND

REGIO KOP VAN NOORD-HOLLAND
INNOVATIE AAN KOP!

HET VERHAAL VAN DE REGIO

TOEKOMSTBESTENDIGE VISSERIJ IN NOORD-HOLLAND

De Kop kent drie visserijgemeenschappen: Wieringen, Den Helder en Texel. De Waddenzee, het IJsselmeer en de Noordzee zijn de belangrijkste visgebieden. De regio heeft een goed ontwikkelde zeegerichte infrastructuur met havens, visafslag en maakindustrie.

DE KENMERKEN VAN DE REGIO

De regio leeft al eeuwen lang van en met de zee. Van oorsprong een enorme vloot van honderden scheepjes. Er hebben diverse transformaties plaatsgehad naar een moderne kottervloot vanaf midden 20e eeuw. Op Wieringen zijn nog veel visserijactiviteiten van circa vijftig schepen. Op Texel en in Den Helder heeft de sanering van de boomkorvloot in 2022-2023 haar tol geëist. Op Texel zijn nog 3 van de 10 Noordzeeschepen en 6 garnalenkotters aanwezig. In Den Helder zijn dat nog 4 van de 10 Noordzeekotters en 2 garnalenkotters. In geen enkele andere regio in Nederland is de krimp van de Noordzeekottervloot de afgelopen twee decennia zo ingrijpend geweest als in deze regio (krimp 60%) met een grote impact op de ondersteunende activiteiten in de Kop van Noord-Holland.

In deze periode hebben de drie lokale PO's uit de gemeenschappen zich gebundeld in een Noordelijke Visserij Alliantie. Ook PO Vissersbond is in deze regio actief. Vis heeft in een lange traditie, gebaseerd op een vloot van op gemengde visserij aangepaste schepen, een grote waarde voor brede welvaart in De Kop van Noord-Holland. De vissers van Wieringen, Texel en Den Helder vormen een herkenbare groep. Het zijn bedrijven die vooruitdenken, van nature innovatief denken en handelen en bereid zijn om te investeren. De visserij zorgt ook voor werk op de wal aan meer dan 250 mensen in 17 bedrijven die zijn gerelateerde aan handel van vis en scheepsbouw en -reparatie. De visserij en het viscluster hebben dan ook lokaal en regionaal een belangrijke betekenis, zowel sociaal-economisch als sociaal-cultureel. Het draagt bij aan een identiteit van leven met vis en de daaraan gekoppelde cultuur, beleving en erfgoed. Er is een sterke traditie van familiebedrijven met veel plaatsgenoten als werknemers en met loyale trouw aan ondernemers en middenstanders in de hechte visserijgemeenschappen. Daarmee is visserij van groot belang voor de sociale cohesie.

Daarom willen we regiobreed volop inzetten op perspectieven voor de visserijketen, nieuwe visserij en passende alternatieven.

PERSPECTIEF: INNOVATIE- EN TRANSITIEKRACHT VISSERIJ IN DE REGIO KOP VAN NOORD-HOLLAND

In de afgelopen decennia is de vissersvloot sterk geïnnoveerd in antwoord op maatschappelijke vraagstukken zoals energiebesparing, duurzamere vistechnieken, maar ook opleiding en het werken aan boord. Dit vanwege vangstbeperkingen en veranderingen in de visserijsector in onze regio. Die innovatie- en transitiekracht zien we ook als kans voor succesvolle nieuwe toekomstperspectieven voor de visserij met behoud en versterking van daarop aangepaste visserijclusters. Met kennis van de visserij als een van de essentiële kwaliteiten.

Vissers en hun organisaties verleggen in coöperatief verband hun werkterrein naar de kansen die er nog zijn voor visserij in een natuurrijke zee. Aangevuld met de ontwikkeling van kweek van vis en andere zeeproducten in de regio. Werken met vis en het verzilveren van het daaraan gerelateerde erfgoed brengt ook reuring met zich mee. Dat biedt ook perspectieven voor overige ondernemers (horeca, toerisme, middenstand).

We zijn en blijven vissers en zorgen dat vis en andere zeeproducten geconsumeerd kunnen blijven worden. Vis van dichtbij, voor visliefhebbers van nabij. Met diverse en verse vis, van hoge kwaliteit. Dat is het adagium. Dit wordt haalbaar door een gemeenschappelijke inzet van de drie gemeenten (Hollands Kroon, Texel en Den Helder), de provincie Noord-Holland en vele ondernemers, organisaties en lokale betrokkenen. Hiermee behouden en versterken wij onze visserijclusters (VOP-doelstelling 1). En dit combineren we met de activiteiten in de visserijclusters die aan de identiteit van deze regio bijdragen (VOP-doelstelling 2).

AMBITIE: BRENG VIS VAN DICHTBIJ, VOOR VISLIEFHEBBERS NABIJ

De aanvoer en handel van diverse kwalitatief hoogwaardige verse zeeproducten zijn ons handelsmerk. Daar zijn we goed in. Niet alleen regionaal, maar ook Randstedelijk en in Noordwest-Europa. Onze ambitie is om nog een stap verder te gaan, namelijk de aanvoer van traditionele systemen uit te breiden met nieuwe zeeproducten en te transformeren naar een nieuwe voedselsysteem, ook in de verwerking en de handelskanalen. Nieuwe zeeproducten en verwerking van vers aangevoerde vis voor korte kwaliteitsketens is daarbij een verbreding van de activiteiten. Zo onderscheiden we ons, nu en in de toekomst, van andere visserijregio's.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

In ons plan spitsen wij vooral toe op de transitie van het visserijcluster en de visserijgemeenschappen, zodat ze klaar staan voor een toekomst met nieuwe visserij en aquacultures die ervoor zorgen dat er werk kan worden gemaakt van het aanbod van diverse, verse vis aan de visliefhebbers in de regio, in de Metropool Regio Amsterdam en zelfs verder weg.

We profileren ons als BlueFood regio voor een divers aanbod van verse vis en andere zeeproducten van dichtbij voor een markt dichtbij. Dit komt tot uiting in het logistiek knooppunt op Wieringen voor aanvoer vanuit de hele regio, naar een breder spectrum van handelspartijen. Aanvoer van vis komt vanuit de drie visserijgemeenschappen. De visafslag op Wieringen verbreedt en vernieuwt zich tot een Regionaal BlueFood Centrum. Naast de traditionele visvangsten wordt ingezet op nieuwe visserij in de regio. Wieringen is de plek voor aanvoer en verwerking van de gevangen en geproduceerde diversiteit aan zeeproducten in de regio. Door meer samenhang tussen de visserijgemeenschappen in Den Oever, Oudeschild en Den Helder te brengen, versterken we ons sociaal-economisch en sociaal-cultureel lokaal en regionaal.

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeenten Den Helder, Texel en Hollands Kroom, de provincieNoord-Holland, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

DE BETROKKEN GEMEENTEN

Hollands Kroon: Wieringen is een voormalig eiland aan de Waddenzee. De visserijtraditie is gebaseerd op een vloot van gemengde visserij. Oorspronkelijk viste men op kabeljauw, tong en tarbot. Inmiddels wordt vooral op garnalen en kreeften gevist. Op Wieringen is de regionale visafslag. Ook cultureel is er veel aanwezig op Wieringen. Er is een duidelijke relatie tussen de visserij en de visserijbeleving.

Het eiland **Texel** is van oudsher verbonden met de visserij. Op en rondom de haven kan de visserijcultuur worden geproefd. De visserij-activiteiten en het eten van vis zijn een toeristische activiteit. Er is nog een coöperatie die aan de overgebleven visserijsector, maar ook aan bewoners en toeristen levert. De visserij kenmerkt zich door het uitwerken van innovatieve ideeën, zoals de Pulskor.

Vanuit een lange visserijhistorie heeft de haven van **Den Helder** een grote rol gespeeld in de visserijsector. De vissersvloot bestond voornamelijk uit boomkorvisserij. Inmiddels is door een sterke sanering deze vloot nagenoeg verdwenen in Den Helder. Zowel cultureel als ook nog steeds voor de beleving van visserij is het noodzakelijk om de voorzieningen die er zijn te behouden. Den Helder wordt gezien als hub waar nu al specialistische en duurzame maritieme kennis wordt ontwikkeld die nu verder wordt doorvertaald in het uitwerken van innovatieve ideeën voor de visserij.

UITWERKING VAN DE KAVELS

Als regio zetten we ons in voor duurzame voedselveiligheid. Er komt een marktplaats voor aanvoer van traditionele systemen uitgebreid met nieuwe zeeproducten en verwerking van vers aangevoerde vis voor korte kwaliteitsketens. De (nieuwe) visserij zorgt voor innovatieve ontwikkelingen en instandhouding van en herstel van de werkgelegenheid. En we geven kleur aan onze cultuurhistorie en visserij-identiteit. Zo onderscheiden we ons, nu en in de toekomst.

Ons Visserij Ontwikkel Plan bestaat uit drie kavels met samenhangende percelen (projecten) per kavel die het hiervoor genoemde perspectief en de ambitie verder - onderling verbonden – uitwerken:
Kavel 1 Blue Food Centrum in een levendige haven op Wieringen.
Kavel 2 Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel.
Kavel 3 Ankerplaats van de historie van visserij(gemeenschappen) in Den Helder.

Het onderlinge verband van de kavels
Op Wieringen wordt de vis aangevoerd, verhandeld en verwerkt. Dat is de vis van nabij, dus ook vanuit de kweek van nabij (kavel 1). Viskweek, teelt en groei op het land is ook een impuls voor de CIV's in de regio Kop van Noord-Holland. De CIV's zijn belangrijk voor het totale proces van deze viscultuur op het land. Kennis, kunde en arbeid wordt door de betrokken partijen ingebracht (kavel 2). De visserij heeft in de Kop van Noord-Holland de identiteit van de regio bepaald. Bezoekers kunnen dit ervaren door een bezoek aan Den Helder, als bakermat van de visserij, en aan de andere visserijhavens. Via routes over zee en land ervaren bezoekers hoe het vroeger was en hoe de visserij er nu in de praktijk uitziet of in de toekomst kan worden (kavel 3).

DE UITWERKING VAN DE PERCELEN

De regio heeft er voor gekozen om per kavel 1 geïntegreerd perceel te beschrijven. Weliswaar opgedeeld in delen, maar onlosmakelijk per kavel met elkaar verbonden. Er zijn daarom 3 Samenvattende Perceel Informatie-bijlagen in deze VOP opgenomen.

KAVEL 1. BLUE FOOD CENTRUM WIERINGEN
Er komt een transformatie van de visafslag op de haven van Den Oever naar een 'Regionaal BlueFood Centrum', centraal gelegen op een aantrekkelijk ingericht havenplein, waar het verhaal van de zee, de dijk en de vis wordt verteld. Het BlueFood Centrum is de katalysator voor de visserijregio Kop van Noord-Holland. Het is het logistieke knooppunt voor aanvoer vanuit de regio, naar een breder spectrum van handelspartijen. Ze vormen een kwaliteitsketen van eerstelijns bewerking van aangevoerde vis. De verwerking gaat uit van productiedifferentiatie van gemengde visserij en lokale aquacultures: naast de traditionele Noordzeevissen

en garnalen verwerken ze ook producten als inktvis, krabben, kreeften, langoustines, schelpdieren, zeewier, algen, niet gequoteerde vissoorten. Het is een levendige marktplaats waar aanvoer van vis (regionale visserij en aquacultures) de vraag naar vis (consumenten en handel) elkaar ontmoeten. Gezien de strategische ligging van de haven aan de Afsluitdijk, nabij de A7, met meer dan zeven miljoen passanten per jaar en de nabijheid van het Unesco Werelderfgoed Waddenzee zal het ook bezoekers aantrekken (vanuit de regio en ver daarbuiten).

Het Blue Food Centrum biedt een unieke kans waarmee de visserijclusters en gemeenschappen in de regio de komende decennia een economisch gezonde toekomst krijgen, ook omdat het aantrekkingskracht heeft voor nieuwe ontwikkelingen. Zo wordt het regionaal Innovatieatelier verbonden en geïntegreerd in het Blue Food Centrum. Vissersbedrijven worden op technisch vlak ondersteund om zo gezamenlijk te werken aan een goede duurzame toekomst.

2. NIEUWE CLUSTER VAN VISCULTUUR OP LAND OP TEXEL
Innovatie- en transitiekracht van de regio wordt nadrukkelijk ingezet. Met kennis en kunde van lokale (voormalige) vissers zijn er ontwikkelingen om alternatieven in de sector van kwalitatief hoogwaardige zeeproducten te realiseren. De ontwikkelingen vormen in het collectief de basis voor ‘nieuwe visserij op land’. De projecten worden ingediend en onderschreven door onder andere de NVA en de CIV’s in de regio.

Dit kavel betreft initiatieven gericht op hoogwaardige circulaire viskweek/-teelt van visgroei en algen. Productie van vis past bij de identiteit en het DNA van de regio. Er zijn 3 geintegreerde deelplannen: a) Blauwe Polder; b) Yellowtail Kingfish; en c) Algen. De algenproductie (ad c) wordt onder andere ingezet voor de uitgroei van de geteelde en gekweekte vis. Met behulp van kweek van larven wordt ingezet op groei en uitgroei van zeeorganismen zoals tarbot, kabeljauw, oesters, mosselen, krabben, en inktvis (ad a) en de kweek van kingfish (ad b). De uitgegroeide vis is geschikt voor consumptie. Hierin ligt een relatie met het Blue Food Centrum op Wieringen en de verse vismarkten, verzorgingshuizen en horeca in de drie visserijgemeenschappen.

3. ANKERPLAATS CULTUURBELEVING VAN VISSERIJ(GEMEENSCHAPPEN) IN DEN HELDER.
Gezamenlijke binding in de regio komt tot uiting in het bestaande samenwerkingsproject ‘Rondje Waddenbaai’ van een aantrekkelijke, herkenbare, doorlopende en veilige route rondom het Wad tussen de Afsluitdijk (Wieringen), Den Helder en Texel. De variëteit aan gebieden, voorzieningen en wetenswaardigheden worden met elkaar verbonden. Op Wieringen beleef je de huidige visserij nabij het icoon Afsluitdijk, op Texel de nieuwe visserij op land op het icoon ‘Eiland Texel’, en in Den Helder beleef je het visserij erfgoed nabij het icoon Marinehaven. In deze kavel ligt de focus op Den Helder. Deze kavel vertelt de verhalen van de visserijgeschiedenis. Vanuit een lange visserijhistorie heeft de haven van Den Helder een grote rol gespeeld in de visserijsector. Van heinde en ver kwam men naar Den Helder om zich binnen de visserijsector te vestigen. Die geschiedenis vanaf ongeveer de 19e eeuw willen we laten beleven. Vandaar dat we de focus op Den Helder leggen: op de huidige visserijkade in relatie tot Willemsoord. Er komt een kleinschalig belevingscentrum waar het verhaal over visserij en voedselvoorziening uit zee wordt getoond. Ook de tussentijdse transformaties alsmede de toekomstbestendigheid van beleving van vis komen aan de orde. En het cultureel erfgoed wordt op Willemsoord door de Stichting Helderse botters in het leven gehouden en uitgedragen, door het in stand houden van twee authentieke historische houten visserschepen (botters). Het uitdragen van de visserijhistorie vindt plaats aan boord van de schepen onder andere tijdens vaartochten.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Blue Food Centrum wieringen				
1A: Blue Food Centrum Wieringen	Hollands Kroon	1	€ 6.700.000	€ 3.150.000
Kavel 2: Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel				
2A: Nieuwe cluster viscultuur op het land Texel	Texel, Den Helder	1	€ 6.825.000	€ 2.590.000
Kavel 3: Ankerplaats CULTUURBELEVING van visserij(gemeenschappen) in Den Helder.				
3A: Ankerplaats van cultuurbeleving van visserij(gemeenschappen) Den Helder	Den Helder	2	€ 920.000	€ 460.000
Totaal			**€ 14.445.000**	**€ 6.200.000**

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST

REGIO HOLLANDSE HARINGKUST
RUIMTE GEVEN VOOR VERBINDINGEN

Daar waar in andere regio's zoals Urk en Zuidwest Nederland er van oudsher al wordt gewerkt vanuit een sterke eigen identiteit met een samenwerking ook bestuurlijk op lokaal en regionaal niveau, is dit voor de Hollandse Haringkust nieuw. De identiteit, de trots en de verbindingen binnen de gemeenschap waren er uiteraard zeker wel maar nergens heel expliciet gemaakt en geplaatst in een duidelijke regionale agenda. De €30 miljoen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft voor ons als sector en bestuur veel los gemaakt. In een aantal maanden tijd hebben we onder hoge druk opgetekend wat we met elkaar belangrijk vinden en waar we naar toe willen zowel economisch als sociaal-cultureel. We zijn trots op wat we in deze korte tijd samen hebben bereikt. Voor ons is dit een eerste stap op weg naar een regionale samenwerkingsagenda rond visserij. Een agenda waar we ook die zaken proberen te realiseren die nu buiten de boot zijn gevallen vanwege het beperkte budget of omdat deze nog verdere uitwerking nodig hebben.

HET VERHAAL VAN DE REGIO

De Hollandse Haringkust – de visserijbedrijven en gemeenschappen in Scheveningen, Katwijk en IJmuiden hebben een lange geschiedenis in de visserij.

Aan de Noordzeekust groeiden familiebedrijven uit van traditionele haringhandelaren en haringvissers tot internationaal opererende visserijbedrijven dankzij kennisoverdracht, continue innovatie en verduurzaming. Bedrijven die regie pakken in de hele keten van schip tot schap en daarbij ook actief werden in de kust- en kottervisserij. De Haringkust familiebedrijven zijn inmiddels goed voor tenminste 25% van de totale aanvoer van verse Noordzeevis in Nederland en leveren via de visafslagen van IJmuiden en Scheveningen 90% van de verse Noordzeevis aan de randstad. Daarnaast was hun met vriestrawlers gevangen pelagische vis in 2022 goed voor 78% (bijna 192.000 ton) van de door Nederlands gevlagde vaartuigen in Nederland aangelande vis.

Ondanks vele bedreigingen voor de brede visserijsector vormen deze oer-Hollandse ondernemingen de spil van een toekomstig visserijcomplex, met duurzame werkgelegenheid en cultuurhistorische identiteit in kustgemeenschappen. Ook door de teruggang van de kottervisserij wordt hun aandeel groter en zullen pelagische activiteiten meer en meer voor robuustheid in de keten moeten zorgen; robuustheid die een toekomstbestendige, diverse sector, inclusief de kottervisserij, mede in de benen kan houden. Datzelfde geldt voor de kritieke massa van verwerking tot logistiek, van onderhoud tot toeleveranciers en van scholing tot arbeidsaanbod

Als Hollandse Haringkust vormen we met de visserij en twee grote zeehavens het begin van een keten naar de consument met een puur, zuiver en zeer gezond levensmiddel dat de natuur ons biedt en efficiënt en verantwoord wordt verkregen uit de zee. De waarde die onze visserijregio toevoegt op economisch, sociaal, ecologisch, cultureel én duurzaam gebied is significant.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

Voortbouwend op de expertise en ervaring van de Haringkust visserijbedrijven, willen we regie pakken op het initiëren, intensiveren, faciliteren en stimuleren van de benodigde nieuwe verbindingen voor een sociaal-cultureel en duurzaam economisch perspectief voor de visserij. Door te clusteren, zichtbaar te zijn en ook in fysieke zin een (nationaal) platform te bieden voor innovatie, onderwijs en dialoog (bedrijfslevengericht) en voor beleving van diversiteit in de sector (publieksgericht). Deze collectieve aanpak zal leiden tot een versterking van het innovatievermogen en daardoor versnelling van innovatieve duurzame oplossingen die onze sector nog robuuster maken.

1. **VISCLUSTERS IN EEN LOGISTIEK CENTRUM: :**
   - Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen
   - Aanpassingen visafslag IJmuiden

2. **INNOVATIELAB, BELEVINGSRUIMTE EN AUDITORIUM:**
   - Seafood Central (Scheveningen)

3. **VERZILVERING ERFGOED**
   - Bomschuit (Katwijk)
   - Ontwikkeling oude Redschuur en Visserijdriehoek (Katwijk)
   - Platform samenwerking musea Scheveningen, Katwijk en IJmuiden

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeenten Den Haag, Katwijk en IJmuiden, de provinciesZuid- en Noord-Holland, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

UITWERKING VAN DE KAVELS

KAVEL 1: CLUSTERING HANDEL, VERWERKING EN AFSLAG

Een sterk en duurzaam opererend viscluster stelt hoge eisen aan de logistiek en daarmee ruimtelijke voorzieningen. Hierbij moet enerzijds optimaal worden ingespeeld op eisen van afnemers (verticaal in de keten) en anderzijds (horizontaal) voldoende rekening worden gehouden met bewoners, overige economische dragers zoals toerisme en overige industriële bedrijvigheid. Een goede inrichting van de ruimte is daarom van groot belang, zowel vanuit de markt als vanuit de maatschappij gezien. Hierbij gaat het onder andere om bedrijventerreinen, gebouwen, aan- en afvoerwegen en vestigingsfactoren.

SCHEVENINGEN

In Scheveningen zijn ter versterking van het viscluster op het Noordelijk Havenhoofd al belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen in gang gezet om aan deze eisen te kunnen voldoen. Ontbrekende schakel in deze ontwikkeling is de inzet van het monumentale visafslaggebouw (Industrieel erfgoed) als zowel belangrijk nationaal anker van het visserijcultuurgoed als een locatie waar de functie afslag samenkomt met eerstelijns visverwerking en handel en daarmee bijdraagt aan het verkorten van ketens.

Visverwerkers en handel zijn nu nog verspreid over Scheveningen en zitten bovendien op plekken die steeds meer een woonfunctie krijgen, waardoor er mogelijk overlast dreigt. De visbedrijven hebben de behoefte om te verhuizen en daarbij te gaan clusteren dicht bij ook de aanvoer van verse Noordzeevis als niche. Dit om bepaalde functies als logistiek gezamenlijk op te kunnen pakken en ter verkorting van de keten. Bovendien alles in een gebied dat aangewezen is als gebied ter versterking van het viscluster.

Zowel de afslag als de bedrijven in de handel en verwerking hebben aangegeven dat ze willen clusteren in het iconische visafslaggebouw. Met de bijdrage vanuit het VOP zal United Fish Auctions (UFA), als uitbater van het visafslaggebouw, ten eerste 3000m2 kunnen vrijmaken door concentratie en inperking van de ruimte voor de primaire afslagfunctie. Ten tweede is er voorzien in een subsidie voor de visbedrijven in de handel en verwerking die willen verhuizen naar het visafslaggebouw.

IJMUIDEN

Om de sterke reductie van aangelande verse visproducten in IJmuiden op te vangen is er in 2023 al gestart om de ruimtelijke voorzieningen aan te passen, en geschikt te maken voor de huidige en toekomstige normen voor kwaliteits- en hygiëne-eisen. De komende jaren zijn nog aanzienlijke investeringen voorzien om flexibel in te spelen op veranderende marktvragen. Met de bijdrage vanuit het VOP zal de logistieke centrumfunctie en visketen van IJmuiden verder kunnen worden versterkt.

KAVEL 2: INNOVATIELAB, BELEVINGSRUIMTE EN AUDITORIUM

De Hollandse Haringkust regio beschikt over een robuust viscluster dat de visserij in de volle breedte in portefeuille heeft van schip tot schap. Een cluster dat het innovatievermogen van de visserij wil versterken en innovaties versnellen door het realiseren van een valorisatie- en innovatieplatform in de eigen regio dat fungeert als broedplaats voor start-ups. Een platform dat samenwerkt met de andere regio's op specifieke ontwikkelingen rond visserijtechnieken (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), ombouw van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder) en valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk).

Op Scheveningen zal het multifunctionele 'Seafood Central' gebouw worden gerealiseerd dat ruimte biedt aan zowel een innovatieplatform als een belevingscentrum. 'Seafood Central' wordt een plek waar de sector gaat informeren, inspireren en nieuwe technologie gaat ontwikkelen volgens de Nederlandse visserijvisie. Met start-ups, wetenschappers en pioniers, en zichtbaar voor de Scheveningen bezoekende liefhebber van vis en visserij. 'Seafood Central' is onderdeel van de vorderende herontwikkeling van het Noordelijk Havenhoofd in Scheveningen gericht op het versterken van het viscluster.

De strategische locatie op en tegen het duin wordt een belangrijke schakel tussen het havengebied met de iconische visafslag en de boulevard van Scheveningen met uitzicht op de veranderende Noordzee. Voor de kust ligt bovendien het 'offshore testsite' van de North Sea Farmers waar ideeën getest kunnen worden. Ook de ligging dicht tegen het bestuurlijk centrum van Nederland is daarbij van belang. Onder andere de Community of Practice (COP) Noordzee en internationale delegaties weten de haven al te vinden als podium voor innovatie in de visserij van Nederland in de volle breedte. Een podium voor ook de innovatiecentra in Stelledam, Wieringen, Den Helder, Texel, Urk, Harlingen, Vlissingen en Lauwersoog.

De Hollandse Haringkust wil met het innovatieplatform een grote bijdrage leveren aan de nationale onderzoeksagenda voor de visserij. Met het platform, als onderdeel van 'Seafood Central', wordt een herkenbaar en professioneel ontmoetingspunt en samenwerkingsplatform gecreëerd voor specifiek visserij in relatie tot aanpalende sectoren, zoals logistiek, productinnovatie en energietransitie. Waar bedrijven en individuen elkaar ontmoeten en ideeën uitwisselen rond de visserij van en voor de toekomst (Fishing the Future). Waar nieuwe duurzame concepten worden ontwikkeld, terwijl netwerken en clusters ontstaan. Een plek waar gespecialiseerde kennis en expertise uit wetenschap gekoppeld wordt aan vragen en ervaring uit de praktijk en in verbinding met andere visserijgemeenschappen.

Naast het faciliteren van innovatie is ook het laten zien van innovatiekracht van een sterke en duurzame visserijsector van groot belang. Dat ondanks de sanering in de kottervisserij, de vissector in bredere zin in de Hollandse Haringkust en bijvoorbeeld Urk prima draait en met goede vooruitzichten de blik op de toekomst heeft, is onbekend bij een bredere doelgroep. Veel jongeren haken daarom af wat betreft visserij omdat in hun beleving het geen toekomst heeft. Het is daarom van belang om als sector met een positief toekomstbestendig verhaal midden in de samenleving te staan want onbekend maakt onbemind. Dat dit verhaal ook breed verteld en beleefd wordt en kan worden.

Het ‘Seafood Central’- gebouw aan de boulevard van Scheveningen bevat daarom juist een belevingscentrum gekoppeld aan het innovatieplatform gericht op zowel het brede publieke met een laagdrempelige attractie als op samenwerkingen met opleidingen in de ontwikkeling van educatieve programma’s, schoolprojecten, rondleidingen, tentoonstellingen, workshops, demonstraties, presentaties, seminars, debatten, leerstages bij visserijbedrijven, onderzoek en andere activiteiten. Hier worden jongeren geënthousiasmeerd voor een innovatieve sector. Scheveningen ontvangt 18 miljoen bezoekers per jaar en 1 tot 2 procent daarvan willen we elk jaar bereiken.

Onderdeel van de beleving is ook het product vis waarvoor een proeflokaal zal worden ingericht. Hiervoor brengen we visserijbedrijven, productontwikkelaars, marketeers, voedsel- en procestechnologen en chef-koks samen om gezamenlijk te werken aan innovatieve concepten waarbij vis het hoofdbestanddeel vormt. Het uiteindelijke doel is om nieuwe voedselproducten te creëren die succesvol in de markt kunnen worden gezet, terwijl bezoekers de gelegenheid krijgen om de producten en in ontwikkeling zijnde creaties te proeven en te ervaren. Denk bijvoorbeeld aan culinaire workshops of op thema-avonden waar ‘foodies’ of ‘influencers’ kennismaken met specifieke visproducten en innovatieve visconcepten. De activiteiten vanuit het proeflokaal zullen bovendien terugkomen in het aanbod van de viswinkels en op de menukaarten van de vishoreca die gevestigd is op Scheveningen, Katwijk en in IJmuiden. De initiatieven ‘(Noord)zeevis uit Scheveningen’ en ‘(Noord)zeevis uit IJmuiden’ spelen daarbij een belangrijke rol om het inspirerende narratief rond visserij, zodra deze er is, naar het bredere publiek te brengen via het bord.

Scheveningen fungeert als regionaal centrum voor beleving van de visserij en staat daarbij in nauwe verbinding met activiteiten in en vanuit Katwijk en IJmuiden. Afhankelijk van hoe het bovenregionale plan ‘beleving’ zich ontwikkelt, zal het centrum in Scheveningen ook in verbinding komen te staan met andere visserijbelevingscentra binnen Nederland.

KAVEL 3: VERZILVERING ERFGOED

BOMSCHUIT KATWIJK

Het visserijverleden zit in het DNA van de Katwijkse inwoners. Dat wordt op vele manieren duidelijk. Zo heeft Katwijk de enig overgebleven bomschuit. Veel inwoners hechten zich aan de bomschuit en plek waar deze in het dorp staat. De bomschuit moet op korte termijn geconserveerd worden en ondergebracht worden op een droge, overdekte plek waar men er het gehele jaar van kan genieten. Het voorstel voor deze plek is het Katwijks museum waar een met een inpassing van een serre in het museum dit erfstuk jaarrond te bewonderen zal zijn. Tegelijk hechten we veel belang aan participatie over de locatie. Daarom gaan we over de exacte locatie in gesprek met de inwoners. We vragen hen mee te denken over de conservering van de bomschuit en een toekomstbestendige locatie, zodat dit belangrijke en beleefbare erfgoed voor Katwijk behouden blijft.

ONTWIKKELING OUDE REDSCHUUR EN VISSERIJDRIEHOEK

Vanuit het Katwijks Museum loop je zo naar de bakermat van de maritieme sector, het Prins Hendrikkanaal als onderdeel van de visserijdriehoek (Prins Hendrikkanaal, Redschuur, Wantveld). Aan het Prins Hendrikskanaal was de visserijkade waar de vis vroeger werd aangeland en verwerkt, de Redschuur was locatie van de boot van de Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij en op het Wantveld werden de gescheurde netten ‘geboet’ door vele Katwijkse vrouwen.
Verderop bevindt zich de Redschuur, een gemeentelijk monument waar ruimte is voor kunst, cultuur en educatie. Van een expositie met werken van kunstenaars uit de regio tot presentaties voor schoolklassen over ‘bewust omgaan met de kust’: de Redschuur biedt een thuis aan vele partijen die werken aan bewust omgaan met de kust en innovatie bevorderen.

Met informatieborden en schilderijen zoals die zich ook op de - boulevard bevinden - in de openbare ruimte en voorlichting in het ontmoetingscentrum wil de gemeente Katwijk het rijke verleden van de Katwijkse visserij inzichtelijk maken voor toeristen en voor educatieve doeleinden. Hiermee ondersteunt de gemeente Katwijk partijen die touwenspinnerij, boeten van netten en Stichting Katwijker Motor die de historische logger KW166 ‘Nederland III’, een voormalige vissersboot, met deze ondersteuning kan aanschaffen. Zo werkt Katwijk aan voorzieningen waarin verleden, heden en toekomst van de visserij zichtbaar worden en verbindt zij de verschillende plekken in Katwijk die voor de visserij belangrijk waren. Katwijk vraagt daarom cofinanciering voor verdere ontwikkeling van de bezoekersfunctie in de Redschuur en markering en informatievoorziening in de visserijdriehoek.

PLATFORM SAMENWERKING MUSEA SCHEVENINGEN, KATWIJK EN IJMUIDEN

De drie belangrijkste musea met een visserijcollectie aan de Hollandse Haringkust zijn MUZEE in Scheveningen, het Katwijks Museum in Katwijk en het IJmuider Zee- en Havenmuseum in IJmuiden. Deze drie musea zijn voornemens om in samenwerking met elkaar en met de bewoners het visserijerfgoed te ontsluiten, in kaart te brengen en te co-waarderen. Dankzij erfgoedparticipatie kunnen de verhalen bij de bewoners worden opgehaald en worden verteld aan de bezoekers. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld film- en fotomateriaal, attributen, kunst en eigen ervaringen.

Met behulp van een professionaliseringsslag, bewonersparticipatie, educatie én het ontsluiten/in kaart brengen van de collectie, worden inwoners betrokken bij het visserijverleden, het heden en de toekomst van de visserijgemeenschappen. De visserij krijgt zo een herkenbare, eigentijdse en toekomstbestendige lading, die bewoners en bezoekers uit de randstad en ver daarbuiten zal aanspreken.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Visclusters in een logistiek centrum				
1A: Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen	Den Haag	1	€ 2.600.000	€ 1.300.000
1B: Aanpassingen visafslag IJmuiden	Velsen	1	€ 200.000	€ 100.000
Kavel 2: Innovatielab, belevingsruimte en auditorium:				
2A: Seafood Central	Den Haag	1	€ 6.691.000	€ 1.250.000
Kavel 3: Verzilvering erfgoed				
3A: Bomschuit	Katwijk	2	€ 700.000	€ 350.000
3B: Ontwikkeling oude Redschuur en Visserijdriehoek	Katwijk	2	€ 500.000	€ 250.000
3C: Platform samenwerking musea Scheveningen, Katwijk en IJmuiden	Den Haag, Katwijk en Velsen	2	€ 1.500.000	€ 750.000
Totaal			**€ 12.191.000**	**€ 4.000.000**

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

KOEPELPLAN ‘VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS’

BOVENREGIONAAL KOEPELPLAN
VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS

Plan van Aanpak landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs'

SAMENVATTING

Landelijk staat de instroom in vis-gerelateerde opleidingen onder druk. Regio's hebben te maken met een groot tekort aan studenten in het profiel 'Visserij'. Dit komt doordat studenten bij een gebrek aan perspectief kiezen voor andere uitstroomrichtingen. Deze krimp en negatieve trend maken een vernieuwingsimpuls voor het Nederlandse vis-gerelateerde onderwijs lastig én noodzakelijk tegelijk. Met deze vernieuwingsimpuls wordt ingezet op een robuust, toekomstbestendig viscluster[1] door de krachten en middelen te bundelen in een landelijke, tripartiete samenwerking (publiek-privaat) tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid zoals ook gebeurt in het Groenpact.

Voor vis-gerelateerd onderwijs ligt de nadruk op landelijke samenwerking om de regionale eigenheid en interacties te versterken en zo een impuls te geven aan de uitdagingen. Het beoogt innovatieve onderwijs-initiatieven te ontwikkelen, zoals plaatsgebonden praktijkleervoorzieningen en ontmoetingsplekken w.o. 'living classrooms' (interactieve leeromgeving), stages en proeftuinen in regio's, die een positieve impuls zullen geven aan de visserijketen en gemeenschappen. Uiteindelijk kunnen versterkte regionale visclusters ook weer nieuwe kansen bieden in internationaal verband.

Binnen het plan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' zal worden geïnvesteerd in een duurzame samenwerking binnen het groenblauwe domein waardoor de weerbaarheid van het viscluster wordt versterkt. Op die manier kan er gewerkt worden aan een structurele oplossing voor onderwijsvernieuwing en innovatie van de beroepspraktijk, incl. kennisdeling, binnen het viscluster welke minder afhankelijk is van de economische situatie van de sector, met strategische sturing op bijdragen van regionale, nationale en Europese overheidsmiddelen en investeringen vanuit het bedrijfsleven.

Kortom, betrokken partijen versterken het transitievermogen van het Nederlandse viscluster door te investeren in menskracht, duurzame groei en toekomstbestendig ondernemerschap.

OMSCHRIJVING MAATREGEL

Binnen het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) staat het onderwijs als een fundament vanuit human capital als startpunt voor innovatie voor vernieuwende toekomstambities van het Nederlandse viscluster. Dit onderdeel 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' bestaat uit vier uitvoeringslijnen. Deze uitvoeringslijnen hebben betrekking op het reguliere onderwijs, maar de activiteiten zijn gericht op vakinhoudelijke vernieuwing van het visserijonderwijs en worden niet door de reguliere bekostiging voor het onderwijs vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gedekt.

1 - Het 'Viscluster' is hier gedefinieerd in de breedste zin van het woord, dus de hele visketen (productie, teelt, verwerking en handel), de visserijregio's en het visserij-gerelateerd onderwijs en praktijkgericht onderzoek.

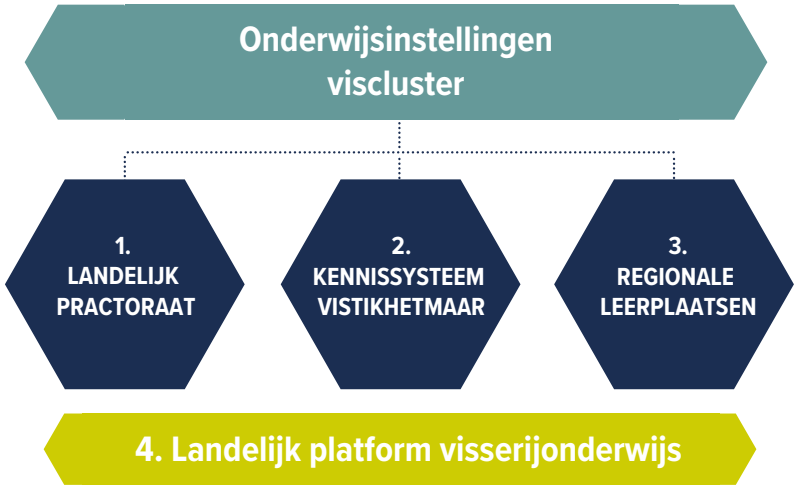

De vernieuwingsimpuls visserijonderwijs binnen het VOP kent de volgende **algemene doelstellingen en plannen**:

- **Kanteling/omkeren van 'krimp' naar inzet op duurzame (kwalitatieve) groei van toekomstbestendig ondernemerschap (meervoudige waarde creatie) op zee en aan de wal.** Dit vanuit de vis-gerelateerde beroepen binnen contexten zoals de 'blue and green economy' en 'brede welvaart'. Door te investeren in menskracht wordt het transitievermogen van het Nederlandse viscluster versterkt.
- **Een sterkere verbinding van het viscluster met andere sectoren binnen het bredere groenblauwe domein.** Dit maakt visserij minder 'op zichzelf' en geïsoleerd van het overige onderwijs, zoals het groen onderwijs met landelijke clusters (agro, tuinbouw, food en natuur en leefomgeving). De gemeenschappelijke noemers met het groene domein zijn voedsel (voedselproductie en -keten van mariene eiwitten) en natuur en leefomgeving (mariene ecologie), maar ook het tegengaan van de effecten op klimaat en milieu en de toenemende rol en kansen voor digitalisering & technologie daarbij (de zgn. 'twin green' & 'digital transition').
- **Het borgen van de toekomstige visserij en kweek die waardevolle zeeproducten op de toekomstige markt voor vis kunnen brengen.** Dit gebeurt vanuit het perspectief van de transitie van het voedselsysteem (voedselzekerheid, -kwaliteit en -veiligheid) zoals bedoeld in de Visie voedsel uit zee i.o. en missie 5 uit de Kennis- en innovatieagenda (KIA) Landbouw, Water, Voedsel. Naast het belang van mariene eiwitten zijn ook de borging van het mariene ecosysteem alsmede bredere groenblauwe ecosysteemdiensten belangrijk. Wat betreft de visserij gaat het hierbij vooral om het versterken van de mariene aspecten van het visserijonderwijs (i.t.t. de maritieme aspecten van de visserij zoals het besturen of de techniek van het schip).

1 - PRACTORAAT VISSERIJ-INNOVATIE & -ONDERNEMERSCHAP

- Het practoraat focust op praktijkkennis en wordt gedragen door mbo (visserij)onderwijsinstellingen. Een landelijk practoraat visserij-innovatie & -ondernemerschap zal onderzoek vanuit bijvoorbeeld Wageningen University & Research vertalen naar het mbo-onderwijs en praktijkgericht onderzoek initiëren. Dit in nauwe samenwerking met lectoraten in het hbo zoals Coastal en Marine Systems (VHL) en leerstoelen in het wo zoals Visserij en Aquacultuur (WU). Daarmee draagt het practoraat bij aan innovatief vakmanschap. De regionale leerplaatsen en het werkveld werken nauw samen met onderwijs via het practoraat voor het 'door ontwikkelen' van het groenblauw ondernemerschap (meervoudige waarde creatie) met oog voor benodigde competenties voor de toekomst.
- Het practoraat zal werken aan het versterken van de leercultuur en doorlopende leerlijnen. Er zal vanuit het mbo-visserijonderwijs worden ingezet op een sterkere aansluiting met het vmbo, hbo en wo-onderwijs. Het practoraat is bijvoorbeeld op dit moment al betrokken bij de ontwikkeling van een eerste hbo opleiding (associate degree) voor het brede viscluster gericht op het door ontwikkelen van potentieel in de sector en het aantrekken van nieuw potentieel.

2 - KENNISSYSTEEM VISTIKHETMAAR

- Vistikhetmaar focust op kennisdeling en wordt gedragen door de Sectorraad Visserij en stichting ProSea Marine Education.
- Het kennissysteem Vistikhetmaar is dé plek waar (wetenschappelijke) kennis beschikbaar is en wordt gemaakt voor het visserijonderwijs (hele onderwijskolom) en de beroepspraktijk. Het heeft een belangrijke rol in de kennistransitie die de visserij doormaakt en is als kennissysteem ook de spil in het verbinden van de sector met het onderwijs voor het viscluster. De bij Vistikhetmaar betrokken partijen zullen binnen het plan werken aan de verbinding tussen het viscluster en het bredere groenblauwe domein door gerichte samenwerking te verkennen en versterken met Groenpact en Groen Kennisnet.
- De cursus 'Vissen met Toekomst' en 'Duurzaam en succesvol ondernemen in de visketen' worden door ProSea jaarlijks, vraag-gestuurd uitgevoerd op de scholen die visserijonderwijs aanbieden. Deze cursussen zullen ook als vehikel dienen om actieve kennisdeling richting het blauwe onderwijs te faciliteren. De cursussen maken inhoudelijk onderdeel uit van het VOP met de kanttekening dat er reeds middelen vanuit het ministerie van LNV beschikbaar zijn gesteld tot 2028 om de cursus 'Vissen met Toekomst' uit te voeren.

3 - REGIONALE LEERPLAATSEN

- Vanuit de regio's is een sterke vraag naar regionale leerplaatsen ter aanvulling van het reguliere onderwijs. De regionale leerplaatsen focussen op regio- en praktijkleren en ontmoeting. De leerplaatsen worden verder versterkt en doorontwikkeld als een plek binnen de visclusters in de regio's waar ruimte is voor praktijkgericht onderzoek en onderwijs ('living labs' en 'place-based living classrooms').
- Om wildgroei van kleine, versnipperde leerplaatsen te voorkomen beoogt het VOP om de regionale leerplaatsen binnen een nationaal kader te organiseren en arrangeren om zo een netwerk van innovatieve 'place-based living classrooms' beschikbaar te hebben voor het Nederlandse viscluster. Deze leerplaatsen zullen aansluiten bij de regionale profielen en zullen een landelijke samenwerking en uitstraling kennen. Dit naar voorbeeld van de meetingpoints van CIV Groen. Daarbij kan een samenwerking van het viscluster met CIV Groen verder worden verkend en versterkt.

4 - LANDELIJKE PLATFORM VISSERIJONDERWIJS

Deze uitvoeringslijn zet in op de samenwerking en versterking van het landelijke viscluster waarbij bredere verbindingen (in de onderwijskolom, bovenregionaal en cross-sectoraal) worden verkend en versterkt. Deze uitvoeringslijn zal ondersteunend zijn aan uitvoeringslijn 1 t/m 3 en wordt gesteund door het ministerie van LNV. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij breder beschikbare voorzieningen, voor het duurzaam inbedden van het viscluster in de kennis en innovatiestructuur van het bredere groenblauwe/LNV domein inclusief het verkennen van de mogelijkheden en modaliteiten voor aansluiting bij Groenpact 4.0.

De verdere uitwerking hiervan vergt de betrokkenheid van een bredere groep belanghebbenden uit het viscluster. Daarom wordt in 2024 gestart met een kwartiermakersfase om de landelijke (tripartiete) samenwerking gericht op de vernieuwing van het visserijonderwijs (landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs') vast te stellen voor de periode daarna (2025 – 2030). In deze verkenningsfase zullen onder andere de volgende aspecten worden onderzocht die kansrijk zijn om meerjarig door te ontwikkelen:

- Hoe de aantrekkelijkheid van leren, werken en innoveren in het Nederlandse viscluster kan worden vergroot en wat dat betekent voor de vakinhoudelijke vernieuwing van het visserijonderwijs.
- Hoe de aansluiting van het visserijonderwijs op de arbeidsmarkt kan worden verbeterd, nu en in de toekomst, en hoe het landelijke platform kennis en partners bijeen kan brengen om te zorgen voor voldoende en juist gekwalificeerde vakmensen voor het Nederlandse viscluster.
- Welke mogelijkheden er zijn voor onderwijsvernieuwing (o.a. ontwikkeling van mbo keuzedelen, hbo minor) en praktijkgericht onderzoek (vraagstukken in het kader van het mbo programma KIEM-groen en hbo programma Praktijkkennis voor Voedsel en Groen).
- Hoe breder kan worden samengewerkt in het groenblauwe domein w.o. de mogelijke bijdrage vanuit het landelijke viscluster aan de nieuwe Groenpact programmering (vanaf 2025).
- Hoe de systeemfunctie van het landelijke platform visserijonderwijs naar het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) kan worden versterkt.
- Hoe de verbinding tussen visregio's en de landelijke basisinfrastructuur te organiseren bijvoorbeeld door verbindingsofficieren te koppelen aan de regionale leerplaatsen.
- Hoe het landelijke platform een rol kan vervullen bij de coördinatie van de ontwikkeling en monitoring van de uitvoering van het plan van aanpak vernieuwingsimpuls visserijonderwijs. Er zal tevens worden ingezet op gerichte, structurele vormen van samenwerking tussen jongeren in de visserij (Tussen Schip & Wal, Young Seafood Leaders) en jongerenplatforms en initiatieven in het groene domein. Daarbij kan de aansluiting worden verkend en versterkt met het Groenpact Jongerenplatform (w.o. Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt).

NAGESTREEFDE DOELEN

Het onderdeel 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' van het VOP kan bijdragen aan meerdere Meerjarige Missiegedreven Innovatie Programma's (MMIP) vanuit het topsectorenbeleid zoals KIA LWV 2024-2027/ Duurzaam en Veilig gebruik van de Noordzee en andere grote wateren (zie ToC missie 5, blz. 63).

Daarnaast vindt het VOP aansluiting bij de **beleidsagenda's en -programma's** zoals:

- EU: Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM), Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura2000), Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB), Green Deal, Farm to Fork Strategy, Blue Growth Strategie.
- NL: Strategische Agenda Noordzee 2030, Visie Voedsel uit zee (Voedsel uit zee en grote wateren – Visie voor voedselwinning op weg naar 2050) i.o., Noordzeeakkoord (NZA), Programma Noordzee 2022 – 2027, Haaien- en Roggen Actieplan 2022 – 2027, National Strategisch Plan Aquacultuur 2021-2030.
- Kennis & innovatie & arbeidsmarkt: Visserij-innovatienetwerk (VIN), COP Noordzee, Groenpact en SER-adviestraject groene transities & arbeidsmarkt.

Het toekomstperspectief en de stip aan de horizon van het vis-gerelateerde onderwijs zal zich nog gedetailleerder moeten uitkristalliseren waarbij een nauwe interactie met de VOP-plannen vanuit het bedrijfsleven in de visserijregio's essentieel is om te komen tot een **uitvoeringsplan voor de periode 2024 – 2030**. In het uiteindelijke uitvoeringsplan moeten deze plannen met elkaar worden vervlochten en zal er onder andere aandacht zijn voor digitalisering, herstructurering van de keten, duurzame waarde creatie en multifunctionaliteit binnen meervoudig ruimtegebruik op zee. Daarbij zal ook de bijdrage vanuit het onderwijsvernieuwingsplan binnen het VOP aan bovengenoemde agenda's verder worden uitgewerkt en toegelicht.

VORMGEVING MAATREGEL

Het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) met bijbehorend landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' is vormgegeven door het Bestuurlijk Platform Visserij. Bij het vormgeven van dit plan van aanpak zijn de volgende partijen betrokken geweest:

- De visserijregio's vertegenwoordigd door het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV): een platform voor provinciale en gemeentelijke bestuurders dat de sociaal economische belangen van de visserijgemeenschappen behartigt. Het BPV vertegenwoordigt zes provincies en 16 gemeenten die met de Noordzee visserij te maken hebben.
- De belangenorganisaties in de zeevisserij in de vorm van de Sectorraad Visserij. Daarin participeren VisNed, Vissersbond, Redersvereniging voor de Zeevisserij, PO Mossel, Noordelijke Visserij Alliantie en CNV Vakmensen.
- De mbo-scholen die visserijonderwijs aanbieden (Firda, Nova College, Scalda, STC, Vonk).
- Het practoraat Visserij, Innovatie en Ondernemerschap.
- De stichting ProSea Marine Education.
- Het ministerie van LNV (directies SKI en DG NV).
- Het coördinatieteam van Groenpact.

Het landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' kent een integrale aanpak met de volgende uitgangspunten:

- Kracht van verbinding binnen het Nederlandse viscluster zoals wordt nagestreefd via het landelijke platform visserijonderwijs.
- Samenwerken met het onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' betekent het onderschrijven van de doelstellingen in het VOP en het bijhorende onderwijsplan en optreden als ambassadeur.
- Door samenwerken ontstaat meerwaarde voor het Nederlandse viscluster en het visserijonderwijs.

Bij de verdere uitwerking van het landelijke onderwijsplan kan de bestaande toezichtstructuur rondom Vistikhetmaar een prima basis zijn om door te ontwikkelen met inachtneming van de onderscheidende rollen van deelnemende partijen bij de verschillende onderdelen van het onderwijsplan. De sector, het onderwijs en het ministerie van LNV zijn in deze structuur (Vistikhetmaar) al vertegenwoordigd, waarbij ProSea verantwoordelijk

is voor het dagelijks beheer. Dit kan het vertrekpunt voor de kwartiermakersfase vormen waarbij ook wordt gekeken hoe een actieve verbinding tussen de verschillende regio's en het landelijke platform vorm en inhoud kan krijgen.

EFFECTEN

Deze maatregel zal bijdragen aan het duurzaam vernieuwen van het visserijonderwijs, het stimuleren van de instroom in visserijonderwijs, het borgen van de expertisebasis en het behoud van vakmanschap in de volle breedte van het Nederlandse viscluster. Daarmee wordt het transitievermogen van het Nederlandse viscluster versterkt.

PLANNING EN UITVOERBAARHEID

Het Plan van Aanpak 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' wordt komende periode verder uitgewerkt gedurende een kwartiermakersfase. Dit plan van aanpak richt zich op de periode 2024 – 2030 en zal worden uitgevoerd door onderwijsinstellingen in het viscluster (zie bijlage 1) in samenwerking met de Sectorraad Visserij, de visserijregio's en ProSea Marine Education alsmede de nader te verkennen samenwerking binnen de context van Groenpact. Dit plan van aanpak biedt het raamwerk voor verdere uitwerking, zowel inhoudelijk als financieel.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES (INDICATIEF)

Deze vernieuwingsimpuls is gebaseerd op een tripartiete inspanning en investering. Samenwerking staat daarbij centraal. Onderstaande tabel geeft een eerste duiding van het financiële kader en is daarmee richtinggevend voor de uitwerking van het plan van aanpak. Daarbij wordt aangemerkt dat de impuls tijdelijk van aard is en zich daarom richt op een sterkere bedding van het visserijonderwijs in het bredere kennis- en innovatie ecosysteem voor het groenblauwe domein. Met de inzet van de vernieuwingsimpuls wordt aansluiting georganiseerd bij generieke kennis- en innovatieinstrumenten waardoor er extra multipliers ontstaan.

PLAN VAN AANPAK 2024 T/M 2030 (6 JAREN) - AFGERONDE, INDICATIEVE BEDRAGEN

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
1 – Practoraat Visserij	46	92	92	92	92	92	46	**550**
2 – Kennissysteem Vistikhetmaar	48	96	96	96	96	96	48	**575**
3 – Regionale leerplaatsen	104	208	208	208	208	208	104	**1250**
4 – Landelijk platform visserijonderwijs	94	187	187	187	187	187	94	**1125**
Totaal	**292**	**583**	**583**	**583**	**583**	**583**	**292**	**3500**

DEKKING

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	VOP - via SPUK-regeling	VOP - regio's (provincie, gemeente)	Bedrijfsleven	LNV aanvullende onderwijs-subsidie	Onderwijs bijdrage	Totaal
1 – Practoraat Visserij	250		50		250	**550**
2 – Kennissysteem Vistikhetmaar	125	375	75			**575**
3 – Regionale leerplaatsen	500	500	250			**1250**
4 – Landelijk platform	125	125		750	125	**1125**
Totaal	**1000**	**1000**	**375**	**750**	**375**	**3500**

EVALUATIE

Het programma 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' zal onafhankelijk worden geëvalueerd. Verkend wordt in hoeverre het deel uit kan gaan maken van de volgende fase van Groenpact voor 2025 e.v.

BIJLAGEN - VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS

1 - ONDERWIJSLANDSCHAP VIS-GERELATEERD NEDERLAND*

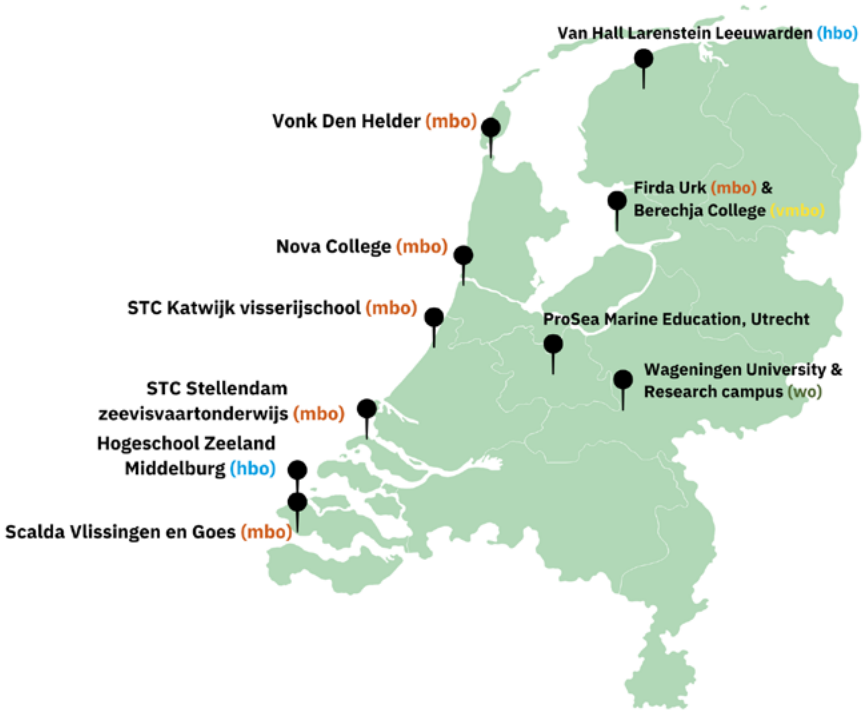

* *Alleen huidige mbo, hbo of wo-onderwijsinstellingen met visserij-gerelateerde opleidingen. Om die reden worden mbo Nova College, STC Hanze Zwolle en Firda maritieme techniek Sneek niet vermeld.*

** *Andere onderwijsinstellingen zoals Zone college (met zoete landzijdige aquacultuur en sportvisserij), Aeres hbo (met zilte landbouw), Aeres vmbo (met keuzevak visstandbeheer en sportvissen) en de SVO-opleiding Vakopleiding Food (met visspecialist), maar ook bredere betrokkenheid van het onderwijs in het groenblauwe domein bij het viscluster, worden bij de verkenning van de aansluiting met Groenpact meegenomen.*

2 - OVERZICHT VAN STAKEHOLDERS*

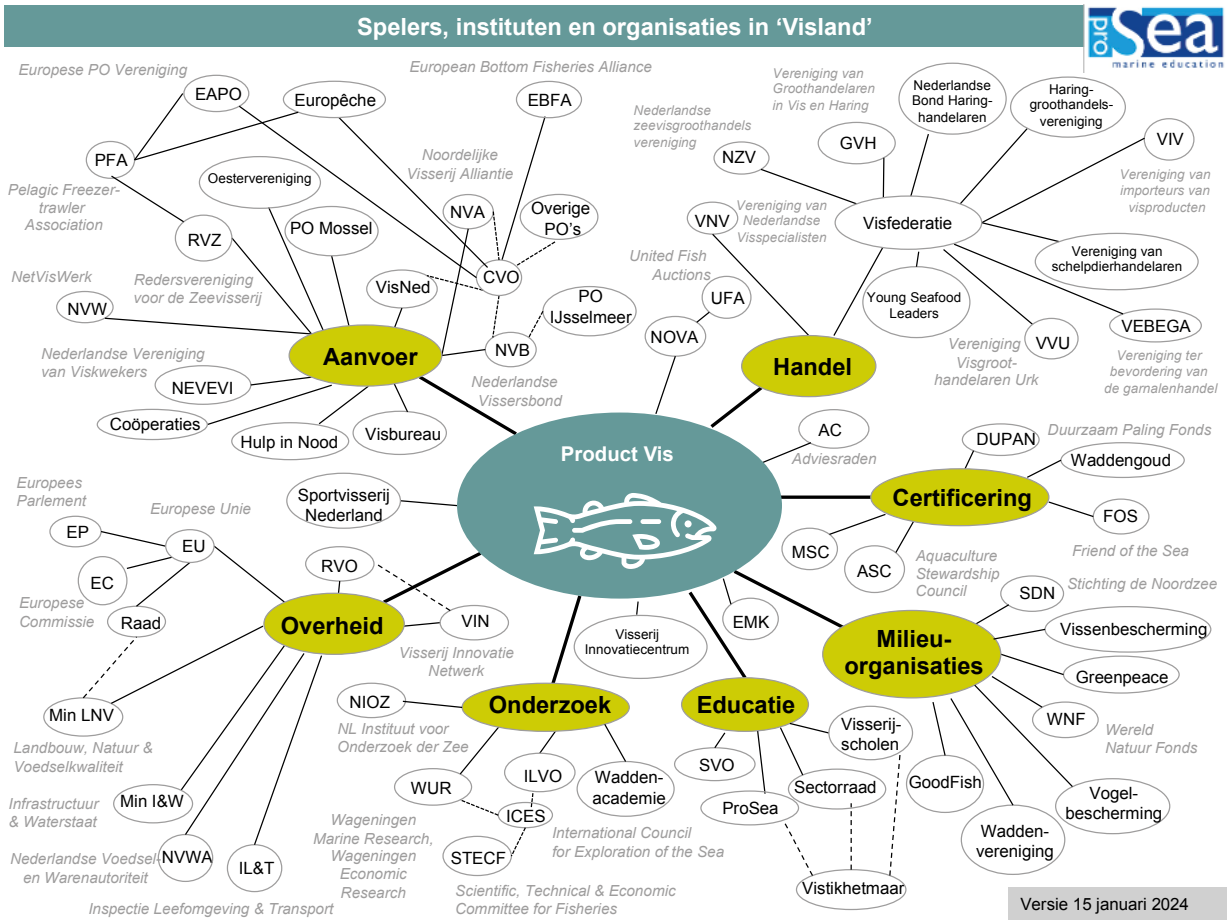

* *Het overzicht is niet compleet en niet alle relaties tussen stakeholders zijn weergeven om overzicht te bewaren.*

3 - NEDERLANDS VISCLUSTER IN CIJFERS

Sociaaleconomische omvang van de keten en toeleveranciers

	Hoeveel?	Data afkomstig uit
Bedrijven	346	Hoekstra et al. 2023
Omzet	€ 6.610.000	Hoekstra et al. 2023
Werkgelegenheid	12.500 werkzame personen (ruim 8.150 fte)	Hoekstra et al. 2023

Werkgelegenheid per schakel in keten of indirecte baan

Schakel in de keten of indirecte banen	Werkgelegenheid	Data afkomstig uit
Keten en toeleverende industrie (zie tabel hierboven)	8.150 fte	Hoekstra et al. 2023
PO's en brancheorganisaties	40 fte	Hoekstra et al. 2023
Visserijonderwijs	10 fte	Hoekstra et al. 2023
Visdetailhandel	2.300 fte	Hoekstra et al. 2023
Totaal	10.500 fte	Hoekstra et al. 2023

Werkgelegenheid Nederlandse Zee en Kustvisserij

	# schepen	# varenden	Data afkomstig uit
Grote zeevisserij	8	297	Visserij in cijfers, 2022
Kotters	261	1025	Visserij in cijfers, 2022
Kleine visserij	239	458	Visserij in cijfers, 2022
Mosselen	45	187	Visserij in cijfers, 2022
Oesters	30	ca. 56	Visserij in cijfers, 2022
Totaal	583	1967	Visserij in cijfers, 2022

Overige vis-gerelateerde sectoren

	Hoeveel?	Data afkomstig uit
Aqua- en maricultuur	ca. 172 bedrijven in aquacultuur	NVWA (2020)
Sportvissers	672.764 personen	www.sportvisserijnederland.nl (2022)

Gegevens afkomstig uit (tenzij anders vermeld):

- *Hoekstra, F.F., Valk, Y. de, Deetman, B. (2023). Visclusters in Nederland (nulmeting): omvang en afhankelijkheid voor de keten en toeleverende industrie van Noordzeevisserij; Impactanalyse beleidsbeslissingen op de keten van Nederlandse visserijregio's. Wageningen, Wageningen Economic Research, Rapport 2023-030. 98 pp.; 25 fig.; 12 tab.; 46 ref. ISBN 978-94-6447-654-5*
- *Visserij in Cijfers (2022). Totale werkgelegenheid in de Nederlandse zee- en kustvisserij nam in 2021 af met iets meer dan 100 opvarenden. Agrimatie, Wageningen Economic Research. Den Haag, 30 september 2022: https://agrimatie.nl/PublicatiePage.aspx?subpubID=2526&sectorID=2860& themaID=2264&indicatorID=2868*

Visserijonderwijs

- Vijf onderwijsinstellingen: Firda, Nova, Scalda, STC en Vonk
- Acht regionale hubs: Noord Beveland, Stellendam, Scheveningen, Katwijk, IJmuiden, Den Helder, Lauwersoog en Urk
- mbo keuzedeel (K0597) Verdieping Visserij Trawlers (STC-Katwijk)
- mbo keuzedeel (K1244) Visserij
- Practoraat Visserij (Firda Urk)
- Cursus Vissen met Toekomst (ProSea Marine Education)
- Cursus Tussen Schip en Wal (Sectorraad Visserij/ProSea Marine Education via kennissysteem Vistikhetmaar)
- Nationale Kennisdag Visserij (Sectorraad Visserij/ProSea Marine Education via kennissysteem Vistikhetmaar)

Aantal studenten per opleiding

Crebo	Opleiding	Niveau	Scalda	Firda	Nova	STC Katwijk	STC Stellendam	Vonk
25513	Stuurman-werktuigkundige kleine schepen (SWK)	3	4					3
25522	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	3	1	17				
25523	Stuurman alle vissersschepen S4	4		2		10		
25525	Stuurman-werktuigkundige zeevisvaart SW6	2		1				3
25637	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	3		16		1	6	1
25640	Stuurman-werktuigkundige zeevisvaart SW6	2	12	36		4	10	3
25677	Maritiem officier kleine schepen nautisch, koopvaardij	3	10	1				4
25678	Maritiem officier kleine schepen nautisch, visserij	3	14	28				3
25679	Maritiem officier kleine schepen, technisch	3		1				
25680	Maritiem officier alle schepen nautisch, koopvaardij	4		16		43	10	25
25682	Maritiem officier alle schepen, visserij	4						2
25683	Maritiem officier alle schepen, technisch	4		9				
	VMBO-4, keuzevak commerciële visserij (Berechja college)			29				

Overig vis-gerelateerd onderwijs

- vmbo keuzevakdeel Visstandbeheer en sportvissen (Aeres)
- mbo keuzedeel (K0269) Werken in de aquacultuur (Scalda)
- mbo keuzedeel (K1244) Visserij (Scalda)
- mbo keuzedeel (K0472) Houder van vissen (groen onderwijs)
- mbo keuzedeel (K0273) Sportvisserij (Aeres)
- mbo Visspecialist (SVO)
- mbo Sportvisserij en waterbeheer (Zone)
- mbo Vers industrie - Visverwerking (Firda en SVO)
- practoraat Water (Scalda)
- hbo Kust en Zeemanagement (VHL)
- hbo minor Sustainable Fisheries and Aquaculture (VHL)
- hbo cursus Aquacultuur (HZ)
- hbo BSc Water management (aquatische ecotechnologie, delta management) (HZ)
- Lectoraat Aquaculture in Delta Areas (HZ)
- Lectoraat Coastal and Marine Systems (VHL)
- Wo MSc Aquaculture and Marine Resource Management (WUR)
- Leerstoel Aquacultuur en Visserij (WUR)

KOEPELPLAN ‘BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJIDENTITEIT’

BOVENREGIONAAL KOEPELPLAN
BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJ IDENTITEIT

Plan van Aanpak landelijk belevingsplan Nederlandse Visserij Identiteit.

SAMENVATTING

De Nederlandse visserij worstelt met verschillende uitdagingen in de Noordzee, waaronder Brexit, het pulsverbod, veranderende consumentenbehoeftes, ruimteclaims op zee door de bouw van windmolenparken en biodiversiteits-inspanningen, klimaatverandering, aanlandingsverplichting en financieel-economische druk zoals hoge brandstofkosten en afnemende vangsten. Dit heeft geresulteerd in een herstructurering van de kottervloot om de vloot qua aard en omvang weer in balans te krijgen met de nieuwe situatie op de Noordzee.

Het ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit (LNV) heeft aan het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketen en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Dit VOP streeft naar een scenario van duurzame (kwalitatieve) groei, waarbij de nationale visserijketen aan de wal én visserijgemeenschappen nieuw leven wordt ingeblazen en versnippering in visregio's wordt tegengegaan.

Nieuwe leven inblazen heeft impact als vernieuwing gegrond is in het prachtige verleden van de visserijketen en de visserijgemeenschappen en deze in verbinding zijn. Deze vernieuwing moet beleefd en verteld worden. Studenten kiezen niet automatisch voor de vis-gerelateerde opleidingen of als ze afgestudeerd zijn automatisch voor visbedrijven voor hun eerste baan. Toeristen hebben keuze uit gigantisch veel aanbod en kiezen niet automatisch voor bezoek aan visserijgemeenschappen, vis gastronomie, vis-erfgoed en musea. De samenleving gelooft niet direct dat de sector vernieuwt. Ze willen daden, bewijs en nieuwe helden zien, duurzame vis proeven en beleven en positief verrast worden door de visserij van morgen.

Vis, water, zee, samenwerken en vernieuwen over sectorgrenzen heen zit diep in DNA en passies van de visserij én van Nederland. Het is onlosmakelijk met elkaar verbonden en hier ligt de ultieme kans voor het nieuwe verhaal dat bijdraagt aan bewonerstrots, aan meer mensen die kiezen om te werken in de vissector, meer studenten die kiezen voor vis-gerelateerde opleidingen, meer bezoekers uit regio als daarbuiten die vis in welke vorm dan ook willen beleven en bezoeken en hierdoor een bijdrage leveren aan leefbaarheid en lokale voorzieningen. Ze doen er hun boodschappen, gaan ergens lunchen en bezoeken cultuur en erfgoed en zorgen met hun uitgaven voor dat voorzieningen in stand blijven of kunnen groeien.

Dit verhaal maken we samen en dragen we samen met trots uit. Vanuit het principe van eenheid in verscheidenheid en trots op de diversiteit tussen de regio's. Dit versterkt het geheel én alle percelen afzonderlijk. Het vormt een impuls door de krachten en middelen te bundelen in een samenwerking tussen bedrijven, onderwijs, overheden en destinatiemanagementorganisaties landelijk, regionaal en lokaal. Voorbeelden zijn de Nieuwe Hollandse Waterlinies en Hanzesteden.

Een samenwerking gericht op een duidelijke profilering van "Nederland, een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik", door de identiteit en reuring van visserijgemeenschappen (met een 'colour locale') zichtbaar en vindbaar te maken. Een effectieve wijze om de impact van de regiospecifieke investeringen middels het VOP, zowel in reuring rond de havens als in verzilvering van het erfgoed, gebundeld te vergroten opdat het niet versnipperd blijft.

OMSCHRIJVING MAATREGEL

Binnen het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) is beleving het richtinggevende verhaal over de Nederlandse viscultuur. Een verhaal dat aansluit bij de kernwaarden waar de vissector en visserijgemeenschappen voor staan. En dat een voorbeeld is hoe we op basis van een rijke vishistorie en -ervaring inventief omgaan met de uitdagingen van de vissector en visserijgemeenschappen van morgen. Aan het landelijke overkoepelende verhaal zijn onderliggende regio/lokale -verhalen gekoppeld, gebaseerd op het regionale DNA en regionale en lokale waarden. Zo creëren we **eenheid in verscheidenheid**. Hierdoor doen we recht aan de context van het VOP.

Wat is een overkoepelend verhaal?
Verhalen zijn aanjagers van positieve verandering. Verhalen raken emoties, helpen ons de wereld te begrijpen, bieden hoop en motivatie en dragen bij aan dat we anders gaan kijken en andere keuzes maken. Verhalen vertellen de kern en emotie van wat de huidige situatie is, waarom we willen veranderen en wat daarin belangrijk is en waarin we geloven. In verhalen is plaats voor succes en groei als ook voor hobbels. Goede verhalen bevatten urgentie, perspectief, gemeenschappelijkheid en verbinding met hoe deelgenoten van het verhaal kunnen bijdragen.

Verhalen hebben vertellers, relevantie, consistentie en onderscheidend vermogen nodig. Daarom is het samen maken van verhalen zo belangrijk. Dat is de manier om verhaal eigen te maken en er staan altijd leiders op, bestuurders en vooral ook lokale helden die het gezicht van het verhaal worden. Niets raakt beter dan persoonlijke verhalen.

Een krachtig verhaal bouw je op vanuit een sterke identiteit. Het belevingsplan ‘Nederlandse Visserij Identiteit’ in het VOP bestaat uit vier complementaire ‘lagen’. Deze ‘lagen’ hebben betrekking op het VOP als geheel, als op haar onderdelen. Schematisch ziet dit als er volgt uit:

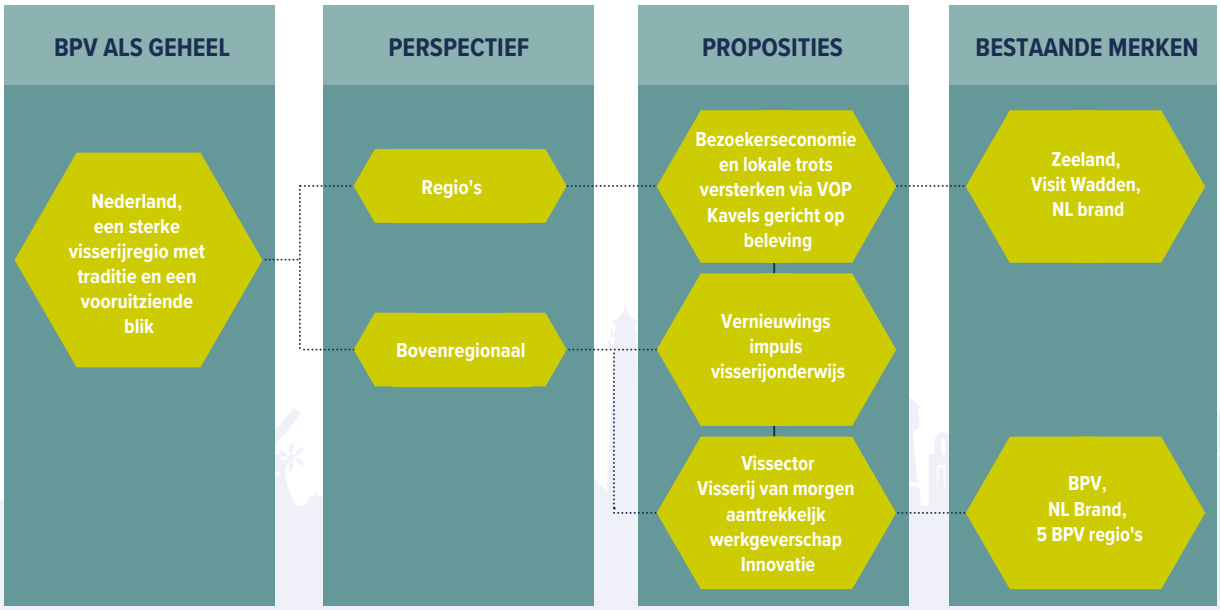

TOELICHTING OP DE LAGEN
We bouwen het verhaal per laag en in samenhang met elkaar in drie fases op:
- **Fase 1** Het formuleren van de centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal, in samenhang met alle lagen.
- **Fase 2** Het 'laden' van het verhaal
- **Fase 3** Het voorbereiden van het 'onderhouden' en 'activeren' van het verhaal

Elke fase wordt hieronder toegelicht.

FASE 1 - HET FORMULEREN VAN DE CENTRALE BELOFTE EN BIJBEHOREND KOEPELVERHAAL, IN SAMENHANG MET ALLE LAGEN.

1.1 BPV als geheel
18 Nederlandse gemeenten en 6 betrokken provincies. Elk met unieke visondernemers en visserijgemeenschappen, verbonden in het verleden, heden en toekomst. En bovenal het kloppend hart voor vis en verbinding met de zee. Elk bijzonder en uniek, samen potentieel een sterk verhaal. Een verhaal dat van hen allemaal is: visclusters van ondernemers en opleiders, bewoners, attracties (denk aan gastronomie, musea, erfgoed, visevenementen) en betrokken organisaties. Samen bouwen we dit verhaal, dit huis.

De eerste laag is om op basis van bestaande uitwerkingen, zoals de BPV almanak, de waarden en de centrale belofte te formuleren die in alle lagen doorvertaald wordt ten behoeve van consistent en consequent aan herkenbaarheid te werken.

We maken in de eerste stap gebruik van richtinggevende bronnen, zoals de BPV almanak voor strategische positionering en het merk "the Netherlands". Dit is van belang omdat ons merk zowel voor Nederland als destinatie voor bezoekers als Nederland als bestemming voor investeringen, handel, innovatie (topsectoren), studeren en werken benut wordt als hét centrale verbindende merk. The Netherlands staat voor de waarde hechten aan vrijheid, transparantie en duidelijkheid, aan altijd zoeken naar innovatieve en pragmatische oplossingen, win-win oplossingen en samenwerkingen die sector- en geografische grenzen overstijgen. Een voorbeeld is de New Dutch beweging, een internationaal platform voor Nederlandse innovaties, van nieuwe meesters en nieuwe iconen.

De tweede stap is het formuleren van bijbehorende koepelverhaal. Een korte krachtige tekst waarin waarden en belofte terugkomen. We maken hierbij de verbinding met water, de kust, erfgoed en innovatie, de passies waar Nederland voor staat. Mooi voorbeeld hiervan is de lijn "Water in Nederland" van het NBTC (Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen).

1.2 Perspectief regio's
Voor de regio's doorlopen we per regio dezelfde twee stappen zoals beschreven onder Ad 1. met per regio betrokken belanghebbenden. In deze stap maken we per regio de verbinding met bestaande regionale én lokale verhalen en merken (zoals regionaal Fryslân, Visit Wadden, Zeeland en lokaal zoals Harlingen, Scheveningen, Urk, Den Oever etc.) en de couleur locale. Dit levert op regionaal en lokaal niveau de doorvertaling van de belofte op en per regionaal/lokaal een koepelverhaal.

De volgende stap vormt een analyse van de 'laag' regionale proposities (VOP percelen en eventueel bestaand aanbod) en de mate waarin het past bij de beloftes (iconisch, speciaal of basis). Dit levert een overzicht op van het aanbod en bewijslast en maakt zichtbaar waar ontwikkeling mogelijk is. Dit biedt input voor de vervolgfase "het laden van het verhaal".

1.3 Perspectief bovenregionaal

Voor het bovenregionale perspectief doorlopen we dezelfde stappen zoals beschreven onder Ad 1.1. Zowel voor vernieuwingsimpuls onderwijs als voor vissector als geheel gericht op het zichtbaar maken van de vernieuwing (slimmer op zee, korte ketens, digitalisering, robotisering, duurzamer en sneller op het bord, aantrekkelijk werkgeverschap etc.). Natuurlijk zijn er regionale verschillen.

Bovenregionaal is het noodzaak om de vernieuwing gezamenlijk zichtbaar te maken voor samenhang en impact op doelen zoals onderwijsinstroom en aantrekkelijk werkgeverschap. Deze fase levert ook voor deze domeinen een doorvertaling van de belofte en koepelverhaal op. Het zichtbaar maken van de duurzame vernieuwing aan bezoekers wordt expliciet onderdeel van fase 2 en 3.

FASE 2 - HET 'LADEN VAN HET VERHAAL'

De vorige fase wordt gekenmerkt door van binnen naar buiten te redeneren, vanuit identiteit. Deze stap staat in het teken van buiten naar binnen, naar het inspelen op trends en ontwikkelingen en behoeftes voor vraagontwikkeling en reputatieversterking. Met de output van de vorige fase als basis en inspiratiebron (inspireren, versterken en uitdragen) in de hand, leggen we het fundament voor het laden van het verhaal voor vraagontwikkeling en/of reputatieversterking voor elke 'laag' door middel van (marketing)communicatie voor activatie.

2.1 Perspectief regio's

Voor de regio's en gemeenschappen is deze (marketing)communicatie gericht op bewoners en bezoekers die geïnspireerd worden - en bij de hand genomen worden - om (te selecteren) aanbod van het gebied (nader) te ontdekken en te verkennen. Dit kan met sprekende (bestaande en mogelijk nieuwe) verhaallijnen en aantrekkelijke beelden, over de verschillende regio's gebaseerd op het DNA van de regio's en gemeenschappen die vertellen over het verleden, het heden en de toekomst van viscultuur.

Per regio wordt een plan van aanpak (marketing)communicatie opgesteld vanuit het VOP inclusief kwantitatieve doelstellingen (meer bewonerstrots, meer bezoek e.d.). Hierbij wordt zo veel als mogelijk uitgegaan van wat er al is in de regio's zoals bestaande marketingcommunicatiestrategieën en middelen voor het verleiden van bewoners en bezoekers hun destinatie te bezoeken en bijbehorende middelen (websites, campagnes, verhaallijnen, informatiepunten e.d.). Dit betekent dat de verbinding gemaakt wordt per regio en lokaliteit met bestaande (marketing)communicatie strategieën zodat 'vis' ingebed wordt in bestaande aanpakken. Voor de hand liggende onderwerpen zijn het visserijverleden en wat daarvan nog is terug te vinden in de cultuur van een regio (taal, kunst, landschap, eten, drinken, erfgoed, bebouwing, evenementen, routes, musea, lezingen e.d....), maar ook het verhaal van hoe de visserijsector zich in het gebied door de tijd heeft ontwikkeld en haar betekenis voor het gebied, uitmondend in de transitie waar ze nu voor staat (inkrimping, vergroening, verduurzaming) met de gekozen VOP percelen als bewijs (verbinding met onderwijs, innovatie, werkgeverschap). Zo zijn er vele verhalen te vertellen. Elk met hun eigen regionale en lokale invulling.

Per regio wordt de merkgids aangepast voor gebruik voor toepassing in vraagontwikkeling. Hierbij wordt ook de (visuele) verbinding gemaakt met het overkoepelende verhaal. In de gids staan uitgangspunten en afspraken met betrekking tot gebruik van de gids voor merkactivatie.

De keuze voor passende doelgroepen, media inzet e.d.kan per regio's verschillen. Elke regio zal zelf afspraken moeten maken over organisatie en borging van de uitvoering van de marketingcommunicatie (de activatie) binnen haar regio.

De dienstverlening vanuit het VOP begint en eindigt met het op weg helpen via een klankbordfunctie om tot een effectief plan te komen en met het aanbieden van een gereedschapskist en begeleiden hoe deze gebruikt kan worden. De gereedschapskist kunnen de regio's inzetten in hun eigen marketingcommunicatie, ieder in eigen tempo en intensiteit via nog te maken afspraken (op basis van arrangementen/dienstverlening). Van het maken van een visuele verbinding ('part of'-gedachte) tot teksten, fotografie, video, (school)presentaties e.d.). De aanpak, opgesteld door partners binnen de Hollandse Waterlinie, geeft een goede indruk hoe dit werkt.

Daarnaast kunnen de regio's gebruik maken van bestaande reguliere dienstverlening van NBTC (leefstijlgids, leidraden, workshops bestemmingsmanagement, intelligence e.a.) dat niet binnen deze opdracht valt. Dit geldt natuurlijk ook voor de reguliere dienstverlening van bijvoorbeeld Visit Wadden voor Noord-Nederland en Kop van Noord-Holland.

2.2 Perspectief bovenregionaal
Voor de vissector en voor vernieuwingsimpuls visserijonderwijs worden dezelfde stappen doorlopen zoals beschreven onder ad 2.1. De communicatie is voor het geheel, te denken valt aan aantrekkelijk werkgeverschap voor het aantrekken van werknemers (gezamenlijke campagnes) en voor reputatieversterking van de sector.

Het resultaat is een plan van aanpak inclusief doelstellingen en bijbehorende middelenmix (website, socials, evenementen, ontvangen van internationale missies en delegaties e.d.) die gezamenlijk een herkenbaar podium vormen voor het profileren en etaleren van de vernieuwing van de sector en voor dialoog: slimmer op zee, korte ketens, robotisering, duurzamer en sneller op het bord etc. en dat geladen wordt vanuit de agenda van BPV en vanuit de wisselwerking met de regio's waar de bewijslast ligt vanuit de VOP-percelen. Een gezamenlijk podium dat alle regio's sterker maak. Out of scope is vis-product-promotie.

De plannen van aanpak onder Ad 2.1 en Ad 2.2 worden onderdeel van het uitvoeringsplan 2026-2030.

FASE 3 - HET VOORBEREIDEN VAN HET 'ONDERHOUDEN' EN 'ACTIVEREN' VAN HET VERHAAL
Deze fase is gericht op het organiseren van de wisselwerking tussen de 'lagen' zowel inhoudelijk als organisatorisch.

Inhoudelijk betekent voor de 'regio' laag het bepalen van overkoepelende initiatieven zoals een ambassadeursprogramma, events en gezamenlijke campagnes (bijvoorbeeld inkomende persreizen of campagnes in doelmarkten van NBTC via "the Netherlands" merk) die passen bij de kernwaarden. Voor het bovenregionale betekent dit het opstellen van een plan van aanpak voor de activatie om de bewijsvoering uit de bijbehorende proposities (regionaal – bovenregionaal) consistent en consequent te communiceren. De aanpak wordt onderdeel van het uitvoeringsplan 2026-2030. Na fase 3 gaan we over naar de uitvoering. Deze staat gepland vanaf januari 2026.

3.1 Organisatie van maatregel
Werkgroep VOP heeft Merk Fryslân en NBTC gevraagd de totstandkoming van dit plan te begeleiden en na formalisering in opdracht van BPV de lead te nemen in fase 1, 2 en 3. Er wordt een werkgroep geformeerd met alle belanghebbenden en op verzoek wordt deze geleid door NBTC/ Merk Fryslân. De samenstelling van de werkgroep varieert voor fase 2 qua samenstelling per regio en per bovenregionaal perspectief. Er wordt gerapporteerd aan de bestuurlijke trekker van het belevingsplan.

Per regio is het randvoorwaardelijk dat een organisatie, zoals een DMO, aansluit en regionaal bestuurlijk gelegitimeerd kan optreden voor de VOP Kavels gericht op beleving en bezoekerseconomie. De coördinatie per regio wordt door de regio zelf opgepakt en gefaciliteerd en is derhalve niet opgenomen in de begroting. Deze organisatie wordt in fase 3 gefaciliteerd door NBTC/Merk Fryslân hoe de verbinding geborgen kan worden teneinde het stokje zelfstandig over te nemen. Dit geldt ook voor de bovenregionale onderdelen. Dit past in de impulsgedachte van het VOP én bij idee dat regio's zelf als 'productowner' sturen op vraagontwikkeling.

Tevens behoeft de gereedschapskist onderhoud en ondersteuning in het toepassen ervan. Er zullen in fase 3 hierover afspraken gemaakt moeten worden. Ook zullen er afspraken gemaakt worden over de uitvoering van de overkoepelende plan van aanpak en initiatieven en wie welke rol hierin iedereen heeft en welke kwantitatieve doelstellingen we eraan koppelen. Het vertrekpunt is dat eigenaarschap belegd is bij trekkers van de percelen. Dus bijvoorbeeld als er gekozen wordt voor een onderwijscampagne voor instroom dan biedt de merkgids en gereedschapskist de basiselementen daarvoor. De organisatie ligt in dit voorbeeld bij de vernieuwingsimpuls visserijonderwijs.

Afronding van fase 3 vormt een evaluatiemoment voor de rol en inbreng van NBTC/Merk Fryslân voor een uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030. Mede te bepalen op basis van de gezette stappen tot dit moment en opgedane ervaringen.

3.2 Rolverdeling NBTC/Merk Fryslân

Het NBTC vervult de landelijke rol in relatie tot het overkoepelende verhaal en de bovenregionale perspectieven. Merk Fryslân heeft veel ervaring opgedaan met bestemmingsmanagement in het Waddengebied en verzorgt als koploper de regionale/lokale invulling van het VOP in de twee visregio's in Noord-Nederland. Samen waarborgen NBTC/Merk Fryslân de verbinding tussen de lagen en treden ze in het gehele proces op als ervaringspartner voor de regionale en lokale spelers.

Zeker in de opstartfase hanteren we 'practice what you preach'. NBTC en Merk Fryslân delen als graag hun voorbeelden en aanpak als inspiratie voor de andere regio's. In de werkgroep worden het overkoepelende verhaal, de overkoepelende marketingcommunicatie ontwikkeld en een advies voor het vervolg na fase 3 opgesteld voor het BPV.

3.3 Rolverdeling

- NBTC zal als nationale organisatie zorgdragen voor de overkoepelende coördinatie en (laten) produceren van regio overstijgende onderdelen (ontwikkelen overkoepelend verhaal, campagnes doelmarkten, verbinding met NL merk en zoals beschreven bestaande NBTC dienstverlening) en verbinding leggen met uitvoerende organisaties in de regio's die nog niet aangehaakt zijn.
- Merk Fryslân/Visit Wadden zal de regionale invulling van het VOP voor haar rekening nemen voor de regio's Noord / Kop van Noord-Holland. Door de ruime kennis en ervaring met regionaal bestemmingsmanagement kan Merk Fryslân een voortrekkersrol innemen richting andere regio's en op basis van intervisie de andere regio's inspireren om aan de slag te gaan met het project.
- Voor de regio's Urk, Hollandse Haringkust en Zuidwest Nederland worden regionale organisaties benoemd die vergelijkbaar met Merk Fryslân in Noord-Nederland de trekkersrol in de betreffende regio kunnen invullen.
- Elke regio is verantwoordelijk voor het betrekken en faciliteren van regionale en lokale partners.

NAGESTREERFDE DOELEN EN EFFECTEN

Dit plan draagt met krachtige profilering en communicatie bij aan de reputatie van Nederland als een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik met dito resultaat. Dus meer bewonerstrots, meer bezoekers passende bij de regio's en daardoor levert het plan een bijdrage aan behoud van lokale voorzieningen, meer instroom van studenten en werknemers die kiezen voor de vissector.

Daarnaast vindt het VOP Belevingsplan aansluiting bij de agenda's zoals:

- **NL**: Reputatieversterking NL onder andere via de New Dutch platform voor Nederlandse innovaties. The Netherlands branding.
- **Regionaal en lokaal**: Regionale agenda's voor versterking van bezoekerseconomie waarbij bezoek en toerisme bijdraagt aan maatschappelijk opgaves zoals versterking van gemeenschappen en brede welvaart.

VORMGEVING MAATREGEL

Bij het vormgeven van dit Plan van Aanpak zijn de volgende partijen betrokken geweest:

- De visserijregio's vertegenwoordigd in de werkgroep 'Beleving' (Hollandse Haringkust, Zuidwest Nederland, Kop van Noord-Holland).
- Ministerie LNV
- Merk Fryslân en NBTC als penvoerders en experts namens de werkgroep 'Beleving'.

PLANNING EN UITVOERBAARHEID

Stap	Periode	Resultaat
Voorbereiding start	Tot zomer 2024	- Nadere uitwerking plan van aanpak beleving - Overeenkomst met NBTC/Merk Fryslân - Formering en opstarten werkgroep(en) - Planning vervolgfase definitief
Fase 1. De centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal formuleren in samenhang met alle lagen.	September – december 2024	Oplevering van een gids met de overkoepelende verhalen op elk niveau in samenhang met elkaar en met de BPV almanak. Met feiten en cijfers en voorbeelden.
Fase 2. Het 'laden' van het verhaal	Januari tot en met mei 2025	PvA marketingcommunicatie per regio en bovenregionale onderdelen inclusief merkgids voor vraagontwikkeling, reputatieversterking en verbinding met het overkoepelende verhaal. Bepalen, ontwikkelen en uitleveren van gereedschapskist, bijbehorende arrangementen en afspraken over bijbehorende dienstverlening.
Fase 3. Het voorbereiden van 'onderhouden' en 'activeren' van het verhaal	Kwartaal 2/3 2025	Uitwerking communicatieconcept en middelen (tekst/beeld/video e.d.). Afspraken over inhoudelijke en organisatorische wisselwerking tussen regio's/gemeenten en de vissector en BPV en de (financiële) betekenis hiervan voor de periode 2026-2030. Advies over vervolg: onderhoud op en ondersteuning in toepassing van gereedschapskist inclusief begroting 2026-2030. Besluitvorming vervolgfase.
Uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030	2026-2030	Vastgesteld plan

FINANCIËLE CONSEQUENTIES (INDICATIEF)

Betreft tijdelijke financiering van het viscluster gericht op versterking van en bedding in het bredere kennis- en innovatie ecosysteem voor het groenblauwe domein.

PLAN VAN AANPAK 2024 T/M 2030 (6 JAREN) - AFGERONDE, INDICATIEVE BEDRAGEN

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Fase 1 - De centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal formuleren in samenhang met alle lagen.	60							**60**
Fase 2 - Het 'laden' van het verhaal		50						**50**
Fase 3 - Het voorbereiden van 'onderhouden' en 'activeren' van het verhaal		175						**175**
Uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030			343	343	343	343	343	**1715**
Totaal	**60**	**225**	**343**	**343**	**343**	**343**	**343**	**2000**

DEKKING

Bijdrage (k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
VOP (bijdrage LNV)	30	112,5	171,5	171,5	171,5	171,5	171,5	**1000**
BPV regio's	30	112,5	171,5	171,5	171,5	171,5	171,5	**1000**
Totaal	**60**	**225**	**343**	**343**	**343**	**343**	**343**	**2000**

VERANTWOORDING

BPV VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN (VOP)

APPENDIX: PERCEELBESCHRIJVINGEN

FEBRUARI - 2024

BESTUURLIJK PLATFORM VISSERIJ (BPV)

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) is een coalitie van 18 gemeenten en 6 provincies waarbinnen de Nederlandse visserijgemeenschappen, met daaraan verbonden visclusters van bedrijvigheid, zijn geconcentreerd. Waar het werken met vis van sociaaleconomische en sociaal culturele betekenis is voor de samenleving en lokale brede welvaart.

DE 5 REGIO'S VAN HET VOP

- Noord Nederland
- Kop van Noord-Holland
- Urk
- Hollandse Haringkust
- Zuidwest Nederland

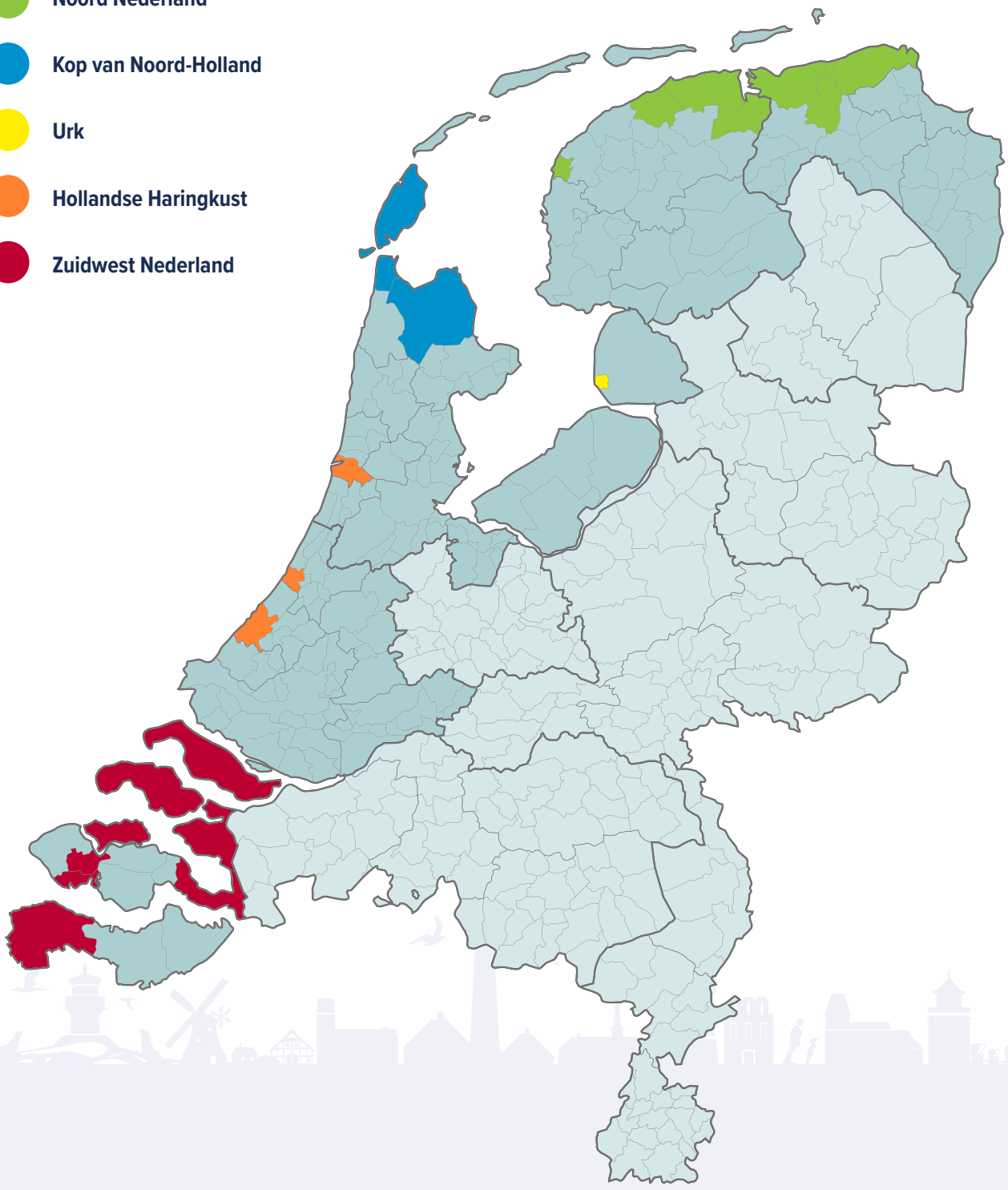

INHOUDSOPGAVE

PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN URK	5
PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND	51
PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN ZUIDWEST-NEDERLAND	67
PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN NOORD-NEDERLAND	116
PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST	143

PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Blue Food Centrum wieringen				
1A: Blue Food Centrum Wieringen	Hollands Kroon	1	€ 6.700.000	€ 3.150.000
Kavel 2: Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel				
2A: Nieuwe cluster viscultuur op het land Texel	Texel, Den Helder	1	€ 6.825.000	€ 2.590.000
Kavel 3: Ankerplaats CULTUURBELEVING van visserij(gemeenschappen) in Den Helder.				
3A: Ankerplaats van cultuurbeleving van visserij(gemeenschappen) Den Helder	Den Helder	2	€ 920.000	€ 460.000
Totaal			**€ 14.445.000**	**€ 6.200.000**

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Blue Food Centrum Wieringen**
- **Regio, Kavel en Perceel: KNH 1A**

2. Samenvattende omschrijving

Blue Food Centrum Wieringen incl Innovatieatelier

De lokale visafslag in Den Oever wordt getransformeerd naar een toekomstgericht Regionaal Blue Food Centrum, een levendige marktplaats waar je de zeeverse vis en het verhaal daaromheen ter plekke kunt ruiken, proeven en ervaren.

Het Blue Food Centrum Wieringen wordt het logistiek knooppunt voor de aanvoer van zeeverse vis vanuit de gehele regio waardoor een veel groter deel van de economische keten op het gebied van visvangst, verwerking en consumptie zijn plek vindt in de Metropool Regio Amsterdam en Noord-Holland Noord. De omschakeling naar een breder vis/visserij gerelateerd centrum zal aansluiten op de vernieuwing van de visserij en de positie van vis in de voedseltransitie.

De onderdelen van het Blue Food Centrum zijn: de transformatie van het afslaggebouw in Den Oever tot een Blue Food Centrum Wieringen met een marktplaats voor groothandel, een zeeverse vismarkt en andere sfeerbepalende activiteiten en een aangepaste visafslag. Ook aanpassing van het onderdak van varend erfgoed (Wieringer aken en skuutje) in de haven, het creëren van ruimte voor ambachtelijke visserij en de inrichting van een collectief innovatie atelier voor ombouw van vissersschepen naar gemengde visserij zijn gekoppeld aan een aantrekkelijk Blue Food Centrum. Dit zorgt mede voor continuïteit van bedrijven en bezoekers in de haven van Den Oever.

Doelen:

- De economische keten op het gebied van visvangst, viskweek, verwerking en consumptie voor de regio wordt behouden, vernieuwd en versterkt, aansluitend op de positie van vis in de voedseltransitie.
- De aanpassingen in het Blue Food Centrum zijn essentieel om de lagere volumes en het veranderend aanbod efficiënt en effectief te verwerken.
- Het verhaal van de duurzaam gevangen vis, op en om het nieuw ingerichte Haventerrein met daarop het Blue Food Centrum, wordt verteld.
- Creëren van een aantrekkelijke complex en inrichting zodat zowel de visketen als de consument vis(serij) gaat ervaren.
- Uitbreiding en versterken van het onderdak van het varend erfgoed, ambachtelijke visserij en het verhaal van vissers.
- Een aangepaste kottervloot van de regio zal de diverse verse vis aanleveren.
- Het innovatief cluster van bedrijven (restaurants, reparatiewerven, toeleveranciers) wordt op het Haventerrein uitgebreid, versterkt en nog aantrekkelijker ten gunste van de visserijketen.

3. Deelnemende partijen

De visafslag, visgroothandel/verwerking, industriegroep Den Oever, onderdak nautisch erfgoed Wieringen, exploitant verse vismarkt, lokale overheid en provincie zijn bij het project betrokken.

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Regionaal Blue Food Centrum	€ 5.700.000,=
Coöperatie Industriegroep	€ 1.000.000,=
TOTAAL	€ 6.700.000,=

Voor overzicht van de gevraagde VOP-middelen, leidt dit tot:

Project	Titel	Investeringskosten passend in VOP	Gevraagde VOP-bijdrage	Doel-stelling
1Aa	Blue Food Centrum	€ 5.700.000	€2.650.000	1
1Ab	Innovatie Atelier	€ 1.000.000	€ 500.000	1
	Totaal	€ 6.700.000	€3.150.000	

In de investeringskosten in de VOP zitten de ontwikkelkosten om te komen tot een duurzame exploitatie van het Blue Food Centrum. Zoals de doorontwikkeling van de visafslag, ruimten beschikbaar stellen voor verwerking en handel, inrichting ten behoeve van een transparant aantrekkelijk publieksgebouw, aanpassingen op de haven voor varend erfgoed en ambachtelijke visserij.

Zeeverse vismarkt	€ 400.000
Aanpassing haventerrein tbv varend erfgoed	€ 400.000
Aanpassing visafslag	€ 100.000
Gebouw Blue Food Centrum	€ 4.800.000
Totaal	€ 5.700.000

5. Financieringsplan

Er zijn co-financieringsmogelijkheden door de provincie, gemeente Hollands Kroon, Industriegroep, Waddenfonds-IKW, leader.

Vanuit het Waddenfonds-IKW is cofinanciering bespreekbaar indien sprake is van innovatie en kennisdeling en verduurzaming op de gebieden van visserij, havenontwikkelingen en voedsel- en eiwittransitie. Het betreft hier vooral de economisch getinte projecten. Projecten moeten aanvullend zijn op reeds gehonoreerde projecten.

Ten aanzien van de belevingselementen en het toerisme, geldt dat deze aanvullend moeten zijn op het bestaande aanbod en een wadden specifieke component moeten hebben. Alles onder voorbehoud dat niet eerder voor het project subsidie is ontvangen. Onderbouwd moet worden dat projecten levensvatbaar zijn en draagvlak hebben in de regio /waddengebied. De huidige projecten zullen nader uitgewerkt moeten worden, voordat een betere inschatting gemaakt kan worden of projecten in aanmerking komen voor Waddenfonds-IKW subsidie.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Dit perceel heeft betrekking op doelstelling 1.

a. Blue Food Centrum

- Knooppunt aanvoer di(verse) vis/zeeproducten van nabij.
- Marktplaats die zowel een breed spectrum van handelspartijen als geïnteresseerde bezoekers/consumenten aantrekt.
- Werkplaats vissers, groothandelaren, eerstelijns verwerkers.
- Aantrekkingskracht voor nieuwe economische ontwikkelingen in de regio, ook als portal voor bezoekers, visserijsfeer/identiteit die de regio heeft te bieden.
- Divers aanbod productverwerking van gemengde vis, traditionele Noordzeevissen, garnalen, inktvis, krabben, kreeften, langoustines, schelpdieren, zeewier, algen, niet gequoteerde vis, en zeeproducten van het land.
- Passende inrichting van gebouw en haven met kennismaking van vis, visserij en kotters bij de consument (structurele verse vismarkt, uitleg visserij en oude visvaartuigen voor ambachtelijke visserij, afkomst vis van nabij).
- Regionaal bedrijvencomplex van en voor ketenpartijen in Blue Food cluster met name maakindustrie om schepen om te bouwen voor een di(verse) visserij van nabij (zie b).
- b. Coöperatie ondersteuning visserij door CIV, samen met de industriegroep Den Oever, als coöperatief innovatief atelier met het aanrijken van kennis en materialen naar een toekomstige praktijk voor onder anderen: het kunnen ombouwen van schepen en het bouwen van een gemeenschappelijke infrastructuur om dat te kunnen doen zoals een drijvende werksteiger.

Dit perceel sluit volledig aan bij doelstelling 1. Want we maken de visafslag toekomstbestendig door middel van aanpassing visafslag en de werkruimten voor de vishandel/verwerking alsmede uitbreiding voor nieuwe ondernemers die een toekomstgerichte bijdrage aan de visketen verlenen.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Het onderlinge verband van de percelen is:

- Op Wieringen wordt de vis aangevoerd, verhandeld en verwerkt. Dat is de vis van nabij, dus ook vanuit de kweek van nabij.
- Viskweek en visgroei op het land (Perceel 2A) zorgt niet alleen voor alternatieve aanvoer van vis voor het viscluster, maar is ook een impuls voor de CIV's in de regio Kop van Noord-Holland. De CIV's zijn belangrijk voor het gehele viscluster in de regio, inclusief aquacultuur. Kennis, kunde en arbeid wordt door de betrokkenen ingebracht.
- De visserij heeft in de Kop van Noord-Holland de identiteit van de regio bepaald. Bezoekers kunnen dit ervaren door een bezoek aan Den Helder (Perceel 3A), als bakermat van de visserij, en aan de andere visserijhavens. Via routes over zee en land (Rondje Waddenbaai) ervaren bezoekers hoe het vroeger was en hoe de visserij er nu in de praktijk uitziet op Wieringen en Texel.

Voor de raakvlakken met de bovenregionale VOP verwijzen we naar de bijdrage van NOVA over het toekomstbestendig maken en houden van de visafslagen.

8. Beoogd resultaat

- Toekomstgerichte marktplaats voor aanvoer, verwerking, handel en vernieuwing van vis en zeeproducten
- Transparant) complex als publieksvriendelijke marktplaats voor consumenten van vis en ondernemers in de visketen wat aantrekkelijk is voor ondernemers om in te investeren.
- Capaciteit voor aanpassing schepen naar een gemengde visserij Beleving van de visserij op de haven

9. Tijdsplan/stappenplan

Er wordt gestart zodra er groen licht op de voorgenomen plannen is gegeven.

Het stappenplan op hoofdlijnen betreft:

- Co-financieringspartners definitief betrekken.
- VO-ontwerp laten maken voor het Regionaal Blue Food Centrum en aanpassingen haventerrein.
- Werving/selectie proces voor toekomstige ontwikkelaar en gebruikers van Blue Food Centrum
- Opstellen samenwerkingsovereenkomst tussen de ontwikkelaar en de gemeente Hollands Kroon.

Toelichting:

Een samenwerkingsovereenkomst is het geëigende instrument om de afspraken tussen de ontwikkelaar en de gemeente vast te leggen. De afspraken worden later uitgewerkt in de erfpachtovereenkomsten en een eventueel aangepast bestemmingsplan. Alles wat nodig is, wordt geregeld tussen de overheid en de private partijen: de vergunningen, de aan en afvoerrouters, de openingstijden, de schoonmaak, de herinrichting van de openbare ruimt en een regeling voor eventuele conflicten.

10. Haalbaarheid

Dit project is haalbaar. Er is sprake van een bestaand gebouw dat toekomstgericht wordt gemaakt. Alleen bij de lokale overheid is hiervoor vergunning nodig, met betrekking tot waarborg van veiligheidsaspecten van het gebouw. Er zijn veel stakeholders bij betrokken, die hun schouders er onder zetten

11. Staatsteun

De financiering en ontwikkeling van het complex betreft meerdere personen die nu ook actief in de visserijketen zijn.

In de verordening Visserijvrijstellingverordening (hierna VVV) worden bepaalde categorieën steun voor ondernemingen die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten, op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar verklaard.

Op basis van deze verordening lijken de activiteiten van het Blue Food Centrum inclusief Innovatieatelier te passen onder artikel 29 VVV dat betrekking heeft op steun voor verduurzamen van vissershaven, aanlandingsplaatsen en afslagen en de artikelen 15 en 26 voor steun voor innovatie(cluster). Ook artikel 27 VVV lijkt van toepassing daar waar het productiekwaliteit van de zeeproducten die worden aangeland, betreft.

De activiteiten betreffende het onderdak van varend erfgoed en ambachtelijke visserij en het verhaal van vissers lijken te vallen onder de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) artikel 53 inhoudende steun voor cultuur en instandhouding erfgoed.

Bovenstaande zal nader getoetst worden door een deskundig extern bureau.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel**
- **Regio, Kavel en Perceel: KNH 2A**

2. Samenvattende omschrijving

Nieuwe productie van vis en zeeproducten op het land

Innovatie- en transitiekracht van de regio wordt hierbij nadrukkelijk ingezet. Kennis en kunde van lokale (voormalige) vissers wordt ingezet. Zij vormen in het collectief de basis voor 'nieuwe visserij op land'. Het perceel wordt ingediend en onderschreven door onder andere de NVA (PO Noordelijke Visserij Alliantie). Tevens participeren de CIV's in deze projecten van kweek op het land.

Circulaire visgroei en visteelt van kwalitatief hoogwaardige zeeproducten realiseren. Productie van vis past bij de identiteit bij de regio en bij het DNA.

Dit perceel betreft drie projecten:

a. Blauwe Polder: kweek en uitgroei van zeeorganismen zoals tarbot, kabeljauw, oesters, mosselen en krabben. De uitgegroeide vis is geschikt voor consumptie. De naam van het project is vernoemd naar de Stichting Blauwe Polder, die het project heeft aangedragen.

b. Yellowtail/Kingfish: kweek en uitgroei van Yellowtail/Kingfish. Het is een in populariteit toenemende vissoort die via aquacultuur goed te kweken is. De (closed-loop) circulaire technologie is afkomstig van Pure Blue Fish. Het project is aangedragen door de PO Visserij Noordelijke Alliantie Visserij.

c. Algen: kweek en uitgroei van Spirulina. Dit wordt gekweekt in fotobioreactoren. Het is een hoogwaardig, duurzaam en volledig veganistisch alternatief voor dierlijke eiwitten. Spirulina is geur en smaak neutraal en hierdoor gemakkelijk in voedingsproducten te verwerken. Een deel van de algen kunnen als voedsel voor de kweekvis van Blauwe Polder en Yellowtail/Kingfish dienen.

Gezien de soortelijke aanpak, doelen en relatie in de regionale VOP, is de uitleg hieronder niet meer nader per project gespecificeerd.

Doelen:

- Duurzame en praktische oplossingen voor voedselproductie, gebruikmakend van circulaire kweeksystemen op gronden om zeeproducten te kweken.
- Natuurlijk proces op land, zonder gebruik van antibiotica of andere medicamenten.
- Lessen die worden geleerd, zijn als outcome op grotere schaal elders toepasbaar.
- Koppelen van kennis en kunde en ervaring.

Uitleg:

- We starten met drie afgeslankte projecten. Broedhuizen van mariene organismen door middel van kweektechnieken met uitgroeifaciliteiten. Bij de projecten ad a en b worden vissen vanaf geboorte (uit larven) opgekweekt tot het juveniele stadium. Het derde project (ad c) is Algengroei, waarvan de productie oa ten dienste van de 2 andere projecten staat.
- Uitgroeifaciliteit van zeevis, gebruikmakend van circulaire technieken. Juveniele dieren uit bullet 1 groeien op tot consumptieformaat.
- Vervolgstappen bieden veel potentie voor de regio. Ingezet wordt op teelt en kweek van zeeproducten op een natuurlijke wijze.
- Duurzame processen op gebied van watertechnologie, nutriënten en gesloten-systeem technologie
- Bouw van uitgroeifaciliteiten op het land
- De CIV's Den Helder en Texel en Wieringen van de visgroei.

Leveren aan verse vismarkten Wieringen, Den Helder en Texel.

3. Deelnemende partijen

Pure Blue Fish, WUR, Koninklijk NIOZ, Deltares, Credion, MB Adviesgroep, Perspexo, InnoFundNL, Stichting Blauwe Polder, Stichting Salt Farm Foundation, Texelse Visspecialist, Blue Linked, CIV's, verse vismarkten, Blue Food Centrum, Blue Port Center, voormalige visserijbedrijven, Noord-Nederlandse Producenten organisaties PO Texel en Noordelijke Visserij Alliantie. Diverse partijen zijn tevens nauw verbonden met de brede visserij (aanvoer, handel en verwerking) en kennisinstituten zoals Wageningen Universiteit, Koninklijk NIOZ en Delaters (allen gevestigd in de regio).

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Ad a. Blauwe Polder	€ 2.100.000,=
Ad b. Yellow Kingfish	€ 3.200.000,=
Ad c. Algenkweek	€ 1.525.000,=
TOTAAL	**€ 6.825.000,=**

Voor overzicht van de gevraagde VOP-middelen, leidt dit tot:

Project	Titel	Investeringskosten passend in VOP	Gevraagde VOP-bijdrage	Doel-stelling
	Nieuwe visserij op het land			
2Aa	Blauwe Polder	€ 2.100.000	€ 980.000	1
2Ab	Kingfish	€ 3.200.000	€ 1.000.000	1
2Ac	Algen	€ 1.525.000	€ 610.000	1
	Totaal	€ 6.825.000	€ 2.590.000	

De middelen worden ingezet voor de productieprocessen, bassins en laboratoria/controle ruimtes. Aankoop van panden, zijn buiten de investeringsbedragen gehouden, ondanks dat dat ook nodig is voor het project. Dat zal op andere wijze gefinancierd moeten worden.

5. Financieringsplan

Co-financiering: betrokken visserijbedrijven, Credion, MB Adviesgroep, Perspexo, Stichting Blauwe Polder, Waddenfonds-IKW, STUW, BLI, Leader, EMFAF, gemeenten Texel en Den Helder, Regiodeal Waddeneilanden en particuliere participanten/investeerders.

Vanuit het Waddenfonds-IKW is co-financiering bespreekbaar indien sprake is van innovatie en kennisdeling en verduurzaming op de gebieden van visserij, havenontwikkelingen en voedsel- en eiwittransitie. Het betreft hier vooral de economisch getinte projecten. Projecten moeten aanvullend zijn op reeds gehonoreerde projecten.

Ten aanzien van de belevingselementen en het toerisme, geldt dat deze aanvullend moeten zijn op het bestaande aanbod en een waddenspecifieke component moeten hebben.

Alles onder voorbehoud dat niet eerder voor het project subsidie is ontvangen. Onderbouwd moet worden dat projecten levensvatbaar zijn en draagvlak hebben in de regio / waddengebied. De huidige projecten zullen nader uitgewerkt moeten worden, voordat een betere inschatting gemaakt kan worden of projecten in aanmerking komen voor Waddenfonds-IKW subsidie.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

De nieuwe visserij valt onder doelstelling 1, omdat het gericht is op een toekomstgerichte visserij, met gebruik van bestaande kennis en kunde vanuit vissers en wetenschap. De processen van nieuwe visserij zijn er ook op gericht om daarin verder te ontwikkelen. Ingezet wordt op kweek en uitgroei van vis. Vis op land lijkt langer te leven dan vis in zee. Ook om deze reden is er sprake van een toekomstbestendige marktontwikkeling.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Het onderlinge verband van de percelen is:

- Viskweek en visgroei op het land zorgt niet alleen voor alternatieve aanvoer van vis voor het viscluster, maar is ook een impuls voor de CIV's in de regio Kop van Noord-Holland. De CIV's zijn belangrijk voor het gehele viscluster in de regio, inclusief aquacultuur. Kennis, kunde en arbeid wordt door de betrokkenen ingebracht.
- Op Wieringen wordt de vis aangevoerd, verhandeld en verwerkt (perceel 1A). Dat is de vis van nabij, dus ook vanuit de kweek van nabij.
- De visserij heeft in de Kop van Noord-Holland de identiteit van de regio bepaald. Bezoekers kunnen dit ervaren door een bezoek aan Den Helder (Perceel 3A), als bakermat van de visserij, en aan de andere visserijhavens. Via routes over zee en land (Rondje Waddenbaai) ervaren bezoekers hoe het vroeger was en hoe de visserij er nu in de praktijk uitziet op Wieringen en Texel.

8. Beoogd resultaat

- Kweek en uitgroei van vis die geschikt is voor consumptie. Er wordt bij Blauwe Polder met Blue Linked samengewerkt mbt de kweek van larven tot kleine visjes, om vervolgens uit te groeien. Dit zijn twee separate processen binnen dit project.
- In eerste instantie zal via de zogenoemde korte keten geleverd worden aan de consument van dichtbij. Denk hierbij ook aan gezonde voeding voor de verzorgingshuizen, horeca en detailhandel binnen de regio
- Er wordt met deze projecten veel kennis opgedaan, die gedeeld gaat worden.

9. Tijdsplan/stappenplan

Alle drie projecten kunnen starten als de gelden beschikbaar zijn gesteld.

10. Haalbaarheid

In praktische zin zijn de projecten haalbaar. En de beoogde resultaten ook.

11. Staatsteun

De financiering van dit perceel betreft coalities van betrokken organisaties die nu ook actief in de visserijketen zijn.

In de verordening Visserijvrijstellingverordening (hierna VVV) worden bepaalde categorieën steun voor ondernemingen die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten, op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar verklaard.

Op basis van deze verordening lijken de activiteiten van het Nieuwe cluster van viscultuur op land (kweek en visgroei) te passen onder afdeling 2 VVV dat betrekking heeft op duurzame ontwikkeling van de aquacultuur. Meer specifiek, lijken de artikelen 30 (steun voor innovatie in aquacultuur), 31 (steun voor productieve investeringen in de aquacultuur) van toepassing.

Bovenstaande zal nader getoetst worden door een deskundig extern bureau.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Ankerplaats van de cultuurbeleving van visserij(gemeenschappen)**
- **Regio, Kavel en Perceel: KNH 3A**

2. Samenvattende omschrijving

Cultuurbeleving visserij(gemeenschappen): focussen op de rijke traditie van Den Helder als visserijgemeenschap

Vanuit een lange visserijhistorie heeft de haven van Den Helder een grote rol gespeeld in de visserijsector. De vissersvloot bestond voornamelijk uit boomkorvisserij. Inmiddels is door een sterke sanering deze vloot nagenoeg verdwenen. Zowel cultureel als ook nog steeds voor de beleving van visserij is het noodzakelijk om de voorzieningen die er zijn te behouden. Den Helder wordt gezien als hub waar nu al specialistische en duurzame maritieme kennis wordt ontwikkeld die nu verder wordt door-vertaald in het uitwerken van innovatieve ideeën voor de visserij.

Het perceel betreft 2 onderdelen:

a. Visserijerfgoed in belevings-/tentoonstellingsruimte met een verse vismarkt op de huidige visserijkade in relatie tot Willemsoord. Er komt een kleinschalig belevingscentrum waar het verhaal over visserij en voedselvoorziening uit zee wordt getoond. Ook de tussentijdse transformaties en toekomstbestendigheid van beleving van vis komen aan de orde.

b. Varend erfgoed Willemsoord: Het cultureel erfgoed wordt op Willemsoord in het leven gehouden en uitgedragen door het in stand houden van authentieke historische houten vissersschepen. Het uitdragen van dit erfgoed vindt plaatst aan boord van de schepen, onder andere tijdens vaartochten.

Uitleg:

- De geschiedenis van Den Helder als visserijgemeenschap vanaf de 19e eeuw. Met ups en downs. Met aanpassingen en aanpassingen, zelf sommige die nu als nieuw worden ingezet. Voorbeeld: ‘visjagers’ in 1892, die vis op zee al overnemen en naar IJmuiden brengen.
- De visserij in Den Helder start ongeveer halverwege 19e eeuw. Er vindt ook verwerking van vis aangeleverd door andere vissers plaats.
- Vanaf 1890 visafslag uit Oude haven naar Nieuwe Diep. Inclusief vismarkt.
- Dat herstellen we: verse vismarkt met uitleg over vis en visserijgeschiedenis op oude visafslag locatie Nieuwe Diep, beleving op Willemsoord in relatie tot historische visserijschepen op Willemsoord. We leggen cultuurhistorisch een relatie tussen de oude visserijhaven op het Nieuwediep en Willemsoord.

3. Deelnemende partijen

Gemeente Den Helder, Blue Port Center, Verse Vismarkt exploitatie, Samenwerkingsorgaan gemeentebesturen Kop van Noord-Holland (Rondje Waddenbaai).

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Visserijerfgoed in belevings-/tentoonstellingsruimte	€ 800.000,=
Varend erfgoed Willemsoord	€ 120.000,=
Totaal	**€ 920.000,=**

Voor overzicht van de gevraagde VOP-middelen, leidt dit tot:

Project	Titel	Investeringskosten passend in VOP	Gevraagde VOP-bijdrage	Doel-stelling
3Aa	Visserijerfgoed in belevings-/tentoonstellingsruimte	€ 800.000	€ 400.000	2
3Ab	Varend erfgoed Willemsoord	€ 120.000	€ 60.000	2
	Totaal	**€ 920.000**	**€ 460.000**	

Onderdeel ad 3Aa	VOP-bijdrage
Belevings-/tentoonstellingsruimte	€ 230.000
Verse vismarkt Den Helder inclusief tentoonstellingsopzet	€ 170.000

5. Financieringsplan

Co-financiering gemeente Den Helder, Waddenfonds-IKW, STUW, BLI, Leader, Blue Port Center, en betrokken visserijbedrijven.

Vanuit het Waddenfonds-IKW is co-financiering bespreekbaar indien sprake is van innovatie en kennisdeling en verduurzaming op de gebieden van visserij, havenontwikkelingen en voedsel- en eiwittransitie. Het betreft hier vooral de economisch getinte projecten. Projecten moeten aanvullend zijn op reeds gehonoreerde projecten.

Ten aanzien van de belevingselementen en het toerisme, geldt dat deze aanvullend moeten zijn op het bestaande aanbod en een waddenspecifieke component moeten hebben.

Alles onder voorbehoud dat niet eerder voor het project subsidie is ontvangen. Onderbouwd moet worden dat projecten levensvatbaar zijn en draagvlak hebben in de regio / waddengebied

De huidige projecten zullen nader uitgewerkt moeten worden, voordat een betere inschatting gemaakt kan worden of projecten in aanmerking komen voor Waddenfonds-IKW subsidie.

Nader zal worden onderzocht of ook co-financiering mogelijk is via Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) met betrekking tot bijvoorbeeld Netwerkactiviteiten en R&D Samenwerking.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Dit perceel valt onder doelstelling 2. De oude historie van Den Helder als visserijgemeenschap krijgt een verhaal tussen Nieuwe Diep Kade (waar de visafslag van oudsher en de zeevaartschool waren en waar nu visserijonderwijs en WUR zijn gevestigd) en Willemsoord, waar nu gewerkt en gevaren wordt met oude vissersvaartuigen. Beide gebieden worden via Buitenveld met elkaar verbonden.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Het onderlinge verband van de percelen is:

- De visserij heeft in de Kop van Noord-Holland de identiteit van de regio bepaald. Bezoekers kunnen dit ervaren door een bezoek aan Den Helder, als bakermat van de visserij, en aan de andere visserijhavens. Via routes over zee en land (‘Rondje Waddenbaai’) ervaren bezoekers hoe het vroeger was en hoe de visserij er nu in de praktijk uitziet op Wieringen en Texel.
- Op Wieringen wordt de vis nu aangevoerd, verhandeld en verwerkt (Perceel 1A). Dat is de vis van nabij, dus ook vanuit de kweek van nabij.
- Viskweek en visgroei op het land (perceel 2A) zorgt niet alleen voor alternatieve aanvoer van vis voor het viscluster, maar is ook een impuls voor de CIV’s in de regio Kop van Noord-Holland. De CIV’s zijn belangrijk voor het gehele viscluster in de regio, inclusief aquacultuur. Kennis, kunde en arbeid wordt door de betrokken ingebracht.

8. Beoogd resultaat

- Kijk op de visserijgemeenschap toen en nu.
- Leren van de geschiedenis.
- Verbindingen leggen tussen de cultuur-historische elementen in Den Helder en de regio. Dat kan door het bovenregionaal project beleving visserij, maar ook door het Rondje Waddenbaai wat bezienswaardigheden aan elkaar bindt. De Sociaal-economische projecten uit deze VOP zullen ook binnen het Rondje Waddenbaai met elkaar worden verbonden.
- Het vertellen van het verhaal van de visserij en andere voedselvoorziening uit zee is noodzakelijk. Evenals het vertellen van het verhaal van de vissers en hun families. Maar ook het verhaal van ecologische veranderingen op de Noordzee moet verteld worden. Veranderingen ten gevolge van direct aanwijsbaar menselijk handelen, zoals de plaatsing van windparken en ten gevolge van indirect menselijk handelen zoals klimaatverandering. Maar het vertellen van verhalen mondeling dan wel schriftelijk is niet genoeg. Het verhaal beklijft niet. In een kleinschalig belevingscentrum kan dat wel. Daarmee hebbend de visser uit de regio ervaring. Met hun visserijbeleving op Texel en in Den Helder (eerst op Willemsoord, later in Fort Kijkduin) werden vele duizenden mensen bereikt. Die experience is niet meer 'bij de tijd' en moet vervangen worden.
- Verse vismarkt met bijbehorende verhaal van de beleving van vis (het ruiken, voelen en proeven).

9. Tijdsplan/stappenplan

Als het geld beschikbaar is, kan worden gestart met de uitvoering.

10. Haalbaarheid

Er zijn geen belemmering voor de haalbaarheid

11. Staatsteun

De financiering van de projecten raakt meerdere personen die nu ook actief in de visserijketen zijn.

De erfgoedactiviteiten lijken te vallen onder de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) artikel 53 inhoudende steun voor cultuur en instandhouding erfgoed.

Bovenstaande zal nader getoetst worden door een deskundig extern bureau.

10. Haalbaarheid

Zowel in Dokkumer Nieuwe Zijlen als in Moddergat is Gemeente Noardeast-Fryslân (deels) eigenaar van het erfgoed. Dit vergroot de kans op obstakelvrije realisatie. In Moddergat wordt binnen het bestaande bestemmingsplan minimaal uitgebouwd. De loods waarin het Varend Erfgoed Centrum in Dokkumer Nieuwe Zijlen komt, staat er al (voorheen werkloods van Provincie Fryslân). Ook is er zicht op nagenoeg 100% cofinanciering.

Mogelijke afbreukrisico's zitten met name in de planning. In Moddergat wordt de dijk versterkt. Wetterskip Fryslân zit nu in de ontwerpfase en heeft de uitvoeringsplanning nog niet gereed. Nauwkeurige afstemming in dit kleine dorp tijdens bouwwerkzaamheden is essentieel.

11. Staatsteun

De subsidie voor de te realiseren objecten in Moddergat en Dokkumer Nieuwe Zijlen is volgens ons vrijgesteld van het staatssteunverbod op grond van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) conform artikel 53 AGVV: Steun voor cultuur en instandhouding erfgoed.

Artikel 53 lid 1 AGVV is steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3 van het Verdrag en van de aanmeldingsplicht van artikel 108, lid 3 vrijgesteld, mits de in artikel 53 en in hoofdstuk I vastgestelde voorwaarden (zoals hierboven beschreven) zijn vervuld. Uit deze staatssteunanalyse blijkt dat de gevraagde steun gerechtvaardigd verstrekt kan worden onder artikel 53 AGVV.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Visserijmuseum Zoutkamp vaart naar de toekomst**
- **Regio, Kavel en Perceel: NNL 3B**

2. Samenvattende omschrijving

Het visserijmuseum in Zoutkamp bestaat sinds 1994 en is gevestigd in de oude Rijksbetonningsloods. Het vertelt het verhaal van garnalenvisserij, het Lauwersmeer en de Waddenzee. Om het museum toekomstbestendig te maken, aantrekkelijk te houden voor bewoners en bezoekers én om de duurzame visserij sector in en om Zoutkamp te ondersteunen, willen het museum graag vernieuwen door het gebouw toegankelijk, duurzamer, aantrekkelijker en ruimer te maken. Met plek voor verhalen rondom visserij vroeger, nu en in de toekomst. Het immateriële erfgoed zoals demonstraties van de oude aan visserij gerelateerde ambachten zoals net knopen, garnalen pellen, vis drogen, koken en bakken. Anderzijds wil het museum een nieuwe vaste tentoonstelling ontwikkelen die verder gaat dan alleen de traditionele visserij. Het museum wil ook het bredere cultuurhistorische verhaal van Zoutkamp vertellen en de toekomstige duurzame visserij een podium bieden. Het doel is om in 2030 het bezoekersaantal te verdubbelen naar 10.000 bezoekers om zo de bestendigheid van het museum, de cultuur en het immateriële erfgoed voor de toekomst te kunnen behouden.

3. Deelnemende partijen

Stichting Visserijmuseum Zoutkamp, Visserijsector in Zoutkamp, garnalenvisser Johan Rispens. Hij is ambassadeur van de Marine Stewardship Council (MSC) in Nederland en onderdeel van 'Solt', Bewoners van Zoutkamp, Coöperatie Sterke Musea, gemeente Het Hogeland.

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Verbouwing en verduurzaming museumgebouw	€ 1.200.000
Programmering binnen en buiten het museum	€ 350.000
Educatie en kennisoverdracht en versterking gastvrijheid	€ 100.000
Professionalisering/PR	€ 150.000
Overige kosten en onvoorzien	€ 250.000+
TOTAAL	**€ 2.050.000**

5. Financieringsplan

Onderdeel	Dekking (in Euro)
Totale kosten	€ 2.050.000
41 % Financiering VOP	€ 815.000 -
Restant	€ 1.235.000
Bijdrage Projectpartners	€ 40.000
Subsidie Waddenfonds	€ 705.000
Subsidie Nationaal Programma Groningen	€ 125.000
Subsidie Provincie Groningen	€ 125.000
Scholten-Kamminga Fonds	€ 40.000
Gemeente 't Hogeland	€ 200.000 -
Totaal	**€ 0**

Het museum acht de kans op het verkrijgen van de genoemde bedragen groot.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Het plan sluit voornamelijk aan op doelstelling 2. Het behoud het sociaal cultuur erfgoed van de sector en de vissersplaats Zoutkamp. In mindere mate sluit het ook aan bij doelstelling 1, het behoud van werkgelegenheid in de visserijsector met name het bevorderen van korte ketens met verse producten.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Het perceel is onderdeel van het deel beleving. Als bezoekers een rondje Lauwersmeer/werelderfgoed Waddenzee doen, dan komt de beleving van de visserij op meerdere plaatsen zoals Zoutkamp, Dokkumer Nieuwe Zijlen en Moddergat terug met name op het gebied van de garnalenvisserij waarbij in Moddergat en Dokkumer Nieuwe Zijlen vooral de geschiedenis aanbod komt en in Zoutkamp de geschiedenis en de hedendaagse visserij op garnalen. Daarnaast sluit het project aan bij de beoogde marktplaats op Lauwersoog omdat bezoekers daar de vissector en eindproduct in levende lijve kunnen ervaren.

8. Beoogd resultaat

De verbouwing en de verduurzaming van het visserijmuseum en de activiteiten die daarom heen worden georganiseerd zullen de aantrekkingskracht van het visserijdorp Zoutkamp versterken. Door de verwachte toename aan toeristen ontstaat er meer reuring en werkgelegenheid. Dat is niet alleen een effect voor het dorp maar voor de brede regio aan zowel de Groningse als aan de Friese kant.

Concreet:
Zo komen vissers bijvoorbeeld regelmatig aan het publiek vertellen over hun werkzaamheden of geven rondleidingen op hun schepen. In de toekomst is de bedoeling de samenwerking met de visserijsector te verbreden en te versterken door middel van:

- Verkoop producten van duurzame vissers in de winkel en promotie van de producten via de mediakanalen van het museum. In de winkel gaat het dan om houdbare producten zoals soep in potten.
- Extra rondleidingen, excursies, workshops en lezingen
- Verwerken van de visserijverhalen, ook hedendaagse, in de tentoonstelling in diverse vormen, filmpjes, verhalen, geluidsfragmenten
- Het nieuwe café en de vergaderruimte gratis ter beschikking stellen voor bijeenkomsten en vergaderingen gerelateerd aan duurzame visserij

Om bovenstaande te kunnen realiseren zijn de volgende zaken nodig:

- Toegankelijker maken en verduurzaming van het museumgebouw
- Programmering specifiek rondom duurzame visserij vroeger, nu en in de toekomst
- Educatie en kennisoverdracht
- Versterking gastvrijheid
- Professionalisering van organisatie en communicatie

9. Tijdsplan/stappenplan

2024	uitwerking en definitief maken plannen
2025	project uitwerken + ontwerpen + vergunningaanvragen
2025	selectie aannemer
2026	start bouw
2030	afronding werkzaamheden

10. Haalbaarheid

De verbouwing van het museum zijn met de genoemde middelen goed uit te voeren. Dat vormt samen met de activiteiten die daarom heen worden georganiseerd en stabiele basis voor de toekomst.

11. Staatsteun

De subsidie voor dit project is vrijgesteld van het staatssteunverbod op grond van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) conform artikel 53 AGVV: Steun voor cultuur en instandhouding erfgoed.

Artikel 53 lid 1 AGVV is steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3 van het Verdrag en van de aanmeldingsplicht van artikel 108, lid 3 vrijgesteld, mits de in artikel 53 en in hoofdstuk I vastgestelde voorwaarden (zoals hierboven beschreven) zijn vervuld. Uit deze staatssteunanalyse blijkt dat de gevraagde steun gerechtvaardigd verstrekt kan worden onder artikel 53 AGVV.

PERCEELBESCHRIJVINGEN REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Visclusters in een logistiek centrum				
1A: Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen	Den Haag	1	€ 2.600.000	€ 1.300.000
1B: Aanpassingen visafslag IJmuiden	Velsen	1	€ 200.000	€ 100.000
Kavel 2: Innovatielab, belevingsruimte en auditorium:				
2A: Seafood Central	Den Haag	1	€ 6.691.000	€ 1.250.000
Kavel 3: Verzilvering erfgoed				
3A: Bomschuit	Katwijk	2	€ 700.000	€ 350.000
3B: Ontwikkeling oude Redschuur en Visserijdriehoek	Katwijk	2	€ 500.000	€ 250.000
3C: Platform samenwerking musea Scheveningen, Katwijk en IJmuiden	Den Haag, Katwijk en Velsen	2	€ 1.500.000	€ 750.000
Totaal			**€ 12.191.000**	**€ 4.000.000**

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 1A**

2. Samenvattende omschrijving

Bij de visafslag in Scheveningen worden de volgende hoofdfuncties, met de bijbehorende faciliteiten, uitgevoerd:

- Aanlanden; loskade.
- Sorteren.
- Wegen van de aangelande producten.
- (tijdelijke) opslag.
- Verkoop.
- Logistieke overslag.
- Overige diensten: ijs, viskisten, voorfinanciering, kopersondersteuning, informatie aan overheden/Producentenorganisaties.

De sanering van kotters heeft in combinatie met andere economische ontwikkelingen geleid tot een sterke reductie van de aanvoer in kilo's visproduct in de haven van Scheveningen. Hierdoor is er veel minder oppervlak en capaciteit nodig voor het uitvoeren van de hoofdfuncties van de visafslag.

Het betreft 3000m2 dat een nieuwe bestemming dient te krijgen om zo ook de vaste kosten voor het afslaan van vis naar beneden te kunnen brengen. Deze 3000m2 zal worden ingezet voor het clusteren van afslag, handel en verwerking in het monumentale visafslaggebouw.

Scheveningse familiebedrijven in de handel en verwerking hebben de behoefte om te clusteren dicht tegen de visafslag aan. Dit omdat een sterk en duurzaam opererend viscluster steeds hogere eisen stelt aan de logistiek en daarmee ruimtelijke voorzieningen. Hierbij moet enerzijds optimaal worden ingespeeld op eisen van afnemers (verticaal in de keten) en anderzijds (horizontaal) voldoende rekening worden gehouden met bewoners, overige economische dragers zoals toerisme en overige industriële bedrijvigheid. Aanvoerders, afslag, handel en verwerking komen straks samen op 1 plek en gaan samenwerken om flexibel in te spelen op veranderende marktvragen. Hiermee wordt de visketen versterkt.

Het project betreft enerzijds het vrijmaken van de 3000m2 en anderzijds het inrichten van de ruimte voor de handel en verwerking.

3. Deelnemende partijen

- United Fish Auctions,
- Visbedrijven in de handel en verwerking.

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
1. Herinrichting afslaglocatie	1.400.000
2. Inrichten ruimtes voor handel en verwerking	1.200.000
TOTAAL	**2.600.000**

Er zal subsidie van LNV worden gevraagd voor maximaal 50% voor bovenstaande investeringsposten. De aan te vragen subsidie betreft €700.000 voor de herinrichting van de afslaglocatie en €600.000 voor de verhuizing visbedrijven in handel en verwerking naar visafslag.

5. Financieringsplan

Cofinanciering komt van:

- UFA: minimaal €700.000 voor vrijmaken visafslag
- Visbedrijven handel en verwerking: minimaal €600.000 investeren voor verhuizen naar visafslaggebouw en inrichten ruimte voor handel en verwerking.

Verschillende visbedrijven zoals Atlantic, Esser, van Wijk en Den Heijer hebben aangegeven zeer geïnteresseerd te zijn om actief te worden in het visafslaggebouw. Het komende jaar zal de werving opgezet worden en met geïnteresseerden in kaart gebracht worden wat nodig is om de overstap te kunnen maken. De partijen die daadwerkelijk over willen naar het visafslaggebouw, kunnen met elkaar een subsidie van €600.000 krijgen als tegemoetkoming in de kosten die verband houden met de verhuizing. Deze subsidie zal niet meer bedragen dan 50% van de totale kosten die de bedrijven gaan maken.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Het monumentale visafslaggebouw (Industrieel erfgoed) te Scheveningen is een belangrijk ankerpunt van het visserijcultuurgoed op het Noordelijk havenhoofd te Scheveningen. Om bepaalde functies logistiek gezamenlijk op te kunnen pakken ter verkorting van de keten is de ambitie om alles onder te brengen in een gebied dat specifiek ingericht voor visactiviteiten.

Met de aanpassingen van het visafslaggebouw en de concentratie van verwerking in handel op een locatie draagt het project bij aan de versterking van de landzijdige infrastructuur. Door samenwerking in de keten wordt ingespeeld op het veranderende aanbod van verse vis, en kan flexibel ingespeeld worden op de

marktwensen van nu en in de nabije toekomst. Met de herinrichting van het afslaggebouw wordt waarde toegevoegd voor de aanvoersector, afslag, handel en verwerking en wordt bijgedragen aan een transparante en duurzame visserijketen en daarmee behoud en ontwikkeling van een vitale visserijcluster in de regio Hollandse Haringkust.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Met de concentratie van primaire visafslagfuncties ontstaat ruimte om invulling te geven aan de ambities van het Seafoodcluster Scheveningen. Er ontstaat een logistiek centrum, dicht bij de aanvoer van verse Noordzeevis, en kunnen logistieke functies gezamenlijk opgepakt worden. Dit biedt kansen voor verdergaande samenwerking in de keten, en nieuwe mogelijkheden om in te spelen op veranderende marktwensen. Samen met de aanvoerders en kopers kan maximale waarde toegevoegd worden aan het product verse vis. Het cluster van United Fish Auctions samen met de visbedrijven in de handel en verwerking dragen hiermee bij aan behoud en ontwikkeling van een vitale visserijgemeenschap in de regio Hollandse Haringkust.

Met het project wordt ook het iconische gebouw behouden als industrieel erfgoed dat onlosmakelijk verbonden is met de geschiedenis van de visserijsector in Scheveningen.

Bovendien is het clusteren van visbedrijvigheid in het visafslaggebouw een belangrijk onderdeel van de gebiedsontwikkeling op het Noordelijk Havenhoofd waar ook Seafood Central een onderdeel van is alsook de vishoreca. De ontwikkeling versterkt de aantrekkingskracht van het gebied waar je vis kunt proeven, kopen, eten en beleven.

8. Beoogd resultaat

Het beoogde resultaat is clustering van visbedrijven in de handel en verwerking samen met de visafslag in het iconische pand van de visafslag. De huidige locatie wordt daarmee optimaal benut voor visserij-gerelateerde dienstverlening. Met de herschikking van de primaire afslagfuncties wordt ruimte gecreëerd om de handel en verwerking te clusteren. De aanlandlocatie Scheveningen blijft daarmee van waarde voor de aanvoersector en wordt een belangrijk ankerpunt in de regio. Door de koppeling van lokale en regionale handel en verwerking draagt het geheel bij aan de identiteit en vitaliteit van de visserijsector Scheveningen.

De aanvoer, visafslag, handel en verwerking spelen samen in op de nieuwe visserij en bijbehorende marktontwikkelingen. In samenspraak wordt gestreefd naar een maximale toegevoegde waarde om de beschikbaarheid van vis in Scheveningen, nu en in de toekomst te garanderen.

9. Tijdsplan/stappenplan

Om de uiteindelijke clustering te kunnen realiseren, zullen nog nadere afspraken gemaakt moeten worden met de partijen die hebben aangegeven te willen verhuizen naar de visafslag. Op dit moment heeft de UFA de 3000m2 al in de markt gezet voor vis gerelateerde bedrijvigheid en vinden gesprekken plaats met de geïnteresseerden waarbij gekeken wordt naar de varianten huur en koop. Zodra het de partijen duidelijk is wat er nodig is om naar het visafslaggebouw te kunnen verhuizen, kunnen deze een onderbouwde aanvraag doen voor subsidie.

De aandeelhouders Den Haag en Goeree-Overflakkee hebben aangegeven dit proces zo te willen sturen dat de gewenste clustering in het gebouw kan worden gerealiseerd.

2024-2025: werving visbedrijven in de handel en verwerking en in kaart brengen wensen voor inrichting

2025: vrijmaken 3000m2

2026-2027: renovatie visafslaggebouw plus gereed maken bedrijfsruimtes

2028: clustering afslag, handel en verwerking

10. Haalbaarheid

Voor de haalbaarheid voor 2030 zijn er geen kritische randvoorwaarden.

11. Staatsteun

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van artikel 167, lid 1, VWEU dient de Unie bij te dragen aan 'de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen.

De inzet van LNV-middelen voor de afslagen met partners is toegestaan op basis van de Visserijvrijstellingsverordening, artikel 29.

Om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden, willen de veilingen met genoemde partners naar een gemeenschappelijke dienstverlening rond logistiek en verwerking. Dit niet alleen om werkgelegenheid te behouden, maar ook voor het toevoegen van nieuwe logistieke stromen, waarbij de afslagen met partners fungeren als startpunt voor het vervoer van vis en andere levensmiddelen door heel Europa.

De groei van deze logistieke functie vereist echter uitbreiding van de bestaande faciliteiten met faciliteiten op het gebied van handel en verwerking inclusief opslag. Deze evolutie van simpele afslag naar een logistiek centrum is cruciaal om de veilingfunctie te behouden en tegelijkertijd duurzame groei te ondersteunen. Scheveningen en IJmuiden blijven zich aanpassen en innoveren om het economisch belang van de vissector te handhaven en te stimuleren.

Op basis van bovenstaande tekst kan een mogelijke vrijstelling gevonden worden in artikel 29 VVV. Artikel 29 VVV heeft betrekking op steun voor vissershavens, aanlandingsplaatsen, afslagen en beschuttingsplaatsen. Steunruimte wordt gegeven indien: a) de steun wordt verleend om de kwaliteit, controle en traceerbaarheid van aangelande producten, de energie-efficiëntie, de milieubescherming en de veiligheids- en arbeidsomstandigheden te verbeteren; b)

de steun in aanmerking komende investeringskosten dekt die o.a.: - de infrastructuur van vissershavens, afslagen, aanlandings- en beschuttingsplaatsen verbeteren, met inbegrip van investeringen in passende voorzieningen om op zee verzameld verloren vistuig en zwerfvuil te ontvangen of; - de veiligheid van vissers verhogen door de bouw of modernisering van beschuttingsplaatsen. Hierbij is de maximale steunintensiteit van 50% van de in aanmerking komende kosten (uitzonderingen daargelaten).

De activiteiten binnen dit project lijken te passen onder dit artikel. Door het verbeteren van de logistiek en verwerking door ook faciliteiten te bieden voor handel en verwerking worden de afslag sterk verbeterd. Hierdoor worden de kwaliteit van aangelande producten en de veiligheids- en arbeidsomstandigheden verbeterd. Daarnaast wordt met een efficiëntere en duurzamere logistiek de energie-efficiëntie verbeterd. De maximale steunruimte onder dit artikel is 50% voor zowel MKB als afslagen. Daarmee blijft de gevraagde LNV-bijdrage ruimschoots binnen de maximale toegestane staatsteunruimte.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Aanpassingen visafslag IJmuiden**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 1B**

2. Samenvattende omschrijving

Op de visafslagen in IJmuiden worden de volgende hoofdfuncties, met de bijbehorende faciliteiten, uitgevoerd:

- Aanlanden; loskade.
- Sorteren.
- Wegen van de aangelande producten.
- (tijdelijke) opslag.
- Verkoop.
- Logistieke overslag.
- Overige diensten: ijs, viskisten, voorfinanciering, kopersondersteuning, informatie aan overheden/Producentenorganisaties.

IJmuiden werkt evenals Scheveningen bij de verkoop via het veilsysteem Pefa.

De sanering van kotters heeft in combinatie met andere economische ontwikkelingen geleid tot een sterke reductie van de aanvoer in kilo's visproduct in de haven van Scheveningen. Hierdoor is er veel minder oppervlak en capaciteit nodig voor het uitvoeren van de hoofdfuncties van de visafslag. Om de sterke reductie van aangelande verse visproducten in IJmuiden op te vangen is er in 2023 al gestart om de ruimtelijke voorzieningen aan te passen, en geschikt te maken voor de huidige en toekomstige normen voor kwaliteits- en hygiëne-eisen. De komende jaren zijn nog aanzienlijke investeringen voorzien om flexibel in te spelen op veranderende marktvragen. Onderdeel van de versterking van de logistieke centrumfunctie van de visketen van IJmuiden zijn aanpassingen in de voorzieningen voor handel en verwerking.

3. Deelnemende partijen

- Visbedrijven in de handel en verwerking.
- Zeehaven IJmuiden

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
1. Inrichting afslaglocatie IJmuiden	200.000
TOTAAL	**200.000**

Er zal subsidie van LNV worden gevraagd voor maximaal 50% voor bovenstaande investeringspost. De aan te vragen subsidie betreft €100.000 voor ondersteuning van een deel van de inrichting van de afslaglocatie IJmuiden.

5. Financieringsplan

Cofinanciering komt van:
- Zeehaven IJmuiden € 100.000, voor herinrichting visafslag

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

IJmuiden

De Viskade/Halkade is historische plek met uitzicht op de grootste vissershaven van Nederland met de visafslag die bijna net zo oud is als IJmuiden zelf en daarmee een belangrijke factor voor de identiteit van IJmuiden. Dit belangrijke visserijerfgoed is het scharnierpunt voor de logistieke afhandeling van verse vis. De verwerking en handel is geconcentreerd in dit gebied. De aanpassingen in de visafslag dragen bij aan de versterking van de infrastructuur van het logistieke centrum IJmuiden, en draagt bij aan de versterking van het vitale visserijcluster in de regio Hollandse Haringkust. Op termijn ontstaat in het visafslaggebouw ook ruimte voor een verdere versterking/clustering dan wel activiteiten die het visserijerfgoed onder de aandacht van bewoners, toerisme en recreatie kunnen brengen, en daarmee de identiteit van het gebied verder versterken

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Met de concentratie van primaire visafslagfuncties ontstaat ruimte om invulling te geven aan de ambities van het het Logistieke centrum IJmuiden. Met logistieke centra, dicht bij de aanvoer van verse Noordzeevis, kunnen logistieke functies gezamenlijk opgepakt worden. Dit biedt kansen voor verdergaande samenwerking in de keten, en nieuwe mogelijkheden om in te spelen op veranderende marktwensen. Samen met de aanvoerders en kopers kan maximale waarde toegevoegd worden aan het product verse vis. Het cluster IJmuiden, samen met de visbedrijven in de handel en verwerking draagt hiermee bij aan behoud en ontwikkeling van vitale visserijgemeenschappen in de regio Hollandse Haringkust.

Het project ondersteunt het behouden van het iconische gebouw als industrieel erfgoed dat onlosmakelijk verbonden is met de geschiedenis van de visserijsector in zowel Scheveningen als IJmuiden.

8. Beoogd resultaat

Het beoogde resultaat van de totale investeringen in IJmuiden is een versterking van de logistieke centrumfunctie van de visafslag in het iconische pand van de visafslag. De huidige locatie wordt daarmee optimaal benut voor visserij-gerelateerde dienstverlening. Met de herschikking van de primaire afslagfuncties wordt ruimte gecreëerd om de handel en verwerking op termijn verder te ondersteunen en te clusteren. De aanlandlocatie IJmuiden blijft daarmee van waarde voor de aanvoersector en wordt/blijft een belangrijk ankerpunt in de regio. De afslag met in de nabijheid de lokale en regionale handel en verwerking draagt als geheel bij aan de identiteit en vitaliteit van de visserijsector in IJmuiden.

De aanvoer, visafslag, handel en verwerking spelen samen in op de nieuwe visserij en bijbehorende marktontwikkelingen. In samenspraak wordt gestreefd naar een maximale toegevoegde waarde om de beschikbaarheid van vis in IJmuiden, nu en in de toekomst te garanderen.

9. Tijdsplan/stappenplan

Het investeringsplan van Zeehaven IJmuiden is al in gang gezet en zal de komende jaren gerealiseerd worden. De uitvoering vindt met uitzondering van de geringe bijdrage vanuit het VOP, zonder subsidie plaats.

2025-2026: (Verdere) inrichting IJmuiden

10. Haalbaarheid

Voor de haalbaarheid voor 2030 zijn er geen kritische randvoorwaarden.

11. Staatsteun

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van artikel 167, lid 1, VWEU dient de Unie bij te dragen aan ‘de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed’. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen.

De inzet van LNV-middelen voor de afslagen met partners is toegestaan op basis van de Visserijvrijstellingsverordening, artikel 29.

Om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden, willen de veilingen met genoemde partners naar een gemeenschappelijke dienstverlening rond logistiek en verwerking. Dit niet alleen om werkgelegenheid te behouden, maar ook voor het toevoegen van nieuwe logistieke stromen, waarbij de afslagen met partners fungeren als startpunt voor het vervoer van vis en andere levensmiddelen door heel Europa.

De groei van deze logistieke functie vereist echter uitbreiding van de bestaande faciliteiten met faciliteiten op het gebied van handel en verwerking inclusief opslag. Deze evolutie van simpele afslag naar een logistiek centrum is cruciaal om de veilingfunctie te behouden en tegelijkertijd duurzame groei te ondersteunen. Scheveningen en IJmuiden blijven zich aanpassen en innoveren om het economisch belang van de vissector te handhaven en te stimuleren.

Op basis van bovenstaande tekst kan een mogelijke vrijstelling gevonden worden in artikel 29 VVV. Artikel 29 VVV heeft betrekking op steun voor vissershavens,

aanlandingsplaatsen, afslagen en beschuttingsplaatsen. Steunruimte wordt gegeven indien: a) de steun wordt verleend om de kwaliteit, controle en traceerbaarheid van aangelande producten, de energie-efficiëntie, de milieubescherming en de veiligheids- en arbeidsomstandigheden te verbeteren; b) de steun in aanmerking komende investeringskosten dekt die o.a.: - de infrastructuur van vissershavens, afslagen, aanlandings- en beschuttingsplaatsen verbeteren, met inbegrip van investeringen in passende voorzieningen om op zee verzameld verloren vistuig en zwerfvuil te ontvangen of; - de veiligheid van vissers verhogen door de bouw of modernisering van beschuttingsplaatsen. Hierbij is de maximale steunintensiteit van 50% van de in aanmerking komende kosten (uitzonderingen daargelaten).

De activiteiten binnen dit project lijken te passen onder dit artikel. Door het verbeteren van de logistiek en verwerking door ook faciliteiten te bieden voor handel en verwerking worden de afslag sterk verbeterd. Hierdoor worden de kwaliteit van aangelande producten en de veiligheids- en arbeidsomstandigheden verbeterd. Daarnaast wordt met een efficiëntere en duurzamere logistiek de energie-efficiëntie verbeterd. De maximale steunruimte onder dit artikel is 50% voor zowel MKB als afslagen. Daarmee blijft de gevraagde LNV-bijdrage ruimschoots binnen de maximale toegestane staatsteunruimte.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Seafood Central**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 2A**

2. Samenvattende omschrijving

Is er ondanks de turbulenties van Brexit, saneringen en andere tegenslagen nog wel hoop op een toekomstbestendige visserij? De Nederlandse visserijsector heeft bewezen niet terug te deinzen voor stormachtig weer. Met een collectieve inspanning, gedreven door innovatie en duurzaamheid, kan een bloeiende toekomst voor de sector worden gerealiseerd, zoals eerder is bewezen met de pulsvisserij.

Het is tijd om wederom de netten uit te zetten, met de gehele sector, zodat ook nieuwe generaties kunnen profiteren van toekomstbestendige en diverse visclusters, waarin tradities en het cultureel erfgoed van visserijgemeenschappen niet verloren gaan.

Een belangrijk deel van het fundament hiervoor is te realiseren in Seafood Central: een hub waar het verleden, het heden en de toekomst van de visserij tot leven komt, waar we baanbrekende innovaties aan de praktijk verbinden en waar we nieuwe generaties inspireren. Nergens méér dan in de HHK-regio is de diversiteit van fysiek aanwezige visserijactiviteit te vinden die de benodigde aanzuigende werking heeft richting innovatoren die die toekomstige diverse visserijketen willen bedienen.

De hub gaat beschikken over (1) een innovatielab voor co-creatie van slimme en innovatieve technieken, (2) een belevingsruimte waarin visserijverhalen verteld én ervaren kunnen worden en (3) een groot auditorium, verschillende samenwerkingsruimtes en proeflokalen voor onderwijs, kennisdeling en publieks- en wervingsevenementen.

Door op deze plek te informeren, innoveren en inspireren, creëren we een gemeenschap die duurzaamheid omarmt, nieuwe horizonten verkent en de liefde voor werken op zee doorgeeft. Samen vormen al deze elementen én de betrokken partners de basis voor een verenigde, diverse en gezonde visserijsector die gericht is op de toekomst.

3. Deelnemende partijen

Het samenwerkingselement van deelnemende partijen is cruciaal om resultaten te behalen. Tegelijkertijd is deze samenwerking ook een dynamisch proces. Partijen zijn niet permanent aanwezig in het gebouw Seafood Central, en deelname aan projecten hangt af van wat dit concreet kan opleveren. Echter, door de mogelijkheden van Scheveningen als locatie, en de bedrijven die daar gevestigd zijn, biedt Seafood Central een permanente aanwezigheid van bedrijvigheid en kennis aangevuld met partijen en specialismen die regelmatig aanwezig zijn zoals:

Partij	Rol
Het Nederlands Visbureau	Permanente bewoner Seafood Central en ambassadeur brede visserijsector
Pelagic Freezer Trawler Association (PFA)	Wetenschapsafdeling installeren binnen Seafood Central, en events en netwerkbijeenkomsten faciliteren in Seafood Central
Cornelis Vrolijk	Werkt mee aan onderzoek en deelt belevingsaspecten (werkbezoeken)
Parlevliet & Van der Plas	Werkt mee aan onderzoek en deelt belevingsaspecten (werkbezoeken)
W. van der Zwan & ZN	Werkt mee aan onderzoek en deelt belevingsaspecten (werkbezoeken)
Visfederatie	Gebruikt Seafood Central als eventlocatie en verbindingsplek naar andere landelijke initiatieven
Dulk Haasnoot	Beleving en innovatie rondom de haring
EkoFish	Beleving en innovatie rondom kottersector
Jaczon	Beleving en innovatie rondom kottersector
Innovotech	Onderzoekpartner- en ontwikkelingsbedrijf
Efice	Onderzoekpartner software oplossingen voor de gehele visserij-industrie
Martin Pastoors FF	Onderzoekpartner data-analyse, evaluatie van visbestanden en wetenschappelijk advies
Gemeente den Haag	Internationale bezoeken en events als Vlaggetjesdag.

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Realisatie gebouw (3.000 m2) met drie specifieke ruimtes voor Seafood Central	**5.000.000**
• Ruimte 1: Beleving	
• Ruimte 2: Innovatie	
• Ruimte 3: Onderwijs en events	
Ruimte 1: Beleving	
Creatie storytelling Nederlandse visserij (gemeenschappen)	25.000
Traditionele informatieborden: informatie over vissoorten, technieken etc.	10.000
Digitale informatieborden: moderne visserijtechnieken laten zien en kerngegevens visserij afbeelden	50.000
Belang van veiligheid op zee laten begrijpen en ervaren	25.000
Bezoekers meenemen in een onlineduurzaamheidsreis in de visserij	100.000
De ervaring van werken op zee in het algemeen laten beleven	500.000
Maquettes voor oude en nieuwe vismethoden	25.000
Ruimte 2: Innovatie	
Werkbanken en werkstations	25.000
Computersystemen	15.000
Meet- en testapparatuur zoals multimeters	35.000
Energietransitie visserij inrichting:	
• Simulatiesoftware voor energienetwerken om scenario's te simuleren	25.000
• Prototyping kits	30.000
• Batterijtestsystemen	50.000
Zuurkast (experimenteel onderzoek alternatieve brandstof) + benodigdheden	40.000

Telemetrie- en trackingapparatuur	10.000
Netweefmachines en materialentestapparatuur	50.000
3D-printers	30.000
Elektronica ontwikkelkits en soldeerstations	2.500
Software voor data-analyse en -visualisatie	1.500
Ruimte 3: Onderwijs en events	
Groot auditorium waarvoor nodig:	
Inrichting onderwijs en eventmogelijkheden	70.000
Inrichting technologische middelen onderwijs en events	25.000
Modulaire zitplaatsen gericht op faciliteren onderwijs en events	62.000 (á 250 euro maal c.q.250 zitplaatsen)
Klimaatcontrolesystemen	50.000
Overige kosten	
Managementkosten	100.000
Exploitatiekosten	50.000
Communicatieplan uitwerking	15.000
Marketingkosten	50.000
Kantoor en advieskosten	20.000
Onderhoud en actualisatie	100.000
Onvoorziene kosten	100.000
	1.691.000
TOTAAL	**6.691.000**

Aangezien het gebouw er al staat in 2026, beslaat deze begroting vooral de inrichting van het innovatielab (gericht op co-creatie en innovatie) en de belevingsruimte (waar we informeren en nieuwe generaties inspireren). Door deze toevoegingen aan het gebouw draagt Seafood Central bij aan de doelstellingen uit het VOP die zich richten op toekomstbestendige visclusters (door te werken aan innovatie) en het behoud van sociaal-cultureel erfgoed (het vertellen van het Nederlandse visserijverhaal).

5. Financieringsplan

Met deze cofinanciering zorgen we voor zekerheid: het gebouw komt er te staan, en er zal een bepaalde bedrijvigheid in het pand zijn door de aanwezigheid van het Visbureau

Multifunctioneel Seafood Central gebouw		
Organisatie	**Onderwerp**	**Bedrag**
W. van der Zwan & ZN	Realisatie gebouw met ruimte voor Seafood Central	5.000.000
Visserijsector	Eerste investeringen inrichting	300.000
PFA	Inbreng personeelsuren gericht op communicatie, marketing en management	125.000 (500 uur á 50 euro per uur over een periode van vijf jaar).
PFA	Inbreng aan al aanwezige apparatuur gericht op innovatie	16.000
Op lange termijn realistisch dat andere partijen aansluiten (bijvoorbeeld uit de sector, gemeentes, investeerders of mogelijke exploitanten).		
Totale inbreng middels cofinanciering:		**5.441.000**
LNV	**VOP-gelden**	**1.250.000**
Totaal		**= 6.691.000**

en de pelagische sector. De VOP-gelden zijn aanvullend én doorslaggevend om de ambitie en doelstellingen van Seafood Central te kunnen realiseren: een focus op sectorbrede innovatie, en het inspelen op belevingsaspect rondom de algemene en brede visserijsector zodat sociaal-cultureel erfgoed behouden blijft.

Daarnaast wil de pelagische sector het voortouw nemen in het uitwerken van communicatie- en marketingplannen om het enthousiasme voor dit plan met een nog breder publiek te delen.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Het perceel Seafood Central koppelt de twee doelstellingen uit de VOP-kaderbrief. Dit is vooral zichtbaar door de focus op elementen als toekomstbestendigheid van de visclusters en de continue ontwikkeling en diversificatie hiervan. We zetten in op innovatie, maar zonder dat het verhaal over de historie van de Nederlandse visserij en het sociaal-cultureel erfgoed verloren gaat.

Een innovatielab in het multifunctionele gebouw faciliteert de mogelijkheid voor innovators, wetenschappers en start-ups om samen met de praktijk te filosoferen, co-creëren en innoveren zodat duurzame en toekomstgerichte visserijoplossingen ontstaan. Uiteraard in samenwerking met andere visserij-innovatiecentra in het land, maar met als *unique selling point* dat dit gebouw de ruimte en diversiteit (aan verschillende sectoren) biedt die nodig zijn voor innovatie - en dat het gevestigd is op de plek waar het Nederlandse visserijverhaal zich in al zijn diversiteit afspeelt: pal aan de Noordzee, met aanwezigheid van kotters tot pelagische trawlers en van nettenbouwers tot handelaren. Die diversiteit en kruisbestuiving, waarbij die diversiteit ook terug te vinden is in het aanbod van werkgelegenheid, is een cruciaal deel van het fundament onder een robuuste, toekomstbestendige sector.

Verder is er in het gebouw ruimte voor een belevingsomgeving waar door middel van verhalen en ervaringen bezoekers geïnformeerd worden over het verleden, het heden en de toekomst van de Nederlandse visserij(gemeenschappen). Van traditionele visserijgereedschappen of oude veilingklokken tot een levensechte ervaring van het échte verhaal van het werken op zee door dit zichtbaar, tastbaar en inspirerend te maken.

We vertellen het multiverhaal van de gehele sector, zodat niet alleen het cultureel erfgoed van de Nederlandse visserij-identiteit behouden blijft, maar zodat ook nieuwe generaties enthousiast worden van een duurzame en diverse toekomstvisie voor de visserij. We faciliteren de mogelijkheid om modules van de visserijscholen af te wikkelen in Seafood Central, zoals visherkenning, visopsporing en navigatie. De mogelijkheden binnen het gebouw bieden daarnaast de gelegenheid om op locatie projecten te initiëren of in samenwerking met de praktijk uit te voeren, zoals de specialisatie ‘Vissen met toekomst’.

Bij de opening van de vismarkt aan de Hofvijver benadrukte Minister Adema dat 'onbekend onbemind maakt'. Het is daarom essentieel dat de visserijsector een positieve en zichtbare aanwezigheid heeft op locaties waar het publiek samenkomt. Dit is vooral van belang in het kader van onze missie bij doelstelling 1, waarbij het centraal staat om datgene wat al sterk is - en een veelbelovende toekomst heeft - nog sterker en toekomstbestendiger te maken. Dit sluit naadloos aan bij de filosofie van het topsectorenbeleid en dit benadrukt het belang van een initiatief als Seafood Central dat de rijke geschiedenis, het dynamische heden en de veelbelovende toekomst van de Nederlandse visserijsector belichaamt.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Hoewel het gebouw Seafood Central zich vestigt op één centrale locatie, heeft de hub een sterke verbinding met andere initiatieven en visserijgemeenschappen in het land. Voor Seafood Central zijn kennis, innovatie en educatie (van nieuwe generaties) over en voor de gehele Nederlandse visserij de uitgangspunten voor een duurzame en toekomstbestendige sector.

Het innovatievermogen van andere innovatiecentra wordt versterkt door de vliegwielfunctie van Seafood Central: een plaats waar centraal ideeën ontstaan die decentraal worden uitgewerkt. Kennis en onderwijs vindt een plek in Seafood Central voor de daar meest passende modules, ingekaderd als het tegelijkertijd is binnen de activiteiten elders in het land. Het belevingscentrum wijst het publiek op nieuwe ontwikkelingen in de sector (zoals het 100% Vis-valorisatiecentrum Katwijk) en op initiatieven op het vlak van educatie, beleving en sociaal-cultureel erfgoed elders in de eigen regio (o.a. Visbeleving IJmuiden, musea Katwijk, Scheveningen en IJmuiden en de Maritieme Driehoek Katwijk) en daarbuiten.

Van waarde is ook de kruisbestuiving met de doorontwikkeling van de bedrijvigheid in en rond het nabijgelegen Visafslaggebouw (kavel 1 van het regioplan Hollandse Haringkust). De daar actieve bedrijven profiteren van het innovatievermogen en de informatie- en inspiratiefunctie van Seafood Central.

Verder speelt Seafood Central in op het nationaal belevingsplan van het NBTC en merk Friesland (Waddenzeepropositie), waarin staat dat een overkoepelend narratief (richtinggevend verhaal) over de Nederlandse viscultuur noodzakelijk is. Of in andere woorden: de strategische positionering en het merk ‘De Nederlandse Visserij’. Seafood Central kan dit centrale narratief op zich nemen, terwijl het een verbindende factor is naar andere visserijregio’s en hun authentieke verhalen en initiatieven.

8. Beoogd resultaat

Seafood Central kan een golf aan innovaties en ontwikkelingen voor de Nederlandse visclusters veroorzaken. Nu kunnen golven op zichzelf krachtig zijn, maar wanneer ze zich verenigen, creëren ze een oceaan van mogelijkheden. Mogelijkheden voor verduurzaming, voor banen, voor een substantiële bijdrage aan de voorziening van gezond voedsel in Nederland.

Door innovatie binnen en buiten de visserijsector te bundelen ontstaat kruisbestuiving – met meer kans op effectieve samenwerkingen – die duurzame toekomstbestendige productinnovaties vergroot. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vistechnieken, scheepsontwerpen, maar ook conserveringstechnieken.

Met jaarlijks 18 miljoen bezoekers is Scheveningen een nationale trekpleister en daarom dé ideale centrale plek om het Nederlandse visserijverhaal te vertellen. Op een plek waar de diversiteit van de gehele sector voelbaar is en waar evenementen als Vlaggetjesdag en de veiling van het eerste vaatje haring staan voor het belang van de visserijhistorie van ons land.

In Seafood Central nemen we de bezoeker mee op een ontdekkingsreis door de visserij:

- We vertellen over de historie van de gehele visserijsector, over innovatieve oplossingen binnen visclusters en laten we ervaren wat het betekent om in de visserijsector te werken.
- We inspireren mensen om hun kennis over Noordzeevis te vergroten en de smaak hiervan te ervaren.
- We enthousiasmeren nieuwe generaties over de (duurzame) mogelijkheden en het perspectief van werken in de visserij en gaan samenwerkingen aan met scholen en horecavakopleidingen.

9. De planning:

Planning Seafood Central			
Fase	**Onderwerp**	**Tijdspad**	**Status**
1. Ontwerp en Planning			
	Selectie van locatie	Voor 2024	**Uitgevoerd**
	Ontwerp van het gebouw Seafood Central	Voor 2024	**Uitgevoerd**
	Vergunningen en goedkeuringen	Voor 2024	**Uitgevoerd**
2. Concept en Strategie			
	Marktonderzoek belevingsaspect	Voor 2024	**Uitgevoerd**
	Conceptontwikkeling	2024-2025	*Huidige uitvoeringsfase*
	Budgettering	2024-2025	*Afronden*
3. Ontwikkeling van Content en Labinrichting			
	Contentcreatie	2025	**Gepland**
	Programmering	2025	**Gepland**
	Indicatie eerste onderzoeken en gebruiksinname van het laboratorium.	2025	**Gepland**
	Uitwerking marketing- en communicatieplan	2024-2025	**Gepland**
4. Bouw en Installatie			
	Start bouw	2025	**Gepland**

	Aflevering gebouw	2026	**Gepland**
	Inrichting ruimtes	2026-2027	**Gepland**
	Installatie van technologie	Begin 2027	**Gepland**
5. Testfase			
	Technische tests	Begin 2027	**Gepland**
	Proefdraaien Belevingsruimte	Midden 2027	**Gepland**
	Proefsamenwerkingen lab	Midden 2027	**Gepland**
6. Personeel en Training			
	Contact en afstemming mogelijke exploitant	2024-2026	*Reeds aan de gang*
	Werving en training (door exploitant)	2025-2027	**Gepland**
7. Marketing en Promotie			
	Marketingplan uitvoeren	2026-2027	**Gepland**
8. Openingsfase			
	Ingebruikname lab door interne partijen	Q3 2027	**Gepland**
	Testopening Belevingsruimte	Q3 2027	**Gepland**
	Officiële opening Seafood Central	Q4 2027	**Gepland**

1. Ontwerp en Planning

De ontwerp- en planningsfase van Seafood Central zijn in een eerder stadium al uitgevoerd en afgerond. Zo is de locatie voor het gebouw al bepaald, en zijn de vergunningen goedgekeurd en bouwtekeningen gereed.

2. Concept en Strategie

Bij de concept- en strategiebepaling is al een marktonderzoek over een mogelijke 'visexperience' uitgevoerd onder potentiële doelgroepen. Uit deze resultaten zijn onder andere conclusies gekomen die van invloed zijn op de conceptontwikkeling van de belevingsruimte in Seafood Central. De verdere uitwerking hiervan is momenteel gaande, en is mede afhankelijk van de mogelijkheden rondom de subsidie vanuit LNV. Het gebouw zal hoe dan ook ruimte bieden aan een innovatief lab om co-creatie te faciliteren, maar de mogelijkheden om hierin de gehele visserijsector te betrekken – en ook om de gehele Nederlandse visserij-identiteit uit te lichten in een belevingsruimte – zijn afhankelijk van extra financiële mogelijkheden vanuit het VOP. De definitieve budgettering kan hierdoor ook pas later dit jaar vastgesteld worden.

3. Ontwikkeling van Content en Labinrichting

In de ontwikkelingsfase richten we ons op het concretiseren van het concept in de vorm van contentcreatie en programmering. Dit zal in samenwerking zijn met andere partijen uit de sector waarbij de focus zal liggen op het uitwerken van de verschillende visserijonderwerpen in de belevingsruimte, maar ook op de eerste onderzoeksonderwerpen die uitgevoerd gaan worden in het lab. Bijvoorbeeld onderzoeken over netinnovaties, automatische meet- en weegsystemen of onderwatercamera's.

4. Bouw en Installatie

De start van de bouw van het pand staat gepland in 2025. De oplevering zal een jaar later zijn, waarna in de periode 2026 – 2027 de verschillende ruimtes ingericht zullen worden.

5. Testfase

In de testfase gaan de eerste tests plaatsvinden om te onderzoeken of de belevings- en innovatieruimtes klaar zijn voor de daadwerkelijke opening. Er zullen kleinschalige events en samenwerkingen georganiseerd worden om de technologische en interactieve elementen te testen op hun functionaliteit.

6. Personeel en training

Binnen deze fase in het proces is ook de 'menselijke inrichting' van belang. Het contact met mogelijke exploitanten is al in gang gezet, en naarmate de aflevering van het gebouw dichterbij komt, zal er gekeken moeten worden naar personeel om de belevingsruimte te begeleiden. Echter, de invulling hiervoor zal volledig onder de verantwoordelijkheid van een exploitant voor de belevingsruimte vallen. De mogelijkheden vanuit het VOP zullen daarom ook voor mogelijke exploitanten een belangrijke overweging zijn om eventuele samenwerkingen aan te gaan.

7. Marketing en promotie

In de periode voor de openingsfase is uiteraard de marketing en promotie van Seafood Central een belangrijk speerpunt. Enerzijds zal het brede publiek geïnformeerd moeten worden over de belevingsruimte, en de mogelijkheden die het biedt om de brede Nederlandse visserij-identiteit 'te ervaren'. Anderzijds zal ook de mogelijkheid tot co-creatie en het werken aan innovatie in het laboratorium gepromoot moeten worden.

Om het brede publiek te bereiken voeren we een marketingplan uit; bijvoorbeeld gericht op promotiemateriaal en contact met media en pers. Voor de innovatieruimte zullen vooral brainstormsessies sessies georganiseerd worden. Uiteindelijk moet geleidelijk een 'innovatie community' ontstaan die – door mond tot mondreclame en de successen van de eerste bewoners– het belang van Seafood Central als verzamelplek gaat zien voor slimme en innovatieve visserijoplossingen.

8. Openingsfase

Volgens de planning zal de daadwerkelijke opening in medio 2027 plaatsvinden. Na een aantal kleine testfases, waarin feedback wordt verzameld en geëvalueerd, kan de officiële opening met evenementen om aandacht te trekken en bezoekers te verwelkomen gerealiseerd worden.

10. Haalbaarheid

Het bestemmingsplan is al goedgekeurd en het gebouw op het Noordelijk Havenhoofd Scheveningen staat er hoe dan ook in 2026. Verder zal hier hoe dan ook een bepaalde vorm van visserijbedrijvigheid plaatsvinden. Echter, wanneer de brede visserijsector dit plan omarmt, dan kan Seafood Central de broedplaats zijn voor een succesvolle en toekomstbestendige Nederlandse visserijsector.

De haalbaarheid van dit project hangt af van de mogelijkheid om Seafood Central vanaf het begin te laten focussen op de voordelen voor de hele visserijsector. Met een 'aanjaagfinanciering' kunnen we direct beginnen met het vertellen van het Nederlandse visserijverhaal en de eerste onderzoeken in het innovatielab uitvoeren. Dit is het eerste dominosteentje dat een grotere beweging in gang zet voor alle betrokkenen en partners.

Als deze basis staat dankzij de financiering vanuit het VOP, dan heeft Seafood Central de potentie om het anker dat de Nederlandse visserij(gemeenschappen) te worden: een sterke gezamenlijke inzet voor een toekomstbestendige Nederlandse visserij, waarbij de rijke tradities en identiteit als waardevol erfgoed behouden blijven.

11. Staatsteun

Eén van de doelstellingen van Seafood Central is om het oude, hedendaagse en toekomstige verhaal van de Nederlandse visserijsector te vertellen. Met de belevingsruimte brengen we deze verhalen over op nieuwe generaties. Onze aanvraag voor de belevingsruimte richt zich daarom op behoud en de bevordering van cultureel erfgoed.

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van artikel 167, lid 1, VWEU dient de Unie bij te dragen aan 'de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen.

Daarnaast richt Seafood Central zich op innovatie; en dan vooral op experimentele ontwikkeling. Denk hierbij bijvoorbeeld aan onderzoek gericht op de energietransitie binnen de visserijsector, maar ook netinnovaties, automatisering en selectiviteit. De aanvraag voor de inrichting van dit lab draagt bij aan experimenten die doorslaggevend kunnen zijn voor de duurzaamheid én toekomstbestendigheid van de bredere Nederlandse visserijsector.

In dit geval is Artikel 25, lid 2, sub c van de AGVV van toepassing, waarbij het gaat om experimentele ontwikkeling. De definitie van experimentele ontwikkeling omvat het verwerven, combineren en toepassen van kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, processen of diensten. Dit geldt ook voor experimenten in een visserijlab op het gebied van bijvoorbeeld energietransitie en selectiviteit. Het omvat prototyping, demonstraties en pilotontwikkeling in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als doel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, processen of diensten die nog niet volledig zijn vastgesteld.

Het Visbureau, een toonaangevende organisatie in de Nederlandse vissector, vervult een centrale rol binnen Seafood Central. Dit plan omvat de oprichting van een coöperatie waar belanghebbenden uit de visserijsector samenwerken en een onderzoeksprogramma vormgeven. Het doel is om gezamenlijk subsidies aan te vragen voor diverse projecten en zo innovatie en duurzaamheid te bevorderen.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Bomschuit**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 3A**

2. Samenvattende omschrijving

Het strand van Katwijk was decennia (eeuwenlang?) de aanlandplek voor de vele bomschuiten, open vissersboten met een vlakke bodem, die eenvoudig op het strand konden aanmeren. In de winter lagen de boten zelfs tot aan het duin te wachten tot de lente de gang naar zee weer toeliet. Inmiddels is de bomschuit een boot van vroeger; meer wendbare loggers namen het over van de bomschuit. Na de Eerste Wereldoorlog gingen de laatste bomschuiten uit de vaart.

Katwijk beschikt over de enig overgebleven bomschuit. In de lente- en zomermaanden staat de bomschuit prominent op de Boulevard, bij de Vuurbaak. In de winter wordt de boot binnen gestald, waardoor de bomschuit die maanden niet toegankelijk is voor publiek. De bomschuit moet op korte termijn geconserveerd worden en ondergebracht worden op een droge, overdekte plek. Zodat men er blijvend en het gehele jaar van kan genieten. Het Katwijks museum heeft hiervoor een locatie voorgesteld, namelijk: in een serre aan de voorkant van het museum waar dit erfstuk, na inpassing, jaarrond te bewonderen zal zijn.

Het plaatsen, conserveren en jaarrond zichtbaar en beleefbaar maken van de Bomschuit in het Katwijks Museum heeft drie belangrijke sociaal-culturele componenten. De originele Bomschuit wordt:

- in een passende visserijcontext opgenomen, waardoor de kracht van dit exemplaar én de huidige visserijcontext van het museum versterkt worden;
- dankzij een mooie inpassing met een voor iedere passant en bezoeker (betaald en onbetaald) jaarrond te bezichtigen en te beleven.
- als visserijerfgoed bewaard onder betere fysieke omstandigheden, zodat het ook in de toekomst een 'boegbeeld ' van de visserij kan blijven. Hierbij wordt ook ingezet op de registratie van de Bomschuit.

Het visserijverleden zit in het DNA van de Katwijkse inwoner. Veel inwoners hechten zich aan de bomschuit en diens plek. Daarom gaan we over de exacte locatie in gesprek met de inwoners. We vragen hen mee te denken over de conservering van de bomschuit en een toekomstbestendige locatie, zodat dit belangrijke en beleefbare erfgoed voor Katwijk behouden blijft.

3. Deelnemende partijen

De volgende partijen dragen bij aan de realisering van het project:

- Katwijks museum
- Stichting Katwijkse Bomschuit
- Gemeente Katwijk

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Conserveren bomschuit	190.000
Bouwen locatie voor behoud en zichtbaar maken bomschuit	510.000
TOTAAL	**€ 700.000 (waarvan € 350.000 VOP-subsidie)**

Voor de bouw van een serre is een schets gemaakt door een architectenbureau. De kosten per meter worden daarbij geschat op € 3.750 per vierkante meter vloeroppervlak. Als de locatie definitief is bepaald na participatie, wordt de ruimtelijke procedure doorlopen voor realisatie.

5. Financieringsplan

- Voor de Bomschuit vragen wij € 350.000 van de VOP-middelen aan.
- Aan regionale middelen dragen Katwijks Museum en de gemeente Katwijk zelf € 350.000 bij. Ook zijn er landelijk fondsen beschikbaar voor renovatie en onderhoud van varend erfgoed.
- In totaal investeren wij om de Bomschuit te conserveren en tentoon te stellen € 700.000.

Het Katwijks Museum, Stichting Bomschuit Katwijk en de gemeente Katwijk hebben naar elkaar uitgesproken dat zij – als de VOP-subsidie wordt toegekend en na participatie de definitieve locatie bekend is – dit project in woord en daad zullen steunen.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Doelstelling 2 van het Visserij OntwikkelPlan omvat andere (sociaal-economische) activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaal-cultureel erfgoed met werkgelegenheid voor de betreffende visserijgemeenschappen. Dit project past hierin omdat met de bomschuit materieel visserserfgoed wordt geborgd. Onderhoud en andere museale taken zorgen voor werkgelegenheid in de visserijgemeenschap.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Conserveren en tentoonstellen van de bomschuit past bij de ambitie van de gemeente Katwijk om het visserijverleden zichtbaar te maken en te houden. In combinatie de ontwikkeling van Redschuur in Katwijk en de samenwerking tussen de musea in Scheveningen, Katwijk en IJmuiden past dit ook goed in het regionale plan voor de Hollandse Haringkust. Samen met Redschuur ontstaat door de Bomschuit een stevig historisch-cultureel centrum waarin visserij centraal staat.

8. Beoogd resultaat

Conservering van de bomschuit zorgt ervoor dat historisch erfgoed behouden blijft. Door de bomschuit op een prominente plek in het dorp te plaatsen wordt de bomschuit permanent tentoongesteld en blijft de historie bewaard voor de toekomst.

9. Tijdsplan/stappenplan

Het VOP heeft een uitvoeringsperiode die ligt tussen eerste helft 2024 (afhankelijk van de datum van ondertekening van de afspraken) en 1 juli 2030. Het project Bomschuit zal in de volgende fasen worden uitgevoerd:

2024-2025	Ontwerpfase inclusief archeologisch onderzoek
2025-2026	Wijziging bestemmingsplan en aanvraag omgevingsvergunning
2026-2027	Realisatiefase

10. Haalbaarheid

Kritische randvoorwaarden voor de uitvoering van dit plan zijn nog ruimtelijke en bouwkundige haalbaarheid. De gemeente Katwijk heeft uitgesproken in beginsel positief te staan tegenover vergunningverlening, maar zal zich daarbij vanzelfsprekend aan geldende wet- en regelgeving moeten houden.

11. Staatsteun

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van artikel **167, lid 1, VWEU** dient de Unie bij te dragen aan 'de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen. In het geval van alle drie de projecten levert de steun voor de instandhouding van cultureel erfgoed geen staatssteun op, omdat de steun geen ongunstige beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer met zich meebrengt. Dit omdat de gesteunde activiteiten slechts een puur lokaal karakter hebben.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Ontwikkeling Oude Redschuur en Visserijdriehoek**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 3B**

2. Samenvattende omschrijving

Katwijk kent een rijk visserijverleden. Vele generaties verdienden de kost in de visserijsector. De mannen visten op zee, de vrouwen deden het reparatiewerk van de netten aan land. Ook toen de visserijsector doorontwikkelde bleef het vissersbloed in de genen van de Katwijkers; tot op de dag van vandaag werken veel van hen in de visserij- of maritieme sector. Ook kent iedereen wel iemand die 'gevaren' heeft. De visserijsector zit in de harten van de Katwijkers en de visserij is nog steeds een belangrijk onderdeel van de identiteit van Katwijk.

De gemeente Katwijk wil het verleden en de toekomst van de visserij laten zien. Katwijk doet dat onder andere door de regionale musea met elkaar te verbinden en de bomschuit een prominente plek te geven in de winkelstraat van Katwijk en bij het Katwijks Museum. Hiermee krijgt het verleden een plek in de wereld van vandaag.

Vanuit het Katwijks Museum loop je zo naar de bakermat van de maritieme sector, het Prins Hendrikkanaal als onderdeel van de Maritieme Driehoek (Prins Hendrikkanaal, Redschuur, Wantveld). Aan het Prins Hendrikskanaal was de visserijkade waar de vis vroeger werd aangeland en verwerkt, de Redschuur was locatie van de boot van de Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij en op het Wantveld werden de gescheurde netten 'geboet' door vele Katwijkse vrouwen.

Verderop bevindt zich de Redschuur, een gemeentelijk monument waar ruimte is voor kunst, cultuur en educatie. Van een expositie met werken van kunstenaars uit de regio tot presentaties voor schoolklassen over 'bewust omgaan met de kust': de Redschuur biedt een thuis aan vele partijen die werken aan bewust omgaan met de kust en innovatie bevorderen.

Met informatieborden en schilderijen zoals die zich ook op de - boulevard bevinden - in de openbare ruimte en voorlichting in het ontmoetingscentrum wil de gemeente Katwijk het rijke verleden van de Katwijkse visserij inzichtelijk maken voor toeristen en voor educatieve doeleinden. Hiermee ondersteunt de gemeente Katwijk partijen die touwenspinnerij, boeten van netten en Stichting Katwijker Motor die de historische logger KW166 'Nederland III', een voormalige vissersboot, met deze ondersteuning kan aanschaffen. Zo werkt Katwijk aan voorzieningen waarin verleden, heden en toekomst van de visserij zichtbaar worden en verbindt zij de verschillende plekken in Katwijk die voor de visserij belangrijk waren. Katwijk vraagt daarom cofinanciering voor verdere ontwikkeling van de bezoekersfunctie in de Redschuur en markering en informatievoorziening in de visserijdriehoek.

3. Deelnemende partijen

- Gemeente Katwijk
- Stichting Katwijker Motor
- St. Visserijdagen Katwijk

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Historische logger KW166 – aanschaf en initiële renovatie (fase 1 en 2)	120.000
Spinnen en boeten	30.000
Upgrade bezoekerscentrum De oude Redschuur en informatie in openbare ruimte	350.000
TOTAAL	500.000

5. Financieringsplan

- VOP-middelen: 250.000
- Regionale middelen gemeente Katwijk (inclusief partners): 250.000
- Fase 3 van de historische logger wordt begroot op € 800.000; omdat dit door giften, onderhoudsfondsen en exploitatie van het schip bekostigd kan worden, hebben wij deze investering niet in het VOP opgenomen. Voor fase 3 is het wel nodig dat met hulp van het VOP fase 1 en 2 worden uitgevoerd.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Doelstelling 2 van het Visserij OntwikkelPlan omvat Andere (sociaaleconomische) activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaalcultureel erfgoed met werkgelegenheid voor de betreffende visserijgemeenschappen. Door de logger aan te schaffen en bij de Oude Redschuur af te meren, het bezoekerscentrum van de Oude Redschuur te verbeteren en in de openbare ruimte informatie te geven ontstaat in de Maritieme of Visserijdriehoek een tastbare en permanente herinnering aan het visserijverleden in Katwijk en borgen we materieel erfgoed. Onderhoud en andere museale taken zorgen voor werkgelegenheid in de visserijgemeenschap.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Dit plan past bij de percenelen 4a Bomschuit en 4C Muzee; door deze drie plannen samen ontstaat een robuust museaal visserijcluster in en rond de Visserijdriehoek in Katwijk en leggen we – in combinatie met perceel 4C – de museale verbinding met Scheveningen en IJmuiden.

8. Beoogd resultaat

Met dit perceel beogen we de visserijbeleving in Katwijk te verhogen en materieel erfgoed te borgen.

9. Tijdsplan/stappenplan

Logger
Voor de aanschaf en renovatie van de logger KW166 zijn drie fasen voorzien: (1) de aanschaf, (2) de ruwe renovatie naar het oorspronkelijk model en (3) de verfijnde renovatie en regulier onderhoud. Direct na de aanschaf moet de logger worden hersteld naar zijn oorsponkelijk model. Dit betekent dat het dek weer vlak gemaakt moet worden (de opbouw moet eraf) en de masten moet inklapbaar worden, zodat de boot onder vaste bruggen door kan varen.

Fase (1) en (2) samen worden begroot op € 120.000, hiervoor is volledige subsidie nodig en worden uitgevoerd in 2024 en 2025. Fase (3) wordt begroot op tenminste € 800.000. Voor deze fase zijn inmiddels forse giften uit het lokale bedrijfsleven toegezegd. Stichting Katwijkse Motor kan de logger ook commercieel varend inzetten. Zo is er vanuit internationaal opererende lokale visserijbedrijven interesse de KW166 in te zetten als zeewardig transportschip naar internationale beurzen en kunnen met het schip commerciële rondvaartochten gehouden worden. Ook zijn er landelijk fondsen beschikbaar voor renovatie en onderhoud van varend erfgoed. Stichting Katwijkse Motor zegt voor deze fase geen financiele ondersteuning van het VOP of de gemeente Katwijk nodig te hebben. In deze fase ligt de KW166 grotendeels in de haven van Katwijk en is zij te bezichtigen voor het publiek.

Redschuur en buitenruimte
Voor de Redschuur en de buitenruimte, inclusief ruimte voor spinnen en boeten, voorzien wij onderstaande fasering:

2024-2025 Ontwerpfase

2025-2026 Wijziging bestemmingsplan en eventuele aanvraag omgevingsvergunning

2026-2027 Realisatiefase upgrade bezoekerscentrum Oude Redschuur

Op de meerjarenbegroting van de gemeente Katwijk en door partners zijn voldoende middelen gereserveerd om deze fasering te kunnen realiseren.

10. Haalbaarheid

Kritische randvoorwaarden voor de uitvoering van dit plan zijn nog de ruimtelijke en bouwkundige haalbaarheid. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat voor deze activiteit omgevingsvergunningen nodig zijn, maar mocht blijken dat dat wel het geval is, dan staat de gemeente Katwijk in beginsel en binnen de kaders van wet- en regelgeving positief tegenover verlening daarvan.

11. Staatsteun

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van 167, lid 1, VWEU dient de Unie bij te dragen aan 'de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen. In het geval van alle drie de projecten levert de steun voor de instandhouding van cultureel erfgoed geen staatssteun op, omdat de steun geen ongunstige beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer met zich meebrengt. Dit omdat de gesteunde activiteiten slechts een puur lokaal karakter hebben.

Samenvattende Perceel Informatie
Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

1. Perceel naam en nummer

- **Platform samenwerking musea Katwijk, IJmuiden en Scheveningen**
- **Regio, Kavel en Perceel: HHK 3C**

2. Samenvattende omschrijving

Aan de Hollandse Haringkust hebben de drie vooraanstaande musea, Muzee in Scheveningen, het Katwijks Museum en het IJmuider Zee- en Havenmuseum, ambitieuze plannen om het levende erfgoed van de visserij te koesteren. Met een gezamenlijke inspanning, ondersteund door bewoners, willen ze niet alleen het visserijerfgoed ontsluiten en in kaart brengen, maar ook waarderen. Een cruciaal aspect van dit project is de betrokkenheid van de generatie die nog levendige verhalen over de visserij kan vertellen, waardoor niet alleen objecten maar ook deze kostbare verhalen voor de toekomst worden vastgelegd.

Het initiatief omvat erfgoedparticipatie, waarbij bewoners worden uitgenodigd om hun verhalen, film- en fotomateriaal, attributen, kunst en persoonlijke ervaringen te delen. Met een focus op professionalisering, bewonersparticipatie, educatie en het catalogiseren van de collectie worden inwoners actief betrokken bij het verleden, heden en toekomst van de visserijgemeenschappen. Deze aanpak zorgt niet alleen voor een herkenbare en eigentijdse lading van de visserij, maar maakt het ook toekomstbestendig voor bewoners en bezoekers uit de randstad en daarbuiten.

Muzee neemt gezien de ervaring op het gebied van co-waarderen het voortouw in het traject. Gedurende 3 jaar zullen erfgoedparticipatieprofessionals met medewerkers van de 3 verschillende musea een ruimte inrichten (Collectielab) waar bewoners samen met professionals verhalen en kennis over objecten kunnen delen en ontsluiten. Het doel is om een gezamenlijke digitale erfgoedcollectie van de Hollandse Haringkust tot stand te brengen, waarbij ook aansluiting wordt gezocht bij andere databases.

Het plan van aanpak omvat onder andere het instellen van een stuurgroep met directeur en voorzitters van de musea, het aanstellen van een projectleider voor de drie musea, het ontwikkelen van een plan van aanpak, werving van erfgoedparticipanten, het organiseren van bijeenkomsten in het Collectielab en het uiteindelijk ontsluiten van de collectie via een gezamenlijke database of online collectie. Deze gestructureerde aanpak beoogt een duurzame verankering van het levende erfgoed van de visserij aan de Hollandse Haringkust.

3. Deelnemende partijen

Muzee in Scheveningen, het Katwijks Museum en het IJmuider Zee- en Havenmuseum.

4. Begroting op hooflijnen

Investeringspost	Investeringsbedrag (in Euro)
Overall projectleider erfgoedparticipatie	240.000
Projectmedewerkers 3 jaar 2 fte	990.000
ICT kosten, bouwen platform	100.000
Inrichting Collectielab	60.000
Communicatieplan	20.000
Werving erfgoedparticipanten	30.000
Organisatie en administratie	30.000
Onvoorzien	30.000
TOTAAL	1.500.000

5. Financieringsplan

- Via LNV: €750.000
- Cofinanciering komt van Muzee, het Katwijks Museum en het IJmuider Zee- en Havenmuseum.

6. Aansluiting bij de VOP Doelstellingen

Het platform voor de samenwerking tussen de drie musea in de Hollandse Haringkust heeft tot doel de unieke identiteit en het rijke erfgoed van de visserijgemeenschappen structureel beter te verzilveren en sluit daarmee naadloos aan bij doelstelling 2 zoals verwoord in doelstelling 2 van de kaderbrief van LNV van 15 juni 2023.

7. Bijdrage aan de Regionale VOP

Binnen het VOP Hollandse Haringkust zijn er 4 kavels gedefinieerd die een samenhangend pakket aan maatregelen vormen waarmee de visserijgemeenschap in de regio structureel wordt versterkt. Het platform voor samenwerking tussen de 3 musea versterkt de initiatieven binnen het kavel 'verzilveren erfgoed' en draagt bij aan de andere kavels op de volgende wijze:

Kavel 1: 'Clusteren handel, verwerking en afslag'

De clustering van handel, verwerking en afslag vindt plaats in het iconische visafslaggebouw op Scheveningen. Een rijksmonument en belangrijk nationaal en regionaal voorbeeld van industrieel visserijerfgoed. Het gebouw en de historie achter de handel in Noordzeevis in de regio zullen onderwerpen zijn die door het platform van musea zullen worden opgepakt en vervolgens in exposities en in de publieke ruimte zichtbaar gemaakt kunnen worden. Dit heeft ook een relatie met kavel 3A 'Visbeleving (gereedschapskist) IJmuiden'.

Kavel 2: 'Innovatielab, belevingsruimte en auditorium'

De sector heeft menige storm letterlijk en figuurlijk overleefd en zichzelf daarvoor steeds weer opnieuw moeten uitvinden. Deze innovatiekracht en de diverse uitdagingen door de eeuwen heen zijn van belang om zicht- en beleefbaar te maken om zo de weerbaarheid en aantrekkelijkheid van de sector te laten zien en context te geven aan de huidige en toekomstige uitdagingen. Innovatiekracht is dan ook een thema dat het platform van musea zal oppakken. Ook zal het erfgoed in bredere zin een plek krijgen in het faciliteren van onderwijs en dialoog.

Kavel 3: 'Verzilvering van erfgoed'

De 3 musea zijn gevestigd in de 'dorpen' van Scheveningen, Katwijk en IJmuiden en staan daarmee in het hart van de gemeenschap. Daarmee hebben de musea een belangrijke maatschappelijke en educatieve functie binnen deze gemeenschap. Deze functie dient gekoesterd te worden waarbij tegelijkertijd er een ambitie is om het erfgoed voor een breder publiek te ontsluiten. Zowel door met het erfgoed aanwezig te zijn op plekken waar het publiek op af komt buiten het 'dorp' als door het publiek te trekken naar de musea in het 'dorp'.

Om meer bezoek te genereren naar de 3 musea, levert ook het belevingscentrum binnen 'Seafood Central' in het toeristisch hart van Scheveningen, een belangrijke bijdrage. Dat centrum heeft tot doel om 1 à 2 procent van de 18 miljoen bezoekers die jaarlijks Scheveningen bezoeken, naar binnen te trekken en ze te interesseren voor de visserij en vervolgens ook een bezoek aan de 3 musea voor verdere verdieping. Ook het conserveren en tentoonstellen van bijzonder erfgoed als de bomschuit en de redschuur en omgeving draagt bij aan het bereiken van een groter en breder publiek met het verhaal van de visserij.

8. Beoogd resultaat

Het initiatief omvat erfgoedparticipatie, waarbij bewoners worden uitgenodigd om hun verhalen, film- en fotomateriaal, attributen, kunst en persoonlijke ervaringen te delen. Met een focus op professionalisering, bewonersparticipatie, educatie en het catalogiseren van de collectie worden inwoners actief betrokken bij het verleden, heden en toekomst van de visserijgemeenschappen. Deze aanpak zorgt niet alleen voor een herkenbare en eigentijdse lading van de visserij, maar maakt het ook toekomstbestendig voor bewoners en bezoekers uit de randstad en daarbuiten. Het doel is om een gezamenlijke digitale erfgoedcollectie van de Hollandse Haringkust tot stand te brengen, waarbij ook aansluiting wordt gezocht bij andere databases.

Met dit initiatief wordt zowel een manier van werken geïntroduceerd (erfgoedparticipatie) als de collectie gecatalogiseerd op professionele wijze. Hiermee worden de fundamenten gelegd om de collectie veel beter te kunnen ontsluiten voor allerlei exposities in de toekomst binnen en buiten de regio.

9. Tijdsplan/stappenplan

2025: Inrichten project

- Instellen Stuurgroep (directeur en voorzitters van de musea)
- Aanstellen van een projectleider voor de drie musea
- Vaststellen plan van aanpak

2025 - 2028: Uitrollen plan van aanpak

- Werving van erfgoedparticipanten
- Het organiseren van bijeenkomsten in het Collectielab
- Ontsluiten van de collectie via een gezamenlijke database of online collectie

10. Haalbaarheid

Om het plan te realiseren zijn geen vergunningen nodig of andere randvoorwaarden waarin eerst nog moet worden voorzien om van start te gaan. De drie musea staan klaar om van start te gaan zodra de middelen ter beschikking worden gesteld.

11. Staatsteun

De Europese Unie beschikt over een rijk en divers cultureel aanbod en erfgoed. Op grond van artikel 167, lid 1, VWEU dient de Unie bij te dragen aan 'de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed'. De Europese staatssteunregels maken het mogelijk steun voor cultuur en de instandhouding van cultureel erfgoed te verlenen.

In het geval van alle drie de projecten levert de steun voor de instandhouding van cultureel erfgoed geen staatssteun op, omdat de steun geen ongunstige beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer met zich meebrengt. Dit omdat de gesteunde activiteiten slechts een puur lokaal karakter hebben.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
S.B.C. Melis
BEL/WBL

Telefoonnummer +31235144331
meliss@noord-holland.nl

Verzenddatum
25 SEP. 2024

Kenmerk
2230766/2268573

Uw kenmerk
-

Betreft: Convenanten Visserijontwikkelplan (VOP)

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de convenanten in het kader van het Visserijontwikkelplan (VOP). Op 2 april jl. hebben wij u per brief geïnformeerd (2230766/2230769) over de goedkeuring van het VOP door de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselzekerheid (LNV). Het plan (zie bijlagen) draagt bij aan onze ambities uit het coalitieakkoord voor de transitie naar duurzame visserij en duurzame blauwe economie. Aandacht voor de rijke visserijhistorie is daar een belangrijk onderdeel van. In de brief hebben wij aangekondigd dat de vervolgstap is dat er per visserijregio een convenant wordt aangegaan.

In onze provincie gaat het om twee visserijregio's: Hollandse Haringkust en Kop van Noord-Holland. Op 24 september jl. hebben wij besloten om voor beide regio's een convenant aan te gaan (zie bijlagen). Bovendien zijn wij voor de uitvoering van het convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland (VOP-KNH) een samenwerkingsovereenkomst (zie bijlagen) aangegaan met de betrokken gemeenten in de visserijregio. Op grond van deze uitvoeringsovereenkomst hebben wij besloten om € 250.000,- bij te dragen aan de doelen van het VOP-KNH.

In de convenanten zijn onder meer afspraken gemaakt over de rijksbijdrage en de voorwaarden waaronder deze via een specifieke uitkering worden verstrekt. Dit betreft onder meer de verdeling van de middelen over de regioplannen, de kaders voor de besteding, het programmamanagement en de verantwoording. De convenantpartijen zijn de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, de betrokken gemeenten en de provincie(s). De gemeente Hollands Kroon en de provincie Zuid-Holland hebben het programmamanagement op zich genomen. Beide convenanten eindigen op 15 juli 2031. Met de gemeenten Hollands Kroon, Den Helder en

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Texel zijn in de samenwerkingsovereenkomst afspraken gemaakt over onder andere de uitvoering van het plan en de instelling van een stuurgroep die besluit over de wijze waarop de financiële middelen worden ingezet.

De vervolgstap is dat voorwaarden en verplichtingen voor de specifieke uitkeringen worden vastgesteld in een ministeriële regeling.

Het Rijk stelt voor het VOP totaal € 30 mln. beschikbaar. Hiervan is circa € 6,6 mln. voor het regioplan de Kop van Noord-Holland en circa € 4,4 mln. voor regioplan Hollandse Haringkust. Tegenover de rijksmiddelen dient eenzelfde bedrag aan financiering uit de regio te worden ingebracht. Dit kan zowel private als overheidsfinanciering zijn.

De investeringen in het kader van het regioplan Kop van Noord-Holland vinden plaats in onze provincie. Hier dragen wij € 250.000,- aan bij.
De investeringen in het regioplan Hollandse Haringkunst vinden voor het overgrote deel plaats in de provincie Zuid-Holland omdat daar de grootste transitieopgave ligt. De visafslag IJmuiden maakt deel uit van het regioplan Hollandse Haringkust. Dit is de enige visafslag in Nederland die groeit ondanks de krimp van de visserijsector.
Voor eventuele extra overheidsfinanciering voor de regioplannen wordt gekeken naar bestaande regelingen zoals het Waddenfonds en EFRO-Kansen voor West. Hier zijn wij nauw bij betrokken.

Op 11 oktober a.s. vindt in Yerseke de ondertekening plaats van de convenanten met de betrokken partijen. Wij hebben grote waardering voor de samenwerking en het resultaat. Wij zijn er ook van overtuigd dat de plannen bijdragen aan een toekomstbestendige en duurzame visserijsector en de vitaliteit van onze visserijgemeenschappen.

Mocht er in de vervolgfase blijken dat de fondsen en onze bijdrage ontoereikend zijn dan zal een eventuele extra bijdrage door ons in overweging worden genomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
H. v.d. STELT

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

4 bijlagen:
- Visserijontwikkelplan (VOP) Kop van Noord-Holland en Hollandse Haringkust en appendix (februari 2024),
- Convenant Visserijontwikkelplan Kop van Noord-Holland,
- Convenant Visserijontwikkelplan Hollandse Haringkust,
- Samenwerkingsovereenkomst in kader van Visserij Ontwikkel Plan Kop van Noord-Holland.

Greenport Aalsmeer
Kwartaalverslag Q2 2024

Inhoud

De wereld mooier achterlaten voor de volgende generatie 2
Programma Duurzame Gebiedsontwikkeling 3
Gebiedsgerichte aanpak 3
Energietransitie en CO_2 3
Overige projecten/onderzoeken 5
Programma Arbeidsmarkt en Onderwijs 5
Huisvesting internationale medewerkers 5
Arbeid & Onderwijs 6
Programma Circulariteit 8
Project Logistiek 10

De wereld mooier achterlaten voor de volgende generatie

Het eerste zes maanden van dit jaar zijn voorbijgevlogen. In dit kwartaalverslag kunt u lezen wat wij de afgelopen drie maanden allemaal gedaan hebben binnen de programma's Duurzame Gebiedsontwikkeling, Arbeid en Onderwijs en Circulariteit en in het project Logistiek.

Het is mooi om te zien dat Greenport Aalsmeer nu echt fungeert als een community waarin ondernemers, overheden, onderzoek- en onderwijsinstellingen vertegenwoordigd zijn en met elkaar samenwerken aan vraagstukken die niemand van ons alleen kan oplossen. We verbinden, dagen uit en bieden een perspectief voor iedereen die onze idealen deelt: mensen die rekening houden met het hele systeem en iedereen die zich daarin beweegt.

Een mooi voorbeeld van die samenwerking, is die tussen onze Greenport, het Flower Art Museum en Bloemenbureau Holland, Met elkaar hebben we een mooie bijeenkomst georganiseerd op de eerste dag van het Flower Art Museum. Voor die bijeenkomst hebben we een film gemaakt van Ard van Klaveren. Hij veredelt, vermeerdert en teelt hortensia's op zijn bedrijf De Kwakel, waarbij duurzaamheid hoog in het vaandel staat. Zijn doel? Emissieloos, chemievrij en fossielvrij telen en de wereld wat mooier achterlaten voor de volgende generatie. Van Klaveren is een prachtig voorbeeld van een teler die zoveel mogelijk met de natuur samen willen telen, met oog voor de maatschappij en omgeving om hem heen.

En die samenwerking gaat verder. Het museum is sinds een paar weken de trotste eigenaar van een kasje op het terrein en we willen met elkaar kijken of we hier - in dit kasje - een meer permanente tentoonstelling kunnen realiseren over de Nederlandse (glas)tuinbouw. Zo kunnen we het verhaal van de tuinbouw nog breder bekend maken.

Dit kwartaal verwelkomen we ook een nieuwe Greenporter: Raimonda Oudijk versterkt sinds een paar weken het programma Arbeid en Onderwijs met haar kennis en kunde.

Namens het projectteam Greenport Aalsmeer
Ronald van den Breevaart - programmadirecteur

Programma Duurzame Gebiedsontwikkeling

Gebiedsgerichte aanpak

Noorder Legmeerpolder – Amstelveen
Op 28 maart 2024 hebben Glastuinbouw Nederland, Rabobank MRA en Greenport Aalsmeer een gebiedsbijeenkomst georganiseerd in de Noorder Legmeerpolder. Hieruit voortkomend zijn twee gespreksgroepen opgericht, te weten 'energie en verduurzaming' en 'planologie en handhaving'.

PrimA4a – Haarlemmermeer
Greenport Aalsmeer en Glastuinbouw Nederland zijn samen met de Energiecoöperatie PrimA4a druk bezig met het uitwerken van het warmtenet voor het gebied PrimA4a. Er wordt door Polderwarmte, samen met de Energiecoöperatie PrimA4a, Greenport Aalsmeer en Glastuinbouw Nederland, toegewerkt aan een SDE-aanvraag in september. Daarnaast zijn er kennismakingsgesprekken geweest met andere datacenters in het gebied voor het eventueel leveren van warmte. De mogelijkheden worden komende tijd verder uitgewerkt.

De Kwakel-Kudelstaart – Uithoorn/Aalsmeer
De werkgroep Energie van de ondernemers uit De Kwakel-Kudelstaart volgt een soort gelijke aanpak met Polderwarmte als PrimA4a. De 10 grootste warmtegebruikers in het gebied zijn op vrijdag 14 juni bij elkaar gekomen. De concrete vraag aan deze warmtegebruikers is of zij een intentieovereenkomst willen afsluiten voor het aanvragen van SDE-subsidie in september 2024 en een energiecoöperatie op te richten voor het gehele gebied. Er zijn twee trajecten:

- Samenwerking met Polderwarmte t.a.v. datacenterwarmte Schiphol-Rijk;
- Samenwerking met Switch t.a.v. vestiging datacenter op locatie Levarth op de rand van het glastuinbouwconcentratiegebied De Kwakel-Kudelstaart. Vestiging van een datacenter op deze locatie is echter in strijd met het provinciale datacenterbeleid.

Pilot Biodiversiteit / Werkgroep Gebiedsuitstraling
Drie bedrijven in het gebied De Kwakel-Kudelstaart voeren de biodiversiteitsmaatregelen op eigen terrein uit: een natuurvriendelijke oever, een jaarrond bloeiende tuin en een boomgaard met oude fruitrassen. Het project voor biodiversiteit wordt daarnaast verbreed naar gebiedsuitstraling, waar ook beplantingen in de openbare ruimte (bloeiende berm) en vernieuwen van bewegwijzering onderdeel van uitmaken. De bedrijven gaan hierover met de gemeenten Aalsmeer en Uithoorn en andere stakeholders zoals het waterschap in gesprek.

Energietransitie en CO_2

PrimA4a Gebiedsvisie Energie
Afgelopen kwartaal is de Gebiedsvisie Energie PrimA4a in definitief concept afgerond. Dit was een verplichte taak van Greenport Aalsmeer. Namens Greenport Aalsmeer is de Gebiedsvisie Energie

toegelicht en mede namens de Energiecoöperatie PrimA4a overhandigd aan gedeputeerde Jelle Beemsterboer van Provincie Noord-Holland. Deze visie is essentieel om de CO2-reductiedoelstellingen van 2030 te behalen en bevat onder andere de ontwikkeling van een warmtenet gevoed door warmte van datacenters op Schiphol Rijk.

Onderzoek Liander, Switch, GPA

Afgelopen kwartaal is een werkgroep opgezet tussen Liander, datacenter Switch en GPA. Binnen deze werkgroep is onderzocht hoe een datacenter kan bijdragen aan de warmtebehoefte van tuinders en in welke vorm dit is. Dat laatste werd gedaan aan de hand van een aantal sessies waarin het energiesysteem van de tuinder werd geanalyseerd. De gezamenlijke conclusie was dat een warmtenet met een hogere aanvoertemperatuur (ongeveer 70C) de laagste maatschappelijke kosten had voor het gebied de Kwakel-Kudelstaart. De werkgroep is nu afgesloten. De uitkomsten van het onderzoek vormen de basis van de vervolggespreken tussen het datacenter, Switch en Liander.

Opsporingsvergunning aardwarmte Kudelstaart 1

De gemeente Haarlemmermeer is zich aan het beraden om, mits gesteund door Aalsmeer en Uithoorn, een subsidieaanvraag in te dienen bij de Provincie Noord-Holland voor seismisch onderzoek en een proefboring door GAIA (eigenaar opsporingsvergunningen in de regio). Dit zou een onderzoekstraject moeten worden van enkele miljoenen euro's om definitief de geschiktheid van de bodem voor aardwarmte in de regio te bepalen.

De Kwakel-Kudelstaart – Gebiedsvisie Energie

Op dit moment wordt een Gebiedsvisie Energie voor het gebied De Kwakel-Kudelstaart opgesteld. Dit is een verplichte taak van Greenport Aalsmeer. Hierin wordt duidelijk hoe de CO_2 doelstellingen behaald kunnen worden. Een eerste concept wordt in het derde kwartaal 2024 opgeleverd.

Capaciteit elektriciteitsnet De Kwakel-Kudelstaart

Voor het onderzoek naar kabel-capaciteit-optimalisatie binnen het gebied De Kwakel-Kudelstaart wordt op dit moment de ontvangen data van de geselecteerde tuinders op één MS-kabel geanalyseerd. Er wordt gekeken of er mogelijkheden zijn tot het beter benutten van de kabel voor verschillende tuinders op dezelfde kabel. In het verlengde van deze analyse heeft er een kennismakingsgesprek plaatsgevonden met EUTO. EUTO is een bedrijf dat software en hardware realiseert om deze optimalisatie mogelijk te maken. Er wordt in het derde kwartaal gekeken of het haalbaar is dat dit bedrijf een pilot kan opstarten. Dit is mede afhankelijk van de uitkomsten van de analyse van de data.

CO_2-net OCAP

De aanleg van het distributienetwerk voor CO_2 in De Kwakel-Kudelstaart vordert langzaam maar gestaag. Het eerste tracédeel (Hoofdweg) is gereed en de eerste bedrijven kunnen nu CO_2 ontvangen. De overige tracédelen (Dwarsweg-Achterweg en Mijnsherenweg) lijken vertraagd en zijn afgelopen kwartaal niet gerealiseerd. Voor fase twee (naar Nieuwveen) wordt een vergunning aangevraagd door OCAP.

Overige projecten/onderzoeken

Glasmonitor
Provincie Noord-Holland heeft een nieuwe projectleider Glasmonitor benoemd. Dit zal de noodzakelijke voortgang en continuïteit ten goede komen.

Programma Arbeidsmarkt en Onderwijs

Huisvesting internationale medewerkers

Plan van aanpak – fase 2
Medio 2022 is er gestart met de uitwerking van fase 2 van het project huisvesting internationale medewerkers Greenport Aalsmeer, gericht op regionale samenwerking op dit thema. Tijdens deze fase zijn negen beleidsondersteunende maatregelen (regionale projectenagenda) benoemd en in samenwerking met de zes Greenport-gemeenten, de twee provincies en marktpartijen uitgewerkt. De negen maatregelen zijn klaar om op gemeentelijk niveau geïmplementeerd te worden c.q. worden al geïmplementeerd. Daarnaast is de samenwerking tussen ambtenaren van verschillende disciplines binnen de gemeenten en de samenwerking tussen de gemeenten op dit onderwerp nauwer geworden.

Er vindt structureel overleg plaats tussen de gemeenten en marktpartijen, die meerdere con-collega's vertegenwoordigen. Er worden samen dilemma's besproken en gezocht naar - voor alle partijen - werkzame oplossingen. De gemeenteraden van de zes gemeenten zijn tijdens een goedbezochte bijeenkomst bijgepraat over de voortgang van het project en zijn onderling in gesprek gegaan over het thema huisvesting en arbeidsmigratie. Deze bijeenkomst krijgt een vervolg

Vanuit deze sterke basis gaat de Greenport in de komende periode gezamenlijk verder werken aan de invoering van uniforme oplossingen voor de registratie (inzicht), huisvestingslocaties (kwaliteit, beheersplannen), handhaving, informatievoorziening naar internationale medewerkers en continue onderlinge kennisdeling. Oftewel, fase 2 is afgerond en fase 3 start: de implementatie. Met de afronding van fase 2 heeft Public Result, die het projectteam van Greenport Aalsmeer ondersteund heeft in de uitwerking van de regionale projectenagenda, haar opdracht afgerond. Fase 3 zal begeleid en aangejaagd worden vanuit Greenport Aalsmeer. De Taskforce van het project, bestaande uit Gido Oude Kotte, Robbert-Jan van Duijn, Jacco Vooijs en Ronald van den Breevaart.

Landelijke tafel Greenports Nederland
De deelname van Greenport Aalsmeer aan de landelijke werktafel en bestuurlijke tafel huisvesting internationale medewerkers Greenports Nederland is ook in 2024 gecontinueerd. Onder de vlag van de landelijke werktafel is door Greenports Nederland, LTO Nederland en Glastuinbouw Nederland eind 2023, begin 2024 een visie ontwikkeld op arbeidsmigratie in de land- en tuinbouwsector. De visie berust op drie pijlers:

1. Goed werkgeverschap.
2. Versnelling in het realiseren van goede, betaalbare huisvesting.
3. Versnelling in het robotiseren en automatiseren van de sector.

De verantwoordelijkheid voor en regie over de uitvoering van het beleids- en communicatieplan is als volgt verdeeld:

1. Goed werkgeverschap	Brancheorganisaties
2. Versnelling in het realiseren van goede, betaalbare huisvesting	Greenports Nederland
3. Versnelling in het robotiseren en automatiseren van de sector	Greenports Nederland

Ad1. De brancheorganisaties hebben hiervoor een werkplan en programma waarbij ondernemers geholpen wordt aan het begrip goed werkgeverschap vorm te geven. Denk hierbij aan beloning, opleiding, loopbaanontwikkeling, huisvesting enz.

Ad 2. De leden van de landelijke werktafel en de bestuurlijke tafel geloven dat regionale samenwerking voorwaardelijk is voor het verkrijgen van meer grip op de uitdagingen rondom arbeidsmigratie, De inzet van de tafels zal in 2024/2025 dan ook gericht zijn op het uitdragen van de regionale aanpak van voorbeelden uit regio's, zowel op landelijk, provinciaal, regionaal als gemeentelijk niveau. Voorbeelden van activiteiten die dit jaar uitgevoerd gaan worden zijn: het overdraagbaar maken van de regionale aanpak van Greenport Aalsmeer, het organiseren van een bijeenkomst voor de Raad van Advies van Greenports Nederland over dit onderwerp en het continueren van de werkbezoeken en de digitale nieuwsbrieven. Ook zullen er door leden van de bestuurlijke tafel stakeholdergesprekken gevoerd worden, onder aanvoering van Gido Oude Kotte, die als boegbeeld in de lobby optreedt.

Ad 3. Om versnelling te realiseren in robotisering in de sector wordt een aparte landelijke werktafel robotisering ingericht. Deze werktafel richt zich, in verbinding met Greenchain NH, op het delen van kennis over best practices en lopende robotiseringsprojecten en onderzoeken. Door de coördinatie van de landelijke tafel kunnen regionale initiatieven/resultaten/kennis 'geëxporteerd' worden naar andere regio's of op een nationaal niveau getild worden als dat opportuun is. De landelijke tafel kan zich dan ook inzetten voor consortium-vorming/financiering en landelijke lobby richting Rijk (wat hebben we van de overheid nodig om te versnellen).

Arbeid & Onderwijs

Greenport Aalsmeer is steeds vaker deelnemer/organisator van projecten met als doel om jeugd/studenten te laten zien wat er in de bredere sierteeltsector gebeurt en hoe veel en divers de mogelijkheden zijn op de arbeidsmarkt. We doen dit voor basisscholen, vmbo, mbo en hbo. Steeds meer partijen weten de Greenport als verbinder te vinden vanuit zowel de scholen als bedrijven en gemeentes.

Ruim 40 bedrijven doen met Greenport Aalsmeer mee om leerlingen en studenten kennis te laten maken met de tuinbouwsector door rondleidingen te verzorgen op de bedrijven, presentaties te

geven op scholen of deel te nemen in projecten. Daarnaast zoekt de greenport nadrukkelijk de verbinding met startups en scale-ups.

Er zijn in Q2 contacten gelegd met twee nieuwe onderwijsinstellingen: MBO Amstelland in Amstelveen en het Veenlanden College in Mijdrecht. Er wordt onderzocht of deze scholen in de huidige programma's ondergebracht kunnen worden of dat er een nieuw programma aangeboden moet worden. Vervolgafspraken staan voor Q3. Onderstaand een overzicht van initiatieven waar we in Q2 bij betrokken zijn:

Dragons Den
Op 10 april heeft de vierde editie van de Dragons Den plaatsgevonden, een samenwerking tussen Yuverta MBO Aalsmeer en Greenport Aalsmeer. De eerste prijs is gewonnen door Tim van der Hoorn en Sil Lek.

Startup diner
Op 18 april heeft het 2e HortiHeroes Startup dinner plaatsgevonden. Vanuit Greenport Aalsmeer zijn we met 12 ondernemers naar dit event geweest. Het was een succes: er zijn samenwerkingen tot stand gekomen tussen ondernemers, startups en investeerders! Binnen dit project werkt Greenport Aalsmeer samen met Green Growth Coaltition, Greenport Noord-Holland Noord en HortiHeroes.

Greentech Amsterdam
Op 11, 12 en 13 juni vond in Amsterdam het tuinbouwtechnologie event Greentech plaats. Vanuit het project CollegeTour hebben mbo-scholen vanuit de regio Greenport Aalsmeer een programma aangeboden gekregen op de beurs. De organisatie lag in handen van AVAG, in samenwerking met Glastuinbouw Nederland, VNO-NCW en Greenport Aalsmeer.

Daarnaast vond de Technologietafel 'Werken en ontwikkelen' van de provincie Noord-Holland plaats op de Greentech. Naast een rondleiding zijn er vanuit de actieagenda van het manifest workshops gehouden en is de prijsuitreiking voor van het manifest uitgereikt. Greenport Aalsmeer heeft geholpen bij vinden locatie, spreker en rondleiding.

Tuinbouw Battle
Basisschool De Oosteinder uit Aalsmeer is winnaar van de Tuinbouw Battle in de regio Aalsmeer. Bijna 60 leerlingen kregen op vrijdag 21 juni 2024 de 1e prijs uitgereikt in de Historische Tuin in Aalsmeer. Er deden aan deze editie van de Tuinbouw Battle maar liefst vijftien klassen mee van basisscholen uit Aalsmeer, Kudelstaart en Uithoorn. Alle klassen zijn begeleid door vrijwilliger Bart Verhaar, door de leerlingen meester Bart genoemd. Hij heeft - samen met Monique van Weerdenburg - bepaald welke school er met de 1e prijs vandoor ging én reikte de prijs uit. De uitreiking was op de Historische Tuin in Aalsmeer, waar dat weekend ook het Aalsmeer Flower Festival plaatvond.

Green Unplugged
Op maandag 24 juni 2024 zijn twaalf leerlingen van Praktijkschool Uithoorn op werkbezoek geweest bij kwekerij De Zonnebloem in De Kwakel. Zo bezochten ze het laboratorium en kregen ze een rondleiding door de kas. Als afsluiting mochten de leerlingen een mini terrarium gemaakt,

gevuld met verschillende soorten mini varens, die ze mee naar huis mochten nemen. Dit was de laatste Green Unplugged voor dit schooljaar. De volgende Green Unplugged zal in Q3 r weer plaatsvinden.

Techniek3Daagse
In samenwerking met TechNet Amstel & Venen gaat Greenport Aalsmeer in 2024 een vervolg geven aan het inrichten van een agri branchehoek op de Techniek3Daagse. Dit event wordt op 8, 9 en 10 oktober gehouden bij Switch Datacenters. Ruim 4.000 leerlingen uit de regio komen gedurende 3 dagen techniek workshops doen. Op dinsdag 9 juli was de aftrap tijdens een bijeenkomst met bedrijven die de branche gaan vertegenwoordigen. Vrijwel alle bedrijven uit de vorige editie en Yuverta MBO doen weer mee.

College Tour
Op 21 mei hebben 75 ICT studenten van het NOVA College uit Hoofddorp de glastuinbouw sector bezocht vanuit het project CollegeTour. Vanuit de opleidingen Smart IT, Software development en infrastructuur zijn Bunnik Bromelia, FM Group, Aphrodite Orchidee en Verdel (TechCampus in Roelofarendsveen) bezocht. Voor veel leerlingen was het een eerste kennismaking met de glastuinbouwsector.

GreenChain NH
Op 15 mei was de kick-off van het programma team Green Chain in Alkmaar. Vanuit Arbeid en Onderwijs van Greenport Aalsmeer helpen we in het maken van verbindingen tussen de verschillende partijen en regio's.

Nieuwe projectondersteuner
In Q2 is Raimonda Oudijk gestart als projectondersteuner voor Arbeid en Onderwijs. Zij kent het onderwijs in de regio omdat zij ook voor Technet Amstel en Venen werkt.

Programma Circulariteit

In Q2 zijn de volgende projecten vanuit Greenport Aalsmeer opgestart en/of verder uitgewerkt:

Horti Sustainable Packaging Initiative
In 2023 hebben negen producenten en handelaren van sierteeltverpakkingen het Horti Sustainable Packaging Initiative (HSPI) opgezet. Dit initiatief betreft een pre-competitieve samenwerking gericht op het verduurzamen van tuinbouwverpakkingen en het ondersteunen van duurzame tuinbouwpraktijken voor de toekomst. HSPI heeft drie werkgroepen opgericht: Transparantie & Certificering, Materialen & Verpakkingen en Levenscyclusanalyse (LCA) en Carbon Footprinting.

In Q2 zijn er twee nieuwe deelnemers toegetreden, waarmee het aantal deelnemers op 13 komt. In Q3 worden de eerste concept-resultaten en tools opgeleverd die de deelnemers zullen helpen om hun verpakkingen duurzamer te maken.

Circulariteit regionale Greenports
In samenwerking met de regionale Greenports heeft Greenport Aalsmeer het initiatief genomen

om op het thema circulariteit intensiever samen te werken. Dit omvat het delen van informatie en het gezamenlijk organiseren van evenementen zoals Kenniscafés.

Daarnaast is op initiatief van Greenport Aalsmeer een overleg gestart om alle circulariteitsprojecten in de tuinbouwsector in kaart te brengen. Dit heeft al waardevolle nieuwe inzichten opgeleverd. Elk kwartaal worden de circulaire initiatieven van alle Greenports verzameld en besproken. Gezien de diversiteit van de kwekers binnen Greenport Aalsmeer is het niet haalbaar om voor iedereen specifieke initiatieven te ontwikkelen, maar kwekers worden wel aangemoedigd om aan te sluiten bij gelijksoortige type kwekers in andere Greenports om de krachten te bundelen en van elkaar te leren.

Workshop Circulair Ondernemen

Na een succesvolle eerste workshops over circulariteit, is er vanuit Greenport Aalsmeer een nieuwe workshop ontwikkeld die kwekers helpt om een circulaire bedrijfsvoering te starten. In deze workshop gebruiken telers de zogenaamde R-Ladder om stap voor stap hun bedrijfsprocessen te analyseren, te beoordelen hoe circulair deze al zijn, circulaire mogelijkheden te identificeren, en te leren hoe deze kansen benut kunnen worden.

Er zijn in Q2 drie workshops gehouden waarbij de nadruk lag op circulariteit bij grote bedrijven, voor certificeerders en importerende handelsbedrijven.

Retoursystemen plastic verpakkingen bloemisten

Het project 'Circular Bag' is succesvol afgerond en de resultaten zijn in Q1 gepubliceerd. Een belangrijke conclusie van het project is dat bloemisten gemotiveerd zijn om plastic te scheiden en terug te sturen naar hun leveranciers. Als follow-up is door de deelnemende bedrijven aangegeven dat zij de Circular Bag bij veel meer klanten laten gebruiken en nu 400 zakken per week retour ontvangen. Tijdens het project waren dit er 40 per week.

Greenchain NH

Greenport Aalsmeer is aangesloten bij Greenchain NH: een samenwerkingsverband dat zich onder andere richt op circulariteit in de tuinbouw. Deze samenwerking streeft naar het bevorderen van een circulaire economie binnen de sector, waarbij duurzaamheid, innovatie en het efficiënter gebruik van grondstoffen centraal staan. Samen met de onderwijsinstellingen en bedrijven in Noord-Holland gaat Greenport Aalsmeer aan de slag om circulaire mogelijkheden voor bedrijven te ontwikkelen. Dit partnerschap stimuleert de implementatie van circulaire praktijken in de dagelijkse bedrijfsvoering van tuinbouwbedrijven.

Kenniscafé Biomassa

De voorbereidingen voor het Kenniscafé op 8 oktober over biomassa (mogelijkheden voor en door de tuinbouw) zijn in Q2 gestart. Het huidige onderzoek richt zich onder andere op het gebruik van biomassastromen als teeltsubstraat of grond. Hierbij worden niet alleen de teelt technische aspecten onderzocht, maar ook de kwaliteits- en juridische aspecten.

Daarnaast produceren tuinbouwbedrijven zelf ook reststromen van biomassa. Er wordt actief gezocht naar manieren om deze reststromen nieuwe waarde te geven, zodat ze opnieuw kunnen

worden ingezet in de tuinbouwsector. Deze inspanningen dragen bij aan de circulaire economie en helpen de sector duurzamer en efficiënter te maken.

Project Logistiek

In Q2 is er nauw contact geweest met het Connected Transport Corridor (CTC) programma. Dit programma wordt voortgezet, dus het is van groot belang dat de eerste fase goed afgerond wordt, zodat nieuwe bedrijven kunnen aansluiten. Vervolgens kan er gekeken worden naar nieuwe toepassingen. Deze twee punten zullen leiden tot meer interesse vanuit transporteurs om deel te gaan nemen.

Footprint berekening en CSRD zijn nog steeds actuele onderwerpen. Samen met de Topsector Logistiek is Greenport Aalsmeer aan het kijken of er ook een ‘sierteelt logistiek’ community gestart kan worden in de loop van dit jaar.

Provincie Noord-Holland

PERSBERICHT

25 september 2024

Provincie: uitvoering plannen landelijk gebied onzeker

Hoe verder met de plannen voor het Noord-Hollandse landelijke gebied? Het is een vraag die de provincie veelvuldig krijgt nu het kabinet stopt met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Zeker betrokkenen bij de gebiedsprocessen zitten in onzekerheid. Rosan Kocken (Natuur en Gebiedsprocessen): "Het is duidelijk dat we niet meer volledig door kunnen gaan op de ingeslagen weg, waarbij we in ieder gebied een intensief gebiedsproces met alle betrokkenen wilden vormgeven."

Het is nog niet helder in welke vorm en met welke planning de opgestarte gebiedsprocessen doorgaan, gezien alle onzekerheden. Voor de zomer besloot de provincie al dat er voorlopig geen nieuwe gebiedsprocessen starten en dat de inzet en beperkte financiële middelen worden ingezet in drie focusgebieden: Veenweidegebied, Binnenduinrand en Gooi en Vechtstreek. Het is sinds het stopzetten van het NPLG en het nieuwe kabinetsakkoord duidelijk dat Noord-Holland ook daarbinnen nog moeilijke keuzes moet maken.

Kocken: "Per gebiedsproces gaan wij afwegen of we door kunnen gaan of het proces voorlopig moeten stilleggen. En als we doorgaan in welke vorm. We streven hoe dan ook naar natuurlijke momenten in het proces om af te schalen. Bijvoorbeeld door wel een uitvoeringsprogramma op te stellen, maar de uitvoering afhankelijk te laten worden van - eventueel alternatieve of aanvullende - geldstromen. Wij blijven de komende tijd graag in gesprek met alle betrokkenen en houden hen natuurlijk op de hoogte van de landelijke ontwikkelingen en keuzes die wij met elkaar moeten maken."

Halen van doelen

De provincie maakt zich zorgen over het vervolg van de plannen die zijn gemaakt en worden gemaakt. Er is wel geld voor bepaalde onderdelen van de gebiedsprocessen, met name de landbouwdoelen. Voor andere doelen, het voldoen aan internationale wet- en regelgeving, zoals het

Klimaatakkoord van Parijs, de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn, ziet Noord-Holland dat er onvoldoende geld beschikbaar is voor alle plannen die er liggen. Het wordt op deze manier onzeker wat de provincie kan doen en op welke termijn. Met minder geld duurt het langer om de doelen te halen.

Kocken: “Het kabinet geeft aan de komende maanden met een alternatief voor het NPLG te komen. De provincie blijft hierover samen met de andere provincies en met de minister van LVVN in gesprek. De doelen en opgaven in het landelijk gebied staan voor Noord-Holland niet ter discussie.”

Perspectief voor agrariërs

De natuur staat in Noord-Holland onder druk en tegelijkertijd wil de provincie perspectief houden voor de landbouw. Zowel natuur als landbouw zijn in Noord-Holland met elkaar verbonden en moeten in evenwicht worden gebracht. De provincie blijft zich ervoor hard maken dat er perspectief komt voor de agrariërs. Zij hebben duidelijkheid nodig. Noord-Holland ziet daarin kansen in de inzet van het kabinet op innovatieve landbouw. Ten aanzien van PAS-melders blijft de provincie het Rijk aanspreken op haar verantwoordelijkheid, terwijl Noord-Holland zelf ook werkt aan oplossingen in concrete gevallen.

“We blijven ons verder inzetten om de doelen voor natuur, water en klimaat te halen”, benadrukt Kocken. “Dit blijven we doen voor heel Noord-Holland. Dat doen we het liefst met onze inwoners en de betrokkenen samen, van onderop. We kijken naar wat we nog wel kunnen doen met het geld dat beschikbaar is. We moeten de komende tijd keuzes maken en daarover gaan we graag met elkaar in gesprek.”

NH020924.jpg
921.99 KB

Volg de provincie op
www.noord-holland.nl
Facebook
Twitter
Instagram @oogvoornoordholland
@provincienh

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16453
Extern Zaak ID	2311580
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	14.a
Titel	Water: Bestuurlijke voortgangsrapportages Regionale Keringen 2023 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 14 oktober 2024)
Organisatieonderdeel	BEL/WBL

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

Op grond van de Waterwet zijn provincies belast met het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer, onderhoud, toetsing en verbetering van deze waterkeringen. De drie waterschappen in Noord-Holland presenteren elk jaar een Bestuurlijk voortgangsrapportage over de toetsing en verbetering van de regionale waterkeringen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
S.P.J.M. van de Pas
BEL/WBL

Telefoonnummer +31235144946
bas.van.de.pas@noord-holland.nl

Verzenddatum
25 SEP. 2024

Kenmerk
/

Uw kenmerk
2311580/2315421

Betreft: Bestuurlijke Voortgangsrapportages regionale keringen 2023

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
"Bestuurlijke Voortgangsrapportages regionale keringen 2023"

Op grond van de Waterwet zijn provincies belast met het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer, onderhoud, toetsing en verbetering van deze waterkeringen. De drie waterschappen in Noord-Holland presenteren elk jaar een voortgangsrapportage over de toetsing en verbetering van de regionale waterkeringen.

Hierbij brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. Kennis te nemen van de voortgangsrapportages regionale waterkeringen 2023 van de waterschappen;
2. Aan het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht een reactie te sturen door middel van bijgevoegde brieven;
3. Aan de provincie Zuid-Holland door middel van bijgaande brief een machtiging te verlenen om een reactie aan het hoogheemraadschap van Rijnland te versturen;

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354

De voortgangsrapportages van de 3 waterschappen, onze reacties aan de waterschappen en de machtigingsbrief aan provincie Zuid-Holland zijn als bijlagen gevoegd aan deze brief.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

H. v.d. STELT

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

7 bijlage(n)

1 Bestuurlijke voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

2 Bestuurlijke Voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier

3 Bestuurlijke Voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap van Rijnland

4 Brief van GS met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht

5 Brief van GS met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier

6 Brief van GS aan de provincie Zuid-Holland met machtiging voor reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap van Rijnland

7 Brief van provincie Zuid-Holland met reactie op voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap van Rijnland

College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
T.a.v. S.P.J.M van de Pas
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Datum
13 maart 2024

Ons kenmerk
BBV24.0002

Contactpersoon
Molenkamp, Bas
020-608 34 94
bas.molenkamp@waternet.nl

Onderwerp
Waterveiligheidsrapportage 2023

Geacht College,

Graag bieden wij u hierbij de Waterveiligheidsrapportage AGV 2023 aan.

Met dit document informeren wij u over de veiligheid van onze regionale waterkeringen, en geven wij inzicht in de wijze waarop wij de zorgplicht voor deze keringen in onze organisatie borgen.

De rapportage is vastgesteld door ons Dagelijks Bestuur op 5 maart 2024.
Met de waterveiligheidsrapportage worden gelijktijdig de provincies Noord Holland, Zuid Holland en Utrecht als toezichthouders voor de regionale keringen geïnformeerd, als ook de ILT als toezichthouder op de primaire keringen. Daarnaast is ook informatie over de overige keringen opgenomen, zodat een volledig overzicht van alle bij ons in beheer zijnde keringen ontstaat.

We hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben, en geven natuurlijk desgewenst graag nadere toelichting.

Hoogachtend,

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht,
Het dagelijks bestuur,

dr. J.J. Sylvester
dijkgraaf

M. Diependaal
secretaris-directeur a.i.

Datum 28-2-2024

Waterveiligheids rapportage 2023

waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Bas Molenkamp
Vincent Dijkdrenth
Koen de Gans

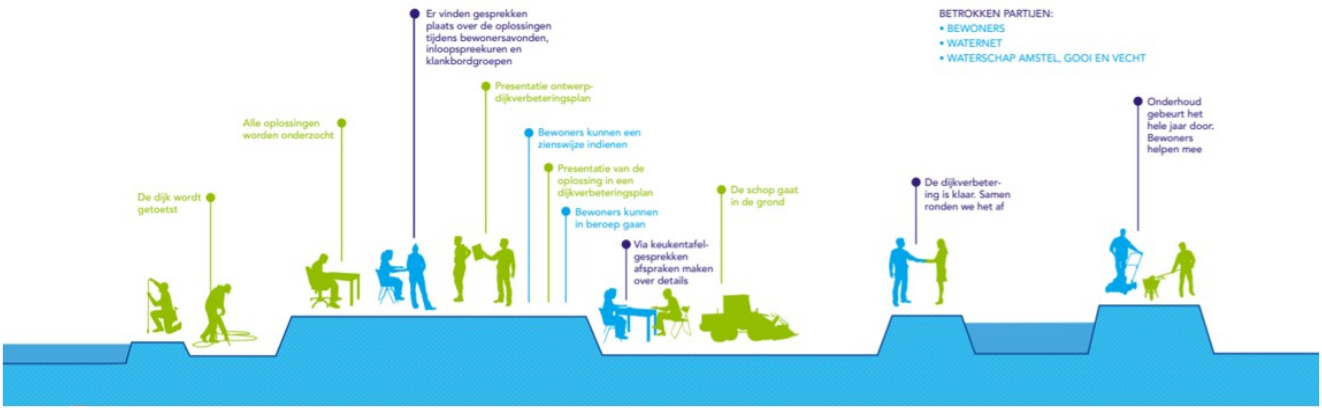

Inleiding **5**
Algemeen 5
Leeswijzer 6

2. Hoofdbevindingen **7**

3. Staat van de keringen **8**
3.1 Primaire keringen 8
3.2 Regionale keringen 8
3.3 Overige keringen 10

4. Zorgplicht **11**
Risico personele capaciteit 11
Risico's t.a.v. gegevensbeheer 11
Risico's bij calamiteiten 12
Risico invoering omgevingswet 12
Risico's en beheersmaatregel 12

Bijlage 1: Toelichting Primaire Waterkeringen **15**
Algemeen 15
Voortgang huidige toetsing/ beoordeling 16
Onderhoudsprogramma (HWBP) 16
Regulier beheer en onderhoud 16
Wat er momenteel speelt bij de primaire keringen 18

Bijlage 2: Toelichting Regionale Waterkeringen **20**
Algemeen 20
Voortgang huidige toetsing / beoordeling 20
Uitvoeringsprogramma I (DVP 2015-2024 met verlenging 2027) 21
Regulier beheer en onderhoud 24
Wat er momenteel speelt bij de regionale keringen 27

Bijlage 3: Toelichting Overige Waterkeringen **28**
Algemeen 28
Voortgang huidige toetsing/beoordeling 28
Wat er momenteel speelt bij de overige keringen 31

Bijlage 4: Toelichting organisatie (Zorgplicht) **32**
Verbeterpunten doorgevoerd in 2023 32
Samenvatting interne evaluaties (Zorgplicht indeling) 33
Samenvatting van de evaluatie per procesonderdeel 34
Inspectie en onderhoud 34
Vergunningen 35
Bediening waterkerende kunstwerken 37
Crisisorganisatie 38
Beheren dagelijkse gegevens 39
Projecten 39
Planadvies 41
Onderzoek en Advies 42
Technische assets 43

Inleiding

Algemeen

Voor u ligt de Waterveiligheidsrapportage over 2023 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV).
De rapportage geeft stand van de waterveiligheid binnen het beheergebied van AGV weer. Er staat in hoe het proces van waterveiligheid is georganiseerd, en hoe de verschillende activiteiten rond waterveiligheid in de praktijk zijn uitgevoerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld over het toetsen van keringen aan de normen, het houden van toezicht op de actuele toestand van de keringen, het beheren, het versterken, het verlenen van vergunningen voor activiteiten rond keringen, gegevensbeheer enzovoorts.

Binnen waternet werken ruim 120 mensen dagelijks aan de waterveiligheid in verschillende processen en afdelingen. In het beheerplan waterkeringen wordt inzichtelijk gemaakt wat ieders bijdrage is en hoe dit alles onderling samenhangt. Gedurende het jaar vinden er evaluaties plaats die de input zijn voor de jaarlijkse waterveiligheidsrapportage. Hiermee geven we invulling aan de zorgplicht voor primaire keringen, en borgen we de PDCA-cyclus.
We hanteren deze werkwijze ook voor onze regionale en overige keringen.

Plan – het vastleggen wat willen doen om ons doel te bereiken - Beheerplan
Do – doen, het uitvoeren van het plan
Check – kijken of er gewerkt is volgens plan en of de doelen behaald zijn –evaluaties
Act – bijstellen plan – jaarlijkse update beheerplan

Deze rapportage wordt opgesteld door de Assetmanager Waterkeringen en geeft invulling aan de “C” uit deze PDCA-cyclus. De rapportage wordt jaarlijks uitgebracht en ter vaststelling voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur van AGV (de “Assetowner”, in termen van assetmanagement). Daarmee is het mogelijk om waar nodig tijdig bij te sturen (de ACT van de PDCA cyclus).

Leeswijzer

De rapportage is zo opgesteld dat hiermee ook invulling kan worden gegeven aan de wettelijke verplichting om jaarlijks te rapporteren over de waterveiligheid aan de toezichthouders: het Rijk (ILT) voor de primaire keringen, en aan de Provincie(s) voor de regionale keringen.
De rapportage is uit drie delen opgebouwd.

1. **Hoofdbevindingen** (hoofdstuk **Error! Reference source not found.**).
   Hierin staan de bevindingen over de staat van de waterveiligheid op hoofdlijnen. Welke risico's zien we, wat zijn de aandachtspunten, welke mogelijke (beheer)maatregelen worden er voorgesteld?

2. **Staat van de kering** (hoofdstukken 3 tot en met 5).
   Hierin staat een toelichting over hoe de toestand van de keringen is in relatie tot de normen. Daarbij wordt er een beeld gegeven van:
   a. De resultaten en voortgang van toetsen en beoordeling van de keringen aan de normen
   b. De voortgang van de verbeteropgaven
   c. De feitelijke conditie van de waterkeringen (toezicht, inspectie, beheermaatregelen, etc)

   Deze informatie is gebundeld per type kering (primair, regionaal, overig).

3. **Invulling zorglicht** (Hoofdstuk 6)
   Op welke wijze is de zorgplicht ingericht en verloopt het ook daadwerkelijk.
   a. Voeren we het werk uit conform de zelf gestelde normen en procesafspraken?
   b. Halen we onze beleidsdoelstellingen voor waterveiligheid?

   Bijlagen
   In de bijlagen wordt meer in detail ingegaan op de drie typen keringen, primaire, regionale en overige.

2. Hoofdbevindingen

De waterveiligheid in het beheergebied van AGV was afgelopen jaar *in control*. Er hebben zich geen situaties voorgedaan die een risico vormden voor de waterveiligheid. Er was een goed zicht op toestand van de keringen en kunstwerken. De waterveiligheid is op orde.

- De *primaire* waterkeringen in beheer bij waterschap Amstel, Gooi en Vecht zijn op peildatum 31-12-2023 in goede conditie, en voldoen ruim aan de wettelijke norm.
- De *regionale* keringen zijn voor het merendeel in een goede conditie. Waar nog een afstand tot de norm is wordt de waterveiligheid met beheermaatregelen geborgd. Voor de dijkverbeteringen ligt het Uitvoeringsprogramma I (t/m 2027) op schema en is een start gemaakt met de voorbereiding van Uitvoeringsprogramma 2 (2024-2030). Ook de toetsing 2024 ligt op schema.
- De *overige* keringen vervullen tot op heden hun (beperkte) functie voor de waterveiligheid. Beter inzicht in de onderhoudsstaat is echter gewenst. Hier wordt het komende jaar mee gestart.

Actualiteiten

Hoogwater: In het oog lopend waren de hoogwatersituaties die zich hebben voorgedaan.

- Op 5 juli was er de zwaarste zomerstorm ooit in Nederland waargenomen, storm Poly. Dit heeft niet tot problemen voor de waterveiligheid geleid.
- Op 2 november 2023 bereikte vanuit IJmuiden een hoogwatergolf Amsterdam, als gevolg van een storing bij het sluizencomplex Amsterdam. Dit is vroegtijdig gesignaleerd en er is direct adequaat gehandeld, o.a. door het snel afsluiten van het “IJfront”.
- Als gevolg van langdurige neerslag was er aan het eind van het jaar tot begin januari 2024 een landelijke hoogwatersituatie. Voor het AGV gebied was de impact relatief beperkt. In Huizen zijn sluisdeuren preventief gesloten, om het hoge water van het Gooimeer buiten te houden. Verder is de toestand nauwlettend in het gebied nauwgezet gevolgd.

De hoogwaterproblematiek maakte eens te meer duidelijk hoe afhankelijk ons watersysteem en onze waterveiligheid zijn van het goed functioneren van onder andere de gemalen en spuimogelijkheden in IJmuiden en de afsluitdijk.

Bevers: Ook in het beheergebied van AGV zijn inmiddels bevers gesignaleerd, ten oosten van Diemen. We houden extra toezicht op de keringen rond deze locatie. We hebben nog geen schade aan de keringen ontdekt.

Zorgplicht

Het Beheerplan Waterkeringen vormt de basis voor de plan-do-check-act cyclus. De werkprocessen met betrekking tot waterveiligheid zijn hierin vastgelegd, en de organisatie volgt daadwerkelijk de beschreven werkwijzen.
Het Beheerplan vorm daarmee de grondslag van een deel van deze Waterveiligheidsrapportage. De aandachtspunten uit de rapportage 2022 zijn opgenomen in de actualisatie van het Beheerplan waterkeringen, en grotendeels uitgevoerd.
Daarmee zijn er ook afgelopen jaar weer belangrijke verbeteringen doorgevoerd in de organisatie van het beheer van de waterkeringen.
Twee risico’s willen we belichten:

- *Personeel*

Het is lastig om medewerkers met de juiste kennis aan te trekken en vast te houden. Er komen steeds meer taken bij en er is verloop. De kwetsbaarheid is onder andere te zien bij de processen Beheer en inspecties en Handhaving en vergunningverlening. Voor de laatste twee processen is het niet duidelijk wat de impact zal zijn op de werkzaamheden bij het intreden van de omgevingswet 2024. Het vraagt onze (proactieve) aandacht om medewerkers die de komende jaren met pensioen gaan of kiezen voor een andere werkgever tijdig te vervangen, in een krappe arbeidsmarkt.

- *Gegevensbeheer*

Bij de evaluatie van de verschillende processen worden het raadplegen en ontsluiten van de gegevens nog steeds als een risico gezien en een vertraging in de werkzaamheden. Er zijn hierin in 2023 belangrijke verbeteringen bereikt, maar de aandacht voor dit proces zal wel in 2024 moeten worden voortgezet, om de transitie met succes te kunnen afronden.

3. Staat van de keringen

Hieronder wordt de staat van de keringen per keringtype toegelicht. In de bijlagen bij deze rapportage is een uitgebreidere weergave per keringtype opgenomen.

3.1 Primaire keringen

De primaire keringen van AGV voldoen aan de huidige norm en er zijn geen significante risico's voor de waterveiligheid.
De beoordelingen van dijktraject 44-2 (IJ en Gooimeer) en 13-a (IJburg) zijn door het bestuur aangeboden aan de Inspectie leefomgeving en transport (ILT). De ILT heeft schriftelijk laten weten dat de beoordelingen goed zijn uitgevoerd en dat aangetoond is dat de trajecten voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen. De verwachting is dat de primaire keringen de komende 50 jaar vrij zijn van groot onderhoud, omdat ze ruim voldoen aan de norm. Daarbij is al rekening gehouden met de voorziene peilopzet van het Markermeer. Wel zullen er werkzaamheden vanuit het dagelijkse beheer plaats blijven vinden om de waterkering in een goede staat te behouden.

In het afgelopen hebben we de voorbereidingen getroffen met de gemeente Amsterdam, het rijk en de provincie om twee nieuwe trajecten in beheer te gaan nemen. Het gaat om de primaire keringen van Zeeburgereiland en Centrumeiland.

Veranderingen t.o.v. voorgaande jaar:
Er zijn geen veranderingen

3.2 Regionale keringen

Toetsing 2024
Alle regionale keringen dienen in 2024 opnieuw te zijn getoetst, aan de normen voor 2030. Deze toetsing 2024 loopt volgens planning en daar mogen we trots op zijn. Het rekenwerk van de toetsing is afgerond en er rest ons alleen nog het rapporteren. Dit alles door de versnelling die we hebben kunnen maken met het team van digitalisering en natuurlijk de inzet van onze rekenaars van O&A (interne adviesbureau). Er is nu op alle toetssporen een score. De toetsing is daarbij afgerond. Voor het streven om continu te kunnen toetsen is er nog een opgave om de gegevens processen goed te borgen zodat we altijd met de juiste gegevens rekenen.

De toets is nu technisch afgerond en deels geautomatiseerd, waardoor de toets eenvoudig herhaalbaar is. Dat draagt bij aan ons streven om permanent zicht te hebben op de staat van onze keringen, waardoor we snel kunnen reageren op veranderende situaties.
De uitkomsten van de toetsing zijn ingezet om een prognose te maken van het toekomstige onderhoud. Voor de keringen die de komende 6 jaar aandacht behoeven zijn nadere berekeningen gemaakt, zodat de opgave precies in beeld is. Dit helpt ons om de organisatie zo in te richten dat we de toekomstige opgave aan kunnen.

Uitvoeringsprogramma I regionale keringen
De regionale keringen worden op dit moment in een 12 jaarlijkse cyclus getoetst en verbeterd. De laatste toetsronde was in 2012. Het eerstvolgende toetsmoment – zoals hierboven beschreven- is in 2024.

Uit de toetsing van 2012 volgde in totaal een opgave van 258 kilometer kering. Daarvan is 141 km als “onvoldoende” beoordeeld en moest 117 km nog nader worden onderzocht. Deze 117 km nader onderzoek is ondertussen volledig beoordeeld.

Van de 258 km in het Uitvoeringsprogramma 2015-2024 is er tot en met 2023 in totaal 163 km naar een voldoende gebracht door nader onderzoek of door een fysieke dijkverbetering, waarvan 14 kilometer in 2023 (door een fysieke dijkverbetering).
Eind 2023 voldoet nog 95 km nog niet aan de norm.
Dat betekent dat van het totaal aan regionale keringen op peildatum 31 december 2023 83% voldoet aan de norm uit de toetsronde 2012. In 2027 is dat 100%.

De uitvoering van het resterende deel van het dijkverbeteringsprogramma voor regionale keringen ligt op een krap schema. De resterende opgave van 95 km regionale keringen (van de 568 km op peildatum 2012) dient op basis van de afspraken met de provincies uiterlijk in 2027 te zijn verbeterd. Deze keringen zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma I.

De voortgang van de dijkversterkingen blijft een aandachtspunt vanwege capaciteit en omgevingsinvloeden.
Het aantal kilometers gerealiseerde dijkverbetering verloopt niet lineair in de tijd. In het ene jaar wordt meer uitgevoerd dan in een ander jaar. Dat komt onder andere door de lange voorbereidings- en doorlooptijd van de trajecten. Door de projectorganisatie is medio 2023 ingezet op een herinrichting naar IPM-teams die zich volledig focussen op dijkverbeteringen. In de afgelopen twee jaar zijn relatief veel nieuwe trajecten in voorbereiding genomen, waardoor het aantal gerealiseerde kilometers laag lijkt. In de komende jaren wordt dit ingelopen.
De verwachting is dat de met de provincies overeengekomen planning wordt gerealiseerd om in 2027 het programma afgerond te hebben.

Uitvoeringsprogramma II
Uit de toetsronde 2024 volgt een nieuwe opgave van circa 65 km. Aan de hand van de uitkomsten van de toetsing zal een Uitvoeringsprogramma 2 worden opgesteld met als einddatum 2030. Door het algemeen bestuur is krediet verstrekt om al in 2024 voorbereidingen te kunnen treffen voor Uitvoeringsprogramma 2.

Tempo van de dijkverbeteringen
Het afgelopen jaar zijn maatregelen genomen om het tempo van de dijkverbeteringen te kunnen versnellen. Daarin hebben we ook de eerste resultaten van de toetsing 2024 meegenomen.
Het gaat daarbij om het opstellen van een meerjarenonderhoudsprognose, uitwerken van de scoop van versterkingsprojecten van de komende vijf jaar, herinrichting projecten (IPM-teams), inzet handhaving, en duidelijke grens tijdens participatie.

Waterveiligheid
Niet alle keringen voldoen op dit moment al volledig aan de normen. Toch is er geen risico voor de waterveiligheid. Dat zit zo. Keringen worden getoetst aan een norm. Als ze daar niet aan voldoen wil dit niet altijd zeggen dat er gelijk een risico voor de waterveiligheid is. De ernstige tekortkomingen worden gelijk aangepakt. Maar bij kleinere tekortkomingen kunnen we meestal volstaan met een tijdelijke oplossing door een beheermaatregel. Denk dan aan het ophogen met wat klei en het uitvoeren

van extra inspectie. Dit kan dan lokaal en tijdelijk worden toegepast, tot het moment dat de gehele dijk wordt verbeterd. Hierover maken we goede afspraken met de provincie.

Veranderingen t.o.v. voorgaande jaar:

- Beter beeld op de versterkingsopgave korte en lange termijn versterkingsopgave
- Toetsing afgerond
- Herinrichting projectorganisatie (IPM-teams)
- De compartimenteringskunstwerken voor het boezemsysteem zijn geïnventariseerd en in het beheersysteem Maximo opgenomen.
- Nog steeds aandacht voor gegevens

3.3 Overige keringen

Voor overige keringen van AGV is er, net als bij andere waterschappen, geen norm voor de waterveiligheid. De conditie van de overige keringen wordt door middel van een jaarlijkse visuele inspectie bepaald.
Uit de inspectie 2022-2023 is gebleken dat het merendeel van de overige keringen voldoet. Er is een aantal trajecten naar voren gekomen dat verhoogd moet worden. Een aantal van deze keringen is aangepakt met extra incidenteel budget dat hiervoor ter beschikking is gesteld. Voor 2025 is het streven om structureel extra budget beschikbaar te hebben om deze keringen te onderhouden zodat de onderhoudsachterstand niet oploopt.

Een geplande inventarisatie van de onderhoudstoestand (op hoogte) van alle overige keringen is in 2023 nog niet geheel afgerond. In het verlengde daarvan heeft er nog geen besluitvorming kunnen plaatsvinden over de kaders voor de overige keringen. Dit hield onder meer verband met de wisseling van het bestuur en de bezetting van personeel door de versnelling in de toetsing.
Het feit dat dit nog niet is afgerond levert niet direct een risico op. Het gevolg is met name hierdoor niet inzichtelijk welke opgave er precies ligt. In 2024 hopen we dit vast te stellen.

Het digitale hulpmiddel voor de hoogtetoets, dat ontwikkeld is voor de regionale keringen, kan ook ingezet worden voor de overige keringen.

Waterveiligheid
De Overige keringen hebben een bescheiden rol voor de waterveiligheid. Dat betekent dat bij falen van de kering er maar een beperkte schade door overstroming kan optreden. Dat is ook de reden dat het aan het waterschap zelf is om hier al dan niet een norm voor op te stellen.

Veranderingen t.o.v. voorgaande jaar:
Er zijn weinig veranderingen.

4. Zorgplicht

Het beheerplan waterkeringen is de basis van de zorgplicht. De PDCA cyclus wordt hierin beschreven en vastgelegd, en het Beheerplan vormt daarmee de P (plan) van de PDCA-cyclus. Jaarlijks worden de processen van de betrokken organisatieonderdelen geëvalueerd, waarna het beheerplan wordt geactualiseerd. Hiermee ontstaat er een natuurlijke verbinding tussen de verschillende organisatie-onderdelen. Iedereen is er bewust van dat de waterveiligheid alleen geborgd kan worden als alle processen goed functioneren.
We merken een grote gedrevenheid op de werkvloer bij de verschillende bedrijfsonderdelen.
Er is gewerkt volgens het Beheerplan Waterkeringen (BPW) waarmee de PDCA-cyclus is doorlopen. Aan de bevindingen uit de Check hebben we maatregelen gekoppeld en die opgepakt of verwerkt in het beheerplan. Het beheerplan leeft binnen de organisatie en geeft houvast.

Veranderingen t.o.v. voorgaande jaar:

- Er is meer saamhorigheid
- Er wordt actiever meegedacht om de waterveiligheid nog beter te borgen
- Aantal gegevens vraagstukken zijn opgelost

We signaleren een aantal aandachtspunten voor de (organisatie van de) waterveiligheid:

Risico personele capaciteit

De continuïteit van personele bezetting is voor de meeste organisatie-onderdelen een punt van aandacht. De arbeidsmarkt is krap, en veel medewerkers gaan binnen afzienbare tijd met pensioen of hun inhuurcontract loopt af. Het is een uitdaging de juiste mensen te vinden, te behouden, en de kennis te blijven borgen.
Dit levert een risico op voor alle organisatie-onderdelen, maar vormt met name een risico voor de voortgang van de dijkverbeteringsprojecten. Het gaat zowel om personeel (eigen organisatie) als de markt. In 2023 zijn maatregelen genomen de voortgang van deze projecten te kunnen versnellen. Hiervoor is onder meer de projectenorganisatie anders ingericht, en wordt er gewerkt met nieuwe raamcontracten.
Ook voor de beheertaken is aanwezigheid en continuïteit van vakkennis van groot belang.
Over de hele linie blijft de personele capaciteit een risico. Er zal moeten worden gekeken hoe we mensen beter aan ons kunnen binden. Denk aan opleiden met groeimogelijkheden. We willen ook mensen binnen de keten breder gaan inzetten om zo de druk te verspreiden en de kennis te verbreden.

Risico's t.a.v. gegevensbeheer

Wat betreft het beheren en toegankelijk maken van data bevinden we ons in een transitie. Er zijn grote stappen gezet, maar het is belangrijk dat we ook in 2024 blijven werken aan verder verbeteren van dit proces.
Nog niet in alle gevallen zijn actuele, betrouwbare en complete gegevens met betrekking tot de keringen op eenvoudige wijze tijdig beschikbaar. Dit kan in verschillende situaties tot vertraging leiden, zoals:

- Het niet reproduceerbaar maken van de toetsing
- Het niet (eenvoudig) aantoonbaar kunnen maken van uitgevoerd onderhoud.
- Het niet (eenvoudig) inzichtelijk maken van overstromingsscenario's.
- Het niet (op eenvoudige wijze) hebben van inzicht in de lage plekken bij een hoogwatersituatie.
- Het minder efficiënt verlopen van inspecties en de opvolging van inspectiepunten door onderhoud of handhaving.
- Het in zijn algemeenheid niet efficiënt genoeg kunnen werken.
- Het niet up-to-date kunnen houden van gegevens omdat de verantwoordelijkheden van de betreffende data en processen niet duidelijk belegd zijn in de organisatie.

Risico's bij calamiteiten

Bij een calamiteit is het snel hebben van de juiste informatie, het juiste handelingsperspectief (scenario's) en betrouwbare hulpmiddelen essentieel om de gevolgen te beperken.
Door het niet voldoende actueel zijn (of lastig te ontsluiten zijn) van gegevens leunt Waternet sterk op kennis in hoofden van senior medewerkers. Hier wordt aangeraden om beter te borgen dat tijdens een calamiteit voldoende bekend is:

- Of een hulpmiddel (bijvoorbeeld een coupurekering) technisch in goede staat is (en dus inzetbaar is).
- Hoe een hulpmiddel moet worden toegepast.
- Wat er in het gebied speelt.
- Waar de lage plekken zijn.
- Wat de overstromingscenario's zijn.

Dit waren ook al aandachtspunten in de rapportage 2022. We hebben in 2023 veel aandachtspunten opgepakt zoals: oefeningen, scenarioteams opgesteld, herschrijven van het crisisbestrijdingsplan, opstellen nieuwe overstromingsscenario's, inventariseren noodmiddelen. Toch is ook hiervoor in 2024 nog extra aandacht nodig.

Risico invoering omgevingswet

De invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024 wordt bij een aantal bedrijfsonderdelen – m.n. het team Vergunningen- als risico genoemd. Het is van belang dat de gegevens op orde zijn en dat de processen rondom deze Wet duidelijk zijn. We gaan dit scherp monitoren zodat er zo nodig kan worden bijgestuurd.

Risico's en beheersmaatregel

Veranderingen t.o.v. risico's in Waterveiligheidsrapportage 2022 en eventuele nieuwe risico's of beheersmaatregelen.

	Risico	Beheersmaatregel 2022	Verandering 2023/ of beheersmaatregel 2024
m.b.t. technische staat primaire keringen			
	De gegevens van de beoordeling 2023 zijn nog niet goed opgeslagen in het juiste format waardoor ze niet herbruikbaar zijn		Het opslaan van de gegevens worden meegenomen in het speerpunt keringen bij "digitalisering".
m.b.t. technische staat regionale keringen			

	Risico	Beheersmaatregel 2022	Verandering 2023/ of beheersmaatregel 2024
	Het oplopen van achterstand in de dijkverbeteringen waardoor meer dijken onder de afkeurhoogte komen te liggen waardoor er bij een hoogwatersituatie de crisisorganisatie onder druk komt te staan.	Inzichtelijk maken van de opgave voor de komende 30 jaar met daarbij uitgewerkte strategieën.	Geen risico meer, er is in beeld welke opgave er ligt van de regionale keringen voor de komende 30 jaar. Er zijn maatregelen genomen in de werkwijze bij dijkverbeteringen (o.a. werken in IPM teams) Voor de lage plekken zijn beheermaatregelen getroffen die inzichtelijk zijn voor de crisisorganisatie. Ondanks dat het crisisbeheersingsplan waterkeringen is herschreven zal er extra getraind moeten worden in een hoogwater situatie.
R-2	Het niet tijdig afronden van de toetsing doordat het automatiseren niet de gewenste resultaten geeft. Het niet kunnen reproduceren van de toetsing waardoor we in de toekomst opnieuw moeten gaan toetsen en niet continu kunnen toetsen	Inzichtelijk maken welke middelen er nodig zijn om toch tot een afronding te komen. De middelen moeten dan beschikbaar worden gesteld	Geen risico meer. Toetsing op tijd afgerond. Afspraken maken met proceseigenaren dat de processen van de gegevensstromen en de daarbij behorende data-base gerealiseerd gaat worden en up-to-date blijven onder het speerpunt keringen.
m.b.t. technische staat overige keringen			-
	Te beperkt inzicht in de onderhoudsstaat van deze keringen. Dit kan leiden tot imagoschade en verassingen in de begroting	- Opstellen hydraulische randvoorwaarden om de afkeurhoogte te bepalen. - Hoogte toets door middel van AHN - Ophoging van delen die bij visuele inspectie kritiek blijken	De basis voor de hydraulische randvoorwaarden is opgesteld door de uitgevoerde stresstesten. Er is een aantal projecten voorbereid dat in 2024 de uitvoering in gaat Uitgangspunten vaststellen en uitvoeren hoogte toets uitvoeren.

	Risico	Beheersmaatregel 2022	Verandering 2023/ of beheersmaatregel 2024
m.b.t. invullen en uitvoering zorgplicht			
	Geen/ moeizame eenduidigheid in informatie omdat basisgegevens en samenhang tussen applicaties onvoldoende op orde zijn.	- In 2022 verdere uitrol van Assetinformatiemanagement waardoor gegevensbeheer structureel beter gaat verlopen. - Tot dit moment maken we nog gebruik van Gegevensbeheer in losse applicaties als Excel, PowerBrowser, Geoweb, Maximo. We houden de oude werkwijze nog in stand.	Risico is afgenomen De gegevensvraag m.b.t. de toetsing is opgepakt door de informatiserings- afdeling (Domeinen) van Waternet. Het bredere gegevensbeheer ten behoeve van het assetmanagement is deels opgepakt tijdens de toetsing. We zijn ook in 2024 speerpunt en dat wil zeggen dat er capaciteit beschikbaar is om de gegevens verder op orde te brengen. Let op: als dit vervalt is het risico groot!
Z-3	Er is onvoldoende aantoonbaar inzicht in de staat van de kunstwerken die een relatie hebben met waterveiligheid Let op: geldt niet voor de kunstwerken primaire keringen. ***Belangrijk om te weten in de vorige rapportage leidde dit tot verwarring:*** *Het gaat hier om compartimenterings-kunstwerken. Dit zijnkunstwerken waarmee je een deel van de boezem kan afsluiten tijdens een (dreigende) dijkdoorbraak. Dit zijn over het algemeen BWO (bescherming van waterstaatswerken in oorlogstijd) die eind vorige eeuw van de provincie hebben overgenomen. Deze kunstwerken zijn boven normatief. Dat wil zeggen dat ze niet zijn meegenomen in het bepalen van de veiligheidsklasse van de keringen. Toch liggen ze in ons gebied en moeten we kijken of we ze willen behouden. Daarvoor is het o.m. belangrijk om te weten of ze functioneren.*	- Er loopt een uitbreidingstraject voor de gegevens van noodkeringen en –voorzieningen in Maximo. O.a. m.b.t. labelen, bedienprotocollen, en inzicht in testen en conditie. - Vanuit de afdeling TS wordt er een masterplan Technische Systemen opgesteld waar aandacht wordt besteed aan de onderhoudsverplichting van verschillende objecten. - **Beheermaatregel 2023** - In 2023 zal voor 50% van de noodkeringen het bedieningsprotocol zijn bijgewerkt. - 50% van de noodkeringen zal in 2023 worden getest. - Vanuit de afdeling TS wordt er een masterplan Technische Systemen opgesteld waar aandacht wordt besteed aan de onderhoudsverplichting van verschillende objecten.	Risico iets afgenomen. - Noodkeringen en –voorzieningen zijn gelabeld en in Maximo opgenomen. - Conditie is nog niet verbeterd, wel is het Masterplan Technische Systemen goedgekeurd en worden eerste noodkeringen (langs het Amsterdam-Rijnkanaal) opgepakt. - bedieningsprotocollen zijn voor 80% opgesteld. - Er zijn maar een paar sluitingstesten uitgevoerd omdat het arbo technisch niet mogelijk was. Sluitingstesten worden in 2024 voortgezet. - Eerste opzet moet gemaakt worden over de "nut en noodzaak" van de kunstwerken en hoe we daarmee willen omgaan in de toekomst. - Tijdens de hoogwatergolf in november 2023 is een groot aantal noodkeringen langs het Amsterdam-Rijnkanaal gesloten. Dit heeft extra inzicht gegeven in de bediening en staat.

Bijlage 1: Toelichting Primaire Waterkeringen

Algemeen

Primaire waterkeringen zijn de keringen die ons land beschermen tegen buitenwater uit de Noordzee, de Waddenzee, de grote rivieren en het IJssel- en Markermeer. Deze keringen worden door het rijk genormeerd, en het rijk is toezichthouder.

Waterschap AGV heeft 38 kilometer primaire kering in beheer. Daarbij behoren 22 kunstwerken (gemalen, enz.).
Momenteel wordt er gewerkt aan het in beheer nemen van twee nieuwe primaire keringen. Het gaat hier om de verlegging van het dijktraject 44-2 -dat om Zeeburgereiland gaat lopen- en om een uitbreiding van dijktraject 13-a (IJburg) omdat een Centrumeiland, als nieuw eiland wordt opgeleverd. Beide keringen zijn aangelegd door de gemeente Amsterdam i.vm. het realiseren van extra woonruimte.

Geen wijzigingen t.o.v. 2023

- IJburg dijktraject 13-a
- IJ- en Gooimeer dijktraject 44-2
- Hooge grond van Huizen dijktraject 46-1

De primaire keringen binnen het beheergebied AGV voldoen “ruim” aan de norm.
Dat komt omdat de IJ- en Gooimeer dijk een kering is van de voormalige Zuiderzee. Sinds de aanleg van Afsluitdijk en Houtribdijkzijn de belastingen op deze kering significant afgenomen.
En voor een andere kering, de kering rondom IJburg, geldt dat deze ontworpen en (recent) aangelegd is voor een onderhoudsvrije periode van 50 jaar.
De verwachting is dat deze primaire keringen de komende 50 jaar vrij zijn van groot onderhoud. Wel moeten de dijken in goede conditie worden gehouden. Dat geldt zowel voor de grondlichamen als voor de kunstwerken. Dit gebeurt door gestructureerd regulier onderhoud.

<u>Status Primaire keringen t.o.v. uitkomsten van de laatste beoordelingsronde 2023</u>
Om de 12 jaar worden de primaire keringen getoetst/beoordeeld. Afgelopen jaar is de beoordelingsronde afgerond. De Inspectie leefomgeving en transport heeft een fiat gegeven aan onze beoordeling en het resultaat opgeleverd aan haar ministerie. Hiermee in de beoordeling afgerond.

Veiligheidsoordeel dijken	
Veiligheidsoordeel einde jaar:	2023
voeldoet aan de norm (km)	37,65
voldoet niet aan de norm (km)	0

Veiligheidsoordeel kunstwerken	
Veiligheidsoordeel einde jaar:	2023
voeldoet aan de norm (stuks)	22
voldoet niet aan de norm (stuks)	0

Alle grondlichamen en kunstwerken voldoen aan de norm beoordelingsronde 2023

Areaalwijzigingen t.o.v. voorgaande jaar: geen

Voortgang huidige toetsing/ beoordeling

De beoordeling 2023 is volledig afgerond. De verwachting is dat we tot 2030 geen inspanning hoeven te leveren.

Onderhoudsprogramma (HWBP)

Uit de beoordelingsronde 2023 komt naar voren dat alle primaire keringen inclusief kunstwerken voldoen aan de huidige norm. We hebben dus geen verbeteringsopgave voor het Hoogwater beschermingsprogramma (HWBP).
AGV levert wel op basis van de landelijk overeengekomen verdeelsleutel jaarlijks een aanzienlijke (solidariteits)bijdrage aan het HWBP.

Regulier beheer en onderhoud

Inspecties
Er zijn tijdens de reguliere inspecties geen afwijkingen aangetroffen die direct een relatie hadden met de waterveiligheid. De waarnemingen hadden vaak een relatie met de onderhoudsverplichtingen (het niet maaien of een slechte grasmat). Er hebben extra inspecties plaatsgevonden i.v.m. langdurige droogte en storm, bij keringen die daar gevoelig voor zijn. De primaire keringen van AGV zijn dat niet.
T.o.v. 2022 zijn er minder inspectiepunten genoteerd. Dit is deels te danken aan de handhavingsacties uit 2022. De primaire kering ligt er goed bij. We zien dat goede handhaving ertoe leidt dat meer perceeleigenaren het onderhoud goed uitvoeren.

Toelichting onderstaande tabel
De bij inspectie geconstateerde punten worden in urgentieklassen weergegeven. Dit geeft aan hoe snel een schade opgepakt moet worden.
De beheerder beoordeelt de door de inspecteur aangeleverde punten en koppelt daar een actie aan. Hij geeft dus de definitieve urgentie klasse aan.

Urgentie klasse I	direct op te pakken, risico hoog inspectiepunt met foto
Urgentie klasse II	oppakken binnen 3 maanden (uitstel mogelijk) inspectiepunt met foto
Urgentie klasse III	punten waarop na beoordeling door de beheerder geen actie nodig is, opslaan in beheerregister. Inspectiepunt met foto
Urgentie klasse IV	punten waarop na beoordeling door de inspecteur en de beheerder geen actie nodig is; opslaan in beheerregister inspectie punt zonder foto

	categorie				
	I	*II*	*III*	*IV*	*Totaal*
aantal waarnemingen	0	12	71	13	96
Niet opgelost					
Wordt tijdig opgelost		5			
Is Opgelost		7	71	13	

Vergunningen
Er zijn op de primaire keringen 24 vergunningen verleend. Geen van deze vergunningen had invloed op het functioneren van de waterkeringen. Ze zijn natoetsing op de juiste wijze verleend. T.o.v. 2022 is het aantal aanvragen gelijk gebleven. Mogelijk gaat dit aantal in 2024 wat stijgen doordat we de primaire keringen rondom Centrumeiland ook in ons beheer gaan krijgen.

Verleende vergunningen primair	
aantal vergunningen	24
Risico verhoogd	0
Risico tijdelijk verhoogd	0
Geen extra risico	24

Aandachtspunt:
Vergeleken met 2022 wordt de geografische locatie (X,Y coördinaten) van de vergunning beter ingevuld. Binnen de digitalisering wordt er in 2024 gekeken naar verbeteringen. De nieuwe vergunningverleners pakken het werk snel op. Wel is het ingaan van de omgevingswet een aandachtpunt, omdat het niet duidelijk hoeveel extra tijd dat gaat kosten voor de afhandeling van een aanvraag.

Handhaving en toezicht
Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan waarop acuut gehandhaafd diende te worden i.v.m. de waterveiligheid.

De vergunningen zijn gecontroleerd en zijn volgens vergunning uitgevoerd. Waar dat niet het geval was is een legalisatie toets gedaan.
Daarnaast zijn de handhavingszaken uit de reguliere inspectie 2022-2023 opgepakt.

We merken dat door de goede communicatie en het extra handhaven de keringen er beter bij liggen. We zien hier vooruitgang. In 2023 zien we ook dat de druk op de

handhavers groter wordt door extra werkzaamheden en verloop van personeel. Het is moeilijk om personeel aan te trekken. We zien hier een risico voor de waterveiligheid. Hier willen in 2024 aandacht voor vragen.

De afhandeling en registratie van handhavingszaken die uit de inspectie naar voren komen gaat beter t.o.v. 2022. Wel is dit nog steeds een tijdelijke oplossing en zal in het speerpunt keringen (digitaliseringtraject) opgepakt moeten worden. Dit staat op de planning van 2024

Inspectieronde 2022/2023 primaire keringen opdracht handhaving	11
urgente zaken	0
in behandeling	*0*
afgerond	*0*
overige zaken (geen direct invloed op de waterveiligheid)	11
in behandeling	*5*
afgerond	*6*

Risico:
Doordat de systemen niet goed op elkaar aansluiten is de informatie niet altijd accuraat. Dit kan tot problemen leiden tijden een crisissituatie. Het kan ook leiden tot dubbel en minder efficiënt werk in de normale bedrijfsvoering. Ondank er verbeteringen zijn t.o.v. vorig jaar blijft dit aandacht vragen.
Ook de personele bezetting is een risico.

Maaien en onderhoud
De delen van de primaire kering die in eigendom zijn van AGV en die niet verpacht zijn, zijn volgens het maaibestek 2 x per jaar gemaaid. Hierbij is aandacht besteed aan de biodiversiteit in het maaibestek.
Daarnaast zijn de onderhoudszaken uit de reguliere inspectie 2021-2022 opgepakt.
Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan die acuut opgepakt dienden te worden ivm de waterveiligheid.
Er is één schade opgepakt door Dagelijks Onderhoud (DO)

Inspectieronde 2022/2023 primaire keringen opdracht DO	1
urgente zaken	0
in behandeling	*0*
afgerond	*0*
overige zaken (geen direct invloed op de waterveiligheid)	1
in behandeling	*0*
afgerond	*1*

Sluiten kunstwerken
De drie primaire kunstwerken zijn in 2023 succes gesloten (testsluiting) en geïnspecteerd. Er waren geen vervolgacties nodig.

Calamiteiten
In 2023 is er geen significante calamiteit opgetreden bij de primaire keringen waarbij de waterveiligheid in gevaar is gekomen.

Wat er momenteel speelt bij de primaire keringen

- Door de gemeente Amsterdam wordt gewerkt aan de nieuwe locatie van de primaire kering die straks om Zeeburgereiland wordt aangelegd. Samen met

de gemeente Amsterdam zijn we nu de overdracht van de kering en de daarbij behorende gegevens aan het voorbereiden.

- IJburg tweede fase is in volle gang. Ook hier zal een overdracht van een nieuw stuk primaire kering plaats vinden. Hiermee breiden we het areaal verder uit.
- Er worden nieuwe hydraulische randvoorwaarden opgesteld voor het Markermeer.

Bijlage 2: Toelichting Regionale Waterkeringen

Algemeen

Regionale waterkeringen zijn de keringen die ons land beschermen tegen binnenwater uit de vele meren, kleine rivieren en kanalen. Deze keringen worden genormeerd door de provincies, die ook toezichthouder zijn.
In beheer bij AGV zijn:

- 591 km aan regionale keringen
- 1138 kunstwerken[1]

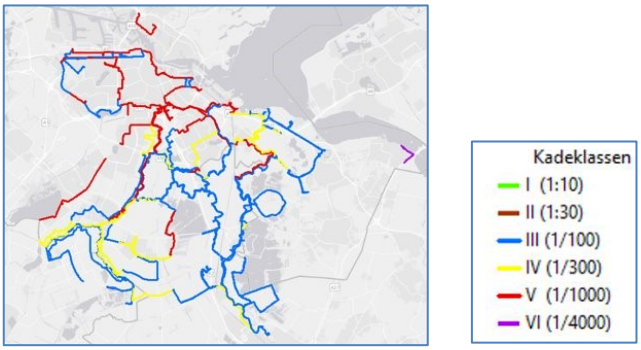

Status secundaire keringen t.o.v. laatste toetsronde 2012
Uit de toetsing van 2012 was 141 km onvoldoende en moest 117 km nog nader onderzocht worden. De 117 km nader onderzoek is inmiddels volledig beoordeeld. Van de 117 km nader onderzoek is 40 km alsnog voldoende beoordeeld en 77 km is als onvoldoende beoordeeld. Dit heeft tot een totale dijkverbeteringsopgave van 218 km geleid.

Van de 258 km in het Uitvoeringsprogramma 2015-2024 (met verlening naar 2027) is er tot en met 2023 in totaal 163 km naar een voldoende gebracht door nader onderzoek of door een fysieke dijkverbetering.

In het jaar 2023 is er 14 km voldoende gescoord door een fysieke dijkverbetering.
Eind 2023 voldoet er nog 95 km niet aan de norm. De betreffende dijksecties zijn onderdeel van het dijkverbeteringsprogramma. De provincies zijn bekend en akkoord met de planning van dat programma. Tot de dijksecties verbeterd zijn, geldt een beheersmaatregel (extra inspectie en mogelijk inzet van zandzakken).

Areaalwijzigingen t.o.v. voorgaande jaar:
Er hebben zich geen areaalwijzigingen voorgedaan ten opzichte van voorgaand jaar waardoor het totaal aan secundair waterkeringen 591 km bedraagt.

Voortgang huidige toetsing / beoordeling

Het veiligheidsoordeel van de regionale waterkeringen moet voor 1-1-2025 gerapporteerd zijn aan Gedeputeerde Staten van de provincies Noord Holland, Zuid Holland en Utrecht. In deze toetsronde dienen de kunstwerken en Niet-Waterkerende

[1] Er loopt een traject om het beheerregister met betrekking tot de kunstwerken (met name inlaten) te verbeteren, het aantal te toetsen kunstwerken zal hierdoor veranderen.

Objecten (NWO) ook beoordeeld te worden. Dit is een uitbreiding t.o.v. de vorige toetsronde (2012).
We zijn trots om te melden dat het project “Toetsing regionale keringen, Waterschap AGV 2016-2024” eind 2023 is afgerond.

Voor alle toetssporen is een oordeel opgesteld. We hebben een groot aantal toetssporen geautomatiseerd en gedigitaliseerd. Hierdoor hebben we een aantal toetssporen versneld uitgevoerd. Ook kunnen we een aantal toetssporen geautomatiseerd herhaalbaar uitvoeren. Dit heeft als voordeel dat we in de nabije toekomst over kunnen stappen naar continu inzicht in het oordeel van onze waterkeringen. De resultaten van de toetsing worden in 2024 verwerkt in een eind-rapportage, en de data worden gevisualiseerd op een website.

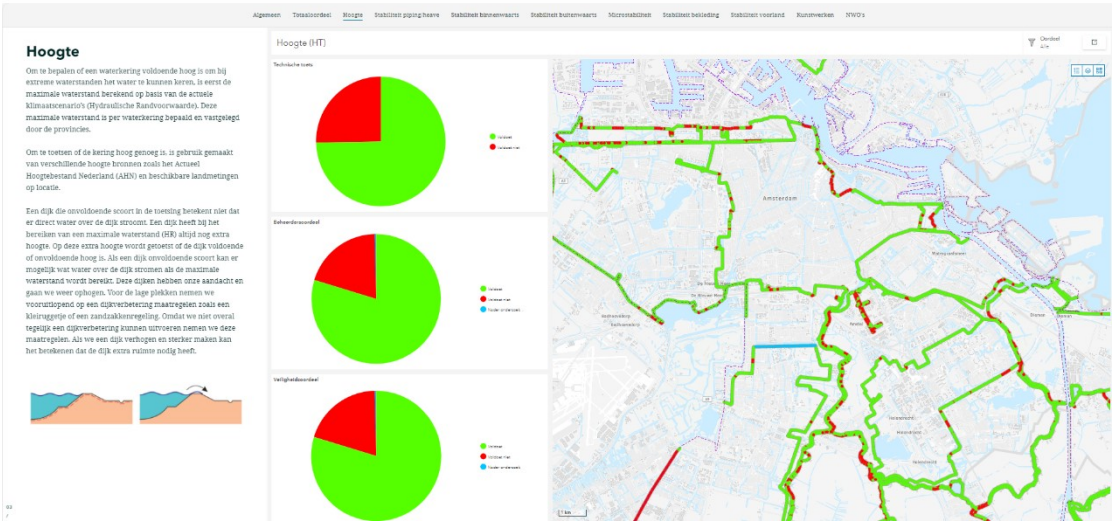

Uitvoeringsprogramma I (DVP 2015-2024 met verlenging 2027)

De opgave in het huidige Uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024 (met verlenging naar 2027) van 258 km is 163 km tot op heden afgerond en voldoende gescoord. In 2023 is 14 km aan dijk fysiek versterkt. Hierdoor voldoet nu 95 km nog niet aan de norm. Dat betekent dat 63% van het programma is afgerond.

Eind 2023 is er door het AGV-bestuur een krediet van 60 miljoen beschikbaar gesteld om de voortgang van het programma te kunnen continueren. Bij dijkverbeteringen werken we van grof naar fijn. Op dit moment zijn er veel dijkverbeteringen in voorbereiding waarvan het uiteindelijke ontwerp en wijze van uitvoering nog niet bekend is. Dit wordt in de komende jaren duidelijker waardoor er mogelijk nog extra krediet beschikbaar gesteld moet worden door het bestuur om het Uitvoeringsprogramma I af te ronden.
Dit jaar is er dus een lichte stijging gekomen in de uitvoering van de dijkverbeteringen. De komende jaren is de verwachting dat deze trend zich verder doorzet. Dit door de herinrichting van de projectorganisatie en er steeds meer dijkverbeteringsprojecten van de voorbereidingsfase overgaan in de uitvoeringsfase.

Het waterschap heeft in 2023 ca. 15 miljoen euro besteed aan de (plan)voorbereiding en uitvoering van dijkverbeteringsprojecten. Naast 5 fysieke dijkversterkingen waren

er in 2023 33 projecten in voorbereiding. Het gaat hierbij zowel om projecten die net zijn opgestart als om projecten die in 2024 in uitvoering gaan.

Hieronder is in cirkeldiagrammen de verhouding weergegeven van de voldoende en onvoldoende gescoorde kilometers regionale waterkering voor zowel het beheergebied van AGV als afzonderlijk per provincie.

Omdat deze cijfers afwijken van de genoemde 163 km vindt u een voetnoot ten aanzien van de cijfers in deze diagrammen.

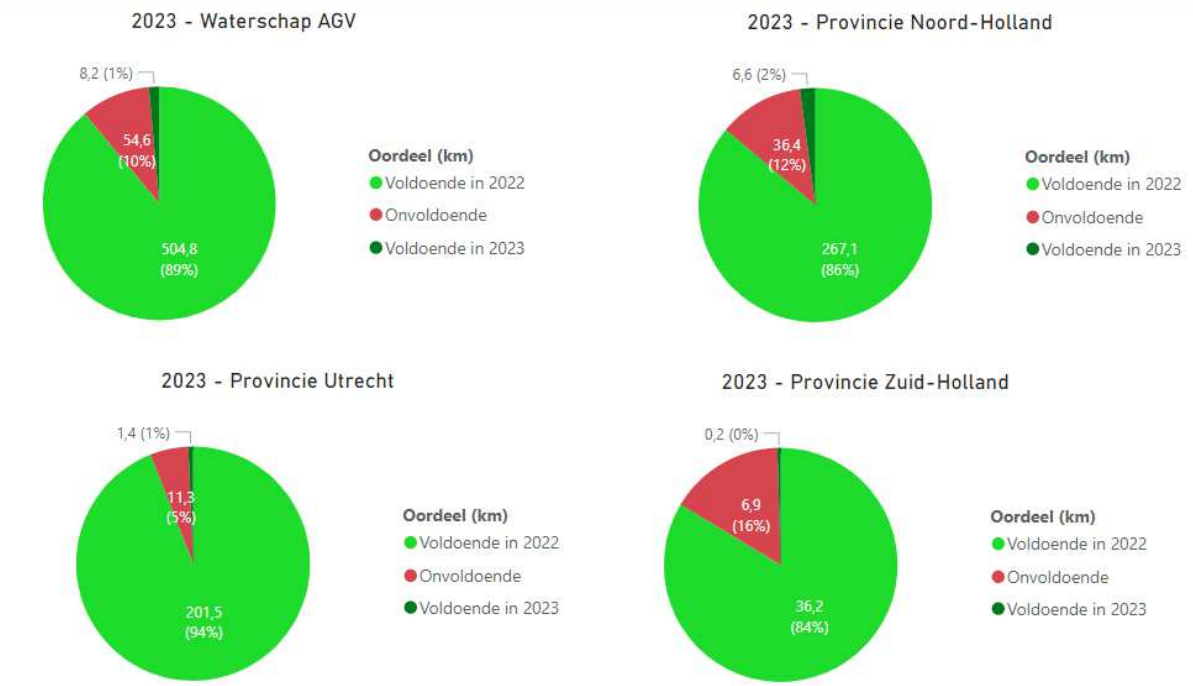

Oordeel in km	N-Holland	Utrecht	Z-Holland	Waterschap AGV
Onvoldoende	36,4	11,3	6,9	54,6
Voldoende in 2022	267,1	201,5	36,2	504,8
Voldoende in 2023	6,6	1,4	0,2	8,2
Totaal km	**310,1**	**214,2**	**43,3**	**567,6**

Voetnoot km rapportage voortgang 2023;
De voortgang van dijkverbeteringsprojecten en de voortgang van de toetsing worden bijgehouden in twee verschillende formats.
Er wordt gerapporteerd op twee niveaus: per dijktraject en per dijkvak. Een dijkvak is daarbij een (kleiner) deel van een dijktraject.
Wanneer een dijkvak als voldoende wordt getoetst, wordt dit deel nog niet als voldoende genoteerd in de voortgang van het dijkverbeteringsprogramma. Dit gebeurt pas als het gehele dijktraject voldoet, door bijvoorbeeld een dijkverbeteringsproject op de overige dijkvakken.

In het format van de toetsing wordt het dijkvak wel al als voldoende genoteerd, waardoor een verschillend beeld ontstaat. Omdat deze Waterveiligheidsrapportage 2023 zich grotendeels richt op de resultaten van de toetsing, wordt er bij de cirkeldiagrammen gebruik gemaakt van de resultaten van het toets-team.
Deze cijfers wijken dus af van de genoemde 163 kilometer.
Hieronder een fictief voorbeeld om uit te leggen hoe dit werkt.
Voorbeeld: Fictieve indeling voldoende / onvoldoende en na nader onderzoek;
Proces van rapportage afgekeurde meters

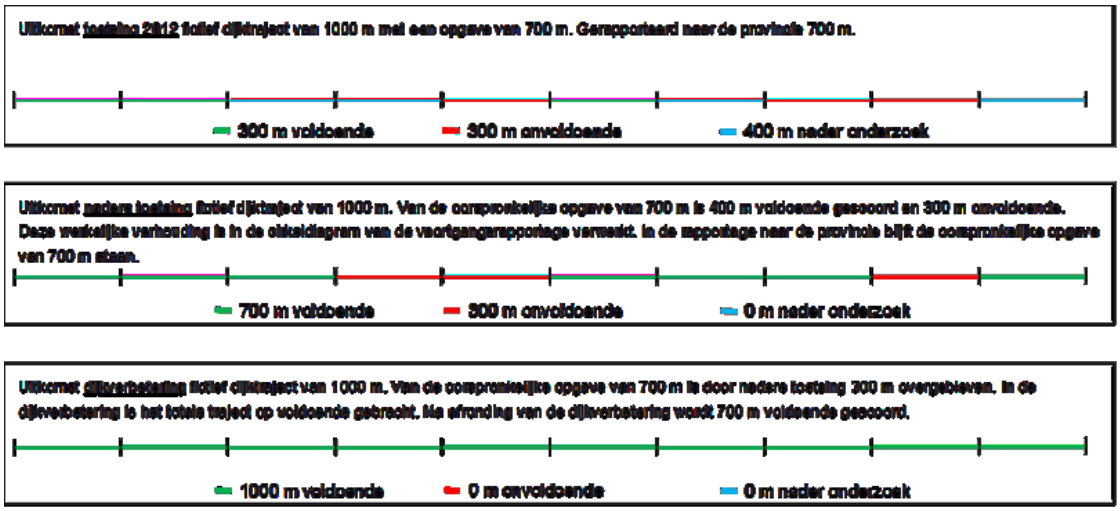

- *Oorspronkelijke opgave in Dijkverbeteringsprogramma is 700 meter afgekeurd*
- *Voortgang in Dijkverbeteringsprogramma wordt gerapporteerd als 700 meter onvoldoende (ondanks 400 meter goedgekeurd)*
- *In rapportage toets-team en cirkeldiagrammen op vorige pagina gerapporteerd als 300 meter onvoldoende en 400 goedgekeurd*

Impressie dijkverbeteringen 2023

Risico's en beheermaatregelen

- Capaciteit en financiën

In 2023 is de projectorganisatie heringericht. Er zijn Integraal Project Management (IPM) teams ingericht die zich kunnen focussen op dijkverbeteringen. Daarnaast is er ingezet om vast personeel aan te trekken voor de verschillende IPM-rollen zoals Technisch management, Projectbeheersing en Omgevingsmanagement. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is dit een behoorlijke uitdaging. Desalniettemin is het toch gelukt om deze rollen voor een groot deel te bezetten met vast personeel. Hierdoor kan er gebouwd worden aan een goede en professionele relatie en sfeer binnen een IPM-team waardoor er efficiëntie ontstaat in het dijkverbeteringsproces. Hiermee zijn de in de afgelopen waterveiligheidsrapportages genoemde risico's op vertraging door capaciteitsgebrek van de projectorganisatie verkleind.

Eind 2023 heeft het bestuur een krediet van 60 miljoen beschikbaar gesteld om door te kunnen met de dijkverbeteringen in het huidige Uitvoeringsprogramma I.

Er is ook alvast een budget van 10 miljoen voor het Uitvoeringsprogramma II door het bestuur beschikbaar gesteld om -vooruitlopend op de uitkomsten van de toetsing regionale waterkeringen 2024- met de voorbereidingen te kunnen starten. Hiermee komen we tegemoet aan de wens van het bestuur om de dijkverbeteringen te versnellen.

- Inwerkingtreding Omgevingswet

In 2023 hebben we ons voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Samen met juridische zaken en vergunningverlening hebben we de nieuwe werkwijze geïmplementeerd. Hiermee hopen we op een soepele overgang naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

- Programma en projectplanning

We zijn in gesprek gegaan met het bestuur om te onderzoeken hoe we de dijkverbeteringen kunnen versnellen. Zo zal er met oog voor participatie worden gekeken hoe we sneller door het participatieproces van dijkverbeteringsplanprocedures kunnen stappen. Door met omgevingsmanagement een heldere waterveiligheidsdoelstelling en duidelijke oplossingsrichting van een dijkverbetering te communiceren naar de omgeving denken we vertraging in het planproces te voorkomen.

We zullen vroegtijdig het Uitvoeringsprogramma II gaan afstemmen op de planning van de ruimtelijke ontwikkelingen en onderhoudsfrequentie van de wegen op de waterkeringen met gemeenten. Dit om eventuele vertraging te voorkomen tijdens de voorbereiding en uitvoering van de op te starten dijkverbeteringsprojecten.

Regulier beheer en onderhoud

Inspectie

Er zijn tijdens de reguliere inspecties geen afwijkingen aangetroffen die direct een relatie hadden met de waterveiligheid. De waarnemingen hadden vaak een relatie met de onderhoudsverplichtingen (het niet maaien of een slechte grasmat). Er hebben extra inspecties plaatsgevonden i.v.m. langdurige droogte en storm

Droogte: Door het oplopende neerslagtekort tot boven de 200 mm is er afgelopen zomer gestart met de droogte inspectie van onze keringen. Tijdens de inspectie zijn de meest droogtegevoelige keringen geïnspecteerd. Er zijn geen schades geconstateerd die invloed kunnen hebben op de sterkte van de dijk. Dit bevestigt ook

het beeld dat de versterking van alle droogtegevoelige keringen na de dijkdoorbraak van Wilnis het gewenste effect heeft gehad.
Storm: tijdens en na de storm Poly, die in juli over ons land trok, hebben we extra geïnspecteerd. Dit zijn vooral plekken die dicht aan groot water liggen of waar bomen staan. Er zijn weinig schades geconstateerd omdat de storm net langs ons beheergebied trok. Wel zijn er 3 bomen omgewaaid. Bomen blijven een zorg voor de waterkeringen.

(toelichting tabel zie 3.4)

categorie					
	I	*II*	*III*	*IV*	*Totaal*
aantal waarnemingen		300	1218	1750	3268
Niet opgelost					
Wordt tijdig opgelost		123			
Is Opgelost		177	1218	1750	

Opmerking: In 2023 hebben we de keringen ingedeeld in risico vakken. Dit wordt in 2024 ontsloten in de systemen. Dit helpt de beheerder keuzes te maken (risico gestuurd) in het wegzetten van opdrachten aan handhaving en onderhoud.

Aandacht voor het communiceren van de verschillende systemen.
Het doorzetten van vervolgacties vraagt om extra handelingen personeel wat leidt tot grotere kans op fouten. Dit valt binnen de grote gegevensvraag en zal in het speerpunt waterkeringen opgepakt worden in 2024.

Vergunningen:
Er zijn op de regionale keringen 461 vergunningen verleend. Geen van deze vergunningen had invloed op het functioneren van de waterkeringen. Ze zijn na toetsing op de juiste wijze verleend.

Verleende vergunningen secundair	
aantal vergunningen	461
Risico verhoogd	0
Risico tijdelijk verhoogd	0
Geen extra risico	461

Aandachtspunt:
Vergeleken met 2022 wordt de geografische locatie (X,Y coördinaten) van de vergunning beter ingevuld. Binnen de digitalisering wordt er in 2024 gekeken naar verbeteringen. De nieuwe vergunningverleners pakken het werk snel op. Wel is het ingaan van de omgevingswet een aandachtpunt, omdat het niet duidelijk hoeveel extra tijd dat gaat kosten voor de afhandeling van een aanvraag.

Handhaving en toezicht
Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan waarop acuut gehandhaafd diende te worden i.v.m. de waterveiligheid.

De vergunningen zijn gecontroleerd en zijn volgens vergunning uitgevoerd. Waar dat niet het geval was is een legalisatie toets gedaan.
Daarnaast zijn de handhavingszaken uit de reguliere inspectie 2022-2023 opgepakt.

We merken dat door de goede communicatie en het extra handhaven de keringen er beter bij liggen. We zien hier vooruitgang. In 2023 zien we ook dat de druk op de handhavers groter wordt door extra werkzaamheden en verloop van personeel. Het

is moeilijk om personeel aan te trekken. We zien hier een risico voor de waterveiligheid. Hier willen in 2024 aandacht voor vragen.

De afhandeling en registratie van handhavingszaken die uit de inspectie naar voren komen gaat beter t.o.v. 2022. Wel is dit nog steeds een tijdelijke oplossing en zal in het speerpunt keringen (digitaliseringtraject) opgepakt moeten worden. Dit staat op de planning van 2024

Er zijn 246 aandachtspunten uit o.a. inspecties die door handhaving in behandeling zijn genomen. Vergeleken met 2023 zijn dat er iets meer. Van deze punten zijn er 119 afgerond. De overige 127 zijn nog in behandeling. Dit zijn over het algemeen zaken waar er niet gemaaid is. Er is dan geen direct risico voor de waterveiligheid. Wel willen we hier meer op gaan handhaven. De praktijk wijst uit dat als we niet snel reageren het opschot zich snel uitbreidt. In dat geval kan er wel risico voor de waterveiligheid ontstaan, terwijl handhaving juist lastiger wordt.

Inspectieronde 2022/2023 regionale keringen opdracht handhaving	246
urgente zaken	0
in behandeling	*0*
afgerond	*0*
overige zaken (geen direct invloed op de waterveiligheid)	246
in behandeling	*127*
afgerond	*119*

Risico:
Doordat de systemen niet goed op elkaar aansluiten is de informatie niet altijd accuraat. Dit kan tot problemen leiden tijden een crisissituatie. Het kan ook leiden tot dubbel en minder efficiënt werk in de normale bedrijfsvoering. Ondank er verbeteringen zijn t.o.v. vorig jaar blijft dit aandacht vragen.
Ook de personele bezetting is een risico.

Maaien en onderhoud
De delen van de secundaire kering die in eigendom zijn van AGV en die niet verpacht zijn, zijn volgens het maaibestek 2 x per jaar gemaaid. Hierbij is aandacht besteed aan de biodiversiteit in het maaibestek.
Daarnaast zijn de onderhoudszaken uit de reguliere inspectie 2021-2022 opgepakt. Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan die acuut opgepakt dienden te worden ivm de waterveiligheid.
Er zijn 54 schades opgepakt door Dagelijks Onderhoud (DO)

Inspectieronde 2022/2023 regionale keringen opdracht DO	54
urgente zaken	0
in behandeling	*0*
afgerond	*0*
overige zaken (geen direct invloed op de waterveiligheid)	54
in behandeling	*4*
afgerond	*50*

Sluiten kunstwerken
In de regionale keringen zijn geen open verbindingen aanwezig die bij hoogwater gesloten moeten worden. Wel zijn er 53 compartimenteringskunstwerken, die de boezem kunnen compartimenteren bij het falen van een dijk. Hiermee kan tijdens een doorbraak de toevoer van water worden beperkt.

Deze compartimenteringskunstwerken zijn boven- normatieve maatregelen. Het gaat om extra voorzieningen boven de veiligheid die de genormeerde waterkeringen bieden.
Vanuit de crisisorganisatie is het belangrijk om het functioneren van deze kunstwerken goed in beeld te hebben. We hebben deze kunstwerken in Maximo opgenomen en er een sluitingsfrequentie aan gekoppeld. 2023-2024 moeten alle keringen een keer getest zijn en moet de onderhoudsstaat inzichtelijk zijn. Voor alle kunstwerken is een bedieningsprotocol opgesteld. We merken dat veel van deze kunstwerken een onderhoudsachterstand hebben en dat er arbo-technisch maatregelen getroffen moeten worden voordat de sluitingstest plaats kan vinden. Eind 2024 willen we een voorstel gaan doen om vanuit het assetmanagement te bepalen welke kunstwerken we willen behouden en welk onderhoudsniveau we acceptabel vinden.

Calamiteiten
In 2023 is er geen significante calamiteit opgetreden bij de regionale keringen waarbij de waterveiligheid in gevaar is gekomen.

Wat er momenteel speelt bij de regionale keringen

- Er wordt gekeken of een aantal keringen afgewaardeerd kan worden waardoor de regionale status komt te vervallen. Dit valt samen met het herberekening van de huidige normen.
- Het digitaliseringstraject waterkeringen blijft in 2024 speerpunt, waardoor we de gegevens verder op orde kunnen gaan brengen.
- We gaan werken binnen projecten met 4 IPM teams
- De uitkomsten van de toetsing worden aan de provincie gerapporteerd

Bijlage 3: Toelichting Overige Waterkeringen

Algemeen

Overige keringen zijn de keringen die niet door het rijk of de provincie genormeerd zijn. De keringen hebben een kleiner belang voor de waterveiligheid, maar kunnen bij falen wel voor overlast zorgen.
In beheer van AGV zijn:

- 69 km overige keringen (compartimenterend)
- 225 km overige keringen (direct kerend)

Areaalwijzigingen t.o.v. voorgaande jaar
Er zijn geen veranderingen t.o.v. afgelopen jaar.
Er zijn over de jaren verschillende cijfers over het aantal kilometers overige keringen gebruikt. Dit komt omdat we niet altijd dezelfde definities hebben gehanteerd. Daarnaast heeft ook Rijkswaterstaat ‘overige keringen‘ in beheer.
In 2024 willen we het exacte aantal kilometers gaan vastleggen door opnieuw de overige keringen te gaan beschouwen. Dit heeft in 2023 niet de prioriteit gekregen ivm afronding toetsing en het nieuwe bestuur.

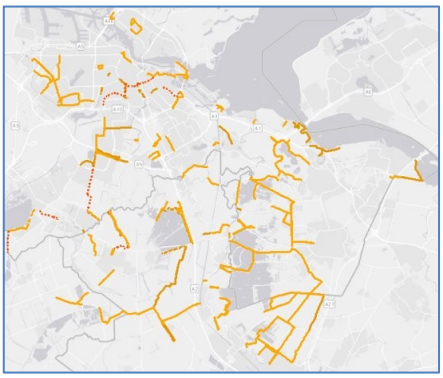

Voor de overige keringen is geen wettelijke norm vastgelegd. Bij falen van een overige kering zal in het algemeen weinig schade ontstaan. Het waterschap kan voor overige keringen zelf de normen bepalen. AGV heeft, net als vele andere waterschappen, hier tot op heden niet voor gekozen.

Voortgang huidige toetsing/beoordeling

Omdat er geen norm is vastgesteld kunnen de overige keringen niet op eenzelfde wijze worden getoetst/beoordeeld als de regionale of primaire keringen. Er wordt dus niet gerekend aan de overige keringen. Wel wordt er geïnspecteerd. Hier wordt onder andere gekeken naar de hoogte van de kering t.o.v. het water. Wordt de kering te laag dan wordt er een melding gedaan om hem op te hogen. Hier wordt dan een apart krediet voor aangevraagd.

Het streven is om meer zicht te krijgen op de overige keringen. We willen pro-actief onderhoud gaan uitvoeren, zodat we meer grip krijgen op de staat van de keringen en de benodigde financiën. Hier hebben in 2021 al een studie voor gedaan, "nut en noodzaak overige keringen”. De afgelopen jaren hebben de prioriteiten bij de toetsing regionale keringen gelegen. De verwachting is dat in 2024 bestuurlijk een aanpak overige keringen kan worden vastgesteld.

Studie "nut en noodzaak overige keringen”

Compartimenteringskeringen:
Er is een analyse gemaakt over wat de geschatte schade is bij een doorbraak van een voorliggende kering met of zonder compartimenteringskering. Daaruit is gebleken dat sommige compartimenteringskeringen een positieve bijdrage leveren aan het beperken van gevolgschade. Andere keringen blijken echter geen, of zelfs een negatieve bijdrage te leveren.

Direct kerende keringen:
Er is een onderzoek gedaan naar de herkomst van deze keringen en naar wat de huidige functie is. We hebben naar twee gevolgen gekeken van het falen van een kering:

- komt het water dan op het maaiveld?, en
- wat is de schade aan het boven en/of onderpand?

Hieruit is gebleken dat veel keringen een zeer geringe functie hebben voor de waterveiligheid. Deze keringen zouden kunnen worden afgewaardeerd tot de categorie “peilscheidingen”.

In 2024 zullen mogelijke concept kaders voor overige keringen aan het bestuur worden voorgelegd.

Onderhoudsprogramma

<u>Regulier beheer en onderhoud</u>
Voor de overige keringen is (nog) geen onderhoudsprogramma. Als er tijdens de reguliere inspectie lage plekken worden geconstateerd dan zal de beheerder hier maatregelen treffen. Dit gebeurt dus ad-hoc. Er is geconstateerd dat er steeds vaker lage plekken voorkomen. Om hier beter zicht op te krijgen willen we de ontwikkelde hoogte tool uit de toetsing regulier gaan inzetten
In 2023 is er aan één overige keringen opgehoogd en zijn er 3 keringen voorbereid om in 2024 opgehoogd te gaan worden.

<u>Inspectie</u>
Er zijn tijdens de reguliere inspecties geen afwijkingen aangetroffen die direct een relatie hadden met de waterveiligheid. De waarnemingen hadden vaak een relatie met de onderhoudsverplichtingen (het niet maaien of een slechte grasmat). Er hebben extra inspecties plaatsgevonden i.v.m. langdurige droogte en storm:
Deze afwijkende weersituaties hadden geen invloed op de keringen.

Om de druk op de inspecteurs en handhavers te verlagen is een deel van de keringen alleen geïnspecteerd op grote schades die direct invloed zouden kunnen hebben op de waterveiligheid.

(toelichting tabel zie 3.4)

	categorie				
	I	*II*	*III*	*IV*	*Totaal*
aantal waarnemingen		45	623	1	668
Niet opgelost					
Wordt tijdig opgelost		10			
Is Opgelost		35	623	1	

T.o.v. 2022 is het aantal inspectiepunten redelijk gelijk gebleven. De inspecteur geeft wel aan dat de kering op sommige plaatsen erg laag is. We hebben een aantal keringen in de voorbereiding gehad die in 2024 opgehoogd gaan worden.

Vergunningen

Er zijn op de overige keringen 129 vergunningen verleend. Geen van deze vergunningen had invloed op het functioneren van de waterkeringen. Ze zijn na toetsing op de juiste wijze verleend.
Het aantal vergunningen ligt hoger t.o.v. 2022 . De reden is ons niet helder. De verwachting is dat de ontsluiting van gegevens door de omgevingswet beter is geworden waardoor initiatiefnemers beter weten dat ze een vergunning aan moeten vragen. Dat zou kunnen betekenen dat er werken zijn uitgevoerd zonder vergunning, Dit hebben we niet terug kunnen zien in de inspectie.

Verleende vergunningen overige	
aantal vergunningen	129
Risico verhoogd	0
Risico tijdelijk verhoogd	0
Geen extra risico	129

Aandachtspunt:
Vergeleken met 2022 wordt de geografische locatie (X,Y coördinaten) van de vergunning beter ingevuld. Binnen de digitalisering wordt er in 2024 gekeken naar verbeteringen. De nieuwe vergunningverleners pakken het werk snel op. Wel is het ingaan van de omgevingswet een aandachtpunt, omdat het niet duidelijk hoeveel extra tijd dat gaat kosten voor de afhandeling van een aanvraag.

Handhaving en toezicht

Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan waarop acuut gehandhaafd diende te worden i.v.m. de waterveiligheid.

De vergunningen zijn gecontroleerd en zijn volgens vergunning uitgevoerd. Waar dat niet het geval was is een legalisatie toets gedaan.
Daarnaast zijn de handhavingszaken uit de reguliere inspectie 2022-2023 opgepakt.

We merken dat door de goede communicatie en het extra handhaven de keringen er beter bij liggen. We zien hier vooruitgang. In 2023 zien we ook dat de druk op de handhavers groter wordt door extra werkzaamheden en verloop van personeel. Het is moeilijk om personeel aan te trekken. We zien hier een risico voor de waterveiligheid. Hier willen in 2024 aandacht voor vragen.

De afhandeling en registratie van handhavingszaken die uit de inspectie naar voren komen gaat beter t.o.v. 2022. Wel is dit nog steeds een tijdelijke oplossing en zal in het speerpunt keringen (digitaliseringtraject) opgepakt moeten worden. Dit staat op de planning van 2024

Er zijn 34 aandachtspunten gesignaleerd en door handhaving in behandeling genomen. Hiervan zijn er 24 zaken afgehandeld en 10 nog in behandeling. Dit zijn over het algemeen zaken waar er niet gemaaid is. Er is daarbij geen risico voor de waterveiligheid.

Inspectieronde 2022/2023 overige keringen opdracht handhaving	43
urgente zaken	0
in behandeling	*0*
afgerond	*0*
overige zaken (geen direct invloed op de waterveiligheid)	43
in behandeling	*10*
afgerond	*33*

Risico:
Doordat de systemen niet goed op elkaar aansluiten is de informatie niet altijd accuraat. Dit kan tot problemen leiden tijden een crisissituatie. Het kan ook leiden tot dubbel en minder efficiënt werk in de normale bedrijfsvoering. Ondank er verbeteringen zijn t.o.v. vorig jaar blijft dit aandacht vragen.
Ook de personele bezetting is een risico.

Maaien en onderhoud
De delen van de secundaire kering die in eigendom zijn van AGV en die niet verpacht zijn, zijn volgens het maaibestek 2 x per jaar gemaaid. Hierbij is aandacht besteed aan de biodiversiteit in het maaibestek.
Daarnaast zijn de onderhoudszaken uit de reguliere inspectie 2021-2022 opgepakt.
Er hebben zich **geen** schades of situaties voor gedaan die acuut opgepakt dienden te worden ivm de waterveiligheid.
Er zijn 3 schade opgepakt door Dagelijks Onderhoud (DO)

Sluiten kunstwerken
n.v.t.

Wat er momenteel speelt bij de overige keringen

In 2021 is er een analyse afgerond over nut en noodzaak van de verschillende overige keringen. Door middel van zettingsprognoses, gecombineerd met een hoogtetoets, zou er in 2022 inzichtelijk gemaakt worden welke opgave er ligt voor de komende jaren. Door een andere prioritering bij Domeinen (IV), afronding toetsing, is dit doorgeschoven naar 2024. Als de analyse van de opgave gereed is, zal deze aan het bestuur worden voorgelegd, waarbij het gewenste onderhoudsregime kan worden vastgelegd.
Eind 2023 hebben het (nieuwe) algemeen bestuur al meegenomen tijdens een technische sessie.

Bijlage 4: Toelichting organisatie (Zorgplicht)

Inleiding
Dit deel van de rapportage geeft een kwalitatieve beoordeling van de wijze waarop de organisatie invulling geeft aan de zorgplicht, zoals deze voor primaire keringen in de wet is vastgelegd.

Voor alle typen keringen wordt daarbij ingegaan op de vragen:

- Voeren we het werk uit conform de normen en procesafspraken?
- Halen we de beleidsdoelstellingen?

Voor de primaire keringen is dit, als gezegd, tevens een wettelijke verplichting. Dit hoofdstuk sluit aan op het Kader Zorgplicht waar ILT op toetst. We benaderen de regionale en overige keringen op dezelfde manier. Zorgplicht gaat over alle keringen.

Verbeterpunten doorgevoerd in 2023

In het Beheerplan Waterkeringen (BPW) zijn alle bestaande procesafspraken met betrekking tot waterveiligheid binnen de organisatie gebundeld en inzichtelijk gemaakt. Daarbij is voor alle relevante organisatieonderdelen omschreven wat er verwacht wordt. De procesrollen zijn beschreven, en verantwoordelijkheden zijn duidelijk benoemd. Het document wordt vooralsnog niet bestuurlijk vastgesteld omdat het in dit stadium uitsluitend over bedrijfsvoeringsafspraken gaat.

De afspraken in het BPW dienen als grondslag voor deze Waterveiligheidsrapportage, en helpen daarmee de waterveiligheidssituatie periodiek te evalueren. De inzichten uit de veiligheidsrapportage kunnen op hun beurt weer bijdragen aan verbetering van het BWP.
Hiermee is de structuur vastgelegd waarmee de uitvoering van de PDCA cyclus wordt geborgd.

In 2023 is er gewerkt volgens het BPW. Er is veel afstemming geweest met de betrokken partijen om verbeteringen door te voeren. Het is daarmee een levend document dat voor iedereen heldere kaders schept.

De evaluaties zijn eind december afgerond. Het BPW (versie 2024) is hierop aangescherpt. Ook is tijdens de evaluatie een check gedaan of de bestaande plannen/kaders nog actueel zijn, of dat deze mogelijk moeten worden aangepast.

Ondanks dat we stappen hebben gezet met het gegevens beheer en de functionaliteiten daarvan zijn we er nog niet. Dit blijft dus een aandachtspunt. Ook in 2024 zal deze de extra inzet van de Domeinen (IV) moeten worden doorgezet om dat op orde te krijgen.

Samenvatting interne evaluaties (Zorgplicht indeling)

In tabel 6.3 zijn de 12 zorgplicht activiteiten weergegeven en wordt per activiteit ingevuld hoe de stand van zaken is. Daarnaast zijn de risico's benoemd. De resultaten gelden voor zowel de primaire als de regionale waterkeringen.

De zorgplicht is goed geborgd binnen de organisatie. Het beheerplan is hiervan de basis. Ten opzichte van 2022 zijn er wat verschillen ontstaan die onder de tabel worden toegelicht.

2022

Activiteiten gericht op de operationele uitvoering	inrichting	uitvoering	risico
Crisisbeheersing			onvoldoende personeel in de wachtdienstgroep keringen
Bediening waterkerende kunstwerken			niet overal een efficiente sluitin (regionaal systeem, primair is op orde)
Onderhoud			
Inspectie			aanpassen beheerplan er zijn nu dubbelingen beheerplan/inspectieplan
Vergunningverlening			
Tochzicht en handhaving			
Beheren dagelijkse gegevens keringen			niet eenduidig vastleggen en beheren gegevens

2023

Activiteiten gericht op de operationele uitvoering	inrichting	uitvoering	risico
Crisisbeheersing			onvoldoende personeel in de wachtdienstgroep keringen
Bediening waterkerende kunstwerken			niet overal een efficiente sluitin (regionaal systeem, primair is op orde)
Onderhoud			capaciteit beheerders
Inspectie			capaciteit inspecteurs
Vergunningverlening			
Tochzicht en handhaving			
Beheren dagelijkse gegevens keringen			niet eenduidig vastleggen en beheren gegevens

Verschil tussen 2022 en 2023:
Bij onderhoud en inspectie zijn we donkergroen naar lichtgroen gegaan. Dit komt door de personele bezetting. Door extra werkzaamheden en het met persioen gaan van een van de beheerder heeft dit proces aandacht nodig.

Bedienen waterkerende kunstwerken blijft op oranje. Hier moeten keuzes gemaakt worden in de prioritering. Het gaat hier over noodobjecten uit het regionale systeem. Deze kunstwerken zijn voor de waterveiligheid boven normatief wel zouden ze ingezet kunnen worden bij een dijkdoorbraak om schade te beperken.

Beheren dagelijkse gegevens blijft op oranje. Ondanks we in 2023 stappen hebben gezet zijn we nog niet op het niveau waar we willen zijn.

2022 en 2023

Activiteiten van generieke aard	inrichting	uitvoering	risico
Lange termijn en over de grenzen			
Kennismanagement			

Er hebben geen wijzingen plaatsgevonden

2022 en 2023

Activiteiten ondersteunend operationele uitvoe	inrichting	uitvoering	risico
Informatie managementsysteem			onvoldoende overzicht. Gegevens zijn er wel maar worden moeizaam ontsloten
Verantwoording over de resultaten			
Juridisch register waterstaatswerken			

Ondanks dat er in 2023 weer stappen zijn gemaakt rondom het informatie managementsysteem blijft deze op oranje staan.

	alles voldoet
	alles voldoet maar wel aandacht
	aandacht niet direct risico
	onvoloende er is direct risico

Tabel 6.3

Samenvatting van de evaluatie per procesonderdeel

Jaarlijks evalueren de assetmanager MP en PR de processen. De uitkomsten van de evaluatie worden verwerkt in het beheerplan wat jaarlijks geactualiseerd wordt. Hiermee borgen we de PDCA. In het beheerplan staan per procesonderdeel de aandachtpunten waar we in 2024 extra aandacht aan gaan besteden. Hieronder is er per procesonderdeel een korte samenvatting gegeven

Inspectie en onderhoud

Algemene conclusie is dat deze processen redelijk goed onder controle zijn, er zijn verbeteringen t.o.v. vorig jaar. Een van de twee beheerders gaat in 2024 met pensioen. Dat zal enige impact gaan hebben aangezien er in totaal maar twee beheerders zijn en de werkzaamheden wat verschoven zijn binnen het team, omdat er nu meer kleinere projecten worden opgepakt. Goed om te weten dat we tijdens het opstellen van deze rapportage een beheerder hebben kunnen aannemen. Dit verlicht de druk enigszins maar is nog niet voldoende.
Er zijn veel werken uitgevoerd van het extra onderhoudsbudget. Dit zijn vaak klussen die te klein zijn voor onze projecten afdeling. We merken op dat hierdoor de keringen er beter bij liggen en dat we sneller kunnen handelen. Het is wenselijk om deze budgetverhoging structureel te borgen in de begroting.
Het reguliere onderhoud, kleine herstelwerkzaamheden en het maaien, is goed verlopen. Er is aandacht voor de biodiversiteit. Wel wordt er opgemerkt dat de bezetting van het interne natuurwetloket mager is waardoor adviezen vaak lang op zich laten wachten.
De inspecties zijn goed verlopen. Vergeleken met afgelopen jaren waren er weinig storingen met de inspectie app. Wel is de capaciteit van de inspecteurs aan de krappe kant. Tijdens de reguliere inspectie worden gecertificeerde, inspecteurs ingezet van andere afdelingen. We merken op dat daar de druk ook hoog is waardoor ze moeilijk inzetbaar zijn. Dat maakt ons kwetsbaar.

Gegevens blijft een aandachtspunt. We weten dat we in een transitie zitten waardoor we naar een nieuwe manier van werken gaan. Dit duurt lang waardoor de oude methodes, van gegevens delen, aanhouden die zeer fout gevoelig zijn. Het snel raadplegen van gegevens is daardoor lastig. Overdracht van gegevens van projecten naar beheer loopt moeizaam ondanks er wel een verbetering is te zien, en de gegevensstroom naar handhaving (powerbrowser) is niet optimaal.

De beheerder vraagt aandacht voor het handhaven van groen op de kering. Door niet te handhaven groeit het groen uit en het steeds lastiger om het onderhoud goed uit te voeren.

Risico

- Capaciteit van de beheerder: onderhoudswerk blijft liggen en er is onvoldoende tijd om te adviseren op projecten en vergunningen waardoor er stagnatie optreedt in de planning.
- Capaciteit inspecteurs: niet altijd zicht op de keringen bij extreme situatie.
- Gegevens: de beheerder beschikt niet direct over de juiste gegevens en moet vaak langer zoeken waardoor dat meer tijd van ze vraagt.

Actie 2024

- Herinrichten beheer: kijken naar kennis en capaciteit beheerders en inspecteurs
- Doorzetten speerpunt keringen voor het uitvoeren van de features die een relatie hebben met het opslaan van gegevens en de functionaliteiten daarvan.
- Onderhoudsbudget is structureel verhoogd, maar nog onvoldoende ingebed.

Vergunningen

Algemene conclusie is dat dit proces goed onder controle is. Er zijn nog wel verbeterpunten.

Grootste aandachtspunt (en aanzienlijk risico) is of het team voldoende gesteld staat om de komst van de Omgevingswet goed op te vangen. De implicaties daarvan (o.a. Vergunning Eigen Dienst, toename processtappen intern, meer informatie-uitwisseling met omgeving) zijn nog niet geheel duidelijk, maar personele capaciteit en de kwaliteit van de informatiesystemen zijn mogelijk onvoldoende. Daarbij wordt aangegeven dat het team momenteel vrijwel op maximaal vermogen draait. Er is dus weinig/geen reservecapaciteit.

Daarnaast lopen de verbeteringstrajecten van de informatievoorzieningen (m.n. koppeling tussen systemen) maar langzaam, waardoor er zorgen over kwaliteit en snelle beschikbaarheid van gegevens.

Ondanks bovenstaande is het een hele prestatie wat er allemaal bereikt is in het afgelopen jaar en daar mag de afdeling trots op zijn.

KPI “Vergunningen (Wtw) binnen termijn beschikt >90%”. Verwacht wordt dat resultaat van 2023 92-93% zal zijn.
Capaciteit is redelijk goed op orde. De sfeer is goed en medewerkers zijn flexibel bij het omgaan met vraagstukken
De communicatie tussen experts (zoals beheerder, geotechnici en dijkverbeteringsteam) binnen Waternet loopt goed, er zijn korte lijnen.
Het team is goed betrokken bij de komst Omgevingswet en de voorbereidingen hiervoor zijn al begonnen (oefeningen, afspraken met ketenpartners)
De aanwezigheid van twee functioneel beheerders voor het zaaksysteem PowerBrowser helpen goed in het verbeteren en draaiend houden van dat systeem.
In Geoweb is de zonering van de overige keringen nu te zien.
Wederzijds begrip is toegenomen door de presentatie van Vergunningen in het Dijkenteam.

De correctheid en makkelijke beschikbaarheid van geo-data en leggergegevens blijft een zorgpunt.
De koppelingen (en daarmee de uitwisselbaarheid van gegevens) tussen diverse systemen (PowerBrowser, GIS) blijft een uitdaging.
De vulling van de X en Y coördinaten in PowerBrowser is nog niet op 100%.
De capaciteit om vlot tot beheerdersoordelen’ te komen wordt minder als straks een van de twee beheerders met pensioen gaat.
Het is soms worstelen met de twee petten die Waternet heeft: als vergunningverlener en als uitvoerder van projecten. Met de komst van de Vergunning Eigen Dienst en de

toename van het gewicht van ecologie in vergunningen zal dit mogelijk ingewikkelder worden.
Zorg dat de inzet van ‘gegevensbeheerder’ (Demis) goed geborgd is zeer waardevol maar ook kwetsbaar als die wegvalt.

Risico’s:

- Capaciteit: doordat de impact van de invoer van de omgevingswet nog niet duidelijk is kan het zijn dat er te veel druk komt op de organisatie waardoor de kwaliteit van de beoordeling van vergunningen achteruigaat waardoor de waterveiligheid van de kering door een werk van derden achteruit zou kunnen gaan.
- Gegevensbeheer: doordat de gegevens niet goed ontsloten worden duurt het verlenen van een vergunning langer of wordt de vergunning verleend met onvoldoende informatie.

Aandachtpunten:

- Gegevens: de concept leggers zijn niet ontsloten in geo-web
- Alle vergunningen worden geregistreerd in gis: Vergunningen worden geregistreerd in een GIS omgeving x-y coördinaten en de omschrijving van de vergunning kabels & leidingen, ontgravingen, objecten enz. Vergunningen op/nabij de waterkeringen moeten eruit gefilterd kunnen worden
- AM MP WK sluiten periodiek aan bij Thema-beheer overleg voor kennisoverdracht
- Borgen van inzet van gegevensbeheerder (Demis). Bespreken met AIM
- Extra evaluatie gezien de mogelijke druk van de omgevingswet

Toezicht en handhaving

Algemene conclusie is dat dit proces goed onder controle is. Er zijn nog wel verbeterpunten,

Het afgelopen jaar heeft het verloop van personeel, werving en inwerken tijd gekost. Minder dan vorig jaar, maar het blijft een punt van aandacht. Daarnaast zijn de implicaties van de nieuwe Omgevingswet nog onvoldoende bekend, wat mogelijk in de loop van 2024 tot aanpassingen kan leiden.
De interne samenwerking gaat beter. Er is collegialiteit en energie.
Het is steeds gebruikelijker om intern vragen te stellen om kennis op te doen. Daarnaast worden nieuwe medewerkers gekoppeld aan ervaren krachten om medewerkers z.s.m. in te kunnen werken.
Het aantal schadebeelden dat door Inspecteren is aangeleverd is gelijk gebleven, het aantal klachten van bewoners daalt. Dit is deels vanwege het gebruiken van begrijpelijkere tekst in de brieven die uitgestuurd worden.
Vulling en gebruik van het zaaksysteem PowerBrowser gaat steeds beter. Er is meer aandacht voor ‘data op orde’. Daarnaast wordt de mogelijkheid om de prioriteit van een zaak aan te geven verder ontwikkeld.
Door MP en PR is per dijkvak bepaalt hoe risicovol het is. Dit helpt T&H bij te bepalen van prioriteiten. (Nog wel T&H toelichting geven op deze nieuwe informatie)
Er is wekelijks ‘Handhavingsoverleg’ met Vergunningsverlening, waarbij ook Beleid en juridische zaken deelnemen. Dit wordt af en toe aangevuld met vakspecialisten.
Daarnaast zijn er veel aandachtspunten uit 2022 opgepakt waardoor we er goede stappen zijn gemaakt.

Er is door MP een kader ‘Bomen’ opgesteld, maar dat kader is onbekend bij T&H;
Procedures moeten soms strakker worden nageleefd;
Gegevenshuishouding kan beter. De koppeling tussen de ‘Veld applicatie’ /GIS / Powerbrowser moet beter. Hiervoor is door T&H een Feature aangemaakt, maar die wordt nog niet opgepakt;
Er is enige achterstand met het wegwerken van punten van de inspectie van vorig jaar. Achterstand komt door afwezigheid van een koppeling tussen systemen. Hierdoor is het lastig goed en actueel overzicht te hebben.

Risico’s:

- Capaciteit – er wordt steeds meer gevraagd waardoor zaken te lang blijven liggen. Dit heeft niet direct gevolgen voor de waterveiligheid maar wel voor de conditie van de keringen.
- Gegevensbeheer. De applicatie communiceren niet goed met elkaar. Hierdoor zijn gegevens niet direct voorhanden. Dit kan voor problemen zorgen als er tijdens een calamiteit snel gehandeld dient te worden.

- Aandachtspunten
- Duidelijkheid over inzet van T&H bij NWO (niet-waterkerende objecten). Reactieve of proactieve inzet? Beginnen bij primaire kering IJburg
- Kader ‘Bomen’ naar T&H
- Bestaande feature voor verbeteren koppeling tussen veld-applicatie en PowerBrowser toevoegen aan ‘Speerpunt-Epic Waterveiligheid
- Maken van gegevenskoppeling tussen GIS en PowerBrowser zodat iedereen over zelfde gegevens beschikt.

Bediening waterkerende kunstwerken

Algemene conclusie is dat dit proces onder controle is. Er zijn nog wel verbeterpunten. Er zijn stappen gemaakt in het ‘test-gereed’ maken van noodkeringen en tijdens het hoog water op 2 november zijn noodkering tijdig gesloten. Zorgpunten zijn de actualiteit van de calamiteitenbestrijdingsplannen en de capaciteit van WSB om noodkeringen te testen. Het gaat hier dan om de noodkeringen uit het regionale systeem die boven normatief zijn.

Het opstellen van bedienprotocollen voor de 53 noodkeringen loopt voorspoedig. Eind januari 2024 zijn ze gereed. Voor de noodkeringen wordt de technische conditie verbeterd en worden er verbeteringen i.h.k.v. ARBO doorgevoerd.
De SCOR-oefening is goed verlopen. Er is een bijdrage geleverd aan het actualiseren van de calamiteitenbestrijdingsplannen (CBP).
De communicatie met Rijkswaterstaat verloopt goed. Zo kan er snel geschakeld worden bij hoogwater op de boezem.

De capaciteit is een zorgpunt. Door het extremer worden van het weer is er steeds vaker calamiteiteninzet nodig van de watersysteembestuurders. Dit gaat meer en meer ten koste van planmatig werk (zoals dijkinspecties, testen en onderhouden). Verwachting is dat deze ontwikkeling zich doorzet en dat werkwijze en capaciteit van WSB hierop dan ook aangepast moeten worden.
Niet alle kunstwerken kunnen veilig bediend worden en dat vraagt om aandacht. Dit zorgt voor een stagnatie van het testen van de noodkeringen (regionale keringen)

Een deel van de keringen kan niet gesloten worden als het water stroomt. Dit moet expliciet in de CBP komen te staan. Tegelijk met instructie over hoe de kering toch waterkerend kan worden gemaakt (bijv door te vullen met bigbags met grind).

Risico:

- Capaciteit is laag vooral tijdens extreme situaties. Hierdoor blijft regulier werk vaak liggen.
- De noodkunstwerken van het regionale systeem, vaak oude BWO keringen die we ooit overgedragen hebben gekregen van de provincie, zijn vaak niet veilig om te bedienen.

Actie 2024

- Kijken naar personele bezetting
- Uitvoeren van sluitingstesten

Crisisorganisatie

Algemene conclusie is dat dit proces het afgelopen jaar significant verbeterd is, maar nog niet op het gewenste niveau is. Dit komt met name door de onduidelijke positie van het Expertteam, onduidelijkheid over rollen/taken/verantwoordelijkheden en capaciteitsbeperkingen.

Na behoorlijk wat personele wisselingen de afgelopen twee jaar zijn alle formatieplekken van het team nu ingevuld.
Het Calamiteitenbestrijdingsplan (CBP) voor hoog water is recent bijgewerkt hiervoor is een scenarioteam opgericht. Begin van dit jaar is dit ‘SCOR’-oefening gedaan. Landelijke hoogwater oefening op beleidsniveau waar Waternet een eigen meer operationele oefening heeft gekoppeld. Daarnaast is er met o.a. de dijkgraaf een hoogwater oefening gedaan.
Begin november is de calamiteitenorganisatie in actie gekomen vanwege hoogwater door storm Ciaran. De calamiteit is goed opgevangen. De CBP’s waren bekend en werden gebruikt. Net als het ‘lage plekken plan’.
De interne contacten nodig voor voorbereiding op calamiteiten met hoog water verlopen goed.
Het Opleiden-Trainen-Oefenen (OTO) plan van 2023 is grotendeels uitgevoerd. Het OTO-plan voor 2024 is al gereed.
Het blijft lastig een goed overzicht te houden over de ‘calamiteiten-gereedheid’ van Waternet.
Er is onvoldoende eenduidig vastgesteld wie waarvan is. Zo is het momenteel niet bekend onder welke directeur het Expertteam valt. Mede hierdoor blijft onvoldoende duidelijk waar het Expertteam over gaat. En dat leidt ertoe dat een aantal medewerkers vindt dat het Expertteam de verwachtingen niet waarmaakt.
De bekendheid met het areaal zit vooral in de hoofden van enkele medewerkers die binnen een aantal jaren met pensioen gaan.
De formatie van het Expertteam moet groter om het gewenste niveau te behalen.
Het inzicht in, en de beschikbaarheid van, de noodmiddelen (zoals zandzakken) blijft een aandachtspunt. Er is onvoldoende eenduidig vastgesteld wat we zelf aan noodmiddelen hebben en wat we van buiten halen. Het oefenen met de noodmiddelen zou vaker moeten plaatsvinden
Van een aantal CBP’s is dringend een update nodig. Capaciteit om dit te doen (bij Expertteam, maar ook bij andere WN-onderdelen) blijft lastig te vinden.

Risico:

- De rollen en daarmee de verwachtingen zijn niet helder. Capaciteittekort maakt dat zaken blijven liggen.
- Veel kennis in de hoofden van medewerkers en niet goed uitgewerkt in scenario's

Acties 2024

- Meer duidelijkheid over de positie en de rol van het expertteam
- Uitwerken en vastleggen van nieuwe scenario's
- Meer inzicht in noodvoorzieningen

Beheren dagelijkse gegevens

Algemene conclusie is dat in dit proces verbeterslagen zijn gemaakt, de organisatie ziet de belangrijkheid en is bewust van de complexiteit. Hier wordt waternet breed vol op ingezet. Voor komend jaren vraagt dat de volle aandacht. Als gegevens niet goed ontsloten worden kan dat een risico vormen voor de waterveiligheid.

We weten wat er allemaal mogelijk is op het gebied van data en moeten hierin mee. Waternet pakt dit serieus op. We hebben met de toetsing enorme stappen gemaakt. De gegevens toe stroom van projecten komt goed op gang en laat een hele verbetering zien t.o.v. vorig jaar.
De business-analyse is sterk verbeter waardoor we beter weten wat we willen waardoor er sneller en efficiënter gewerkt kan worden.
De processen rondom de gegevens zijn nog niet geborgd. De afstemming tussen AIM (opslag en beheer gegevens) in IV (bouwers van applicaties en functionaliteiten) kan beter. Hier missen we de regie.
Er is onvoldoende capaciteit om alle werkzaamheden op te pakken. In 2024 zal een extra GIS-medewerker worden geworven.

Risico:

- Vervallen speerpunt keringen: doordat de aandacht voor de gegevens rond de keringen komt te vervallen kan de goede lijn niet doorgezet worden. Hierdoor zijn voor alle processen de gegevens niet optimaal bruikbaar wat een grote invloed zal hebben bij het snel raadplegen van gegeven tijden een calamiteit.

Acties 2024

- Uitwerken de features uit het speerpunt waterkeringen volgens planning.
- Uitwerken de processen m.b.t. de gegevens.

Projecten

Algemene conclusie is dat dit proces goed onder controle is, maar dat er ook nog verbeterpunten zijn. In gang gezette verbeteracties zullen in 2024 tot verbetering leiden.
Er zijn verbeterslagen doorgevoerd waardoor het bestuurlijke traject sneller verloopt. Elke maand en kwartaal zijn er vaste dijkenteambijeenkomsten om kennis te delen en stand van zaken door te nemen.

We hebben met elkaar gekeken wat we anders kunnen doen om nog efficiënter te werken:

- Door het starten met vast IPM-teams is er betere sturing
- Er wordt gewerkt aan een uniforme opzet van de variantennota
- Er zijn vaker en betere overleggen voor de IPM-rollen
- Het nieuwe management van Projecten komt steeds beter in zijn rol.
- Het werken met 'Houtkoolschetsen' om de toekomstige opgave globaal in kaart te brengen werkt goed.
- Het raamcontract ingenieursdiensten komt eraan. Dit moet gaan helpen bij het invullen van capaciteitsvraagstukken.
- Er wordt bij de start van projecten betere scope-definities meegegeven.
- Communicatie tussen Projectmanager en Opdrachtgever loopt goed.
- Er wordt bij project steeds meer gewerkt met de geëiste tijdshorizon van dertig jaar.

De toepassing van het "Handboek samenwerken op dijken" kan beter. Daarnaast kunnen de teksten in het handboek concreter, waardoor er minder discussies ontstaan.
De afstemming tussen de projectenplanning van Waternet en die van gemeenten kan beter. Punt van aandacht is onder meer dat gemeenten niet tijdig het benodigde budget paraat hebben. Dit ondanks gesprekken die de assetmanager van Waternet heeft met de gemeenten
Het beleid rondom beschoeiingen is nog steeds niet vastgesteld.
Planvormers zijn nog onvoldoende ingebed in de IPM-teams
De afstemming van wijzigingen in projectplanningen met andere betrokken verloopt onvoldoende. In een project is het soms nodig de planning op te schuiven. Dit heeft echter effect op de inzet van medewerkers elders binnen Waternet (bijvoorbeeld O&A), maar ook bijvoorbeeld op afspraken die met Bevoegd Gezag gemaakt zijn. Ook kan het zijn dat andere oplossing (dan het opschuiven van de planning) ook het gewenste effect heeft. De planning van het Programma zou namelijk leidende moeten zijn, en niet de planning van een individueel project.
Er is niet altijd duidelijk wat de positie van de dagelijks beheerder is: adviserend of bepalend. Wel is duidelijk dat bij discussie de assetmanager de knoop doorhakt.
Bij de start van een project zijn de basisgegevens vaak lastig te vinden in de systemen.

Risico's:

- Krapte op de markt voor personeel, en moeilijk mensen vast te houden, niet halen van de planning
- Door het niet goed verlopen van de processen kan de planning stagneren

Aandachtspunten:

- Er is achterstand met het innemen van informatie uit reeds opgeleverde projecten.
- Duidelijkheid over beschoeiingen. Tijdens projecten niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de beschoeiing.
- Evalueren en actualiseren van het Handboek 'Samenwerken op dijken'
- Beter scopebepaling van projecten (doorzetten houtskoolschetsen)
- Krapte op de markt voor personeel en moeilijk mensen vast te houden
- Inhuur voor omgevingsmanager 2 jaar terwijl projecten langer doorlopen misschien beter om ze in dienst te nemen.

- Kijken of de rol van een omgevingsmanager op programmaniveau in te vullen is
- Kijken of aan het begin van een project een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) opgesteld van worden voor de Voorbereidingsfase
- Kijken doe de mogelijke aanpassing van de planning van een project beter met betrokkenen kan worden afgestemd.

Planadvies

Algemene conclusie is dat dit proces onder controle is. De komst van de Omgevingswet zal een impact hebben, maar de verwachting is dat die voor Planadvies beperkt is en dat Planadvies hiervoor goed gesteld staat. Er zijn wel enkele verbeterpunten.
De bereikbaarheid voor planadviseurs van beheerder en assetmanagers is goed. Ook daar waar rollen niet volledig duidelijk zijn wordt goed samengewerkt om een oplossing te vinden.
De Waterveiligheidsmiddag is positief ervaren. Goed om de collega's bij elkaar te zien die samenwerken aan waterveiligheid. Het op-/afwaarderen van waterkeringen (Zeeburgereiland, Centrumeiland) is afgerond. Er zijn goede afspraken gemaakt met Rijk, provincies en gemeente.

De informatievoorziening moet beter. Informatie is soms moeilijk te vinden, en in een aantal gevallen is er twijfel over de correctheid ervan. Dit maakt het nodig de informatie te laten verifiëren door beheerders wat veel tijd kost.
Het gaat om bijvoorbeeld gegevens over:

- Legger (w.o. Beschermings- en Kernzone, niet beschikbaar voor overige keringen)
- Planning van grote onderhoudsprojecten
- Type waterkering
- Status van overige keringen en afkeurhoogte

De basiskennis van waterkeringen en Keur kan bij aantal planadviseurs beter. Ook hier merken we dat de druk hoog ligt waardoor kennisoverdracht van de senior naar de junior niet optimaal is.
Het vaststellen van kennisdragers bij planadvies voor specifieke thema's is nog niet afgerond.
De teksten in de Keur kunnen duidelijker, zodat er minder interpretatieverschillen zijn. Ook het verschil met de Waterschapsverordening kan duidelijker.
Beheerders hebben vaak een volle agenda, waardoor reactie op verzoeken soms langer duurt.
De grens tussen Planadvies en Waterkeringen kan duidelijker. Wie is waarvan?

Risico:

- Capaciteit en kennis kan leiden tot verkeerde adviezen
- Gegevens niet toegankelijk kan leiden tot verkeerde adviezen

Aandachtpunten 2024:

- Meer kennisdeling over de keur en waterveiligheid

Beter de lijn vastleggen tussen werkzaamheden van de planadviseur en de assetmanager

Onderzoek en Advies

De algemene conclusie is dat dit proces goed onder controle is. Er zijn wel enkele verbeterpunten.

Onderzoek en advies delen we op in twee delen: “Geo-techniek” en “hydrologie en ecologie”

Geo-techniek heeft een topprestatie geleverd in 2023 en dat had deels te makenmet de bijzonder grote inzet voor de toetsing van de regionale keringen en het uitwerken van de houtkoolschetsen voor de dijkversterkingsprojecten. Hier werd naast de technische kennis ook gevraagd naar de flexibiliteit van de geo-adviseurs om samen met IV de toetsing deel te automatiseren. Twee verschillende werelden.
De afstemming tussen de Assetmanager Maken Plannen, Assetmanager Programmeren en Geotechniek verliep erg goed. Er is veel aandacht besteed aan kennis deling binnen het team waardoor de junioren grote stappen hebben gemaakt.
Er moet gekeken worden of er helderheid kan komen wie nu precies de opdrachtgever is en wie de beslissingen mag nemen. Dat was tijdens de uitvoering van de toetsing soms onduidelijk.
De planning van capaciteit vraagt om een verbetering. We moeten met elkaar beter inschatten welk werk er op ons af gaat komen, en dat vroegtijdig afstemmen met O&A. De afstemming met de IPM teams moet beter.
Technische documentatie kan verbeterd: vindbaarheid, actualiteit, compleetheid, eigenaarschap, teruglevering na mutatie zijn allemaal zorgpunten. Risico is dat medewerkers ‘schaduwadministraties’ op gaan tuigen waardoor er meerdere sets basisgegevens ontstaan met alle beheergevolgen van dien.
De inschatting van de benodigde tijd die de organisatie verwacht van de geo-adviseurs moet beter.

Voor hydrologie en ecologie geven de medewerkers de situatie bij Waternet ‘een zesje’ voor wat betreft de waterkeringen. We zijn op de goed weg, maar het kan echt beter.
“natuurwetloket”
Al langere tijd functioneert het ‘Natuurwetloket’ goed. Hier kunnen medewerkers met vragen terecht. Met ‘Bloemrijke dijken’ wordt voortgang geboekt. Zo gaat het PvE hiervoor nu standaard mee in projectopdrachten.
De afstemming met IPM-teams gaat goed. De omgevingsmanager is vast aanspreekpunt.
Er komen steeds vaker vragen vanuit beheer en onderhoud. De ‘Quick Scan Light’ voor natuurbeschermingszaken werkt goed. Het Natuurwetloket wordt steeds vaker om advies gevraagd bij onderhoud aan dijken, zowel bij regulier onderhoud als groot onderhoud en dijkverbeteringsplannen.
Het Natuurwetloket is nauw betrokken bij herziening van de gedragscode Wet natuurbescherming van waterschappen en jaagt gefaseerd onderhoud aan i.p.v. meer natuuronderzoek.
De dynamiek van projectuitvoering maakt het lastig om goed natuuradvieswerkzaamheden te kunnen plannen. Hierdoor ontstaat nogal eens vertraging in de uitvoering van een project.
Er wordt onvoldoende steun vanuit Beleid voor natuurbescherming gevoeld, waardoor er nogal eens interne discussies ontstaan over het belang van natuurbescherming
De natuurkaders zijn niet helder. Dit leidt tot discussies.

Capaciteit is te beperkt om alle zaken goed op te pakken dit kan ertoe leiden dat men kierst voor de markt en dat er verschillende adviezen gaan ontstaan.
Meer duidelijkheid over de definitie van beheer en onderhoud binnen natuurbescherming en verschillen met eigen definities kan terugkerende discussies beperken en natuurprocedures versoepelen.
Beter planningen van werkzaamheden verlaagt de druk op beperkte beschikbaarheid van natuuronderzoekers.

Hydrologen:
Er worden nieuwe overstromingscenario's berekend. Er is goede afstemming met de AM makenplannen
Veel kennis over de aanlevering van de ror kaarten. De kennis binnen O&A is hoog en dat wordt gezien door provincie en andere waterschappen.
Belangrijk is dat de budgetten gereserveerd worden om de overstromingscenario's verder uit te werken en dat die straks ontsloten kunnen worden door de hele organisatie.

Risico

- Door het niet goed reserveren van uren kunnen projecten vertragen door het langer wachten op advies
- Onvoldoende capaciteit natuurwetloket kan leiden tot vertraging projecten en onderhoud en risico voor natuur.

Aandachtspunten 2024

- Beter inschatting verwachte uren
- Duidelijkheid over opdrachtgeversschap
- Betere afstemming met projecten
- Verbeteren informatievoorziening
- Betere borging van natuurbescherming (en de kaders daarvoor) bij Beleid en Maken Plannen

Technische assets

De algemene conclusie is dat bij TA er het afgelopen jaar voortgang is geboekt op het 'test-gereed' maken van de noodkeringen. Aan de andere kant is er nog onvoldoende eenduidig bekend wat de prioritering van de noodkeringen is en wat de actuele technische conditie is. Ook is er vertraging in het testen van noodkeringen.

De kunstwerken die een bijdragen leveren voor de waterveiligheid zijn geprioriteerd aan de hand van het masterplan technische assets.
De lijst van noodkeringen* (54 stuks) (regionale systeem/keringen) die getest moeten worden is vastgesteld door de AM MP WK. Deze 54 noodkeringen zijn in Maximo als zodanig gelabeld en er zijn PO-schema's opgesteld. Op basis van die schema's worden werkorders naar Bedienen gestuurd om testen uit te voeren.
Het format voor bedieningsprotocollen is vastgesteld. Naar verwachting zijn eind januari 2024 alle protocollen gereed.
Een deel van de noodkeringen is beoordeeld op (arbo-)veiligheid en conditie. De rest volgt de komende maanden. Hieruit voortkomende tekortkomingen worden opgepakt (door indien van MoC's bij AM PR TS)
Verwachting is dat (nu protocollen, conditie en veiligheid verbeterd zijn) in 2024 de eerste noodkeringen getest zullen gaan worden.

Intern kost het veel capaciteit om zaken te organiseren waardoor vertraging optreedt. Vooral in de afstemming met onderdelen die obv Scrum werken (AIM, Domeinen, Mac) is discussie over prioritering en het niet kunnen aangeven van deadlines
Assets van derden (waar Waternet bijvoorbeeld bediening of onderhoud van doet) zijn niet belegd. TA geeft aan alleen voor eigen assets te werken.
Over de status en actualiteit van de huidige lijst van 54 noodkeringen moet een eenduidig beeld bestaan.

**Noodkeringen zijn boven normatief er zal bepaald moeten worden welk onderhoudsregiem hier toegepast gaat worden*

Risico's:

- Optreden van verdere vertraging bij het testen van noodkeringen

Bijlage 4: Acties 2024

In de tabel hieronder staan:

- Acties die in 2023 zijn opgepakt/voortgezet. Acties die in 2023 zijn afgerond zijn doorgehaald
- Nieuwe acties n.a.v. de evaluatie van het BPW2023. Dit zijn de aandachtspunten die door MP en PR tot actie zijn verheven
- Tezamen zijn dit de acties die in 2024 zullen worden opgepakt.

Deze acties worden in 2024 opgepakt.

Actie	Trekker
1. Verbeteren gegevensbeheer	
a. Bijwerken van document “Informatiebehoefte’ (waar nodig) i. Beter kunnen volgen van oplossen van inspectiepunten ii. Makkelijker inspectieresultaten kunnen beoordelen (minder muisklikken) iii. ~~Op GIS zichtbaar maken: werkzaamheden en beschikbaarheidsissues van kunstwerken~~ iv. Koppelen GIS en PowerBrowser v. Beter inzicht in eerdere informatie uit projecten en raakvlakken (tbv O&A)	AM PR WK
vi. Ontsluiting van informatie over overige keringen aan externen via GeoWeb verbeteren	AM MP WK
b. Organiseren van capaciteit voor onderhoud van huidige systemen (geen losse aanvragen hoeven doen): i. Bibliotheek overstromingsmodellen ii. Kleine gebreken/wensen	AM MP WK
c. ~~Inlopen achterstand door AIM.~~	AM MP WK
2. ~~Actualiseren bedienprotocollen noodkeringen~~	AM PR WK
3. ~~Bepalen risicoklasse per dijk~~ ~~Toetsresultaten als basis gebruiken voor deze bepaling.~~ ~~Resultaten afwachten. Al wel vaststellen:~~ i.~~hoe van ‘Toetsresultaat’ naar ‘risicoklasse’ wordt overgegaan~~ ii.~~welke operationele consequenties een bepaalde risicoklasse heeft~~ iii.~~Voor veel bedrijfsonderdelen relevant bij het prioriteren van hun werk~~	AM MP WK
4. ~~Analyse zakkingssnelheid --> groot oh-planning / MJOP~~	AM PR WK
5. Verbeteren kennisborging.	AM MP WK
a. AM gaat vaker langs bij voor kennisoverdracht (O.a. over risico’s en Keur) en bevorderen risicobewustzijn in de organisatie. vii. Crisisbeheersing viii. O&A ix. Vergunningverlening x. Toezicht en Handhaving	AM MP WK en SP OH
b. ~~Brede sessie voor alle betrokkenen in Waterveiligheidsketen organiseren~~	AM MP WK
6. Bijwerken “PvE Beheer”	

a. Checken of al standaard onderhoudsplan wordt uitgevraagd in een in Maximo inleesbaar format	AM PR WK
b. Achterhalen beheerder van het PvE en daar wijzigingsverzoeken in dienen	AM PR WK
7. Overdracht project naar beheer verbeteren	
8. ~~Verbeteren OMS Maximo~~	
a. ~~Werkorders voor inspecteren noodhulpmiddelen genereren~~	AM PR WK
b. ~~Werkorders voor testen noodkeringen (genereren, afsluiten)~~	AM PR WK
c. ~~Rapportages uitbreiden waardoor aantoonbaarheid werkzaamheden sterk verbeterd~~	
9. Informatie over 'assets derden' verbeteren. a. Afstemmen met AM MP TS	AM MP WK
10. ~~Overige keringen beter in kaart brengen~~	AM PR WK
11. Kaders bijwerken / checken	
a. ~~Dertig jaar planhorizon bij dijkverbeteringen~~	AM PR WK
b. ~~Door verlaging belasting op primaire kering (door aanleg Markermeer) kan met minimaal onderhoud volstaan worden~~	AM PR WK
c. Opstellen kader voor beschoeiingen en stortstenen oevers	AM MP WK
d. Actualiseren kader "Samenwerken op dijken" (BOWA)	AM MP WK
e. Voor Toezicht & Handhaving en Vergunningverlening: vaststellen KPI's, welke gegevens te leveren, kader voor prioritering	AM MP WK
f. ~~Nieuw kader voor waterstofleidingen vaststellen~~	AM MP WK
12. Aandacht voor voldoende personele capaciteit (vanwege pensionering, vertrek en moeizame instroom)	AM MP WK
13. Meer duidelijkheid in taken en verantwoordelijkheden bij Waternet	
a. ~~Gesprekken met TL, AH, PE, WKR om antwoorden te krijgen~~	AM MP WK
b. ~~Wie is AM voor beschoeiingen?~~	AM MP WK
c. Wie adviseert bindend over onderwerpen als peilscheidingen (PA? PR? MP? AO?)	AM MP WK
14. ~~Testen van noodkeringen~~	WSB
15. ~~Waardeketen-deel Vergunningverlening – Toezicht& Handhaving – dagelijks beheer/onderhoud beter afstemmen~~	AM MP WK
16. ~~Actualiseren van het SAMP~~	AM MP WK
NIEUW (n.a.v. Evaluaties in 2023)	
17. Communicatiestrategie beter bekende maken en beter afstemmen (intern en exetren)	AM MP WK
18. Processen en verantwoordelijkheden assetinformatiemanagement helder en geïmplementeerd	AM PR WK
19. Meer grip op financiën rondom waterveiligheid	AM PR WK
20. Vaststellen overige keringen en bepalen van onderhoudsstrategie voor deze keringen	AM MP WK
21. Herijken normering regionale keringen	

hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier

College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
T.a.v. B. van de Pas
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Datum	Uw kenmerk	Contactpersoon
29 mei 2024		J. Haanstra
Dossiernummer	**Registratienummer**	**Telefoonnummer**
	24.0641733	072-5827196

Onderwerp
Bestuurlijke voortgangsrapportage
regionale keringen 2023

Geachte heer Van de Pas,

Hierbij bieden wij u de bestuurlijke voortgangsrapportage regionale keringen van 2023 aan. Het college van D&H heeft op 28 mei 2023 met deze rapportage ingestemd. De rapportage is als bijlage bijgevoegd.

Deze voortgangsrapportage is conform de afspraken die in het kader van het Uitvoeringsbesluit Regionale Keringen West-Nederland 2014 zijn gemaakt.

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met de heer J. Haanstra, telefonisch bereikbaar op nummer 072-5827196 of per e-mail via j.haanstra@hhnk.nl. Graag bij correspondentie het registratienummer 24.0641733 vermelden.

Met vriendelijke groet,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

M. A. F. M. Knipscheer
Afdelingshoofd Waterveiligheid & Wegen

Bijlage
Bijlage Bestuurlijke voortgangsrapportage regionale keringen 2023 (24.0289257)

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

T 072-5828282
F 072-5827010
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

Bestuurlijke voortgangsrapportage regionale keringen 2023

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Figuur 1. Dijkversterking Starnmeer (Programma Verbetering Boezemkades)

Auteur
N. Postma
J. Haanstra

Registratienummer
24.0289257
Datum
29 mei 2024
Versie
4
Status
Definitief

Afdeling
Waterveiligheid & Wegen

	Naam	Handtekening	Datum
Vrijgegeven door technisch manager regionale keringen	J. Haanstra		
Geaccepteerd door MT Waterveiligheid & Wegen	M. Knipscheer		

Management samenvatting

Elk jaar rapporteert HHNK aan ons bestuur en de provincie over de voortang van de toetsing en versterking van de regionale keringen. In 2023 is de toetsing van de keringen en kunstwerken afgerond zodat in 2024 de rapportage opgemaakt kan worden en het bestuurlijke traject doorlopen kan worden. Hiermee liggen we op schema om te voldoen aan het uitvoeringsbesluit waarin staat dat we voor 1 januari 2025 alle regionale keringen, kunstwerken en niet-waterkerende-objecten (NWO's) moeten hebben getoetst.

De versterkingsopgaven voor de regionale keringen zijn ondergebracht in het programma verbetering boezemkades (VBK). Afgelopen jaar hebben we 6 kilometer versterkt en ligt 11 kilometer in lopende uitvoering. Sinds de start van het programma VBK is er in totaal 282 kilometer aan regionale keringen daadwerkelijk buiten verbeterd, zie Figuur 4. Naast deze verbeteringen is, als gevolg van nader onderzoek, in de afgelopen jaren 60,3 kilometer aan eerder afgekeurde regionale keringen binnen projecten alsnog goedgekeurd. Eind 2023 voldeed in totaal 342 kilometer van de eerder afgekeurde keringen weer aan de norm. De zwaarst afgekeurde kilometers zijn als eerst getoetst en versterkt. Hierdoor is de verwachting dat de restopgave voor komende jaren minder groot zal zijn dan afgelopen jaren. Ook hier liggen we op schema om alle keringen in 2030 weer aan de norm te laten voldoen.

2023 was extreem nat met een aantal zware stormen. Ondanks deze extreme omstandigheden hebben zich geen significante veiligheidsrisico's voorgedaan.
Op het gebied van innovatie hebben we een aantal interessante onderzoeken gedaan of opgestart zoals een onderzoek naar het actualiseren van de IPO-normen en de opzet van het programma Waterveiligheid 2030.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

1.1 Aanleiding 4

1.2 Leeswijzer 6

2 Aanpak van de verbetering van de afgekeurde regionale keringen 7

2.1 Stand van zaken VBK 7

2.2 Bijzonderheden in de versterkingsopgave 9

2.3 Restopgave tot en met 2030 10

3 Aanpak toetsing 2024 11

3.1 Opgave 11

3.1.1 Grondlichamen 11
3.1.2 Kunstwerken 14
3.1.3 Niet-waterkerende objecten 18

3.2 Aandachtspunten toetsing en restopgave tot en met 2024 19

4 Veiligheidsbeeld 2023 20

4.1 Veiligheidsbeeld grondlichamen 20

4.2 Veiligheidsbeeld kunstwerken 23

4.3 Bijzonderheden 24

5 Risicobeheersing 26

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage regionale keringen 2023. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) rapporteert hiermee aan de toezichthouder, provincie Noord-Holland, over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma Regionale Waterkeringen 2015-2024 (14.45045) binnen het beheergebied. Dit gaat om 1.065[1] kilometer aan regionale keringen, voornamelijk boezemkades.

Op basis van het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland 2014 is bepaald dat er jaarlijks over de voortgang van het uitvoeringsprogramma voor de genormeerde keringen gerapporteerd moet worden. Dit gebeurt aan de hand van de voortgang van de toetsing en versterkingen, het actuele veiligheidsbeeld, risicobeheersing en financiën.

In het Uitvoeringsbesluit hebben provincie Noord-Holland en HHNK bestuurlijke afspraken gemaakt over de regionale keringen, namelijk:

- Ten minste 270 kilometer afgekeurde regionale kering moest[2] in 2020 weer aan de norm voldoen. Deze opdracht is in het Programma Verbetering Boezemkades (VBK) uitgevoerd.
- Voor 1-1-2025 moet een toetsingsrapportage worden opgeleverd met het veiligheidsoordeel over 1.065 kilometer genormeerde regionale kering, inclusief de kunstwerken en de niet-waterkerende objecten (NWO's).
- In 2030 moeten alle afgekeurde genormeerde keringen aan de norm voldoen, inclusief de kunstwerken en de effecten van de NWO's.
- Jaarlijks wordt over de voortgang gerapporteerd.

Ontwikkelingen rondom de toetsing en de versterking van onze regionale keringen worden in deze rapportage benoemd. We hebben in overleg met de provincie ervoor gekozen om ons in eerste instantie te richten op urgente projecten, zoals de boezemkades rond diepe droogmakerijen en de gebieden met een hoge economische waarde. Het verbeteren van de regionale keringen gebeurt binnen VBK. In deze rapportage ligt de nadruk op toetsen en versterken. Benadrukt wordt dat activiteiten als inspecteren, onderhouden, vergunningverlening, toezicht houden, handhaving en crisisbeheersing ook bijdragen aan het voldoen aan onze taakstelling van droge voeten (zie Figuur 2 op de volgende pagina). In onze Waterveiligheidsrapportage, die we parallel (in het kader van de zorgplicht) opstellen, komen al deze aspecten aan bod.

[1] Door verdere verbetering van het geografisch informatiesysteem is de totale lengte ten opzichte van de vorige rapportage gewijzigd van 1064 in 1065 km.
[2] Aan deze opgave is in 2020 ruimschoots voldaan. Het VBK richt zich nu op het weer aan de norm laten voldoen van de resterende afgekeurde kilometers keringen.

Figuur 2: Visualisatie activiteiten waterveiligheid (zorgplicht)

1.2 Leeswijzer

In het samenwerkingsverband tussen de waterschappen en provincies in West-Nederland is voor de jaarlijkse voortgangsrapportage een format ontwikkeld, waarin op basis van drie mijlpalen verslag wordt gedaan:

1. Beeld voortgang verbetering regionale keringen 2023;
2. Aanpak toetsing 2024;
3. Risicobeheersing;

Hoofdstuk 2 gaat in op de voortgang van de verbetering van de regionale keringen (mijlpaal 1). Hoofdstuk 3 beschrijft de voortgang van de toetsing (mijlpaal 2). Hoofdstuk 4 beschrijft het veiligheidsbeeld van 2023 (mijlpaal 1). Hoofdstuk 5 gaat in op de risicobeheersing (mijlpaal 3).

2 Aanpak van de verbetering van de afgekeurde regionale keringen

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de voortgang van de verbetering van de afgekeurde regionale keringen (mijlpaal 1) binnen het beheergebied van HHNK. In het kader "VBK in cijfers" wordt mijlpaal 4 (financiën) toegelicht.

2.1 Stand van zaken VBK

In 2012 is gerapporteerd over de eerste toetsronde (zie Figuur 3). Op basis daarvan is met de provincie afgesproken dat 270 kilometer afgekeurde kade in 2020 weer aan de norm voldoet. De verbeteringen worden in het programma VBK uitgevoerd. De later (in de lopende toetsronde) afgekeurde kilometers moeten in 2030 weer aan de norm voldoen.

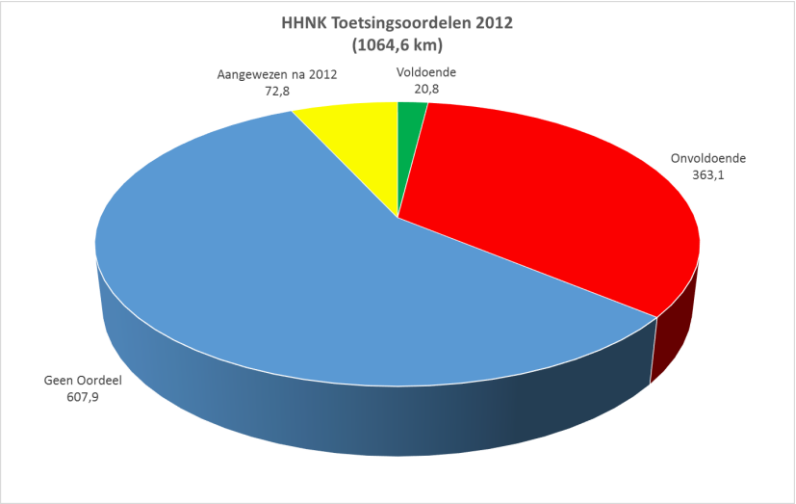

Figuur 3: Taartdiagram met toetsingsoordelen uit 2012 (zoals opgenomen in de toetsingsrapportage van 2012).

VBK in cijfers (2023)

19.967 uren besteed aan de versterkingsopgave regionale keringen

€ 10 miljoen uitgegeven aan de versterking van regionale waterkeringen

6 kilometer regionale kering versterkt

In het jaar 2023 is 6 kilometer regionale kering verbeterd. Circa 11 kilometer zit in de lopende uitvoering. Sinds de start van het programma VBK is er in totaal 282 kilometer aan regionale keringen daadwerkelijk buiten verbeterd, zie Figuur 4. Naast deze verbeteringen is, als gevolg van nader onderzoek, in de afgelopen jaren 60,3 kilometer aan eerder afgekeurde regionale keringen binnen projecten alsnog goedgekeurd. Eind 2023 voldeed in totaal 342 kilometer van de eerder afgekeurde keringen weer aan de norm.

In Figuur 4 is tevens te zien dat ruim 200 kilometer kadeverbetering inmiddels in voorbereiding is binnen het programma VBK. Hiermee wordt ingespeeld op de volgende afspraak, namelijk dat alle afgekeurde kilometers in 2030 aan de norm moeten voldoen. Het resterende aantal kilometers kadeverbetering voor 2030 is niet exact bekend, omdat het afhankelijk is van de definitieve uitkomst van de toetsing tot 2024. Onze inschatting is dat de restopgave niet groter zal zijn dan ongeveer 176 kilometer.

In Figuur 4 zijn ter informatie ook de voormalige primaire waterkeringen (PWK) categorie-c opgenomen. Deze zijn in 2018 afgewaardeerd en als regionale waterkering aangewezen. De

opgave aan deze waterkeringen is binnen het HWBP onderzocht. Inmiddels zijn deze keringen binnen het HWBP goedgekeurd en overgedragen aan de taakafdeling. Alleen de Westerlanderdijk (Figuur 16), die is afgekeurd op basis van het beheerdersoordeel, wordt nog opgeknapt. Voor de Haukesschutsluis verkennen we samen met de Provincie en HWBP de mogelijkheden om grootschalig onderhoud uit te voeren.

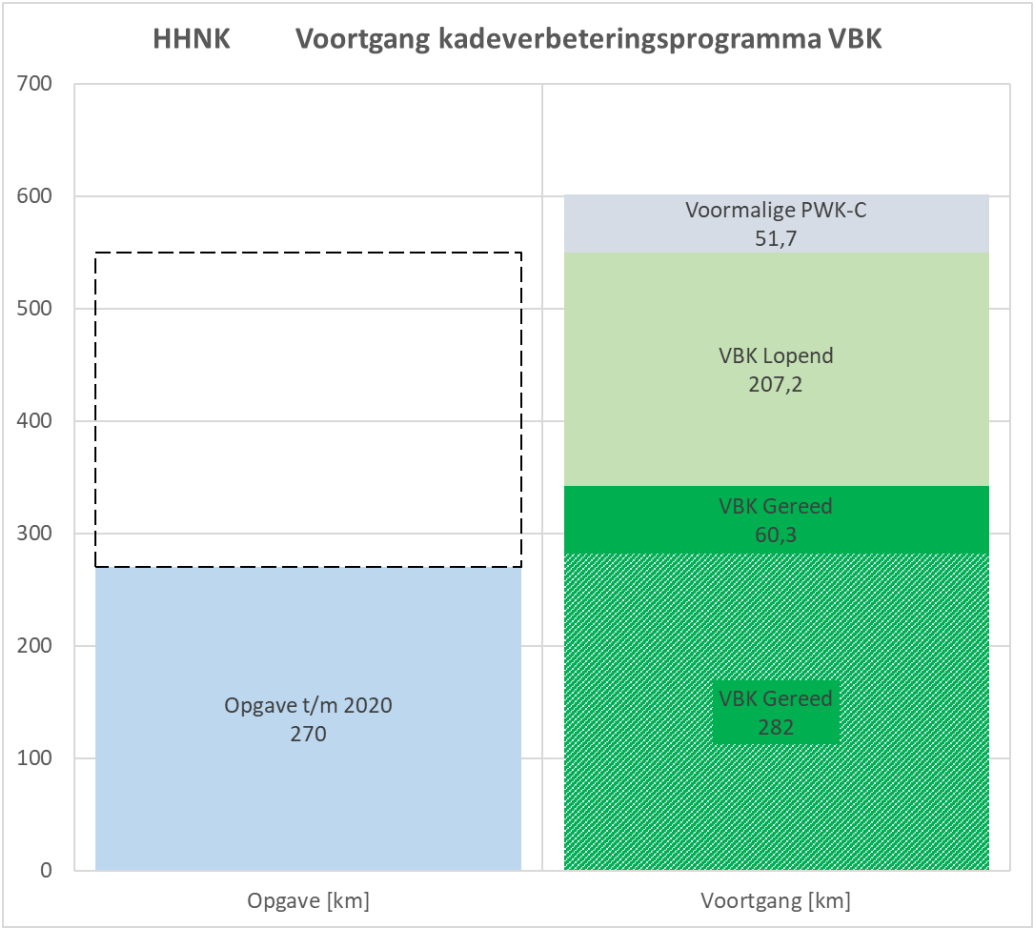

Figuur 4: Opgave, en voortgang van de verbetering van afgekeurde keringen (eind 2023). VBK Gereed bestaat uit 282 kilometer versterkte keringen, en 60,3 kilometer keringen die op basis van nader onderzoek alsnog zijn goedgekeurd.

Met de versterking van 282 kilometer boezemkade is het grootste gedeelte van de in 2012 afgekeurde kades inmiddels versterkt. De resterende afgekeurde kades worden binnen het lopende versterkingsprogramma opgepakt. Er is ervoor gekozen om de keringen met de hoogste prioriteit (diepe droogmakerijen, hoogste IPO-klassen en fors afgekeurde kades) als eerste te versterken. Om die reden zijn er ook al waterkeringen versterkt die na 2012 (in de lopende toetsronde) zijn afgekeurd (en in 2030 aan de norm moeten voldoen). Andersom komt het ook voor dat de in 2012 afgekeurde keringen met een lagere prioriteit nog niet zijn versterkt. In sommige gevallen maken waterkeringen die niet zijn afgekeurd wel deel uit van een VBK-project.

In verband met efficiëntie wordt de levensduur van dijkvakken nabij afgekeurde dijkvakken namelijk verlengd (tot minimaal 20 jaar). Dit voorkomt extra maatschappelijke overlast in de toekomst. Voor een deel van de in 2012 afgekeurde kilometers geldt dat deze inmiddels de score voldoende heeft gekregen in de lopende toetsronde (op basis van nader onderzoek).

2.2 Bijzonderheden in de versterkingsopgave

Projecten
We zien een toename van integrale onderwerpen die de kadeverbetering raken. Het VBK-programma probeert hier redelijkerwijs op in te springen. In 2023 is er een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen twee gemeentes en de Vervoerregio Amsterdam waarin we gezamenlijk het fietspad verbreden tezamen met de dijkverbetering. Dit heeft meerwaarde voor zowel waterveiligheid als mobiliteit.

In 2023 zijn we gestart met een onderzoek naar ongedraineerd rekenen[3] op regionale keringen. Het onderzoek beoogt het verkennen van de meerwaarde van de rekenmethodiek. Hierbij is een set van rekenparameters opgebouwd, die we ook op andere trajecten (met een vergelijkbare grondopbouw) kunnen toepassen. De eerste resultaten zijn positief.

In 2023 hebben we ingezet op het verder verfijnen van de opgave voor de afgekeurde keringen. De verwachting is dat we alsnog circa 30 kilometer kade aan de norm kunnen laten voldoen middels een geavanceerdere toetsing (met behulp van aanvullende gegevens).

[3] Binnen de Leidraad toetsen is er ruimte om ongedraineerd te rekenen, naast het gedraineerde rekenen. Onder maatgevende omstandigheden reageert een grondlichaam ongedraineerd (kortstondige belasting, waterspanningen kunnen niet dissiperen). Onder dagelijkse omstandigheden reageert een grondlichaam gedraineerd (wateroverspanningen kunnen dissiperen, dit is als het ware kruip, vervormingen onder het eigen gewicht). Ongedraineerd rekenen sluit in sommige situaties dus beter aan op het bezwijkgedrag van de kering en vormt daarmee een aanvulling op gedraineerd rekenen.

2.3 Restopgave tot en met 2030

In 2030 moeten alle genormeerde keringen (die in de lopende toetsronde afgekeurd zijn) aan de norm voldoen, inclusief de kunstwerken en de effecten van de Niet-waterkerende objecten (NWO's). Het grootste deel van de afgekeurde grondlichamen maakt al deel uit van lopende VBK-projecten (176 km). Verwacht wordt dat niet al deze kilometers daadwerkelijk hoeven te worden verbeterd. Een deel wordt alsnog binnen projecten goedgekeurd (op basis van nader onderzoek). Voor een ander deel (met een laag risico, waar versterking een gering veiligheidsrendement heeft) wordt een handelingsperspectief opgesteld. De planning voor deze restopgave tot 2030 is weergegeven in Tabel 1.

Restopgave	**2024- 2030**
Grondlichamen *(176 km)*	Gemiddeld willen we 12 tot 15 km per jaar versterken. Naar verwachting wordt binnen projecten nog een aanzienlijk deel op basis van nader onderzoek goedgekeurd (geavanceerde toets).

Tabel 1: Restopgave en planning voor de versterking van de regionale keringen

3 Aanpak toetsing 2024

Dit hoofdstuk gaat in op de voortgang van de lopende toetsing van de regionale keringen binnen het beheergebied van HHNK (mijlpaal 2). Deze toetsronde wordt de Tweede Toetsronde genoemd. In het kader "Toetsing in cijfers" wordt mijlpaal 4 (financiën) toegelicht.

Toetsing in cijfers (2023)

6.683 uren besteed aan de toetsing regionale keringen

€ 1,88 mln. uitgegeven aan de toetsing van regionale waterkeringen

- 204 km regionale kering getoetst
- 131 kunstwerken getoetst
- NWO's geclassificeerd

3.1 Opgave

Het Uitvoeringsbesluit bepaalt dat de regionale waterkeringen, met inbegrip van NWO's en kunstwerken, in 2024 zijn getoetst en dat over deze toetsing vóór 1 januari 2025 verslag wordt uitgebracht. Dit betekent dat in de periode 2012 tot en met 2024 het volledige areaal regionale waterkeringen (1065 kilometer) volledig getoetst moet worden.

Kader Schone lei
Bij aanvang van de lopende toetsronde is aan alle regionale waterkeringen de score "Nader Onderzoek" toegekend. Het door de provincie vastgestelde vigerende toetsingsvoorschrift bepaalt namelijk dat een oordeel uit een eerdere toetsing niet zonder nadere beschouwing mag worden overgenomen. Dat geldt ook voor de oordelen die in 2012 zijn gerapporteerd. Concrete aanleiding hiervoor waren gewijzigde uitgangspunten zoals een nieuwe toetsleidraad, wijzigingen in de hydraulische randvoorwaarden en schadeklassen. HHNK is de lopende toetsronde als het ware begonnen met een schone lei.

- Een regionale waterkering krijgt in de lopende toetsronde pas een oordeel als de toetsing op basis van het nieuwe toetsingsvoorschrift volledig is afgerond. Zolang dat niet het geval is, geldt de score "Nader Onderzoek "

HHNK heeft zich, samen met de in West-Nederland gelegen waterschappen en provincies, de afgelopen jaren beziggehouden met de ontwikkeling van richtlijnen en uitgangspunten rondom de toetsing.

3.1.1 Grondlichamen

In 2023 is het gehele areaal van 1065 km getoetst op hoogte (HT) en de voorlanden (STVL). Daarnaast is 204 km beschouwd om voor deze keringen tot een compleet oordeel te komen. Het gaat om waterkeringen waarvoor nog niet alle faalmechanismen waren getoetst (witte vlekken) en aantal trajecten die nog niet eerder waren getoetst. Hiermee is het volledige areaal in de lopende toetsronde beschouwd.

Hoewel het gehele areaal inmiddels is beschouwd hebben in deze voortgangsrapportage nog niet alle waterkeringen voor alle faalmechanismen een oordeel (zie Figuur 5). Hiervoor zijn meerdere redenen:

- Op het moment van schrijven waren nog niet alle toetsingsresultaten verwerkt in de database met toetsingsresultaten.
- In het VBK-programma zijn waterkeringen geprogrammeerd en verbeterd (want afgekeurd op hoogte en/of macrostabiliteit) terwijl de toetsing nog niet voor alle faalmechanismen (bekleding (STBK), microstabiliteit (STMI)) was afgerond. Hiervoor is gekozen om de verbetering van deze waterkeringen op de belangrijkste faalmechanismen voortvarend op te pakken. Het combineren van de gegevens van de toetsing en van VBK staat gepland voor 2024.
- De hoogtetoets (HT) is in eerste instantie geautomatiseerd uitgevoerd. De waterkeringen waarvoor geen resultaat kon worden verkregen hebben in deze voortgangsrapportage het oordeel Nader Onderzoek. Al deze waterkeringen zijn vervolgens op een andere manier beschouwd en hebben wel een beheerdersoordeel en veiligheidsoordeel gekregen.

De verwachting is dat alle keringen voor het einde van de toetsronde ook voorzien zijn van een toetsoordeel.

In Figuur 5 is het toetsoordeel per faalmechanisme weergegeven. Een dijkvak wordt op meerdere faalmechanismen getoetst. Voor elk faalmechanisme wordt zowel een technisch oordeel (TO) als een beheerdersoordeel (BO) opgesteld. Het technisch oordeel is de uitkomst van de toetsing volgens het toetsingsvoorschrift. Het beheerdersoordeel is het eigen oordeel van HHNK, gebaseerd op de nieuwste - theoretische en praktische - kennis, inzichten en ervaring. Op basis van het technische oordeel en het beheerdersoordeel stelt HHNK het uiteindelijke veiligheidsoordeel (VO) op.

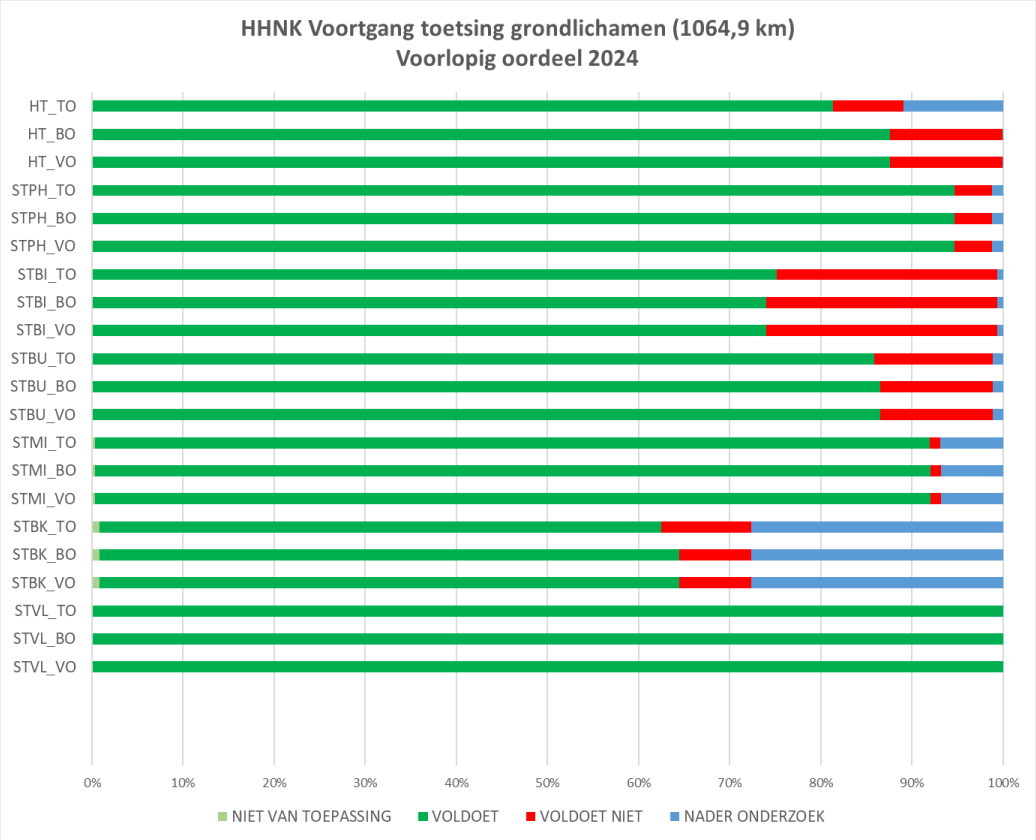

Figuur 5: Voortgang van de toetsing van de grondlichamen per toetsspoor (eind 2023). (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). HT staat voor Hoogte, STPH voor piping & heave, STBI voor binnenwaartse stabiliteit, STBU voor buitenwaartse stabiliteit, STMI voor microstabiliteit, STBK voor bekleding buitentalud, STVL voor voorland en NWO voor niet-waterkerende objecten).

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het veiligheidsbeeld (de verdeling onvoldoende-voldoende-nader onderzoek in combinatie met het versterkingsprogramma) van de grondlichamen.

3.1.2 Kunstwerken

HHNK is in 2017 gestart met de toetsing van 1183 waterkerende kunstwerken. Dit aantal wijkt af van het totaal aantal kunstwerken dat is aangegeven in de voorgaande rapportages. Jaarlijks krijgen we (de data over) ons areaal steeds beter in beeld. Dit heeft geresulteerd in een afname van het aantal waterkerende kunstwerken. Ook kan het voorkomen dat er tijdens versterkingsprojecten kunstwerken bij komen of komen te vervallen. Dit gebeurt dan om het watersysteem te optimaliseren.

Hieronder zijn voor de verschillende typen waterkerende kunstwerken staafdiagrammen van het oordeel (per faalmechanisme) weergegeven. Dit betreft 726 inlaatduikers (zie Figuur *6*), 181 pompgemalen (zie Figuur *7*), 111 coupures (zie Figuur *8*), 43 schutsluizen (zie Figuur *9*), 106 vijzelgemalen[4] (zie Figuur *10*), 4 stuwen (zie Figuur *11*), 6 vispassages (zie Figuur 12), 6 tunnels (zie Figuur 13).

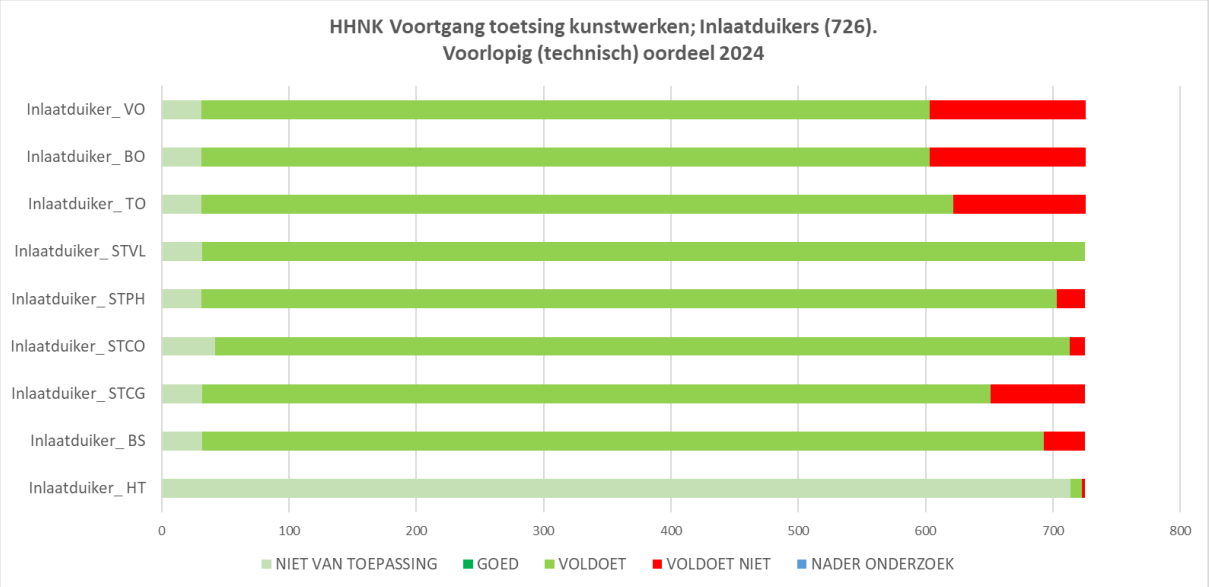

Figuur 6: Voortgang toetsing inlaatduikers. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte). Het oordeel 'Goed' betekent dat het kunstwerk voldoet aan de ontwerpnorm, 'Voldoende' betekent dat het kunstwerk wel voldoet aan de toetsnorm, maar niet aan de ontwerpnorm (conform toetsvoorschrift).

[4] Het verschil tussen vijzelgemalen en pompgemalen zit in de manier waarop het water opgevoerd wordt, namelijk door een vijzel, of door een pomp. Er is hier geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten pompen.

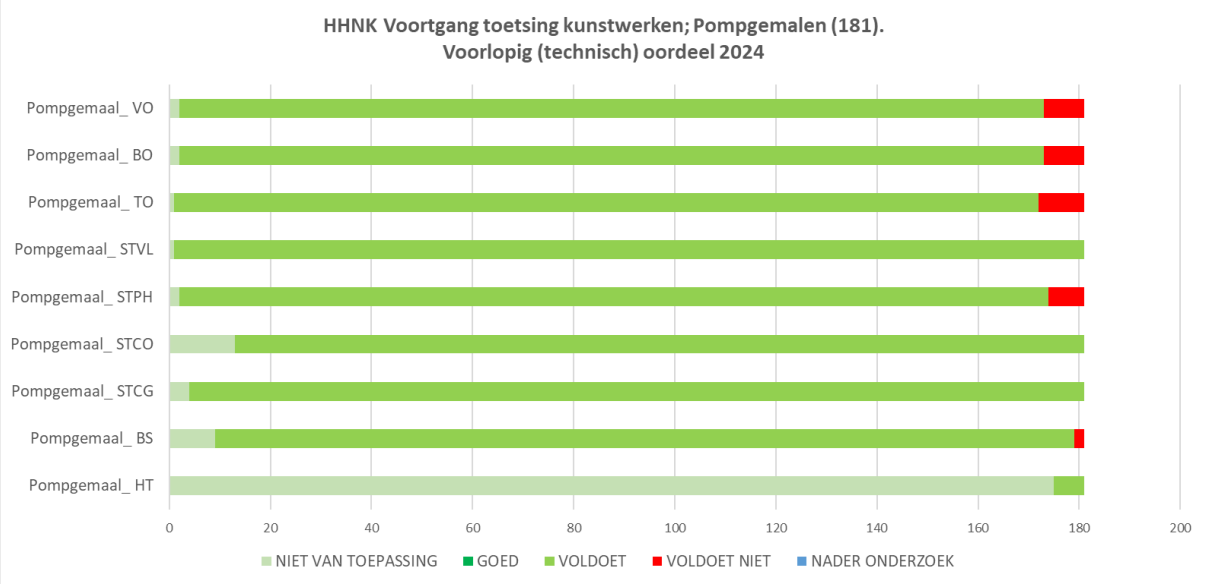

Figuur 7: Voortgang toetsing pompgemalen. (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

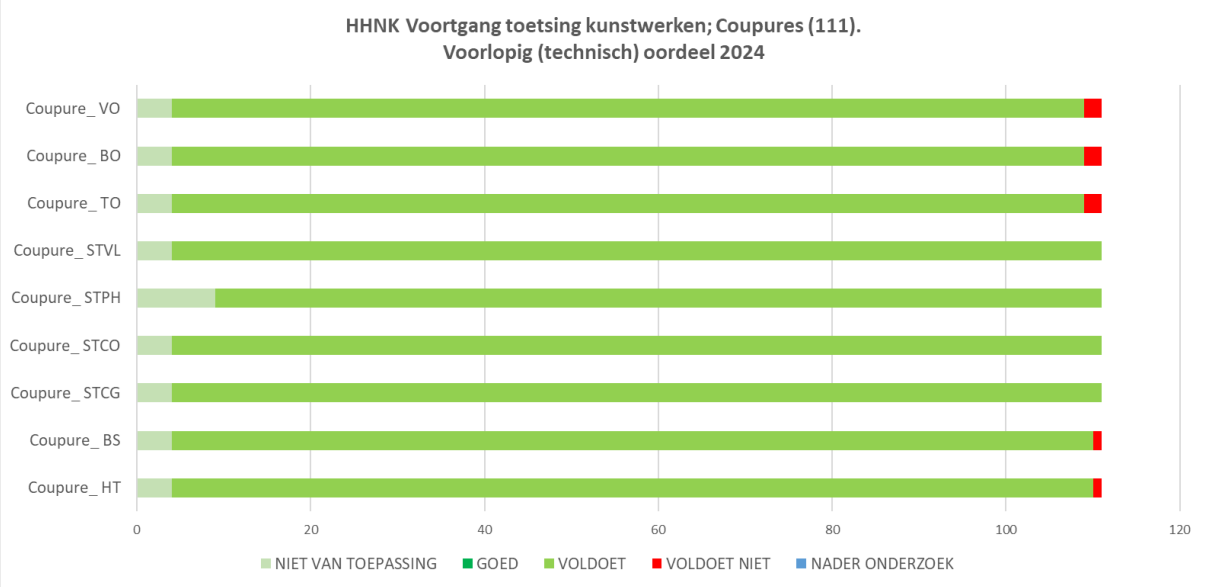

Figuur 8: Voortgang toetsing coupures (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

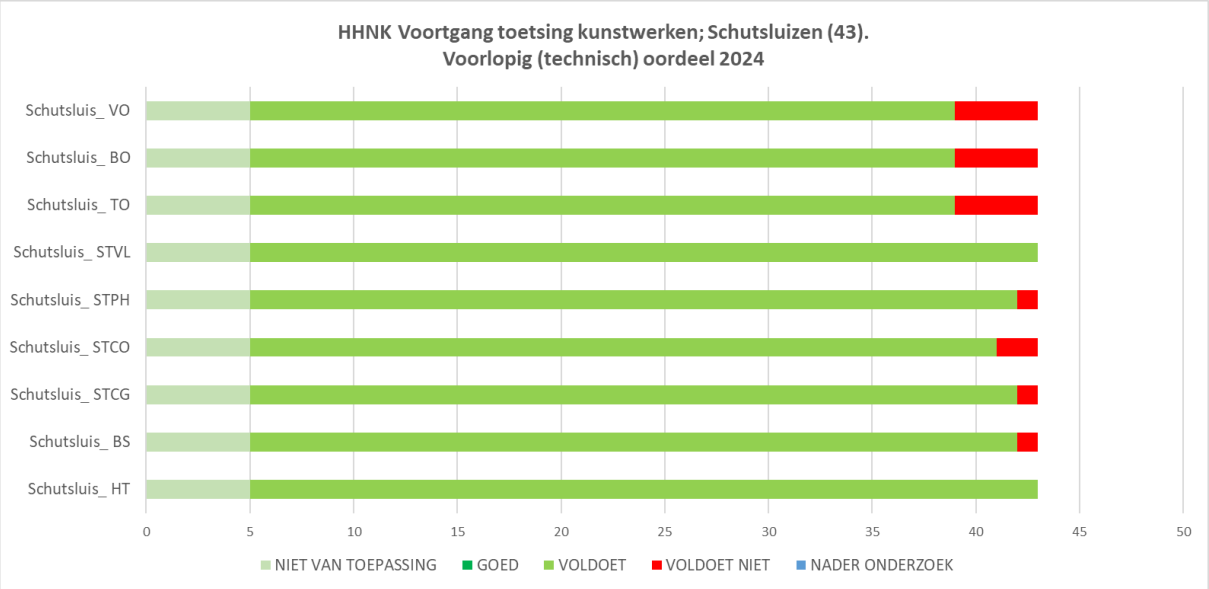

Figuur 9: Voortgang toetsing schutsluizen. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

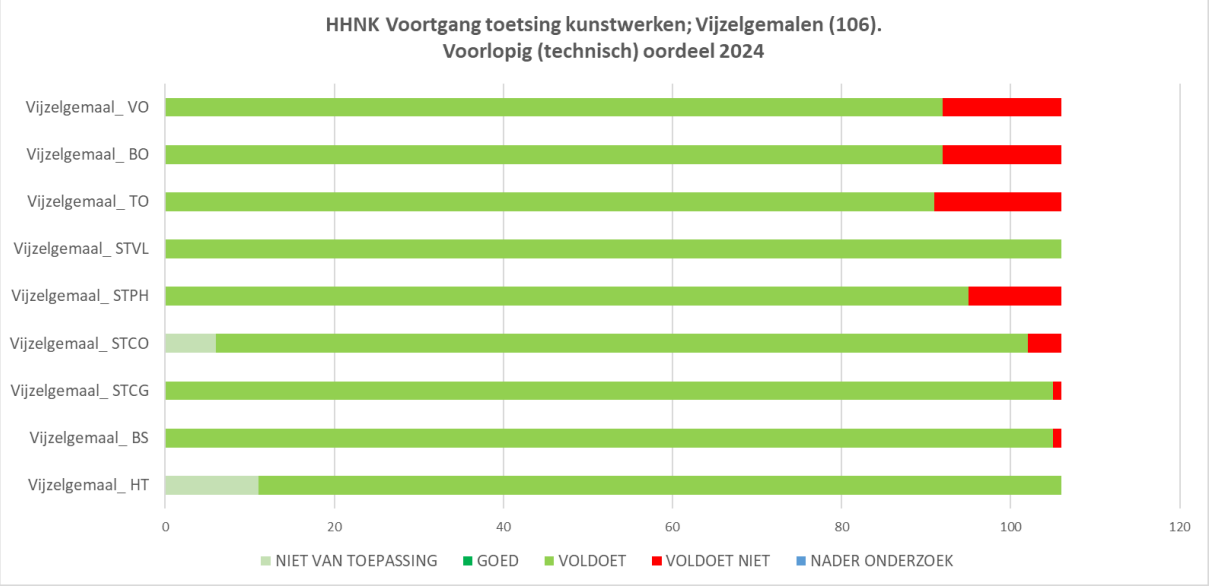

Figuur 10: Voortgang toetsing vijzelgemalen. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

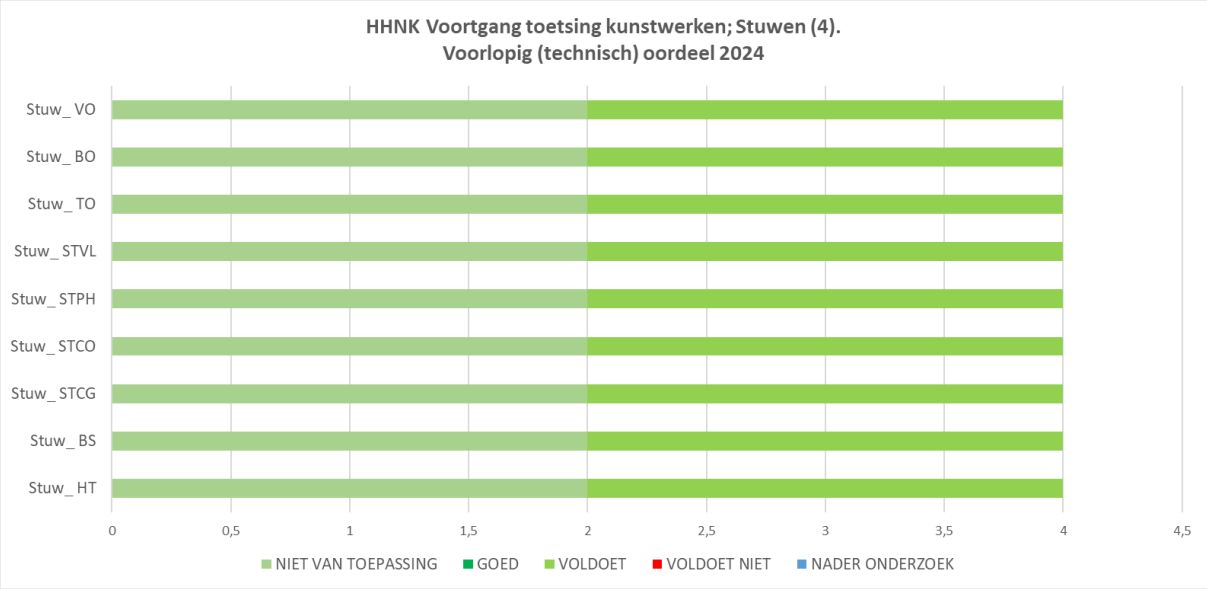

Figuur 11. Voortgang toetsing stuwen. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

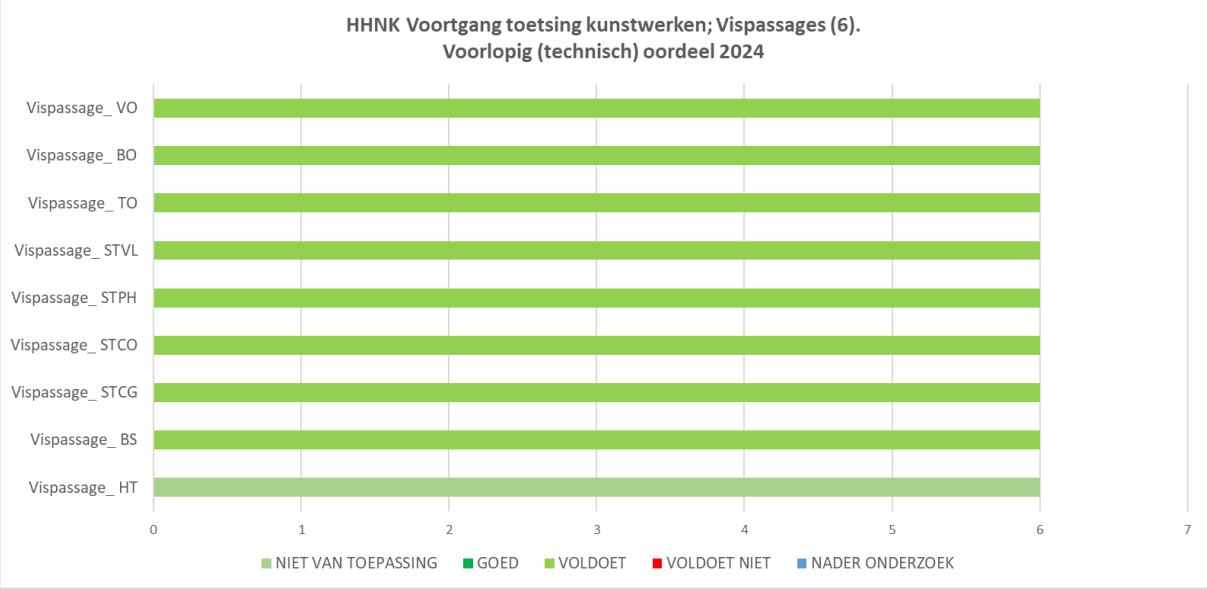

Figuur 12 Voortgang toetsing vispassages. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

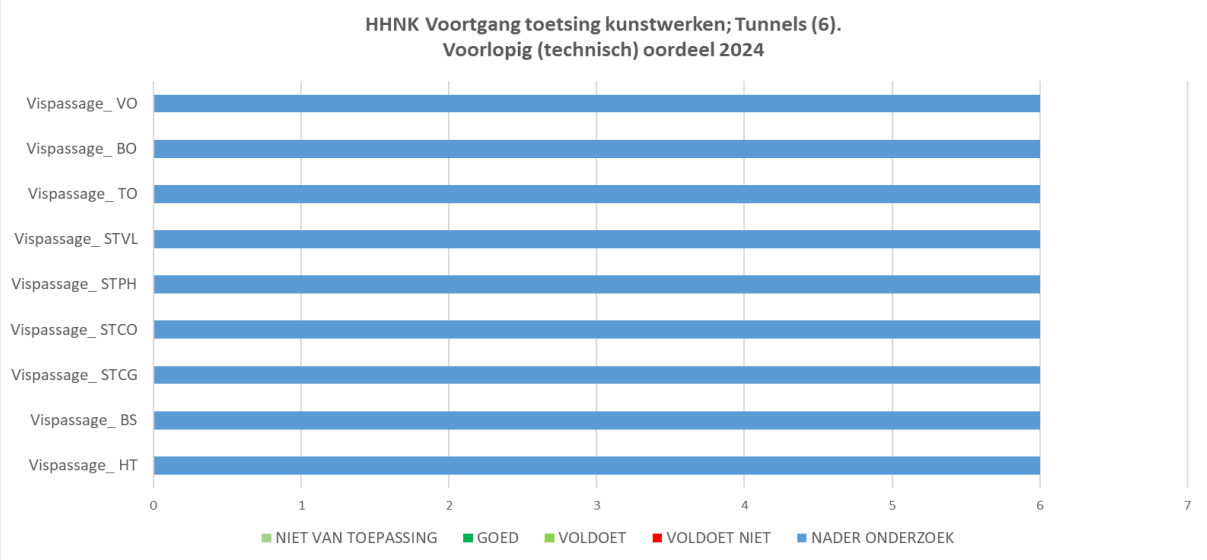

Figuur 13. Voortgang toetsing tunnels. (TO=Technisch Oordeel, BO=Beheerders Oordeel, VO=Veiligheidsoordeel). (STVL= stabiliteit voorland, STPH= piping en heave, STCO= stabiliteit constructie, STCG= stabiliteit constructie en grondlichaam, BS= betrouwbaarheid sluiting, HT= hoogte).

Net als voorgaande jaren is onze app (voor inlaatduikers en gemalen) gebruikt om de eenvoudige toetsing op basis van kenmerken in het veld uit te voeren en vast te leggen.
In totaal zijn er 1177 kunstwerken eenvoudig en/of gedetailleerd getoetst (waarvan 131 kunstwerken in 2023) en daarmee van een technisch oordeel voorzien. Daarnaast is voor alle kunstwerken binnen het areaal het beheerderoordeel opgesteld.
De toetsing van de kunstwerken is daarmee, met uitzondering van de tunnels, volledig afgerond. Die hebben we vanwege een gebrek aan gegevens nog niet kunnen toetsen en zullen binnen de volgende toetsronde van een oordeel worden voorzien (zie Figuur 13). Het gaat om tunnels van derden die onder het Noordzeekanaal door lopen en waar wij de gegevens (nog) niet van hebben.

3.1.3 Niet-waterkerende objecten

2023 stond in het teken van de daadwerkelijke toetsing van de NWO's. Net als in 2022 is hierbij de samenwerking gezocht met drie marktpartijen die allemaal vanuit hun eigen inhoudelijke expertise hebben bijgedragen.

De toetsing van de NWO's is van grof naar fijn uitgevoerd. Nadat eind 2022 een plan van aanpak (fase 1) is opgesteld, is in 2023 fase 2 stapsgewijs uitgevoerd:

1. eenvoudige toetsing op basis van objecteigenschappen;
2. geautomatiseerde toetsing op basis van een beoordelingsprofiel;
3. geavanceerd toetsing op basis van filterregels.

Op basis van stap 1 is een aanzienlijk deel van de NWO's van een oordeel voorzien. Voor het deel van de NWO's dat nog niet van een oordeel kon worden voorzien zijn beslisregels opgesteld om het risico van de NWO's op de waterveiligheid te kunnen bepalen.

Voor de NWO's zijn filter- en beslisregels opgesteld om het risico van een NWO op de waterveiligheid vast te kunnen stellen. Gezien de korte resterende tijd was het niet haalbaar om het effect van de NWO's op de waterveiligheid in het toetsingsoordeel op te nemen. In plaats

daarvan wordt onderscheid gemaakt in welke NWO's geen effect hebben, geen bijzondere aandacht nodig hebben, reguliere aandacht, of extra aandacht nodig hebben.

In Figuur 14 is voor de verschillende typen NWO's de uitkomst van indeling in risicoklassen weergegeven.

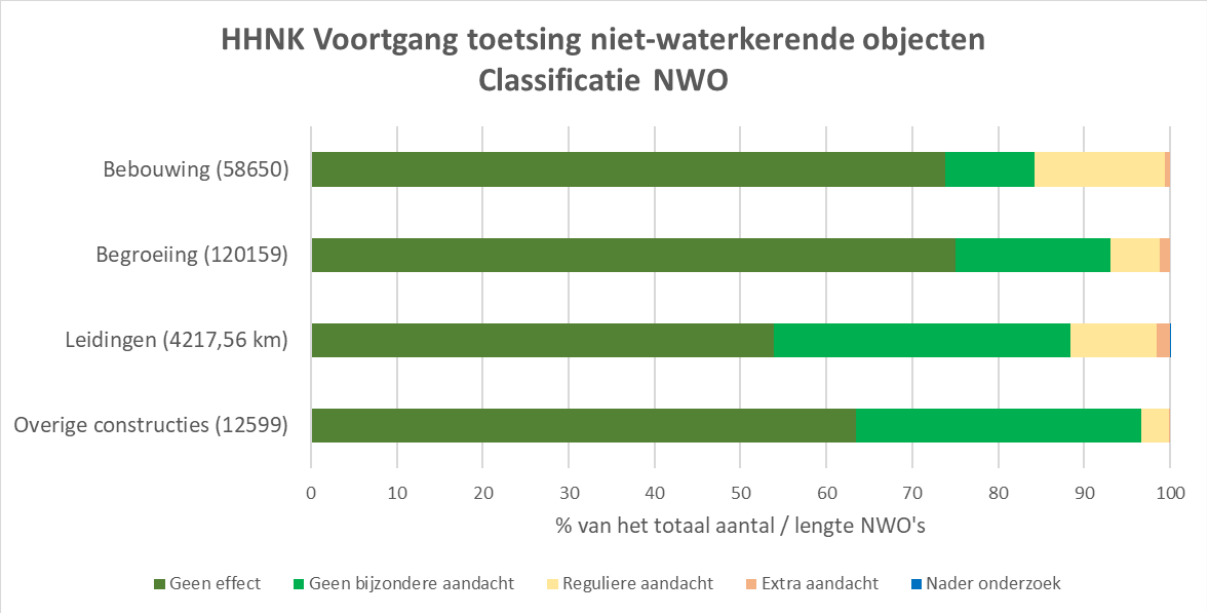

Figuur 14. Voortgang toetsing NWO's

3.2 Aandachtspunten toetsing en restopgave tot en met 2024

Elke kering is tussen 2012 en 2023 op een bepaald moment voorzien van een veiligheidsoordeel (TO+BO). Aan het eind van de toetsronde hebben we ze opnieuw tegen het licht gehouden. Om het oordeel op de peildatum vast te stellen. We hebben het areaal niet opnieuw doorgerekend, maar gekozen voor meer generieke en kwalitatieve manier. Dit achten wij verantwoord omdat nieuwe kennis, voortschrijdend inzicht en gewijzigde hydraulische randvoorwaarden over het algemeen een gunstige uitwerking hebben gehad op het oordeel. En de degradatie van keringen verloopt dusdanig langzaam dat dit binnen de toetsronde niet leidt een ander oordeel. Ook versterkte kilometers zijn niet opnieuw getoetst. Hiervoor geldt dat ze voor een planperiode van 20 à 30 jaar zijn verbeterd, waarbij de ontwerpuitgangspunten doorgaans strenger zijn de die van de toetsing. Deze methodiek is afgestemd met de Provincie Noord-Holland.

Het jaar 2024 wordt gebruikt om de rapportage op te stellen en het bestuurlijke traject te doorlopen alsmede de toetsingsdatabase te vullen met achtergrondinformatie en alle achtergrondinformatie (rapportages en berekeningen) te archiveren.

4 Veiligheidsbeeld 2023

In dit hoofdstuk wordt een indicatief veiligheidsbeeld 2023 weergegeven (mijlpaal 1). Benadrukt wordt dat dit indicatieve veiligheidsbeeld niet hetzelfde is als een samenvatting van de oordelen van de lopende toetsronde. Het beeld geeft een indruk van de versterkingsopgave tot 2030 die HHNK nog heeft, gebaseerd op de vorige en lopende toetsronde en inmiddels uitgevoerde versterkingen. Opgemerkt wordt dat deze opgave de komende jaren nog kan veranderen. Dit komt omdat er nog getoetst wordt en daar dus nieuwe afkeur bij kan komen. Ook wordt binnen de VBK-projecten soms nog geavanceerd getoetst. Dat kan ook leiden tot nieuwe afkeur of goedkeur.

4.1 Veiligheidsbeeld grondlichamen

Het totale areaal aan regionale keringen bedraagt 1065 kilometer. Het veiligheidsbeeld 2023 geeft een indicatie van de staat van de regionale waterkeringen aan het eind van 2023. Dit beeld is grafisch weergegeven in Figuur 15. Het beeld is samengesteld op basis van:

- De voortgang van de kadeverbeteringen (VBK);
- Het veiligheidsoordeel van de lopende toetsingsronde (2012-2024).

In voorgaande jaren was het veiligheidsbeeld gebaseerd op enkel het 'technisch oordeel voor binnenwaartse macrostabiliteit (STBI)'. Nu op het totale veiligheidsoordeel voor alle faalmechanismen. Dat maakt de cijfers niet vergelijkbaar zijn en dat er nu meer kilometers 'onvoldoende' scoren. Een andere reden is dat de hoogtetoets opnieuw is uitgevoerd, wat ook heeft geleid tot nieuwe onvoldoendes.

Het veiligheidsoordeel wordt gegeven op basis van vijf scores:

- Voldoende;
- Onvoldoende;
- Nader Onderzoek;
- Lopende kadeverbetering;
- Kadeverbetering gereed.

Voor de waterkeringen, die vallen onder de lopende kadeverbeteringen, is ook het veiligheidsoordeel (som van alle faalmechanismen) uit de lopende toetsingsronde weergegeven. Hierbij wordt opgemerkt dat het mogelijk is dat waterkeringen, die niet zijn afgekeurd, of die nog niet zijn getoetst, toch onderdeel zijn van een kadeverbeteringsproject. Kades die op binnenwaartse stabiliteit zijn goedgekeurd maar op andere faalmechanismen zijn afgekeurd worden in onderstaande tabel als voldoende beschouwd, maar zitten wel in een lopende kadeverbetering. Hierbij kan gedacht worden aan kades die een hoogte tekort hebben maar wel stabiel zijn bevonden. Het komt ook voor dat goedgekeurde trajecten omwille van efficiëntie en het voorkomen van maatschappelijke overlast in de projecten worden opgenomen.

Uit Figuur 15 blijkt dat een groot deel van de boezemkades al voldoet of gaat voldoen. Een klein deel is afgekeurd en nog niet opgenomen in het verbeterprogramma. Dat volgt de komende jaren. Afgekeurde waterkeringen moeten op grond van het Uitvoeringsbesluit in 2030 aan de norm voldoen.

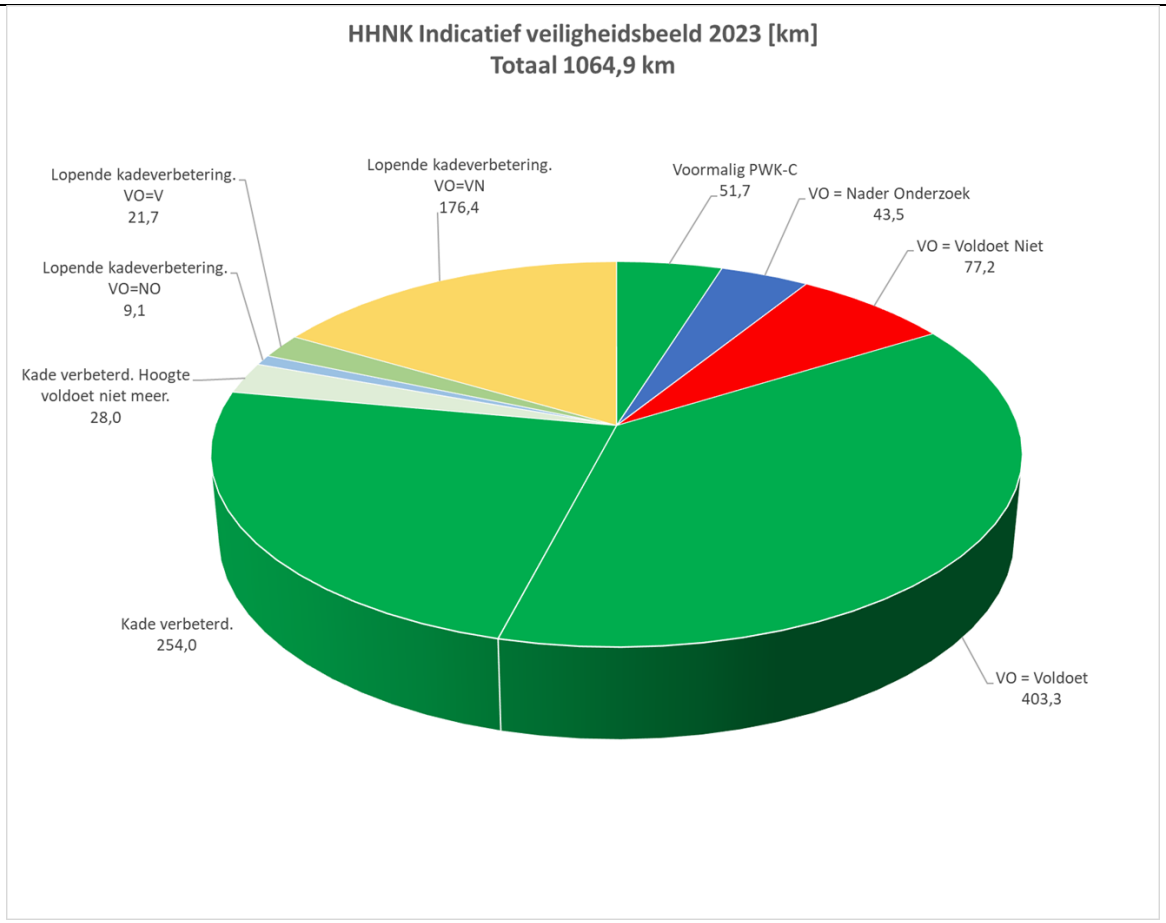

Figuur 15: Indicatief veiligheidsbeeld regionale keringen (eind 2023)

Voldoet (V)	• Voldoet op basis van toetsing 2024.
Voldoet niet (VN)	• Voldoet niet op basis van toetsing 2024 en nog niet opgenomen in het kadeversterkingsprogramma.
Nader onderzoek (NO)	• Nader Onderzoek op basis van toetsing 2024 en nog niet opgenomen in het kadeversterkingsprogramma.
Kade verbeterd (V)	• Kadeverbetering afgerond.
Lopende kadeverbetering (V)	• Voldoet op basis van toetsing 2024 en opgenomen in het kadeversterkingsprogramma.
Lopende kadeverbetering (VN)	• Voldoet niet op basis van toetsing 2024 en opgenomen in het kadeversterkingsprogramma.
Lopende kadeverbetering (NO)	• Nader Onderzoek op basis van toetsing 2024 en opgenomen in het kadeversterkingsprogramma.
Voormalige PWK-C (V)	• Voormalige primaire waterkering categorie c (HWBP).

Programmaoverzicht VBK

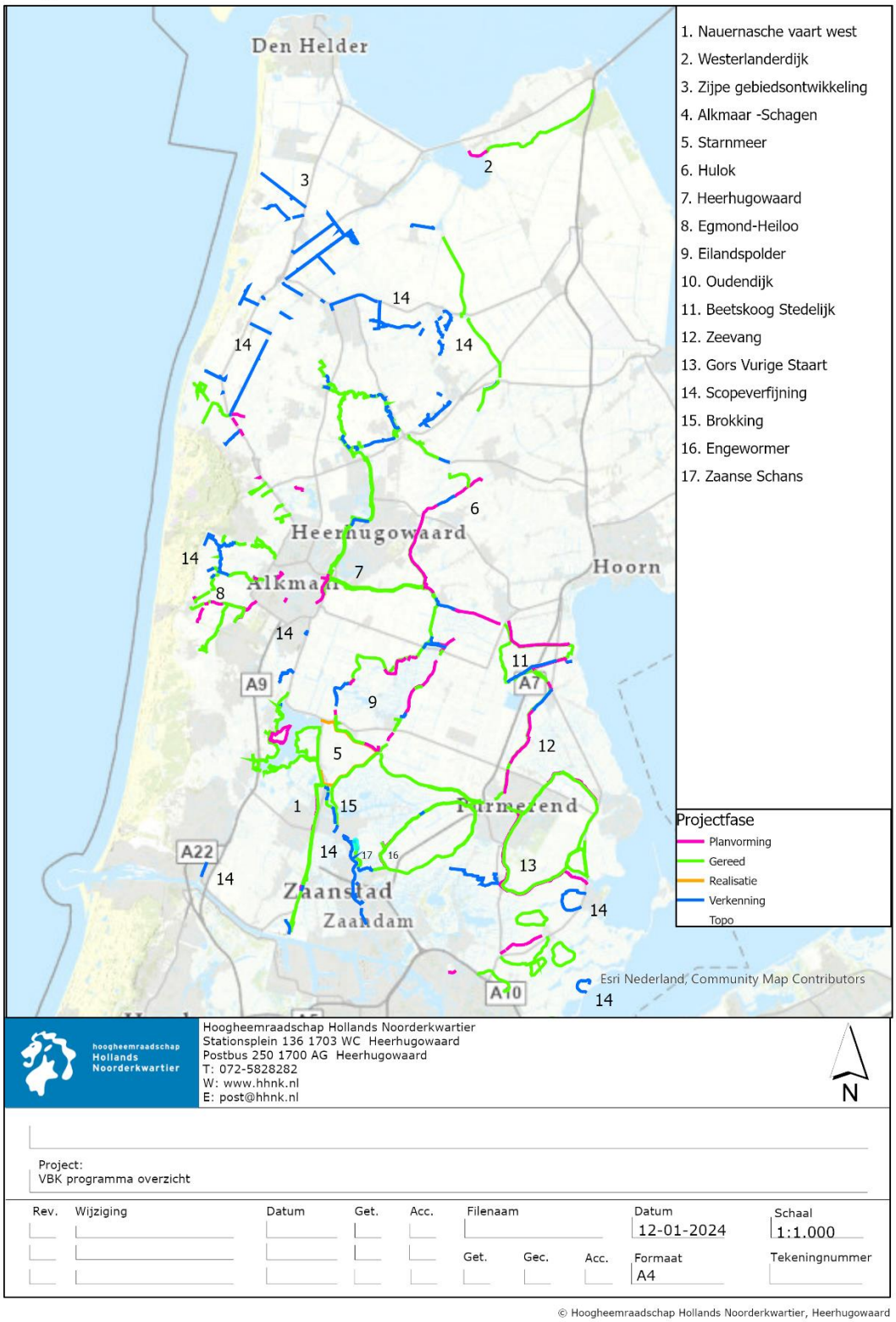

Figuur 16: Grafische weergave van de voortgang VKB 2023

De waterkeringen die als gereed zijn gelabeld (zie Figuur *16*), voldoen weer aan de norm.

4.2 Veiligheidsbeeld kunstwerken

Voor de kunstwerken zijn in Figuur *17* de toetsingsoordelen van de lopende ronde als indicatief veiligheidsbeeld gepresenteerd.

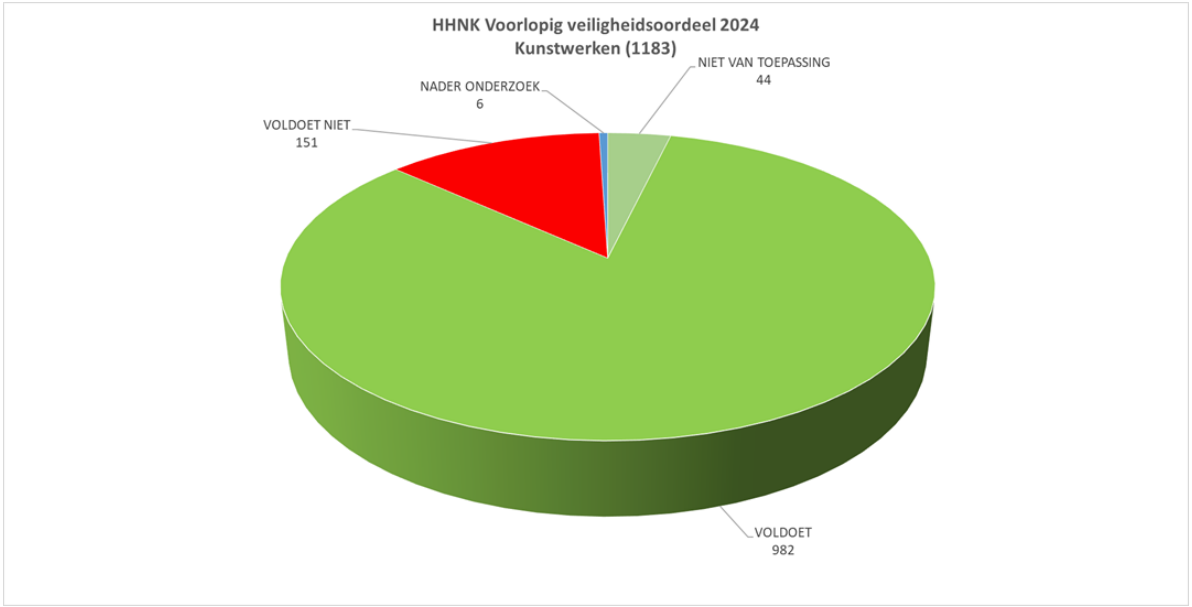

Figuur 17: Indicatief veiligheidsoordeel van de kunstwerken (eind 2023).

De afgekeurde kunstwerken zoals weergegeven in Figuur *17* zijn voornamelijk inlaatduikers. Hiervan moeten de afsluiters vervangen worden. Dit wordt de komende jaren binnen VBK opgepakt. Voor afgekeurde gemalen en sluizen geldt dat vanwege onvoldoende gegevens niet kon worden aangetoond dat ze voldoen. Aanvullend onderzoek kan leiden tot een definitieve voldoende.

4.3 Bijzonderheden

- Op 5 juli 2023 raasde storm Poly over Noord-Holland. Dit was een van de zwaarste zomerstormen in ruim vijftig jaar. Door heel ons beheersgebied zijn bomen omgewaaid. Dit heeft voor onze waterkeringen niet tot onveilige situaties geleid, omdat van (grote) ontgrondingskuilen geen sprake was.

- De herfst was extreem nat. In de maanden oktober en november viel er ruim twee keer zoveel neerslag dan normaal. In delen van Noord-Holland viel in november meer dan 230 mm. De langdurige periode van extreme neerslag leidde tot verhoogde waterstanden in ons boezemstelsel en tot verzadigde dijken. Naar aanleiding daarvan is een aantal regionale waterkeringen geïnspecteerd. Hier zijn geen vervormingen/verzakkingen of andere schades geconstateerd die gerelateerd zijn aan de langdurige hoge grondwaterstanden. Ook recent versterkte keringen hebben de natte periode goed doorstaan. We zijn erg content met de grondwatermeetreeksen die tijdens deze natte periode zijn vastgelegd door de sensoren die we in het kader van Waterveiligheid 2030 hebben geïnstalleerd (o.a. in de Purmer, Beemster en Heerhugowaard).

- Eind 2023 was sprake van extreem hoge waterstanden op zowel het IJsselmeer als het Markermeer. Ondanks de vele regen en het niet kunnen spuien op het Markermeer konden de poldergemalen blijven uitmalen en is de waterstand op de boezem ver onder het maalstoppeil gebleven. Hier hebben de nieuwe boezemgemalen bij Schardam en Monnickendam een belangrijke rol in gehad. Deze investeringen hebben zich uitbetaald in een robuust boezemsysteem dat zelfs onder deze bijzondere omstandigheden goed te beheersen viel.

- Voor de compartimenteringskeringen en achterliggende gebieden hebben we binnen de verschillende lagen van meerlaagsveiligheid een handelingsperspectief opgesteld. De compartimenteringskeringen zijn aangewezen als overige kering en opgenomen in de waterschapsverordening. Dit geldt ook voor onze andere overige keringen (polderkeringen). De wijze van instandhouding en inspectie is vastgelegd. We hebben de draaiboeken voor compartimentering, sluiting van coupures, bijgewerkt.

- In het kader van onze pilot zorgplicht met de provincie Noord-Holland hebben wij het afgelopen jaar de Waterveiligheidsrapportage Regionale waterkeringen 2023 opgesteld. De waterveiligheidsrapportage geeft inzicht in de toestand van ons areaal, de risico's en de beheersmaatregelen.

- Vanuit de Europa (in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico’s (EU-ROR)) is Nederland verplicht haar beleid ten aanzien van risicopreventie waterveiligheid geografisch (op kaart) inzichtelijk te maken. De bijdrage van HHNK is het aanleveren van informatie over de gevolgen bij dijkdoorbraak en de preventie daarvan.
  Hiervoor zijn in 2023 overstromingskaarten van de regionale keringen opgesteld. Deze worden in 2024 na vaststelling door het bestuur in 2024 ontsloten in landelijke informatiesystemen voor overstromingen en ruimtelijke adaptatie. De kaarten worden

ingezet binnen alle facetten van “meerlaagsveiligheid” (laag 1; preventie), laag 2; (ruimtelijke ordening, water en bodem sturend) en laag 3 (calamiteiten beheersing).

- HHNK actualiseert de IPO-veiligheidsklassen van de regionale keringen, voor aanvang van de volgende toetsronde (2025-2036). Hiervoor doet het bestuur van HHNK een voorstel aan de provincie. De provincie stelt de veiligheidsklassen vast en neemt deze op in de Provinciale Omgevingsverordening. In 2023 hebben we (bovengenoemde) nieuwe overstromingsgevaarkaarten opgesteld (aan de hand van een gedetailleerd overstromingsmodel). Aan de hand van de overstromingsgevaarkaarten en een actuele landgebruikskaart is de verwachte schade bij een overstroming berekend. Op basis daarvan wordt een nieuw voorstel voor de IPO-klassenkaart gemaakt. Het is de bedoeling dat de IPO-klassenkaart in 2024 bestuurlijk wordt vastgesteld.

- In 2023 is binnen VBK-projecten ingezet op het verder verfijnen van de opgave afgekeurde keringen (geavanceerde toets). De verwachting is dat daarmee alsnog circa 30 kilometer kade aan de norm kunnen laten voldoen middels de geavanceerdere toetsing.

- Met het programma Waterveiligheid 2030 (WV2030) zetten we in op het verkrijgen en visualiseren van real-time inzicht in de overstromingsrisico's en het degradatiegedrag van onze dijken onder verschillende belastingsituaties, door gebruik te maken van een slim meetnetwerk en state-of-the-art analysemethoden. Meer inzicht en kennis van het gedrag van onze keringen leidt tot aanscherping van toetsingen en het aantonen van bewezen sterkte (historie opbouwen), waardoor versterkingsmaatregelen kunnen worden beperkt of zelfs komen te vervallen. In 2023 hebben we:
    - Het eindrapport 'Waterveiligheid 2030 – een casestudy naar de toepasbaarheid van continu inzicht voor HHNK: proeftuin Purmer' opgeleverd.
    - Een PvA opgesteld voor de uitwerking van het programma.
    - Plan van aanpak opgesteld voor de uitbreiding van het grondwatermeetnet op onze waterkeringen.
    - Het grondwatermeetnet uitgebreid op een aantal dijken rond droogmakerijen en een aantal primaire waterkeringen.
    - Op basis van grondwatermeetreeksen:
        - Een methode uitgewerkt waarmee bewezen sterkte kan worden aangetoond.
        - Een methode uitgewerkt die kan dienen als droogte-indicator (droogtemonitor).
    - Onze algoritmes die (met behulp van AI) scheuren, opschot en afwijkingen aan steenbekleding detecteert op basis van luchtfoto's, verder geoptimaliseerd.

5 Risicobeheersing

In Tabel 2 zijn de maatregelen beschreven die in 2023 zijn getroffen om de risico's ten aanzien van de voortgang van de toetsing en de versterking van de regionale keringen te beheersen. In het onderste gedeelte van de tabel zijn tevens incidenten benoemd die zich op onze regionale keringen hebben voorgedaan en de maatregelen die zijn getroffen. Hiermee wordt gerapporteerd over mijlpaal 3, risicobeheersing.

Risico	**Beheersmaatregel**
Toetsing mogelijk niet compleet afgerond in 2024. (Niet voldoen aan de bestuurlijke afspraak van het Uitvoeringsbesluit).	De benodigde capaciteit en middelen zijn vrijgemaakt en de werkzaamheden zijn geprioriteerd.
Incident	Maatregel
Bij de Etersheimerbraak was sprake van een lekke dijk.	Als tijdelijke calamiteiten maatregel is een opkisting rond het uittredepunt aangebracht. Als definitieve maatregel is beschoeiing met worteldoek aan de buitenzijde aangebracht (zodat uitspoeling niet meer mogelijk is) en is het talud verflauwd om de stabiliteit te verhogen.

Tabel 2. Risicobeheersing op de regionale keringen 2023

Hoogheemraadschap van
Rijnland

uw kenmerk:
uw brief van:
ons kenmerk: 24.081360 /
bijlagen: 1
Inlichtingen: Ilhame Oujamaa
doorkiesnummer: +31713063472
onderwerp: Voortgangsrapportage regionale keringen 2023

Gedeputeerde Staten van de
Provincie Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Leiden, 25 juli 2024

Geachte college,

Graag bieden wij u hierbij de Voortgangsrapportage regionale keringen 2023 aan. Deze rapportage is opgesteld in lijn met het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland 2014, dat de waterschappen verplicht jaarlijks verslag uit te brengen aan de provincies over de voortgang van regionale keringen.

In deze rapportage vindt u een overzicht van de voortgang van de versterkings-werken, de status van de toetsingsronde van 2024, risicobeheersing en de financiële stand van zaken met betrekking tot regionale keringen.

Wij informeren u graag dat we aan het eind van dit jaar ook het rapport met de resultaten van de toets regionale keringen 2024 met u zullen delen. In deze voortgangsrapportage ligt de focus echter op de stand van zaken per 2023.

Wij hopen u met deze rapportage een duidelijk inzicht te geven in de voortgang van onze werkzaamheden en de stand van zaken betreffende de regionale keringen. Mocht u naar aanleiding van deze rapportage vragen of opmerkingen hebben, dan staan wij uiteraard tot uw beschikking.

Met vriendelijke groet,
dijkgraaf en hoogheemraden,

Rogier van der Sande,
Dijkgraaf

Mariël Middendorp,
Secretaris / Algemeen Directeur

Archimedesweg 1
Postadres:
Postbus 156
2300 AD Leiden

KvK nr:51137747

telefoon: (071) 30 63 063
telefax: (071) 51 23 916
internet: www.rijnland.net
e-mail: post@rijnland.net

BTW nr: NL813766928B01

Rijnland streeft naar een transparant relatiebeheer
met duidelijke regels over belangenverstrengeling en het aannemen van giften.

Meer weten? Wij verwijzen u graag naar onze Algemene Voorwaarden.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Voortgangsrapportage regionale keringen 2023

Jaarlijkse rapportage aan de provincies over de voortgang van de regionale keringen

Archimedesweg 1
postadres:
postbus 156
2300 AD Leiden
telefoon (071) 3 063 063
telefax (071) 5 123 916

CORSA nummer:
versie: 1.1
auteur: Ilhame Oujamaa
datum: 20 juni 2024
projectnummer:
dossier:

Inhoudsopgave

Samenvatting 4
1 Mijlpaal 1: Beeld voortgang verbetering regionale waterkeringen 2023 5
1.1 Overzicht resultaten uit de toetsing 2012 5
1.2 Voortgang dijkverbetering in 2023 5
1.3 Voortgang tot en met 2023 7
1.4 Bijzonderheden in 2023 8
2 Mijlpaal 2: Toetsing 2024 10
2.1 Grondlichamen 10
2.2 Niet Waterkerende Objecten 12
2.3 Kunstwerken 13
2.4 Eindoordeel toetsing 14
3 Mijlpaal 3: Risicobeheersing 15
3.1 Risico's in 2023 15
3.2 Kadeafschuiving Reeuwijk 15
4 Mijlpaal 4: Financiën 17
5 Mijlpaal 5: Doorkijk naar komende jaren 18

Samenvatting

Het Uitvoeringsbesluit regionale keringen 2014 verplicht waterschappen jaarlijks verslag uit te brengen aan de provincies over de voortgang van regionale keringen. Oorspronkelijk betrof dit alleen de voortgang van versterkingswerken, maar in de loop der jaren is dit uitgebreid naar onder meer de huidige toetsingsronde van 2024, risicobeheersing en financiën voor regionale keringen.

Versterkingswerken
In 2012 werden regionale keringen getoetst, waarvan 498 km onvoldoende scoorde op hoogte en/of stabiliteit. Tot 2023 is 328 km van deze trajecten versterkt. In 2023 was er nog 101 km waaraan begonnen moest worden en 69 km was in voorbereiding of uitvoering. Projecten voor dijkversterking liepen redelijk op schema, maar resterende trajecten zijn versnipperd en complexer, wat het tempo vertraagt.

Toetsing 2024
Er zijn aanzienlijke stappen gezet om de toetsing van 2024 op tijd af te ronden, met resultaten voor de nwo's in 2020 en kunstwerken in 2022. Resultaten voor grondlichamen waren eind 2023 nog niet gereed vanwege opbouwen van het programma en het klaarzetten van de data. Daarom zijn er geen nieuwe resultaten opgenomen in deze rapportage.

Risicobeheersing
Uit de kade-inspectie zijn schadepunten geregistreerd. Dit is relatief in lijn met afgelopen jaar maar wel ongeveer een verdubbeling ten opzichte van 2020 en 2021.

In 2023 waren er geen aan waterveiligheid gerelateerde calamiteiten.
In 2021 vond een afschuiving van de polderkade in Reeuwijk plaats. In 2023 begon het herstel van de Tempeldijk in Reeuwijk. Deltares identificeerde langdurige deformatie als waarschijnlijke oorzaak. Dit leidde tot meer onderzoek naar veendijken binnen het Ontwikkelingsprogramma Regionale Waterkeringen (ORK).

Financiën
In 2023 waren de budgetten voor regionale keringen als volgt:
Verbetering regionale keringen €28.781.000,-
Toetsing regionale keringen: €442.000,-

1 Mijlpaal 1: Beeld voortgang verbetering regionale waterkeringen 2023

1.1 Overzicht resultaten uit de toetsing 2012

In 2012 bleek uit de toetsing dat van de totale 1208 km regionale waterkeringen 498 km onvoldoende was beoordeeld op hoogte en/of stabiliteit. Voor 100 km van deze keringen was er geen oordeel, terwijl 610 km voldeed aan de toetsingscriteria. De onderstaande grafieken tonen deze gegevens voor het gehele beheersgebied van Rijnland en per provincie.

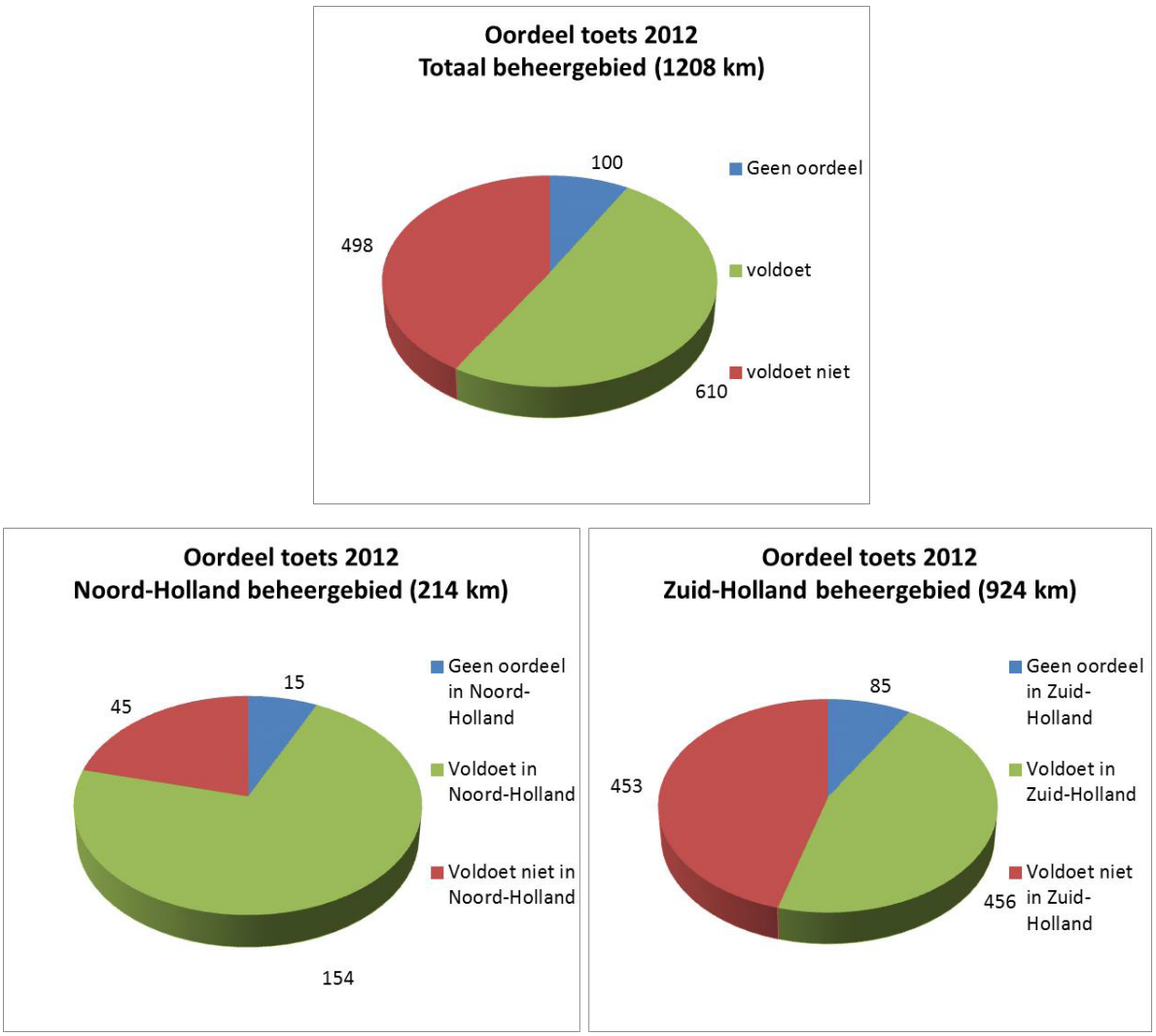

Figuur 1: Toetsingsoordeel 2012; de totale opgave en per provincie

1.2 Voortgang dijkverbetering in 2023

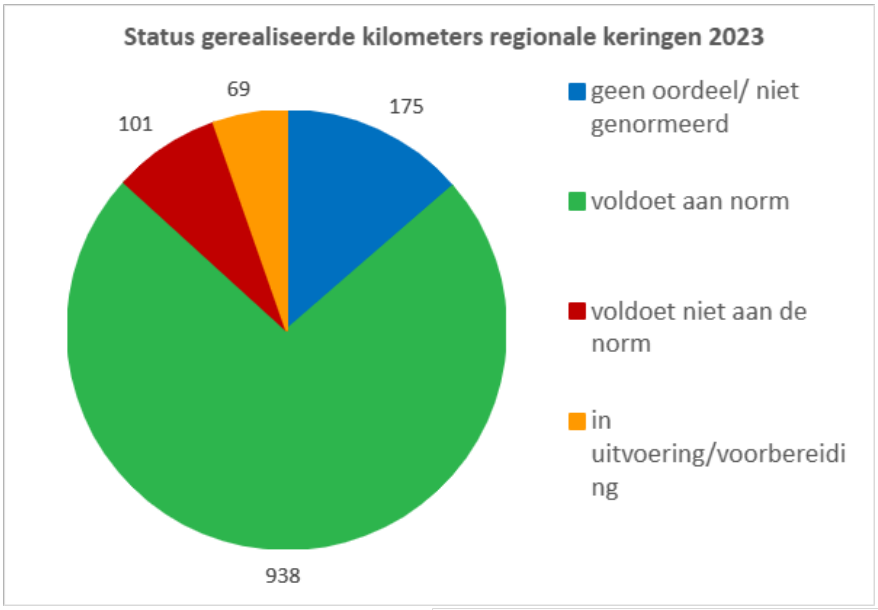

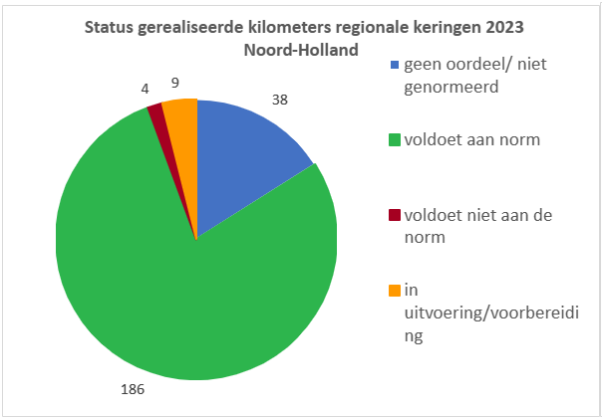

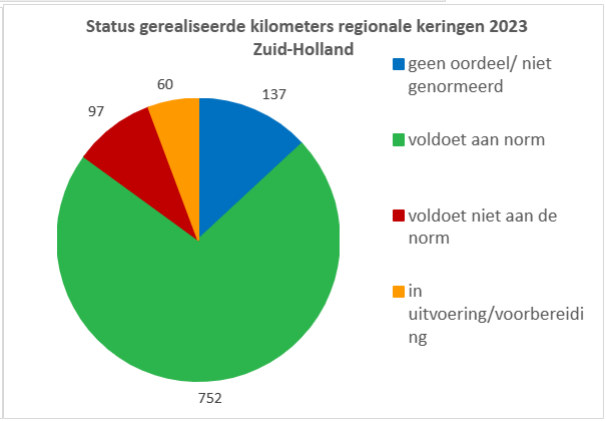

Figuur 2: voortgang versterking regionale keringen in 2023

In 2023 zijn er 22 kilometer dijkversterkingen afgerond, wat het totaal op 938 km brengt die aan de norm voldoen tegen het einde van dat jaar. Sinds de toetsing van 2012, waarin 610 km voldeed aan de norm, is er 328 km aan toegevoegd, dankzij uitvoering van dijkversterkingen en meer gedetailleerde toetsen met uitgebreid grondonderzoek. Daarnaast zijn er nog 69 km in de voorbereidings- en uitvoeringsfase.

Afgelopen jaren is het areaal veranderd, zo zijn er trajecten afgewaardeerd en zijn er stukken juist opgewaardeerd naar regionale keringen. Hierdoor komen de cijfers niet één op één overeen met de toets 2012. Afgesproken is met de provincies dat met de nieuwe toetsing 2024, het areaal en de dijkverbetering beter in kaart worden gebracht zodat we elk jaar traceerbaar de resultaten kunnen presenteren.

Dijken Amsterdamse bos

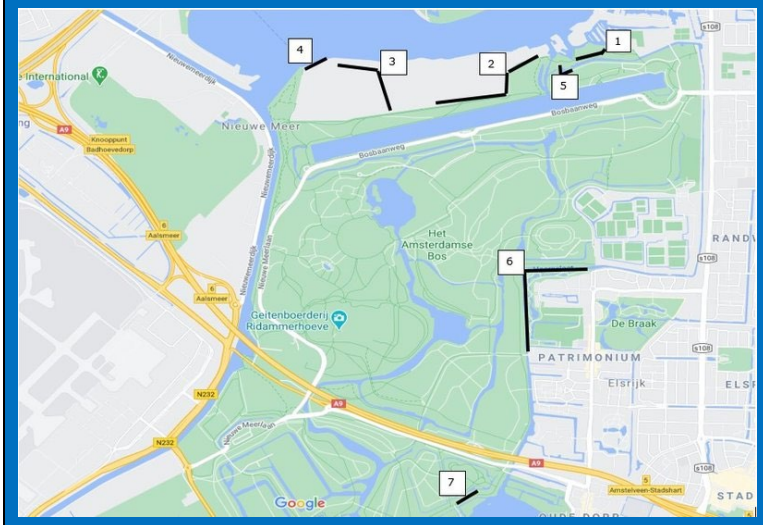

De dijkversterkingen rondom het Amsterdamse Bos illustreren de resterende uitdaging. Het betreft vaak kleine stukken dijk waarbij de opgave breder is dan alleen het verhogen van de kering. Dit maakt de projecten tijdsintensiever en soms kostbaarder.
Rijnland heeft de dijken en kades rondom en in het Amsterdamse bos getoetst.

Op verschillende plaatsen bleek verzakking te zijn opgetreden. Om het gebied te blijven beschermen tegen water uit de Nieuwe Meer, worden de dijken opgehoogd, waarbij tegelijkertijd fiets- en wandelpaden worden vernieuwd. Gezien de variatie in dijkvakken is voor elke fase een apart ontwerp gemaakt, met aandacht voor flora, fauna en de infrastructuur langs de dijk.

1.3 Voortgang tot en met 2023

In 2023 zijn in totaal 22 kilometer regionale keringen versterkt, waarvan 6,7 km in Noord-Holland en 15,3 km in Zuid-Holland. Zoals eerder gerapporteerd, zijn de trajecten die nog moeten worden versterkt steeds meer versnipper, met in 2023 12 versterkte trajecten, variërend van 0,8 km tot 4,4 km. De versnippering blijkt significant en groter te zijn dan in voorgaande jaren en blijkt ook toe te nemen.

De onderstaande grafiek illustreert de voortgang van de versterkingsopgave van 2012 tot en met 2023. De resultaten van de huidige toetsing zijn hierin niet meegenomen. Hier is alleen het resultaat van de toetsing uit 2012 gebruikt.

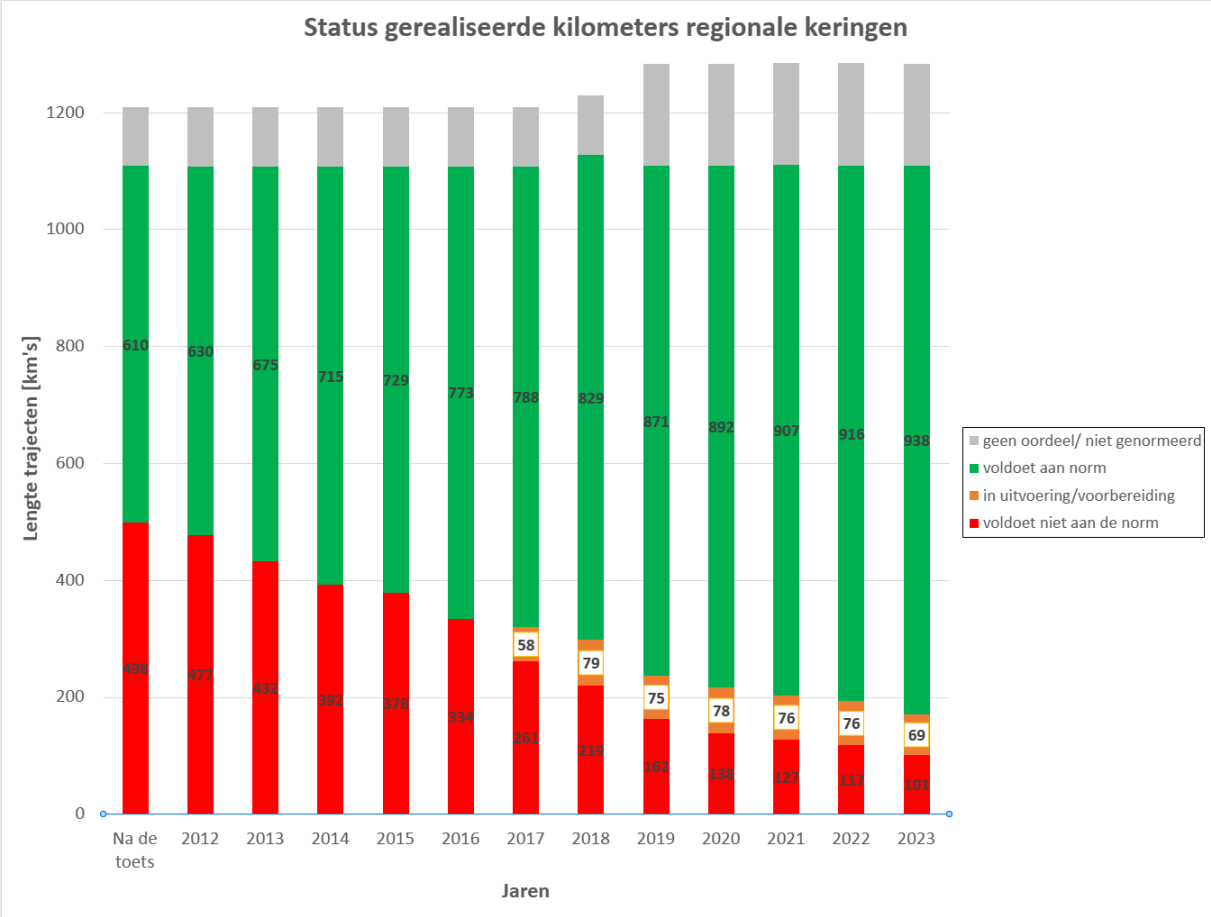

Figuur 3: Status gerealiseerde versterking regionale keringen van 2012 t/m 2023

1.4 Bijzonderheden in 2023

In overeenstemming met het Uitvoeringsbesluit en de daaropvolgende afspraken moet de gehele opgave in 2030 zijn afgerond. Het lijkt er echter op dat de huidige planning dit net niet zal halen. Het is te verwachten dat de resultaten van de huidige toetsingsronde in 2024 nieuwe uitdagingen zullen opleveren, die resulteren in een herzien versterkingsprogramma. Dit kan betekenen dat sommige trajecten die nog moeten worden versterkt een hogere prioriteit krijgen dan de huidige restopgave. Vanuit de nieuwe nul situatie wordt opnieuw een prioritering gemaakt maar dit is afhankelijk van de nieuwe afspraken. Zo zal 2025 gebruikt worden om na de 2024 resultaten te vertalen naar een inzicht in de opgave.

Besprekingen met de provincies over de kaders van een mogelijk nieuw uitvoeringsbesluit zijn al begonnen. Naar verwachting zal dit nieuwe besluit vóór 2030

worden vastgesteld, waarbij niet alleen nieuwe inzichten en ontwikkelingen worden meegenomen, maar ook afspraken over de nog resterende trajecten tot 2030.

In de bovenstaande paragrafen zijn de resultaten van de huidige toetsing niet meegenomen. Hier is alleen het resultaat van de toetsing uit 2012 gebruikt.

Dijkversterking Zwet- en Groote Blankaartpolder in Leidschendam

De dijken van de Zwet- en Groote Blankaartpolder in Leidschendam voldoen niet overal meer aan de norm. Daarom is over een lengte van ongeveer 800 meter de dijk verbeterd. Voorafgaand aan de werkzaamheden is uitgebreid onderzoek gedaan naar de benodigde verbeteringen, waarbij het voorlopig ontwerp vervolgens met de omwonenden en grondeigenaren is besproken.

Lo-ca-tie ZBG- polder.
De ZGB-polder bevindt zich tussen de gemeenten Zoeterwoude en Leidschendam-Voorburg en bestaat voornamelijk uit grasland. De polder wordt begrensd door de N206 in het westen en de Zuidbuurtse Wetering in het oosten. Aan de zuidkant ligt de Ommedijkse Wetering en aan de noordzijde een deel van de dorpskern van Zoeterwoude-Dorp. Met een oppervlakte van 216 hectare wordt de polder voornamelijk gebruikt als weidegrond voor de veehouderij. De dijk loopt langs de Oosteinde/N206 tussen Zoeterwoude-Dorp en Stompwijk en vereiste gedeeltelijk verbetering.

Plan-ning
De werkzaamheden in de ZGB-polder waren in april van start gegaan. Over een lengte van 900 meter moest de dijk worden verbeterd. Daarbij is onder andere een kunststof damwand geplaatst tussen het fietspad en het water. De provincie Zuid-Holland heeft tevens van de gelegenheid gebruik gemaakt om het fietspad te verbreden en te vernieuwen. De werkzaamheden aan de dijk en het fietspad zijn achtereenvolgens uitgevoerd. Om toekomstige vervanging van elektrische leidingen onder het fietspad te vergemakkelijken, zijn betontegels geplaatst. Dit vereenvoudigt het werk voor netbeheerder Stedin. De werkzaamheden zijn afgerond eind juli 2023.

2 Mijlpaal 2: Toetsing 2024

Het uitvoeringsbesluit schrijft voor dat de regionale keringen in 2024 volledig moeten worden getoetst. In deze toetsingsronde gaan we verder dan alleen de grondlichamen. We beoordelen ook waterkerende kunstwerken, niet-waterkerende objecten (nwo's) en bijzondere waterkerende constructies (bwc's).

Elk aspect van de toetsing vereist een specifieke aanpak en leidt tot verschillende resultaten. De resultaten van het nwo-onderzoek zijn begin 2020 opgeleverd, terwijl die van de kunstwerken eind 2022 beschikbaar waren. Daarnaast is het grondonderzoek grotendeels voltooid en zijn in 2023 berekeningen uitgevoerd die bepalen of een dijktraject voldoet aan de normen of wordt afgekeurd.

In de vorige voortgangsrapportage verwachtten we dat de meeste toetsingswerkzaamheden eind 2022 waren afgerond, met eventuele afronding begin 2023. De vertraging bleek echter groter dan aanvankelijk voorzien. Gelukkig blijven we binnen de extra tijd die we hadden ingepland, waardoor we geen problemen ondervinden met de deadline van eind 2024.

Aangezien we in deze rapportage voor 2023 nog geen nieuwe inzichten kunnen bieden over de toetsing, hebben we besloten om de resultaten van vorig jaar opnieuw te presenteren.

Gedurende 2024 zullen we de rapportage met de resultaten van de toetsing in 2024 delen met de provincies.

2.1 Grondlichamen

In 2018 is het rapport Toetsing Regionale Waterkeringen, Aanpak 2017-2024 opgesteld, waarin de kaders en aanpak voor het toetsen van grondlichamen werden beschreven. Een belangrijke verandering ten opzichte van de toetsing van 2012 is de verschuiving naar een automatische en integrale toetsing. De nadruk lag in de eerste jaren op het verzamelen van gegevens en het uniform opslaan ervan, zodat de toetsing vervolgens automatisch kon plaatsvinden. Dit biedt het voordeel dat eventuele aanpassingen, zoals nieuwe rekenregels, gegevens of inzichten, op een snelle en uniforme manier kunnen worden doorgevoerd.

De afgelopen jaren lag de focus op het verzamelen van gegevens, onder andere via grondonderzoek en op het normaliseren en uniformeren van gegevens, gezien de toename van de hoeveelheid gegevens. Bovendien hebben nieuwe inzichten en ontwikkelingen in de toetsinstrumenten geleidt tot nieuwe uitgangspunten voor berekeningen. Het instrumentarium is in principe gereed voor alle beschikbare data.

In 2020 begonnen we met het uitvoeren van grondonderzoek, dat een aanvulling vormt op de reeds beschikbare informatie over onze ondergrond. Dit onderzoek heeft gaten opgevuld, waardoor we nu over een hogere dichtheid aan grondinformatie beschikken. In totaal zijn er 804 nieuwe sonderingen, 1144 handboringen tot mv-5m en 422 handboringen tot mv-2m uitgevoerd, grotendeels afgerond in 2022.

Recent zijn we ook gestart met het uitvoeren van stabiliteits- en piping-berekeningen met DAM. Het afgelopen half jaar zijn we druk bezig geweest met het opzetten van een efficiënt werkproces. De scripts zijn geoptimaliseerd, zodat zodra de gegevens vanuit de boringen en sonderingen worden aangeleverd, direct met de berekeningen kan worden begonnen. Elk dijktraject kan dan worden beoordeeld op stabiliteit aan de waterzijde, stabiliteit aan het achterland en piping.

De toetsing voor het voorland, de bekleding en microstabiliteit zal slechts voor enkele trajecten nodig zijn.

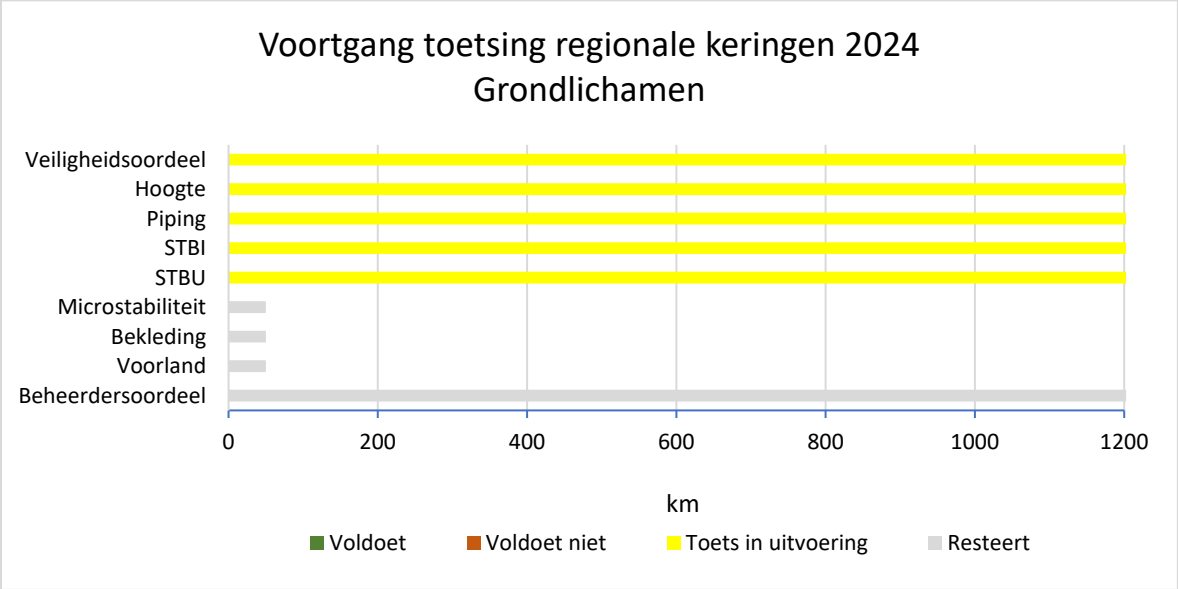

Figuur 4: Voortgang toetsingssporen voor de grondlichamen

Afgelopen jaar zijn de berekeningen gestart, maar helaas is gebleken dat ondanks de aanzienlijke inspanningen om de data te normaliseren en te uniformeren, niet alle berekeningen correct zijn uitgevoerd. Het automatiseren van deze berekeningen vereiste een aanzienlijke inspanning om de resultaten te analyseren en inconsistenties op te sporen. Dit proces kostte veel tijd en energie en leidde ertoe dat veel berekeningen opnieuw moesten worden uitgevoerd.

Dit is de voornaamste reden waarom de planning niet is gehaald en er meer tijd nodig is. We verwachten echter dat de berekeningen begin 2024 afgerond zullen zijn, waardoor we tijdig over de resultaten van de toetsing 2024 zullen beschikken en kunnen rapporteren aan de provincies.

2.2 Niet Waterkerende Objecten

Het afgelopen jaar zijn er geen verdere ontwikkelingen geweest met betrekking tot de niet-waterkerende objecten (nwo's). Het definitieve resultaat is begin 2021 opgeleverd en sindsdien is er niets veranderd.

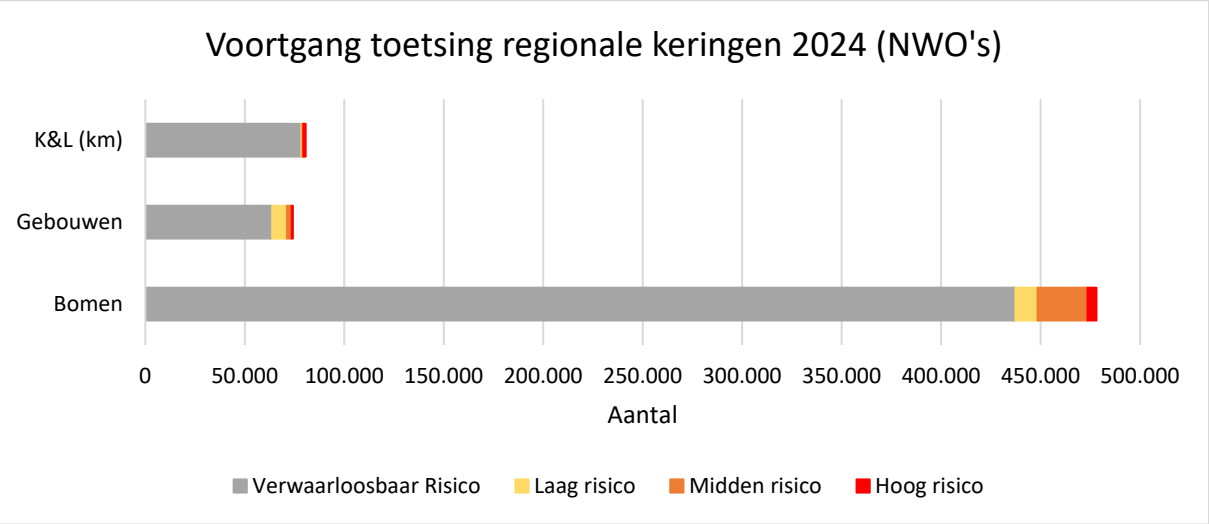

Figuur 5: Voortgang toetsing nwo's

Bovenstaande figuur geeft een overzicht van alle getoetste nwo's. Hierbij is gebruikgemaakt van de classificaties hoog, midden, laag en verwaarloosbaar risico. Uit Figuur 5 blijkt dat het overgrote deel van de nwo's een verwaarloosbaar risico vormt. Figuur 6 toont de beoordeling van nwo's waarvan het risico niet als verwaarloosbaar wordt beschouwd. Daaruit blijkt dat nwo's met een hoog risico slechts een zeer klein deel vormen.

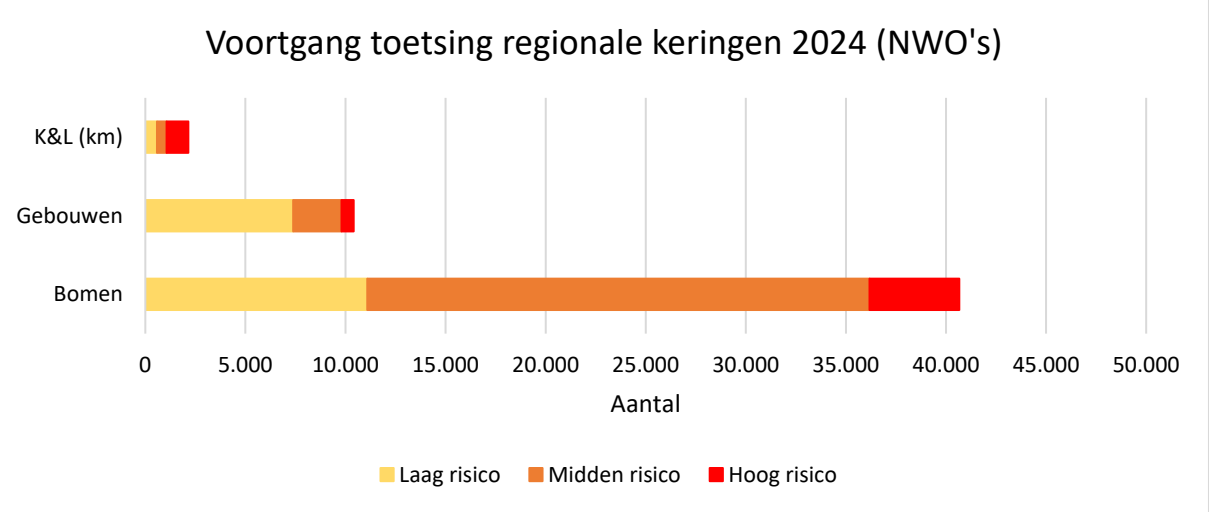

Figuur 6: Voortgang toetsing nwo's met een risico van laag, midden tot hoog

De onderstaande figuur illustreert voor een traject van regionale keringen het aantal nwo's. In groen wordt aangegeven welke nwo's een verwaarloosbaar risico vormen voor de waterveiligheid. Door een filter toe te passen kunnen de meeste nwo's in deze categorie snel worden geïdentificeerd. Vervolgens kan er meer gedetailleerd worden gekeken naar nwo's met een significant risico.

De volgende stap is het ontwikkelen van een handelingsperspectief voor de overige risicoklassen, dat zal worden toegepast zodra alle resultaten van de toetsing bekend zijn.

Figuur 7: Overzicht van nwo's rondom een regionale kering

2.3 Kunstwerken

De eerste fase van de kunstwerkentoetsing werd in 2019 afgerond met een voorlopig oordeel, gebaseerd op een eenvoudige toets, een gedetailleerde toets en/of beheerdersoordeel. Deze resultaten waren nog niet definitief en werden in 2021 en 2022 verder onderzocht vanwege enkele onzekerheden.

De onzekerheden die uit de toetsing van 2019 naar voren kwamen, zorgden voor twijfels over de uitkomsten. Dit leidde tot de start van een nieuw traject in 2021 om de toetsing van waterkerende kunstwerken (gemalen, sluizen, duikers, sifons en inlaten) te herzien. De belangrijkste redenen voor dit nieuwe traject waren:

1. De herleidbaarheid van de toetsing voor de kunstwerken was lastig. De toetsing was uitgevoerd door een analyse in Excel en is daardoor een black box geworden. Het is onduidelijk welke stappen zijn uitgevoerd en regelmatig is niet te herleiden hoe bepaalde resultaten zijn behaald. Daarnaast zijn de tussentijdse toetsingsresultaten niet te herproduceren en is er regelmatig erg conservatief getoetst, té conservatief in ons oordeel.
2. Een groot percentage van de getoetste kunstwerken kreeg het oordeel "geen oordeel". De voornaamste rede hiervan is omdat er te weinig informatie over het kunstwerk beschikbaar was om een betrouwbaar oordeel te vellen. Door het hoge percentage aan "geen oordeel" was deze toetsing weinig bruikbaar en was de toetsing heel conservatief.
3. Als laatst werd door onze eigen beheerders het resultaat vaak niet herkent. Waar zij op basis van hun ervaring met het kunstwerk verwachtte dat deze afgekeurd zou worden, werd deze goedgekeurd en visa versa.

Bovenstaande punten waren voor Rijnland reden genoeg om de hele toetsing opnieuw uit te laten voeren. Met de ervaringen uit 2019 wisten we deze keer beter waar we op moesten letten. Het resultaat is een veel betrouwbaardere en beter herleidbare toetsing met resultaten die overeenkomen met verwachtingen bij het kunstwerk. Echter, liepen wij ook bij de nieuwe toetsing aan tegen bovengenoemd punt 2, veel toetsingsresultaten betreffen "geen oordeel" door een gebrek aan data. Er is zodoende een aanvullende

opdracht naar het bureau uitgegaan om de kunstwerken buiten te bezoeken en de ontbrekende data in te winnen. Dat traject is in 2022 afgerond en heeft bijgedragen aan onderstaande toetsingsresultaten.

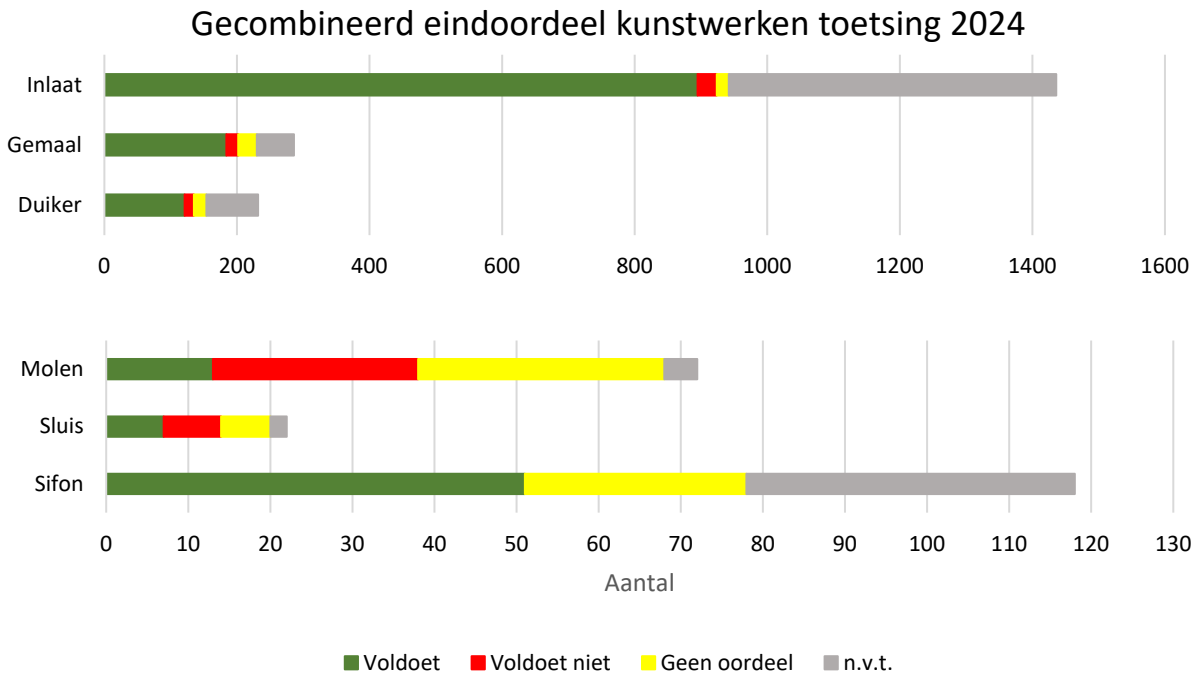

Figuur 8: Overzicht van de resultaten uit de toetsing kunstwerken 2022

Het oordeel 'n.v.t.' betreft kunstwerken waarvoor het, op basis van de gestelde criteria, niet relevant was deze verder te toetsen. Het gaat daarbij onder meer om kunstwerken die niet waterkerend zijn of geen waterkerende status hebben.

2.4 Eindoordeel toetsing

Om tot een eindoordeel te komen voor de gehele toetsing, moeten er verschillende onderdelen van de toetsing worden gecombineerd. In eerste instantie heb je het technisch oordeel en het beheerdersoordeel. Daarbij zal de zwaarste van die twee tellen. Dus als één van de twee niet voldoende is, zal het eindoordeel dat ook zijn.

Daarnaast hebben we verschillende toetsingssporen. De hoogte, stabiliteit buiten (aan de kant van de waterzijde), stabiliteit binnen (aan de kant van het achterland), piping, voorlanden en microstabiliteit zullen samengevoegd worden per traject en tot één toets oordeel. De kunstwerken en de NWO's zullen een eindoordeel onafhankelijk van de andere toetsingssporen hebben.

De trajecten uit de vorige toetsingsronde met 'geen oordeel' zijn in de huidige versterkingsronde niet meegenomen. Maar deze trajecten zullen in deze toetsingsronde van 2024 wel meegenomen worden. Het ging voornamelijk om de keringen met een constructie (zoals damwanden) waar weinig informatie beschikbaar was. In deze ronde worden deze keringen wel meegenomen in het eindoordeel.

3 Mijlpaal 3: Risicobeheersing

3.1 Risico's in 2023

Voor de risicobeheersing maken we onderscheid tussen de volgende drie onderdelen:

1. Kade-inspectiemeldingen die Rijnland oppakt in het kader van onderhoud;
2. Meldingen die toebedeeld zijn aan handhaving en waarbij perceeleigenaren verantwoordelijk zijn voor het herstel, en;
3. De calamiteitenorganisatie.

Uit de kade-inspectie zijn er 1093 schadepunten geregistreerd. Dit aantal is vergelijkbaar met vorig jaar, maar het is wel een verdubbeling ten opzichte van 2020 en 2021. Na analyse van deze schadepunten zijn ze als volgt onderverdeeld:

- Uit de inspectie bleek dat Rijnland 1093 meldingen moest oppakken. Daarvan zijn er 338 in 2023 opgepakt door onderhoud. Deze meldingen zijn volgens de DIGISPECTIE-methodiek geclassificeerd (zie figuur 9).

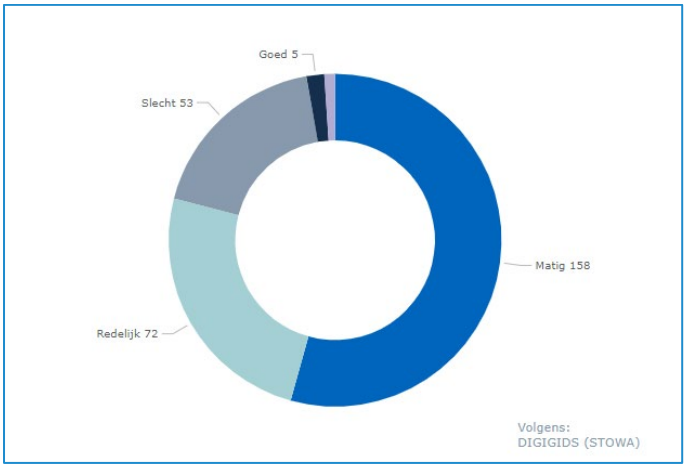

Figuur 9: classificering meldingen voorjaarsinspectie 2023

Voor in totaal 78 gevallen was een fysieke ingreep nodig. Daarvan zijn er 8 in 2023 uitgevoerd. De fysieke ingrepen voor de overige 70 meldingen zullen naar verwachting in 2024 worden uitgevoerd.

- Vanuit de kade-inspectie 2022 waren er 333 schadepunten met veldopmerking(en) toebedeeld aan Handhaving. Na beoordeling vanuit handhaving zijn er 26 attenderingen gestuurd naar perceeleigenaren. Uiteindelijk zijn geen bestuursrechtelijk trajecten gestart.
- In 2023 hebben er geen aan waterveiligheid gerelateerde calamiteiten plaatsgevonden.

3.2 Kadeafschuiving Reeuwijk

In 2021 is een opschaling geweest i.v.m. de afschuiving van de polderkade Polder Middelburg en Tempelpolder (Reeuwijk). In december 2022 is door Deltares in opdracht van Rijnland een analyserapport opgeleverd waarin de vermoedelijke oorzaken van de afschuiving worden beschreven. Eerder, juni 2022, was reeds de feitenrapportage door Deltares opgeleverd. Het analyserapport wijst langdurige deformatie aan als meest waarschijnlijke oorzaak.

De onderzoeksresultaten hebben binnen het Ontwikkelingsprogramma Regionale Waterkeringen (ORK) van de STOWA de noodzaak vergroot voor meer kennis op dit gebied. In het nieuwe onderzoeksprogramma van ORK is veel aandacht besteed aan onderzoek naar veendijken en de karakteristieken van grondeigenschappen. Daarnaast is in 2023 het herstel van de Tempeldijk in Reeuwijk in uitvoering gegaan.

4 Mijlpaal 4: Financiën

Het betreft hier een indicatie van de kosten gemoeid met de toetsing en versterking van de regionale keringen in 2023 en een prognose voor het komende jaar. In 2023 is ongeveer €28,8 miljoen uit de investeringsbegroting uitgegeven aan de regionale keringen voor dijkversterkingen. De prognose voor de kosten gemoeid met dijkversterkingen voor 2024 t/m 2025 bedraagt €45,6 miljoen. Dat is per jaar gemiddeld ongeveer 23 miljoen, wat hoger is dan hetgeen er de vorige jaren aan is uitgegeven.

Voor de nieuwe toetsingsronde 2024 is in 2023 ongeveer €0,4 miljoen uitgegeven. Wat ongeveer een verdubbeling is t.o.v. hetgeen was begroot. Voor het laatste jaar 2024 is een bedrag van €30.000 geraamd voor het toetsen van de regionale keringen.

Conform jaarrekening 2023:
- Verbetering regionale keringen €28.781.000,-
- Toetsing regionale keringen: €442.000,-

5 Mijlpaal 5: Doorkijk naar komende jaren

Het algemene beeld is dat we goed op koers liggen met de regionale keringen. De versterking wordt voortvarend opgepakt en de toetsing 2024 ligt op schema ondanks de vertragingen die we hebben opgelopen in 2023. Rijnland besteedt de financiële middelen volgens planning en begroting.

Voor de komende periode zien we een aantal ontwikkelingen. De toetsing levert in 2024 nieuwe inzichten op in de staat van de keringen en de versterkingsopgave die er ligt. We gaan na de toetsing 2024 starten met herprioritering om de overgebleven trajecten en de nieuwe opgaves, risico-gestuurd aan te pakken. Dit zal samen met de nieuwe afspraken die we met de provincies gaan maken over deadlines opgepakt worden.

Daarnaast zit in de opgave waar we nu aan werken het venijn voor een deel in de staart. We werken aan een aantal dure en complexe strekkingen. Een voorbeeld is de dijkversterking rondom en in het Amsterdamse Bos. Door een aantal van dit soort strekkingen is het de komende jaren een uitdaging om de opgeleverde kilometers op peil te houden.

Met de nieuwe toets resultaten die in 2024 beschikbaar zijn, komt er ook veel nieuwe data beschikbaar. We willen de komende jaren onze data beter organiseren en werken aan data op orde. Dit is ook in lijn met de wens om continue inzicht te hebben in de staat van onze keringen i.p.v. één keer per 12 jaar te toetsen. Hierdoor is het nodig om en de data op orde te hebben, maar het zorgt er ook voor dat we op een relatieve snel manier data beschikbaar kunnen hebben.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Postbus 94370
1090 GJ AMSTERDAM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

S.P.J.M. van de Pas

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144946

bas.van.de.pas@noord-holland.nl

Verzenddatum

Betreft: Reactie op de voortgangsrapportage Regionale waterkeringen 2023

Kenmerk

2311580/ 2311581

Uw kenmerk: BBV24.0002

Geacht college,

Na de eerste toets ronde in 2012 hebben de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland met de inliggende acht waterschappen afspraken gemaakt over o.a. de tijdstippen wanneer de regionale keringen moeten voldoen aan de IPO-veiligheidsnormen. Deze zijn vastgelegd in het "Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland 2014". De provincies ontvangen elk jaar een voortgangsrapportage van de waterschappen. Wij hebben volgens afspraak ook van uw waterschap op 13 maart 2024 de "Waterveiligheidsrapportage Waterschap Amstel Gooi en Vecht 2023" ontvangen. Mede namens Gedeputeerde Staten van de provincies Utrecht en Zuid-Holland berichten wij u als volgt.

Verbeteropgave regionale keringen uit 2012

Op basis van de eerste toets ronde regionale keringen voldeed In 2012 45% van de keringen in West-Nederland niet aan de geldende IPO-veiligheidsnorm. Na flinke inspanningen van de waterschappen voldoet eind 2023 inmiddels 80% van alle keringen aan de norm. Dit beeld wordt echter enigszins negatief beïnvloed doordat enkele waterschappen hun resultaten van de 2e toets ronde en de daar afgeleide toekomstige opgaven al hebben verwerkt in hun overzichten. Het gaat dus in het totaalbeeld niet helemaal meer over de verbetering van de opgave uit 2012. De waterschappen hebben in 2023 ca. €88,5M uitgegeven aan toetsen en verbeteren.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

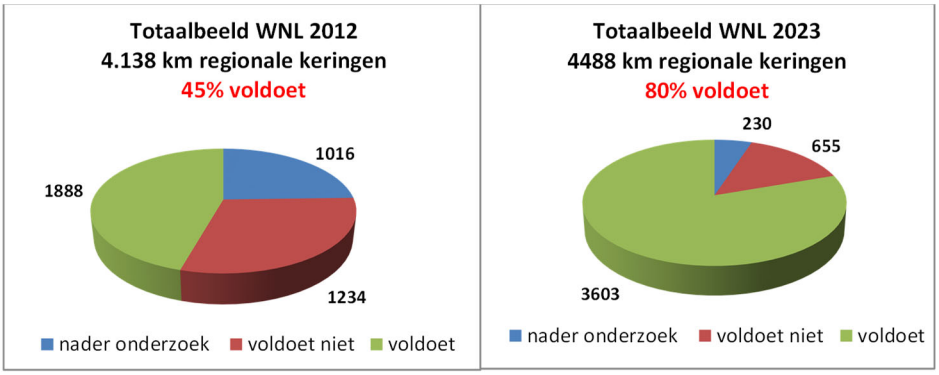

Beeld voortgang verbeteren regionale keringen West-Nederland

In uw waterschap Amstel, Gooi en Vecht voldoet eind 2023 in totaal 90% van alle regionale keringen aan de normen op basis van de toetsing van 2012. 54.6 km aan keringen voldoet nog niet en het is goed om te horen dat AGV op schema is om in 2027 deze keringen te hebben versterkt en door eventuele noodzakelijke beheermaatregelen er in de tussentijd geen risico is voor de waterveiligheid.

Voortgang tweede toets ronde regionale keringen 2024
Alle regionale keringen in West-Nederland worden conform de afspraak in 2024 opnieuw getoetst (2e toets ronde). Uit de rapportages blijkt dat alle waterschappen op koers liggen. Soms al gereed of druk bezig met de afronding en verwerking van de resultaten in een eindrapportage. De (ambtelijke) besprekingen over de (concept) rapportages zijn begin 2024 gestart. Naar verwachting leveren alle waterschappen op tijd (eind 2024) deze rapportages bestuurlijk op aan de provincies.

Risicobeheersing en waterveiligheid
In 2023 zijn er geen actuele waterveiligheidsrisico's geweest bij de waterschappen in West-Nederland. Waar nodig wordt bij bekende lage- en/of zwakke plekken in de kering extra geïnspecteerd en eventueel beheermaatregelen getroffen. De waterschappen werken daarnaast steeds meer aan een beter inzicht en proactieve aanpak in het beheer en onderhoud van de keringen. De bever in het regionale boezemwatersysteem wordt door steeds meer waterschappen waargenomen. Op waterschap Hollandse Delta na, is er echter nog niet veel graverijschade geconstateerd in de regionale keringen.

Aanpak herziening afspraken toetsing en versterking regionale keringen (na 2024).
Op 28 mei 2024 is er door de provincies en waterschappen (ambtelijk) een plan van aanpak afgestemd die voorziet in een aanpak via een drietal sporen, t.w.;

1. Opleveren toets rapportages 2024 inclusief data transitie naar de provincies.
2. Evaluatie van het toets proces 2012-2024.
3. Herziening van het uitvoeringsbesluit 2014.

De uitvoering is inmiddels gestart en zal tot in 2026 doorlopen.

Samenwerking
De provincies en waterschappen in West-Nederland werken intensief samen aan waterveiligheid door het op orde houden van de regionale keringen. De opgave uit de eerste toets ronde is nagenoeg afgerond. Na 2024 volgen er nieuwe opgaven uit de lopende toets ronde. Veel waterschappen zullen de opgaven voor 2030 dan opnieuw gaan prioriteren. Er komt hiermee ook een nieuwe nul-situatie 2024. Wij vertrouwen erop dat we dit proces met elkaar in de komende periode goed zullen doorlopen. Wij bedanken u voor uw continue inzet op de borging van de waterveiligheid.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Kopie aan Provincie Utrecht en Provincie Zuid-Holland.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Postbus 250
1700 AG HEERHUGOWAARD

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
S.P.J.M. van de Pas
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144946
bas.van.de.pas@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
2311580 / 2311582

Uw kenmerk
24.0641733 en
24.0289257

Betreft: Reactie op de voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023

Geacht college,

Na de eerste toets ronde in 2012 hebben de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland met de inliggende acht waterschappen afspraken gemaakt over o.a. de tijdstippen wanneer de regionale keringen moeten voldoen aan de IPO-veiligheidsnormen. Deze zijn vastgelegd in het "Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland 2014". De provincies ontvangen elk jaar een voortgangsrapportage van de waterschappen. Wij hebben volgens afspraak ook van uw waterschap op 29 mei 2024 de "Bestuurlijke voortgangsrapportage regionale keringen 2023 HHNK" ontvangen.

Verbeteropgave regionale keringen uit 2012
Op basis van de eerste toets ronde regionale keringen voldeed In 2012 45% van de keringen in West-Nederland niet aan de geldende IPO-veiligheidsnorm. Na flinke inspanningen van de waterschappen voldoet eind 2023 inmiddels 80% van alle keringen aan de norm. Dit beeld wordt echter enigszins negatief beïnvloed doordat enkele waterschappen hun resultaten van de 2e toets ronde en de daar afgeleide toekomstige opgaven al hebben verwerkt in hun overzichten. Het gaat dus in het totaalbeeld niet helemaal meer over de verbetering van de opgave uit 2012. De waterschappen hebben in 2023 ca. €88,5M uitgegeven aan toetsen en verbeteren.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

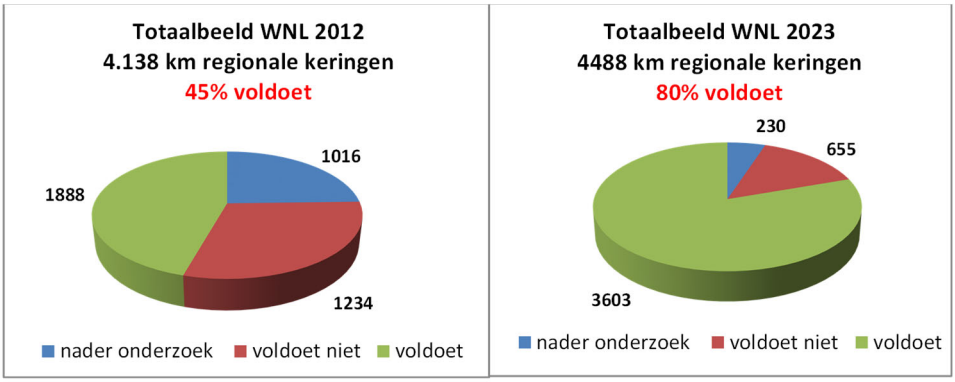

Beeld voortgang verbeteren regionale keringen West-Nederland

In uw Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) voldoet eind 2022, 342 kilometer eerder afgekeurde keringen weer aan de norm. Daarmee voldoet HHNK ruimschoots aan de gestelde opgave (270 km afgekeurde kade weer aan de norm voldoen) die op basis van de toetsronde van 2012, met ons als provincie is afgesproken. Daar zijn we als provincie heel erg blij mee. In 2023 is 6 kilometer regionale kering verbeterd en circa 11 kilometer zit in de lopende uitvoering. Sinds de start van het programma Verbetering Boezemkades (VBK) is er in totaal 282 kilometer aan regionale keringen daadwerkelijk buiten verbeterd. Daarnaast laat u tevens zien dat 200 kilometer kadeverbetering inmiddels in voorbereiding is binnen het programma VBK en dat u daarmee voorsorteert om ook de volgende afspraak te halen. Deze afspraak is het in 2030 voldoen aan de normen van alle regionale keringen, mede gebaseerd op de toetsronde 2024.

Voortgang tweede toets ronde regionale keringen 2024
Alle regionale keringen in West-Nederland worden conform de afspraak in 2024 opnieuw getoetst (2e toets ronde). Uit de rapportages blijkt dat alle waterschappen op koers liggen. Soms al gereed of druk bezig met de afronding en verwerking van de resultaten in een eindrapportage. De (ambtelijke) besprekingen over de (concept) rapportages zijn begin 2024 gestart. Naar verwachting leveren alle waterschappen op tijd (eind 2024) deze rapportages bestuurlijk op aan de provincies.

Risicobeheersing en waterveiligheid
In 2023 zijn er geen actuele waterveiligheidsrisico's geweest bij de waterschappen in West-Nederland. Waar nodig wordt bij bekende lage- en/of zwakke plekken in de kering extra geïnspecteerd en eventueel beheermaatregelen getroffen. De waterschappen werken daarnaast steeds meer aan een beter inzicht en proactieve aanpak in het beheer en onderhoud van de keringen. De bever in het regionale boezemwatersysteem wordt door steeds meer waterschappen waargenomen. Op waterschap Hollandse Delta na, is er echter nog niet veel graverijschade geconstateerd in de regionale keringen.

Aanpak herziening afspraken toetsing en versterking regionale keringen (na 2024).
Op 28 mei 2024 is er door de provincies en waterschappen (ambtelijk) een plan van aanpak afgestemd die voorziet in een aanpak via een drietal sporen, t.w.;

1. Opleveren toets rapportages 2024 inclusief data transitie naar de provincies.
2. Evaluatie van het toets proces 2012-2024.
3. Herziening van het uitvoeringsbesluit 2014.

De uitvoering is inmiddels gestart en zal tot in 2026 doorlopen.

Samenwerking
De provincies en waterschappen in West-Nederland werken intensief samen aan waterveiligheid door het op orde houden van de regionale keringen. De opgave uit de eerste toets ronde is nagenoeg afgerond. Na 2024 volgen er nieuwe opgaven uit de lopende toets ronde. Veel waterschappen zullen de opgaven voor 2030 dan opnieuw gaan prioriteren. Er komt hiermee ook een nieuwe nul-situatie 2024. Wij vertrouwen erop dat we dit proces met elkaar in de komende periode goed zullen doorlopen. Wij bedanken u voor uw continue inzet op de borging van de waterveiligheid.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP 's-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

S.P.J.M. van de Pas

BEL/WBL

Telefoonnummer +31235144946

bas.van.de.pas@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk

2311580 / 2311584

Uw kenmerk

PZH-2024-849206896

Betreft: Machtiging reactie op de voortgangsrapportage regionale waterkeringen 2023 van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Geacht college,

Hierbij delen wij u mede dat wij instemmen met het mede namens ons verzenden van de brief aan het Hoogheemraadschap van Rijnland (met kenmerk PZH-2024-849206896) als reactie op de voortgangsrapportage 2023 regionale waterkeringen. Wij gaan graag samen met u in gesprek met het Hoogheemraadschap van Rijnland over de planning van de verbeteropgave.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

provincie Zuid-Holland

Gedeputeerde Staten

Contact
A.R. Vermeulen
T 070 - 441 72 85
ar.vermeulen@pzh.nl

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2024-849206896
DOS=2017-0005054

Uw kenmerk
24.081364

Bijlagen
-

Aan Dijkgraaf en Hoogheemraden van
het Hoogheemraadschap van Rijnland
Postbus 156
2300 AD LEIDEN

Onderwerp
Reactie op voortgangsrapportage regionale keringen 2023

Geacht college,

Na de eerste toets ronde in 2012 hebben de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland met de inliggende acht waterschappen afspraken gemaakt over o.a. de tijdstippen wanneer de regionale keringen moeten voldoen aan de IPO-veiligheidsnormen. Deze zijn vastgelegd in het "Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland 2014". De provincies ontvangen elk jaar een voortgangsrapportage van de waterschappen. Wij hebben volgens afspraak ook van uw waterschap op 25 juli 2024 de "voortgangsrapportage regionale waterkeringen Hoogheemraadschap van Rijnland 2023" ontvangen. Mede namens Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland berichten wij u als volgt.

1. **Beeld verbeteropgave regionale keringen 2023**
   Op basis van de eerste toets ronde regionale keringen voldeed In 2012 45% van de keringen in West-Nederland niet aan de geldende IPO-veiligheidsnorm. Na flinke inspanningen van de waterschappen voldoet eind 2023 inmiddels 80% van alle keringen aan de norm. Dit beeld wordt echter enigszins negatief beïnvloed doordat enkele waterschappen hun resultaten van de 2e toets ronde en de daar afgeleide toekomstige opgaven al hebben verwerkt in hun overzichten. Het gaat dus in het totaalbeeld niet helemaal meer over de verbetering van de opgave uit 2012. De waterschappen hebben in 2023 ca. €88,5M uitgegeven aan toetsen en verbeteren.

Beeld voortgang verbeteringen regionale keringen West-Nederland

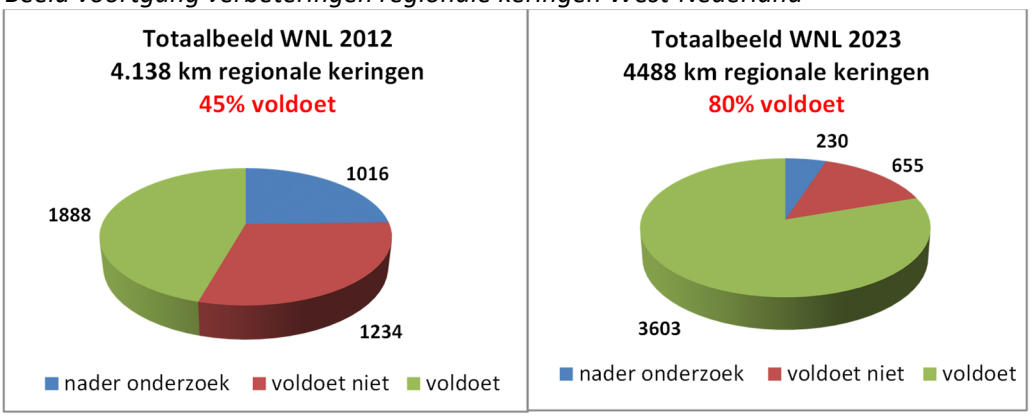

In het beheergebied van Hoogheemraadschap van Rijnland voldoet inmiddels 73% van alle regionale keringen aan de norm.

In uw voorgangsrapportage geeft u aan in 2023 gestart te zijn met het herstellen van de in 2019 afgeschoven dijk in de Tempelpolder te Reeuwijk. Wij volgen graag samen met u de hieruit voortgekomen kennis en aanpak via bijvoorbeeld een (ambtelijk) veldbezoek.

2. Voortgang toets ronde regionale keringen 2024

Alle regionale keringen in West-Nederland worden conform de afspraak in 2024 opnieuw getoetst (2e toets ronde). Uit de rapportages blijkt dat alle waterschappen op koers liggen. Soms al gereed of druk bezig met de afronding en verwerking van de resultaten in een eindrapportage. De (ambtelijke) besprekingen over de (concept) rapportages zijn begin 2024 gestart. Naar verwachting leveren alle waterschappen op tijd (eind 2024) deze rapportages bestuurlijk op aan de provincies.

3. Risicobeheersing en waterveiligheid

In 2023 zijn er geen actuele waterveiligheidsrisico's geweest bij de waterschappen in West-Nederland. Waar nodig wordt bij bekende lage- en/of zwakke plekken in de kering extra geïnspecteerd en eventueel beheermaatregelen getroffen. De waterschappen werken daarnaast steeds meer aan een beter inzicht en proactieve aanpak in het beheer en onderhoud van de keringen. De bever in het regionale boezemwatersysteem wordt door steeds meer waterschappen waargenomen. Op waterschap Hollandse Delta na, is er echter nog niet veel graverijschade geconstateerd in de regionale keringen.

4. **Aanpak herziening afspraken toetsing en versterking regionale keringen (na 2024).**

Op 28 mei 2024 is er door de provincies en waterschappen (ambtelijk) een plan van aanpak afgestemd die voorziet in een aanpak via een drietal sporen, t.w.;

1. Opleveren toets rapportages 2024 inclusief data transitie naar de provincies.
2. Evaluatie van het toets proces 2012-2024.
3. Herziening van het uitvoeringsbesluit 2014.

De uitvoering is inmiddels gestart en zal tot in 2026 doorlopen.

5. Samenwerking

De provincies en waterschappen in West-Nederland werken intensief samen aan waterveiligheid door het op orde houden van de regionale keringen. De opgave uit de eerste toets ronde is nagenoeg afgerond. Na 2024 volgen er nieuwe opgaven uit de lopende toets ronde. Veel waterschappen zullen de opgaven voor 2030 dan opnieuw gaan prioriteren. Er komt hiermee ook een nieuwe nul-situatie 2024. Wij vertrouwen erop dat we dit proces met elkaar in de komende periode goed zullen doorlopen. Wij bedanken u voor uw continue inzet op de borging van de waterveiligheid.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris, voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA drs. J. Smit

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS=2017-0005054) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact

Provincie Noord-Holland

PERSBERICHT

26 september 2024

Subsidie voor snelle aanpak invasieve exotische planten

Met een nieuwe subsidieregeling stelt de provincie Noord-Holland jaarlijks voor een periode van 4 jaar € 250.000 beschikbaar voor het bestrijden van invasieve exotische planten in natuurgebieden. Met deze subsidie kunnen terreinbeherende organisaties, gemeenten, waterschappen en grondeigenaren in Natura2000- of NNN-gebieden snel ongewenste planten bestrijden.

Het geld is bedoeld voor de uitvoeringskosten en voor de verbetering van de samenwerking tussen organisaties, bijvoorbeeld voor het gezamenlijk opstellen van een gebiedsplan.

Invasieve exoten zijn planten (of dieren) die in een natuurgebied terecht zijn gekomen, maar daar niet horen. Ze kunnen zich goed aanpassen, verspreiden zich snel en tasten de biodiversiteit aan. Ze kunnen andere planten of dieren verdringen.

Voorbeelden van invasieve exotische planten zijn de reuzenberenklauw, de grote vlotvaren, de waterwaaier, de mahonie, de Japanse duizendknoop, de Amerikaanse vogelkers en de rimpelroos. Voorbeelden van invasieve exotische dieren zijn de Amerikaanse voseekhoorn, de wasbeerhond, de zonnebaars, de Nijlgans en de Aziatische hoornaar.

Het Rijk heeft de provincie verantwoordelijk gesteld de verspreiding en impact van invasieve exoten te beperken. Hoe de provincie Noord-Holland dat doet in haar natuurgebieden staat beschreven het in Programma Invasieve Exoten. Zo levert de provincie bijvoorbeeld een financiële bijdrage aan het Kennisnetwerk Invasieve Exoten (KNIE). Ook werkt de provincie samen met Friesland en Groningen aan een communicatiecampagne over invasieve exoten op de Waddeneilanden.

Het Programma Invasieve Exoten wordt in oktober in de Commissie Landelijk Gebied besproken. De subsidieregeling gaat in januari open.

Momenteel wordt vanuit het Uitvoeringsprogramma Natuurherstel al op verschillende locaties overwoekering door invasieve exotische planten aangepakt, bijvoorbeeld het verwijderen van de Japanse duizendknoop: zie deze video.

Afbeelding: Japanse duizendknoop

Volg de provincie op
www.noord-holland.nl
Facebook
Twitter
Instagram @oogvoornoordholland
@provincienh

Bijen Educatiecentrum

kenniscentrum insecten EIS en andere ongewervelden

Postbus 9517
2300 RA Leiden
Nederland
bezoekadres
Naturalis
Darwinweg 2-4
Leiden
071 751 93 14
eis@naturalis.nl
www.eis-nederland.nl

College van Gedeputeerde Staten
Provincie Noord-Holland
cc. Provinciale Staten

Datum 4 oktober 2024
Onderwerp Rode Lijst zweefvliegen en bijen

Geacht college,

Onlangs heeft de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur de Rode Lijst voor zweefvliegen in de Staatscourant gepubliceerd[1]. Het is voor het eerst in decennia dat voor een diergroep een volledig nieuwe Rode Lijst vastgesteld wordt. Volgens deze Rode Lijst[2] is bijna de helft van de 317 ooit inheemse soorten zweefvliegen thans in hun voorkomen in ons land bedreigd. Zweefvliegen zijn na bijen de belangrijkste bestuivers in ons land. Zij spelen dus een belangrijke rol bij bevruchting van cultuurgewassen en wilde planten. Zowel landelijk[3] als Europees[4] krijgen zij daarom speciale beleidsmatige aandacht. Eerder werd al de Rode Lijst bijen gepubliceerd[5]. Volgens deze Rode Lijst is iets meer dan de helft van de bijensoorten bedreigd in ons land. Zowel het nationale[6] als het Europese[7] beleid streeft naar het stuiten van de neergaande trend van bestuivers in 2030.

Op grond van de Omgevingswet hebben provincies een speciale verantwoordelijkheid voor de bescherming van Rode Lijstsoorten. Artikel 3.57, eerste lid, sub c stelt hieromtrent: “Het provinciebestuur draagt zorg voor het treffen van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in Nederland in het wild voorkomende dier- en plantensoorten, genoemd in de rode lijsten, bedoeld in artikel 2.19, vijfde lid, onder 3, van de wet”.

Op grond van genoemde Rode Lijsten voor bijen en zweefvliegen is het duidelijk dat het niet goed gaat met bestuivers in ons land. Om de doelstellingen voor 2030 te halen, zijn snel maatregelen nodig op ieder overheidsniveau. De provincie heeft hierin op grond van de Omgevingswet een sleutelpositie. Graag vernemen wij welke maatregelen uw provincie denkt te gaan nemen ter bescherming van onze bedreigde bijen en zweefvliegen. EIS Kenniscentrum Insecten en De Bijenstichting kunnen bij het opstellen hiervan als deskundige partijen voor de inheemse bestuivers assisteren met het formuleren van maatregelen ter bescherming van onze bedreigde bijen en zweefvliegen. Wanneer u daar prijs op stelt, kunt u contact opnemen met [redacted]

Hoogachtend,

[redacted]

Dr. Th. Zeegers
Projectleider
EIS Kenniscentrum Insecten

Dhr. J. Molenaar
Directeur
De Bijenstichting /
Bijeneducatiecentrum

[1] Tinyurl.com/rlzweefvliegen
[2] Tinyurl.com/rlzweefvliegenbasis
[3] Nationalebijenstrategie.nl/
[4] Tinyurl.com/zweefvliegenEuropa
[5] Tinyurl.com/rlbijen
[6] www.nationalebijenstrategie.nl/
[7] www.consilium.europa.eu/nl/policies/nature-restoration/

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16580
Extern Zaak ID	2315203
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	14.d
Titel	Concern Control en Water: Auditopvolgingslijst peildatum september 2024 (C-agenda Cie Bestuur 21 okt 2024 leidend, C-agenda Cie Landelijk Gebied 14 okt 2024)
Organisatieonderdeel	AD/CC

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

Auditopvolging is een instrument om de doorvoering van overgenomen aanbevelingen van de externe accountant, de Randstedelijke Rekenkamer, de provincie-archivaris en Concerncontrol systematisch te monitoren. Het dient tevens als verantwoordingsinstrument naar PS en sturingsinstrument voor PS. Per halfjaar wordt met peildatum 1 maart (gelijktijdig met de jaarrekening) en peildatum 1 september (gelijktijdig met de begroting) gerapporteerd aan de directie, GS en PS.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
S. van der Haagen
AD/CC

Telefoonnummer +?
saskia.van.der.haagen@noord-holland.nl

Verzenddatum
02 OKT. 2024

Kenmerk
2315203/2319057

Uw kenmerk

Betreft: Auditopvolging peildatum 1 september 2024

Geachte leden,

Wij hebben de auditopvolging peildatum 1 september 2024 in onze vergadering van 1 oktober 2024 vastgesteld. Auditopvolging is een instrument om de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer, de externe accountant, de provinciearchivaris en Concerncontrol systematisch door te voeren in beleid en uitvoering. Het dient tevens als verantwoordingsinstrument naar PS en sturingsinstrument voor PS. Per halfjaar wordt gerapporteerd aan de directie, GS en PS. Bijgaand ontvangt u de notitie auditopvolging en de auditopvolgingslijst per september 2024. De notitie bevat een analyse van de status van de openstaande aanbevelingen per 1 september 2024. De stand van zaken zelf ligt vast in de genoemde lijst. De volgende auditopvolging waarmee wij u informeren, is de auditopvolging peildatum 1 maart 2025.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

Auditopvolgingslijst per 1 september 2024 Bestuurlijk

Notitie auditopvolging 1 september 2024

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Bestuurlijke Aanbevelingen
Stand van zaken per 1 september 2024

Toelichting:
In bijgaand overzicht zijn alle nog openstaande aanbevelingen opgenomen uit onderzoeksrapporten van de Randstedelijke Rekenkamer, de externe accountant en Concerncontrol. Bij de aanbevelingen wordt aangegeven uit welk onderzoeksrapport deze afkomstig is/zijn en hoeveel van de aanbevelingen uit dit onderzoek er zijn afgerond.

- aanbeveling is afgerond
- deadline is ongewijzigd
- deadline is eenmaal doorgeschoven
- deadline is meerdere malen doorgeschoven
- aanbeveling is vervallen

Aanbestedingsprocedure projecten boven EU-grenzen

Auteur onderzoek: Concerncontrol

Vastgesteld op: 3 oktober 2017

Openstaande aanbevelingen: 1 /7

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
3	Richt een centrale database in waar de risicoanalyses en evaluaties worden bewaard om zo het lerend vermogen binnen de provincie te versterken;	De aanbeveling inzake het inrichten van een centrale database voor het bijhouden en opvolgen van risicoanalyses en evaluaties zullen wij verkennen in concernbreed verband. Het lijkt namelijk effectiever om dit op te pakken voor alle grotere projectrisico's en evaluaties en niet alleen die rond het aanbestedingsproces.	AD/CC	2018-K4	Momenteel lopen de voorbereidingen voor de aanschaf van een ISMS tool. Na aanschaf wordt verkend of deze breder als risicomanagementtool - met een centrale database waarin risicoanalyses en evaluaties kunnen worden bewaard - ingezet kan worden of dat een separate tool daar geschikter voor is.	2024-K3	Status ongewijzigd Momenteel lopen de voorbereidingen voor de aanschaf van een ISMS tool. Na aanschaf wordt verkend of deze breder als risicomanagementtool - met een centrale database waarin risicoanalyses en evaluaties kunnen worden bewaard - ingezet kan worden of dat een separate tool daar geschikter voor is.	2024-K3

Managementletter 2018

Auteur onderzoek: Accountant

Vastgesteld op: 27 november 2018

Openstaande aanbevelingen: 1 /17

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
8	**Volledige en juiste verantwoording van inkomende subsidies** De provincie ontvangt van diverse subsidiegevers subsidie. (...) De provincie heeft momenteel geen inzicht in de maatregelen die dit betreft. Er is geen sprake van een centrale registratie van inkomende subsidies en de functie om de volledigheid van inkomende subsidies te bewaken is binnen uw organisatie niet belegd. Wij adviseren u een inventarisatie van (rechten op) inkomende subsidies te maken en in de organisatie in te regelen dat de volledigheid van de verantwoorde inkomende subsidies periodiek wordt vastgesteld. De nadruk ligt daarbij ook op de manier waarop de provincie zorgt dat subsidiebaten juist (in overeenstemming met de geleverde prestaties) worden toegerekend aan het jaar.	In onze begroting en administratie zijn uiteraard de ontvangsten in het kader van de subsidies opgenomen en in beeld. Het punt wat de accountant maakt is dat wij moeilijk kunnen aantonen of deze registratie volledig is. Wij zullen bij de jaarrekening 2018 een eerste inventarisatie maken van de ontvangen subsidies en de wijze van toerekenen (op basis van geleverde prestaties). Voor de langere termijn zal onderzocht worden of de centrale registratie ook structureel in de organisatie ingericht moet worden met de daarbij behorende ambtelijke capaciteit.	CZ BEL B&U	2019-K3	Vanuit interne audit heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de beheersing van inkomende subsidies, inclusief SPUK. In maart besluit de directie, naar aanleiding van dit onderzoek, over het vervolgtraject. Het opstellen van een integrale procesbeschrijving inkomende subsidies is belegd. Verder is besloten de ondersteuning van dit proces centraal in te richten en subsidieaanvragen op te nemen in het mandatenregister. Voor de jaarrekening 2023 wordt dezelfde analyse van de opbrengsten uitgevoerd als degene die bij de jaarrekening 2022 is gemaakt. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2021, aanbeveling 11** - **Managementletter 2022, aanbeveling 5** - **Accountantscontrole 2022, aanbeveling 6** - **Managementletter 2023, aanbeveling 15**	2024-K4	Voor is een plan van aanpak geschreven voor de opdracht. Dit plan zal in Q4 2024 en Q1 2025 worden uitgevoerd. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2021, aanbeveling 11** - **Managementletter 2022, aanbeveling 5** - **Accountantscontrole 2022, aanbeveling 6** - **Managementletter 2023, aanbeveling 15**	2025-K1

Managementletter 2020

Auteur onderzoek: Accountant

Vastgesteld op: 1 december 2020

Openstaande aanbevelingen: 1 /9

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
5	**Risicomanagement en proces-inrichting** Koppel de beschreven processen duidelijk aan de beschrijving van de boekingsgangen in het nog af te ronden Accounting Manual.	De aanbeveling om procesbeschrijvingen te koppelen aan een beschrijving van de boekingsgangen in het nog af te ronden Accounting Manual maakt onderdeel uit van de planning. Het streven is om dit per jaareinde op hoofdlijnen voor de belangrijkste boekingsgangen af te ronden.	CZ/ Processen centraal	2021-K4	De accounting manual is in een afrondende fase. Na afronding zal deze gekoppeld worden. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2022, punt 9**	2024-K2	De accounting manual is gereed, maar nog niet gekoppeld aan de processen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2022, punt 9**	2024-K4

Accountantscontrole 2021

Auteur onderzoek: Accountant

Vastgesteld op: 24 mei 2022

Openstaande aanbevelingen: 1 /11

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
1	**Naleving (EU) aanbestedingsregels** De interne controle op de naleving van de (EU) aanbestedingsregels was over 2021 minder goed geborgd dan voorheen. Ook de analyse achteraf op de totale bestedingen per leverancier was kwalitatief niet voldoende uitgevoerd. Advies - Draag zorg dat de aanbestedingsregels in de toekomst beter worden nageleefd. - Voer de analyse meer gespreid uit over het jaar, zodat aanbestedingsrisico's eerder worden gesignaleerd en (herstel)maatregelen mogelijk zijn. - Betrek wezenlijke wijzigingen bij de analyse. - Classificeer alle opdrachten volgens het CPV classificatiesysteem. - Draag zorg voor een nauwe samenwerking tussen lijnmanagement en bureau inkoop, met name voor risico-dossiers.	De organisatie herkent dat interne controle op de naleving van de aanbestedingsregels minder goed geborgd was dan voorheen. Dit heeft mogelijk niet alleen betrekking op de interne controle maar ook op de naleving van de aanbestedingsprocessen in de lijnorganisatie. De concerncontroller stelt voor om op basis van de eerste analyse van dit punt door Verbijzonderde Interne Controle, Internal Audit een onderzoek uit te laten voeren naar de oorzaken en een advies uit te brengen voor procesverbetering, samenwerking en kennisniveau. Het advies om tussentijds een analyse (spend) uit te voeren, zodat aanbestedingsrisico's eerder gesignaleerd worden, zal overgenomen worden. Het classificeren op CPV codes is met het huidige inkoopsysteem nog niet mogelijk. Deze worden alleen, conform wettelijke verplichting, vastgelegd bij gepubliceerde aanbestedingen.	AD/CC CZ/SI	2022-K4	In het vierde kwartaal 2023 is er per MT bekeken wat de grootste onrechtmatigheden 2022 waren en in welke mate hier reeds acties op is vernomen. Tevens is er tijdig gestart met een analyse over de eerste 8 maanden 2023. De uitkomsten van de spend 2023 zullen in het tweede kwartaal 2024 gecommuniceerd worden. Volledige sturing o.a. op de zogenoemde CPV-codes kan pas volledig ingericht worden na invoering van nieuwe bedrijfsvoeringssystemen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Accountantscontrole 2022, punt 1**	2024-K2	Op de onrechtmatigheden in 2023 is follow up gedaan door Inkoop en de directiecontrollers. Op dit moment wordt een tussentijdse controle uitgevoerd op deze dossiers uit 2023. Ook wordt een eerste controle gedaan op mogelijke nieuwe onrechtmatige dossiers in het eerste halfjaar van 2024. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Accountantscontrole 2022, punt 1**	2024-K3

Managementletter 2022

Auteur onderzoek: Accountant

Vastgesteld op: 22 november 2022

Openstaande aanbevelingen: 2 /9

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
8	**Frauderisico-analyse** De organisatie beschikt inmiddels over fraudebeleid en een actuele frauderisicoanalyse die inzicht geeft in de frauderisico's en die de beheersmaatregelen benoemt om frauderisico's zoveel mogelijk te beperken. De accountant adviseert om de frauderisicoanalyse periodiek te agenderen in het college van gedeputeerde staten en de Rekeningencommissie. Dit draagt bij aan het actueel houden van het inzicht in de kwetsbare plekken in uw organisatie. Mogelijke gespreksonderwerpen zijn de aard, frequentie en diepgang van de uitgevoerde frauderisicoanalyses, de uitkomst daarvan en de manier waarop de organisatie de frauderisico's opvolgt en monitort.	Het fraudebeleid van de provincie bepaalt dat de frauderisico-analyse periodiek wordt geagendeerd in het college van Gedeputeerde Staten en de Rekeningencommissie. Uw suggestie met betrekking tot mogelijke gespreksonderwerpen zullen wij bij daarbij betrekken.	AD/CC	2024-k2	Definition of done - De frauderisicoanalyse wordt periodiek uitgevoerd en geagendeerd in het college van bestuur en de rekeningencommissie. Status Een eerste frauderisicoanalyse is ambtelijk uitgevoerd, maar nog niet bestuurlijk gedeeld. Onze inspanningen zijn erop gericht om de analyse later dit jaar bestuurlijk te delen en vervolgens een werkwijze te ontwikkelen om de analyse zowel ambtelijk als bestuurlijk periodiek te kunnen agenderen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2023, punt 13**	2024-K2	Definition of done - De frauderisicoanalyse wordt periodiek uitgevoerd en geagendeerd in het college van bestuur en de rekeningencommissie. Status (ongewijzigd) Een eerste frauderisicoanalyse is ambtelijk uitgevoerd, maar nog niet bestuurlijk gedeeld. Onze inspanningen zijn erop gericht om de analyse later dit jaar bestuurlijk te delen en vervolgens een werkwijze te ontwikkelen om de analyse zowel ambtelijk als bestuurlijk periodiek te kunnen agenderen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2023, punt 13**	2024-K4
9	**Procesbeschrijvingen** De provincie heeft een groot aantal (deel)processen gedefinieerd, waarvan wij 29 processen hebben aangemerkt als relevant voor uw financiële verslaggeving en voor onze accountantscontrole. Tijdens onze controle 2022 concludeerden wij dat inhoud en voortgang van de beschrijvingen ten opzichte van eerder jaren zijn verbeterd en dat met eerdere aanbevelingen van ons rekening is gehouden. a. Vul de beschrijvingen aan met een analyse en conclusie of de procesinrichting voldoet of wijzigingen behoeft. b. Koppel de beschreven processen aan de boekingsgangen in het nog af te ronden Accounting Manual. c. Leg de relatie tussen interne beheersmaatregelen en automatisering (application controls).	Ad a.: Analyse en conclusie of de procesinrichting voldoet zijn onderdeel van de consistentiecheck op de procesbeschrijving die wordt uitgevoerd door de VIC voordat de procesbeschrijving wordt gepubliceerd. Ad b.: Deze aanbeveling zal de provincie betrekken bij de doorontwikkeling van het Accounting Manual. Ad c.: Deze aanbeveling van de accountant zal de provincie betrekken bij het verbeteren van de opzet, (geautomatiseerde) inrichting en werking van de relevante (financiële) bedrijfvoeringsprocessen.	ad a. AD/CC/VIC ad b. CZ/FIN ad c. CZ/FIN	2023-K2	Status Ad a: Gereed Ad b: Dit is een herhaald advies van **Managementletter 2020, aanbeveling 5.** De monitoring van de opvolging vindt plaats bij die aanbeveling. Ad c: Bij de aanbesteding en implementatie van de nieuwe bedrijfsvoeringssystemen zal dit worden meegenomen in de op te stellen functionele eisen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2023, punt 6**	2024-K4	Status ongewijzigd Ad a: Gereed Ad b: Dit is een herhaald advies van **Managementletter 2020, aanbeveling 5.** De monitoring van de opvolging vindt plaats bij die aanbeveling. Ad c: Bij de aanbesteding en implementatie van de nieuwe bedrijfsvoeringssystemen zal dit worden meegenomen in de op te stellen functionele eisen. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** - **Managementletter 2023, punt 6**	2024-K4

Accountantscontrole 2022

Auteur onderzoek: Accountant

Vastgesteld op: 23 mei 2023

Openstaande aanbevelingen: 0 /9

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
3	**Incidentele en structurele baten en lasten** De controle van de incidentele baten en lasten geeft aanleiding tot correcties. Hieraan liggen diverse oorzaken ten grondslag, zoals complexe regels die leiden tot onduidelijkheid. Hoewel de Commissie BBV meerdere notities heeft geschreven over dit onderwerp, blijft het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten in de praktijk diffuus. Advies accountant Geef in de verslaglegging meer aandacht aan het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten.	Wij onderkennen het belang en de aandacht die nodig is voor een juiste vastlegging van de incidentele en structurele baten en lasten. Aan de hand van de beschikbare notities zal de organisatie de verantwoordingswijze van de incidentele baten en lasten in 2023 nader analyseren en de verantwoordingswijze verbeteren.	CZ/FIN	2024-K2	Voor de begroting 2024 is de eerste verbetering doorgevoerd inzake het overzicht incidentele baten en lasten door de toevoeging van een toelichting. Voor de jaarrekening 2023 wordt ten tijden van deze uitvraag nog gewerkt aan dit overzicht.	2024-K2	In de jaarrekening 2023 is de verantwoordingswijze van de incidentele baten en lasten in 2023 nader geanalyseerd en de verantwoordingswijze verbeterd. Dit wordt bij volgende begrotings- en verantwoordingsproducten doorgezet.	afgerond

Bron van bescherming

Auteur onderzoek: Randstedelijke rekenkamer

Vastgesteld op: 13 september 2021

Openstaande aanbevelingen: 6 /8

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
6	Verken op welke gebieden de provincie meer kan bijdragen aan de beschermingsmaatregelen die andere partijen nemen en aan het tegengaan van verontreinigingen waar andere partijen verantwoordelijk voor zijn. Deel de uitkomsten met PS en geef aan welke acties uitgevoerd worden.	In het ontwerp Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 hebben wij opgenomen dat wij de gebiedsdossiers zullen evalueren en actualiseren. In deze dossiers worden risico's en maatregelen in beeld gebracht. Wij zullen de verkenning binnen dit kader uitvoeren.	BEL/OMB	2023-K4	In verband met de vertraagde oplevering van het 'protocol gebiedsdossiers', heeft de actualisatie van de gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's enigszins vertraging opgelopen. Het offerteverzoek voor het opstellen van de gebiedsdossiers is inmiddels uitgezet en zal binnenkort worden gegund. Naar verwachting worden de gebiedsdossiers in de tweede helft van 2024 opgeleverd.	2024-K4	Lopende aanbeveling. De gebiedsdossiers voor de Noord-Hollandse drinkwaterwinningen worden momenteel opgesteld in samenwerking met alle betrokken partners. De afronding, inclusief aanbevelingen voor eventuele maatregelen, is voorzien voor het vierde kwartaal van 2024.	2024-K4
7	Ca na hoe de samenwerking met de drinkwaterbedrijven verder kan worden geïntensiveerd en geef hier in overleg met de drinkwaterbedrijven vorm aan. De drinkwaterbedrijven en de provincie weten elkaar te vinden, maar de drinkwaterbedrijven geven aan dat het overleg frequenter kan en er behoefte is aan meer samenwerking.	Wij zullen in overleg met de drinkwaterbedrijven bepalen op welke punten intensivering nodig is en hoe dit vorm kan worden gegeven.	BEL/OMB	2023-K4	Wat betreft het structurele overleg met de betrokken partners is samenwerking gezocht met Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Middels 'watertafels grondwaterbeschermingsgebieden' is hiervoor een overlegstructuur ingericht, waarbij de gebiedsdossiers één van de te bespreken onderwerpen is. OD NZKG is de trekker van de watertafels en organiseert circa twee keer per jaar het overleg.	2024-K4	Wat betreft het onderzoek naar nieuwe winplaatsen voor de drinkwaterwinning, participeren wij actief in de lopende processen.	2024-K4
8	Zorg voor voldoende ambtelijke capaciteit voor het behartigen van het drinkwaterbelang en vergroot intern de bekendheid van de zorgplicht drinkwater en de regelgeving voor beschermingsgebieden. Het blijven uitvoeren (en verbeteren) van bestaande maatregelen en het opstarten van nieuwe maatregelen vraagt de inzet van voldoende ambtelijke capaciteit. In een van de gesprekken is aangegeven dat de provincie relatief weinig capaciteit heeft in vergelijking met bijvoorbeeld de provincie Utrecht. Door meer interne kennisdeling krijgen ook degenen die niet dagelijks met de bescherming van drinkwaterbronnen bezig zijn de zorgplicht beter in beeld.	Wij onderschrijven de suggestie niet dat de zorgplicht voor drinkwater en de regelgeving in de provinciale organisatie onvoldoende bekend zijn. Dat het beeld bestaat dat er in Noord-Holland relatief weinig ambtelijke capaciteit aanwezig is kan te maken hebben met het feit dat de zorg grotendeels is ingebed in bredere programma's, zoals CBG, en niet op zichzelf staat. Wij hebben geen indicaties van maatregelen die moeten worden verbeterd of van nieuwe risico's waar maatregelen nodig zijn. Wij zullen dit verder toetsen bij evaluatie en actualisatie van de gebiedsdossiers en de benodigde capaciteit dan opnieuw bepalen.	BEL/OMB	2023-K4	Intussen participeren wij in een onderzoek naar nieuwe winplaatsen, vindt afstemming plaats tussen drinkwaterbedrijven, omgevingsdienst en provincie wanneer zich vragen voordoen en lopen gebiedsprogramma's zoals grondwaterbeheer Gooi, waarin drinkwaterbescherming een prominent onderwerp is, door.	2024-K4		2024-K4
9	Actualiseer de gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's. Ca daarbij na welke lessen geleerd kunnen worden van de actualisaties in andere provincies. Ca in de geactualiseerde dossiers ook in op de waterkwantiteit en de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor drinkwaterbronnen. De gebiedsdossiers dateren van 2013-2014 en meerdere betrokken partners geven aan dat de dossiers verouderd zijn en dat de provincie haar regierol bij het actualiseren van de gebiedsdossiers niet oppakt. De Stuurgroep Water adviseert de gebiedsdossiers zes jaarlijks te actualiseren. Maatregelen in de uitvoeringsprogramma's baseren zich op de problemen en risico's die in de gebiedsdossiers naar voren komen.	Wij hebben in ons ontwerp regionaal waterprogramma opgenomen dat wij de gebiedsdossiers zullen evalueren en actualiseren. Het waterkwantiteitsvraagstuk is hiervan geen onderdeel, de doelen van de Kaderrichtlijn Water (geen toename van de zuiveringsinspanning) uiteraard wel. Voor wat betreft het waterkwantiteitsvraagstuk verwijzen eveneens naar ons ontwerp regionaal waterprogramma waarin is opgenomen dat wij participeren in onderzoek naar nieuwe winplaatsen. Met betrekking tot het advies van de Stuurgroep Water om elke zes jaar de gebiedsdossiers te actualiseren verwijzen wij naar onze reactie op de tweede conclusie in het rapport en naar aanbeveling 8.	BEL/OMB	2023-K4		2024-K4		2024-K4
10	Organiseer structureel gebiedsgesprekken. Zorg daarbij dat de vertegenwoordigers van de betrokken partijen vanuit verschillende relevante expertises aan tafel zitten. Gebiedsgesprekken tussen de provincie, het drinkwaterbedrijf en de gemeente waar onder andere de status van ruimtelijke ontwikkelingen wordt besproken vinden niet structureel plaats. De gebiedsgesprekken zijn de afgelopen vier Jaar niet gehouden.	Wij zullen dit doen, te beginnen met de genoemde evaluatie van de huidige gebiedsdossiers. Wij zullen de frequentie van de overleggen met betrokken partijen bepalen. Vanwege de raakvlakken met andere beleidsvelden (met name ruimtelijke ontwikkeling en milieu) zullen wij aansluiting zoeken bij bestaande overlegstructuren zoals bij het programma GBG. Op deze manier willen wij conform wensen van geïnterviewden samenhang aanbrengen tussen preventie, sanering en beheersing van verontreiniging.	BEL/OMB	2023-K4		2024-K4		2024-K4
11	Bewaak de voortgang van de maatregelen uit de uitvoeringsprogramma's en communiceer hierover richting de betrokken partijen.	In onze reactie op conclusie 2 hebben wij aangegeven dat alle maatregelen zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn. In de hiervoor genoemde gebiedsgesprekken zullen wij de voortgang bespreken.	BEL/OMB	2023-K4		2024-K4		2024-K4

Archiefinspectie 2021

Auteur onderzoek: Provincie archivaris

Vastgesteld op: 2 november 2022

Openstaande aanbevelingen: 2 7

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
2	Implementeer de applicatie SuccessFactors, ter vervanging van het huidige HRM systeem voor het beheer van de personeelsdossiers.	We bekijken de functionaliteiten van SuccesFactors nogmaals kritisch. Op basis daarvan maken we verdere keuzes. In de tussentijd blijven we werken conform de op 20 mei 2020 door de directeur concernzaken vastgestelde nota 'beheer pdossiers in SAP'. We blijven toewerken naar de implementatie van een compliant informatiesysteem voor het beheer van de personeelsdossiers.	CZ/MWO	2022-K4	Voor het beheer van onze analoge personeelsdossiers volgen we structureel de afgesproken werkwijze uit de directienota van april 2020 over dit onderwerp. Wat betreft het beheer van de digitale dossiers volgen we de werkafspraken uit diezelfde nota, waarmee we voldoen aan Wet- en regelgeving. De aanschaf en inrichting van een nieuw systeem voor het beheer van personeelsdossiers is onderdeel van het lopende traject bedrijfsvoeringssystemen waarvan de afronding gepland staat voor uiterlijk 2027. De eisen aan informatiebeheer zijn standaard onderdeel van het ICT-vernieuwingsproces en nemen we vanzelfsprekend ook in dit traject mee.	2027-K4	Voor het beheer van onze analoge personeelsdossiers volgen we structureel de afgesproken werkwijze uit de directienota van april 2020 over dit onderwerp. Wat betreft het beheer van de digitale dossiers volgen we de werkafspraken uit diezelfde nota, waarmee we voldoen aan Wet- en regelgeving. De aanschaf en inrichting van een nieuw systeem voor het beheer van personeelsdossiers is onderdeel van het lopende traject bedrijfsvoeringssystemen waarvan de afronding gepland staat voor uiterlijk 2027. De eisen aan informatiebeheer zijn standaard onderdeel van het ICT-vernieuwingsproces en nemen we vanzelfsprekend ook in dit traject mee. **De provincie archivaris heeft deze aanbeveling herhaald:** **- Archiefinspectie 2022, punt 2**	2027-K4
3a	Zorg voor een geslaagde migratie van de S schijf naar SharePoint, conform het migratieplan.	De provinciearchivaris heeft een positief advies afgegeven op het migratieplan. De migratie wordt de komende jaren conform dat plan uitgevoerd.	CZ/digitaal samen-werken	2024-K2	De provinciearchivaris heeft een positief advies afgegeven op het migratieplan. De migratie wordt op dit moment en de komende tijd conform dat plan uitgevoerd.	2024-K2	Vanwege de grote hoeveelheid BU-projecten en de complexiteit van deze dossiers is besloten de deadline uit te stellen naar eind dit jaar. Inmiddels zijn 82 van de 91 projecten gemigreerd. Alle andere dossiers van BU en de overige directies zijn conform migratieplan gemigreerd.	2024-K4

Managementletter 2023

Auteur onderzoek: Accountant
Vastgesteld op: 14 november 2023

Openstaande aanbevelingen: 2 /15

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
10	**Bijdragen verstrekken aan derden** Door de omvang van de geldstroom en de risico's van een te hoge of onrechtmatige verstrekking aan derden adviseert de accountant om dit proces te beschrijven.	Wij onderkennen het belang van het rechtmatig verstrekken van bijdragen aan derden. Daarom loopt een project om de daadwerkelijke omvang en typen bijdragen aan derden in kaart te brengen en vervolgens in Engage als proces te beschrijven. Het grootste gedeelte van de verstrekte bijdragen aan derden verloopt overigens via het reguliere verplichtingenproces. Dit proces is in concept beschreven.	CZ/FIN	2024-K4	Het project tot het in kaart brengen van de soorten en omvang van bijdragen aan derden is inmiddels afgerond. Dit leidt tot enkele procesbeschrijvingen waarin concreet moet worden aangegeven hoe wordt omgegaan met bijdragen aan derden. De verwachting is dat de benodigde procesaanpassingen in het najaar van 2024 worden doorgevoerd.	2024-K4	De benodigde procesaanpassingen staan gepland. Verwachting is dat de realisatie uiterlijk 2025-K4 is afgerond.	2025-K4
14	**Rechtmatigheid inkopen en aanbestedingen** Begin dit jaar informeerde de accountant over de toenemende financiële omvang van bekende en mogelijke afwijkingen van Europese aanbestedingsregels (in 2022 resp. eur 5,4 miljoen en eur 8,0 miljoen). De interne beheersing van het inkoopproces moet beter. De organisatie verwacht dat de eerder door ons geadviseerde Spendanalyse in november klaar is. Hierdoor is tussentijds bijsturen vrijwel onmogelijk. Met het oog op de rechtmatigheidsverantwoording door GS in de jaarrekening 2023, adviseert de accountant om het aanbestedingsproces met voorrang te verbeteren.	Naar aanleiding van de uitkomsten 2022 zijn er reeds enkele acties in gang gezet. In oktober is gestart met een eerste tussentijdse analyse en daarnaast is in beeld gebracht of de op de grootste onrechtmatigheden 2022 acties ondernomen zijn en/of nog benodigd zijn. Omdat de rechtmatigheid op de aanbestedingen een belangrijk onderdeel vormt van de rechtmatigheidsverantwoording wordt de voortgang van de genomen acties periodiek besproken en gemonitord in een gezamenlijk overleg tussen inkoop en concerncontrol.	CZ/SI	2024-K2	Procesverbetering (verbetering aan de voorkant) zal meegenomen worden bij de aanbesteding van nieuwe bedrijfsvoeringssystemen. Het uitvoeren van de spendanalyse om tijdiger in te kunnen spelen op ontstane onrechtmatigheden is dit jaar verbeterd. De uitkomsten zullen in het tweede kwartaal 2024 met de directies gedeeld worden.	2024-K2	Op dit moment worden voorbereidingen getroffen voor het inrichten van een contractbeheersysteem om beter op rechtmatigheid en doelmatigheid te kunnen sturen en een dynamisch aankoopsysteem (DAS) in Mercell (q4 2024/Q1 2025) om inhuuropdrachten en specialistische diensten in aan te kunnen besteden. De DAS zal in verschillende aanbestedingen ingezet worden. Daarnaast heeft Inkoop stappen gezet in het ontwikkelen van account management en halen eerder informatie over komende aanbestedingen op en worden vaker op het juiste moment in het proces betrokken. **De externe accountant heeft deze aanbeveling herhaald:** **- Accountantscontrole 2023, punt 3**	2025-K1

Archiefinspectie 2022

Auteur onderzoek: Provincie archivaris
Vastgesteld op: 7 november 2023

Openstaande aanbevelingen: 0 4

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
3	Zorg ervoor dat er een structurele oplossing komt voor het beheer van de personeelsdossiers. Deze moet compliant zijn aan wet en regelgeving.	Voor het beheer van de analoge personeelsdossiers volgt onze organisatie structureel de afgesproken werkwijze uit de directienota van april 2020 over dit onderwerp. Wat betreft het beheer van de digitale dossiers volgt onze organisatie de werkafspraken uit diezelfde nota, waarmee we voldoen aan Wet- en regelgeving. De aanschaf en inrichting van een nieuw systeem voor het beheer van personeelsdossiers is onderdeel van het lopende traject bedrijfsvoerings-systemen waarvan de afronding gepland staat voor uiterlijk 2027. De eisen aan informatiebeheer zijn standaard onderdeel van het ICT-vernieuwingsproces en onze organisatie neemt deze ook in dit traject mee.	CZ/HRM	2027-K4	De aanschaf en inrichting van een nieuw systeem voor het beheer van personeelsdossiers is onderdeel van het lopende traject bedrijfsvoerings-systemen waarvan de afronding gepland staat voor uiterlijk 2027.	2027-K4	Dit is een herhaald advies van **Archiefinspectie 2021, aanbeveling 2.** De monitoring van de opvolging vindt plaats bij die aanbeveling.	vervallen

Accountantscontrole 2023

Auteur onderzoek: Accountant
Vastgesteld op: 21 mei 2024

Openstaande aanbevelingen: 9 12

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
1	**Evalueren jaarrekeningproces** Wij adviseren om het jaarrekeningproces intern te evalueren. Het is belangrijk om de kwaliteit van de administratie gedurende het jaar te verbeteren en om de interne controles van jaarrekeningposten te vervroegen en kwalitatief te verbeteren.	De organisatie erkent dat nagekomen correcties een controleproces niet bevorderen. Ter voorkoming daarvan in komende controlejaren zal de organisatie vanaf controlejaar 2024 het proces als volgt wijzigen: • Verwerken van reeds geconstateerde correcties in versie die de accountant ter controle aangeboden krijgt (deze zal hiermee dan cijfermatig afwijken van de aan GS aangeboden versie ter eerste lezing); • Relevante controles (waaronder subsidies > € 1,5 mln) naar voren halen in tijd; • Het jaarrekeningproces evalueren om te bezien hoe correcties achteraf eerder gesignaleerd en/of voorkomen kunnen worden.	CZ/FIN	2024-K4			De evaluatie van het jaarrekeningtraject heeft plaatsgevonden en verbeteracties zijn gedefinieerd en onder handen. De jaarrekeningplanning is op genoemde verbeterpunten aangepast.	2024-K4
2	**Verbeteren en uitbreiden tussentijdse afsluitingen** Gelet op omvang en aantal van de correcties in het jaarrekeningtraject adviseren wij u ook tussentijdse afsluitingen te verbeteren en uit te breiden. Hierdoor wordt bevorderd dat ook gedurende het jaar een beter zicht bestaat op de financiële situatie en worden verrassingen achteraf beperkt.	Bij de evaluatie van het jaarrekeningtraject zal onder andere bekeken worden op welke wijze de tussentijdse afsluiting verbeterd en/of uitgebreid kunnen worden om gedurende het jaar al meer controles uit te kunnen voeren.	CZ/FIN	2024-K4			De evaluatie van het jaarrekeningtraject heeft plaatsgevonden en verbeteracties zijn gedefinieerd en onder handen. De jaarrekeningplanning is op genoemde verbeterpunten aangepast.	2024-K4
3	**Managementletter 2023** De managementletter uit oktober 2023 bevat onze bevindingen en adviezen over de interne beheersing. •Als belangrijk risico signaleerden wij de onrechtmatigheid van (Europese) •Aanbestedingen. de jaarafgrenzing van lasten en baten scherper te controleren door afwijkingen over 2022 die in 2023 bleken •Het zicht op de volledigheid van baten te verbeteren door een goede primaire registratie te voeren •Aandacht te geven aan de verantwoording van subsidies, anders dan SiSa, die uw organisatie veel tijd en inspanning kost en regelmatig leidt tot overschrijding van indieningstermijnen.	Deze adviezen zijn voorzien van een bestuurlijke reactie (ingekomen stukken PS 11 december 2023, kenmerk 2034761/2037559) en ter monitoring overgenomen in de auditopvolgingslijst.	CZ/SI	vervallen			Dit is een herhaald advies van de **Managementletter 2023, aanbeveling 14.** De monitoring van de opvolging vindt plaats bij die aanbeveling.	vervallen
4	**IT-omgeving** Van 2019 tot en met 2021 heeft de accountant jaarlijks een IT-audit gedaan in het kader van de jaarrekeningcontrole. De IT-audit is gericht op die onderdelen van de IT-omgeving die relevant zijn voor betrouwbare verslaggeving. Hieruit bleek dat de IT-omgeving onvoldoende betrouwbaar is voor jaarrekeningdoeleinden waardoor de accountant gegevensgerichte controle uitvoert. In 2023 heeft de provincie onvoldoende voortgang geboekt bij het verstevigen van de IT-omgeving, om een nieuwe IT-audit zinvol te maken. Voor het tempo van het verbetertraject is aandacht van het management van de provincie nodig.	De organisatie is zich terdege bewust van het belang van de verbetering van de IT-omgeving. In 2024 worden verkenningen gedaan naar identity en access management. Dit zijn belangrijke onderwerpen om naar systeemgerichte controles te kunnen doorontwikkelen. Tevens is er een programma gestart voor de vervanging van de bedrijfsvoeringssystemen. Ook binnen dit programma wordt aandacht besteed aan de inrichting van de (nieuwe) IT-omgeving.	AD/CC	2027-K4			Identity en Accessmanagement (IAM): op initiatief van directeur CZ loopt er een audit naar de huidige status van IAM. Een rapport wordt verwacht in oktober 2024. Bedrijfsvoeringssystemen (BVS): vanuit CC en de stuurgroep BVS is er aandacht voor de normen die gesteld worden vanuit de te nemen ICT maatregelen in het kader van de jaarrekeningcontrole.	2024-K4

5	**Investeringskredieten** De tabel met investeringskredieten is overzichtelijker gepresenteerd, door deze op te schonen en in te korten waardoor alleen lopende projecten worden toegelicht. De analyse van de begrotingsrechtmatigheid is gedegen uitgevoerd. Aandachtspunt blijft om gedurende het jaar toe te zien op de juiste toerekening van investeringen aan de kredieten voor investeringen en onderhoud. Dat zorgt ervoor dat de analyse minder tijd in het jaarrekeningtraject en dat tussentijds inzicht bestaat in de juiste financiële standen per krediet.	Het iMPI en PMO worden tweemaal per jaar geactualiseerd. Dit is veelal het moment waarop investeringskredieten waar nodig worden bijgesteld. Op dit moment vinden er voor de meeste investeringsprojecten driemaal per jaar interne rapportagemomenten plaats waarbij ook de voortgang ten opzichte van het krediet wordt beoordeeld. De organisatie evalueert of het proces verder geoptimaliseerd kan worden.	CZ/FIN	2025-K2			Periodiek worden de verdeelpercentages van de projecten gedurende het jaar geëvalueerd, hiermee wordt het risico op een onjuiste verdeling van de kosten over PMI en PMO gemitigeerd en ook de kans op (onterechte) kredietoverschrijdingen gemitigeerd.	afgerond
6	**Salarislasten** Bij de provincie werken ruim 1.300 mensen. De afgelopen jaren wordt meer hybride gewerkt, waardoor het risico toeneemt dat ongemerkt salaris wordt betaald aan medewerkers die niet meer in dienst zijn. Om na te gaan of dit voorkomt, hebben wij samen met uw VIC team met data-analyse alle 1.300 medewerkers op dit risico onderzocht. Wij raden aan om deze controle eens per één of twee jaar te herhalen.	Deze controle wordt periodiek opgenomen in het controleplan verbijzonderde interne controle.	AD/CC	2024-K4			De genoemde aanvullende controle zal opgenomen worden in het controleplan 2024 om per 2 jaar uit te voeren.	2024-K4
7	**OV-concessies** De provincie verstrekt bijdragen voor openbaar vervoer aan concessiehouders. De concessiehouders leggen jaarlijks verantwoording af aan de provincie, waarna een definitieve afrekening wordt opgesteld. De vervoerders hebben achterstand in het opleveren van de verantwoordingsinformatie. Wij adviseren om de vervoerders te vragen om tijdiger verantwoording af te leggen aan de provincie.	De provincie blijft voor de verantwoording afhankelijk van de vervoerders. Dit aspect zal onder de aandacht gebracht worden bij hen, maar biedt geen garantie op de gewenste versnelling.	BEL	2024-K4			De tijdigere verantwoording is gedurende het jaarrekeningtraject onder de aandacht gebracht.	afgerond
8	**Verdeling capaciteitskosten** De kosten van personele capaciteit worden via de kostenverdeelsystematiek toegerekend aan de materiele vaste activa, de begrotingsprogramma's en aan overhead. In 2023 is de verdeling van kosten gebaseerd op de inventarisatie uit 2022. Hierdoor is de verdeling van capaciteitskosten over de programma's en overhead gebaseerd op mogelijk verouderde informatie. Uit oogpunt van goede capaciteitssturing adviseren wij om de toerekening van capaciteitskosten te baseren op actuele informatie over feitelijke inzet op	De vertaling van het coalitieakkoord naar inzet van capaciteit en aanpassing van de kostenverdeling zal plaatsvinden over 2024. Tevens loopt er in de organisatie momenteel een programma capaciteitssturing waarbij de systematiek van kostentoerekeningen nader bekeken worden.	CZ/FIN	2024-K4			De vertaling van het coalitieakkoord naar inzet van capaciteit en aanpassing van de kostenverdeling vindt plaats in LBW 2024 en zal daarbij worden geborgd in de dagelijkse processen.	2024-K4
9	**Overige opbrengsten en bijdragen werken van derden** De provincie kent veel verschillende inkomsten. Voor de grootste opbrengstenstromen zoals de algemene uitkering en de opcenten is het relatief eenvoudig om de volledigheid vast te stellen. Bij andere opbrengsten is dit lastiger omdat die van jaar tot jaar verschillen. De provincie heeft geen centrale primaire registratie die de volledigheid van opbrengsten en bijdragen van derden bewaakt. Wel is op alternatieve wijze de volledigheid onderbouwd. Hoewel deze maatregelen het risico op gemiste opbrengsten verminderen, adviseren wij u dit proces te verstevigen.	De organisatie erkent het belang van het verbeteren van de interne beheersing op de volledigheid van baten. In 2022 zijn reeds verbeteringen doorgevoerd in de registratie van bijdragen derden op projecten en met de aanvullende maatregelen wordt het risico op onvolledige verantwoording gemitigeerd. In de loop van 2024 wordt een project uitgevoerd voor het realiseren van verbetermaatregelen voor een structurele borging van de volledigheid van baten (waaronder bijdragen van derden en inkomende subsidies).	CZ/FIN	2025-K4			Project voor het realiseren van verbetermaatregelen voor een structurele borging van de volledigheid van baten (waaronder bijdragen van derden en inkomende subsidies) is onder handen. Verwachte realisatie voor inkomende subsidies is K2-2025, voor de bijdragen van derden is dit K4-2025.	2025-K4
10	**Rechtmatigheid** Uit de spend-analyse blijkt dat € 5,5 miljoen in 2023 onrechtmatig is aanbesteed. Dit is qua omvang vergelijkbaar met vorig jaar, maar de spend-analyse is kwalitatief verbeterd. Een aandachtspunt is wel dat de spend-analyse pas laat in (en gedeeltelijk na) het boekjaar is opgesteld. Daarbij is wel meer aandacht besteed aan opvolging van bevindingen over 2022, maar zijn nieuwe contracten onderbelicht gebleven. Tijdens het jaar bestond onvoldoende inzicht in de (on)rechtmatigheid van de inkopen. Wij adviseren om de spend-analyse frequenter tussentijds op te stellen, zodat onrechtmatige aanbestedingen eerder worden gesignaleerd en de mogelijkheid bestaat om bij te sturen zodat inkopen rechtmatig plaatsvinden.	De organisatie erkent het belang van het uitvoeren van tussentijdse spendanalyses en heeft daarom in 2023 al de eerste verbeteringen hierop ingezet. Deze waren echter pas later in het jaar in gang gezet. In 2024 wordt deze verbetering verder doorgezet waarbij onder andere een analyse van de onrechtmatigheden 2023 nog voor het zomerreces binnen de organisatie gedeeld worden om benodigde acties hierop te kunnen ondernemen.	CZ/SI	2025-K2			De grondigheid van de analyse over het boekjaar 2023 heeft opgeleverd dat er geen onzekerheden meer waren (in 2022 EUR 8 mijloen). Dit jaar zetten wij weer stappen om ervoor te zorgen dat het proces van de controle beter wordt ingericht en efficienter verloopt.	2025-K2
11	**SiSa-bijlage** Met de SiSa-bijlage in de jaarrekening legt de provincie verantwoording af over de besteding van Rijksmiddelen. Sinds 2020 is sprake van een forse toename van het aantal subsidieregelingen dat onder de SiSa-verantwoording is gebracht. In 2020 waren dit nog 4 regelingen, in 2022 al 29 regelingen en inmiddels gaat het om 40 regelingen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren niet vermindert, waardoor het belang van een goede SiSa-verantwoording groot blijft. De SiSa-specialisten zijn ons aanspreekpunt voor de controle. Twee van deze drie specialisten zijn extern ingehuurd. Dat maakt de provincie kwetsbaar. Wij raden aan om de SiSa-deskundigheid in uw organisatie te borgen.	De afgelopen jaren was de SiSa-kennis binnen de provincie belegd bij slechts 2 personen. Vanaf boekjaar 2023 is er binnen de provincie een breder SiSa-team opgericht om de verantwoording voor te bereiden. Dit team bestand uit 6 interne medewerkers waarbij 2 externe waren aangetrokken voor specifieke SiSa-kennis. Er is door het team en de experts veel tijd geïnvesteerd in goede vastlegging en onderbouwingen zodat de kennis voor 2024 goed overdraagbaar is aan de interne medewerkers.	CZ/FIN	2025-K2			Er heeft een goede overdracht van kennis plaatsgevonden. Voor 2024 wordt hier nader invulling aangegeven.	2025-K2
12	**SiSa-bijlage rol SiSa-teams** Balansposten die samenhangen met de ontvangsten en de bestedingen van Rijksmiddelen, bevatten veel onnodige afwijkingen. Wij raden aan om de SiSa-teams een rol te geven bij het opstellen van de met SiSa samenhangende balansposten.	Het advies om het SiSa-team bij de jaarrekening 2024 tevens een rol te geven bij de met SiSa samenhangende balansposten zal worden overgenomen.	CZ/FIN	2025-K2			Het advies om het SiSa-team bij de jaarrekening 2024 een rol te geven wordt voor de jaarstukken 2024 opgepakt	2025-K2

Rapportage verbijzonderde interne controles 2023

Auteur onderzoek: Concerncontrol
Vastgesteld op: 21 mei 2024

Openstaande aanbevelingen: 2 6

Nr	Aanbeveling	Bestuurlijke reactie	Eigenaar	Deadline	Voortgang per 1 maart 2024	Status/ Deadline	Voortgang per 1 september 2024	Status/ Deadline
1	**Afstemming spendanalyse 2023** Geadviseerd wordt om de uitkomsten uit de spendanalyse 2023 voor het zomerreces af te stemmen met verantwoordelijke sectormanagerszodat eerder actie ondernomen kan worden op onrechtmatige opdrachten.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	CZ/SI	2024-K2			Inkoop en de directiecontrolers adviseren de organisatie over het oplossen van de onrechtmatigheden uit 2023 en over het voorkomen van onrechtmatigheden in 2024.	afgerond
2	**Afgrenzing per jaareinde** Juiste afgrenzing per jaareinde is een blijvend punt van aandacht voor de organisatie.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	PNH	2024-K4			Juiste afgrenzing is bekend in de organisatie en heeft blijvende aandacht.	vervallen
3	**Autorisatie bevoegdheden** In 2024 dient de VIC samen met I-control na te gaan in welke mate externe medewerkers mogelijk ongewenste autorisatie bevoegdheden hebben.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	AD/CC	2025-K2			Ongewenste autorisatie bevoegdheden wordt opgenomen in het controleplan 2024.	2024-K4
4	**Informatiebeheer** Informatiebeheer/dossier vorming is een punt van aandacht voor de gehele organisatie.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	PNH	2024-K4			Informatiebeheer is een aandachtpunt voor de gehele organisatie	vervallen
5	**Uniformiteit dossiervorming en controles** Borg uniformiteit van dossiervorming, uitgevoerde controles en vastlegging van de controles binnen het SiSa-team door meer gebruik te maken van checklists.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	CZ/FIN	2025-K2			Door het inrichten van een centrale omgeving voor dossiervorming SISA, het verbeteren van de template voor de SISA dossiers en het invoegen van checklists in het opsteldossier is deze aanbeveling opgevolgd.	afgerond
6	**SPUK-regelingen** Breng bij nieuwe SPUK regelingen tijdig in beeld wat de verantwoordingsvereisten zijn zodat deze op voorhand ingeregeld kunnen worden in de administratie.	Er is geen bestuurlijke reactie opgenomen bij de Rapportage Verbijzonderde Interne Controles 2023. GS heeft het rapport op 21 mei 2024 vastgesteld en stemt daarmee indirect in met de aanbevelingen.	CZ/FIN	2025-K2			Maakt onderdeel uit van het project voor het realiseren van verbetermaatregelen voor een structurele borging van de volledigheid van baten.	2025-K2

Provincie Noord-Holland

Kenmerk: 2315203/2319060

Uw contactpersoon
S. van der Haagen
AD/CC

Telefoonnummer +31631690638
saskia.van.der.haagen@noord-holland.nl

Betreft: Auditopvolging per 1 september 2024

Memo

1 oktober 2024

Inleiding

De auditopvolgingslijst is een instrument om de opvolging van aanbevelingen systematisch en periodiek te monitoren en eventuele risico's binnen de organisatie onder de aandacht te brengen. Hierbij geeft de auditopvolgingslijst inzicht in de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen uit onderzoeken van de Randstedelijke Rekenkamer, de externe accountant, de provinciearchivaris en van de concerncontroller van de provincie Noord-Holland.

Aan de hand van de auditopvolgingslijst rapporteert de concerncontroller per halfjaar (peildata 1 maart en 1 september) aan Gedeputeerde Staten over de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen. Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten per bijgaande brief over deze voortgang.

De opvolging betreft de mate waarin de maatregelen zijn uitgevoerd die de opdrachtgevers hebben toegezegd naar aanleiding van de aanbevelingen uit de onderzoeken. De opdrachtgevers van de maatregelen zijn werkzaam bij één van de directies van de provincie Noord-Holland. Of en de mate waarin de maatregelen het gewenste effect hebben, is geen onderdeel van de auditopvolging.

De externe accountant en provinciearchivaris richten zich wel op de effectiviteit van de genomen maatregelen als onderdeel van hun reguliere controle, respectievelijk inspectie. De Randstedelijke Rekenkamer voert voor een deel van haar onderzoeken opvolgingsonderzoeken uit om te bepalen of de maatregelen effect hebben gehad. Ook de concerncontroller doet dit.

De auditopvolging is tot stand gekomen op basis van de ontvangen input van de opdrachtgevers en de medewerkers verantwoordelijk voor het treffen van adequate beheersmaatregelen.

Voorliggende notitie geeft een samenvatting van de auditopvolging tot 1 september 2024. Hieronder geven wij een analyse van de stand van zaken.

De volgende tabel bevat de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen per 1 september 2024 afgezet tegen de voortgang per maart 2024.

	Totaal	Concern control	Accountant	Reken kamer	Provincie archivaris
Openstaand per maart 2024	18	1	8	6	3
Nieuwe aanbevelingen	18	6	12	0	0
Totaal aanbevelingen waarover dit memo rapporteert	**36**	**7**	**20**	**6**	**3**
Afgeronde aanbevelingen	5	2	3	0	0
Vervallen aanbevelingen	4	2	1	0	1
Totaal afgerond/ vervallen	**9**	**4**	**4**	**0**	**1**
Openstaande aanbevelingen per september 2024	**27**	**3**	**16**	**6**	**2**

Tabel 1: Verloop aanbevelingen auditopvolging in de periode van maart 2024 tot september 2024

Analyse

In de afgelopen periode zijn 5 aanbevelingen afgerond en 4 stuks komen te vervallen. De vervallen aanbevelingen zijn met name aanbevelingen die blijvende aandacht vereisen. Daarnaast zijn aanbevelingen vervallen indien deze afhankelijk is van toekomstige wetgeving en/of het risico zeer beperkt is. Het vervolg van deze analyse gaat in op de opvolging van de aanbevelingen ten aanzien van de interne bedrijfsvoering en het provinciaal beleid.

Hierbij gaan wij uit van de status die de verantwoordelijken voor het treffen van de maatregelen hebben opgegeven.

Vervanging bedrijfsvoering systemen

Bij de opvolging van de aanbevelingen wordt steeds vaker verwezen naar de vervanging van de bedrijfsvoeringssystemen (BVS). Aangezien dit vervangingstraject naar verwachting doorloopt tot in 2027, kunnen diverse aanbevelingen mogelijk langer op de auditopvolgingslijst blijven staan. Het is echter van belang te benadrukken dat een verwijzing naar het BVS-traject niet per definitie inhoudt dat er geen voortgang wordt geboekt met betrekking tot de opvolging van de aanbeveling. In sommige gevallen wordt een aanbeveling slechts gedeeltelijk opgevolgd binnen het vervangingstraject, terwijl er tegelijkertijd acties worden ondernomen op andere onderdelen van de aanbeveling.

Daarnaast kan het voorkomen dat de oorspronkelijke aanbeveling reeds volledig is opgevolgd vóór de afronding van het vervangingstraject, maar dat de opvolging nieuwe inzichten heeft opgeleverd, die in de vervanging worden meegenomen.

Peildatum 1 september 2024 zijn er in de bestuurlijke auditopvolgingslijst 5 verwijzingen naar de vervanging van de bedrijfsvoering systemen. 4 aanbeveling hadden reeds verwezen naar het BVS-traject en is er 1 toegevoegd.

Oude en doorgeschoven aanbevelingen

Op uw verzoek informeren wij u apart over de punten waarvan de planning niet is gehaald en één of meerdere keren zijn doorgeschoven.
De afgelopen periode is de deadline van 7 aanbevelingen uitgesteld naar een later moment.

Er bestaan verschillen in de oplostijd van aanbevelingen. Dit heeft te maken met het verschil in aard en complexiteit van de vraagstukken. Tot slot worden in voorkomende gevallen prioriteiten verlegd.
In de auditopvolgingslijst is de status inzichtelijk gemaakt en gemarkeerd welke deadlines zijn doorgeschoven.

Verantwoording van inkomende subsidies
Er is een plan van aanpak geschreven welke eind 2024, begin 2025 zal worden uitgevoerd.

Accounting manual
De koppeling van de accounting manual met de beschrijving van boekingsgangen kan worden uitgevoerd worden nu de accounting manual in een afgerond is.

Naleving (EU) aanbestedingsregels
Op de onrechtmatigheden in 2023 is follow up gedaan door Inkoop en de directiecontrollers. Op dit moment wordt een tussentijdse controle uitgevoerd op deze dossiers uit 2023. Ook wordt een eerste controle gedaan op mogelijke nieuwe onrechtmatige dossiers in het eerste halfjaar van 2024.

Frauderisico-analyse
Status van de fraude-risico is ongewijzigd door het vertrek van de hiervoor verantwoordelijke ambtenaar. Voor deze positie wordt momenteel geworven. Het thema risicomanagement komt aan bod in een aantal onderzoeken uit de auditopvolging.

Momenteel lopen de voorbereidingen voor de aanschaf van een ISMS tool. Na aanschaf wordt verkend of deze breder als risicomanagementtool ingezet kan worden of dat een separate tool daar geschikter voor is.

Archiefinspectie 2021
Er zijn werkafspraken die worden gevolgd voor de personeelsdossiers. Het nieuwe systeem voor het beheer van de dossiers is onderdeel van de vervanging van de bedrijfsvoering systemen.

Daarnaast loopt de migratie van de S schijf naar SharePoint grotendeels conform het migratieplan. De uitzondering ligt bij de grote hoeveelheid projecten bij Beheer en Uitvoering. Hiervan zijn 82 van de 91 gemigreerd.

Managementletter 2023
Procesaanpassingen betreffende het proces bijdragen verstrekken aan derden staan gepland. De realisatie hiervan is eind 2025.

Ter verbetering van het aanbestedingsproces worden stappen gezet om accountmanagement te ontwikkelen en informatie eerder op te halen. Ook wordt er ingezet op het inrichten van een contractbeheersysteem en een dynamisch aankoopsysteem.

Provincie Noord-Holland

Commissie Landelijk gebied

Dossiernummer	16513
Extern Zaak ID	2067665
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	14 oktober 2024
Agendapunt	15.a
Titel	Erfgoed: Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 (C-agenda Landelijk Gebied 14-10-2024)
Organisatieonderdeel	BEL/OMK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Landelijk gebied	**14 oktober 2024**

Toelichting

De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland is eind 2021 herzien en is in 2022 aangevuld met Artikel 7 lid 2 onder g, om het combineren van verduurzamingsmaatregelen met restauratiewerkzaamheden te stimuleren. In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is de toezegging gedaan om dit onderdeel van de regeling te evalueren, om te kunnen beoordelen wat de effecten van deze aanvulling zijn.

EVALUATIE ARTIKEL 7 LID 2 ONDER G UITVOERINGSREGELING SUBSIDIE RESTAURATIE RIJKSMONUMENTEN NOORD-HOLLAND 2022

Inhoud

Samenvatting 2
Inleiding 4
Kernvraag ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
Plan van aanpak 5
Onderzoeksvragen 5
Methode en stappenplan 5
Bureauonderzoek 5
Prioriteitenlijst 6
Subsidie 7
Investering verduurzaming 7
Wie verduurzaamt wat? 8
Interviews 9
Conclusies 11
Scenario's 13
Aanbevelingen 13
Bronnen 18
Bijlagen 19
1. Bureauonderzoek vergelijking 2021-2022-2023 19
2. Teksten Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 20
3. Aantal aanvragen energiescans voor kerken/religieuze gebouwen 22
4. Erfgoedmonitor - Aanvragen SIM kerken/religieuze gebouwen 22
5. Erfgoedmonitor - Fysieke staat niet-woonhuis monumenten 23

Samenvatting

Op verzoek van Provinciale Staten is Artikel 7 lid 2 onder g van de Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 (uitvoeringsregeling) ten behoeve van verduurzamingsmaatregelen geëvalueerd. Deze uitvoeringsregeling gaat uit van een tender waarbij de selectie gebaseerd wordt op een puntensysteem. Door herziening van de uitvoeringsregeling in 2022 zijn er sindsdien ook punten te verdienen als er een aanvraag inclusief verduurzamingsmaatregelen wordt gedaan. Dat vergroot daarmee de kans om in aanmerking te komen voor deze subsidie.

De twee centrale vragen in deze evaluatie zijn:

- heeft het toevoegen van Artikel 7 lid 2 onder g in de regeling gezorgd voor meer verduurzamingsmaatregelen bij de rijksmonumenten die gebruik hebben gemaakt van de regeling?
- is dit ten koste gegaan van het primaire doel van de regeling, namelijk subsidiering van restauratie van rijksmonumenten in Noord-Holland?

Uit de evaluatie is gebleken dat het toevoegen van Artikel 7 lid 2 onder g in de daaropvolgende jaren 2022 en 2023 niet heeft geleid tot meer verduurzamingsmaatregelen en ook niet tot minder aanvragen voor subsidie van restauratiewerkzaamheden. Verduurzamingsmaatregelen worden in de regeling niet verplicht gesteld en de verduurzamingsmaatregelen zelf zijn via de regeling niet subsidiabel. Dat betekent dat de kosten voor verduurzamingsmaatregelen voor de initiatiefnemer zelf zijn en dat deze maatregelen niet ten koste gaan van het totale subsidiebudget dat jaarlijks beschikbaar wordt gesteld voor restauraties. Uit de evaluatie is tevens gebleken dat het aantal aanvragen mét verduurzamingsmaatregelen niet is toegenomen ten opzichte van de jaren vóór toevoeging van het artikel aan de regeling.

De uitkomsten van deze evaluatie kunnen samen met de aanvullende data van de tender van 2024 gebruikt worden voor een aanpassing van de uitvoeringsregeling op dit onderdeel. Daarbij zijn een aantal **scenario's** mogelijk:

1. Artikel 7 lid 2 onder g blijft ongewijzigd, conform het resultaat 2025 zoals omschreven in Beleidskader erfgoed en cultuur 2022: "Verduurzaming is onlosmakelijk verbonden aan restauraties, herbestemmingen en bijbestemmingen";
2. Artikel 7 lid 2 onder g wordt gewijzigd, waarbij het aantal te behalen punten voor verduurzamingsmaatregelen wordt verlaagd. Een risico van het hoge aantal (acht) punten dat te behalen valt, is dat het strategisch kan worden ingezet om daarmee het lagere aantal punten dat bij een hoger subsidiepercentage wordt toegekend te kunnen compenseren. (De subsidiepercentages van de tender van 2024 kunnen beter inzichtelijk maken of er daadwerkelijk sprake is van een dergelijk effect).
3. Artikel 7 lid 2 onder g wordt aangepast, waarbij het laten uitvoeren van een energiescan en het combineren van verduurzamingsmaatregelen bij de restauratie een indieningsvereiste worden. Dit is een strikte interpretatie van de onlosmakelijke verbondenheid tussen verduurzamingsmaatregelen en restauratiewerkzaamheden, herbestemmingen en bijbestemmingen uit het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022. Dit heeft echter tot gevolg dat rijksmonumenten waarbij geen (verdere) verduurzamingsmaatregelen kunnen worden uitgevoerd, niet meer in aanmerking kunnen komen voor de regeling.
4. Artikel 7 lid 2 onder g wordt weer uit de Uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland gehaald, omdat het artikel geen aantoonbaar positief effect heeft gehad op een toename van verduurzamingsmaatregelen bij subsidieaanvragen voor restauratie van rijksmonumenten in de jaren 2022 en 2023. Daarbij komen eigenaren van rijksmonumenten (niet-woonhuizen) al in aanmerking voor de subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA).

Uit de evaluatie komen tevens een aantal **aandachtspunten** voort:

1. Er valt meer met de informatie uit de energiescans te halen en deze energiescans kunnen beter afgestemd worden op de daarvoor opgestelde de landelijke richtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM)
2. Naast de DUMAVA-regeling valt te onderzoeken of een provinciale subsidie voor de (meerkosten van de) uitvoering van verduurzamingsmaatregelen extra kan stimuleren;
3. Verduurzaming van bepaalde categorieën rijksmonument zoals kerken lijkt lastiger. Nader onderzoek zou kunnen aantonen wat de oorzaak hiervan is;
4. De definitie van duurzaamheid en verduurzamingsmaatregelen kan breder worden getrokken (in de toekomst);
5. Verduurzamingsmaatregelen hebben invloed op de monumentale waarden. Het vraagt extra aandacht voor het in kaart brengen van de bouwhistorie en de monumentale waarde van het rijksmonument.

Inleiding

De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 gaat uit van een tender op basis van een puntensysteem: aanvragen worden tegelijkertijd beoordeeld en geprioriteerd. Aanvragen die voldoen aan de criteria en het hoogst scoren, ontvangen subsidie. Lager scorende aanvragen worden geweigerd bij het bereiken van het subsidieplafond.

In de eerste helft van 2024 is er onderzoek gedaan naar Artikel 7 lid 2 onder g van deze uitvoeringsregeling. De uitvoeringsregeling is in 2022 aangevuld met dit artikel om verduurzamingsmaatregelen te stimuleren. Provinciale Staten had, naar aanleiding van het voornemen om de regeling hierop aan te passen, bij vaststelling van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 vragen over de effecten van deze wijziging. Daarom is in het beleidskader de toezegging gedaan om dit nieuwe onderdeel van de regeling na een jaar te evalueren. Door vertraging is deze evaluatie na twee jaar uitgevoerd, wat als voordeel had dat er ook meer data beschikbaar waren om te kunnen vergelijken.

De uitvoeringsregeling werd voorafgaand aan de tender van 2022 aangepast. Er kunnen acht extra punten behaald worden door het aanleveren van een energiescan, mits de uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen samen met de restauratie onherroepelijk zijn vergund. Dit levert subsidieaanvragers een hogere plek op de prioriteitenlijst op en dus een grotere kans op subsidie. Kosten voor de verduurzamingsmaatregelen zelf zijn niet subsidiabel.

De twee centrale vragen in deze evaluatie zijn:

- heeft het toevoegen van Artikel 7 lid 2 onder g in de regeling gezorgd voor meer verduurzamingsmaatregelen bij de rijksmonumenten die gebruik hebben gemaakt van de regeling?
- is dit ten koste gegaan van het primaire doel van de regeling, namelijk subsidiering van restauratie van rijksmonumenten in Noord-Holland?

Plan van aanpak

Om tot een goede onderzoeksopzet te komen zijn er naast de kernvraag aanvullende onderzoeksvragen geformuleerd. Op basis hiervan is er een stappenplan gemaakt.

Onderzoeksvragen

- Leidt de keuze om ook verduurzaming op te nemen in deze regeling tot minder uitvoer van restauratiewerkzaamheden?
    - Is er minder geïnvesteerd in restauratiewerkzaamheden? (Uitsplitsen bouwkosten van de aanvragen op restauratie en verduurzaming).
    - Zijn er voldoende data beschikbaar?
- Waren er in 2021 ook al aanvragen met verduurzamingsmaatregelen?
- Hoeveel aanvragen zijn er in 2022 en 2023 gedaan? Hoeveel gehonoreerd?
    - Hoeveel aanvragen met onderdeel verduurzaming bij zowel gehonoreerde als niet-gehonoreerde aanvragen? (Bedragen in euro's).
    - Welke aanvragen zijn afgevallen omdat ze de extra punten ten aanzien van verduurzaming niet kregen op basis van Artikel 7 lid 2 onder g?
    - En welke kwamen daardoor wel in aanmerking?
- Zijn er partijen die afgezien hebben van een aanvraag? En waarom?
    - Welke rol speelde de aangepaste regeling voor verduurzaming hierin een rol?
    - Was er sprake van verzwaarde regeldruk?
- Hoe kan het proces beter?
    - Waar lopen aanvragers tegenaan in het proces?

Methode en stappenplan

1. Verzamelen benodigde gegevens
2. Beleidstukken bestuderen intern en extern
3. Aanvragen en gehonoreerde subsidies van de jaren 2021, 2022 en 2023
4. Bureauonderzoek vergelijking jaren 2021, 2022 en 2023
5. Interviews
6. Conclusie en aanbevelingen

Bureauonderzoek

De Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 is een subsidieregeling voor de restauratie van rijksmonumenten die in de basis bedoeld is voor rijksmonumenten die geen woonhuis zijn. Particuliere eigenaren van rijksmonumenten met een woonfunctie, kunnen jaarlijks van 1 maart tot en met 30 april een aanvraag indienen voor de instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Sinds 2017 heeft de Rijksoverheid de bestuurlijke afspraken gemaakt met de provincies voor de verdeling voor de restauratiesubsidie voor de overige categorieën monumenten. Denk hierbij aan kerken, molens, agrarisch en industrieel erfgoed. Elke provincie krijgt geld van het Rijk en matcht deze met provinciaal budget. De provincie bepaald zelf de inhoud van de regeling. De vaststelling van de subsidiabele kosten gaat op basis van de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten, die is opgesteld door de RCE. Deze wordt ook gebruikt ten behoeve van de Subsidie instandhouding rijksmonumenten (sim), die is bestemd voor reguliere onderhoudskosten op basis

van een 6-jarig onderhoudsplan. De uitvoeringsregeling is alleen bedoeld voor subsidiering van restauratiewerkzaamheden. Het verschil tussen restauratie- en onderhoudwerkzaamheden is de grootte van de onderhoudswerkzaamheden en de impact daarvan op het monument. Zo valt plaatselijk voegwerkherstel onder onderhoudswerkzaamheden en voegwerkherstel van een gehele gevel onder restauratie.

Voor de stimulering van verduurzaming van monumenten heeft de Provincie de Uitvoeringsregeling subsidie energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed Noord-Holland 2024. Hier kan 50% subsidie voor het opstellen van een energiescan worden aangevraagd. Daarnaast kunnen maatschappelijke organisaties, zoals kerken en scholen meedoen aan het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Dit advies is gratis.

De provincie Noord-Holland werkt bij de Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022 met een tender, waarbij de aanvragen kunnen worden ingediend in een bepaalde periode. Alle aanvragen worden vervolgens beoordeelt volgens een puntensysteem. Zo zijn er bijvoorbeeld meer punten te verdienen als het bijvoorbeeld agrarische of religieuze gebouwen, of kastelen, landhuizen en parken betreft of als er een lager subsidiepercentage is aangevraagd. Dit resulteert in een prioriteitenlijst, waarbij de hoogst scorende aanvragen de subsidie toegekend krijgen totdat het subsidieplafond is bereikt.

De aanpassing ten behoeve van de stimulering van verduurzaming bij de restauratie van rijksmonumenten is bij de tender van 2022 voor het eerst toegepast. Er kunnen acht extra punten behaald worden door het aanleveren van een energiescan, mits ook de verduurzamingsmaatregelen onherroepelijk zijn vergund. Dit levert een hogere plek op de prioriteitenlijst op en dus een grotere kans om in aanmerking te komen voor subsidie. De dossiers van de aanvragen van de jaren 2021, 2022 en 2023 zijn bekeken. De uitkomsten per jaar zijn vergeleken. Een overzicht van de getallen per jaar zit in de bijlage 1.

In 2021 zijn er zonder stimuleringsmaatregelen 6 aanvragen ingediend waarbij verduurzaming onderdeel was van de aanvraag (15% van de in totaal 39 aanvragen). In 2022 waren dat 10 aanvragen (20% van de in totaal 51 aanvragen). Dit betrof ook twee plannen met meer dan één monumentaal object. Het Westfries Museum heeft 3 aparte aanvragen ingediend voor de verschillende rijksmonumenten waarin het museum gehuisvest is en het plan voor Hoeve Overslot bestaat uit twee aanvragen voor twee rijksmonumenten. Effectief betrof het daarom 7 vergunde restauratieplannen (=14%). In 2022 is er dus wel een lichte groei in het aantal verduurzaamde rijksmonumenten, maar niet in het aantal restauratieplannen. Overigens was de aangepaste regel vlak voor het ingaan van de tender bekend gemaakt en zijn de plannen waarschijnlijk niet aangepast om de extra punten binnen te halen. In 2023 waren er 9 aanvragen met verduurzaming als onderdeel (17% van de in totaal 53 aanvragen). Er lijkt in vergelijking met 2021 geen echt significante toename en groeiende trend te zijn in de aantallen aanvragen waarbij ook wordt verduurzaamd.

Prioriteitenlijst

Zoals in de inleiding is toegelicht bepaalt het aantal toegekende punten de positie van de aanvraag op de uiteindelijke prioriteitenlijst die jaarlijks wordt vastgesteld. Als de regeling in 2022 niet was herzien en aangevuld met een artikel over

verduurzaming, zouden er in 2022 slechts twee aanvragen zonder de punten van de energiescan net buiten de prioriteitenlijst zijn gevallen. Beide zijn onderdeel van een groter plan met meerdere rijksmonumentale gebouwen waarbij de overige gebouwen wel subsidie zouden krijgen. Drie andere aanvragen zouden dan hoger op de lijst zijn gekomen en wel subsidie hebben gekregen, waaronder de restauratie van het Nationaal Monument op de Dam - een object dat niet in aanmerking komt voor verduurzaming in het kader van energieverbruik. Hooguit de verlichting zou je bij dit rijksmonument energiezuiniger kunnen maken. Als rijksmonumenten ook op andere onderdelen binnen de regeling punten mislopen, vallen ze buiten de prioriteitenlijst en de mogelijkheid voor de subsidie dat jaar mis.

Als de regeling in 2022 niet was herzien en aangevuld met een artikel over verduurzaming, zou de prioriteitenlijst in 2023 niet veranderd zijn, omdat alle aanvragen in dat jaar gehonoreerd konden worden binnen het beschikbare subsidiebudget. Het gemiddelde subsidiepercentage lag daarom ook hoger dan voorgaande jaren. Opvallend is dat in 2023 het gemiddelde subsidiepercentage van de plannen met verduurzaming beduidend hoger lag dan het gemiddelde subsidiepercentage van alle plannen (39,6% t.o.v. 34,4%). Dit was ook flink hoger dan de percentages van eerdere jaren. In 2022 23,2% met verduurzaming en 31,1% gemiddeld en in 2021 27,1% met verduurzaming en 26,5% gemiddeld.

Tijdens het afronden van het onderzoek liep de tender van 2024 af. Er is nog geen goed overzicht met alle getallen, maar het subsidiebureau geeft aan dat dit jaar ook het aantal aanvragen met verduurzaming beperkt blijft. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de extra acht punten voor verduurzaming strategisch worden ingezet als compensatie voor het verlies van punten om een hoger subsidiepercentage aan te vragen. Dit zou uiteindelijk betekenen dat er met hetzelfde budget minder aanvragen gehonoreerd kunnen worden.

Subsidie

Onderzocht is of er nog opvallende verschillen zijn tussen bij de aanvragen waarin verduurzaming is opgevoerd ten opzichte van aanvragen waarin dat niet is gebeurd. Op basis van de aangevraagde subsidiebedragen is het lastig een trend te ontdekken. Wel is duidelijk dat de aanvragen met verduurzaming vaak grotere objecten betreft, ingrijpender bouwplannen zijn waarbij restauratiewerkzaamheden onderdeel zijn van bijvoorbeeld een herbestemming en met meer kosten gepaard gaan dan de gemiddelde aanvragen. Met als grote uitschieter in 2022 de Tweede chirurgische kliniek van de Universiteit van Amsterdam met projectkosten van ruim € 48 miljoen, subsidiabele kosten van ruim
€ 2,5 miljoen en toegekende (maximale) subsidie van € 500.000.

Investering verduurzaming

Er is ook gekeken of de investering van de verduurzamingsmaatregelen in het aanvraagdossier terug te vinden zijn, evenals de verbetering van het energielabel of de CO2 afname van het energieverbruik. Deze zaken waren soms wel, maar vaker niet uit het dossier op te maken. Deze informatie zou beschikbaar moeten zijn op basis van de voorwaarden die in de regeling zijn opgenomen voor het aanleveren van een energiescan NH om in aanmerking te kunnen komen voor de extra 8 punten. De kwaliteit van de energiescans varieert en de informatie is niet altijd makkelijk terug te vinden. Ondanks dat volgens de voorwaarden iig het huidige en toekomstige (verwachtte) energieverbruik inzichtelijk gemaakt moet worden. Bij

herbestemming zijn deze cijfers overigens ook niet goed te vergelijken, omdat (de intensiteit van) het gebruik verandert.

De directe kosten van de verduurzaming zijn niet subsidiabel volgens de Leidraad Subsidiabele Instandhoudingskosten. Deze kosten worden daarom vaak niet opgenomen in de aanvraag aan de provincie. Het is niet uit te sluiten dat er wel verduurzaamd wordt, maar dat dit niet uit het dossier blijkt omdat er geen energiescan is ingediend. Voor een analyse van de kwantitatieve en kwalitatieve impact is dus helaas onvoldoende data beschikbaar.

Wie verduurzaamt wat?

De afgelopen jaren werd de meeste subsidie aangevraagd voor rijksmonumentale kerken. De aanvragen werden ingediend door kerkbesturen, gemeenten en stichtingen. Bij hun subsidieaanvragen in 2022 en 2023 zijn geen verduurzamingsmaatregelen opgevoerd. De meeste aanvragen betroffen een deel-restauratiewerkzaamheden en/of uitvoering van onderhoudswerkzaamheden voortvloeiend uit de Subsidie instandhouding rijksmonumenten – de onderhoudssubsidie voor rijksmonumenten (niet-woonhuizen) die wordt toegekend vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Vanwege de grote omvang van de onderhoudswerkzaamheden kunnen werkzaamheden, maatregelen en voorzieningen die het normaal onderhoud te boven gaan volgens de regeling als restauratiewerkzaamheden worden gezien. Het is op basis van het bureauonderzoek onduidelijk waarom juist door deze grootste categorie aanvragers - en ondanks de herziening van de regeling - de afgelopen jaren geen verduurzamingsmaatregelen zijn opgevoerd.
De meeste aanvragen voor subsidie inclusief verduurzaming betreffen veelal bijzondere objecten en projecten. Als er in het object (soms na herbestemming) een verblijfsfunctie is, zoals wonen, hotel of onderwijs, dan is er een grotere noodzaak om te verduurzamen voor een prettig verblijfsklimaat en om de energiekosten zoveel mogelijk te beperken. Opvallend voorbeeld zijn de poldermolens met daarin een woning voor een molenaar. Zo zijn er in 2022 één molen en in 2023 drie molens aangevraagd met verduurzaming door van Reeuwijk bouwmeesters. Het architectenbureau TPAHG heeft aanvragen gedaan inclusief verduurzaming voor het Joods Werkdorp, Hoeve Overslot en het Westfries Museum (bestaande uit drie rijksmonumenten). In 2023 heeft Stadsherstel Amsterdam vijf aanvragen gedaan zonder verduurzaming; Gerardus Majellakerk, Molen de Slokop, Van Houtenkerk, Bakkenesserkerk funderingsherstel, Valeriusplein - Herstel Privaathuisjes. Terwijl zij in 2021 hun beide aanvragen juist wel inclusief verduurzamingsmaatregelen hebben gedaan.
Er worden nauwelijks subsidieaanvragen gedaan voor agrarisch erfgoed en dus zijn er ook nauwelijks aanvragen die verduurzaming meenemen. Het enige voorbeeld is de Stolpboerderij Benningbroek. Ook hier is een woonfunctie aanwezig.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het erop dat de ervaring en expertise van de aanvrager, de betrokken bouwkundig adviseur of architect, het type monument, het gebruik en de aard van het monument en de schaal van de restauratiewerkzaamheden invloed hebben op de keuze voor de verduurzaming. De wijziging van de uitvoeringsregeling heeft daar geen meetbaar effect op gehad. Bij herbestemming en dus wijziging van gebruik wordt verduurzaming vaker meegenomen. Ook hebben de aanvragen met verduurzaming gemiddeld hogere subsidiabele kosten, dit wijst op grotere objecten en/of ingrijpender plannen.

Interviews

Uit het bureauonderzoek kwam een aantal partijen naar voren die veel gebruik maken van de uitvoeringsregeling en daarbij wel of juist niet gebruik hadden gemaakt van de nieuwe aanvullende regels ten aanzien van verduurzaming. De aanvragers die wel verduurzamingsmaatregelen hadden opgevoerd bleken allemaal professionele partijen, zoals restauratiearchitecten of een professionele monumentenorganisatie (POM) te zijn, of deze waren bij het project betrokken. We hebben geen particuliere aanvragers gesproken: de afgelopen jaren waren er maar weinig particuliere aanvragen en de aanvraag werd door hen vrijwel altijd aan een professionele partij uitbesteed.

Kern van de interviews zijn grofweg deze vragen;

1. Heeft de wijziging van de uitvoeringsregeling impact gehad op de keuze om te gaan verduurzamen bij de aanvragen?
2. We zien dat met name kerkbesturen subsidie aanvragen, maar dat deze doelgroep geen verduurzaming meeneemt in hun plannen. Hebben jullie inzicht in deze problematiek?

De volgende aanvragers zijn voor dit onderzoek geïnterviewd;

- Boudewijn van Langen – directeur TPAHG-architecten Hoorn – ERM gecertificeerd restauratiearchitect - meerdere projecten aangevraagd met energiescan
- Gijs van Reeuwijk – eigenaar Van Reeuwijk bouwmeester - molenspecialist – meerdere molens aangevraagd met energiescan
- Michiel van der Burght en Soe Yin Man - Stadsherstel Amsterdam – professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM)

Daarnaast is er gesproken met;

- Jill Vervoort – projectleider Erfgoed en Duurzaamheid RCE - de ontwikkelingen bij de Rijksdienst t.a.v. van hun subsidieregelingen voor rijksmonumenten en de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten vanwege de direct relatie met de Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022.
- Tessel de Rooij – de Groene Grachten – i.v.m. hun ervaringen met verduurzaming van religieus erfgoed en de samenwerking met kerkbesturen in het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed.

De partijen die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om extra punten te behalen door het indienen van een energiescan en het opvoeren van verduurzamingsmaatregelen geven aan dat de keuze voor verduurzaming niet is beïnvloed door de uitvoeringsregeling, maar tot stand komt in het samenspel van de opdrachtgever, het monument en de aard van de werkzaamheden. De gemeente en hun beoordeling van de plannen t.b.v. de vergunningverlening hebben vervolgens ook nog invloed op de verduurzamingsmogelijkheden. De ervaring is dat de ene gemeente of gemeentelijke adviescommissie strenger oordeelt dan de ander. Mogelijk wordt dit meer uniform nu de Rijksdienst het ‘Afwegingskader verduurzamen monumenten’ heeft opgesteld. Deze zal ook regelmatig worden geactualiseerd om de laatste technische ontwikkelingen mee te nemen.

De extra punten voor de verduurzaming worden wel strategisch ingezet. Zo wordt er soms gekozen om een hoger subsidiepercentage aan te vragen. Het aantal punten dat dat kost wordt zo gecompenseerd. Dit heeft in 2022 en 2023 nog geen effect gehad op het totaal aantal plannen dat subsidie ontvangt.

De energiescan is een beginstap in het proces van verduurzaming. Eigenaren kunnen vaak niet zelfstandig aan de slag met alleen een energiescan. Ze hebben hulp nodig de adviezen te vertalen naar een concrete aanpak, merken zowel de Groene Grachten als TPAHG. De maatregelen moeten verder worden vertaald naar de praktijk en uitgewerkt in een ontwerp. Stadsherstel geeft aan dat zij geen energiescan (laten) maken, maar dat de verduurzaming een integraal onderdeel is van hun planproces. Verduurzaming van een monument is maatwerk en vergt zowel kennis van monumentale waarde, als de technische mogelijkheden voor verduurzaming. Met name panden met een monumentaal interieur en betimmeringen zorgen voor uitdagingen. Bewoonde poldermolens zijn hierbij een bijzondere categorie, blijkt uit het gesprek met van Reeuwijk.

Kerkbesturen hebben hun handen vol aan de instandhouding van zowel hun kerkgebouw (onderhoud) als hun kerkgemeenschap. Er is meestal geen (extra) geld voor verduurzamingsmaatregelen. De directe noodzaak hiervoor is verdwenen doordat de energieprijzen weer zijn gedaald. Daarnaast is door het beperkte gebruik van de kerk een comfortabele verblijfstemperatuur niet vereist. Pas als er sprake is van een her-of bijbestemming komt grootschalige verduurzaming weer op de agenda. Vanuit hun rentmeesterschap zijn kerkbesturen wel geïnteresseerd om hun energieverbruik te beperken. Met alleen een energiescan (die gericht is op het gebouw) zijn ze vaak niet geholpen. Uit de ervaringen van de Groene Grachten blijkt dat ze meer geholpen zijn met inspiratie van andere kerken en hulp voor hun specifieke gebruik.

Het was niet mogelijk om te achterhalen welke potentiële aanvragers hebben afgezien van het indienen van een aanvraag en hen te vragen wat hen belemmerd had. Dit had inzicht kunnen geven welke specifieke regels deze belemmering vormen. En of de aanvulling ten aanzien van energiescans en verduurzaming daar ook een onderdeel van was.

Conclusies

Het effect van de aanpassing van de uitvoeringsregeling op zowel het uitvoeren van restauratiewerkzaamheden als de verduurzaming is over de onderzochte periode van 2 jaar verwaarloosbaar gebleken. Er zijn niet meer aanvragen gedaan met verduurzamingsmaatregelen als onderdeel van de restauratiewerkzaamheden dan vóór de herziening van de regeling op dit onderdeel. Bij de vergelijking tussen 2021 en de jaren 2022 en 2023 is er geen significante toename van aanvragen met verduurzamingsmaatregelen te zien. In 2022 zijn er drie aanvragen buiten de prioriteitenlijst gevallen en twee andere wel gehonoreerd omdat deze wel verduurzaming hadden meegenomen in hun aanvraag. Van de drie afgevallen aanvragen was er in ieder geval één object dat vanwege zijn aard echt niet kon verduurzamen. Uit het bureauonderzoek en de interviews blijkt dat de keuze voor verduurzaming vooral afhangt van de eigenaar, het object, de grootte of schaal van het project, de (nieuwe) functie, de architect en de gemeentelijke advisering/vergunningverlening. De regeling stimuleert verduurzaming niet direct, maar kan door aanvragers wel strategisch worden ingezet om hoger op de prioriteitenlijst te komen.

De keuze om verduurzamingsmaatregelen op deze manier op te nemen in deze regeling heeft in 2022 en 2023 tevens niet direct geleid tot minder uitvoer van restauratiewerkzaamheden. Er lijkt wel een risico te zijn dat de extra punten gebruikt (gaan) worden om een hoger subsidiepercentage aan te vragen. Die trend lijkt in 2023 al zichtbaar in gemiddeld hogere subsidiepercentages. De vraag is of dat in 2024 doorzet. Verduurzaming is geen verplichting en op basis van de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten zijn verduurzamingsmaatregelen niet subsidiabel. Dat betekent dat de kosten puur voor de initiatiefnemer zijn en dat dit niet ten koste gaat van het subsidiebudget dat beschikbaar is voor de restauratiewerkzaamheden.

Het is op basis van de beschikbare data niet mogelijk om uitspraken te doen over de ‘opbrengst’ van de verduurzaming. Omdat verduurzaming niet subsidiabel is, worden de investering in verduurzaming vaak niet meegenomen in de ingediende begrotingen. Ook is dit lastig uit de ingediende energiescans te halen, omdat deze van wisselende kwaliteit zijn.

We hebben geen partijen kunnen bevragen die hebben afgezien van hun aanvraag. In 2023 zijn er iets minder aanvragen gedaan, maar is wel het gehele subsidiebudget uitgegeven. Het is niet waarschijnlijk dat dit door de aanpassing van de uitvoeringsregeling ten aanzien van verduurzaming komt, maar dat externe factoren (zoals bijvoorbeeld de sterk stijgende bouwkosten) van invloed zijn. Dit valt buiten de onderzoeksopdracht.

Tijdens het bureauonderzoek kwamen de kerken naar boven als categorie die veel aanvragen voor restauratiesubsidie doet, maar vrijwel geen verduurzamingsmaatregelen doorvoert in samenhang met de restauratiewerkzaamheden. Het lijkt erop dat de verduurzaming nog op gang moet komen, want er zijn de afgelopen jaren wel aanvragen gedaan voor energiescans via de Uitvoeringsregeling subsidie Energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed en sinds 2023 kunnen kerken meedoen aan het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Bij het huidige beperkte kerkelijke gebruik is er mogelijk geen budget en geen directe noodzaak

voor verduurzaming. Bij her- of bijbestemming intensiveert het gebruik en is verduurzaming wel noodzakelijk.

Scenario's

Op basis van het onderzoek zijn er meerdere toekomstscenario's denkbaar ten aanzien van Artikel 7 lid 2 onder g in de Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022:

1. Artikel 7 lid 2 onder g wordt uit de Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten gehaald, omdat de aanpassing geen meetbaar effect heeft gehad op het aantal aanvragen met verduurzaming. De focus van de uitvoeringsregeling komt weer puur op restauratiewerkzaamheden te liggen. Energiescans en verduurzaming worden gestimuleerd door middel van de uitvoeringsregeling Subsidie energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed van de provincie en het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed vanuit het Rijk.
2. Artikel 7 lid 2 onder g blijft ongewijzigd. Er zijn extra punten te verdienen voor de prioriteitstelling bij het indienen van een energiescan en als de verduurzamingsmaatregelen zijn vergund. Dit is conform het resultaat 2025 zoals omschreven in Beleidskader erfgoed en cultuur 2022; Verduurzamingsmaatregelen zijn onlosmakelijk verbonden aan restauratiewerkzaamheden, herbestemmingen en bijbestemmingen. Risico is het strategische gebruik van de regel waarbij de extra punten worden gebruikt om een hoger subsidiepercentage te kunnen aanvragen. Kijk naar de gemiddelde subsidiepercentages van de tender van 2024 of deze trend doorzet. Optie is het verlagen van de extra punten.
3. Artikel 7 lid 2 onder g wordt aangepast waarbij de energiescan en verduurzamingsmaatregelen een indieningsvereiste worden om in aanmerking te kunnen komen voor de restauratiesubsidie. Dit is een striktere uitleg van de onlosmakelijk verbondenheid tussen verduurzamingsmaatregelen en restauratiewerkzaamheden, herbestemmingen en bijbestemmingen. Een risico is dat dit indieners afschrikt omdat er meer van hen wordt gevraagd en dat indieners van de kleinere plannen voor (deel)restauratiewerkzaamheden en eigenaren van al verduurzaamde gebouwen of objecten die niet verduurzaamd kunnen worden, niet meer voor de restauratiesubsidie in aanmerking kunnen komen. Dit is (deels) te ondervangen door de diepgang van de energiescan te koppelen aan de grootte van het project en de al verduurzaamde panden dit bijv. laten aantonen met een energielabel (minimaal A/B).

Aanbevelingen

1. Doe meer met de informatie uit de energiescans en sluit aan bij de richtlijnen van de ERM

Uit de huidige dossiers is lastig op te maken wat de opbrengst van de verduurzaming is. Door bijvoorbeeld inzicht in de verbetering van het energielabel of de CO2 afname van het energieverbruik. Er zijn grote verschillen (in kwaliteit) tussen de ingediende energiescans, ondanks dat deze moeten voldoen aan de Energiescan NH. Om de effecten van de verduurzaming beter meetbaar te maken, dan moeten er aanvullende eisen aan de indieningsvereisten worden gesteld of strenger worden gecontroleerd op de inhoud van de ingediende energiescans. Dit vereist wel meer inzet en mogelijk specifieke kennis bij het subsidiebureau.

Sluit aan bij de richtlijnen van de Stichting ERM (Erkende Restauratiekwaliteit Monumenten). Deze richtlijnen zijn opgesteld door Duurzaam Monumenten experts en worden regelmatig geactualiseerd om aan te sluiten bij de praktijk. Voor de

Uitvoeringsregeling subsidie Herbestemming, restauratie en verduurzaming monumenten Noord-Holland 2017 is de koppeling al gemaakt naar de URL 2001.

De mate van diepgang kan bijvoorbeeld gekoppeld worden aan de projectkosten, zodat de grootte van het project een passend duurzaamheidsadvies oplevert. Volgens de richtlijnen van de ERM drie soorten duurzaamheidsadviezen, namelijk een QuickScan (niveau1), een Haalbaarheidsonderzoek (niveau 2) en een Maatwerkadvies (niveau 3).

2. Subsidieer de (meerkosten van de) uitvoering van verduurzaming om deze extra te stimuleren
Verduurzaming van monumentale objecten vraagt om maatwerk en kost daarom meer dan gebruikelijk. Ook is lang niet altijd dezelfde isolatiewaarde te behalen of zijn sommige ingrepen niet mogelijk omdat deze de monumentale waarden aantasten. Dit betekent dat de 'terugverdientijd' die vaak wordt gebruikt voor de financiële onderbouwing van verduurzaming veel langer is. Echter is de financiële component bij monumenten ondergeschikt. Juist voor de instandhouding van monumenten is een goed binnenklimaat onontbeerlijk. Bijvoorbeeld voor gevoelige interieurs met betimmeringen en eeuwenoude schilderingen is een constante temperatuur en luchtvochtigheid nodig. Daarnaast zorgt een prettig binnenklimaat voor betere gebruiksmogelijkheden, die financiering voor de instandhouding op langere termijn mogelijk maken.

Via de Uitvoeringsregeling subsidie energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed Noord-Holland worden energiescans gesubsidieerd, maar niet de uitvoering van de voorgestelde verduurzaming. Wel is subsidie mogelijk via de landelijke DUMAVA regeling, deze kan overigens niet gecombineerd worden met andere subsidies.

Er zijn op dit moment geen plannen om de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aan te passen om verduurzamingsmaatregelen wel te gaan subsidiëren. Wel is er een 'afwegingskader verduurzamen monumenten opgesteld'. Als de Provincie verduurzamingsmaatregelen wil gaan financieren of subsidiëren betekent dit dat er zelf nieuwe regels opgesteld moeten worden. Bij voorkeur in een aparte uitvoeringsregeling, omdat anders de primaire doelstelling van de uitvoeringsregeling in het geding komt en de regeling nodeloos ingewikkeld wordt. Er gelden namelijk andere regels t.a.v. staatsteun en stapeling van subsidies.

Er zou aanvullende budget nodig zijn om ook verduurzaming van monumenten te kunnen subsidiëren. Het provinciale budget voor restauratiewerkzaamheden wordt nu volledig benut en is de komende jaren ook nodig om de provinciale norm van 15% voor de restauratieopgave in de categorie niet-woonhuizen vast te houden. In 2023 is de norm voor het eerst gehaald met 86% objecten in goede of redelijke staat van onderhoud (zie bijlage 4 &5 Erfgoedmonitor).

3. Extra aandacht voor verduurzaming kerken
Religieus erfgoed is een categorie waarbij weinig aan verduurzaming wordt gedaan. Alleen bij herbestemming zijn er voorbeelden van verduurzaming. Het lijkt erop dat bij kerkbesturen er weinig geld en menskracht is om de verduurzaming op te pakken. Zij kunnen wel gebruik maken van het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed sinds 2023 (vijftien kerken per jaar) en de Uitvoeringsregeling subsidie energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed Noord-Holland 2024. De aantallen aanvragen voor energiescans voor kerken hadden een piek in 2022 met 8 aanvragen, maar zijn in 2023 teruggevallen naar geen enkele aanvraag (zie bijlage 3). Mogelijk door de mogelijkheid om mee te doen met het Ontzorgingsprogramma. Ook een aantal gemeenten zijn in het kader van de kerkenvisie bezig met de ondersteuning van kerkbesturen. De focus van de kerkbesturen lijkt met name te liggen op de instandhouding van hun kerk (en hun kerkgemeenschap). Vanuit hun opvatting van rentmeesterschap zijn kerkbesturen wel geïnteresseerd om hun energieverbruik te beperken.

De afgelopen jaren is er gemiddeld door 60 Noord-Hollandse kerken per jaar een aanvraag gedaan voor een Sim. Dat betekent dat er ongeveer 360 kerken (ivm de looptijd van zes jaar) meedoen van de 525 religieuze rijksmonumenten in Noord-Holland. Overigens kunnen kerken ook in de Sim subsidie krijgen voor een verduurzamingsonderzoek. Hier wordt nog nauwelijks gebruik van gemaakt.

4. Verbreed de definitie van duurzaamheid (in de toekomst)
Verduurzaming is in de uitvoeringsregeling puur op energiegebruik gericht. Definitie volgens Artikel 1.d Verduurzaming: het invoeren van energie-efficiëntiemaatregelen of het bevorderen van het gebruik van energie uit hernieuwbare energiebronnen bij de restauratie van een gebouw. De definitie van duurzaamheid zou breder opgevat kunnen worden in materiaalgebruik, door bijvoorbeeld het gebruik van biobased isolatie van hernieuwbare oorsprong. Hiervan zijn ook historische voorbeelden. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) is bezig met een project/onderzoek naar het gebruik van biobased materiaal. Het stimuleren van het gebruik van hernieuwbare, biobased materialen die ook CO2 opslaan biedt kansen in relatie tot de instandhoudingsopgave van monumenten.

5. Extra aandacht voor bouwhistorie en in kaart brengen monumentale waarde
Verduurzaming van monumenten vraagt om maatwerk. Het is daarom belangrijk de monumentale waarde goed in kaart te brengen. Zeker bij grote ingrepen is de afweging tussen monumentale waarde en de gewenste verduurzaming soms een lastige puzzel. Een bouwhistorisch rapport maakt de monumentale waarden inzichtelijk, zodat veel (onaangename) verrassingen later in het proces voorkomen kunnen worden. Dit onderzoek is subsidiabel conform de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten. Om extra aandacht aan het belang van onderzoek te geven, zouden er extra punten toegewezen kunnen worden voor een bouwhistorisch rapport. Kleine plannen en deelrestauratiewerkzaamheden vallen dan waarschijnlijk wel buiten de boot. Of er kan naast energiescans en herbestemmingsonderzoeken ook subsidie worden toegekend voor een bouwhistorisch rapport in de andere uitvoeringsregeling.

Bronnen

Beleidsstukken

- Beleidskader erfgoed en cultuur 2022. Provincie Noord-Holland, december 2021
- Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022
- Uitvoeringsregeling subsidie Energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed Noord-Holland 2024
- Uitvoeringsregeling subsidie Herbestemming, restauratie en verduurzaming monumenten Noord-Holland 2017

Onderzoeken

- Onderzoek Restauratieopgave (niet-woonhuis) rijksmonumenten. Tussentijdse rapportage Hylkema Erfgoed & Fenicks iov IPO. 2024
- Onderzoek Restauratieopgave 2024-2033 en evaluatie restauratiesubsidies niet-woonhuis rijksmonumenten. Hylkema Erfgoed & Fenicks. Uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bijlage bij de kamerbrief van 8 mei Kamerbrief bij tussenrapportage restauratieopgave niet-woonhuis rijksmonumenten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
- Ruimte voor Erfgoed, Hylkema Erfgoed iov IPO 2017

Interne stukken

- Lijsten toegekende subsidies 2021, 2022 en 2023 van het subsidiebureau
- Dossiers subsidies 2021, 2022 en 2023 via Verseon

Externe stukken

- Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten. Bijlage als bedoeld in Artikel 4 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wetten.nl - Regeling - Subsidieregeling instandhouding monumenten - BWBR0032075 (overheid.nl)
- Verduurzamingsrichtlijnen voor monumenten, Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumenten Verduurzamingsrichtlijnen | Stichting ERM | Nederland ERM Verduurzamingsrichtlijnen monumenten
- P039 URL 2001 URL Bouwkundig advies versie 3.1 201106 (gew 201211).pdf (stichtingerm.nl)
- Afwegingskader verduurzamen rijksmonumenten, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed versie september 2023 Afwegingskader verduurzamen monumenten | Brochure | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Bijlagen

1. Bureauonderzoek vergelijking 2021-2022-2023

overzicht 2021		plannen met verduurzaming	
aantal plannen	39	6	15%
totaal subsidie	**€ 5.000.000,00**	€ 1.201.745,00	24%
totale subsidiabele kosten	€ 23.558.643,00	€ 4.334.887,00	18%
multiplier	471%	361%	
gemiddelde subsidiepercentage	26,47 %	27,09 %	
aanvrager			
kerkbestuur	12	1	8%
gemeente	7	0	0%
stichting	14	4	29%
overig	6	1	17%
object			
religieus	31	0	0%
overig	8	6	75%

overzicht 2022		plannen met verduurzaming	
aantal plannen	51	10	20%
totaal subsidie	**€ 4.995.095,00**	€ 2.836.646	57%
totale subsidiabele kosten	€ 20.826.781,00	€ 12.937.156	62%
multiplier	417%	456%	
gemiddelde subsidiepercentage	31,11 %	23,17 %	
aanvrager			
kerkbestuur	13	0	0%
gemeente	15	5	33%
stichting	17	2	12%
overig	6	3	50%
object			
religieus	28	0	0%
molen	7	1	14%
overig	16	9	56%

overzicht 2023		plannen met verduurzaming	
aantal plannen	53	9	17%
totaal subsidie	**€ 5.410.609,00**	€ 1.531.287,00	28%
totale subsidiabele kosten	€ 18.192.730,00	€ 4.639.908,00	26%
multiplier	336%	303%	
gemiddelde subsidiepercentage	34,42%	39,62%	
aanvrager			
kerkbestuur	16	0	0%
gemeente	7	0	0%
stichting	23	5	22%
overig	7	4	57%
object			
religieus	31	1	3%
molen	4	3	75%
overig	19	5	26%

2. Teksten Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Beleidsdoel zoals omschreven in het Beleidskader cultuur en erfgoed 2022:

- Duurzame benutting van incourant gebouwd erfgoed

Om monumenten te kunnen behouden is een duurzame benutting noodzakelijk. De provincie wil het behoud van het erfgoed door her- en bijbestemming (een extra functie geven) nadrukkelijk
koppelen aan de verduurzamingsopgave. Erfgoed waarvoor maatregelen zijn getroffen voor
energiebesparing of energieopwekking, kan op termijn beter worden geëxploiteerd en heeft
daardoor meer kans op langdurig behoud. De provincie ziet verduurzaming als de motor om
erfgoed te benutten en daardoor in stand te houden. Daarom kiest de provincie ervoor in het
monumentenbeleid herbestemming, bijbestemming en verduurzaming centraal te stellen.
De provincie Noord-Holland heeft in totaal 30.000 monumenten die door het Rijk, de provincie en
de gemeenten worden beschermd. De eigenaren van 5.500 hiervan – rijksmonumenten die niet
als woonhuis zijn gebouwd – en de eigenaren van 500 provinciale monumenten, vormen de
doelgroep bij de restauratieopgave. De restauratiebehoefte bedroeg in 2020 ruim 17% van dit
monumentenbestand voor in totaal € 119 mln. Deze behoefte is weliswaar groot, maar is sinds
2017 met 6% afgenomen. Dit betekent dat 83% van de monumenten in goede of redelijke staat
verkeert. De provincie wil zich inspannen om dit percentage in de komende vier jaar te verhogen
naar 85%. De restauratiebehoefte komt daarmee op 15% in 2025.
Voor de rijksmonumenten zet de provincie € 5 mln. per jaar in (2022). Bij de verdeling van de
restauratiemiddelen voor rijksmonumenten richt de provincie zich op restauratie van niet-woonhuismonumenten in de steden, vooral in Amsterdam. Dit past binnen de afspraken over de
decentralisatie van de restauratiemiddelen voor rijksmonumenten, die de provincies in 2015 met
het Rijk hebben gemaakt.

Resultaat 2025 zoals omschreven in het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

Vanuit de rol als partner heeft de provincie:

- continu inzicht in de bestaande en naderende regionale leegstandsopgave op basis
  van de doorontwikkelde monumentenmonitor waar meting van leegstand en verduurzaming deel van uitmaakt;

Vanuit de rol als beleidsontwikkelaar heeft de provincie:

- een instrumentarium voor duurzame benutting doorontwikkeld, dat goed aansluit op
  de opgave en instrumenten van het Rijk en het Nationaal Restauratiefonds. Hiermee is

het gebruik van erfgoed en specifiek de benutting van religieus en agrarisch erfgoed
gestimuleerd en economisch haalbaar gemaakt;
- meer publiek gebruik van erfgoed mogelijk gemaakt door speciaal aandacht te geven
  aan Algemeen Nut Beogende Instellingen in combinatie met Professionele Monumentenorganisaties;
- de restauratieopgave voor rijksmonumenten en provinciale monumenten teruggebracht naar 15%;
- Verduurzaming is onlosmakelijk verbonden aan restauratie, herbestemmingen en bijbestemmingen

3. Aantal aanvragen energiescans voor kerken/religieuze gebouwen

	Aanvragen van kerken	Totaal aantal aanvragen energiescans
2017	1	7
2018	1	17
2019	0	1
2020	4	6
2021	3	8
2022	8	8
2023	0	7
2024	nog geen aanvragen	nog geen aanvragen

Uitvoeringsregeling subsidie onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland 2017. Geldend van 05-05-2017 t/m 04-12-2019
Uitvoeringsregeling subsidie onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland 2021. Geldend van 19-01-2021 t/m 20-12-2021
Uitvoeringsregeling subsidie energiescans en onderzoeken herbestemming gebouwd erfgoed Noord-Holland 2024. Geldend van 26-03-2024 t/m heden

4. Erfgoedmonitor - Aanvragen SIM kerken/religieuze gebouwen

Aantal unieke monumenten SIM (1)
Verlening Religieuze gebouwen - Noord-Holland

	Aantal unieke monumenten SIM (1)
2018	57
2019	52
2020	50
2021	61
2022	72
2023	72

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed | De Erfgoedmonitor

5. Erfgoedmonitor - Fysieke staat niet-woonhuis monumenten

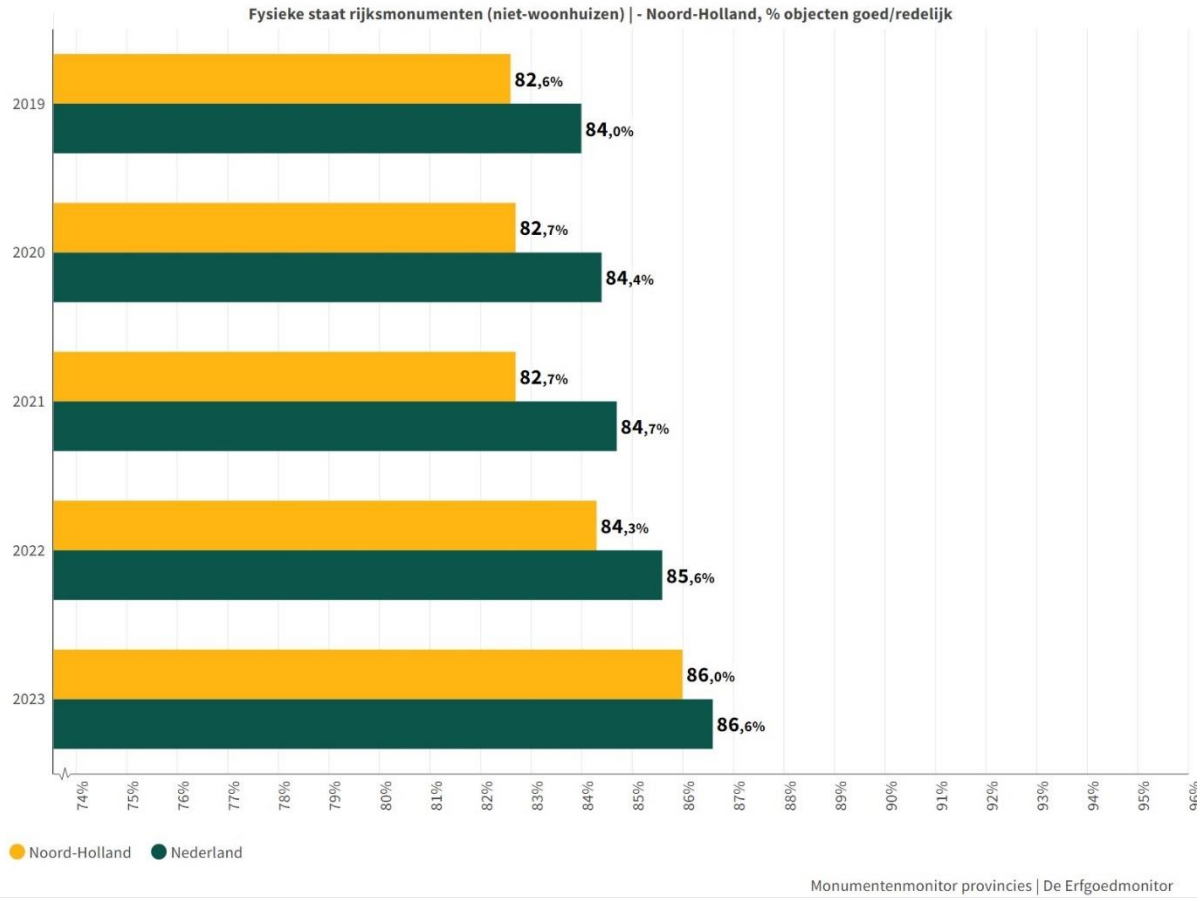

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

R.W. Mees

BEL/OMK

Telefoonnummer +31235143194

reinier.mees@noord-holland.nl

Verzenddatum

25 SEP. 2024

Kenmerk

2067665/2312399

Uw kenmerk

Betreft: Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) ontvangt u hierbij de Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022.

Inleiding

De Uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland is in 2022 aangevuld met Artikel 7 lid 2 onder g, om het combineren van verduurzamingsmaatregelen met restauratiewerkzaamheden te stimuleren. In het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 is de toezegging gedaan om dit onderdeel van de regeling te evalueren, om te kunnen beoordelen wat de effecten zijn.

Conclusie evaluatie

Uit de evaluatie is gebleken dat het toevoegen van Artikel 7 lid 2 onder g in de daaropvolgende jaren 2022 en 2023 niet heeft geleid tot meer verduurzamingsmaatregelen en ook niet tot minder restauratiewerkzaamheden. Tevens is gebleken dat het aantal aanvragen mét verduurzamingsmaatregelen niet is toegenomen ten opzichte van de jaren vóór toevoeging van het artikel aan de regeling. Samengevat is het beoogde effect van het toevoegen van Artikel 7 lid 2 onder g de afgelopen jaren dus nog zeer gering.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Tot slot

Uit de evaluatie blijkt dat er vooralsnog geen directe noodzaak is om de regeling hierop aan te passen. De twee jaar die nu onderzocht zijn, blijken echter een te kort tijdsbestek om de effecten goed te kunnen beoordelen. De komende jaren wordt met de aanvullende data uit de jaarlijkse tenders daarom gemonitord. Als blijkt dat dit noodzakelijk is, wordt de uitvoeringsregeling hierop voor het daaropvolgende kalenderjaar aangepast. Indien hiervoor gekozen wordt, zal u hierover worden geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

H. v.d. STELT

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1. bijlage(n)

Evaluatie Artikel 7 lid 2 onder g Uitvoeringsregeling subsidie Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland 2022

metropool
regioamsterdam

Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht (editie 85 - 3 september 2024)

Geachte Raadsleden en Statenleden in de Metropoolregio Amsterdam,

Met deze maandelijkse brief informeren wij u in het kort over actuele ontwikkelingen in de samenwerking binnen de MRA. Dit maandelijkse MRA Raads- en Statenleden Bericht wordt ook gearchiveerd op de MRA-website.

Nieuws uit de Metropoolregio Amsterdam

- Haarlem is dichtstbevolkte gemeente in Metropoolregio Amsterdam
- Zaanstad gaststad van Europese conferentie steden en stedelijke regio's in MRA
- TNO: 21 procent meer energiearme huishoudens in Nederland
- Flevoland en netbeheerders nemen nieuwe maatregelen tegen netcongestie
- Ruim helft woningaanbod in MRA bestaat uit dure huur- en koopwoningen
- Economische Verkenningen MRA 2024: sterke economie leidt niet vanzelf tot 'brede welvaart' - en verslag

Stand van zaken nieuwe MRA Agenda 2025-2028 (brief aan alle deelnemers)

Op 17 juli jl. is door de voorzitter van MRA, Femke Halsema, namens het MRA Bestuur naar alle deelnemers een brief gezonden. Hierin bedankt zij alle deelnemers voor de ontvangen 'wensen en opvattingen'. Ook worden volgende stappen geschetst, welke documenten wanneer worden verzonden naar de deelnemers en wordt ingegaan op de vormen en momenten van inbreng door de volksvertegenwoordigers, naast de mogelijkheden van de bestuurders.

Twee grote onderzoeken

Via deze weg attenderen wij u graag nog op de twee onderzoeken die vlak voor het zomerreces zijn gepresenteerd:

Presentatie Economische Verkenningen MRA 2024

De Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (EVMRA) zijn op 9 juli jl. gepresenteerd door prof. dr. Henri de Groot, hoogleraar Regionaal Economische Dynamiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam, en dr. Arjan Heyma, adjunct-directeur van SEO Economisch Onderzoek. Het rapport EVMRA 2024 met bijlagen en het verslag en de videorapportage van de bijeenkomst staan op de MRA-website.

Onderzoek Wonen in de Metropoolregio Amsterdam verschijnt eind deze week

Het onderzoek Wonen in de Metropoolregio Amsterdam (WiMRA) 2023 is op 11 juli jl. verschenen. Dit onderzoek wordt eens in de twee jaar gehouden en bestaat uit

Termini 179
1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

een grootschalige enquête, waaraan bijna 47.000 respondenten uit de MRA hun medewerking hebben verleend.

Podcast-reeks Metropoolregio Actueel
In de reeks podcasts over de totstandkoming van de nieuwe MRA Agenda 2025-2028 volgen nog twee nieuwe podcasts: over lobby en financiën en over de publicatie van de complete conceptversie van de MRA Agenda.

Onderstaand treft u alle podcasts van de serie Metropoolregio Actueel, die in het teken staat van de totstandkoming van de nieuwe MRA Agenda. De podcasts zijn gepubliceerd in twee fases. De eerste fase waarin podcasts werden gepubliceerd, was de fase van het opstellen van de proposities door de deelregio's, de tweede in de periode dat de 80%-versie bij de raden, Staten en colleges lag voor 'wensen en opvattingen'.

- **Fase 1: Belang van een nieuwe MRA Agenda: brede welvaart**
- Toekomstbestendig bouwen
- Energie-armoede en -rechtvaardigheid
- Huisvesting Aandachtsgroepen
- Water (te veel, te weinig en verzilting)
- Toerisme
- Gezondheid in de MRA
- Houtbouw
- Duurzaam & Circulair
- Bedrijventerreinen
- Openbaar vervoer-transitie

- **Fase 2: Publicatie en belang van de 80%-versie**
- Energie
- Water
- Arbeidsmarkt
- Ruimte

De podcasts duren elk circa een half uur. Wanneer u zich abonneert op de reeks in Spotify wordt u automatisch geïnformeerd over een volgende uitzending.

Agenda's en verslagen Bestuur, Algemene Vergadering, Raadtafel en Platforms
Alle informatie, agenda's en stukken van het MRA Bestuur, MRA Raadtafel, MRA Algemene Vergadering, en de platforms Economie, Ruimte en Mobiliteit kunt u vinden op de website van de MRA.

Eén pagina voor Jaarplanning, Termijnagenda, Voortgangsnota en proces nieuwe MRA Agenda

Op de website van de MRA is een speciale pagina gemaakt met daarop de meest actuele Jaarplanning 2024, de Termijnagenda en het proces van de nieuwe MRA Agenda. Op de Jaarplanning (laatste update op 8 juli 2024) treft u alle MRA-overleggen, waaronder alle bijeenkomsten van het Bestuur, de Algemene Vergadering, de Raadtafel en de bestuurlijke platforms. Hieronder staan de data van de eerstvolgende Raadtafel en Algemene Vergadering:

Publicatie agenda/bijlagen	*MRA Raadtafel*	*MRA AV*
20 sep 2024 (Raadtafel)	di 1 okt 2024 19.30 uur	11 okt 2024 10.00 uur

Het eerstvolgende Bericht aan raden en Staten wordt eind volgende maand naar alle griffiers verzonden.

Middels deze brief hopen wij u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of opmerkingen ben ik altijd bereikbaar.

Met vriendelijke groet,

Emiel Reiding
Directeur Metropoolregio Amsterdam
e.reiding@metropoolregioamsterdam.nl
06 - 39 36 20 77

*) De 33 deelnemers van de MRA zijn de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Amsterdam, Almere, Lelystad, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdemeren, Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort, de provincies Noord-Holland en Flevoland, en de Vervoerregio Amsterdam.
**) De 7 deelregio's zijn: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland.

Dit digitale 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' verschijnt maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.

metropool
regioamsterdam

Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht (editie 86 - 24 september 2024)

Geachte Raadsleden en Statenleden in de Metropoolregio Amsterdam,

Met deze maandelijkse brief informeren wij u in het kort over actuele ontwikkelingen in de samenwerking binnen de MRA. Dit maandelijkse MRA Raads- en Statenleden Bericht wordt ook gearchiveerd op de MRA-website.

Nieuws uit de Metropoolregio Amsterdam

- Kabinetsplan voor bezuiniging leidt tot minder bussen en duurder OV
- Eén op de zes inwoners Metropoolregio Amsterdam woont alleen
- Toeristische uitgaven stijgen tot meer dan € 100 miljard

Algemene vergadering spreekt over de MRA Agenda

Voor de zomer hebben alle MRA-deelnemers wensen en opvattingen ingebracht over het concept van de MRA Agenda (de '80%-versie'). Gedurende de zomer zijn deze wensen en opvattingen beoordeeld en waar gewenst verwerkt in de MRA Agenda. Ook zijn een Meerjaren Uitvoeringsprogramma en een Meerjarenbegroting opgesteld. De Algemene Vergadering van de MRA bespreekt op 11 oktober a.s. het definitieve concept (100%-versie) van de MRA Agenda en de andere bijbehorende stukken, waaronder de oplegger, waarin het een en ander wordt toegelicht.

Podcast-reeks Metropoolregio Actueel

In de reeks podcasts over de totstandkoming van de nieuwe MRA Agenda 2025-2028 volgt nog een podcast over de definitieve concept (100%-versie) van de MRA Agenda (**publicatie in de dagen na 11 oktober 2024**). Hieronder treft u de eerder gepubliceerde podcasts. Ook te beluisteren via Spotify; zoek op trefwoord Metropoolregio Actueel, onderdeel podcasts.

- **Fase 1: Belang van een nieuwe MRA Agenda: brede welvaart**
- Toekomstbestendig bouwen
- Energie-armoede en -rechtvaardigheid
- Huisvesting Aandachtsgroepen
- Water (te veel, te weinig en verzilting)
- Toerisme
- Gezondheid in de MRA
- Houtbouw
- Duurzaam & Circulair
- Bedrijventerreinen
- Openbaar vervoer-transitie

Termini 179
1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

- **Fase 2: Publicatie en belang van de 80%-versie**
- Energie
- Water
- Arbeidsmarkt
- Ruimte

Agenda's en verslagen Bestuur, Algemene Vergadering, Raadtafel en Platforms
Alle informatie, agenda's en stukken van het MRA Bestuur, MRA Raadtafel, MRA Algemene Vergadering, en de platforms Economie, Ruimte en Mobiliteit kunt u vinden op de website van de MRA.

Eén pagina voor Jaarplanning 2024 en 2025, Termijnagenda, Voortgangsnota en proces nieuwe MRA Agenda
Op de website van de MRA is een speciale pagina gemaakt met daarop de meest actuele Jaarplanning 2024, en de nieuwe Jaarplanning van 2025, de Termijnagenda en het proces van de nieuwe MRA Agenda. Op de Jaarplanning 2024 (laatste update op 8 juli 2024) treft u alle MRA-overleggen, waaronder alle bijeenkomsten van het Bestuur, de Algemene Vergadering, de Raadtafel en de bestuurlijke platforms. Hieronder staan de data van de eerstvolgende Raadtafel en Algemene Vergadering:

Publicatie agenda/bijlagen	*MRA Raadtafel*	*MRA AV*
20 sep 2024 (Raadtafel)	di 1 okt 2024 19.30 uur	11 okt 2024 10.00 uur

Het eerstvolgende Bericht aan raden en Staten wordt eind volgende maand naar alle griffiers verzonden.

Middels deze brief hopen wij u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of opmerkingen ben ik altijd bereikbaar.

Met vriendelijke groet,

Emiel Reiding
Directeur Metropoolregio Amsterdam
e.reiding@metropoolregioamsterdam.nl
06 - 39 36 20 77

*) De 33 deelnemers van de MRA zijn de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Amsterdam, Almere, Lelystad, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdemeren, Beverwijk,

Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort, de provincies Noord-Holland en Flevoland, en de Vervoerregio Amsterdam.
**) De 7 deelregio's zijn: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland.

Dit digitale 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' verschijnt maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.

Termini 179
1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied

17 oktober 2024

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Agenda

Betreft	Regulier overleg
Vergaderdatum en -tijd	17 oktober 2024, 10.00-12.00 uur
Locatie	Provinciehuis Utrecht
Deelnemers	Leden BAC Landelijk Gebied J. Beemsterboer (NH; voorzitter), B. Potjer (ZH; vicevoorzitter) H. Emmens (Gr), A. Kooistra (Fr), M. de Vries (Fr), E. van Dijk (Dr), J. Otter (Dr), G.H. ten Bolscher (Ov), M. von Martels (Ov), H. Zoet (Gld), H. Hofstra (Fl), J. Klopman (Fl), H. Bakker (Ut), M. Sterk (Ut), R. Kocken (NH), M. van Leeuwen (ZH), F. Rijkaart (ZH), W. Nielen (Ze), A. Vael (Ze), W. Dirken (NB), M. Oudenhoven (NB), H. Roijackers (NB), L. Faassen (Li), J. Kuntzelaers (Li) Ambtelijke vertegenwoordiging W. Brenkman (voorzitter AAC LG), S. van Wely (voorzitter AAC LG), J. van der Endt (BIJ12), T. van den Heuvel, M. Hoevenaars, R. Messelink, C. Rodenburg, L. Adolfse, O. de Jong, P. van Oort (IPO)
Verhinderd	PM

1. Opening en vaststelling agenda

a. Opening

b. Vaststelling agenda

U wordt verzocht de agenda voor het overleg van de BAC Landelijk Gebied van 17 oktober vast te stellen.

2. Bespreekpunten

VTH

a. Rekenkundige ondergrens

De directeur Stikstof van het ministerie van LVVN geeft een toelichting op de stand van zaken van het vervolgproces van de wetenschappelijke verkenning van de rekenkundige ondergrens. U heeft gelegenheid tot het stellen van vragen. Het ambtelijk verslag van het op 2 oktober plaatsgevonden rondetafelgesprek van de vaste Kamercommissie voor LVVN ter zake vindt u bijgesloten.

b. Voorbereiding BO Legalisatieprogramma PAS-melders 4 november

U wordt, mede op basis van uw op 10 oktober plaatsgevonden verdiepingssessie, verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van het op 4 november belegde BO over het in februari 2025 eindigende legalisatieprogramma voor PAS-melders.

Indien de verdiepingssessie aanleiding geeft beslispunten aan te passen, ontvangt u direct na afloop van de sessie een gewijzigde beslisnotitie.

Strategie

c. Procesvoorstel doorontwikkeling propositie landelijk gebied
U wordt verzocht in te stemmen met een procesvoorstel voor de verdere uitwerking van de BAC-inzet in relatie tot de verdere uitwerking van het regeerakkoord. Voorts wordt u verzocht te reflecteren op een ambtelijke analyse van het regeerprogramma en op basis daarvan richting te geven aan de verdere uitwerking van de inzet.

d. Leefbaarheid
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van de provinciale inzet op leefbaarheid in het landelijk gebied.

Gebiedsgerichte aanpak

e. Provinciaal gebruik LVVN-landbouwgegevens
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van het provinciaal gebruik van LVVN-landbouwgegevens (RVO-data) voor de gebiedsgerichte aanpak.

Gebiedsgerichte aanpak / Natuur

f. Voorbereiding BO Landelijk Gebied en BO Natuur 28 november
Ter voorbereiding van de op 28 november plaatsvindende BO's Landelijk Gebied resp. Natuur wordt u verzocht de BAC-delegaties voor het BO's vast te stellen. De inhoudelijke bespreking van de agenda's voor de BO's vindt plaats in het op 13 november voor het BO Landelijk Gebied belegde extra BAC-overleg.

Natuur

g. Financiering SNL-monitoring
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van de financiering van de monitoring van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

3. Hamerstukken

Natuur

a. Kennisdocumenten
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van de voor de provinciale behoefte aan nieuwe en actuele kennisdocumenten benodigde capaciteit en financiële middelen.

b. Aanpak concretisering verbeterdoelstellingen uit aanwijzingsbesluiten
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van de aanpak van de concretisering van verbeterdoelstellingen uit aanwijzingsbesluiten.

VTH

c. Wijziging beleidsregels salderen
U wordt verzocht in te stemmen met de in de IPO-notitie opgenomen beslispunten ter zake van de wijziging in het model beleidsregels salderen ter uitvoering van een voorwaarde van de Europese Commissie aan de regelingen voor de aanpak piekbelasting.

4. Mededelingen

a. Gedragscodes onder de Omgevingswet (schriftelijk)

b. Stand van zaken bodemprocedure Greenpeace (mondeling)

5. Ter informatie

a. Verslag informeel BO Wolf 27 september
U wordt verzocht kennis te nemen van de terugkoppeling van het op 27 september plaatsgevonden informele bestuurlijke overleg over de wolf.

b. Overzicht voorbereiding BAC-verdiepingssessies 2024
U wordt verzocht kennis te nemen van de voorbereiding van de dit najaar belegde BAC-verdiepingssessies.

c. IPO-vergaderschema 2025
U wordt verzocht kennis te nemen van het op 2 oktober door het IPO-bestuur vastgestelde IPO-vergaderschema voor 2025.

d. Natuurmonitoring natuurherstelverordening
U wordt verzocht kennis te nemen van de IPO-notitie ter zake van de provinciale deelname aan de verkenning van het Rijk naar benodigde aanvullende natuur-monitoring ten behoeve van de natuurherstelverordening.

e. Media-analyses
U wordt verzocht kennis te nemen van de media-analyses met betrekking tot het onderwerp stikstof.

f. Kamerstukken
U wordt verzocht kennis te nemen van de Kamerstukken met betrekking tot het domein landelijk gebied.

6. Vaststelling verslagen BAC-overleggen
U wordt verzocht het verslag van het reguliere BAC-overleg van 19 september vast te stellen.

7. Rondvraag en sluiting

- **Taxatieopdrachten faunaschades**
  Naar aanleiding van de u op 25 september toegezonden BIJ12-toelichting op de stand van

zaken van de uitvoering van taxatieopdrachten voor faunaschades wordt u verzocht vanuit het perspectief van de ervaringen in uw provincie op deze stand van zaken te reflecteren.

Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied

19 september 2024

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Verslag

Betreft	Regulier overleg
Vergaderdatum en -tijd	19 september 2024, 12.30-14.30 uur
Locatie	Provinciehuis Utrecht
Deelnemers	Leden BAC Landelijk Gebied J. Beemsterboer (NH; voorzitter), B. Potjer (ZH; vicevoorzitter) H. Emmens (Gr), A. Kooistra (Fr), M. de Vries (Fr), E. van Dijk (Dr), J. Otter (Dr), M. von Martels (Ov), H. Zoet (Gld), H. Hofstra (Fl), J. Klopman (Fl), M. Sterk (Ut), , R. Kocken (NH), F. Rijkaart (ZH), W. Nielen (Ze), , H. Roijackers (NB), L. Faassen (Li), J. Ambtelijke vertegenwoordiging W. Brenkman (voorzitter AAC LG), S. van Wely (voorzitter AAC LG), J. van der Endt (BIJ12), T. van den Heuvel, M. Hoevenaars, R. Messelink, C. Rodenburg, M. Gildemacher, O. de Jong, P. van Oort (IPO)
Verhinderd	G.H. ten Bolscher (Ov), H. Bakker (Ut), M. van Leeuwen (ZH), A. Vael (Ze), W. Dirken (NB), M. Oudenhoven (NB), Kuntzelaers (Li)

1. Opening en vaststelling agenda

a. Opening

De voorzitter opent het overleg om 12.34 uur en heet de deelnemers welkom.

De voorzitter memoreert dat fysieke BAC-overleggen in beginsel geen digitale BAC-deelname toestaan; bij verhindering kunnen de BAC-leden zich voor hun bestuurlijke inbreng laten vertegenwoordigen door een mede-BAC-lid of collegelid. (Ook) voor digitale BAC-overleggen geldt dat BAC-leden zich alleen door mede-BAC- dan wel collegelid kunnen laten vertegenwoordigen. Mits vooraf anders is aangegeven (bijvoorbeeld bij technische briefings), staan de BAC-overleggen in beginsel niet open voor de deelname van ambtenaren, ook niet in de hoedanigheid van toehoorder.

Gezien de afspraak dat de BAC-voorzitter en de BAC-vicevoorzitter in de BAC geen portefeuillehouderschapsrol vervullen, verzoekt de voorzitter de gedeputeerden Klopman en Kooistra in onderling overleg de aanvaarding van het vacant geworden BAC-portefeuillehouderschap VTH in overweging te nemen.

b. Vaststelling agenda

De BAC stelt de agenda voor het overleg van de BAC Landelijk Gebied van 19 september ongewijzigd vast.

2. Bespreekpunten

Strategie

a. Regeerprogramma en LVVN-begroting

De BAC bevestigt de noodzaak van het in de Colleges van Gedeputeerde Staten

bespreken van de BAC-besluitvorming over haar nadere positionering ten aanzien van het regeerprogramma op het domein van het landelijk gebied.

Een procesvoorstel voor de verdere uitwerking van de BAC-inzet in relatie tot de verdere uitwerking van het regeerakkoord ter zake van het landelijk gebied, inclusief een samenwerkingsaanbod van de provincies aan het kabinet, wordt geagendeerd voor het reguliere BAC-overleg van 17 oktober.

b. Verkenning financiering
Op basis van een verkenning naar mogelijke financieringsstromen van de Europese Unie en de rijksoverheid als toegankelijke financieringsalternatieven voor (de doelen van) het transitiefonds wenst de BAC in het kader van de uitwerking van het regeerprogramma met het Rijk tot bestuurlijke afspraken te komen over taken, verantwoordelijkheden en risico's en de hieraan te verbinden financieringswijzen. De BAC stelt zich hierbij op het standpunt dat het Rijk verantwoordelijk is voor de financiering van de aan de provincies toebedeelde taken en dat de zorgen van de provincies ter zake urgent zijn.

Parallel aan de bepaling van de voorbereidingswijze voor het met het Rijk te voeren overleg in relatie tot reeds lopende gesprekken over de herijking van de aanpak van het landelijk gebied, acht de BAC het zinvol om de voordelen van de bundeling van provinciale krachten bij het verwerven van financiële bronnen uit Europa en uit private/ideële bronnen te onderzoeken.

Landbouw en natuur

c. Agrarisch natuurbeheer en ecosysteemdiensten
Met als uitgangspunt dat de provincies de gelden voor de ANLB (het liefst via de bestaande werkwijze) wil behouden, geeft de BAC de IPLG opdracht een gezamenlijke provinciale inzet voor de uitwerking van de inzet van de structurele middelen voor agrarisch natuurbeheer voor te bereiden. Met de onderschrijving van gedeelde provinciale uitgangspunten, wenst de BAC deze verdere uitwerking in afstemming met de portefeuillehouders Landbouw en Natuur vorm te geven.

Natuur

d. Wolf
Naar aanleiding van de op 29 augustus door de staatssecretaris van LVVN en de provincies uitgesproken wens samen op te willen trekken om versnelling in het wolvendossier te krijgen, bevestigt de BAC dat bestuurlijke gesprekken met het Rijk over de wolf worden gevoerd door de BAC-portefeuillehouders wolf, die bij de voorbereidende gesprekken andere BAC-leden zullen betrekken.

Mede gezien de noodzaak om als provincies onderling en als gezamenlijke overheden uitwerking te geven aan het wolvenbeleid, stemt de BAC in met het met het Rijk uitwerken van een gezamenlijke uitvoeringsagenda wolf. Met de notie van de bevoegdgezagrol van de provincies wenst de BAC het inwinnen van advies over de juridische ruimte en risico's ten aanzien van het spanningsveld tussen openbare orde en veiligheid en natuurwetgeving samen met het Rijk te beleggen. Ditzelfde geldt voor het verkennen van mogelijkheden voor het samenstellen van een onafhankelijk team van wolvendeskundigen. Ook wenst de BAC in samenspraak met het Rijk de gunstige staat van instandhouding te bezien.

De BAC geeft BIJ12 opdracht een business case uit te werken met mogelijke scenario's voor een landelijk informatiepunt wolf.

e. Nationale Parken
De BAC geeft gedeputeerde Hofstra mandaat om, vanuit zijn rol als BAC-portefeuillehouder Natuur, de provincies te vertegenwoordigen binnen de governance van de Nationale Parken. De BAC acht het in dit verband wenselijk om bij de uitwerking van het beleidsprogramma zorg te dragen voor actieve ambtelijke deelname vanuit provincies.

De BAC onderschrijft het uitgangspunt dat provincies zelf vaststellen of en in welke vorm zij voor financiering voor de parken zorgdragen; de BAC acht een verplichting tot cofinanciering voor de regeling onwenselijk.

VTH

f. Legalisatieprogramma PAS-melders
De BAC verzoekt de minister van LVVN vóór het reeds geplande BO Landelijk Gebied van 28 november een separaat BO over de gevolgen van het in februari 2025 aflopen van de wettelijke maatregelen uit het legalisatieprogramma te beleggen. De BAC wenst zich in dit extra BO te laten vertegenwoordigen door de voorzitter, de vicevoorzitter en één van de portefeuillehouders VTH.

De BAC geeft de IPLG opdracht de verkenning van mogelijke scenario's voor de afloop van het legalisatieprogramma af te ronden en als basis voor de inbreng in het beoogde extra BO te laten dienen. Ter voorbereiding van de BAC-besluitvorming ter zake in het reguliere BAC-overleg van 17 oktober bespreekt de BAC de scenario's in de op 10 oktober geagendeerde verdiepingssessie over het legalisatieprogramma.

3. Hamerstukken

Strategie

a. Strategische agenda
De BAC stemt in met de actualisatie van de strategische agenda 2024.

Natuur

b. Invasieve exoten
Met de notie dat de kostenbeoordeling een eerste globale inschatting betreft, stemt de BAC in met het ambitiedocument invasieve uitheemse soorten.

c. Interventierichtlijn wolf
Vooruitlopend op de besluitvorming over de vaststelling van het wolvenplan in het reguliere BAC-overleg van 5 december neemt de BAC kennis van de resultaten van onderzoek naar de juridische haalbaarheid van de interventierichtlijn wolf-vee.

VTH

d. Waterstofnet
In lijn met de informele consultatie adviseert de BAC provincies positief over de

verschuiving van de bevoegdheid tot vergunningverlening voor het waterstofhoofdnetwerk van provincies naar het ministerie van LVVN.

e. Greenpeace
De BAC wenst de voorbereidingen van het ministerie van LVVN van maatregelpakketten ambtelijk te blijven volgen, tevens ambtelijk aan te dringen op het op korte termijn in beeld brengen van mogelijke maatregelpakketten en eind 2024, na de zitting in de bodemprocedure, haar bestuurlijke relatie tot LVVN in dezen te bepalen.

f. Ecologische beoordeling
De BAC neemt kennis van de resultaten van het project ecologische beoordeling en wenst het vervolgtraject voor de rekenkundige ondergrens te benutten om te bepalen of en onder welke voorwaarden tot een kader voor een ecologische beoordeling op projectniveau kan worden gekomen. Ook wenst de BAC aan te sluiten bij een eventueel interbestuurlijk vervolgonderzoek naar de ecologische aspecten van de ecologische beoordeling.

4. Mededelingen

a. Stand van zaken rekenkundige ondergrens
De BAC neemt kennis van de stand van zaken van de vervolgstappen van het ministerie van LVVN op de wetenschappelijke verkenning van de rekenkundige ondergrens.

b. Stand van zaken mestbeleid
De BAC neemt kennis van de stand van zaken van het mestbeleid, inclusief de door de IPLG naar de BAC-leden gestuurde passieve woordvoeringslijn in reactie op de op 13 september door de minister van LVVN aan de Kamer verzonden brief over de aanpak van de mestproblematiek.

c. Inventarisatie Grüne Woche 2025
De BAC stemt in met het voor de Grüne Woche van 2025 (opnieuw) zorgdragen voor een gezamenlijke provinciale presentatie.

d. Stand van zaken Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging
De BAC neemt schriftelijk kennis van de stand van zaken van de Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging.

e. Voorbereiding BO Landelijk Gebied 28 november
De BAC neemt kennis van de stand van zaken van de voorbereiding van het BO Landelijk Gebied van 28 november. De BAC bespreekt haar inzet op het voor het BO geagendeerde onderwerp ‘Uitwerking regeerprogramma – vervolg op het NPLG’ in haar hiertoe belegde extra overleg van 13 november. De BAC-delegatie bestaat uit de voorzitter, de vicevoorzitter en de betreffende portefeuillehouders.

f. Gedragscode Unie van Waterschappen
De BAC neemt kennis van de stand van zaken van de op 1 januari 2025 eindigende gedragscode met betrekking tot het waterschapsonderhoud van watergangen.

5. Ter informatie

a. Actualisatie AERIUS
De BAC neemt kennis van de te verwachten impact van de op 1 oktober 2024 voorziene actualisatie van AERIUS.

b. Openbaarmaking informatie verschillenanalyse T0/T1
De BAC neemt kennis van het verzoek van de AAC LG aan BIJ12 om informatie uit de verschillenanalyse T0/T1 te ontsluiten. Deze informatie komt hierdoor beschikbaar voor initiatiefnemers, toetsing en vergunningverlening.

c. NDDF
De BAC neemt kennis van de notitie voor de BAC FOB ter zake van de organisatie voor het beheer en de doorontwikkeling van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF).

d. Media-analyses
De BAC neemt kennis van de media-analyses met betrekking tot het onderwerp stikstof.

e. Kamerstukken
De BAC neemt kennis van de Kamerstukken met betrekking tot het landelijk gebied.

6. Vaststelling verslagen
De BAC stelt de verslagen van het reguliere BAC-overleg van 27 juni en de extra BAC-overleggen van 28 juni, 4 juli en 15 augustus ongewijzigd vast.

7. Rondvraag en sluiting
Naar aanleiding van de in het extra BAC-overleg van 15 augustus gestelde vraag naar de wijze waarop de BAC haar delegaties voor BO's samenstelt en hoe BAC-leden die niet aan een BO deelnemen door de wel aan het BO deelnemende BAC-leden bij de BO-voorbereiding worden betrokken en over de BO-resultaten worden geïnformeerd, geeft de voorzitter aan dat de BO-delegatiesamenstelling op basis van de BO-agenda plaatsvindt. In beginsel nemen de voorzitter, de vicevoorzitter en één of meer portefeuillehouders aan een BO deel. De BAC wordt door middel van een regulier dan wel extra BAC-overleg bij de BO-voorbereiding betrokken.

Bij ad hoc-BO's worden de BAC-leden per e-mail en/of via de BAC-Whatsappgroep actief over een aanstaand BO geïnformeerd en de mogelijkheid geboden tot betrokkenheid bij de voorbereiding en de BO-delegatie. Hierbij is BAC- (alsook GS-)portefeuillehouderschap in beginsel leidend. Terugkoppeling van BO-uitkomsten geschiedt na afloop van het BO per e-mail of via de BAC-Whatsappgroep.

De BAC wenst het onderwerp faunaschade in relatie tot de stelselwijziging faunabeheer voor een BAC-overleg te agenderen en verzoekt de IPLG dit onderwerp ambtelijk voor te bereiden.

Gedeputeerde Von Martels vraagt aandacht voor het in de BAC bespreken van (financiële ondersteuning voor) blauwtongschade.

De voorzitter bedankt de deelnemers voor hun inbreng en sluit het overleg om 14.30 uur.